

NO. 1	10000
NO. 2	A
NO. 3	63
NO. 4	
NO. 5	81

C. 36

C. 7

4

7-852

1

23-1-1

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34

RECEIVED
NO. 1
DATE 63
TIME 81

C. 36

~~C. 7~~

4

7-852

1 1
23-1-4-34

R. 2255

(1)

SYNODORUM
GENERALIUM,
AC PROVINCIALIUM
DECRETA, ET CANONES,

SCHOLIIS, NOTIS, AC HISTORICA ACTORUM
DISSERTATIONE ILLUSTRATI,

PER F. CHRISTIANUM LUPUM,

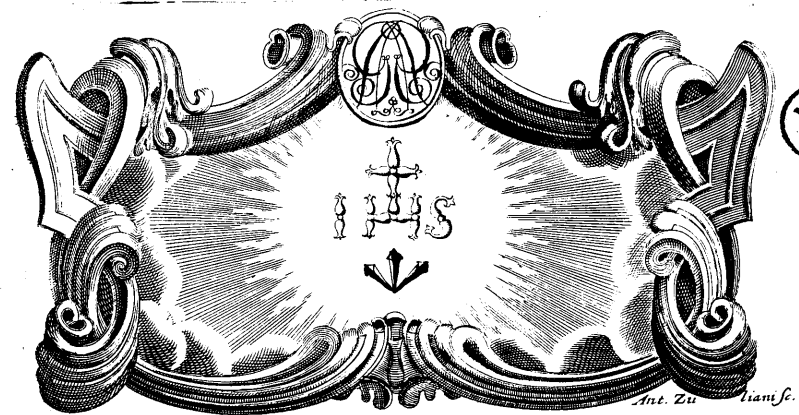
*Iprensens, Ordinis Heremitarum Sancti Augustini, Sacrae Theologiae in Alma Lovaniensi
Universitate Doctorem, ac Regium Primarium Professore.*

PARS TERTIA.

OPERUM TOMUS TERTIUS,
Complectens Synodum sextam, septimam,
& octavam.

STUDIO, AC LABORE

F. THOMÆ PHILIPPINI RAVENNATENSIS EJUSDEM ORDINIS.

BIBLIOTHECA UNIVER
* UTANADA

VENETIIS, MDCCLXXIV.

Prostant APUD JO: BAPTISTAM ALBRITUM Q. HERON.
ET SEBASTIANUM COLBTI.

CUM GRATIA, ET PRIVILEGIO.

SANCTI BEATISSIMO PATRI
BENEDICTO XIII.
P. O. M.

FR. THOMAS ANTONIUS PHILIPPINUS ORD. HERI

*N*uncio ad nos allato, Beatissime
Pater, Te omnium Cardinalium
suffragiis Pontificem Maximum creatum esse;
atque ita creatum, ut divinæ voluntatis declara-
tionem in ea re nemo expressam, explicatamque non
viderit, primo cum reliquis omnibus Christianæ
a Republicæ

Reipublicæ caussa, præsertim vero Dominicanæ
Familie, & sacrorum omnium Ordinum, ad quos
maxima omnium dignitas revocaretur, privato
deinde nomine vehementissime sum gavisus. Et-
enim, cum mihi tertius Christiani Lupi Tomus
edendus esset; primum autem Innocentio XIII.
P. M. dicavissim, contigisse mihi divinitus existi-
mavi, vel potius ipsi Christiano Lupo, ut illius
libri tuo etiam nomine, Beatissime Pater, ad
quem paulo fidentius, justissime certe veniunt, or-
narentur. Eundem enim obtines, quem Innocentius
XIII. Principem gradum dignitatis: ex nobilissi-
mis uterque gentibus, quæ interdum, vel potius
sæpe tot sæculis inter se propinquitate conjunctæ
fuerunt, in Urbe omnium nobilissima profecti estis.
Uterque demum, quod propius meum consilium
contingit, non mediocri estis erga nostrum Ordinem
voluntate, pietate vero erga D. Augustini doctri-
nam plane summa. Ego vero existimo ipsius Lupi
merito factum esse; Eundemque inter beatas ani-
mas hoc etiam præmio frui, suorum librorum edi-
tionem in hæc tempora distractam fuisse, ut, qui
toti essent in Pontificia auctoritate tuenda, atque
amplificanda, duorum etiam Sanctissimorum
Pontificum nominibus, quibus nuncupati essent,
honestarentur. Quorum alter etiam ex religiosa
Familia, **ORDINIS SCILICET
PRÆDICATORUM**, quæ cum sua præ-
vitæ institutis, atque studiorum similitudine con-

sentiret,

sentiret, profectus esset; ut plane putem, illum
gaudere vehementer quidem, tamen suis Libris ab
utroque Pontifice gloriam accessisse, vehementius
tamen à Te, qui pro ipsa vitæ, atque Ordinum so-
cietate, cum eodem tuam ipsam quodammodo Ma-
jestatem communices. Illud autem jucundissimum
illi puto esse, vetustissimam illam Ecclesiæ disci-
plinam, sanctitatem, modestiam, continentiam,
pietatem, doctrinam, & christianam demum severe,
graviterque vivendi rationem, quarum virtutum
imaginem in scriptis ipse referebat, exprimebat-
que suis, à Sanctitate Tua nunc demum re, & fa-
ctis egregie repræsentari. Illud interea ego san-
ctissimis tuis pedibus advolutus, omnibus precibus
à Te, Sanctissime Pater, oro, atque peto, ut hanc
non meæ modo, sed universi etiam Augustiniani
Ordinis erga sanctitatem tuam observantiæ, &
pietatis significationem, benignissime excipias, Tibi-
que persuadeas, nihil quicquam magis nos omnes
aut cupere, aut à D. O. M. postulare, quam ut Te
Ecclesiæ bono, & bonorum omnium felicitati diu-
tissime incolumem esse velit. Nunquam enim in
meliorem, certiolemque spem, atque nunc ingressi
sumus, fore, ut spiritus Jesu Christi, cujus unius
gloriam suspicis, omnibus ita fidelibus afferatur,
ut nihil prorsus aliud, quam abstinentiam, facili-
tatem, Mansuetudinem, pacem demum, & con-
cordiam animo concipiant; Vitamque suam ad
priscam illam cum morum, tum doctrinarum ra-

tionem,

tionem, qua tuam colis, aliquando dirigant. Nunquam enim habituri sunt exempla ad virtutem persequendam illustriora: nunquam vehementiore ad eandem incitatione impellentur. Optime vero intelligebam ad me pertinere, ut istuc venirem, Tuisque beatissimis pedibus provoluerer; sed multa, ut tutè nosti, Beatissime Pater, hominem, qui alicui sacræ Familiæ nomen dederit, impediunt, quominus officio satisfaciat suo. Non despero tamen fore, ut me, vel absentem Tua illa summa cum erga omnes, tum præcipuè erga eos, qui in religiosa quadam Domo vivunt humanitate completare; laboremque hunc meum, & diuturnum, & propemodum summum, quem in vulgandis optimi, doctissimi que Viri libris impendo, & probes, & fovendum etiam suscipias. Quod si feceris, Beatissime Pater, mihi etiam animos addideris ad alia id genus aggredienda, quæ ad Tuam Principem, sanctissimamque Sedem adversus Hæreticos defendendam, pertineant.

Venetis prid. Id. Augusti 1724.

EMINENTISSIMO, AC REVERENDISSIMO
 PRINCIPI,
 D. FLAVIO CHYSIO,
 S. Romanæ Ecclesiæ ad S. MARIE
 de Populo Presbytero Cardinali,
 & Bibliothecario,
 ALEXANDRI SEPTIMI
 Pontificis Optimi Maximi NEPOTI,
 AC AD LUDOVICUM XIV. CHRISTIANISSIMUM FRANCORUM REGEM
 LEGATO, &c.

EMINENTISSIME AC REVERENDISSIME DOMINE,

Acerdotii atque Imperii concordiam esse totius mundi pacem scribit ad Leonem Isaurum Imperatorem Pontifex Gregorius secundus. Epist. 2.
 Summos namque Pontifices & Reges esse duos, quorum vel levis divaricatio omne corpus sedet, mundi oculos Gregorius septimus in litteris ad Rudolphum Suevia Ducem adfirmat. Sine ipsorum unanimitate tuas non posse esse res humanas clamat ad Hugonem Ecclesiæ Lugdunensis Primate[m] Sanctus Ivo Episcopus Carnutensis. Eos esse principales & fortiores, è quibus universum Dei tabernaculum pendeat, paxillos ajunt ejus littera ad Brunonem Archi-Episcopum Trevirensem. Commissis hisce cardinibus omnia mundi elementa, & Ecclesiæ & Reipublice Primates, collidi & quassari scribit in Sclavorum chronico Arnoldus Abbas Lubecensis. Vastus & vorax ignis ex modica quandoque scintilla. Etenim Ludovici quarti Imperatoris in Joannem vigesimum secundum Pontificem & fidelem illi Clerum insolentias à Scribiniarii, inscio Principe Pontificem in nescio qua Epistola malè tractantis, vitio fuisse natas adseverat Abbas Uspergensis. Easdem contentiones

L. 1. Epist. 19.
 Epist. 60.
 Epist. 214.
 L. 4. C. 16.
 A. 1323.

A. 1335. nes fuisse Tyrannorum Tyranno & Armenia & terra sancta invadenda. Insuper habemus ab Alberto Argentinensi. Ex Henrici quarti adversus Gregorium septimum discordia eversam omnem Germaniam disciplinam, & omne Christianam vitam fuisse versum in miseranda confusione scorum lamentantur ejusdem Principis anonymus Apologus, & Chronicon Ecclesie Augustanae. Istiusmodi flammarum Palatinos suscitatores uti Regni pestes merito detestatur in variis Epistolis Bernardus. Neque enim salius Sacerdotii, sed & Regni est ista calamitas. Etenim Philippi Pulchri Francorum Regis cum Bonifacio octavo Pontifice contententis, totiusque exinde Gallie miseria quis ignoret? Longa & horrenda Anglorum per ipsam grassatio alium non habuit fontem Henricum quartum, Henricum quintum, Fredericum primum, Fredericum secundum, Ottonem quartum, & Ludovicum quartum Imperatores, & alios non paucos orthodoxos Principes, quos in Romanam Ecclesiam pugnassem legimus, legimus & infelicissimos vixisse. Certe Henrico quinto familia exstirpationem praedixerat Paschalis secundus. Et de Apostolica Sancti Petri Cathedra recte ad Provinciam Viennensis Episcopus scribit Sanctus Leo Magnus: Quisquis huic Principatum aestimat denegandum, illius quidem nullo modo minuere potest dignitatem, sed inflatus spiritu superbiae suae semetipsum in inferna demergit. Quapropter universa sub caelo Ecclesia summas post Deum gratias debet sanctissimo Patri & Domino nostro ALEXANDRO SEPTIMO, cujus Apostolica providentia tremendam istam Divini furoris manum in Christianissimum ac florentissimum Galliae Regnum irumpere promptam cohibuit, atque ita illi sariam iactam servavit avitam gloriam, quam Paschali secundo Pontifici merito commendavit laudatus Episcopus Carnutensis: Regnum Francorum praeter ceteris Regnis Sedi Apostolicae semper fuit obnoxium, & idcirco, quantum ad ipsas Regias personas pertinet, nulla fuit divisio inter Regnum & Sacerdotium. A Lothario Augusto, per quem terra de investendis Antistitibus lis tandem plene fuit exstincta, novam mundo illatam lucem praedicat in laudato Sclavorum chronico Presbyter Hemboldus: Perpetuam sine nocte lucem ALEXANDRO SEPTIMO debet Ecclesia Gallicana. Fecit hoc paterna ejus pietas, secuta consilium laudati Ivonis: In tanto salutis periculo non folius medicinae rigor servandus est, sed & dispensationis modus, qui nulli sapienti displicuit, ad sedandas tantas perturbationes in aliquibus admittendus. Etenim in nostris saxea, in Divinis manibus cerea esse, & in omnem formam veritabilia Regum corda, ideoque ipsos non vi, sed amore & fuis apud Deum lacrymis ad pacem ab Ecclesia docendos suadet Sanctus Episcopus Cenomanensis. Et cuncta haec, PRINCEPS EMINENTISSIME, gloria etiam tua est, utpote ALEXANDRO SEPTIMO in grandi hoc opere istud ipsum, quod Sancto Petro Apostolo in prima Ecclesia Gallicanae fundatione fuit Sanctus Marialis Episcopus Lemovicensis: Fuisse Sancti Petri Apostoli Legatum & Nepotem adseverat Sanctus Petrus Damiani, Primam suam, ex qua Francis Occidentale Imperium, cum Carolo Magno amicitiam per Theodorum Nepotem inivit etiam Adrianus primus. Et Leo Gabinensis Episcopus, qui Caroli Calvi Regis cum Romana Ecclesia quaestiones composuit in Synodo Pontigonensi, erat Apocrisarius & Nepos Joannis octavi. Aded antiqua sunt & Gallorum & Francorum debita erga Romanorum Pontificum Nepotes. Parva EMINENTIAE VESTRAE debet haec Alma SCHOLA LOVANIENSIS. Etenim nescio quibus, quoniam ex peccatis nostris arietari hujus saeculi meruerunt omnia, apud nos contentionibus avitam cum favore pacem & gaudia quidem ab ALEXANDRO SEPTIMO, verum per sacras BENIGNITATIS VESTRAE manus accepit. Vestra in omnem Augustinensem familiam, & me praesertim, minimum ejus filium, beneficia, quoniam grandia & multa, nolim enumerare, sed paucis bisce lineis dumtaxat proficere gratum & memorem animum erga EMINENTIAM VESTRAM, quam Deus Op. Max. ad suae Ecclesiae inter duos novissimorum temporum scopulos fluctuantis solatium & lumen dudum custodire dignetur. Ita opto & roveo Lovanii, Kalendis Januarii anno Christi Domini millesimo sexcentesimo sexagesimo quinto.

EMINENTIAE VESTRAE

minimus Famulus

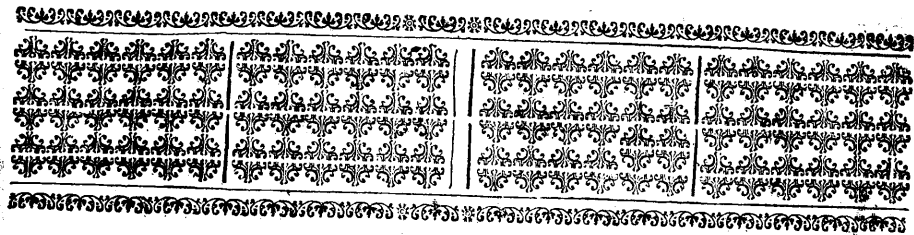
FR. CHRISTIANUS LUPUS.

S C H E M A

Synodorum, quae Tomo tertio Scholiis ac Notis illustrantur, locum, tempus, Praesidem, Episcopos summam repraesentans.

Series.	Nomina.	Annus.	Pontifex.	Praesidens.	Episcoporum numerus.	Imperator.	Causa seu occasio.
6.	Synodus Constanti-nopolitana III. dicta VI. Synodus, coacta Constantinopoli in Thracia. P. 33. 2.	680.	S. Agatho. Pontificatus anno 3. P. 33. 2.	Thodorus, Georgius Presbyteri Romani, ac Joannes Diaconus. P. 30. 2.	Varius in diversis actionibus Episcoporum numerus. P. 34. 1. & 51. 2.	Constantinus Pogonatus. P. 29. 1. Imperii anno 13. P. 33. 2.	Monothelitarum haereticis. P. 33. 2.
	Trullana Synodus P. 170. 2. à Trullo Palatii sic appellata, & Quinta. Sexta.	692.	Sergius I. Pontificatus anno 5. P. 169. 1.	Callinicus Episcopus Constantinopolitanus. P. 170. 2.	211. P. 169. 2.	Justinianus II. Imperii anno 8. P. 169. 1.	Omissio conditorum in V. & VI. Synodo Canonum. P. 168. 1.
7.	Nicaena II. P. 237. 1. dicta VII. Synodus, coacta Nicaeae in Bythinia. P. 237. 1.	787.	Adrianus I. Pontificatus anno 16. P. 237. 1.	Petrus Romanae Ecclesiae Presbyter. Petrus Abb. Presbyter. P. 237. 1.	350. P. 236. 1.	Constantin. ejusque Mater Irene Imper. an. 8. P. 237. 1.	Iconoclastarum haereticis. P. 234. 1.
8.	Constanti-nopolitana IV. P. 363. 2. dicta VIII. Synodus. P. 367. 2.	869.	Adrianus II. Pontificatus anno 2. P. 367. 2.	Donatus Ostiensis, & Stephanus Nepestinus Episc. & Marinus Card. Diac. P. 363. 2.	109. P. 366. 1.	Basilius Augustus, Imperii anno 3. P. 367. 2.	Photii schisma. P. 363. 2.

SYNOPSIS CANONUM, Qui hoc tertio Tomo exponuntur. SEXTÆ GENERALIS SYNODI DECRETUM DE FIDE.

Concilium Chalcedonense confirmatur :
item Epistola Sanctis Leonis ad San-
ctum Flavianum . Epistole Sancti
Cyrilli adversus Nestorium & ad
Orientales Episcopos recipiuntur . 1.
Item quinque antecedentia Concilia . 2. Cyrillus

verus Deus & homo . ibid. B. Virgo est verè Dei
Genitrix . ibid. Christi persona unica , natura
duplex . 3. In eo duplex voluntas , duplex ope-
ratio . ibid. Duæ voluntates naturales non sibi
contrariæ . ibid. Non est alia fides ab ullo tra-
denda . 4.

SYNOPSIS CANONUM TRULLANORUM.

CANON PRIMUS.
Fides ab Apostolis tradita , inviolabiliter servan-
da . 53. uti & doctrina sex Synodorum uni-
versalium . ibid. & seq. præsertim VI. Synodi .
54.

CANON II.
Ostoginta quinque Apostolorum Canones firmi stabi-
lesque permaneant . Clementis Constitutiones ,
ut ab hæreticis depravate rejiciantur . Varii
Canones recipiuntur , quorum innovatio aut sub-
versio prohibetur . 55. 56.

CANON III.
Justinianus II. Ecclesiam Romanam commendat , quod
Clericis majoribus continentiam imponat , rogat-
que Græcis certos terminos præfigi . Hinc duobus
Matrimonii implicati deponuntur . Quorum ux-
ores in secundis nuptiis obierunt , aliquantulum sus-
penduntur . Qui post ordinationem Matrimonio se
applicarunt , dissoluto Matrimonio ad sublimiorem
gradum non promovendi . Digami , aut qui con-
cubinam aluerint , ad majores Ordines non pro-
moveantur . 58.

CANON IV.
Clericus , qui cum muliere Deo dicata coierit , depo-
natur : laicus segregetur . 62.

CANON V.
Nullus extraneas mulieres (nisi in Synodo Nicæna
exceptas) possideat . Clericus transgressor , depo-
natur : Laicus segregetur . 62.

CANON VI.
Clerici majores nequeunt inire Matrimonium . Con-
jugati tamen non prohibentur ordinari . 63.

CANON VII.
Diaconus ante Presbyterum ne sedeat , nisi Patriar-
chæ aut Metropolitanæ sui vices gerat . 64.

CANON VIII.
Semel ut minimum quotannis Synodus Provincialis
fiat . 65.

CANON IX.
Clerici cauponariam tabernam ne exercent . 65.

CANON X.
Episcopus , Presbyter , vel Diaconus usuras ne acci-
piat . 66.

CANON XI.
In ritibus aut vultu nemo cum Judæis commisceat .
66.

CANON XII.
Episcopi post ordinationem unâ cum uxoribus ne habi-
tent . 67.

CANON XIII.
Canon Apostolicus , Canon Ecclesiæ Romanæ con-
trarius , conjunctionem Clericorum non dissolvit :
Quamobrem conjugatus potest Presbyter , Diaconus ,
ac Subdiaconus ordinari . Eo tamen tem-
pore , quo altari deserviunt , oportet sint conti-
nentes . Qui eos uxore privaverit , deponatur .
69.

CANON XIV.
Nec Presbyter ante 30. nec Diaconus ante 25. nec
Diaconissa ante 40. annos ordinetur . 71.

CANON XV.
Subdiaconus ne minor 20. annis ordinetur . 72.

CANON XVI.
Apostoli Act. 6. non de ordinatis Diaconis , sed de
iis , qui mensis præerant , sunt locuti . Qua-
propter septem ejusmodi Diaconi ex Ordinatis non
accipiuntur . 72. 73.

CANON XVII.
Nullus Clericorum sine proprii Episcopi scripta di-
missoria in alienæ Ecclesiæ catalogum referatur .
73.

CANON XVIII.
Clerici , qui ex quadam necessitate Ecclesiam pro-
prietam deseruerunt , ea cessante , revertantur .
74.

CANON XIX.
Qui præsumunt Ecclesiam populum diebus præsertim Do-
minicis ex Scripturis & SS. Patribus instruant .
S. Scripturam conformiter SS. Patrum expositioni
intrepretentur . 74.

CANON XX.
Episcopus ne in aliena Ecclesia publicè doceat . 76.

CANON XXI.
Clerici ob crimen depositi , si pœniteant , Clerici ha-
bitu tondentur : Sin minus , comam nutriant .
76.

CANON XXII.
Simoniacè ordinati , uti & qui ordinaverunt , depo-
nuntur . 77.

CANON XXIII.
Nullus pro Eucharistiæ communione quidquam exi-
gat . Qui secus faxit , ut simoniacus deponatur .
77.

CANON XXIV.
Clerici & Monachi ludis theatricis ne intersint . Cle-
ricus ad nuptias vocatus , ubi ludicra nuptialia
introjerint , abscedat . 77.

CANON XXV.
Parochiæ sub Episcopis , qui eas possident , perma-
neant . Si qua fortè hac de re controversa exoriat-
ur , ad Synodum Provinciale deferatur . 79.

CANON XXVI.
Presbyter per ignorantiam conjugatus , ab illicitis
nuptiis abstineat . 79. Nubentibus ne benedicat :
Nec corpus Christi distribuatur : Nec aliud ministe-
rium obeat . Conjugium dissolvatur . 80.

CANON XXVII.
Clerici veste sibi convenienti utantur . 80.

CANON XXVIII.
Uva cum Eucharistia à Sacerdotibus ne distribuatur .
80.

CANON XXIX.
Fideles , etiam feria 5. in cœna Domini , jejuni
communicent . 81.

CANON XXX.
Sacerdotes inter barbaros , qui contra Canonem Apo-
stolicum ductæ antè uxoris usu abstinent , cum illa
ne cohabitent . 83.

CANON XXXI.
Clerici sine Episcopi facultate in oratoriis domesticis
ne Sacra faciant vel baptizent . 83.

CANON XXXII.
In incruento sacrificio ex Apostolica traditione aqua
vino miscenda . 85.

CANON XXXIII.
Digni in Clerum sunt referendi , quamvis ex genere
sacerdotali non sint oriundi . Concionantes sacerdo-
tali tonsura utantur , suscepta à suo Pastore benedi-
ctione . 88.

CANON XXXIV.
Conjurantes Clerici aut Monachi , aut adversus
Episcopos vel Conclericos aliquid machinantes , à
proprio gradu excidant . 89.

CANON XXXV.
Non licet Metropolitanæ Episcopi defuncti bona sibi
vendicare , sed sint sub Cleri custodia , donec de
altero Episcopo Ecclesiæ fuerit provisum . 90.

CANON XXXVI.
Episcopatus Constantinopolitanus æqualia privilegia
cum Romano obtineat : Sitque secundus , Alexan-
drinus tertius , quartus Antiochenus , quintus
Hierosolymitanus . 90.

CANON XXXVII.
Episcopi à barbaris sede pulsæ , validè ac licitè om-
nia Episcopalia munia obeunt . 90.

CANON XXXVIII.
Sicubi à Principe nova civitas erigatur , novus quo-
que ibidem Episcopus cum Clero statuatur . 91.

CANON XXXIX.
Justinianopolis in Cypro jus habeat Constantinopolis .
Præst

Præsit Episcopis Helleponticis ac Cyzinenorum Episcopo, qui & à Cypriorum Episcopo ordinatur. 91.

CANON XL.

Jugum monachicum subiturus ne sit minor 10. annis. Sanctus Basilus 17. annos postulat, ut in Virginum ordinem aliqua referatur. Verum uti etas 60. annorum ad 40. à Canonibus pro ordinanda Diaconissa est contracta, ita & modò non diu cunctandum, sed ad tam boni electionem incipandi. 92. 93.

CANON XLI.

Qui in clausuris volunt secedere, prius triennio in monasterio Superiori pareant: atque alio extra clausuram anno exacto, eam vivendi rationem eligentes, includantur: nec eis deinceps egredi permittatur. 95.

CANON XLII.

Eremitæ, qui urbes obeunt, vel inter Cœnobitas referantur, vel ad solitudinem compellantur. 97.

CANON XLIII.

Cuilibet Christiano, quantumvis prolapsò, licet monasterium ingredi. 98.

CANON XLIV.

Monachus fornicator, aut uxorem ducens, fornicatorum penis subjicietur. 99.

CANON XLV.

Mulieres, antequam sacro amictu induantur, sericis vestibus ac mundo muliebri non exornentur. 99.

CANON XLVI.

Mulieres in monasteriis constitutæ ne egrediantur, nisi premente necessitate, de facultate ejus que præfecta est. Sed & viri non nisi urgente necessitate cum benedictione ejus qui præest, procedant. 99.

CANON XLVII.

Mulier in monasterio virorum non dormiat, nec è diverso. 100.

CANON XLVIII.

Uxor illius, qui ad Episcopatum promovetur, communi consensu monasterium ingrediatur. 100.

CANON XLIX.

Monasteria in secularia habitacula ne convertantur. 100.

CANON L.

Nec Clerico nec laico alea licet ludere. 101.

CANON LI.

Mimi, spectacula, venationes ne spectentur, nec in scena fiant saltationes. 102.

CANON LII.

In quadragesima, excepto Sabbato & Dominica, fiat oblatio sacrificii anti perfecti. 103.

CANON LIII.

Nemo cum matre baptizati, quem è fonte suscepit, contrahat matrimonium. 105.

CANON LIV.

Nuptiæ in gradibus nimium propinquis vetitæ. 106.

CANON LV.

Clerici ne Sabbato vel Dominica, etiam Romæ, jejurent. 106.

CANON LVI.

Fideles in Sabbatis & Dominicis quadragesimæ, sicut ab omni maculabili, sic ab ovis & caseo abstineant. 110.

CANON LVII.

Mel. & lac ad altare ne offeratur. 111.

CANON LVIII.

Laicus ne præsentem Episcopo, Presbytero, aut Diacono sibi Sacramentum Eucharistiæ administret. 113.

CANON LIX.

Baptismus solum in Ecclesia conferatur. 114.

CANON LX.

Qui se à dæmone correptos simulant, ut dæmoniaci puniantur. 114.

CANON LXI.

Vates, sortilegi, incantatores, &c. sexennio excommunicantur. 115.

CANON LXII.

Festa Gentilium à fidelibus ne celebrentur. Vir ne veste muliebri, nec mulier veste virili induatur. 115.

CANON LXIII.

Conflicta Martyrum historie igit tradantur. 117.

CANON LXIV.

Laicus ne publicè disputet aut doceat. 118.

CANON LXV.

In noviluniis ne ritu Gentilium rogi accendantur. 119.

CANON LXVI.

A die Resurrectionis per totam septimanam fideles ferientur. Nec eorum cursus, nec publicum fiat spectaculum. 119.

CANON LXVII.

Fideles à sanguine animalium abstineant. 120.

CANON LXVIII.

Nemo sacros libros corrumpat vel conscindat. 122.

CANON LXIX.

Nulli laicorum, excepto Cæsare, liceat chorum ingredi. 123.

CANON LXX.

Mulieres in Ecclesia taceant. 127.

CANON LXXI.

Juris alumni ne Gentilium moribus utantur, nec vestibus præter communem usum induantur. 128.

CANON LXXII.

Nuptiæ orthodoxi cum heretica sint irritæ. Si ex infidelibus alter conjugum ad fidem convertatur, velique cum infideli cohabitare, ne separentur. 128. 129.

CANON LXXIII.

Crucis figura ne in pavimento fiat: jam facta deletur. 129.

CANON LXXIV.

Ne agapæ seu epulæ in Ecclesiis fiant. 132.

CANON LXXV.

Psallentes in Ecclesiis inordinata vociferatione ne utantur, sed cum attentione & compunctione psalmodias Deo offerant. 134.

CANON LXXVI.

Intra Ecclesiarum ambitum ne venditiones exercentur. 138.

CANON LXXVII.

Virginitas cum mulieribus ne laventur. 139.

CANON LXXVIII.

Qui baptizantur, Symbolum discant, illudque Presbyteris feria 5. recitent. 140.

CANON LXXIX.

Abseque secundinis Christus ex Virgine natus, quam obrem in honorem secundinarum, nec solemnitas, nec munerum largitio exerceatur. 143.

CANON LXXX.

Nec Clericus, nec laicus sine necessitate tribus septimanis ab Ecclesia abst. 144.

CANON LXXXI.

Hymno, in quo ter-sanctus canitur, Trisagium dicto, ne addatur, qui crucifixus es pro nobis, miserere nostri. 144.

CANON LXXXII.

Christus figura humana, non agni, depingatur. 149.

CANON LXXXIII.

Nemo cadaveribus Eucharistiam communicet. 151.

CANON LXXXIV.

Infantes, de quorum Baptismo non constat, baptizandi. 151.

CANON LXXXV.

Servi sub tribus velibus manumissi, gaudeant libertate. 153.

CANON LXXXVI.

Qui scorta alunt, puniendi. 153.

CANON LXXXVII.

Qui, uxore relicta, aliam ducit, adulter est: & peniteat. 153.

CANON LXXXVIII.

Nemo jumentum sine necessitate in templum introducat. 154.

CANON LXXXIX.

Sabbato sancto jejunium ad mediam noctem protrahatur. 156.

hatur. 156.

CANON XC.

À vespera Sabbati ad vesperam frequentem nichil genuflectat. 156.

CANON XCI.

Qui abortum procurant, homicidæ penis subjaceant. 157.

CANON XCII.

Raptores mulierum, ac adjuutores, puniuntur. 157.

CANON XCIII.

Uxor, nisi certa de morte conjugis, alteri ne nubat. 158.

CANON XCIV.

Ethnico more ne juret. 158.

CANON XCV.

Heretici ad Ecclesiam reduces, qui suscipiendi. 159.

CANON XCVI.

Fideles ne calamistratis capillis exornentur. 160.

CANON XCVII.

Conjugati ne loca sacra inhabitent. 162.

CANON XCVIII.

Nemo mulierem alteri desponsatam ducat. 163.

CANON XCIX.

Ne frustra carniurn Sacerdotibus offerantur. 163.

CANON C.

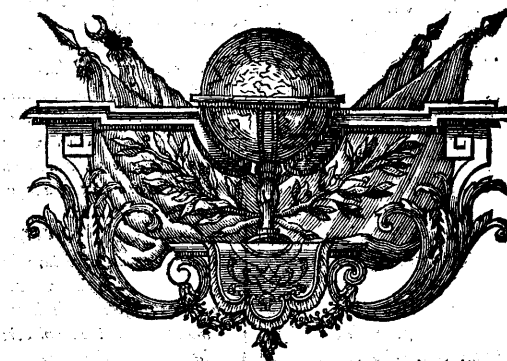
Oculi sollicitè serventur: nec imagines ad turpia incitantés depingantur. 164.

CANON CI.

Communicantes manus in crucis formam disponant, nec alia materia S. Eucharistiam excipiant. 165.

CANON CII.

In Sacramento Pœnitentiæ, tum peccatorum, tum personarum pœnitentium, habenda est ratio. 166.

SEPTIMÆ SYNODI CANONES AC DECRETA.

DECRETUM DE FIDE.

Juxta Sanctorum Patrum magisterium, atque Ecclesie Catholice traditionem desinimus figuram crucis, sanctas imagines Christi, B. Virginis, Sanctorum Angelorum, & Omnium Sanctorum in Ecclesiis, aliisque locis proponendas: eisque non latviam, sed honorariam adorationem impertendam. Traditiones Ecclesie maximi faciendae.

CANON PRIMUS.
Canones Apostolici, sex Synodorum generalium, et Trullani, item Provinciale, immobiliter teneantur. 180.

CANON II.
Episcopus calleat Psalterium. A Metropolita examinetur, an sacros Canones ac S. Scripturam noverit, usque paratus sit studendo incumbere. Quod si polliceri detrecharit, nullatenus consecratur. 181. 182.

CANON III.
Episcopi electio à Principibus facta, sit irrita: Oportet enim ut Episcopus ab Episcopis eligatur. 184.

CANON IV.
Episcopus ne aurum vel argentum à Clericis vel Monachis exigat. Qui verò ob ejusmodi exactiorem aliquem à ministerio arceat vel templa claudit, simili poenae subjaceat. 185.

CANON V.
Clerici qui ob aurum Ecclesie datum, honoratiorem locum ambiunt, ad postremum dejiciantur. Immo ut simoniaci acriter puniantur. 187.

CANON VI.
Definitio VI. Synodi de quotannis Synodo celebranda innovatur. Metropolitanus nil ab Episcopis exigat. 189.

CANON VII.
Tempa sine reliquiis Martyrum consecrata, cum eorundem positione de novo consecrentur. 191.

CANON VIII.
Judæi Christianam fidem simulantes ejiciantur. Eorum pueri non baptizentur, nec eorum servi emanent: secus si ex sincero corde fuerint conversi. 192.

CANON IX.
Iconoclastarum scripta, vulgo non permitta, in Episcopio Constantinopolitano cum reliquis hæreticorum libris afferrentur. 193.

CANON X.
Clerici in oratoris sine requisito consensu ne Missas faciant. 194.

CANON XI.
In unaquaque Ecclesia æconomus sint, oportet. Quod si Metropolitanus prætermiserint, Episcopus Constantinopolitanus æconomum statuatur. Quod ipsum in monasteriis servandum. 195.

CANON XII.
Bonorum Episcopii aut monasterii irrita sit alienatio. 195.

CANON XIII.
Episcopia ac monasteria intus facta diversa, resituantur. 196.

CANON XIV.
Tonsura clericalis aut monachalis sine Episcopi manus impositione non accipiantur. Abbas Presbyter, cui ab Episcopo facta est manus impositio, lectori manum poterit imponere. Uti & Chorepiscopi de Episcopi consensu. 197.

CANON XV.
Clericus ne duobus gaudeat beneficiis. 201.

CANON XVI.
Episcopi ac Clerici ne pretiosis vestibus induantur. 202.

CANON XVII.
Monachi ea quæ ad perfectionem domus sunt necessaria, non habentes, extra monasterium oratorium ne ædificent. 203.

CANON XVIII.
Nulla scæmina in Episcopio aut monasterio commorentur. 204.

CANON XIX.
Nemo ob aurum ad sacros Ordines aut monasterium admittatur: quod tamen liberis datur more dotis, aut sponte offertur, sedat monasterio. 204.

CANON XX.
Monachi & Monachæ in uno monasterio ne cohærent: nec invicem secretis alloquantur, nec singulariter conviventur. 207.

CANON XXI.
Monachus ne monasterium suum deserat. 208.

CANON XXII.
Laici ne cum scenicis ludicris aut meretriciis verbis manducent. Monachi verò & Clerici ne cum mulieribus secretis conviventur, nisi in certis circumstantiis. 209.

CANONES SYNODI VIII.

CANON PRIMUS.

Canones ab Apostolis, Conciliis generalibus, localibus, atque SS. Patribus traditi serventur ac custodiantur. Traditiones non scriptæ teneantur. 259.

CANON II.

Capitula & Decreta Nicolai & Adriani Pontificum serventur ac custodiantur. 261.

CANON III.

Sacra imago Christi, liber Evangeliorum, & typus pretiosæ crucis, similiter & Dei genitricis, Angelorum, aliorumque Sanctorum honorentur & adorentur. 265.

CANON IV.

Photius damnatur: Qui nec Episcopus fuit, nec ullum relligiosum consecravit. Ejus itidem acta omnia irrita declarantur. 266.

CANON V.

Nec neophytus, nec laicus ad Episcopatum assumatur. Palatinus in lektoratu unum, in Subdiaconatu duos, in Diaconatu tres, in Presbyteratu quatuor annos compleat, priusquam ad Episcopatum admittatur: Nisi Episcoporum Prælati dispensaverint. 268.

CANON VI.

Photius variis de causis anathematizatus, præsertim quòd in Nicolaum Pontificem anathema promulgavit. 271.

CANON VII.

Bonum est venerabiles imagines depingere: Photiani tamen nec doceant, nec imagines depingant. 273.

CANON VIII.

Patriarchæ ne ab Episcopis juratum chirographum ad proprium favorem aut stabilitatem exigant. 274.

CANON IX.

Omnes per chirographa Photio antè obstricti, exceptis hæreticis, licitè possunt alibi disserere. 275.

CANON X.

Nemo ante Synodicam sententiam se à communionem sui Episcopi, Metropolitanæ, aut Patriarchæ separet. 277.

CANON XI.

Unica dumtaxat anima, eaque rationalis est in homine. 281.

CANON XII.

Qui ex voluntate vel potentia Principum Episcopalis dignitatis consecrationem susceperit, deponatur. 282.

CANON XIII.

Clerici Ecclesie cathedralis, non autem nobilitum demeriti ab Ordinibus minoribus in diocesi Ecclesie gradus assumantur. 283.

CANON XIV.

Episcopi à Principibus honorentur. Nec illis procul ab Ecclesiis obviam procedant, nec de equis ac mulis eos adoraturi descendant. Nec Regiæ mensæ adsint: Sed illos, ubi deliquerint, arguant & corrigant. 284.

CANON XV.

Episcopus ne suppellectilem aut vasa sacra alienet, nisi in captivorum redemptionem. Nec quovis contractu redditus Ecclesiasticos ledat, quippe qui sunt ad pauperum escam & peregrinorum sustentationem. Omnem rerum Ecclesiasticarum quidem habet Episcopus potestatem, sed ut meliorem ac dilatat. Si Episcopus de redditibus Ecclesiasticis monasterium construxerit, ipsum eidem Ecclesie tradat: Si ex propriis, in id jus habeat, post mortem tamen ejus in seculari diversorium ne demutetur. 287. 288.

CANON XVI.

Nemo, Divinis illudendo, personatum agat Episcopum. 290. 291.

CANON XVII.

Patriarchæ in Metropolitanos habeant potestatem tum ad Synodum convocandi, tum illos delicti causa evocandi. Qui se à Principibus destineri causantur, non excusentur: Concilia Patriarchalia tanquam Metropolitanis utiliora congregentur. Debent Concilia sine Principum presentia celebrari.

(*) (†) (*)

ri, quippe qui Conciliis generalibus dumtaxat interesse soleant. 292. 293.

CANON XVIII.

Res vel privilegia ab Ecclesiis 30. annorum spatio possessa, à nemine auferantur, 300.

CANON XIX.

Archiepiscopi aut Metropolita ne sub pretextu visitationis ex avaritia aliarum Ecclesiarum redditus consumant: Nec quicquam, excepta frugali hospitalitate, exigant. 300.

CANON XX.

Episcopus aut Metropolita pretextu non servati patris emphyteuticam possessionibus Ecclesie non spoliat, nisi servato juris ordine trium annorum pensionem non solvisse fuerit convictus. 302.

CANON XXI.

Principes ne Patriarchas in honore aut à throno ejiciant, sed revereantur, præsertim Romanum Pontificem: Adversus quem nemini licet conscriptiones diffamatorias componere. Quin immò ipsa universalis Synodus, si quid ambiguum aut controversum sit, contra Romanum Pontificem cum convenienti reverentia procedat. 303.

CANON XXII.

Promotio ac consecratio Episcoporum fiat à provincialibus Episcopis. Nemo laicorum Principum electioni aut promotioni Episcoporum sese inserat. Si quis verò ab Ecclesia ad cooperandum invitetur,

cum reverentia licebit obtemperare. 307.

CANON XXIII.

Nullus Episcoporum possessiones alienæ Ecclesie donet. Nec Presbyteros nec Clericos præter voluntatem Episcopi, cui Ecclesia subjecta est, constituat: Nec Presbyteri nec Diaconi in aliena Ecclesia Sacrum aliquid operentur. 310.

CANON XXIV.

Metropolitani ne, sæcularibus curis implicati, Divina officia ac alia Sacra suffraganeis Episcopis committant. 311.

CANON XXV.

Clerici ritè ordinati, qui à Photio necdum redire, sint depositi: Nec penitentes nisi ad laicam communionem recipiantur. 313.

CANON XXVI.

Presbyter aut Diaconus, qui se à proprio Episcopo laesum arbitratur, potest Metropolitam appellare. Potest itidem Episcopus Patriarcham. Nec Episcopus ab Episcopo, nec Metropolita à Metropolita vicino, licet incurrisse crimina perhibeatur, sed à solo proprio Metropolita aut Patriarcha judicatur. 313. 314.

CANON XXVII.

Episcopi ne ultra stata tempora & loca palliis utantur. Monachi ad Episcopatum evecti ne habitum monachalem deponant. 315.

(*) (I) (*)

SYNODORUM

GENERALIUM AC PROVINCIALIUM DECRETA ET CANONES, SCHOLIIS, ET NOTIS ILLUSTRATI.

SEXTI GENERALIS CONCILII DECRETUM DE FIDE.

Ufficiebat quidem ad perfectam orthodoxæ Fidei cognitionem atque confirmationem, pium atque orthodoxum Nicænum Divinæ gratiæ Symbolum. Sed quoniam non destitit ab exordio adinventor malitiæ cooperatorem sibi serpentem inveniens, & per eum venenosam humanæ naturæ deferens mortem, & ità organa ad propriam sui voluntatem apta reperiens, Theodorum dicimus qui fuerat

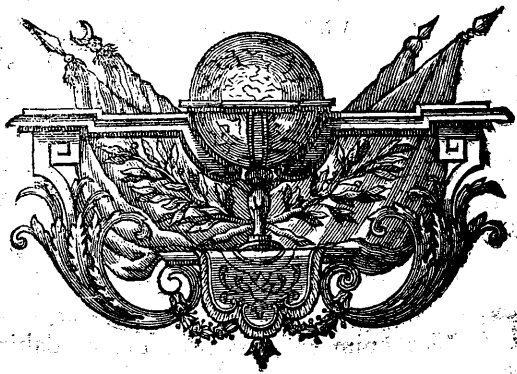
Pharan, Sergium, Pyrrhum, Paulum, Petrum, qui fuerunt hujus Regiæ urbis Antistites, insuper & Honorium, qui fuit Papa antiquæ Romæ, & Cyrum, qui Alexandria tenuit Episcopatum, Macarium quoque, qui nuper fuerat Antiochiæ Præful, & Stephanum ejus discipulum, non vacavit per eos plenitudinè Ecclesiæ erroris scandala fuscitare, unius voluntatis & unius operationis in duabus naturis unius de sancta Trinitate, Christi veri Dei nostri, orthodoxæ plebi novisonè diffeminando hæresim consentaneam insanæ ac malitiosæ sectæ impiorum Apollinari, Severi, atque Themistii: Quæ & perfectionem hu-

manitatis unius, ejusdemque Domini Jesu Christi Dei nostri, molita est per quandam dolosam adinventionem perimere, per hoc involuntariam & inoperatricem carnem ejus, quæ intellectualiter animata est, infamiter introducens. Excitavit igitur Christus Deus noster fidelissimum Imperatorem novum David, virum secundum cor suum inveniens, qui non dedit, (juxta quod scriptum est) somnum oculis suis, & palpebris suis dormitationem, donec per hunc nostrum à Deo congregatum, sacrumque conventum, ipsam rectæ fidei reperit perfectam prædicationem. (Secundum enim à Domino editam vocem: *UBI DUO VEL TRES FUERINT CONGREGATI IN NOMINE MEO, IBI SUM IN MEDIO EORUM.*) Quæ præsens sancta & universalis Synodus fideliter suscipiens, & expansis manibus amplectens, tam suggestionem, quæ à sanctissimo ac beatissimo Agathone Papa antiquæ Romæ facta est ad Constantinum piissimum, atque fidelissimum nostrum Imperatorem, quæ nominatim abiecit eos, qui docuerunt vel prædicaverunt (sicut superius dictum est) unam voluntatem & unam operationem in Incarnationis dispensatione Domini nostri Jesu Christi, veri Dei nostri, ad æque amplexa est & alteram synodalem suggestionem, quæ missa est à sacro Concilio, quod est sub eodem sanctissimo Papa centum viginti quinque Deo amabilium Episcoporum, ad ejus à Deo instructam Tranquillitatem, utpotè consonantes sancto Chalcedonensi Concilio, & Tomo sacerrimi ac beatissimi Papæ ejusdem antiquæ Romæ Leonis, qui directus est ad Sanctum Flavianum, quem & *TITULUM RECTÆ FIDEI* hujusmodi Synodus appellavit: Adhæc & synodicis epistolis, quæ scriptæ sunt à beato Cyrillo adversus impium Nestorium, & ad Orientales Episcopos. Assequuti quoque sancta quinque universalia Concilia, & sanctos atque probabiles Patres, consonanterque confiteri definiens Dominum nostrum Jesum Christum, verum Deum nostrum, unum de sancta, & substantiali & vitæ originem præbente Trinitate, perfectum in Deitate, & perfectum eundem in humanitate, Deum verè & hominem verè eundem ex anima rationali & corpore, consubstantiali Patri secundum Deitatem, & consubstantiali nobis secundum humanitatem per omnia similem nobis absque peccato, ante sæcula quidem ex Patre genitum secundum Deitatem, in ultimis diebus autem eundem propter nos, & propter nostram salutem de Spiritu Sancto & Maria Virgine propriè & veraciter Dei genitrice secundum humanitatem, unum eundemque Christum Filium Dei unigenitum, in duabus naturis inconfusè, inconvertibiliter, inseparabiliter, indivisè cognoscendum, nusquam extincta harum naturarum differentia propter unionem, salvataque magis proprietate utriusque naturæ & in unam personam, & in unam subsistentiam concurrente, non in duas personas partitum vel divisum, sed unum, eundemque unigenitum Filium Deum Verbum Dominum Jesum Christum, juxta quod olim Prophetæ de eo, & ipse nos Dominus Jesus Christus erudivit, & sanctorum Patrum nobis tradidit symbolum,

& duas

& duas naturales voluntates in eo, & duas naturales operationes indivisè, inconvertibiliter, inseparabiliter, inconfusè secundum sanctorum Patrum doctrinam adæquè prædicamus; & duas naturales voluntates non contrarias (absit), juxta quod impii asseruerunt hæretici, sed sequentem ejus humanam voluntatem, & non resistantem vel reluctantem, sed potiùs & subjectam divinæ ejus atque omnipotentii voluntati. Oportebat enim carnis voluntatem moveri, subjici verò voluntati divinæ, juxta sapientissimum Athanasium. Sicut enim ejus caro, caro Dei Verbi dicitur, & est, ita & naturalis carnis ejus voluntas propria Dei Verbi dicitur, & est, sicut ipse ait: *QUIA DESCENDI DE CÆLO, NON UT FACIAM VOLUNTATEM MEAM, SED EJUS QUI MISIT ME PATRIS*; suam propriam dicens voluntatem, quæ erat carnis ejus. Nam & caro propria ejus facta est. Quemadmodum enim sanctissima atque immaculata animata ejus caro deificata non est perempta, sed in proprio sui statu & ratione permansit; ita & humana ejus voluntas deificata non est perempta, salvata est autem magis secundum deiloquium Gregorium dicentem: *NAM ILLIUS VELLE, QUOD IN SALVATORE INTELLIGITUR, NON EST CONTRARIUM DEO, DEIFICATUM EST TOTUM*. Duas verò naturales operationes indivisè, inconvertibiliter, inconfusè, inseparabiliter in eodem Domino nostro Jesu Christo, vero Deo nostro glorificamus, hoc est, divinam operationem, & humanam operationem, secundum divinum Prædicatorem Leonem, apertissimè asserentem: *AGIT ENIM UTRAQUE FORMA CUM ALTERIUS COMMUNIONE QUOD PROPRIUM EST, VERBO SCILICET OPERANTE QUOD VERBI EST, ET CARNE EXSEQUENTE QUOD CARNIS EST*. Nec enim in quoquam unam dabimus naturalem operationem Dei & creaturæ, ut neque quod creatum est, in divinam educamus essentiam: Neque quod eximium est Divinæ naturæ, ad competentem creaturis locum dejiciamus. Unius enim, ejusdemque tam miracula, quamque passiones cognoscimus, secundum aliud, & aliud earum, ex quibus est naturarum, & in quibus habet esse, sicut admirabilis inquit Cyrillus. Undique igitur inconfusum atque indivisum conservantes, brevi voce cuncta proferimus unum sanctæ Trinitatis, & post Incarnationem Dominum nostrum Jesum Christum, verum Deum nostrum esse credentes, asserimus duas ejus esse naturas, in una ejus radiantes subsistentia, in qua tam miracula, quamque passiones per omnem sui dispensativam conversationem, non per phantasiam, sed veraciter demonstravit, ob naturalem differentiam in eadem una subsistentia cognoscendam, dum cum alterius communione utraque natura indivisè & inconfusè pro-

pria vellet, atque operaretur: Juxta quam rationem & duas naturales voluntates, & operationes confitemur, ad salutem humani generis convenienter in eo concurrentes. His igitur cum omni undique cautela atque diligentia à nobis formatis, definimus aliam fidem nulli licere proferre aut conscribere, componere aut sapere, vel etiam aliter docere. Qui verò præsumpserit fidem alteram componere, vel proferre, vel docere, vel tradere aliud Symbolum volentibus converti ad agnitionem veritatis ex Gentilitate vel Judaismo, aut ex qualibet hæresi, aut qui novitatem vocis vel sermonis adinventionem ad subversionem eorum, quæ nunc à nobis determinata sunt, introducere: Hos, siquidem Episcopi fuerint, aut Clerici, alienos esse, Episcopos quidem ab Episcopatu, Clericos verò à Clero; sin autem Monachi fuerint, vel laici, etiam anathematizari eos.

DISSERTATIO
DE SEXTA SYNODO GENERALI.
CAPUT PRIMUM.

Exponitur exordium Monothelitarum.

Errorem Monothelicum induxerunt Sergius Constantinopolitanus, Cyrus Phasidis apud Lazos ac deinde Alexandriæ, Theodorus Pharanitanus, Athanasius Antiochenus Episcopus, & Heraclius Augustus. Rei

Teriem edicit Sanctus Maximus, Abbas, & Martyr, Pyrrho successori proximo Sergii, Sanctum Sophronium Hierosolymæ Patriarcham de mali origine accusanti, respondens. Eum, qui extra culpam est, graviter criminamini. Dic enim mihi, per veritatem ipsam oro, cum Sergius Constantinopolitanus Episcopus ad Theodorum Pharanitanum scripsit, misso etiam libello, quem esse dicit Mennæ duum Antecessoris scriptum ad Vigilium Pontificem Romanum, per Sergium Marcaronam Episcopum Arsinoes, hortans eum, ut quid sentiret de una operatione in eo libello, unaque voluntate aperiret, & rescripsit approbans ea; ubi tunc erat Sophronius? Aut cum Theodosopolim ad Paulum monoculum & Severi sectatorem scripsit, misso etiam ad illum libello Mennæ; & Theodori Pharanitani cum sua approbatione: Aut ubi erat, quando ad Georgium cognomento Arsam Polianistam scripsit, rogans ut mitteret sibi auctoritates de una operatione, inseruitque Epistola facere etiam se his auctoritatibus unionem Ecclesiæ cum eis? Hanc autem Epistolam Beatus Joannes Papa Alexandrinus, cognomento Elemosynarius, manu ab Arsa abstulit. Undè cum vellet eum ob ipsam deponere, impeditus fuit tunc ab incurso à Persis in Ægyptum facto. Aut quando ad Cyrum Phasidis Episcopum rescripsit de una operatione & duabus ab eo rogatus, misso etiam ad eum libello Mennæ, quem diximus. Quid igitur? Postquam Sergius multis modis morbum in commune proposuit, & maximam Ecclesiæ partem corripit ac vastavit, si Beatus Sophronius admonuit eum humilitate, quæ ejus habitum decebat, ad ejus genua prostratus, obtestans ne vocem hæreticorum à sanctis Patribus superioribus probè olim extinctam renovaret, fuit ne ipse auctor hujus scandali? Consonat Georgius Ecclesiæ Constantinopolitanæ Diaconus & Chartophylax, dicens ad Synodum præ-

sentem. Inveni in Chartophylacio venerabilis Patriarchii Epistolam Cyri Episcopi, qui tunc Phasidis fuerat, missam ad Sergium quondam Patriarcham hujus Regiæ urbis ante quinquaginta sex annos per quartam decimam indictionem præteriti circuli, interrogantis per eandem Epistolam prædictum Sergium de questione operationum. Similiter & alteram Epistolam directam ab ipso Cyro ad eundem Sergium, postquam ab Episcopatu Phasidis translatus est ad sedem Alexandriæ magnæ civitatis, insinuante unitatem factam cum his, qui Theodosiani dicuntur, unâ cum exemplaribus satisfactionis de unitate, quæ provenit inter ipsos Theodosianos & prædictum Cyrum; pariterque & Theodori quondam Episcopi Pharanitani libros diversos prolatos ex bibliotheca venerabilis Patriarchii, inter quos & Epistolam ejusdem Theodori ad Sergium Episcopum Arsinoitam de una operatione. Legati Apostolici in prima Actione dixerunt esse annos dumtaxat quadraginta sex. Et Sanctus Martinus primus Pontifex in litteris ad Sanctum Amandum, Trajectensem Episcopum, lapidæ apud nos Belgas Christianitatis reparatorem, extantibus post quintum Secretarium Synodi ejus Lateranensis. Credimus ad Eipfl. 1. vos pervenisse, quomodo in perturbatione rectæ fidei, & Catholice Ecclesiæ conculatione, ante hos plus minus quindecim annos, à Sergio falso Episcopo Constantinopolitano, in auxilium habente tunc imperantem Heraclium, execranda & abominanda hæresis pullulavit, renovans Apollonaristarum, Severianorum, Eutychianistarum, & Manicheorum errorem. Et ipse Sergius in litteris ad Honorium Pontificem. Nuper piissimus & à Deo coronatus Dominus noster, apud Edessam demorans civitatem, piis apices ad nos fecit, præcipientes ut paterna illi testimonia desforaremus, quæ continentur in libro dogmatico, facto à sanctæ memoriæ Mennæ ad sanctissimum Vigilium de una operatione & una voluntate, & sic à Deo instructæ ejus Serenitati divulgare debemus. Quod & ad effectum perduximus.

Ex quibus testimoniis oritur quæstio de tempore nati erroris. Etenim laudata Sancti Martini Pontificis Epistola est scripta anno primo Pontificatus, nati Christi Domini sexcentesimo quadagesimo nono, adeoque ortus videtur error anno

anno Christi sexcentesimo trigesimo quarto. Decima tertia hujus Synodi Actio habita est anno Domini sexcentesimo octuagesimo primo, Agathonis Papae tertio, decimo tertio Constantini quarti Augusti, vulgo Pogonati seu barbati, atque ita juxta Georgii Diaconi computum ortus fuit error anno Domini sexcentesimo vigesimo quinto. Georgius Cedrenus ad vigesimum quintum annum imperii scribit de Heraclio Augusto. Cum degeret Hierapoli, venit ad eum Athanasius Jacobitarum Patriarcha, homo callidus, & uti sunt Syri omnes natura, ad mala facinora versutia instructus. Is cum Imperatore de fide colloquitur, eique Imperator promittit se eum, modo Chalcedonensis Concilii decreta approbet, Antiochia Episcopatum creaturum. Athanasius id simulat, & fatetur duas in Christo naturas, simul Heraclio quaestiones proponit de actionibus & voluntatibus, utrum duplices in Christo, an verò simplices dicendae sint. Ea de re Imperator ad Sergium Constantinopolitanum, & Cyrillum Phasidis Episcopum scribit. Quorum cum uterque à secta Monothelitarum esset, invenit eos cum Athanasio sentire. Quorum sententiam cum ad Joannem Papam perferretur, est haec ab eo improbat. Interim Georgio Alexandriae Episcopo mortuo, Cyrus sufficitur. Vigesimo quinto Heraclii annus est Christi Domini sexcentesimo trigesimo quarto. At verò tunc non Joannes quartus, sed Honorius primus erat Pontifex, agens annum Pontificatus nonum. Hinc tamen computus coincidit cum computu Martini Papae, atque ita isto anno coepit errori Heraclius misceri. Error enim esse longè vetustior evincit Sanctus Maximus Abbas, dicens Sergii Episcopi Constantinopolitani litteras fuisse Georgio Arsæ à Sancto Joanne Eleemofynario Alexandriae Patriarcha sub damnationis comminatione de manu ereptas: Sanctus namque Joannes, uti in chronico scribit Nicephorus Patriarcha Constantinopolitanus, ac in illius vita Leontius Ecclesiae Neapolitanæ apud Cyprios Presbyter, Episcopatum inivit primo Heraclii anno, Christi Domini sexcentesimo decimo, ad meliorem verò vitam transiit anno sexcentesimo vigesimo, atque ita intra decem hosce annos coeperunt Sergius & Cyrus delirare.

Sergius in sedem Constantinopolitanam post Joannem quartum, cognomento jejunatorem, & Cyriacum, qui adversus Pelagii secundi & Sancti Gregorii Magni Pontificum decreta adsumpserunt profanum & superbum Episcopi universalis nomen, Thomæ successit. Ità Episcopi Constantinopolitani semper errores seminarunt. Eum Nicephorus Calixtus fuisse dicit hominem Jacobitam, Joanni Philopono amicum; at verò Martinus primus Pontifex in Synodo sua Romana afferit dogmata ejus hausta à Themistio, Diacono Alexandrino, Agnoetarum auctore. Addit Sanctus Maximus in disputatione cum Pyrrho Episcopo Constantinopolitano. Nacti estis Heraclium vestrum ad hoc adiutorem, quia vos ejus nefarie & scelerate mixtioni assensistis, & benedictione eam confirmastis. Mixtioni præsertim Theodosianorum ac reliquorum Eutychnianistarum Ecclesiam Orientalem in longè plurima Nestoria-

norum & Eutychnianistarum frustra dilacerantibus, ac pugnantem in semetipsam reperit Heraclius. Atque ita, quomodo Justinianus Acephalos in communionem catholicam uniturus fuscitavit trium Capitulorum scandalum; ita ille omnes hasce sectas sperans in pacem componere fuit adiutor & obstetricator ad monstrum novi erroris. Cum hæreticis nulla ineunda sunt religionis pacta, sed cogendi ad simplicem iniquitatis ejectionem, & aviti dogmatis professionem: Alioquin non communionem facies, sed, quomodo Faundus Hermianensis dixit, confusionem, seu, uti hic dicit Sanctus Maximus, nefarium & sceleratam mixtionem. Eorum postulationes tractandae sunt, quomodo Rex Salomon tractavit postulationes rebellis fratris, superbum & contumacem hæreticorum spiritum præfigurantis, Adonizæ.

De Jacobo & Jacobitis hæc Nicephorus Calixtus. Jacobus, à quo Jacobitarum hæresis denominata celebratur, Syrus genere fuit, obscurus propterea & nulla gloria vir, qui etiam zanzalus propter summam tenuitatem est cognominatus. Hic Eutychnis & Diaconi, Cnaphetique præterea Petri, Severi dogmata recepto, magnopere id apud Syros propagare studuit. Ejusdem meminit Sanctus Joannes Damascenus in hæresi Eutychnianorum & Monophysitarum: Horum Principes fuerunt Theodosius Alexandrinus, à quo Theodosiani, & Jacobus Syrus, à quo Jacobitæ sunt nominati. Quo tempore præcisè fuerit, non constat. Primæ ejus memoria est apud Anastasium Sinaitam in libro, cui titulus, Dux vitæ. Eum Jacobus de Vitriaco in Historia Hierosolymitana fuisse dicit discipulum cujusdam Patriarchæ Alexandrini, qui sanè eo tempore erant passim Eutychnianistæ. Eutychnianistæ quinto & sexto seculo horrendè arietarunt omnem Orientalem Ecclesiam; pugnantes etiã in vicem; at septimò adversum Saracenos sese univerunt, omnesque coeperunt dici Jacobitæ. Undè chronicon Alexandrinum ante annos quadringentos à nescio quo Eutychnianista compositum memorat solos Jacobitas: Jacobus de Vitriaco & Marinus Sanutus addunt nullum apud eos esse usum sacramentalis confessionis, atque hinc Calvinistæ gloriantur eam esse recens commentum Ecclesiae Romanæ. At respondeo ejus non usum esse recens Jacobitarum commentum, inductum anno Domini millesimo ducentesimo septimo à Joanne Abulgamedo, Patriarcha Alexandrino, de quo jam dictum chronicon: Confessionem ab Ecclesia Cophitarum abrogavit, circumcissionem verò multum commendavit. Eam non negavit esse novi testamenti Sacramentum, sed abrogavit dumtaxat ob rationes adductas ab Abnel Assali in constitutionibus Ecclesiae Copticæ, in linguam latinam traductis à viro docto & Arabe insigniter orthodoxo Abrahamo Ekelleni in annotationibus ad catalogum librorum Syriacorum Hedeb-Jesu. Et abrogatio valuit in sola Ægypto.

Joannis Philoponi dogma & mores exponit Photius in Bibliotheca. Joannes Philoponus corporum resurrectionem rejicit, multa inconsideratè jactat; sanctorum etiam Ratum auctoritatem risu i-

L. 3. c. 52.

L. 1. c. 75.

L. 2. Part. 3. c. 4.

C. 51.

L. 55. *sectari ausus.* Edidit & quatuor libros adversus Synodum Chalcedonensem, impingere ei impudenter conatus Nestorii, cujus personam damnare, errorem, tamquam quæ existeret non peccare in hominem, dummodò ejus dogma sanciret. Eiusmodi ineptiis opus replet, nullo sane mentis argumento. Hexameron item librum scripsit suavis Sergii Patriarchæ Constantinopolitani, ex quo vides eos fuisse ejusdem gregis. Præcipuum opus fuit adversus Joannem Scholasticum, Sancti Eutychnii in dicta sede successorem, blasphemans in Deo non solummodò tres personas, sed & tres essentias seu naturas, atque hinc vocatus est Tritheita, & caput Tritheitarum. Sanctus Sophronius Patriarcha Hierosolymitanus, in litteris ad Sergium Constantinopolitanum, vocat Joannem Grammaticum, cognomento Philoponum, id est, studiosum laboris, seu verius Malæoponum, id est, irritum laboratorem, cum Conone & Eugenio maledicentem Trithejas seu triplicis Divinitatis propugnatorem. Docuit tres Deitates æquales: Petrus Syrus & Sergius Armenius cum Ario garriverunt gradatim inæquales; Damianus eorum adversarius fuit novus Sabellius. Athanasius Syrus & Apozygarius Anastasius eos conati sunt conciliare. Tot pestilentiae monstra isto tempore grassabantur.

Cap. 70.

Theodosianos genuit Theodosius, adversus Gajanum de Patriarchatu Alexandrino decertans, de quibus Liberatus Carthaginensis. Divisa est usque nunc ista civitas hoc schismate, ut Gajanum & Theodosiani in illa vocentur, id est, Phantastica & Corrupticola: Gajanus itaque Julianum Halicarnassii Episcopum, Theodosius de Christi Domini corpore secutus est Severum Antiochenum, Eutychnianista ad eò contumax, ut à Justiniano Augusto relegari maluerit, quam recipere Synodum Chalcedonensem.

Theodosiopolis est Armeniæ civitas: habitans autem istic Paulus Monoculus, Severi sectator, est ille ipse, de quo Sergius Patriarcha scribit ad Honorium Papam. Ante aliquod certum tempus, cum adversum Persas confirmatus Dominus noster & magnus Victor Imperator promovebat exercitum, & ad partes Armenia pervenisset, unus ex Principibus impiæ partis Severi execrabilis, nomine Paulus, in illis partibus apparens, ad ejus Pietatem accessit, sermonem pro sua errabunda hæresi proferens, & hoc profectò dumtaxat satisfaciendo, in quibus piissima ejus & Regalis Magnanimitas, dum redarguisset ac depompasset pravam ejus impietatem, profanis ejus astutiis Sanctæ Ecclesie nostræ, ut verus propugnator ejus, recta atque immaculata è diverso protulit dogmata, inter quæ & unius operationis Christi veri Dei nostri mentionem effecit. Hæc disputatio fuit omninò synodalis, facta præsentem Cyro Phasidis Episcopo, Lazorum Metropolitana, atque in ea jussi sunt Armenii expungere profanum sacri trifagii additamentum, recipere Synodum Chalcedonensem, penitus recedere, ab Eutychnete, & plena communionem uniri Græcis, uti refert Armena Historia apud Clementem Galanum. Porro Sergius Jacobita Paulum Severianum, Eutychnianista

Cap. 13.

Eutychnianistam, vocat hæreticum, quia nempe ejusdem erroris sequebantur diversam factionem. Et Heraclium Augustum, licet Dei zelum præferret, fuisse ex tunc seductum ostendit facta ab illo mentio de una operatione. Clarus id liquet ex litteris Cyri jam Patriarchæ Alexandrini ad memoratum Sergium, lectis in decima tertia Actione Synodi præsentis. Sacram Principis iustitiam repleti, quæ ad Arcadium, sanctissimum Cypri Archi-Episcopum, contra Paulum Primatem Anepiscoporum Deo decenter constructa est, cujus laudabilis ac Deo amabilis verè est omnis quidem inventus, pè immaculatam fides nostræ rectitudinem allegans, duas autem operationes in Domino nostro Jesu Christo, ut post unionem dicantur, prohibentem eum inveniens adnuebam, & proferre reitabat honoratissimam Leonis Epistolam, duas operationes cum alterutrum scilicet communionis, quemadmodum docet sanctissimus Dominus meus, manifestissime proclamantem. Addit Paulum illum non esse Paulum, sed Phaulum, sive perversum, & Primatem Anepiscoporum, seu non habentium Episcopos. Exponit Sergius in litteris ad Cyrum, lectis in Actione duodecima: Paulus Prior maligni catus Acephalorum, utique intra Armeniam. Quare perperam existimatur fuisse Episcopus Theodosiopolitanus. Ejus argumenta revinci, & inquit cum Græcis Armeniorum concordiam stabiliri volebat Heraclius, cujus tamen jam dictam iustitiam vident non adimpletisse Arcadius Cypriorum Archi-Episcopus, sed misisse ad Sergium Patriarcham; atque ita hic ad Paulum scripsit litteras supra à Sancto Maximo memoratas. Et quidem Cyrus adhuc Phasidis Episcopus erat orthodoxus, profitens non solummodò dogmaticam Sancti Leonis Epistolam, sed & duas ex ipsa operationes in Domino: Undè & illum inde seducere multis conatur Sergius per litteras in duodecima Actione lectas.

Hæc itaque Eutychniana sæx ad denuò turbandam Ecclesiam conjungere pestiferas caudas, primusque dux videtur fuisse Theodorus Episcopus Pharanitanus. Etenim præfens Synodus in decima sexta Actione, in fidei decreto, & in sermone ad Principem acclamatorio, nec non ipse Princeps in Edicto confirmatorio, eum inter anathemate damnatos ponunt primo loco ante Sergium & Cyrum. Quis fuerit ejus Episcopatus, licet colligi ex Synodo Constantinopolitana sub Menna Patriarcha, cui adfuit Theonas Presbyter, & Ambassador Sancti Montis Sinai, & Eremitæ Raithæ, & sanctissime Ecclesie de Pharan. Subscripsit hoc modo. Theonas Presbyter montis Sinai, & Ambassador ipsius Montis, & Ecclesie Pharan, & Lauræ Raithæ, pro omnibus ibidem monachis. Nullius populi, sed solum in deserto isto monachorum fuisse à quibusdam existimatur, qualis olim fuit Episcopatus monasterii ad Sanctum Dionysium. Hinc nulli unquam Synodo legitur adfuisse ullus Episcopus Pharanitanus. At obsunt hæc verba Legatorum Romanorum in prima Synodi Actione: Theodorus Episcopus civitatis, cujus vocabulum est Pharan. Prior opinio magis arridet. Videatur Benedi-

Act. 1.

ctus

Aut Pererius ad quartum decimum caput Geneleos.

Prima errandi occasio fuit sermo acclamationis Mennæ Patriarchæ Constantinopolitani, in quintæ Synodi primam Actionem insertus, de quo Sergius Constantinopolitanus in litteris ad Cyrum Phasidis adhuc Episcopum. *Mennæ sanctæ memoriæ, quondam Archi-Episcopus hujus Regiæ urbis, sermonem composuit acclamatum ad Vigilium quondam sanctissimum Papam antiquæ Romæ, in quo ipse unam voluntatem & unam operationem Christi Domini adstruxit.* Et in litteris ad Honorium Pontificem, *Direximus Cyro sermonem acclamationis Mennæ Patriarchæ, porre- dum presenti hic Vigilio Prædecessori Sanctitatis vestræ, habentem & diversa testimonia paterna de una operatione & una voluntate Christi Salvatoris nostri.* Et Pyrrhus ejus successor in disputatione cum Sancto Maximo Abbate. *Vigilius Pontifex Romæque libellum à Menna Episcopo hujus urbis Regiæ oblatum, qui unam voluntatem continebat, accepit, idque cum esset ei offensus in secreto Regio Imperatoris, qui tunc erat, & senatu.* Adduxerunt & Vigilii litteras ad Justinianum Augustum, ejusque conjugem Theodoram: *Anathematizamus & Theodorum, qui fuit Episcopus Mopsuestiæ, tamquam qui alienus semper existerit ab Ecclesiis, & sanctis Patribus ad-versarius, qui non confitetur incarnatum esse Deum Verbum, id est, Christum esse unam substantiam, & unam personam, & unam operationem.* Et Mennæ sermonem primæ, Vigilii litteras inferuerunt Actioni septimæ quinti Concilii: Ad majorem mendacii auctoritatem.

Esse enim mendacium affirmat Sanctus Maximus Pyrrhus respondens. *Admiror, Patriarchæ cum sis, quomodo audeas mentiri. Qui tibi antecessit, in suis ad Honorium litteris scripsit, componens quidem fuisse Vigilium de eo libello, non autem oblatum, nec offensum. Ipse vero in tua ad Joannem Papam Epistola dixisti oblatum esse & offensum, lectum etiam per Constantinum Quæstorem. Utri igitur credemus: Tibi, an ei, cui successisti? Uterque enim non potest verum dixisse. Rem omnem aperitur Legati Apostolici, dicentes in præsentem Synodo ad Constantinum Augustum. Nequaquam relegatur sermo, qui dicitur Mennæ ad Vigilium, quia falsus est. Jube diligenter advertere præsentem quintæ Synodi librum: Satisfieri enim habet Imperium vestrum pissimum, quia non est tunc temporis positus in exordio, cum fierent Acta in sancta quinta Synodo, iste qui dicitur sermo Mennæ ad Vigilium. Nuper appositus est in principii præsentis libri. Detecti doli ferientem referunt Acta synodalia, ideòque in duodecima Actione rursùm dixere gloriosissimi Judices: Superflua lectio sermonis existit, quia penitus falsus est & falsus. Quarta decima Actio ejus examen resumpsit, varios quintæ Synodi codices & exemplaria discussit, sermonem & memoratas Vigilii litteras reperit ei infarcinatos à Stephano monacho, Macarii Patriarchæ Antiocheni Syncello, eumque cum complicitibus damnavit. Utinam inquisisset ac detexisset etiam fabricatorem istarum fordium. Est antiqua & fre-*

quens Græcorum nequitia, cujus habemus plurima exempla. Mennæ sermo videtur Vigilii litteris antiquior: Istius enim solius & Sergius, & Cyrus, & Pyrrhus meminerunt.

An Sergius Theodorum Pharanitanum, an Theodorus Sergium seduxerit, ignoro: Sergius omninò seduxit Cyrum, & uterque Heraclium Augustum, ejus adversum Nestorianos atque Eutythianos zelo abusi. Glorioso Perfarum Victori promiserunt majorem de expugnata hæresi gloriam: Uniendos Ecclesiæ & Synodo Chalcedonensi omnes Eutythianistas, Severianos, Julianistas, ac Theodosianos, dummodò non dux, sed unica in Christo Domino admittatur utriusque naturæ voluntas & operatio, aut certè omnis hæc quæstio, de qua à quinque generalibus Synodis nihil decisum hætenùs, æternò silentio sepeliatur. Justinianum Augustum imitari, & cum Episcopis Divina dogmata judicare, cepit Heraclius, atque ita Ecclesiam involvere longis calamitatibus. Sacerdotale enim officium infelicitissimè semper laici Principes usurpavere.

CAPUT II.

Exponitur Hæresis Monothelitarum.

AD Sergium Constantinopolitanum Episcopum rectè scripsit Honorius Pontifex. *Nondum de duabus naturis finitum est bellum, & alteram nobis ipsis turbulentiã indicimus.* Etenim Monothelitæ quinque generales Synodos, dogmaticam Sancti Leonis Epistolam, ac duas integras & inconfusas in Domino Jesu Christo naturas profitebantur, adeò ut Cyrus Alexandriæ Patriarcha Theodosianos, & alias quasvis Eutythianistarum classes, dum in communionem susceperat, coegerit ad Synodum etiam Chalcedonensem, ac laudati Pontificis tomum & nomen sacris Ecclesiæ tabulis inscribenda. Totalis erat de duabus ejusdem Domini nostri actualibus voluntatibus & operationibus, adeò ut Macarius Patriarcha Antiochenus frequenter dixerit ad plenam Synodum: *Quod si membratim incidat, & jactet in mare, ego neque duas voluntates, neque duas operationes dico in Domino nostro Jesu Christo, uno Sanctæ Trinitatis.*

Tantæ pertinaciæ fundamentum edixit in prima præsentis Synodi Actione, à Legatis Apostolicæ Sedis rogatus, ac de vocum novitate accusatus. *Nos vocum novitatem non edidimus, sed quidquid percipimus à sanctis universalibus Synodis, & sanctis probabilibus Patribus de voluntate & operatione, sic & credimus, & prædicamus, & docemus, & parati sumus hoc ostendere.* Aliter Sergius in litteris ad Cyrum Lazarum adhuc Metropolitanam. *Afferimus, quod in sanctis magnis & universalibus Conciliis nulla de hoc motio facta est, nec invenire de hujusmodi quæstione diffinitionem quamlibet esse prolatam à quodam orthodoxorum Conciliorum.* Quod ipsum in octava

octava Actione factus & professus est Theodorus Melitinæ Episcopus, Metropolitæ secundæ Armeniæ. Et fuit communis sensus Monothelitarum.

Eodem modo tractarunt dogmaticam Sancti Leonis Epistolam, sibi capitaliter adversantem. Quid enim pro duplici Domini operatione lucidius hæc verbis: *Agit utraque forma cum alterius communi quod proprium est?* At quoniam Synodus Chalcedonensis dictam Epistolam affirmat esse totius orthodoxæ firmamentum, fucus erat faciendus, non passim ab illa recedendum. Hinc ad Principem & Synodum dixit Macarius Antiochenus: *Ego, Domine, duas operationes non dico, sed nec sentio, quod Begus Leo per hunc sermonem duas operationes dixerit.* Et Sergius, laudatam Epistolam professus esse communem rectæ fidei fundamentum, pergit in adductis litteris ad Cyrum. *Nullus probabilium Doctorum dixit, quod in præsentem loco duas operationes Sanctissimus Leo asseruisset.* Ait à Sancto Eulogio Patriarcha Alexandrino compositam istius Epistolæ benè grandem Apologiam, atque ab hac ex illa adstrui duas solummodò naturas, nequaquam duas voluntates & operationes. Plus dicit in aliis litteris ad Cyrum jam Alexandriæ Patriarcham, lectis in Romana Synodo Martini primi Pontificis. *Unus atque idem Christus operatur Deo decibilia & humana una operatione, quia omnis Divina & humana operatio ex uno eodemque incarnato Deo Verbo procedebat. Secundum hunc primum intellectum & Leo sanctæ memoriæ Romanus Archi-Episcopus sapuit & docuit, dicens: OPERATUR UTRAQUE FORMA CUM ALTERIUS COMMUNIONE.* Quod ipsum repetit in litteris ad Theodorum Pontificem recitatis in eadem Synodo.

Pergit in prioribus ad Cyrum litteris. *Nonnullos verò probabilium Patrum scimus, & præcipuè Sanctissimum Cyrillum Alexandriæ Archi-Episcopum, in quibusdam scriptis suis unam vivificam operationem Christi veri Dei nostri dicentes.* Quoniam à quinque generalibus Synodis fatetur nihil statutum de præsentem quæstione, decidendam affirmat ex sensu Sanctorum Patrum. Et primo loco adducit Sanctum Cyrillum, cujus verba edicit ejus successor Pyrrhus in disputatione cum Sancto Maximo: *Christus unam cognatam operationem per ambas naturas ostendit.* Adducit & hæc verba Sancti Gregorii Nazianzeni: *Velle illius, utique hominis adsumpti, in nulla re erat contrarium Deo, totum Deificatum.* Et addit: *Non est hoc contrarium duabus voluntatibus?* Ea verba pio palmari argumento omnes Monothelitæ habuerunt. Adduxere similia Sancti Athanasii & Sancti Gregorii Nysseni Episcopi testimonia, memorata etiam à Cyro Patriarcha Alexandrino in septimo Capitulo inita concordia cum Theodosianis.

Alterâ palmaris auctoritas fuit Sancti Dionysii Areopagitæ, ex qua definit idem Capitulum: *Christus Dominus operatur Deo decibilia & humana unâ DEI-VIRILI operatione secundum Beatum Dionysium.* Et Macarius Antiochenus: *Ego numerum non dico, sed DEI-VIRILEM ejus Christi. Lupi Oper. Tom. III.*

operationem secundum Beatum Dionysium. Quod ipsum repetit in octava Actione, & addit. Confitemur unam voluntatem substantialem in uno Domino nostro Jesu Christo, & DEI-VIRILEM ejus operationem. Neque enim, quæ Divina sunt, secundum Deum, neque quæ humana sunt, secundum hominem operatus est, sed humanati Dei Verbi DEI-VIRILEM operationem in conversatione demonstratam confitemur secundum Beatum Dionysium. In græco est *ἀπὸ θεοῦ καὶ ἀπὸ ἀνθρώπου*, quod infra melius vertitur *Virificati*, quàm *Humanati*. Et Pyrrhus in disputatione cum Sancto Maximo: *Quid præterea dicemus de Sancto Dionysio, qui in Epistola ad Cajum de Christo dixit, exercuisse novam quandam operationem THEANDRICAM, id est, DEI-VIRILEM?* Et in tomo dogmatico lecto in decima tertia Actione Synodi præsentis: *E novem Cyri Alexandrini pacificatoris Capitulis Unum tantum reprebendit Sophronius Hierosolymæ Episcopus, tamquam qui testimonium Dionysii Deoquod Doctoris depravasset per immutationem unius vocis.* Cyrus enim in suo Capitulo posuit *Unam Dei-virilem operationem, Sanctus autem Dionysius habet, non Unam, sed Novam: Quam imposturam culpavit gravissimè in sua Romana Synodo etiam Martinus primus.* At verò Pyrrhus eam purgat, utpotè non malitiosè, sed ex necessitate factam, quod hac in re voces *Una & Nova* sint idem & unum.

Et hanc unam Dei-virilem operationem Macarius vocat substantialem: Pyrrhus in disputatione cum Sancto Maximo Hypotheticam & Personalem. *Dat rationem: Non potest fieri, quin voluntates inferant ipsos volentes.* Et infra. *Si propter differentiam naturarum in Christo duas dicitur operationes, & non propter unam personam unam operationem, due reperientur in homine operationes propter differentiam substantiæ animæ & corporis. Quod si hoc ita est, tres erunt operationes Christi, non due.* Voluntates & operationes dicit esse non naturarum, sed suppositorum, ideòque non nisi ad eorundem multiplicationem multiplicari. Et hinc præfatus Macarius à quinque prioribus Synodis, unam in Domino personam definitibus, existimavit definitum etiam suum errorem.

Aliud erroris fundamentum adducit Pyrrhus in laudata disputatione. *Impossibile est in una persona simul esse duas non contrarias voluntates.* Et Heraclius Augustus in Ecthesi, lecta in Romana Synodo Martini primi, dicit ex duarum operationum dogmate sequi, *ut duas confiteamur voluntates contrariæ ad invicem venientes, Deo quidem Verbo volente saluberrimam passionem explere, incarnationem autem in eo factam obviam euntem ipsius voluntati, & oppugnantem, & exinde duo contraria volentes introduci, quod est impium & extraneum Christianici dogmatis.* Fædius id esse dicit ipsa hæresi Nestoriana, quæ licet Domini personam diversificet, nequaquam tamen blasphemare præsumpserit contrarias in illo voluntates. Et Paulus Constantinopolitanus Episcopus in litteris ad Theodorum Pontificem. *Unam voluntatem Domini nostri Jesu Christi intelligimus, ne contrarietatem aut differentiam voluntatum uni-*

eidemque personæ applicemus, aut ipsum se expugnantem dogmatizemus, aut duos volentes introducamus. Et Macarius Antiochenus in confessione lecta in octava Actione præsentis Synodi. *Impossibile est in uno eodemque Christo Deo nostro duas simul & ad invicem contrarias seu similes existere voluntates. Salutaris verò à Deo instructorum Patrum doctrina manifeste instruit, quia nunquam intellectualiter animata Domini caro divisi atque ex proprio appetitu contra nutum sibi uniti substantialiter Dei Verbi naturalem sui fecisset motionem; sed quando, & qualem, & quantum idem Deus Verbum volebat: Et, ut clarius dicatur, quemadmodum nostrum corpus regitur, & ornatur, atque ordinatur ab intellectuali anima nostra, ita & in Domino Christo tota humana ejus consperso ab ejusdem Verbi Divinitate semper & in omnibus mota Deo mobilis erat. Neque duas concordēs, neque duas discordēs voluntates existimari posse esse in Domino: Concordium enim altera est superflua; earum autem omnis discordia est à peccato, facitque miserabilem, quin immò & personæ evertit unitatem, Existimat à nobis contrarias dogmatizari.*

At quæstio est, Qualis sit unica illa Christi Domini voluntas, ac Dei-virilis operatio: Humana, an Divina, an composita seu mixta? Aqua hic hæsit Monothelitis. Etenim à Constantino Augusto rogatus, *Quomodo intelligis DEI-VIRILEM operationem*, aliud respondere nesciit Macarius, quam *Ego non superjudico. Ità & ejus magister Eutyche*, erroris sui medullam retegere postulat, reponere consueverat: *Ego non disputo de natura Dei mei.* Fuerunt Monothelitæ adeò mutabiles & varii, ut ad Constantem Augustum scribat Martinus primus Pontifex, quod ne ipsi quidem intelligerent, quid crederent aut existimarent propter obstinatam & assiduum propriarum opinionum eversionem. Quod idem in litteris dogmaticis ad ejus filium Constantinum Augustum Sanctus Agatho Pontifex largè ostendit. Modò unicum dixerunt operationem, modò etiam duas, modò neque unam neque duas. Theodorus Melitenensis in secunda Armenia Archi-Episcopus existimavit rem esse quæstionis, non dogmatis, ideòque orthodoxè dici posse & duas & unicam: Permittendum unumquemque in suo sensu abundare. Constantinus Ecclesiæ Metropolitanæ Apameensis in secunda Syria Presbyter fieri voluit aliud Henoticon seu decretum unitivum, quo neque unus neque duarum operationum assertores in ullo contritarentur, afferens ipse ab utero usque ad crucem fuisse duas in Domino voluntates, *ab ipsa autem cruce non mansit cum illo humana voluntas, sed mansit cum sanguine & carne, quia non indiget neque comedere, neque bibere; neque dormire, neque ambulare.* Et adjunxit: *Sicut ego dico, ita & Macarius Antiochie Patriarcha dicebat: Sic namque & ex eo audivi.* Quocirca non de rationali mentis, sed de solo animalis inferioris appetitus motu videtur litigasse. Nam & Macarii hæc fuit confessio. *Quoniam alteram personam Dominus non assumpsit; propter hoc nec aliquid peccati dicimus eum assumpsisse.*

Quia absque carnalibus voluntatibus & cogitationibus humanis in imagine humanitatis consuemur unum Dominum nostrum Jesum Christum. Et à Theophanio Presbytero ac Abbate monasterii ad Bajas rogatus, *Num Dominus habuisset voluntatem humanam & impeccabilem, id est, voluntatem naturalem, quam ipse Deus creans Adam ei indidit,* respondit. *Nos voluntatem humanam in Christo non dicimus; Divinam verò etiam absque carnalibus voluntatibus & cogitationibus humanis. Voluntates carnales & cogitationes humane sunt hominum nobis similitum, Christus verò nihil eorum habuit.* Et instante Theophanio, *Aut assentite, quia habuit naturalem voluntatem, aut renunciate, & Macarius & Stephanus monachus ejus Syncellus diu perseverarunt, neque assentire volentes, neque abnuere.* Cum Eutyche te nolebant de voluntate sui Domini disputare. Eadem arte circumscripterunt Honorium Pontificem: Existimavit enim ab illis negari solos rebelles concupiscentiæ in Domino motus, de quibus rectè addidit laudatus Theophanius. *Nam & ego dico non habuisse Dominum Jesum Christum ex superstatione diabolica voluntatem carnalem aut peccabiles cogitationes: Absit.* Ita intelligendum dixit & Sancti Athanasii testimonium à Macario adductum & truncatum. Et Sanctus Leo Pontifex in Epistola dogmatica ad Sanctum Flavianum. *In integra veri hominis, Epist. 10 c. 3.* *perfectæque natura verus natus est Deus, totus in suis, totus in nostris. Nostra autem dicimus, que in nobis ab initio creator condidit, & que reparanda suscepit. Nam illa, que deceptor intulit, & homo deceptus admisit, nullum habuere in Salvatore vestigium. Nec quia communionem subijt humanarum infirmitatum, ideò nostrorum fuit particeps delictorum. Assumpsit formam servi sine sordē peccati.* Et in litteris ad Julianum Episcopum Coentem. *Dominus nihil carnis suæ habebat adversum, nec discordia desideriorum gignebat compugnantiam voluntatum. Sensus corporei vigeant sine lege peccati, & veritas affectionum sub moderamine Deitatis & mentis nec tentabatur illecebris, nec cedebat injuriis.* Etenim desideriorum aut voluntatum discordia est aut peccatum, aut lex peccati.

Ad propositam itaque quæstionem respondeo unicam ac DEI-VIRILEM Christi Domini voluntatem apud Monothelitas passim fuisse Divinam. Ità palam Theodorus Pharanitanus Episcopus in locis, quæ ex ejus ad Sergium Afernoiten in Ægypto Episcopum Epistola adduxit in sua Romana Martinus primus, ac in præsentis Synodo legit Antiochus Lector ac Notarius Ecclesiæ Constantinopolitanæ. Ait famem, sitim, cunctos superiores ac inferioris appetitus rationales ac animales motus, immò etiam crucis ac flagellorum passionem facta quidem esse per corpus, & animam, tamquam per organum, attamen à solo, ut adequato principio, Deo Verbo & voluntate Divina. Et Pyrrhus Episcopus Constantinopolitanus in disputatione cum Sancto Maximo. *Nos dicimus unam operationem non ad tollendam humanam operationem, sed quia cum distinguendo opponitur Divinæ operationi, passio hac ratione dicitur.* Exponit in superioribus. *Nutu verbi cum ipsa copulati caro*

movebatur. Humanam Domini naturam in omni suo interno atque externo motu vult merè tamquam organum pati à Divina Dei Verbi voluntate, eamque passionem esse humanam operationem, verum DEI-VIRILEM, factam à solo Deo in homine assumpto. Ejus successor Paulus in litteris ad Theodorum Pontificem ait hocce Domini verbum, *Veni non ut faciam voluntatem meam, non positivè, sed recusativè intelligi: Non quasi existens hoc verbum dictum est, sed ac si non est; sicut, NEQUE INIQUITAS MEA, NEQUE PECCATUM MEUM.* Eam expositionem tradi asserit à Sanctis Athanasio, Gregorio Nazianzeno, Cyrillo Alexandrino, ac ipsa Synodo Chalcedonenfi. Et ejus Antecessor Sergius in litteris ad Cyrum Alexandrinum ait omnem Divinam & humanam operationem ex uno eodemque incarnato Deo Verbo processisse. Et Macarii Antiocheni confessio, recitata in præsentis Synodo, aliud non clamat, quam totam humanam Domini conspersionem fuisse in cunctis à susceptrice Divinitate motam & actam, quomodo in nobis corpus ab anima. Et quintæ Actioni obtulit legendum Codicem Georgii Patriarchæ Constantinopolitani, cujus erat titulus: *Testimonia Sanctorum Patrum, unam Domini nostri Jesu Christi voluntatem docentia, que est etiam Patris & Spiritus sancti.* Nempe Sanctus Gregorius Nazianzenus dicit Humanam Christi velle non esse Deo contrarium, sed Deificatum totum, non tantum per hypostaticam unionem, natamque indè plenam subjectionem, sed per omnimodam unitatem ac identificationem. Et hinc ad Constantem Augustum verè scripsit Sanctus Papa Martinus. *Juxta semetipsum non rectè ratiocinati dixerunt Dominum non habere in humanitatis suæ naturæ voluntatem & operationem naturalem, sed sine voluntate ipsum existere; ac sine operatione, inangibilis & inanimes esse.* Et præsentis Synodi decretum de fide: *Involuntariam & inoperatricem Domini carnem introducunt.* Et Sanctus Maximus in disputatione cum Pyrrho. *Quid magis impium, quam dicere eundem una & eadem voluntate ante incarnationem quidem omnia ex nihilo fecisse, continere & procurare, & salubriter dirigere; post incarnationem verò cibum & potiones appetere, loca locis mutare, & omnia alia facere, quæ omni culpa & reprehensione vacabant, quibus etiam dispensationem ab omni fitione liberam esse demonstrabat?*

Dixi Monothelitas passim ita sensisse. Nam & hic moti fuerunt omni vento doctrinæ. Pyrrhum Sancti Maximi disputatio adegit ad hæc verba. *Quandoquidem oportet ea, que investigatione vera patuerunt, grato animo amplecti, valde distinctè demonstratum est esse in Christo naturales voluntates: Fieri autem potest, ut sicut ex duabus naturis unum aliquid compositum dicimus, sic ex duabus voluntatibus naturalibus unam aliquam compositam dicamus. Ut qui duas voluntates dicunt propter summam unionem, non amplius propter nudas seu solas voces inter se pugnent.* Et rectè respondit Sanctus Maximus Christi Domini compositionem esse in sola Hypostasi, ne-

quaquam in natura, voluntate, aut operatione. Et roganti, An igitur Domini naturis & operationibus nihil omnino esset commune, respondit communem solum Hypostasin, quæ naturas & operationes neque confudit, neque extinxit, neque truncavit, sed solummodo conjunxit. Edicit Pyrrhus & aliam Complicum suorum fluctuationem. *Qui Constantinopoli aaduc contra voluntates naturales pugnant, ajunt dixisse Patres secundum attributionem habuisse Christum voluntatem humanam.* Secundum attributionem non substantiæ, sed habitudinis, qua amicè, qua aliorum sunt, vicissim nobis attribuimus, nihil eorum ipsi patientes aut agetes. Addit Sanctus Maximus. *Nihil me tam à tuo Antecessore Sergio abalienavit, quam mutabilitas ejus & inconsstantia, id est, in alias alio tempore transire sententias, & in nullo sensu permanere.* Unicum enim Domini voluntatem quandoque dixit divinam, quandoque gnomicam sive humanam, quandoque hypostaticam, quandoque œconomicam, utpotè stans in mobili mendacii arena, non in firma Petra veritatis. Quin immò cum differentia personarum simul induxit differentiam voluntatum in personis Divinis ejusdem substantiæ. Ut Dei virilem voluntatem & operationem aptè fingeret, & quasi ex Divina & humana temperatam soli Dei Verbi hypostasi appropriaret, Divinam contumpere tentabat.

CAPUT III.

Exponitur dogma Catholicum.

Christianum de hac quæstione dogma egregiè exponit præsens Synodus in sermone acclamatorio ad Constantinum Augustum. *Dominum nostrum Jesum Christum perfectum in Deitate, & perfectum eundem in humanitate, secundum præscas Patrum traditiones, & Chalcedonensem Divinam traditionem prædicamus.* Et quemadmodum duas percipimus naturas, ita & duas naturales voluntates, & duas naturales operationes agnoscimus. Neutram enim earum, que Christi sunt, naturarum in ejus dispensatione audemus absque voluntate & operatione pronuntiare: Ne forte perimemus earum proprietates, etiam naturas, quarum sunt proprietates, perimamus. Nec enim negamus naturalem ejus humanitatis voluntatem, aut naturalem operationem, ne & quod pro salute nostra dispensationis est caput, denegemus, & Deitati passionis applicemus. Hoc namque conabantur, qui nuper in eo unius voluntatis & unius operationis execrabilem novitatem introduxerunt, Arii & Apollinarij, & Eutycheis atque Severi malignam sectam restaurantes. Si enim absque voluntate, & absque operatione humanam Domini naturam dicere cesserimus, ubi perfectum in humanitate salvatum est? Nihil enim aliud constituit substantiam humane integritatem, nisi essentialis voluntas, per quam liberi arbitrii vigor in nobis designatur. Sic se habet & substantialis operatio. Quo-

modò enim dicimus in humanitate perfectum, si nihil humanum passus est aut operatus? Quemadmodum enim duarum naturarum concursus unam nobis inconfusam atque indivisam conservavit subsistentiam; ita & una subsistentia, in duabus convulsantibus naturis, quæ utriusque conveniunt, propria demonstrat. Quas igitur in eo naturales voluntates, & duas naturales operationes, communiter atque indivisè procedentes, predicamus. Quæ omnia ipse Constantinus Augustus in Edicto Synodi confirmatorio latius exponit.

Unius itaque voluntatis & operationis dogma execrabile restaurat impietatem Arii, Apollinarii, Eutychetis, atque Severi. Quod insuper oppositam Theodori Mopsuestiensis atque Nestorii impietatem restauret, affirmat in Romana Martini primi Pontificis Synodo Maximus Archiepiscopus Aquilejensis. Et dat causam. Una operatio & voluntas dogmatizata est tam à confudentibus, quam à dividendibus magnam Dispensationis Dominicæ Mysterium: A confudentibus quidem, propter stultam unius compositæ naturæ rationem, à dividendibus autem, propter ineptam æqualitatem honoris, quæque divisione propriis dogmatibus depravati sunt, impiè unam in Domino voluntatem & unam operationem sunt confessi: Alii quidem, ut per inanem speciem, alii verò ut per nudam nomen similitudinem, sive per puram ambiguitatem magnum Incarnationis Christi Mysterium temerariè reprobarent. Quod ipsum tradunt Sanctus Maximus Abbas in disputatione cum Pyrrho Patriarcha, Sanctus Agatho Pontifex in litteris dogmaticis ad Constantinum Augustum, Synodi præsentis decretum de fide, Edictum Principis confirmatorium, & Actio decima referens verba singulorum Hæreticorum. Operatio enim, uti ostendunt laudati Agatho & Maximus, non personam, sed naturam sequitur, & ad ejus solius multitudinem & unitatem multiplicatur ac identificatur. At verò omnes confudentes hæretici unicum, quidam compositam, quidam simplicem in Domino errare naturam. Aliter dividentes Nestoriani: Quomodò duas naturas, ita duas in Domino docuere voluntates & operationes, sed quæ per parem auctoritatem, plenamque concordiam essent una, atque ita sola voce cum illis convenit dogma Monothelitarum.

Cum Arianis, Apollinaristis, Eutychanis, Severianis, Themistianis, ac Theodosianis convenit omnino & re. Neque refert, quod duas integras naturas, unicamque in Domino compositam personam Monothelitæ profiteantur. Etenim in illis omnino verum est, quod in libro contra Collatorem scribit Sanctus Prosper de Pelagianis: *Hujusmodi hominum pravitate resistendum est, ut de præfati dudum dogmatis corpore nullum membrum finatur assurgere. Quia notum est ita se falsitatis illius habere versutias, ut si eis liceat aliud sibi faventium radicis suæ germen excipere, totam se possit in exigua sui parte reparare. Ubi enim aliud non habet summa, quam portio, non est devo-*

tionis dedisse propè totum, sed fraudis retinuisse vel minimum.

Rationem dat sermo noster acclamatorius: *Si absque voluntate, & absque operatione humanam Domini naturam dicere cesserimus, ubi perfectum in humanitate salvatum est? Et Constantinus Augustus in Edicto confirmatorio. Nos adstruunt non perfectè salvati, hæc qui prædicant, quia imperfectè Verbum nostram naturam adsumpsit. Si enim totus toti naturæ non est unitus, nec totus homo salvatus est. Quod enim non adsumptum est, nec salvatum est. Quod verò unitum est Deo, hoc & salvatur, secundum Deiloquum agnomento Gregorium. Humana sine voluntatibus & operationibus natura est manca & mutila; Neque sola substantia, sed & voluntates ac operationes sunt primo peccato fœdatæ ac vitiatæ, ideoque omnino egent gloria Dei, purgari & sanari per Mediatorem, quod sperare non possunt, nisi ab illo assumptæ. Nihil sequitur in corpore, nisi quod præcessit in capite. Caput est radix traducens eas solas humanæ naturæ reparatrices gratias, quas sibi ipsi implantavit. Quocirca dico adversum Monothelitas, quod adversus Marcionem Tertullianus in libro de carne Christi: *Scelèstissime hominum, parca unice spei rotas vestras.* Cap. 5. Etenim si Christus Dominus voluntates & operationes nostras in semetipso non adsumpsit atque purgavit, adhuc sumus in peccatis nostris, omnesque nostræ justitiæ non sunt, nisi pannus menstruatus. Et hæc radicis naturam nostram reparantis mutilatio est palmaris impietas, quam in Apollinario ac Eutychete Ecclesia damnavit.*

Alteram resuscitati Eutychanismi rationem dat synodale de fide decretum. Hæresis hæc *perfectiorem humanitatis unius, ejusdemque Domini Jesu Christi Dei nostri molita est per quandam dolosam adinventionem perimere, per hoc involuntariam & inoperatricem infamiter introducens.* Etenim naturam nostram reparatura radix potius humana voluntate & operatione, quam substantia eguit: Esse debuit homo non tantum nostri generis, sed & operis; debuit per humanorum operum merita nobis restituere cuncta Divinæ gratiæ dona peccato primo excussa. Quisquis istorum operum veritatem aut necessitatem in Domino negat, omnino eidem negat necessariam humanam naturam, quæ est impietas Apollinaristica atque Eutychiana.

Tertiam rationem dat laudatus sermo acclamatorius: *Ne Deitati passiones applicemus. Et Edictum confirmatorium: Ad impassibilem naturam passiones & mortem redigunt.* Etenim Dominus ipsa Divina voluntate famem & sitim sensit, cibum & potum appetiit, crucis & mortis tormenta percepit: Ità ad Sergium Arsenoitem Episcopum disertè scripsit Theodorus Pharanitanus. Nam & ideo Sergius Constantinopolitanus Divinam Domini voluntatem dixit esse Hypostaticam, soli verbi Hypostasi propriam, à Patris & Spiritus Sancti voluntate diversam. Porro Divinæ, seu naturæ seu voluntati, humanas passiones adscribere est ipsissima blasphemia Severiana.

Addit sermo acclamatorius: *Secundum præfatas*

Patrum traditiones & definitionem Divinam Chalcedonensem. Gravissimè errat Macarius Antiochenus unam Domini voluntatem & operationem definitam à quinque prioribus Synodis: Errant Sergius & Cyrus nihil de ipsa ab illis definitum. Rectè enim Sanctus Maximus. Synodi non solum naturas, sed etiam uniuscujusque naturæ proprietates nobis, ut consisteremus, sanciverunt: Et non solum Deum perfectum eundem & hominem perfectum, sed & perfectionis notiones, id est, eundem & unum dicentes adspectabilem & inadspectabilem, mortalem & immortalem, potuisse corrumpi & non potuisse, tangi & non tangi, creatum & non creatum, & ad eandem normam piæ sententiæ duas etiam voluntates unius & ejusdem piè tradiderunt. Non solum per determinatum numerum duarum, sed etiam per pronomen, ALIAM, & per proportionem dicendo, DIVINAM ET HUMANAM. Non enim unico modo naturam numeri metimur. Quinta verò Synodus, cum decrevit ipsi verbis, ut amplecteremur omnia scripta Sanctorum Athanasii, & Basilii, & Gregorii, & aliorum egregiorum Doctorum, in quorum scriptis sunt duæ voluntates, duas voluntates tradidit. Quod ipsum de Chalcedonensi præsertim Synodo assidue inculcat in Romana Martini primi Synodo ipse ante omnes Pontifex, Maximus Aquilejensis, & desudedit Calaritanus, Maurus Aqelenas, ac Victor Episcopus Carthaginensis. Chalcedonensis namque Synodus definit duas plenas ac perfectas, quibus & Patri & nobis sit confubstantialis, & per omnia dempto peccato similis, esse in Domino naturas: Rectè autem in Edicto hujus Synodi confirmatorio scribit Constantinus Augustus de Anima à Domino adsumpta. Animam dicimus in omnibus solidam & perfectam, cui in nibilo deest humana perfectio. Humana autem perfectionis indicium mens est, per quam & volumus, & cogitamus, & ab irrationabilibus animantibus secretimur. Nihil quippe sine mente voluntarium: Omne autem voluntarium intellectuale est. Ubi igitur mens est, ibi modis omnibus & voluntas. Si itaque perfectus homo factus est salvator, in perfectione permanens Deitatis, neque amens, neque involuntarius existit. Igitur hi, qui humane Domini animæ extinguere voluntatem, quæ secundum naturam est, pervertunt, amentem eam, ut verè dementes, assignant. Quis enim animam omni rationali motu orbam & alteri principio merè passivè subjectam dicat plenam ac perfectam; quis ejus causa dicat Dominum nobis similem per omnia, dempto peccato?

Eadem Chalcedonensis Synodus aliud non definivit, nisi dogmaticam Sancti Leonis Epistolam, dicens totius orthodoxiæ columnam & firmamentum. Ea verò habet hæc verba. *Agit utraque forma cum alterius communionem quod proprium est, verbo scilicet operante quod verbi est, & carne exequente quod carnis est.* Quæ adeò clara sunt, ut etiam Cyrus Alexandrinus Episcopus per Sergium Constantinopolitanum ab eorum recto sensu ægrè potuerit seduci. Addit Epistola. *Salva proprietate utriusque substantiæ, suscepta est à Majestate humilitas. In integra veri hominis perfectaque natura verus natus est Deus, totus in suis, totus in nostris. Nostra autem dicimus, quæ in nobis*

ab initio creator condidit, & quæ reparanda suscipit. Teneat sine defectu proprietatem suam utraque natura. At verò inter naturarum proprietates esse etiam naturales voluntates & operationes disertè adfirmat sermo acclamatorius. Neque enim creator otiosam solummodò substantiam, sed & voluntatem ac operationem in nobis condidit, ideoque sine illis nequit Dominus esse totus in suis, totus in nostris.

Rectè addit Constantinus Augustus: *Quæ secundum naturam est.* Et Leo Pontifex: *Quæ in nobis ab initio Creator condidit.* Et Theophanus Abbas ad Bajas. *Habuit humanam voluntatem Dominus noster Jesus Christus, & impeccabilem: Nam & ego dico non habuisse ex superstatione diabolica voluntatem carnalem aut peccabiles cogitationes, abstr; sed naturalem voluntatem, quam ipse Deus creans Adam ei indidit.* Per humanam impeccabilem voluntatem intelligit non eam, quæ deficere non possit, sed omnem à peccato aut peccati contagio immunem, oppositam voluntati carnali & peccabilibus cogitationibus, id est, dicta immunditia infectis. Hinc pergit Sanctus Leo: *Nam illa, quæ deceptor inulit, & homo deceptus admisit, nullum habuere in Salvatore vestigium. Quæ sunt peccatum, aut lex peccati.* Hinc iterum Leo. *Nec quia communionem humanarum subest infirmitatem, ideo nostrorum fuit particeps delictorum. Assumpsit formam servi sine sordè peccati.* Et in sermonibus de Dominica passione. *Omnes infirmitates nostras, quæ veniunt de peccato, absque peccati communionem suscepit, ut & famis, & sitis, & somni, & lassitudinis, mæroris ac fletus affectionibus non careret, dolores servissimos usque ad mortis extrema pateretur.* Et in alio sermone. *Infirmitatum nostrarum suscepit veritatem, & excepta communionem peccati nihil à se humane infirmitatis exclusit, ut & sua nobis infereret, & in se nostra curarer.* Et in sermonibus de Dominica Resurrectione. *Infirmitas atque mortalitas, quæ non peccatum erant, sed pena peccati, à Redemptore mundi suscepta sunt ad supplicium, ut impenderentur ad pretium.* Quocirca Dominus adsumpsit quædam etiam penales, à peccato infectas, ab omni tamen illius communionem mundas, voluntates & cogitationes, quibus esset, non caro aut similitudo peccati, sed similitudo carnis peccati.

At quæstio est, Quodnam sit illud contagium, seu communio peccati, à quo mundæ sunt nostræ voluntates & cogitationes per Dominum adsumptæ? Respondet Sanctus Leo in Epistola ad Julianum Episcopum Coensem. *Anima Domini nihil carnis suæ habebat adversum, nec discordia desideriorum gignebat compugnantiam voluntatum. Sensus corporis vigeabant sine lege peccati, & veritas affectionum sub moderamine Deitatis & mentis nec tentabatur illecebris, nec cedebat injuriis.* Peccati itaque communio est humanarum in parte inferiori affectionum adversus dominam mentem rebellio, quæ invitam ac repugnantem & tentant illecebris & subdunt injuriis. Reddidit nobis Deus inobedientiam pro inobedientia. Quid enim justius, quam ut Deo rebellis humana voluntas patiatur rebellionem subditarum affectionum.

Secret. 4.

Epist. 3.

Cap. 44.

Cap. 3.

Cap. 36.

Act. 2.

Ser. 14. c. 4.

Ser. 16. c. 5.

Ser. 2. c. 2.

Epist. 11.

tionum, immò & sui ipsius? Ut in semetipsam iacerata eandem rem & velit & nolit, & non possit seipsam colligens plenè velle aut plenè nolle, sed misera cogatur exclamare: *Habeo auctorem Deum, quis in me seminavit hoc bellum?* Ea rebellio est lex peccati, ipsumque in hominibus ex aqua & Spiritu sancto necdum regeneratis originale peccatum, in regeneratis verò illius cadaver, fatidum & contagiosum, sola novissima beatæ Resurrectionis generatione sepeliendum. Hæc sunt illa, quæ à deceptore illata, & ab homine decepto admiffa nullum in Salvatore habuerunt vestigium.

Objici possunt variae & Evangelistarum de Domino, & Domini de semetipso voces. *Cepit terere, & pavere, & mœsus esse.* Factus in Agonia sudavit sanguinem præ mentis angustia, eguitque Angelo confortante. Ejus vox est: *Tristis est anima mea usque ad mortem. Pater, si fieri potest, transeat à me calix iste, verumtamen non sicut ego volo, sed sicut tu.* Deus, Deus meus, quare me dereliquisti? Hæc verba ostendunt aliud adsumptum hominem, aliud Deum Patrem, adeoque & Deum Verbum de passionis calice voluisse: Dei enim Patris & Dei Verbi est eadem voluntas, atque ita Christi Domini voluntates in invicem omninò pugnant. Eaque est mens variorum Patrum. Etenim, teste apud Facundum Hermianensem Episcopum Theophilo Patriarcha Alexandrino, Sanctus Joannes Chrysostomus publicè in Ecclesia dixit, *Quod Christus Calicis transitum orans non fuerit exauditus, quia non rectè oravit.* Et in quarta oratione contra Arianos scribit Sanctus Athanasius: *Perturbari carnis proprium est, potestatem habere ponendi & sumendi, quando vult, animam suam non est hoc hominis proprium, sed verbi virtutis.* Et Domini Verbum, *Transeat à me calix iste,* exponit in libro de humana natura à Verbo suscepta. *Duas voluntates hic ostendit: Humanam quidem, quæ carnis est, aliam verò, quæ Deitatis. Et humana quidem propter infirmitatem carnis recusat passionem, Divinitas ejus prompta est.* Et Sanctus Leo in litteris ad Juvenalem Hierosolymæ Episcopum affirmat in Domino fuisse *formidinis pavorem.* Et Sanctus Ambrosius in commentariis Sancti Lucæ Evangelistæ. *Minus contulerat mihi Dominus, nisi meum suscepisset affectum: Suscepit tristitiam meam, ut mihi suam letitiam largiretur.* At verò turbari, pavere, non rectè orare, carnis infirmitas, aliaque id genus omninò important necessarios ac rebelles animi motus: quos Philosophi gentiles rectè dixerunt salum mentis & turbellas cogitationum. Et hinc adversus Sanctum Maximum disputans Pyrrhus dixit timorem nobis naturaliter seu necessariò inesse, subjacere reprehensioni & peccato, ideòque in Domino non potuisse esse. Addit ita omninò dogmatizari à nobis, quæ tradimus in Domino voluntates naturales: *Voluntas enim naturalis est omninò idem, quod affectio necessaria ac rebellis. Vocem, Naturalis voluntas, ait esse scandalosam ac piarum aurium offensivam.*

Respondet Sanctus Maximus. *Est timor ex natura, & præter naturam. Ex natura quidem*

timor est vis ipsius nature ad tuendum se per contractionem; præter naturam verò timor est contractio præter rationem. Timorem igitur præter naturam Dominus, utpotè ex cogitationum produtione profectum, penitus non admittit, timorem verò ex natura, utpotè indicem facultatis inditæ nature ad tuendum se, volens propter nos, tanquam bonus, admittit. Non enim in Domino, sicut in nobis, ea, quæ nature insunt, voluntati antecedunt, sed sicut cum verè esuriebat & sitiebat, sic cum timuit verè, non sicut nos, sed supra nos timuit. Timore, non rebelli & necessario, sed obedienti, per voluntatem, liberam & plenam dominam, imperato. Eadem est mens Sancti Leonis in sermonibus de Dominica Passione, vocem Domini, *Transeat à me calix iste, verumtamen non sicut ego volo, sed sicut tu,* exponentis. *Prima petitia infirmitatis est, secunda virtutis: Illud optavit ex nostro, hoc elegit ex proprio. Nec enim equalis Patri Filius omnia esse Deo possibilia nesciebat, aut ad suscipiendam crucem sine sua in hunc mundum descenderat voluntate, ut hanc diversarum affectionum compugnantiam perturbata quodammodo ratione pateretur. Sed ut suscipiens, susceptæque nature esset manifesta distinctio, quod erat hominis, divinam desideravit potentiam, quod erat Dei, ad causam respexit humanam. Superiori voluntati voluntas cessit inferior. Quia nempe vigeant sensus corpori sine lege peccati, & veritas affectionum sub moderamine non tantum Deitatis, sed & mentis, nec tentabatur illecebris, nec cedebat injuriis. Et Templo corporis ejus nulla vis, nisi ipse permitteret, potuisset inferri. Et in Romana sua Synodo Martinus primus elegantissimè ostendit in Domino fuisse mæstitiam, formidinem, perturbationem, aliasque omnes, quæ sine ulla macula existunt, assumptæ carnis passiones, non ut obtinerent, sicut in nobis, sed ut motu destruerentur per inhabitantis verbi virtutem, transmutata in melius natura. Et non sola susceptrix Dei Verbi Divinitas, sed & ipsa suscepta humanitas habuit hanc misericordem materiam, ut per hoc, quod passiones permixti in se spontè moveri, has robustius destrueret, & nostram de his liberaret naturam, quæ non aliter posset liberari, nisi de his per passionem carnis spontè susceptis pro nobis experiretur. Eam esse dicit doctrinam venerabilium Patrum. Et Synodus nostra in decreto de fide prædicat duas naturales voluntates, non contrarias, absit, juxta quod impii asseruerunt & nobis imposuerunt heretici, sed sequentem ejus humanam voluntatem, & non resistentem vel reluctantem, sed potius & subjunctam Divine ejus atque omnipotenti voluntati. Omninò igitur Dominus habuit eandem nobiscum inferioris appetitus affectiones. Rationem dat Tertullianus in libro de fuga in persecutione. *Professus & ipse est animam anxiam usque ad mortem, & carnem infirmam, ut sibi ostenderet in se utramque substantiam humanam fuisse ex proprietate anxietatis anima, & imbecillitatis carnis, ne aliam, ut quidam nunc induxerunt, utique cuncti duplicis Divinitatis fabulones, aut animam aut carnem Christi interpretarentur.* Eamque rationem adprobant Patres omnes, Latini & Græci. *Habuit, inquam,**

Do.

Dominus affectiones easdem quoad substantiam, non quoad modum. Mentis enim despoticum in eas dominium nos peccato amissimus, plenissimè autem illud habuit innoxius à peccato omni Dominus, atque ita in illo caro quidem aliud, quam spiritus, non tamen concupivit adversus spiritum, quia obediens & non nisi iusta concupivit: Ubi verò est unius, licet aliud volentis, plena obedientia & subiectio, nulla est affectionum aut voluntatum pugna aut rebellio.

Nec obfunt rationes adductæ in contrarium. A tanta enim blasphemia innocentissimus fuit Sanctus Joannes Chrysostomus: A Theophilo Episcopo & Isaacio monacho passum calumnias in Synodo ad Quercum, testantur Facundus Hermianensis & Photius in Bibliotheca. Sancti Athanasii dictum est æquivocum, à Theodoro Mopsuestiensi postea adsumptum in sensum pravum, ideòque à trium Capitulorum adversariis, & quinta Synodo justissimè damnatum. Eum damnarunt, quod Dominum in passione dixisset *formidasse & fuisse turbatum.* Horremus, inquit, *solum memoriam blasphemiarum ejus, & Deo supplicamus, ut nobis sit propitius, quod omninò in lingua talia sustinemus, asserentes trepidare in passione eum posse, qui suis famulis, qui pro ejus nomine Martyrium susceperunt, talem donavit gratiam, ut eum gaudio, & promptitudine, & alacritate passiones adirent.* Damnavit quinta Synodus & hunc Theodori articulum: *Et in magna trepidatione per tempus passionis constitutus Dominus apparitione Angeli indiget confortantis eum ad patientiam & tolerantiam imminentium malorum.* Eundem acerrimè insectatur Leontius monachus Byzantinus, Lapsi hic etiam sunt Armenii, de quibus Sanctus Nicon monachus in fragmento, existante in tertio tomo Bibliothecæ Sanctorum Patrum, de pessimorum Armeniorum pessima religione. *E sacris Evangelistis abstulerunt vocem, quæ dicit: ET FACTUS EST SUDOR EJUS, SICUT GUTTÆ SANGUINIS DECURRENTIS IN TERRAM.* Hoc esse imbecillitatis existimant, non Divine majestatis. Etenim Dominus Angeli confortantis solatio aut auxilio non eguit, sed ministerio usus fuit ad nostram in tali articulo spem atque instructionem. Et formidavit & turbatus fuit, verum non quomodo Theodorus, sed quomodo Sanctus Joannes Evangelista dixit: *Turbavit semetipsum.* Appetitum inferiorem turbavit Domina mens, nullam ipsa passa turbationem. Et hinc Sancto Cyrillo Alexandrino & Ephesino Concilio adherentes orthodoxi, adversum quos devius adhuc Theodoretus scripsisse memoratur à Photio in Bibliotheca, pulchre dixerunt: *Passus est sine passione.* Et *Passus est, uti voluit.* Ejus namque formido, mæstitia, & alia id genus affectiones fuerunt, non necessariæ passiones, sed liberrimæ actiones. Quo sensu locutus est & Sanctus Athanasius, de quo præfens Synodus in fidei decreto. *Opotebat carnis voluntatem moveri, subjici verò voluntati Divine, juxta sapientissimum Athanasium.*

Hinc oritur alia quæstio, An dictæ doloris & timoris immaculatæ affectiones fuerint in solo

appetitu inferiori, ac nullatenus in ipsa Domini mente? Respondeo fuisse in sola parte inferiori. Hinc & nostra Synodus & Patres omnes assidue vocant *voluntates carnis*, ac singulariter in sermonibus de Dominica Passione Sanctus Leo *trepidationem carnis.* Addit in adsumptum hominem alium fuisse affectum, quem ad humanæ formidinis excusationem Deus Verbum recepit, alium quem ex æterno placito Patris pro mundi reconciliatione præelegit. Et in litteris ad Julianum Coensem Episcopum scribit humanas affectiones, utique formidinem & mæstitiam, quarum veritatem in Domino profitemur, fuisse eas, quæ erant sub moderamine non tantummodo susceptæ Deitatis, sed & adsumptæ mentis. Et Sanctus Hieronymus in commentariis super Evangelium Sancti Matthæi. *Erubescant, qui putant Salvatore in ipsa domina mente timuisse mortem & passionis pavore dixisse, PATER, SI FIERI POTEST, TRANSEAT A ME CALIX ISTE.* Hinc infra docet Dominum fuisse verè contristatum, Apollinaristas, qui garriebant ab illo adsumptam animam irrationalem, dure arguens, & pergit. *Dominus, ut veritatem probaret adsumpti hominis, verè quidem contristatus est, sed ne passio in anima illius dominaretur, per propassionem cepit contristari.* At verò propassiones esse solius partis inferioris motus docet lucidè in eisdem commentariis, & in Epistola ad Salvinam. Et trium Capitulorum damnatores merito horruerunt Theodorum Mopsuestensem, quod Domini, suis martyribus dantis vires cum gaudio moriendi, non carnem solummodo, sed & mentem diceret in passione turbatam formidasse. Huic item principio innititur hæc emendatio Leporii Presbyteri Gallicani. *Ne quid insipientiæ deesset meæ, arbitrabar Dominum in cruce clamoris emisisse sermonem, DEUS, DEUS MEUS, QUARE ME DERELIQUISTI?* Quod perfecta hominis patientia, minimè adjuvante Deitate, in tantis doloribus probaretur. Corrigite, non de perfecta adsumptæ mentis patientia, sed de ejusmodi patientia citra Divinum auxilium per solas nature vires exerta, quod est nequissimè Pelagianum. Assumptæ itaque mentis voluntas immobili Divinitatis voluntati immobilis adhæsit, & temporibus & locis invariata, nullam patiens volubilitatem affectuum aut cogitationum. De ista Domini voce, *Deus, Deus meus, quare me dereliquisti,* fædius errant Nestorii in Hispania præcursores Pelagiani, dicentes: *Deus recessit ab eo.* Eisque Vitalis & Tonantius, Episcopi orthodoxi, consenserunt. Quem errorem acriter, & merito, expugnat datus ad eos litteris Capreolus Archi-Episcopus Carthaginensis, nec non Sanctus Leo in decimo septimo sermone de Dominica passione. Vocem eleganter exponit Tertullianus in libro adversus Praxeam. *Non reliquit Pater Filium, in cuius manibus Filius Spiritum suum posuit, & statim obiit. Ita relinquit à Patre mori fuit Filio. Tunc Filius Pater dereliquit, cum adimplevit prædicationem Esaiæ Prophetæ: Eum tradidit pro delictis nostris. Et Apostoli prædicationem: Quapropter Filio non peperit. Derelinqui à Patre hæc*

ora-

orationem, *Transseat à me calix iste*, non exaudiri, non erui, non defendi, sed *servientium manibus permitti, hoc est, Salvatorem mundi fieri, & omnium Redemptorem, non per miseriam, sed per misericordiam, non amissione auxilii, sed definitione moriendi. Quare non tantummodo Pater Filium, sed & Filius dereliquit semetipsum, non trepida discessione, sed voluntaria cessione.* Ità exponunt Sanctus Leo in sermonibus de Dominica passione, Leporius in libello emendationis, & latissime Sanctus Augustinus in Epistola ad Honoratum cathecumenum. Nimiùm desperata est blasphemio Joannis Calvini, blaterantis Dominum in verbis istis desperasse. *Ne mireris, inquit Sanctus Hieronymus, verborum humilitatem, querimoniam derelicti, cum formam servi sciens scandalum crucis videat.* Sunt verba doloris permitti in appetitu inferiori.

Restat auctoritas Sancti Dionysii Areopagitæ, Christo Domino adscribens operationem novam, Theandricam, seu *Dei-virilem*, de qua, uti in Romana sua Synodo testatur Sanctus Pontifex Martinus primus, primi digladiari cœperunt Themistius, Dux Agnoetarum, à Themistio Philosopho, Aristotelis commentatore & Metaphraste, qui sub Valentis Imperio floruit; longè diversus, ac ejus adversarius Collutus, Clericus Ecclesiæ Alexandrinæ. Ambo Eutychiani convenerunt esse unam in Domino & naturam & operationem, eamque Themistius dici voluit *Dei-virilem*, Colluthi verò sensum audiamus à laudato Pontifice Martino. *Collutus recitavit asserere DEI-VIRILEM OPERATIONEM, eò quod talis vox duas significat operationes, Divinam & humanam, non unam tantummodo secundum Themistii deliramentum. Et idè Collutus tantum Deo decibilem, in hoc sibi consentiens, & non DEI-VIRILEM operationem, licet inconveniens erat veritati, assererat, utpotè unam, non duas professus. Omnes eorum de re convenientium liserat de voce, *Dei-virilis*, quam Themistius, Dionysio Apostoli Pauli discipulo nolens adversari, dogmati suo aptam, Collutus ineptam dixit, atque idè truncare non erubuit Dionysii textum, cujus hic tenor: Dominus etiam secundum Deum non Divina operatus est, neque humana secundum hominem, sed Deo homine facto novam quamdam DEI-VIRILEM operationem nobis ostendit. Vocem, *Dei-virilem*, Collutus expunxit. Apud Monothelitas prævaluit Themistii opinio, uti liquet ex huc usque dictis, idèque Cyrus Patriarcha Alexandrinus septimo initæ cum Theodosianis concordiæ Capitulo vocem inseruit, usus tamen Colluti & omnium hæreticorum solenni privilegio: Nam Dionysii textum & ipse alteravit, per voce, *Novam*, substituens vocem, *unam*. Ità adversus Colluti calumniam duxit præscribendum.*

Martinus Pontifex adversus Sancti Dionysii auctoritatem, uti potuisset ea præscriptione, qua adversum Severianos Episcopos a eandem pronice in Domino natura adducentes, in Collatione Constantinopolitana usus fuit Hypatii Archiepiscopi Ephesiorum. *Illa testimonia, quæ vos Dionysii Areopagitæ dicunt, undè possitis*

*ostendere vera esse, sicut suspicamini? Si enim ejus erant, non potuissent latere Beatum Cyrillum. Quid autem de Beato Cyrillo dico? Quando & Beatus Athanasius, si pro certo scisset ejus fuisse, ante omnia in Nicæno Concilio de consubstantiali Trinitate eadem testimonia protulisset adversus Arii diversæ substantiæ blasphemias. Si autem nullus ex antiquis recordatus est ea, undè nunc potestis ostendere, quia illius sunt, nescio. Hæc est omnino prima apud Ecclesiæ de Dionysii Areopagitæ scriptis memoria, è latebris eruta ab Eutychanistis ad probandam in Domino Jesu Christo unicam naturam. Et eorum quadam videntur illis favere. Hinc non solus Hypatius, sed cuncti penitus orthodoxi opera illa in exordio habuerunt suspecta. Legitima sint, an spuria, longa est quæstio, nec hujus loci. Eorum materia quarti sæculi exordium, stylus pompaticus non hominem Atticum, sed Asiaticum manifestè olet & sapit. Quidquid sit, ea discutere cœpit mota Severianis clamoribus Ecclesiæ, reperit doctissima & nihil inesse dissonum à recto dogmate, atque ità illis, dissimulata natalium & parentis quæstione, cœpit & ipsa uti, hunc vocans, non Parisiensem Episcopum, sed Atheniensem. Sergius in Martini primi Romana Synodo Tempianensis Episcopus vocat Opera cujusdam Dionysii Episcopi Atheniensis. Ast verò ad Sergium Constantinopolitanum Episcopum scribit Sanctus Siphronius Patriarcha Hierosolymitanus in litteris per præsentem Synodum comprobatis. *Omnes Domini voces & operationes credimus. Licet quædam earum sint Deo decibiles, quædam verò ita rursus humane, quædam verò medium quemdam ordinem obtinent, tanquam habentes in hoc ipso quid Deo dignum & humanum. Hujus verò asserimus esse virtutis etiam illam, quæ dicitur communis & DEI-VIRILIS operatio, non unam existentem, sed diversæ generis ac differentem, quam ex Areopago à Paulo egregio divinitus captus, Deo vocatus asseruit Dionysius, utpotè Deo decibile in hoc ipso & humanum habentem, perque alacrem & compositam dictionem, uniuscujusque substantiæ atque nature unamquamque perfectè significans operationem.* Non itaque quævis Domini operatio est *Dei-virilis*, sed illa sola, quæ per utramque idem operantem naturam communiter procedit, ac utriusque est communis, quales fuerunt miraculorum patraciones, in quibus adsumptus homo plantabat ac rigabat extrinsecus, ejus autem susceptrix Divinitas dabat intrinsecus incrementum. Cœli & terræ creatio, item humani alimenti consueta sumptio non fuerunt *Dei-viriles*. De *Dei-virilibus* sanctissimum Canonem edidit Martinus primus. *Si quis secundum scelerosos hæreticos DEI-VIRILEM operationem, quod Greci dicunt THEANDRICAM, unam operationem inspicere ter suscipit, non autem duplicem esse consistit secundum sanctos Patres, hoc est, Divinam & humanam, aut ipsam DEI-VIRILIS, quæ postea est, novam vocabuli dictionem unius esse designativam, sed non utriusque mixtæ & gloriæ unitiōis demonstrativam, condemnatus sit.**

Hinc à Pyrrho Episcopo Constantinopolitano disputante cum Sancto Maximo queri potuit, An

An operatio *Dei-virilis*, licet reverà duplex, possit dici una composita, quomodo quidam duplicem Domini naturam dixere unam compositam? Videtur Pyrrhus non malè dixisse hanc quæstionem esse solius nominis, adeoque contemendam, quod, teste Gregorio Nazianzeno in litteris ad Cleodionem, non in vocibus, sed in rebus solis veritas Christiana consistat. Parum est, quibus vocibus exprimitur. Respondeo tamen dici non posse. Omnis quippè Domini compositio est in sola Hypostasi, nequaquam in natura aut operatione, uti supra diximus ex Sancto Joanne Damasceno, & Facundo Hermianensi. Et ille Acephalorum seu Semi-Eutychanorum classis, quæ duas integras ac inconfusas in Domino fatebatur naturas, unitas tamen in unam compositam, manserunt omnino Eutychanistæ, dicti Monophysitæ. Rationem dedit Facundus, quod naturæ illæ ad invicem naturaliter tamquam partes non ordinentur: Qui ordo nec inter operationes reperitur. Qui hodie naturalem hujusmodi ordinem spernunt, & animam rationalem, omnemque aliam substantialem formam existimant & ad partis & ad totius rationem esse indifferentem, & hanc aut illam fortem illis à merito Domini Creatoris arbitrio provenire, sædè ac miserè hallucinantur. Dicunt de Monophysitis, quod Sanctus Prosper à Collatore dici doluit de Pelagianis. *In eum statum deducere Ecclesiæ causam moluntur, ut dum nostros affirmant non vaciter pro gratia locutos, inimicos gratiæ persuadeant injustè damnatos.* Ex falsis aut certè caducis principiis dicunt damnatos Monophysitas. Addit Facundus ejusmodi Philosophiam penitus olere Origenem, qui animas nostras dixit prius fuisse totales mentes, & à vindice Deo transire iustas in animas seu partes. Neque hæc est quæstio de solo nomine. Et in Ecclesiâ esse debet non solummodò rectum dogma, sed & verbum sanum atque irreprehensibile, ne & nos Christum Dominum jam in celis regnantem, quod in libris ad Regem Trasimundum monet seriò Sanctus Fulgentius, pervertæ locutionis lancea percutiamus.

L. 3. c. 1.

Addit in litteris ad Constantinum Augustum Sanctus Agatho Pontifex. *Ex diversis, quos adduxerat, probabilibus Patribus fidei veritas clavit, licet exiguis testimoniis: Quia rem apertam, & omnibus claram, Patres laudabiles superfluum esse censebant differere. Quis enim, licet tardus sit ad intelligentiam, non videat quod omnibus patet? Quia impossibile & contra ordinem nature est posse esse naturam & operationem non habere nature.* Adversum Arianos, Apollinaristas, atque Eutychianos ostenderunt Patres esse duas in Christo Domino naturas plenas atque integras citra omnem confusionem ac mutilationem, securi ex duabus naturis sequi & duas operationes, idèque de operationibus non omnino plene fuerunt locuti. Crediderunt fieri non posse, ut quis sapiens duabus integris naturis omnem operationem esset unquam adscripturus. A Sanctis Athanasio, Gregorio Nazianzeno, Gregorio Nysseno, aut ullo Doctore orthodoxo absit ista infamia. Eorum dicta in speciem dubia exponunt Sanctus Ma-

Christ. Lupi Oper. Tom. III.

ximus, Martini Pontificis Romana, & hæc nostra Synodus in fidei decreto.

Decretum hoc confirmat & Ephesinum Canonem de non alterando Symbolo, denuoque canonizans hanc propositionem: *Unus è Trinitate est crucifixus.* Videatur totus tertius liber Sancti Fulgentii ad Trasimundum Regem, ostendens Dominum gloriæ & auctorem vitæ omnino rectè dici passum, at per carnem seu in carne, & ità, ut Deus Verbum non fuerit compassus. Ostendit passum in carne, non cum carne. Et hinc patet, cur pro Nestorio devius Theodoretus integrum apud Photium in Bibliotheca librum scripserit adversum orthodoxos dicentes: *Verbum per carnem passum est.* Existimabat ab eis afferi Verbum patienti carni fuisse compassum, quomodò solet anima suo corpori. Ea enim sunt deliria blasphemio Arianorum ac Apollinaristarum, de quibus Cyrillum Theodoretus tunc infamabat.

L. 46.

CAPUT IV.

Exponitur Monothelitarum progressus.

Theodorus Pharanitanus ac Sergius Episcopus Constantinopolitanus factores hos movere cœperunt ante annum Domini sexcentisimum decimum sextum. Etenim, quomodò supra audivimus à Sancto Maximo, eorum scripta Sanctus Joannes Eleemosynarius Georgio Arsa eripuit, ab ejus degradatione exequenda impeditus per captam à Persis civitatem Alexandrinam, quam captam fuisse anno Domini sexcentesimo decimo sexto, sexto Heraclii Augusti, scribunt Theophanes, Georgius Cedrenus, & Chronicon Alexandrinum. Attamen non crederim Sanctum Joannem, quod in notis ad ejus vitam vult Joannes Bollandus, tunc statim fugisse in Cyprium, insulam natalem, eodem anno defunctum ibidem, idèque Episcopatum fuisse admodum anno Domini sexcentesimo sexto, sub Imperio Phocæ. Leontius Neapolitanus Episcopus disertè dicit promotum sub Heraclio. Et capta Alexandria mox in patriam fugere oler hominem mercenarium, nequaquam tantum Episcopum. Sub Persarum barbarica captivitate gementem populum nequaquam dereliquit sua spontè, sed quadriennio post crediderim nescio qua de causa ab illis profcriptum. Civitatis interrim calamitas dormire coegit Ecclesiasticam disciplinam, atque ità Georgius Arsa evasit illum degradationis. Persæ per omnem Orientem fuere grassati usque ad obseffam, quam visibiliter apparens Deipara defendit, Constantinopolim, totoque belli tempore usque ad Domini annum sexcentisimum vigesimum octavum compressa hæreticorum oratione tacuerunt. *Silentium*, scribit ad Honorium Pontificem Sergius, *ex illo tempore hujusmodi suscepit Capitulum.* Dicto anno ex Edessa Osthonorum Metropoli ad Sergium Constantinopolitanum scripsit Persarum Vicerex Augustus

L. 18. c. 5.

C

gustus Heraclius; instrui volens de dogmate Mennæ Patriarchæ in sermone acclamatorio ad Vigilium Papam. Anno sequenti Hierapoli, quæ est Eufestefæ Provincia Metropolis, egit cum Athanasio Jacobitarum Primate, Actaque sua denuò retulit ad Sergium, & Cyrum Lazorum Metropolitam, atque ita duo pessimi hi an-gues coeperunt venena conjugere.

Anno Domini sexcentesimo trigésimo moritur Georgius Alexandrinus Episcopus, Sancti Joannis successor ad decem annos, ac Principis favore & grandi Ecclesiæ malo Cyrus è Phasidis Episcopo fit Patriarcha, qui mox fecit, quod scribit ad Sergium Constantinopolitanum. Notum facio, quod omnes, qui dicuntur dogmatis Theodosianorum, circa hanc Alexandrinam Deo amabilem civitatem clericis, unà cum his, qui in dignitatibus & militibus clarent, insuper & qui ex plebe sunt in millibus constituti, per tertiam Junii mensis adunati sanctæ nostræ Catholicæ Dei Ecclesiæ intermerabilia nobiscum Dei mysteria perceperunt. Et Sergius in litteris ad Honorium Papam. Cyrus Sanctissimus Alexandrinæ magne civitatis Patriarcha amabiliter & modestè adhortatus est eos, qui Euzebis, Dioscori, Severi, & Juliani hæresis languerent, ad Catholicam Ecclesiam accedere. Et post multas disputationes & labores hoc, quod festinabat, per supernam gratiam ordinavit. Facta sunt inter utraque partes dogmatica Capitula, in quibus omnes memorati hæretici coadunati cum sanctissima Catholica Ecclesia, & unus grex Christi veri Dei nostri omnis Alexandriæ populus factus est, & penè universa cum eis Ægyptus, & Thebais, & Lybia, & ceteræ Ægyptiæ dispositionis regiones, quas olim considerare licebat in innumerabilem hæresum multitudinem discussas, nunc beneplacito Dei, & studio prædicti sanctissimi Alexandrinorum Antistitis, unum labium facti sunt omnes, una vox, & in unitate Spiritus sanctæ Ecclesiæ dogmata consentunt. Hanc unionem pomposissimè attollit. Cyrus, inquam, novus Patriarcha totius suæ Dioceseos mox adunavit Synodum, magnis laboribus omnes Eurychianistas, Severianos, Julianistas, Theodosianos, ac Dioscori partem induxit ad recipiendam Synodum Chalcedonensem, totumque nomen Sancti Leonis Papæ Romani, duasque in Christo Domino naturas. Composuit septem concordie dogmatica Capitula, orthodoxa omnia excepto ultimo, quo unam in Domino assensit voluntatem ac operationem Dei virilem. Sacris iussionibus hæc adjuvit Heraclius Imperator, & Sergius Patriarcha Constantinopolitanus ut Divinæ gratiæ magnum opus confirmavit.

Speclabat verò Alexandriæ præsens Sanctus Sophronius adhuc monachus, ejusmodi non patet & communioni, sed sceleratissimæ confusioni adversatus est, & contradixit ad unius operationis Capitulum, duas omnino operationes Christi Dei nostri dignum cogens censi. Cyro autem quorundam Patrum testimonia proferente, dispersim in quibusdam suis opusculis unam operationem asserentium, ad hoc quoque & ex abundantia inveniunt, quod multos Sancti Patres, ut lucrarentur plurimarum unimarum salutem, dum talia emergere Capitula,

Deo placitis dispensationibus usi fuisse videntur, nihil de subtilitate rectorum dogmatum exagitant, & dicente, quod oportet etiam in presenti, dum tantorum millium populorum salus præ manibus ponitur, nihil de hoc per contentionem operari, idcirco quod etiam à quibusdam Patribus vox hujusmodi dicta est, nihilque de hoc ledatur rectæ fidei ratio, memoratus Sophronius talem dispensationem nullatenus accepto tulit. Et jure merito. Ejus enim constantiam probat, & ejusmodi in dogmatis causa dispensationem acerrimè infectatur Sanctus Martinus Pontifex in litteris ad Constantem Augustum. Addit Sanctus Maximus in disputatione cum Pyrrho. Postquam Sergius multis modis morbum suum in commune proposuit, & maximam partem Ecclesiæ corrupte ac vastavit, si Beatus Sophronius admonuit cum humilitate, quæ ejus habitum decebat, ad vestigia ejus provolutus, per Domini passionem obtestans, ne vocem hæreticorum probe olim à Sanctis Patribus extinctam renovaret, fuit ne ipse auctor hujus scandali? Non igitur Cyrum dumtaxat auctorem sceleratæ confusionis & capitulorum, sed & Sergium confirmatorem, salva, quam Patriarchis monachus debebat, reverentia redarguit, ideoque ab illis habitus est hostis Ecclesiæ & Ecclesiasticæ pacis.

Eodem anno moritur Modestus Hierosolymorum Episcopus, & à Deo Ecclesiam suam miserato promovetur ad Patriarchatum laudatus. Sophronius, fit Monothelitarum durissimum flagellum, facitque quod Stephanus Dorensis Episcopus dixit ad Martini primi Synodum Lateranensem. Sophronius temeratoribus validissimè contradixit, contestans eos & admonens, ut à propria hæresi quiescerent, & ad rectam Patrum fidem remearent, dans in duobus libris sexcenta testimonia Patrum, ad evulsionem impietatis eorum, & veritatis offensionem. Composuit auream illam Epistolam synodicam, in undecima præsentis Synodi Actione lectam & probatam, misit ex more ad omnes Patriarchas, etiam ad Honorium Pontificem per singulares Legatos cum plenissimis instructionibus ac querimoniis. Hæc enim Epistola in præsentis Synodo existans habet Epigraphem ad solum Sergium Constantinopolitanum, existant tamen & græca ejus exemplaria laudato Pontifici inscripta. Ità initam à Cyro & Sergio cum Theodosianis communionem nutare & per omnem Ecclesiam fætere fecit Sophronius, dictam dispensationem nec audire sustinens, nisi unius operationis vocem penitus proscripta.

Territus ad hæc Sergius vertit nonnihil vella, fecitque quod scribit ad Pontificem Honorium. Nos considerantes incipientem ex hoc inter quosdam contentionem exardescere, & scientes quod semper ex hujusmodi decertationibus hæresum dissensionis effecta sunt, necessarium judicavimus omne studium ponere ad sedandam, atque amputandam talem superfluum verborum constitutum, & ad sanctissimum Alexandriæ Patriarcham Cyrum scripsimus, ut postquam unam cum his, qui pridem separabantur, Deo auxiliante composuit, & de cætero nullatenus permitteret unam duas operationes proferre in Christo Deo nostro,

Epist. 3.

magis autem, sicut sancta & universalia tradiderunt Concilia, unum eundemque Filium, Dominum nostrum Jesum Christum, verum Deum, operatum confiteri tam Divina quam humana, & omnem Deo debitam & homini dignam operationem, ex uno eodemque incarnato Deo Verbo indivisè procedere, & ad unum eundemque dirigi, eò quod unius quidem operationis vox, quamquam à quibusdam Sanctis dicta est Patribus, tamen peregrina videatur, & perturbare aures quorundam, suspicantium ad peremptionem hanc proferri inconfusè atque secundum subsistentiam unitarum in Christo Deo nostro duarum naturarum, quod non est unquam, nec fiat. Similiter autem & duarum operationum dictio multos scandalizet, insuper à nullo Sanctorum probabilium Ecclesiæ institutorum edita. Insuper & consequens ei sit predicare duas voluntates contrarietatem circa invicem habentes, tamquam Deo quidem Verbo salutarem volente adimpleri passionem, humanitate verò ejus obstante ejus voluntati, & vestiente, & proinde duo contraria volentes introducantur, quod impium est. Et post quædam. Hanc igitur contentionem incipientem accendi videntes, necessarium judicavimus attritas potius Sanctorum Patrum voces & synodicè definitas semper sequi, & neque quæ raro à quibusdam Patribus dicta sunt, & non circa hæc intentionem habentibus, quasi planam, & inambiguam de eis doctrinam exponerent, ad regulam & legem per omnia dogmaticam reducere, quale est & quod de una operatione ab eis dictum est: Neque item quæ nullatenus dicta sunt à probabilibus Patribus, nunc verò à quibusdam proferuntur, duas, inquam, operationes, tamquam dogma Ecclesiasticum proferre. Et ad ultimum stetit & placuit, quatenus Sophronius venerabilis nullum sermonem de cætero de una sive duabus operationibus movere debeat, sed et sufficiat præfata, cautaque, & trita Sanctorum Patrum traditio atque doctrina. His itaque contentus nominatus venerabilis vir, & hæc custodire certificans, petivit nos etiam per Epistolam de his ei scribere responsum, quatenus hujusmodi Epistolam, ut ait, ostendat his, qui forsitan interrogare eum de prædicta questione voluerint. Quod & alacriter egimus. Et ille quidem in his hinc enavigavit. A Sophronio terribi Sergius & Cyrus omnem hanc causam ad questionem de nomine sunt conati traducere. Duarum operationum vocem, utpotè à nullo unquam Sancto Patre prolata, nullatenus admittente, neque unius operationis vocem, utpotè à quibusdam Patribus usitatam definitè voluerunt damnare. Sua tamen cum Theodosianis concordata consenserunt moderanda, & nova ineundam Sophronio. Unius operationis vocem, unicum istorum concordatorum fundamentum, tamquam peregrinam, piarum aurium perturbativam, de duabus Domini naturis seu eventis seu confusis suspectam; duarum verò operationum vocem, tamquam scandalosam, suspectam de Nestorio, & contrariam in Domino voluntatem asseritivam suspenderunt & circumscripterunt ab omni lingua Christiana, statuentes deinceps sine ulla earum memoria predicari Dominum non Christi. Lupi Oper. Tom. III.

strum Jesum Christum esse unicam in duabus plenis naturis hypostasin, qui tamquam unum principium sit humana & Divina sine omni compugnancia operatus. Statutum dolofum, planè tamen sensu sanum & orthodoxum, atque ideò à Sophronio rectè admittum.

At citra Sedis Apostolicæ auctoritatem vacillant & caduca sunt quævis, etiam Patriarcharum, pacta de dogmate. Hinc initam cum Theodosianis concordiam, infinitarum animarum salutem, receptam ab illis cum Synodo Chalcedonensi, tomoque & Sancti Leonis nomine Sedis Apostolicæ obedientiam prædicavit cum multo peccatoris oleo Sergius apud Honorium Pontificem, atque postrema hæc cum Sophronio, quem de vocum novitate traducebat, concordata postulabat confirmari. Et Honorius circumventus confirmavit in hæc verba. Non oportet ad dogmata Ecclesiastica retorquere, quæ neque synodales apices super hoc examinant, neque auctoritates canonice visæ sunt explanasse, ut unam vel duas operationes aliquis præsumat Christi Domini predicare, quas neque Evangelicæ atque Apostolicæ literæ, neque synodalis examinatio super his habita, visæ sunt terminasse, nisi fortassis quidam aliqua balbutiendo docuerunt condescendentes ad informandas mentes atque intelligentias parvulorum, quæ ad Ecclesiastica dogmata trahi non debent, quæ unusquisque in suo sensu abundans videtur secundum propriam sententiam explicare. Nam quia Dominus Jesus Christus ipse sit unus operator Divinitatis atque humanitatis, plene sunt sacre literæ luculentius denunciante. Utrum autem propter opera Divinitatis atque humanitatis una, an gemina operationes debeant derivatè dici vel intelligi, ad nos ista pertinere non debent, relinquentes ea Grammaticis, qui solent parvulis exquisita derivando nominatè venditare. Nos enim non unam operationem, vel duas Dominum Jesum Christum, ejusque Sanctum Spiritum percipimus, sed multiformiter cognovimus operatum. Eum utriusque nature: communionem docet multiformiter operatum, ac pergit. Non secundum sanctiones Divinorum eloquiorum oportet sapere vel spirare, illa videlicet resutantes, quæ quidem novæ voces noscuntur sanctis Dei Ecclesiæ scandala generare, ne parvuli aut duarum operationum vocabulo offensi sectantes Nestorianos, nos vestana sapere arbitrentur, aut certè si rursus unam operationem Domini nostri Jesu Christi, fatendum esse, censuerimus, sultam Eurychianorum attonitis auribus demerentiam fateri putent, præcaverentes, ne quorum inania arma combusta sunt, eorum cineres, radiantes ignes flammivomitarum denuò renovent questionum, simpliciter atque veraciter consentientes Dominum Jesum Christum unum operatorem Divinæ atque humanæ nature, electiis arbitantes, ut vani naturarum ponderatores, otiosè negotiantes, & surgit adversus nos insonent vocibus vanarum Philosopharum, quam ut simplices & humiles spiritus populi Christiani possint manere se juni. Eadem repetit in aliis ad Sergium litteris, lectis in præsentis Synodi Actione tertia decima, & addit. Scripsimus etiam communibus fratribus Cyro & Sophronio, adhibitis, ne novæ voci, id est, unius operationis vocabulo insisterent vel immemorati videantur,

tur, sed abrafā hujusmodi novæ vocis appellatione, unum Christum Dominum nobiscum in utrisque naturis Divina vel humana prædicent operantem. Quamquam hos, quos ad nos prædicitur frater & Co-Episcopus noster Sophronius misit, instruximus, ne duarum operationum vocabulum deinceps prædicare inuitatur, quod instantissime promiserunt prædicatum virum esse facturum, si etiam Cyrus frater & Co-Episcopus noster ab unius operationis vocabulo discesserit. Ad inutilem de nomine quæstionem spectare has lites credidit circumscriptus Honorius, utramque vocem tamquam turbativam, scandalosam, ac unam quidem de Nestorio, alteram de Eutychete suspectam proscripsit, ambas contententes partes ad perpetuum de illis silentium, ac verè citra illas voces fidei prædicationem adstrinxit, silentium fore sperans fibulam pacis. Et quidem non solas relationes, sed & legatos ad Pontificem miserat Sophronius, qui ejus nomine silentium stipulati acceptarunt.

Fuit Honorius à magna illa Theodosianorum unione, & tot millium animarum sperata salute omnino circumscriptus. Ejus sensum exponit Sanctus Maximus in disputatione cum Pyrrho. *Quis fuerit fidei & auctoritate dignus Epistola hujus interpretis, qui eam ex persona Honorii scripsit, ad huc superstes, & qui totum occidentem cum aliis virtutibus, tum dogmatibus fidei Christianæ illustravit. Igitur ipse, cum ad Divum Constantinum Imperatorem ex persona rursus sancti Joannis Papæ de hac Epistola scriberet, dixit. Quomodo Sanctus Hieronymus & Sanctus Prosper Sanctis Pontificibus Damaso ac Leonis, ita quis vir doctissimus Honorio, ac deinde Joanni quarto fuit Secretarius, & Apostolicorum rescriptorum adjutor, atque is fuit & Pontificis sui sensum exponens scripsit ex laudari Joannis nomine ad Constantinum Augustum & Heraclii filium, ac paucis mensibus successorem. Unam voluntatem diximus in Domino, non Divinitatis ejus & humanitatis, sed humanitatis solius. Cum enim Sergius scripsisset, quod quidam duas voluntates in Christo contrarias dicerent, diximus Christum non duas voluntates contrarias habuisse, unam inquam, & Spiritus, sicut nos habemus post peccatum, sed unam tantum, quæ naturæ ejus humanitatem signabat. Hoc autem ita esse, argumentum evidens est meminisse membrorum & carnis, quæ quidem de Divinitate accipi illa non permittimus. Deinde occurrit objectioni per antipathiam. Si quis verò dicat, Quare de humanitate Christi agens de Divinitate ejus non meministi, respondemus: Primum quidem responsum fuisse ad quæstionem, deinde ut in omnibus, sic etiam hic consuetudinem Scripturæ nos secutos fuisse, quæ aliquando ex Divinitate ejus disserit, ut cum ait Apostolus, CHRISTI DEI VIRTUS ET SAPIENTIA, aliquando ex humanitate, & solum ut cum ait, QUOD STULTUM EST DEI, SAPIENTIUS EST HOMINIBUS, ET QUOD INIRMUM EST DEI, FORTIUS EST HOMINIBUS. Quem sensum demonstrant etiam hæc verba Epistolæ Papalis. *Unicam voluntatem fatemur Domini nostri Jesu Christi, quia professio de Divinitate adsumpta est, nostra natura, non culpa; illa professio, quæ ante pecca-**

tum creata est, non quæ post prævaricationem vitata. Et iterum. *Non est adsumpta à Salvatore vitata natura, quæ repugnaret legi mentis ejus, sed venit querere & salvare quod perierat, id est, vitiatam humani generis naturam. Nam Lex alia in membris, aut voluntas diversa non fuit vel contraria Salvatore, quia super legem natus est humanæ conditionis.* Existimabat Honorius de carnis in spiritu lucta litigare cum Cyro & Sergio Sophronium, & propendere ad afferendos motus dominæ menti adversos ac rebelles, ideoque non sine inpetu est in illum locutus. Neque mireris Pontificem à Sergio circumscriptum: Etenim summi ac plenissime orthodoxi nominis Patriarcha erat Sergius, & grandium in Ecclesia meritorum. Et Theodosianæ multitudinis ad Ecclésiā reditus erat certè dignus omni possibili dispensatione. Ex quo vides fædissime hallucinari eos, qui existimant Honorium fuisse hæreticum Monothelitam: Item & illos, qui garrunt Monothelitis ipsum colluisse. Quidquid statuit Honorius, adprobavit fide & vita integerimus Sophronius: Probavit indictum silentium, sanctissime custodire stipulatus. Quin ipse cum Cyro & Sergio ipsum pepigit; Honoriusque, licet non plenè comprehendens, dumtaxat confirmavit. Unius ac geminæ operationis reverè, de qua disertis verbis nulla generalis Synodus aliquid definiverat, tractandam judicavit, quomodo vocem, *Unus est sancta Trinitate est crucifixus*, eadem de causa tractandam Diocorus Romanæ Ecclesiæ Diaconus persuaserat Pontifici Hormisdæ. Geminæ operationis vox, licet verissima, erat omnino tunc scandalosa, turbativa, de Nestorio suspecta: Hinc proscribi aut proscribenda videri potuit, compellique omnis Ecclesia ad loquendi formulam à Cyro & Sergio cum Sophronio stipulatam. Jonas Abbas istorum temporum fidelis scriptor affirmat Honorium fuisse Præfulem venerandum, animo sagacem, vigentem consilio, doctrina clarum, polentem dulcedine atque humilitate. De eodem liber Pontificalis gloriose loquitur.

Attamen non dico nullum ejus in hac causa fuisse delictum. Etenim Leo secundus Pontifex de illo scribit in litteris præsentis Synodi confirmatoriis: *Honorius flammam hæretici dogmatis non, ut decuit Apostolicam auctoritatem, incipientem extinguivit, sed negligendo confovit.* Et in antiqua Romani Pontificis Enthronistica professione dicitur *Hæreticæ pravitati fomenta præbuisse.* Exponit Gennadius Massiliensis in catalogo virorum illustrum, dicens de quadam Julii Romani Pontificis Epistola. *Illo quidem tempore utilis visa est adversum eos, qui ita duas per incarnationem in Christo asserbant personas, sicut & naturas; nullo autem perniciose probatur: Fomentum enim hæreticæ ac Timotheanæ impietatis. Eodem modo apud dictum Gennadium Joannes Antiochenus ex Grammatico Presbytero impugnat se refertur sancti Cyrilli adversus Nestorium capitula, docens incautè prolata, ac sine effectu tantum, & robur addere Timotheanæ, seu Euseyhanistis. Et Valentinianus tertius ac Marcianus Augusti cunctis civibus Constantinopolitanis ti-*

Cap. 89.

Post Con.
Chalc.
Ep. 3.

gidissime interdicit omni publicam de fide disputationem, *Quod hinc conflet hæreticæ insanie exordia, fomentum præberi.* Quocirca etiam actio aut vox sanctissima possit esse ejusmodi fomentum. Fomentum ab Honorio præstitum fuerunt hæc voces: *Unam voluntatem fatemur Domini nostri Jesu Christi.* Ipse de concordia inter solius adsumptæ humanitatis motus, at verò Sergius & Cyrus intellexerunt de identificationis unitate inter utriusque naturæ affectus, atque ita stipulata pacis silentia prævaricantes omnem Orientem suam hæresi impleverunt.

Rei seriem Romanæ Martini Pontificis Synodo exponit Stephanus Episcopus Dorensis. *Sophronius quondam Patriarcha sanctæ civitatis, zelo Dei & fiducia repletus, duxit me indignum, & statuit in sanctæ Calvarie loco, & ibi alligavit me vinculis indissolubilibus, dicens: Tu dabis rationem ipsi, qui propter nos in hoc sancto loco secundum carnem spontè crucifixus est Deus, si distuleris, & postposueris fidem ejus periclitantem: Licet ego hoc facere corporaliter, ut nesci, propter emerfam ex nostris peccatis incursum Saracenorum impediatur. Quanto ergo de finibus terræ ad terminos ejus deambula, donec ad Apostolicam Sedem, ubi orthodoxorum dogmatum fundamenta existunt, pervenias, non semel, non bis, sed multò sæpius aperiens sacris viris ibidem consistentibus omnia secundum veritatem, quæ in istis partibus nota sunt, & non quiescas instantius expetens atque exorans eos, donec ex Apostolica prudentia ad victoriam judicium perducere debeant, & noviter introduktorum dogmatum perfectam faciant secundum Canones destructionem, & ne secundum quod beatus ait Apostolus, sicut cancer pasquam in amplius inveniant, depascentes simpliciorum animas. Igitur in his pertimescens ego atque perterritus propter impostam mihi terribilem in tremendo ac venerabili loco conjugationem, nec non & creditum mihi ex Dei permisso Episcopale Ministerium desiderans, sed & supplicationes omnium penè habitantium Orientalem tractum reverendissimorum Episcoporum & Christianorum populorum, non dedi somnum oculis meis & palpebris meis dormitationem, & requiem temporibus meis, quatenus adimplere debuissem hujusmodi desiderabilem iussionem, sed absque ulla mora propter hoc ipsum tantummodo huc properavi. A quo tempore tertio visus sum vestris Apostolicis aded vestigiis, expetens & deprecatus, ut quod ille & omnes libenter postulare noscuntur, hoc est, fidei Christianorum periclitanti manum porrigere. Quod adfidentes contrarii non levibus me impulerunt afflictionibus, præceptiones propter me per loca & Provincias divergentes, quatenus comprehendendi, & ferris constructis ad illos deberem destinari, sicut omnes cognoscunt. Sed Dominus auxiliatus est mihi, & liberavit me ab omnibus persecutionibus me, ideoque ad propositum currentem, & ad bravium properantem vestra Apostolicæ Sedis.*

Spretis itaque silentii lege & stipulata, Sergius & Cyrus ubique ebuccinarunt unam, nullo modo geminam in Domino voluntatem, tamquam ab Honorio Pontifice, apud cujus Apostolicam Sedem rectorum dogmatum fundamenta sunt, definitam. At ecce interim Saraceni, diabolica nuper secta per Mahometem conspurcati,

omnem Ægyptum ac Orientalem Diocæsin pervadunt, & Cyro præsertim Alexandri Patriarchæ, Heraclii Augusti ad ipsos frequenti Legato, miserandas inflixerunt calamitates. Eum cum Sergio & dicto Augusto fecerunt ex illis, de quibus in libris de civitate Dei Sanctus Augustinus. *Perdidistis utilitatem calamitatis: Miserrimi facti estis, & pessimi permanistis.* Reverè permanserunt pessimi. Liqueat ex eorum jam dictis in Stephanum Dorensis Episcopum attentatis, nec non machinationibus pro Sergio Joppeni Episcopo, quem errori suo conjugatum conati sunt per ipsos Saracenos intrudere in Sancti Sophronii morte viduatam Sedem Patriarchalem. Tædere cœpit Dominum Deum Ecclesiæ Orientalis, & tot in ipsa hærese, schismatum, turbarum, Nobis Latinis peccata nostra etiam immiserunt Gothos, Hunnos, Wandalos, Francos, Burgundos, Svevos, Herulos, Longobardos, Normannos, Hungaros, ac ipsos Saracenos. At ubi abundavit delictum, superabundavit & gratia: Eos omnes patientia & doctrina ex Gentilibus, Barbaris, Arianis fecimus Christianos Catholicos; Græci ab unis Saracenis facti sunt Saraceni, aut certè in innumera schismatum frustra miserimè lacerati. His igitur gravissimis malis circumcinctus Sanctus Sophronius, adversum hæditragos Monothelitas videns non amplius tacendam Catholicam veritatem, etiam rupit stipulata silentia, Stephanum Dorensis Episcopum duxit in locum Sanctæ Calvarie, adjuravitque Sacramentis jam memoratis, quatenus tandem à Romana Ecclesia impetraret erroris perfectam secundum Canones destructionem, id est, non amplius dispensatoria silentia, sed definitivam damnationem.

Capta à Saracenis fuit Hierosolyma anno Domini sexcentesimo trigesimo quinto, Honorii Pontificis decimo, & tunc Sanctus Sophronius ad populum dixit insignem illam ac verè Episcopalem de hisce calamitatibus lamentationem, quam habemus in tomo secundo Bibliothecæ Sanctorum Patrum. Eodem tempore existimatur Stephanum Dorensis Episcopum adjurasse ad iter Romanum. Et tunc omnino pro prima vice venit ille ad Honorium. Quid hic auxilii dederit aut addiderit, ignoro. A Longobardorum Regibus ac Græcorum Exarchis afflictissima erat tunc Romana Ecclesia & omnis Italia: Insuperabilibus iniquitatum aggeribus undequaque circumseptus Pontifex videtur rebus domesticis affixisse meliorem vigilantem partem, atque ita in Orientali Ecclesia grassantem hæresin pleno, uti oportebat Apostolicam auctoritatem, mentis impetu non exstinxit, sed negligendo confovit: Ei nequaquam adfensus aut collusionis, sed mera humana negligentia præbuit fomenta.

CAPUT V.

Exponuntur Heraclii & Constantis Augustorum Acta.

ANno Domini sexcentesimo trigesimo sexto Saracenorum impugnationem negligens Heraclius cum Sergio & Cyro cepit adversum Deum ac Dominum nostrum Jesum Christum, ejusque Evangelicum dogma belligerare, de quo Martinus primus Pontifex ad Synodum suam Lateranensem. *Sergius per propriam Epistolam ad Cyrum Alexandrinum scriptam, unam operationem suscipiens, cum eo irrationali presumptione ausus est confirmare. Et non solum hoc, sed etiam post aliquot annos, hoc est, per nuper duodecimam indictionem elapsedam, haereticorum et ipse conscribens Etheosin fidei sub nomine tunc imperantis Heraclii, unam in eadem Salvatoris nostri, secundum impium Apollinarem, voluntatem et operationem instituit. Et infra in tertio Secretario. Age nunc et Sergii nomine Etheos audiamus commentum, quam Etheosin suavit in tempore suo nominis Heraclium quondam Imperatorem simulare, errorem interminationi commixtum contra orthodoxos populos atque dogmata per hunc modum praetendens.*

Etheos hic fuit titulus. *Expositio orthodoxae fidei, facta à magno Principe Heraclio, propter emeritam ab aliquibus altercationem pro requisitione alterationis, in omnibus consonans sanctis et universalibus quinque Conciliis, quam cum multa satisfactione et gratia exceperunt Patriarchis Sedi Praefules, et grater ei consenserunt, utpotè pacem sanctis Dei Ecclesiis inferenti. O miserabiles Patriarchas, quos fidem orthodoxam doceri oportet à laico Principe! Nam et Synodum fecerunt, cui lux et dux fuit laica Etheos, ei adulatione fluita acclamantes: Haec Patrum dogmata, haec praesidia Ecclesiae, sic et nos credimus; haec et nos confirmamus, his et nos consentimus. Hanc profanam Synodum suae Romanae legi iussit ac damnavit: Martinus primus, dixitque de ipsa Sanctus Maximus disputans cum Pyrrho. Subit me admiratio, quomodo Synodum voces, quae non est habita ut leges et Canones synodici, et jura Ecclesiastica jubent. Grossa ejus vitia exponit. Sufficit unum, de quo Sanctus Ambrosius in litteris ad Valentinianum Augustum. Quando audisti, clementissime Imperator, in causa fidei laicos de Episcopis judicasse? Ità ergo quadam adulatione curvamus, ut sacerdotalis juris simus immemores, et quod Deus donavit mihi, hoc ipse aliis putem esse credendum? Si docendus est Episcopus à laico, quid sequitur? Laicus ergo disputet, et Episcopus audiat: Episcopus dicat à Laico. Aut certe si vel Scripturatum seriem Divinarum, vel vetera tempora tractemus, quis est qui abnuat in causa fidei, in causa, inquam, fidei, Episcopus solere de Imperatoribus Christianis, non Imperatores de Episcopis judicare? Et Facundus Hermianensis Episcopus: Utinam sibi secularis potestas nunquam, quod et creditum non est in his negotiis, usurparet, quae nunquam*

feliciter usurpavit. Est imperio Sacerdotum superimponere, quod post Domini adventum gentiles tantum Principes attentarunt. Legendum est ac Episcopis & Doctoribus imitandum, quod adversus similem Chilperici Regis Etheosin in Gallicana Ecclesia olim fecerunt Sanctus Gregorius Turonensis ac Sanctus Salvius Episcopus Albigensis.

Heraclianae Etheos hae fuit summa. *Nullo modo concedimus alicui unam vel duas dicere operationes in Divina Domini incarnatione, sed magis, sicut sancti et universales tradiderunt Synodi, unum eundemque Filium unigenitum Dominum nostrum Jesum Christum verum Deum consisteri operari Divina et humana, et omnem Deo congruam et homini operationem ex uno eodemque incarnato Deo Verbo indivisè et inconfusè procedere, et in unum eundemque sortiri: Eò quod unius quidem operationis vox, licet ab aliquibus Patribus dicta sit, tamen turbat, extraneat quorundam aures, arbitrantium in interitum eandem esse prolatam duarum naturarum, quae in una subsistentia unitae sunt in Christo Deo nostro. Similiter autem et duarum operationum vocem multos scandalizans, utpotè à nemine dictam sanctorum et praecipuorum Patrum, sed et sequi ex eo, ut duas consiteamur voluntates contrariè venientes ad invicem, Deo quidem Verbo volente saluberrimam passionem explere, incarnationem autem in eo factam obviam euntem ipsius voluntati, et oppugnantem, et exinde duo contraria volentes induci, quod impium est et alienum Christianici dogmatis. Silentium cum Sancto Sophronio stipulatum, et ab Honorio Pontifice confirmatum praeparavit Cyrus et Sergius omnem sine ullo profectu Orientem turbis impleverant, et orthodoxa veritas timebatur praevalitura: Hinc ipsum non amplius, quam desperabant, Romani Pontificis, sed laici Principis auctoritate resumendum judicaverunt. sperantes ità tandem cogendam Romanam Ecclesiam ad iteratam ejus comprobationem. Haec fuerunt Sergii, hominis Jacobitae, artes, mutuò acceptae à Theodoro Caesarensium in Cappadocia Archi-Episcopo, homine Acephalo, eundem in modum abusu auctoritate Justiniani Augusti ad damnanda tria Capitula Synodi Chalcedonensis.*

De hac namque Etheos scribit Cyrus Alexandrinus ad Sergium. *Paratis nobis relaxare responsa in Regia urbe conjunxit Eustatius gloriosus Magister militum, et detulit mihi venerandos Apices praecipuè mihi in Domino Deo honorabilis Beatitudinis vestrae, intus habentes et exemplar competenter et consultissimè, pariterque Deo amabiliter facta Etheos venerabilis nostrae fidei à piissimo Domino nostro, magnoque Principe pro pia fide nostra, ad Isaacium excellentissimum Patriarcham et Exarchum Italiae destinatae, quam debet profiteri communis frater noster Severinus, qui ordinatur in Roma. Non ergo ad solos Patriarchas missa fuit Etheos, sed et ad Isaacium Italiae Exarchum, imposurum eam etiam Severino Pontifici, in Honori defuncti locum per hoc die electo. Modum exponit Anastasius Bibliothecarius in libro Pontificali. Devastatum est Episcopium Lateranense à Martino Chartulario, et Isaacio Patrio et Exarcho Italiae.*

cum adhuc electus esset Dominus Severinus. Omnem Ecclesiae thesaurum ab Honorio Pontifice congestum diripuit, Heraclio Augusto Constantinopolim misit, resistentes dominos Cardinales urbe ejecit, pergitque Anastasius: Postmodum ordinatus est Sanctissimus Severinus, et reversus est Isaacius Ravennam. Electus Pontifex sine Principis auctoritate et confirmatione consecrari eo tempore non poterat, et hinc dicit Cyrus de Severino electo: Qui ordinatur in Roma. Hoc est, cujus electio discutitur à Principe, haeretque suspensa. Nempè Etheosin suam ad Isaacium Exarchum miserat Heraclius, recipiendam et confirmandam ab Electo Pontifice, quaesitum ex electione jus alioquin amissuro. At thesaurum ille, quam fidem maluit amittere, tandemque ordinatus est. Verum fractus calamitatibus sedis mensis solummodò duo, dies quatuor. Quomodo tractavit Etheosin, refert in sua Synodo Sanctus Pontifex Martinus. Ceciderunt à sua spe, mentiti contra caput suum. Nec enim suscepta est aut omnino admissa secundum vanam spem eorum, magis autem condemnata est et anathematizata ab Apostolica auctoritate huc transmissa pessime et praesumptè novitatis Etheos. Revocasse Severinus creditur Honorii decretum, licet sensu sanum et integrum: Videbat ab ipso per dolum extorto praeribi jam dicta errandi fomenta.

Eadem fuit constantia proximi successoris Joannis quarti, de quo Theophanes. *Joannes Romanus Praeful, collecto Episcoporum Concilio, Monobeltitarum haeresin, utique Etheosin Heraclianam, anathematizavit: Similiter et in Africa penes Byzacium, Numidiam, et Mauritaniam diversi Episcopi convenientes Monobeltitas anathemate perculerunt. Nec sine fructu. Heraclius enim, inquit in Actis suis Sanctus Maximus, cum sensisset à nonnullis in Occidente probrum sibi adspersi, Editto se liberavit omni Ecclesiastica reprehensione, haecque scripsit. Etheos mea non est, nec ego dixavi, aut fieri jussi. Verum cum Sergius Patriarcha quinque ante annis candidisset, quam ab Oriente redirem, oravit me, postquam ad hanc felicem urbem adveni, ut nomine meo promulgaretur cum subscriptione. Ejus hortatu id feci. Nunc verò cum cognoverim eam à nonnullis impugnari, declaro ad omnes non esse meam. Hoc jussum fecit ad Beatum Joannem Papam, qui damnarat Etheosin.*

Ejus causam videtur refumpisse, et ad Honorii Pontificis decretum provocasse Heraclii filius et successor Constantinus. Tunc enim Joannes Pontifex, uti in disputatione cum Pyrrho refert Sanctus Maximus, Honorii decretum exposuit, ostendens solis vocibus, nequaquam sensu cum Etheosi convenire. Et docilis Princeps omnino recepit instructionem. Hinc enim illum, inita conspiratione cum Martina Augusta, Haeretica noverca, Pyrrhus, Sergii in Episcopatu Constantinopolitano successore, creditur veneno extinxisse, ac throno Augusto intrussisse ejus fratrem Heraclionem. At paucos post menses illum nato mutilatum Senatus ejecit, imposuitque Constantini filium Constantem, pertinacissimè Monothelitam, de quo Romanum Martyrologium. *Constantinopoli, Sancti Maximi Monachi,*

Die 13.
Aug.

doctrina et zelo catholicae veritatis insignis, qui cum adversum Monobeltitas strenuè decertaret, à Constante Imperatore haeretico, praecisis manibus et lingua, Chersonesum relegatus reddidit Spiritum. Erat Maximus è viro nobilissimo monachus doctissimus et Abbas Constantinopolitanus, durissimum hujus haereseos flagellum, ideoque dudum profugus apud Ecclesiam Occidentalem. Legenda est ejus vita integra, nec non et Acta Sancti Martini Pontificis, atque ex illis cognosces haeticam barbariem Constantis Augusti.

Sergio itaque in Episcopatum ac impietatem successit Pyrrhus, qui secundo promotionis anno ob jam dicti facinoris suspensionem fugit in Africam, sub Gregorio Patricio, Rectore nutantem ac declinantem pedetentim ab imperio. Repetit istic Episcopos uti à Theophane audivimus, insigniter Catholicos, nec non Sanctum Maximum, de quo ejusdem Acta. *Pyrrhus, ubi in Africam pervenit, captivos cepit suae haereseos laqueos tendere, quibus universam illam Ecclesiam captivam duceret. Quod et fecisset, nisi in omnibus sibi adversantem Maximum habuisset. Unde exigentibus Episcopis Africanis, atque ipso, qui Provinciae praerat, Gregorio Patricio, publica paci ejus regionis, quam vehementer Pyrrhus perturbaverat, consulente, factum est, ut de publicis controversis publica fieret disputatio. Integra exstat disputatio doctissima, habita apud Carthagenam mense Julio, indictione tertia, anno Domini sexcentesimo quadagesimo quinto, Theodori Pontificis, qui Joanni quarto proximè successit, quarto, quarto item Constantis Augusti, ejusque successum edicit Theophanes. Pyrrhus, cum pervenisset in Africam, mutuis cum Sanctissimo Maximo videtur adspiciibus, nec non et Divinarum illic existentium Pontificum praesentatur obtutibus: Qui hunc redargutum et persuasum Romam ad Papam Theodorum duxerunt. Qui orthodoxo libello tradito Papae, ab eo receptus est. Et Anastasius Bibliothecarius ad Sanctum Marcellum Presbyterum Cardinalis in laudati Theodori Pontificis vita. *Ipsis temporibus Theodori Pontificis venit Pyrrhus ex Africa, qui fuerat Patriarcha Constantinopolitanus, in urbem Romam ad limina Apostolorum: Qui ingressus libellum obtulit cum sua subscriptione Apostolicae nostrae Sedi in praesentia cuncti Cleri et populi, condemnans in eodem libello omnia, quae à se vel à decessoribus suis scripta vel acta sunt adversus immaculatam fidem nostram. His itaque ab eo peractis, fecit eum Pontifex munera erogare in populo, et cathedram ei poni juxta altare, honorans eum ut Sacerdotem Regiae civitatis. Haud dubie se purgavit etiam de suspitione pravi poculi: Nam ex Apostolico Canone oportet Episcopum esse Non percussorem. Eum Africani Episcopi non praesumpserunt reconciliare, quod haeresis à primis Ecclesiae exordiis semper fuerit caeli Sedi Apostolicae reservatus. Et convictus Pyrrhus atque compunctus dixit in disputatione ad Sanctum Maximum. *Si non est alius modus praeter hunc, pluris faciens salutem meam, quam cetera omnia, praesens sum ad faciendum hoc cum omni satisfactione: Hoc solum rogo, ut dignus habear in primis templorum Apostolorum, ac potius ipsorum Principum Apostolo-***

rum adoratione, deinde ut videam faciem Sanctissimi Papæ, eique tradam libellum eorum, quæ absurdè facta sunt. Utiq; libellum penitentia; erroris euratoriorum. Et responderunt Sanctus Maximus, & Gregorius Patricius: Quandoquidem tua propositio bona est, & Ecclesiæ utilis, sic fiat. Pergit subnotatio disputationis: In hac ergo celeberrima urbe Roma; cum adesset nobiscum, promissum præstitit, damnavitque dogmata impia Expositionis, seu Heraclianæ ECheseos, sequo per rectam professionem cum sancta Catholica & Apostolica Ecclesia conjunxit. Ex quo colligitur ab ipso Sancto Maximo fuisse Romam deductus.

Addunt Sancti Martini Pontificis Acta fidelissima, à quodam ejus in exilium comite scripta è Regia civitate ad Christianos totius Occidentis. Dicit ad captivum Pontificem Demosthenes, Constantis Augusti Rescriptor: Dic nobis ea, quæ de Pyrrho hic & Romæ subsequenter gesta sunt. Pro qua causa abijt Romam, jussus, an proprio proposito? Respondens Sanctus Papa dixit: Proprio proposito. Ait Demosthenes: Libellum illum quomodo fecit, compellente aliquo? Respondit Sanctus vir: Nemine, sed propria propositione. Demosthenes inquit: Veniente Pyrrho Romam, quomodo eum suscepit Sanctus vir Theodorus Prædecessor tuus Papa, uti Episcopum? Respondit æquanimis Papa: Uti Episcopum. Et quomodo, nisi quia priusquam veniret Pyrrhus Romam, manifestè scripsit Beatus Theodorus ad Paulum, Pyrrho ad Afros profugo superintrusum à Constante Augusto successorem, ut potè ad eum, qui supplantationem fecit, & alterius thronum invasi? Deinde eodem Pyrrho veniente Romam spontè sua ad vestigia Beati Petri, quomodo non haberet eum suscipere & honorare ut Episcopum? Respondit Demosthenes: Verè veritas sic se habet. Undè autem sumebat ea, quæ ad usum sui corporis erant necessaria? Dicit Beatus manifestè: De Patriarcha Romano. Ait concertator: Qualis panis dabatur ei? Respondit honorabilis vir: Vos Domini mei nescitis Ecclesiam Romanam. Dico enim vobis, quia quisquis venit illuc miserabilis homo hospitari, omnia ad usum præbentur ei, & nullum immunem suis donis Sanctus Petrus repellit venientium illuc, sed panis mundissimus & vina diversa dantur, & non solum ei, sed & hominibus ei pertinentibus. Si ergo in miserabilibus hominibus hæc sunt, qui venit honorabilis sicut Episcopus, quales sumptus habet suscipere? Dicit ad eum Demosthenes: Nos didicimus, quia Pyrrhus fecit vi libellum Romæ, & quia vincula lignea sustinuit, & multa dolenda passus est. Respondit illi Beatus & dixit: Nihil tale factum est. Nam nisi quia formidine aliqui tenentur, non possunt fortè loqui veritatem. Hic sunt Constantinopolis plurimi, qui tunc erant Romæ, & sciunt quæ ibi gesta sunt, ex quibus interim superest Plato Patricius, qui tunc Exarchus erat, qui que direxit homines suos tunc ad Pyrrhum Romam. Percunstantini eum de his, si mentior. Ex quibus verbis cognosce antiquam, ab Apostolis plantatam, etiamnum hodie vigentem, alibi predicandam, Romanæ Ecclesiæ in quovis advenas pietatem. Cognosce & avitas Græcorum in Romanum Pontificem criminationes: Nam quomodo nunc Theodorum Pontificem de afflictio violenter Pyr-

rho, ità nuper de trucidato Malcho Dalmatiæ Episcopo Sanctum Gregorium Magnum menda- L.6. Ep. 1.
cissime infamarunt.

Ea igitur Pyrrhi penitentia ac spontanea conversio pessimè torfit Monothelitas, fecitque tunc Constantis Augustus, quod ad Paulum Patriarcham istius intrusum successorem scribunt Episcopi Africani Provinciæ Proconularis. Quia compertimus, quod quædam contraria in Constantinopolitana sunt civitate contra instituta fidelium, & antiquissimorum Patrum, & universalium Conciliorum proposita per chartula cujusdam venenosæ dicta, miramur, immò dolemus, cur à vobis hæc sint permānere permessa, aut non statim conscissa, & recto Sacerdotali proposito radicitus amputata. Et Victor Archi-Episcopus Carthagenensis in litteris ad Theodorum Pontificem. Inquirunt vice epigrammatum quædam cartularum volumina in sacris ædibus apud Regiam civitatem nuper esse suspensa, Religionis catholice, & ipsi veræ fidei, ac Patrum traditionibus omninò contraria: Utpotè affirmantia & ab omnibus affirmari jubentia unam in Domino operationem ac voluntatem. Numidiæ, Byzacii, ac Mauritanie Episcopi in litteris ad eundem Papam ajunt chartam illam suspensam præ foribus Ecclesiæ ad scandalum populorum. Nempe Constantis Augustus metuens, ne omnis Regiæ civitatis populus abiret post Pyrrhum penitentem, in Ecclesia Patriarchali fixit publicum Edictum, confirmatorium hæresos sub gravibus pœnis. Eiusdem ipse meminit in suo scelerato Typo: Ad perfectam unitatem Sanctarum Dei Ecclesiarum, & communem concordiam, chartas, quæ positæ fuerunt in Naribeca Sanctissima magnæ Ecclesiæ, quæ continent prædictas quæstiones, iustissimè levare. De hisce ergo chartis Africani Episcopi, quorum opera Pyrrhus ad mentem redierat, monuere Paulum successorem. At ecce interim Gregorius Patricius invasit tyrannidem, interciditur Africa cum Regia civitate commercium, atque ità laudati Episcopi litteras suas coacti sunt Romam mittere ad Theodorum Pontificem, ab ipso Constantinopolim destinandas. Acta hæc sunt anno Domini sexcentesimo quadragesimo sexto: Tunc enim existimatur Gregorius Patricius tyrannidem suam aperuisse.

Tunc item factum est, quod Numidiæ, Byzacii, ac Mauritanie Episcopi scribunt ad Theodorum Pontificem: In quorundam suspicionem nostra Africana à malignis hominibus apud Regiam civitatem recitata est Provincia. A Monothelitis accusata est Gregorio favere, atque ità apud Principem Monothelitam est penitus exauctorata. Etiam Sancto Maximo impeggerunt, quod Angelorum legionem Gregorio accinentem aut vidisset, aut vidisse se finxisset. Hinc intellige ea, quæ de Fortunio seu Fortunato Carthagenensi Archi-Episcopo in præsentis Synodi quarta decima Actione legit Constantinus Ecclesiæ Constantinopolitanæ Presbyter ac Grammaticus Latinus. Scio, Domine, temporibus Pauli quorundam Patriarchæ venisse Fortunium, qui fuit Episcopus Carthagenensis, & cum Missas daturus esset in sancta magna Dei Ecclesia, quæstrum est, quomodo sedere debuisset, utrumnè ante Metropolitanos, qui hic morantur,

rantur, an post eos. Et requirent eodem Paulo Patriarcha in Bibliotheca Patriarchii librum quinti Concilii, ut cognosceret, quomodo sedere debuissent, contigit ut inveniretur & Latinus liber ejusdem Concilii, & exinde instructus idem Paulus fecit eum ordinabiliter sedere. Fortunatus ergo aut à Pyrrho seductus, aut verius à Gregorio Patricio, quod ejus tyrannidi adversaretur, pulsus aut profugus abijt Constantinopolim ad Principem, factus est forex Palatinus, Paulo Patriarchæ hæretico atque intruso communicavit & adhæsit, atque ità ab Ecclesiæ Africana & Romana excommunicatus est ac dejectus. Ejus enim in locum ab Afri ordinatus & à Theodoro Pontifice confirmatus est Victor, uti liquet ex ejus Synodicis ad laudatum Pontificem litteris lectis & probatis in Romana Synodo Sancti Pontificis Martini.

Hoc item tempore Sanctus Maximus etiam ab ipsis Catholicis passus est calumniam de adfertis non duabus solummodò, sed tribus in Domino voluntatibus ac operationibus: Humana, Divina, ac Dei-virili, quæ neutrius naturæ esset, sed hypostatica seu personalis. Prodiit & sub ejus nomine ficta ad Marinum Cypri Presbyterum ac Monachum Epistola, erroris istius assertrix; coactus est vir sanctissimus ad litteras apologeticas, scriptas Siciliæ Monachis, suis commonitoribus, dicitque inter cætera. Ad Marinum quidem Presbyterum varia & de diversis capitibus Scripturæ scriptimus, non tamen ullo modo de contrariis dogmatibus dictum est, de una, inquam, & duabus, id est, quas ipsi fingunt in eodem & uno Christo tres operationes vel voluntates. Memoratam ad Marinum Epistolam protestatur esse fictam, ut alienam abijt & damnat, rogatque à cunctis abijt ac damnari. Quin exstat ejus ad eundem Marinum tomus dogmaticus, ostendens duas solummodò in Domino voluntates ac operationes, ac Dei-virilem à Dionysio adductam neque dicendam tertiam, neque unam, sed duas interpretandam. Certè personalem Domini voluntatem in disputatione cum Pyrrho gravissimè impugnat. Laudata ejus scripta exstant græcè in Bibliotheca Vaticana, ideòque hæc mutuati sumus ex fragmentis ab Eminentissimo D. Cardinali Baronio adductis.

A. 645.

In Actis Sancti Martini Pontificis notanda sunt hæc verba: Plato Patricius, qui tunc Exarchus erat, &c. Ostendunt, quod Pyrrhum Romæ conversum Plato Exarchus, conatus sit Ravennam seducere, atque ità reducere ad impietatem. At non perfecit. Perfecit ejus successor Olympius, homo pertinax, & astutus, de quo Theophanes. Pyrrhus cum Roma discessisset, & Ravennam pervenisset, ut canis ad vomitum suum reverfus est. Quo Papa Theodorus comperto, plenitudine convocata Ecclesiæ, ad sepulchrum verticis Apostolorum accessit, & Divino Calice expostulato, ex vivo fisco sanguine in atramentum stillavit, & ità propria manu depositionem Pyrrho excommunicato fecit. Eiusdem rei meminerunt Sanctus Maximus in laudatis litteris ad Siciliæ monachos, Sanctus Martinus Pontifex in primo Secretario suæ Synodi, ac in vita Theodori Pontificis Anastasius Bibliothecarius, ejus in Pyrrhum sententiam vocat. Christi. Lupi Oper. Tom. III.

cans damnationem sub vinculo anathematis juxta mercedem & retributionem proprie transgressionis, id est, damnationem irreparabilem ac insolubilem, quam in libro Præscriptionum Tertullianus Cap. 30. vocat Relegationem in perpetuum discidium.

Addit laudatus Anastasius Cardinalis: Qui quidem Pyrrhus reverfus est in Orientem. Et D. Cardinalis Baronius: Ubi in gratiam Imperatoris receptus post obitum Pauli in mercedem impietatis pactam Constantinopolitanam sedem resumpsit, qua quidem veluti porrecta esca, hamo infelix est captus. Verum enim verò obstare videntur Sancti Martini Pontificis apud Constantinopolim captivi Acta fidelissima. Defuncto Paulo, Pyrrho sedere nitente, atque quibusdam Ecclesiæ contradicentibus & prohibentibus, libellumque ejus publicantibus in Palatio, agentibusque quoniam à Paulo anathematizatus est, Pyrrhus reprobatus est à Sacerdotio propter libellum, quem Romæ fecerat. Tamquam utriusque partis prævaricator ab utraque parte est anathemate damnatus. Respondeo tamen fuisse tandem restitutum post contentiones multas. Disertè enim in Chronico ait Nicephorus Patriarcha Constantinopolitanus: Pyrrhus restitutus mensibus quatuor, diebus viginti tribus. Eum ante Episcopatum ait fuisse Ecclesiæ Constantinopolitanæ Presbyterum, monachum, ac Monasteriorum Magistrum, Chrysopoli Præcipuum.

De damnationis subscriptione facta per Sacrosanctum Christi Domini Sanguinem nihil habet Anastasius Bibliothecarius. Attamen Theophani est omninò credendum. Nam & Nicetas Paphlago in vita Sancti Ignatii Patriarchæ Constantinopolitani scribit de damnatione Photii in eandem Ecclesiam intrusi. Subscribere Episcopi calamis, non nudo atramento, sed in quo penitus contremiscas, ut eos, qui rem norant, adseverantes audenti, ipsa Salvatoris Sanguine intinctis. Ità, inquam, Photium exauctorarunt, damnarunt, unàque omnes ab illo sacris initiatos. Et federis sui concordati, à Constantino Magno Augusto & S. Sylvestro Papa cum Tiridate Armeniorum Rege & S. Gregorio eorumdem Patriarcha initi, instrumentum sic habet: In fidem fœderis nostri firmi atque indelebilis, hanc utriusque Occidentalis & Orientalis nationis fraternitatem tremendo ac pretiosissimo Jesu Christi Sanguine conscripsimus. Suspectum, immò fictum est istud fœdus, ejus tamen instrumentum est omninò antiquum, adeoque ostendit tremendæ subscriptionis ritum esse veterem, Græcum potius, quàm Latinum. Nam & Theodorus Pontifex erat homo Græcus. Et hinc Stephanus tertius Carolum Magnum & Carolomanum Francorum Reges adjurans, ne sororem suam Gisilam filio Desiderii Longobardorum Regis darent in conjugium, adjurationis chartam sacro sanguine nequaquam subscripsit, sed Beati Apostoli Petri dumtaxat confessioni imposuit, sacrificium super eam obtulit, & ità cum lachrymis ad illos direxit. Facta est Pyrrhi damnatio anno Domini sexcentesimo quadragesimo octavo, septimo Theodori Pontificis & Constantis Augusti.

Paulum Pyrrhi successorem Nicephorus Patriarcha Constantinopolitanus annis dumtaxat duobus.

duobus, at melius Onufrius Panuinus & Cardinalis Baronus sedisse ajunt decem. Ex Ecclesie Constantinopolitane Presbytero ac Economo fuit Pyrrho exuli in sedem Patriarchalem superordinatus, pertinax Monothelita. Eum & suis propriis & Afrorum Episcoporum sanctissimis litteris urisit Theodorus Pontifex ad respicientiam, at nihil retulit, nisi multum, apud Græcos abundare consuetum, peccatoris oleum, pro unica Domini voluntate & operatione provocationem ad Sanctos Patres & quinque generales Synodos, & hanc conclusionem: *Quibus concordet & consonantes facti sunt pie memoria Sergius & Honorius, unus novæ, alter antiquæ Romæ Summi Sacerdotis sedem decorantes.* Nequissima hæc factio non desit Honorii decretum, tamquam erroris sui firmissimum fundamentum, impudenter ebuccinare. Et hinc Paulus Patriarcha jam dictas Constantis Augusti chartas, unicam in Domino voluntatem garientes, auferri jussit de Ecclesie valvis, rediri ad silentii pacta ab Honorio probata, edique à Principe eodem Edictum confirmatorium, cui nomen, *Typus Constantis Augusti.* Sancti Maximi Acta prodidisse dicuntur in dictione sexta, id est, anno Domini sexcentesimo quadragesimo octavo.

Post expositas de una ac gemina Domini voluntate contentiones, natasque exindè Ecclesiarum calamitates ita loquitur typus. *Sancimus nobis subiectos non habere licentiam invicem à presentis de una voluntate, aut una operatione, aut duarum voluntatum, aut duarum operationum qualemcumque proferre alterationem, aut contentionem, aut viciniam. Hæc autem sancimus nihil aliud intercipientes de piissimis dogmatibus, que à Sanctis probabilibus Patribus de dispensatione incarnati Dei Verbi dogmatizata sunt, sed ulterius contentionem, que gratia propostæ questionis orta est, cessare præcipientes, & tantummodo de eis sequi & sufficientes habere Divinas Scripturas, & traditiones sanctorum quinque universalium Conciliorum, & simplicibus sine questione sanctorum probabilium Patrum uti vocibus, quorum dogmata regula & lege sanctæ Dei Catholicæ & Apostolicæ Ecclesie consistunt, nihil eis addentes proprium, neque minuentes, aut per suam intentionem eas interpretantes, sed priorem habitum ubique custodiri, sicuti antequam procederet contentio prædictarum questionum, quasi nulla de eis esset orta contentio. Nulli de omnibus, qui usque ad præsens unam voluntatem & operationem, aut duas voluntates & duas operationes dogmatizaverit, sub qualemcumque querelam hujus gratia, aut accusationem facit, nisi tantummodo qui ex sanctis quinque universalibus Conciliis & cæteris orthodoxis probabilibus Patribus ejecti sunt hæretici cum impiis dogmatibus atque scriptis, & quod sancta Catholica & Apostolica Ecclesia non accepit, sed abiecit.*

Hanc sceleratum Typum etiam Romanæ istic recipiendam & profitendam misit Constans Augustus per Olympium Exarchum, factumque runc est quod scribit Anastasius Bibliothecarius. *Sanctissimus Theodorus Papa scripsit Paulo Patriarchæ Regiæ civitatis, tam rogans, quam regulariter increpans, nec non per Apocrisarios pro hoc maxime destinatos præsentialiter ammonens & contestans,*

quatenus proprium emendaret commentum, atque ad orthodoxam fidem Catholicæ Ecclesie remearet. Et neque rogantes, neque increpantes poterunt eum à suo conamine quoquo modo revocare. Propter quod ab Apostolica Sede ipse depositionis ultione percussus est. Istorum Apocrisariorum unus fuit Theodori successor Sanctus Martinus, ac in ejus vita laudatus Anastasius edicit legationis successum & fructum. Paulus pravitatem suam defendens, quod nunquam nec à prioribus hæreticis præsumptum est, ipse illicitè præsumere studuit in tantum, ut altare nostræ sanctæ Sedis, quod erat in domo Placidie sacratum in venerabili oraculo, subvertens diriperet, prohibens ne adoranda & immaculatam hostiam Apocrisarii nostri ibidem Deo offerre valeant, nec communionis Sacramenta percipiant. Desumpsit hæc Anastasius ex Martino primo adloquente Romanam suam Synodum, ejusdemque insolentiam meminit Sanctus Pontifex Leo nonus in litteris ad Michaellem Constantinopolitanum & Leonem Episcopum Acridensem: *Paulus altare Latinorum & Legatorum Romanæ Ecclesie subvertit.* Galla Placidia, Theodosii senioris Augusti filia, duas Constantinopoli domos habuit, aliam in prima, aliam in regione decima, earumque altera erat consuetum hospitium Romanorum Legatorum, habens capellam & altare, in quo illi ritu Latino Divina perageret: Unde & regnante Justiniano Vigilius Pontifex in eadem domo fuit hospitatus.

Pergit ad Synodum suam Martinus Pontifex de insolentia Pauli Patriarchæ. *Apocrisarios, qui ex præceptione Apostolicæ auctoritatis commonuerunt eum, ut de tali hæretico intentu recederet, nec non contestari visi sunt, persecutionibus diversis cum aliis orthodoxis viris, & venerabilibus Sacerdotibus insectus est: Quosdam eorum custodiae retrudens, alios in exilio deportans, alios verberibus submittebat.* Ob hæc igitur attentata Theodorus Pontifex, qui prius solum Principis Typum damnarat, synodaliter damnavit etiam Pauli Personam, unaque Pyrrhum jam relapsum. Anastasius Bibliothecarius hæc omnia in Martini Pontificis annum primum videtur transcribere, at certum est contigisse anno septimo & ultimo Theodori.

Anno itaque Domini sexcentesimo quadragesimo nono in Papalem thronum elevatus est Sanctus Martinus, unus è laudatis Apocrisariis, de quo Theophanes. *Cum Maximus Abbas Romanam pervenisset, Papamque Martinum ad emulationem accendisset, Synodo centum decem Episcoporum collectæ, Sergium, Cyrum, Pyrrhum, & Paulum anathematizarunt.* Et Acta Sancti Maximi. *Postquam evenit, ut Theodorus Præsul Romæ à vita migraret, vir multis laboribus exercitus & pietatè clarus, Martinus religiosissimus in ejus throno insituitur. Cujus virtutem Divinus Maximus admiratus eum plurimum frequentabat, atque ubi opus erat, de multis cum eo loquebatur. Itaque cum eo consilium caput omnes, qui ubique essent, Episcopos congregare, magnamque Synodum celebrare, ut sub tot hæreticis viris sana fides firmiore haberet ac certiore confessionem, perversitas verò adversariorum apertam & insigniorem repudiationem atque expulsionem. Et ad centum & quinque convenerunt. Fuisse toti-*

dem testatur & Anastasius Bibliothecarius, neque plures subscriptos habent Acta synodalia. Eam Synodum Sanctus Martinus in litteris ad Sanctum Amandum Trajectensem Episcopum vocat generale Concilium, utpotè totius Italia: Aderant enim ipse Dominus Papa, tres alii Italorum Metropolitæ, Aquilejensis, Mediolanensis, Ravennas per Vicarium, & Sardorum Calaritanus. Non amplius patientia ac precibus, sed ex potestate agendum vidit Pontifex, ideoque mox in ipso Papatus exordio hanc Synodum adunavit. Nullam in ipsa Sancti Maximi, qui omnino adfuit, habemus memoriam, quod Synodus, uti supra ab Episcopis Orientalibus in Synodo Chalcedonenfi audivimus, non Clericorum, longè minùs Monachorum sit, sed solum Episcoporum.

Omnia Sergii, Cyri, Pyrrhi, Pauli, Heraclii, & Constantis Acta discussit Synodus, damnavitque singula, impiam præsertim Ethehsin ac Typum impiissimum, dictorum Episcoporum personas, ac in capite Theodorum Episcopum Pharanitanum. Ethehsin & Typum damnavit ob tres potissimum rationes, expressas à Pontifice in litteris synodalibus ad universam Ecclesiam. Prima est, quod Typus & unam & geminam in Domino operationem ac voluntatem dici veret, adeoque cum scelerosis hæreticorum vocibus etiam probatas Sanctorum Patrum voces, ac pium cum impio proferbat. Quid enim garriant Ethehsis & Typus, geminæ voluntatis ac operationis vox est omnino usitata ac prædicata à Sanctis Ecclesie Patribus, unica autem operatio à solis Arianis, Eunomianis, Apollinaristis, Eutyrianis, cæterisque Errorum Dei Hominis Mysterium mutilantibus aut confundentibus. Altera ratio est, quod Typus & unice & geminæ operationis prædicatoribus tribuat parem impunitatis libertatem: Quod est Ecclesiam in Academiam vertere, & reducere gentilem licentiam quodlibet nugandi. Tertia ratio est, quod Typus Ethehsin, & Ethehsis destruat Typum. Ethehsis enim unicam, Typus nec unicam nec geminam vult in Domino operationem, ut non humana tantummodo, sed & Divina natura sit expers voluntatis ac operationis. Monothelitæ enim, inquit Synodus, *Nesciunt quid credant aut confiteantur per incessabilem creberrimam suorum dogmatum immutationem, pariterque peremptionem.* Addidit Synodus viginti dogmatica Capitula, quorum quintum decimum, cunctorum principale, supra est adductum.

Quæstio est, Quare Synodus non damnarit etiam Honorii Pontificis decretum, Ethehsios ac Typi fundamentum? Omnia enim tria sunt ejusdem tenoris, & tam Typus quam Ethehsis decretum istud dumtaxat confirmarunt. Respondeo erga tria illa processisse hanc Lateranensem Synodum, quomodo erga Sanctum Basilium ac profanum Nestorium processerunt in suis duodecim Capitulis Sanctus Cyrillus & sacrosancta Synodus Ephesina. Et Basilium & Nestorium Christum Dominum dixere *Hominem Deiferum*, & tamen hic inter hæreticos projectus est, ille gloriosus. *Lupi Oper. Tom. III.*

manet inter orthodoxos Ecclesie Patres. In pari item locutionis causa longè dissimiliter Ecclesia tractavit Sanctum Dionysium Alexandrinum ac impium Arium, Sanctum Eustatium Antiochenum Episcopum ac Theodorum Mopsuestiensem, aliosque plures relatos à Facundo Episcopo Hermianensi. Et laudatus Basilium in sermone populari sacram glorificationem hac formula concludens, *Gloria Patri per Filium in Spiritu Sancto*, de Catholico nomine & Sede Episcopali periculatus est, eisdem vocibus glorificans Sanctus Leo Magnus in nullum periculum aut suspitionem incidit, Ariani autem eandem ob causam ab omni Ecclesia fuere damnati. Et in Sancto Augustino adfiduè obvia habes hæc de Domino voces, *Homo-Deus*, de quibus tamen adversus Petrum Fullonem Pseudo-Patriarcham Antiochenum scribit Sanctus Quintianus Episcopus Esculanus: *Si quis DEUM-HOMINEM, & non magis DEUM ET HOMINEM dicit, damnetur.* Nempe alio Dionysius, Eustatius, Basilium, Augustinus, alio sensu Arius, Nestorius, Fullo, Theodorus locuti sunt, atque ita in pari locutionis causa isti probari, hi meruerunt damnari. Quoniam facta & verba vident homines, intentio judicat omnes. Idem evenit decreto Honorii Pontificis, ac Edictis Heraclii & Constantis. Quia tamen decretum istud, licet innoxium, Edictis illis fomenta atque occasionem præbuit, à nullo successore Pontifice confirmatum fuit, sed silentio traditum atque circumscriptum.

Et ob hæc omnia in rabiem actus Constans Augustus fecit, quod in vita Sancti Martini scribit Anastasius Cardinalis Bibliothecarius. *Ipsis diebus direxit Imperator in Italiam Olympium Cubicularium & Exarchum ad regendam omnem Italiam, præcipiens & dicens: Oportet Gloriam tuam, sicut nobis suggestit Paulus Patriarcha, peragere. Dolis & armis jussit omnem Italiam ad Typum recipiendum seduci, & Pontificem tranfiniti Constantinopolim. At verò Divina potentia miraculis protexit Martinum, Olympium verò cum omni exercitu Saraceni in Sicilia trucidarunt. Etenim adversus Deum pugnante Romano Principe, Saraceni Ægyptum, Orientem, Africam, Cyprum, Siciliam, ac omne fermè imperium invaserunt. Porro Pontifex non intermisit officium: Ad Principem scripsit piissimas litteras, Africanos Episcopos in fide confirmavit, Antiocheno & Hierosolymitano Patriarchatibus per Saracenos devastatis dedit Apostolicum Vicarium Joannem Episcopum Philadelphiensem, Pauli Thessalonicensis Episcopi Monothelitæ, qui Apostolicas per Illyricum vices verterat in Primatum ordinarium, fregit contumaciam, tandemque à Theodoro Calliopa Exarcho, Olympii successore, captus est in Basilica Lateranensi, portatus Constantinopolim, ac à Constante Augusto relegatus Cherfonesum post plurimas calamitates, de quibus Paulus Patriarcha moribundus, *ingemiscens & ad parietem conversus dixit Principi: Hei mihi, & hoc ad abundantiam judiciorum meorum actum est. Nunquid nam Pontifex non est miserabile talia pati Pontificem?* *Epist. 17.**

tius adjuravit Imperatorem sufficere in his, quæ passus est, nihilque amplius sustinere. Chersona est rerum omnium, etiam frumenti, indiga, & nec ipsa Romana Ecclesia potuit Pontifici quidquam subsidii transmittere, atque ita istic ex inopia gloriosus Martyr defecit. Relegatus fuit anno sexcentesimo quinquagesimo secundo, eodemque defunctus est Paulus Patriarcha, creatus anno sexcentesimo quadragesimo secundo, atque ita fedit, non duobus solummodo annis, sed omnino decem.

Noluit tamen Constans Augustus videri persecutor fidei & Ecclesiæ Romanæ: Non de Typi sui damnatione, sed de aliis facinoribus est optimum Pontificem criminatus. Primò, quod Saracenis favisset, & communicasset per litteras. Deinde, quod in Deiparam Virginem nescio quid hæreticè blasphemasset. Hinc ad Theodorum Episcopum scribit magnus Pontifex & Confessor. Ego aliquando ad Saracenos nec litteras misi, nec quem dicunt Tomum, qualiter credere debeant, aut pecunias unquam transmissi: Exceptis dumtaxat quibusdam illinc venientibus servis Dei causa elemosinæ, quibus & modicum quid præbuimus, minimè ad Saracenos transmissum. Porro de Domina nostra gloriosa semper Virgine Maria, quæ Deum & Dominum nostrum Jesum Christum peperit, quam omnes sancti & Catholici Patres Dei Genitricem appellant, utpotè quæ Deum hominem peperit, falsissimum contra me, immodè contra suas ipsorum animas, iniqui viri testificati sunt. Nam quisquis Beatam semper Virginem, Matrem videlicet Dei nostri, non honorat atque adorat, anathema sit, & in presenti seculo, & in futuro. Ejus innocentiam fuisse multis miraculis à Deo confirmatam testatur Anastasius Bibliothecarius.

Depòrtato Sancto Pontifici alium superordinari jussit Constans Augustus, estque superordinatus Eugenius. Paulo autem Patriarchæ Constantinopolitano successit denuò ad paucos menses Pyrrhus, ac tum Petrus, Curator accipiendis hospitibus in eadem Ecclesia, de quo liber Pontificalis. Eugeni temporibus Petrus Patriarcha Constantinopolitanus direxit synodicam ad Sedem Apostolicam juxta consuetudinem, omnino obscurissimam & ultra regulam, non autem declarans operationes, aut voluntates in Domino Jesu Christo. Et accensus est populus & Clerus, eò quod talem synodicam direxisset, quæ minimè est suscepta, sed cum majori strepitu est à sancta Dei Ecclesia projecta, ut etiam nec eundem Papam dimitteret populus vel Clerus Missas celebrare in Basilica sancta Dei Genitricis semperque Virginis Mariae, quæ appellatur ad Præsepe, nisi promississet is ipse Pontifex minimè eam aliquando suscipere. Eugenium dolosis verbis circumducere conatus est Petrus, Romanus autem Clerus & populus ejus constantiè à Principis in sanctum Martinum barbarie timuit, ideoque illum adegit ad ejusmodi promissa. Adeò Romani populi immobilem fidem non sine fundamento Apostolus laudavit. Sancti Nicephori Chronicon ait Petrum feditè annis duodecim, mensibus septem, ac certum est numeros esse vitiatos: Sedit duobus dumtaxat annis, mensibus tribus.

Ei successerunt Thomas Ecclesiæ Constanti-

nopolitanæ Diaconus & Chartophylax, Joannes Presbyter & custos sacrorum vasorum, & Constantinus Diaconus, eorumdem vasorum custos, quos omnes fuisse germanè orthodoxos, ac geminæ in Domino voluntatis ac operationis professores testatus est in præsentis Synodo, ac demonstravit Georgius Ecclesiæ ejusdem Diaconus & Chartophylax, protulitque orthodoxam Thomæ synodicam Epistolam, paratam ad Vitalianum Pontificem, Eugenii successorem, sed quæ dirigi non potuit propter nuperum Saracenorum incursum assidue imminentem, & Regiæ civitatis obsessionem, quæ facta est per biennium, quo gessit Episcopatum. Ità assidue adversus Deum, quàm adversum Saracenos Constans militare maluit: Quin & fratrem germanum Theodosium, Ecclesiæ Constantinopolitanæ Diaconum, trucidavit, de quo Georgius Cedrenus, Theodosius à morte sua Constanti crebro per quietem visus est habitu Diaconi, poculum sanguine plenum porrigens, atque dicens: BIBE FRATER, utique sanguinem, quem parricidaliter effudisti. Hinc ille in furias actus est, factus alter Cain à facie Domini super terram profugus, omnem Græciam pervagatus, etiam Romam venit, imperii sedem Syraculis in Sicilia fixit, atque illic anno imperii vigesimo septimo à quodam Andrea, Troili filio, qui situlam ejus capiti nimidum durè infixit, in balneo occisus. Otto Frisingensis Episcopus ait illum Romæ & de hæresi & de actis in sanctum Martinum solenniter penituisse: At sine teste loquitur adversum plurimos & gravissimos historicos referentes ejus barbaricam in Romanas, basilicas ac Italiæ & Siciliæ populos insolentiam, quibus est omnino credendum.

CAPUT VI.

Sextæ generalis Synodi Præses,
Episcopi, locus,
tempus.

Conjurata factio in Constantis occisi locum intra Siciliam statim levavit Mezenium, Armenium genere; verum illius filius Constantinus mox in insulam se armatus contulit, expugnavit conjuratos, paternumque thronum recepit adjutus à Vitaliano Pontifice, de quo ipse in litteris ad Donum Papam, Multam nobis instantiam fecerunt tam Regiæ civitatis Theodoros, quam Macarius Patriarcha Theopolis, ut ejiceretur Vitalianus beatissimus de dyptichis, asserentes Honorium memorari in dyptichis propter honorem Apostolicæ Sedis antiquæ nostræ Romæ. Nam non acquiescere, ut memorentur Patriarchæ, qui postmodum fuerunt in prædicta sancta Romana Ecclesia, donec conquisitio & satisfactio proveniat de quibus contenditur inter utraq; sedes, & ita vestra

Paterna Beatitudo consequenter memoretur. Sed huic nos non acquiescimus, id est, ut ejiceretur idem Vitalianus de dyptichis. Hoc quidem, utpotè omnem equalitatem servantes, & utrosque orthodoxos habentes; hoc autem & propter charitatem collatam nobis ab eodem Vitaliano, dum superesset, in motione tyrannorum nostrorum. Nempe Thomas, Joannes, & Constantinus, Patriarchæ orthodoxi, Romanorum Pontificum nomina sacris Ecclesiæ tabulis inscripserant, ea autem successor Monothelita Theodoros volebat ejecta, retentumque nomen solius Honorii, quasi favoris: At verò Augustus beneficii memor nequaquam Vitaliani præsertim nomen permisit radi. Hic est Constantinus, quem alii quintum vocant, alii quartum, vulgò dictus Pogonatus feu barbatus: Non à barba ultra morem longa aut larga, sed à subitò nata. Etenim ex Sicilia, quo imberbis abjerat ad expugnandos tyrannos, paucos post menses rediit Constantinopolim plene barbatus, factus quasi homo alter. Ità Joannes Zonaras.

Iniit imperium anno Domini sexcentesimo sexagesimo octavo, reperitque in Regia urbe Patriarcham jam dictum Theodorum, ex Presbytero Synello & sacrorum vasorum custode creatum anno sexcentesimo sexagesimo sexto, de quo ipse in litteris jam laudatis. Theodoros Patriarcha suggestit nostræ Serenitati suspectum se esse divtere consuetæ synodica ad vestram Paternam Beatitudinem, ne forsàn non recipiantur, sicut & sub Prædecessoribus suis Patriarchis factum est; sed magis providit adhortatorium Epistolam facere ad Vestram Beatitudinem, quam & direxit. Princeps orthodoxus suscepto imperio mox jussit Theodoro synodicas litteras & Romanæ fidei professionem mittere ad Papam, ac suppliciter exposulare Episcopatus confirmationem, spirituque hæretico recalcitrantem compulit ad flagitandam saltem Synodum; hæc tandem lites finituram. Macarium Antiochiæ Patriarcham evocavit Constantinopolim, rogavitque tantæ cum Romana Ecclesia contentioni & discordiæ radicem & causam: Satisfecerunt verò ambo Patriarchæ, quod verba quædam novitatis intromissa sunt, aliquibus quidem hæc ex imperitia introductibus, aliquibus verò incongruè scrutantibus incomprehensibilia opera Dei. Nempe quomodò Eutyches de natura, ità Macarius & Theodoros de Dei sui voluntate nolabant disputare. Addiderunt esse infinitam contentionem propter viles inquisitiones. Imitati sunt Joannem Jejunatorem Episcopum Constantinopolitanum, qui lites de profano, Episcopus unversalis, titulo persuasit Mauricio Augusto esse frivolam quæstionem de nomine, atque ita optimum Pontificem Gregorium Magnum, tamquam qui nodum in scirpo quæreret adversus Regiæ civitatis Ecclesiam, reddidit mirè exofum. Quare pacem cum Saracenis, & Bulgaris, qui & ipsi in Romanos fines irruerant, composuit Constantinus, pacificandis Ecclesiis omnem adjecit animum, utramque partem tractavit ut orthodoxam usque ad futuram generalem Synodum, prima opportunitate omnino à Sede Apostolica expositandam. Porro Theodoros Patriarcha sedit annis duodecim, in Romanam fi-

dem atque Ecclesiam semper contumacissimus: Undè tandem ejectus est à Principe, ejusque in locum surrogatus Georgius, Presbyter orthodoxus. Eo tamen post Synodum præsentem defuncto, penitentiam Theodoros aut egit aut simulavit, atque ita fuit fedi restitutus. Sancti Nicephori chronicon, ejus priorem sedem contrahens ad duos annos, certum est in numeris esse vitiatum.

Anno itaque Domini sexcentesimo septuagesimo octavo Constantinus Augustus à Dono Pontifice postulavit generalem Synodum cum hoc moderamine. Postquam tempus non recipit perfectam congregationem fieri, adhortatur vestram Paternam Beatitudinem per præsentem nostram piam sacram, dirigere viros utiles & modestos, notitiam habentes totius à Deo inspiratæ doctrinæ, peritiam irreprehensibilem habentes dogmatum, indutos personam vestræ Apostolicæ Sedis, ejusque Concilii, deferentes & libros, quos oportet proferrè, & omnem auctoritatem habentes. Etenim Saraceni omnem Ægyptiacam, Africanam, ac Syriacam Diocesium obtinebant, adesse proinde non poterant omnes Patriarchæ ac Episcopi, & plena fieri Synodus, ideoque Princeps ex Occidente & Septentrione rogabat mitti Episcopos & doctos & multos. Mitti rogat Legatos duplices: Alios solius Domini Papæ seu Apostolicæ Sedis, alios Synodi ejus Patriarchalis, habentes auctoritatem totius Ecclesiæ Occidentalis, Meridionalis, ac Septemtrionalis. Hinc pergit. Personas, quæ dirigentur à paterna vestra Beatitudine, ità decernat: Ex vestra quidem sancta Ecclesia, si utique videtur ei, tres personæ sufficiant; quod si & plures, quantæ ei placeverint, dirigat. De Concilio verò usque ad duodecim Metropolitanas, & Episcopos, utique aliquot ad eorum Provinciam spectantes. De quatuor verò Monasteriis Byzantinis ab unoquoque Monasterio Monachos quatuor. Varia enim Græcorum Monasteria habebat Romana Ecclesia, eorumque quatuor erant Constantinopolitana, id est, habentia Monachos Constantinopolitanos.

Addit optimus Princeps. Per Deum omnipotentem non est apud nos partis cuiuslibet favor, sed æqualitatem utriusque partis conservabimus, nullatenus necessitatem facientes in quocumque Capitulo eis, qui à vobis diriguntur quocumque modo, sed & omni honore cum competenti munificentia & susceptione dignos eos habebimus. Et si quidem utrique convenerint, ecce & bene; sin autem minimè convenerint, iterum cum omni humanitate eos ad vos dirigemus, de cætero nos excusantes in Judicio Dei imminente nobis, juxta quod constituti sumus servare fidem sanctam & immaculatam, quam percepimus, unoquoque proprio sensu abundante, & rationem reddituro ante sanctam & terribilem tribunal Dei nostri. Et infra. Omnem concursum venientibus justissimè præbere Theodoros gloriosum Patricium & Exarchum nostræ Italiæ, tam in navi, quàm in expensis & omni utilitate eorum: Et si necessitas exegerit, etiam castellos dromones præbere ad omne munimen, ut ex omnibus illesi, & sine periculo, Deo cooperante, ad nos perducantur. Græcorum antiquus mos est Sedis Apostolicæ Legatos circum-

eum scribere, corrumpere, seducere, ignominiosè tractare, atque remittere. Etenim de Innocentii primi Pontificis ad Arcadium Augustum Legatis, Romanæ Sancti Joannis Chrysostomi adversum Theophili Patriarchæ Alexandrini violentias appellationis delatum postulantibus, scribit Hermias Zozomenus, Joannis hostes banc rem apud Arcadium quasi in contumeliam eius imperii fieret, calumniati sunt, & ut Legati, tamquam Imperii transmarini turbatores, ablegarentur, effecerunt. Et Acacium Episcopum Constantinopolitanum damnavit Felix tertius, quod Legatos suos Misenum ac Vitalem Episcopos chartis privari passus fuerit & mancipari custodiæ, coegerit ad secum in sacrificio procedendum & communicandum, præmiis corrupit, ac in Sancti Petri Apostoli læsionem reddiderit inefficaces, ac Papalium mandatorum prævaricatores. Latius id referunt Gelasius Pontifex, Evangelius Epiphaniensis, ac Liberatus Diaconus Carthaginensis. Quomodo Ennodium Ticinensem ac Peregrinum Misenatem Episcopum, Hormisdæ Pontificis Legatos, quod pecuniis corrumpere non possent, tractavit Anastasius Augustus, narrat in ejusdem Pontificis vita liber Pontificali. Et Theodori Pontificis Legatos jam supra audivimus fuisse à Constante Augusto & Paulo Patriarcha carceratos, deportatos, verberatos. Et quis nesciat Justiniani barbaram feritatem in Pontificem Vigilium? Hinc itaque Constantinus Augustus spondet Legatis Apostolicis omnem honorem, munificentiam, libertatem. Hinc flexo mentis poplite illum deprecatur Sanctus Agatho Pontifex, ut promissa servans eos benignè audiat, & tam in fidei rectitudine, quam in corporum sospitate illæfos remittat.

Et princeps omnino stetit promissis. Tribuit eis, inquit in vita Agathonis Anastasius Bibliothecarius, quæ sustentationem sufficiebant in eorum expensis in domo, quæ appellatur Placidia, die decima octava mensis Novembris. Die Dominico advocati sunt in processione ad sanctam Dei Genitricem in Blachernas in tanta honorificentia, ut etiam de palatio caballos stratos dirigeret cum obsequio Pietas imperialis, & sic eos susciperet. Imitatus est Justinianus Augustus, qui quanta pompa Hormisdæ Pontificis ad schisma Acacianum componendum Legatos susceperit, referunt Legati ipsi in suis ad Pontificem suggestionibus, ac singularem Dioscorus Diaconus in litteris ad Pulionem Subdiaconum Ecclesiæ Romanæ. Quid sint, & qualiter à Synodo generali recipiendi Romani Legati, paucis ad octavam Synodum dixit Metrophanes orthodoxus Metropolita Smyrnenis: Sanctissimos Vicarios senioris Romæ ut Prophetas suscipimus. Pergit in vita Sancti Agathonis laudatus Anastasius. Divina gratia omnipotentis Dei concessa est Missis Sedis Apostolicæ, ut ad lætitiæ populi vel sancti Concilii, qui in Regia urbe erant, Joannes Episcopus Portuensis Dominico die octavarum Paschæ in Ecclesia Beate Sophie Missas publicas latine celebraret coram Principe & Patriarcha, & omnes unanimiter in laudes & victorias piissimum Imperatorum Latinis vocibus acclamarent. Ita facti in domo Placidia Latini altaris in-

juriam duxit Princeps reparandam.

Verum ejus litteræ Donum Pontificem repererunt defunctum, traditæque sunt ejus successoris Sancto Agathonis, de quo Anastasii Bibliothecarii liber Pontificalis. Hic suscepit Divalem jussionem Piissimorum Principum, Constantiniani, Heraclii, & Tiberii Augustorum (utrumque enim fratrem in imperii societatem Constantinus addeverat) per Epiphanium gloriosum à secretis, missam Prædecessori suo Dono Papæ, invitantem atque adhortantem, ut debeat Sacerdotes vel missos suos dirigere in Regiam urbem pro adunatione facienda sanctorum Dei Ecclesiarum, quod & ordinare non distulit. Et direxit Abundantium Paternensem, Joannem Rhegitanum, & Joannem Portuensem Episcopum, Theodorum & Georgium Presbyteros, Joannem Diaconum, & Constantinum, Theodorum Presbyterum Ravennatem, atque religiosos servos Dei Monachos. Etenim Princeps non tantum Domini Papæ, sed & ejus Patriarchalis Synodi Legatos postularat, nec non & Monachos è græcis cenobitis Ecclesiæ Romanæ. Et quidem Domini Papæ Legatos dumtaxat tres. Et hinc, ut liquet ex Actis synodalibus, Theodorus & Georgius Romani Presbyteri, ac Joannes Diaconus, quem Romanæ Ecclesiæ Archidiaconum fuisse affirmat Princeps in litteris ad Leonem secundum Pontificem existantibus post præsentem Synodum, Agathonis Pontificis, tres autem memorati Episcopi egerunt vices centum viginti quinque Episcoporum Concilii antiquæ Romæ. Sanctus namque Agatho, acceptis Divalibus litteris, mox adeo numerosam ex Italia, Gallia, Histria, & Angliæ Episcopis adunavit Synodum, & ad nostram præsentem misit ejus avitum de præsentis controversia sensum & Apostolicam traditionem. Et hinc tres laudati Romani Clerici Synodo nostræ præfederunt, tres autem laudati Episcopi federunt dumtaxat post Patriarchas ac Patriarchalium sedium Vicarios: Ut potè non Apostolicæ Sedis, sed Legati solius Ecclesiæ Occidentalis atque Septemtrionalis. Invitavit Pontifex & magnum Theodorum Ecclesiæ Cantuariensis Archi-Episcopum: At ille justis de causis se excusavit. Attamen Sanctus Wulfidus Eboracensis Archi-Episcopus, & nostrorum Frisonum Apostolus, adfuit jam laudatæ Synodo Romanæ. Laudatum superius ab Anastasio Bibliothecario Constantium fuisse Romanæ Ecclesiæ Subdiaconum testatur Sanctus Agatho in litteris dogmaticis ad Principem: Legatus ille non fuit, sed Legatorum adjutor, mimister, consulator. Et hinc in Synodo nullus fuit illi locus. Theodorus Ravennæ Archi-Episcopus Legatum habuit specialem, Presbyterum Theodorum: Ex reliquiis Autocephalæ per hosce dies resignatæ. Hocce excusæ ambitionis solatium videntur Ravennatibus Episcopis Donus & Agatho Pontifices commiserati indulisse.

Porro non tantummodò Legatos Metropolitanos ac Episcopos, sed & omni Christiana scientia instructos, unaque libros postularit Princeps, respondit verò Sanctus Pontifex. Apud homines in medio gentium positos, & de labore corporis quotidianum victum cum summa hæstitatione conquiritentes, quomodo ad plenum poterit inveniri Scripturarum scientiam.

scientia, nisi quod quæ regulariter à Sanctis atque Apostolicis Prædecessoribus, & venerabilibus quincunq; Conciliis definita sunt, cum simplicitate cordis & sine ambiguitate à Patriarchis traditæ fidei conservamus, unum ac præcipuum bonum habere semper optantes atque studentes, ut nihil de eis, quæ regulariter definita sunt, minuatur, nihil mutetur, vel augeatur, sed eadem & verbis & sensibus illibata custodiantur? Eo namque tempore Longobardorum avaritia, Regum Francorum ignavia, & Saracenorum barbaries in Europa vastabat omnia, Carolusque Martellus Major domus nostrorum Regum cuncta Ecclesiarum & Monasteriorum bona militibus suis dabat in beneficium, nulla nobis erant studia, nullus Ecclesiæ splendor, quousque Sanctus Bonifacius Archi-Episcopus à Gregorio secundo in Franciam missus Apostolus cum Pippino Rege Martelli filio reparare cœpit lapsam Christianitatem, plenè tandem reparatam à Carolo Magno. Nam & Sanctum Amanundum Trajectensem Episcopum, Gandensibus nostris per ea tempora prædicantem, è manuum labore visitasse scribit apud Joannem Bollandum Joannes Harvengius Abbas Bonæ Spei. Pergit Pontifex de suis Legatis. Quibus portitoribus & testimoniis aliquorum sanctorum Patrum, quos hæc Apostolica Christi Ecclesia suscipit, cum eorum libris tradidimus, ut facultatem suggerendi à benignissimo vestræ Christianitatis imperio consecuti ex his dumtaxat satisfacere studeant, dum imperialis Mansuetudo præceperit, quid hæc spiritalis mater eorum ac à Deo propagati imperii Apostolica Christi Ecclesia credat & prædicet, non per eloquentiam secularum, quæ nec suppetit idiotis hominibus, sed per sinceritatem Apostolicæ fidei, in qua & ab incunabulis edidit usque in finem propagatori vestri Christiani imperii, celsi Domino, omnes nobiscum deprecamur. servare atque obedire.

Denique illa antiquorum, quos Romana suscipit Ecclesia, sanctorum Patrum testimonia sunt hæc ipsa Pontificis ad Principes & Synodum dogmatica Epistola, aureis litteris scribi digna, collecta ex Græcis ac Latinis Patribus, quorum præcipuus est Sanctus Augustinus, quem dicit Doctorem præstantissimum, & veritatis prudentissimum Prædicatorem. Eundem inter futuros Synodi Duces numerat in litteris ad Principem Mansuetus Archi-Episcopus Mediolanensis, intitulans Doctorem omni sapientia clarum. Etiam Theophanius Abbas Monasterii ad Bajas, durissimum Monothelitarum in Synodo flagellum, assidue laudavit Sanctum Augustinum in suis disputationibus, earum merito evectus, Macarii degradati loco, in Patriarcham Antiochenum. Quin & ipse Macarius Augustinum professus est Doctorem Sanctum & acceptabilem, unam in Domino voluntatem ex ipso proferre vanè conatus. Dogmatica Pontificis Epistola adduxit varia ejus loca ex opere illo adversus Julianum Pelagianistam, quod hoc usque habuimus imperfectum: Ei magnas debemus gratias, ut potè quæ opus istud ex Monasterii Cisterciensis Bibliotheca productum ostendat esse germanum, liberum ab omni labe ac periculo spuræ suppositionis. Et hinc Gregorius Monachus, Josephi Patriar-

chæ Constantinopolitani Protosyncellus, in Synodi Florentinæ adversus Marcum Ephesium Metropolitanam apologia scribit Sanctum Augustinum esse Doctorem præclarissimum à sexta Synodo receptum.

Adjungit adhuc Pontifex de suis Legatis. Licentiam eis sive auctoritatem dedimus apud tranquillissimum vestrum imperium, dum jussit ejus Clementia, simpliciter satisfaciendi, in quantum eis dumtaxat injunctum est, ut nihil profecto præsumant augere, minuire, vel mutare, sed traditionem hujus Apostolicæ Sedis, ut à Prædecessoribus Apostolicis Pontificibus instituta est, sinceriter enarrare. Protestatur adversus consuetam Græcorum audaciam, de qua Sanctus Leo Pontifex in litteris ad Maximum Patriarcham Antiochenum. Subrependi occasiones non prætermittit ambitio, & Epist. 62. quoties ob intercurrentes causas generalis congregatio facta fuerit Sacerdotum, difficile est, ut cupiditas improborum non aliquid supra mensuram suam molliatur appetere. Ità Ephesium Juvenalis Hierosolymitanus, Synodum Chalcedonensem ac laudatum Leonem Papam gravissimè inquietavit Anatolius Episcopus Constantinopolitanus. Et tria Capitula, à quibus tantum in Ecclesia scandalum, aliud non fuere, quàm ejusdem Synodi Chalcedonensis constituta, attentata sine mandato Apostolicæ Sedis. Hinc admodum providè Sanctus Agatho interdixit & præcavit ejusmodi præsumptiones. Et hinc vides generales Synodos Romanæ directioni & potestati plenè subesse.

Notanda sunt verba: Traditionem hujus Apostolicæ Sedis sinceriter enarrare. Utique traditionem de duabus in Domino voluntatibus ac operationibus, quam insigniter exponit, & addit. Cum corde contrito & profluentibus lacrymis, mente prostratus exoro, porrigere dignemini clementissimam dexteram Apostolicæ doctrinæ, quam cooperatur piarum laborum vestrorum Beatus Petrus Apostolus tradidit, ut non sub medio condatur, sed tuba clarior in toto orbe prædicetur: Quia ejus vera confessio à Patre de cælis revelata est, pro qua à Domino Beatus esse est pronuntiatus. Cujus admittente præsidio hæc Apostolica ejus Ecclesia nunquam de via veritatis in qualibet erroris parte deflecta est, cujus auctoritatem, ut potè Apostolorum omnium Principis, semper omnis Catholica Christi Ecclesia, & universales Synodi fideliter amplectentes, in cunctis secuta sunt, omnesque venerabiles Patres Apostolicam ejus doctrinam amplexi, per quam & probatissima Ecclesiæ Christi luminaria claruerunt. Et Sancti quidem Doctores orthodoxi venerati, atque secuti sunt, hæretici autem falsis criminationibus ac derogationum odiis infecuti. Utique hæretici Monothelitæ, ausi Honorium Pontificem suo gregi adnumerare. Hæc est veræ fidei regula, quam & in prosperis & in adversis veraciter tenuit ac defendit hæc spiritalis mater vestri tranquillissimi imperii Apostolica Christi Ecclesia, quæ per Dei omnipotentis gratiam à tramite Apostolicæ traditionis nunquam errasse probabitur, nec hæreticis novitatibus depravata succubuit, sed ut ab exordio fidei Christianæ percepti ab auctoribus suis Apostolorum Christi Principibus, illibata sine tenis permanet, secundum ipsius Domini Salvatoris Divinam pollicitationem, quam suorum

Post Ep.
40.
Relat. 1.
256.

Act. 4.

Act. 82.

rum discipulorum Principi in sacris Evangelis factus est: PETRE, ECCE SATHAN EXPE-
TIVIT, UT CRIBRARET VOS, SICUT
QUI CRIBRAT TRITICUM, EGO AU-
TEM PRO TE ROGAVI, UT NON DE-
FICIAT FIDES TUA, ET TU ALI-
QUANDO CONVERSUS CONFIRMA
FRATRES TUOS. Consideret itaque vestra
tranquilla Clementia, quoniam Dominus & Salvator
omnium, cuius fides est, qui fidem Petri non dese-
curam promisit, confirmare eum fratres suos admo-
nuit, quod Apostolicos Pontifices, meae Exiguitatis
Prædecessores, considerenter fecisse semper cunctis est
cognitum, quorum & Pusillitas mea, licet impar &
minima, pro suscepto tamen divina dignatione mini-
sterio, pedissequa cupit existere. Ita Honorium
Pontificem strenuè & plenè ab omni erroris cri-
minatione expurgat, denuò autem damnat
Theodorum Pharanitanum, Sergium, Cyrum,
Pyrrhum, Paulum, damnatos à Sancto Marti-
no Pontifice in Synodo Lateranensi centum quin-
que Episcoporum, nec non & Petrum Pauli in
Ecclesia Constantinopolitana successorem, dam-
natum item à suis Antecessoribus. Proinde Le-
gatis suis delegavit tria: Romanæ fidei defini-
tionem, ditorum Hæreticorum iteratam dam-
nationem, ac Honorii Pontificis purgationem
& absolutionem, utique ex zelo illo, de quo
Gregorius Magnus in litteris ad Sabinianum,
Diaconum suum ac in Regia civitate Apocri-
fium: Antè paratus sum mori, quam Beati Petri
Apostoli Ecclesiam meis diebus degenerare. Roma-
nam Cathedram, ac ex illa docentem Romanum
Episcopum errare in fide non posse est Divinum
iustis Ecclesiæ privilegium, ac perpetuæ gloriæ
supremum fastigium, quod à maledictis & dolo-
sis Honorii circumscriptoribus Monothelitis ob-
secratum Sanctus Agatho Pontifex omninò de-
buit restituere avitæ dignitati. Ab hisce tribus
mandatis Legatos suos nec quoad unum jota aut
apicem addendo aut minuendo voluit recedere,
quod pro elucidanda Honorii causâ est firmè no-
tandum.

Et Romanam Ecclesiam nunquam in fide er-
rasse, atque errare non posse, non est commen-
tari Agathonis. Quis enim Simonem Magum,
Montanum, Polycratem, Artemonem, Pau-
lum Samosatensem, Origenem, errorem Sancti
Cypriani, aliosque olim plures damnavit, nisi
sola Sedes Apostolica, cuius iudicium, tan-
quam Divinum oraculum, nequaquam retracta-
vit Nicæna Synodus, sed reverenter confirma-
vit? Sanctum Firmilianum, Cæsareensem in
Cappadocia Archi-Episcopum, Ponticæ Diœ-
ceseos Primatem, quod Romanam Ecclesiam de
Apostolici dogmatis ac traditionis prævaricatione
traducere, Sanctus Stephanus Pontifex à com-
munionis suspendit, & omnis sub cælo Ecclesia
est averfata. Et palmaris, quam in Tertulliano
etiam hodie detestamur, præsumptio fuit, quod
Zephyrini Pontificis pro mœchis decretum ausus
fuerit ejusdem lapsus acculare. Gratianus ac
Theodosius Augusti, dum Arii, Eunomii,
Macedonii, Apollinarii, Marcelli, aliorumque
Etrorum grassantem suo tempore impietatem

supprimunt, omnem Ecclesiam coegerunt ad
Damasi Pontificis fidem & communionem; eam-
que legem Theodoretus laudat in Historia Ec-
clesiastica, & non tantum Theodosius Junior, L. 5. c. 2.
sed & Justinianus Augustus suo Codici inscripsit:
Quod nempe Romanus Episcopus sit fidei Petra
immobilis, & immaculabilis radix communio-
nis. Sanctus Ambrosius in libris de fide laudat
Italiam, quod semper Confessores mittere soleat, in
fide aliquando tentata, mutata nunquam: Utique
ob sedem Romanam, cui semper firma adhæsit.
Et Sanctus Hieronymus scribit adversus Ruffi-
num. Scito Romanam fidem, Apostolica voce lauda-
tam, istiusmodi præstigias non recipere; etiamsi An-
gelus aliter annunciet, quam semel prædicatum est:
Pauli auctoritatis munus non posse mutari. Et Ge-
lasius Pontifex ad Anastasium Augustum. Hoc
Epist. 8.
est, quod Sedes Apostolica magnopere caret, ut qua-
mundo radix est Apostoli gloriosa confessio, nulla rima
pravitatis, nulla prorsus contagione maculetur.
Nam si, quod Deus avertat, quod fieri non posse
confidimus, tale aliquid proveniret, undè unquam
resistere auderemus errori? Et Julianum Pelagianæ
erroris ducem, appellatam assidue Concilium,
ad Sedis Apostolicæ auctoritatem, ut irrefragabilem ac indeclinabilem re-
gulam, revocat assidue Sanctus Augustinus.
Quod ipsum in libro adversus Collatorem, & in
C. 1. 10.
Carminè de ingratis repetit Sanctus Prosper. 41. 44.
Hormida Pontifex Græcorum Episcopos, ex
Acaciano schismate ad penitentiam ac unitatem
redeuntes, coegit ad hanc professionem: Quia
non potest Domini nostri Jesu Christi prætermitti sen-
tentia dicentis: TU ES PETRUS, ET SU-
PER HANC PETRAM ÆDIFICABO
ECCLESIAM MEAM, hæc, quæ dicta sunt,
rerum probantur effectibus, quia in Sede Apostolica
immaculata semper est servata religio. Eamque pro-
fessionem illi omnes promptè fecerunt. Et Pe-
lagius secundus Pontifex, in litteris ad Eliam
Archi-Episcopum Aquilejensem, hanc Domini
orationem, Rogavi ut non deficiat fides tua, fu-
sam asserit pro solo Petro Apostolo, ideòque
Romanæ Ecclesiæ fidem in æternum quassari non
posse, aut mutari. Et Theodoretus Cyri apud
Eustraten Episcopus scribit ad Renatum Romanæ
Epist. 116
Ecclesiæ Presbyterum. Habet sanctissima illa Se-
des Ecclesiarum, quæ in toto sunt orbe, principatum
multis nominibus, atque hoc ante omnia, quod ab
hæretica tæbe immunis mansit, nec ullus contraria
sentientia in illa sedit, sed Apostolicam gratiam inte-
gram conservavit. Legenda est ejusdem doctissi-
ma Epistola atque professio ad Sanctum Leonem
Pontificem. Et Sanctus Sophronius Patriarcha
Epist. 113
Hierosolymitanus Stephanum Dorensem Epi-
scopum in sancto Calvaria loco adjuravit ad iter
Romanum adversus Monothelitas, quod istic ab
antiquo sint dogmatum rectorum fundamenta.
Et ipse Hæresiarca Sergius ad Theodorum Pon-
tificem scripsit, quod Christus Dominus noster
Romanam Ecclesiam constituerit fixum & immo-
bile fundamentum, fidei formam lucidissimam,
suffentaculum columnarum Ecclesiæ: Eiusque
Episcopum esse profanarum hæresion dissipato-
rem, principem atque Doctorem orthodoxæ ac imma-

immaculatæ fidei. Exstat Epistola in secundo
Secretario Synodi Lateranensis sub Martino pri-
mo: Legenda est ibidem synodalis Epistola Epi-
scoporum Numidiæ, Byzacii, ac Mauritanie
ad eundem Theodorum. Et in litteris ad Leo-
nem secundum Pontificem, nostræ Synodi con-
firmatouis, scribit Constantinus Augustus Apo-
stolicam Sedem esse eam Petram, super quam Do-
minus fundavit Ecclesiam, & prædixit nunquam
fore, ut portæ inferi, hoc est, hæreticæ insidiæ ad-
versus eam prævalerent. Et Josephus Methonen-
sis Episcopus in Florentini Concilii adversus
Marcum Ephesiorum Primatem Apologia: In
Romana Ecclesia nec infidelitas, nec turpe dogma un-
quam mansit. Et Sanctus Bernardus in litteris ad
Innocentium secundum Pontificem. Dignum ar-
bitror ibi potissimum resarciri damna fidei, ubi non
possit fides sentire defectum. Hæc quippè hujus præ-
rogativa Sedis. Cui enim alteri aliquando dictum
est: EGO PRO TE ROGAVI PETRE,
UT NON DEFICIAT FIDES TUA?
Ergo quod sequitur, à Petri successore exigitur;
ET TU ALIQUANDO CONVERSUS
CONFIRMA FRATRES TUOS. Quocirca
omninò rectè in Dictatu suo definivit Gregorius
Papa septimus: Quod Romana Ecclesia nunquam
erravit, nec in perpetuum, Scriptura testante,
errabit.

Et hinc dogmatica Apostolicæ Sedis ad Syno-
dum generalem Epistola virtutem semper habuit,
atque habebit, non tantum primi suffragii, sed
plenæ atque irretactabilis definitionis. Quid
enim aliud egit Ephesina Synodus, quam firma-
re Celestini Pontificis in Nestorium decreta;
quid magna Chalcedonensis, nisi acclamare Epi-
sola Sancti Leonis, eam laudare ut firmamen-
tum totius orthodoxiæ, ac Episcopis ad ejus re-
ceptionem hæsitantibus minari Romanam evoca-
tionem? Nec aliter actum in Nicæna Synodo,
aut prima Constantinopolitana. Et hinc de sua
dogmatica Epistola ad Principes & Synodum
presentem scripsit Sanctus Agatho. Personas de
nostræ Humilitatis ordine prævidimus dirigere ad
vestræ à Deo protegendæ Fortitudinis vestigia, quæ
omnium nostrum, id est, universorum per septem-
trionales vel occiduas regiones Episcoporum suggestio-
nem, in qua & Apostolicæ nostræ fidei confessionem
prælibarimus, offerre debeant, non tamen tam-
quam de incertis contendere, sed ut certa atque im-
mobilia compendiosa definitione proferre. Et ipsa
Synodus in sermone acclamatorio ad Principem
prostitetur aliud se non fecisse, quam Agathonis
sanctissimi Patris sui & summi Papæ dogmaticis li-
teris consentire: Per Agathonem enim Petrus lo-
quebatur. Et in Relatione ad eundem Pontifi-
cem. Tibi, uti primæ sedis Antistiti universali
Ecclesiæ, quid gerendum sit relinquitur, stanti su-
pra firmam fidei Petram, libenter perlectis veræ
confessionis litteris à vestra paternæ Beatitudine mis-
sis, quas ut à summo Apostolorum vertice divinè per-
scriptas agnoscamus, per quas exortam nuper multi-
plicis erroris hæreticam sectam depulimus. Et Con-
stantinus Augustus in litteris ad Leonem secun-
dum Pontificem. Nihilum immutata veræ confes-
sionis ratio in laudatis dogmaticis litteris perspici-
Christi. Lupi Oper. Tom. III.

est, ac veluti ipsum Principem Apostolici chori, pri-
mæque cathedræ Antistitem Petrum contuiti sumus
mentium nostrarum oculis, totius dispensationis My-
sterium Divinitus eloquentem, verbaque hæc per eas
litteras facientem: TU ES CHRISTUS FI-
LIUS DEI VIVI. Nam ipsum totum Christum
nobis sacra ejus litteræ differendo exprimebant, quas
omnes lubentibus animis sincèrèque accepimus, &
veluti Petrum ipsum ulnis animi suscepimus. Eas
litteras esse dicit doctrinam Dei, & legem quæ
exivit de Sion, id est, Apostolice montis culmine:
Et Macarium Antiochiæ Patriarcham, qui solus
ipsis adfentiri noluit, in ipsum coryphæum ac
Principem Petrum infantiisse; ideòque jure à Syn-
odo damnatum. Et Sanctus Tharasis Patriarcha
Constantinopolitanus dogmaticas Adriani
primi Pontificis ad septimam Synodum litteras
ait fuisse oculum directorem totius synodalis cor-
poris ad semitam rectitudinis ac veritatis. Quam
supremam auctoritatem Apostolicis litteris fuisse
in omni semper generali Synodo ostendit Nico-
laus primus Pontifex in Epistola ad Michaelem
Augustum. Et prima Diofcori Patriarchæ Ale-
xandrini ac totius Ephesini latrocinii ruina fuit
occultatio & prævaricatio dogmaticarum littera-
rum Sancti Papæ Leonis.

Latius hæc dixi adversum nescio quos nostro-
rum temporum turbines, qui cum Schismaticis
atque Eusebianis Græcis, cum Pseudo-Synodo
Basilienfi, ac Sanctione pragmatica conantur
Romani Episcopi in definiendis fidei controver-
sis infallibile iudicium circumscribere, & muti-
lare glorioso illo privilegio, de quo dixit Domi-
nus ad Petrum: Confirma fratres tuos, utique
cunctos universæ sub cælo Ecclesiæ Episcopos,
etiam in generali Synodo adunatos. Adversum
similes Lotharii Francorum Regis, & quorum-
dam ejus effræni impudicitia patrocinantium Epi-
scoporum insolentias edixit in Romana Synodo
Nicolaus primus: Si quis dogmata, mandata, in-
terdicta, sanctiones, vel decreta pro Catholica fide,
pro Ecclesiastica disciplina, pro correctione fideli-
um, pro emendatione sceleratorum, vel interdictione im-
minentium vel futurorum malorum, à Sede Apo-
stolicæ Præsule salubriter promulgata, contempserit,
anathema sit. De quo Edicto ad Hugonem Eccle-
siæ Lugdunensis Primatem scribit Sanctus Ivo
Episcopus Carnotensis: Hæc mandata sic volumus
observare, ut parati simus, Deo cooperante, que-
libet adversa, pro eorum defensione tolerare. Quia
nempe novimus Pontificem in illis labi non posse
aut falli.

Pergit Liber Pontificalis in vita Sancti Aga-
thonis de supra laudatis Sedis Apostolicæ ac to-
tius Latinæ Synodi Legatis. Missi Sedis Apostoli-
cæ, qui directi fuerant, in Regiam urbem ingredien-
tes die decima mensis Novembris, nona indictione,
Domino solante atque Principe Apostolorum comitan-
te, suscepti sunt à Principe in oraculo Beati Petri
Apostoli intra palatium, porrigentes ei scripta Pon-
tificis. Fuit is annus Domini sexcentessimus
octuagesimus, Agathonis Papæ tertius, Con-
stantini Augusti decimus tertius. Per dies ab-
quot Legati quieverunt, Pontificis scripta &
mandata sibi imposta retractantes, ac tandem
die

die vigesima secunda mensis Novembris in Basilica, quae Trullus appellatur, intra Palatium sub Regali cultu residente cum Constantino Augusto Georgio Patriarcha Constantinopolitano, ac Macario Antiocheno, suscipiunt Missi Sedis Apostolicae, deinde Metropolitae vel Episcopi Orientalium partium numero penum quinquaginta. Qui prout adorantes, residere eos praecepit cum nostris. Licet non numerosissima, fuit tamen celeberrima Synodus: Adfuerunt enim etiam Petrus Presbyter & Monachus, Vicarius ac Legatus Sedis Alexandrinae, nec non Georgius Presbyter ac Monachus, Apocrypharius ac Legatus Theodori, non Patriarchae, ut quidam errant, sed Vicarii Sedis Hierosolymitanae. Rationem dat apud Christophorum Justellum synodicus incogniti Auctoris liber: Propterea quod Patriarchis viduatae essent ob Agarenorum potentiam & Alexandria & Hierosolyma. Theodorum illum crediderim fuisse Episcopum Dorensem. Nam ejus Praedecessor Stephanus in Romana Martini primi Synodo seipsum vocat & scribit Primum sanctae Synodi sub Hierosolymitana Patriarchica Sede consentis. Hinc ejusdem Sedis vacantis Episcopum Dorensem erat Visitator ac Vicarius, uti in Synodo octava Archi-Episcopus Tyrionum dicitur fuisse rector vacantis Sedis Antiochenae. At de Episcoporum numero vix quisquam convenit cum Anastasio Bibliothecario, nisi Paulus Diaconus in Historia Longobardorum. Etenim apud laudatum Justellum Auctorem incognitum in libro de sex generalibus Synodis, & Nilas Rhodiorum Metropolita in libro ejusdem tituli fuisse juncti Episcopos centum & septuaginta: Theodorus Balsamon centum septuaginta & unum. Georgius Cedrenus & Theophanes ponunt Episcopos ducentos octuaginta novem: Postrema synodalis Actio habet subscriptos centum sexaginta sex. Nempe variis actionibus adfuisse possit numerus varius: quomodo factum est & in Synodo Tridentina. Cedrenus & Theophanes forsitan computant & illos Episcopos, qui postmodum in suis Sedibus residentes Synodo subscribere. Etenim hac via etiam Sanctus Athanasius multiplicavit Episcopos Synodi Sardiensis. Phocas in litteris ad Michaelae Bulgariae Principem primo loco praesedis dicit Georgium Patriarcham Constantinopolitanum: Ast Acta synodalia aliud palam clamant. Porro Basilica, quae dicitur in Trullo, erat Basilica Palatina.

CAPUT VII.

Exponuntur Acta Synodi praesentis.

ACTIO PRIMA.

PRIMAM Actionem factam fuisse die vigesima secunda Novembris jam supra audivimus ab Anastasio Bibliothecario: at verò Acta synodalia factam volunt die septima. Quocirca alter textus aut errat; aut est vitiosus. Et hinc Ro-

manos Legatos, quos Anastasius Regiam urbem ingressos vult die decima Novembris, quidam ingressos volunt ante decimam Septembris. Nam facta Principis ad Georgium Patriarcham Constantinopolitanum Divialis Epistola, quae eisdem Legatos adfirmat jam advenisse, data fuit quarto idus, id est, decima die Septembris. Quidquid sit, Princeps sedit in medio Basilicae ante Altaris cancellos, Legati Apostolici cum Latinis atque Illyricianis Episcopis, ad Patriarchicam Apostolicam Sedis diocesim spectantibus; & Georgio Legato Sedis Hierosolymitanae; à sinistro, Georgius Constantinopolitanus & Macarius Patriarcha Antiochenus, nec non Petrus Sedis Alexandrinae Vicarius cum suis Episcopis federunt à latere dextero: Sancta autem Christi Domini Evangelia habuere locum verè medium ac supremum, quomodo semper consuevit fieri in Synodis generalibus est supra ostensum.

Primum in Synodo vocem emisit Legatus Romani, Theodorus Pharanitanus, Sergium, Cyrum, Pyrrum, Paulum, ac Petrum Patriarchas accusantes de novitate vocum, adferraque unica in Domino operatione, atque eorum sequaces cogi rogant à Principe ad idandas tanti erroris rationes. Urfit Princeps Georgium & Macarium Patriarchas, qui provocaverunt ad Erronum jam memoratorum, Honorii Pontificis, Sanctorum Patrum, & quinque generalium Synodorum auctoritatem, ideoque sese ab omni novitate volvere remotissimos. Erronum istorum auctoritas erat nulla, ideoque Georgius Ecclesiae Constantinopolitanae Diaconus & Chartophylax, jussus à Principe, à Patriarchali Bibliotheca protulit quinque Synodos, & Stephanus Ecclesiae Antiochenaes Presbyter, Monachus, Macariique Patriarchae discipulus ac Syncellus, ex Ephesina Synodo legit Sancti Cyrilli sermonem acclamatorum ad Theodorum Augustinum, ubi dicitur de Christo Domino: Est enim ejus omnipotens voluntas. Ad quae verba exclamavit Macarius? Ecce, ostendi unam voluntatem in Christo. At intercesserunt Legati Romani, asserentes non de utriusque similitudine, sed de solius Divinitatis voluntate Cyrillum loqui, nec numeraliter dixisse voluntatem unam. Et quoniam utraque pars suos adducebat Synodorum codices, totam Ephesinam Synodum ex amborum codicibus legi Princeps voluit, atque ita prima Actio est conclusa. Nec à Monothelitis, nec à Romanis Legatis ulla facta est mentio de Synodo Nicæna aut Constantinopolitana, quod ab eis habeamus solum Symbolum, ex quo nihil de voluntatibus aut operationibus possit lucidè definiri.

ACTIO II.

ACTIO secunda, facta die decimo mensis Novembris, ab Antiocho Ecclesiae Constantinopolitanae Lectore, & Georgii Patriarchae Notario, legi audivit primum librum Synodi Chalcedonenensis, id est, varias Synodo praevias dog-

Ep. 10. C. 4

dogmaticas Episcoporum aut sacras Principum litteras, & ad verba haec Epistolae Sancti Leonis Pontificis ad Sanctum Flavianum Constantinopolitanum Episcopum: Agit utraque forma cum alterius communionem quod proprium est, Verbo operante quod Verbi est, & carne exequente quod carnis est. Ad haec, inquam, verba exclamarunt Legati Romani. Ecce, manifestè duas naturales operationes inconfusè & indivisè in Domino nostro Jesu Christo praesens sanctissima praedicat Pater, cum praesentem sermonem sancta quarta Synodus FIRMAMENTUM ORTHODOXAE FIDEI inscripsit, & damnationem universae heresis, utpotè professioni Beati Principis Apostolorum Petri convenientem. Et Macarius Antiochenus aliud reponere nequit, quam hanc terdiverfationem; Ego duas operationes non dico, sed nec sentio, quod beatae memoriae Leo per hunc sermonem duas operationes dixerit. Neque unam neque geminam in Domino operationem voluit dicere, sed simpliciter Divinam operationem cum Sancto Dionysio. Et à Principe rogatus, Quomodo intelligis DEI-VIRILEM operationem, respondit, Ego non superjudico. Noluit disputare de Domini sui operationibus. Quare lectus est & secundus liber Synodi Chalcedonenensis, id est, ipsa Acta synodalia, atque ita Actio dimissa.

ACTIO III.

ACTIO tertiae, facta die decimo tertio Novembris, laudatus Antiochus Lector ac Notarius legit Acta quinta Synodi, quorum erat hoc exordium: Sermo sanctae memoriae Menae Archi-Episcopi Constantinopoleos ad Vigilium beatissimi Papae Romanum de eo, quod una sit Christi voluntas. At verò intercesserunt apud Principem Legati Romani. Pissime Domine, falsatus est praesens liber quinta Synodi. Nequaquam relegatur sermo, qui dicitur Mena ad Vigilium, quia fictus est. Jube diligenter advertere praesentem librum: Satisfieri enim habet piissimum vestrum Imperium, quia non est tunc temporis positus in exordio, cum fierent Acta in sancta quinta Synodo. Iste, qui dicitur sermo Mena ad Vigilium, nuper appositus est in principio praesentis libri, eò quod vigesimo primo anno Justiniani Divinae memoriae obiit Menas, quinta autem Synodus vigesimo septimo anno imperii ejus congregata est, Episcopatum tenente Regiae hujus urbis Eutychio venerabilis memoriae. Et diligens inspectio plenè detexit dolum. Etenim invenit tres quaterniones à principio libri additos, non habentes subnotationem numeri, qui secundum consuetudinem affigitur in quaternionibus, sed in quarto quaternione habere primum numerum, & in sequenti quaternione secundum, & tertium, & quartum subsequenter: Alias verò & dissimiles esse litteras eorumdem in exordiis submissorum quaternionum, in quibus continebatur sermo, qui dicitur Mena ad Vigilium, à litteris quae prius scriptae sunt in eodem co-Christi. Lupi Oper. Tom. III.

dice. Quare Princeps fuit interlocutus: Hujusmodi non relegatur sermo, proevium autem gestorum ejusdem sanctae quintae Synodi ordinabiliter relegatur. Et relectus est primus liber.

Exinde Petrus Ecclesiae Constantinopolitanae Diaconus ac Georgii Patriarchae Notarius legit librum secundum. Erant igitur quinta Synodi Acta tunc divisa in plures libros, atque ita Acta hodierna sunt omnino decurtata ac mutilata. Et hic liber repletus est subjacuisse eidem injuriis Monothelitarum. Etenim dum relegeretur septima Actio, reperi sunt in ea duo libri, quae ex nomine Vigili sanctae memoriae, qui fuit Papa Romanus, unus quidem ad Justinianum pie recordationis quondam Imperatorem, alter verò ad Theodoram pie memoriae quondam Augustam, in quibus continebatur ita: ANATHEMATIZAMUS ET THEODORUM, QUI FUIT EPISCOPUS MOP-SUSTIAE, ET NON CONFITETUR INCARNATUM ESSE DEUM VERBUM, IDEST, CHRISTUM DOMINUM ESSE UNAM SUBSTANTIAM, ET UNAM PERSONAM, ET UNAM OPERATIONEM. At rursus exclamarunt Legati Romani. Non faciat Deus, non dixit Vigilius UNAM OPERATIONEM, non sunt libelli Vigili, falsatus est liber, sicut & exordia primi libri. Ofterderunt in quinta Synodi Actis authenticis, octodecim praesertim dogmaticis Capitulis, nullam penitus de una operatione fieri mentionem, atque ita Monothelitarum dolum fuit & Synodo & Principi persuasus. Nam si unam operationem docuit Vigilius, & susceptus est à Synodo, utique & in definitione ejusdem Synodi de una operatione vox habuit comprehendendi. Et quia haec artes pessime graecis fuere semper familiares, in auctores criminaliter inquiri exposularunt Legati, reposuit verò Princeps: Quod postulatum est, in subsequenti proveniat, praesens verò liber usque in finem relegatur. Et relectus est.

Sanctam postea Synodum & gloriosissimos Judices rogavit Princeps, An quinque generales Synodi jam relectae dogmatizarent unam in Domino voluntatem ac operationem, quomodo jactitaret Macarius Antiochenus? Et unanimiter judicatum atque responsum est ejusmodi nihil istis contineri. Hinc perrexit Augustus. Macarius, & qui cum eo sunt, prosequantur, si secundum quae ab ipsis promissa sunt, paratum habent proferre testimonia sanctorum probabilium Patrum, quae debeant approbare, sicut polliciti sunt, unam voluntatem & unam operationem in dispensatione incarnationis Domini nostri Jesu Christi, & haec proferant. Etenim non tantum ad laudatas Synodos, sed & ad Sanctos Ecclesiae Patres provocarat Macarius, & contumax ac erubescere nefcius haeretice in ipso perduellionis spiritus nulla habens Patrum testimonia postulavit inducias, atque, ne potentia se queri posset oppressum, impetravit.

Addit Anastasius Bibliothecarius in vita Sancti Papae Agathonis. Et confusus Macarius coram Synodo inventus est mendax. Tunc interdixit Pietas Augustalis Georgio Patriarchae, ut minime in Ecclesia sua susciperet Macarium, vel ejus homines, ut dicitur ei processum: Utique ad celebranda Divi-

na. *Hæc prima ejus ruina fuit.* Tractavit Macarium ac ejus Affectas, quomodo Joannis Patriarchæ Antiocheni pro Nestorio Factionem Ephesi & Chalcedone supra ostendimus tractatam fuisse à Theodosio Augusto & Synodo Ephesina. Et hinc Georgius Regiæ urbis Patriarcha ad seipsum rediit, & cum suæ Synodi seu Diœceseos Episcopis dixit ad Principem. *Piissime Domine, petimus vestram Tranquillitatem; suggestiones directas ad à Deo instructam vestram Fortitudinem, tam ab Agathone sanctissimo Papa Apostolicæ Sedis antiquæ Romæ, quam ab ejus Synodo relegi, ut auditum capiamus, quatenus cognitionem & nos accipiamus totius virtutis, quæ in eis continetur.* Responditque Princeps: *Quod à vobis postulatum est, in subsequenti proveniat.*

ACTIO IV.

Actio quarta, quam Acta synodalia factam dicunt die Novembris quinto decimo, legetur sunt duæ dogmaticæ Epistolæ: Altera Agathonis Pontificis, altera Patriarchalis ejus Synodi ad Constantinum, Heraclium, & Tiberium Augustos, in quibus solidè ostenditur geminæ in Domino voluntatis atque operationis dogma esse lucidè Evangelicum ac Apostolicum, à quinque generalibus Synodis & cunctis Latinæ ac Græcæ Ecclesiæ Patribus unanimiter & constantè confirmatum, unica autem voluntas ac operatio esse commentum novitum solorum Dominicam sacrosanctæ incarnationis dispensationem mutilantium aut confundentium hæreticorum. Omnino legenda est utraque longè doctissima atque sanctissima Epistola, quarum posterior hanc habet Epigraphen: *Fuit velut instructio Legatorum, qui missi sunt ad sextam Synodum celebrandam.* Confirmat enim cuncta Romanæ sub Sancto Martino Papa Synodi Acta, Theodorum Pharanitanum, Sergium, Cyrum, Parthum & Paulum denuò damnat, additque & Petrum Patriarcham, alium neminem volens à Synodo præsentem damnari. Prolixa est utraque Epistola, ideòque earum lectio Actionem complevit.

ACTIO V.

In quinta Actione, facta die septimo Decembris, Paulus magnificus à Secretis & Imperatoris Secretarius proclamavit inducias Macario Antiocheno à tertia Actione indultas jam expirasse, ideòque urgendum ipsum ad producenda sanctorum Patrum testimonia, quibus unica in Domino voluntas ac operatio demonstraretur. Et à Principe jussus Macarius protulit duos codices,

quorum hæc Epigraphæ: *Testimonia sanctorum Patrum, unam Domini nostri Jesu Christi voluntatem docentia, quæ est etiam Patris & Spiritus Sancti.* Post quorum lectionem Princeps est interlocutus: *Notitiam habemus modò prolatorum testimoniorum à Macario Deo amabili Archi-Episcopo Antiochiæ, & qui cum eo sunt; sed si quidem alia testimonia velint proferre ad comprobationem promissæ ab eis unius voluntatis & unius operationis in dispensatione Domini nostri Jesu Christi veri Dei nostri, in subsequenti hæc proferantur.* Adeo eos Princeps & Synodus noluerunt præcipitari.

ACTIO VI.

Exindè per duos menses usque ad duodecimum Februarii diem quievit Synodus, factaque tunc est sexta Actio, in qua à magnifico viro Paulo Secretario monitus, & à Constantino Augusto jussus Macarius Antiochenus proferre, quæ vellet, reliqua sanctorum Patrum pro unica Domini voluntate atque operatione testimonia, protulit tertium codicillum cum hac Epigraphæ: *Sequentia testimoniorum de voluntate.* Ejus affectas erant Petrus Metropolitana Nicomedienis, Salomon Clanei Episcopus, ac Stephanus Presbyter & Monachus, ejus discipulus ac syncellus, qui rogati, num & plura velent prolata, responderunt: *Sufficientes sumus in his, quæ jam à nobis prolata sunt, testimoniis sanctorum & probabilium Patrum, & aliud quid proferre nolumus.* Ad quæ Princeps est ita interlocutus: *Tres codices, qui prolati sunt à parte venerabilis Macarii, sigillentur tam à gloriosissimis Judicibus, quam à parte Apostolicæ Sedis antiquæ Romæ; nec non à parte sanctæ Sedis hujus sanctissimæ magnæ Ecclesiæ. Et sigillati sunt.* Ne videlicet ulla fraus fieri posset, aut factæ fraudis calumnias Macarius venari.

Intercefferunt autem Legati Romani, omnesque eorum comites Clerici & Monachi. *Piissime Domine, adhuc aliquid de una voluntate & una operatione non ostenderunt Macarius & ejus affectas in Incarnationis dispensatione Domini nostri Jesu Christi per testimonia ab eis prolata. Sed & ipsa testimonia, quæ protulerunt coram vestra Pietate & sancta Synodo, detruncaverunt: Et quæ ad Trinitatis quidem attinent rationem de una voluntate, pro incarnationis dispensatione Domini nostri Jesu Christi posita sunt, tam sensum quam verba detruncaverunt. Undè petimus vestram piissimam Fortitudinem, authenticos codices prolatorum ab eis paterorum testimoniorum proferri ex venerabili Patriarchio hujus Regiæ civitatis, & conferrî cum codicibus ab eis oblatis: Et demonstramus quæ ab eis in his facta est obelatio. Præ manibus igitur habentes codicem continentem plurima testimonia sanctorum ac probabilium Patrum, clarè ostendentia duas naturales voluntates & duas naturales operationes, inconfusè atque indivisè in Incarnationis dispensatione Domini nostri Jesu Christi veri Dei nostri, nec non & pro-*

& prophanorum hæreticorum testimonia insinuantia unam voluntatem & unam operationem, quæ consonant cum dogmate super una voluntate & una operatione Macarii Archi-Episcopi, quæsumus, ut coram vestra Pietate hæc legantur. Et respondit Augustus: *In subsequenti eorum prolatio fiat.*

ACTIO VII.

Actio septima convenit die sequenti, decimo tertio Februarii, ac laudatus magnificus Paulus satisfieri postulavit Imperatoris promisso ac Romanorum Legatorum voluntati de legendis testimoniis & sanctorum Patrum & prophanorum hæreticorum. Legati itaque protulerunt codicem hoc modo inscriptum: *Testimonia sanctorum ac probabilium Patrum demonstrantia duas voluntates & duas operationes in Domino Deo & Salvatore nostro Jesu Christo. Quem accipiens Stephanus religiosus Presbyter & monachus monasterii, quod cognominatur domus Arsuta, unus existens partibus Apostolicæ Sedis antiquæ Romæ, relegit ab initio usque ad finem, tam sanctorum & probabilium Patrum testimonia, quam prophanorum hæreticorum. Addit Anastasius Bibliothecarius. Die decimo tertio mensis Februarii, auxiliante Beato Petro Apostolo, ut veritatis lumen appareret, intronissa sunt coram Synodo venerabilium Patrum dicta, Joannis Constantinopolitani, Cyrilli, Athanasii, Basilii, Gregorii, Dionysii, Hilarii, Ambrosii, Augustini, & Leonis, duas naturales voluntates & operationes in Christo dicentium ad satisfactionem Principis vel Synodi. Hoc est, Et Synodi. Voculam enim, vel, pro Et ista ætas passim usitabat. Quod notandum.*

Exindè à Principe rogati, num & alia producta velent testimonia, responderunt Legati. *Licet & plura alia nobis idoneum est proferre testimonia, sed ne fastidium ingeramus à Deo instructis auribus vestris, hæc sufficiunt nobis ad veritatem demonstrandam. Petimus autem à Deo firmatam vestram Fortitudinem, interrogari Georgium sanctissimum Archi-Episcopum à Deo conservandæ vestræ Regiæ urbis, & subjacentem ei Synodum, nec non & Macarium Archi-Episcopum Antiochiæ civitatis, & subiectos ei Episcopos, si convenit eis tenor relectarum duarum suggestionum, id est, Agathonis sanctissimi Papæ Apostolicæ Sedis antiquæ Romæ, & Concilii ei subjacentis. Hoc est, An admittant & probent dogmaticas Apostolicæ Sedis & Ecclesiæ Latinæ litteras in quarta Actione recitatas. Reposuerunt verò Georgius & Macarius. *Petimus, ut exemplaria prædictarum suggestionum percipiamus. Recurrentes namque & conferentes testimonia, quæ in eis sunt, sanctorum probabilium Patrum cum codicibus hujus venerabilis Patriarchii, in subsequenti dabitur competens responsum.* Disquirere voluit Macarius, num fortè & Sanctus Agatho sanctorum Patrum verba aut sensa circumscriptisset aut truncasset. Eisque exemplaria dari Prin-*

ceps voluit, interlocutus: *Citra dilationem, quod postulatum est, fiat.* Et adducta per Legatos tam Patrum quàm hæreticorum testimonia, ad modum Macarianorum, jussit sigillari, atque ita Actio hæc fuit soluta.

ACTIO VIII.

Mensis Martii dies septimus suscepit Actionem octavam, in qua ad suggestionem magnifici viri Pauli Secretarii Constantinus Augustus Georgium & Macarium Patriarchas, eisque subiectos Episcopos rogavit, an dogmaticas, quarum jam pridem acceperant exemplaria, Sanctissimi Agathonis & Latinæ Ecclesiæ litteras probarent parati sollemniter profiteri, an verò refutarent ex rationibus, & ex quibus? Respondit verò illuminatus à Deo Georgius. *Inspiciens, pie Domine, omnem virtutem suggestionum directarum ad piissimam vestram fortitudinem, tam ab Agathone sanctissimo Papa Romæ, quam ab ejus Synodo, & scrutans libros sanctorum ac probabilium Patrum, qui repositi sunt in venerabili meo Patriarchio, inveni cuncta testimonia sanctorum ac probabilium Patrum, quæ in eisdem suggestionibus continentur, consonantia & in nullo discrepantia à sanctis ac probabilibus Patribus: Et consentio eis, & sic profiteor, & credo.* Anastasius Bibliothecarius ita hæc exponit. *Georgius Patriarcha professus est eo die in scriptis duas naturas, duasque voluntates & operationes in Domino Jesu Christo se credere & prædicare, sicut Sedes Apostolica credit, anathematizans eos, qui unam naturam, voluntatem & operationem in Domino Jesu Christo dicunt.* At factum id dicit die septimo decimo Februarii, additque varia intra eundem mensem gesta partim eadem partim alia ab Actis synodalibus, quæ proindè D. Cardinalis Batoniensis existimat mutila, atque ex Anastasio supplenda. Ast dicere ego malim vitiatos in ipso numeros, ac intrusam vocem, Februarii, pro voce, Martii. Nam & Macarii dejectionem Februarii includit, quam certum est factam in Martio. Et cur ipse memoria lapsus non possit pro Martio Februarium scripsisse?

Et hac foelenni professione non contentus Georgius Vitaliani Pontificis nomen, ab Antecessore suo Theodoro & Macario Antiocheno propter tarditatem missorum Apocripharum ab sanctissimo Papa antiquæ Romæ tandem ejectum, postulavit rescribi in sacras Ecclesiæ tabulas, spondens eos, qui sese ob personam illam à communionem suspenderant, Ecclesiæ omnino communicaturos. Responditque Princeps: *Quod postulatum est à Sanctissimo Georgio Patriarcha, fiat.* Ità Ecclesia Constantinopolitana est Apostolicæ Sedi & orthodoxæ fidei plenè reconciliata, ideòque Synodus Constantinio Augusto; Papæ Agathonis, ac Georgio Patriarchæ faustissima & gloriosissima acclamavit.

Georgium secuti sunt omnes primores Thraciæ,

cæ, Asiæ, ac Ponticæ Dioceseos Episcopi, adduntque Acta synodalia: *Et surgentes ceteri omnes Deo amabiles Episcopi, qui sub sede Constantinopolitana fuerant, exclamaverunt: Laudatas dogmaticas litteras, ac duas in Domino voluntates & operationes profitentes, eosque, qui unam dicunt, anathematizantes. Verum Theodorus Melitinae Episcopus, in Ponticæ Diocesi secundæ Armeniæ Metropolitæ, profiteri noluit, progressus in Synodi medium ac dicens: Ego homo rusticus sum, & peto istam chartam relegi.* Lecta fuit per Joannem magnificum à Secretis ac Imperialem Secretarium: Et usa multo verborum circuitu flagitabat restitui Typum Constantis Augusti. Flagitabat enim quinque generalium Synodorum, de una aut gemina Domini operatione nihil decidentium, definitionibus nec addi, nec demeri, neminem vivum aut mortuum ob hujus aut istius dogmatis adhesionem vexari aut damnari, damnari solos à quinque laudatis Synodis nominatim ejectos, ac deinceps ad salutem & Ecclesiarum pacem sufficere, ut quis profiteatur unum Dominum Jesum Christum, Divina atque humana indivisè & inconfusè operatum. Et adspiranti sibi adseruit Petrum Nicomediensem, Salomonem Clanei, Antonium Episcopum Hypeporum, & quosdam Clericos Ecclesiæ Constantinopolitanæ, chartam verò esse compositam à Stephano Presbytero Syncello Macarii Antiocheni. At verò isti, dempto Stephano, surgentes sunt ad Synodum protepti de calumnia: *Mentitus est adversum nos Theodorus, neque enim cognoscentibus nobis facta est chartula, sed & parati sumus fidem nostram orthodoxam profiteri.* Reposuerunt verò Princeps ac Synodus: *Quoniam suspicio nobis data est circa vos occasione chartulæ, non aliter nobis satisfacietis, nisi utique in scripto libellos fidei vestræ in subsequenti adduxeritis, ut debeatis coram sanctis & immaculatis Dei eloquiis eos offerre.* Ex antiquissimo enim Ecclesiarum more solent hæretici aut hæreseos suspecti in scriptis coram Sancta Cruce & Sacro Evangeliorum Codice profiteri & abjurare. Et usque ad ejusmodi professionem fuerunt isti à synodali confessu atque suffragio suspensi.

Exinde Macarius Antiochenus duas in Domino naturales voluntates ac operationes, atque dogmaticas Romanæ Ecclesiæ litteras profiteri rogatus & monitus persuaderi nequit, pertinaciter dogmatizans unam voluntatem ac DEI-VIRILEM operationem, ideòque tamquam hæreticus de throno Patriarchali surgere justus est, & stans in medio respondere ut reus. Audi causam. *Quoniam Macarius non consentit virtuti directarum orthodoxarum suggestionum ab Agathone sanctissimo Papa Romano, quas omnes consentientes gratò suscepimus.* Adeo verè in Dictatu suo edixit Gregorius septimus Pontifex: *Catholicus non habeatur, qui non concordat Romanæ Ecclesiæ.* Et Sanctus Ivo Carnutenis Episcopus in litteris ad Richerium Archi-Episcopum Senonensem. *Sedis Apostolicæ iudicis & constitutionibus obviare plane est hæreticæ prævaricationis notam incurere, cum Scriptura dicat: HÆRETICUM ESSE CONSTAT, QUI ROMANÆ ECCLESIAE*

NON CONCORDAT. Quia nempe Gregorianus ille Dictatus sumptus est ex sacra Scriptura. Et Macario iniusta nota non fuit infructuosa aut inefficax. Etenim Macrobius Metropolitæ Insularum, Eulalius Zenonopolitanus, Constantinus Dalifandi, & Theodorus Olbæ Episcopus, Sedi & Synodo Antiochenæ subiecti, deserto Patriarcha suo, redierunt ad mentem, dogmaticas Romanæ Ecclesiæ litteras solenniter professi.

Post hæc Constantinus Augustus proferri iussit deflorata à Macario, superius lecta, ac in tres sigillatos codices distincta sanctorum Patrum testimonia, nec non fidei ejus professionem, quæ omnia oblata ille recognovit ut sua & addidit: *Non dico duas naturales voluntates, aut duas naturales operationes in Incarnationis dispensatione Domini nostri Jesu Christi, nec si membratim incidar, & mittar in mare.* Eademque fuit pertinacia Stephani Presbyteri ejus ac Syncelli. Et quidem fidei professio per Fotinum à Secretis ac imperialem Secretarium prolata, ac per Diogenem ejus Collegam lecta, reperta est longè perversissima; Patrum autem testimonia truncata, alterata, interpolata, falsata, dixitque offensa sancta Synodus: *Non congruit orthodoxis in circumtruncatis sanctorum Patrum voces deflorare; hæreticorum potius proprium hoc est.* Audi verò effrontem Macarium: *Querens stabilire intentionem meam, hoc modo defloravi.* Ad quæ verba exclamavit Sancta Synodus: *Hæreticum seipsum manifestè demonstravit, Novo Dioscoro anathema, Hujusmodi depouatur, Novum Dioscorum foras mitte, Novo Apollinario malos annos, Meritò ab Episcopatu alienetur, Nudetur circumposito ei pallio.* Fuitque denudatus. Lucidius exponit Anastasius Bibliothecarius. *Commonitus Macarius, quid sentiret vel crederet, respondit se in ea perfidia, quam antè proposuerat, perdurare, & nullatenus orthodoxæ fidei acquiescere. Ea hora sancta Synodus una cum Principe ejus Orarium auferrè iusserunt à collo ejus, & exiliens Basilius Episcopus Cretensis Ecclesiæ ejus Orarium abstulit, & anathematizantes proiecerunt eum foris Synodum, simulque & thronum ejus.* Ita Basilianus Ephesiorum Primas apud Synodum Chalcedonensem questus est de suis violentis expulforibus; *Cum vi abripuerunt pallium Sacerdotii Act. 11. mei.* Et de Paulo Patriarcha Alexandrino per Justinianum Augustum deponi iussu scribit Liberatus Carthaginensis: *Auferentes Paulo pallium deposuerunt eum.* Et de Sancto Martino Pontifice per Constantem Augustum tyrannicè damnato Auctor incognitus in Actis ejus fidelissimis: *Suscipientes eum carnifices exuerunt eum pallio Sacerdotalis solæ.* Et de Sancto Ignatio Patriarcha Constantinopolitano per Photii factionem detruso Nicetas Paphlago: *Procopius Hypodiakon ablatò à Patriarcha pallio, vestesque reliqua sacra, illud solenne proclamabat; INDIGNUS.* Pallii ablatio erat ritus Patriarchalis degradationis.

Nudato ac dejecto Macario oppositus est disputator doctissimus, Theophanhus Presbyter & Abbas monasterii ad Bajas in Sicilia, lucidè ostendens duas in Domino operationes ac voluntates, quarum humana sit naturalis & integra, qua-

ACTIO X,

A Decima Actione, facta die decimo octavo Martii, Constantinus Ecclesiæ Constantinopolitanæ Diaconus & Georgii Patriarchæ Notariorum Primicerius, postulavit duo: Primò, legi, examinari, & cum authenticis codicibus conferti reliqua sanctorum Patrum testimonia, per Macarium Antiochenum ac ejus discipulum deflorata; deindè audiri & recipi pœnitentiæ ac fidei libellos à Petro Nicomediensi, reliquisque Episcopis & Clericis jam suprâ reconciliatis. Verùm & Synodus & Princeps priùs voluerunt *Codicillum, qui oblatas est paternorum testimoniorum à parte Apostolicæ Sedis antiquæ Romæ, qui & sub sigillis consistit, ad medium deduci ad relegendum, atque conferendum cum libris venerabilis Patriarchii hujus à Deo conservandæ Regiæ urbis.*

Et prolatus est hujusmodi Codicillus sigillatus, habens hanc Epigraphen: testimonia sanctorum ac probabilitum Patrum, ostendentia duas voluntates & duas operationes in Domino, & Deo, & Salvatore Jesu Christo. Codicillum itaque Salomon Ecclesiæ Constantinopolitanæ Diaconus ac Georgii Patriarchæ Notarius, ejus autem collega Petrus legit integros Patrum codices, ex quibus deflorata erant testimonia, & ad singula dicitur: *Quod testimonium collatum consistit.* Lecta sunt testimonia Sanctorum Leonis, Ambrosii, Joannis Chrysostrami, Athanasii, Gregorii Nysseni, Cyrilli, Epiphani, Gregorii Nazianzeni, Augustini, Justinii Martyris ac Philosphi, Eusebii Antiocheni Episcopi, Anastasii item Antiocheni, Joannis Schytopolitani, nec non Justiniani Augusti, constanter duas in Domino voluntates atque operationes afferentium. Lecta item sunt testimonia hæreticorum, Themistii Diaconi Alexandrini, Anthymi Episcopi Trapezuntini, Severi Antiocheni, Theodosii Alexandrini, Theodori monachi Alexandrini, noti apud Photium in Bibliotheca, & nescio cujus Pauli, de quo Sanctus Sophronius in litteris synodicis ad Sergium Patriarcham Constantinopolitanum: *Paulus, qui fuscus, non solum appellatione, sed & secundum veritatem.* Quæ omnia unam afferere voluntatem. Et collata constiterunt. Porrò de Sancto Anastasio quæsit Basilium Metropolitam Gortynensem: *Suscipit sancta & universalis vestra Synodus hunc Sanctum Anastasium, qui fuit Archi-Episcopus Antiochiæ, cujus testimonium in presenti relicum est, satisfaciens pro Tomo Sancti Leonis?* Et respondit Synodus. *Suscipimus Sanctum Anastasium, orthodoxè satisfaciens pro Tomo Sancti & memorabilis Papæ Leonis.* Et Theodorus Episcopus Melitenensis: *Sanctum vocat totus Oriens hunc Sanctæ memoriæ Anastasium, qui fuit Archi-Episcopus Antiochiæ, & qui non suscipit, Deus eum anathematizet.* Et omnis Synodus acclamavit: *Amen.* Hic est Sanctus Anastasius cognomento Sinaita, à Justiniano ob orthodoxam de corruptibili Domini corpore fidem ejectus ex Episcopatu, & à Mauricio Augusto restitutus ad preces Sancti Gra-

ACTIO IX.

A Nona Actione, facta octavo die Martii, Petrus Nicomediensis, Salomon Clanei, Antonius Hypeporum, & Theodorus Melitenensis Episcopus, Clerici item varii Ecclesiæ Constantinopolitanæ, nec non Georgius ac Stephanus monachi ac Macarii Patriarchæ Presbyteri ac Syncelli, petierunt atque impetrarunt audientiam. Stephanus, licèt à Basilio Gortynensi Episcopo Cretensem Metropolitam, ob ablatum Macario pallium jam laudato, graviter monitus, mansit pertinax, adeò ut ejus Collega Georgius de illo dixerit ad Synodum: *Extra intentionem sanctorum Patrum disputat adversarius Patrum existens.* Neque enim ad pœnitendum advenerat, sed ad dejectum Macarium reparandum, quasi alter Barsumas ausus in Synodo Chalcedonensi tentare reparationem Eutychetis. Patrum testimonia truncare ac depravare non desit, ideòque in illum exclamavit Synodus: *Hæreticum foras mitte, Novo Eutycheti malos annos, Novo Apollinari malos annos, Hæreticum foras mitte.* Pergunt Acta synodalia: *Et impulsus est Stephanus discipulus Macarii, & foras missus.* Et Anastasius Bibliothecarius: *Stephanum Macarii discipulum Clerici Romani ejicientes expulerunt.* Ex quo liquet, quod Anastasius compendio utens gesta in diversis diebus & Actionibus contrahat in unum.

De cunctis reliquis jam enumeratis edixit Synodus. *Eos, qui jam pœnitentiam egerunt, & superius nominatos tam Episcopos quam Clericos, qui & nunc in medio tamquam pœnitentes & rei adfuerunt, & rectè unà nobiscum consistunt, prævidimus quidem in propriis locis residere. Libellos autem, quos promiserunt, propriæ eorum fidei cum jurejurando in sequenti offerent.* Et responderunt illi: *Parati sumus in subsequenti rectè nostræ fidei cum jurejurando libellos offerre.* Ob hæreticam enim chartam, à Theodoro Melitenensi Archi-Episcopo, homine imperito & rustico, obtrusam Synodo hæresis suspicionem incurrerant, fuerant usque ad juratam in scripto professionem à synodali confessu & suffragio suspensi. Porrò charta illa & Theodori audacia fuerunt omnino artes Stephani Antiocheni.

Gregorii Magni, eidem longè carissimus, & in variis Epistolis admodum laudatus. Ejus doctissima scripta Macarius abnucebat, ideòque eadem tanto præconio Synodus honoravit.

Exindè Petrus Nicomedienfis, alique supra reconciliati Episcopi & Clerici Corporale coram postis sacrosanctis Dei Evangelii Sacramentum persolventes obrulerunt uniformes fidei suæ ac pœnitentiæ libellos, ita habentes inter cætera: Undè & duas ejusdem Domini Jesu Christi naturales voluntates & naturales operationes consuevit secundum vigorem testimoniorum sanctorum & probabilium Patrum, quæ posita sunt in suggestione missa ad piissimum nostrum Dominum Imperatorem ab Agathone sanctissimo Papa antiquæ Romæ; & simpliciter in omnibus consentio, & permaneo in omnibus Capitulis, quæ continentur tam in prædicta suggestione ejusdem sanctissimi viri, quam in altera suggestione Concilii, quod circa eum est. Unicum enim Synodorum officium est probare, profiteri, confirmare dogmaticas Romanæ Ecclesiæ litteras: Quoniam hereticum esse constat, qui Romanæ Ecclesiæ non concordat.

Post hæc Theodorus Presbyter & Monachus, Apocryphus Theodori Vicarii Ecclesiæ Hierosolymitanæ vacantis, legi postulavit etiam synodicas litteras Sancti Sophronii Patriarchæ Hierosolymitani ad Sergium Constantinopolitanum, cognosci & definiri volens, utrum orthodoxæ sint, an non. Eas quippè Sergius & Cyrus non tantummodò non receperant, sed & apud Honorium Pontificem ac omnem ubique Ecclesiam pessimè accusarunt ut Nestorianas. Responderunt autem Princeps & Synodus: In sequentibus harum prolataque lectio præsentat.

ACTIO XI.

Actio undecima, habita die vigesimo Martii, ab Agathone Ecclesiæ Constantinopolitanæ Lectore & Georgii Patriarchæ Notario legi audivit jam laudatas Sancti Sophronii litteras, quarum hoc est exordium. *Papæ, Papæ Beatissimi, quam mihi nunc amabilis quies, & multo quam pridem amabilior, ex quo de incurioso silentio in causarum turbam decidi, & terrenis quibusdam sustibus obruior. Lamentatur se de monasterii portu ac silentio detrusum in curâ Episcopalis fluctus atque clamores pessimos, fuscitatos ab ipsis, qui suo sanguine compescere debuerant, Patriarchis. Doctissima atque sanctissima Epistola est legenda integra, nervosè demonstrans geminam ab omnibus semper Ecclesiis atque Ecclesiarum Patribus, unicam verò in Domino voluntatem ac operationem à solis Dominicæ incarnationis Sacramentum mutilantibus aut confundentibus hæresibus fuisse dogmatizantam. De lecta tamen Epistola nihil hæc Actio definit.*

Perrexerunt Legati Apostolici. Quia cognitum

est nobis, quod quædam propria scripta reperta sunt apud Macarium & Stephanum ejus discipulum, consonantia scilicet prophanorum hæreticorum, quæ ab eis ablata sunt, & sunt in Chabrophylacio venerabilis Patriarchii hujus à Deo conservandæ Regiæ urbis, si videtur à Deo instructo Domino, & sancto universalis Concilio, in medium veniant hujusmodi opuscula, quatenus quæ in eis virtus jacet, cognoscatur, & ambo isti Errones plenissimè de hæresi convincantur. Quare Georgius Ecclesiæ Constantinopolitanæ Diaconus & Bibliothecarius quæsit, ac in diversis tandem locis invenit dicta opuscula, scripta manu ipsius Stephani, & primi hæc fuit Epigraphe: Exemplar libelli, quem porrexit piissimo magno Imperatori Constantino Macarius Patriarcha Theopoleos sive Antiochiæ Orientalis Dioceseos in palatio. Theopoleos nomen Antiochia à Justiniano Augusto accepit ob miserandas à terræ motibus ruinas, de quibus Nicephorus Calixtus. A Justiniano debitam consecuta est curam seu provisionem Antiochiæ, & THEOPOLIS, hoc est, Dei-Civitas appellata. Unusquisque enim civium CHRISTI nomen pro foribus inscribens eo modo terræ motum dispulit, cum Deus religioso cuidam oraculo hæc verba foribus inscribere præcepisset: CHRISTUS NOBISCUM; STATE. Quod ipsum testatur Georgius Cedrenus, Et hinc Theopoleos nomen primum reperitur in legibus Justiniani. Alterius libelli Macariani hæc fuit Epigraphe: Sermo acclamatus piissimo & pacifico magno Imperatori Constantino à Macario Episcopo Theopolitano.

Ad cœptam prioris libelli lectionem interlocuti sunt Princeps ac Synodus: *Virtutem præsentis libelli in antè gestis agnovimus, & superflua est hujusmodi lectio. Adversus secundum, audita ejus Epigraphe, intercessit Theophanius Presbyter & Abbas monasterii ad Bajas. Piissime Domine, extra ordinem fecit Macarius hunc, qui dicitur atque relegitur quasi prophonicus sermo. A Sacerdote quippè si factus fuerit prophonicus sermo ad Imperatorem, coram Senatu offertur atque relegitur: Prius autem, quam hoc faceret, & in Sardiniam, & Romam, & in alia loca codices faciens, eundem Prophonicum sermonem direxit Macarius, quod penitus ad ritum sacerdotalem existit incongruum. Reposuit verò Princeps: Nos prophonicum sermonem à Macario accepisse nescimus. Ex quo cognoscis & vafra Macarii artes ad propagandam hæresin, & naturam sermonis prophonicici seu acclamatorii. Lectustamen fuit sermo ille, repletusque plenus omni pravitate. Lecta item sunt varia ejusdem Macarii Capitula, excerpta ex libro ejus ad Lucam Presbyterum ac monachum Africanum, qui scripserat de nova hæresi Maximianorum, id est, de fide orthodoxa per Sanctum Maximum Abbatem ostensa ac defensa. Ex quo suspicor Lucam illum fuisse Monochelitam. Et ista item Capitula reperta ac demonstrata sunt Themistii, Apollinaris, ac Anthymi erroribus per omnia consentire. Et quidem scriptus ille ad Lucam liber habebat ordinem oppositorum, & Aristotelis syllogismos, & dissonantiam omnino à sanctis quinque universalibus Conciliis, & sanctis probabilibus Patribus, qui nunquam tale aliquid talem utique scribendi modum, admiserunt. Hinc*

illum

illum & lectu indignum judicavit Synodus, sola quædam erronea capitula ex ipso extraxit, & sibi legi iussit.

Hac item Actione factum existimo, quod addit Anastasius Bibliothecarius. *Deindè protulit piissimus ac serenissimus Princeps tomum ad relegendum, in quo vanum hæreticum dogma Macarii erat scriptum, & ejus manu subscriptum, apertissimè unam voluntatem in Domino affirmantis: Sub ipsius scriptione & Theodori Ex-Patriarchæ, utique juxta eum tenorem, ibi subscriptio. Quod namque per omnes Bibliothecas, civitates, Ecclesias, monasteria Princeps prophana Macarii scripta queri iusserit, liquet & ex hac & ex sequenti Actione. Concluse ipse præsentem Actionem hac interlocutione. Quia in Christo amabilis nostræ Reipublicæ causis, utique bello adversum Bulgaros, occupamur, jubemus Constantinum & Anastasium, gloriosissimos Patricios, Polyedum quoque & Petrum, gloriosos Ex-Consules, ex persona nostræ Pietatis cum sancto & universalis Concilio vestro in reliquis conventibus inveniri, postquam præsentis causæ plurima & præcipua coram nostrâ Pietate jam peracta sunt. Reliquis ergò Actionibus Princeps non interfuit.*

ACTIO XII.

AD Actionem duodecimam, factam vigesimo secundo die Martii, Princeps per Joannem gloriosissimum Patricium & Questorem misit alias insuper Macarii chartas, quas Synodus partim jam legi audierat, partim sprevit ut lectu superfluas, ideòque per Antiochum Ecclesiæ Constantinopolitanæ Lectorem ac Notarium legi sibi iussit litteras Sergii Patriarchæ Constantinopolitani, primi auctoris harum fordidum, ad Cyrum Phafidis adhuc Episcopum, atque tum laudatus Antiochus legere voluit sermonem acclamatorium Menæ Patriarchæ ad Vigilium Pontificem, & hujus litteras ad Justinianum Imperatorem ac Theodoram Augustam: verum & Synodus & gloriosissimi Judices intercessere, dicentes ea cuncta esse jam convicta spuriæ suppositionis, ideòque lectu indigna.

Lectæ itaque sunt litteræ Sergii Patriarchæ ad Honorium Pontificem, & Honorii ad Sergium. Et quoniam eas Macarius suis supra memoratis ad Principem libellis inseruerat, ex Patriarchali Bibliotheca quæsitæ sunt litteræ ipse originales, adductus integer codex diversarum Epistolarum Sergii, Joannes Portuensis Episcopus ac Romanæ Synodi Legatus produxit & Latinas & Græcas Honorii litteras, facta est collatio, & omnia confiterunt. Et libellos esse suos non negavit Macarius, respondens Synodi Legatis: *Recognosco ea, anno enim præterito obtuli ea Domino, & verè recognosco ea. Ex quo constat nihil à Macario ad circumscribendum Principem fuisse omisium.*

Christ. Lupi Oper. Tom. III.

Porrò ille degradatus, & cum suo throno è confessu ejectus custodiebatur in quadam Patriarchii cella, ac gloriosissimi judices de ipso rogaverunt Synodum. *Piissimus atque à Domino confirmandus, in bello adversum Bulgaros, Dominus noster, & magnus Imperator, Dei coronatoris sui clementiam in omnibus imitatus, & pœnitentiam expectans Macarii, per nos indignos ejus famulos vestram sciscitatur semper sanctam ac universalem Synodum, si forsitan eo pœnitente, post depositionem à sancta vestra Synodo in eo perpetratam, in propria sede restituendus sit. Nam & SS. Pontifices Celestinus & Leo etiam Nestorium & Eutychem Hæresiarchas, dummodò veraciter pœniterent, voluerunt ab Ephesina & Chalcedonenfi Synodis in suos gradus reponi. Respondit nihilominus sancta Synodus: *Iussit & regulariter à Pontificali habitu denudatum nullatenus Divina Regula de cætero suscipit in Doctore sede residere, ne ex hoc propriæ suæ hæreseos multo amplius recrudescere faciat intelligentiam, & fiant novissima illius pejora prioribus. Etenim antiquus Ecclesiæ Canon ipsis Hæresiarchis, licet ex animo pœnitentibus, nihil permittit reddi, nisi, & quidem ut amplam gratiam, laicam communionem. Et certè in impietatis dogmate inveteratus Macarius non tantummodò Antiochenam civitatem ac Dioecesein, sed & Regiæ urbis plebem evertere turbulenta dudum poterat, sanctorum Patrum testimonia impudentissimè falsarar, optimum Principem tentarat in errorem circumscribere per artes varias, omnem sub cœlo Ecclesiam pestiferis suis litteris ac libellis inquietarat, diversis vicibus à Principe & Synodo pœnitere suavius & meliora sapere respondit pertinacissimè: *Quòd si membratim incidar, & jacer in mare, ego neque duas voluntates neque duas operationes dico in Domino nostro Jesu Christo. Hinc omni gratia erat patenter indignus.***

Quapropter Ecclesiæ Antiochenæ Clerici & Orientalis Dioceseos, ad quos novi Patriarchæ spectat electio; Episcopi supplicarunt gloriosissimis judicibus: *Petimus vestram Gloriam suggerere piissimo & à Deo coronato nostro Domino & magno Imperatori, alterum pro Macario, qui fuerat Archi-Episcopus noster, ad Patriarchalem sedem Antiochiæ provenire, ut non sit vidua hujusmodi sedes. Supplicarunt ex Canone vigesimo quinto Chalcedonenfi, de quo ad Constantium Mediolanensem & Marinianum Ravennæ Metropolitam scribit Gregorius Magnus. *Postquam Episcopum criminaliter abscendentem in locum, de quo lapsus est, nulla permittit ratio revocari, & ultra tres menses Ecclesiam vacare Pontifice statuta sacrorum Canonum non permittunt, ne cadente Pastore, Dominicum gregem antiquus, quòd absit, hostis insidiando dilaniet, Fratemitatis vestra Cleri & populi Corneliensis, deprecationis consentire, & in loco lapsi Episcopum ordinare debet. Et hinc gloriosissimi judices Ecclesiæ Antiochenæ preces promiserunt tractandas in proxima Actione: Quòd ipsum hinc sponsondit Synodus de Sergii & Honorii litteris atque personis.**

1.6. Epilt.
14. 39.

ACTIO XIII.

ACtione tertia decima, facta die vigesimo octavo Martii, Constantinus Ecclesie Constantinopolitane Diaconus ac Georgii Patriarchae Notariorum Primicerius, insitit iudicare de litteris ac personis Sergii, Sophronii, atque Honorii, jam supra recitatis. Insisterunt & gloriosissimi iudices, reposuitque Synodus. *Secundum promissionem, quae a nobis ad vestram Gloriam facta est, retrahentes dogmaticas Epistolas, quae tamquam à Sergio quondam Patriarcha hujus à Deo conservandae Regiae urbis scriptae sunt, tam ad Cyrum, qui tunc fuerat Episcopus Phasidis, quam ad Honorium, quondam Papam antiquae Romae: Similiter autem & Epistolam ab illo, id est, Honorio rescriptam ad eundem Sergium. Hasque inveniunt omni modo alienas existere ab Apostolicis dogmatibus, & à definitionibus sanctorum Conciliorum, & sanctorum probabilium Patrum, sequi verò falsas doctrinas haereticorum, eas omnimodò abjicimus, & eamquam animae noxias execramur. Quorum autem, id est, eorundem, impia dogmata, horum & nomina à sancta Dei Ecclesia projici judicavimus, id est, Sergii, quondam Praesulis hujus à Deo conservandae Regiae urbis, qui aggressus est de hujusmodi impio dogmate conscribere, Cyri Alexandriæ, Pyrrhi, Petri, & Pauli, qui & ipsi Praesulatu sancti sunt in sede hujus à Deo conservandae civitatis, & similia eis senserunt. Ad hæc & Theodori, quondam Episcopi Pharan. Quarum omnium suprascriptarum personarum mentionem fecit Agatho sanctissimus & ter beatissimus Papa antiquae Romae in suggestionem, quam fecit ad piissimum, & à Deo confirmatum Dominum nostrum, & magnum Imperatorem, eosque abjicit, utpotè contraria rectae fidei nostrae sentientes, quos anathematizari submitti definimus. Cum his verò quos à sancta Dei Catholica Ecclesia, simulque anathematizari praevidimus & Honorium, qui fuerat Papa antiquae Romae, eò quod invenimus per scripta, quae ab eo facta sunt ad Sergium, quia in omnibus ejus mentem secutus est, & impia dogmata confirmavit. Pertractavimus autem & Synodica Sophronii venerabilis memoriae, quondam Archiepiscopi sanctae Dei Hierosolymorum civitatis, & hæc reperientes cum vera fide convenientia, Apostolicisque & sanctorum atque probabilium Patrum doctrinis paria, utpotè quae sint orthodoxa, recepimus, & ut salubria sanctae & Apostolicae Ecclesiae suscepimus, & nomen ejus inseri sanctis dypticis sanctarum Ecclesiarum, justum esse judicavimus.*

Gloriosissimi iudices de folis Sergii, Sophronii, atque Honorii personis & scriptis definiti rogarant, ut verò Synodus etiam de Cyro, Pyrrho, Paulo, Petro, ac Theodoro Pharanitano definiti, idèque, ne inauditi damnari viderentur, eorum scripta proferri atque audire illi voluerunt, interim, dum ista quaeruntur, respondentes ad postulata Ecclesiae Antiochenae. *De petitione, quae facta est à reverendissimis Episco-*

pis & religiosissimis Clericis subjacentibus sedi Antiochia civitatis, pro ordinando Praesule Antiochena civitatis, suggestimus à Deo instructis auribus serenissimi & à Deo muniti nostri Imperatoris. Et iussit ejus Serenitas decretum secundum solitam consequentiam fieri à reverendissimis Episcopis & Clericis supradictae sedis, & hoc offerri ejus mansuetissime Fortitudini. Ex tunc ergò grassabatur violenta & sacris Canonibus ad versa necessitas petendi licentiam & confirmationem Regiam faciendae & factae Episcopalis electionis.

Porro adversus gloriosissimorum iudicum de relegendis Theodori Pharanitani, Cyri, Pyrrhi, Pauli, ac Petri Patriarcharum scriptis excepit sancta Synodus, hoc fieri superfluum iudicans, eò quod sententia eorum omnibus manifesta est de una voluntate & una operatione, & quod eos cum propriis ipsorum scriptis Agatho sanctissimus Papa in dogmaticis ad Principes litteris projecisset. Nihilominus laudati iudices perstiterunt, atque ita Georgius Diaconus & Chartophylax ex Patriarchali Bibliotheca protulit Cyri Lazorum adhuc Metropolitanæ litteras ad Sergium Patriarcham, ejusdem jam Patriarchae Alexandrini ad eundem litteras de unione facta cum Theodosianis, & unionis illius septem dogmatica Capitula, Theodori Pharanitani diversos libellos ac Epistolam ad Sergium Arsenoitem in Ægypto Episcopum, sex libros habentes scripta varia Pyrrhi Patriarchae, Regestum diversarum Epistolarum Pauli, quas inter erat synodica ad Theodorum Pontificem, ac ejusdem tres sermones prophoneticos ad Constantem Augustum, Regestum item diversarum Epistolarum Petri, ac nominatum ejus synodicam ad Papam Vitalianum, quæ omnia Antiochus Lector & Notarius Synodo legit. Reperta sunt & unam in Domino voluntatem & unam lucidè operationem docere, & sanctorum Patrum textus viciare, idèque ad gloriosissimos iudices edixit universa Synodus. *Declarantibus nobis, omnem satisfactionem vestra Gloria debet percipere, quòd benè atque justè jam nominatos Episcopos & Patriarchas abjecit Agatho sanctissimus Papa antiquae Romae per suggestionem, quam misit ad piissimum & triumphatorem magnum, nostrum Imperatorem, & nos quoque consonanter cum eo hos, utpotè ad versa recte fidei facientes, expelli de sacris dypticis, & anathematizari percelsi censuimus, eorumque scripta, ut impietate repleta, abominamur, & ut exterminio debeant submitti, decernimus. Ex quibus verbis denudè vides, quod unicum generalis Synodi officium sit dogmaticas Apostolicae Sedis non tantum de ipso dogmate, sed & de personis litteras probare, exequi, confirmare. Neque idèo generalium Synodorum utilitatem aut necessitatem exfufflo?* Absit.

Antiquus Ecclesiae mos est, & Apostolica traditio, ut Patriarcha, Metropolitanus, Episcopus à consecrandis Episcopis & Clericis exigat professionem orthodoxae fidei, addatque ejectionem erroris ad schismatis suo tempore grassantis. Nam & Paulus ab ipso Domino Jesu Christo in Dei Patris throno ordinatus Apostolus, ad Antecessores suos Hierosolymam abiit professus

Cap. 23.

rus fidem suam ac praedicationem, accepitque ab illis dexteram: *Signum, inquit in libro Praescriptionum Tertullianus, concordiae & convenientiae, id est, Episcopatus atque Apostolatus confirmationem. Hinc Apostolico adversum Arianos Nicæna, Nicæno Symbolo adversum Macedonianos atque Apollinaristas addidit Synodus Constantinopolitana. Et de laudato Constantinopolitano Symbolo, Sancto Proterio Patriarcha Alexandrino, ac Ægyptiacae Dioceseos Episcopis Eutylianistis scribit ad Leonem Augustum, in litteris post Synodum Chalcedonensem extantibus, Evopius Cyzicenus Episcopus, Metropolita Helleponti. Hanc Synodum Proterius Alexandriae civitatis Episcopus unè cum eis presens firmavit. Nempè ejus Antecessor, Eutychanæ & personæ & perfidiae defensor, Dioscorus Symbolum Constantinopolitanum rejecerat, idèque ejus successor & omnes per Ægyptum Episcopi fuere compulsi ipsum in sua consecratione profiteri. Et in libro adversus Moesianum scribit Facundus Hermianensis Episcopus de Acacio Patriarcha Constantinopolitano: Mortuus quoque per libellos ordinandorum Episcoporum nunc usque damnatus est. Quia videlicet post compositum ejus schisma neminem, nisi qui ejusdem nomen & opera egeret, ordinari apud Graecos Episcopum permisit Pontifex Hormisdas. Rerigit Facundus: Postquam contigit, ut in libellis suis ordinandi Episcopi Theodorum Mopsuestenum cum suis dogmatibus, & Epistolam Ibe & Theodoretii scripta damnarent. Utique iussu Justiniani Augusti. Et ad Constantium Archiepiscopum Mediolanensem scribit Sanctus Gregorius Magnus. Decessor Fraternalitatis tuæ Laurentius distribuit de observanda quinta Synodo & trium Capitulorum damnatione cautionem Sedi Apostolicae emise, in qua viri nobilissimi & legitimo numero subscripserunt. Inter quos ego quoque tunc Urbanam Praetorem gerens pariter subscripsi. Quia postquam talis scissura pro nulla re facta est, justum fuit ut Sedes Apostolica curam gereret, quatenus unitatem universalis Ecclesiae in sacerdotum mentibus per omnia custodiret. Plurima habemus ejusmodi exempla: Quæ & haeretici atque schismatici pro sui furoris custodia sunt æmulati. Quomodo Photius Ecclesiae Constantinopolitanae intrusus adulter hac in violentia excesserit, audiemus infra à Synodo octava. Et apud Eusebium Caesareensem in Ecclesiastica historia scribit ad Fabium Patriarcham Antiochenum Sanctus Cornelius Pontifex & ejus Romana Synodus de Novatiano, rebelli atque schismatico Anti-Papa. Cum fecisset oblationes, & singulis partem distribuisset, miseros homines pro benedictione & gratiarum actione jusjurandum dare coegit: Atque suis utrisque manibus manus accipientis prebendens non prius dimisit, quam hoc jurejurando cum obstrinxisset (illius enim verbi utar) jura mihi per Corpus & Sanguinem Domini nostri Jesu Christi, te nunquam me deserturum, nec reversurum ad Cornelium.*

Epist. 47.

L.3. Ep. 2.

L.6.c. 35.

Eadem in miserandas hominum animas violentia usi sunt & Monothelitæ, de qua gloriosissimi iudices dixere ad sanctam Synodum. *Si videntur seu ab Episcopis, seu à Clericis, vel à Monachis, Christi. Lupi Oper. Tom. III.*

ceterisque quibusdam libellos exegisse hi, qui Episcopatum gesserunt hujus à Deo conservandae Regiae urbis, de una operatione & una voluntate, hæc etiam praevidimus, ut Georgius Deo amabilis Diaconus & Chartophylax ad medium indimmutè deducat, & ipsa secundum iudicium sancti vestri Concilii exterminio contradantur. Porro varios variorum libellos ejusmodi & chartas produxit Georgius, atque Synodus ita pronuntiavit. *Cognitionem accipientes prolatorum nobis libellorum atque chartarum, sive aliorum opusculorum, comperimus in unam eandemque impietatem concurrere: Et praevidimus hæc tamquam profana & animæ perniciosa continud ob perfectum exterminium igne concremari. Addunt Acta synodalia: Et combusta sunt.*

Post hæc gloriosissimi iudices discussas voluerunt omnes penitus schismatici huic commixtas personas. Et merito. Purganda enim erant Dypticha Ecclesiastica, è quibus nemo orthodoxus Episcopus, praesertim Patriarcha, eradi possit sine gravissima injuria, nullus haereticus inscribi, aut inscriptus relinqui sine sceleratissima macula, immo plena eversione Catholicae communionis, de qua ad Anastasium Augustum scribit sanctus Pontifex Gelasius. *Postquam Acacius Constantinopolitanus Episcopus communionis est factus alienæ, non potuit nisi à Catholica & Apostolicae mox societate precipi, ne per eum, si vel paululum cessarem, nos quoque videremur subjectione contagia perfidorum. Acacianum schisma hæsit in Acacii, Eusebii, ac Macedonii secundi, Regiae civitatis Episcoporum personis, quas constabat fuisse nequaquam haereticas, sed Petri dumtaxat Mogi Pseudo Patriarchae Alexandrini ac aliorum Eutychanistarum haeretica communionem pollutas. Eorum nomina Anastasius Augustus & plurimi Graecorum Episcopi relinquentes volebant dispensatoriè in sacris Ecclesiarum tabulis, refutabat verò constantissimè Romana Ecclesia, quod non tantum cum damnato homine vivo, sed & cum damnato defuncti nomine inita communio sit ad instar verè in naturam lepræ contagiosa, adeoque quod isti per damnata ditorum Episcoporum nomina polluere velent univèrsam sub caelo Ecclesiam, etiam quam immaculatam semper fore promissit Dominus, Cathedram Romanam. Et ex hoc principio furibundi Donatistae Christi Domini, quam toto orbe terrarum ille diffudit, & sære semper diffusam spondit, hereditatem disere contractam ad solam in Africa partem Donati, quod aliæ omnes gentes Christianæ, etiam Apostolica Sedes, Cæciliani Carthaginensis Episcopi polluta persona aut nomini contagiosè communicassent. Hinc item Tertullianus & Novatianus insanivere Romanam, omnemque illi adhaerentem Ecclesiam, mæchis ac lapsis, quos reconciliatione attentata purgare non poterat, communicando esse non solum maculatam, sed & periisse.*

Hinc ergò pergunt gloriosissimi iudices. *Si hi, qui post Petrum fuerunt Episcopi hujus à Deo conservandae Regiae urbis, id est, Thomas, Joannes, & Constantinus, videntur seu Epistolas sive sermones composuisse de novitate vocum, quae nuper impie in*

Epist. 8.

Ecclesiam Catholicam intronisa est, eorum exemplaria, sive regesta, vel authentica in medium proferat Georgius Deo amabilis Diaconus & Chartophylax, quatenus & eorum cognitionem percipiens sanctorum vestrum Concilium, quae aequitati conveniunt, decernat. Laudatus verò Georgius protulit synodicam ac Enthronificam Thomae ad Papam Vitalianum Epistolam, sed quae ob grassantes tunc Saracenos & obsessam ab ipsis Constantinopolim non potuerit mitti; Synodicam item Joannis & Constantini ad Macarium Antiochenum: Easque Synodus probavit ut plenè orthodoxas. Et addidit. *Prævidimus, ut Georgius Deo amabilis Diaconus & Chartophylax hujus sanctae magnae Dei Ecclesiae in conspectu nostro coram positae sacrosanctis Christi gloquitis satis faciat nobis, quod omnibus modis perscrutatus nequaquam reperit libellos scriptos à quibusdam, atque oblatos praedictis tribus Patriarchis, Thomae, Joanni, & Constantino, unam voluntatem & unam operationem adstruentes in incarnationis dispensatione Domini nostri Jesu Christi, veri Dei nostri.* Etenim in sacris Ecclesiae tabulis mansurus Episcopus esse debet immaculatus, non tantum à pravo dogmate, sed & ab omni ejus conniventia atque communione. Et corporale de his Sacramentum praestitit omnino Georgius, atque tum Synodus ita pronuntiavit: *Hos sanctae memoriae tres viros, id est, Thomam, Joannem, & Constantinum, praevideamus in identitate manere, atque in sacris dypticis sanctarum Ecclesiarum recitari, utpotè qui in omnibus immaculati atque irreprehensibiles inventi sunt circa rectam nostram Christianorum fidem.*

Protulit laudatus Bibliothecarius insuper dogmaticam Epistolam Pyrrhi Patriarchae ad Joannem quartum Pontificem, nec non & aliam Honorii Pontificis ad Sergium Patriarcham, silentii à Sancto Sophronio cum Sergio & Cyro stipulati confirmativam: Fuerunt lectae, at ob temporis angustias nihil judicatum.

ACTIO XIV.

AB Actione decima quarta, facta die quinto mensis Aprilis, Constantinus Ecclesiae Constantinopolitanae Diaconus, & Georgii Patriarchae Notariorum Primicerius, satisfieri tandem exposulavit, juxta tertiae Actionis promissum, voluntati Romanorum Legatorum, hoc est, criminaliter inquiri in quinta Synodi falsatores per affutas pseudo-litteras Vigilii Pontificis ad Justinianum & Theodoram Principes, nec non pseudo-fermonem acclamationum Mennae Patriarchae ad laudatum Vigilium. Georgius itaque Bibliothecarius denuò produxit tres quinti Concilii vitiatos codices, quorum duo continebant Acta omnia, tertius solum Actionem septimam. Adduxit & quartum integri Concilii codicem, casu in Patriarchali Bibliotheca repertum. Et tactis sacrosanctis Christi Domini Evangelis

juravit omnes & singulos esse à se & quovis alio intactos, sed ipsissimos in Bibliotheca reperitos, ac nuper in tertia Actione productos. Priores tres denuò discussit Synodus, juxta Romanorum Legatorum adfectionem reperit vitiatos, eos obelibus obduci jussit in locis depravatis; eos autem, qui falsarant, anathemati submitti, & nominatim cum eis anathematizari libellum, qui dicitur Mennae ad Vigilium, & duos libellos quasi à Vigilio ad Justinianum & Theodoram.

Hinc inquisitum in auctores. Porrò Macrobius Seleucensis in Isauria Archi-Episcopus, Macarii Antiocheni assecla & subditus, conficiis mysteriorum, at nuper Ecclesiae ac Synodo per poenitentiam reconciliatus, dixit ad sanctam Synodum & gloriosissimos judices. *Suggero vestrae Gloriam, & huic sancto atque universali Concilio, quod pervenit ad me liber sancti quinti Concilii, datus mihi à quodam Philippo Magistro militum imperialis obsequii: Quem relegens inveni esse falsatum in septima Actione. Et interrogans eundem Philippum, Quia alicui dedisti hunc librum? Dixit mihi, Quia Stephano discipulo Macarii eum dedi. Litterae verò, quibus falsitas libri facta est, propriae manus sunt Georgii monachi apud Macarium. Quia cum esset Patriarcha meus ipse Macarius, ingrediebar in domum ejus, & adspiciebam eundem Georgium monachum saepius scribentem, & scio accuratè, quia propriae ejus manus sunt, Et à Synodo citatus Georgius ille, utpotè nuper per poenitentiam & ipse reconciliatus, confessus est omnia: Nempè Mennae sermonem ac Vigilii Epistolam à Macario Antiocheno & Theodoro Patriarcha Constantinopolitano productos è Bibliotheca Patriarchii Constantinopolitani, ostensos & sparsos ubique Ecclesiarum, diversis Latinis & Graecis quinti Concilii codicibus quasi incompletis & mancis intrusos, eorum codicum unum fuisse praesentem Philippi Magistri militum, & Stephano Macarii Presbytero Syncello consanguinei, adductum ex Occidente, atque dictas falsationes inscriptas omnino sua propria manu.*

Attamen Theodorus & Macarius non fuere primi auctores imposturae. Etenim Paulus Patriarcha Latino quinti Concilii codici, empto sex solidis ab uxore Innocentii quondam Patricii, jussit per Theodorum librarium compactorem intrudi jam dictas Epistolas, à Sergio Antipisdio, Diacono suo & optimo Scriptore descriptas; latine autem redditas à Constantino Ecclesiae suae Presbytero ac Grammatico Latino, uti hi ipsi Constantinus & Sergius sunt coram plena Synodo confessi. Easdem Epistolas à Sergio & Cyro Patriarchis supra audivimus, ut grandem thesaurum & palmare erronei dogmatis fundamentum, deprædicari. Quocirca primus mali fons ignoratur, ac à Synodo reperiri nequit, quæ nihilominus exclamavit. *Anathema libello, qui dicitur Mennae ad Vigilium, & qui eum finxerunt, seu scripserunt; Anathema libello, qui dicitur facti fuisse à Vigilio ad Justinianum ac Theodoram Divae memoriae, qui & sunt falsi demonstrati; Anathema simul omnibus, qui falsarunt Acta sancti & universali quinti Concilii.* Ex quo vides patentis delicti occultum auctorem, quod & Sanctus fecit Gregorius Pontifex, omnino posse anathemate damnari. Vides corporale juramentum esse illud, quod praestatur tactis corporaliter sacrosanctis Evangelis. Undè & Vigilius Pontifex adversus Sebastianum Cardinalem suum Diaconum dicit in sententia ejus damnatoria: *Tactis Evangelis juramentum corporaliter praestitisti.* Et hinc de Episcopo, quem ab omni penitus jurandi onere eximunt antiqui Canones, ajunt Synodi recentiores, ac nominatim secunda Ravennae sub Clemente quinto: *Juret ad sancta Dei Evangelia coram se exposita, sed non tacta.* Nempè ad corporale juramentum adstringere noluit.

Cap. 26.

Exindè Theodorus Thrimithuntorum in Cypro Episcopus, ac Epiphanius Metropolitae Vicarius & Legatus, habere se dixit authenticum valde codicem operum Sancti Athanasii, praesertim verò librum, qui inscribitur de textu Evangelii, *Nunc anima mea turbata est, esse in illo lucidissimum pro duabus in Domino voluntatibus ac operationibus testimonium, petiitque ad majorem veritatis illustrationem Synodo legi. Lectum est, & comprobatum.*

Accessit tum Dometius Prusianus Episcopus, dicens ad sanctam Synodum ac gloriosissimos judices. *Suggero tam Gloriam vestrae, quam sancto & universali Concilio, quod Polychronius quidam, Presbyter ac monachus, consentaneus existens Macarii & Stephani haereticorum, & illorum impia stabilire cupiens dogmata, non mediocriter simplices decipit per suam impiam falsamque doctrinam. Si ergo placet tam vestrae Gloriam, quam sancto & universali Concilio, hunc ad vos advenire, ut propriam suam fidem exponat? Et responsum est eum in proxima Actione audiendum.*

ACTIO XV.

Actio quinta decima, habita die vigesimo sexto Aprilis, audivit amentem ac vanum Polychronium. Quid enim stultius, quam hæc ejus ad synodalem interrogationem professio? *Ego expositionem fidei meae do in opere mortui, rogans pro eo Filium Dei, ut suscitaret eum; sin autem non resurrexerit, ecce, Concilium & Imperator, quae eis placuerint, in me faciant.* Patres obstupuerunt, dixeruntque: *Qualem fidei expositionem vis supra mortuum ponere, ut resurgat, volumus agnoscere.* Et prophantus monachus: *Ego pono expositionem meam supra mortuum, & tunc eam relegetis.* Protulit verò bullatam chartulam bulla exprimente monogrammon Polychronii Confessoris, quam Synodus disbullari jussit, & legi habentem his verbis. *Constantino à Deo coronato, & mansuetissimo magno Principi: Ego Polychronius tamquam praesens saluto & adoro. Et quia vidi multitudinem virorum candidatorum, & in medio virum, cujus virtutem narrare non valeo, dicentem mihi, QUIA NOVAM FIDEM COMPOSIT, FESTINA ET DIC IMPERATORI CON-*

STANTINO, NON FACIAS NOVAM FIDEM, NEQUE ACQUIESCAS. *Et veniente me ab Hieraclea Chrysopolim, & stante in solarario (hora erat quasi septima diei) vidi virum terribilem, candidatum valde, & stetit coram me dicens: QUIA QUI NON CONFITETUR UNAM VOLUNTATEM ET DEI-VIRILEM OPERATIONEM, NON EST CHRISTIANUS.* Hæc sunt antiqua haereticorum artes, de quibus Tertullianus in libro adversum Valentinianos. *Valentiniani si aliquid novi adstruxerint, revelationem statim appellant praesumptionem, charisma ingenium.* Per easdem ipse etiam Tertullianus, Marcion, Aetius Ecclesiae Antiochenae Diaconus, Ursacius & Valens Episcopi Ariani, Adelbertus Episcopus à Sancto Bonifacio Francorum Apostolo damnatus, & plures alii aut seipfos aut alios miserè seduxerunt.

Et rogatus stultus Polychronius, *Num hæc chartula propriae ejus manus esset, & si ipsa est, quae debeat supra mortuum poni, & resuscitare eum,* respondit: *Ita est, propriae meae manus existit; & ista est chartula, quae debeat à me supra poni mortuo, eumque resuscitare.* Perrexerunt gloriosissimi Judices & sancta Synodus: *Prævidimus, ut chartula, quae relicta est, super mortuum ponatur à Polychronio juxta propositionem, quae ab eo facta est, extra hoc sacrum palatium, in loco publico, in praesentia nostra & plebis, quae inventa fuerit, ad satisfactionem Christo amabilis populi, qualiter Deus veritatem demonstrat.* De orthodoxa veritate, adversus quam etiam Angelo mortuos suscitanti debeant inlidi anathema, nequaquam fluctuavit sancta Synodus, sed amentem haereticum coram omni plebe voluit confusum, & fidem orthodoxam etiam ita roboratam. Processit ad publicum Zeuxippiani lavacri atrium, apposuit in argenteo exequiali feretro mortuum, adunavit omnem populum Regiae civitatis: *Et superassens Polychronius posuit supra ipsum mortuum fidei suae chartulam, perque plures horas perseverans, & insurrans ei, nihil horum, quae ab eo stolidè & blasphemè promissa fuerant, valens peragere, dixit nullatenus se posse mortuum suscitare.* Quare exclamavit omnis populus: *Novo Simoni anathema, Polychronio seductori populi anathema.* De hac item haereticorum arte & virtutum faciendarum vano ambitu scribit Tertullianus in libro Praescriptionum. *Adjacent multa de auctoritate cujusvis Doctoris haeretici, illos maxime doctrinae suae fidem confirmasse, mortuos suscitasse, debiles reformasse, futura significasse, ut merito Apostoli crederentur.* Et respondet in alio ejusdem libri loco. *Probent se novos Apostolos esse: Det illis Christum virtutum eadem signa edendi, quae & ipse. Volo igitur & virtutes eorum proferri: Nisi quod agnosco maximam virtutem eorum, qua Apostolos in perversum emulantur. Illi enim de mortuis vivos faciebant, isti de vivis mortuos.* Quomodo Cyrola Wandalorum Episcopus Arianus, dum ficto miraculo tentat circumscribere Africae plebem, fecerit de vidente caecum, referunt Sanctus Victor Uticensis Episcopus & Sanctus Gregorius Turonensis. *Hominem miserabilem, pecunia ab Arianiis emprum*

Cap. 4.

Cap. 44.

Cap. 30.

L. 2. c. 3.

ad dolos sacrilegos nostri Episcopi per signum crucis denuo illuminarunt. Eodem modo Joannes Calvinus, operarius pessimus nostrorum temporum, e vivo mortuum fecit. Verè enim scribit, ab Eusebio Cæsarensi in Ecclesiastica Historia laudatus Sanctus Ireneus Lugdunensis Episcopus: Plurimum abest, ut heretici possint mortuum suscitare, sicut Dominus ipse, sicut ejus Apostoli prædicationis subsidio adjuti, sicut alii è fratribus complures suscitaverunt. Et hinc Judaicam invidiam, quæ suscitatum à Domino Lazarum cogitavit interficere, nonnumquam opere adimplerunt heretici, uti apud Paulinum Presbyterum in vita Sancti Ambrosii videre est in Arianis non ferentibus & blasphemantibus miracula Sanctorum Gervasii & Protasii. Fateor tamen ab hereticis quædam hinc inde facta miracula. Et dico de illis cum Sancto Augustino in libris adversus Faustum. *Miracula non facitis, quæ si feceritis, etiam ipsa in vobis caveremus per instruendum nos Dominum, & dicentem.* EXURGENT PSEUDO-PROPHETÆ, ET FACIENT SIGNA ET PRODIGIA. Eodem modo in libro Præscriptionum loquitur Tertullianus.

L. 5. c. 7.

L. 13.

Cap. 44.

Insuper porro & confusus Polychronius reductus est ad Synodum, rogatus redire ad mentem; & profiteri fidem orthodoxam; verum corrigi non potest, quem Deus dereliquit, saxo durior repositus hæc verba: *Sicut cininet chartula, quam obruli & posui supra mortuum, ita credo unam voluntatem & DEI-VIRILEM operationem, & alteram quid non dico.* Quare coacta Synodus pronunciauit. *Postquam Polychronius monachus in proprio errore usque in senium perseveravit, nunc autem etiam à nobis commonitus, quomodo seniliter de humanatione Domini nostri Jesu Christi, veri Dei nostri, conatus est tentare Spiritum sanctum, & blasphemiam componens chartulam, obstinanter effatus est ponere eam super mortuum, & ad firmitatem blasphemie, quæ in ea fuerat scripta, ut non dicamus, fidei hujusmodi mortuum resurrecturum, nos, juxta quod dictum est à Sancto Paulo Apostolo, anathematizari jam hunc secundum animam submissimus. Sed ad satisfactionem Christo amabilium populorum, quorum plurimos præteritis temporibus tam ipse quam ejus consentanei deceperant, permisimus talem ejus præsumptionem, demoniosamque ac temerariam propositionem publicè fieri, & mortuum, quem quæstionem in medium deduci in præsentia nostra & gloriosissimorum judicum, & multitudinis Christo amabilis populi, & sicut ille proposuit, tale ejus impium scriptum superponens, & plurimam horam, quantum ipse voluit, superassistsens eidem mortuo, & supersufurrans intra semetipsum quæque putavit, donec dicit non se posse facere. Quomodo namque esset possibile, blasphemantem in Deum virtutes operari? Undè prævidimus hunc tamquam seductorem populi & acceptorem, & manifestum hereticum, omni sacerdotali ordine & officio nudari. Ex exclamavit Episcopi omnes: Polychronio heretico & consentaneo ejus anathema, Macario & Stephano & Polychronio anathema, Trinitatis fides tres deposuit. Eum infirmo ad Principem acclamatorio Synodus vocat Præcili intelligentie delirum senem,*

qui mortuos suscitare sollicitus, dum non suscitavit, derisus est.

ACTIO XVI.

Redè adversus Julianum Pelagianistam dixit Sanctus Augustinus hæreticorum frontem non esse frontem: Etiam hæc factio erubescere nescit. Etenim ab Actione decima sexta, facta die nono Augusti, ad postulatam audientiam admissis Constantinis, Metropolitanæ in secunda Syria Apameensis Ecclesiæ Presbyter, pessimus Monothelita, imperitus, græcè nesciens, à nescio quo subornatus, flagitavit damnatæ causæ retractationem. *Veni, inquit, ad sanctum vestrum Concilium, ut instruam vos, quia si audirus essem, hoc anno non habuissemus perpeti hoc, quod passi sumus in prælio Bulgariæ.* Ex quo liquet Constantinum Augustum ob hoc Bulgavorum incuriones recessisse à Synodo; Pergit imperitus ille. *Volui ingredi in Synodo, & rogare ut pax fieret, quatenus aliquid Henoticon, id est, aliquid adunatorium fieret in medio, ut neque illi, neque illi contristarentur, hoc est, qui dicunt unam voluntatem, & qui dicunt duas voluntates.* Innovari voluit typum Constantis Augusti.

Impudentiam denuo obstupescentes sancta Synodus & gloriosissimi judices rogare fidem hominis & Henotici modum, reposuitque illo. *Ego duas naturas dico, sicut dictum est in Chalcedone, & duas proprietates, & de operationibus contentionem non habeo, sicut proprietates eas dicitis, voluntatem verò unam dico personæ Dei Verbi ipsius subsistentiæ. Unicum Domini voluntatem dixit esse ipsius Divinitatis, communem Patri ac Spiritui sancto. Addidit de humana natura. Etiam habuit naturalem voluntatem. Habuit namque eam ab utero usque ad crucem, & proprietatem hanc: *Non ego, & proprietatem est. A cruce non mansit cum eo humana voluntas, sed mansit cum sanguine & carne, quia non indiget neque comedere, neque bibere, neque dormire, neque ambulare. Christus deseruit eam cum carne & sanguine. Exiit carnem & sanguinem, & cum ipsis humanam voluntatem. Eam esse dixit sententiam etiam Patriarchæ sui Madaarii Antiocheni, utpotè à quo ita didicerit. Et adjunxit. *Sic sentio, & sic credo, & non est possibile aliter. Quare in illum exclamavit Synodus: Hæc secta Manichæorum est, hæc est fides Apollinarij, Anathema illi cum suis dogmatibus, Novo Apollinario anathema, Foras mittatur Manichæus, omnibus hereticis anathema. Ità fædus ille Constantinus est è Synodo expulsus.***

Exindè Georgius Patriarcha Constantinopolitana supplicavit Synodo. *Ego & quidam pauci, qui sub sede mea sunt, venerabiles Episcopi propter dispensationem rogamus, ut, si possibile est, nominatim non anathematizentur in exclamationibus, &*

est, Sergius, Pyrrhus, Paulus, & Petrus. Eos per simplicem sententiam, citra generalem ab omni Synodo execrationem, rogavit damnari, & tantum reverentia deferri fedi Regiæ civitatis. Respondit verò Synodus. *Eos, qui semel condemnabiles demonstrati sunt, & secundum sententiam nostram jam dudum ejectione de sacris dyptichis, opportunum existit etiam in exclamationibus hos nominatim anathematizari. Et mox secuta est exclamatio: Theodoro heretico Pbaranitano anathema, Sergio heretico anathema, Cyro heretico anathema, Honorio heretico anathema, Pyrrho heretico anathema, Paulo heretico anathema, Petro heretico anathema, Macario heretico anathema, Stephano heretico anathema, Polychronio heretico anathema, Aspergio Pergensi anathema, omnibus hereticis anathema.*

Ex quibus liquet Acta synodalia esse hic omnino mutila. Deest examen causæ, & judicium datum in Aspergium Pergensem Episcopum, Metropolitanam Pamphyliorum. Aliquid item de istis anathematizatis præcessisse oportet, in quod quadret jam adducta intercessio Georgii Patriarchæ. Notanda sunt & hæc sanctæ Synodi de eisdem verba: *Jam dudum ejectione sunt de sacris dyptichis. Factum id est ab Actione decima tertia, cui addit Anastasius Bibliothecarius. Deindè abfulerunt de dyptichis Ecclesiarum nomina Patriarcharum, vel de picturis Ecclesiæ figurarum eorum, aut in foribus, ubi esse poterant, id est, Cyri, Sergii, Pyrrhi, Pauli, Petri, per quos error orthodoxæ fidei usque nunc pullulavit.* Patriarcharum imagines aut insignia in Ecclesiis figere est mos antiquissimus, de quo & Theodorus Lector in Collectaneis. *Timotheus sedis Constantinopolitanæ ab Anastasio Augusto intrusus Episcopus Ecclesiam ingressus nec ad Liturgiam accessit, nisi primum detraçtis Macedonii Antecessoris sui violenter ejectione imaginibus & insignibus. Quod item Leo quartus Pontifex suam ac Lotharii Augusti imaginem posuerit in Ecclesia Sancti Petri, scribit laudatus Anastasius. Et in Lateranensi Palatio depicta olim fuisse omnia Romanæ Ecclesiæ schismata, schismaticoque Anti-Papas per laicam potestatem intrusus veris Pontificibus pro scabelle in hac pictura datos, habemus à Joanne Saresburiensi. Hinc ille de Alexandro secundo versus laudatus ab Ottone Episcopo Frisingensi: *Regnat Alexander, Cadulus cadit & superatur. Ex simili Innocentii secundi Lotharium Augustum coronantis pictura natas fuisse primas quæstiones inter Cardinalem Rolandum, postea Alexandrum tertium Pontificem, ac Fredericum primum Imperatorem, videre potes in magno Belgii Chronico, & Radevico Presbytero Frisingensi. Hac item decima tertia Actione factum est, quod subjungit laudatus Anastasius. *Ea hora tantæ telæ aranearum nigerrimæ in medio populi ceciderunt, ut omnes mirarentur, ac dicerent, quod sordes heresum expulsi sunt. Et Deo auxiliante unitæ sunt sanctæ Dei Ecclesie.***

L. 1.

Epist. 50.

L. 6. c. 6.

L. 1. c. 9. 10. 15. 16.

de quo idem Bibliothecarius: *In loco Macarii ordinatus est Theophanus, Abbas Monasterii, quod appellatur Bajas, Insula Siciliensis. Erat unus è monachis, quos Synodo ad Principis preces miserat Sanctus Agatho; Adeo huic illa voluit in omnibus gratificari. Dilectos enim & fidos illi monachos in Patriarchas evehi non potest non placuisse. De ejus electione & consecratione nihil penitus habent Acta synodalia, omnino & hic mutila: Etenim omnino in Synodo, juxta ejus vetustum privilegium, fuit electus & consecratus. A suis tamen Episcopis & Clericis. Ità enim jubebat licentia data superius à Principe. Et Anatolium Patriarcham Constantinopolitanum graviter arguit Sanctus Leo Magnus, quod in Ephesino latrocinio Maximum Antiochenum in Domni dejecti locum consecrasset. Nullus in generali Synodo, nisi Romani Legati, poterat ordinariis Consecratoribus præjudicare.*

ACTIO XVII. XVIII.

Actio decima septima, habita die undecimo mensis Septembris, indictione decima, statuit Synodo finem imponere, ideoque conceptam fidei definitionem Episcopis legit, discutiendam à singulis ad dies aliquot, ac in sequenti Actione solenniter pronuntiandam ac promulgandam. Eam supra exhibuimus. Ad Actionem itaque decimam octavam & postremam, factam die decimo sexto Septembris, rediit Constantinus Augustus, ac præter Georgium Theodori Vicarii Hierosolymitani Apocrisarium adfuerunt etiam Jordanes & Polychronius, Presbyteri ac Monachi, Responsales sanctæ Christi Dei nostri civitatis Hierosolymorum. Ex quo vides hujus Synodi vocales dietim crevisse.

Principi pro tantis erga fidem orthodoxam & Ecclesiarum pacem curis egit gratias, ex more legi sibi jussit Symbolum Nicænum & Constantinopolitanum, laudavit Synodos Ephesinam, Chalcedonensem, & quintam, tamquam sui directrices regulas, ac tandem suam de præfenti controversia definitionem solenniter promulgavit. Et Principi roganti, *scum consensu omnium Episcoporum promulgata est definitio, respondit unanimi acclamatione: Omnes ita credimus, Una fides, Omnes id ipsum sentimus, Omnes consentientes & complectentes subscripsimus, orthodoxæ omnes credimus, hæc est fides Apostolorum, hæc est fides Patrum, hæc est fides orthodoxorum. Addidit faustissima in optimum Principem, & iteratum anathema in omnes hujus erroris complices, etiam Honorium Papam. Et Princeps. *Deum testem proferimus sancto & universonali vestro Concilio, quod absque quolibet favore vel invidia principale desiderium & zelus nobis existit, irreprehensibilem esse immaculatam nostram orthodoxam Christianorum fidem. Quod ipsum in litteris ad Donum Pontificem supra adductis, & in aliis**

ad Agathonem in frâ à Georgio secundo laudandis, Synodi postulatoriis fuit protestatus. Dignus proinde laude Leonis Augusti, singularum per omnem Orientem Provincialium Synodorum de magno Chalcedonensi Concilio iudicium ad rebellantes illi Eutychnianistas compescendo exposulantis, de quo Facundus Episcopus Hermianensis. *Leo religiosissimus Imperator, non de temporali potestate, quam acceperat, Sacerdotes Dei terruit, sed potius contra timorem humanum eis timorem omnipotentis Dei incussit. Nec sibi eos rationem suæ responsionis daturus esse premonuit, ut dicti forsitan possent, hoc eos respondisse, quod ejus animo placitum crederent, qui eis dixit: DIVINÆ MAJESTATI DE CAUSA HUIUSMODI DABITIS RATIONEM.* Eodem sanè spiritu dixit ad Synodum noster Constantinus. *Judicabimur vobiscum apud terribile tribunal Dei, si forsitan aliquid unquam conscientiam habetis fuisse intermissum in definitione, quæ à vobis promulgata est.* Essè voluit quinque generalibus Synodis & unanimi sanctorum Patrum confessioni conformem per omnia, quam nullus unquam possit vel cavillari. Episcopis de longinquo ignere & diuturna commemoratione egit gratias, ac sibi, licet invitus, dici permittit sermonem acclamatorum, longè doctissimum, integrè legendum. De libero suffragio Episcopis per Leonem Augustum concessio pergit Facundus. *Quod Leo Augustus non pro sola Christianæ religionis disciplina & observantia dixisse credendus est; verum etiam quod nulla coactorum decretorum possit esse auctoritas, & extreme sit vanitatis vel proferre adversus aliquem vel recipere sententiam potestati concessam: Cum & ipsum nomen sententiæ percat, quando non illud dicitur, quod sentitur.*

Exinde definitionem suam subscripserunt singuli Episcopi, dixeruntque ad Principem. *Petimus piam à Deo coronatam Domini Potestatem, sicut per oblatum pio vestro Imperio Acclamatorum rogavimus, ut per sacram vestram oblationem robur præbeat definitioni à vobis cum subscriptionibus editæ, quæ & coram à Deo instructa vestra Serenitate lecta est.* Acclamatorum itaque sermo non tantummodò laudabat Principem, sed Acta synodalia ab illo firmari postulabat. Ità omnino liquet ex ejusmodi sermonibus Ephesinæ etiam Synodi & Chalcedonensis. Porro Augustus subscribi prius voluit ab omnibus omnino Episcopis, adeoque antè finiri causam Theodori Aureliopolitani, & Cironati Calaritani Episcopi, Metropolitanæ Sardonum. *Quid contentioni habuerit Theodoros cum Principe, ignoro: Cironatus machinationis in Romanam Rempublicam accusatus fuerat, ideoque hærebat ab Episcopatu suspensus.* Etiam nuper sub Martino primo Pontifice Romanæ Ecclesiæ jurta læserat, usurpans consecrationem Episcopi Turretani, uti in vita Joannis quinti narrat Anastasius Bibliothecarius. *Et ipse tamen, & Theodoros à calumnia fuere absoluti, atque ita Synodo subscripserunt: Et tunc in manus summo piissimus Imperator subscriptionem sancti Concilii definitionem propria manu subscripsit.* Postremo post omnes Episcopos. *Et hinc liquet, quo sensu assidue dicant Acta*

synodalia: *Presidente magno Imperatore Constantino.* Præsedit, nequaquam potestate, sed solo loco & honore. Egregiè id ostendit Gregorius secundus Pontifex in litteris ad Imperatorem Leonem Isaurum. *Cum Patriarcha Dominus Georgius suggerisset, persuasissetque Constantino, Constantis filio, Justiniani secundi Patri, ut Romanam ad nos, id est, Prædecessores nostros, scriberet, sic interposito jurejurando scripsit ad nos, & nobiscum egit, ut ad universalem Synodum congregandam viros utiles mitteremus.* Audi Christianissimi Principis verba. *Neque cum illis tanquam Imperator sededo, aut imperiosè loquar, sed tanquam unus ex illis: Et prout statuerint Pontifices, exequar. Et eos, qui rectè loquuntur, admittemus; eosque, qui malè loquuntur, expellemus, & exiliis relegabimus. Si Pater meus quidquam ex intemerata veraque fide perverterit, ego primus illum anathematizabo.* Grandi Ecclesiæ damno perit aut latet hæc Epistola, plenissima pietatis. Pergit Pontifex. *Tunc nos, Deo benè volente, misimus, & cum pace sexta Synodus celebrata est.*

Perrexit Synodus ad Principem. *Petimus à Domini potestate instructa à Deo, ad majorem fidei orthodoxæ stabilitatem & confirmationem, ut subscripta exempla definitionis relectæ edantur quinque Patriarchalibus sedibus una cum pia vestra subscriptione.* Etenim Augusta confirmatio nequaquam sufficit, nullum Synodo addens robur, nisi solùm adversus rebelles armati brachii terrorem: Opus est confirmatione Sedis Apostolicæ, ac tum per omnes Patriarchas facta publicatione. Acta itaque synodalia misit Augustus *Quinque Patriarchalibus sedibus, hoc modo. Apostolicæ Sedis Sancti ac Principis Apostolorum Petri, nempe Agathonis sanctissimo Papæ senioris Romæ. Sedis sanctissimæ Catholicæ & Apostolicæ magne Ecclesiæ Constantinopolitane, sive Georgio sanctissimo & beatissimo Patriarchæ. Apostolicæ Sedis Sancti Evangelistæ Marci, qui honoratur in Alexandrinorum magna civitate, per Petrum honorabilem Presbyterum, Monachum, & Vicarium. Sedis Antiochenæ sive Theopolitarum magne civitatis per Theophanem venerabilem & sanctissimum Patriarcham. Sedis sanctæ Christi Dei nostri Resurrectionis, id est, Hierosolymorum, obitanti locum ejusdem honorabilissimæ Sedis Theodoro Deo amabili Presbytero per Georgium Presbyterum, Monachum Sebastenum, qui postea Patriarcha Antiochie fuit.* Acta, inquam, synodalia Princeps misit Pontifici, non tantummodò publicanda, sed & prius discutienda, probanda, confirmanda. Nam & Synodus Chalcedonensis Acta sua Sancto Leoni Pontifici misit per Martianum Augustum: Tantæ majestatis & auctoritatis pondere sperans Pontificem efficacius permovendum: Etiam volens honoratum. Et hinc item ad solùm Pontificem consuevit fieri synodalis relatio. Hæc nostra Synodus retulit se egisse omnia ex dogmaticis Apostolicis litteris, eas ut à summo Apostolorum vertice Divinè perscriptas agnovisse, per easdem hæreticam multiplicis erroris sectam depulisse, egisse sine gratia & odio, in directas præsertim hæreticorum personas, quas omni pietate tentavit ad Ecclesiam & penitentiam reducere, in nullo discessisse à sanctorum Patrum

unanimi dogmate, & concludit: *Orthodoxæ fidei splendendam lucem vobiscum predicavimus, quam ut iterum per honorabilia vestra Rescripta confirmetis, vestram oramus Paternam Sanctitatem.*

Supplici huic Relationi adjunxit Princeps suas gratiarum actiones, & grande illud beneficium, de quo Anastasius Bibliothecarius. *Agatho Pontifex suscepit Divalem jussionem, secundum suam postulationem, ut suggerisset, per quam relevata est quantitas, quæ solita erat dari pro ordinatione Pontificis faciendâ. Sic tamen, ut si contigerit post ejus transitum electionem fieri, non debeat ordinari, qui electus fuerit, nisi prius decretum generale introducatur in Regiam urbem, secundum antiquam consuetudinem, & cum Imperatoris conscientia & jussione debeat ordinatio provenire.* Heruli & Gothi, Italiam obtinentes, Reges Ariani Romanum Pontificem ordinari non permiserunt, nisi de sua licentia, confirmatione, & soluta certa pensione auri, quasi pro benevolè & gratiosè indulgè Religionis & eligendi orthodoxi Pontificis libertate. Didicerant à Wandalis: Qui quomodò hac in re tractarint Africanam Ecclesiam, videri possit apud Victorem Uticensis Episcopum, & Auctorem incognitum, probatissimum tamen, in vita Sancti Fulgentii. Ejectis ex Italia Barbaris, barbaram consuetudinem exigere perrexit Justinianus Augustus, eamque, etiam post consecrationem, Mauritio Augusto explorè compulsum fuit & Sanctus Gregorius Magnus, in expositione quarti Psalmi penitentialis eandem meritò damnans de simonia. Utique ex parte solius exigentis. Abit enim, ut Magnum Gregorium, ejus sanctissimos successores, & plurimos per omnem Ecclesiam Episcopos, qui per violentiam solverunt, credam simoniacos. Fuit coacta redemptio barbara violentiâ, quam non poterant de Regum rapacibus manibus egestare. Egestaturus Sanctus Anselmus Cantuariensis Episcopus exulare maluit, quam vel obulum pendere Guilielmo secundo Anglorum Regi. Quod laici Principes, nec ad publicas Reipublicæ utilitates aut necessitates, sine simonia possint à promovendis Episcopis aut Abbatibus quid exigere, res est nimium manifesta. Et qui in templo Judaico columbas vendiderunt, eorum cathedræ flagellante Domino ceciderunt: Undè & usque nunc fuit, & usque ad sæculi finem simonia erit everfiva regnorum. Hanc ergò barbaricam, & Romanum imperium sædissimè maculantem consuetudinem, in sextæ Synodi confirmandæ gratiam, ad Agathonis Pontificis preces, diminuit, ad iteratam autem Benedicti secundi instantiam penitus exstinxit Constantinus Augustus. *Benedictus secundus, inquit Anastasius Bibliothecarius, suscepit Divales jussiones clementissimi Constantini Magni Principis, per quas concessit, ut persona, qui electus fuerit ad Sedem Apostolicam, e vestigio absque tarditate Pontifex ordinetur.* Cessit, non tantum exactioni, sed & Electi Pontificis confirmationi. Utraque enim sacris Canonibus, Ecclesiasticæ libertati, ac Divinis Romanæ Ecclesiæ privilegiis capitaliter adversabatur: Attamen Constantinus ita honoravit solam Ecclesiam Romanam. Remansit jugum super alias Patriarchas

les sedes, etiam Constantinopolitanam, usque ad Turcicam captivitatem: Tunc à Mahomete Principe fuisse remissum testatur Phranzes in chronico. Restituit Symeon Trapezuntinus, oblati quingentis florenis à barbaro Rege mercatus sacrilegè Patriarchatum. Crevisse primùm ad duo, deinde ad tria florenorum millia Zygomalas in Turco-Græcis, & Chronicon Constantinopolitanum, tandem verò reductum ad duo affirmat Malaxus in historia Patriarcharum. Ad dictum postea est & aliud tributum, quod quotannis Patriarchæ debeant barbaro: Primum Pesection, secundum Charatzion à Græcis nominatur.

Duplex occurrit quæstio circa præcedentia. Prima est, An Theodoros Ecclesiæ Hierosolymitanæ Vicarius, cujus in Synodo Apocrifarius fuit Georgius Presbyter & Monachus, fuerit Episcopus nescio cujus sedis, an Presbyter laudatæ Ecclesiæ? Etenim supra conjecturavi fuisse forsitan Dorensis Episcopum; at verò Acta nostra synodalia affirmant Presbyterum: Ità etiam vocat ipse Georgius in subscriptione definitæ fidei, sermonis Prophanetici, & Relationis synodalis ad Papam Agathonem. Respondeo tamen fuisse Episcopum. Eo namque tempore vacantes Ecclesiæ, Romanam excipe, non per Capitulum, aut Vicarium Presbyterum, sed per Visitatorem seu Intercessorem Episcopum gubernabantur. Neque novum est Episcopum vocari Presbyterum. Ità vocari possit Theodoros, quod in prima Palæstina esset senior Provincialis. Et cur nequeat esse mendum? Laudatæ namque subscriptiones etiam Theodorum Melitina Episcopum, quem certum est fuisse secundæ, vocant Metropolitanam primæ Armeniæ.

Altera quæstio est, Quomodò Legati Apostolici sine contradictione passi sint Georgium Patriarcham Constantinopolitanum assidue federe, loqui, subscribere primo loco ante sedem Alexandrinam, & Patriarcham Antiochenum? Quomodò passi sunt ejus Sedem vocari Apostolicam? Etenim Remensis sub Leone nono Pontifice Synodus *Excommunicavit Sancti Jacobi Archiepiscopum Galliciensem, quod contra fas sibi vendicaret culmen Apostolici nominis.* Culmen istud Constantinopolitano nequaquam competere declaravit abundè Sanctus Leo magnus in litteris adversus ambitum Anatolii. Respondeo Episcoporum Constantinopolitanorum superbiam semper crevisse usque ad affectatum supremum Ecclesiæ Primatum, & apertum schisma. Hac in Synodo, uti & in septima postmodum, ob Ecclesiæ pacem Romani Legati dispensatorè multa dissimularunt. Et benefica ista jussio fuit omnino missa, & ab Agathone Pontifice recepta. Synodalis Relatio, nescio quibus de causis, dilata fuit; interim quartò Idus Januariæ, indicatione decima, anno Domini sexcentesimo octuagesimo secundo, obijt laudatus Pontifex, atque ità & Relationem & Romanos Legatos Princeps detinuit usque ad promotum novum Pontificem, Synodi confirmationem ab illo petiturus. Lucidè id affirmat novus Pontifex Leo secundus in litteris Synodi confirmatoriis, Principi directis. *Legatos hujus Apostolicæ Sedis, Ma-*

tris vestrae Romanae Ecclesiae, Pietatis vestrae servulos, Theodorum & Georgium Presbyteros, & Joannem Diaconum, filios nostros, qui à Praedecessore meo Apostolice memorie Agathone Papa per octavam indictionem pro causa fidei illuc directi fuerant, per nuper elapsam decimam indictionem, mense Julio, cum Divilibus Clementis vestrae apicibus & Synodaliibus gestis suscepimus. Pro Decima legendum est, Indictione duodecima: Etenim post Agathonis mortem Apostolica Sedes vacavit anno integro, mensibus septem, diebus quinque, ac ordinatus tunc est Sanctus Leo secundus, die decimo quinto mensis Augusti. Adeo diurnae vacationis causam aperit Sanctus Nicephorus Patriarcha in Chronico: Theodorus, Patriarcha Constantinopolitanus, ob haeresin Monotheliticam ac varias in Romanam Ecclesiam insolentias dejectus, restituitur, anno uno, tribus mensibus. Eo ipso anno, quo ad meliorem vitam abiit S. Agatho, in sedem ille rediit, coram Legatis Apostolicis dolosam poenitentiam egit, novi Pontificis creationem per reconciliatum sibi Principem, sine cujus licentia fieri non poterat, moratus est, & ad exequendas cogitationes suas detineri eo usque Legatos persuasit. Firmo testimonio haec nequeam adseverare: Verum quae alia causa tantarum in creando Pontifice moratur? Novo itaque Pontifici, nec non nuper centum viginti quinque Episcoporum sub Agathone Romanae Synodo, à qua dogmaticas & directrices acceperat litteras, solenniter ac honorifice suos remisit Legatos, praesentem Synodum confirmari petiit & quoad fidei definitionem & quoad damnatas personas. Et adjunxit. Hortamur vestram sacratissimam Summitatem, ut quam primum mittat designatum ab ea Apocrisarium, ut is in Regia urbe debeat, & in emergentibus, sive dogmaticis, sive canonicis, ac prorsus in omnibus Ecclesiasticis negotiis, vestrae Sanctitatis exprimat ac gerat personam. Loquitur adversus audaciam Pauli Patriarchae, qui Latinum altare in domo Placidia destruens sperarat firmare perpetuum schisma, ac in perpetuum excludere Legatos Romanos.

Legatos Princeps non remisit vacuos. Quomodo ad Agathonem Divales iussiones Papalis consecrationis tributum relevantes, ita ad Leonem secundum misit iussiones, de quibus Anastasius Bibliothecarius in vita Joannis quinti Pontificis, qui Diaconus fuerat unus Legatorum. Expleta sexta Synodo, Joannes à Clementissimo Principe relaxatus magnum gaudium Ecclesiae secum detulit, id est, ipsam sextam Synodum, vel Edictum Clementissimi Principis confirmans eandem Synodum: Nec non & alias Divales iussiones, relevantes annonae capita patrimoniorum Siciliae & Calabriae non pauca, sed & praecipuum frumenti similiter, vel alia diversa, utique à Patre eius Constante crudeliter imposita, quae Romana Ecclesia annuè minime poterat persolvere. Quare praesentem Synodum lubenter & plenè quoad omnia confirmavit Leo secundus. Benedictus secundus recipi fecit etiam ab Hispanis, adversus Graecorum Synodos ob quinta de tribus Capitulis Acta recalcitrantibus, uti videre est apud quartam decimam Synodum Toletanam. Eandem confirmavit Justi-

nianus secundus Augustus, nostri Constantini filius & successor: Recepit omnis sub caelo Ecclesia, insertam tandem professioni Romani Pontificis, ac omnium sub caelo Episcoporum. Eam è Graeco Latine redditam ab ipso Leone Pontifice, Anastasius testatur.

Addit in vita Sancti Agathonis. Macarius cum suis amatoribus, id est, Stephano, Anastasio ex-Presbyteris, & Leontio ex Diaconis, Polychronio, Epiphano ex-Presbyteris, trasi in exilium in Romanam directi sunt civitatem. In vita Leonis secundi ait Anastasium Presbyterum, Leontium fuisse Diaconum Ecclesiae Constantinopolitanae, à praesenti Synodo necdum anathematizatos. At quaestio est, Quomodo Ex-Patriarcha Macarius, Stephanus eius Syncellus, demens Polychronius, omnino anathematizati, sint missi Romam in exilium? Oasin quippe aut Cucufum deportari consueverunt haeresiarum: Quomodo Romana urbs cepit in exilium demutari? Exponit Constantinus Augustus in litteris ad Leonem secundum. Sanctum & universale Concilium insanum Macarium cum illius haereticos sociis Pontificali habitu nudavit. Omnes verò scriptis precibus Severitatem nostram precati sunt, ut eos ad vestram Beatitudinem mitteremus. Sic igitur fecimus, eosque ad vos misimus, vestro Paterno iudicio omnem ipsorum causam permitentes. Macarius ergo cum suis damnatis affectis à Synodi sententia appellavit Romam ac Sedem Apostolicam, & neque Princeps neque Synodus praesumpsit non deferre. Ex quo liquet Dominum Papam esse generali Synodo majorem ac superiorem. Et quidem Anastasius Presbyter ac Leonius Diaconus ad mentem per poenitentiam reduces receperunt in die sancto Theophaniae pacem à Pontifice & Ecclesiae communionem: Exponentes per propria scripta fidem suam, juxta quod & sancta Synodus determinavit, anathematizantes omnes haereticos, & supra scriptos viros complices, quos sancta Synodus vel Sedes Apostolica anathematizavit. At verò Macarius, Stephanus, Polychronius, Epiphanius manserunt obstinati, ideoque per diversa monasteria sunt in carceres detrasi. De Macario addit in septima Synodo Petrus Romanae Ecclesiae Presbyter, ac Adriani primi Pontificis Legatus, Et Roma quoque extorris erat Macarius à sancta Synodo sexta damnatus: Verum pia memoracionis Pater noster Benedictus secundus Pontifex deliberandi spacium per tringinta dies illi concessit, & quodam tempore Bonifacium Consiliarium ad eum misit, quò verbis admonitione plenis ex sacra Scriptura illum instrueret. Verum ad meliorem mentem haudquaquam perductus potuit. Id autem Pater beatus ob id egit, quò illum rursus in pristinum statum reciperet. Defuncto, qui quinque sedit annis, Theophanio, volebat, dispensatorio pacis amore, Benedictus secundus levare ac in gradum restituere Macarium: At frustrata in Aethiopia fuit illius pietas, atque ita in Romanis carceribus est infelix Macarius defunctus. Ecclesia Antiochena habet & sanctum Patriarcham Macarium, à Flandris nostris dilectum, cujus Acta & vitam habet Laurentius Surius ad diem decimam Aprilis.

Restant aliquot quaestiones. Prima est, quomodo

modò praesens Synodus non damnarit etiam Theodorum Ex-Patriarcham Constantinopolitanum, ob nimias pro haeresi Monothelica in Sedem Apostolicam contumacias à Constantino Augusto, haud dubie de Sancti Agathonis Pontificis iussu atque licentia, ejectus proximè ante Synodum è sede? Synodus enim discussit atque damnavit cunctos huic schismatici quovis modo commixtos, Episcopos, Clericos, Monachos, vivos, mortuos. Discussit etiam Thomam, Joannem, Constantinum, Patriarchas orthodoxos, circa eorum Acta & scripta perscrutans omnem Hierusalem in lucernis. Quomodo ergo pepererit nisi nequissimo adhuc viventi Theodoro? Et in vita Sancti Agathonis ait Anastasius Bibliothecarius. Deinde prout Constantinus Augustus tomum ad relegendum, in quo vanum haereticum dogma Macarii erat conscriptum, & ejus manu subscriptum, aperitissimè unam voluntatem in Domino affirmantis. Sub ipsius scriptione & Theodori Ex-Patriarchae, utique juxta eum tenorem, ibi subscripto erat. Eum etiam ad quinta Synodi Acta falsanda fuisse Macario cooperatum testatus est Georgius Presbyter ac Monachus Antiochenus. Dubitandum non videtur, quin ob ejusmodi fuerit Theodorus omnino damnatus. Respondeo non dubitandum. Adducta argumenta plenè me convincunt. Et haec est causa Papalis creationis ultra annum & medium dilatae, & detentorum è usque post Synodum in Regia civitate Legatorum Apostolicorum. Defuncto namque Georgio Patriarcha, ambitiosus Theodorus simulavit, & coram eidem Legatis egit erroris poenitentiam, Ecclesiasticam communionem & cathedram Patriarchalem recepit, impetravit è damnatorum catalogo expungi nomen suum & radi omnia in se Acta, atque amore pacis Leo secundus acquievit. Nam & ex eodem amore Benedictus secundus volebat restituere pessimum Macarium.

Altera quaestio est, An Honorius Pontifex reverè fuerit à sexta Synodo damnatus? Est quaestio scabrosa, in qua audire malim. Pro parte affirmativa facit auctoritas praesentium Aetorum synodali, quae binas Honorii ad Sergium Patriarcham dogmaticas litteras maturissime discussit, super illis deliberarunt, & tandem unà eum persona damnarunt. Damnationem etiam fidei decreto inferunt. Eandem laudant sermo acclamatorius ad Principem, Relatio synodalis ad Sanctum Agathonem, ad eundem ac Leonem secundum ejus successorem litterae Constantini Augusti, ac in laudati Leonis vita Anastasius Bibliothecarius. Et Sanctus Tharasius Patriarcha Constantinopolitanus in litteris ad Ecclesiam Alexandrinam, Antiochenam, ac Hierosolymitanam, lectis & probatis in tertia Actione septimae Synodi. Per sextam Synodum, sicut ex duabus naturis Christum, ex quibus & est, olim didiceram, ita & duas naturales voluntates & operationes ejus in utraque natura credidi, humana scilicet & Divina: Submittoque anathema Cyrum, Sergium, Honorium, Pyrrum, Paulum, & omnes confectores eorum, utique à sexta Synodo damnatos. Et Theodorus Patriarcha Hierosoly-

Christ. Lupi Oper. Tom. III.

mitanus in litteris synodicis, ibidem lectis ac probatis. Sexta Synodus quemadmodum alius sol emicuit: Anathematizavit Sergium, Pyrrum, Petrum, Cyrum, Honorium, Theodorum Pharanitanum, & Polychronium delirum senem. Addit Synodo adfuisse Episcopos ducentos octuaginta novem. Et ipsa septima Synodus in fidei decreto per Romanam Ecclesiam confirmato: Sexta Synodus abiecit Sergium, Honorium, Cyrum, Pyrrum, Macarium, & eos, qui sine voluntate sunt pietatis, atque istis similia sentientes. Et in sermone ad Principem Constantinum & Irenem acclamatorio, ac in litteris ad Ecclesiam universam istud ipsum confirmat. Et octava generalis Synodus in fidei seu professione seu decreto, per Apostolicam Sedem item comprobato. Anathematizamus Theodorum, qui fuit Episcopus Pharan, & Sergium, & Pyrrum, & Paulum, & Petrum, impios Praesules Constantinopolitanorum Ecclesiae, atque cum eis Honorium Romae, usque cum Cyro Alexandriae, nec non & Macarium Antiochiae, & discipulum ejus Stephanum, qui sine voluntate ac operatione animam rationali Dei carnem predicaverunt. Et Adrianus secundus Pontifex in Romana sua adversus impij Photium Synodo, apud octavam laudatam lecta & probata. Romanum Pontificem de omnium Ecclesiarum Praesulibus judicasse legimus, de eo verò judicasse quemquam non legimus. Licet enim Honorio ab Orientalibus post mortem anathema sit dictum, sciendum tamen est, quia fuerat super haeresi accusatus, propter quam solum licitum est minoribus Majorum suorum motibus resistere, vel pravos sensus liberè respuere. Quamvis & ibi nec Patriarcharum nec ceterorum Antistitum cuiquam de eo quamlibet fuerit preferenda sententiam, nisi ejusdem primae Sedis Pontificis consensus praecessisset, auctoritas. Damnatum fuisse cum expressa Agathonis Pontificis licentia affirmat & nostra praesens Synodus in relatione ad laudatum Agathonem: Eos, quos inter Honorios, anathematibus interfecimus ex sententia per vestras litteras de his prius lata. Et Romani Pontificis antiqua professio damnat omnino etiam Honorium.

Pro parte autem negativa faciunt haec ipsa litterae, in quibus idem Pontifex ac ejus Romana Synodus Honorium ab omni haeresi lucide expurgant, vetantque damnari ullum, nisi à sese, aut Lateranensi Sancti Martini Pontificis Synodo damnatum, inter quos certum est non fuisse Honorium. Quis hocce momentosissimum mandatum credat à Legatis spretum fuisse aut neglectum? Et hinc Eminentissimus Dominus Cardinalis Caesar Baronius credit Acta synodalia falsa à jam dicto Patriarcha Theodoro, qui in Romanam Ecclesiam implacabilis pro suo eraso Honorii nomen inter damnatos inscripserit. Eum egisse ait cum praesenti, quomodo Theodorus Caesarensis in Cappadocia Archi-Episcopus & Justinianus Augustus egerunt cum Synodo Chalcedonensi, purgandam asseverantes à novo trium Capitulum. Hanc ille non purgandam, sed suppleendam atque orandam persuasit addita damnatione Honorii. Eam egit per Principem ac detentos Romanos Legatos.

Et ita error etiam ad septimam & octavam Synodum fuit propagatus.

Verum dura sunt ista: Apostolicos Legatos arguunt manifeste in re longe gravissima pravationis. Quomodo in vita Joannis quinti, unius & Legatis, Anastasius Bibliothecarius eos reductos affirmat ab omni Romana Ecclesia susceptos fuisse omni gaudio tanquam ob Apostolicas vices felicissime gestas? Quomodo dicit de Leone secundo Pontifice? *Hic suscepit sanctam sextam Synodum, in qua condemnati sunt Cyrus, Sergius, Honorius.* Quis Theodorus librum Pontificalem vitiauit? Quare labitur Bibliotheca Photianæ Scholiastes, affirmans dictæ imposturæ Anastasium palam adversari? Quomodo nullus unquam Romanus Pontifex, nullus per ea tempora Ecclesiæ Latinæ Pater imposturam detexit, arguit, abrafit? Certè Adrianus secundus Pontifex, dicens de Apostolicæ Sedis licentia damnatum Honorium, omnino locutus est ex authenticis archivis Ecclesiæ Romanæ. Quis eum intrusit in Romani Pontificis professionem, à qua damnatur, non ut hæreticus, sed tamquam *Qui pravitate hæretica præbuerit fomenta?*

Apostolici ad Græcorum Synodos ac Principes Legati passim à Romano Pontifice acceperunt duplicia mandata, commonitoria, instructiones: Publica seu patentalia, ac secreta. Liqueat ex Regesto ac Epistolis Hormisdæ Pontificis, quas inter etiamnum exstat secreta instructio data Legatis ad Anastasium & Justinum Augustos. Probari possit etiam ex litteris Sanctorum Georgii ac Leonis. Quapropter duplicia mandata habuerunt etiam Legati ad præsentem Synodum. Publica seu patentalia mandabant damnari solas à Martino primo aut Agathone Papa damnatas personas, lucidèque eximebant Honorium. Verum quid si orthodoxi Græcorum Episcopi illum in prophanis hæreticorum Dyptichis ubique radiantem velint damnatum, aliàs in Ecclesiarum pacem non consensuri? Eum quippe ut suum ebuccinarant ubique mendaces Monothelitzæ, & plurimis etiam orthodoxis persuaserant. Hoc ergo in casu secreta Legatorum instructio eum dispensatoriè damnari, & pro plurimorum salute immolari, utpotè qui aliquid causæ dederat, permisit. Et ita est omnino factum. Eoque omnino respexit Adrianus secundus, ajens Honorio post mortem dictum Anathema, non ab universa Ecclesia, sed ab Orientalibus: Romana namque & omnis Latina Ecclesia ad anathema istud dispensatoriè solummodo tacuit & dissimulavit.

Et hinc ipsum suis Synodi confirmatoriis litteris inseruit etiam Leo secundus.

Tertia tandem quæstio est, An hæc Leonis secundi tam ad Constantinum Augustum, quam ad Hispaniæ Episcopos, Epistolæ sint legitimæ? Etenim & ipsas D. Cardinalis Baronius adfirmat spurias & suppositas. De priore probat ex tribus argumentis. Primò, quod ipsa dicat à Constantino Augusto scriptum pro habenda Synodo ad Agathonem Pontificem, cum tamen scriptum fuerit ad solum Donum ejus Præcessorem. Secundò, quod sibi ipsi adversetur Epistola in tempore ac indictione: Etenim data scribitur nonis Maii, indictione decima, & tamen Augustas quibus respondet litteras, Romam advenisse dicit mense Julio ejusdem indictionis. Et data esse debuit, non decima, sed duodecima indictione. Tertiò, quod post damnatum cum Monothelitis Honorium addat: *Et omnes, qui in suo errore defuncti sunt, similiter anathematizamus.* Hisce verbis asseri existimat D. Cardinalis Honorium in errore defunctum, quod à vero & Leonis secundi pietate est penitus alienum. In Epistola posteriori arguit hæc verba: *De diversis Conciliis huic sanctæ Apostolicæ Sedis subjacentibus Archiepiscopi sunt à nobis ad sextam Synodum destinati.* Nullus enim missus fuit Archiepiscopus, sed tres dumtaxat Episcopi: Et ab Agathone missi sunt, non à Leone.

Respondeo tamen hæc non convincere. Ad primum dico à Constantino pro habenda Synodo fuisse omnino scriptum etiam ad Agathonem. Disertè id adfirmat ipse Princeps in litteris suis ad Leonem secundum, & Gregorius secundus in litteris superius laudatis ad Leonem Isaurum, dicens scripsisse Principem persuasum à Georgio Patriarcha, qui sedere non cœpit, nisi sub Agathone. Ad secundum respondeo diem & Consulem, quod & D. Cardinalis fatetur, facillimè olim ab imperitis aut negligentibus libraribus fuisse in numero viciatos. Ad tertium dico illam clausulam nequaquam extendi necessariò etiam ad Honorium. Ad quartum dico missos etiam Archiepiscopos; at per Legatos. Adfuit enim Legatus Archiepiscopi Ravennatis: Et tres Episcopi missi tenuere vices omnium per Occidentem & Septemtrionem Archiepiscoporum. Et vox illa, *A nobis*, æquivaleret huic, *A Romanis Pontificibus.* Res lucida non eget exemplis. Et priorem Epistolam Paulus quintus Pontifex, tamquam legitimam Synodi confirmationem, nuper edi jussit typis Vaticanis.

CANONES

CONCILII TRULLANI.

CANON PRIMUS.

ORdo est optimus ei, qui omnem orationem & rem incipit, & à Deo incipere & in Deum desinere, ut dicit Theologus. Quocirca cum & pietas à nobis clarè prædicetur, & Ecclesia, in qua Christus est fundamentum, assidue augeatur ac promoveatur, ut ea supra cedros Libani extollatur: & nunc sacros Canones ordientes, statuimus fidem à Verbi ministris, quique ipsum suis oculis viderunt, & à Deo electi sunt, Apostolis traditam, citra ullam innovationem, immutabiliterque ac inviolabiliter esse servandam. Præterea autem & trecentorum decem & octo sanctorum Patrum, qui Nicææ convenerunt sub Constantino, qui fuit noster Imperator, adversus impium Arium, & gentilem ab eo dogmatizantem Deitatis diversitatem, vel Deorum potiùs, ut aptius dicam, multitudinem; qui nobis unanimi fidei agnitione consubstantialem, in tribus divinæ naturæ consistentibus personis, & revelarunt & declararunt, hanc sub ignorantia modio absconditam esse non sinentes, sed Patrem & Filium & Spiritum Sanctum una adoratione fideles adorare apertè docentes: & inæqualium divinitatis gradum opinionem detrahentes ac divellentes; & ab hæreticis ex arena constructa adversus rectam opinionem puerilia ludibria dejicientes & subvertentes, Similiter & eam quæ sub Theodosio majore, qui fuit noster Imperator, à centum quinquaginta sanctorum Patribus, qui in hac urbe imperante convenerunt, prædicata est, fidem confirmamus, de Spiritu Sancto voces, quæ eum Deum esse statuunt, amplectentes, & prophanum Macedonium unà cum prioribus veritatis inimicis expellentes; ut qui eum, qui dominatur, servum esse decernere ausus sit, & insectabilem unitatem secare prædonis more voluerit, ut non esset perfectum fidei nostræ mysterium: unà etiam cum isto odioso ac detestabili quique adversus veritatem fuit rabie percitus, etiam Apollinarem ejusdem iniquitatis mystam unà condemnantes: qui Dominum corpus mente & anima non præditum sumpsisse impiè eructavit, hinc quoque & iste imperfectam nobis factam salutem ratiocinans. Jam verò & quæ in Ephesiorum civitate à ducentis divinis Patribus sub Theodosio Arcadii filio Imperatore nostro expositæ sunt, doctrinas tamquam

tamquam infractum pietatis robur obfirmamus, unum Christum Filium Dei & incarnatum prædicantes, & quæ ipsum sine semine peperit, impollutam semper Virginem, propriè & verè Deiparam decernentes, & ineptam Nestorii divisionem, tamquam à divina sorte semotam persequentes, hominem separatim unum Christum decernentis, & impietatem Judaicam renovantis. Quin etiam quæ in Chalcedonensium Metropoli sub Martiano, qui fuit & ipse Imperator noster, à sexcentis triginta descripta est Patribus, fidem orthodoxè confirmamus: quæ unum Christum Filium Dei ex duabus naturis creditum, magna ac sublimi voce terrarum finibus tradidit; & stultè ac ineptè sentientem Eutychem, qui magnum œconomiae mysterium apparentia perfectum esse dicebat, tamquam vertendum aliquod portentum tetramque pestem, ex sacris Ecclesiæ ambitibus exturbavit, Una autem cum eo etiam Nestorium, & Dioscorum, quorum ille quidem divisionis, hic verò confusionis defensor erat & propugnator: qui quidem ex impietatis diametro ad unum perditionis & abnegationis Dei barathrum deciderant. Sed & centum sexaginta quinque divinorum Patrum in hac civitate imperiali congregatorum sub Justiniano piæ memoriæ, qui fuit Imperator noster, piæ voces ut à Spiritu editas cognoscimus & posteros nostros docemus, qui Theodorum Mopsuestiæ Nestorii magistrum, & Origenem & Didymum, & Evagrium, qui gentiles fabulas rursus fectas retulerunt, & corporum quorundam, & animarum circuitiones & immutationes seu transmigrations de integro ruminaverunt, suis quibusdam mentis deliriis ac somniis: & in mortuorum resurrectionem impiè ac contumeliosè insultarunt: & quæ à Theodoro scripta sunt adversus rectam fidem & duodecim Beati Cyrilli capita, & eam, quæ dicitur Ibæ, Epistolam synodicè anathematizarunt & execrati sunt. Porro sextæ quoque sanctæ Synodi, quæ in hac civitate imperiali sub divæ memoriæ Imperatore nostro Constantino pridem congregata fuerat, fidem, quæ majorem ex eo firmitatem accepit, quod pius Imperator eam scriptam suo signaculo muniit ad futuram in omnia sæcula securitatem non movendam nec agitandam, nos fervare rursus profiteamur; quæ duas naturales voluntates seu volitiones, duasque naturales operationes in incarnata Domini nostri Jesu Christi veri Dei œconomia nos piè opinari debere, apertè docuit; iis qui rectum veritatis decretum adulteraverunt, & unam voluntatem ac operationem unam in uno Domino nostro Jesu Christo populos docuerant, pia sententia condemnatis. Teodoro (inquimus) Pharan, Cyro Alexandria, Honorio Romæ, Sergio, Pyrrho, Paulo, Petro, qui in hac à Deo servata civitate præfederunt; Macario, qui fuit Antiochensium Episcopus, Stephano ejus discipulo, & insipientè Polychronio: hac ratione intacto & illibato communi corpore Domini nostri Jesu Christi ab eis servato. Atque ut semel dicamus omnium, qui in Dei Ecclesia decora, ornamentaque fuerunt, & luminaria in mundo, vitæ rationem obtinentia, firmam fidem valere, & usque ad sæculi consummationem inconcussam, ac illabefactam permanere

manere sancimus, eorumque scripta ac decreta divinitus tradita: rejicientes omnes, & anathematizantes, quos rejecerunt, & anathematizarunt, ut veritatis inimicos, & qui adversus Deum inaniter fremuerunt, & iniquitatem in altum meditati sunt. Si quis autem ex omnibus prædicta pietatis decreta non tenet & amplectitur, sicque opinatur & prædicat, sed iis contra adversari conatur, sit anathema, secundum prius expositum declaratorum sanctorum, & beatorum Patrum decretum, à Christiano quoque catalogo ut alienus extrudatur & excidat. Nos enim juxta prius definita neque aliquid adjicere, neque quicquam adimere omnino statuimus, vel ullo modo potuimus.

SCHOLION.

Canon singulariter commendat factam nuper sextam Synodum, utpotè necdum liberam ab occultis pessimorum hostium insidiis, quorum unus, nescio quis in Callistrati Monasterio male feriatu ac Astrologica judicia vendens Monachus, apud Theophanem dixit ad Bardanem Philippicum, nobilem Palatinum. Imperium tibi est repositum. Hoc autem dico, quia sexta Synodus male facta est; si ergo imperaveritis, hanc projice, & imperium tibi fiet forte atque longævum. Et miser Philippicus cum juramento spondit se facturum. Stetitque promissis. Etenim factus Augustus sextam Synodum damnari synodaliter fecit à Pseudo-Episcopis, & Constantino Pontifici, non consueta orthodoxæ fidei atque obedientiæ, sed contumacem & execrabilem Monotheliticæ dogmatis professionem misit, de qua Anastasius Bibliothecarius. *Ejus sacram cum pravi dogmatis execratione Constantinus suscepit, sed cum Apostolica Sedis consilio respuit. Hujus rei causa, zelo accensus omnis cætus Romanæ urbis imaginem,*

quam Græci votarem vocant, sex continentem sanctas & universales Synodos, in Ecclesia Beati Petri erexere. Laudatas quippè Synodos in Ecclesia Constantinopolitana depictas abradi jusserat Philippicus, idèque injuriam illam in Romana Ecclesia Pontifex ac Romanus populus compensarunt. Ejusmodi verò Constantinopoli imaginem ad perfectam sanctorum Synodorum Augustus, sextæ præsertim firmitatem erexerat haud dubiè Constantinus imitatus Justinianum, qui Chalcedonensem firmaturus omnes quatuor primas jussit sacris Ecclesiarum tabulis inscriptas ad solenne sacrificium omni populo recitari. Imaginem Constantinopoli post reposuit Theodorus Augustus, uti in vita Gregorii secundi Pontificis refert laudatus Bibliothecarius. In vita Benedicti tertii addit Romæ in Ecclesia Sancti Petri adjunctam fuisse & septimæ Synodi imaginem à Leone Papa quarto. Ità pro novissima Synodo & adversum grassantes ejus rebelles sollicita singulariter ac semper fuit Ecclesia, adeoque & hodie nos esse debemus pro sacrosancta Synodo Tridentina.

CANON II.

Hoc quoque huic sanctæ Synodo pulcherrimè & honestissimè placuit, ut ab hoc nunc tempore deinceps ad animarum medelam, & perturbationum curationem firmi stabileque maneant, qui à sanctis Patribus, qui nos præcesserunt, suscepti ac confirmati sunt, atque adeo nobis etiam traditi sunt Sanctorum & gloriosorum Apostolorum nomine octoginta quinque Canones. Quoniam autem in his nobis Canonibus præceptum est, ut eorundem Sanctorum Apostolorum per Clementem constitutiones suscipereamus, quibus jam olim ab iis, qui à fide alieni sentiunt, ad labem Ecclesiæ adspargendam adulterina quædam & à pietate aliena introducta sunt, quæ Divinorum nobis decretorum elegantem ac decoram speciem obscurarunt, has constitutiones ad Christianissimi gregis ædificationem ac securitatem conducibiliter rejecimus, hæreticæ

tica falsitatis factus nequaquam admittentes & germanæ ac integræ Apostolorum doctrinæ inferentes. Obſignamus etiam reliquos omnes Canones, qui à sanctis & beatis nostris Patribus expositi sunt, id est, à trecentis decem & octo sanctis ac deſeris Patribus, qui Nicææ convenerunt, iisque qui Ancyræ, & iis etiam qui Neocæsareæ, similiter & qui Gangris, præterea & iis qui in Antiochia Syriæ; atque iis etiam qui in Laodicea Phrygiæ: præterea autem & centum quinquaginta Patribus qui in hac à Deo conservanda & imperiali civitate convenerunt; & ducentis qui in Ephesiorum Metropoli prius coacti sunt; & sexcentis triginta sanctis & beatis Patribus, qui Chalcedone: similiter & iis qui Sardicæ, & qui Carthagine, & qui rursus in hac Dei cultrice & imperiali urbe convenerunt sub Nestario, qui imperanti huic civitati præſidebat, & Theophilo qui fuit Alexandriae Archi-Epiſcopus. Quin etiam Canones Dionysii qui fuit Archi-Epiſcopus magnæ Alexandrinorum civitatis; & Petri qui fuit Alexandriae Archi-Epiſcopus & Martyr; Gregorii Neocæsareæ Epiſcopi Thaumaturgi; Athanasii Alexandrini Archiepiſcopi, Basilii Archiepiſcopi Cæsareæ Cappadociæ; Gregorii Epiſcopi Nyſæ, Gregorii Theologi, Amphiloſchii Iconii, Timothei Archiepiſcopi Alexandriae, prioris Theophili Archiepiſcopi ejuſdem Alexandriae, Cyrilli ejuſdem Alexandriae Archiepiſcopi, & Gennadii qui fuit Patriarcha hujus à Deo conservandæ & imperantis civitatis. Præterea verò & à Cypriano, qui Aphrorum regionis fuit Archi-Epiſcopus & Martyr, & Synodo quæ sub ipſo fuit, emiſſum Canonem, qui in prædictorum Præſulum locis ſolum ſecundum traditam eis conſuetudinem ſervatus eſt. Et nulli licere prius declaratos Canones adulterare, vel non admittere, vel alios præter hic propoſitos recipere. Canones à quibusdam falſa adjecta inſcriptione compoſitos, qui veritatem cauſonari conati ſunt. Si quis autem quod prædictorum Canonum aliquem innovare vel ſubvertere conetur, convictus fuerit, reus erit ſecundum eum Canonem, ut ipſe pronunciat Canon, pœnam luens & per ipſum in eo, in quo offendit, medelam ſuſcipiens,

SCHOLIION.

PRAVUS & antiquus, ac à Sancto Gelasio Pontifice damnatus Græcorum mos eſt, non tantum Epistolæ, ſermones, tomos, ſed & Eccleſiaſtiſcos Canones ſub alieno nomine fingere, miſcere legitimis, ſpargere per Eccleſiam, atque ita diſcretionis ſpiritum cogere ad ſolvendos nodos ejuſmodi conſuſionum. Hinc prodiit illa Canonum collectio, per Synodum Chalcedonenſem diſcuſſa & probata, quam paſſim dicimus Codicem Canonum Eccleſiæ univerſæ. Hinc item tot aſſiduæ dietim prodierunt collectiones aliæ & aliæ, in duo jam volumina congeſtæ per Chriſtophorum Juſtellum, poſt quas tamen pleraſque Theodoſius apud Corinthios Monachus à Nicephoro Eccleſiæ Conſtantinopolitanae Chartophylacæ quaſivit, quod hinc dubitanter & multi alii querebant, quinam legitimi, qui-

nam ſpurii eſſent Canones. Et quidem Joannes tertius, cognomento Scholaſticus, Eccleſiæ Conſtantinopolitanae ſub Juſtiniano Auguſto Epiſcopus, ſuæ quinquaginta capitum collectioni primus non ita pridem inferuerat octuaginta quinque Canones, apud vulgum Apoſtolicos, cum anteriores & Græci & Latini ſolos paſſim quinquaginta noviffent. Additos ergo ab illo Canones præſens Synodus recipit & probat. Ob ejuſdem auctoritatem admittit reſutatos huc uſque à Græcis Canones Sardicenſes, quorum cauſa dictam ejuſ collectionem laudavit in litteris ad Michaellem Auguſtum Sanctus Pontifex Nicolaus primus.

Postremus Apoſtolorum Canon mandat in auctoritatem recipi etiam Clementis Romani Pontificis ordinationes ſeu conſtitutiones Epiſcopi editas in octo libris; at verò præſens Canon aſſerit depravatas ab hæreticis, ideòque ad apocrypha proſcribit. Secundus ſextæ Synodi Canon, inquit Theo-

Theodorus Baſſamon, earum lectionem prohibuit, quod in eis adulteratio facta ſit. Quod ipſum adferunt, & Canonem hunc eodem rigore exponunt Joannes Zonaras & Alexius Ariſtinius. Aliter in Bibliotheca Photius. Conſtitutiones ex tribus capitibus reprehenſioni videntur obnoxie. Ex mala fiſione, quam depellere non eſt admodum difficile. Deinde: quod contra Deuteronomium criminationes quaſdam adducant, quæ & ipſæ dilui ſacillimè poſſunt: Denique ex Arianiſmo, quem item accuratius paulò inſtando reſellere queas. Nempe homo ſchiſmaticus aliqui ex illis adverſus Romanam Eccleſiam venatur. Venatus eſt poſtmodum & Nicetas Peſcoratus, eis utens tamquam verè Apoſtolicis. At repoſuit Cardinalis Humbertus, Leonis noni Conſtantinopoli Legatus, ſe deditgnari Apocryphorum fabuloſas traditiones. Pariter Marco Ephetio apud Xixtum Senenſem reſpondet Beſſarion Metropolitæ Nicæus. Earum in Clemente Romano non capient ſcriptus à Sancto Hieronymo catalogus virorum illuſtrium, quin immò ut apocryphas abjicit in Romana ſua Synodo Sanctus Gelafius, ejuſque judicium omnis ſemper Latina Eccleſia eſt ſecuta; noſtris nominatim temporibus D. Cardinalis Baronius, D. Cardinalis Bellarminus, D. Cardinalis Peronius, & Gabriel Albaſpinæus, doctiſſimus Epiſcopus Eccleſiæ Aurelianenſis. Quare bonas horas, quam illis vindicandis, melius locare poterant Carolus Bovius & Franciſcus Turrianus. Eas ſpiritu Apoſtolicò pleniffimas, ac in ſacrarum litterarum Canonem referri aptas malè dixit Thomas Stapletonus. Hauferit forſan ab Abyſſinis ſeu Æthiopicis, de quibus Alvares: *Habent librum in octo partes diſviſum, quem ab univerſis Apoſtolis Hieroſolymæ congregatis ſcriptum ferunt, quemque ipſi vulgò MANDA ET ABETILIS vocant.* Fuit opus editum à neſcio quo quarti ſæculi homine Ariano, variè & in dogmate & in ritu maculoſum, uti facile poſſit oſtendi. An ſit iſtud ipſum, quod Sanctus Athanaſius & Eufebius Cæsareenſis vocant Doctrinam Apoſtolorum, longa eſt quaſtio, non penitus malè agitata à Joanne Uſſerio in commentariis Epistolæ Sancti Martyris Ignatii & Joanne Dallaëo in proprio de hac re opere, hominibus quidem hæreticis ac deviis, tamen eruditis. Quid quid ſit, Doctrinam illam uterque laudatus antiquus Doctör rejicit ad apocrypha. Conſtitutioſum prima & varia mentio eſt apud Sanctum Epiſphanium: Quæ & ipſæ an fuerint veraciter Apoſtolicæ, Theologi certant, & adhuc ſub iudice lis eſt. Erant tamen ſanæ ac immaculatæ, ideòque ab illis, quas nobiſcum præſens Synodus habuit ac damnavit, aut penitus aut plurimum diverſæ. Verum moleſtas de illis & Apoſtolicis Canonibus quaſtiones in aliud tempus differamus.

Obſignamus, inquit Synodus, etiam reliquos omnes Canones: Nicænos, Ancyranos, Neo-Cæsareenſes, Gangrenſes, Antiochenos, Laodiceenſes, Conſtantinopolitanos, Ephesinos, Chalcedonenſes, quos omnes habes in pleno codice Eccleſiæ univerſæ. Addit & Sardicenſes, & Conſtantinopolitanos ſub Neſtario, & Theophilo Patriarchis editos, quos hodie ignoramus. Exiſtimo fuiſſe Synodum illam, ſub Merobaudis & Saturnini Conſulatu celebratam, cujus meminerunt Socrates, Zozomenus, & apud Chriſtophorum Juſtellum incogniti auctoris libellus ſynodicus: At illo anno Theophilus necdum erat Patriarcha Alexandrinus.

Porro Sancti Dionysii Alexandrini ac aliorum adductorum Patrum non quævis ſcripta opera recipit in auctoritatem præſens Canon, ſed ſolas eorum canonicas Epistolæ, atque ita Gregorii Thaumaturgi ejuſmodi Epistolam, dempto tamen uno ſuperius adducto capite, liberare poſſit à nota ſpurie ſuppoſitionis. Omittit Canones Joannis Jejunatoris, Epiſcopi Conſtantinopolitani, haud dubiè ob rationes à Nicephoro Chartophylacæ ſcriptas ad Theodoſium monachum ſuperius laudatum. Admittit omnes & ſingulos Sancti Basilii Canones: Quin & damnatum Sancti Cypriani errorem & deviam Synodum de exſufflando ac repetendo hæreticorum baptiſmate, utique ex dictis Sancti Basilii Canonibus, aſſerentibus ejuſmodi exſufflationem atque repetitionem, non ad immobile Chriſtianum dogma ſpectare, ſed ad mobiles Eccleſiarum conſuetudines, circa quas in ſuo ſenſu abundare poſſit quiſque Epiſcopus, actus ſui rationem communi Domino redditurus. Addit & pœnas in eum, qui etiam hunc errorem peſſimum tentarit ſubvertere: Atque ita non ſolummodò in Romanam ac omnem Latinam Eccleſiam, Canoneſque Nicænos & Conſtantinopolitanos, ſed & ſceleratè impingit in Conſtantinopolitanum Symbolum, à cujus verbis, *Confiteor unum Baptiſma*, proſcriptam fuiſſe iſtam Sancti Basilii doctrinam, eſt ſuprà oſtenſum. Ità Græci in novos quotidie errores prolapsi ſunt, quaſi deſerti à Deo, præſertim poſt ſextam Synodum, ut in litteris ad Michaellem Auguſtum rectè advertit Pontifex Nicolaus primus. Undè hanc Canonis partem meliores Græci nunquam receperunt, uti liquet ex litteris Sancti Theodori Studitæ ad Naucrationis de hac re quaſtiones reſponſoriis, exſtantibus in tertio tomo Bibliothecæ Patrum. Oſtendit ipſe rebaptizandos ſolos illos hæreticos, qui in ſacroſanctiſſimum Perſonarum nomine non fuerint baptizati, ac ita limitandum Canonem Apoſtolicum, qui omnes rebaptizandos videtur generaliter adferre. Servandum ait ſeptimum Canonem Conſtantinopolitanum.

L. 5. C. 12.
L. 7. C. 12.
Cap. 77.

Epist. 8.

CANON III.

Quoniam verò pius Christique amator Imperator noster hanc sanctam & universalem Synodum allocutus est, ut eos, qui in Clerum relati sunt & aliis divina transmittunt, pueros & à culpa ac reprehensione alienos ministros efficiant; & quod intelligentia percipitur, magni Dei, qui est & Sacrificium & Pontifex, Sacrificio dignos, & quæ ex nefariis nuptiis iis iniusta sunt probra ac dedecora, repurgent; & propterea qui sunt sanctissimæ Romanorum Ecclesiæ exactæ perfectionis Canonem servandum proponant; qui verò sub hoc à Deo conservandæ & imperantis urbis throno, quod est humanitatis & misericordiæ; utrisque paternè simul & religiosè mixtis, ut neque quod est mite ac mansuetum, dissolutum; neque quod est austerum, strictivum relinquamus, & maximè cum ex ignorantia lapsus in non exiguam hominum multitudinem pervadat, decernimus ut qui duobus quidem matrimoniis implicati fuere, & usque ad decimum quintum præteriti mensis Januarii præteritæ quartæ indictionis, anni sexies millesimi centesimi noni, peccato servierunt, & non ab eo respiscere voluerunt, depositioni canonicæ subicere: eos autem, qui tali quidem bigamiæ probro ac dedecori implicati fuere, ante nostrum autem decretum, id quod utile est agnoverunt, & malum à se absciderunt, & hanc adulterinam & alienam congressionem procul abegerunt, vel eos etiam, quorum uxores in secundis nuptiis jam mortuæ sunt, vel ipsi etiam ad conversionem respexerunt, & continentiam didicerunt, & priorum suarum iniquitatum obliti sunt, sive sint Presbyteri, sive Diaconi, eos ab omni quidem sacerdotali ministerio sive exercitio jam cessare, præfinito aliquo tempore punitos; honorem autem in cathedra & statione participare, prima sede contentos: & cum fletu à Domino postulant, ut eis condonetur peccatum ignorantiae. Neque enim convenit, ut is alteri benedicat, qui debet propria curare vulnera. Eos verò, qui uni quidem uxori copulati sunt, si vidua erat, quæ accepta est, similiter & eos, qui post ordinationem uni matrimonio se applicarunt, hoc est, Presbyteros, Diaconos, & Subdiaconos, brevi aliquo tempore à sacro ministerio prohibitos, & punitos, rursus propriis gradibus restitui, ad alium gradum nequaquam promovendos, eis nefario videlicet dissoluto conjugio. Hæc autem in his, qui deprehensi sunt usque ad decimum quintum, ut dictum est, mensis Januarii quartæ indictionis, in prius declaratis delictis, solùm valere statuimus; ab hinc definentes, & renovantes Canonem qui dicit: Eum qui duobus matrimoniis post Baptismum implicatus fuerit, vel concubinam habuerit, non posse esse Episcopum vel Presbyterum, vel Diaconum, vel omninò ex sacerdotali Catalogo. Similiter & qui viduam accepit, vel dimissam, vel meretricem, vel servam, vel scenicam, non posse esse Episcopum, vel Presbyterum, vel Diaconum, vel omninò ex sacerdotali Catalogo.

SCHO-

SCHOLIION.

Canon veraciter Apostolicus est: *Nemini citò magus imposueris, ne communices peccatis alienis.* Imponendæ manus examen & modum ostenderunt in Mathiæ Apostoli ac septem Diaconorum electione ipsi Apostoli, convocantes universam discipulorum multitudinem, & cum ipsis deliberantes ac eligentes, ut in litteris ad Hispaniarum Episcopos latius exponit Sanctus Cyprianus. Forma per plurimos Canones, & Augustorum Principum, quos hic Justinianus secundus laudatur fuisse imitatus, leges firmatae atque innovata; at per variorum ambitum ac Episcoporum desidiam frequentissimè violata. Merito jam dictus Justinianus Romanam commendavit Ecclesiam, quod omnes Patriarchali suæ potestati subiectos Episcopos, Presbyteros, Diaconos, Subdiaconos cogat ad plenam continentiam: Merito Ecclesiam Constantinopolitanam, quæ suis etiam Presbyteris ac Diaconis ex miseratione & conviventia conjugii usum indulget, hortatur fixos sibi terminos non excedere, servarique præsertim Canonem etiam veraciter Apostolicum: *Oportet Episcopum, Presbyterum, ac Diaconum esse unius uxoris virum.* Apud Sanctum Hieronymum in commentariis Apostolicæ Epistolæ ad Titum. *Quidam de hoc loco ita sentiunt: Judaica, inquit, consuetudinis fuit vel binas habere uxores, vel plures, & hoc nunc volunt esse præceptum, ne is, qui Episcopus eligendus est, uno tempore duas pariter habeat uxores.* Ac certum est Apostolum loqui etiam de bigamia successiva. Unius quippè uxoris apud Apostolum est id, quod unius matrimonii vir, uti in libro ad castitatem Exhortatorio advertit Tertullianus. Pulchrè item adversus Jovinianum, qui Episcopos & Clericos omnes delirabat ab Apostolo ad conjugium adstringi, aut cerè suaderi, Sanctus Hieronymus: *Non dicit Apostolus, Eligatur Episcopus, qui unam ducat uxorem & filios faciat; sed qui unam habuerit uxorem, & filios subditos in omni disciplina.* Et hoc secundum indulgentiam: *Quia nempe primo illo Evangelii tempore Non tantum erant virgines, quanti necessarii Sacerdotes.* Undè posterioribus sæculis eum, qui uxorem aut filios habeat, in Episcopum eligi voluit Justinianus.

Laudatus Apostolicus Canon rigidissimè semper in Ecclesia fuit servatus. Hinc Tertullianus in libro ad castitatem Exhortatorio: *Memini bigamos loco dejectos.* Et Felici Nucariano Episcopo, nullos habenti ad Clerum aptos, nisi quosdam corpore mutilos aut Bigamos, respondit Innocentius primus Pontifex: *De Bigamis nec consuli debuit, quod manifesta sit lectio Apostoli, UNUS UXORIS VIRUM ad Sacerdotium sive ad Clericatum debere admitti.* Ad sacrum Ordinem dispensare bigamum nec à Brunichildi Francorum Regina potentissima rogatus voluit Gregorius Magnus. Eiusdem Canonis observantiam Anastasio Thessalonicensi Archi-Episcopo, ac suo per Illyricum Vicario, Sanctus Leo singularissimè commendat, etiam in litteris nuper

Christ. Lupi Oper. Tom. III.

editis per D. Lucam Holstenium. Ad Episcopos Ep. 24. 25. & Clericos post secundas nuptias in Mauritania Cæsarensi ex necessitate promotis faciendam gratiam vertit se in omne latus, ac tandem concludit: *Eos nec Apostolica nec legalis auctoritas Sacerdotium obtinere permittit.* Similes Ecclesiæ Astigitanæ Diaconos deiecit secunda Synodus Hispalensis. Et Irenæum Tyriorum Metropolitanam, non tantummodò quod Nestorium oleret, sed & quod Bigamus esset, tamquam læsorum Canonum vindex ejecit Theodosius Augustus. Ad eò verè ad Rufum Thessalonicensem, ac omnes Macedoniæ Episcopos scribit Innocentius primus: *Nos, omnesque per Orientem Occidentemque Ecclesias noverit vestra Dilectio bigamos penitus non admittere, nec ad ultimum Ecclesiasticæ Ordinis locum adsumere, & si reperti fuerint, submovere.*

Frequentibus tamen prævaricationibus etiam subjacuit Canon. Nam & Psychicos, id est, orthodoxos in libro de monogamia arguit aut criminatur Tertullianus: *Quor enim & bigami præsent apud vos, insultantes utique Apostolo, cerè non erubescerent, cum illis leguntur ejus verba. UNUS UXORIS VIRUM? Quin & Innocentio primo, damnananti ejusmodi Episcopos & Clericos, generale Illyricanæ Dioceseos consuetudinem opponere non erubuit Rufus Episcopus Thessalonicensis. Et supra memoratum Irenæum, à se apud Tyrios consecratum, ac semetipsum purgare studens Theodoretus Cyri Episcopus scribit ad Domnum Patriarcham suum Antiochenum. *Quod ad bigamiam attinet, Majorum vestigiis inhaesi. Nam & beatæ sanctæque memorie Alexander, qui Apostolicam hanc Sedem rexit, unà cum Beatissimo Acaicio Verberæ Episcopo beatæ memorie Diogenem bigamum ordinavit. Eodemque modo Beatus Praxillus Hierosolymæ Episcopus Beatum Dominum Cæsareæ, qui bigamus item erat. Consuetudinem ergò secuti sumus, & viros illustres, scientiaque & vita celeberrimos. Ac multa etiam alia hujusmodi minimè ignorans beatæ memorie Proclus, Constantinopolitanus Episcopus, & ordinationem ipse admisit, & laudans admiransque rescripsit. Similiter etiam Ponticæ Dioceseos primarii Deo carissimi Episcopi, & Palestini omnes: Neque ulla orta est hac de re controversia. Et iniquum ducimus unum damnare Irenæum, multis ac variis egregiis facinoribus illustrem. Eum esse adseverat orthodoxum, fidei zelosum, magnanimum, beneficum in pauperes, ornatum omni Episcopali virtute. Nihilominus Theodosii Principis in ipsum permanit executio, eamque à Justiniano secundo monita præsens Synodus adversus gratantem denuò ab usum imitatur.**

Hæc Canonis verba, *Usque ad decimum quintum præteriti mensis Januarii præteritæ quartæ indictionis*, demonstrat hanc Synodum habitam anno Domini sexcentesimo nonagesimo secundo, Sergii primi Pontificis quinto, octavo Justiniani secundi Augusti. Dicto Januarii die adversus Clericos Bigamos emanat nescio quod, seu Patriarchale seu Imperiale Edictum, quod Canon noster honorat eò sermè modo, quo

H. 2

simile sui Antecessoris Siricii adversus incontinentes Clericos decretum honoravit Innocentius primus Pontifex in litteris ad Exuperium Episcopi Tholosani. Si ad aliquos forma illa Ecclesiastica vitæ atque disciplina, quæ ab Episcopo Siricio ad Provincias commearit, non probabitur pervenisse, his ignorantibus venia remittitur, ita ut de cætero penitus incipient abstinere. Et ita gradus, in quibus inventi fuerint, sic retinent, ut eis non liceat ad potiora conscendere. Quibus in beneficio esse debet, quod hunc ipsum locum, quem retinent, non amittunt. Si quis autem cognovisset formam vivendi à Siricio missam deteguntur, neque statim cupiditates libidinis abjecisse, illi sunt modis omnibus submovendi: Quia post admonitionem cognitam sunt arbitrari præponendam voluptatem. Dixi, Eo ferè modo: Etenim non de ignorantibus prius Edictum, sed de iis, qui sese post ejus promulgationem coeperant corrigere, agit præfens Canon, eosque non plenè priori gradui relinquit, sed ad tempus suspensos ac penitentes, verito etiam ad censuram ad superiora.

Hoc ipsum definit de illis, qui unicum quidem, sed viduam duxerint in uxorem. Etenim hoc vetat Canon veraciter Apostolicus, de quo Sanctus Leo Magnus in litteris ad Episcopos Mauritanæ Cæsarensis. Apostolicis debemus infervere præceptis, ut quamlibet quis bonis moribus præditus, & sanctis operibus invenitur ornatus, nequaquam tamen vel ad Diaconi gradum, vel ad Presbyterii honorem, vel ad Episcopatus culmen ascendat, si aut ipsum non unius uxoris virum, aut uxorem ejus non unius viri fuisse claruit. Causam dat Tertullianus in libro de monogamia: Pristinæ exempla posterioribus communicant, & de disciplina ac forma vetustatis ad novitatem transmittunt. Hoc est, Apostolicus iste Canon natus est ex antiquo Judaico Canone, qui Sacerdotem vetuit his nubere, aut alterius viduæ conjugii. Neque refert, quod Dominus priorem legem adimplevit & castavit. Etenim planè & nos dicimus sic decessisse legem, ut onera quidem ejus, quæ secundum sententiam Apostolorum nec Patres sustinere valebant, concesserint; quæ verò ad justitiam spectant, non tantum servata permaneant, sed & ampliata, ut videlicet justitia nostra abundare possit supra Scribarum & Phariseorum justitiam. Quod viduarum maritos & Occidens & Oriens censuerit de Clero rejiciendos, testatur Innocentius primus in laudatis litteris ad Rufum Episcopum Thessalonicensem.

Attamen non ubique obtinuit hic rigor & perfectio. Liqueat apud Jacobi Sirmondi Concilia Gallicana ex Epistola Sancti Lupi Trecentis & Eufionii Augustodunensis ad Talasium Episcopum Andegavensem. De Clericis bigamis, usque ad Ostiarios Ecclesiæ permittit & patitur: Et quam quis Sacerdotum regulam pro distractione sua adsumpserit, jure custodiet. Exorcistas verò ad Subdiaconos à secundis nuptiis penitus excludit: Nam jam Ecclesiæ obsequiis aggregatos ad secundas nuptias transire non patitur, quos, postquam adsumpti fuerint, etiam à primis penitus arcemus, Exorcistas dumtaxat atque Subdiaconos. In Augustodunensi

autem Ecclesia vel Ostiarius in imo officio constitutus, si uxorem acceperit, ab officio penitus abdicatur. Prima Toletana Synodus Lectorem, qui viduam duxerit, permittit promoveri in Subdiaconum, Subdiaconum verò, qui prima defuncta duxerit uxorem secundam, mandat inter Ostiarios & Lectores haberi, & ob tertias dumtaxat nuptias ad laicos proficit. Diversæ Ecclesiæ diverso modo circa minores Clericos statuerunt ac egerunt.

Hinc transit Canon ad Presbyteros, Diaconos, Subdiaconos, qui post Ordinationem uni se Matrimonio applicarunt: Brevi aliquo tempore à sacro ministerio prohibitos & punitos rursus propriis gradibus restituit, ad alium gradum nequaquam provehendos, nefario Matrimonio dissoluto. Eo namque tempore Ecclesia Græca servabat Canonem vulgò Apostolicum: Inuptis, qui ad Clerum proventi sunt, præcipimus, ut, si voluerint, uxores accipiant, sed Lectores Cantoresque tantum. Presbyteris, Diaconis, ac Subdiaconis indulgebatur prius inita, ineunda Matrimonia vetabat ac annullabat. Et hic rursum additur moderatio ob decretum mensis Januarii indictionis quartæ.

Exinde innovatur & confirmatur septimus decimus inter vulgares Apostolicos Canon, addeverans ex uno ante ex altero post Baptismum in inito Matrimonio non induci irregularitatem, constantissimè semper refutatus & projectus ab Ecclesia Romana & omni Latina. Excipe Sanctum Hieronymum in Epistola ad Oceanum. Caritativus Hispaniæ Episcopus, homo & etate vetus & Sacerdotio, unam antequam baptizaretur, alteram post lavacrum, priore mortua, duxit uxorem: Et arbitravit eum contra Apostoli fecisse sententiam, qui in catalogo virtutum Episcopum unius uxoris virum præcepit esse ordinandum. Miror autem re unum protraxisse in medium, cum omnis mundus his Ordinationibus plenus sit. Non dico de Presbyteris, non de inferiori gradu: Ad Episcopos venio, quos si srigillatim voluero nominare, tantus numerus congregabitur, ut Ariminensis Synodi multitudo superetur. Totis doctrinæ ac eloquentiæ nervis conatur sententiam stabilire. Et in commentariis Apostolicæ Epistolæ ad Titum. Multi superstitiosius magis, quam verius etiam eos, qui cum gentiles fuerint, & unicum uxorem habuerint, qua amissa post Baptismum Christi alteram duxerint, putant in Sacerdotio non legendos, cum utique si hoc observandum sit, illi magis ab Episcopatu arceri debeant, qui vagam per meretrices antea exercentes libidinem, unam regenerati acceperint, & multò deestabilius sit fornicatum esse cum pluribus, quam bigamum reperiri.

Et Rufino, opinionem hanc, tamquam erroneam & à Latina Ecclesia alienissimam improperanti, reposuit: Brevi sermone respondebo: Habent libellum, quem in crimen vocant, illi respondeant, hunc sua disputatione subvertant, & scripta scriptis arguant.

Attamen Rufini improprium fuit omninò ratum & firmum. Etenim Latina, cujus morem ac sensum sequi debebat Hieronymus, Ecclesia semper aliud docuit, ut liquet ex Rescripto Siricii Pontificis ad Himerium Archi-Episcopum Tarraconensem, ac litteris Sancti Innocentii primi

Cap. 2. 3.

Cap. 27.

Epist. 83.

Cap. 1.

L. 1. c. 7.

Ep. 1. c. 9.

Ep. 1. 2. 23.

Cap. 50. Epist. 25.

L. 1. c. 7.

Cap. 18.

C. 11. 12. Ep. 87. c. 1.

primi ad Vidricium Rothomagensis, ad Rufum Episcopum Thessalonicensem, ac ad Synodum Toletanam. Et Hispani enim & Illyriciani cum Græcis carni in hac parte indulgebant. Adversum eos scribit in primo officiorum libro, & in Epistola ad Ecclesiam Vercellensem Sanctus Ambrosius. Plerique argumentantur UNUS UXORIS VIRUM dici post Baptismum habitæ, eò quod Baptismo vitium sit ablutum, quo afferrebat impedimentum. Et vitia quidem atque peccata diluuntur omnia, ut si quis contaminaverit suum corpus cum plurimis, quas nulla conjugii lege sociaverit, remittantur ei omnia; sed conjugia non resolvuntur, si quis iteraverit. Culpa enim lavacro, non lex solvitur. Ex quo liquet duplici etiam ante baptismum in inito conjugio quem efficit irregularem. Ait id esse præceptum non solum Apostoli, statuentis de solis Episcopis, Presbyteris, ac Diaconis; sed etiam Patres in Nicæni Concilii tractatu addidisse, nec inferiorem Clericum esse debere, qui secunda, licet ante Baptismum, conjugia sortitus sit. Ea enim ad omnem Clericum extensio est: longè antiquissima, utpotè nota etiam Tertulliano in libris ad uxorem: Disciplina Ecclesiæ & præscriptio Apostoli non sinit Bigamos præferere. Quod nempè Ecclesiæ disciplina Apostoli præscriptionem ad omnem penitus Clericum ampliavit. Eandem disciplinam tradidit & commendat Sanctus Augustinus in libro de bono conjugali. Quoniam ex multis animabus una civitas futura est habentium unam animam & cor unum in Deum, propterea Sacramentum nuptiarum temporis nostri sic ad unum virum & unam uxorem redactum est, ut dispensatorem Ecclesiæ non liceat ordinare, nisi unius uxoris virum. Quod acutius intellexerunt, qui nec eum, qui catechumenus vel paganus habuerit alteram, ordinandum esse censuerunt. De Sacramento enim agitur, non de peccato. Nam in Baptismo peccata omnia dimittuntur.

Ecclesia aliam ante, alium statum habuit post Dei Verbi ad nos in carne adventum. Antè non una, sed divisa erat in plures disparatos greges, postea redacta in unum sub uno Sacramento visibilium signaculo, ac uno & visibili & invisibili Pastore, ideòque in antiquo Deus permittit etiam simultaneam, quæ unius Dei cum diversis istis Ecclesiis significaret, unius viri cum pluribus mulieribus polygamiam, in novo Testamento penitus interdixit, quoniam viri ac mulieris Sacramentum tunc in Christo & Ecclesia debuit esse veraciter magnum, id est, ostendere conjunctionem unius Christi cum unica Ecclesia, virgine, nulli alteri nupta; à nunquam deferendo nunquam deserenda. Novum hoc Sacramentum resplendere debuit etiam in ejus ministris, ideòque nullum in Clerum promoveri, qui ipsum per duplex, aut etiam unicum cum diversa persona Matrimonium in semetipso destruxisset. Hinc & Ambrosius & Augustinus dicunt aliam irregularitatem ex peccato, aliam, qualis hæc præfens, nasci ex Sacramento, seu ex defectu Sacramenti. Quod ipsum in libro de monogamia ait Tertullianus. Sanctus Leo in litteris ad Mauritanæ Cæsarensis Episcopos fuisse ait etiam in antiqui Testamenti Sacerdotibus: Eo-

rum unctio unius Dei cum unica Synagoga demonstrat, unius inhumanandi Dei Verbi cum unica gentium Ecclesia conjugalem adunationem promittebat. Et hinc vaga cum plurimis circa conjugalem ligamen libido, quoniam non arripit laudatum Sacramentum, non facit irregularem. Hinc item non fieri quem irregularem per duplex Matrimonium invalidum, aut per aliud validum, aliud invalidum, restè, sub quadam tamen moderatione, posteriores Pontifices responderunt. Sanctus Ambrosius in laudatis ad Ecclesiam Vercellensem litteris dat & aliam causam hujus irregularitatis: Quod Bigamus nequeat consolari viduam, honorare, cohabitare ac custodiendam viduitatem, servandam mariti fidem, quam ipse priori conjugio non reservavit. At illa locum obtinet in sola Bigamia vera.

Porrò Bigamia interpretativa est omninò antiquissima, per Apostolos introducta in Ecclesiam ex lege antiqua: Sacerdos accipiat virginem, non viduam, aut ejusdem. De ea scribit ad Sanctum Vidricium Rothomagensis Episcopum Innocentius primus. Si quis viduam duxit uxorem, seu ante Baptismum, seu post Baptismum, non admittatur ad Clerum, quia eodem Bigamiae vitio, seu Sacramenti defectu videtur exclusus. In Baptismo enim crimina dimittuntur, non acceptæ uxoris consortium relaxatur. Quomodo enim Christus Dominus solum sibi desponsavit Ecclesiam, ita Ecclesia nulli unquam alteri nupsit. Ipsa est Evangelicus ac Propheticus afinx puppis, quem nullus hominum federat; ipsa est operarii dicentes ad Patrem-familias, Quia nemo nos conduxit. Et hocce Sacramentum omninò deficit in viduæ aut repudiatae marito.

Et nosse & Apostolicus Canon addunt irregularem esse etiam illum, qui post Baptisma habuerit concubinam. Quod ipsum in litteris ad Felicem Nuceriæ Episcopum scribit Innocentius primus. Attamen non ob Sacramenti defectum, sed causa criminis. Nam illum, qui post Baptisma vel semel dumtaxat fuerit fornicatus, licet complicem postea in uxorem ducat, esse irreparabiliter irregularem, scribit Romana apud Jacobum Sirmondum Synodus ad Episcopos Gallicanos. Quod ipsum in commonitorio ad Ammonem Lycopolitanum adfirmat Theophilus Patriarcha Alexandrinus. Omnes una voce id clamant antiqui Canones. Quin & posterioribus sæculis idem asserit in litteris ad Theodosium Corinthi Monachum Nicephorus Chartophylax Ecclesiæ Constantinopolitanæ. Clero enim initiandum Apostolus mandat esse sine crimine, etiam simplicis ac unicæ fornicationis mæchia. At commissi post Baptismum: Anterior, licet vaga, sæda, plurima, quoniam in veterem hominem peccat, à Clero nunquam arcuit aut abiecit. Verum apud nos Latinos jam pridein cessat, proh dolor, hæc sanctissima disciplina. Etenim Sanctus Gregorius Magnus Magnum Andream Tarentinum Episcopum, qui laicus concubinam certò habuerat, reliquit in cathedra sub hac conditione: Si in sacro Ordine constitutus, si te permutatione reclusis esse maculatum, Sacramenti honore deposito, ad administrandum nullum modo pra-

C. 5.

Epist. 4.

Tom. 1. c. 5.

Lib. 2. Ind. 11. Ep. 44.

presumas accedere. Eo enim tempore carnalis in sacro Ordine lapsus adhuc faciebat irregularem, uti liquet ex ejus litteris ad Januarium Metropolitanam Sardonum. Et hinc in ejus, quæ oppositum asserit, ad Secundinum Monachum Epistola esse vestimento veteri nequiter à nescio quo adfuturum pannum novum, est longè certissimum.

Confirmatur tandem & decimus octavus Canon Apostolicus, etiam viduæ, dimissæ, meretricis, servæ, aut scenicæ maritum arcens à sacerdotali catalogo. Etenim Innocentius primus in litteris ad Felicem Nuceriæ Episcopum, Gregorius Magnus in litteris ad Joannem Episcopum Squillitanum, sæculis item posterioribus, Urbanus secundus in Synodo Malphitana, ac in Responsione ad Nicetæ Pectorati calumnias Cardinalis Humbertus adfirmant neminem posse in Clerum addumi, nisi virginem, aut maritum unius virginis. Quare meritò quarta Synodus Toletana à Clero arect, non tantummodò viduarum aut relictarum, sed & maritos corruptarum atque meretricum. Synodus Tarraconensis addit item Lectorem atque Ostiarium, qui adulteræ uxori, quam omninò dimittere debuerat,

Ep. 4.

L. 7. Ind. 2. Ep. 54.

C. 19. 44.

fuerit commixtus: Gerundensis etiam illum laicum, qui post uxorem cognoverit quamvis aliam mulierem. Confirmat Pelagius secundus in litteris ad Episcopum Florentinum. Quæ omnia sunt Apostolicus & antiquissimus Ecclesiæ Canon, spectans ad Bigamiam interpretativam, & mutuatus à lege antiqua: Sacerdos virginem uxorem accipiat. Causam dat Innocentius tertius in litteris ad Episcopum Metensem: Quia omnibus illis modis Eadem caro dividitur in plures. Ecclesia enim est virgo casta, desponsata uni Christo, nunquam deserto, nunquam deserendo, nunquam ad aliam Ecclesiam declinatur: Adeoque quicumque uxorem, seu vivam, seu defunctam, per aliam copulam deserit, ducit non virginem, aut adulteram cognoscit, exhibere in se non potest magnum istud Sacramentum. Quocirca hæc omnis irregularitas fundatur, non in crimine, quod sæpè nullum intervenit, sed in defectu Sacramenti. Et hinc rectè Innocentius tertius rescripsit per ratum dumtaxat Matrimonium non contrahi hanc irregularitatem, quia nempe per ipsum non fuit unio aut divisio carnis.

Epist. 12.

L. 1. tit. 21. c. 5.

CANON IV.

SI quis Episcopus, vel Presbyter, vel Diaconus, vel Subdiaconus, vel Lector, vel Cantor, vel Ostiarius, cum muliere Deo dicata coierit, deponatur, ut qui Christi sponsæ vitium attulerit. Sin autem laicus, segregetur.

CANON V.

Nullus eorum, qui in sacerdotali catalogo degunt, extra eas, quæ in Canone recensentur, à suspitione alienas personas mulierem possideat vel ancillam, se nulli reprehensionem affinem ex hoc servans. Si quis autem quæ à nobis definita sunt transierit, deponatur. Hoc ipsum autem etiam Eunuchi servant, ut à vituperatione alieni sint, providentes. Qui autem transgrediuntur, si sunt quidem Clerici, deponantur; si verò laici, segregentur.

SCHOLIION.

Est innovatio tertii Nicæni Canonis adversum extraneas Agapetas, de quibus jam pridem statuerant Honorius ac Theodosius Au-

gusti, ac ex hujus Codice in suum transcripserat Justinianus. Eum, qui probabilem seculo disciplinam agit, decolorari consortio sororiae appellationis non decet. De eisdem est antiquus, à Nicæna Synodo omninò respectus, ac ad universam sub celo Ecclesiam extensus, Canon An-

Cod. 1. 1. tit. 3. c. 19.

C. 19. cyra-

cyranus: Virgines, quæ cum quibusdam tamquam cum fratribus habitant, prohibuimus. Eas esse sub dilectionis & caritatis pretextu diaboli ad incautas aut ignaras animas irretiendas subtilitatem, & Ecclesiæ blasphemiam, verè dixit, ideoque rigidissime in prima Carthagenensi Synodo & à laicis & à Clericis proscriptis Gratus Archiepiscopus Carthagenensis. Et addidit: Juxta viduos & viduas eadem lex manet & sententia. Ex mutua enim viduitate volebant quidam sese sub Nicæno Canone non esse comprehensos. Adversus similem cavillationem addit præsens Canon: Hoc ipsum etiam Eunuchi servant. Idque ut sint Alieni à vituperatione. Etenim & Sancto Cyrillo, Alexandriæ Patriarchæ longè castissimo, affixerunt æmuli, quod Ephesum ad Synodum conduxisset mulieres canonicas, ut ipse queritur in litteris ad Theopemptum, Poramonem, ac Darnielem Episcopos, exstantibus in Actis Concilii Ephesini. Et Calligonum, Valentiniani secundi Augusti Eunuchum, ob irritam turpitudinem fuisse gladio percussum refert in libris adversus Julianum Sanctus Augustinus. Quare meritò Agapetum Clericum ab officio suspendit Ilerdensis, Agapetam autem per Episcopum auferri, ac in servitutem vendi mandant quarta Toletana Synodus, ac Hispalensis. Quòd ipsum de Clericorum uxoribus, quas apud nos irreperere permiserat Episcoporum desidia, statuit Pontifex Leonus.

L. 6. c. 14.

Canon præsens excipit omnes exceptas à Synodo Nicæna, videlicet matrem, sororem, amitam. Tertià Synodus Carthagenensis addit item fratrum ac sororum filias, necessarias familiaris ancillas, uxores filiorum ac fervorum. Eumque Canonem respexit Sanctus Possidius dicens de S. Augustino, eadem de causa per Sanctum Gregorium laudato in litteris ad Romanum ac Fantinum Defensores, quod in Episcopali sua domo manere aut versari neque sororem passus fuerit, neque patris aut fratris filias, quas sanctorum Episcoporum Concilia in exceptis posuerunt. Eodem modo Synodus Foro-Julienensis, sub Adriano primo celebrata, excludit omninò omnes feminas, etiam matrem ac sororem, Ed quod experimento didicimus illarum velamento alias licentibus ad Clericos aditum veniendi perditionis causam habuisse. Eandem rationem pro laudato suo facto adduxit Sanctus Augustinus. Aliam adducunt Moguntina ac Metensis sub Stephano sexto Synodi, item Nannetensis sub Formoso, & Capitula Gualonis Cardinalis, Legati in Franciam à Paschali secundo: Sæpè audivimus per exceptarum mulierum concessionem plurima scelera esse commissa, ita ut quidam Sacerdotum cum propriis sororibus concumbentes filios ex eis generassent. Addunt Nannetensis ac Foro-Julienensis: Si quis Presbyter matrem, amitam, sororem habuerit necessitatem patientem, habeat in vico aut in villa domum longè à sua conversatione, & ibi eis ministret necessaria.

Cap. 17.

Cap. 4.

Cap. 10. Cap. 3. Cap. 3. Cap. 1.

CANON VI.

Quoniam in Apostolicis Canonibus dictum est, eorum, qui non ducta uxore in Clero promoventur, solos Lectores, & Cantores uxorem posse ducere; & nos hoc servantes decernimus, ut deinceps nulli penitus hypodiacono, vel Diacono, vel Presbytero post sui ordinationem contrahere liceat. Si autem fuerit hoc ausus facere, deponatur. Si quis autem eorum, qui in Clerum accedunt, velit lege Matrimonii mulieri conjungi, antequam hypodiaconus vel Diaconus, vel Presbyter ordinetur, hoc faciat.

SCHOLIION.

Canon ille Apostolicus est vigesimus septimus jam supra adductus. Exponit in scripta ad Joannem Prætoriorum Præfectum Lege novella Justinianus: Si quis inter Clericos, ultra Lectorem aut Cantorem dicimus, omninò contraxerit nuptias, hunc ex nostra Constitutione cadere Sacerdotio constituimus atque volumus. In Lege ad Julianum Præfectum graviter queritur Canonem

L. 1. Cod. tit. 3. c. 45.

istum violari à multis, ideoque ultra degradationem filios ex ejusmodi Matrimonio natos facit non tantum naturales, spurios, aut nothos, sed undique prohibitos, & successione genitorum indignos: Ut potè natos ex coitu jam pridem damnato. Ex quo vides sacrilega hæc Matrimonia à Justiniani temporibus apud Græcos invaluisse. Easque Leges ad minus confirmasse, non moderatus fuisse debuerat præsens Canon.

CANON VII.

Quoniam in nonnullis Ecclesiis Diaconos officia Ecclesiastica habere didicimus, & ex hoc nonnullos eorum arrogantia & licentia fretos ante Presbyteros sedere; statuimus ut Diaconus, etiam si in dignitate, id est, in quovis sit officio Ecclesiastico, ante Presbyterum ne fedeat, præterquam si proprii Patriarchæ vel Metropolitanæ vicem gerens adsit in alia civitate super aliquo capite: Tunc enim ut locum illius implens honorabitur. Si quis autem tyrannica adductus audacia tale quid efficere ausus fuerit, is ex proprio gradu dejectus sit omnium ultimus ejus ordinis, in cujus est catalogo in sua Ecclesia, Domino nostro admonente, ne primis sedibus delectemur, secundum eam, quæ in Sancto Evangelista Luca, ut ex Domino nostro & Deo profecta, posita est, doctrinam. Iis enim, qui vocati erant, dicebat hanc parabolam: Quando ab aliquo ad nuptias invitatus fueris, ne in primo loco accubueris, ne forte quispiam te honoratior ab eo invitatus fuerit, isque qui te & ipsum invitavit, veniat & dicat: Da ei locum, et tunc incipies cum pudore ultimum locum tenere. Sed quando invitatus fueris, in ultimo loco accumbe, ut quando venerit, qui te invitavit, dicat tibi: Amice ascende altiùs. Tum erit tibi gloria coram iis, qui tecum accumbunt. Nam quisquis se extollit, humiliabitur, & qui se humiliat, exaltabitur. Hoc ipsum autem etiam servabitur in reliquis sacris ordinibus; quandoquidem sæcularibus dignitatibus spirituales præstantiores esse scimus.

SCHOLIION.

Antiquam & variam Diaconorum superbiam supra ad decimum octavum Nicænum Canonem enarravi. Post varios ejusmodi Canones retinuerunt, utpotè Ecclesiarum ac Episcoporum ministri, varia ac magna officia: eorum vigore excutere pedetentim conati sunt injectum modestiæ frænum, ac redire in pristinam, sedendi præsertim, arrogantiam, quam proinde, unico casu dempto, præsens Canon compefcit. Et quidem Diaconum esse ad generalem Synodum sui Episcopi Legatum ac Vicarium, est res admodum antiqua. Etenim Constantius Augustus, teste Hermia Zozomeno, omnes Orientis Episcopos adesse iussit Synodo Seleuciensi, at demptis infirmis, missurus suo loco Presbyteros aut Diaconos, qui ipsorum declararent sententiam, & de rebus controversis consilium inirent. Et Lucifer Calaritanus Archi-Episcopus ad Alexandrinam Sancti Athanasii Synodum, adesse nolens ex causis, misit cum Eusebio Vercellensi Episcopo Diaconum, qui pro se Concilio interesset. Et Bassula Ecclesiæ Carthagenensis Diaconus, non dumtaxat ut Capreoli sui Archi-Episcopi, sed ut

totius Africanæ Dioceseos Legatus adfuit Concilio Ephesino. Et inter Romanæ Ecclesiæ ad Synodum generalem Legatos ac Præsides fuit passim quis Cardinalis Diaconus.

Et quidem in Meletii Patriarchæ Antiochena Synodo, ac ejus ad Jovianum Augustum litteris Lamydrio Pisonis Adanensis Episcopi Presbyter ac Legatus sedit ac subscripsit illius loco in hanc formam: *Piso Adanorum Episcopus per Lamydriorem Presbyterum.* At verò in Ephesina Synodo laudatus Bassula post omnes demum Episcopos sedit ac subscripsit. Etiam in Ephesino latrocinio Episcoporum Legatos Presbyteros ac Diaconos omnibus præsentibus Episcopis Diocorus postposuit. Et Chalcedone Quintillus, Heracleæ Episcopus, Anastasii Theffalonicensis Archi-Episcopi Legatus, ejus quidem sedit loco, at verò illius in legatione collega Andreas Presbyter Theffalonicensis cunctis Episcopis cessit sedendi ac subscribendi locum. Et hunc morem semper secuta est Gallicana Ecclesia, uti liquet ex Synodis Rejenfi, Araucana, Agathensi, secunda Lugdunensi. Hispaniarum Ecclesia fuit durior in Diaconos, statuens in Synodo Emeritensi, Episcopalem ad Synodos Vicarium ac Legatum debere esse ipsam Archi-Presbyterum,

Socrat. l. 3. c. 21.

Cap. 5.

aut si illi impossibilitas fuerit, Presbyterum utilem, cujus dignitas cum prudentia pateat. Injustum, inquit, accipit hoc carus noster, ut quisquam Episcoporum Diaconum ad suam personam dirigat. Hæc enim, quia Presbyteris minor esse videtur, sedere cum Episcopis in Concilio nulla ratione permittitur. Et Presbyterum Legatum, licet synodalia Acta scire & subscribere permittat, sedere tamen non vult, nisi retrò Episcopos inter reliquos Presbyteros præsentium Episcoporum. Diaconos enim in Synodis retrò Episcopos suos oportebat stare. Præsens itaque Canon, non tantum in Presbyteris Legatis, sed etiam in Diaconis probat morem laudatæ Synodi Antiochena. Et videtur fuisse Græcorum mos usitatus. Nam & sexta nuper Synodus Petrum Ecclesiæ Alexandrinæ, & Georgium Theodori, non Patriarchæ, sed Vicarii, solummodò, quem nescimus an Episcopus fuerit, Hierosolymitani Legatos Presbyteros admittit ad confectum & suffragium inter Patriarchas. Ità postmodum in octava Synodo Josephus Monachus, Ecclesiæ Alexandrinæ Archi-Diaconus, ac Michaelis Patriarchæ Legatus sedit ac subscripsit loco laudati Michaelis. Hinc

item originem ducit, quod de Metropolitanæ Diacono & Chartophylace, Episcoporum electiones cum Provinciæ Episcopis dirigente, ac illis præsentente, scribit in libro de sacris Ordinationibus Symeon Archi-Episcopus Theffalonicensis: *In medio Episcoporum sedet, non ut Chartophylax, ea enim ratione cathedram inter Episcopos non habet, sed ut vices agens magni Episcopi.* Et in Florentina Synodo Gregorius Monachus, quomodo vices, ita & locum habuit Patriarchæ Alexandrini, atque ità Marco Ephesiorum Archi-Episcopo, Antiocheni Vicario, prælatus præbuit duræ invidiæ ansam, uti in ejusdem Synodi historia exponit Sylvester Sguropulus. Quin & in Romana Adriani secundi Pontificis Synodo, per laudatam octavam probata & lecta, Joannes Ecclesiæ Urbinatis Diaconus & Legatus Episcopi sui loco sedit ac subscripsit. Et cunctis Dominis Cardinalibus, etiam Diaconis, Romana, & Cruciferis, etiam solummodò Diaconis, primum antè quosvis Episcopos ac Metropolitanas locum jam pridem dedit Ecclesia Constantinopolitana, etiam extra legationem.

Cap. 6.

Secl. 4. c. 32. Secl. 5. c. 15. Act. 7.

CANON VIII.

In omnibus ea, quæ à nostris sanctis Patribus decreta sunt, nos quoque rata ac firma esse volentes, Canonem quoque renovamus, qui jubet uniuscujusque Provinciæ Episcoporum quotannis fieri Synodos, ubi Metropolitanus Episcopus fatiùs esse duxerit. Quoniam autem propter Barbarorum incursiones, & quasdam alias incidentes causas non possunt, qui Ecclesiis præsentent, Synodos bis in anno facere, visum est ut omnino semel in anno propter Ecclesiasticas quæstiones, ut consentaneum est, emergentes fiat prædictorum Episcoporum Synodus à sancto Paschæ Festo & usque ad Octobris mensis complementum singulis annis, in loco, quem, ut prædictum est, Metropolitanus Episcopus aptiorem judicaverit, si autem, qui non conveniunt, Episcopi cum in suis civitatibus agant, & sani sint, & ab omni inevitabili & necessario negotio liberi, fraternè corripiantur.

CANON IX.

Nulli licere Clerico cauponariam habere tabernam. Si autem in cauponam ingredi non est permittum, quanto magis aliis in ea ministrare, & ea, quæ non licet ipsi tractare? Si quis autem tale fecerit, vel cesset, vel deponatur.

Christ. Lupi Oper. Tom. III.

I

CA-

CANON X.

Episopus, Presbyter, vel Diaconus, qui usuras, vel quæ dicuntur centesimas accipit, vel cesset, vel deponatur.

CANON XI.

Nemo eorum, qui in sacerdotali Ordine enumerantur, vel laicus, Judæorum azyma comedat, vel ullam cum eis familiaritatem ineat, vel in morbis accerfat, vel ab eis medicinas accipiat, vel unà cum eis in balneis lavetur. Si quis autem hoc facere aggressus fuerit, si sit quidem Clericus, deponetur; si autem laicus, segregetur.

SCHOLIION,

Antiquissimum est Canonis præsentis interdictum. Vulgares Apostolici Canones omni Episcopo, Clerico, laico rigidissimè vetant cum Judæis jejunare, festa agere, lucernas accendere, oleum ad Synagogas ferre, Azyma aut quodvis Xenium accipere. Confirmant Synodus Eliberina, Laodicensis, quarta Carthaginensis, & in Hispanis & Gallicanis Canonibus nihil est frequentius. Eorum quippè sacra jam dudum, non solummodo vacua ac egena, sed & mortifera ac Deo exosa elementa facta sunt, ideòque non minùs, quàm à gentiliis sacrilegiis, oportet nos ab ipsis abstinere. Fuere olim, uti in Hispaniis, ita & in Galliis longè plurimi; Quod Philippus Pulcher, Francorum Rex, in nos Flandros movens exercitum, triginta Judæorum millia armavit, ac in fronte posuerit, testatur in chronico Henricus Stero, Monachus Althanensis. Hinc & eorum usualis mensa fuit nobis olim severissimè interdicta. Odo Parisiensis sub Gregorio octavo Pontifice Episcopus statuit in suis Capitularibus, ne laniones Christiani carnes suas à Judæis lanari permittant, nisi totas detineant. Etiam calcato per eos vino uti vetuit,

propter illam horribilem immunditiam, quam in contemptum Sacramenti Altaris faciunt. Ob ejusmodi sacrilegum facinus fuere ab ipso Philippo Pulchro è Gallia proscripti, & à pluribus Christianis Principibus durè pro merito puniti. Et quis nesciat Carolum Calvum, Imperatorem ac Francorum Regem, Sedeciæ Judæi, medicus sui, maleficio occisum? Hinc jure etiam Gregorius decimus tertius Pontifex eorum medicos ac medicinas fidelibus interdixit.

Hæc verba, Si Clericus sit, deponatur; si laicus, segregetur, frequenter occurrunt in Græcorum Canonibus, Episcopum aut quemvis Clericum vix ob ullum crimen privantibus gradu simul & communione. Adversari id crediderunt Divino Canoni: Non vindicabis bis in idipsum. Et hinc Theophilus Patriarcham Alexandrinum, qui Bistem Presbyterum adulterio lapsum extra laicorum etiam communionem abjecerat, culpam Theodorus Balsamon, dicens judicasse adversum Apostolicos, Sancti Basilii, & Carthaginenses Canones, Clericum carne lapsum solo gradu, nequaquam communione multantes, Verùm Ecclesia Latina reos graviter Episcopos & Clericos multavit frequenter utroque, uti liquet ex primo & secundo Canone Sardicensi.

CANON XII.

Porrò hoc quoque ad nostram cognitionem pervenit, quod in Africa, et Lybia, et aliis locis quidam ex iis, qui illic sunt, religiosissimi

Præ-

Præsules cum propriis uxoribus, etiam postquam ad eos processit ordinatio, unà habitare non recusant, ex eo populis offendiculum et scandalum afferentes. Cum itaque studium nostrum in eo magnoperè laboret, ut omnia ad gregis in manus nostras traditi nobisque commissi utilitatem fiant, nobis visum est, ut nihil ejusmodi deinceps ullo modo fiat. Hoc autem dicimus non ad ea abolenda et evertenda, quæ Apostolicè antè constituta sunt, sed populorum salutis et ad meliora progressionis curam gerentes, et ne status Ecclesiasticus ullo probro afficiatur. Dicit enim D. Apostolus: Omnia ad Dei gloriam facite, sine offendiculo estote et Judæis, et Græcis, et Dei Ecclesiæ, quemadmodum et ego omnibus in omnibus placeo, non quærens meam utilitatem, sed multorum, ut ferventur. Imitatores mei estote, sicut et ego Christi. Si quis autem tale quid agere deprehensus fuerit, deponatur.

SCHOLIION.

Fæminis in Episcoporum & Clericorum familiam introduci aut permanere à Canone Nicæno permittitur perpetua omnium Ecclesiarum consuetudo addidit uxores antè ductas, utpotè per professam continentiam demutatas in sorores, de quibus in lege ad Palladium urbis Præfectum, existente & in Theodosiano & in Justiniano codice, Honorius & Theodosius Augusti. Illas etiam non relinqui castitatis hortatur affectio, quæ ante Sacerdotium maritorum legitimum meruere conjugum. Neque enim Clericis incompetenter adjunctæ sunt, quæ dignos Sacerdotio viros sua conversatione fecerunt. Et inter vulgares Apostolicos Canon sextus: Episcopus aut Presbyter uxorem propriam, antè ductam, nequaquam sub obtentu religionis abiciat; si abjecerit, excommunicatur, si perseveraverit, dejiciatur. Et Synodus Gangrensis damnavit Eustatium, Sebastenum in prima Armenia Metropolitanam, non tantum quod laicos, sed & quod è conjugatis adsumptos Clericos ab uxoribus, damnans Matrimonia, separaret. Quin immò plurimos per Galliam atque Hispaniam Presbyteros, Diaconos, Episcopos, à fædo Vigilantio aut Joviniano ad nuptiarum usum reductos ac seductos, nequaquam ad uxores ejiciendas, sed dumtaxat ad cessandum à sacrilego commercio coegerunt Siricius Pontifex ac Innocentius primus. Et de adsumptis è conjugio Episcopis, Presbyteris, Diaconis, ac Subdiaconis scribit Sanctus Leo ad Rusticum Archiepiscopum Narbonensem. Ut de carnali sit spirituale conjugium, oportet eos nec dimittere uxores, sed quasi non habeant sic habere, quo & salva sit charitas conjugiorum, & cessent opera nuptiarum. Et Sanctus Gregorius Magnus in litteris ad Sym-

I. 1. tit. 3. c. 19.

Ep. 92. c. 2.

L. 1. Epist. 50.

L. 7. Ind. 2. Ep. 39.

domo Episcopali excludentem, admodum laudat, commendat omnibus Episcopis, ac addit: Hoc adjecto, ut hi, sicut canonica decrevit auctoritas, uxores, quas castè debent regere, non relinquant. Et in quarto Dialogorum libro prædicat Ursinum Nursiensis civitatis Presbyterum, quod Presbyteram suam, non domo & cohabitatione, sed solo ministerio & familiaritate sua penitus excluderet, etiam in mortis articulo dicens ad solatii novissimi & valedictionis causa accedentem: Recede à me mulier, adhuc igniculus vivit, paleam tolle. Quod ipsum statuunt & firmant prima, tertia, & quarta Synodus Toletana, Gerundensis, quarta & quinta Aureliana, Arvernensis, secunda Turonensis, secunda Lugdunensis, prima & secunda Matifconensis, & exempla longè plurima.

Porrò Presbyteri uxorem Sanctus Gregorius rectè vocat Presbyteram. Ità enim etiam in Synodo secunda Turonensi, Antiochensi, & Romanis sub Gregorio secundo ac Zacharia Pontificibus, eodem sensu habes Episcopam, Diaconissam, ac Subdiaconissam. Ex quo vides voces Presbyteræ & Diaconissæ apud sacros Canones esse æquivocas, & quandoque pro Ecclesiæ ministra accipi, quandoque pro sacra & continentiam professâ ministri uxore. Episcoporum, inquam, & sacrorum Clericorum uxores non solummodo profitebantur continentiam, sed & adsumebant habitum monasticum, uti lucidè scribit Sanctus Gregorius in litteris ad Joannem Episcopum Panormitanum. Et huc respicit Sanctus Hieronymus in litteris ad Sanctum Paulinum Nolensem Episcopum, agens de ejus uxore. Soror tua matronarum declinet consortia, nec inter sericas vestes & gemmas circumfudentium feminarum sed sordidatam aut doleat aut miretur.

Exactæ professionis causam adsignat laudatus Gregorius in litteris ad Urbicum, Abbatem Sancti Hermetis Panormitani, ac in litteris ad Theodistam Patriciam. Agathonem in monasterio, adeoque & in sacro Ordine ità suscipiendum esse cognosce, si & uxor ipsius similiter converti voluerit. Nam cum unum utrorumque corpus

L. 11. Ep. 62.

Ep. 13.

L. 5. Ep. 49.

L. 9. Ep. 39.

conjugii copulatione sit factum, incongruum est partem converti, & partem in seculo remanere. Quae enim fuerit ista conversio, in qua una eademque caro & ex parte transit ad continentiam, & ex parte remanet in pollutione? Quam rationem ut antiquam laudat in Canonicis ad Sanctum Amphilo-
 Cap. 44.
 Cap. 8.
 Cap. 16.
 non est recens Gregorii inventum. Et hinc Episcoporum ac sacerdotum Clericorum viduae transire non poterant ad alias nuptias, uti liquet ex laudatis Basilii litteris, prima Synodo Toletana, secunda Matifconensi, & laudatis Gregorii litteris ad Joannem Episcopum Panormitanum. Quin & Graecorum Presbyterorum ac Diaconorum viduae etiam hodie sine sacrilegio non possunt nubere, uti liquet ex decreto Leonis decimi, ac Clementis septimi Pontificum, adducto per Joannem Morinum in prima parte operis de sacris Ordinationibus. Quod nempe earum mariti in Ordinatione ad conjugalem continentiam, seu a professione seu a Canone adstricti nequeant secunda vota praetendere, adeoque & ipsae, utpotè eadem caro, teneantur eadem lege, gaudentes eisdem immunitatibus, exemptionibus, privilegiis, quibus gaudebant viri viventibus. Quare hunc articulum, Dicunt quod uxor Sacerdotis eo mortuo non potest de cetero maritari, Armeniorum erroribus perperam adscribit Vincentius Episcopus Belluacensis. Hinc item iusta fuit Sancti Gregorii sententia pro vidua Speciosi Subdiaconi Catanensis. Siciliae Subdiaconus ad continentiam primus ad-
 Cap. 4.
 13. Ep. 34.
 strinxit Pelagius secundus Pontifex, neminem sine tali professione volens ordinandum, ac cunctis jam ordinatis mandans aut ab uxore aut a ministerio cessare: Speciosus a ministerio cessare maluit, ejus postmodum vidua Honorato nupsit, Leo Episcopus tamquam praevaticatricem monasterio clausit, ac verò Gregorius marito iussit reddi, quod continentiae professionem vir ejus nunquam admisisset, adeoque ipsa nullum secundi Matrimonii obicem pateretur. Ex eisdem principiis secunda Synodus Matifconensis etiam Exorcistae atque Acolythi viduas arcet à novis nuptiis: Quod nempe illic etiam isti gradus, licet non à prioris usu, tamen à novi conjugii adgressu prohiberent. Quod tamen omne uxorum onus an sit Apostolicum aut planè antiquissimum Canon, apud quosdam est incertum: Quoniam Tertullianus duobus libris, quos ex occasione suscepti Presbyteratus scripsisse videtur, adhorretur uxorem, ut deinceps castè vivens post suam mortem non amplius nubat, aut certè non nisi in Domino, id est, non nisi viro Christiano. Verùm alii non de voto, sed de simplici castitatis pacto putant libros agere, scriptosque occasione Baptismi, in quo iniiri patet ejusmodi fuit olim frequentissimum.

Rectè item ad uxorem suam dixit Sanctus Ursinus Presbyter: *Recedo mulier, igniculus ad-*

buc vivit, tolle paleam. Quis enim nesciat lapsum Sancti Gondebaudi primi Laudunensium Episcopi, aliorumque plurium? Hinc statuit Synodus Gerundensis, *Ut à Pontifice usque ad C. 6. Subdiaconum, qui ex conjugatis fuerit ordinatus, semper alterius fratris utatur auxilio, cujus testimonio vita ejus debeat clarior apparere.* Fratrem istum semper intra uxorati Clerici conclave dormire mandata Toletana, ipsis autem conjugibus conclave, & multò magis lectum communem interdicitur rigidissime quarta & quinta Aurelianenses. Diversas etiam diurnas, in eadem tamen domo, mansiones praecipit secunda Turonensis, Archi-Presbyteros, Diaconos, ac Subdiaconos rusticanos, praè reliquis suspectos, subjiciens cautela speciali. Verùm palea ab igne separanda est. Et hinc tertia Toletana Synodus Episcopos, Presbyteros, Diaconos Arianos, huc usque uxoribus usos, ad Ecclesiam reduces adstringit, ut deinceps cum illis *sub uno conclavi non maneant, sed si quidem virtus suffragatur, in alia domo faciant ipsas habitare.* Et secunda Lugdunensis omnes ex conjugatis Presbyteros ac Diaconos non solum lecto, sed & quotidiana frequentatione mandat ab uxoribus sequestrari. Qui mos postmodum ab omni Latina Ecclesia in Canonem receptus est, uti liquet ex primo Capitulo Cardinalis Gualonis, Legati in Franciam à Paschali secundo. Praecisum receptionis initium ignoro. Eundem pro Graeca Ecclesia recipit praesens Canon, idque sine damnatione ac reprehensione anteriorum Canonum: Diversa enim Ecclesiae tempora pro diversis moribus exigunt diversas diverforum Canonum medicinas. Eam cohabitationem ut periculosam ac scandalosam proscribit. Quoad solos tamen Episcopos: Graecorum quippè ex conjugatis Presbyteri ac Diaconi permanebant in uxorum usu, adeoque nulla ratio illos suadebat separari.

Justinianus Augustus in legibus supra laudatis veterat Episcopos è conjugatis aut filios habentibus adsumi. Et hinc in litteris ad Cethegum, quarum fragmentum Gratianus, integras transmisit nobis illustrissimus Lucas Holstenius, Pelagius primus Pontifex Electum Syracusanum toto integro anno confirmare noluit, quod superstitem haberet uxorem & filios, per quos Ecclesiastica solet periclitari substantia. Eam esse dicit rationem finalem principalis constitutionis. Episcoporum ergò continentiam non respexit Justinianus. Et hic Canon demonstrat legem ejus neque à Graecis ipsis servatam: Neque enim uxoratos ab Episcopatu arcet, sed solas uxores domo separat ab Episcopis maritis. Conjugati enim passim ac filii stipati Graecorum Presbyteri ac Diaconi noluissent laica lege fieri ad Episcopatum irregulares. Etiam dictum Syracusae Electum Pelagius Pontifex tandem confirmavit.

CANON XIII.

Quoniam Romanae Ecclesiae pro Canone traditum esse cognovimus, ut promovendi ad Diaconatum vel Presbyteratum profiteantur se non amplius suis uxoribus jungendos, nos antiquum Canonem Apostolicæ perfectionis ordinisque servantes, hominum, qui sunt in sacris, legitima conjugia deinceps quoque firma & stabilia esse volumus, nequaquam eorum cum uxoribus conjunctionem dissolventes, vel eos mutua tempore convenienti consuetudine privantes. Quamobrem si quis dignus inventus fuerit, qui hypodiaconus vel Diaconus, vel Presbyter ordinetur, is ad talem gradum assumi nequaquam prohibeatur, si cum legitima uxore cohabitaret. Sed neque ordinationis tempore ab eo postuletur, ut profiteatur se legitima cum uxore consuetudine abstenturum: Ne ex eo à Deo constitutas, & sua praesentia benedictas nuptias injuria afficere cogamur, Evangelica voce exclamante, *Quae Deus conjunxit, homo non separet.* Et Apostolo docente, *Honorabiles nuptias, & totorum immaculatum:* Et, *Alligatus es uxori? Ne quaere solutionem.* Scimus autem, sicut & qui Carthagine convenerunt, & vitae ministrorum honestatis curam gerentes dixerunt, ut Subdiaconi, qui sacra mysteria contrectant, & Diaconi & Presbyteri secundum proprios terminos à consortibus abstineant: Ut & quod per Apostolos traditum est, & ab ipsa usque antiquitate servatum, nos quoque similiter servemus, tempus in omni re scientes, & maxime in jejuniis & oratione. Oportet enim eos, qui Divino Altari assident, in sanctorum tractandorum tempore esse omnino continentes, ut possint id, quod à Deo simpliciter petunt, obtinere. Si quis ergò fuerit ausus praeter Apostolicos Canones incitatus aliquem eorum, qui sunt in sacris, Presbyterorum, inquitimus, vel Diaconorum, vel Hypodiaconorum, conjunctione cum legitima uxore, & consuetudine privare, deponatur. Similiter & si quis Presbyter vel Diaconus suam uxorem pietatis praetextu ejecerit, segetur: Et si perseveret, deponatur.

SCHOLION.

Pessimè hic Canon reprehendit morem Ecclesiae Romanae, à suis Presbyteris ac Diaconis exigentis plenae ac perpetuae castitatis professionem. Falsò dicit suum Graecorum morem carnalem & licentiosum esse Canonem Apostolicum, ac Apostolicæ perfectionis. Quod namque olim plures ipsorum Episcopi à consecrandis Diaconis laudatam professionem exegerint, liquet ex decimo Canone Ancyranò. Sanctus Hieronymus in libro contra Vigilantium testatur suo tempore eandem sanctitatem viguisse non tantum in Sede Apostolica, sed etiam in Aegypto ac Dioecesi Orientali: A Vigilantiò,

Martini Lutheri ac Joannis Calvinii magistro, seductos Episcopos, qui Apostoli verbo, *Oportet Episcopum esse unius uxoris virum, abusi non ordinabant Diaconos, nisi prius uxores duxissent, nulli calibi credentes pudicitiam, dicens nec Episcopos nominandos.* Istud ipsum, at spontaneè citra legem, servatum fuisse etiamnum suo tempore ab illustrioribus cunctis per Dioecesein Orientalem Episcopis ac Presbyteris, testatur Socrates, & addit: *Non pauci illorum, dum Episcopatum gerunt, etiam liberos ex uxore legitima procreant.* Eandem sanctitatem, & quidem sub Canone obligante, viguisse in Pontica Dioecesi, non obscure colligitur ex canonicis Sancti Basilii litteris ad Gregorium Presbyterum, & Sanctum Amphilo-
 L. 5. c. 27.
 Nam

Nam & Gregorius Nazianzenus Episcopus, Sancti Gregorii Theologi pater, post susceptos sacros Ordines caste omniq[ue] vixit cum Nonna uxore. Et hinc Eustatius Sebastenus in prima Armenia Archi-Episcopus, Clericalis castitatis nimius usque ad hæresin zelator, nequaquam Presbytero priori Matrimonio adhuc utentes, sed eos solos, qui licet jam abtinerent, olim contraxerant conjugium, blateravit spernendos, ac eorum non attingenda Sacramenta: Quod nempe per Ponticas regiones nulli essent Presbyteri generis prioris. Et Sanctus Epiphanius, Cyprium in Patriarchatu Antiocheno Archi-Episcopus, scribit in refutatione hæresis Novatianensis. *Sancta Dei prædicatio in Diaconum, Presbyterum, Episcopum, & Hypo-Diaconum non suscipiuntur, uxoris vitium liberos adhuc gignentem, sed eum, qui se ab uxore continuit, aut in viduitate vixit: Maxime ubi sinceri sunt Canones Ecclesiastici. At dices mihi: Omnino in quibusdam locis liberos adhuc gignere Presbyteros, & Diaconos, & Hypodiaconos. Et hoc non est iuxta Canonem, sed iuxta hominum mentem, quæ per tempus elanguit, & propter multitudinem, cum non inveniretur Ministerium. Hoc est, Propter duritiam cordis vestri, ab initio enim non fuit sic.* Etenim Clericalis castitatis originem, Apostolicumque, si non Canonem, certè exemplum, tradit Tertullianus in libro de monogamia. *Petrum solum inter Apostolos invenio maritum, per Socrum; ceteros enim maritos non invenio, aut spadones, id est, professos virgines, intelligam necesse est, aut continentis.* Et hinc meritò Romani passim Pontifices & Canones asserunt suum Clericalis sanctimonie morem esse omnino Apostolicum. Nolim dicere esse Apostolicum Canonem, & Græcos traducere de ejus prævaricatione. Etenim in Ecclesiastica historia Eusebius Episcopus Cæsariensis laudat Sancti Dionysii Corinthiorum Episcopi Epistolam ad Gnosios seu Cretenses, qua Pynitum Ecclesie illius Episcopum Metropolitanum admonet, ne grave castitatis onus fratribus ex necessitate imponat, sed multitudinis accuratè consideret imbecillitatem. Fatetur cum Sancto Epiphaniò opus istud esse sanctissimum, at metuit tantæ ex tunc Clericorum multitudini securè non imponendum. *Eum verò è contrario obsecrat Pynitus, ut jam aliquando cibum illis impartiat solidiorem, & perfectiore doctrina populum ejus procuratori commissum educet, ne umbratili cuidam institutioni, & molli instar lactis semper perpetuè adsuescit, puerili quadam disciplina nec opinantes consuescant.* Ex quo vides rem hanc primis Ecclesie sæculis variè ab Episcopis Græcis fuisse actam & disceptatam. Et hinc à consecrandis Diaconis continentie professionem exigere, Episcoporum arbitrio dereliquit Canon Ancyranus. Nihil de hoc definitivè videntur, qui apud Græcos prædicarunt Apostoli, intenti in solam fidei plantationem, dicentesque de hoc puncto: *Cetera, cum venero, disponam.* Et Pynitus videtur hoc onus inchoasse apud Cretenses, haud dubiè ex jussu Romanæ Ecclesie, ad cujus Patriarchalem potestatem semper spectavit omnis, in qua & Græcæ Provincia, Diocesis Illyriciana. Et

hinc Socrates eandem sanctitatem viguisse scribit etiam in Hellade, Macedonia, Thessalonice, ac omni Thessalia; inchoatum ab Heliodoro Episcopo Tricensi. Questionem ad Synodum Nicenam deduxerunt ex Sancti Sylvestri Pontificis mandato Legati Apostolici, morem suum volentes impositum univèrse sub cælo Ecclesie, at impedit Paphnutius Ægypti Episcopus, intercedens per unicum Dionysii Corinthii rationem, multitudinis infirmitatem: Nam ipse à puero immaculatus in monasterio vixerat, & omnis Ægyptiaca Diocesis, uti à Sancto Hieronymo audivimus, servabat sententiam Romanam. Scio Paphnutii intercessionem à quibusdam ad apocrypha proscribi: At sine fundamento. Eam enim ante omnem nobiscum litem laudant Socrates, Hermias Zozomenus, Gelasius Cyzicenus, insinuatque Sanctus Ambrosius in litteris ad Ecclesiam Vercellensem.

Errant verò Socrates & Zozomenus Veterem Ecclesie traditionem esse, ut qui cælibes gradum sacerdotalem consecuti fuissent, postea minimè uxores ducerent; qui autem post nuptias ad eum Ordinem vocati essent, hi ab uxoribus, quas habebant, minimè separarentur. Errant hanc traditionem ex Paphnutii intercessione confirmatam à Synodo Nicæna. Certum est Sanctorum Epiphani & Hieronymi tempore necdum fuisse istam traditionem: Atque ita nequit esse Canon Apostolicus. Quin immò inter vulgares Apostolicos Canon vigesimus septimus, nostri præsentis palmare fundamentum, necdum erat, aut certè non servabatur tempore Concilii Chalcedonensis, utpotè cujus Canon decimus quartus dicat, non quod ubique, sed in quibusdam dumtaxat Provinciis concessum sit Lectoribus & Psalmistis uxores ducere. Traditionis istius præciam originem & traducem ignoro: Existimo ipsam dudum fuisse apud quasdam Ecclesias, ac tandem extensam ad omnes à Justiniano Augusto per Legem novellam ad Joannem Prætorio Præfectum, & Legem codicis ad Julianum Præfectum, qui ante sua tempora grassantem uia cum Acaciano schismate inter Græcorum sacros Clericos licentiosissimam libidinem plenius non potuerit sanare. Grassata quæritur sola Presbyterorum ac Diaconorum sacrilega matrimonia, ideoque Socrates, adfirmans suo tempore etiam Orientalibus Episcopis licuisse usum uxorum, falli possit aut hallucinari: Etiam illi, qui ab exemplo argumentabantur adversus Sanctum Epiphanium, adduxerunt exempla solorum Presbyterorum, Diaconorum, ac Subdiaconorum. Græcorum quippè Episcopi semper & ubique fuerunt adstricti ad plenam continentiam, quod etiam præfens Synodus in præfenti, proximè antecedenti, ac in quadragesimo octavo Canone confirmat.

Fædissimè errat & criminatur Romanam sanctitatem esse in nuptias à Deo institutas ac benedictas injuriosam. Est Romanam ac omnem Latinam Ecclesiam de errore Eustatii Sebasteni Episcopi infamare. Hinc sanè Photius audaciam sumpsit nos, ut in litteris ad Ecclesiam Gallicanam Episcopos lamentatur Nicolaus primus Pontifex, infimulandi: *Quod abortivum & dampnum nuptias,*

Hæresis

Cap. 8.

L. 4. c. 22.

L. 5. c. 21.

L. 1. c. 22.

L. 22. c. 42.

Epist. 70.

nuptias, quia Presbyteros sortiri conjuges prohibemur. Plus ausus est Nicetas Pectoratus: *Quis tradidit vobis prohibere & abscindere, id est, quoad vinculum dissolvere; nuptias Sacerdotum?* Ab hoc Canone, quem à Sancto Agathone Pontifice confirmatum mentitur imperitissimè, damnatas ait Latinas traditiones, tamquam adulteras & ab Apostolorum doctrina alienas.

Sanctissimè statuit Clemens octavus Pontifex, ut Græcus Presbyter missæ sacrificium oblaturus ab uxore cesset per septem, aut certè per tres dies: Nam & carnale Judæorum sacrificium ita

per Moysen Deus honoravit. Et istud confirmat præfens Canon. At pessimè se fundat in Canone Carthaginensi. Quis enim nesciat Presbyteros ac Diaconos fuisse ab omni Africana Ecclesia adstrictos ad plenam continentiam? Quis ferat ab hoc Canone eos omnes, qui Presbyteros, Diaconos, aut Subdiaconos ab uxorio usu impediunt, tamquam Apostolicorum Canonum prævaricatores deponi? Ità enim Romanum Pontificem, omnesque cum illo deponit Episcopos & Clericos Latinos. Et ità illum intellexit Nicetas Pectoratus.

Const. 34.

CANON XIV.

Sanctorum, Divinorumque Patrum nostrorum Canon in his quoque valeat, ut Presbyter ante triginta annos non ordinetur, etiam si sit homo valdè dignus, sed reservetur. Dominus enim Jesus Christus trigesimo anno baptizatus est, & cœpit docere. Similiter nec Diaconus ante 25. annos, nec Diaconissa ante 40. annos ordinetur.

SCHOLION.

L. 123. Cap. 13.

Cap. 11. Cap. 4. Cap. 20.

Ep. 62. c. 3. Cap. 5.

Cap. 2.

Est reverà antiquus Patrum Canon. Corrigit Legem novellam Justiniani Augusti ad Joannem Præfectum Prætoriorum: *Presbyterorum minorem triginta quinque annis fieri non permittimus.* Et nostro Canonem, tam de Diacono quàm Presbytero, ad stipulantur Synodus Neo-Cæsariensis, tertia Carthaginensis, & quarta Toletana, durè increpans quosdam Episcopos, qui passim etiam pueros atque infantes contra Canones ac Divinam Legem in Diaconos provehebant. Quarta item Arelatensis, Agathensis, tertia Aurelianensis, Francofordiensis, tertia Turonensis, Caroli Magni Capitulare Aquigranense, Tholosana sub Victore secundo Pontifice, Urbani secundi Malphitana, Dalmatica sub Innocentio tertio, Sanctus Hieronymus in litteris ad Theophilum Patriarcham Alexandrinum, ac in libro de sacris Ordinationibus Symeon Archi-Episcopus Thessalonicensis. Et hinc Sancto Bonifacio Francorum Apostolo, roganti viginti quinque annorum ordinare Presbyteros, dispensatoriè ob personarum inopiam concessit Zacharias Pontifex, addens esse Canonibus adversum. Ità Sancti Malachie, Dunensis postmodum Episcopi, ante dictos annos Diaconalem ac Presbyteralem Ordinationem improbat Sanctus Bernardus in ejus vita, donandam ramen suadens Ordinantis zelo ac meritis Ordinati. Gregorium Thaumaturgum, ejus fratrem Athenodorum, Sanctum Athanasium, Sanctos Alexandrum ac Eleutherium Pontifices, San-

ctum Remigium Remensem, Sanctum Lambertum Episcopum Leodiensem, & quosdam alios fuisse aut in adolescentia aut in prima juventute sacris Ordinibus, etiam Episcopatu initiatos, testantur Eusebius, Socrates, Nicephorus Callixtus, Flodoardus, ac magnum Belgii Chronicon: At dico dispensatoria fuisse, Divino etiam miraculo passim confirmata, quomodo & adolescentem Timotheum Apostolus promovit in Episcopum, secundum præcedentes Prophetias. Undè noster Canon putatur esse omnino Apostolicus.

Ejus causam edicit Sanctus Hieronymus in laudatis litteris: *Triginta annorum etas iuxta mysterium adsumpti hominis, qui tunc docere & Presbyterum ac Episcopum agere cœpit, perfecta est.* Addit & aliam. *Recordetur Joannes Hierosolymæ Episcopus Legis antiquæ, & post viginti quinque annos à Levitica tribu eligi in Sacerdotium pervidebit.* Aut si in hoc solo testimonio Hebræicam sequitur veritatem, noverit triginta annorum fieri Sacerdotem. Ad quæ verba Marianus Victorius: *Nos hodie Hebræam cum vulgata editione consentientem habemus.* Et quarta Synodus Toletana: *In veteri Lege ab anno vigesimo quinto Levitæ tabernaculo servire mandantur, cujus auctoritatem in Canonibus & Sancti Patres secuti sunt.* Et meritò: Nequeunt enim Presbyteri per antiphrasin à suo nomine discrepare. Diaconi ætatem ad viginti, Presbyteri ad viginti quinque annos postmodum contraxit ob alias temporis rationes in Synodo Viennensi Clemens quintus: At nunc Diaconos esse completè annorum viginti duorum præcepit sacra Synodus Tridentina.

L. 6. c. 23. L. 1. c. 11. L. 1. c. 11. F. 25.

C. 20.

Hieron. Ep. 62. c. 3.

L. 1. tit. 6.

CANON XV.

Subdiaconus ne minor 20. annis ordinetur. Si quis autem in quovis Sacerdotii gradu præter præfinita tempora ordinatus fuerit, deponatur.

SCHOLION.

Eundem in Subdiacono annum requirit in opere de sacris Ordinationibus Symeon Archi-Episcopus Theſſalonicensis, & apud nos Latinos ſecunda Synodus Toletana. Et Leo ſapiens Auguſtus in Lege novella ad Stephanum, fratrem ſuum, Patriarcham Conſtantinopolitanum, ac in Lege ad Stylianum Officiorum magiſtrum. *Sexta Synodus Vicenarium Hypodiaconum ordinari poſſe ſancit; huic vero Lex civilis contradicens viginti annis quinque admitti jubet. Nos itaque ut ſacram Legem ſacer Ordo ſequatur, con-*

venire rati, ut ad Hypodiaconatum, qui quidem eo digni ſunt, anno ætatis ſuæ vigefimo admittantur, ſancimus. Caſſat Legem novellam Juſtiniani L. 123. Auguſti ad Joannem Prætoriorum Præfectum: C. 13. Subdiaconum fieri non permittimus minorem viginti quinque annis. Adeo Juſtiniani de rebus ſacris Novellas etiam Græci contempferunt. Melphitana Urbani ſecundi Pontificis Synodus longè aliter: Nemo ante annos quindecim aut quatuordecim Subdiaconus ordinetur. Tertia Ravennas ſub Cap. 4. Clemente quinto requirit annos ſedecim, octodecim ipſe Clemens in Synodo Viennenſi: Sacroſancta Tridentina viginti & unum completos, Cap. 12.

CANON XVI.

Quoniam actuum liber ſeptem Diaconos ab Apoſtoliſ conſtitutos eſſe tradit, Neocæſareenſis autem Synodus ſic in à ſe editis Canonibus apertè diſſeruit. Quod ſeptem debent eſſe Diaconi ex Canone, etiamſi ſit validè magna civitas, ex libro autem actuum perſuadeberis: Nos cum dicto Apoſtoliſ Patrum mentem adaptaviſſemus, invenimus eos eſſe locutos non de viris, qui miniſtrant myſteriis, ſed de miniſterio, quod in uſu menſarum adhibebatur, cum liber Actuum ſic habeat: In diebus illis, cum diſcipulorum multitudo creſceret, fuit Græcorum murmur adverſus Hebræos, quod deſpiciebantur eorum viduæ in miniſterio quotidiano. Duodecim ergò, accerſita diſcipulorum multitudo, dixerunt: Non placet, ut verbo Dei relicto, menſis ſerviamus. Providete ergò fratres viros ex vobis, de quibus bonum ſit teſtimonium, ſeptem Spiritu ſancto & ſapientia plenos, quos in hoc uſu conſtituemus: Nos autem in oratione, & verbi miniſterio fortiter perſeverabimus. Et placuit ſermo coram omni multitudo, & elegerunt Stephanum virum plenum fide & Spiritu ſancto, Philippum & Prochorum, & Nicanorem, & Timonem, & Parmenam, & Nicolaum Proſelytum Antiochenum, quos ſtatuerunt coram Apoſtoliſ. Hæc interpretans Eccleſiæ Doctor Joannes Chryſoſtomus, ſic proſequitur: Eſt operæ pretium admirari, quomodo non eſt ſciſſa multitudo in viorum electione, quomodo non ſunt ab ipſis rejecti ac reprobat

ſtoli.

ſtoli. Quamnam autem habebant hi auctoritatem, & quam acceperunt ordinationem, ſcire eſt neceſſarium. Nunquid Diaconorum? Atqui hoc non eſt in Eccleſiis. Sed Presbyterorum diſpenſatio. Atqui nullus adhuc erat Episcopus, ſed ſoli Apoſtoli. Undè nec Diaconorum, nec Presbyterorum nomen exiſtimo apertum eſſe ac manifeſtum. Propter hæc ergò nos quoque prædicamus, ut prædicti ſeptem Diaconi non de iis accipiantur, qui myſteriis ſerviunt, ut eſt priùs expoſita doctrina; ſed eos eſſe, quibus fuit concedita ac tradita diſpenſatio communi eorum uſui, qui tunc collecti fuerant. Qui nobis in hoc quoque forma ſerere humanitatis & ſtudii in eos, qui indigent.

SCHOLION.

Diaconorum in Eccleſiis Cathedralibus numerum rectè inter mobiles earum conſuetudines reſert Hermias Zozomenus: *Diaconi apud Romanos hæſenſ non plures ſunt, quàm ſeptem, ad ſimilitudinem eorum, qui ab Apoſtoliſ ordinati fuerant; apud alios vero numerus eorum promiſcuus eſt. Non obſtante interdicto Canonis Neo-Cæſareenſis, qui certè ſolas Ponticam ac Orientalem, cujus etiam quidam Episcopi videntur interſuiſſe, Diocceſes potuerat obligare. Etenim in Synodo Beritenſi dixit Ibas Archi-Episcopus Edeſſenſis: Eſt Clerus noſter nominum ducentorum, plus minùs, aut etiam plurium. Porro inſtructioni ac deprecationi ad eandem Synodum miſſæ ab omni Clero ejuſdem civitatis ſubſcribunt Presbyteri quatuorde-*

cim, Diaconi triginta novem. Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ Clerus fuit longè amplior: Præter centum Oſtiarios habuit Clericos quadringentos viginti quinque, quos inter erant ſexaginta Presbyteri, Diaconi centum, uti ſtatuit Juſtinianus Auguſtus in Lege novella ad Epiphanium Patriarcham Conſtantinopolitanum. Ejuſ aſſigendi licentiam non ſolummodo laudatus Princeps, ſed & poſtmodum ad Sergii Patriarchæ preces debuit Heraclius Auguſtus compeſcere. Hunc numerum ut Apoſtoliſ factò non adverſari oſtendat præſens Synodus, admodum indignè ait ſeptem primos Diaconos Sacramentali conſecratione non fuiſſe ab Apoſtoliſ initiatos. Septenarius numerus congruebat primis Eccleſiæ Hieroſolymitanæ exordiis: Pro Canone neque datus ab Apoſtoliſ, nec unquam ab Eccleſiâ receptus.

CANON XVII.

Quoniam diverſarum Eccleſiarum Clerici, propriis, in quibus ordinati ſunt, relictiſ Eccleſiis ad alios Episcopos ſe contulerunt, & ſine proprii Episcopi ſententia in alienis Eccleſiis conſtituti ſunt, & ex eo ipſis reddi inſolentes, ac inobedientes evenit: Statuimus ut à menſe Januario præterito quartæ indiſtionis, nullus omninò Clericus, in quocumque ſit gradu, poteſtatem habeat ſine proprii Episcopi ſcripta diſmiſſoria in alienæ Eccleſiæ catalogum referri. Qui hoc enim, à præſenti nunc tempore non ſervaverit, ſed quod in ſe eſt, eum, qui illi manus impoſuit, dedecore aſſecerit, deponatur & ipſe, & qui eum præter rationem ſuſcepit.

CANON XVIII.

Eos, qui barbaricæ incurfionis prætextu, vel alio modo propter aliquam circumstantiam emigrarunt, Clericos, postquam modus ille...

SCHOLION,

nam traſtulit ea lege: Si civitatem illam ab hostibus liberam effici, & Domino protegente ad priorem statum contigerit revocari, ad eam, in qua prius incardinatus es, Ecclesiam revertaris.

ETiam Gregorius Magnus Bacaudæ Episcopi Clericos, qui ex Italia à Longobardorum barbaris spathis in Siciliam aufugerant, jussit ad matricem Ecclesiam redire.

CANON XIX.

Quod oporteat eos, qui præſunt Ecclesiis, in omnibus quidem diebus, sed præcipuè Dominicis, omnem Clerum & populum docere pietatis & rectæ religionis eloquia, ex Divina Scriptura colligentes intelligentias, & judicia veritatis, & non transgredientes jam positos terminos, vel Divinorum Patrum traditionem.

SCHOLION.

ad Marcum Ephesiorum Primatem scribit Gregorius Proto-Syncellus: Utinam nobis tot essent concionatores in Ecclesia diebus festis ac Dominicis populum docentes, quot summa felicitate videntur in Latina Ecclesia, quotque monachi extremam amplexi paupertatem.

Reformat Canon Græcorum Episcoporum ac Parochorum vetustam socordiam, adversus quam in Florentini Concilii Apologia

Epist. i.

racensis Episcopus in litteris amicorum suorum ad faciendam cum Latinis pacem hortatoris. Apud Latinos Evangelica doctrina ubique viget, currit, multiplicatur, & omnibus Divinus sermo prædicatur.

L. 3. c. 31. 32.

Quantum Episcopis, Apostolorum Vicariis & successoribus, sit prædicandi obligatio, liquet ex verbo Sancti Pauli Apostoli ad Corinthios: Non misit me Dominus baptizare, sed prædicare.

L. 1. c. 1.

Lapsam apud nos Christianitatem reparantis Caroli Magni prima facta jussio, laudata à monacho Sancti Galli in ejus vita, ut omnes Episcopos assidue docerent plebem, aut ab Episcopatu deponerent.

L. 3. Ep. 140.

Christ. Lupi Oper. Tom. III.

tertius, quod Dei Verbum in lingua Episcopi nequeat esse alligatum. Secutus est antiquum & vulgò Apostolicum Canonem: Episcopus aut Presbyter, qui Clerum vel populum pietatem non docet, segregetur; & si in socordia perseverat, deponatur.

C. 57.

L. 2. c. 7.

A. 1072.

L. 1. c. 57.

Rectè item ait Aquisgranensis sub Ludovico Pio Synodus: Presbyteri consortes sunt cum Episcopis in doctrina populorum & officio prædicandi.

L. 1. c. 8.

L. 7. c. 19.

Ep. 88.

Ep. 24.

Quantum Episcopis, Apostolorum Vicariis & successoribus, sit prædicandi obligatio, liquet ex verbo Sancti Pauli Apostoli ad Corinthios: Non misit me Dominus baptizare, sed prædicare.

Cip. 1.

L. 4. c. 14.

L. 7. c. 26.

Et apud Eusebium Cæsareensem Smyrnenis Ecclesia in litteris ad omnes sub cælo Ecclesias laudat Pionii Presbyteri sui conciones ad docendum accomodatas.

L. 5. c. 21.

improbatus à Sancto Hieronymo mos fuit in solis Ecclesiis Cathedralibus, ubi præfens Episcopus: Vicarius Presbyteris in suis Ecclesiis semper licuit & incubuit docere, idque singulis diebus Dominicis ac Festis, uti rigidissimè mandant Canones longè plurimi.

Hæc præsentis Canonis verba, *Ex Divina Scriptura colligentes intelligentias*, exponit egregiè Sanctus Hieronymus in litteris ad Nepotianum.

Epist. 2. Docente te in Ecclesia, non clamor populi, sed gemitus suscietur: Lacryma auditorum laudes finitæ. Sermo Presbyteri Scripturarum lectione conditus sit. Nolo te declamatorem esse & rabelam, garrulumque hæc ratione, sed mysteriorum peritum, & Sacramentorum Dei tui eruditissimum. Verba volvere & celeritate dicendi apud imperitum vulgus admirationem sui facere, indoctorum hominum est. Nihil tam facile, quam vilem plebeculam & indoctam concionem lingua volubilitate decipere, quæ quidquid non intelligit, plus miratur. Et in libro adversum Luciferianos queritur indoctos passim promoveri Episcopos, & addit: *Et litteratis quicumque hodie ordinantur, id habent curæ, non quomodo Scripturarum medullas ebibant, sed quomodo aures populi declamationum fosculis mulcant.*

Cap. 81. item Herardi Turonensis, Hincmari ac Sonnatii Remensium Episcoporum Capitularia mandant populo exponi Symbolum, virtutes omnes, peccata mortalia, significationes Sacramentorum, quod ipsum mandat Sacrosancta Synodus Tridentina.

Cap. 9. Theodulfi Aurelianensis Episcopi Capitulare à Presbyteris Scripturas ignorantibus prædicari assidue vult hoc magnum Dei Præceptum: Declina à malo, & fac bonum. Secunda Remensis & tertia Synodus Turonensis Sanctorum Patrum homilias jubent ab Episcopis ac Presbyteris transferri in linguam vulgarem, ac ita ad plebem declamari. Debet esse verbum pe-

nitus irreprehensibile. Etenim in Synodo ad Quercum accusatus fuit Sanctus Joannes Chryostomus, quod vocibus, *Depereo, insano, furia*, in concione uteretur, *quas Ecclesia ignorat.* Tertullianus in libro Apologetico ait esse disciplinam præceptorum inculcationibus densatam, exhortationes, castigationes, censuram Divinam. Sanctus Ambrosius in libris officiorum suadet non semper esse idem verbum, sed quandoque de doctrina fidei, quandoque de magisterio virtutum, prout dederit diei occurrens lectio. Exponit antiquum Capitulare Episcoporum Franciæ: *Omnibus Festis ac Dominicis diebus quisque Sacerdos Evangelium occurrens populo prædicet.* Et Sanctus Cyrillus Alexandrinus in litteris ad Acacium Berreensem Episcopum, exstantibus in prima parte Ephesini Concilii: *Oportet moralibus expositionibus populum erudire, nisi cui forsàn ea Divinarum rerum cognitio & cautio suppetat, ut cum fructu sublimia proponere queat.*

Et hic sublimium prædicatore exactissimè servare debet regulam præsentis Canonis: *Ne Scripturam aliter interpretetur, quam quomodo Ecclesia luminaria & Doctores suis scriptis exposuerunt.* Consonat fidei professio edita per Pium quartum Pontificem: *Sacram Scripturam nunquam nisi juxta unanimum consensum Patrum accipiam & interpretabor.* Rectè enim Sanctus Hieronymus in commentariis Apostolicæ Epistolæ ad Galatas. *Quicumque aliter Scripturam intelligit, quam sensus Spiritus sancti flagitat, quo conscripta est, licet de Ecclesia non recesserit, tamen hæreticus appellari potest, & de carnis operibus est, eligens quæ pejora sunt.* Ex isto fonte omnes hæreses scaturierunt. Et hinc secunda Ravennas sub Clemente quinto Synodus merito requirit in Prædicatore ætatem, gravitatem, scientiam, sanctitatem. Ætatem triginta annorum, etiam in Religioso mendicante.

CANON XX.

NE liceat Episcopo in alia, quæ ad se non pertinet, civitate publice docere. Si quis autem hoc facere deprehensus fuerit, ab Episcopatu desistat, Presbyteri autem munere fungatur.

CANON XXI.

Qui Canonorum quidem criminum rei facti, & propterea peremptæ ac perpetuæ depositioni subjecti, in laicorum locum detrusi sunt, si quidem ad conversionem sua sponte respicientes peccatum desint,

fient, propter quod à gratia exciderunt, & ab eo se penitus alienos efficiunt, Clerici habitu tondeantur. Sin autem non sua sponte hoc elegerint, comam sicut laici nutriant, utpotè qui mundanam conversationem vitæ cœlesti præposuerunt.

CANON XXII.

EO, qui pecuniis ordinantur, sive Episcopus, sive qualescumque Clericos, & non per examinationem ac vitæ electionem, deponi jubemus, sed & eos etiam, qui ordinaverunt.

CANON XXIII.

UT nullus sive Episcopus, sive Presbyter, sive Diaconus, immaculatam præbens communionem, ab eo, qui communicat, ejus participationis gratia obolos, vel quamvis aliam speciem exigat. Non est enim venalis gratia, nec pro pecuniis Spiritus sanctificationem impartitur: Sed ea iis, qui digni sunt, absque ulla est calliditate communicanda. Si quis autem eorum, qui sunt in Cleri catalogo, ab eo, cui immaculatam impertit communionem, ullam speciem exigere visus fuerit, deponatur, ut Simoniaci erroris & maleficii æmulator.

SCHOLION.

ETiam in Remensi Synodo statuit Leo nonus Pontifex: *Ne quis pro Eucharistia quidquam exigat.* Idem ibidem à Calixto secundo confirmatum testantur Symeon monachus Dunelmensis, & Richardus Prior in libro de bello Standardico. Et Synodus Londinensis sub Honorio secundo: *Interdicimus, ut pro communionem corporis Christi pretium exigatur.* Et Richardus Archi-Episcopus Cantuariensis, Sancti Thomæ Martyris successor, in Synodo Westmonasteriensis relata per Rogerum Hovedensem. *Dicitum est solevit nummos in quibusdam lectis dari pro communionem:*

*Hæc simoniaca hæresis esse detestata est sancta Synodus, & anathematizavit. Statuimus ergo, ut de cetero nec pro communionem quidquam exigatur, sed gratis dona Christi gratuita dispensatione donentur. Si quis contra hæc facere præsumpserit, anathema sit. Plurimi Canones eodem rigore quidquam exigi vetant pro quovis Sacramento, etiam sub prætextu consuetudinis, de qua apud Guilielmum Neubrigentem rectè Alexander tertius Pontifex in Synodo Turonensi: *Diuturnitas temporis non minuit peccata, sed auget.* Addit in suis statutis Gualo Cardinalis. *Moneantur tamen laici diligenter, ne quod pro reverentia Sacramentorum devotio fidelium introduxit, ex avaritia veline aliquatenus revocare.**

CANON XXIV.

NE cui liceat eorum, qui in sacerdotali Ordine enumerantur, vel Monachorum, in equorum curriculis subsistere, vel scenicos

dos sustinere. Sed & si quis Clericus ad nuptias vocetur, quando ad deceptionem comparata ludicra ingressa fuerint, surgat & discedat, Patrum nostrorum sic jubente doctrina. Si quis autem ejus rei convictus fuerit, vel cesset, vel deponatur,

SCHOLIION.

Spectacula, ludos praesertim scenicos, esse diaboli pompas, quibus in Baptismo renunciamus, tradit in libro de spectaculis Tertullianus, Sanctus Cyprianus, Sanctus Augustinus frequentissime, uno ore Patres omnes. Quidam tamen eorum cupiditate capti fideles dixerunt: *Planè nusquam invenimus, quemadmodum aperte positum est, NON OCCIDES, NON IDOLUM COLES, NON ADULTERIUM, NON FRAUDEM ADMITTES, ita exerte definitum, NON IBIS IN CIRCUM, NON IN THEATRUM, NON IN AGONEM, MUNUS NON SPECTABIS.* Respondet verò laudatus Tertullianus prohiberi voce Regii Prophetae; *Beatus vir, qui non abiit in Concilio impiorum.* Impiorum quippe concilium reverà erat pessimum ethnici populi cætus, à quo vivus & verus Christianorum Deus sacrilegis vocibus & imaginibus blasphemabatur, & passim clamabant ad praesentem Principem & Magistratum: *Christianos ad Leonem.* Ità Sanctum Polycarpum, Smyrnensem Episcopum, Proconsule sedente in amphitheatro, & universo populo adversus eum personante, fuisse damnatum scribit in catalogo viatorum illustrium Sanctus Hieronymus. Rei enim capitali supplicio addicti passim in munere & arena jubebantur ad bestias pugnare. Ità Ephesi Apostolus Paulus, Romæ pugnavit Sanctus Ignatius. Hinc item in Silicionem Consullem, qui ejusmodi reum de Ecclesiâ a sylo raptum produxerat in amphitheatrum, graviter, teste Paulino Presbytero in ejus vita, invecus fuit Sanctus Ambrosius.

Quatuor erant spectaculorum genera, superius à Tertulliano enumerata: Circus, theatrum, agon, munus, id est, cursus circenses, iustæ agonales sanguinaria arena seu amphitheatrale munus pugnantium cum bestiis, & scenicæ in theatro voluptates, quorum omnium auctores ipsi gentiles Romani, partim ob fœditatem, partim ob crudelitatem, *damabant ignominia & capitis diminutione, arcentes curia, rostris, sententiis, equite, cæterisque honoribus simul, et ornamentis quibusdam.* Abominandas scenæ obscenitates videre possis apud Sanctum Augustinum in locis variis de civitate Dei. Certè vox *Obscœnitas* à scena ducit originem. Cunctis spectaculis admixtam fuisse variam idololatriam ostendit idem Tertullianus, ideòque in quadrigarii furoris, gladiatorii cruoris, scenicæ fœditatis, & Xixticae vanitatis spectacula lapsum fidelem rectè proferbit ad idololatrias in libro de pudicitia. Et in libro de idololatria ad proximè notatam questionem, An fidelis possit publicas in gentili Republica dignitates seu potestates admi-

nistrare, respondit posse, exemplo Josephi Patriarchæ ac Danielis Prophetæ, dummodò spectacula non edat. Nam & munerum editores tamquam idololatrias punit Synodus Eliberina. Et hinc ne ipsi quidem Marcionitæ spectacula adibant.

Ea abrogare statim non potuit Constantinus Augustus, aut alii Principes Christiani. Ab omni idololatria purgarunt, Episcopique fidelibus potiùs disuaserunt, quam interdixerunt. Hinc tertiæ Carthaginensis Synodi Canon undecimus ab eis prohiberi, utique jure naturali ac Divino, dicit omnem fidelem, eorum tamen exhibitionem ac spectationem solis ipse Episcoporum & Clericorum filii, in quos Ecclesiæ fuit semper major potestas, interdicit. Et quarta Synodus Neophytorum mandat à spectaculis abstinere, non tamquam à re damnabili, sed quomodò ab uxoribus & cibis lautioribus. Alius Africanus Canon statuit Principi supplicandum, ut theatrorum & cæterorum ludorum spectacula deinceps non fiant diebus Dominicis ac festivis, praesertim per octavam festi Paschalis: Ut Christiani ad illa non cogantur, & singulariter, ut Gentiles ex ludicra arte conversi possint ab illa macula liberi permanere.

Amphitheatrum & crudele bestiarum munus in Romano imperio viguit usque ad Theodosium juniorem, palàm in ejusmodi spectaculo dicentem ad populum Constantinopolitanum: *An non exploratè cognitum habetis nos ita adsuetos esse, ut nulla crudelia spectacula contemplari possimus?* Non dixit sine fructu: Etenim populus de reliquo ab eisdem abstinere didicit. Hinc & spectatum munus crudele, *Ubi bestis adversum homines pugna est, esse in femina crimen sufficiens ad repudium ac divortium statuit idem Princeps, exindè à Justiniano Augusto laudatus in lege novella de nuptiis ad Joannem Praefectum Praetoriorum.* Spectacula gladiatoria Romæ sustulit Honorius Augustus motus à sanguine Sancti Telemachi seu Almachii monachi, uti referunt ad primam Januarii diem Romanum Martyrologium, in ejus notis D. Cardinalis Baronius, ac in Ecclesiastica Historia Theodoretus. Eadem sustulerant per leges in Codice Theodosiano exstantes Constantinus Augustus atque Constantius successor & filius, at sine pleno effectu, quousque omnes Gladiatores in extremas solitudines amandavit Honorius.

Manserunt soli scenici ludi, & cursus circenses, de quibus Sanctus Ambrosius in funebri encomio Valentiniani secundi Augusti. *Ferebatur Valentinianus privò Circensibus delectari: Sic illud absterfit, ut ne solennibus quidem Principum natalibus vel imperialis honoris gratia Circenses putaret esse celebrandos.* Eisdem delectatum in Italia, & à se correctum Alypium discipulum refert in

- L. 6. c. 7. Confessionum libris Sanctus Augustinus. Et Evagrius Epiphaniensis, agens de capta Syria per Chosroem Persarum Regem tempore Justiniani Augusti, & Thoma Archi-Episcopo Apameensi.
- L. 4. c. 24. Thomas unà cum Chosroë certamen eorum in circo spectare, licet hoc Ecclesiæ Canon vetaret, neuiquam recusat: Quod propterea ab eo factum est, uti omnibus modis Chosroës furorem molliret & mitigaret. Canon itaque solos Episcopos, Clericos, ac Monachos vetabat adesse ejusmodi spectaculis, uti liquet ex lege, ejus confirmatrice, laudati Justiniani, scripta in Codice ad Epiphanium Patriarcham Constantinopolitanum. Eundem praesens Canon innovat & confirmat.
- L. 1. tit. 4. c. 34.
- Cap. 53.
- Cap. 112.
- L. 6. c. 33.
- L. 4. c. 49.
- L. 6. c. 18.

ad supri patientiam, ad audaciam sponsus animatur, ideòque sacras Virgines eis nullatenus posse interesse. Eadem sacris Clericis interdicit Synodus Venetica, & Agathensis, quod illic amatorias cantentur & surpia, obsceni corporum motus choreis, & saltibus efferantur, ac ejusmodi verborum & spectaculorum contagio pollut non oporteat auditum ac obitum sacris mysteriis deputarum. Et Synodus Coyacensis apud Hispanos habita tempore Leonis noni Pontificis: *Presbyteri ad nuptias causa edendi non eant, nisi ad benedicendum: Praesens Canon est mitior, uti & Laodicensis: Quod non oporteat Sacerdotes aut Clericos quibuscumque spectaculis in scenis aut nuptiis interesse, sed antequam Thymelicis ingrediantur, exurgere eos convenit, atque inde exire.* Ravennas sub Honorio quarto Pontifice per Bonifacium Archi-Episcopum celebrata Synodus damnat abusum, quo nuptialibus scenis & saltibus quidem Clerici non intererant, sed quod sponsi ad eorum domos mittebant jocularatores & histriones, munera emendicatuos, atque ita pauperibus obstrictum pauperis Jesu Christi patrimonium in haec fordes effundebatur. *Si quis, inquit illa Synodus, contra fecerit, duplum ejus, quod dederit joculari aut histrioni, restituere Ecclesiæ, à qua habet beneficium, teneatur, per ipsam in usus pauperum convertendum.* Henricum tertium Augustum Sifridum Presbyter, Otto Episcopus Frisingensis, Hermanus Contractus, Paulus Langius, ac Fredericum secundum merito laudat Godefridus monachus, quod è nuptiis suis ejecerint omnes histriones. Eis effundi solita Henricus iussit pauperibus impartiri. Quare merito statuit sacrosancta Synodus Tridentina. *Nuptias Episcopi, ut ea, qua decet, modestia & honestate fiant, curabunt: Sancta enim res est matrimonium, & sanctè tractandum.*

CANON XXV.

Prætereà renovamus etiam Canonem, qui dicit agrestes & quæ sunt in Provincia Parochias inconcussas manere apud Episcopos, qui eas possident; & maximè si triginta annorum spatio eas sine vi possidentes administraverint. Si autem intra triginta annos fuit, vel fuerit aliqua de iis controversia, licere iis, qui se injuria affectos dicunt, de eo actionem movere apud Synodum Provinciæ.

CANON XXVI.

Presbyterum, qui per ignorantiam illicitis nuptiis est implicatus, esse quidem cathedræ participem, secundum ea, quæ sunt in

facro Canone decreta. A reliquis autem operationibus abstinere. Ei enim qui est talis, satis est si venia detur. Ut is autem aliis benedicat, qui debet propria curare vulnera, non est consentaneum. Benedictio enim est sanctificationis impertitio: Qui autem id non habet propter delictum ex ignorantia, quomodo alteri impertiet? Nec ergo publice, nec privatim benedicat, nec Christi Corpus aliis distribuatur, nec aliquod aliud ministerium obeat; sed præcedentia contentus Domino defleat, ut illi ex ignorantia peccatum remittatur: Manifestum enim est, quod nefarium conjugium dissolvitur, nec vir cum ea ullo modo concubationem habeat, propter quam sacra operatione privatus est.

CANON XXVII.

Nullus eorum, qui in Cleri catalogum relati sunt, vestem sibi non convenientem induat, neque in civitate degens, neque iter ingrediens, sed utatur vestibus, quæ iis, qui in Clerum relati sunt, attributa fuerit. Si quis autem tale quid fecerit, una septimana segrege-

SCHOLION.

Luxuriosas Clericorum vestes damnant plurimi Canones, antiqui & recentes. Eiusmodi Clericos deridens Sanctus Hieronymus scribit ad Eustochium: *Tales cum videris, sponso magis existimato, quam Clericos.* Prima Aquigranensis Synodus totis eos viribus elaborare jubet, ut & indumenta virtutum habeant interiora, & per immoderatum cultum caveant debonificare religionis dignitatem exterioris. Legenda est secunda Trullana Synodus secunda Sancti Bernardi Epistola, nec non litteræ Sancti Petri Damiani ad

Romanæ Ecclesiæ Episcopos Cardinales. Rectè tamen in suo Capitulari Herardus Turonensis Archi-Episcopus Clericorum indumenta vult esse munda: *Quæ, inquit Synodus Pontigonensis, deceant apicem tanti status.* Causam dat Sanctus Possidius Calamenfis Episcopus scribens de indumentis Sancti Augustini. *Ex moderato & comperenti habitu erant, nec nitida nimium, nec abjecta plurimum, quia his plerique vel fastare sese insolenter homines solent, vel abjicere, ex utroque non quæ Jesu Christi, sed quæ sua sunt, quærentes.* Et laudata Synodus Aquigranensis: *Inter utrumque virtus discretiõnis moderatissime tenenda est.*

Cap. 16.

CANON XXVIII.

Quoniam in diversis Ecclesiis intelleximus, uva ad altare allata, ex quadam quæ invaluit consuetudine, ministros hanc incruento oblationis sacrificio conjungentes, utraque simul populo distribuere; Decernimus, ut nullus Sacerdos hoc amplius faciat, sed ad vivificationem & peccatorum remissionem solam oblationem populo impertiat, tanquam primitias, autem, uvæ oblationem existimantes. Sacerdotes eam seorsum bene-

benedicentes, petentibus impertire ad fructuum datoris gratiarum actionem, per quos corpora nostra Divina dispositione auferuntur & aluntur. Si quis autem Clericus præter hæc decreta fecerit, deponatur.

CANON XXIX.

Carthaginensis Synodi Canon dicit, ut sancta altaris non nisi à sobriis hominibus peragantur, excepto uno die in anno, in quo cæna Domini peragitur; tunc fortassè propter aliquas in iis locis occasiones Ecclesiæ utiles sanctis illis Patribus hac dispensatione usis. Cùm nihil ergò nos inducat, ut accuratam observationem relinquamus, statuimus Apostolicas ac paternas traditiones sequentes non oportere in Quadragesimæ postrema septimana quinta feria jejunium solvere, & totam Quadragesimam injuria afficere.

SCHOLION.

Ep. 118. c. 7.

Carthaginensis ille Canon est Synodi tertie vigesimus nonus: *Sacramenta altaris non nisi à jejunis hominibus celebrentur, excepto uno die anniversario, quo cæna Domini celebratur.* Exponit Sanctus Augustinus in Epistola ad Januarium. *Præmittimus ex omnium Ecclesiarum consuetudine Eucharistiam sumi non posse, nisi à jejunis. Nannulos tamen probabilis quædam ratio delectavit, ut uno certo die per annum, quo ipsam cænam Dominus dedit, tanquam ad insigniorem commemorationem post cibos offerri & accipi liceat Corpus & Sanguinem Domini. Honestius autem arbitror ea hora fieri, ut qui etiam jejuna verit, post refectorem, quæ hora nona sit, ad oblationem possit occurrere. Quapropter neminem cogimus ante Dominicam illam cænam prandere, sed nulli etiam contradicere audent.* Hoc tamen non arbitror institutum, nisi quia plures, & propè omnes in plerisque locis eo die lavare consueverunt. Et quia nonnulli etiam jejunium custodiunt, manè offertur propter prandentes, ad vesperam verò propter jejunantes. Addit & causam, ex qua plerique in variis locis eo die lavarent.

Cap. 3.

Epist. 64.

Abusus, seu verius, uti & noster Canon loquitur, dispensatorie dissimulationis originem edidit Tertullianus in libro de corona militis: *Eucharistia Sacramentum, & in tempore vidus, & omnibus mandatum à Domino, etiam ante-lucanis cætibus, nec de aliorum manu, quam Præsentium sumimus.* Laudat Africanæ Ecclesiæ morem, cuius & Sanctus Cyprianus in litteris ad Cæcilium manifestè meminit agens adversum Aquarios, ex quo plebs bis de die, manè jejuna, vesperi pransi aut cænatæ Eucharistiam sumebat. Eum abrogarunt posteriores Episcopi, at quadam ejus reliquias, in gentis suarum, licet prævarum, *Christ. Lupt Oper. Tom. III.*

consuetudinum tenacissimæ solatium, in sola Domini cæna reliquerunt. Errat verò Tertullianus Sacramenti hujus perceptionem *in tempore vidus*, sive post pastum, ac ejus oblationem esse omnibus præceptam à Domino. Liber est omninò hominis Montanistæ, atque ita errores erroribus committens Apostolicas aut alias Ecclesiasticas traditiones vult etiam adversus Divinam Legem posse prævalere. Rectè in laudatis ad Januarium litteris Sanctus Augustinus: *Si Dominus monuisset, ut post cibos alios semper Eucharistia acciperetur, credo quod cum morem nemo variasset.* Longè minus, si Dominus istud præcepisset.

Cap. 6.

Africanam consuetudinem videtur secuta fuisse Ecclesia Gallicana, in secunda Synodo Matisconensi dicens injustum, *Ut spirituali alimento corporale præferatur*, ideòque Eucharistiam à solis jejunis fumendam, & addens: *Jam enim de tali causa & in Conciliis Africanis definitum est, quam definitionem nostro quoque dignam duximus sociare decreto.* Adducit jam memoratum integrum Canonem Carthaginensem. Longè aliter Hispaniarum Ecclesia in prima Synodo Braccarenfi. *Si quis feria quinta Paschali, quæ vocatur cæna Domini, hora legitima post nonam jejunus in Ecclesia Missas non tenet, sed secundum sectam Priscilliani festivitatem ipsius diei ab hora tertia per Missas defunctorum soluto jejunio colit, anathema sit.* Ex quo vides, uti latius edisserit secunda Synodus, abusum hunc fuisse novum apud Hispanos, intrusum in solas Ecclesias à Priscilliano seductas. In Domino Jesu Christo non veram ille carnem seu hominem, sed cum Marcione ac Manichæo dogmatizavit phantasma, ideòque passionem ejus & mortem, utpotè non veram, sed imaginariam, & per defunctorum Missam, & sine jejunii tristitia iussit in quinta feria blasphemandam. Plures pervertit ritus Ecclesiasticos.

De eodem abusu scribit Socrates & Hieronimus

L. 1. c. 21. Zozomenus. *Aegyptii, qui Alexandrinis finitimi sunt, & illi, qui Thebaidem incolunt, Sabbatibus Synaxim exequuntur illi quidem, sed non ut mos fert Christianorum, mysteria participant. Nam ubi epulati sunt, & variis cibariis se saturarunt, sub vesperum oblatione facta, mysteriis communicant.* Ità olim communicasse plures Græcorum Ecclesias insinuat Canon quinquagesimus Laodicensis, utpotè bona lex nata ex malis moribus: *Quod non oporteat in Quadragesima postrema septimana jejunium solvere, & totam Quadragesimam injuria affligere, sed oportet totam jejunare.* Ejus namque septimanæ quinta feria ad vesperam omnes ubique Ecclesiæ sumpserunt & obtulerunt Eucharistiam. Isti hunc Canonem innovat hic noster, utique ad veteris abusum de novo irrepentem. Novissimis sæculis irrepsit & apud nos Latinos per hæreticos Hællitas, compressus à Sancta Synodo Constantinensi.

Seff. 13.

L. 4. c. 5.

L. 2. c. 5.

C. 65.

L. 17. c. 25.

L. 4. c. 35.

Rectè addit præsens Canon Eucharistiam, etiam in Domini cœna, à jejunis sumi esse paternam atque Apostolicam traditionem. Testatur idem Sanctus Cyrillus Alexandrinus in libris adversus Nestorium. *Nonnulli ex iis, qui crediderant, hujus mysterii traditionem ac vim ignorantes, ab eo, quod conveniebat, divertere volebant, & omnibus exposita convivio & publicis epulis in Ecclesiis sustinebant: Homines, qui id facere consueverant, objurgat Beatus Paulus, scribens, NUNQUID DOMOS NON HABETIS AD MANDUCANDUM ET BIBENDUM? Quod ipsum in Epistola ad Januarium tradit Sanctus Augustinus, Corinthiorum morem ait ab Apostolo non solummodò correptum, sed & correctum, ideòque per universam Ecclesiam jam servari præscriptam ab illo jejunii legem, & adjungit causam: *Hoc enim placuit Spiritui sancto, ut in honorem tanti Sacramenti in os Christiani prius Dominicum corpus intraret, quam ceteri cibi.* Eandem rationem adducit Tertullianus in libris ad uxorem: *Ante omnem cibum gustus.* Licet eo tempore apud Aftos vigeret vespertina oblatio & communio, matutina tamen, etiam domestica, semper fiebat à jejunis. Et superius laudata Synodus Matisconensis: *Injustum est, ut spiritali alimento corporale preferatur.* Et Nicolaus primus Pontifex in responsis ad quæstiones Bulgarorum. *Remedium salutiferum est Corpus Christi contra peccatum: Et certè quotidie medicos vacuis visceribus sua ceruimus pocula propinare. Et si hoc pro sanitate corporis agitur, quanto potius est pro salute animæ patrandum?* Quocirca hocce jejunium semper debuit esse naturale, adstringens etiam, licet solas Eucharistiæ reliquias fumerent, parvulos, uti liquet ex eodem Matisconensi Canone, Nicephoro Calixto, & Evagrio Epiphaniensi. Porro Dominus post cœnam obtulit & dedit ex causâ admodum speciali, de qua Sanctus Augustinus in laudata Epistola. *Salvator, quo vehementius commendaret mysterii illius altitudinem, ultimum hoc voluit arctius insigere cordibus & memoriâ discipulorum, à quibus ad passionem digressurus erat.* Quam rationem laudat & ampliat Sanctus Eligius Niviomensis Episcopus in octavo ad Epistolam 63. *populum sermone. Aliam in litteris ad Cæcilium**

dat Sanctus Cyprianus. *Christum offerre oportebat circa Vesperam diei, ut hora ipsa sacrificii ostenderet occasum & vesperam mundi, sicut in Exodo scriptum est: OCCIDENT ILLUM AD VESPERAM.* Nos autem Resurrectionem Domini mane celebramus. Eandem rationem in libro de Divinis officiis laudat Sanctus Isidorus Hispalensis Episcopus, & Sanctus Gregorius Nazianzenus in secunda oratione Paschali.

Et hinc non jejunium communicare fuit semper sumatum in Ecclesia crimen. Liqueat ex criminatione adversus Sanctum Joannem Chrysoctomum Episcopus. *Multa adversus me struxerunt: Ajunt me post epulas quibusdam communionem impertisse. Hoc si feci, de Episcoporum libro nomen meum expungatur, nec in orthodoxæ fidei volumine scribatur. Si quidquam ejusmodi perpetravi, abiciat me etiam Christus à regno suo.* Et in litteris ad Pippinum Francorum Regem Stephanus secundus Pontifex accusat Longobardos, quod Corpus Domini nostri Jesu Christi contaminatis vasibus, quos folles vocant, immiserint, & cibo carniùm copioso saturati comedebant eadem munera. *Hinc item natus mos, de quo in litteris ad Hubertum Presbyterum Sanctus Petrus Damiani. Nos hanc consuetudinis regulam in disciplinatis Ecclesiis & didicimus & tenemus, ut Calicem differamus in Missarum sine perfundere, si nosmetipsos in eadem die sacrificium offerre de novo speramus.* Hoc ipsum in Synodo Oxoniensi, habita sub Honorio tertio Pontifice, mandat Stephanus Cantuariensis Archi-Episcopus, & jam pridem omnis Ecclesia recepit.

Epist. 125.

Epist. 4.

Sunt tamen quædam causæ, ex quibus liceat communicare non jejunium. Etenim in laudatis ad Cyriacum litteris pergit Sanctus Joannes Chrysoctomus adversum suos calumniatores. *Si pergant hoc mihi objicere, deponant & Paulum, qui postquam cœnavit, totam domum baptizavit, haud dubiè etiam cœnatam: Nemini autem olim dabatur Baptismus sine Eucharistia.* Dominus illa fuit aut Stephanæ Corinthii, aut Purgariæ Lydiæ: Verùm an utraque aut altera post cœnam baptizata fuerit, forsàn demonstrari non possit. Et antiqua auctoris incogniti Chronologica compilatio scribit de Sancto Udalrico Episcopo Augustano. *Isse Udalricus Episcopus fecit prandium cum Conrado Constantiensi Episcopo, & eodem die factò prandio celebravit Missam solennem coram Clero & populo. De hoc incusatus respondit: EGO NON COMEDI, SED CHARITAS.* At forsàn sit illi adficta fabula, quales & omninò sunt pro Clericis conjugatis litteræ, damnatæ à Gregorio septimo, & passim vocatæ, *Capitulum Udalrici.* Quidquid sit, ejusmodi causam jam pridem refutam, admittimusque eas solas, de quibus Synodus Constantiensis: *Hoc Sacramentum non debet recipi à fidelibus non jejunis, nisi in casu infirmitatis, aut alterius necessitatis à jure vel Ecclesia admisso.* Prima igitur admittenda causa est mortis ex infirmitate periculum, ac viatici necessitas, de qua videatur elegans Epistola Sancti Ivonis Carnutenis Episcopi ad Manassem Meldensem. Alteram admittendam causam edicit septima, confirmatque undecima Toletana Synodus:

Seff. 13.

Ep. 211. C. 2. C. 14.

nodus: Nempè necessitatem complendi sacrificii à Sacerdote in subitam infirmitatem lapsò non completi. Ità juberi ait à sacro bonore mysteriorum. *Extra hunc casum nemo naturaliter non jejunus Missas facere presumat.* Addit tertia Synodus Carthaginensis. *Si aliquorum pomeridiano tempore de-*

C. 29. 48.

fundorum, sive Episcoporum, sive Clericorum, sive ceterorum, commendatio faciendâ est, solis orationibus fiat, si illi, qui faciunt, jam præsumptè inveniuntur. Ex quo liquet Aftos antea etiam ex hac causâ non jeunos celebrasse. Hodie nec licet ad moribundo viaticum conficiendum.

CANON XXX.

AD Ecclesiæ ædificationem omnia facere volentes, etiam Sacerdotes, qui sunt in barbaricis Ecclesiis, complecti cura constituimus. Quare si Apostolicum Canonem de uxore non ejienda pietatis ac religionis prætextu se supergredi debere existimant, & ultra ea, quæ sunt constituta, facere, & ideò communi cum suis consortibus conventionem & consensu inito, à mutua consuetudine abstinent, statuimus eos non amplius cum illis ullo modo cohabitare debere, ut ex eo nobis perfectam sui promissi demonstrationem præbeant. Hoc autem illis non propter aliud, quàm propter eorum pusillanimitatem, extra-neosque ac non satis firmos mores concessimus.

SCHOLION.

Canon imitari adfectat Theodosium Augustum, quem Joannis Patriarchæ Antiocheni Ephesinum Conciliabulum laudat, quod etiam Ecclesiarum Persidis, & earum, quæ sunt inter Barbaros, curam gereret. Porro sextum inter vulgares Apostolicos Canonem pessimè intelligit, quasi ille Episcopis aut Presbyteris præcipiat aut permittat ductæ antea uxoris usum. Certè in lege novella ad Epiphanium Patriarcham Justinianus Augustus, optans omnem Cle-

L. 6. c. 5.

ricum vivere in plena castitate, primo disciplinæ secundum Divinos Canones principio ac fundamento, lucidè fatetur græcum morem esse dispensatoriam ex necessitate adversum Canones indulgentiam, atque adeò præsens Canon errat hanc sanctitatem à barbaris Ecclesiis custodiri ex sola privata conventionem. Pejùs eam illis quasi ob pusillanimitatem, extraneosque & non satis firmos mores concedit. Non malè tamen earum sacros Clericos, conformiter ad duodecimum Canonem, ab uxorum cohabitatione separat: Hoc enim jam pridem & Romana Ecclesia recepit.

CANON XXI.

Clericos, qui in oratoriis, quæ sunt intra domos, sacra faciunt, vel baptizant, hoc illius loci Episcopi sententia facere debere decernimus. Quare si quis Clericus hoc non sic servaverit, deponatur.

SCHOLION.

Viris ac feminis nobilibus haberi Oratorium, Altare, & Presbyterum domesticum, res est antiquissima, & apud Latinos &

apud Græcos. Etenim Constantinus Augustus, teste Eusebio in ejus vita, statim à Baptismo sibi & firmam palatinam, & cum castris ambulatoriam Ecclesiam, Altare, & Clerum instituit, ejusque exemplum secutos & nobiles Palatinos testatur Hermias Zozomenus. Etiam Sancta

L. 1. c. 8.

Gorgonia, uti in ejus funebri Encomio refert frater Sanctus Gregorius Nazianzenus, in domestico Altari Sacrosanctam Eucharistiam habuit. Crediderim & cunctos olim fideles, dum propter Gentilium persecutiones viguit domestica communio, habuisse. Nobilem Teuradum, Desiderii Ducis relictam, quod frequenter cilicio induta in ejusmodi Oratorio nocturnas vigilias persolveret, prædicat Sanctus Gregorius Episcopus Turonensis. Quod Princeps noster Carolus Burgundus, & quivis ejus palatinus, cum domestico suo Presbytero canonicum quotidie officium etiam in castris recitaret, habemus à magno Belgii chronico. Quarta Aurelianensis Synodus laudat & Oratoria Domini prædiorum, & constitutas in potentum domibus parochias. Quæ quomodo differant, & an illæ fuerint vera parochiæ, non possum affirmare. De eisdem quidam intelligunt Zachariæ Pontificis Rescriptum ad Pippinum Francorum Regem, mandans nullum Oratorium, nisi prius dotatum, consecrari à loci Episcopo per Missas dumtaxat privatas, eis non concedi baptisterium aut Presbyterum Cardinalem, sed ad Missas istic faciendas singulis vicibus Presbyterum ab Episcopo possidendi. Ego malim de campestribus Capellis intelligi, de quibus & agit Sanctus Gregorius Magnus in Epistolis illis, à quibus Zacharias Rescriptum suum est mutuatus.

Canonis hujus causam dedit Severi Antiocheni, Anthymi Trapezuntini, Petri Apameensis Episcopi, & Aseclarum præsumptio, de qua in libellis Agapeto Pontifici exhibitis, ac in Constantinopolitana Mennæ Patriarchæ Synodo lectis, queruntur Archimandritæ Dioceseos Constantinopolitane, Antiochenæ, ac Hierosolymitanæ. In multis domos eorum, qui in excellentia sunt, intrant ac indecentia faciunt: In ipsis propriis domibus & suburbis Altaria & Baptisteria erigunt in oppositum veri Altaris, & sancti fontis, & omnia simul contempserunt propter attributum eis patrocinium ab his, qui in domo Domini & aliquo alio modo potentes sunt. Neque istic solummodo baptizarunt, sed & rebaptizare, ac parabaptizare non erubuerunt. Ea, aut certè erecta in ipsis Baptisteria, ac omne sine Episcopi licentia exercitium damnat, & civibus Constantinopolitanis rigidissime in lege novella ad Mennam Patriarcham interdicti Justinianus Augustus, quod in ipsis fierent quedam Catholice & Apostolice traditioni extranea. Quapropter cuncta præsertim Pseudo-Baptisteria haud dubiè destruxit laudata legis istius expostulatrix Synodus, mansisse tamen videtur consuetudo in eis baptizandi nobilium filios, quam ablit, quod prima fronte videtur possit, ut probet noster Canon. Patet ex Canone quinquagesimo nono: In Ade oratoria, qua est intra domum, Baptismus nequaquam peragatur, sed qui illuminatione digni habendi sunt, ad Catholice Ecclesias accedant. Vox, Catholice Ecclesie, lucidè innuit damnata hæreticorum baptizata in privatis ædibus fuisse etiam tunc grassata. Ea resuscitarant post sextam Synodum Monothelitæ.

Permittit tamen Canon in domesticis Orato-

riis fieri Missæ sacrificium, at de licentia Episcopi. Quod ipsum confirmat laudata Justiniani lex, innovatque septimæ Synodi Canon decimus, addens alienos Clericos à Principibus laicis sine proprii Episcopi ac Patriarchæ Constantinopolitani licentia non posse suscipi, sine qua nec ullus Episcopus suo eos possit catalogo incardinare. Eundem apud nos Latinos grassantem abusum proferunt sexta Synodus Parisiensis, Verneasis, & Caroli Magni Capitulare Ecclesiasticum. Synodus Regia-Ticinenfis Clericos absolute ordinatos, ac sub nullius Episcopi disciplina vagantes, ac ab antiquis, utique Toleranis, Canonibus vocatos fuisse acephalos, & pergit: Docendi sunt sæculares viri, ut si in domibus suis Mystera Divina jugiter exerceri debeant, quod valde laudabile est, ab his tamen tractentur, qui ab Episcopis examinati fuerint, & ab Ordinatoribus suis commendatiis litteris comitati probantur, cum ad peregrina migrare est. Urbani secundi Pontificis Synodus Malphitana queritur istud Acephalorum genus denudè emeruisse, morari in curiis, nobilibus viris ac feminis contra Ordinis sui decorum subdi, & precipiendo præcipit, ac prohibendo prohibet, ne quis resineat hujusmodi, sed Procures ab Episcopis procurent Clericos postulare. Et Claromontana Synodus: Nullus Presbyter Capellanus alicujus nobilis esse possit sine concessione sui Episcopi. Confirmat secunda Regia-Ticinenfis in Relatione ad Ludovicum secundum Augustum. Isaac Lingonenfis Episcopi Capitulare ultra Episcopi licentiam vult Oratorium ab eodem dedicari, domum, in qua aliter actum fuerit, Fisco, loci Comitem addicens exauctorationi. Hincmarus Remensium Archi-Episcopo licentiam illam vetuit concedi ab Archi-Diaco, ideoque omnes nobiles ab Ebbonis Præcessoris sui tempore Oratorium habentes sibi referri iussit. Eberhardi Salisburgensis Metropolitæ Synodus statuit, ne ejusmodi Capellani in suis Oratoriis celebrare præsumant, nisi prius Episcopo aut Archi-Diaco faciant obedientiam manuum veniendi ad Synodos, earum mandata recipiendi, dominis suis, quibus passim Parochi non audent, referendi, & observandi Ecclesiastica interdicta.

Aneas Sylvius in libro de statu Europæ sub Frederico tertio Augusto laudat sola ejusmodi Oratoria in nobilium castris ab Ecclesia Parochiali remotis. Conformiter ad Synodum secundam Regia-Ticinensem. Quidam laici, & maxime potentes ac nobiles, quos studiosus ad prædicationem convenire oportebat, juxta domos suas habent basilicas, in quibus Divinum audientes officium ad majores Ecclesias variis venire consueverunt. Queritur Parochiales Ecclesias frequentari à solis afflicis & pauperibus, & ad ista Oratoria etiam decimas transferri. Confirmat Synodus Pontigonensis, latibulosa illa Missarum officia diebus Dominicis ac Festis nullatenus permittens sine expressa Episcopi licentia. Videndus & tertius Canon Synodi Antistiodorensis, & vigesimus sextus quartæ Aurelianensis. Septimæ Synodi Canon decimus vetat laica dominorum negotia curari ab illis Capellanis, mandat verò

familie filios & famulos doceri Divinas Scripturas, utique Symbolum, Dominicam orationem, & reliqua vitæ Christianæ Præcepta. Addit Meldensis per eos eliminanda familie peccata, præsertim famulorum aut filiorum fornicationes, ut sint quasi Parochi istarum domorum.

C. 74.

CANON XXXII.

Quoniam ad nostram cognitionem pervenit, quod in Armeniorum regione vinum tantum in sacra mensa offerunt, aquam illi non miscentes, qui incruentum sacrificium peragunt, adducentes Ecclesiæ Doctorem Joannem Chrysostrum hæc dicentem in interpretatione Evangelii secundum Matthæum: Quamobrem non aquam bibit cum surrexit, sed vinum? Improbam sanè hæresin radicatus extirpans. Quoniam enim nonnulli aqua in mysteriis usi sunt, ostendens quod & quando mysteria tradidit, & quando, postquam resurrexisset, absque mysteriis solam ac nudam mensam apposuit, usus est vino, Ex genimine, inquit, vitis: Vitis autem vinum, non aquam generat: Et ex eo aquæ in sacro sacrificio adjunctionem Doctorem subvertere existimant. Ut non ab hoc tempore in posterum ignorantia teneantur, Patris sententiam orthodoxe aperimus. Cum enim improba Hydroparastatarum, hoc est, eorum, qui aquam offerebant, antiqua esset hæresis, qui pro vino sola aqua in proprio sacrificio usi sunt, refellens hic vir divinus detestabilem ejusmodi hæresis doctrinam, & ostendens quod directè Apostolicæ traditioni adversatur, id, quod jam dictum est, affirmavit. Nam & suæ Ecclesiæ, ubi est illi pastoralis administratio tradita, aquam vino miscendam tradidit, quando incruentum peragi sacrificium oportet, ex Christi nostri Redemptoris latere ex sanguine & aqua contemperationem ostendens, quæ in totius mundi vivificationem effusa est, & peccatorum redemptionem, & in omni verò etiam Ecclesia, ubi spiritalia lumina resulserunt, hic ordo divinitus traditus servatur. Nam & Jacobus Christi Domini nostri secundum carnem frater, cui Hierosolymitanæ Ecclesiæ thronus primùm est creditus, & Basilius Cæsarensium Ecclesiæ Archi-Episcopus, cujus gloria omnem terrarum orbem pervasit, mystico nobis in scriptis tradito sacrificio, ita consecrandum in Divina Missa ex aqua & vino sacrum Calicem ediderunt. Et qui Carthagine convenerunt Sancti Patres his verbis apertè & præcisè mentionem fecere, ut in Sanctis nihil plus, quàm Corpus & Sanguis Domini offeratur, ut ipse Dominus tradidit, hoc est panis & vinum aqua myxtum. Si quis ergo Episcopus vel Presbyter non secundum traditum ab Apostolis ordinem facit, & aquam vino miscens sic immaculatum offert sacrificium, deponatur, ut imperfectè mysterium enuntians, & quæ tradita sunt, innovans.

SCHOLIION.

Hydropsarastatarum seu Aquariorum hæresis esse verè antiqua, utpote cujus meminerunt Sanctus Irenæus, Cyprianus, Philastrius, Augustinus, Joannes Chrysostomus, Epiphanius, Marcionem constitutens principem erroris: *Aqua hic in mysteriis usitur*. Secutus est & Tatianus, Marcionis sectator: *Mysteriis usus est ad imitationem Ecclesie, verum aqua sola usus est in eisdem mysteriis*. Eum in primo hereticarum fabularum libro Theodoretus statuit primum patientem erroris. Pergit Sanctus Epiphanius de Encratiis. *Utuntur & ipsi mysteriis per aquam. Vino omnino non utuntur, diabolicum esse dicentes, & bibentes ut utentes esse iniquos & peccatores*. Severus Apellis discipulus delirat diabolum in serpentis specie cum terra mulieris formam induca commixtum, ac inde vitem processisse. Ex eo fonte & Manichæi blasphemant vinum esse fel principis tenebrarum, ideoque Sancti Leonis tempore, licet nobiscum Sanctum Eucharistiæ Panem dolose fumerent, sacrum tamen Calicem penitus averfabantur. Ex his magistris etiam Mahometes suis sequacibus vinum interdixit. **Ad verò Sanctus Joannes Chrysostomus erroris duces, statuit Ebionitas, de quibus & Sanctus Irenæus: Nolunt celestis vini permixtionem, sed solum illud recolunt aqua**. Adanensis Armeniorum Synodus, existans apud Clementem Galanum, dat causam, *Unionem Divinitatis cum humanitate non fatentur in Christo, sed purum hominem illum affirmant: Et propter vinum, quod rei celestis, nempe Divinitatis, indicium est, nolunt aqua misceri, ne illam videantur unionem admittere, sed solum offerentes aquam, terrestrem tantum hominem illum constituentur*. Ex quo vides principis admodum diversis diversos hosce Aquarios fuisse viros.

Epist. 63. Aliam Aquariorum speciem refert ac impugnat Sanctus Cyprianus in litteris ad Cæcilium. *Omnia religionis & veritatis disciplina subvertitur, nisi id, quod spiritualiter præcipitur, fideliter reseruetur. Nisi in sacrificiis matutinis hoc quis veretur, ne per saporem vini redoleat Sanguinem Christi. Sic ergo incipit & à passione Christi in persecutionibus fraternitas retardari, dum in oblationibus discit de sanguine eius & cruore confundi*. Gentilium Frumentarii, nostrorum mysteriorum non penitus ignari, Christianos ex matutino vini odore venabantur, omnemque illum manè redolentem, tamquam de secta gravissimè suspectum trudebant in custodiam. Quod periculum à plebe sua averfuri quidam Episcopi manè semper in sola aqua, dumtaxat autem vesperè offerrebant in aqua & vino. Erroris causa fuit Episcoporum simplicitas, de qua ibidem Cyprianus. *Viderit, sicut de Antecessoribus nostris vel ignoranter, vel simpliciter non hoc observavit vel tenuit, quod nos Dominus facere exemplo suo & magisterio docuit; potest simplicitati ejus de indulgentia Domini venia concedi, nobis verò non poterit ignosci, qui nunc à Domino admoniti & instructi sumus, ut Calicem Domini*

cum vino mixtum, secundum quod Dominus obtulit, offeramus. Et de hoc quoque ad Collegas nostros litteras dirigamus, ut ubique lex Evangelica & traditio Dominica servetur, & ab eo, quod Christus & docuit & fecit, non recedatur. Unicus ejus in ista Epistola scopus est auctoritate sua Primatiali extinguere istum errorem.

Armenii, dum vitant stulti vitia, in contraria cucurrerunt, solum vinum in Domini Calice offerentes. Erroris originem edidit Gregorius Sisenensis eorum Patriarcha in litteris ad Haytonem ex Rege monachum, patrem Leonis Regis. *In* Ep. 442. *terroga Cænobitas istos tuos confratres, quidnam referant libri, quos & ipsi in futuro Concilio ostendimus, aut quid narret Albanensis Historicus: Id plane, quod universo notum est Orienti. Decem nimirum Episcopos in Teviniensi Conciliabulo permittisse totam penè legem, quæ à divo usque Gregorio, Armeniorum Apostolo ac primo Episcopo, in nobis inviolata perseverat*. Eiusdem Conciliabuli meminit antiqua Armeniorum Historia. *Domini* Cap. 10. *mus Nierfes Patriarcha Pacievantanus, ex oppido Asdarachensi, jussu Regis Persarum, ut Armenos separaret à Grecis, Synodum cogit in civitate Thevini, cujus suffragio decrevit errores varios seductus à Jacobo Syro Eutychnæ blasphemie propagatore, Synodum Chalcedonensem ac duas in Domino naturas anathematizandas, addendum sacro trifragio, mutandum ritum Dominicarum festivitatum, sacrosancto sacrificio detrahendam aquam, atque ita unico elemento unicam in Domino naturam deinceps profitendam, uti testatur Nicephorus Calixtus, merito arguens* L. 18. c. 5. *centiores Armenos, non confusos effutire errorem sibi à Sancto Gregorio Apostolo transmissum. Quomodo Ebionitæ sola aqua solam humanam, ita Armeni Jacobitæ solo vino solam Divinam in Domino naturam duxerit profitendam*.

Aliam erroris causam dant in litteris jam laudatis Gregorius Sisenensis, & Adanensis Synodus per Constantinum Patriarcham celebrata sub Oscino Rege ad annum Domini millesimum trecentiesimum octavum. *Dicebant nefas esse aquam in Calicem injicere, quod aqua corruptibilis sit, in Christo autem nulla fuerit corruptio*. Et quod Dominus neque in cæna, neque post resurrectionem cum discipulis bibens vinum novum in regno Patris sui, fuerit illa usus, quod è quatuor Evangelicis nullus faciat ejus mentionem, quod Sanctus Joannes Chrysostomus non solum Aquariorum abusum damnet, sed omnino omnem in sacrificio aquam. Aquam è Domini latere fluxisse dicebant non ad potum, sed ad solum lavacrum.

Duravit error usque ad Heraclium Augustum, cujus jussu Jeser Necainus Patriarcha in Charnensi Synodo damnavit Theviniense Conciliabulum, restituit Synodum Chalcedonensem, omnem fidem orthodoxam, ac usum aquæ in sacrificio, uti testantur laudata antiqua Historia, Gregorius Sisenensis, Tharsensis Armeniorum Synodus, ac in oratione ibidem habita Nierfes Lampronienis. Verum circa sextæ Synodi temporâ cecidit iusto Dei judicio Patriarchatus in unguis Joannis Ozniensis, hypocritæ nequissimi, de quo eadem antiqua Historia. *Hic jussu Romani Saracenorum* Cap. 17.

Du-

Ductis, & auxilio Caliphæ Babylonis, Synodum congregavit in urbe Manschierti in confinibus Hircanice Provincie, ubi convenientibus cum Armenis sex Assyrii Episcopis, definita fuit una in Christo natura, una voluntas, una operatio, perfidie Eutychnæ superaddita Monothelitica, Canoneque statutum esse non esse amplius in sacrificiis vino aquam miscendam. Et hunc Pseudo-Canonem præsens posteri merito damnat. At nihil profecisse docet nos lamentatio Moyfis doctissimi monachi, laudata ab Armeniorum Menologio ad diem vigesimum quintum Novembris. *Defleo te Armeniorum regio, defleo te universa Septemtrionis ora, lugeo vos Armeniorum Ecclesias, despoliatas specie ornamentis altaris, strenuis privatas ducibus ac Pastoribus*. Miserandos exinde fluctus passa est Armenia, quos Nicolaus primus, Gregorius septimus, Innocentius secundus, alique Romani Pontifices, ac ipsa Florentina Synodus variis medicinis modis conati sunt curare.

Rectè addit Canon aquæ & vini in sacrificio mixtionem esse omnium Patrum dogma, atque ipsius Domini traditionem. Adanensis Synodus id probat testimoniis Sanctorum Irenæi, Athanasii, Basilii, Joannis Chrysostomi, Gregorii Nazianzeni, Cypriani, Hieronymi, Ambrosii, Bedæ, uno ore adseverantium sacrosanctum Calicem ab ipso Domino Jesu Christo fuisse omnino mixtum, idque ex hisce sancti Evangelii vocibus: *Hic est Calix*. Vox enim *Calix* apud Orientales significat, non qualecumque vini vas, sed in quo solet vinum ad potum temperari & misceri. Et quidem Sanctus Cyprianus in laudatis ad Cæcilium litteris addit istud Domini exemplum esse Legem Evangelicam, rigidumque præceptum, cujus prævaricatio aut neglectus sit non solummodo gravissimum delictum, sed & mutilatio hujus ineffabilis Sacramenti. *Aquas, inquit, populos significare, in Apocalypsi Scriptura Divina declarat dicens: AQUÆ, QUAS VIDISTI, POPULI ET GENTES SUNT. Quod perspicimus & in Sacramento Calicis contineri. Nam quia nos omnes portabat Christus, qui & peccata nostra portabat, videmus in aqua populum intelligi, in vino verò ostendi Sanguinem Christi. Quando autem in Calice aqua vino miscetur, Christo populus adunatur, & credentium plebs ei, in quem credidit, copulatur & conjungitur. Quæ copulatio & conjunctio aquæ & vini sic miscetur in Calice Domini, ut commixtio illa non possit ab invicem separari. Undè Ecclesiam, id est, plebem in Ecclesia constitutam, fideliter & firmiter in eo, quod credidit, perseverantem, nulla res separare poterit à Christo. Sic autem*

in sanctificando Calice Domini aqua sola offerri non potest, quomodo nec vinum solum potest. Nam si vinum solum quis offerat, Sanguis Christi incipit esse sine nobis; si verò aqua sit sola, plebs incipit esse sine Christo. Quando autem utrumque miscetur, & adunatione confusa sibi invicem copulatur, tunc Sacramentum spirituale & celeste perficitur. Sic verò Calix Domini non est aqua sola aut vinum solum, nisi utrumque sibi miscetur, quomodo nec Corpus Domini potest esse farina sola, aut aqua sola, nisi utrumque adunatum fuerit & copulatum, & panis unius compage solidatum.

Ad quæ verba scribit Jacobus Pamelius. *Hinc verisimilis videtur eorum sententia, qui admixtionem aquæ ita necessariam volunt, ut sine illa sit irrita Calicis Domini consecratio*. Et quosdam suo tempore ita docuisse adfirmat in Epistola sexagesima nona Sanctus Bernardus, permittens ipse unumquemque in suo sensu abundare. Et favere videntur decretum sub Julii Pontificis nomine relatum à Gratiano in secunda distinctione de consecratione, tertia Synodus Bracarensis, Wormatiensis, ac Triburiensis. *Omnis jam pridem Latina Ecclesia recepit Capitulum Odanis Parisiensis sub Gregorio octavo Pontifice Episcopi: Si de simplici vino, vel aqua sine vino fiat consecratio, vinum reputatur pro Sacramento, sed aqua non reputatur*. Addit Sanctus Petrus Damianus adversum sui temporis deformatos Presbyteros: *Aliquando aqua vino in Eucharistia non miscetur, & sic quodammodo per errorem occulti schismatis à Christo populus separatur*. Atque ita ejusmodi Calicis Sacramentum, licet essentialiter validum, est tamen integraliter mutilum, utpote cui desit pars requiriti à Christo Domino elementi ac significationis. Neque enim in admirando Eucharistiæ sacrificio solus Jesus Christus Deus ac Dominus noster, sed & tota cum ipso Ecclesia, tamquam ex capite & membris corpus unum, & una completa rationalis hostia, Deo Patri & in pane & in Calice offertur: Caput in propria substantia, membra in imagine ac figura, de quo magno Christianitatis dogmate erit alius differendi locus. Interim liquet omnino labi eos, qui aquæ mixtionem autumant esse merum Ecclesiasticum Præceptum. Et quidem per Sanctum Cyprianum jam adductæ aquæ ratio ac significatio est omnino præcipua, attamen & aliæ binæ, qua duplex Domini natura, & qua fluens ex ejus latere sanguis & aqua significantur, sunt admodum momentosæ, omnesque tres esse Divinum institutum adserunt constanter Patres jam laudati.

CANON XXXIII.

Quoniam cognovimus in Armeniorum regione eos solum in Cleri ordinem referri, qui sunt ex genere sacerdotali, iis, qui hoc facere aggrediuntur, mores Judaicos sequentibus: Nonnullos autem eorum, etiam non tonsos, sacros Cantores, & Divinae legis Lectores constitui: Decernimus ut deinceps non liceat iis, qui volunt aliquos ad Clerum adducere, ad ejus, cui manus imponitur, genus respicere: Sed examinantes an digni sint juxta exposita in sacris Canonibus decreta, in Cleri catalogum referri, ut eos Ecclesiasticè promoveant, sive sint ex majoribus suis Sacerdotibus, sive non. Sed etiam ut nulli ex omnibus permittant, juxta ordinem eorum, qui sunt in Clericorum ordinem relati, populo in suggestu Divinas Scripturas recitare, nisi is sacerdotali tonsura usus fuerit, & benedictionem à suo Pastore canonicè susceperit. Si quis autem præter hæc facere deprehensus fuerit, segregetur.

SCHOLIION.

Hæreditaria in Ecclesiasticis dignitates successio est antiquum in Ecclesia malum, adeo ut Polycrates Ephesiorum Archi-Episcopus apud Eusebium Cæsareensem scribat ad Victorem Pontificem: *Septem erant Episcopi mihi conjugatione conjuncti, ego ostendimus sum.* Et Sanctus Gregorius Turonensis Episcopus omnes Antecessores suos gloriatur fuisse de suo sanguine, solis quinque exceptis. Et Brunichildim Francorum Reginam, ne Episcopatum ac alios Ecclesiasticos gradus proximitatis deinceps jure dari permittat, obtestatur Sanctus Gregorius Magnus. De eodem abusu queritur habita sub Ludovico Pio Augusto Synodus Aquisgranensis. Fædissimè per omnem Europam grassatus est, dum per eandem grassabantur impura conjugia Sacerdotum. Eum in Synodo Pictaviensi, quam ex Bibliotheca Vaticana protulit D. Cardinalis Baronius, damnarunt Joannes & Benedictus Cardinales, Legati Paschalis secundi Pontificis, noti in Epistolis Sancti Ivonis Episcopi Carnutensis, in Rhemenfi Synodo Calixti secundi, in Rhotomagensi Legatio Alexandri tertii, in Londinensibus Joannes de Crema Cardinalis, Honorii secundi Legatus, Sanctus Anselmus Cantuariensis Archi-Episcopus, ac ejus post Sanctum Thomam successores Richardus, in Nannetensi Sanctus Hildebertus Archi-Episcopus Turonensis, uti testantur Guilielmus Malmesburiensis, Symeon Dunelmensis, Richardus Prior, Gervasius Cantuariensis, Rogerus Hovedensis, Continuator Florentii Vigornensis, ipse Sanctus Hildebertus in litteris ad Episcopum Claromontanum atque Honorium secundum Pontificem,

atque hic ipse Pontifex in Epistola Nannetenfi Synodi confirmatrice. Innocentii item secundi in Romana Synodo de hac re decretum refert Gratianus. Nullibi fædius, quam apud Hibernos grassatum est malum, uti testatur reliquit Sanctus Bernardus in vita Sancti Malachie Episcopi Dunensis.

Etiam apud Armenios antiquissima est ista successio. Etenim Sancto Gregorio, uti antiqua ipsorum historia & illius apud Laurentium Suriurum vita testatur, in Episcopatum successit Aroftanes filius, & quidem vivo Patri, quod scribit Symeon Metaphrastes, ordinatus Coadjutor. Aroftani successit Verthanes frater germanus, cui Hesychnius & Gregorius filii, atque ita ferè factum usque ad Isaacum secundum, Anastasio primo Pontifici coetaneum, cui injustè per factionem ejecto Divinitus revelatum est, nullum in scelere istius pœnam deinceps è Sancti Gregorii stemmate Episcopum fore. An Joannes Ozniensis, qui transmavit illic omnem Ecclesiæ legem, reduxit ab usum, tacet antiqua Armenia Historia. At neque constat priorem consuetudinem fuisse ab usum: Quoniam non quævis, sed sola hæreditaria consanguineorum successio est abusus. Etenim Dometio, Probi Imperatoris fratri, Episcopo Byzantino, successit Probus filius, eique Metrophanes frater germanus. Principio Sueffionensi Episcopo Lupus, Sancto Genebaudo Landunenfi Latro, Sancto Huberto Leodiensi Sanctus Floribertus, Sancto Arnulpho Metensi Clodulfus, Luitvino Treverensi successit Milo filius: utique, quod semper licuit, per electionem. Et ita Aroftanem Gregorio successisse affirmat Metaphrastes. Eodem modo factum crediderim consanguineis Gregorii Turonensis Episcopi, ac Polycrates

Cap. 75.

8. q. 1. c. 7. Cap. 7.

Nicephor. l. 8. c. 8.

Ephesini. Præfens Canon damnat solam successionem hæreditariam, de qua Joannes Cherna-censis, Ordinis Prædicatorum, in litteris ad fratres suos de erroribus suæ gentis. *Parochi & Episcopi sunt hæreditario jure per consanguineorum violentiam.*

Adversus eandem successionem declamat in secundo suæ consecrationis anniversario sermone Sanctus Leo Magnus. *Dum Divini, quod à Patre Christus Dominus accepit, Sacerdotii Sacramentum etiam ad humanas pervenit functiones, non per generationum tramitem currit, nec quod caro & sanguis creavit, eligitur; sed cessante privilegio Patrum, & familiarum ordine prætermissis eos rectores Ecclesia accipit, quos Spiritus Sanctus præparavit. Ut in populo adoptionis Dei, cujus universitas sacerdotalis atque regalis est, non prærogativa terrenæ originis obtineat unctionem, sed dignatio celestis gratiæ gignat Antistitem.* Et vulgaris Apostolicus Canon fratri, filio, cognato Episcopatum donari vetat etiam Metropolitana per humanum affectum reservatione: *Quod vel specietenus Episcopatus hæredem facere non sit justum.* Et Canon Arabici, rusticano Parocho morienti facientes potestatem designandi sibi successoris, addunt exceptionem: *Dummodò non sit nationis suæ aut consanguineus.*

Ejusdem mali speciem posterioribus sæculis adeò abominata est Romana ac omnis Latina Ecclesia, ut etiam legitimum filium patri proxime in idem beneficium legitimæ electionis via succedere vetuerit Alexander tertius, uti liquet ex ejus apud Gregorium nonum litteris ad Archi-Episcopum Cantuariensem. Archi-Episcopus Casselensis hæsitavit, consulitque Clementem tertium, An legitimi Episcoporum filii possent vel ad sacros Ordines promoveri. Et juramentum, quo primum Latinum captæ Constantinopoleo Patriarcham quidam adstrinxerunt de nullo ad Sanctæ Sophiæ canonicatum promovendo, nisi Veneto per originem aut decem annorum habitationem, reprobavit Innocentius tertius tamquam colligationem iniquitatis, *cum sanctuarium Dei non sit hæreditario jure ab aliquibus poss-*

dendum. Latius hæc referuntur in ejus vita producta in lucem per Franciscum Bosquetum. Hodie servanda est Tridentina reformatio sessionis vigesimæ quintæ.

Altera præfentis Canonis pars damnat non solum Armeniorum, sed & quarundam aliarum Ecclesiarum ab usum, quo laici ex ambone fungebantur officio Lectoris aut Cantoris. Ita illis à Nicæno Canone Gelasius Cyzicenus, quin & catechumenis ab Ecclesia Alexandrina fuisse permissum Socrates affirmat. At præfentem Canonem firmat & septima Synodus, præsertim adversum pueros in Ecclesia legentes, addens obtinere etiam in monachis. Et dudum antea Synodus Laodicensis: *Non oportet amplius præter eos, qui regulariter Cantores existunt, & qui de codice canunt, alios in pulpitu ascendere, & in Ecclesia canere.* Eundem ab usum fuisse in Africana Ecclesia quidam volunt ex Epistola Sancti Augustini ad Quintianum Episcopum, distinguentis laicos & Clericos Ecclesiæ Lectores, dicentisque quadragesimum quartum tertiæ Carthaginensis Synodi Canonem loqui de solis Clericis, nequaquam de laicis, & nullum laicum unica, Apocryphæ præsertim Scripturæ, ad Ecclesiæ conventum lectione evadere Ecclesiasticum Lectorem. Ab usum existimant natum ex induta per Donatistas Clericorum inopia. Quod namque olim soli ab Episcopis benedicti Lectores sint istic ex ambone seu pulpito legere consueti, liquere videtur ex Sancti Cypriani litteris ad suum populum & Clerum. Verum in prima Epistola notari oportet hæc verba: *Fecisse me sciatis Lectorem Saturnum, quem jam pridem communi consilio Clero proximum feceramus, quando et die Pasche semel atque iterum lectionem dedimus, aut quando cum Presbyteris Doctoribus Lectores probaremus.* Laicus in Lectorem promovendus primum per Episcopum & Presbyteros Doctores examinabatur, aliquoties probationis causa legebat in Ecclesia, & ita Clero proximus constituebatur. Ad hunc morem respicit Sanctus Augustinus.

C. 7. 15.

L. 2. c. 30.

L. 5. c. 21.

C. 15.

Ep. 235.

Ep. 24.

33. 24.

CANON XXXIV.

Porro autem cum & hoc Canon sacerdotalis apertè edicat, quod conjugationis, vel sodalitatis crimen etiam ab externis legibus vetitum, multò autem magis hoc fieri in Ecclesia prohibere oportet: Nos quoque observare studemus, ut si qui Clerici aut Monachi inventi sint vel conjurantes, vel sodalitates ineuntes, vel adversus Episcopos vel Conclericos aliquid struentes, à proprio gradu omninò excedant.

CANON XXXV.

Nulli omnium Metropolitanorum liceat, mortuo Episcopo, qui ejus throno subest, res ipsius, vel Ecclesiæ ejus auferre, vel sibi vendicare: Sed sint sub custodia Cleri Ecclesiæ, cui defunctus præfuit, usque ad alterius Episcopi promotionem, præterquam si in eadem Ecclesia non relictæ sint Clerici. Tunc enim Metropolitanus ea non diminuta servabit, ordinando Episcopo omnia reddens,

CANON XXXVI.

Renovantes, quæ à Sanctis centum quinquaginta Patribus in hac à Deo conservanda & regia urbe convenerunt, & sexcentorum triginta, qui Chalcedone convenere, constituta sunt; decernimus ut thronus Constantinopolitanus æqualia privilegia cum antiquæ Romæ throno obtineat, & in Ecclesiasticis ut ille rebus magnifiat, ut qui sit secundus post illum. Post quem magnæ Alexandrinorum civitatis numeretur thronus: Deindè Antiochiæ & post eum Hierosolymitanæ civitatis,

SCHOLIION,

Constantinopolitanum & Chalcedonensem de exaltanda Ecclesia Constantinopolitana Canonem, non tantummodò à Romana Ecclesia, sed & à Basilico Augusto damnatum, supra abundè exposui. Porro Zenonis Augusti legem, cassantem Basilici Edictum, Justinianus & Codici suo inseruit, & in Lege Novella ad Petrum Prætoriorum Præfectum confirmavit, mandans utrumque memoratum Canonem, tamquam leges observari, & beatissimum Archiepiscopum Constantinopoleos, novæ Romæ, secundum habere locum post sanctam Apostolicam senioris Romæ Sedem, aliis omnibus sedibus præpositum.

Et huc in Breviario respicit Liberatus Diaconus: *Licet Sedes Apostolica nunc usque contradicat, quod à Synodo Chalcedonensi firmatum est, Imperatoris patrocinio permanet quodammodò.* Præsens Canon istud, *Quodammodò*, cassare voluit, ideòque synodali auctoritate firmavit Chalcedonensem Canonem, innovavit, auxit, tribuens sedis Constantinopolitanæ æqualia privilegia cum Romana. At longè pessimè. Laudata enim lex disertè sancit *Romæ senioris Papam esse primum omnium Sacerdotum.* Idque secundum definitiones quatuor generalium Synodorum. Quod ipsum in litteris ad Michaellem Patriarcham Constantinopolitanum advertit Pontifex Leo nonus. Nempe Græci ad Eusebianum ac Photianum schisma semper magis & magis accefferunt.

CANON XXXVII.

Quoniam diversis temporibus barbaricæ incurfiones fuere, & ex eo plurimæ civitates infidelibus subjugatæ fuere, ut ideò non possit

ejus civitatis Præsul, postquam ordinatus fuerit, suum thronum apprehendere, & in eo in sacerdotali constitutione collocari, & sic pro ea, quæ invaluit, consuetudine ordinationes & omnia, quæ ad Episcopum pertinent, agere & tractare; Et nos honorem ac venerationem sacerdotio servantes, & gentilem injuriam nequaquam ad Ecclesiasticorum injuriam perniciem exerceri volentes, eis, qui sic ordinati sunt, & propter prædictam causam in suis thronis non sunt constituti, ut absque ullo ex ea re præjudicio conservetur, decrevimus, ut & diversorum Clericorum ordinationes Canonicè faciant, & præcedentiæ auctoritate secundum proprium statum utantur, & sit firma ac legitima, quæcumque ab eis procedit, administratio. Non enim à tempore necessitatis exacta juris observatione circumscripta dispensationis terminus circumscribetur.

CANON XXXVIII.

Canonem, qui à Patribus factus est, nos quoque observamus, qui sic edicit: Si qua civitas ab imperiali potestate innovata est, vel rursus innovata fuerit, civiles ac publicos typos Ecclesiasticarum quoque rerum ordo consequatur.

CANON XXXIX.

Cum frater & Commiister noster Joannes Insulæ Cypri Præsul una cum suo populo in Helleponticam Provinciam & propter barbaricas incurfiones, & ut à gentiliū servitute liberarentur, & Christianissimæ potentæ sceptris purè subjicerentur, à prædicta Insula emigraverit, clementis Dei providentia, & pii Deique amantis Imperatoris nostri labore, constituimus, ut citra ullam innovationem serventur, quæ à divinis Patribus, qui Ephesi primùm convenerunt, prædicti viri throno privilegia concessa sunt, ut nova Justinianopolis Constantinopolis jus habeat, & qui in ea constituitur pius ac religiosissimus Episcopus præsit omnibus Helleponticorum Provinciæ Episcopis, & à suis Episcopis eligatur ex antiqua consuetudine. Mores enim, qui sunt in unaquaque Ecclesia, divini etiam nostri Patres servandos censuerunt, Cyzicenorum civitatis Episcopo Præsuli dictæ Justinianopoleos subiecto existente, ad imitationem reliquorum omnium Episcoporum, qui subsunt prædicto Dei amatissimo Præsuli Joanni, à quo, cum usus postulaverit, etiam ipsius Cyzicenorum civitatis Episcopus ordinabitur.

S C H O L I O N .

Antiocephaliam à Constantiensi Episcopo, Cypriorum Metropolita, præsentiam ad Patriarcham Antiochenum dedit quidem, ac sine pleno effectu, Synodus Ephesina. Hinc tandem inter utramque Ecclesiam prodit concordatum illud, à Canone Arabico laudatum, statutus ut æstivo tempore vacantis sedis Constantiensis Electus ad Patriarchæ manus omnino Antiochiam accedat consecrandus; hyeme autem domi consecratur à sua Synodo. Attamen ad Patriarchæ litteras & præviam confirmationem. Ex quo liquet Arabicum Canonem nequam esse Nicænum, ut potè manifestum Ephesini moderatore, adeoque posteriore. Duravit usque ad Zenonis Augusti tempora, de quibus Theodorus Lector in Collectaneis. *Reliquia Barnabæ Apostoli inventa sunt in Cypro sub arbore cerasca, habentes sub pectore Evangelium Matthæi, manu ipsius Barnabæ scriptum. Qua occasione Cypri viros episcoperunt, ut Metropolis ipsorum liberum haberet Episcopatum, nec Antiocheni Episcopi jurisdictioni subiret.* Errat Nilus Doxopatrius fuisse Evangelium Sancti Marci. Addit Joëlus monachus in Zenone: *Evangelium, à Zenone in templo Sancti Stephani in palatio collocatum, singulis annis magna feria quinta legitur.* Et Georgius Cedrenus: *Ea occasione Cyprius Metropolis facta est, ut jam non amplius sub Antiochia censeretur, sed Constantinopoli subesset.* Quidam existimant textum vitiatum, & pro Constantinopoli legendum Constantiæ. Nec sine fundamento, Si enim ab Antiochena ad Constantinopolitanam sedem translata fuisset Cyprius, mutasset subjectionem, non exuisset; nullo modo exaltata in Metropolim autocephalam: Esse namque Metropolim autocephalam non est aliud, quam esse Metropolim ab omni Patriarchali ac Primatiali potestate liberam atque exemptam.

Ita fuit usque ad annum Domini sexcentimum octuagesimum septimum, ad quem non male scribit Sigebertus Gemblacensis, *Inter Justinianum secundum Augustum & Habdimelech Saracenorum Principem convenit, ut solvant Saraceni Romanis mille numismata, & servum, & equum singulis diebus.* Addit Marianus Scotus redditam

Romanis Africam. Reddita fuit & Cyprius, Constanti Augusto erepta, eamque, præsertim ejus metropolim, penitus destructam restauravit Justinianus, ornatam multis privilegiis, suoque à nomine vocatam Justinianopolim seu Justinianam. Errat Nicephorus Calixtus ita vocatam à Justiniano primo in Theodoræ Augusta, apud Cyprios natæ, honorem. At ecce paucis post annis pacem ex causa levi, quod nempe vestigales Saracenorum nummi ex more Augusti effigie non essent signati, abruptis annis ac mente juvenis Justinianus, dilectosque suos Cyprios, à Saracenis infestatos, jussit migrare in Helleponticam Asiaticæ Diocæseos Provinciam; sub suæ protectionis umbra quiete & gloriose victuros. *Emigravit Joannes Episcopus cum suo populo, ut Christianissima potentia septris pure subiceretur.* Populi partem naufragio periisse, partem maris irati metu in Cypriam rediisse, restantur Græcorum Annales. Eodem fermè modo olim Isauriæ civitatis Episcopus cum suo Clero & Sancti Martyris Donati corpore migrat in Insulam Corcyram, prætenderatque Cassiopi, in quo debet exul, castrum tamquam proprius Episcopus suæ subijcere potestati, fultus sacra iussione circumscripti Mauriti Augusti. Verùm Alcysonus dictæ Insulæ Episcopus intercessit, & Sanctus Gregorius Magnus omnino pro ipso judicavit. Ejectis enim per barbaros Episcopis præstanda esse sola cum congruo sedis honore alimenta, nequam Ecclesiastici throni dignitatem dividendam jura antea ad Illyrici Episcopos rescripserat ex Canone Sardicensi. Quapropter malè præsens Canon advenæ ac peregrino Cypriorum Metropolita hospitalem Provinciam subjecit tamquam Primati, transfusa in ipsum potestate Patriarchæ Constantinopolitani. Hoc enim volunt verba hæc: *Ut nova Justinianopolis Constantinopolis jus habeat, utique in Hellepontum.* Ità Patriarcha Constantinopolitanus Hellepontum, principis violentia olim Primati Ephesino ereptam, eadem violentia amisit. Errant, qui hocce privilegium putant Joanni Episcopo fuisse personale. Contrarium evincunt hæc verba Canonis: *Et qui in ea constituitur Episcopus.* Ea fuerunt phantasmata juvenis Justiniani, postmodum tamen everfa à Patriarchis Constantinopolitanis, non solam Cypriam, sed & cunctas ipsas sedes Patriarchales subdentibus suæ tyrannidi.

L. 16. c. 37.
L. 17. c. 28.L. 12. Ep.
2. 3. 8.

C A N O N X L .

Quoniam Deo hæere per secessum ex vitæ strepitu ac perturbatione valdè est salutare, oportet nos non sine examinatione eos, qui vitam monasticam eligunt, non intempestivè admittere, sed nobis à Patribus traditum terminum in eis quoque servare, ut vitæ secundum Deum professionem ut jam firmam, & à scientia ac judicio factam

hunc

hunc admittamus, post rationis complementum. Qui ergò monasticum jugum est subiturus, ne sit minor quam decem annorum natus, ejus quoque rei examinatione in Præsulis arbitrio sita, an augeri tempus conducibilis existimet ad introductionem & constitutionem in vita monastica. Et si enim Magnus Basilius in sacris suis Canonibus eam, quæ se sua sponte Deo offert, & virginitatem complectitur, si septimum decimum annum compleverit, in Virginum ordinem referendam esse statuit; sed tamen de viduis & Diaconissis exemplum secuti, in dictum tempus, analogia & proportione habita, eos, qui vitam monasticam elegerunt, deduximus. In divino enim Apostolo scriptum est, Sexaginta annorum viduam in Ecclesia eligendam: Sacri autem Canones quadraginta annorum Diaconissam ordinandam esse statuerunt, cum Dei Ecclesiam Dei gratia potentior ac robustior evasisse, & ulterius procedere vidissent, fideliumque ad Divinorum mandatorum observationem firmitatem ac stabilitatem. Quod quidem cum nos quoque optimè intellexissemus, modò statuimus benedictionem gratiæ ei, qui certamina secundum Deum aggressurus est, veluti quoddam signaculum celeriterque imprimentes, hinc eum ad non diu cunctandum & tergiversandum inducentes, vel potius etiam ad boni electionem & constitutionem incitantes.

S C H O L I O N .

Aniquam creandi monachi formam edicit quarta Synodus Toletana. *Monachum aut paterna devotio aut propria professio facit: Quidquid horum fuerit, alligatum tenebit. Proinde his ad mundum revertendi intercludimus aditum, & omnes ad sæculum interdicens regressus.* Confirmat Synodus sexta, & Synodus decima, addens filium paternam devotione obligandum debere esse decennio minorem, quod decimus ætatis annus plenum rationis usum donet, adeoque nolit quemquam sine proprio arbitrio cogi ad tantum totius vitæ onus. Quod additamentum an jus novum statuatur, an antiquum dumtaxat innovet, non facile dixerim. Utraque tamen laudata Synodus corrigit primum Canonem secundæ Synodi Toletanæ, mandantis infantes Clericatu aut monasterio à parentibus oblatos, *Ubi decimum octavam annorum ætatis compleverint, coram omni Clero & populo examinari de experendo conjugio, & bis, quibus voluntas propria desiderium nubendi persuaserit, concessam ab Apostolo sententiam non auferri.* Verùm Garzias Loyaza Canonem loqui vult de solis Clericatu oblati. Quidquid sit, eadem olim parentibus ad parvulos filios seu Clero seu Monachismo addicendos fuit potestas, uti & exemplis & Canonibus possit ostendi.

Quæstio est, Quis istorum Canonum Toletanorum sit conformis antiquis regulis & moribus Ecclesiæ Romanæ? Ratio dubitandi desumitur ex litteris Sancti Leonis Papæ ad Rusticum Archi-Episcopum Narbonensem: *Proposuit monachi propria voluntate susceptum deseri non potest*

Epist. 92.
C. 12.

absque peccato. Alieno igitur arbitrio impositum videtur omnino deseri potuisse. Et consonat Aquigranensis Abbatum Synodus habita sub Pontificatu Paschalis primi. *Puerum pater aut mater tempore oblationis offerant altari, & petitionem pro eo coram laicis testibus faciant, quam tempore intelligibili puer ipse confirmat.* Respondeo tamen ejusmodi oblationem nullatenus excuti potuisse. Etenim Sancto Bonifacio Francorum Apostolo roganti, *Quod si pater vel mater filium vel filiam intra septem monasterii in infantia annis sub regulari tradiderint disciplina, utrum liceat eis, postquam pubertatis impleverint annos, egredi & matrimonio copulari,* respondit Gregorius secundus: *Hoc omnino devotamus, quia nefas est, ut oblati à parentibus Deo filii voluptatis fræna laxentur.* Quod decretum vigesimo secundo suo Canonis inseruit Synodus Wormatiensis celebrata sub Pontificatu Adriani secundi. Idem in Epistola ad Lætam de Paula filiola ante partum Deo promissa, & in litteris ad Gaudentium de filiola Pacatula docet Sanctus Hieronymus, & de semetipso per matrem etiam ante partum devoto Theodoretus in vita Macedonii Anachoretæ. Puerum Beato Gregorio in monasterio ad clium Scauri à parentibus oblatum, dum postea ad nuptias transit, fuisse ut apostatam Divinitus punitum scribit ad Nicolaum secundum Pontificem Sanctus Petrus Damiani. Eundem rigorem, juxta Sancti Benedicti Regulam, perdurasse adhuc temporibus Sancti Bernardi, liquet ex prima ejus Epistola, tractante oblationem ac reliquam causam fratris Roberti.

Epist. 7.
Epist. 12.

L. 1. Ep. 9.

Nec aliud docuit Sanctus Leo: *De sola adultæ per propriam electionem professione rogatus, de eadem sola respondit, ut clarè docet ejusdem Epi-*

Epistola caput proximè sequens. Porro Aquensis illa Synodus paternam oblationem majoris damtaxa firmitatis gratia, ad occludenda quorundam adversus ejusmodi oblationis vinculum frequentia obloquia, voluit à puero ad plenum rationis usum perducto ratificari. Notanda sunt hæc verba: *Tempore oblationis offerant altari, & petitionem pro eo coram laicis testibus faciant.* Est ritus à Sancto Benedicto ad majorem solemnitatem ac firmitatem adjectus, cujus etiam in laudata jam Epistola meminisse Sanctus Bernardus, & quem accuratè describit chronicon monasterii Novalicensis. Fuisse oblationi substantialem adfirmare apud Gratianum videtur Nicolaus primus Pontifex in litteris ad Episcopos Germaniæ constitutos in regno Regis Ludovici. Ex adductis item testimoniis liquet ejusmodi oblationem fieri potuisse non tantum per patrem, sed & per matrem;

A. 1190.

Duravit apud nos Latinos usque ad Celestinum tertium Pontificem, de quo antiqua incogniti Auctoris compilatio chronologica: *Hic Papa constituit, ut pueri, cum venissent ad annos discretionis, id est, ad quindecim annos, si noluerint remanere in claustris, licitè possint ire ad seculum, & ad hereditatem suam.* Quod decretum habuit justissimas rationes. Ex eisdem eandem parentum potestatem quoad Græcam Ecclesiam ligat & aufert præsens Canon, nullum nisi propria electione volens fieri monachum, id est, nisi post completum decimum ætatis annum. Ità tamen ut Episcopus ex causis possit & majorem ætatem exigere. Statuere se fateatur adversus Sanctum Basilium, in professura virgine requirentem annos quindecim; verum imitari se addit Synodum Chalcedonensem, sexaginta annos in Diaconia ab Apostolo requisitos contrahentem ad quadraginta: Quod humana infirmitas ad Divina mandata atque consilia adimplenda jam per Dei gratiam evaserit potentior. Quæ ratio an subsistat, est longæ indaginis. Et Basilium offendendi filii aut filiz potestatem in parentibus omnino agnovit.

Ep. 25.

Rectè Canon vitam monasticam vocat *secessum ex vitæ strepitu ac perturbatione.* Ità ad Ecclesiam Vercellensem scribit Sanctus Ambrosius *Clericorum officia in theatro ac stadio, monachorum instituta esse in spelunca & secreto.* Et Eutyches hierosolymita ad Ephesinum latrocinium dixit se *vivere in silentio absque ullo negotio & perturbatione.* Et ad Sancti Flaviani Patriarchæ Constantinopolitani ac ejus Synodi Legatos *degere se in monasterio tamquam in sepulchro.* Et apud Sylvestrum Sguropulum in Florentini Concilii Historia Marcus Ephesiorum Episcopus optasse se semper ait *in antris suis dierum tranquilla silentia exigere.* Etiam in Epistola ad Rusticum Archi-Episcopum Narbonensem Sanctus Leo Episcopatum laborem, monachatum vocat otium atque silentium. Et hinc Sanctus Sophronius Hierosolymæ Patriarcha in litteris ad Sergium Constantinopolitanum gravissimè lamentatur se ex incurioso silentio devenisse in fluctus ac turbas Episcopatum causarum. Et in litteris ad Severum Scholasticum Constantinopolitanum Ferrandus Ec-

Sect. 10.
f. 5.
Ep. 92. c. 1.

Ep. 2.

clesia Carthaginensis Diaconus: *Beatum me existimabo, quando positus in silentio monasterii cantaverero, CUSTODIAM VIAS MEAS, UT NON DELINQUAM IN LINGUA MEA.* Sancti Gregorii Magni è monacho Romani Pontificis assidua est querimonia: *Veni in altitudinem maris, & tempestas demersit me.* Lamentatur se omni quietis suæ gaudio per Episcopatum amissio, rediisse ad clamores & tumultus vitæ secularis. Etenim monasteria esse portus, hortos conclusos, paradisos, cœli scalas, justorum tabernacula, arcanam ac Divinam Philosophiam, vitam Angelicam, disciplinam cœlo lapsam, animarum vivaria, assiduè leges in Sanctis Patribus. Et hinc in Ecclesia nullum sædius monasterium, quam monachus inquietus.

Rectè item Canon monasticam professionem vocat *Benedictionem gratiæ,* utique adjuratur monastica certamina. Dura enim ac laboriosa est vita monastica, perpetuus pugillatus, militiæ species, martyrio adfinis, ideoque in lege novella ad Epiphanium Patriarcham Constantinopolitanum pulchrè Justinianus Augustus monachos vocat *monasticæ Philosophiæ certatores.* Et quidem Goffredus Abbas Vindocinensis existimavit, aut certè graviter dubitavit eam benedictionem esse consecrationis speciem, manus impositionem, Sacramentum ex Apostolica traditione celebrandum, quod possit à solo Abbate, non à simplici monacho imprimi, ac nullo pacto aut casu iterari. At rectius ejus Episcopus Sanctus Ivo. *Monachi benedictio aliam vim mihi habere non videtur, quam super populum Sacerdotis oratio.* Eam Sancto Antonio ac aliis antiquis monachis dicit fuisse ignotam, multiplicatis postmodum monachorum gregibus inductam ex quadam cautela, tamquam religionis vinculum humanæ infirmitati provisum, *Ut monasticus ordo, quanto firmius in conspectu Dei & hominum, & solemnius ligaretur, tanto robustius ac devotius à monachis servaretur: Et qui vellent ab hoc proposito recedere, testimoniis pluribus convincerentur, & tamquam jurati in Christi Sacramenta tyrones ad propositum suum reverti cogerentur.* Et hinc liquet Dionysium illum, qui nobis monachorum benedictiones producit, non esse Areopagitam Apostoli discipulum, sed Sancto Antonio ac primis ejus discipulis posteriorem.

L. 5. c. 3.

Ep. 47.

Quæstio est, Quomodo ea benedictio vocetur *Signaculum monacho imprimendum?* Ex hinc sane Goffredus Vindocinensis existimare potuerit eam esse manus impositionem, spectantem ad Ecclesiasticæ Ordinationis Sacramentum, gratiæ impressivam ex opere operato. Respondeo in textu Græco non esse vocem *Χειροτονία*, sed vocem *Σφραγίς*, quæ apud profanos Scriptores passim sigillum, notam, characterem, aut ejus impressivum instrumentum, apud Christianos autem passim significat sacrosanctum signaculum aut characterem crucis. Ità usitatas leges à Sancto Justino Martyre, Cyrillo Hierosolymitano, Gregorio Nazianzeno, Gregorio Nysseno, Epiphanio, Joanne Chrysostomo. Et hinc ad secundum Chalcedonensem & quinquagesimum primum Sancti Basilii Canonem Joannes Zonaras

tas

ras & Theodorus Balsamon ajunt Episcopos, Presbyteros, Diaconos, Subdiaconos *Χειροτονέσθαι*, ordinari per manus impositionem, Cantores & Lectores *Σφραγισθέναι*, caractere signari, Economos, Chartularios, Paramonarios *Παραβάλλεσθαι*, simpliciter promoveri. Et Joannes Citri Episcopus in Responsis ad Constantinum Cabasilam, extantibus in quinto libro Juris Orientalis, quasdam Ecclesiæ dignitates ait olim conferri solitas solo Episcopali codicillo, quasdam etiam caractere, id est, impresso signo crucis. Et quidem Joannes Zonaras *Σφραγισθέναι* Lectoribus & Cantoribus imprimi consuetam rectè ait spectare, nempe ut cæremonialem ornamentum, ad *Χειροτονία*. At quomodo & ipse & Theodorus Balsamon ajunt Episcopum, Presby-

terum, Diaconum, Subdiaconum, non sphragide, sed sola cheirotonia creari, cum certum sit etiam ipsis in ordinatione impressum fuisse sacrosanctum crucis signaculum? Nempe Lectoribus & Cantoribus imprimebatur modo singulari, de quo Symeon Thessalonicensis Archi-Episcopus in opere de sacris Ordinationibus, describens Ordinationem Lectoris. *Postea sigillatur. Tondet enim Episcopus capillos capitis ipsius in formam crucis, Divinum ac tremendum Trinitatis nomen super eum invocans.* Quid simile cum debitis orationibus ac Divini nominis invocationibus ab Abbate aut monasterii Presbytero factum fuit super profitentem monachum, atque hæc est gratiæ benedictio, & impressa sphragis, de qua noster Canon.

C A N O N X L I.

EOS, qui in urbibus vel vicis in clausuris volunt secedere, & sibi ipsis separatim attendere, prius quidem in monasterium ingredi oportet, & anachoreticam, hoc est, ab aliis separatam ac semotam vivendi rationem exercere, & spatio triennii ei, qui mansioni præest, in Dei timore parere, & obedientiam in omnibus, ut æquum est, implere, & ità hujus vitæ eligendæ institutum profitentes, & quod eam ex toto corde sua sponte amplectuntur, ab ejus loci Præfule examinari: Deindè sic alio anno extra clausuram fortiter se gerere, ut scopus eorum evadat manifestior. Tunc enim plenè ac perfectè significabunt, quod non inanem gloriam captantes, sed propter ipsum reverè pulchrum ac honestum hoc silentium persequuntur. Post tanti autem temporis complementum, si in eodem eligendæ vitæ instituto permaneant, includi ipsos; & eis non amplius licere, quando voluerint, ex tali mansione egredi, præterquam si propter communem utilitatem, vel aliam necessitatem ad mortem urgentem, ad id trahantur, & ità cum benedictione ejus loci Episcopi. Qui autem sine his jam dictis causis ex suis habitaculis exire aggrediuntur, primo quidem vel invites dicta clausura coerceri, deindè jejuniis & aliis afflictionibus ipsos curare, scientes quemadmodum scriptum est, quod nemo, qui manum aratro immisit & retro conversus est, aptus est regno cœlorum.

S C H O L I O N.

L. 5. c. 3.

*A*nachoretas esse idem, quod *Discedentes*, vocarique etiam *Hesychastas*, id est, quiescentes, advertit in lege novella ad Epiphanium Patriarcham Justinianus Augustus. Eorum auctorem fuisse Sanctum Paulum Eremitam, aut etiam Sanctum Joannem Baptistam, illustratorem verò Sanctum Antonium scribit ad

Eustochium Sanctus Hieronymus. *Evagrius Epist. 22.* Epiphaniensis distinguit triplices: In cellulis c. 15. 16. reclusis, in speluncis aut secretis terræ latibulis, L. 1. c. 21. ac sub dio in sylvis degentes, dictosque græcè *Boscos*, Latine Pabulatores, quod spretis humanis alimentis, terram, non pecudum, depascuntur. Sanctus Petrus Damiani in libro de institutis suæ Congregationis. *Eremitarum ordo* Cap. 3. *bipartitus est: Alii cellulas incolunt, alii passim per eremi deserti gradientes certas ades habere contemunt.*

nunt. Hos Anachoretas, istos dicit appellari Eremitas, quod eis nomen commune factum sit spectale. Quamvis hujus temporis fratres superbum ducant hoc sibi arrogare vocabulum, sed humilitatis causa Penitentes se potius gaudeant appellari. Eorum primitias in laudatos à Hieremia Propheta filios Jonadab refundit.

C. 7. Merito in commentariis Michæe Prophete Sanctus Hieronymus damnat eos, qui odio humani generis eligunt vitam solitariam, qualem Timonem fuisse Athenis legitur: Non quod solitaria vita & Prophetica, quam habuerunt Elias & Joannes, condemnanda sit, sed quia ceteros despiciens ipse superbiat & habitat in saltu vitiorum. Eam in Threnorum commentariis eligendam adserit à solis verè & non ex parte perfectis, qui & in eremo squalidiores solitudinis, & in cœnobio infirmitates fratrum equali magnanimitate sustentent. Quæ omnia pluribus docet in litteris ad Rusticum monachum, rogantem, Num solus, an cum aliis in monasterio deberet vivere. Eremiti grandia & multa pericula enumerat, ac respondet: De ludo monasteriorum hujusmodi volumus egredi milites, in vita cœnobitica perfectos, solos deinceps cum solo diabolo sine metu duellaturos. Ità apud Hermiani Zoomenum Sanctus Antonius Paulo simplici separata vita non fecit potestatem, nisi ubi amplius Preceptore non egeret. Hinc statuit Synodus Venetica. Servandum de monachis, ne eis ad solitarias cellulas liceat à congregatione discedere, nisi fortè probatis post emeritos labores.

C. 3. Confirmat Synodus Agathensis, prima Aurelianensis, Francofordiensis, septima Toletana, & Caroli Magni Capitulare ad monachos. Legi oportet elegantissimas de hac re litteras Sancti Petri Damiani ad nescio quem Abbatem, Sancti Iwonis Carnotensis Episcopi ad Robertum monachum Bonæ-Spei, ad Bernerium ejus Abbatem, & ad monachos Columbenses, nec non Stephani Episcopi Tornacensis ad Willelmum monachum Bieriensem. Et hæc omnia confirmat etiam præfens Canon, neminem permittens fieri Reclusum aut Anachoretam, nisi qui toto triennio fuerit insignis Cœnobita.

L. 1. c. 13. Porro Anachoretis non licere reditum ad vitam cœnobiticam docet etiam in litteris ad Damianum nepotem Sanctus Petrus Damiani, in litteris item ad Blancam ex Comitissa Sanctimonialem, ac in libro de suæ congregationis institutis addit hæc verba Sancti Romualdi: Tale propemodum est in eremo ad monasterium reverti, quale de monasteriali ordine ad sæculum asportari. Causam dat in laudata novella lege Justinianus: Quod Anachoretæ in contemplatione & perfectione degunt, à communione ad meliora excepti. Possentamen in Abbates eligi, atque ità ad monasterium revocari docet Sanctus Ivo in litteris ad Gaudredum Reclusum. Ità ab Angelo è spelunca evocatum Sanctum Pachomium testatur Her-

C. 78. C. 22. C. 12. C. 5. C. 2. L. 6. Ep. 12. Ep. 34. 37. 209. 192. Ep. 176. L. 3. c. 13. mas Zoomenus. Et hoc volunt hæc verba Ca-

nonis: Propter communem utilitatem.

Merito item Canon novæ huic vitæ prærequirit annum novæ probationis. Reformationis exordio requisitum fuisse etiam à monachis Cluniacensibus insinuat in litteris ad Goffredum Abbatem Vindocinensem Sanctus Ivo, dicens ab eis in monachis è non reformatis monasteriis ad se venientibus iterari monachalem benedictionem, quod nempe & novam probationem atque professionem, cui impartiebatur ista benedictio, ab illis exigerent.

Porro ad primum Religionis ingressum probari est res antiquissima. Toto triennio, & quidem in distincto habitu, probari mandat Sancti Pachomii Regula, data per Angelum, & multorum Patrum encomiis laudata. Sancti tamen Antonii propago passim in ipso ingressu & vestiebatur monastico schemate, ac unà profitebatur. Quin & plurimi, quos inter & Sanctus Augustinus, unà cum Baptismo suscipiebant professum monachatum. Ità fuit usque ad Justinianum Augustum, cujus quinta ad Epiphanium Patriarcham lex novella requirit probationis triennium in veste & tonsura laicali, ideòque juxta sacras regulas, quas nescio alias, quàm Pachomianas. Eas ipse extendere conatur ad omnem Ecclesiam. Hanc legem in litteris ad Italæ ac Illyrici Metropolitanas respicit Gregorius Magnus. Si qui ex militaribus numeris in monasteriis converti festinant, juxta normam regularem debent in suo habitu per triennium probari, & tunc monasticum habitum Deo auctore suscipere. Adversus Mauritium Augustum, qui solos pleno suo tempore perfunctos, aut pro culpa expulsos milites exierat posse fieri monachos, dudum luctatus fuit sanctissimus Pontifex, tandemque illum ab iniqua lege dimovit, eo tamen stipulato pacto, ut circa ipsos servaretur jam dicta Justiniani lex, istudque pactum omnibus sui Patriarchatus Metropolitanis per laudatas litteras promulgat.

Eandem legem quoad servos monachari volentes recepit in sua Synodo Romana. Nequaquam quoad homines liberos. Quod enim Barbatianus, monasterii Neapolitani Abbas, nescio quem Mauritium, secularem hominem, & non anie probatum, per ea tempora tonsuravit, liquet ex laudati Pontificis Epistola ad Fortunatum Episcopum ejusdem civitatis. Verùm Mauritium ille, ablatis secum aliis monachis, fuga de eodem monasterio discedens, Barbatiani festinationem monstravit fuisse præcipitem ac temerariam, peperitque hunc Canonem Gregorianum ad eundem Episcopum: Monasteriis omnibus Fraternitas vestra districtius interdicit, ut eos, quos ad convertendum susceperint, priusquam biennium in conversatione compleant, nullo modo audeant tonsurare. Ex quo vides Justiniani de rebus Ecclesiasticis leges novellas à Romana Ecclesia non fuisse curatas.

L. 4. Ep. 44. L. 8. Ep. 23.

Ep. 1. Litteris ad Heliodorum monachum Sanctus Hieronymus. Interpretare vocabulum monachi, hoc est, nomen tuum: Quid facti in turba, qui solus es? Et in litteris ad Rusticum monachum. Mihi oppidum carcer est, & solitudo Paradisus. Quid desideramus urbium frequentiam, qui de singularitate censetur? Et de Sancto Joanne Chrysostomo scribit Hermias Zoomenus. Eos, qui in monasteriis suis modeste conquiescerent, atque ità philosopharentur, magnificè Joannes laudabat, atque ut à nemine lederentur, haberentque necessaria, sollicitè procurabat; at si quando foras egredierentur, ac per urbem conspicerentur, tum eos, quasi Philosophiam suam dedecore afficerent, convitiis proscindebat, & ad sua propellebat. Hujusmodi monachorum dux Isaacius optimum patrem, tamquam seivum, iracundum, arrogantem, brutalem ubique traduxit, & calumniosissimè in Synodo ad Quercum accusavit. Quare merito Episcopi ab Ephesina Synodo ad Principem Theodosium Legati in suis ad eandem Synodum Relationibus laudant Dalmatium Archimandritam, qui per annos octoginta reclusus extra monasterii septa numquam pedem extulerat. Legenda est elegans Epistola Sancti Petri Damiani ad Teuzonem monachum Florentinum.

Ep. 199. Ep. 23. Ep. 15. L. 2. c. 13. Porro nigræ vestes sunt antiquus omnium monachorum atque monacharum color, de quo Sulpitius Severus in Dialogis, agens de Sancto Martino monacho & monachorum in Galliis primo auctore: Martinum in veste bispida, nigro & pendulo pallio circumiectum vident. Et in litteris ad Ecdiciam Sanctus Augustinus disertè scribit vestes nigellas esse monachæ indumentum. Hinc de Blesilla monastice adgressa ait Sanctus Hieronymus: Pulla tunica, cum humi jacuerit, minus sordidatur. Et de Sancta Asella: Tunicam furviorem induta se repente Domino consecravit. Et adversus Jovinianum monachum Apostatam, jam in Clero luxuriantem: Tunica pexa, & nigra subucula vestiebaris, nunc lineis & sericis vestibus ornatus incedis. Et ad Nepotianum Clericum Ecclesiæ Aquilejensis: Vestes pullas æquè devota ac candidi.

CANON XLII.

Eos, qui dicuntur Eremitæ, qui quidem nigris vestibus induti & capite comati urbes obeunt, & cum viris sæcularibus ac mulieribus versantur, & propriæ professioni faciunt injuriam, statuimus, si elegerint quidem tonsis comis reliquorum monachorum amictum suscipere, eos in monasterio constitui, & inter fratres referri. Quod si hoc non elegerint, ex urbibus expelli, & solitudines habitare, ex quibus sibi etiam denominationes confinxere.

SCHOLION.

Ep. 1. Adversum ejusmodi Eremitas scribit etiam in litteris ad Heliodorum monachum Sanctus Hieronymus. Interpretare vocabulum monachi, hoc est, nomen tuum: Quid facti in turba, qui solus es? Et in litteris ad Rusticum monachum. Mihi oppidum carcer est, & solitudo Paradisus. Quid desideramus urbium frequentiam, qui de singularitate censetur? Et de Sancto Joanne Chrysostomo scribit Hermias Zoomenus. Eos, qui in monasteriis suis modeste conquiescerent, atque ità philosopharentur, magnificè Joannes laudabat, atque ut à nemine lederentur, haberentque necessaria, sollicitè procurabat; at si quando foras egredierentur, ac per urbem conspicerentur, tum eos, quasi Philosophiam suam dedecore afficerent, convitiis proscindebat, & ad sua propellebat. Hujusmodi monachorum dux Isaacius optimum patrem, tamquam seivum, iracundum, arrogantem, brutalem ubique traduxit, & calumniosissimè in Synodo ad Quercum accusavit. Quare merito Episcopi ab Ephesina Synodo ad Principem Theodosium Legati in suis ad eandem Synodum Relationibus laudant Dalmatium Archimandritam, qui per annos octoginta reclusus extra monasterii septa numquam pedem extulerat. Legenda est elegans Epistola Sancti Petri Damiani ad Teuzonem monachum Florentinum.

Ep. 4. Porro nigræ vestes sunt antiquus omnium monachorum atque monacharum color, de quo Sulpitius Severus in Dialogis, agens de Sancto Martino monacho & monachorum in Galliis primo auctore: Martinum in veste bispida, nigro & pendulo pallio circumiectum vident. Et in litteris ad Ecdiciam Sanctus Augustinus disertè scribit vestes nigellas esse monachæ indumentum. Hinc de Blesilla monastice adgressa ait Sanctus Hieronymus: Pulla tunica, cum humi jacuerit, minus sordidatur. Et de Sancta Asella: Tunicam furviorem induta se repente Domino consecravit. Et adversus Jovinianum monachum Apostatam, jam in Clero luxuriantem: Tunica pexa, & nigra subucula vestiebaris, nunc lineis & sericis vestibus ornatus incedis. Et ad Nepotianum Clericum Ecclesiæ Aquilejensis: Vestes pullas æquè devota ac candidi.

L. 2. c. 13. das. Quod nigrum pallium, uti ad Eustochium scribit, esset solorum monachorum. Causam dat in litteris ad Marcum Presbyterum Celedensem: Quod monachi vestis sit tunica penitentiæ. Etiam Sanctum Fulgentium monachum nigro usum fuisse pallio scribit in ejus vita Auctor incognitus, at probatissimus. Eodem semper usæ est, licet Regula permittat omnem nativum lanæ colorem, sacra propago Sancti Benedicti. Et hinc de omnibus generaliter Franciæ monachis statuit Gualo Cardinalis, Legatus Paschalis secundi Pontificis: Monachi cappis non nigris de cætero non utantur. Nempe omnibus per suam monarchiam monachis Sancti Benedicti Regulam & vestem imposuerat Carolus Magnus.

Ad annum tamen Domini, quo Pontifex creatus est Paschalis secundus, millesimum nonagesimum nonum scribit in Mariani Scoti appendice Abbas Dodechinus. His temporibus exorta est secta monachorum, qui non nigris, sed grisæ induuntur vestimentis, cujus auctor existit quidam Adam, ut dicunt. Successerunt & alii, de quibus in Sigeberti Gemblacensis appendice Robertus Abbas Montensis. Erat circa hæc tempora, pulchra & decora faciès Ecclesiæ, diversorum Ordinum ac professionum circumdata varietate, dum hinc Præmonstratenses, hinc Cistercienses, inde Cluniacenses monachi, tum & diversi habitus ac professionis Sanctimoniales. Aderant & Grandimontenses & Carthusienses, tandem accesserunt varii fratrum mendicantium Ordines, atque ità inter Cistercienses & fratres Minores quæstio, de qua Monachus Erfordiensis in additionibus ad Lambertum Schafnaburgensem, & Paulus Langius in chronico Ecclesiæ Citizenis. Grisæi monachi, Cistercienses videlicet, in Concilio Ordinis generali statuerunt contra Minores fratres, quod nusquam ad hospitium deberent suscipi vel admitti: Uti que ob paritatem coloris in habitu. Antiquitus enim & ipsi Cistercienses foccos gesserunt grisæos, ut usque bodiè in monialibus eorum cernitur & observatur, quæ omnes cucullis utuntur grisæis. Tam rigidi statuti causam proximiorum adducit chronicon Patrum Prædicatorum Colmariensium. Tandem Cistercienses adsumpta nigra cuculla litem finierunt.

Adversus vagantium Eremitarum pilos & barbas. N. bas

Christ. Lupi Oper. Tom. III.

C. 31. bas scribit etiam in libro de monachorum opere Sanctus Augustinus. *Venalem circumferentes hypocrisis timent, ne vilior habeatur tonsa sanctitas, ut videlicet qui eos videt, antiquos illos, quos legitimus, cogitet Samuelem, & reliquos, qui non tondentur.* Duras hypocrisis illi inter novos Africanos monachos de tonsa & adversus Apostolicum Canonem comato virili capite lites excitant. Et Sanctus Hieronymus in litteris ad Eustochium: *Viros fuge, quibus femine contra Apostolum crines, hircorum barba, nudi in patientia frigoris pedes.* Causam horum omnium dat Theodoretus in prima oratione de providentia, quod gentiles pallio albo, barbae prolixitate, & capitis capillitio Philosophiam metirentur. Et in libro de velandis Virginibus Tertullianus: *Seculum, amulum Dei, virgini casum capillum decori mentitur, puero promissum.* Et hinc Maximo, e Cynica ad Christianam seu Clericatus seu monachatus Philosophiam per Petrum Patriarcham Alexandrinum traducto, scribit in historia Ecclesiastica idem Theodoretus statim *pilos abrasos.* L. 5. c. 8. Quod suos Ecclesia Philosophos vellet etiam quoad haec exteriora a gentilibus diffidere. Rationem edicit in libro jam laudato Tertullianus: *Vir non est naturaliter consecutus ambitionem capillo-*

rum, quia radi sive tonderi non sit illi turpe, quia non propter illum Angeli exorbitarunt, quia gloria & imago Dei, quia caput ejus Christus. Hinc eos, qui Sanctum Paulum Eremitam ajunt fuisse calcaneo tenuis crinitum hominem, ut fabulatores arguit in ejus vita Sanctus Hieronymus. Et de Sancto Martino Storaci Anachoreta scribit ad supra memoratum Teuzonem Sanctus Petrus Damiani. *Jam per tria ferè lustra non prodiit, sed neque capillos rotundit, neque barbam rasit. Hoc siquidem & ipsi crines evidenter asserunt, qui jam fortè prolixiores illo, talo fluunt. Quamquam nos hoc distractionis genus minimè probemus.* Sanctum tamen Hilarionem, quod capillum semel dumtaxat in anno die Paschae tonderet, laudat Sanctus Hieronymus. Hinc item patet ratio, cur albas vestes in Novatianensibus ac Macedonianis Episcopis & Clericis Ecclesia olim notavit: Quod nempe non tantummodo morem, sed & gentilium Philosophorum, suam sibi justitiam statuentium, superbiam redolerent. Atque ita nota ista à nostris hodie quibusdam monachis & Clericis est penitus aliena. Porro urbicos istos Anachoretas ad cœnobita cogens noster Canon imitatur quintum septimæ Synodi Toletanæ.

L. 6. Ep. 30

CANON XLIII.

Licet omni Christiano vitam exercitricem eligere, & rerum ad vitam pertinentium deposita tempestate, monasterium ingredi, & habitu monachi tonderi, in quacumque prolapsione deprehensus fuerit. Salvator enim noster Deus inquit: Eum, qui venit ad me, non ejiciam foras. Tanquam ergo monachali vitæ agendæ instituto in poenitentia nobis vitam describente, ei qui ad illud germanè ac sincerè accedit, acquiescimus ac favemus: Nec ulli ei mores impedimentum afferent, quo minus proprium scopum adimpleat.

SCHOLION.

Canonem confirmat dictum laudatissimum Sancti Hieronymi: *Monachus non docentis habet officium, sed plangentis.* Et Ferrandus Carthaginensis Ecclesie Diaconus in litteris ad Severum Scholasticum Constantinopolitanum: *Vitam omni vitæ hujus miserabilis tempore orationi & jejunii vacans plangam cum pu-*

illis fratribus meis delicta multa & gravia, sive quæ jam doleo commissa, sive quæ adhuc cogor ex carnis fragilitate committere. Merito Canon Monasticen vocat *vitam poenitentiae*: Nam & ob crimina dejectos Episcopos & Clericos, acturos dignam æterna vita poenitentiam, omnis sub cœlo Ecclesia consuevit in monasteriis claudere. Hinc igitur nemini ex criminum anteriorum causa solet occludi ingressus in monasteria.

C.A.

CANON XLIV.

Monachus fornicationis convictus, vel qui ad Matrimonii communionem, vitæque societatem uxorem duxit, fornicatorum poenis secundum Canones subjicietur.

CANON XLV.

Quoniam intelleximus in nonnullis mulierum monasteriis mulieres, quæ sacro illo amictu sunt induendæ, prius sericis & omnis generis vestibus, præterea autem & mundis auro & gemmis variatis ab iis, qui illas ducunt, exornari, & sic ad altare accedentes exui tantopum apparatu, & statim in illis fieri habitus benedictionem, illasque nigro amictu indui, statuimus ne hoc deinceps fiat. Neque enim fas est, ut quæ jam propria voluntate omnem vitæ jucunditatem deposuit, & eam, quæ est secundum Deum, vitæ agendæ rationem amplexa est, firmisque ac stabilibus rationibus eam confirmavit, & ita ad monasterium accessit, per eum, qui interit ac fluit, mundum, quorum jam oblita erat, memoriam revocet, & ex eo anceps reddatur, & ejus anima perturbetur instar exundantium fluctuum, hucque & illuc versantium: Ut nec nonnumquam lacrymam emittens, cordis per corpus compunctionem ostendat; sed etsi exigua aliquo, ut est consentaneum, lacryma exilierit, non magis propter affectionem, quam habent propter exercitatorium certamen, quam propterea quod mundum & mundana relinquunt, ea à videntibus profuisse videtur.

CANON XLVI.

Quæ vitam exercitatoriam eligunt, et in monasteriis sunt constitutæ, ne omnino progrediantur. Si qua autem inorabilis necessitas ad hoc trahit, cum benedictione et permissione ejus, quæ præest, hoc agant, tuncque non solæ per se, sed eum aliquibus vetulis, et quæ in monasterio primæ sint, cum mandato ejus, quæ præfecta est. Eis autem omnino extra cubare non licet. Sed et viri, qui vitam monasticam persequuntur, urgente necessitate, et ipsi cum benedictione ejus, cui regimen creditum est, procedant. Quamobrem, qui transgrediuntur id, quod est nunc à nobis decretum, sive sint viri, sive mulieres, convenientibus poenis subjiciantur.

CANON XLVII.

Nequē mulier in virorum monasterio, neque vir in mulierum dormiat. Extra offendiculum enim & scandalum fideles esse oportet, & ad id, quod decorum & honestum, Deoque gratum, vitam suam componere. Si quis autem hoc fecerit, sive sit Clericus, sive laicus, segregetur.

CANON XLVIII.

Uxor ejus, qui ad Episcopalem dignitatem promovetur; communi sui viri consensu prius separata; postquam in Episcopum ordinatus est ac consecratus, monasterium ingrediatur procul ab Episcopi habitatione extructum, & Episcopi providentia fruatur. Sin autem digna visa fuerit, etiam ad Diaconatus dignitatem provehetur.

SCHOLIION.

nare, nisi uxor prius professā continentiam sacrum sibi velamen imponat, & religiosam vestem adsumat. Episcopus est Ecclesie caput, norma, exemplum, ideoque ejus uxorem oportet singulariter honoratam, & ab omni sinistra etiam suspitionis periculo exemptam. Et in hac omnia plenē liber esse debet uxoris consensus. Laudatus Patrum Prædicatorum Constantinopolitanorum status merito culpatur Græcos, quod viros invitos ordinarent, ac invitatas uxores monasteriis imponerent.

Hunc Canonem jam pridem recepit etiam Ecclesia Romana. Etenim ad Strigoniensem & Colpcentem Episcopos, Hungarorum Metropolitanas, scribit apud Gregorium nonum Alexandertertius Pontifex: *Nullus conjugatorum est ad sacros Ordines promovendus, nisi ab uxore continentiam proficiente fuerit absolutus. Et infra. Fraternalitati vestre Auctoritate Apostolica prohibemus, ne uxorum presumptis in Episcopum ordi-*

L. 3. tit. 32. c. 5. 6.

CANON XLIX.

Hunc sacrum etiam Canonem renovantes decernimus, ut quæ Episcopali voluntate semel consecrata fuerint monasteria, semper monasteria maneant, & res, quæ ad ipsa pertinent, monasterio serventur, & ea non possint esse amplius sæcularia habitacula, nec ab ullo ex omnibus sæcularibus tradi hominibus. Sed etiam si hoc huc usque factum est, hoc nequaquam servandum decernimus; eos autem, qui deinceps hoc facere aggrediuntur, Canonum poenis subjici.

SCHOLIION.

Canon confirmat legem septimam novellam Justiniani Augusti ad Epiphanium Patriarcham Constantinopolitanum. *Quia cognovimus aliquod pessimum delictum factum & apud Alexandriam, & apud Aegyptios, jam autem & in aliis quibusdam imperii locis quosdam præsumere ipsa venerabilia monasteria vendere, aut permutare, aut donare, ita ut hæc mutarentur ex sacro & Deo amabili sobemate ad privatam mansorem & statum, hæc*

omnia de cætero fieri prohibemus, nulli hominum permittentes hoc delinquere, sed etiam factum infirmum omnibus declaramus modis, & pretiorum casum imponimus accipientibus, venditorem quoque damnificamus & rei casu & pretii amissione, sanctissimæ Ecclesie ejus loci & venerabilibus monasteriis hoc tribuentes: Quatenus ipsi provideant, ut quod male alienatum est, rursus ad monasticam renovent figuram, neque hypothecca super his valente, sed etiam ipsa infirmanda, & rursus sacro monasterio assignanda. Debit vero esse monasterium, in quo fuerat erectum altare.

CANON L.

Nullum omnium sive Clericum, sive laicum, ab hoc deinceps tempore alea ludere. Si quis autem hoc deinceps facere deprehensus fuerit, si sit quidem Clericus, deponatur; si laicus, segregetur.

SCHOLIION.

Quid ipsi Gentiles de alearum lusu senserint, edicit Cornelius Tacitus in libello de moribus Germanorum. *Aleam, quod mirere, sobrii inter serâ exercent, tanta lucrandi perendende temeritate, ut cum omnia defecerint, extremo ac novissimo jactu de libertate & de corpore contendunt. Victus voluntariam servitutem adit. Quamvis junior, quamvis robustior, alligari se ac venire patitur. Ea est in re prava pervicacia: Ipsi fidem vocant. Servos conditionis hujus per commercia tradunt, ut se quoque pudore victoriæ exsolvant. Et Ammianus Marcellinus, agens de corruptis Romanorum moribus, graviter lamentatur infimam ac pauperrimam plebem in tabernis pernoctare vinarius, atque ibi pugnaciter aleis certare. Addit de nobilibus. Quidam ex his, licet rari, Aleatorum vocabulum declinant, ideoque se volunt appellari Tesserarios. Etenim non omnes, qui alea ludunt, sed soli, qui ex lucri cupiditate, sunt damnati à Romanis Legibus Aleatores, quos merito furibus adfocit in libro de idololatria Tertullianus. Rectè tamen addit Ammianus: Inter quos tantum differt, quantum inter fures & latrones. Eum, qui in foro aut alio loco publico non dubitat ludere, esse hominem omnium nequissimum, verè in secunda oratione Philippica Tullius adfirmat. Pergit Marcellinus. Hoc fatendum est, quod cum omnes amicitie Romæ repeccant, alearia sole, quasi gloriosus quasi sudoribus, sociales sunt, & adfectu nimio firmitate plena connectæ. Undè quidam ex his gregibus inveniuntur, ita concordēs, ut quis illos existimat fratres. Nequitiam istam acriter & vituperosè depingit. Et quidem apud Germanos malum istud adhuc reperit*

Beatus Joannes Capistranus, fratrum Minorum grande decus, de quo in chronico Citizenis Paulus Langius: *Prædicavit ferventissimè per Germaniam, & Lypsie prædicando aleas omnes post sermonem comburi fecit. Combustos fuisse & scacos addit Abbas Uspergensis.* A. 1454.
Egit Beatus ille Joannes ex antiquo Canone Synodi Eliberinx: *Si quis fidelis alea, id est, tabula luserit, placuit cum abstinere: Et si emendatus cessaverit, post annum poterit communionem conciliari.* Cap. 78.
Consonant vulgares Apostolici Canones. *Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus aleæ atque ebrietati deserviens aut desinat, aut certè damnetur. Subdiaconus, aut Lector, aut Cantor similia faciens aut desinat, aut communionem privetur. Similiter etiam laicus. Et hocse Canones innovat Synodus Augustana sub Joanne duodecimo. Et Moguntina sub Carolo Magno Synodus: Nequit Clericus aleas amare. Et Aquisgranensis sub Ludovico Pio: Aleæ non inseruiat. Et Romana Eugenii secundi ac Leonis quarti Pontificum, publicata per D. Lucam Holstenium. Sacerdos ludos aliquos coram se fieri non delectetur. Transgressor inventus ammonitione Episcopi ulterius agere desinat, sin autem, canonicè judicetur. Et Synodus Salisburgensis sub Eberardo Archi-Episcopo: Clerici ad aleas & taxillos non ludant, nec hujusmodi ludis intersint, nec ludos tales in domibus suis exercere permittant. Et Capitula Joannis Tusculani Episcopi, per Germaniam Legati Apostolici: Ludos Clericis, præsertim in Prælaturis & sacris Ordinibus constitutis, omnino prohibemus. Et maxime in publico aut laicis presentibus. Et Capitulare Odonis Parisiensis Episcopi: Ne Sacerdotes in suis domibus habeant scacos, aleas, vel decubos, omnino prohibetur. Et Synodus Toletana sub Xixto quarto: *Publium taxillorum publicè vel occultè universis Clericis in sacris* C. 119.*

Cap. 24.

L. 14 c. 19. L. 28. c. 22

Cap. 5.

A. 1454.

Cap. 78.

C. 42. 43.

Cap. 14.

L. 1. c. 145.

Cap. 11.

Cap. 5.

C. 119.

C. 10. *cris Ordinibus constituitis, sive etiam beneficiatis, prohibemus. Et in lege Codicis ad Epiphanium Patriarcham Constantinopolitanum Justinianus Augustus erubescit, quod non tantum Presbyteri ac Diaconi, sed & quidam Episcopi cubos & tesseras contrectent per semetipsos, aut certe ab aliis tractari spectent cum aviditate, Sermo audiant blasphemos, quos in talibus necesse est fieri, atque ita polluant suas sacras manus, oculos, aures. Et in lege novella ad Petrum Praefectum Praetorium, Interdicimus sanctissimis Episcopis, Presbyteris, Diaconis, Subdiaconis, Lectoribus aut tabulas ludere, aut aliis ludentibus participes aut inspectatores fieri. Si quis hoc deliquerit, jubemus hunc tribus annis a venerabili ministerio prohiberi, & in monasterium redigi, ad agendam poenitentiam. Et Synodus Basileensis in regulis ad sua Supposita: Nemo de Suppositis Concilii ludat, aut familiares suos ad taxillos vel alios ludos inonestos ludere patiat. Taxillos, aleas, scacos fuisse è toto Franciæ regno rigidissime proscriptos à Sancto Ludovico Rege, testatur in ejus vita Guilielmus Nangiensis.*

L. 1. tit. 4. c. 34. *Et in lege novella ad Petrum Praefectum Praetorium, Interdicimus sanctissimis Episcopis, Presbyteris, Diaconis, Subdiaconis, Lectoribus aut tabulas ludere, aut aliis ludentibus participes aut inspectatores fieri. Si quis hoc deliquerit, jubemus hunc tribus annis a venerabili ministerio prohiberi, & in monasterium redigi, ad agendam poenitentiam. Et Synodus Basileensis in regulis ad sua Supposita: Nemo de Suppositis Concilii ludat, aut familiares suos ad taxillos vel alios ludos inonestos ludere patiat. Taxillos, aleas, scacos fuisse è toto Franciæ regno rigidissime proscriptos à Sancto Ludovico Rege, testatur in ejus vita Guilielmus Nangiensis.*

L. 1. tit. 4. c. 34. *Et in lege novella ad Petrum Praefectum Praetorium, Interdicimus sanctissimis Episcopis, Presbyteris, Diaconis, Subdiaconis, Lectoribus aut tabulas ludere, aut aliis ludentibus participes aut inspectatores fieri. Si quis hoc deliquerit, jubemus hunc tribus annis a venerabili ministerio prohiberi, & in monasterium redigi, ad agendam poenitentiam. Et Synodus Basileensis in regulis ad sua Supposita: Nemo de Suppositis Concilii ludat, aut familiares suos ad taxillos vel alios ludos inonestos ludere patiat. Taxillos, aleas, scacos fuisse è toto Franciæ regno rigidissime proscriptos à Sancto Ludovico Rege, testatur in ejus vita Guilielmus Nangiensis.*

A. 1256. c. 1269. *Et apud Eusebium Caesareensem antiquus Ecclesiae Scriptor Sanctus Apollonius, apud Sanctum Hieronymum in Catalogo laudatissimus, exclamat: Prophetane tabulis & tessaris ludis? Exclamat adversus novam, cujus pessima virtutum & signorum fucos splendens cauda multas è caelo detraxit stellas, Montani Pseudo-Prophetiam, asseverans non posse esse veram, quod ejus auctores & assecræ aleas tractarent. Quod ejus argumentum omnino probat Sanctus Hieronymus. Et adversus Florentinorum Episcopum, scacis ludentem, eosque ab aleis distinguere conantem, scribit ad Alexandrum secundum Pontificem Sanctus Petrus Damiani, Scacos Scriptura non ponit, sed utriusque ludi genus aleæ nomine comprehendit. Quapropter dum alea prohibetur, & nominatim de scaco nihil dicitur, constat procul dubio utrumque genus uno vocabulo comprehensum, unius*

auctoritate damnatum. Et scaco & alex in Episcopo aut sacro Clerico debitam poenam adfirmat esse depositionem; ideòque territus correctionem spondit ac poenitentiam postulat Florentinus Episcopus, imposuit verò laudatus Petrus, ut ter Psalterium meditando percurreret, ac duodecim pauperum pedes sub totidem numismatum erogatione, eorumque recreatione lavaret. Et hoc pro unico itinere ad fallendum tempus lusu vespertino. Ad tabulam quippè ludere est inonestum, sedum, absurdum in Sacerdote ludibrium. Hinc apud Nicephorum Calixtum Synesius ludo adfuetus merito Episcopatum, quod à more cessare desperaret, recusavit. Et apud Sanctum Gregorium Turonensem Episcopum Pictaviensis sanctimoniales ejiciunt suam Abbatissam, quod ad tabulam cum saecularibus lusisset. Et Ecclesiae Belluacensis Eleatum, Stephanum de Guarlanda, quod aleam diligeret, esse indignum, ac ab Episcopatu penitus rejiciendum, affirmat in litteris ad Joannem & Benedictum Cardinales Sanctus Ivo Episcopus Carnotensis. Et de Wiboldo Cameracensi Episcopo in ejusdem Ecclesiae chronico scribit Baldricus Episcopus Noviomensis. Iste Clericis alea amatoribus regularem ludum artificiosè composuit, quo videlicet in scholis se exercentes caritate vitia vincere adsuescerent, saecularemque, & jurgiosam aleam refugerent. Spiritualem illum, à nostris moribus alienum, ac ideò difficilem ludum exponit in notis ad Baldricum Georgius Colvenarius: Eum Wiboldus non nisi dispensatoriè permisit. Videndæ & Eadgari, Henrici secundi, ac Richardi primi, Angliæ Regum, leges adversum aleas apud Ethelredum, Alredum, Joannem Bromptonum, & Gervasium Cantuariensem, scriptores rerum Anglicarum. Porrò antiquissimus est alearum lusus, repertus à nescio quo Rege Alea circa belli Trojani tempora, uti scribit in chronico Freulfus Episcopus Leovioensis.

L. 14. c. 55. L. 10. c. 16.

EP. 87.

L. 1. c. 88.

Tom. 1. L. 1. c. 17.

CANON LI.

Omnino prohibet hæc sancta & universalis Synodus eos, qui dicuntur Mimos, & eorum spectacula; deinde venationum quoque spectationes, atque in scena saltationes fieri. Si quis autem præsentem Canonem contempserit, & se alicui eorum, quæ sunt vetita, dederit, si sit quidem Clericus, deponatur; si verò laicus, segregetur.

SCHOLION.

L. 1. c. 6. *Eleganter in libris de Poenitentia Domini vocem, Cantavimus vobis, & non saltavistis, exponit Sanctus Ambrosius. Cavendum, ne quis*

vulgari sermonis hujus deceptus interpretatione, putet nobis saltationis lubricæ histrionicos motus, & scenæ deliramenta mandari; sed saltationem eam docet, qua saltavit David ante arcam Domini. Totum enim docet, quidquid desertur religioni, ut nullum obsequium, quod proficiat ad cultum & obser-

vantiam Christi, erubescamus. Non ergo illa deliciarum, comesque luxuriæ prædicatur saltatio, sed saltatio spiritualis, fidei sociæ, gratiæ comes. Et Canon Africanus publicas mulierum per vicos & plateas in diebus festis saltationes ait esse sceleratissimas, utpotè per quas matronalis honor, & innumerabilem feminarum pudor, devotè ad dies festos venientium, injuriis lascivientium appetatur, & ipsius sanctæ religionis fugiatur accessus. Adversum eas idem Canon statuit postulandam legem impe-

rialem, auxilium brachii Regalis. Easdem damnant hujus Synodi Canon sexagesimus secundus, sexagesimus quintus, septimæ Synodi vigesimus secundus. Addit Sanctus Ambrosius: Hæc etiam in adolescentula ætate vitiosa sunt. Quocirca hodierni Latine linguæ Professores, adolescentulorum saltus tamquam præcipuum ornamentum scænis suis intrudentes, graviter impingunt in Regulas Christianas.

CANON LII.

In omnibus sanctæ Quadragesimæ jejunii diebus, præterquam Sabbato & Dominica, & Sancto Annunciationis die, fiat Sacrum Præsanctificatorum ministerium.

SCHOLION.

Qui Missam siccam cum Præsanctificatorum sacrificio confundunt, sædè hallucinantur. Etenim Missa sicca est mera Missæ simulatio, utpotè in qua Sacerdos omnes ritus peragat, at nullam Dominici corporis aut sanguinis consecrationem aut sumptionem, ideòque est veraciter sicca, sive jejuna. Eam aliqui existimant antiquam, commendatam à tertia Synodo Carthaginensi: *Si aliquorum pomeridiano tempore defunctorum commendatio faciendæ, solis orationibus fiat, si illi, qui faciunt, jam præsi inveniuntur. Quin immò in opere de Missæ ritibus Josephus Vice-Comes eam laudari existimat à Sancto Dionysio Areopagita in libro de Hierarchia Ecclesiastica: Oblatio sola fiebat in mortuorum Missis, non item consecratio, quemadmodum in Belgicis plevisque Ecclesiis etiam nunc servari multi tradunt. Sicca enim Missa præsertim apud nos Belgas fuit usitata. Ast abit, ut ille Dionysius, Belgica hodiè Ecclesia, ac præsertim tertia, cui Sanctus Augustinus interfuit, Carthaginensis Synodus probarint ejusmodi histrionatum, merito jam pridem damnatum à Belgarum Episcopis, ac ab Innocentio tertio in litteris ad Rectores Romanæ fraternitatis. Est temeritas novella. At verò Præsanctificatorum Missa apud Græcos est longè antiquissima, utpotè de qua statuat Synodus Laodicensis: Non oportet in Quadragesima panem offerri, nisi Sabbato & solis Dominicis. Addit Michael Patriarcha Constantinopolitanus. Hoc sacrum ministerium unà cum prædicatione ipsa Apostolorum originem habuit, & unà cum quadragesimalis jejunii institutione. Et Symeon Thessalonicensis in Responsis ad Gabrielem Metropolitanam Pentapolitanum. Præsanctificatorum Missa ab antiquo tempore, & ex Apostolorum successoribus originem habet, ut preces ipsæ testantur. Traditionem ipsam verè Apostolicam credimus.*

Cap. 29.

L. 5. c. 9.

L. 3. tit. 4. c. 7. Cap. 49.

Resp. 56.

Ejus causam assignant in laudati Canonis Laodicensi commentario Alexius Aristinus, in Nomo - Canone Matthæus Blastares, ad Canonem præsentem Joannes Zonaras, Theodorus Balsamon, Michael Patriarcha, & jam dictus Symeon Archi-Episcopus: Quod plenum sacrificium sit lætitiæ ac festivæ celebritatis actus, quadragesima autem tempus luctus ac mæroris, exceptis tamen diebus Dominicis ac Sabbathis, Dominicæ Resurrectioni ac futuræ requiei consecratis, ideòque apud Græcos consuetis non jejunari. Eidem fundamento hæret hic Canon Laodicensis: *Non oportet in Quadragesima Martyrum Natales peragere, sed Sanctorum Martyrum facere commemorationes in Sabbathis ac Dominicis. Dies namq; festos esse publica Ecclesie gaudia, ideòque in hac miserabili vita multiplicari non oportere, scribit etiam ex Latine Ecclesie sensu Sanctus Bernardus. Hinc item Dominicæ Adnunciationis Festivitas, in Quadragesima occurrens, non nisi in Dominica aut Sabbatho agebatur apud Græcos, quousque prodiit præfens Canon, eam uti pleno sacrificio, ita & jejunii immunitate honorans. Etiam in sancta sexta Feria occurrentem ita honorarunt Græci posteriores. Nam & olim apud nos Latinos quævis majora Festa, in quartam aut sextam Feriam, extra Quadragesimam tamen, incidentia gaudebant, quomodo etiam hodiè Dominicæ Nativitatis Festum, eadem jejunii immunitate.*

Resp. 57. c. 61.

Cap. 49.

Ep. 174.

Occurrunt quæstiones aliquæ. Prima est, An & quare Græci in solis Quadragesimæ jejuniis usi fuerint Missa Præsanctificatorum? Respondet & rationem dat in laudatis ad Gabrielem Metropolitanam Responsis Symeon Thessalonicensis. *Non sunt Præsanctificata in aliis jejuniis, quod inter alia hoc solum primum sit, & eximium, & Domini jejunium. Eadem dat Theodorus Balsamon. Porro Missa hæc fiebat hora nona sub Vesperam. Nam & apud nos Latinos plenum sacrificium cunctis, etiam extra Quadragesimam, jejunii die.*

diebus ea olīm hora fiebat. Leonis noni Pontificis tempore id nequaquam desierat, at ipsum ignorans, aut ignorare simulans Nicetas Pectoratus, in Studio apud Constantinopolitanos monasterio monachus ac Presbyter, in libello adversum nos Latinos sumpsit exinde occasionem pleni nostri in Quadragesima sacrificii de violato Apostolica traditionis jejunio accusandi. Accusavit nos, quod in Quadragesima celebrarem manē, atque ita jejunium violarem. Est etiam Armeniorum error, de quo Vincentius Episcopus Belluacensis. *Armenii per totam Quadragesimam non celebrant, nisi die Sabbati vel Dominica, quia dicunt hominem jejunium frangere, quoties celebrat. Propter hanc etiam causam in sextis feriis non celebrant, ne scilicet jejunium frangant. Diebus autem, quibus carnes comedunt, celebrant, quia tunc non jejunant.* Est vetustus etiam quorundam Latinorum error, de quo Tertullianus in libro de oratione. *Stationum diebus non putant plerique sacrificiorum orationibus interveniendum, quod statio solvenda sit accepto corpore Domini.* Omnes enim stationum dies olim jejunabantur. Pergit Scriptor adversus inconditam istam pietatem. *Ergo devotum Deo obsequium Eucharistia resolvit? An magis Deo obligat? Nonne solemnior erit statio tua, si & ad aram Dei steteris? Accepto corpore Domini, & reservato, utrumque saluum est, & participatio sacrificii, & executio officii.* Non ausus damnare pietatem istam, suadet & fieri sacrificium, & in ipso accipi à populo Eucharistiam, atamen non sumi, sed reservari in horam nonam, atque ita utrumque Dei cultum salvari. Ab eadem pietate existimo inductum, ut jejuniorum diebus sacrificium esset semper vespertinum. Vides namque Tertulliani tempore legem ejusmodi non fuisse. Crediderim legem editam à Sancto Sylvestro Pontifice, Christianorum rituum accuratissimo ordinatore. Recte tamen adversus Nicetam Pectoratum scribit Cardinalis Humbertus. *O perfide Stercorianista, qui putas fidei participatione Corporis & Sanguinis Domini quadragesimalia atque Ecclesiastica solvi jejunia, omnino credens celestem escam, velut terrenam, per aqualiculi fetidam & sordidam egestionem in secessum emitti.* Respondere uno verbo potuerat plenam nostram in Quadragesima Missam, excepta feria quinta, celebrari hora nona ad vesperam, ideoque nullam esse umbram jejunii per ipsam violandi. Ad do Græcis non fuisse ubique eundem morem. Quædam Ecclesiæ in primæ quadragesimalis hebdomadæ secunda ac tertia feria Missam plenam, quædam etiam in quarta & sexta feria infra Dominicam Quinquagesimæ habuere sola Præsanctificata.

Altera quæstio est, An olim Latina Ecclesia per omnem Quadragesimam etiam usa fuerit Missa Præsanctificatorum? Pro parte affirmativa faciunt hæc verba Michaelis Patriarchæ Constantinopolitani. *In multis nostris libris traditur, legiturque Sanctum Gregorium, cui cognomentum Dialogi fuit, apud Romanos hunc sacrificii modum sacris & reconciliatricibus Quadragesimæ diebus tradidisse. Si modo ad hæc usque tempora in veteri Roma agitur.* Pro parte autem negativa facit Gregorius

Protosyncellus in Synodi Florentinæ Apologia adversum calumnias Marci Episcopi Ephesini. *Ajunt ex Gregorii Magni institutione factum, ut quadragesimali tempore apud Romanos Missæ sacrificium integrum peragatur, quod apud illos bodieque servatur.* Et Anastasius Bibliothecarius in vita Gregorii secundi Pontificis. *Hic quadragesimali tempore, ut in quinta feria jejunium atque Missarum celebratio fieret in Ecclesiis, quod non agebatur, instituit.* De eodem scribit Marianus Scotus: *Gregorius Papa statuit, ut in quadragesimali tempore jejunium atque Missarum celebratio fieret.*

Respondeo antiquum Romanæ ac omnis Latine Ecclesiæ morem edici ab Innocentio primo Pontifice in litteris ad Decentium Episcopum Eugubinum, agente de feria sexta Parasceves ac Sabbatho Sancto: *Traditio Ecclesiæ habet isto biduo Sacramenta Ecclesiæ penitus non celebrari.* Confirmat ab antiquo decretorum codice relatus Canon primæ Synodi Arausicensis: *Divina Mysteria his duobus diebus non celebrantur.* Neque refert, quod Sabbatho Sancto assignata Missa sit longè antiquissima. Utrumque enim in litteris ad suæ Congregationis Eremitas conciliat Sanctus Petrus Damiani. *Missæ, quæ intra ipsam Sabbathi Sancti diem prohibetur, nocte celebrari præcipitur.* Propter baptizandos ac Baptismi Mysterium: *Ut nimirum in quodam mediullio hinc mortis Christi, inde Resurrectionis, generalis Baptismi constituatur salutare Mysterium.* Hinc & Synodo Claromontana statuit Urbanus secundus Pontifex: *Sabbatho Paschæ non nisi post horam nonam officium celebretur.* Florentinæ adhuc Synodi tempore Missam istam fuisse media nocte celebratam apud nos Latinos, testatur in ejusdem Synodi historia Sylvester Sgropulus. Ipsa igitur ita neque ad Sabbathi diem, neque ad Dominicam spectat, ut simul spectet ad utramque, ideoque decima sexta Toletana Synodus ait cunctis aliis diebus, excepto unico Dominicæ Passionis die, Missam celebrari. Quædam Hispaniarum Episcopi basilicas tunc etiam clauderant, nullum penitus facientes officium, ne quidem populo legentes passionem Dominicam: *Quod merito corripuit quarta Synodus Toletana.* Cunctis itaque aliis Quadragesimæ diebus Romana ac omnis Latina Ecclesia semper celebravit Missam plenam, quod adversus Nicetam Pectoratum Cardinalis Humbertus rectè ostendit ex antiquis Sanctorum Pontificum Sylvestri, Gelasii ac Gregorii Magni Missalibus libris, *in quibus omnis Quadragesimæ dies habet specialis Missæ plenarium officium.*

Adducta in oppositum argumenta solvi debent ex libro Pontificali in vita Sancti Melchiadis Papæ. *Hic constituit, ne ulla ratione de Dominica, aut quinta feria jejunium quis fidelium ageret, quia eos dies Pagani quasi sacrum jejunium celebrant.* Ejus decreti in Epistola ad Casulanum Presbyterum meminit & Sanctus Augustinus: *Romæ jejunandum quinta Sabbati non videtur.* Et apud Sanctum Ambrosium sermo Dominicæ in Sexagesima, singulis quadragesimalis jejunii diebus subducens ferias quintas. Romæ id cum cessante Paganismo pedetentim cessasse docet nos vel solum Sacramentale Gregorii Magni, passim à Græcis appel-

appellati Dialogi, ad singulas Quadragesimæ quintæ ferias omnino habens Missam jejunii ac quadragesimalem. Palam errant hæc verba Walfridi Strabonis de Sancto Gregorio: *In dispositione officiorum anni infra Quadragesimam quintam feriam vacantem reliquit.* Errat item Marianus Scotus, decretum istud intelligens de omni die quadragesimali. Est decretum obscurum, ipsumque Græci constanter Gregorio primo, Latini autem, librum Pontificalem secuti, pari constantia adscribunt Gregorio secundo. Nec inter sese Græci concordant. Quidam ab ipso introductam, quidam existimant extinctam Missam Præsanctificatorum. Hæret mihi aqua. Meliora doceri parvus malim esse decretum Gregorii primi, qui quintas Quadragesimæ ferias, ex Melchiadis decreto adhuc pranderi consuevas, communi jejunio adstrinxerit, permittens tamen earum Missam, priori more, contra jejunii Canonem, manē fieri. Eò respiciunt hæc verba libri Pontificali: *Quod non agebatur.* Jejunii quippe diebus Missa semper vesperi fiebat circa horam diei nonam.

Verbis suis supra laudatis rectè addit Gregorius Protosyncellus. *Sed non propterea nos Græci à Latinis disjuncti sumus, neque illius ævi homines duo Missarum genera dixerunt. Et neque illos ipsi unquam culpavimus, neque illi nos coegerunt ad hujusmodi consuetudinem, quoniam hæc veritas fidei nobis officium.* Post Photianum schisma coeperunt prius Græci morem nostrum arguere: Schismatico conviciandi studio, quo & Latinam Clericalis barbæ rasuram, ipsamque Latinam linguam, ut barbaricam, damnarunt. Quocirca in responso adversus Nicetam Pectoratum Cardinalis Humbertus, Græcum morem ut Divinæ institutioni dissonum notans, eumque secuti quidam Theologia Scholastica Doctores, omnino excedunt. Nam & Latina Ecclesia in sexta feria jam pridem utitur Missa Præsanctificatorum, uti liquet ex Sacramentali Gregorii Magni. Ejus tamen præcificam originem fateor me ignorare. Etiam in litteris ad Decentium Eugubinum Episcopum Innocentius primus disertè ejus non meminit.

Novissima quæstio est, An Græci Missam Præsanctificatorum celebrent sub utroque Sacramenti elemento? Respondeo celebrasse semper sub solo elemento panis. Die Dominica præter istius diei sacrificium consecrant quinque alios panes integros, etique, inquit Michael Patriarcha

Constantinopolitanus, *nulla gutta Divini Sanguinis infunditur.* Loquitur de sola sua Ecclesia Constantinopolitana. Aliæ namque Græcorum Ecclesiæ, teste ipsorum Euchologio, sacrosancto Domini Sanguine obliunt *sanctum panem ad modum crucis in parte molli, in qua est expressa crux.* Addit memoratus Michael agens de ritu Missæ præsentis: *Præsanctificatus panis in mysticum calicem injicitur, & sic vinum, quod in eo est, in sanctum Domini Sanguinem immutatur.* Consonat Symeon Archi-Episcopus Thessalonicensis in Responso ad Gabrielem Pentapolitanum: *Non invocatione Spiritus Sancti, & illius signaculo, quæ in calice sunt, in Præsanctificatorum Missa sanctificantur, sed participatione & unione vivifici panis, qui verè Corpus Christi est, & jam, juxta Thessalonicensis Ecclesiæ morem, Sanguine tinctus.* Calicem igitur in hac Missa etiam Græci nequaquam consecrant mysticis Jesu Christi verbis, sed immisso Dominico corpore volunt transubstantiari. Addunt eam esse fidem & Romanæ Ecclesiæ, cujus olim Pontifex modicum ex consecrato calice sanguinis fundebat in grandem amphoram non consecratam, atque ex illa populum communicabat. Et favet Græcorum Missale, in quo Præsanctificata communicatur Sacerdos orat: *Dignos nos fac particeps fieri corporis & sanguinis tui.* Undè & Missæ hæc numquam Missa Præsanctificata, sed semper dicitur *Missæ Præsanctificatorum*: Utiq; ob sanctificatum in ipsa utrumque elementum.

Verùm respondeo hæc esse novella Schismaticorum commenta: Antiqui omnes Græci nobiscum crediderunt Eucharistica elementa sine mysticis verbis non posse consecrari. Quocirca non ab ipsis elementis hæc Missa vocatur Præsanctificatorum, sed à rebus contentis, quod nempe sub unica panis specie sit non solum Domini corpus, sed & sanguis. Atque ita adversum Huffitas ac Lutheranos lucet communionem sub unica panis specie fuisse semper in usu omnium Ecclesiarum. Porro adductum Romanæ Ecclesiæ morem esse fictum ostendit apud Gregorium nonum Epistola Innocentii tertii Pontificis ad Archi-Episcopum Lugdunensem. *Si post calicis consecrationem aliud vinum mittatur in calicem, illud non transit in sanguinem, nec sanguini commiscetur, sed accidentibus prioris vini commixtum corpori, quod sub eis latet, undique circumfunditur, non madidans circumfusum.*

CANON LIII.

Quoniam spiritualis necessitudo seu affinitas corporum conjunctione major est, in nonnullis autem locis cognovimus quosdam, qui ex sancto & salutari Baptismate infantes suscipiunt, postea quoque cum matribus illorum viduis matrimonium contrahere: statuimus ut in posterum

diebus ea olim hora fiebat. Leonis noni Pontificis tempore id nequaquam desierat, at ipsum ignorans, aut ignorare simulans Nicetas Pectoratus, in Studii apud Constantinopolitanos monasterio monachus ac Presbyter, in libello adversum nos Latinos sumpsit exinde occasionem pleni nostri in Quadragesima sacrificii de violato Apostolica traditionis jejunio accusandi. Accusavit nos, quod in Quadragesima celebraremus manè, atque ita jejunium violaremus. Est etiam Armeniorum error, de quo Vincentius Episcopus Belluacensis. *Armenii per totam Quadragesimam non celebrant, nisi die Sabbathi vel Dominica, quia dicunt hominem jejunium frangere, quoties celebrat. Propter hanc etiam causam, in sextis feriis non celebrant, ne scilicet jejunium frangant. Diebus autem, quibus carnes comedunt, celebrant, quia tunc non jejunant.* Est vetustus etiam quorundam Latinorum error, de quo Tertullianus in libro de oratione. *Stationum diebus non putant plerique sacrificiorum orationibus interveniendum, quoad statio solvenda sit accepto corpore Domini.* Omnes enim stationum dies olim jejunabantur. Pergit scriptor adversus inconditam istam pietatem. *Ergo devotum Deo obsequium Eucharistia resolvit? An magis Deo obligat? Nonne solemnior erit stationum, si & ad aram Dei steteris? Accepto corpore Domini, & reservato, utrumque salvum est, & participatio sacrificii, & executio officii.* Non ausus damnare pietatem istam, suadet & fieri sacrificium, & in ipso accipi à populo Eucharistiam, attamen non sumi, sed reservari in horam nonam, atque ita utrumque Dei cultum salvari. Ab eadem pietate existimo inductum, ut jejuniorum diebus sacrificium esset semper vespertinum. Vides namque Tertulliani tempore legem ejusmodi non fuisse. Crediderim legem editam à Sancto Sylvestro Pontifice, Christianorum rituum accuratissimo ordinatore. Rectè tamen adversus Nicetam Pectoratum scribit Cardinalis Humbertus. *O perfide Stercorianista, qui putas fideli participatione Corporis & Sanguinis Domini quadragesimalia atque Ecclesiastica solvi jejunia, omnino credens celestem escam, velut terrenam, per aqualiculi fatidam & sordidam egestionem in secessum emitti.* Respondere uno verbo potuerat plenam nostram in Quadragesima Missam, excepta feria quinta, celebrari hora nona ad vespem, ideòque nullam esse umbram jejunii per ipsam violandi. Ad do Græcis non fuisse ubique eundem morem. Quædam Ecclesiæ in primæ quadragesimalis hebdomadæ secunda ac tertia feria Missam plenam, quædam etiam in quarta & sexta feria infra Dominicam Quinquagesimæ habuere sola Præsanctificata.

Altera quæstio est, An olim Latina Ecclesia per omnem Quadragesimam etiam usâ fuerit Missa Præsanctificatorum? Pro parte affirmativa faciunt hæc verba Michaelis Patriarchæ Constantinopolitani. *In multis nostris libris traditur, legiturque Sanctum Gregorium, cui cognomen Dialogi fuit, apud Romanos hunc sacrificii modum sacris & reconciliatricibus Quadragesimæ diebus tradidisse. Si modò ad hæc usque tempora in veteri Roma agitur.* Pro parte autem negativa facit Gregorius

Protosyncellus in Synodi Florentinæ Apologia adversum calumnias Marci Episcopi Ephesini. *Ajunt ex Gregorii Magni institutione factum, ut quadragesimali tempore apud Romanos Missæ sacrificium integrum peragatur, quod apud illos hodieque servatur.* Et Anastasius Bibliothecarius in vita Gregorii secundi Pontificis. *Hic quadragesimali tempore, ut in quinta feria jejunium atque Missarum celebritas fieret in Ecclesiis, quod non agebatur, instituit.* De eodem scribit Marianus Scotus: *Gregorius Papa statuit, ut in quadragesimali tempore jejunium atque Missarum celebritas fieret.*

Respondeo antiquum Romanæ ac omnis Latine Ecclesiæ morem edici ab Innocentio primo Pontifice in litteris ad Decentium Episcopum Eugubinum, agente de feria sexta Parasceves ac Sabbatho Sancto: *Traditio Ecclesiæ habet isto biduo Sacramenta Ecclesiæ penitus non celebrari.* Confirmat ab antiquo decretorum codice relatus Canon primæ Synodi Arausicensis: *Divina mysteria bis duobus diebus non celebrantur.* Neque refert, quod Sabbatho Sancto adsignata Missa sit longè antiquissima. Utrumque enim in litteris ad suæ Congregationis Eremitas conciliat Sanctus Petrus Damiani. *Missæ, quæ intra ipsam Sabbathi Sancti diem prohibetur, nocte celebrari præcipitur.* Propter baptizandos ac Baptismi Mysterium: *Ut mirum in quodam meditullio hinc mortis Christi, inde Resurrectionis, generalis Baptismi constituitur salutare Mysterium.* Hinc & Synodo Claromontana statuit Urbanus secundus Pontifex: *Sabbatho Paschæ non nisi post horam nonam officium celebretur.* Florentinæ adhuc Synodi tempore Missam istam fuisse media nocte celebratam apud nos Latinos, testatur in ejusdem Synodi historia Sylvester Sgropulus. Ipsa igitur ita neque ad Sabbathi diem, neque ad Dominicam spectat, ut simul spectet ad utramque, ideòque decima sexta Toletana Synodus ait cunctis aliis diebus, excepto unico Dominicæ Passionis die, Missam celebrari. Quidam Hispaniarum Episcopi basilicas tunc etiam clauderant, nullum penitus facientes officium, ne quidem populo legentes passionem Dominicam: *Quod merito correxit quarta Synodus Toletana.* Cunctis itaque aliis Quadragesimæ diebus Romana ac omnis Latina Ecclesia semper celebravit Missam plenam, quod adversus Nicetam Pectoratum Cardinalis Humbertus rectè ostendit ex antiquis Sanctorum Pontificum Sylvestri, Gelasii ac Gregorii Magni Missalibus libris, in quibus omnis Quadragesimæ dies habet specialis Missæ plenarium officium.

Adducta in oppositum argumenta solvi debent ex libro Pontificali in vita Sancti Melchiadis Papæ. *Hic constituit, ne ulla ratione de Dominica, aut quinta feria jejunium quis fidelium ageret, quia eos dies Pagani quasi sacrum jejunium celebrant.* Ejus decreti in Epistola ad Casulanum Presbyterum meminit & Sanctus Augustinus: *Roma jejunandum quinta Sabbathi non videtur.* Et apud Sanctum Ambrosium sermo Dominicæ in Sexagesima, singulis quadragesimalis jejunii diebus subducens ferias quintas. Romæ id cum cessante Paganismo pedetentim cessasse docet nos vel solum Sacramentale Gregorii Magni, passim à Græcis appel-

appellati Dialogi, ad singulas Quadragesimæ quintæ ferias omnino habens Missam jejunii ac quadragesimalem. Palàm errant hæc verba Walfridi Strabonis de Sancto Gregorio: *In dispositione officiorum anni infra Quadragesimam quintam feriam vacantem reliquit.* Errat item Marianus Scotus, decretum istud intelligens de omni die quadragesimali. Est decretum obscurum, ipsumque Græci constanter Gregorio primo, Latini autem, librum Pontificalem secuti, pari constantia adscribunt Gregorio secundo. Nec inter sese Græci concordant. Quidam ab ipso introductam, quidam existimant extinctam Missam Præsanctificatorum. Hæret mihi aqua. Meliora doceri paratus malim esse decretum Gregorii primi, qui quintas Quadragesimæ ferias, ex Melchiadis decreto adhuc pranderi consuevas, communi jejunio adstrinxerit, permittens tamen earum Missam, priori more, contra jejunii Canonem, manè fieri. Eò respiciunt hæc verba libri Pontificalis: *Quod non agebatur.* Jejunii quippè diebus Missa semper vesperi fiebat circa horam diei nominam.

Verbis suis supra laudatis rectè addit Gregorius Protosyncellus. *Sed non propterea nos Græci à Latinis disjuncti sumus, neque illius ævi homines duo Missarum genera dixerunt. Et neque illos ipsi nunquam culpavimus, neque illi nos coegerunt ad hujusmodi consuetudinem, quoniam hæc veritati fidei nihil officium.* Post Photianum schisma ceperunt prius Græci morem nostrum arguere: Schismatico conviciandi studio, quo & Latinam Clericalis barbæ rasuram, ipsamque Latinam linguam, ut barbaricam, damnarunt. Quocirca in responso adversus Nicetam Pectoratum Cardinalis Humbertus, Græcum morem ut Divinæ institutioni dissonum notans, eumque secuti quidam Theologiæ Scholasticæ Doctores, omnino excedunt. Nam & Latina Ecclesia in sexta feria jam pridem utitur Missa Præsanctificatorum, uti liquet ex Sacramentali Gregorii Magni. Ejus tamen præcisam originem fateor me ignorare. Etenim in litteris ad Decentium Eugubinum Episcopum Innocentius primus disertè ejus non meminit.

Novissima quæstio est, An Græci Missam Præsanctificatorum celebrent sub utroque Sacramenti elemento? Respondeo celebrasse semper sub solo elemento panis. Die Dominica præter istius diei sacrificium consecrant quinque alios panes integros, eisque, inquit Michael Patriar-

cha Constantinopolitanus, *nulla gutta Divini Sanguinis infunditur.* Loquitur de sola sua Ecclesia Constantinopolitana. Aliæ namque Græcorum Ecclesiæ, teste ipsorum Euchologio, sacrosancto Domini Sanguine oblinunt *sanctum panem ad modum crucis in parte molli, in qua est expressa crux.* Addit memoratus Michael agens de ritu Missæ præsentis: *Præsanctificatus panis in missi, cum calicem injicitur, & sic vinum, quod in eo est, in sanctum Domini Sanguinem immutatur.* Consonat Symeon Archi-Episcopus Thessalonicensis in Responso ad Gabrielem Pentapolitanum: *Non invocatione Spiritus Sancti, & illius signaculo, quæ in calice sunt, in Præsanctificatorum Missa sanctificatur, sed participatione & unione vivifici panis, qui verè Corpus Christi est, & jam, juxta Thessalonicensis Ecclesiæ morem, Sanguine tinctus.* Calicem igitur in hac Missa etiam Græci nequaquam consecrant mysticis Jesu Christi verbis, sed immisso Dominico corpore volunt transubstantiari. Addunt eam esse fidem & Romanæ Ecclesiæ, cujus olim Pontifex modicum ex consecrato calice sanguinis fundebat in grandem amphoram non consecratam, atque ex illa populum communicabat. Et favet Græcorum Missale, in quo Præsanctificata communicatur Sacerdos orat: *Dignos nos fac particeps fieri corporis & sanguinis tui.* Undè & Missæ hæc numquam Missa Præsanctificati, sed semper dicitur Missa Præsanctificatorum: Utrique ob sanctificatum in ipsa utrumque elementum.

Verum respondeo hæc esse novella Schismaticorum commenta: Antiqui omnes Græci nobiscum credere Eucharistica elementa sine mysticis verbis non posse consecrari. Quocirca non ab ipsis elementis hæc Missa vocatur Præsanctificatorum, sed à rebus contentis, quod nempe sub unica panis specie sit non solum Domini corpus, sed & sanguis. Atque ita adversum Hussitas ac Lutheranos lucet communionem sub unica panis specie fuisse semper in usu omnium Ecclesiarum. Porro adductum Romanæ Ecclesiæ morem esse fictum ostendit apud Gregorium nonum Epistola Innocentii tertii Pontificis ad Archi-Episcopum Lugdunensem. *Si post calicis consecrationem aliud vinum mittatur in calicem, illud non transit in sanguinem, nec sanguini commiscetur, sed accidentibus prioris vini commixtum corpori, quod sub eis latet, undique circumfunditur, non madidans circumfusum.*

CANON LIII.

Quoniam spiritalis necessitudo seu affinitas corporum conjunctione major est, in nonnullis autem locis cognovimus quosdam, qui ex sancto & salutari Baptismate infantes suscipiunt, postea quoque cum matribus illorum viduis matrimonium contrahere: statuimus ut in posterum

sterum nihil fiat ejusmodi. Si qui autem post præsentem Canonem hoc facere deprehensi fuerint, ii quidem primo ab hoc illicito matrimonio desistant, deinde & fornicatorum poenis subjiciantur.

CANON LIV.

CUM Divina Scriptura nos apertè doceat: *NON INGREDIERIS AD OMNEM CONSANGUINEAM CARNIS TUÆ AD REVELANDAM EJUS TURPITUDINEM*, Divinus Basilius nonnullas prohibitas nuptias in suis Canonibus enumeravit, multis silentio præteritis, & his utrisque nobis utilitatem attulit. Turpium enim nominum multitudo evitata, ne verbis orationem pollueret, generalibus nominibus impuritates complexus est, per quas legibus vetitas nuptias nobis in summa ostendit. Quoniam autem propter ejusmodi silentium, & quod non discerni posset illicitarum nuptiarum prohibitio, seipsam natura confudit: Nobis visum est ea paulò apertius exponere, ab hoc deinceps tempore decernentes, ut qui cum patris sui filia matrimonii societatem coierit, ut pater & filius qui cum matre & filia, vel cum duabus puellis sororibus pater, & filius vel cum duobus fratribus mater & filia, vel fratres duo cum duabus sororibus, in septennii Canonem incidant, iis procul dubio separatis à nefario contubernio.

CANON LV.

QUONIAM intelleximus in Romanorum civitatibus, in sanctis Quadragesimæ jejuniis, in ejus Sabbathis jejunare, præter Ecclesiasticam traditam observationem: Sanctæ Synodo visum est, ut in Romanorum quoque Ecclesia inconcussè vires habeat Canon qui dicit: *SI QUIS CLERICUS INVENTUS FUERIT IN SANCTO DIE DOMINICO VEL SABBATHO JEJUNARE, PRÆTER UNUM ET SOLUM, DEONATUR; SIN AUTEM LAICUS, SEGREGETUR.*

SCHOLIION.

Apostolicus Canon, de cujus prævaricatione præsens noster arguit Romanam Ecclesiam, est inter vulgares Apostolicos sexagesimus quintus, quem esse veraciter Apostolicum quidam probare nituntur ex Epistola Sancti Ignatii

Martyris ad Philippenses: *Quicumque Dominicam aut Sabbathum jejunaverit, præter unum Sabbathum Paschæ, ipse est Christi interfectör*. Quod ipsum dicunt Apostolicæ Constitutiones adscriptæ Clementi Romano. Et Sanctus Gregorius Nyssenus in oratione adversum eos, qui ægrè ferunt reprehendi: *An nescis, quod hi dies, Dominicus & Sabbathum, sint fratres, & quod si alter*

- rum probro adfeceris, alterum offendis?* Et Anastasius Nicænus: *Sabbatum & dies Dominicus sunt dies festi & sancti*. Et Joannes Cassianus in Collationibus: *Uterque apud Orientales festivus est & solemnus*. Addit Socrates de ipsa Romana Ecclesia: *Qui sunt Romæ, tres septimanas ante Pascha, Sabbatho & Dominico exceptis, simul jejunant*. Et de Africana Montanistarum Ecclesia agens Tertullianus in libro de jejuniis: *Duas in anno hebdomadas Xerophagiarum, nec rotas, exceptis scilicet Sabbathis & Dominicis, Deo offerimus, abstinentes ab iis, quæ non rejicimus, sed differimus*. Et agens tam de sua, quàm de Catholica Latina Ecclesia. *Cur stationibus quartam & sextam Sabbathi dicamus, & jejuniis Pasceven? Quamquam vos etiam Sabbathum, si quando continuatis, numquam nisi in Paschate jejunandum, secundum rationem alibi traditam?* Per Pasceven, quidquid adversus Jacobum Pamelium dicat doctissimus Aurelianensium Antistes Gabriel Albaspineus, Tertullianus omnino intelligit Sabbathum, atque ita ostendit vulgarem Apostolicum Canonem, de quo nobis lis tanta cum Græcis Schismaticis, fuisse tunc à Latina Ecclesia omnino observatum. Consonat vetusta Synodus Eliberitana: *Errorem placuit corrigi, ut omni Sabbathi die jejuniorum superpositiones celebrentur*.

At verò his obstat Rescriptum Innocentii primi Pontificis ad Decentium Episcopum Eugubinum. *Sabbatho jejunandum esse, ratio evidentissima demonstrat. Nam si diem Dominicam ob venerabilem Resurrectionem Domini nostri Jesu Christi non solum in Pascha celebramus, verum etiam per singulos circulos hebdomadarum ipsius diei imaginem frequentamus, ac sexta feria propter Passionem Domini jejunamus, Sabbathum prætermittere non debemus, quod inter tristitiam atque lætitiâ temporis illius videtur inclusum. Nam utique constat Apostolorum biduo illo & in mœnore fuisse, & propter mœnore Judæorum se se occulisse. Quomodo Domini mortem, ita hunc mœnore ait non tantum annuo, sed omnino hebdomadario jejunio honorandum: Nisi velimus & Dominicæ Resurrectionis lætitiâ ad unum in anno diem contrahere.*

Eo tempore exstitit in urbe Romana nescio quis garrulus Disputator, affirmans Sabbathi jejunium, in eadem Ecclesia tunc consuetum, esse Canonem Apostolicum, cunctosque eum non servantes esse adhuc in carne, Deo placere non posse, esse ventricolos, Judæam Ecclesiæ præponentes, ancillæ filios, lege voluptuaria consulentes ventri, disciplinæ nolle succumbere, sapere mortem. Ejus occasione non tantum Decentius Eugubinus Episcopus Innocentium Pontificem, sed & Casulanus Presbyter Sanctum Augustinum, ac Licinius in Hispania Batica fidelis laicus consuluit Sanctum Hieronymum, respondentem in hæc verba. *Ego illud breviter te admonendum puto traditiones Ecclesiasticas, præsertim quæ fidei non officiant, ita observandas, ut à Majoribus tradite sunt, nec aliorum consuetudinem aliorum more subverti. Atque utinam omni tempore jejunare possimus. Unaquæque Provincia abundet in suo sensu, & præcepta Majorum Leges Apostolicas arbitretur. Hoc ipsum Casulano respondit Sanctus Lupi Oper. Tom. III.*

Sanctus Augustinus, indignissimè ferens ab insulto illo Disputatore urbico universam ferè, exceptis Romana & paucis Occidentalibus, sub cælo Ecclesiam pessimis conviciis lacerari. Eo namque tempore omnes Orientales & multi etiam Occidentales populi Sabbatho sobriè modèsequè prandebant. Etiam intra ipsam Italianam Ecclesia Mediolanensis. Et hinc laudatus Innocentius Pontifex, licet Sabbathi jejunium per omnes Ecclesias Metropolitanæ suæ potestati subjectas valere voluerit, omnino compefcuit immodestum illum blateronem. Liqueat ex Nicolai primi Pontificis querimonia de Photii Constantinopolitani intrusis adversus Latinam Ecclesiam calumniis, scripta ad Episcopos Gallicanos: *De jejunio Sabbathi, tempore Sancti Sylvæstri Confessoris Christi, satis discussum est & disputatum, atque ut celebraretur per omnia definitum, nullusque post hæc ausu temerario contra ipsud statutum venire, aut saltem mutare præsumpsit*. Et Gregorius Protosyncellus in Florentinæ Synodi Apologia adversus Marcum Ephesinum. *Præcipiente Canone non esse jejunandum Sabbatho, Socrates, qui fuit ante Synodum tertiam, IN OCCIDUIS, inquit, PARTIBUS JEJUNANT DIEBUS SABBATHI: Nec tamen qui illis fuerit temporibus, crimini hoc dederunt, quod scirent varias jejuniorum & rituum mores non inferre differentiam fidei. Longè minùs sabbathina Græcorum prandia quis unquam Latinus culpavit. Nam & ille Disputator urbicus potissimum blaterat adversum Latinas Ecclesias, reductas volens ad morem Romanæ, earum Patriarchalis. Quocirca stabiliendo suo schismati ansam istam primus adsumpsit Photius, ac postmodum resumpsit Nicetas Pectoratus, garruens nos esse Apostolici Canonis prævaricatores, ideoque ab Ecclesiæ corpore & Sanctorum communionem penitus alienos. Ità suadere tentavit nos Latinos, non sese Græcos esse schismaticos. Pertinax odium tandem adeo excrevit, ut tractatus contra Græcos, reperitus Constantinopoli apud Patres Prædicatores, scribat: *Omnis Latinus, qui in Regia urbe de fratribus Græcorum uxorem ducit, scripto spondet juramento, quod in Sabbatho non jejunabit, præter unum solum*.*

Et hic nascuntur quæstiones. Prima est, An Sabbathi jejunium sit reverà Canon Apostolicus? Partem negativam ex adductis supra argumentis Græci, affirmativam secuti sunt Disputator ille urbicus, ac Joannes Cassianus, quorum communis vox erat: *Petrus apostolorum caput, extincto Simone, qui fuerat diaboli non nisi jejunio vincendi figura, idipsum Romanos docuit*. Addidit Disputator hoc ipsum docuisse Jacobum Hierosolymis, Ephesi Joannem, cæterosque Apostolos aliis locis, sed ab hac doctrina terras omnes deviasse, Romam solum in ipsa permanisse.

Verum ad primum respondet Sanctus Augustinus. *Est quidem hæc opinio plurimorum, quamvis eam perhibeant esse falsam plerique Romani, quod Apostolus Petrus cum Simone Mago die Dominico certaturus, propter ipsum magna tentationis periculum, pridie cum ejusdem urbis Ecclesia jejunaverit, & consecuto tam prospero glorioseque successu,*

eundem morem tenuerit, eumque imitate sunt nonnullae Occidentales Ecclesiae. Respondet & ad faciendum. Interminabilis est ista contentio, generans lites, non finiens quaestiones. Etenim ex adverso dici posset Occidentis aliqua loca, in quibus & Roma est, non servasse quod Apostoli tradiderunt; Orientis vero terras, unde cepit Evangelium praedicari, in eo, quod ab omnibus simul cum ipso Petro Apostolis traditum est, ne Sabbatho jejunetur, sine aliqua varietate mansisse. Istam contentions serram recipere nolens Sanctus Hieronymus scribit ad Licinium: Unaqueque Provincia abundet in suo sensu, & praecepta Majorum Leges Apostolicas arbitretur. Augustinus exponit & suam de hac quaestione mentem. Ego in Evangelicis & Apostolicis litteris video praeceptum esse jejunium: Quibus autem diebus non oporteat jejunare, & quibus oporteat, praeceptum Domini vel Apostolorum non invenio definitum.

Et hinc liquet etiam graecum Canonem, sabbathini jejunii prohibitivum, non esse Apostolicum. Laudatus Patrum Praedicatorum adversus Graecos tractatus recte dicit editum nascente, ac praesertim proficiente Latino Sabbathi jejunio: Graecis enim placuit antiquus suus mos, ideoque illum Canone stabilierunt. Et quidem Canon iste est inter tringinta quinque posteriores, quos Apostolicis vulgaribus primùm Justiniani Augusti tempore adjecit Joannes tertius Episcopus Constantinopolitanus.

Neque movet me adducta auctoritas Sancti Ignatii. Ejus namque ad Philippenses Epistolae neque in historia Ecclesiastica Eusebius Caesariensis, neque in virorum illustrium catalogo Sanctus Hieronymus meminere, ideoque passim creditur adulterina, ficta, supposita. Est graecus quarti aut quinti saeculi scetus, quomodo & Apostolicas Constitutiones. Socrates sibi ipsi non cohaeret, dicens in eodem ejusdem libri capite: Romae singulis Sabbathis jejunant. Forsan vellet illam ipsam suo tempore jejunantem Romam olim Sabbatho non jejunasse: Quod & veritati & illius istic scopo est omnino consentaneum. Verè enim cum Synodo Eliberina assensit Tertullianus omnem suo tempore sub caelo Ecclesiam nullo, nisi solo Paschali, Sabbatho jejunasse. Absit tamen, ut asserat esse Canonem Apostolicum. Liqueet ex libro de corona militis, Die Dominico jejunare nefas ducimus. Eadem immunitate à die Pasche in Pentecosten usque gaudemus. Enumerat istic varias antiquas, ab omni Ecclesia probatas consuetudines, & de praxalius diebus agens omittit Sabbathum: Quod forsàn ex tunc in Africa aut Italia, quomodo postmodum in Hispania, quidam inciperent de illo disputare. Quidquid fit, patet inter illius ac Dominicæ & Quadragesimæ immunitatem fuisse distantiam.

Altera quaestio est, quis in Romana Ecclesia primus instituerit Sabbathi jejunium? Respondet Sanctum Pontificem Sylvestrum. Ità diserte in laudata superius ad Episcopos Gallicanos Epistola affirmat Nicolaus primus Pontifex, Sanctus Petrus Damiani in litteris ad Eremitas suae Congregationis, ac in vita Sancti Romualdi,

nec non supradictus adversum Graecos tractatus repertus apud Patres Praedicatores Constantinopolitanos. Quocirca in hisce verbis libri Pontificalis de Innocentio primo Pontifice, Constituit Sabbatho jejunium celebrari, vox, Constituit, idem est quod, Confirmavit. Dudum antea per quosdam Hispaniae Episcopos tentata fuit, at per Synodum Eliberinam suppressa hæc pietas, evicta tandem per Sanctum Sylvestrum.

Liber Pontificalis ex laudatis Innocentii ad Decentium litteris dat ejus causam. Quia Sabbatho Dominus in sepulchro positus est, & discipuli jejunarunt. Eadem de causa Sabbathum Paschale Graeci jejunant, ac olim omnis etiam Ecclesia Latina, idque, uti in libro de jejunii tradit Tertullianus, ex Domini ad Judaeorum quaestionem, Quare ejus discipuli non jejunarent, responso: Ausferetur ab eis sponsum, & tunc jejunabunt. Hujus ergo ablationis, per sepulturam factae, & Apostolicæ trinitatis commemorationem non unico dumtaxat per annum, sed uno per omnem septimanam die voluit Sylvester celebrandum. Causam ulteriorem dat Innocentius in eisdem litteris. Quod si aliqui putant semel atque uno Sabbatho jejunandum, ergo & Dominicæ & sextae feriae semel erit in Pascha celebranda. Si autem Dominicæ diei & sextae feriae per singulas hebdomadas reparanda imago est, dementio est bidui agere consuetudinem prætermissa Sabbatho, cum non disparem habeat causam, à sexta videlicet feria, in qua Dominus passus est, quando & ad inferos fuit, & tertia die resurgens redderet lætitiã post biduanam tristitiã præcedentem. Sancti Sylvestri decretum, in quo eadem ratio exprimitur, adducit jam dictus tractatus Constantinopolitanus.

Quomodo tamen Dominicam Paschalem, & sextam majorem feriam, ità Paschale Sabbathum singulari semper reverentia observavit Ecclesia Romana. Plusquam cetera Sabbatho, inquit Sanctus Petrus Damiani, sub abstinentiæ rigore necesse est ipsum observari. Agit adversum quosdam Ecclesias, pro labore de longinquo ad Baptismi lavacra concurrentium, vel diversorum debilitate fragilium eo die indulgentius viventes, suadens corrigi, & donec corrigantur, à spiritalibus pacificè tolerari. Et hinc eos, qui Sabbatho sancto usque ad noctis initium non jejunabant, à Paschali communione suspendit in suo Capitulari Herardus Archi-Episcopus Turonensis. Aliis namque jejunii diebus licebat hora nona manducare. Quod ipsum statuit Urbani secundi Synodus Claromontana. Etiam parvulos tunc jejunare consuetos scribit in libris Dialogorum Gregorius Magnus. Nequaquam Herardus mandat expectari stellam, quod ut morem Judaicum damnat Sanctus Hieronymus in libris adversus Joinianum. Exponit in libro de jejunii Tertullianus, ajens de Gentilibus jejunantibus: Fidem abstinentiæ adflectant, & stellæ auctoritatem demorantibus suspirant. Igitur ad noctem usque jejunare est omnino sanctum; at verò inaniam stellæ auctoritatem ac licentiam praestolari est profanum, Judaicum, Paganum. In quibusdam Belgii civitatibus etiamnum viget ista eradicanda superstitio.

Cap. 7.

L. 6. Ep. 35

Cap. 33.

L. 3. C. 39.

L. 2. C. 4.

Cap. 16.

An-

Antiqua Ecclesiae disciplina fuit longè sanctorum. Ex ea enim Sanctum Dionysium, Alexandrinum Episcopum, suum Patriarcham, interrogavit olim Basilides Aegypti Episcopus, Qua hora die Pasche solvendum sit jejunium? Ajens aliquos fratres dicere, quod oporteat hoc in galli cantu facere; alios vero, quod vesperè id faciendum sit. Qui enim Romæ sunt fratres, gallum expectant. De his autem, qui hic sunt, dixit quod citius. Ante Dominicæ Resurrectionis, quam omnino constat factam de nocte, punctum non solvendum istud jejunium, antiquis Christianis erat certum & fixum; at quia punctum istud semper latuit, erat locus diversæ consuetudini & quaestioni. Respondit verò laudatus Dionysius, Eos, qui nimium festinant, & paulò ante mediam noctem jejunium frangunt, ut negligentem ac intemperantes reprehendimus; eos autem, qui differunt, & plurimum perferunt, & ad quartam usque vigiliam fortiter abstinent, ut generosos ac laborum tolerantes suscipimus. Quidam cunctos, quidam quinque aut quatuor, quidam pauciores majoris hebdomadæ dies sine omni cibo transgebant: Horum omnium aut non esse parem conditionem.

Porro rationem, ex qua etiamnum Graeci & omnes olim Latini nolint ac noluerint jejunare omne Sabbathum, edicit Sanctus Augustinus in litteris ad Casulanum Presbyterum. Ad significandam requiem sempiternæ beatitudinis, quæ illo die per Domini Dei ab omni opere suo requiem & cessationem significata est, Christiana sobrietate & frugalitate servata, jejunii vinculum relaxamus. Uterque mos est omnino bonus & sanctus. Ecclesia enim diversis sub uno dogmate ritibus ornata est regina circumamicta varietatibus, ideoque merito clamat assidue pacificus Augustinus: Nequaquam de Regiæ vestis varietate litigandum, ne ipsius Regiæ, ubi unam fidem etiam de ipsa requie retinemus, interiora membra vexemus. Hoc est, ut manducans non manducantem non spernat, & non manducans manducantem non judicet, sed inoffensam fraternitatis societatem servemus. Quia verò tunc sola cum quibusdam paucis, sive illi proximis sive longinquis, Romana Sabbatho jejunabat Ecclesia, Sancto Augustino magis placuit mos antiquus: Sentio, inquit, ad significandam requiem sempiternam, ubi est verum Sabbathum, relaxationem, quam consuetudinem jejunii aptius convenire. Verum Romana Ecclesia semper vincit: Eam tandem secuta est omnis Hispania, omnisque nostra Ecclesia Gallicana, uti patet ex Synodo Agathensi, quarta Aurelianensi, & Capitulari Sancti Theodulphi Episcopi Aurelianensis, mandantibus in Quadragesima etiam Sabbatho jejunari, solisque Dominicis diebus laxari jejunium. An omnis Gallia toto anno Sabbathi jejunium receperit, nolim adfirmare. Posterioribus Ecclesiae sæculis ipsum introduxerunt Sanctus Petrus Damiani, Gregorius septimus Pontifex, & Urbanus secundus: At potius in Deiparæ Virginis, quam in Dominicæ sepulturae ac Apostolicæ trinitatis honorem. Ex eorum præscripto etiamnum hodie per omne Sabbathum à carnibus abstinet Ecclesia Latina.

Tertia quaestio est, An Quadragesimæ Domini-

nicis diebus Graeci antiqui etiam carnes manducarint? Pro parte adfirmativa facit in Florentini Concilii historia Sylvester Sguropulus, Latinis erroribus adnumerans, quod dicamus non licere, L. II. c. 7. durante Quadragesima, bis in septimana carnibus vesci. Et antiquus Graecorum Canon, adductus à Tractatu Constantinopolitano Patrum Praedicatorum: Si quis carnes & caules in die Dominico, etiam per Quadragesimam, non comederit, Clericus deponatur, laicus excommunicetur. Addit Tractatus omnia apud illos Sabbatho, excepto uno, esse celeberrima, epulisque, balneis, & ludicris celebrari. Pro parte autem negativa facit auctoritas Theophili Patriarchæ Alexandrini, rescribentis Dominicæ Epiphaniæ Vigiliam, in die Dominica occurrentem, non quidem jejunandam, honorandam tamen abstinentia carnis, & solis dactylis tunc visitandum. Et quod olim Armenii in Annunciationis festo non nisi, idque ex speciali Romanæ Ecclesiae imitatione, oleum & pisces comederint, apud Clementem Galanum testatur in litteris ad Haytonem Regem Patriarcha Gregorius Sifensis. Quod eadem in Quadragesimæ Dominicis & Sabbathis comederent, eos graviter arguit Nicephorus Calixtus. Quare merito Patrum ille Praedicatorum Tractatus adductum Graecorum Canonem ait esse novellum commentum schismaticorum. Est Nicephoro Calixto omnino posterior.

L. II. c. 7.

F. 450.

L. 18. c. 53.

Quarta quaestio est, Ex qua causa & tempore fuerit tam à Latinis quàm à Graecis damnatum Dominicæ jejunium? Respondeo primò, damnationem illam in utraque Ecclesia fuisse rigidissimam. Die Dominico jejunare, inquit ad Casulanum Sanctus Augustinus, scandalum est magnum, nisi forte aliquis idoneus sit nulla refectione interposita ultra hebdomadam perpetuare jejunium, ut jejunio quadraginta dierum, quantum potuerit, appropinquet, sicut aliquos fessisse cognovimus. Nam & ad ipsum quadragesimum numerum pervenisse quemdam, à fratribus fide dignissimis nobis adseveratum est. Quomodo enim veterum Patrum temporibus Moses & Elias nihil contra prandia Sabbathorum fecerunt, cum diebus quadraginta jejunarunt; ità qui potuerit septem dies jejunando transire, non sibi ad jejunandum eligit Dominicum diem, sed in eis eum invenit, quos jejunaturum se plurimos vovit. Ejusmodi auctoritates habemus plures & Canonum & Patrum. Nam & Eustatium Sebastenum Episcopum, primæ Armeniæ Metropolitanum, quod die Dominica, licet non superstitionis, sed exercitationis causa jejunandum doceret, damnavit Synodus Gangrensis. Et Theophilus Patriarcha Alexandrinus etiam Dominicæ Epiphaniæ Vigiliam, in Dominica die occurrentem, rescripsit nullatenus jejunandam. Ex eadem regula nos Latini omnem Vigiliam, aut certè ejus jejunium transferimus in Sabbathum præcedens.

Respondeo secundo, damnationem hanc non esse Canonem Apostolicum. Etenim Apostolum Paulum, & plurimos cum illo fideles in diebus Pentecostes, & in die Dominico jejunasse, ex Actis Apostolicis advertit in Epistola ad Licinium Sanctus Hieronymus. Et exinde Priscillianitas ad die

C. 12. C. 2. C. 27.

Cap. 18.

Epist. 28.

die Dominico jejunandum solitos testimonium adsumere scribit ad Casulanum Sanctus Augustinus. At illos merito damnarunt Synodus Cæsari-Augustana, quarta Carthaginensis, & Sanctus Leo Pontifex in Epistola ad Thuribium Episcopum Asturicensem. Causam dat in laudatis litteris Sanctus Augustinus. *Non solenniter die Dominico jejunabant cum Apostolo fideles, sed necessarius sermo, qui studii ferventissimi audiebatur ardore, rescindendi corporis causa interrumpendus esse non visus est profecturo Apostolo, qui eos propter alios suos undequaque discursus vel nunquam vel rarissime visitabat, præsertim quia tunc ex illis terris, sicut consequentia docent, sic discipulus erat, ut jam non esset eos in carne visurus. Ac per hoc magis ostenditur Dominicis diebus soluta non fuisse jejunia; quia ne hoc crederetur, curavit scriptor libri causam præducendi sermonis exponere, ut sciremus, si aliqua necessitas oritur, urgentiori actioni non esse prandium præferendum. Sed tunc quamvis Dominico die solita illis jejunia non fuissent, non erat tamen Ecclesie tam insignis offensio, si aliqua tali necessitate, qualem Apostolus Paulus habuit, die toto Dominico usque ad medium noctis, vel etiam usque ad diluculum reficere corpora non curarent. Palam dicit & tunc die Dominico fuisse non jejunandi morem, sed neque Canonem jejunii prohibitivum. Legendum est caput decimum octavum Actuum Apostolicorum.*

Pergit Sanctus Augustinus. *Nunc verò postquam hæretici, maxime impiissimi Manichæi, jejunia diei Dominici non aliqua necessitate occurrente, sed quasi sacra solennitate statuta dogmatizare ceperunt, & innoverunt populis Christianis, profectò nec tali necessitate, qualem Apostolus habuit, existimo faciendum esse quod fecit, ne majus malum incurvatur in scandalo, quam bonum percipiatur ex verbo. Dominicæ diei jejunium nullo penitus casu licere existimat, nisi dum plures dies, quam septem, ex Dei amore jejunantur. Eiusdem sententiæ in Epistola ad Licinium fuit Sanctus Hieronymus, dicens Apostolum & cum illo jejunan-*

tes die Dominico fideles non esse Manichæos hæreticos accusandos: Affirmat jejunium istud ex Manichæorum occasione ab Ecclesia damnatum. Et Sanctus Ambrosius in litteris ad Æmilii Episcopos, exponentibus rationem Paschalis celebritatis. *Dominica jejunare non possumus, quia Manichæos etiam ob istius diei jejunia jure damnamus. Hoc est enim in Resurrectionem Christi non credere.* Et Sanctus Leo Pontifex in sermone quarto de Quadragesima. *Manichæi luminaribus celi stultam abstinentiam devotentes, in honorem solis & lune die Dominica & feria secunda jejunant. Uno opere bis impij, bis profani, qui jejunium suum & ad fiderum cultum, & ad Resurrectionis Christi instituere contemptum. Christo Domino negant veram carnem, veram è Virgine nativatem, passionem, mortem, Resurrectionem, ac in die dominico nullam esse afferunt lætitiæ causam. Eadem sentiunt Priscillianistæ. Hinc omnem die Dominico jejunantem Ecclesia habuit prius de Manichæo, postea de Priscilliano suspectum, & quasi convictum. Hinc jejunium illud esse magnum scandalum dicit Sanctus Augustinus.*

Rectè addit: *Postquam hæretici, maxime impiissimi Manichæi, &c. Quoniam Manichæi nequaquam sunt prima occasio istius damnationis. Etenim in sermone secundo de Pentecoste scribit Sanctus Leo Magnus. Manichæus magister falsitatis diabolicæ eo tempore damnandus innovit, quo post Resurrectionem Domini ducentismus & sexagesimus annus impletus est, Probo Imperatore, Paulinoque Consule, cum octava jam in Christianos persecutio ebulliret. At verò longè senior Tertullianus scribit in libro de corona militis: Die Dominico jejunium nefas ducimus. Esse dicit vetustissimam Ecclesie consuetudinem, haud dubiè ob Dominicæ Resurrectionis honorem inductam à proximis Apostolorum successoribus, variisque postmodum Canonibus confirmatam, dum duplîc Divinitatis varii fabulones eandem Resurrectionem ceperunt errore vario, ac blasphemò præsertim jejunio inhonorare.*

CANON LVII.

Similiter accepimus & in Armeniorum regione & in aliis locis, in Sabbathis & Dominicis sanctæ Quadragesimæ quosdam ova & caseum comedere. Visum est ergò & hoc, ut omnis Dei Ecclesia, quæ est in universo terrarum orbe, unum ordinem sequens, jejunium perficiat, & abstineat sicut ab omni mactabili, sic ab ovis & caseo, quæ quidem sunt fructus & fætus eorum à quibus abstinemus. Si autem hoc non servaverint, si sint quidem Clerici, deponantur; sin autem laici segregentur.

SCHOLIION.

Eundem usum in Armeniis damnat Nicephorus Calixtus. Ejus causam apud Clementem Galanum in litteris ad Haytonem Regem edicit Patriarcha Gregorius Sifensis. *Nos à sancta Romana Ecclesia ritus varios acceptos habemus, tamen non item pisces & oleum in Quadragesima comedimus, excepto Annunciationis festo. A Romana Ecclesia acceperunt & Sabbathi jejunium, servaruntque usque ad Joannem Ozniensem, pessimum Patriarcham, de quo antiqua eorum historia: Patriarcha iste decrevit in Quadragesima Sabbathi jejunium esse frangendum, quemadmodum in Dominicis. Et infra. Præterea statuit pisces, oleum, & vinum esse in eodem ordine computanda tempore jejunii cum lacte, caseo, & ovis. Et Sanctus monachus Nicon in opusculo de pessimorum Armeniorum pessima religione. Comedunt & in Sabbathis & in Dominicis sanctæ Quadragesimæ ova, caseum, & butyrum: Et in primis eorum univèrsalis Episcopus. Et est apud eos Canon, qui dicit: SI QUIS BUTYRUM, CASEUM, ET OVUM VINO ET OLEO NON*

CANON LVIII.

Quod ad altare mel & lac offerre non oportet.

SCHOLIION.

Ejusmodi decretum sub Julii primi Pontificis nomine adducit etiam Gratianus: Audimus quosdam schismatica ambitione detentos, contra Divinos Canones & Apostolicas constitutiones, lac pro vino in Divinis sacrificiis dedicare. Rigidissime abusum istum extirpat. Est Canon primus tertie Synodi Braccarenensis: An etiam sit Julii Pontificis, non possum affirmare. Consonat vulgaris Canon Apostolicus. *Si quis Episcopus aut Presbyter præter ordinationem Domini alia quedam in sacrificio offerat super altare, id est, aut mel, aut lac, aut pro vino sceram, aut confecta quedam, aut volatilia, aut animalia, aut legumina, contra constitutionem Domini faciens, congruo tempore deponatur.* Suprà à primæ Synodi Constantinopolitanæ Canone septimo audivimus Galatiam tunc abundasse Eronum monstros: Eorum unum erant Artotyritæ, de quibus in Hæretico quum catalogo Sanctus Philastrius Episcopus Brixjenfis: *Panem & caseum offerunt, non illud, quod Ecclesia Catholica celebrat offerendo. Adversum illos emanasse credo vulgarem nostrum Canonem Apostolicum.*

ÆQUIVALERE EXISTIMET, ANATHEMA SIT. Variarum Ecclesiarum varia olim per Quadragesimam fuit abstinentia. Oleo & piscibus usa semper est Romana Ecclesia, eamque indulgentiam à Sancto Gregorio Magno Pontifice quoad Dominicis & Annunciationis festum mutuata est, reliquis diebus Xerophaga, Ecclesia Armeniorum, tandemque jam dictus Joannes Patriarcha addidit etiam vinum, lacticinia, & ova. Eisdem, nescio quo auctore, aut qua occasione, uti postmodum ceperunt etiam quædam Ecclesie Latinæ, atque ita ex hoc Canone impropere nobis Photius schismatis auctor: *Quod septem ante Pascha hebdomadibus à casei & ovorum esu, more suo, non cessemus.* Respondit verò Pontifex Nicolaus primus. *Calumnia est: Cum in Italia nunquam in usu fuerit. Trans montes tamen id ex magna causa alicubi apparet esse concessum. Eam varietatem ad solas Regiæ vestes spectare, & fidei unitati nihil officere, jam pridem responderunt Socrates, & in Florentini Concilii Apologia Gregorius Protosynellus. Hic interim Canon docet antiquos Græcos in Quadragesimæ Dominicis & Sabbathis, licet non jejunarent, omninò à carnibus abstinuiffe.*

Abusus à præsentî Canone damnati radicem aperit antiquus Codex Canonum Ecclesie Africanæ. *Ut in Sacramentis corporis & sanguinis Domini nihil offeratur, quam quod ipse Dominus tradidit, hoc est, panis & vinum aqua mixtum. Primitiæ verò, seu lac & mel, quod uno die sollemnissimo in infantium mysterio solet offerri, quamvis in altari offerantur, suam tamen habeant propriam benedictionem, ut à Sacramento Dominicis corporis & sanguinis distinguantur. Nec amplius de primitiis offeratur, quam de uvis & frumentis. Utique super altare, juxta vulgarem Canonem Apostolicum. Offerre non liceat aliquid ad altare præter novas spicas, & uvas, & oleum ad luminaria, & thymiana, id est, incensum tempore, quo sancta celebratur oblatio. Novas spicas, uvas, oleum, ac thymiana in ipso altari offerri permittit, adeoque & benedici, quod nempe ex spicis & uvis fiant panis ac vinum, proprium nostri sacrificii elementum, oleum autem & thymiana sint propria sacrificii atque altaris ornamenta.*

Canon Carthaginensis id permittit foli lacti & melli, in uno sollemnissimo Paschalis festivitatis die dari consueto Neophytis de sancto Christianitatis fonte in Susceptorum suorum manus egredientibus, quos per omnem laudati festi

octavam antiquitas vocavit infantes. De illis etiamnum cantamus in die octava: *Quasi modo geniti infantes*. Est ritus longè antiquissimus, de quo Tertullianus in libro de corona militis: *Indè, ex sacro fonte, suscepti, lactis & mellis concordiam degustamus*. Eiusdem ritus, tamquam antiquissimi, meminit in libris contra Marcionem, dicens quod illo *Christus suos infantes*. Et Sanctus Hieronymus in libro contra Luciferianos: *Multa, quæ per traditionem observantur in Ecclesiis, auctoritatem sibi scriptæ legis usurpaverunt, velut de sancto fonte egressos lactis & mellis prægustare concordiam, ad infantia significationem*. Et in commentariis Eliaæ Prophetæ: *Mos in Occidentis Ecclesiis hodie usque servatur, ut renatis in Christo vinum lacque tribuatur*. De hoc lacte scribitur à Sancto Paulo Apostolo: *Lac vobis potum dedi*. Et à Sancto Petro Apostolo: *Quasi modo geniti infantes lac concupiscite*. Eundem ritum laudant Origenes, Clemens Alexandrinus, Acta Sanctæ Susannæ Virginis & Martyris apud Laurentium Surium, vita Sancti Pachomii Abbatris apud Joannem Bolandum, Rituale Ecclesiæ Æthiopicæ, Ordo Romanus, ac in passione sua ad septimum de suo sponso Jesu Christo loquens Sancta Agnes. *Lac & mel ex ejus ore suscepti*. Habuit ritus duas rationes. Prima fuit ad infantia, qua suos Christus infansat, significationem, id est, ad significandum nos ex inveteratis dierum malorum peccatoribus per sacrosanctum Jesu Christi Baptisma ac perceptam istic plenissimam omnium peccatorum remissionem, esse transmutatos in infantes innocentissimos unius diei. Altera per Clementem Alexandrinum & Ordinem Romanum laudata significatio ostendit nos eodem Baptismate pervenisse in terram fluentem lac & mel: in sanctam, catholicam, & Apostolicam Jesu Christi Ecclesiam, veram terram promissionis. Nec sine causa Tertullianus ac Sanctus Hieronymus ajunt fuisse lactis ac mellis concordiam seu societatem. Exponit in primo libro Pædagogici Clemens Alexandrinus: *Lac melle miscetur*. Ea conjungi consueta palàm dicit Ordo Romanus. Habet & hunc titulum: *Benedictio lactis & mellis*. Et varias preces, quibus conjunctim benedicebantur. Addit laudatus Clemens: *Miscetur quoque lac vino dulci*. Quem morem viguisse in omnibus Occidentalibus Ecclesiis jam statim audivimus à Sancto Hieronymo. Porro Ægyptiaca Ecclesia, utpotè docta à Sancto Marco Petri Apostoli discipulo, plurimos habuit ritus Romanos. Eumque morem apud nos Belgas in Ecclesia Dordracensi usque ad Calvini-

starum grassationem viguisse testatur civis Dordracensis admodum illustris, in quarto libro Pænopliæ Evangelicæ Guilielmus Lindanus, Episcopus Ruremundensis. An aliæ etiam Græcorum Ecclesiæ sint usæ mixtura dulcis vini, non possum adfirmare.

Hoc itaque mel & lac in die Paschali consuevit ad ipsum altare intra sacrificium cum pane & vino offerri, in ipso altari benedici, atque hinc imperiti quidam Episcopi ac Presbyteri cœperunt ipsam Eucharisticam consecrationem illis impartiri. Et hunc errorem pessimum proferibit Canon Carthaginensis. Eodem jure præsentis Synodi Canon vigesimus octavus damnat eos, qui & vinum & uvam eadem benedictione sanctificabant, & populo tamquam duplicem sacri calicis speciem impartiebant, mandans seorsim benedici, tamquam primitias, non tamquam Eucharisticam. Et rectè. Habet enim tertia Braccarensis Synodi Canon primus, à Gratiano supplementus, & Julio Pontifici adscriptus. *Quod de expresso botro, id est, vvarum gravis populus communicatur, valdè est omnino consilium. Sed si necesse sit, botrus in calice comprimatur, & aqua miscetur*. Botro igitur recentè expressum multum consecrari potest validè, & ob solam vini incipiam licitè, botrus autem integer est consecrationis omnino incapax, quod necdum sit vinum, & illi aqua non possit admisceri. Attamen vigesimus ille octavus Canon permittit eum benedici in ipso altari.

De elementis in ipso altari sanctificandis meminit etiam Sanctus Cyprianus in Epistola ad Epist. 70. Januarium Numidiæ Primatem & ejus Collegas provinciales: *Eucharistia, & undè baptizati unguntur, oleum in altari sanctificatur*. At verò de Sancto Marcello, Apameensi in secunda Syria Episcopo Metropolitanæ, scribit in historia Ecclesiastica Theodoretus, quod aquam adversus dæmonum maleficia benedicendam, non in, sed sub, seu juxta sacrosanctum altare in vase collocaret. Et vulgaris Canon Apostolicus mel, lac, animalia, legumina ad altare offerri vetans, vetat eorum non tantum Eucharisticam consecrationem, sed & solam simplicem benedictionem. Nullus sanè, exceptis Galariæ montis, Erro legitur ejusmodi elementorum Eucharisticam consecrationem delirasse. Et istud de lacte & melle confirmat præsens Canon, Carthaginensem, ab omni Latina Ecclesia receptum, volens, quasi ab Apostolico devium, correctum.

CANON LVIII.

Nemo eorum, qui sunt in ordine laicorum, divina sibi mysteria impertiat præsentem Episcopo, vel Presbytero, vel Diacono. Qui autem tale quid ausus fuerit, ut præterea quæ sunt constituta faciens, una septimana segregetur, & ex eo doceatur non amplius sapere, quam sapere oportet.

SCHOLIION.

Canon agit de publica Eucharistiæ intra Ecclesiam administratione, majoremque de ipsa abusum refert sexta synodus Parisiensis. In quibusdam provinciis contra legem Divinam, canonicamque institutionem femina sanctis Altaribus ultro se ingerunt, sacra vasa impudenter contingunt, & quod his majus, indecentius, ineptiusque est, corpus & sanguinem Domini populis porrigunt, & alia quæque, quæ ipso dictu sunt turpia, exercent. Relictus fuit abusus ex communione domestica, in qua quisque laicus, etiam femina, sibi ipsi Eucharistiæ dabat. Hinc quidam idem ipsum in Ecclesia præsumperunt. Contra legem Divinam, & perpetuam omnium sub cælo Ecclesiarum praxim, de qua Tertullianus in libro de corona militis: *Eucharistiæ Sacramentum non de aliorum manu, quam Præsentium, qui sunt soli Episcopi, Presbyteri, ac Diaconi, in publico Ecclesiæ conventu sumimus*. Aliter nonnihil Justinus Martyr in secunda pro Christianis Apologia. *Posteaquam & is, qui præest, gratias agit, & populus omnis benedixit, ii, qui apud nos Diaconi dicuntur, dant unicuique eorum, qui adsunt, percipiendum panem, vinum, & aquam, quæ cum gratularum actione consecrata sunt, & ad eos, qui absumt, perferunt*. Apud Romanam & alias quasdam Ecclesias portari ad absentes consuevisse etiam per Acolythes, liquet ex passione Sancti Tharsitii, Romani Acolythi, de quo Romanum Martyrologium. *Quem Pagani cum invenissent corporis Christi Sacramenta portantem, cœperunt disquirere quid gereret: At ille indignum iudicans porcis prodere margaritas, tam diu ab illis maculatus est fustibus & lapidibus, donec exhalaret spiritum. Et revolutus ejus corpore sacrilegi discussores nihil Sacramentorum Christi in manibus aut vestibus invenerunt*. Quod nescio quis Presbyter Alexandrinus exiguam quamdam Eucharistiæ partem laico puero dederit deportandam ad infirmum Serapionem, apud Eusebium Cæsareensem testatur in litteris ad Fabium Antiochenum Sanctus Dionysius Patriarcha Alexandrinus. Quocirca conficiendæ solus Sacerdos, id est, Episcopus & Presbyter, publicè administrandæ Eucharistiæ

minister est etiam Diaconus. Et quidem in Justiniano Martyris Ecclesia, uti Calicem, ita & sanctum Panem Diaconus solenniter ministrabat. Aliter Synodus Laodicensis: *Non oportet Ministros Panem dare, vel Calicem benedicere*. Et secunda Arelatensis: *Diaconus corpus Christi, præsentem Presbytero, tradere non præsumat*. Et quarta Carthaginensis: *Diaconus, præsentem Presbytero, Eucharistiæ corporis Christi populo, si necessitas cogat, jussus erogat*. Et in Decretalibus ad Lucaniam Episcopos litteris Sanctus Pontifex Gelasius: *Sacri corporis prærogationem sub conspectu Pontificis seu Presbyteri, nisi his absentibus, Diaconi jus non habeant exercendi*. Et apud Sanctum Ambrosium in officiorum libris Sanctus Laurentius Romanæ Ecclesiæ Archidiaconus ad Pontificem Nixtum secundum: *Experire, utrum ministrum idoneum elegeris, cui commissi Domini sanguinis dispensationem*. Et Sanctus Leo Magnus in sermone de Sancto Vincentio, Archidiacono Ecclesiæ Cæsar-Augustanæ: *Christi Calicem credentibus ministrabat in salutem*. Et in sermone de lapsis Sanctus Cyprianus: *Calicem Diaconus presentibus offerre capit*. Diaconus itaque Calicem etiam Episcopo aut Presbytero præsentem, Panem non nisi illis absentibus, aut sanè ab illis presentibus jussus, publicè ministrabat. Quare rectè apud Rogerum Hovedensem statuit in Synodo Eboracensi Richardus Archi-Episcopus Cantuariensis, ut non nisi summa & gravi urgente necessitate, *Diaconus corpus Christi unquam erogat: Quoniam illud soli sacerdotali Ordini convenire de- crevit antiquitas*. Addit de solenni Eucharistiæ delatione: *Sacerdos in propria persona Hostiam infirmis deferat*. Et Capitulare Odonis Episcopi Parisiensis: *Non permittant Presbyteri Diaconus (communicatur Episcopus eis, qui hoc non servant) deferre infirmis sacrosanctum corpus Domini, nisi in necessitate, cum Sacerdos absens fuerit, sed semper Sacerdos deferat*. Et Leonis quarti Pontificis Homilia ad Presbyteros Curatos: *Infirmos propria manu communicate, & nullus præsumat communionem laico vel femina tradere ad deferendum infirmis*. Jam pridem enim publicam delationem esse publicam administrationem Ecclesia judicavit.

CANON LIX.

IN Aede oratoria, quæ est intra domum, Baptismus nequaquam peragatur, sed qui illuminatione ab omnibus sordibus aliena digni habendi sunt, ad Catholicas Ecclesias accedant, & hoc illic munere perfruantur. Si quis autem, quæ à nobis constituta sunt, non servare convictus fuerit, si sit quidem Clericus, deponatur; si autem laicus, segregetur.

CANON LX.

Cum clamet Apostolus, quod qui domino adhæret, unus est spiritus, clarum est quod qui etiam cum contrario in familiaritatem ac consuetudinem, cum illo conjunctione unum sit. Eos ergo, qui se à dæmone correptos esse simulant, & morum improbitate eorum figuram & habitum simulatè præ se ferunt, visum est omni modo puniri, & ejusmodi afflictionibus, laboribusque eos subijci oportere, quibus iis, qui verè à dæmone correpti sunt, ut à dæmonis operatione liberentur, jure subijciuntur.

SCHOLIION.

EPiscopatum, Presbyteratum, ac Diaconatum; tamquam onus Angelicis humeris importabile, olim fideles per artes varias fugiebant, etiam per propriorum membrorum truncationem, & falsam sui ipsius accusationem atque confessionem eorum criminum, de quibus ad Timotheum scripsit Apostolus: *Oportet Episcopum, Presbyterum, ac Diaconum sine crimine esse.* Res indigna, & crimen verum. Etenim Divina Lex, *Non dices falsum testimonium*, ligat quidem in proximum, sed longè strictius in seipsum, quoniam proximi diligendi modum

in semetipso unusquisque accepit. Videnda elegans Sancti Hieronymi Epistola de muliere septies icta. Adversus istam detestabilem humilitatem rectè statuit prima Synodus Valentina Galliæ. *Quicumque se sub ordinatione vel Diaconatus, vel Presbyteratus, vel Episcopatus, mortali crimine dixerint esse pollutos, à supradictis Ordinationibus censuimus submovendos, reos scilicet vel veri confessione, vel mendacio falsitatis. Neque enim absolvi in his potest, quod dictum in alios puniretur, cum omnis, qui fuerit sibi mortis causa, major homicida sit.* Hunc Canonem ad eos, qui sese energumenos mentiuntur, noster præsens extendit.

CANON LXL.

Qui vatibus seipfos tradiderunt, vel iis, qui hecatontarchæ seu centuriones dicuntur, vel aliis ejusmodi, ut ab illis discant, si quid sibi revelari velint, convenienter iis, quæ de ipsis à Patribus constituta sunt, sexennii Canoni subijciuntur. Et ipsi autem eos quoque subijci oportet, qui ursas, vel ejusmodi animalia, ad ludum & simpliciorum noxam circumferunt, & fortunam ac fatum, & genealogiam, & quorundam ejusmodi verborum multitudinem, ex fallaciæ imposturæque nugis proferunt: Eosque, qui nubium persecutores & incantatores, & amuletorum præbitores, & vates appellantur. Eos autem, qui in iis persistunt, et non ab ejusmodi perniciosis gentilibusque studiis avertuntur et aufugiunt, Ecclesia omninò exturbandos decernimus, sicut et sacri Canones dicunt. Quæ enim est luci cum tenebris communicatio? Ut ait Apostolus: *Vel quæ fidei cum infideli pars est?* Quæ autem Christo est cum Belial concordia ac conventio?

CANON LXII.

Kalendas quæ dicuntur, et vota, et Brumalia, quæ vocantur, et qui in primo Martii mensis die fit, conventum ex fidelium universitate omninò tolli volumus: Sed et publicas mulierum saltationes, multam noxam exitiumque afferentes. Quin etiam eas, quæ nomine eorum, qui falsò apud gentiles dii nominati sunt, vel nomine virorum, ac mulierum fiunt, saltationes ac mysteria more antiquo et à vita Christianorum alieno, amandamus, et expellimus, statuentes ut nullus vir deinceps muliebri veste induatur, vel mulier veste viro conveniente. Sed neque comicas, vel satyras, vel tragicas personas induat; neque execrandi Bacchi nomen, uvam in torcularibus exprimentes, invocent; neque vinum in doliis effundentes risum moveant, ignorantia vel vanitate ea, quæ ab insaniæ impostura procedunt, exercentes. Eos ergo, qui deinceps aliquid eorum, quæ scripta sunt, aggrediuntur, ubi ad horum cognitionem pervenerint, si sint quidem Clerici, deponi jubemus; si verò laici, segregari.

SCHOLIION.

Cap. 18.
C. 125.

Proprius, inquit in libro de Idololatria Tertullianus, *habitus uniuscujusque est tam ad usum, quam ad honorem & dignitatem.* Causam dat prima Synodus Aquisgranensis. *Habitus* *Christi. Lupi Oper. Tom. III.*

singulorum ordinum idcirco in Ecclesia ab invicem distincti sunt, ut his visis, cujus propositi sit gestans, liquidò cognoscatur. Omnem à gestantis professione & statu dissimulatum habitum, larvas præsertim, personas, ac alienum sexum, etiam in scena, mentitas vestes Ecclesia semper est abominata. Etenim ad Euchratium Episcopum scribit Sanctus

Epist. 61. stus Cyprianus. *Cum in lege prohibeantur viri induere muliebrem vestem, & maledicti ejusmodi judicentur, quanto majoris est criminis, non tantum muliebria vestimenta accipere, sed & gestus quoque turpes, & molles, & muliebres magisterio impudicae artis exprimere? Esse dicit contra Dei infirmitatem, ut masculus frangatur in feminam, & diabolo Divinum plasma maculanti per corrupti atque enervati corporis delicta placeatur. Damnat non horum solummodo actores, sed & docentes ac erudientes, qui pro se uno solo plures succedaneos suggerunt. Scio Sanctum Episcopum loqui de nefandis Paganæ scenæ flagitiis: Attamen pro nostris moribus notari possit ab hodiernis humaniorum litterarum professoribus, à quibus fidelis adolescentia non histrionicas seu levitates seu scurrilitates, sed virilem pronuntiandi & corporis gerendi fiduciam debeat edoceri. Scenas nostras oportet esse graves, honestas, eruditas, germanè Christianas. Laudata verò à Sancto Cypriano Divina lex est in Deuteronomio. Non induetur mulier veste virili, nec vir utetur veste feminea: Abominabilis enim apud Deum est, qui hoc facit. Consonat Synodus Gangrensis. Si qua mulier propter eam, quæ existimatur, pietatis exercitationem vestem mutet, & pro solita veste muliebri virilem sumat, anathema sit. Statuit adversus Eustatium Sebastenum Episcopum, primæ Armeniæ Metropolitanam, ad cujus pessimam prædicationem varias mulieres, præter consuetudinem & sui sexus ornatum, hinc se justificari credentes, virilem habitum suscepisse queritur Epistola synodalis. Et Sanctus Augustinus in libris soliloquiorum. Credo jure infames, detestabilesque haberi, qui muliebri habitu se ostentant, quos nescio utrum falsas mulieres, an falsos viros melius vocem. Veros tamen histriones, verosque infames sine dubitatione possumus vocare; aut si latent, nec infames quidquam nisi à turpi fama nominatur, veros nequam non sine veritate dicimus. Et Canon antiquus secundo Braccarensi Concilio adscriptus. Si quis balationes ante Ecclesias Sanctorum fecerit, seu qui faciem suam transformaverit in habitu muliebri, & mulier in habitu viri, emendatione pollicita, tres annos peniteat. Ejusmodi balandi & transformandi morem etiam apud nos Belgas in oppido Huenfi fuisse grassatum scribit magnum Belgii Chronicon. Et feminas ad sacrum bellum in virili veste comitatas, tamquam multorum flagitiorum, & Divinæ super omnem exercitum indignationis auctrices, graviter damnant Dodechianus Abbas, & Bertholdus Presbyter Constantinensis. Eandem temeritatem in Leodii à Principe nostro Carolo Burgundo obsessi mulieribus merito notat laudatum Belgii Chronicon. Est enim Pagana Rossarum, Germanarum, Longobardarum, Gallarum, & Gotharum mulierum protertia, damnata etiam à gentilibus Romanis. Horum amulus Julianus Augustus imbelles milites, morte dignos, produci & vendi jussit in habitu muliebri, uti scribit Zozymsus ejus Encomiastes. Infamiam istam judicavit morti æquivalere.*

Certis tamen casibus licet ejusmodi transformatio. Etiam adolescentem Antiochenum,

Pagani Sacerdotis filium, à Sancto Meletio Patriarcha conversum ad Christum, quod patris rabiem in famea veste fugiens deluserit, laudat in Ecclesiastica historia Theoderus. Et An-
L. 3. c. 13.
toliolum Ecclesiæ Alexandrinæ Presbyterum, qui obfessæ urbis viros plurimos in simili veste clanculum noctu abire suavit, commendat Eusebius Episcopus Cæsareensis. Et Sabinam, mulierem gentilem, quæ maritum captivum in viri habitu secuta est per annos multos, Sanctus Asterius Episcopus Amasenus, Helepti Metropolitæ. Henrico quarto, Imperatori pessimo, uxoris pudicitia in vestibus alienis insidiant, illa quasi alieno statuit flagitii diem, at venientem per milices puellarum suarum vestibus tectis cædi insigniter jussit, tamquam Augusti thori adulterum: Factum probant antiqui scriptores. Etiam Hungariæ Reginam, viduam gravidam, quæ sibi ac factui suo à privigno timens fugit in veste virili, laudat monachus Paduanus. Quis nesciat arma & vestes militares Joannæ Dargiæ, quæ Carolum septimum Francorum Regem, & omne regnum à Francorum violentiis liberavit? Etiam nostro tempore duas agri Insulensis virginæ rusticas, quæ Domino nostro Regi Catholico in nupero bello tamquam viri militare, quam à Francorum salacitate suam pudicitiam periclitari maluerunt, laudat omne Belgium, & alteram bello superstitem, quæ tribunalum strenuè gesserat, laudatus Dominus Rex Cisterciensis propè Insulas Abbatia perpetuo pane honoravit. Et quasdam virgines tamquam viros sanctissime militasse in monasteriis, earum Acta authentica testantur.

Etiam Bacchum, aliosque gentilium falsos Deos, licet per jocum aut pravam consuetudinem, ac inde natam inadvertentiam invocare aut nominare, est omnino grande peccatum. Cùm conversatio Divinæ discipline, inquit in libro de idololatria Tertullianus, non factis tantum, verum etiam verbis periclitetur, meminisse debemus esse in verbis quoque idololatriæ incursum præcavendum. Etiam de consuetudinis vitio Deos nationum nominari lex prohibet: Non utique ne nomina eorum pronunciemus, sed ne Deos vocemus illos. Quod si Deos dicendum erit, adjiciendum est aliquid, quo appareat, quia non ego illos Deos dico. Adjiciendam jubet vocem, Suos, aut vocem, Nationum, exemplo Regii Prophetæ, dicentis: Omnes Dii gentium demonia. Ex eodem principio vult Christianos non esse Ludimagistros, aut litterarum professores, quod hi affines sint multimodæ idololatriæ, utpotè quibus necesse sit Deos nationum prædicare, crimina, genealogias, fabulas, ornamenta honorifica quæque eorum enunciare. Hac sane de causa, dum Julianus Augustus à litterarum scholis nos proscriptis, Apollinaris Laodicensis Episcopus sacra ex utroque testamento metra composuit, quæ possent Christiani Christianos docere. Quare hodiernis litterarum Professoribus serio suademus, ut fabulosa gentilium Deorum deliramenta nostris adolescentibus nunquam sine antidoto edicant. Ex hoc fundamento antiqui Ecclesiæ Patres etiam hæc, Mithreval, Saturnalia, Bacchanalia, Dies Solis aut Lunæ, & reliqua hujusmodi vocabula, tamquam idololatri-

ca, ab omni ore Christiano longissime exulare jufferunt. Paganorum Deorum nomina invocare rigidissime vetat quarta Synodus Aurelianensis. Et Joannem duodecimum Pontificem intrusum extrusit per Ortonem primum Imperatorem Romana Synodus, relata à Luitprando Diacono Ticinensi, quod in alex ludo Jovis, Veneris, cæterorumque dæmoniorum auxilium poposcisset. Utique ex prava consuetudine.

Porò Kalendæ, vota, Brumalia sunt festa Paganorum. Kalendarum meminit Tertullianus in libris ad uxorem, dicens Gentiles incipiente anno, incipiente mense, nidore thuris agitari. Et in libro de Idololatria ait ab illis Saturnalia & Kalendas Januarias celebrari. Omnes Kalendas habuere in pretio, at præsertim Januarias. Causam dat Sanctus Joannes Chrysostomus in Homilia de Noviluniis: Putabant, si novilunium mensis hujus cum voluptate transigant, reliquum annum se ita transacturos. Etiam Martiæ Kalendæ abundabant gaudiis, utpotè dicatæ festis Matronalium, & Saliorum, impudicissime saltantium. Brumalium meminit Tertullianus etiam in laudato libro de Idololatria. Erant duplicia: Alia in Novembri, Baccho, qui & Brumius seu Bro-

mius, sacra; alia in Decembri ad Solstitium Hibernum, Soli, quasi Deo, ad nos redeunt per convivia, saltus, aut alias imperantias læticias stulta Gentilitas gratulabatur. Eis erant vicina Saturnalia, in quibus viri in feminas, servi in Dominos, ac vice versa larvabantur. Hujus omnis incontinentiæ ac intemperantiæ sedas reliquias præfens Canon extirpat. Easdem in Januariis Kalendis etiam Romæ superfuisset, ac inde in Franciam seppisse queritur in litteris ad Zachariam Pontificem Sanctus Bonifacius Apostolus Francorum: Quod nempe Gregorii secundi rigidis in illa decretis stulta Romanæ plebis sæx necdum plenè obediret. Et apud Sanctum Augustinum sermo de tempore. Isti infelices & miser homines, qui balationes & saltationes ante ipsas basilicas Sanctorum exercere non metuunt nec erubescunt, Christiani ad Ecclesiam veniunt, Pagani de Ecclesia revertuntur. Quia ista balandi consuetudo de Paganorum observatione remansit. Ejusmodi balantibus ante Ecclesiam, ut toto anno balarent, imprecatus est Sacerdos iratus: Et anno toto balasse, & tunc miserè obijisse scribunt Sigebertus Gemblacensis, magnum Belgii Chronicon, & Radulfus de Diceto.

CANON LXIII.

Quæ à veritatis hostibus falsò confictæ sunt Martyrum historiæ, ut Dei Martyres ignominia afficerent, & qui eas audituri essent, ad infidelitatem deducerent, in Ecclesia non publicari jubemus, sed eas igni tradi. Qui eas autem admittunt, vel tamquam veris iis mentem adhibent, anathematizamus.

SCHOLION.

Etiam Sanctus Gelasius primus Pontifex statuit in prima Romana Synodo. Romana Ecclesia suscipit gesta Sanctorum Martyrum, qui multiplicibus tormentorum cruciatibus, & mirabilibus confessionum triumphis irradiant. Quis ita esse Catholicorum dubitet, & majora eos in agonibus suis perpeffos, nec suis viribus, sed gratia Dei & adjutorio universa tolerasse? Sed ideo secundum antiquam consuetudinem singulari cautela in sancta Romana Ecclesia non leguntur, quia & eorum, qui conscripserunt, nomina penitus ignorantur, & ab infidelibus aut idiotis superflua, aut minus apta, quam rei ordo fuerit, scripta esse putantur: Sicut cujusdam Quirici & Julitæ, sicut Georgii, aliorumque bu-

jusmodi passiones, quæ ab hereticis perhibentur compositæ. Propter quod, ne vel levis subsannandi oriretur occasio, in sancta Romana Ecclesia non leguntur. Nos tamen cum prædicta Ecclesia omnes Martyres, & eorum gloriosos agones, qui Deo magis, quam hominibus noti sunt, omni devotione veneramus. Deus in Sanctis suis non eget mendacio nostro. Inter omnia mendacia illud, quo Deo aut Sanctis ejus affinguntur falsæ virtutes aut miracula, esse omnino perniciosissimum, & sacrilegio plenum, merito docet in libro contra mendacium Sanctus Augustinus. Hinc illum Presbyterum, qui Sancti Pauli Apostoli periculis finxit, fuisse à Sancto Joanne Apostolo degradatum scribunt in vitorum illustrium catalogo Sanctus Hieronymus, & in libro de Baptismo Tertullianus.

CANON LXIV.

Quod non oportet laicum publicè disputare, vel docere, docendi auctoritatem ex eo sibi vendicantem, sed ordini à Domino tradito cedere; & aurem iis, qui docendi gratiam acceperunt, aperire, & Divina ab eis doceri. In una enim Ecclesia diversa membra fecit Deus, ut est vox Apostoli. Quam apertè interpretans Gregorius Theologus eum, qui in iis est, ordinem commendat, dicens: *Hunc ordinem revereamur, fratres, hunc servemus. Hic quidem sit auris, ille verò lingua; hic autem manus, hic verò aliquid aliud; Hic quidem doceat, ille verò discat: Et paulò post: Et discens in docilitate, & supeditans in hilaritate, & ministrans in alacritate. Ne simus omnes lingua, quod est promptius; ne omnes Apostoli, ne omnes Prophetæ, ne omnes interpretemur. Et post quædam: Cur te pastorem facis, cum sis ovis? Cur caput efficeris, cum sis pes? Cur Imperator esse conaris, cum velatus sis in numerum militum? Et alibi: Jubet sapientia, ne sis velox in sermonibus, ne cum sis pauper, unà cum divite extendaris; ne quæras sapientibus esse sapientior. Si quis autem præsentem Canonem labefactans deprehensus fuerit, quadraginta diebus segregetur.*

SCHOLIION.

Canonis causam adducit Constantinus Pogonatus Augustus in sacra Divali, quâ à Domino Pontifice supplicavit sextam Synodum. Dum voluissent multos quidam motionem facere de verbis, de quibus est contentio pro dogmate pietatis inter partes tam sanctæ vestræ Ecclesiæ, quam hujus sanctæ magnæ Dei Ecclesiæ Constantinopolitanæ, ut ambigerent, & hoc prohibuimus fieri, tempore non admittente, cognoscentes quod ex particulari contentione non solum unitas fieri non posset, sed magis malum accresceret. De Monothelitarum, ac omnium generaliter Eutychanorum ad disputandum pruritu scribit in libro de Dominica Incarnatione Theodorus Presbyter monasterii Rhaitensis. Ità fortiter & vigilanter Ecclesiam Dei Catholicam & Apostolicam oppugnant, ut pueros suos, cum nondum expeditam habeant linguam, antequam eant ad magistros, & prima elementa didicerunt, exacueri & instrui curent, ut dicere & audire possint pro defensione sui dogmatis, quod ipsi profitentur; nos verò ità desides sumus & languentes, ut nec hoc ipsum studeamus scire, quæ istorum contra Ecclesiam sit controversia, & ex quibus iniuriis ipsorum adversum nos exstitit bellum, & qui sint eorum duces, à quibus cognominantur. Eamdem in Manichæis, Arianis, Origenistis, Pelagianis, Nestorianis procaciam passim notant Ecclesiæ Patres, & de omnibus generaliter hæreticis scripsit ad Timotheum Apostolus: *Semper querentes, & ad veri-*

tatis agnitionem numquam pervenientes. Nonnè etiam hodie Lutherani & Calvinistæ assiduò disputandi in nostram simplicem plebem insulto sunt muscis & crabronibus improbrores? Scripturas, inquit in libro Præscriptionum Tertullianus, obtendunt, & hac sua audacia statim quosdam movent: In ipso verò congressu firmos quidem fatigant, infirmos capiunt, medios cum scrupulo dimitunt. Non cum eis disputandum, sed bis corripiendos, & tunc vitandos ut desperatos mandat idem Apostolus: Quoniam nihil proficiat congressio Scripturarum, nisi planè ad stomachi everisionem aut cerebri. Perdes vocem in contentione, consequeris bilem de blasphematione. Ex communi hæreticæ protevitiæ spiritu locutus est apud Sanctum Pacianum Barchinonensem Episcopum Sympronianus, homo Novatianensis: Per orbem totum nullus intus est, qui me revincat, aut persuadere possit contra quam credam. Nempe omnes hæretici cum impio Aetio, puri puti Arianismi resuscitatore, delirant aut sibi aut certè suo duci Deum ea revelasse, quæ usque ab Apostolorum temporibus hæcenus occultaverit. Hinc cum Hermogene loquacitatem existimant facundiam, impudentiam deputant constantiam, maledicere singulis judicant officium bonæ conscientie. Ejusmodi facundiam meritò Sanctus Hieronymus appellat caninam. Eam, utpotè quæ fidem nostram injuria affectam Judæis & Gentilibus prodat, omnibus fidelibus, laicis præsertim, iterata pœnali constitutione, post Synodum Chalcedonensem exstante, interdixit Marcianus Augustus. Adversum Eutychanos, Mono-

C. 15. 16. 17.

Epist. 1.

Theodore. 1. 2. c. 28. Tertull. c. 1.

Cap. 3. 4.

theli-

thelitarum Patres, postmodum innovavit Justinianus, laudatus à Facundo Hermianensi Episcopo, plurimum querente à trium Capitulorum

adversariis non custodiri. Hanc igitur hæreticam petulantiam, ac omnis fidelis laici cum illis temeritatem præsens etiam Canon compefcit.

CANON LXV.

Qui in noviluniis à quibusdam ante suas officinas & domos accenduntur, rogos, supra quos etiam antiqua quadam consuetudine salire ineptè ac desilire solent, jubemus deinceps cessare. Quisquis ergo tale quid fecerit, si sit quidem Clericus, deponatur; sin autem laicus, segregetur. In quarto enim libro Regum scriptum est: *Et edificavit Manasses altare universæ militiæ cæli in duobus atriis domus Dei, & filios suos traduxit per ignem, sortibusque & auguriis, auspiciisque usus est, & fecit ventriloquos seu pythones, & divinatores multiplicavit, & ambulavit in eo ut faceret malum coram Domino, ut eum ad iram provocaret.*

SCHOLIION.

Quid simile in Synodo Liptinensi, sub Pipino Rege, statuit Sanctus Bonifacius, Francorum Apostolus. *Populus Dei Paganias non faciat, sed omnes spurcitiis gentilitatis abjiciat & respuat: Etiam illos sacrilegos ignes, quos*

Ned fratres vocant. Leptina erat villa Regia ac Palatium in agro Cameracensi. Deo laus, omnes Paganismi reliquiæ jam pridem apud nos sunt sepultæ; restant tamen in quibusdam Sanctorum festis publici ignes, saltus, potationes, adolescentum pugnæ, per Episcopos omninò eliminanda.

CANON LXVI.

A sancta Christi Dei nostri Resurrectionis die usque ad novam diem Dominicam tota septimana vacare fideles jugiter oportet Psalmis & Hymnis, & spiritalibus canticis in Christo gaudentes, festumque celebrantes, & Divinarum Scripturarum lectioni mentem adhibentes, & sanctis mysteriis jucundè & lautè fruentes. Sic enim cum Christo exaltabimur, & unà resurgemus. Nequaquam ergo prædictis diebus equorum cursus vel aliquod publicum fiat spectaculum.

SCHOLIION.

Paschale Festum per octo continuos dies celebrare est antiqua pietas Ecclesiæ & Orientalis & Occidentalis. Etenim sub Codicis Theo-

dosiani titulo de feriis ad Albinum Prætorio Præfectum scripta Valentiniani, Theodosii, & Arcadii lex inter juris dicundi ferias statuit etiam Sanctos Paschæ dies, qui septem vel præcedunt mero, vel sequuntur. Et secunda Synodus Matisconensis. Pascha nostrum debemus omnes festissime colere.

Leg. 1. Cap. 2.

colere, & sedula observationis sinceritate in omnibus venerari, ut illis sex sanctissimis diebus nullus servile opus audeat facere, sed omnes simul coadunati, Hymnis Paschalibus indulgentes, perseverationis nostrae praesentiam quotidianis sacrificiis ostendamus, laudantes Creatorem & Regeneratorem nostrum vesperis, mane, & meridie. Et Sancti Theodulfi Aurelianensis Episcopi Capitulare: *Dies Paschalis hebdomada omnes aequali veneratione colendi sunt.* Et Synodus Moguntina sub Carolo Magno: *Diem Dominicam Pascha cum omni honore & sobrietate venerari, simili modo totam hebdomadam observari decrevimus.* Item Pentecostea similiter ut in Pascha. Idem statuunt Synodus Meldensis, Engelheimensis, & Capitulare Herardi Archi-Episcopi Turonensis.

Ita fuit per omnem ferè Galliam ac Germaniam usque ad Synodum Constantiensem Geberardi Constantiensis Episcopi, de qua Bertholdus ejusdem Ecclesiae Presbyter: *Geberardus statuit, ut tam in hebdomada Pentecostes, quam in hebdomada Paschali tres tantum dies festivi celebrarentur.* Nam usque ad illud tempus Constantiensis Episcopatus morem Comprovincialium non est secutus,

videlicet integram septimanam in Pascha, & unam tantum diem in Pentecoste observando, quamvis utraque septimana ejusdem observationis esse debuerint, & quamvis alii Episcopatus penè omnes praedictam constitutionem jam ab antiquo tenuerint. Haec, inquam, ipse in proprio Episcopatu & ex Episcopali auctoritate, & ex Apostolica legatione potuit instituere: Nam Legatus fuit Sedis Apostolicae per totam Theutonicam terram undequaque. Ei tamen, tamquam antiqui Canonis & moris everfiori, graviter quosdam obmurmurasse scribit Chronicon Ecclesiae Augustanae. Stephani Cantuariensis Archi-Episcopi Synodus Oxoniensis utriusque festo adscribit quatuor festivos dies. Etiamnum hodie omnes per Europam, immò & Belgium nostrum, Ecclesiae non concordant. Ab hisce festis equorum cursus & reliqua spectacula Canon praesens merito proscribit. Etenim etiam de Christianis verum est, quod de Judaeis in tractatibus super Sancti Joannis Evangelium ait Sanctus Augustinus: *Quamò melius famine eorum lanam facerent, quam sabbato in neomeniis saltarent.*

Cap. 41. Cap. 36.

A. 1094.

A. 1094.

Tract. 3.

CANON LXVII.

Divina nobis Scriptura mandavit à sanguine & suffocato, & fornicatione abstinere. Eos ergo, qui propter lautum & delicatum ventrem cujuscumque animalis sanguinem arte aliqua esculentum condiunt ac instruant, atque ita illo vescuntur, convenienter punimus. Si quis ergo deinceps animalis sanguinem quovis modo comedere aggrediatur, si fit quidem Clericus, deponatur; sin autem laicus, segregetur.

SCHOLION.

De lege Apostolica, mandante fideles gentes à simulacrorum immolatis, sanguine, suffocato, & fornicatione abstinere, scribit in libris contra Faustum Manichæum Sanctus Augustinus. In Actibus Apostolorum lege praecipitur ab Apostolis, ut abstinere gentes tantum à fornicatione, & ab immolatis, & à sanguine: *Id est, ne quid edant carnis, cujus sanguis non esset effusus.* Quod alii non sic intelligunt, sed à sanguine praecipitur esse abstinendum, ne quis homicidio se contamine. Hoc nunc discutere longum est, & non necessarium. Per sanguinem homicidium intellexit in Parenesi ad poenitentiam Sanctus Pacianus Episcopus Barcinonensis. Etiam lapsus ad Montanistas Tertullianus, volens ab Apostolis tria istic gravissima delicta, idololatriam, homicidium, & mœchiam, non tantum prohiberi, sed & Di-

vino futuri saeculi judicio reservari. Tribus istis delictis Sacramentalis Reconciliationis pacem & gratiam dudum etiam in articulo mortis negavit Ecclesia: Rigorem istum vult ille esse Divinum institutum, confirmari istic ab Apostolis, ideoque Zephyrinum Romanæ Ecclesiae Pontificem, qui mœchos poenitentiae actione perfunctos cepit clementior per sacramentalem absolutionem restituere in Ecclesiam, dicit esse Apostolicæ legis prævaricatorem. At certum est per Sanguinem intelligi animalium sanguinem, ejusque esum aut potum vetari. Eleganter ipse adhuc orthodoxus id ostendit in libro Apologetico, refusans Paganam calumniam de nostris Thyesteis epulis. *Cap. 9. Erubescat error vester Christianis, qui ne animalium quidem sanguinem in epulis esculentis habemus, qui propterea quoque suffocatis & morticinis abstinemus, ne quo sanguine contaminemur, vel intra viscera sepulto.* Denique inter tentamenta Christianorum, hœtulos etiam cruore disentos, admovetis, certissimi scilicet

I. 32. c. 27.

Cap. 9.

licet illicitum esse penes illos, per quod exorbitare eos vultis. Quomodo thurificationem, aut ejus libellum, ita & sanguis esum, tamquam parem & solemnem legis nostræ prævaricationem, à Christianis per tormenta extorquere nitebantur tyranni gentiles, eosque in medio tormentorum æstu per ostensos sanguineos botulos deridebant. Omnis fidelis eos, licet tormentis adactus, edens erat lapsus, ac reus quasi idololatriæ transgressionis. Tantus erat rigor Apostolicæ legis. Quin immò Montanista Tertullianus sibi ipsi non cohæret. Etenim in libro de monogamia affirmat à Christo Domino & ejus lege Evangelicæ revocari omnia ad legis naturalis exordium, adeoque excussa circumcissione carnis integritatem, & purgata variorum immunditia reddi nobis ciborum libertatem, & sanguinis solius abstinentiam, sicut fuit ab initio. Dominus enim Deus, dum Noe carnes edere indulset, excepit sanguinem.

Cap. 5.

Cap. 44.

Cap. 2. Cap. 62.

Apostolicam legem eodem modo exponit Minucius Felix: *Ab humano sanguine cavemus, ut nec pecorum sanguinem noverimus.* Causa sanguinis prohibetur & morticinum ac suffocatum, quod tam de avibus, quam pecoribus intelligi affirmat in Ezechielis Prophetæ commentariis Sanctus Hieronymus. Et Synodus Gangrensis, adversum Eustatii Episcopi Sebasteni nugas, edi à fidelibus permittit carnes, exceptis tamen sanguine & suffocato. Et Canon vulgaris Apostolicus Clericum aut laicum, qui carnes in sanguine animæ ipsorum, a feris captum, aut morticinum comederit, deponi mandat aut anathematizari. Ejus causam in laudato adversus Faustum loco edicit Sanctus Augustinus. *Si hoc tunc Apostoli præceperunt, præceperunt autem omnino, ut ab animalium sanguine abstinere Christiani, ne præfocatis carnis vescerentur, elegisse mihi videntur pro tempore rem facilem, & observantibus nequâquam onerosam, in qua cum Israelitis etiam gentes propter angularem illum lapidem, duos parietes in se condentem, aliquid communiter observarent. Simul & admoneretur in ipsa arca Noe, quando Deus hoc iussit, Ecclesiam omnium gentium fuisse præfiguratam, cujus facti prophætia, jam gentibus ad fidem accedentibus, incipiebat impleri.* Quam rationem in responso adversum Michaelis Patriarchæ Constantinopolitani calumnias laudat ac illustrat Cardinalis Humbertus.

Pergit Sanctus Augustinus: *Transactio vero illo tempore, quo illi duo parietes, quamvis in angulari lapide concordarent, tamen suis quibusdam proprietatibus distinctius eminebant, ac ubi Ecclesia gentium ratis effecta est, ut in ea nullus Israelita carnalis appareat, quis hoc jam Christianus observat, ut turdos vel minores aviculas non attingat, nisi quarum sanguis effusus est, aut leporem non edat, si manu à cervice percussus, nullo cruento vulnere occisus est? Et qui fortè pauci adhuc tangere ista formidant, à cæteris irridentur. Ita omnium animos ita hac re tenuit illa sententia veritatis. NON QUOD INTRAT IN OS VESTRUM VOS COINQUINAT, SED QUOD EXIT: Nullam cibi naturam, quam societas ad-*

Christ. Lupi Oper. Tom. III

mittit humana, sed quæ iniquitas committit, peccata condemnans.

Hæc verba, *Qui fortè pauci adhuc tangere ista formidant, à cæteris irridentur*, intelligi debent de folis aviculis ac minutis animalibus, & de sola Ecclesia Africana. Græci enim etiam dudum postea in observantia istius Apostolicæ legis manserunt constantes. Eamdem Sanctus Hieronymus in laudatis Ezechielis Prophetæ commentariis affirmat suo adhuc tempore obtinuisse in Latina etiam Ecclesia, reprehenditque quosdam Episcopos, qui in urbis, sicculis, gliribus, & cæteris hujusmodi eam aviditate gula non custodiebant. Istud ipsum in sermone de Machabæis affirmat Sanctus Gaudentius, proximus post Sanctum Philastrum Episcopus Brixienfis. *Immolatorum comestores damnat item secunda Synodus Aurelianensis: Similiter & hos, qui bestiarum morsibus extincta, vel quolibet morbo aut casu suffocata vescuntur.* Et liber Pœnitentialis Gregorii tertii Pontificis. *Suffocatum dicimus, quod sine sanguinis effusione perimitur, vel quod in laqueo necatur. Si quis à lupo, vel à cane, aut in laqueo suffocatum invenerit, nullatenus manducetur. Nec sanguinem alicujus bestie quis manducare aut bibere præsumat. Quod si quis fecerit quadraginta dies poeniteat.* Hispani, cum Sancto Augustino & Ecclesia Africana sentientes, sanguinis & omnis suffocati abstemios, tamquam legis Christianæ ignaros aut supersticiosos deridebant: At eos in litteris apud Franciscum du Chesne extantibus gravissimè increpat Pontifex Adrianus primus. Aliter Nicolaus primus in responso ad Epistolam hanc quaestionem Bulgarorum: *Animalia, sive volatilia, si sine ferro macerentur, & solo ictu hominis percussa moriantur, si liceat comedi? Respon-*

Cap. 44.

Cap. 20.

Cap. 29.

Epist. 96.

Q. 90.

Uti igitur legales ritus apud fideles Judæos, ita hæc Apostolica lex, utpotè istorum cum honore sepeliendorum quædam reliquæ, apud nos fideles gentes pedetentim cessare cepit, esseque apud omnem Latinam Ecclesiam jam pridem penitus extincta. Et hinc Michael Cerularius, Patriarcha Constantinopolitanus, Photiani schismatis resuscitator longè pessimus, nos Latinos ut semigentes calumniatus est, quod suffocata, in quibus est sanguis, ederemus. *An nescitis, inquit, quod omnis animalis sanguis anima ipsius sit, & qui comederit sanguinem, animam comedit.* Chartesianorum phantasmatum sectatores, ut brutorum invisibiles animas, & omnem generaliter substantialem formam exsufflent, nungantur istud ipsum, ideoque hunc Michaeli adnumerare possint suis Patriarchis. Eamdem calumniam refert Patrum Prædicatorum adversum

Q

sùm Græcos tractatus Constantinopolitanus: *Lazini comedunt suffocata, capta à bestiis, morticina, sanguinem, ursos, fibros, castores, erinacios, quæque his spurciora, contra Apostolicum decretum.* Et infra: *Pinguedine porcina vescuntur.* Respondet verò Cardinalis Humbertus. *Antiquam consuetudinem seu traditionem Majorum nostrorum diligenter retinentes, nos quoque suffocatum & sanguinem abominamur, adè ut sanguine vel quocumque morticino, aut aquis vel quavis negligentia humana suffocato apud nos aliquando vescantibus, absque extremo periculo vitæ hujus, penitentia gravis imponatur. De cæteris, quæ aucupio, aut canibus, seu laqueo venantium moriuntur, Apostoli præceptum sequimur: OMNE, QUOD IN MACELLUM VENIT, MANDUCATE.* Et laudatus tractatus Patrum Prædicatorum. *Græci suffocatorum sanguine non abstinent. Nam turdos comedunt laqueis strangulatos, & alias aves, & intestina sanguine porcino implentes pro deliciis vescuntur, contra Apostolorum decreta: At jam pridem obsoleta, Ex quo vides inter Latinos & Græcos nullum hac in parte fuisse difcrimen. Nempè Michael Patriarcha calumnias & mendacia undecumque venabatur. Et hæc licibus malè feriatis præfens Canon dedit magnum fundamentum.*

A morticinis, aqua aut humana negligentia suffocatis animalibus etiamnum hodie abstinent. Rectè dicit Cardinalis Humbertus id fieri ex usu & traditione Majorum. Loquitur ex Sancto Augustino in libris adversus Faustum: *Morticinum puta quod ad escam usus hominum non admittitur, eo quod non occisorum, sed mortuorum animalium morbida caro est, nec apta ad salutem corporis, cujus causa sumimus alimentum.* Et ex Sancto Hie-

ronymo in libris adversus Jovinianum, largè ac L. 2. c. 6. eleganter demonstrante eandem ejusdem animalis carnem uni genti esse delicias, alteri horrorem & abominationem. Hinc de Ismaelitis, quod facti Christiani paternis moribus valedicerent, asinorumque agrestium & camelorum esum respicerent, scribit in monastica historia Theodoretus. Cap. 16.

Hinc item ad Sanctum Bonifacium Francorum Apostolum scribit Pontifex Gregorius tertius. *Agrestem caballum aliquantos comedere adjunxisti, plerosque & domesticum. Hoc nequaquam fieri deinceps sinas, sed quibus potueris, Christo juvante, modis per omnia compece, & dignam eis impone penitentiam. Immundum est enim atque execrabile. Et Zacharias Pontifex. De volatilibus, id est, graculis, & corviculis, & ciconiis, quæ omnino cavendæ sunt ab usu Christianorum: Etiam & fibri atque lepores, & equi sylvatici multò amplius evitandi. Et infra. Et hoc inquisisti, post quantum temporis decet largum comedi. Nobis à Patribus pro hoc constitutum non est. Tibi autem petenti consilium præbemus, quod non oporteat illud mandî, priusquam fumo sicetur, aut igne coquatur. Si verò libet ut incollum manducetur, post Paschalem festivitatem erit manducandum. Ejusmodi namque cibi sapiunt barbariem Paganam. Leporem tamen jam pridem comeditimus, & Sancti Augustini tempore comedit liberrimè quasi delicias omnis Christianitas Africana. Ità Romani priùs sub Aureliano Augusto cœperunt porcum edere, quem Deus Hebræis interdixit, quod illo solo Ægyptii vescerentur, cæteris animalibus tamquam Diis abstinentes. Videndus Theodoretus in sermone de sacrificiis.* Epist. 11. Epist. 13.

L. 32.

Cap. 13.

CANON LXVIII.

Nulli ex omnibus licere veteris & novi Testamenti librum, nec Sanctorum nostrorum præconum ac Doctorum corrumpere vel conscindere, vel librorum cauponatoribus, vel iis, qui dicuntur unguentarii, vel alicui alii ex omnibus ad eum delendum tradere: Nisi utique vel à tineis vel ab aqua vel ab aliquo alio modo redditus fuerit inutilis. Qui autem tale quid facere deinceps deprehensus fuerit, anno uno segregetur: Similiter & qui libros emit, si eos quidem ipse non ad suam utilitatem retineat, nec alteri ad ejus beneficium & ut ii permaneant tradit, sed eos corrumpere aggressus fuerit, segregetur.

SCHO.

SCHOLIION.

DE sacræ Scripturæ codicibus in quinta pro Christianis adversum Judæos Apologia scribit Leontius Neapolitanus in Cypro Episcopus, laudatus ac relatus à quarta Actione septimæ Synodi. *Sicut tu adorans librum legis, non naturam pellium vel atramenti, quæ in ipso est, adoras, sed verba Dei, quæ rejacent in eo; ità & ego imaginem Christi adorans non naturam lignorum & colorum adoro, absit, sed animatum Christi characterem tenens per eum Christum tenere spero & adorare. Et Pseudo-Synodi Iconoclasticæ refutatio lecta & probata per eandem Synodum septimam. Nos, qui Deo soli servitutem nostram in spiritu & veritate offerimus, omnia, quæ oblatæ & dedicata sunt, sive Divinus typus pretiosæ Crucis, sive Evangelium, sive veneranda imagines, sive vasa sacra sunt, & salutamus, & amplectimur, tamquam spem habentes sanctificationem ab eis percipere, & adorationem honorariam illis impendimus. Quod ipsum in sua fidei definitione laudata Synodus confirmat. Et in ejus ad Joannem octavum Pontificem præfatione, adversum quosdam Francorum Episcopos ejusdem ac sacrarum imaginum adversarios, Anastasius Cardinalis Bibliothecarius. Ajunt quod non sit quodlibet opus manuum hominum adorandum, quasi non sit codex Evangeliorum opus manuum hominum, quem quotidie osculantes adorant. Et istorum adversariorum unus Jonas Aurelianensis Episcopus in præfatione secundi libri adversus Claudium Taurinensem Episcopum, plenum Iconoclastiam. *Sacræ religionis usus in Sancta Ecclesia adhuc servatur, ut perlecta Sancti Evangelii lectio, ab Episcopo vel Presbyteris, cæterisque sacri Ordinis religiosi, Codex, in quo Evangelii lectio recitata est, multiplicibus osculis veneretur. Sed hoc cujus causa, nisi illius, cujus esse verba creduntur, agimus? Et Canon tertius Synodi octavæ. Sacram imaginem Domini nostri Jesu Christi æquo honore cum libro Sanctorum Evangeliorum adorari decernimus. Sacra Scriptura doctorum, sacræ**

imagines sunt indoctorum liber, ideòque semper censuit Ecclesia illam præ his venerandam. Etenim in generalibus Synodis non imago, sed Evangeliorum codex, tamquam Domini nostri Jesu Christi Vicarius Præses inter luminaria & Principium Apostolorum status in altari & throno ponebatur. Græcorum Episcopi gerunt laqueum, variis crucibus insigniti, superhumera. Ità ostenduntur illius, qui ovem errantem ac perditam ad stabula reportavit in humeris, boni Pastoris esse Vicarii, ministri, ac legati. At verò ad importatum à Diacono sacrum Evangelii codicem, ac si ipse Jesus Christus intraret, illud deponunt, quoniam præfente Principe nulla est necessitas aut potestas Vicarii aut Legati. Nulli sacræ Domini imagini deferunt tantum honoris. *Per Evangelium, inquit Nicolaus Cabasilas, Christus significatur, & ejus Codex est quasi ipse Christus, quemadmodum & prophetici libri dicuntur Prophetæ, quemadmodum diviti ab Abraham dictum est, HABENT MOYSEN ET PROPHETAS: Dicebat autem libros.* Hinc item, teste libro Pontificali, statuit Pontifex Anastasius primus, *ut quotiescumque Sancta Evangelia recitarentur, Sacerdotes non sederent, sed curvi starent: Quasi coram ipso Jesu Christo. Et sacrarum imaginum osiores Gallicani Episcopi in septima Synodo improbarunt etiam hunc articulum: Sicut Divinæ Scripturæ libros, ità imagines veneramus. Sacræ namque Scripturæ, Evangelii præsertim, codices honoraria adoratione colendos ac salutandos nec ipse Leo Isaurus fuit ausus inficiari. Et qui Diocletiano Augusto eosdem Codices tradiderunt per tormenta compulsi Episcopi aut Clerici, tamquam pessimi prævaricatores fuerunt ab Ecclesia tractati: Crimen istud Cæciliano Carthaginensi Archi-Episcopo, aut ejus certè Ordinarius affinxit Donatistarum factio, atque ita suum schisma apud plebem rerum ignaram validissimè firmavit. Quapropter meritò præfens Canon eosdem Codices vetat scindi, corrumpi, unguentariis aut aliis cauponibus vendi. Meritò eis adjungit Codices Sanctorum Patrum.* Cap. 20.

CANON LXIX.

Nulli omnium liceat, qui quidem sit in laicorum numero, intra septa sacri altaris ingredi, nequaquam tamen ab eo prohibita Potestate & Auctoritate Imperiali, quando quidem voluerit Creatori dona offerre, ex antiquissima traditione.

Christ. Lupi Oper. Tom. III.

Q 2

SCHO.

SCHOLION.

Ecclēsia seu Basilica, inquit in libro de Ecclēsiastica mystagogia Sanctus Abbas & Martyr Maximus, est domus una, at in duas partes divisa: In sacrarium, solis Sacerdotibus & Clericis attributum, & in *naos*, seu templum, totius fidelis populi locum. Sacrarium vocabatur etiam Chorus, Presbyterium, sancta sanctorum, fuisse æneis columellis & gradibus à templo distinctum affirmat in libro Rituum Ecclesiasticorum contemplatorio Sanctus Germanus Patriarcha Constantinopolitanus. Intra ipsum erat & Ciborium, Romani & Latini omnes passim Confessionem vocant, locus totius Basilicæ sanctissimus, de quo laudatus Patriarcha. *Sancti Patres magnificum & præclarum Divini officii modum imitati sunt; ut cœlum, quod supra sacram mensam eminet, laquearium conficiunt; ut totam terram præfingunt, quod à quatuor columnis ejus, quod Ciborium appellatur, concludunt & circumscriptum sacrum solum, in quo completur & Propheeticus sermo, DEUS OPERATUS EST SALUTEM IN MEDIO TERRÆ.* Est altare cœlo rectum, & quatuor columnarum cœlum istud sustentantium ambitu circumseptum; qualia adhuc existant varia in antiquis Basilicis Romanis. De eodem in libris adversus Epistolam Parmeniani scribit Sanctus Augustinus: *Cum Episcopus solus intus est, populus & orat cum illo, & quasi subscribens ad ejus verba respondet, Amen.* Et Sanctus Pontifex Julius primus in literis ad Factionis Eusebianæ Synodum Antiochenam: *Ne Presbyteris quidem adesse permittitur in mysteriis conficiendis, cum tamen ipsi quoque sacrorum administrati sint.* Mysteriorum enim consecrationem & principales orationes solus intra Ciborium Sacerdos peragebat; representans Jesum Christum, verum ac supremum nostrum Sacerdotem, qui per Resurrectionem suam intravit solus in secreta cœlorum & paternam dexteram, ut istuc pro nobis interpellat. Latius hæc exponit Sanctus Germanus.

De Sacrario statuit secunda Synodus Matifconensis. *Laici secus altare, in quo sancta mysteria celebrantur, inter Clericos, tam ad Vigiliis, quam ad Missas stare penitus non præsumant, sed pars illa, quæ à cancellis versus altare dividitur, choris tantum psallentium pateat Clericorum.* Et Capitulare Sancti Theodulfi Episcopi Aurelianensis feminis etiam oblationis faciendæ causâ istum vetat ingressum. Quod ipsum ad viros extendit Capitulare Herardi Archi-Episcopi Turonensis. Eugenii secundi ac Leonis quarti Pontificum similem Canonem laudat Sigebertus Gemblacensis, ac in libro Pontificali Anastasius Bibliothecarius; nuper autem publici juris fecit D. Franciscus Cardinalis Barberinus, disciplinæ ac eruditionis Ecclesiasticæ fautor ac restaurator zelosissimus. *Sacerdotum aliorumque Clericorum Ecclesiis servientium honores à laicorum discretè apparere convenit. Quamobrem nulli laicorum liceat in eo loco,*

ubi Sacerdotes, reliquos Clerici consistunt, quod Presbyterium nuncupatur, quando Missa celebratur, consistere: Ut liberè ac honorificè possint sacra officia exercere. Hic est Canon Eugenianus. Addidit laudatus Leo: *Nec inter sacros cancellos Ordinibus debitos, nisi permittente Episcopo, presumant accedere.* Et Romana Synodus Joannis duodecimi: *In circuitu altaris, aut in Presbyterio nullus laicorum stare præsumat, quoties Missarum solennia celebrantur; quod si fecerit quis, communionem privatus maneat usque ad emendationem.* Hæc sanctissima & perneccessaria disciplina jam pridem apud nos perierit aut dormit, idèque non sine fundamento Græci schismatici adversum nos Latinos in calumniarum suarum indiculo, reperto Constantinopoli apud Patres Prædicatores, posuerunt hunc articulum. *Secus altare Ecclesiarum quilibet accedit, cujuscumque sit sexus, etatis, vel ordinis. Et in solennitate Missarum mulieres sedere possunt, si velint, in sede Sacerdotum.* Sic sciunt distinguere inter sacra & profana. Impingi à nobis ajunt in Canonem Laodicenum: *Non oportet mulieres ad altare ingredi.*

De templo seu populi atrio scribit in libris de civitate Dei Sanctus Augustinus: *Populi confluunt ad Ecclesias casta celebritate, honesta utriusque sexus discretionem.* Et infra in eodem opere laudat partem fæminarum. Et in Catecheson suarum præfatione Sanctus Cyrillus Hierosolymæ Episcopus. *Si conclusa est Ecclesia, & vos omnes intus, separantur viri, & sint cum viris, & mulieres cum mulieribus, ne studium salutis sit perditionis occasio.* Et Amalarius Fortunatus Episcopus Treverensis: *Separantur viri & femine in Ecclesia, non tantum osculo carnali, sed & situ locali.* In libro ad virginem lapsam Sanctus Ambrosius addit pro sacris Virginitibus fuisse locum separatam tabulis, habentibus inscriptionem, *Divisa est mulier, &c.* & quem nobiles matronæ ambirent honoraturæ accedere. Eandem separationem laudant Constitutiones Apostolicæ, Philo Judeus in libro de vita supplicum, ac Eusebii Cæsareensis Episcopi Panegyris habita in dedicatione basilicæ Tyriæ, exstructæ à Paulino Metropolitano, Et in libris de vita Constantiniani Magni merito ridet Licinium Augustum, occultum & dolosum vitæ Christianæ hostem, quod legem tulerit jubentem, ne viri simul cum mulieribus in Ecclesia essent, *neve Episcopi mulieribus sacra Dei eloquia explicarent, sed femine feminas alias, à quibus erudirentur, sibi deligerent.* Licinius namque, Lutherani atque Calvinistici dogmatis præcursor, *eximiam castimoniam virtutem negavit in hominibus esse posse, aliorumque naturam ex sua vitiosa mente spectavit.* Dunelmi tamen ac Lindisfarnæ fuisse pro viris aliam, aliam pro feminis Ecclesiam scribit Symeon monachus Dunelmensis. Nempe Sancti Cuthberti Ecclesia nullam, nisi asyli causa, admittebat fæminam: Aliter intrare præsumens ad primum limen subita morte extinguebatur, uti experia est & Juditha, Balduini Comitis Flandrensis filia, per pedissequam causâ hanc Sancti Episcopi virtutem explorare. Eandem virtutem fuisse in Sancti Symeonis stylitæ basilica testatur Evagrius Epiphaniensis.

Cap. 49. L. 2. c. 28. L. 2. c. 8. Cap. 6. L. 1. c. 46. Cap. 45. L. 2. c. 7. 8. 9. L. 1. c. 14.

Cap. 33.

L. 5. c. 17.

L. 7. c. 24.

L. 1. c. 33.

L. 4. c. 17.

Lapsam istam disciplinam restituit etiam Leo quartus Pontifex: *Virorum pars & mulierum suis partibus contenta sit.* Sanctus Carolus Borromæus etiam separatrices tabulas reposuit in Ecclesia Mediolanensi: Reliqua Italia per solum ferè quadragesimalium concionum tempus. Apud nos nihil superest, nisi in Ecclesiis rusticorum.

Porrò de Domino Imperatore scribit in historia Ecclesiastica Theodoretus. *Cum Theodosius Imperator dona attulisset, intus propè cancellos mansit: At magnus ille Ambrosius non contigit, sed laicorum differentiam eum docuit. Ac primum sciscitatur, Equare egeret. Et cum respondisset Imperator se expectare Divinorum mysteriorum perceptionem, significavit illi per primum Diaconum, qui ei ministrabat; ad loca interiora solis Sacerdotibus aditum patere, eademque aliis omnibus inaccessa esse, nec debere tangi. Jubet igitur ut exeat, & cum reliquis laicis consistat. Nam purpura, inquit, Imperatores, non Sacerdotes efficit. Quam admonitionem lubens excepit Imperator fidelissimus, responditque se non animi confidentia inductum mansisse intra cancellos, sed hanc consuetudinem Constantinopoli didicisse. Quare habeo, inquit, pro hac medicina gratiam. Et pietatis præcepta, quæ ab illo Episcopo didicerat, etiam cum revertisset Constantinopolim, observavit. Nam cum Divino quodam Festo ad templum denuò veniret, statim ut dona sacra mensæ obtulerat, exivit. Atque cum Nectarius, qui id temporis fuit Antistes illius Ecclesiæ, rogaret, cur non maneret intus, gemens inquit. Aegrè tandem didici, quid inter Imperatorem interstet ac Episcopum, aegrè tandem reperi veritatis magistrum. Nam solum Ambrosium novi Episcopum, dignum eo nomine. Addit Hermias Zozomenus. Moris erat, ut Imperatores, dum sacris interessent, in Sacrario sederent, majestatis ergò à populi consortio separati. Ambrosius autem considerans eam consuetudinem vel ex assentatione vel ex Ordinis inscitia esse natam, Imperatori in Ecclesia locum assignavit ante Sacrarii cancellos, ita ut populum Imperator, Imperatorem Sacerdotes ordine sedis antecederent. Hanc autem operam constitutionem Theodosius Imperator approbavit, & successores ejus corroboraverunt, ac nos eam ex eo usque tempore conservatam cernimus.*

Rectè dicit consuetudinem natam ex Episcoporum assentatione. Etenim Constantinum magnum, quod Episcopalem sermonem stans in Ecclesia inter populum audierit, positumque istic ab Episcopis regale solum nec bis rogatus sedere voluerit, laudat Eusebius Cæsareensis. Erat verò solum istud non in sacrario, sed in atrio populi: Eamque Principi reverentiam voluit Ambrosius in omni semper & ubique Ecclesia exhiberi. De Sancto Basilio Magno & Valente Augusto scribit idem Theodoretus. *Valens rectè ad templum sanctum se confert, & consueta dona altari offert; Basilius autem eum intra sacra Aula, ubi ipse sedere, venire jubet, ac permanere juxta morem Ecclesiæ Constantinopolitanæ.* Abiit, ut tantum ego Episcopum, qui istiusmodi dispositione Principem ab Arianism circumscriptum tentavit ad matrem Ecclesiam reducere, accusem assentationis. Possit tamen abusui fo-

menta præbuisse. Rectè item Zozomenus affirmat Sancti Ambrosii constitutionem obtinuisse usque ad sua tempora, Etenim illi coetaneus Theodosius Augustus junior scribit in lege de Ecclesiastico asylo, existente post Synodum Ephesinam. *Ad sacra altaria, munerum tantummodò offerendorum causa, accedimus, & cum circumseptum sacrorum aditum ingressi sumus, statim egredimur, nec quidquam ex propinqua Divinitate nobis arrogamus.*

Panem & vinum à Sacerdote sacrificandum, & à se in sacrificii sine sumendum, quisque olim fidelis offerebat, ac de aliena oblatione fumere erat aut injuria, aut certè infamia. Hinc in sermone de elemosyna declamat ad suum populum Sanctus Cyprianus. *Locuples es & dives, qui in Dominicum, id est, Ecclesiam, sine sacrificio venis, qui partem de sacrificio, quod pauper obtulit, sumis.* Et apud Sanctum Augustinum sermo de tempore. *Oblationes, quæ in altari consecrantur, offerre: Erubescere debet homo idoneus, si de aliena oblatione manducaverit.* Et in Epistola ad Heliodorum monachum Sanctus Hieronymus: *Clerici Epistolæ de Altario vivunt, mihi monacho, quasi infructuosæ arbori, securis ponitur ad radicem, si manus ad altare non deserat. Nec possum obtendere paupertatem, cum in Evangelio anum viduam, duo, quæ sola sibi supererant, ara mittentem in gazophylacion, laudaverit Dominus.* Hinc omni sabbatho ad Nitriæ monachos deportatum fuisse suum in sacrificio offerendum panem scribit in Lausiaca historia Palladius Episcopus Helenopolitanus. Hinc item apud Joannem Romanæ Ecclesiæ Diaconum Romana illa mulier panem à Sancto Gregorio consecratum noluit Domini corpus credere, quod ipsa illum, uti obtulerat, ita & pinxisset. Quisque enim communicabat panem à se oblatum, & offerebat à se pistum, & formatum. Hinc in suo Capitulari mandat Sanctus Theodulfus Episcopus Aurelianensis. *Panes, quos Deo in sacrificium offeris, aut à vobis ipsis, aut à vestris pueris coram vobis mitidè & studiose fiant.* Offerendum panem, vinum, & aquam mandat tractari mundissimè, & nihil in ipsis esse vile aut non pretiosum. Nam & supra audivimus de vili vino in sacrificium adsumpto fuisse in Synodo Beryensi graviter accusatum Ibam Archi-Episcopum Edeffenum. Et Sanctum Wenceslæum Bohemiæ Ducem, quod propria manu spicas in agro velleret, excuteret, ac inde sacrandas oblationes formaret, laudat magnum Belgii Chronicon. Adit Walafridus Strabo solos communicaturos potuisse offerre, graviterque eos arguit, qui offerrent, & ante communionem Ecclesia exirent. Hinc apud antiquos Canones ab oblatione suspendi erat grandis pœna: Erat enim suspendi ab ipsa Eucharistia.

Iste Romanæ mulieris error est una causarum, ob quas inductus fuit ritus alius, de quo in Responsis adversum Michaelis Patriarchæ Constantinopolitanis calumnias Cardinalis Humbertus: *Romana & Occidentalis Ecclesia à Ministris sacri Altaris in secretario consecrum offert Azymum: Arguit Græcos de oblato pane à publicis pistofibus empto: Quod nempe adhuc panem à populo oblatum*

Ser. 215. Epist. 1. Cap. 18. L. 2. c. 41. Cap. 5. F. 78. Cap. 27.

oblatum confegreat. Istud apud nos circa tempus istud defuisse docet quinta Romana Synodus Gregorii septimi Pontificis; *Omnia Christianus procuret ad Missarum solemniam aliquid Deo offerre.* Non panem, sed quid ejus vicarium. Omnis mutationis feriem edicere liber antiquus, dicitur Gemma animæ. *Fertur, quod olim Sacerdotes de singulis domibus vel familiis farinam accipiebant, quod adhuc Græci servant, & inde Dominicum panem faciebant, quem pro populo offerebant, & hunc consecratum eis distribuiebant. Nam singuli farinam offerentium Missæ interfuerunt, & pro his in Canone dicebatur.* ET OMNIUM CIRCUMSTANTIUM, QUI TIBI HOC SACRIFICIUM LAUDIS OFFERUNT. *Postquam autem Ecclesia numero quidem augebatur, sed sanctitate minuebatur propter carnales, statutum est, ut qui possent, singulis Dominicis, vel tertia Domini, vel summis festiuitatibus, vel ter in anno communicarent. Et quia populo non communicante, non erat necesse panem tam magnam fieri, statutum est eum in modum denarii formari, & ut populus pro oblatione farine denarios offerret, pro quibus traditum Dominum recognoscerent, qui tamen denarii in usum pauperum cederent, vel in aliquid quod ad sacrificium pertinet.*

Et ita omnino fiebat tempore Alexandri tertii Pontificis. Et enim Richardum primum Angliæ Regem in suæ coronationis die fuisse à duobus Episcopis ductum ad offerendum, & ab ipso non panem aut vinum, sed ex Regio more auri marcæ fuisse oblatam scribit Rogerus Hovedensis. Et in Synodo Eboracensi statuit Richardus Cantuariensis Archi-Episcopus, proximus Sancti Thomæ Martyris successor, ne Sacerdos pro Missæ celebratione pretii pactum inerat, sed hoc dumtaxat, quod in Missa offerretur, recipiat. Quin immo quod Petri Damiani tempore, adeoque & Cardinalis Humberti, ita fieret, liquere videtur ex istius Epistola ad Capellanos Godofredi Ducis Lotharingiæ. Et hinc istud aliquid, à Gregorio septimo offerri iustum, fuit aliquid denariorum. Attamen non tantum Theodulphi Aurelianensis, aut Hincmari Remensis, sed & Herardi Turonensis Episcopi diebus panis & vini oblatio, saltem apud Gallicanam Ecclesiam, erat in pleno adhuc vigore. Existimem defecisse calamitosis temporibus secutis Pontificatum Formosi. Sancti Fulberti Carnotensis Episcopi ævo aut plenè aut ex magna parte cessarat.

Ritus antiqui meminit etiam Tertullianus in libro ad castitatem exhortatorio dissuadens secundas nuptias, eod quod superstes maritus odisse non possit defunctam uxorem, pro cuius spiritu postulat, pro qua reddit annuas oblationes. Et in libro de monogamia: *Pro anima ejus orat, & offert annuis diebus dormitionis ejus.* Et in libro de corona militis: *Oblationes pro defunctis, pro natalibus annua die facimus.* Esse dicit vetustissimum Ecclesiæ morem. Sanctus Eligius Noviomenfis Episcopus discrete affirmat esse Apostolicum institutum. Ipsum in Epistola ad Ecclesiam Furnensem laudat etiam Sanctus Cyprianus. Et apud Sanctum Augustinum in libris confessionum pia mater Monica in extremis dicens ad filios: *Poni-*

te hoc corpus ubicumque, nihil vos ejus cura conturbet, tantum illud vos rogo, ut ad altare Domini meminertis mei, ubi fueritis, utique panem & vinum pro anima mea ad sacrificium offerendo. Ex quibus testimoniis adversum Lutheranos & Calvinistas lucent suffragia defunctorum.

Etiam vivus pro vivo offerre semper potuit. Liqueat ex antiqua Missa Sancto Jacobo Apostolo adscripta. *Præterea meminisse digneris Domine eorum, qui has oblationes obtulerunt hodierna die ad sanctum altare tuum, & pro quibus unusquisque obtulit, aut in mente habet.* Et ex liturgia Sancto Marco Evangelistæ adscripta: *Suscipe Deus munera eorum, qui offerre volunt, & non habent.* Quales preces etiam habent Sanctorum Basilii & Joannis Chrysostomi liturgiæ. Et hinc intellige locum difficilem Sancti Optati Milevitani Episcopi de superbia Donati Principis Donatistarum. *De populi sui oblationibus nunquam est dignatus accipere, quibus in ipsa societate banc faciebat injuriam, ut solus secretò nescio quid ageret, & postea cæteris perfuasiore misceret.* Qui altari servit, de altari vivit, adeo ut Constantinus Augustus omnes facultatibus ad Reipublicæ ministeria idoneos à Cleri catalogo prohibuerit, solosque pauperes illi voluerit inscribi de populi elemosyna victuros. Hinc populus & pro se & pro suo Episcopo & Clero etiam in Missa offerebat, ideoque illum ut sacrificii auctorem Episcopus singulariter Domino commendabat. Etiamnum hodie oramus in Romano Missali *Pro his, qui tibi offerunt hoc sacrificium laudis.* Erat olim res honorifica & gloriosa: Eorum enim nomina fuisse palam recitata testatur aliquoties Sanctus Cyprianus. At verò superbissimus ille Donatus in ore populi raro est appellatus Episcopus, sed Donatus Carthaginis dicebatur. Utique Carthaginis Princeps. Nolebat ut Christi pauper vel in hoc sanctissimo mysterio dependens à populo videri.

Oblatio hæc erat proxima ad sacrificium cooperatio, non gloriosa tantum, sed & admodum meritoria. Hinc fecere Romani Principes, quod in libellis Sancto Leoni Pontifici & Synodo Chalcedonensi adversus Dioscorum Patriarcham & Episcopum suum exhibitis dicit Isthyrion Diaconus Ecclesiæ Alexandrinæ: *Fruentium à piissimis nostris Imperatoribus Ecclesiæ Lybiæ propter ariditatem illius provincie, & quia ibi omnino triticum non nascitur, præstat, ut incruentia ex ipso hostia offeratur.* Accusat Dioscorum, quod frumentum illud sibi appropriarit, & carè vendiderit tempore famis. Eundem in finem dona Ecclesiis Africanis misit Constans Augustus, meritoque jam dictum Donatum, quod illa ex jam memorata superbia refutarit, gravissimè culpat laudatus Episcopus Milevitanus. Et ad Agricolum Presbyterum, nepotem suum, in testamento suo, per Flodoardum adducto in Historia Ecclesiæ Remensis, dicit Sanctus Remigius Remensium Archi-Episcopus: *Vineam Bebrimodi tibi catenus derelinquo, ut diebus festis, & omnibus diebus Dominicis, mea inde sacris Altaribus offeratur oblatio.* Adeo antiquum est pro anima sua Missas fundare. Hinc item ad Theodosium Augustum, qui pro accepta Divinitus in Eugenium

Epist. 18.

Epist. 4.

Cap. 93.

Cap. 6.

L. 8. c. 12.

Cap. 6.

Cap. 7.

Eugenium Tyrannum victoria Missas gratiarum actrices fieri postularat, rescribit Sanctus Ambrosius. *Epistolam Pietatis tuæ mecum ad Altare detuli, ipsam Altari imposui, ipsam gestavi manu cum offerrem sacrificium, ut fides tua in mea voce loqueretur, & apices Augusti Sacerdotalis oblationis munere fungerentur.* Et ad Proconsularis in Africa Provinciæ Episcopos scribit Sanctus Pontifex Martinus primus: *Per spiritalem in Altari intercessionem Deo tanquam dona offerentes, ea, quæ à vobis adversum Monothelitas synodaliter gesta sunt, obtulimus.* Absentium in offerendo vices Epistolæ explebant.

Questio est, An populus oblaturus sancta sanctorum intraret, & panem suum ac vinum imponderet altari, aut Sacerdotis manibus ad altare? Pro parte affirmativa facit quarta Synodus Carthaginensis: *Oblationes dissidentium fratrum neque in sacrario, neque in gazophylacio recipiantur.* Et secunda Synodus Matisconenfis cum dura increpatione mandat, ut singuli fideles, etiam femine, per singulas Dominicas sacris altaribus admoveant hostias: *Panis & vini.* Et Capitulare Sancti Theodulphi Aurelianensis Episcopi: *Feminae, Sacerdote Missam celebrante, nequaquam ad altare accedant, sed suis locis stent, & ibi Sacerdos earum oblationes Deo oblaturus accipiat.* Quocirca viri in Ecclesia Aurelianensi omnino ad Altare accedebant. Et quod etiam sub Innocentio tertio Pontifice Bremensis populus oblationem suam ipsi Altari imponderet, liquet ex Arnoldo Abbate Lubecensi in Chronico Sclavorum. Partem verò negativam suadet Synodus Aquifgranensis sub Ludovico pio Augusto, dicens de Subdiaconis: *Isti oblationes in templo suscipiunt à populo.* Et infra de Diaconis: *Inferunt oblationes in Altaria.* Et Herardi Turonensis Archi-Episcopi Capitulare disertè jubet, *ut populus extra cancellos stet, ejusque oblatio extra cancellos recipiatur.* Quod ipsum fieri consuetum in Romana Ecclesia, liquet ex vetustis rituum Latino-rum descriptioribus.

Respondeo variarum Ecclesiarum varium fuisse morem. Et quidem apud omnes Græcos populus nequaquam intrabat Sacrarium: Intrare erat privilegium solius Principis, reverà vetustissimum, & à Sancto Ambrosio, qui illum facta oblatione intra cancellos persistere dumtaxat vetuit, nullatenus correctum: Et hanc antiquif-

simam consuetudinem præfens Canon confirmat: *Quidam ab illo etiam persistentiam permitti existimant: At verba id non sonant. Quidquid sit, Græci Imperatores locum istum, etiam thronum ipso Patriarchali sublimiorem, tandem omnino invaserunt. Etiam Imperatores, Reges, ac Principes Latini. Ab afflictâ Romana Ecclesia impetrarunt haberi in certis Ecclesiis Canonici, gestare ornatum Clericalem, sic in choro stare & psallere cum Clericis. Ità de Hugone Capeto, Florentio Craffo Hollandiæ Comite, Fulcone bono Comite Andegavensi, & Henrico quarto Imperatore testantur magnum Belgii Chronicon, Radulfus de Diceto, & Hemboldus in Chronico Sclavorum. Et Alexander secundus Pontifex Wratislao Bohemiæ Duci Episcopalis mitræ, quæ laicæ personæ tribui non consuevit, usum dispensatoriè indulgit, & Gregorius septimus confirmavit. Pederentim indulta est plerisque Regibus: Hinc enim Innocentii tertii Pontificis vita, publicata per Franciscum Bosquetum Montis Pessuli Episcopum, inter Regia ornamenta numerat Coronam & Mitram. Eadem via Germanorum Augusti Diaconalem Dalmaticam & Evangelii solenniter ad primam in Dominicâ Nativitatis nocte Missam cantandi licentiam impetrarunt. At ejusmodi Canonicum seu Clericum paulatim postea excusserunt, cœperuntque intra choram manere ut laici: eos primum secuta est nobilitas, tandemque, Episcopis dormitantibus, populus universus. Et hinc sub Innocentio tertio Bremensis populus oblationem suam ipsi Altari imponebat.*

Dubitacionem movent adducta Romani Missalis verba: *Qui tibi offerunt hoc sacrificium laudis.* Quod enim hodie populus non offerat, videntur continere mendacium, ideoque esse radenda. Respondet in opusculo de Dominus vobiscum Sanctus Petrus Damiani. *In illis verbis patenter ostenditur, quod à cunctis fidelibus sacrificium illud laudis offerretur, licet ab uno specialiter offerri Sacerdote videatur: Quia quod ille offerendo manibus tractat, hoc multitudo fidelium intenta mentium devotione commendat.* Et in Epistola ad nescio quem amicum Sanctus Fulbertus Episcopus Carnotensis: *Scrupulus ille de offerentibus ita solvi possit, quod dum sacrificamus, illi, pro quibus agitur, per manus nostras offerunt Deo sacrificium laudis.* Itaque voces illæ nullo pacto sunt radendæ.

F. 93. 133.

A. 960.

L. I. C. 33.

L. 1. Epist. 38.

F. 134.

Cap. 8.

Epist. 53.

CANON LXX.

NE liceat mulieribus in Divini sacrificii tempore loqui, sed ut vox est Apostoli Pauli, fileant: Non enim eis loqui permisum est, sed subijci, sicut dicit lex. *Si quid autem volunt discere, domini proprios maritos interrogent.*

SCHOLIION.

- Cap. 41.** Existimem statui adversum mulieres Monothelitas. Et enim de quibusvis hæreticorum feminis rectè Tertullianus in libro Præscriptio-
num. *Ipsæ mulieres hæreticæ quam procaces! Quæ audeant docere, contendere, exorcismos agere, forsitan & tingere.* Et in libro de Baptismo adversum feminas Montanistas. *Petulantia mulierum, quæ usurpavit docere, utique non etiam tingendi jus sibi pariet.* Eos, qui ex fictitiis Apostoli Pauli & Theclæ periodis docendi ac tingendi licentiam feminis defendebant, graviter culpat, additque. *Quam enim fides proximum videatur, ut is docendi & tingendi daret feminæ potestatem, qui ne discere quidem constanter mulieri permisit? Taceant, inquit, & domi maritos suos consulant.* Quam legem obtinere etiam in sacris Virginibus ostendit in libro de ipsis velandis. Hæreticam ac impudicam feminam, quæ doceret, baptizaret, Eucharistiam consecrare attentaret, signa promitteret aut faceret, suo etiam tempore apud Cappadoces apparuisse refert ac damnat in litteris ad Sanctum Cyprianum Sanctus Firmilianus Archi-Episcopus Cæsarensis. Et Sanctus Hieronymus notat Pelagianos, quod Amazonum suarum gratiam captantes assererent scientiam legis etiam feminas habere debere: Contra jam dictum Apostoli mandatum. Eadem procacia posedit feminas Priscillianistas, ac in illas statuit prima Synodus Cæsar-Augustana: *Ad mulieres*

legentes alia studio vel discendi vel docendi non conveniant. Et quarta Carthaginensis: *Mulier, quamvis docta & sancta, viros in conventu docere non presumat.* Ejusmodi Doctrinem flagris compesci iusserunt Francorum Episcopi, uti scribunt eorumdem Annales Fuldenses. Et Begginas, de rebus Divinis disputare ac prædicare auctas, fuisse quasi in mentis insaniam perductas adfirmant Clemens quintus Pontifex ac Synodus Viennensis. Eamdem audaciam in quibusdam Hispaniæ Abbatissis damnat Innocentius tertius in litteris ad Episcopos Palentinum ac Burgensem, & apud Gregorium nonum scribit faminam esse adeo incapacem potestatis Ecclesiasticæ, ut eam Dominus nec matri suæ Virgini Mariæ delegarit. Et hinc patet ineptia supra ex Eusebio Cæsarensi Episcopo memoratæ legis Licinianæ. Quin immò Pippino Francorum Regi, roganti nùm Sanctimoniales possent ad Misarum solennia aut sabbatho sancto publicè lectiones, Alleluia, aut responsoria legere vel cantare, Zacharias Pontifex respondit negativè ex decreto Gelasii primi, omne penitus virile in Ecclesia officium feminis rigidissimè vetantis. Et hinc postmodum sub Carolo Magno eorumdem Francorum Episcopi septimæ Synodo generali impropertarunt: *Mulier in Synodo docere non debet, sicut Irene Augusta in ista Synodo fecisse legitur.* At sine fundamento. Irene quippè nequam in Synodo docuit, sed cum filio Constantino dumtaxat interfuit, quomodo in Chalcedonensi cum marito Marciano Pulcheria Augusta.

CANON LXXI.

EOS, qui docentur leges civiles, gentilium moribus uti non oportet, & neque in theatrum induci, neque eas quæ dicuntur cylistras peragere, vel præter usum communem sibi vestes induere, nec quo tempore disciplinam aggrediuntur, vel ad finem ejus perveniunt, vel (ut in summa dicam) in ejus doctrinæ dimidio. Si quis autem deinceps hoc facere ausus fuerit, segregetur.

CANON LXXII.

NON licere virum orthodoxum cum muliere hæretica conjungi, neque verò orthodoxam cum viro hæretico copulari. Sed & si quid ejusmodi ab ullo ex omnibus factum apparuerit, irritas nuptias existit.

existimare, & nefarium conjugium dissolvi. Neque enim ea quæ non sunt miscenda misceri, nec ovem cum lupo, nec peccatorum sortem cum Christi parte conjungi oportet. Si quis autem ea, quæ à nobis decreta sunt, transgressus fuerit, segregetur. Sin autem aliqui, qui adhuc sunt infideles, & in orthodoxorum gregem nondum relati sunt, sint inter se legitimo matrimonio juncti, deinde hic quidem eo quod est honestum electo ad lucem veritatis accurrerit, ille verò erroris vinculo detentus fuerit, nolens Divinos radios fixis oculis intueri, fideli verò placeat cum infideli cohabitare, ne à se invicem separentur. Ex Divini enim Pauli sententia, sanctificatus est vir infidelis in muliere, & sanctificata est mulier infidelis in viro.

SCHOLIION.

- L. 1. 65.** **A**postoli legem eodem modo exposuit in libris contra Jovinianum Sanctus Hieronymus. *His, quos in matrimonio deprehendisset fides, hoc est, si unus credidisset è duobus, præcipit Apostolus, ne credens repudiet non credentem: Quod candidatus fidei sit infidelis, si nolit à credente discedere. E contrario jubet, si infidelis repudiet fidem propter fidem Christi, discedere debere credentem, ne conjugem præferat Christo.* At longè aliter quarta Synodus Toletana. *Judei, qui Christianas mulieres in conjugio habent, admoneantur ab Episcopo civitatis, ut si cum eis permanere cupiunt, Christiani efficiantur; quod si admoniti noluerint, sepa-*

rentur: Quia non potest infidelis in ejus permanere conjunctione, quæ jam in Christianam translata est fidem. Et hunc Canonem jam pridem recepit omnis Latina Ecclesia, sciens aliter agendum sub Christianis Principibus, aliter sub Paganis, à quibus justissima per fideles conjuges facta repudia fuisse publicis totius Religionis persecutionibus quandoque vindicata testatur in prima Apologia Sanctus Martyr Justinus. Hinc infidelem sine Creatoris injuria cohabitantem abjici à fideli Apostolus non permisit. Porro Tertullianus fidelem ab infideli abjectum asseverans quidem liberum, at à novis nuptiis proseribeas in libro ad castitatem exhortatorio, dogmatizat ut Montanista.

CANON LXXIII.

CUM Crux nobis vivifica salutare ostenderit, nos omnem diligentiam adhibere oportet, ut ei, per quam ab antiquo lapsu salvati sumus, eum quem par est honorem habeamus. Quamobrem & mente & sermone & sensu adorationem ei tribuentes, Crucis figuras, quæ à nonnullis in solo ac pavimento fiunt, omninò deleri jubemus, ne incedentium conculcatione victoriæ nobis trophæum injuria afficiatur. Eos itaque, qui deinceps Crucis signum in solo construunt, segregari decernimus.

SCHOLIION.

- L. 1. tit. 8. c. 1.** **C**anon confirmat Theodosii & Valentini tertii Augustorum legem ad Eudoxium Prætorii Præfectum, quam Codici suo inferuit etiam Justinianus. *Cum sit nobis cura diligens per omnia superni Numinis religionem tueri, signum Salvatoris Christi nemini licere vel in solo, vel in*

silice, vel in marmoribus humi positis insculpere, vel pingere, sed quodcumque reperitur tolli, gravissima pena multando eo, qui contrarium statuti nostri tentaverit, specialiter imperamus. Desumpta est lex ex pietate Helenæ Augustæ, Dominicam crucem à gentibus desolam quærentis, de qua post repertum ejus titulum scribit in Theodosii Augusti funebri encomio Sanctus Ambrosius: *Metuebat calcare Sacramentum salutis, id est, Christum.*

ram, in qua jam constabat latere istud Sacramentum. Et de Tyberio Augusto scribit Sanctus Gregorius Episcopus Turonensis. *Deambulans per palatium vidit in pavimento domus tabulam marmoream, in qua Crux Dominica erat sculpta, & ait: CRUCE TUA DOMINE FRONTEM NOSTRAM MUNIMUS ET PECTORA, ET ECCE EAM SUB PEDIBUS CON- CULCAMUS. Et dicto citius iussit eam auferri.* Nec pietas fuit sine mercede: Grandem thesaurum sub marmore invenit. Similem Convalli Scotorum Regis legem adducit & laudat in eorumdem historia Hector Boetius. Verè tamen ad dictam Theodosii legem ex Relatore legum in Gallia abrogatarum ait Dionysius Gothofredus: *Hic titulus non observatur in Gallia.* Etenim sepulchrales lapides sacrosanctæ Cruce passim signamus. Quod lege iustum fuisse etiam à Ketello Scotorum Rege laudatus Boetius affirmat.

Rectè ex Sancto Asterio Amaseno Episcopo ait Iconoclastici Conciliabuli refutato, probata per septimam Synodum: *Lex est Christianis signi istius adorandi & superscribendi.* Hinc enim Crucem esse Deum nostrum, & nos esse crucicolos, Crucis religiosos, & Crucis Antistites existimant antiqui gentiles, ut testantur Minutius Felix, & in libro Apologetico Tertullianus. Et Constantinum Magnum, quod Romano labaro, militum armis, suis statuis, nummis, publicis ædificiis idem signum adponi, adpingi, aut adsculpi fecerit, laudant Eusebius Cæsariensis ac Hermias Zozomenus. Et hinc in Epistola ad Lætam respicit Sanctus Hieronymus. *Solitudinem patitur & in urbe Gentilitas: Vexilla militum, Crucis insignia sunt, Regum purpuras & ardentes diadematum gemmas patibuli salutaris pectora condecorat.* Et in laudato funebri Encomio Sanctus Ambrosius, agens de Dominicis clavis unà cum Crucis signo ab Helena matre impositis diademati & equestri fræno Constantini Augusti: *Sapiens Helena Crucem in capite Regum levavit, ut Crux Christi in Regibus adoratur.* Et ad Bulgarorum, qui hæcenus in signo militari caudam equi portarant, consulta respondens Nicolaus primus Pontifex: *Quid aliud deinceps portetis, nisi signum sanctæ Crucis? Exemplo Constantini Augusti. Hoc est enim signum fidei, & ingens horror diaboli, quo Christiani Principes in suis necessitatibus semper ununtur.* Ipso etiam pro sceptro, uti refert Henricus Stero, usus est Rudolfus primus Imperator, ac omnibus civitatibus & castris cum hoc elogio, *Gloria Christianorum,* ap- pingi fecit laudatus Rex Convallus. In Valeria Pannonum Provincia per pictores imprimi solebat cunctis panibus, moremque insigni miraculo fuisse Divinitus confirmatum narrat in Dialogorum libris Sanctus Gregorius Magnus.

Ejus adorandi legem primi in Ecclesia spernere cœperunt sædissimi Bogomili, sædissimorum Messalianorum sædissima portio, de quibus in libro de sædis Constantinus Harmenopolus: *Ignominia Crucem Dominicam afficiunt, veluti que Dominum necaverit.* Ex his natos existimem Paulicianos, Manichæi surculum, apud Georgium Cedrenum blaterantes Crucem esse lignum ex-

crationibus obnoxium, ideòque nullatenus adorandum: Adorandum Evangelii librum, in quo veraciter sint verba Christi. Ægri sibi Crucem apponebant, sanati frangebant, conculcabant, exurebant. Primi, qui ejus cultum cœperunt de idolatria accusare, fuere impii Saraceni, ex causis suo loco exponendis. Eorum tamen sacrilega consilia seductus Imperator Leo Isaurus ac ejus Iconoclastica factio hac in parte non receperunt. Etenim adversum illos à sanctæ Crucis ad imaginum cultum assidue argumentantur septima & octava Synodus, & à nullo Iconoclastarum ad Ecclesiam redeuntium illius colendæ professione exegerunt, quod nempe ipsi eò usque numquam delirassent. Quin immò Constantinus Copronymus Imperator Constantinum Patriarcham Constantinopolitanum, sacrum imaginum cultum palàm in Ecclesia ex arbore ejuratorem, prodire iussit cum benedictæ Crucis ligno in manibus, utpotè etiam apud ipsos sacrosancto, coram quo pejerare erat prævaricatio Christianitatis. Et Sanctus Nicephorus Patriarcha Constantinopolitanus libellum nobis reliquit hoc titulo: *De differentia imaginis Christi & Crucis decem syllogistica demonstrationes.* Ostendit imagines præ Cruce habere majorem cum Prototypo connectionem, ideòque esse magis venerabiles ac venerandas. Confirmat in septimæ Synodi ad Joannem octavum Pontificem præfatione Anastasius Bibliothecarius. *Venerabilior est, qui salutem nostram operatus est, quam ea materia ligni, in qua idem salutem operatus est: Ac per hoc magis est adoratione digna imago Christi salutem operantis, quam imago Crucis salutem tantummodò bajulantis.* Hinc inferunt Iconoclastas, qui Cruces colant, & imagines respuant, sædè hallucinari.

Istam itaque Saracénam calumniam Ecclesiæ orthodoxæ primus ex hæreticis adfixit Claudius Taurinensis Episcopus, Felicitus Urgeliani Episcopi in Pyrenæis, à quo hæresis Felicianæ, damnata per Synodum Francofordiensem, infelix discipulus, de quo in libris de imaginum cultu Jonas Episcopus Aurelianensis. *Immoderato & indiscreto zelo successus non solum picturas sanctarum rerum gestarum, verum etiam Cruces materiales, quibus ob honorem & recordationem redemptionis suæ sancta consuevit uti Ecclesia, cunctis parochia suæ Basilicis dicitur delevisse, evertisse, penitus abdicasse.* Eas, uti in Responsorum libro ad Ludovicum Pium Augustum & Lotharium Cæsarem affirmat Dungalus, esse dixit Dominicæ passionis opprobrium ac irrisionem, atque ità omnem turbavit Franciam ac Longobardiam, & in partes distraxit: Crucem, in qua Dominus pependit, non plus quam asinum, in quo sedit, adorandum dixit, aliaque id genus nefandas blasphemias, quibus linguam, calamum, chartam nolim maculare. Calvinistis ejus discipulis ista relinquo. Eo tempore per Flandriam nostram contigerunt orthodoxorum à Claudianistis martyria, laudata per Jacobum Mejerum.

Memoratus Jonas rectè pergit in præfatione secundi libri. *Neque enim nostro tempore cepit usus, figuram Crucis in Basilicis Sanctorum statui, sed nos antique observationis legitimum id instituit,*

ut cunctis sapientibus & rusticis non solum memoria deformat spiritalis quamdam imaginis Crucis figuram, sed etiam corporalis ipsius intuitus crebram menti præfigat Dominicæ passionis victoriam. Si enim quantitas tanta venerabilis ligni, in quo Dominus & Salvator pependit, foret ut ex eo minuatim diviso cuncta Deo dicata templa possent imaginem Crucis habere, nullatenus ex aliis lignis ejusdem formæ in Basilicis locaremus. Sed nec ideò Crucem ut Dominum adoramus, sed magis eum, qui per Crucem mortis destruxit imperium. Porro etsi oscula infigimus, non utique causa ligni, sed potius amore illius, qui in ea veteris ligni damna reparavit. Eam in quavis Basilica, tamquam in navi arborum, signi scribit Sanctus Maximus, Claudii Prædecessor in Ecclesia Taurinensi. Osculandi, Sanctus Hieronymus in Epistola ad Marcellana, amplectendi morem laudat in historia Ecclesiastica Evagrius Epiphaniensis. Et Bulgaris querentibus, *Si liceat Crucem Domini cum reliquis mundo seu immundo hanc habenti osculari vel portare, respondit Pontifex Nicolaus primus. Osculari eam immundo non licet. Quoniam eo ipso, quod immundus est, ipse sibi testis est, quod mortificationem carnis non diligit. Ergo quam non amat, non osculetur, ne forte de eo dicatur: POPULUS HIC LABIIS ME HONORAT, COR AUTEM EORUM LONGE EST A ME.* Rectè enim Sanctus Basilius in oratione de quadraginta Martyribus, laudata per septimam Synodum: *Multas Cruces exarare in una domuncula, & continere mandata Christi & imitationem passionum ejus, insipientissimum est.* Et Sanctus Asterius Episcopus Amasenus: *Noli Christum pingere in vestimentis, sed potius horum sumptus pauperibus eroga.* Et hoc sensu in Sancti Matthæi Evangelistæ commentariis arguens Phariseos, membræ in scriptum Decalogum portantes in fronte, addit Sanctus Hieronymus: *Hoc apud nos superstitiosè multerculæ in parvulis Evangelii, & in Crucis ligno, & istiusmodi rebus, que habent quidem zelum Dei, sed non juxta scientiam, usque hodie factitant, culicem liquantes, & camelum glutientes.* Absit, ut damnet avitam pietatem.

Jonas Aurelianensis fuit unus ex illis Francorum Episcopis, de quibus in septimæ Synodi laudata præfatione Anastasius Bibliothecarius: *Eis sacrum imaginum utilitas & legitima adoratio nondum est revelata.* De Crucis tamen adoratio addit illos rectè sensisse. Etenim Jonas loqui videtur ex Sancto Ambrosio in funebri encomio Theodosii Augusti. *Helena invenit Dominicæ Crucis titulum. Regem adoravit, non lignum utique, quia hoc gentilis est error, sed adoravit illum, qui pependit in ligno scriptus in titulo.* Pergit Jonas exponens sanctæ sextæ feræ ritum, quo omnis sub cælo Ecclesia Crucem veneratur, cantans: *Ecce lignum Crucis, in quo salus mundi*

pendit, venite adoremus. Esse affirmat vetustissimam traditionem, & addit. *Ecclesia Crucem veneratur, adorat, colit, non cultu & adoratione, que solius Divinitatis est, sed eo potius undè satis supra dictum est. Et infra. Crucem Christi adorat, id est, supplicando salutem. Supplicat Crucifixo, Crucem salutem. Hoc ipsum docet septima Synodus in refutatione Pseudo-Synodi Iconoclasticæ. Nos, qui Deo soli servitutem nostram in spiritu & veritate offerimus, Divinum ipsum pretiosæ Crucis salutem, & amplectimur, velut spem habentes sanctificationem ab ea percipere, & adorationem salutoriam illi impendimus, ADORATE ENIM, inquit, SCABELLUM PEDUM EJUS, QUONIAM SANCTUM EST.* Propter quod & Gregorius Theologus in sermone de Nativitate Christi ait: *BETHLEEM HONORA, PRÆSEPE ADORA.* Et definitione fidei. *Definimus figuræ pretiosæ ac visivisæ Crucis osculum & honorariam adorationem tribuendam, non tamen veram latrariam, que secundam fidem est, queque solam Divinam naturam decet.* Eam esse perpetuam Romanæ ac omnis sub cælo Ecclesiæ fidem affirmat in adducta præfatione laudatus Bibliothecarius.

Aliud est signum, aliud significatum; uti essentia, ità & honoris grande discrimen habent. Quisquis aliquid existimat, errat toto cælo. Proinde Crucifixo Domino vera latraria, reliquis Sanctis dulia, eorum imaginibus sola honoraria debetur salutato seu adoratio salutoria. Jam audivimus Domini imagines esse ejus Cruce venerabiliores, ideòque si huic possit, longè magis istis poterit impendi latraria, quod nemo huc usque in Ecclesia vel cogitavit. Et ipsi, in quo Dominus pependit, ligno latrariam denegat Sanctus Ambrosius. Lignum quippe est, non Deus. Et hinc Chazarzariorum, seu Staurolatrarum, id est, Crucem latricè colentium, apud Armenios, sæctam meritò ut impiam damnat Nicephorus Calixtus. Et gentiles istos, qui nos Crucicolos, seu Crucis latricè religiosos existimabant, ut dogmatis Christiani plenè imperitos spernit Tertullianus: Ostendit ab illis, non à nobis latricè adorari ligna cruciata. Eleganter Stephanus quartus Pontifex in Synodo Romana, publicata per D. Lucam Holstenium: *Crucem præ Crucifixo in ea adoramus & amplectimur fideliter.* In ipsa ut in honorabili signo adoramus Crucifixum. Addit ex Sancto Athanasio. *Non sicut Deos imagines adoramus nos fideles, absit, ut Pagani; sed tantummodò affectum & charitatem anti- mæ nostræ ad vultum faciei imaginis aptamus. Undè & multoties vultu deleto, sicut lignum purum & commune jam, quod dudum fuerat imago, comburimus. Eadem est ratio signi Crucis. Ipsa enim Dominica Crux semper sancta manet ac sacrosancta.*

Cap. 19. *Ignominia Crucem Dominicam afficiunt, veluti que Dominum necaverit.* Ex his natos existimem Paulicianos, Manichæi surculum, apud Georgium Cedrenum blaterantes Crucem esse lignum ex-

C A N O N LXXIV.

Quod non oportet in Dominicis locis vel Ecclesiis eas, quæ dicuntur agapas, id est, charitates facere, & intus in æde comedere, & accubitus sternere. Qui autem hoc ausi fuerint, vel cessent, vel segregentur.

S C H O L I O N.

Ser. 15.

Agapas istas omnino Apostoli ordinarunt. Eas in Corinthiis non damnat Apostolus Paulus, sed purgari solummodo & corrigi mandat, de quo in sermone de Dominica cœna Sanctus Eligius Episcopus Noviomenis. *Corinthiis, qui per Pauli Apostoli prædicationem ad fidem venerant, solebant in hac die ad Ecclesiam deferre panem & vinum, & dabant Sacerdoti ad consecrandum, & explerisque mysteriis unusquisque, quod dederat, recipiebat. Sed & quidam illorum in foribus templi præparabant sibi convivium in conspectu pauperum, nihilque horum eis expectantibus erogabant. Unde notat eos dicens, QUOD ALIUS ESURIT, ALIUS EBRIUS EST. Et idcirco subiungit: NUNQUID DOMOS NON HABENTIS AD MANDUCANDUM ET BIBENDUM, AUT ECCLESIAM DEI CONTEMNITIS, ET CONFUNDITIS EOS, QUI NON HABENT?* Et in Apostolica Epistola commentariis Theodoretus: *Dominicam cœnam Apostolus vocat Sacramentum Dominicum. Illius enim omnes sunt æquæ participes: Et qui in paupertate degunt, & quibus divitiæ abundant, & domini & servi, & Principes, & qui eorum parent imperio. Oportebat ergo & communes mensas esse communes, & imitari Dominicam. Accusari dicit ab Apostolo Corinthios, quod quisque solus in Ecclesia suos sibi cibos manducaret. Aliter Primasius Episcopus Uticensis. Apud Corinthios quondam, sicut aliqui asserunt, prava invaluerat consuetudo, Ecclesias passim debonestare convivii, in quibus vescebantur ante Dominicam oblationem, quam post cœnam noctibus offerebant. Cumque divites ebrii ad Eucharistiam venirent, vexabantur inopes fame. Mòs vero iste, ut referunt, de gentili adhuc superstitione veniebat. Unde etiam quibusdam locis per loca Egypti vel Syriæ die sabbathi nocte post cœnam dicitur ad Ecclesiam conveniri. Quæ verba suis etiam commentariis inseruit Sedulius Hiberniensis. Quis ergo fuerit præcisè Corinthiorum abusus, est incertum. Et hinc in Epistola ad Januarium dicit generatim ac prudenter Sanctus Augustinus: *Mensis suis communibus Divina Sacramenta miscabant. Eundem abusum, gratia haud dubiè & in aliis Ecclesiis, notat Sanctus Judas Apostolus: Hi sunt in epulis seu Agapis suis macula, conviventes sine timore, semetipsos pascentes.**

Epist. 118.
C. 4.

Increpationi suæ addidit Paulus Apostolus: *Cætera, cum venero, disponam.* Et omnino dispossuit: Attamen convivia ista non abstulit, sed correxit. Et hinc in præfatione ad secundum librum commentariorum Epistolæ ad Galatas scribit Sanctus Hieronymus: *Corinthios Apostolus notat, quod indifferenter vescantur in templis; hoc ex parte usque hodie permanere non potest dubitare, qui Achajam viderit.* Correctionis modum edisserit in libro Apologetico Tertullianus. *Cœna nostra de nomine rationem sui ostendit: Vocatur enim Agape, quod dilectio penes Græcos.* Ejus ordinem, modestiam, innocentiam, sanctitatem apologeticè describit, utique adversum Gentiles eam de prodigalitate, factione, flagitiosis tenebris, ac epulis Thyesteis accusantes, ac ejus causa Christianos ut publicam generis humani pestem detestantes. Eamdem in libris ad uxorem vocat *Dei convivium*, ac illi post suam mortem diffuadet gentile conjugium, quod gentilis maritus fidelem uxorem ad convivium istud Dominicum, quod infamant, sine suspicionem non dimittet.

Ipsam etiam laudat Minutius Felix: *Convivia non tantum pudica colimus, sed & sobria, nec enim indulgemus epulis, aut convivium mero ducimus, sed gravitate hilaritatem temperamus.* Et in litteris ad Trajanum Augustum Plinius secundus, Bythinæ Rector, agens de antelucanis Christianorum sacrificiis: *Discidunt peracto conventu, rursumque coeunt ad capiendum cibum, promiscuum tamen & innoxium.* Id est, non Thyestæas, de quibus patiuntur publicam calumniam, epulas. Et in Epistola Apostolica commentariis Sanctus Joannes Chrysostomus. *Fideles omnes in conventibus suis, postquam audissent doctrinas, post preces, post mysteriorum communionem, soluta concione non mox domum conscendebant, sed divites alimenta & edulia domibus suis afferentes, pauperes vocabant, communesque faciebant mensas, communia prandia, communia convivium in ipsa Ecclesia: Atque ita à communione mensæ & pietate loci undequaque ad pietatem accendebantur.* Et adversum Eustatii Sebastensis Archi-Episcopi nugas statuens Synodus Gangrensis: *Si quis despicit eos, qui fideliter Agapas, id est, convivium pauperibus exhibent, & propter honorem Dei convocant fratres, & noluerit communicare huiusmodi vocationibus, participans quod geritur, anathema sit.* Et infra. *Bona opera, quæ supra vires in fratres pauperes exercentur, secundum Ecclesiasticas traditiones be-*

Cap. 11.

tificamus. Et adversus Faustum Manicheum, nos de Paganorum sacrificiis in Agapas demutatis accusantem Sanctus Augustinus. *Sacrificia Paganorum non vertimus in Agapas, sed sacrificium illud intelleximus: MISERICORDIAM VOLO, QUAM SACRIFICIUM.* Agapes enim nostræ pauperes pascent, sive frugibus, sive carnibus: Quas vos Manichei ut tenebrarum principis opus damnatis. Et infra. *Quoniam plerumque in Agapis etiam carnes pauperibus erogantur, misericordiam Christianorum similem dicitis sacrificiis Paganorum.* Et Sanctæ Eufemiæ Martyris in Basilica Chalcedonenfî miracula laudans Evagrius Epiphaniensis: *Sæpenumerò Episcopis secundum quietem ipsa Martyr apparens jubet, ut in ipso templo festum delictis, & opiparis epulis celebrent.*

Verum magnus ille Tertullianus ad Montanum delapsus loqui cepit longè aliter. In libro de jejuniis tractans Psalmi versum, *Quam bonum & quam jucundum habitare fratres in unum,* invenitur in Ecclesia: *Hoc tu psallere non facile nosti, nisi quo tempore cum compluribus cœnas.* Et infra in eodem libro. *Apud te Agape in cacabis fervet, fides in culinis calet, spes in ferculis jacet. Sed major his est Agape, quia per hanc adolescenter tu cum sororibus dormiunt. Appendices scilicet gula lascivia atque luxuria est. Quis sanctior inter vos, nisi convivandi, id est, publici convivii donandi, frequentior, nisi obsonandi pollutibilior, nisi calicibus instructor? Meritò homines solius animæ & carnis spiritualia Montani dogmata recusat. Cur ergo non constanter prædicatis: MAN- DUCEMUS ET BIBAMUS, CRAS ENIM DOMIEMUR.* Et in libro de pudicitia calices nostros, ac illis insculptum in boni Pastoris forma Jesum Christum, dicit esse ebrietatis idolum, & mœchie asylum, post calicem subsequitur.

Cap. 10.

Ex quo licet Agapas istas à Montanistis fuisse damnatas & abrogatas. Nempe superbus & contumax hæreticorum spiritus semper accusat Ecclesiam, ac suæ reformationis furo ritus ejus & mores demutat. Astros novimus semper fuisse salacissimos: Scribit namque Sanctus Salvianus Massiliensis Episcopus esse tam impossibile Afrum esse castum, quam Afrum non esse Afrum. Et hinc facile credo Agapas istas adolescentium aut juvenum fornicationibus quandoque fuisse fordidas. Earumdem causa nocturnas Ecclesie vigiliis infamavit ac damnavit Vigilantius. Quocirca adversus Tertullianum dico, quod adversus istum scripsit Sanctus Hieronymus: *Adventitium abusum; quomodo & Apostolum jam audivimus fecisse, non bonum & sanctum ritum fuisse eliminandum. Erat corrigendus.*

Ritus omnino mansit in orthodoxa Africa, tñi liquet ex laudato superius testimonio Sancti Augustini in libris adversus Faustum. Mansit item abusus, quin & insigniter crevit. Etenim ad Aurelium Carthaginensem Archi-Episcopum de reformandis Ecclesie Africanæ abusibus scribit idem Augustinus adhuc Presbyter. *Comestiones & ebrietates ita concessæ & licite putantur, ut in honorem etiam beatissimorum martyrum non solum per dies solennes, quod ipsum quis non lugendum videat, sed etiam quotidie celebrentur.* Eam-

Epist. 64.

dem miseriam ac iniquitatem deplorat in tractatibus super Evangelium ac super Epistolam Sancti Joannis Apotoli, ac in Homilia populari, Tract. 4. & in Confessionum libris scribit de Monica matre sua advecta in Italiam. *Cum ad memorias Sanctorum, sicut in Africa solebat, pultes, & panem, & merum attulisset, atque ab Ostarario prohiberetur, ubi hoc Episcopum venisse cognovit, tam piè atque obedienter amplexa est, ut ipse Episcopus Ambrosius miraretur, quod tam facile potius accusatrix consuetudinis suæ, quam disceptatrix illius prohibitionis effecta sit.* Cum pleno talium rerum canistro singulas Sanctorum memorias, Basilicas, altaria accedebant piæ matronæ, ad singulas aliquid gustabant, & cunctis præsentibus gustandum porrigebant. Ex quo vides primævam Agapen in varias postmodum declinasse species, cunctasque in Ecclesia Mediolanensi à Sancto Ambrosio fuisse proscriptas.

Rectè Primasius Uticensis Episcopus affirmat morem illum de gentili adhuc superstitione venire: Quod ipsum in Confessionum libris affirmat Sanctus Augustinus, dicens etiam sobriè fieri prohibitum à Sancto Ambrosio ob duas causas: Primò, ne illa occasione ingurgitandi daretur ebrietas; secundo, quia illa quasi Parentalia superstitioni gentiliùm essent similissima. Videtur similiora fuisse sacro Romanorum convivio, dicto *Charistia*, de quo Ovidius in secundo libro Fastorum: *Proxima cognati dixerunt Charistia chari.* Et Valerius Maximus. *Convivium solenne Majores instituerunt, idque CHARISTIA appellarunt, cui præter cognatos & affines nemo interponebatur. Ur si qua inter necessarias personas querela esset orta, apud Sacra mensæ, & inter hilaritatem animorum, favoribus concordie adhibitis tolleretur.* Eiusmodi convivium singulariter vigerunt apud Belgas, ab omni idololatræ scabiè per sanctos nostræ fidei Patres expurgata, atque ita dudum dispensatione indulta.

Dispensationis rationem edicit Sanctus Gregorius Nyssenus Episcopus, scribens de Sancto Gregorio Thaumaturgo, istas suo neophyto populo Neo-Cæsareensi Agapas in Martyrum festivitibus permittente. *Cum animadvertisset, quod propter corporis voluptates simplex ac imperitum vulgus in errore simulacrorum cultus permaneret, quò maxime id, quod præcipuum est, interim in eis assequeretur, nempe ut vantis superstitionibus relicti ad Deum converterentur, permisit eis, ut in memoriam sanctorum Martyrum sese exhiberent, & oblectarent, atque in letitia effunderentur, quò successu temporis aliquando futurum esset, ut sua sponte homines ad honestiorem & exactiorem vitæ rationem transirent, præsertim cum etiam fides vitam ad illam rem præmonstraret. Quæ res nimirum etiam jam in plerisque successit, atque confecta est, omni voluptate à corporis oblectamentis ad spiritalem letitiæ formam traducta.* Eamdem cum sua ratione dispensationem laudat plurimum Sanctus Basilii Magnus. Et in Epistola ad Mellium Abbatem scribit Sanctus Gregorius Magnus de Angliis neophytis. *Quia boves solent in sacrificio damnum multos occidere, debet his etiam hac de re aliquam solennitas immutari, ut die dedicationis vel natalitio*

Orat. de
S. Greg.

L. 9. Epist.

litio sanctorum Martyrum, quorum illic reliquiae ponuntur, tabernacula sibi circa easdem Ecclesias, quae ex fanis commutatae sunt, de ramis arborum faciant, & religiose conviviis solennitatem celebrent. Nec diabolo jam animalia immolent, sed ad laudem Dei in esu suo animalia occidant, & Donatori omnium de fatis gratias referant, ut dum eis aliqua exterius gaudia referantur, ad interiora gaudia consentire facilius valeant. Nam duris mentibus simul omnia abscindere, impossibile esse non dubium est: Quia is, qui locum summum ascendere nititur, necesse est ut gradibus vel passibus, non autem saltibus elevetur. Sic Israelitico populo in Aegypto Dominus se quidem innovit, sed tamen eis sacrificiorum usus, quos diabolus solebant exhibere, in cultu proprio reservavit, ut eis in sacrificio suo animalia immolare praecipere, quatenus cor mutantes aliquid de sacrificio amitterent, aliud retinerent, ut etsi ipsa essent animalia, quae offerre consueverant, verumtamen Deo haec, & non idolis immolantes, jam sacrificia ipsa non essent. Quomodo Deus sacrilegia ista transtulit in vera sacrificia, ita varios gentilium mores sancti Ecclesiae Patres expurgarunt ab omni idololatria & varia spurcitia, atque sic fecerunt Christianos. Et haec est vera origo nostrorum Belgicorum in civitatum aut pagorum dedicationibus ac sanctorum Patronorum festivitibus convivorum. Eam non intelligens Fauftus Manicheus blateravit Paganorum sacrificia à nobis in Agapas demutata.

Cap. 30.

Et apud Afros calumnia non caruit omni penitus fundamento. Hinc enim Synodi Laodicensis, multorum per Ponticam Diocesim ac omnem Orientem Episcoporum à Gregorio Nysseno laudatorum, ac Sancti praesertim Ambrosii, patris & magistri sui, spiritu plenus Sanctus Augustinus à tertia Carthagenensi Synodo impetravit hunc Canonem. Nulli Episcopi vel Clerici in Ecclesia convivatur, nisi forte hospitiorum necessitate transientes illic resciantur. Populi etiam ab ejusmodi conviviis, quantum fieri potest, prohibeantur. Et ab alia nescio qua Synodo congesta in fascem male ligatum sub titulo Concilii Africani. Pe-

tendum à Dominis Imperatoribus, ut quae contra Cap. 17. praecipit Divina multis in locis convivia exercentur, quae ab errore gentili attrita sunt, ita ut nunc à Paganis Christiani ad haec celebranda cogantur, ex qua re temporibus Christianorum Imperatorum persecutio altera fieri occultè videatur, vetari talia jubeant, & de civitatibus & de possessionibus, imposita poena, prohiberi: Maxime cum etiam in natalibus beatissimorum Martyrum per nonnullas civitates, & in ipsis locis sacris talia committere non reformident. Quibus diebus etiam, quod pudoris est dicere, saltationes sceleratissimas per vicos atque plateas exercent, ut matronalis honor, & innumerabilem feminarum pudor, devotè venientium ad sacratissimum diem, injuriis lascivientibus appetatur, ut etiam ipsius sanctae religionis penè fugiatur accessus. Ex Belgio nostro & reliqua Gallicana Ecclesia proscribit Cap. 11. secunda Synodus Aurelianensis: Ne quis in Ecclesia votum suum cantando, bibendo, vel lascivendo dissolvat, quia Deus talibus votis irritatur potius, quam placetur. Iteravit ac innovavit Synodus Cabilonensis. Exindè nostra plebs cepit in cometeriis ante Ecclesiarum januas convivari, cantare, saltare: A vigilantibus Episcopis ad proprias aedes aut publicas popinas compulsi sunt, à quibus utinam & hodiernae comestationes eliminentur. Plenum vetus malum, uti à variis supra Patribus audivimus, dudum remansit in quibusdam Graecorum Ecclesiis, ipsumque praefens Canon nititur eradicare. Non plene eradicavit. Etenim in Responsis ad Michaelis Patriarchae Constantinopolitani calumnias Cardinalis Humbertus Graecos arguit, quod ab ipsa sancta communione statim ad communes cibos transirent, & aliqui etiam ad Ecclesiam legumina & alia obsonia deferentes inibi comederent. Eos id in festo Paschali facere consuetos testatur in liturgicis eruditus Cassander. Etiam de nobis Latinis queritur Synodus Basileensis: Quidam in certis anni celebratibus comestationes & convivia in Ecclesiis preparant. Et quidem cum cantu, choreis, larvis: Vocabant festa fatuorum seu puerorum.

Sess. 24.

CANON LXXV.

EOs, qui in Ecclesiis ad psallendum accedunt, volumus nec inordinatis vociferationibus uti, & naturam ad clamorem urgere, nec aliquid eorum, quae Ecclesiae non conveniunt & apta non sunt, adsciscere, sed cum magna attentione, & compunctione psalmodias Deo, qui est occultorum inspector, offerre. Pios enim & sanctos fore filios Israel, sacrum docuit oraculum.

SCHOLION.

Ecclēsiae cantus est longè antiquissimus. Etenim illum & David Propheta Rex ornavit, & populus cantans ex Aegypto liberatus abiit, & in ipso caelo Sancti Angeli à primo suae creationis exordio Divinas laudes cantaverunt. De ejus in Ecclesiis origine scribit in litteris ad Januarium Sanctus Augustinus: De hymnis & psalmis canendi & ipsius Domini, & Apostolorum habemus documenta, & exempla, & praecipua. Largè ipsum ostendit quarta Synodus Toletana. Nempe post sacrosanctam cenam Dominus hymnum dixit, & Domino in cordibus nostris cantare Apostolus in variis locis praecipit. Eum primum ordinare cepit gloriosus Martyr Ignatius, de quo Socrates. Ignatius Antiochia in Syria tertius à Petro Apostolo Episcopus visionem vidit Angelorum sanctam Trinitatem hymnis alterna vice decantans collaudantium, & formam canendi in ea visione expressam Ecclesiae Antiochenae tradidit. Undè illa traditio in omnibus Ecclesiis recepta est. Ignatius ita cantari tradidit solos hymnos. Psalmos adjunxerunt postmodum Flavianus & Diodorus Presbyteri ejusdem Ecclesiae, de quibus in Ecclesiastica historia Theodoretus. Hi primi, psallentium choro in duas partes diviso, hymnos Davidicos alternis canendos tradiderunt. Quae res primum Antiochia cepta ubique pervasit, & ad ultimas orbis terrae oras pervagata est. Alii malunt ab Ignatio etiam psalmos alternatim cantari iustos, ejusque instituti lapsum à Flaviano & Diodoro dumtaxat correctum. Davidicos enim psalmos semper Ecclesia cantavit.

Quidquid sit, vetustum aliarum Ecclesiarum morem refert ex Philone Judaeo Eusebius Caesariensis in Ecclesiastica historia. Cum unus suorum quodam concentu psallere decenter & modèstè ceperit, reliqui placidè & quietè auscultantes posteriores hymnorum partes ad extremum unà decantant. Et in libro Apogetico Tertullianus: Ut quisque de Scripturis sanctis vel de proprio ingenio potest, provocatur in medium Deo canere. Et in praefatione secundi libri commentariorum Epistolae Apostolicae ad Galatas Sanctus Hieronymus. Romanae plebis ab Apostolo laudatur fides. Ubi alibi sic ad caelestis tonitruum similitudinem, AMEN, reboat? Nempe etiam tunc adhuc Romae solus Lector praecinebat, & ad extremum psalmi seu hymni versum populus, Amen, respondebat. Est forma laudata ab Apostolo in prima Epistola ad Corinthios, quam etiam Alexandriae sub Sancto adhuc Athanasio viguisse scribit in Confessionum libris Sanctus Augustinus.

Rectè Socrates & Theodoretus affirmant formam Antiochenam tandem invaluisse apud omnes Ecclesias. Etenim de Romana Ecclesia scribit ad Sanctum Hieronymum Sanctus Damasus Pontifex in litteris publicatis per Martium Milesum. Peto tuam Charitatem, ut Graecorum Psallentiam ad nos dirigere delegetur, quia tantè apud nos simplicitatis indago est, ut tantum in die Dominica Apostoli Epistola una recitetur, & Evan-

Epist. 119. c. 18.

Cap. 13.

L. 6. c. 8.

L. 2. c. 24.

L. 2. c. 16.

Cap. 39.

L. 10. c. 33.

Epist. 7.

gelii unum capitulum dicatur: Et nec psallendi mos tenetur, nec hymni decus in ore cognoscitur. Et de Ecclesia Mediolanensi, à Valentiniano secundo Augusto, per matrem Justinam Arianam circumscripto, in Episcopo suo Ambrosio perfectionem passa, scribit Sanctus Augustinus in libris Confessionum. Tunc hymni & Psalmi ut canerentur secundum morem Orientalium partium, institutum est, & ex illo in hodiernum retentum, multis jam ac penè omnibus Ecclesiis per caetera orbis imitantibus. Et in Sancti Ambrosii vita Presbyter Paulinus. Hoc in tempore primum Antiphonae, hymni, ac Vigiliae in Ecclesia Mediolanensi celebrari coeperunt: Cujus celebritatis devotio usque in hodiernum diem non solum in eadem Ecclesia, verum etiam per omnes penè Occidentis provincias manet. Quibus ex verbis quidam existimant morem Mediolano Romam quoque migrasse. Est admodum verosimile. Fictitia est jam adducta Damasi Epistola, & laudata Sancti Hieronymi in Epistolam ad Galatas praefatio, asserens tunc veterem adhuc canendi modum Romae viguisse, omnino post Damasi mortem est conscripta.

L. 9. c. 3.

L. 2. c. 6.

Epist. 119. c. 18.

F. 459.

Sanctissimum institutum insigniter perfecerunt ac propagarunt varii Romani Pontifices, praesertim Sanctus Gregorius Magnus, de quo in ejus vita Joannes Romanae Ecclesiae Diaconus. Propter musicae compunctionem dulcedinis antiphonarum centonem cantorum studiosissimus nimis utiliter composuit. Addit ejus flagellum, quo docens minabatur pueris, cum debita veneratione fervari in Ecclesia Lateranensi. Ad ejus tempora varius ac difformis per varias gentes fuit cantus, variaeque etiam intra unam teste Sancto Augustino, Africam consuetudo: In unitatem Gregorius redegit, ac plerisque per Occidentem Ecclesiis imposuit, qui postmodum à Theodoro Cantuariensi Episcopo in Anglia, à Pippino & Carolo Magno Regibus in Francia, à Ludovico Pio in Aquitania, in aliis locis per alios fuit aut receptus aut restauratus. Merito culpantur Hiberni, quod usque ad Sancti Malachiae Dunensis Episcopi aut Henrici secundi Anglorum Regis tempora cantum Ecclesiasticum ignorarint. Et quomodo Turstinus Glastoniensis in Anglia Abbas, Gregorianum ejiciens, ac nescio cujus Guilielmi Fisanensis cantum intrudens, turbarit omne suum monasterium, refert Rogerus Hovedensis.

Cantus nostri utilitatem exponit in Confessionum libris Sanctus Augustinus. Quantum flevis, Domine in hymnis & canticis tuis, consonantis Ecclesiae vocibus commotus acriter. Voces illae insuebant auribus meis, & eliquebatur veritas in cor meum, & ex ea aestuabat affectus pietatis, & currebant lacrymae, & mihi benè erat cum illis. Et in alio libro. Cum reminiscor lacrymas meas, quas fudi ad cantus Ecclesiae tuae in primordiis recuperatae fidei meae, & nunc ipso commoveor, non cantu, sed rebus, quae cantantur, cum aliqua voce & convenientissima modulatione cantantur, magnam instruit hujus utilitatem agnosco. Ità studio inter periculum voluptatis & experimentum saluberrimae sententiam proferens, cantandi consuetudinem appro-

L. 10. c. 33.

approbare in Ecclesia, ut per oblectamenta aurium infirmus animus in affectum pietatis adsurgat. Et in Epistola ad Januarianum dicit esse rem utilissimam ad movendum pie animus, & accendendum Divinae dilectionis affectum. Ita tandem post dubitationis suae, infra edifferendae, bene expensas rationes judicavit Augustinus. Perperam igitur cantum, ut Deo non gratum, proferri à Divinis officiis volum apud Henricum Cnychtonum Wicleffistam. Placere sibi ostendit Deus in Eadredo apud Anglos cantore peritissimo, per sex ante mortem suam annos mutò extra solam Ecclesiam: Piam artem ita fuisse à lingua vitiiis servatam affirmat Symeon Dunelmensis.

Præfens Canon de cantu statuit tria. Primò, mandat esse alienum ab inordinatis vociferationibus. Hinc enim & Sanctus Cyprianus scribit in sermone de oratione Dominica. Quando in unum cum fratribus convenimus, & sacrificia Divina cum Dei Sacerdote celebramus, verecundiae & disciplinae memores esse debemus. Non passim ventilare preces nostras inconditis vocibus, nec petitionem modestè commendandam Deo tumultuosa loquacitate jaculare: Quia Deus non vocis, sed cordis auditor est. Nec admonendus est clamoribus, sed cogitationibus hominum videt. Demonstrat id variis è Divina Scriptura testimoniis & exemplis. Et adversum Donatistas scribit Sanctus Augustinus. Donatistae nos reprehendunt, quod sobrie psallimus in Ecclesia Divina cantica Prophetarum, cum ipsi ebriitates suas ad canticum psalmodiarum humano ingenio compositorum quasi tubas exhortationis inflament. Et Sanctus Fulgentius laudatur docuisse suos Clericos psallendi suaviter curam maximam gerere. Et in Synodo Cloveshoensis, per Guilielmum Malmesberiensem adducta, statuit Sanctus Cuthbertus Cantuariensis Archi-Episcopus: Ut modesta voce sacra in Ecclesia cantent. Et in secunda sua Synodo Joannes Archi-Episcopus Treverensis. Laudes Divinae reverenter & alacriter persolvantur, nequaquam sublato in altum clamore, ne vel insanire, vel animi lascivia gestire videantur potius, quam fervore spiritus exultare, semper versiculum decantatissimum animo volentes: NON CLAMANS, SED AMANS CANTAT IN AURE DEI.

Addit Sanctus Augustinus quasdam Africanas Ecclesias fuisse omnino in cantu pigriores, ideòque Donatistarum calumniæ fuisse aliquid fundamenti. Et Sanctus Fulgentius Clericis suis etiam plene pronuntiandi curam commendavit. Rectè enim Herardi Turonensis Archi-Episcopi Capitulare & Aquisgranensis sub Ludovico Pio Synodus cantum nostrum ita volunt esse modestum & disciplinatum, ut tamen distinctus sit atque sonor. Et in Synodo sua Londinensi, adducta per Rogerum Hovedensem, statuit Hubertus Archi-Episcopus Cantuariensis. Omnes hora & omnia officia aperte & distinctè dicantur, ut quod ex festinatione nimia non praecedantur vel sincopentur. Quod si observatum non fuerit, post tritam admonitionem usque ad condignam satisfactionem suspendantur. Et Synodus Basiliensis admonet euntes Clericos, ut si orationes suas Deo acceptas fore cupiant, non in gutture vel inter den-

tes, seu deglutendo & sincopando, sed reverenter verbis distinctis peragant: Etiam extra chorum. Et Synodus Senonensis sub Antonio à Prato Archi-Episcopo. Laudes Divinae per singulas horas non cursim ac festinanter, sed tractim cum pausa decenti, praesertim in medio cujuslibet versiculi psalmodiarum, debitam faciendo inter solemne & feriale officium differentiam, reverenter ab omnibus persolvantur. Et Synodus Colonienfis sub Hermano Archi-Episcopo. Laudes Divinae non cursim ac festinanter, sed tractim; non truncatè, sed integre, distinctè, devotè, reverenter decantentur.

Omittere nolim Christianissimam legem Justiniani Augusti ad Ataribium Praetorio Praefectum. Sancimus, ut omnes Clerici, per singulas Ecclesias constituti, per seipfos psallant nocturna, & matutina, & vespertina, nec ex sola Ecclesiasticarum rerum consumptione Clerici appareant, nomen quidem habentes Clericorum, rem autem non implentes Clerici circa liturgiam Domini Dei. Neque enim pii fideles bona sua transcripserunt Ecclesiis, ut vani indè, quod Justinianus eleganter profequitur, homines etiam inter ipsas Divinas laudes otiantur. Confirmat laudata Colonienfis Synodus. Muta aut clausa labia nemo tenet, sed pariter senes cum junioribus laudent nomen Domini. Addit penitus aberrare, qui sese non alicujus officii in Ecclesia exercendi, sed quietis & inertiae tantum causa canonicatum existimant adeptos, perindè atque satis sit, paucis quibusdam Clericis admodum ignavis, tanuì pretio conductis, curam Divini officii committi, quod deindè ejusmodi mercenarii sincopando transcurrunt, interim Canonicis tota vita torpentibus. Adjungit Synodus Senonensis: Omnes, praesertim qui majore funguntur honore, in psalmis, hymnis, & canticis, Deo alacriter moduletur. Et Moguntina sub Sebastiano Archi-Episcopo: Nemo in choro, aliis psallentibus, seorsim legere aliquid, aut suas horas canonicas orare praesumat.

Secundò statuit præfens Canon, Ut cum magna attentione & compunctione psalmodias Deo offeramus, quod ille sit occultorum inspector. Est enim Apostolicum ad Ephesios mandatum: Cantantes in cordibus vestris Domino. Ad quæ verba Theodoretus: Corde cantit, qui non solum linguam movet, sed etiam mentem excitat ad eorum, quæ dicuntur, intelligentiam. Et Sanctus Primasius: Non tantum verba cantemus. Cantus noster est communis & publica totius Ecclesiae oratio, de qua in tertio sermone de jejunio Septembris Sanctus Leo Magnus. Habet semper privilegium suum, ut sacratius sit, quod publica lege celebratur, quam quod privata institutione dependitur. Eam esse dicit potentiam involvæ pietatis. Potentiam istam ac privilegium laudat item in libro Apologetico Tertullianus. Coimus in caetum & congregationem; ut ad Deum, quasi manu facta precationibus, ambiamus orantes. Hæc vis Deo grata est. Est enim ab ipso Domino commendata nocturni pulsatoris importunitas, & violentia, qua invidia caelum tundimus, Deum tangimus, & misericordiam extorquimus. Eorum radicem aperit Sacerdos, ante sacrificii nostri consecrationem, orationem omnium violentissimam, hortans, Surrexerunt cor-

da, & populus respondens, Habemus ad Dominum. Exponit in sermone de oratione Dominica Sanctus Cyprianus. Admonemur, & spondemus nihil aliud, quam Dominum cogitare. Claudatur contra adversarium peccus, & soli Deo pateat, nec ad se hostem Dei tempore orationis adire patiat. Obrepit enim frequenter & penetrat, & subtiliter fallens preces nostras à Deo avocet, ut aliud habeamus in corde, & aliud in voce, quando intentione sincera Dominum debeat non vocis sonus, sed animus & sensus orare. Quæ autem segnitia est alienari & rapti ineptis cogitationibus & profanis, cum Dominum deprecaris, quasi sit aliud, quod debeat cogitare, quam quod cum Deo loqueris? Quomodo te audiri à Deo postulas, cum te ipse non audias? Vis esse Deum memorem tui cum rogas, quando tu ipse tui memor non sis? Hoc est ab hoste in totum non cavere, hoc est, quando oras, Majestatem Dei negligentia orationis offendere, hoc est vigilare oculis & corde dormire.

Nec potest eas mentis evagationes esse penitus sine nostro voluntario vitio & culpa. Rectè enim in Palladii Helenopolitani Episcopi lausica historia dixit Joannes Anachoreta. Res efficitur vanitas, quando quis Dominum alloquens deorsum impellitur ab iis, quæ ex adverso trahunt, cogitationibus. Hæc autem mentis prolapsio unicuique accidit, qui hunc mundum non omnino abnegavit, sed venatur ut ei placeat. Ob multa enim, quæ agreduntur, ejus mentem dividunt curæ corporeæ & terrestres. Hic Joannes est ille magnus novi testamenti Propheta, quem ut patrem coluit Theodosius Imperator senior, & aliquoties laudat Sanctus Augustinus. Dicitur, inquam, prolapsiones sunt frequenter omnino involuntariæ, attamen natæ ex voluntario mundi amore, qui licet cor nostrum ab illo summo & vero, de quo ad Martham circa plurima satagentem dictum est, Unum est necessarium, non separet, tamen in fallacem mundi multitudinem dividit, adjungitque nos illis hæsitantibus, de quibus Sanctus Jacobus Apostolus. Qui hæsitat, similis est fluctui maris, qui à vento movetur & circumfertur: Non ergo aestimet homo ille, quod accipiat aliquid à Domino. Merito Colossenses monet Apostolus, ut insistent orationi vigilantes in ea. Quod nempe, inquit laudatus Cyprianus, soli istis vigilantes possint à Deo impetrare. Pulchrè in libro adversum Luciferianos Sanctus Hieronymus: Creberrimè in oratione mea aut porticus deambulo, aut de fenore computo, aut abductus turpi cogitatione, etiam quæ dictu erubescenda sunt, gero. Fatetur esse prolapsiones, at ex jam dicto spontaneo fonte scaturientes, ideòque causas justissimas, cur à Domino nihil impetremus. Et in secunda concione super psalmum trigésimum quartum Sanctus Augustinus. Quando cantas hymnum, laudas Deum. Lingua tua quid agit, nisi laudet conscientia: Soli Deo per plenum, prout vitæ præsentis miseria finit, amorem, qui omnes istas prolapsiones sistat, adfixa? Hunc amorem omnis fidelis firmo conatu insequi, omnis Sacerdos, cujus est publicas Ecclesiae preces quotidie offerre Deo; jam habere debet, utpotè professus statum perfectionis. Alioquin est ex illis, de quibus in Epistola Christi. Lupi Oper. Tom. III.

ad quatuor Græcorum Patriarchas Sanctus Gregorius Magnus. Quia fiducia pro peccatis alienis Deum intercessor venio, apud quem de propriis securus non sum? Intercessor ei, apud quem intercedit, esse debet gratus, amicus, familiaris: Quanta igitur hoc audacia est, quod apud Deum pro populo locum intercessoris obtineo, cui me familiarem esse per vitæ meritum non agnosco? Ex quo lucent eos, qui sola vocali lectione seu cantu putant adimpleri orationem vocalem ac legem Ecclesiasticam, longissimè vagari à lege Christiana. Remitto eos ad secundam Synodum Joannis Archi-Episcopi Treverensis. Omnes, qui horis canonicis persolvendis deputati sunt, dent operam, ut collectis animis, quoad fieri potest, debitum pensum absolvant: Nec ita se habeant, ut dum voce psallunt, quidvis potius quam Deum in animo cogitare videantur, semper caventes, ne Propheticum illud audiant: LABIIS QUIDEM ME HONORANT, COR AUTEM EORUM LONGE EST A ME. Quid quæritur est voce quidem psallere, mente autem domum aut forum circumire, nisi homines fallere & Deum irridere? Ejusmodi cantus neque Dei venerationem, neque hominis petitionem continet, quæ esse propria orationis officia scribit in libro de oratione Tertullianus.

Tertiò denique præfens Canon sacro nostro cantui misceri vetat ea, quæ Ecclesiæ non conveniunt, & apta non sunt. Olim quicquid Episcopus psalmos componebat & hymnos, & adungebat officio Ecclesiastico. Ex hoc opere Nepos Aegypti Episcopus, Sanctus Hilarius Picaviensis, Sanctus Ambrosius, Sanctus Joannes Chrysostomus, Sanctus Efreem Ecclesiae Edessena Diaconus, alique plures etiamnum hodie laudantur per omnem Ecclesiam, & de seipso scribit in Retractionum libris Sanctus Augustinus. Volens causam Donatistarum ad ipsius humillimi vulgi & omnino imperitorum atque idiotarum notitiam pervenire, & eorum, quantum fieri posset, per nos inhaerere memoriae, psalmum, qui eis cantaretur, feci. Verùm licentia in abusum profecit. Et enim ad Sanctum Dionysium Pontificem adversus Paulum Samosatensem Antiochia Patriarcham hæreticum scribit apud Eusebium Casareensem Synodus Antiochena. Psalmos & cantus, qui ad Domini nostri Jesu Christi honorem decantari solent, tamquam recentiores, & à viris recentioris memoriae editos, explosit, & in media Ecclesia, solenni Paschalis die, mulieres, quæ inanes cantilenas, quas si quispiam audiret, planè exhorresceret, in ipsius laudem funderent, paravit. Etiam Theophylactum Patriarcham Constantinopolitanum, quod secularia cantica in Ecclesiam introduxerit, graviter culpatur Georgius Cedrenus. Et apud nos Latinos statuit Synodus Antiodorensis: Non licet in Ecclesia puellarum cantica exercere. Et Basiliensis: Soli Deo per plenum, prout vitæ præsentis miseria finit, amorem, qui omnes istas prolapsiones sistat, adfixa? Hunc amorem omnis fidelis firmo conatu insequi, omnis Sacerdos, cujus est publicas Ecclesiae preces quotidie offerre Deo; jam habere debet, utpotè professus statum perfectionis. Alioquin est ex illis, de quibus in Epistola Christi. Lupi Oper. Tom. III.

Epist. 119. c. 18.

L. 5. A. 1389.

L. 3. c. 1.

Epist. 119. c. 18.

Cap. 29. F. 197.

Cap. 16.

sess. 21.

L. 2. c. 18.

Part. 3. c. 5.

L. 1. Cod. tit. 3. c. 41.

Cap. 43.

Cap. 3.

Cap. 1.

Cap. 6.

C. 2. 3. 4.

Cap. 39.

Cap. 49.

L. 1. Epist. 24.

Cap. 1.

L. 2. c. 8.

L. 7. c. 14.

F. 516.

Cap. 9.

Cap. 12. **ti**am prodidisse hymnos ac alias preces hæreticas queritur Milevitana Synodus, ideòque nullas, nisi à prudentioribus tractatas, & à Synodo comprobatas permittit deinceps in Ecclesia legi aut cantari. Quin immò quidam Hispaniarum Episcopi proiecerunt etiam Sancti Hilarii ac Sancti Ambrosii hymnos, pro eo, quod de Scripturis sanctorum Canonum vel Apostolica traditione non existerent; Erat Pauli Samosatani audacia, ideòque illos merito compefcuit quarta Synodus Toletana. Hymnos istos, ut spiritu Dei conditos, semper Ecclesia est venerata. Rectè verò Clemens octavus Pontifex etiam novas litanias à quocumque compositas vetuit in Ecclesia recitari: Jam pridem enim omnium omninò publicarum preum examinem & approbationem sibi Romana Ecclesia reservavit.

Cap. 5. **N**ec tantum dissonam ab Ecclesiastica fide aut moribus materiam vetat præfens Canon, sed & incongruam cantandi formam, de qua Apostolica ad Ephesios Epistola verum, *Cantantes in cordibus vestris Domino*, exponens Sanctus Hieronymus, adductus etiam & laudatus à Synodo Senonensi. *Audiant hæc adolescentuli: Audiant hi, quibus psallendi in Ecclesia officium est, Deo non voce, sed corde esse cantandum, nec in tragædorum modum guttur & fauces dulci medicamine collinendas, ut in Ecclesia theatrales moduli audiantur & cantica; sed in timore, in opere, in scientia Scripturarum. Quamvis sit aliquis, uti illi solent appellare, cacophonos, si bona opera habuerit, dulcis apud Deum cantor est. Longè minus evirandi sunt pueri, ut mimicè in Ecclesia cantent, & extra illam flagitiosissimè vivant. Evirationis facinus ut verum homicidium damnant Romanæ leges, adeòque talis in Ecclesia cantus quid aliud est, nisi barbaro quorundam gentilium more proprios Deo filios immolare? Merito in Capitulorum brevi quosdam Episcopos & Abbates reprehendit Carolus Magnus, *Quod plus studeant, ut suis clericis vel monachis bene cantaret & legeret, quam iuste & beatè viveret. Quamvis non solum minime contemnenda sit in Ecclesia cantandi vel legendi disciplina, sed etiam omnimodis exercenda. Si utrumque accedere non potest, ferenda tolerabilius videtur imperfectio cantandi, quam vivendi. Merito item**

Thomam Eboracensem Archi-Episcopum laudat F. 293. Guilielmus Malmesberienfis, quod masculam in Ecclesia musicam induxerit, immunem ab omni effæminatione, de qua gentilis Poeta Persius: *Nec quidquam tenero supplantent verba palato. Isti sanè cantus saltum provocant, non plantum peccatorum. Plurima illum proscribunt ac damnant decreta Ecclesiastica, ac novissimè etiam Sess. 22. sacrosancta Synodus Tridentina.*

Restat quæstio, An Wicleffitas Ecclesiastici cantus damnatores rectè olim Ecclesia damnarit? Ratio dubitandi est, quia aliud fecisse non videntur, quam quod fecit Sanctus Athanasius, de quo in Confessionum libris Sanctus Augustinus. *Athanasius tam modico flexu vocis faciebat sonare Lectorem psalmi, ut pronuncianti viciniore esset, quam canenti. Quomodo etiamnum hodie psallunt fratres Capuccini. Deinde omnis cantus habet nescio quam lenocinandi virtutem, de qua ibidem Augustinus. *Delectatio carnis meæ, cui mentem enervandam non oportet dari, sæpè me fallit, dum rationem semper non ita comitatur, ut patienter sit posterior, sed tantum quia propter illam meruit admitti, etiam præcurrere ac ducere conatur, ita in his pecco non sentiens, sed postea sentio. Ob hæc pericula cantum Sanctus Athanasius proscripsit, ac de ipso imitando hæsitavit Sanctus Augustinus.**

Respondeo tamen Wicleffitas fuisse iustissimè damnatos. Adducta enim lenocinandi vis nequam in ipsis sonis aut aliis rebus sensui nostro objectis est, sed in nobis peccato originali corruptis: Est ipsa carnalis ac rebellis libido. Ejus causa quasdam Dei creaturas possumus fugere ac à nobis separare, nullam damnare. Porro cantum omnis jam pridem sub cælo probavit Ecclesia, ejusque iudicium plenissimè secutus est etiam Sanctus Augustinus. Fateor nos in auro quoque cantu quandoque labi in voluptates aurium, at ecce remedium ejusdem Augustini. *Cum mihi accidit, ut me amplius cantus, quam res, quæ cantatur, movet, pœnaliter me peccare confiteor, & tunc mallem non audire cantantem. Leviora nostræ fragilitatis peccata sunt ista; tamen omninò peccata.*

CANON LXXVI.

Quod non oportet intra sanctos ambitus cauponariam officinam vel ciborum species proponere, vel alias venditiones facere, suam venerationem Ecclesiis servantes. Salvator enim noster & Deus, per suam in carne vivendi rationem nos instituens, non facere domum Patris sui domum negationis iussit, qui etiam nummulariorum mensas effudit, & eos qui sacrum commune faciunt, ejecit. Si quis ergò in prædicto delicto deprehensus fuerit, segregetur.

SCHO-

SCHOLIUM.

Cap. 12. **E**undem in modum statuit secunda Synodus Ravennas sub Pontificatu Clementis quinti: *Arctius prohibemus, ne in Ecclesiis fiant mercatores vel mercimonia laicorum.* Et Synodus Basileenfis: *Ecclesiarum Rectores mercantias seu negotiationes mundanarum in Ecclesia aut etiam cœmeterio exerceri*

amplius non permittant. Et Gregorii decimi Pontificis Synodus Lugdunensis, à Bonifacio octavo inserta in librum sextum: *Cessent in Ecclesiis, eorumque cœmeteriis negotiationes, & præcipue mundanarum ac fori cujuscumque tumultus.* Est peccatum judaicum, flagellis à Domino castigatum. Etiam quasvis ciborum species vendi vetat præfens Canon: Ad Agaparium reliquias plenè eliminandas.

CANON LXXVII.

Quod non oportet sacris initiatos, vel Clericos vel Ascetas, id est, Exercitatores seu monachos lavari cum mulieribus, nec omnem Christianum, aut laicum. Hæc est enim prima condemnatio apud gentes. Si quis autem in hoc deprehensus fuerit, si sit quidem Clericus, deponatur; si autem laicus, segregetur.

SCHOLIUM.

L. 3. **T**anta fermè olim lavandi, quanta edendi aut bibendi est existimata necessitas. Lavit, teste apud Sanctum Irenæum & Eusebium Cæsareensem Sancto Polycarpo, etiam Sanctus Joannes Apostolus, & inter duriores antiquæ penitentia molestias fuit illotum in sacco & cinere volutari. Etiam monachis balnea permiserunt sancti Patres: Et quodvis olim monasterium, quomodo culinam, ita & balneum habuit. Gallia, Belgica præsertim, æstu non laborat, & tamen de Godeschalco, monacho miserabili, quem ut contumacem hæreticum per annos plufquam viginti carceratum Eucharistia etiam Sacramento privavit, scribit ad Egilonem Senonensem Archi-Episcopum Hincmarus Remensis: *In mansione, qua degit, caminatum habet; & necessarium; lavacra illi non denegantur.* Et apud Sanctum Gregorium Turonensem sanctimonialia Pictavienses Radegundim Abbatissam suam graviter accusant: *Quod in balneo lavarentur incongruè.* Erat insulsa querimonia. Etenim de Ægypti & Syriæ Monialibus scribit ad Sabinianum Diaconum Sanctus Hieronymus: *Lavacrum non addeunt.* Et ipse illud nulli unquam saceræ Virgini permisit. Etiam plures monachi religiosissime abstinerunt: Et in Chalcedonenfis Synodi Actis, quod per quinquaginta à sua conversione annos nunquam lavisset, prædicatur quidam Presbyter Ecclesiæ Edeffensæ. Imitati

fuerunt Sanctum Jacobum Apostolum, quem nunquam corpore lotum laudant Egesippus, Eusebius Cæsareensis, & in catalogo virorum illustrium Sanctus Hieronymus. Et de antiqua Ecclesiæ in neophytos disciplina scribit in libro de corona militis Tertullianus: *Lavacro quotidiano, utpotè re voluptuaria, per totam Paschatis hebdomadam abstinemus.* Et hinc eandem abstinentiam singulis præcepti jejunii diebus, testè eodem Tertulliano in libro de jejniis, adnectere cœperunt Montanistæ, tandemque quoad quadragesimam probavit etiam Catholica Ecclesia. Græci posteriores extenderunt ad quartas item & sextas, jejuniari solitas, ferias, uti liquet ex Responsis Nicolai primi Pontificis, id nulla ratione probantis, ad Consulta Bulgarorum. Eos, qui diebus Dominicis vetabant bal-

nea, improbavit Sanctus Gregorius Magnus. Verum mixta diversi, sacri præsertim, sexus balnea omnis semper sub cælo Ecclesia est abominata. Hinc enim in sermone de habitu Virginum exclamat Sanctus Cyprianus. *Quid quæ sacræ Virgines promiscuas balneas adeunt, quæ oculis ad libidinem curiosi pudori ac pudicitie dicata corpora prostituunt, quæ cum viros atque à viris nude vident ac videntur, nonne ipsæ illecebram vitii præstant? Nonne ad corruptelam & injuriam suam desideria presentium sollicitant atque invocant? Gravissimè invehitur in audaciam nuditatis. Certè Sanctus Ammon monachus etiam solus coram seipso nudari erubuit. Hinc ultra Lycum funditus translatus fuit ab Angelo, uti ex Sancto Agostino testatur in historia Lausiaca Palladius Episcopus*

Epist. 7. pus Helenopolitanus. Et ad Lætam matronam scribit Sanctus Hieronymus. *Scio præcepisse quosdam, ne Virgo Christi cum eunuchis lavet, nec cum maritatis seminis, quia alii non deponant animum virorum, alie tumensibus uteris præferant seditatem: Mibi omnino in adulta virgine lavacra displicent, quæ seipsam debet erubescere, & nudam videre non posse.* Rem formidabilem, Carthagine factam, refert apud Sanctum Prosperum Auctor librorum de Divinis promissionibus. *Quædam juvenula, Arabs natione, Ancille Dei habitum gestans, cum in balneo lavans simulacrum quoddam Veneris impudicè respiceret & seipsam, eique se confamilans, domicilium se diabolo præbuit: Ab ipso apprehensa fuit & possessa. Et Justinianus Augustus in duabus legibus novellis uxorem, quæ L. 118. c. 8. voluptatis causa lavare audeat cum viris alienis, statuit omnino posse dimitti.*
Et jure merito: Quoniam promiscua balnea ipsi etiam gentiles damnarunt. Etenim de Tra-

jano Augusto encomiasticè scribit Ælius Spartianus: *Balnea pro sexibus separavit.* Et de Alexandro Augusto Lampridius. *Balnea mixta Romanæ exhiberi prohibuit: Quod quidem jam antea prohibitum Heliogabalus, seditissimus Priapus, fieri permiserat.* Et infra. *Cum milites lavacris mulieribus vacarent, omnes comprehendendi iussit, & in vincula conjici.* Viris, licet solis, mulierum balnea ne quidem patere voluit. Aliam gentiliùm Romanorum castissimam consuetudinem laudat in libris Officiorum Sanctus Ambrosius. *Mos vetus in urbe Roma & plevisque civitatibus fuit, ut filii puberes cum parentibus, vel generi cum sacerdotibus non lavarent, ne paternæ reverentiæ auctoritas minueretur: Licet plerique se & in lavacro, quantum possunt, tegant, ne vel illic, ubi nudum totum est corpus, tecla non sit portio genitalis.* Ex hac consuetudine Gordianus Imperator, apud Julium Capitolinum. *Socero suo Anno Severo tantum detulit, ut nunquam cum eo laverit.*

Cap. 18.
Cap. 24.
Cap. 53.
L. 1. c. 18.
Cap. 6.

Porro de Symboli tradendi tempore scribit ad sororem suam Marcellinam, agens de persecutione sibi per Valentiniani secundi Imperatoris matrem Arianam Justinian mota, Sanctus Ambrosius. *Sequenti die, erat autem Dominica, post lectiones atque tractatum, dimissis catechumenis, Symbolum aliquibus Competentibus in Baptistery tradendam Basilica.* Infra palam dicit fuisse Dominicam Palmarum. Et apud Sanctum Augustinum sermo in eadem Dominica: *Symbolum vobis traditur sumus, fratres charissimi.* Et de Episcopo, qui Burgundiones perduxit ad fidem scribit Socrates: *Cum eos in fide erudivisset, octavo die, qui fuit Pascha, lavacro Baptismatis tinxit.* Et Synodus Agathensis: *Symbolum placuit omnibus Ecclesiis una die, id est, ante octo dies Dominicæ Resurrectionis, publicè in Ecclesia Competentibus prædicari.* Quod ipsum tradunt in opere de institutione Clericorum Rhabanus Maurus, Sanctus Isidorus Hispalensis Episcopus in libris de Ecclesiasticis officiis, & in simili opere Alcuinus Flaccus, agens de laudata Dominica: *Pascha petitem seu Competentium dicitur, quia hodie Symbolum Competentibus tradebatur.* Symbolum olim nequaquam omnibus catechumenis, sed soli supremæ Competentium classi credebatur: Ubi cumque apud antiquos Ecclesiæ Scriptores quid legeris de traditione Symboli, Competentium memoriam passim additam videbis. At verò catechumeni in Competentium classem ascendebant in Dominica Palmarum, exindè dicta Pascha Competentium.

Serm. de temp. 115.
L. 7. c. 30. Cap. 13.
L. 2. c. 35. L. 2. c. 17.

sabbato sancto Paschæ. Prima itaque mutatio existimatur facta à Sancto Gregorio, quod variæ Ecclesiæ tunc, ut liquet ex Agathensi & Bracarenfi Synodis variare cœpissent.
Alia est ratio Sancti Hieronymi. Neque enim ille de Symboli traditione, sed de fidei loquitur expositione seu catechismo, de quo & septimus Canon Constantinopolitanus: *Catechumenos diu in Ecclesia versari, & Scripturas audire facimus. Frequentibus prædicationibus imbuendos scribit ad Siciliæ Episcopos Sanctus Leo Magnus. Varia in variis sæculis ac regionibus catechismus ille habuit tempora: Nam & de Samaritis mediorum sæculorum Paganis novella Justiniani lex habet: Catechizentur biennio.* Et quadraginta apud Palæstinos dierum meminit etiam in prima catechesi Sanctus Cyrillus Episcopus Hierosolymitanus. Eisdem mediis sæculis Romana Ecclesia contraxit ad tempus quarta post quartam Quadragesimæ Dominicam feria & festo Paschali interclusum: Eumque suo tempore fuisse illius antiquum morem adfirmant Rupertus Abbas Tuitienfis in opere de Ecclesiasticis officiis, & in speculo de Ecclesiæ mysteriis Hugo de Sancto Victore. Porro catechismi & traditionis Symboli differentiam exponit in libris Retractionum Sanctus Augustinus. *De fide & Symbolo disputavi, quam disputationem in libro contuli, in quo de rebus ipsis ita disseritur, ut tamen non fiat verborum illa contextio, quæ tenenda memoriter Competentibus traditur.* Eodem modo distinguit in libris Confessionum. *Hæc verba, Tenenda memoriter, elucidat Ordo Romanus. Intentis animis Symbolum discite, & quod vobis, sicut accepimus, tradimus, non alicui materiæ, quæ corrumpi possit, sed paginis vestri cordis adscribe.* Et ipse Augustinus in libris de Symbolo. *Accipite filii regulam fidei, quod Symbolum dicitur. Et cum acceperitis, in corde scribite, & quotidie dicite apud vos: Antequam dormiatis, antequam procedatis, Symbolo vos munite. Symbolum nemo scribit, sed ad recurrendum, ne forte deleat oblivio, quod tradidit diligentia, sit vobis cœdex vestra memoria.* Symbolum erat secreta Christianæ usque ad hospitalitatem communionis testifera, Judæis aut Gentilibus nullatenus prodenda, ideòque neque chartæ, neque cuivis catechumeno, sed solis Competentibus, jam per septem rigorosa scrutinia discussis ac probatis, ac propediem baptizandis, poterat credi. Ità fuit quousque Symbolum apud gentiles, sacris nostris hostiliter insidiantes, periclitatum fuit de prodicione: Extincto cum illis omni hoc periculo, statim in ipso catechumenatus exordio tradit istud voluit Sanctus Gregorius Magnus, atque etiam in scriptum redigi permisit.
De ejus per Competentes redditione habet Canon Laodicensis: *Oportet eos, qui baptizandi sunt, fidem ediscere, & quinta feria septimanæ majoris Episcopo aut Presbyteris renunciare.* Et hunc Canonem præterius noster innovat & confirmat. Quocirca perpetuus videtur hic fuisse mos Ecclesiæ Orientalis. At verò de Ecclesiæ Latina scribit in libro de spectaculis Tertullianus: *Agnum ingressi Christianam fidem in legis sue verba profitemur.* Ex quo videtur Symboli redditi facta fuisse in

Epist. 4. c. 6. L. 144.
L. 4. c. 18.
L. 1. c. 17.
L. 8. c. 3. F. 42.
L. 1. c. 1.

CANON LXXVIII.

Quod oportet eos, qui illuminantur, fidem discere, & quinta septimanæ feria Episcopo seu Presbyteris renunciare.

SCHOLION.

L. 1. c. 6. **U**t cumque verum dicit sexta Synodus Parisiensis. *In primordio sanctæ Dei Ecclesiæ nemo ad perceptionem sacrosancti Baptismatis admittebatur, nisi prius & fidei & Baptismatis Sacramento fuisset instructus. Verum quoniam fides Christi ubique pollet, & parvuli de Christianis parentibus nati, antequam ad intelligibilem ætatem veniant, Baptismatis Sacramenta percipiunt, necesse est ut quod imbecillis ætas nequit, intelligibilis discere fatagat. Dixi, utcumque verum. Licet enim, nti non dubito, rectum fentiat, palam tamen malè loquitur in infantili ætate neminem fuisse à primitiva Ecclesiâ baptizatum. Baptisma infantium est non solummodò Apostolicum, sed & Dominicum institutum. Interim ex quo plene extinctus fuit Paganismus, & Baptismus in adultam usque ætatem à nemine dilatus, primæva tradendi & reddendi Symboli forma & tempora in omnimodam ubique diffusetudinem abierunt.*
Mentio item Campaniæ, Samnii, habuit Episcopus arguit Sanctus Leo Magnus, quod sine ullis spiritualium eruditionibus præparationum celebrarent regenerationis mysteria, rudibusque ac Ecclesiasticæ doctrinæ imperitis traderent Sacramentum. Est quippe patenter adversum Divino man-

dato: *Docete gentes, deindè baptizate.* Etiam in extremo mortis articulo est ordo ille rigidissimè servandus. Etenim Sancto Petro, uti in prato spirituali ex Sancto Athanasio refert Sanctus Sophronius, *Ecclesiæ Alexandrinæ Episcopo & Martyri, cum facta esset mortalitas, & plerique necdum catechizati ad Baptisma mortis timore confugerent, apparuit Angelus humana specie dicens: Quamdiu hic mittitis marsupia ista signata quidem, inania autem prorsus & vacua, & intus nihil habentia? Vasis signati & vacui fit etiam meatio in Dialogis Sancti Gregorii: Est homo judæus, qui à dæmone territus seipsum sacrosanctæ Crucis signarat. Edixit itaque Angelus ejusmodi baptizatos habere quidem validum Sacramentum, & ejus characterem, at sine omni fructu justificationis. Consonat Gregorius secundus Pontifex in litteris ad Sanctum Bonifacium Apostolum Francorum: Ait ipsos non rebaptizandos, sed spirituali doctrina, ut Sacramentum reviviscat, studiosius impartendos. Quocirca Episcopis ac Presbyteris rigidum assidue catechizandi onus incumbit. Hinc omnis olim Ecclesiæ habuit specialem Catechistam, quem in Epistola ad Clerum suum Sanctus Cyprianus *Audientiam*, in libris adversus Sanctum Hieronymum Ruffinus vocat *Symboli Patrem & Doctorem.* Apud Orientis Ecclesias fuit non modica dignitas.*

Cap. 98.
Epist. 9. c. 8.
Epist. 24. L. 1. c. 2.

Por-

Epist. 36. c. 4.
C. 1.

Respondeo adducta Alcuini verba, *Competentibus tradebatur*, benè notanda. Edicunt ejus tempore factum fuisse aliter. Etenim Ordo Romanus, quem aliqui Sancti Gregorii opus existimant, Symbolum & orationem Dominicam tradi mandat feria secunda post tertiam Quadragesimæ Dominicam. At verò Amalarius Fortunatus, sub Ludovico Pio Imperatore Treverensium Archi-Episcopus scribit de quarta feria septimanæ quartæ: *Eadem die catechumeni percipiunt orationem Dominicam & Symbolum ad reddendum in*

L. 1. c. 8.

se in ipso sacrosancto fonte proximè ante Baptisma. Aliter loquitur Sancti Augustini Homilia habita ad populum in Dominica Palmarum. *Quicumque vestrum non bene Symbolum reddiderunt, habent spacium, teneant: Quia die sabbathi audientibus omnibus, qui aderunt, reddidituri estis: Die sabbathi novissimo, quo die baptizandi estis. Ad octavo autem dies ab hodierno die reddidituri estis orationem Dominicam, quam hodie accepistis.* Et infra. *Die sabbathi, quando vigilaturi sumus in Dei misericordia, reddidituri estis, non orationem, sed Symbolum, Quod ipsum dicunt Amalarius Fortunatus, & Ordo Romanus. Addit Alcuinus Flaccus ad titulum de sabbatho sancto: Hic baptizandi iuxta Sanctum Gregorium reddunt Symbolum & orationem Dominicam.* Ex quibus verbis quidam volunt quid hac in re à Sancto Gregorio fuisse mutatum. Et quidem Josephus Vice-Comes in opere de Baptismi ritibus existimat Symbolum olim in Latina Ecclesia fuisse redditum feria secunda majori: Eò quod isto die declamata fuerit jam dicta Homilia Sancti Augustini. Verùm divinatur. Est enim dicta in ipsa Dominica Palmarum. Dico itaque Symbolum in Latina Ecclesia fuisse semper à Compententibus redditum sabbatho sancto. At obesse inquit jam adducta Augustini verba: *Quicumque vestrum non bene Symbolum reddiderunt, &c.* Videntur asserere ipsum bis fuisse redditum. Respondeo ea exponi ab ipso Augustino in eadem Homilia. *Modò nisi tenentis Symbolum in Ecclesia, in populo Symbolum quotidie non auditis. Cum autem tenueritis, ut non obliviscamini, quotidie dicite, quando surgitis, quando vos collocatis ad somnum, reddite Symbolum vestrum reddite Domino, commemorate vos, vos ipsos non pigeat repetere. Bona est repetitio, ne subrepat oblitio. Ne dicatis, Dixi heri, dixi hodie, quotidie illud dico, teneo bene: Sicut quotidiana ista quasi indumenta mentis tue.* Quæ eadem ferè verba supra audivimus ex primo libro de Symbolo ad catechumenos. In Palmarum Dominica Episcopus aut Presbyter agebat piam matrem, Symbolum parvulis suis filiis inculcantem, totiesque repetentem, & ab illis repeti facientem, donec firmè in memoria hæreat. Et ita fieri erat penitus necesse, quod Symbolum quotidie in populo, id est, in concione ad populum, non audiretur. Concioni namque illi aderant etiam Pagani & Judæi; at verò Symbolum erat unum è secretis illis, de quibus passim tunc dicebatur: *Norunt fideles.* Hinc ergò dicit Augustinus: *Qui non bene reddiderunt, habent spacium* quotidiana repetitione firmissimè addiscendi.

Quorum omnium rationem aperit idem Augustinus in libris Confessionum, dicens de Victorino clarissimo apud Romanos Rhetore ad fidem converso. *Ut ventum est ad horam profitende fidei, quæ verbis certis conceptis, retentisque memoriter de loco eminentiori in conspectu populi fidelis Romæ reddi solet ab eis, qui accessuri sunt ad Baptismi gratiam, oblatum Simplicianus dicebat Victorino à Presbyteris: Secretis redderet, sicut nonnullis, qui virecundiam trepidaturis videbantur, offerri mos erat. Non ex charta, sed ex memoria reddebatur: Hinc firmissimè teneri oportuit, ideoque*

cum trepidaturis dispensabatur. Erat Canon Apostolicus, à Sancto Paulo Apostolo laudatus in prima ad Timotheum Epistola: *Confessus es bonam confessionem coram multis testibus.* Sanctus enim Primasius Uticensis Episcopus commentarii loco addit: *In Baptismo.* Ea igitur confessio omnino fuit Symbolum Apostolicum, de quo Ordo Romanus. *Evangelici Symboli Sacramentum, à Domino inspiratum, ab Apostolis institutum, cuius pauca quidem verba sunt, sed magna mysteria. Sanctus enim Spiritus, qui magistris Ecclesie ista distulit, tali eloquio talique brevitate salutariter condidit fidem, ut quod credendum est, semperque profitendum, nec intelligentiam possit latere, nec memoriam fatigare.* Utrique ne frequenti dispensatione foret opus.

Ejus solenniter olim in sabbatho sancto reddendi horam edicit idem Ordo Romanus sub titulo de eodem sabbatho. *Post tertiam horam sabbathi procedunt ad Ecclesiam, qui baptizandi sunt, & tunc reddunt orationem Dominicam & Symbolum.* Ante Cerei & fontis benedictionem. Atque adeò laudata à Tertulliano, & ab ingressis in sanctum fontem facta fidei professio nequaquam fuit redditio Symboli. Fuit ea professio, de qua in opere de Sacramentis Sanctus Ambrosius. *Interrogatus es, CREDIS IN DEUM PATREM OMNIPOTENTEM? Dixisti, CREDO, & mersisti, hoc est, sepultus es. Iterum interrogatus, CREDIS IN DOMINUM NOSTRUM JESUM CHRISTUM? Dixisti, CREDO, & mersisti, idè & Christo es sepultus. Iterum interrogatus es, CREDIS IN SPIRITUM SANCTUM? Dixisti, CREDO, tertio mersisti, ut multiplicem lapsum superioris ætatis absolveret trina confessio.* Et Sanctus Hieronymus in libro contra Luciferianos. *Solenne est in lavacro post Trinitatis confessionem interrogare, CREDIS IN SANCTAM ECCLESIAM, CREDIS IN REMISSIONEM PECCATORUM?* Ità aquas ingressi interrogabantur, ac profitebantur singulos duodecim Symboli articulos: Verbi ad Orientem, oculos & manus erecti in cælum, ac vestiti ritibus variis, suo loco enucleandis, quarum Sanctus Cyprianus, Sanctus Augustinus, ac alii vetusti Ecclesie Patres lucidè meminerunt.

Dominica Oratio, licet cum Symbolo in Dominica Palmarum tradereur, non tamen apud nos Latinos olim cum eo in sabbatho sancto, sed in ipsa Paschali festivitate, uti in laudata superius Homilia lucidè dicit Sanctus Augustinus, reddebatur. Confirmat & rationem assignat in libro de Baptismo Tertullianus. *Benedicti, quos gratia Dei exspectat, cum de sanctissimo lavacro novi natalis ascenditis, & primas ad primam Eucharistiam manus apud matrem cum fratribus aperitis, petite de Patre, petite de Domino peculia, gratias, distributiones charismatum, subiciente, PETITE, ET ACCIPIETIS.* Percepta igitur prima Eucharistia, securi de impetrando neophyti orationem Dominicam solenniter reddebant. Et hæc est mutatio, quam à Sancto Gregorio Magno factam adferit Alcuinus Flaccus. An etiam quid circa Symboli redditionem

nem mutarit, est res longæ indagacionis, & modicæ utilitatis.

Omittere tamen nolim Sancti Optati Episcopi Milevitani verba de Symboli redditione, aut jam laudata fidei in ipsis aquis professione: *Apud Acta conficitur Angelorum.* Est phrasis efficacissima, à Romana Republica mutuò accepta, eleganter in opere de Domus Augustæ officiis explanata à Jacobo Gutherio. *Acta propriè in Consistorio Principis intimo fiunt, atque hac ratione Acta Proconsulum dicta sunt, quæ intra cancellos, obducto velo, coram iudicibus, cum de reo interrogabatur, dicebant: Quæ Exceptorum litteris mandabantur, ut illustris Cardinalis Baronius observavit. Acta ergò sunt hypomnemata seu rerum gestarum commentaria,*

in ipso Principis consistorio, aut id genus alio secretissimo & supremo tribunali confecta, habentia fidem irrefragabilem, ac perpetuam firmitatem. Utraque jam dicta baptizandi professio confirmabatur corporali ejus juramento, scriptura, & annulo sigillari, redigebatur in publicas tabulas, non tantum militantis, sed & triumphantis Ecclesie, quam oculis & manibus profitens actionis suæ testem & confirmatricem advocabat. Quare merito fieri dicitur apud Acta Angelorum. *Ibidem adnotatur omnis nostra istius professionis prævaricatio, in novissimo die ad nostram sempiternam confusionem producenda.* Eadem phrasi utuntur Sanctus Augustinus, ac alii Ecclesie Patres.

CANON LXXIX.

Absque ullis secundinis ex Virgine partum esse confitentes, ut qui sine femine constitutus sit, idque toti regi annuntiantes, eos, qui propter ignorantiam aliquid faciunt, quod non decet, correctioni subijcimus. Quare quoniam aliqui post sanctæ Christi Dei nostri nativitatis diem simillam coquere ostenduntur, & eam sibi invicem impertiri, honoris scilicet prætextu secundinarum impolutæ Virginis Matris, statuimus, ut deinceps nihil tale fiat à fidelibus. Neque enim hoc honor est virginis, quæ supra mentem & sermonem quod comprehendi non potest Verbum peperit carne, ex communibus, & iis quæ in nobis fiunt, inenarrabilem ejus partum definire, metiri, ac describere. Si quis ergò deinceps hoc facere aggressus fuerit, si sit quidem Clericus, deponatur; si verò laicus, segregetur.

SCHOLIION.

Secundinas, aliaque id genus Domini nostri Jesu Christi naturalia secreta malim ego silentio honorare. Video tamen eadem à Marcione, ac reliquis duplicis Divinitatis fabulionibus impugnata, eorumque, ut sordium Deo Verbo indignarum, causa negatam illi carnis ac omnis humanæ naturæ veritatem, & introductum phantasmatis mendacium. Horres, inquit ad sceleratissimum blateronem in libro de carne Christi Tertullianus, & infantem cum suis impedimentis profusum & oblitum Et infra. *Sed videris, si tibi displices, aut si aliter natus es. Certe Christus dilexit hominem illum in immunditatis, in utero coagulatum, illum per pudenda prolatum, illum per ludicria nutritum.* Proinde & ipse Dominus per eas

naturæ contumelias volutus est; & more nostro in mundum prodiit, verum ex Virgine. Habuit atque transivit cuncta naturæ nostræ solennia, utpotè Dei optimi maximi instituta & opera, dempta sola carnali concupiscentia, quæ per diabolum est generi nostro inflicta.

Idem in libro contra Helvidium docet Sanctus Hieronymus, profitens Dominum ex Virgine, attamen nostro solenni more processisse. *Junge, inquit, si libet, & alias naturæ contumelias, quæ mensibus uterum insolescentem, fastidia partus, sanguinem, pannos. Ipse tibi describatur infans tegmine membranarum solito involutus. Non erubescimus, non silemus. Quanto sunt humiliora, quæ pro me passus est, tanto illi plus debeo. Et cum omnia replicaveris, cruce nihil contumeliosius profiteres, quam profitemur.* Et in Epistola ad Eustochium. *Dei filius pro nostra salute hominis factus est.*

est filius: Novem mensibus in utero ut nascatur exspectat, fastidus sustinet, oruentus egreditur. Eum fuisse more solito in utero, at virginali, conceptum, formatum, nutritum, ac exinde processisse docet etiam in libro octuaginta trium questionum Sanctus Augustinus. Adversum Manichæos, naturam Divinam ab istis naturæ nostræ solennibus maculandam blaterantes, assidue inculcat illam soli esse similem, qui fatidifimas etiam cloacas illuminat, & non fœdatur. Absit tamen, ut humanum, istum præsertim

virginalem, uterum cum fædo Marcione dicam esse cloacam. Rectè adversus illum ait Tertullianus. *Age jam, perora in illa sanctissima & reverenda naturæ opera, carnis & animæ originem desirus, cloacam voca uterum, tanti animalis, id est, hominis producendi officinam.* Proinde præfens Canon secundinarum festivitatem, ac nugas in ipsa fieri consuetas rectissime proscribit, at illas Domino denegans ab antiquo Ecclesiæ dogmate recedit. Errat virginalem partum communibus naturæ regulis non fuisse directum.

L. 3. c. 11.

CANON LXXX.

SI quis Episcopus vel Presbyter, vel eorum, qui in Clero enumerantur, vel laicus nullam graviorem habet necessitatem, vel negotium difficile ut à sua Ecclesia absit diutissime, sed in civitate agens tribus diebus Dominicis in tribus septimanis unà non conveniat, si sit quidem Clericus, deponatur; sin verò laicus, segregetur.

SCHOLIION.

L. 1. c. 2
L. 23. c. 9.
Canon corrigit leges novellas Justiniani Augusti ad Epiphanium Patriarcham Constantinopolitanum, & ad Petrum officiorum magistrum: *Ut nemo Deo amabilium Episcoporum fortis à sua Ecclesia plurquam per totum annum deesse audeat, nisi hoc per imperialem fiat jussionem.* Licentia ista peperit gravissimos abusus & damna Ecclesiarum. Canon videtur desumptus ex undecimo Sardicenses, qui Hosti Cordubensis Episcopi suavis innovavit & ad omnem Ecclesiam extendit hunc Eliberinum: *Si quis in civitate positus per tres Dominicas Ecclesiam non accesserit, parvo tempore absti-*

Cap. 21.

neat, ut correptus esse videatur. Etenim non ita pridem Joannes tertius Ecclesiæ Constantinopolitane Episcopus novo suo Codici inseruerat Canones Sardicenses. Hæc verba, *Aliquo tempore abstineat*, exponit laudatus Canon Sardicensis: *Communione moveatur.* Et uti ille, ita & hic nosster pœnam istam largiter adauget. Dicit Justiniani leges etiam sprevit Sanctus Gregorius Magnus, de quo Joannes Diaconus: *Neminem Pontificum à parochia sua saltem parumper absque inevitabili prorsus necessitate discedere permittibat, quos nimirum in causis mundalibus occupari vehementissime prohibebat.* Hoc est, nec ad jussionem Imperialem.

L. 3. c. 36.

CANON LXXXI.

Quoniam in nonnullis locis didicimus in hymno, quo ter sanctus canitur, additamenti loco dici post illud: *SANCTUS IMMORTALIS*, hoc, *QUI CRUCIFIXUS ES PRO NOBIS MISERERE NOSTRI*: Id autem ab antiquis sanctis Patribus, ut à pietate alienum, ex hoc hymno ejectum est cum scelerato hæretico,

hæretico, qui hanc vocem innovavit. Nos quoque confirmantes ea, quæ à sanctis nostris Patribus prius piè constituta sunt, anathematizamus eos, qui post præfens decretum ejusmodi vocem admittunt in Ecclesiis, vel aliquo alio modo, sanctissimo hymno adjungunt. Et si est quidem Sacerdotalis ordinis, qui transgressus est, eum sacerdotali dignitate privari jubemus; sin autem laicus vel monachus, segregari.

SCHOLIION.

Epist. 3.
Sacrum Trisagium, seu hymnus, in quo *Ter sanctus* canitur, est hic: *Sanctus Deus, sanctus Fortis, sanctus Immortalis miserere nobis.* Ejus originem edicit Felix tertius Pontifex in litteris ad Petrum Cnapheum seu Fullonem, Patriarcham Antiochenum, nequissimum Eutyriarcham Antiochenum, nequissimum Eutyriarchianitam. *Cum terræ motu Constantinopolis quæteretur, populusque in campo oraret, infantulus, toto populo spectante cum Proclo civitatis Episcopo, in caelum per unam horam raptus est, ibique hujusmodi didicit hymnum, rursumque descendens nuntiavit quæ in æthere audierat, dicens de caelo quasi de psallentium multitudine hujusmodi laudes insonusse auribus suis, dictumque sibi ut eam laudationem populo indicaret, quam ubi populi inceperant, civitatem receperunt, Deoque per hujusmodi laudem propitio facta, ab imminente ira liberati sunt.* Et Sanctus Quintianus Asculanus in Apulia Episcopus in litteris ad eundem Petrum. *Oportet sequi revelationem sanctissimi Procli Constantinopolitane Ecclesiæ Episcopi, quando in campum cum toto populo cucurrit, fluctuante ipsa civitate sub terræ motu, & omnibus fetum emittentibus, repente puer in aera levati à quadam virtute, & huc imponi Trisagium Litanias, & dicere, SANCTUS DEUS, SANCTUS FORTIS, SANCTUS IMMORTALIS MISERERE NOBIS, & hæc annuntia populo jussus est, scire per tres horas in tribunalibus secum pedes ipsius Episcopi hæc narravit. Et sic postquam Litanias fecerunt, stetit terræ motus.* Acacius Constantinopolitanus Episcopus adfirmat puesum, ad instar Pauli Apostoli, raptum fuisse in tertium caelum, atque illic audivisse arcanam psalmodiam sanctorum Angelorum. Ad dit Asclepas Episcopus Trallentis. *Cum graves terræ motus civitatem Constantinopolitanam occupasset, magnus & parvus, dives & pauper, servus & liber, extra civitatem in campo secedentes simul concurrerunt, frigoribus & hyeme ibi diu perdi maelentes, quam civitati ipsi conjungi.* Eis aderant etiam Theodosius Augustus & Sanctus Proclus Patriarcha. *Quibus ubi Deus parcere clementer dignatus est, revelavit beato Proclo Trisagium acclamare, cum ipsi ad propulsandam iram Litanias facerent. Et hoc non uni vel duobus notum fuit, sed rotamundo.* Similem eidem civitati non ita pridem antea immisissum Divinitus terrorem, ob Arcadii Augusti & Synodi ad Quercum barbariam in Sanctum Joannem Chrysostrum, refert in tractatu de urbis excidio Sanctus Augustinus. Porro hymnum istum longè sanctissimum

Cap. 6.

Christ. Lupi Oper. Tom. III.

recepit etiam Romana ac omnis Latina Ecclesia, ac etiamnum hodie in sancta Parasceve græcè ac latinè solenniter cantamus.

Epist. 3.
Rectè dicit præfens Canon sacrosancto hymno fuisse à scelerato hæretico adjectas voces, *Qui crucifixus es pro nobis miserere nostri*, istudque additamentum, ut à pietate alienum, esse cum suo auctore à sanctis Patribus ejectum. Auctor ille fuit jam dictus Petrus Fullo, ad quem scribit laudatus Pontifex Felix tertius. *Quomodo quæ piscationem sectantur, hamum esca conserunt, & ex improvviso capiunt pisces; sic & tu Angelicæ laudationi additionem induxisti, & Trisagiæ deprecationi, quasi pietatis obtentu, divam impietatem excogitasti.* Ex pluribus enim Orientalibus provinciis litteras suscepimus, significantes nobis, quomodo Veneratio Tua dudum sepultum Valentinii dogma resumpsit: *Dogma Arii, Apollinari, Eutyriarchis, garrigentium Dominum Jesum Christum carere humana anima, esse ex sola carne & Divinitate compositum, ideoque unicam naturam incarnatam.* Et infra. *Tu in Ecclesia ausus es dicere, quod UNUS INCREATÆ ATQUE INDIVIDUÆ TRINITATIS PASSIONEM SUBIIT.* Et in alia Epistola. *Quandoque dicit Trinitatem propter nos crucifixam, non Christum, quandoque autem immortalem Spiritum, Manichæizans; quandoque ab istis diffugiens, meis argumentis reprebensus & sermonibus, dixisti Christum post immortalem Spiritum passionem sustinuisse, sicut Sarmosatenus & Nestorius, unum filium dividendes in dualitatem filiorum.* Quandoque autem & his cessisti, non detrectando: *& venisti ad pejus (est locus plenè mendosus, forsàn hoc modo restituendus & corrigendus) per Cherubicum hymnum non glorificando similiter Trinitatem, sed totum hymnum ad filium referendo, volens firmare morbum cancri rodentis, quem innocentibus inulisti: Non predicas Christum pro nobis crucifixum, sed unigenitum filium Dei, qui in medio Patris & Spiritus est, glorificas.* Et Sanctus Quintianus Asculanus Episcopus in litteris ad eundem Petrum. *Quis adhuc sustinebit te pervertentem Evangelium, non predicando unum filium in duabus naturis Dominum nostrum Jesum Christum, & hunc crucifixum, sed Deum, fortem, immortalem, videlicet unam Trinitatis substantiam, dicens crucifixum? Et non solum, sed & unam naturam Dei Verbi & carnis dicitis.* Et in Anathematismis. *Si quis nomen Trisagion, hoc est, ter sanctum, dicit propter nos crucifixum, & non Dominum Jesum Christum, filium Dei unigenitum, damnatur.* Si quis post vocem ter sanctam Deum dicit crucifixum propter nos, & non potius unum filium, cui in medio ter sanctæ vocis hymnus dicitur, damnatur.

Epist. 4.

T

tur. Et Iustinus in Sicilia nescio cuius civitatis Episcopus. Non juvat te dicere, EGO UTILIFER HOC APPOSUI CRUCIFIXUM IN TRISAGIO CONFITERI: Tolle iniquitatem de universo, ne hoc cito multiplicetur, quoniam impium facile susceptibile est. Et Aclepas Episcopus Trallensis. Sed dicis, Ego propter Nestorium addidi Trisagio crucem, ex eo quod repellabatur ab eo Deitas, dum ipsum crucifixum dicebat. Et quid? Non est intellectus iste junior Nestorio, suscepit enim hoc à Photino varia sententia, quem Patres quidem, qui in Nicæa convenerunt, in vita non invenerunt, dogma autem ipsius condemnaverunt. Non tamen propterea deprehendunt ipsi Trisagium crucifixum Legendum existimo: Non tamen deprehenduntur ipsi addidisse Trisagio crucifixum. Et infra in anathematis. Si quis apponit in Trisagio crucem præter filium Dei, anathema sit. Si quis quaternitatem introducit, in Trisagio apponens post Trinitatem Christum crucifixum, anathema sit.

Rei totius seriem edicit in primo Collectaneorum libro Theodoros Lector. Petrus cognomento Cnapeus, templi Sanctæ Bassæ Martyris quod Chalcedone est, Presbyter captus amore sedis Episcopalis Antiochenæ, Zenoni Augusto persuasit, ut se juvaret. Quibusdam igitur ex eis, qui Apollinarii atque Eutychetis peste infecti erant, mercede conductis, innumeras turbas contra fidem & Martyrium Antiochenum Episcopum excitavit, eosque anathemati subiecit, qui non dicebant DEUM ESSE CRUCIFIXUM, ita ut populum in hoc dissidium induxerit. Excitavit tantas turbas, ut pertæsus Martyrius Episcopatum deposuerit, dicens palam in Ecclesia: Clero immergito, & populo rebelli, & Ecclesia contaminata renuncio, servata mihi interim Sacerdotii dignitate. Homo vaferimus bellum ac zelum finxit adversum Nestorianos valide tum adhuc grassantes: Revera autem gessit adversus Synodum Chalcedonensem, ac ei adherentem orthodoxam Ecclesiam, quam nequissimi Eutychianistæ de Nestorianismo semper accusarunt. Porro Nestoriani fassi sunt Christum de Virgine natum, passum, crucifixum, mortuum; ac Deo adferre isthæc idiomata negarunt pertinacissimè, quod nempe Dei Verbi & adsumpti hominis personas dividerent, in duos reipsa Christos, junctos sola nominis & dignitatis communione. Et ipsorum molliores, qui hypostaticam unionem ac admitterent, aut admittere fingerent, de Domino crucifixo dixerunt: Deus recessit ab illo, ideoque hanc propositionem, Deus est crucifixus aut mortuus, fuere semper abominati: Hanc igitur ipsam, ut Apostolicam ac Evangelicam, qualis in legitimo sensu veraciter est, prædicavit Fullo, ac populo Antiocheno persuasit. Ast doloso & hæretico animo, uti supra est abundè suo loco explanatum.

Addit ad sextum decimum Zenonis Augusti annum Georgius Cedrenus. Zeno à tyrannide ortu adeptus, Antiochena Ecclesia exturbat Calcedonem, ac in Oasin relegat, Episcopatum Petro Cnapeo reddit. In Antiochiam reversus multa mala facinora fecit. Longissimum sit eorum exordia & successus enarrare. Jam antè adiecerat sanctissimo Hymno, CHRISTE REX CRUCIFIXE PRO

NOBIS, post reditum autem abstulit hæc verba, CHRISTE REX. Hanc propositionem, Deus est crucifixus, jam dixi orthodoxam, Apollinarius tamen ac Eutychete grassantibus, quod sub ejus, licet verissimis, aquivocis tamen, Syllabis suum illi pestilentissimum virus, quasi sub ovinis lanis pessimum lupum occultarent, circumscriptis ac relegavit Ecclesia, dici mandans, Christus est crucifixus. Eam legem primitus quasi prævaricari Cnapeus noluit, ac postmodum per seductum Principem in Episcopatu firmatus contumacissimè sprexit. Prædicare cœpit & hanc propositionem, Unus è sancta Trinitate est crucifixus, atque ita se non prævaricari, sed fidei ac Ecclesiæ rem utilem agere blateravit, utpotè qui additamentum istud non in totam sacrosanctam Trinitatem referret, sed in solum Deum Verbum, simul cum adsumpto & crucifixo homine, uti Sanctus Cyrillus ac Ephesina Synodus dixerant, factum unam hypostasin ac unam naturam incarnatam, atque ita revera crucifixum.

Et huc omnino respicit Felix tertius, Petrum arguens, quod prius post immortalem Spiritum, id est, post voces, Sanctus immortalis, Spiritus Sancti istic significativas, Christum crucifixum glorificaret, postmodum verò in pejora lapsus cœperit soli Deo filio adpropriare omnem hymnum, atque ita ejus Divinitati adcantare crucem & passionem. Et primum ejus cantandi modum rectè arguit Nestorianismi. Etenim Christum hominem non vocibus, Sanctus fortis, Sanctus immortalis, Spiritum Sanctum significantibus postponere quid fuit aliud, quam adsumptum hominem ab adsumente Verbo separare? Huc item respicit Sanctus Quintianus anathematizans eos, qui ipsum ter sanctum nomen, seu ipsum Deum Verbum, & non potius Jesum Christum cantaverint crucifixum. Item Iustinus Episcopus dicens anathema illis, qui hymno, utique post voces, Sanctus immortalis, adponunt Christum crucifixum, atque ita inducunt divisionem & quaternitatem.

Discutienda hic est antiqua quæstio, An additamentum veraciter possit dirigi in solum Deum Verbum, pro nobis incarnatum ac in carne crucifixum, atque ita esse immune ab omni errore & impietate? Respondet ex Sancto Efremitio Patriarcha Antiocheno Photius Constantinopolitanus in Bibliotheca. Zenobius quidam Scythicus Emesenus, Acephalorum labe infectus, à communi segregatus Ecclesia, colorem hunc quæsit, quod recens divisa esset ter sancti hymni sententia. Afferit contra Efremitium eundem hymnum Orientales Christo Jesu attribuere, & propterea nihil peccare, tamen adjiciant, CRUCIFIXUS PRO NOBIS. Constantinopolitanos verò atque Occidentales in supremum sanctissimumque bonorum omnium fontem, consubstantialem Trinitatem, sententiam referre, idcirco non sustinere illud addi, CRUCIFIXUS PRO NOBIS, ne qua passio Trinitati attribuat. In multis enim Europæ ditioribus pro illo, QUI CRUCIFIXUS ES PRO NOBIS, hoc reponunt, SANCTA TRINITAS MISERERE NOBIS. Unde priorum sententia magis elucescit, ut in sanctam Trinitatem

ratem hoc, SANCTUS DEUS, SANCTUS FORTIS, SANCTUS IMMORTALIS, ac commodè; accurata & consequenti oratione illud, QUI PASSUS EST PRO NOBIS, adscribunt. Sic igitur alteram utramque partem de his sentire atque asserere, quando in cæteris piis dogmatibus nihil depravare comperiuntur. Rectè verò facere utroque hic adfirmat, neque ullam reperire rationem, cur alterutra reprehendatur, vel in disquisitionem revocetur. Quod ipsum in litteris ad Armeniorum Archi-Episcopum fatetur Pontifex Gregorius septimus, eos seriò hortans ad deponendum additamentum, atamen non quia, dum soli filio adscribitur, falsum, sed quia scandalosum. Licet enim tertiam repetita vox, Sanctus, possit in tres Divinas personas distribui, potest tamen etiam soli filio adscribi, quem omnis Scriptura prædicat Deum, Fortem, Immortalem, unaque pro nobis mortuum & crucifixum.

Nihilominus de Sancti Efremitii sententia rectè adjungit Photius. Hic quidem ita sensit, quod ab Acephalis hæreticis, malè hanc sententiam accipientibus, magis fiat in pios incurfus. Merito cæteri Patres nostri illud decreverunt, non oportere illud addere in sacro hymno, QUI PASSUS EST PRO NOBIS, & convenientem esse hymnum, qui de Trinitate disputat, quando Cherubina cantio in triplici sono sanctitati accedens ab initio super omnem sanctitatem & bonitatem Trinitatis cantus esse cognoscitur.

Eandem rationem adversus Petri Cnapei audaciam adduxere Felix tertius, Romana ejus Synodus, Acacius Constantinopolitanus Episcopus, Sanctus Quintianus Afulensis, Iustinus Sicilia Episcopus, Aclepas Trallensis, Faustus Apolloniadis, Pamphylus Abydenus & Sanctus Joannes Damascenus. Hymnum soli Divinæ Trinitati à sanctis semper Angelis adcantatum, Ecclesiæ ab ipso Deo ac eidem sanctis Angelis in puero superius laudato traditum, malorum Regiæ urbi impendentium depulsione confirmatum, ac in eodem sensu & relatione comprobatum à plena Synodo Chalcedonensi, constanter adseverant humana præsumptione non potuisse ad solum Christum Dominum detorqueri. Petrus namque Cnapeus nequaquam ut Christum Dominum orthodoxè honoraret, sed ut hæreticè blasphemaret, ejusque Divinitati crucem & passionem impiè ac stultè adscriberet, fecit additamentum. Hinc illum etiam de exsufflata sanctissimæ Trinitatis consubstantialitate, de duobus diversis Diis adsertis, ac de everta Nicæna & omnium quatuor generalium Synodorum fide meritissimè arguunt. Inducere enim ille attentavit Deum naturam impassibilem, ac Deum naturam passibilem, quos manifestum est non posse esse naturam unam, & consubstantiales. Eum arguunt & de spretis Ecclesiæ Patribus, & de dato gentilibus scandalo, ac pravi intellectus suspitione: Quod nempe nullus huc usque Patrum præsumpsisset istud additamentum, & quod hanc propositionem, Deus seu unus è sancta Trinitate est crucifixe, ut scandalosam, de Apollinario ac Eutychete suspensam, piarumque auriarum offensivam jam pridem omnis Ecclesia à fidelis populi sermone proscriptisset.

Christ. Lupi Oper. Tom. III

A Justino Sicilia Episcopo audiamus Petri evasionem. Didicisti ab Esaja dicere, SANCTUS, SANCTUS, SANCTUS, SANCTUS, non CRUCIFIXUM DICERE. Sed dicis: Tunc filius non erat Crucifixus, & propter hoc non addidit tunc, CRUCIFIXUS. Respondet verò idem Episcopus. Qui erga nunc Seraphim in Trisagio addiderunt CRUCIFIXUM, quod tu dicis? Et si dicis, non puto. Et si nescis, quomodo non es impius? Etenim & tunc inquit Propheta passiones carnis Verbi, & apertè constituit Trisagium. Hoc est, & sancti Angeli & Esaja Propheta futuras Dei Verbi in adsumenda carne passione omnino sciverunt, & tamen non illi soli, sed toti sacrosanctæ Trinitati Trisagium constantissimè accinuerunt. Verum quod adversum Nestorianos bellum fingeret, prævaluit Petri iniquitas, & dolo isto, quasi hami esca piscem, captivavit populum Antiochenum. Primum additamentum factum fuit consilatu Probiani seu Probiani, & quarto Leonis Augusti, quem Victor Tonnonenis Episcopus sextum ponit, anno Domini quadringentesimo septuagesimo primo; ejus autem per abjecta verba, Christe Rex, pejoratio contigit post Amati, seu Armati consulum, anno Domini quadringentesimo septuagesimo septimo.

Omnis Orientalis Ecclesia abundavit tunc pessimis scandalis, de quibus ad Gennadium Constantinopolitanum Episcopum, teste Theodoro Lectore in Collectaneis, de nocte diabolus clamarat in Ecclesia: Te vivente quiescam, tandem vero post mortem tuam Ecclesiam vastabo. Etenim proximus successor illius Acacius, vir multis pro fide orthodoxa pugnis & victoriis gloriosissimus, tandem Petro Mogo Ecclesiæ Alexandrinæ intruso, & Petro nostro Cnapeo consentit ad proscribendam sanctam Synodum Chalcedonensem, ac de suo nomine condidit schisma Acacianum. Nihilominus additamentum istud nunquam recipit. Recipere noluerunt ejus item successores Eusebius ac Macedonius, dura idcirco passus ab Anastasio Augusto, de quibus idem Theodoros Lector. Multos Imperator modos nocendi Macedonio excogitavit. Divisi vero ab Ecclesia, turba quadam mercenaria collecta, templum Archangeli, quod in palatio est, die Dominica ingressi sunt, & cum Psalter Trisagium diceret, illi cum additione, QUI CRUCIFIXUS ES PRO NOBIS, respondentem psallunt. Sequenti die Dominica idem in magnam Ecclesiam ingressi cum spadonibus fecerunt. Populus verò zelo raptus primum vocibus reclamationis, & vociferantibus & comminantibus convitiando respondet. Tandem verò Imperator cum multis manifestè Macedonio resistens, jam monachos excommunicatos, jam ipsos Primores subornat, ut nefandis convitiis & vociferationibus Episcopum imperant, cum quibus erat etiam Julianus Episcopus Halicarnassi Carie, & Severus monachus, postmodum Patriarcha Antiochenus, qui & fidei & sui ipsorum facti fuerant inimici. Populus cum mulieribus & parvulis, infinita multitudine cum Præsidibus monachorum congregata, per civitatem clamabat: TEMPUS AD TYRII EST, ò CHRISTIANI, PATREM, Episcopum NEMO DESERAT. Prævaluit tam

men impii Principis violentia, extruxit Macedonium, Timotheumque, pessimum Eutychaniam, & ita profanum additamentum intrufit.

Victor Episcopus Tonnonensis facta hæc dicit Probo. Coasule, anno Domini quingentesimo secundo, & addit. Anastasi Imperatoris præcepto Bato civitatis Præfectus, & Maximus pulpium Ecclesiæ Sancti Theodori ascendentes, & in hymno, quem Græci Trisagion dicunt, & strupades de vixit maxiter apponentes, dum per forum Constantinii id psallentes ad majorem Ecclesiam pergunt, nubes ex improvise cinerem super eos pro pluvia emiserunt, totamque civitatem atque provinciam contexerunt: Pro qua novitate Constantinopolitana civitati multa mala evenerunt, multique male interempti sunt. Civitas grande incendium, Princeps à Prasinis & Venetis apertam seditionem fuit passus, uti lætius in chronico refert Comes Marcellinus. Petram Cnaphem idem Princeps plenè imitatus non ita pridem à Flaviano Antiocheno Patriarcha, & Philoxeno seu Xenaja Hierapolitano ad Eufratem Archi-Episcopo Sanctum Leonem Pontificem, ejus opum, Synodum Chalcedonensem, & unum è sancta Trinitate crucifixum confiteri nolentes fecerat synodaliter anathematizari.

Schisma Acacianum postea composuerunt Hormisdas Pontifex & Justinus Augustus, & post longas Schytarum monachorum turbas Joannes secundus Pontifex ad preces Justiniani Augusti hanc propositionem, Deus seu unus è sancta Trinitate est crucifixus, à priori circumscriptionis vitio abfolvit, declaravitque orthodoxam, atque ita tunc factum existimo, quod supra ex Photii Bibliotheca audivimus à Sancto Esiremio Patriarcha Antiocheno. Quædam Græcorum Ecclesiæ deposuerunt, quædam retinuerunt additamentum, at soli Christo Domino deinceps cum toto hymno accinendum, forsitan ex regulari ad Januarii scripta à Sancto Augustino: Mutatio consuetudinis, etiam quæ adjuvat utilitate, novitate perturbat. Prioris consuetudinis ablacione noluerunt suos denuò populos turbari, eorumque dispensatorium providentiam probarunt multi grandes Episcopi, quos inter fuit laudatus Patriarcha Antiochenus.

Hunc præsertim, utpotè authenticum suæ gentis Patrem diserte inter alios professus, respexit Nierses Armeniorum Patriarcha in disputatione facta cum Theoriano, Manuelis Comneni Imperatoris Constantinopolitani Legato. Magnorum Ecclesiæ Rectorum auctoritates inveniuntur, quæ soli filio hymnum illum Trisagii attribuire videntur, ac sæpè illas equidem mecum considerans admodum anxius hæsi, adedque arbitror ejus appendicis auctores illis permotos auctoritatibus eam fecisse, nosque docuisse, quoties de sancta Trinitate Divinum illum hymnum canimus, nullam faciendam appendicem; ac quoties illum de filio dumtaxat pronunciamus, interdum quidem addendum, QUI CRUCIFIXUS ES PROPTER NOS, interdum verò, QUI RESUSCITATUS ES, vel illud, QUI ASSUMPTUS ES SURSUM, nimirum pro tempore missæ apta subjiciatur appendix, & illam vocem, DEUS, & alteram, FORTIS, & tertiam, IMMORTALIS, de solo propter nos

orificio, deque mortuis suscitato, & sursum assumpto Christo Deo nostro intelligamus. Ostendere naturam etiam à Sanctis Athanasio, Epiphano, ac Joanne Chrysofomo hymnum istum soli Deo Filio fuisse attributum.

Et hæc sunt omninò catholica & orthodoxa. Errat tamen Nierses additamentum eo sensu fuisse à suis Majoribus introductum. Introductum fuit à pessimo Patriarcha, omnis istic Christianitatis pervertore, Nierses Pacrievantano, de quo & ejus Synodo nequissima Theviniensi, facta ad justum Regis Persarum, scribit antiqua Armeniorum historia: Præterea superaddidit Trisagio verba illa, QUI CRUCIFIXUS ES PRO NOBIS. Adjungit de ejus post Joannem Capięghinum successore Moyse Aracazuodano: Referunt nonnulli illum in urbe Thevini post Niersen alterum celebrasse concilium; ejusque auctoritate confirmasse in Trisagio additionem illam, QUI CRUCIFIXUS ES PRO NOBIS. Exponit Patriarcha Gregorius Sifensis in litteris ad Haytonem ex Rege Cænobitam, existantibus ad Clementem Galanum. Interroga Cænobitas istos, quid narret Albanensis Historicus. Id planè, quod universo notum est Orienti, decem nimirum Episcopis in Theviniensi Concilio permutasse totam penè legem, quæ à divo usque Gregorio, Patriarcha nostro, in nobis inviolata persisterat: Trisagium illud, SANCTUS DEUS, quod sacrum Concilium Chalcedonense erga sanctissimam Trinitatem decantandum decreverat, superaddentes, QUI CRUCIFIXUS ES PRO NOBIS, in filium direxerunt. Et Sanctus Nicon monachus in opusculo de pessimorum Armeniorum pessima religione. Armenii adjiciunt sanctissimo hymno illud, QUI CRUCIFIXUS ES PRO NOBIS, Petri Fullonis rabiem sequentes. Et nobis quidem asserunt se de filio hoc adicere, ipsi autem Deum esse patibilem aperte sentiunt. Theviniense namque conciliabulum abiecit Synodum Chalcedonensem, Jacobi Syri errores recepit, atque ita additamentum quidem direxit in solum filium, attamen non in adsumptum hominem, sed in ipsam Dei Verbi Divinitatem. Errore correcto, posteriores ac meliores Patriarchæ in adsumptum hominem dirigere cœperunt. Porro Trisagium fuisse toti sacrosanctæ Trinitati à Synodo Chalcedonensi decantatum testatur etiam in litteris ad Petrum Cnaphem Justinus Siciliæ Episcopus supra laudatus. Exponit in libris de fide Sanctus Joannes Damascenus. In sancto & magno, ac universali quarto Concilio, quod Chalcedone coactum est, ita cantatus fuisse hic hymnus traditur: Sic enim inter hujusce sancti Concilii Acta refertur. At illa Actorum pars intercidit.

Armenii fecerunt & aliud additamentum, cantantes, non Sanctus Deus, Sanctus Fortis, Sanctus Immortalis, sed Sanctus Deus, Sanctus & fortis, Sanctus & immortalis. Hinc ad Domini annum millesimum centesimum septuagesimum septimum Græci, Ecclesiarum unionem facturi, in Synodo Tharsensi ab illis petiere: Querimus, ut sacrum Trisagium sine additione illa, QUI CRUCIFIXUS ES PRO NOBIS, & absque particula illa ET concinatis. At verò responderunt, Vix ullius momenti, & minor quidem, quam

ut perfectissima vestra sapientia scandalum parere possit, suspicio ista est. Querimus, ne in hoc offendamini. Nam crucem adiecisse sufficit ad illius humanitatem, quam mente concipimus, explicandam, atque ad servandum nos ab omni passionis Divinitatis opinione remotos. Tum particulam ET superaddimus ad compositionem orationis perficiendam. Etenim dictio illa, SANCTUS, in nostro idiomate brevissima est & monosyllaba, nec proinde cum alia dictione potest se sola adverti, quemadmodum vestrum AGIOS. Ceterum quod erga Christum sit à nobis Trisagion decantandum, testes vos ipsos adducimus. Exstant enim in urbibus Damascena & Marvestuena libri quidam, vestris litteris excavati, in quibus ter sanctus hic hymnus ita scriptus reperitur: SANCTUS DEUS, SANCTUS FORTIS, SANCTUS IMMORTALIS QUI CRUCIFIXUS ES PRO NOBIS, MISERERE NOSTRI. Quare hoc pacto cum cantandum haud ipsimet excogitavimus, sed à vobis nos ita didicisse compertimus. Quam autem ob causam deinde hanc Patrum traditionem in minimis posueritis, ighoramus. Errant gravissimè Petri Cnaphæi audaciam appellando Patrum traditionem. Quinimò & pueri Constantinopolitani historiam, tot authenticis testimoniis roboratam, audent fabulis adnumerare. Et concludunt. Quia optamus Dilectionem vestram conciliare, processimus, & iusto sanè modo, ad medendum in hac parte isti fratrum suspicioni, ita in posterum erga Christum cænetes Trisagium: SANCTUS DEUS, SANCTUS ET FORTIS, SANCTUS ET IMMORTALIS, QUI INCARNATUS ET CRUCIFIXUS ES PRO NOBIS, MISERERE NOSTRI. Sic vestra Charitatis opinio dirigi poterit, ne additio illa, QUI CRUCIFIXUS ES, in ipsam videatur Trinitatem, aut in Christum secundum Divinitatem acceptum à nobis referri. Græci itaque additamentum, tamquam scandalosum, de Eutychanismo suspectum, piarumque aurium offensivum, auferri voluerunt, & hymnum non in solum Christum Dominum dirigi, sed in omnem sacrosanctam Trinitatem.

Idem circa eadem tempora ab eorum Archi-

Episcopo seu Patriarcha petiit Pontifex Gregorius septimus. Prudentiam tuam charitatis affectu commonebam censuimus, ut clausulam, quam illi laudi subjungitis, SANCTUS DEUS, SANCTUS FORTIS, SANCTUS IMMORTALIS, istam videlicet, QUI CRUCIFIXUS ES PRO NOBIS, quoniam nulla Orientalium præter vestram, sed nec nostra Romana habet Ecclesia, vos totius scandali occasione, pravique intellectus suspicionem vitantes, superaddere de cætero omittatis. Si enim vas electionis beatissimus Paulus de sumendis cibis melius sibi esse non manducare neque bibere, quam ut frater scandalizetur, asseruit, considerare debetis, quam grave & periculosum sit, ubi saniori intellectu vitari potest, fratribus de fide scandalum generare. Ex quo liquet, quod omnes Græcorum Ecclesiæ, quæ, ut à Sancto Esiremio audivimus, adjectum pravo sensu additamentum recto intellectu retinebant, præsertim Canoni obtemperantes ipsum abjecerint, cœperintque hymnum ex originali sensu in omnem sacrosanctam Trinitatem derivare. At verò Armenii nunquam huc potuerunt inflecti. Nam dudum post Gregorii septimi tempora Gregorius Sifensis ipsorum Patriarcha, Haytonem ex Rege sanctissimum monachum ad unionem cum universali Ecclesia faciendam tandem aliquando cohortans, suadet sacrum Trisagium aut sine appendice dirigendum in sacrosanctam Trinitatem, aut cum illa in Christum Dominum secundum humanitatem acceptum. Unio ad Domini annum millesimum trecentessimum septimum tandem facta est per Synodum Sifensem, atque statutum, ut Trisagium, SANCTUS DEUS, SANCTUS FORTIS, SANCTUS ET IMMORTALIS, cui additum hoc loco fuerat, QUI CRUCIFIXUS ES PRO NOBIS, MISERERE NOSTRI, directum in filium se deinceps cantaretur: SANCTUS DEUS, SANCTUS FORTIS, SANCTUS ET IMMORTALIS, CHRISTE QUI CRUCIFIXUS ES PRO NOBIS, MISERERE NOSTRI. Istud ipsum fuit primum Petri Cnaphæi additamentum.

CANON LXXXII.

IN nonnullis venerabilium Imaginum picturis, Agnus, qui digito Præcursoris demonstratur, depingitur, qui ad gratiæ figuram assumptus est, verum nobis Agnum per legem Christum Deum nostrum præmonstrans. Antiquas ergò figuras & umbras, ut veritatis signa & characteres Ecclesiæ traditos, amplectentes, gratiam & veritatem præponimus, eam ut legis implementum suscipientes: Ut ergò quod perfectum est vel colorum expressionibus omnium oculis subjiciatur,

tur, ejus qui tollit peccata mundi, Christi Dei nostri humana forma characterem etiam in Imaginibus deinceps pro veteri Agno erigi ac depingi jubemus; ut per ipsum Dei Verbi humiliationis celsitudinem mente comprehendentes, ad memoriam quoque ejus in carne conversationis, ejusque passionis, & salutaris mortis deducantur, ejusque que ex eo facta est mundo redemptionis.

SCHOLIION.

DE Simonis Magi, ac Helenæ, scorti ejus, sedis sectatoribus scribit in primo hæreticarum fabularum libro Theodoretus: *Simonis in Jovis figuram; Helenæ statuum in Minervæ speciem efformant, bis ibura adoleant & libant, & tanquam Deos adorant.* Et Theodorus Lector in Collectaneis: *Sub Gennadio Patriarcha Constantinopolitano pictoris cujusdam manus exaruit, qui loco seu forma Jovis Servatorem pingere presumpserat, quem Gennadius precibus suis curavit.* Ecce enim ut Sanctorum, Christi præsertim Domini nostri, imagines essent congruæ & decoræ, vigilantissimè semper prospexit Ecclesia. Et hinc præsens Canon omnia antiqui testamenti Sacramenta, utpotè Christi Domini promissivas ac prænuncias figurâs, recipere se ac venerari prænitetur, nominatim agnum Paschalem, quem respiciens Sanctus Joannes Baptista dixit de eodem Domino: *Ecce Agnus Dei, qui tollit peccata mundi.* Eundem Canonem laudat septima Synodus, & ait: *Videmus cuncti & intelligimus, quod & ante sanctas Synodos, & post sanctas Synodos imaginum descriptiones in Ecclesia tradita fuerunt.* Videmus Christum Dominum nostrum non dumtaxat in adsumpti hominis, sed & in legalis Agni forma fuisse passum etiam in Græcorum Ecclesiis effigiatum. Et hunc morem, ut pravum damnare non ausus, ut imperfectum præsens Canon aboleri ac proscribit. Longè pejus postmodum Claudius Taurinensis Episcopus blateravit adversus omnem Latinam Ecclesiam: *Isti perverforum dogmatum auctores agnos vitios volunt vocare, & in pariete pictos adorare.*

Romana namque Ecclesia legalem Agnum semper non solummodo in pariete pinxit, sed & in Sabbatho sancto fecit, quod ad titulum de Sabbatho sancto scribit Alcuinus Flaccus. *In Romana Ecclesia infra urbem manè venit Archidiaconus in Ecclesiam, & fundit ceram in vase mundo, & miscit in ea oleum, inde benedicit ceram, & ex ea fundit similitudinem Agnorum, & servat eos in loco mundo.* In octavis verò Pasche dantur ipsi Agni ab Archidiacono post Missas in Ecclesia & communionem populo, & ex eis in domibus suis faciunt accipere incensum ad fumigandum pro quacumque necessitate Agni, quos Romani faciunt, Agnum pro

nobis factum immaculatum designant. Ritus originem videtur Sancto Gregorio Magno adscribere. Quæ omnia ex ipso repetit Amalarius Fortunatus. Ritus latius describit in Rationali Divinorum officiorum Guilielmus Durandus, & addit. *Hi Agni à fulgure & tempestate fideles & credentes defendunt propter virtutem consecrationis & benedictionis.* Et hunc ritum præsens Canon impugnat: Ausu namque nimis temerario præsumpsit hæc Synodus corrigere Ecclesiam Romanam. Et hinc ejus refutator constantissimus, Sergius primus Pontifex fecit, quod in ejus vita laudat Anastasius Bibliothecarius: *Hic statuit, ut tempore consecrationis Dominici corporis, AGNUS DEI, QUI TOLLIS PECCATA MUNDI, MISERERE NOBIS, à Clero & populo decantentur.* Romanarum imaginum legitimitatem solenni isto per omnem suum Patriarchatum cantu statuit perpetuo confirmandam.

Confirmavit postmodum & Deipara Virgo Maria, de qua in Sigeberti Gemblacensis supplemento scribit Robertus Abbas Montensis. *Anno superiori apparuit Domina nostra, Mater misericordie, sancta Maria cuidam fabro lignario, opus facienti in quadam sylva, & obtulit ei sigillum iconie sue, & filii sui, Salvatoris nostri, cujus sic descriptio erat: AGNUS DEI, QUI TOLLIS PECCATA MUNDI, DONA NOBIS PACEM.* Et dixit ei, *ut ferret illud sigillum ad Episcopum Podiensem, ut prædicaret in Provincia sua, & aliis circumquaque, ut omnes, qui vellent pacem tenere sanctæ Ecclesiæ & filijs suis, facerent hujusmodi sigilla, & portarent in signum pacis.* Quod & factum est. Rigordus in vita Philippi Augusti Francorum Regis ait fabrum illum fuisse civem Aniciensem, nomine Durandum. Ita piissima Virgo Mater bella privata, omnem tunc Europam miserimè dilacerantia, coepit exlinguere. Et hinc labitur Famianns Strada primam piorum ejusmodi numismatum gestationem apud nos Belgas apparuisse adversus impiam grassationem Deo ac Regi rebellium Calvinistarum. Nam & Xixtus quintus Pontifex in Ecclesiæ nuper Lateranensis, quam restaurabat, fundamentis antiquissima, sanctæ Crucis ex una, ex altera facie effigiem regnantis Augusti habentia, numismata reperit, & variis Indulgentiis ornata orthodoxis Principibus gestanda transmisit, quod utique judicaret etiam olim à fidelibus fuisse gestata.

In olim sup
Simo ibant

CANON LXXXIII.

Nemo mortuorum corporibus Eucharistiam communicet. Scriptum est enim, *Accipite & comedite.* Mortuorum autem corpora non possunt accipere nec comedere.

SCHOLIION.

Similem Canonem habemus à quarta Synodo Carthaginensi, insertum codici Ecclesiæ Africanæ. *Placuit, ut corporibus defunctorum non detur Eucharistia. Scriptum est enim, ACCIPITE ET EDITE, cadavera autem nec accipere possunt, nec edere.* Et à Synodo Antisiodorensi. *Non licet mortuis Eucharistiam tradi.* Data illis quandoque fuit ex causis variis. Primam adducit Sanctus Gregorius Magnus in libris Dialogorum, agens de quodam monacho extra paternam Sancti Benedicti gratiam defuncto, ideoque tertium extra sepulchrum & terram ejecto. *Parentes concite ad Benedicti Patris vestigia currentes cum fletu petierunt, ut defuncto suam gratiam largiri dignaretur. Quibus vir Dei manu sua protinus communionem Dominici corporis dedit, dicens: Ite, atque hoc Dominicum corpus super pedus ejus cum magna reverentia ponite, & sic sepultura eum tradite. Quod cum factum fuisset, susceptum corpus ejus terra tenuit, nec ultra projecit.* Apud Anglos olim defunctorum corpora sepulchris, malo spiritu portante, exire, totas noctes vagari, & feras in vivos exercere insolentias consuevisse ostendit exemplis variis scriptor gravissimus, Guilielmus Neubrigenis, addens de eorum uno. *Lincolniensis Episcopus absolutionis chartulam manu sua conscripsit, qua pectori defuncti apposta, & clauso rursùm sepulchro, nec oerrare deinceps visus est, nec alicui molestiam ulteriorem inferre permissus.* Ejusmodi diabolicas in cadavera grassationes antiqui Patres Eucharistia compescebant. Eam-

dem adversus familiare olim effossionis crimen fuisse cadaveribus appositam testantur auctores graves, verum recentiores.

Tertiam causam adducit laudatus Canon Carthaginensis: *Et ne jam mortuos homines baptizari faciat Presbyterorum ignavia.* Alia editio sic legit: *Cavendum est etiam, ne mortuos baptizari posse fratrum infirmitas credat, cum Eucharistiam mortuis dari animadvertent.* Etenim de Montanistis scribit Sanctus Philastrius Brixienis Episcopus: *Hi mortuos baptizant.* Et in hæreticarum fabularum libris Theodoretus de Archonticis: *Oleum & aquam mortuorum capitibus injiciunt, sic fore dicentes, ut invisibiles sint, superioresque evadant interjectis Dominationibus ac Potestatibus.* Et in libro de sectis Constantinus Harmenopolus de Marcionitis ac Manichæis. *Quoties apud ipsos non baptizatus aliquis moritur, sub lectulo defuncti vivo quodam occultato, lectulum adeunt, ac mortuum interrogant, an baptizari velit. Respondet occultatus ut imo velle, atque ita loco defuncti eum baptizant. Causam rogati dicunt hoc Apostolum docuisse, cum ait: SI PRORSUS MORTUI NON RESUSCITANTUR, CUR ETIAM BAPTIZANTUR PRO MORTUIS? Sed ignorant id hoc modo prolatum, propter quod quicumque baptizantur, in confessione resurrectionis mortuorum & ejus spe baptizantur.* Hoc ipsum de Marcionitis latius testatur Sanctus Joannes Chrysostomus. *Quocirca solis illis mortuis, qui in extremo adhuc vivi non perceperant, Eucharistiam quidam imperiti Afrorum Episcopi ac Presbyteri dabant, atque ita stultis jam memoratis erroribus præbebant fomenta.*

CANON LXXXIV.

Canonicos Patrum ritus sequentes de infantibus quoque decernimus, quoties non inveniuntur firmi testes, qui eos absque ulla dubitatione baptizatos esse dicant, nec ipsi propter ætatem de-

sibi tradito mysterio aptè respondere possint, debere absque ulla offensione baptizari: Ne fortè ejusmodi dubitatio eos ejusmodi purificationis sanctificatione privet.

SCHOLIION.

- Cap. 73. **E**jusdem formæ Canonem habemus in codice Africano. *Placuit de infantibus, quoties non inveniuntur certissimi testes, qui eos baptizatos esse sine dubitatione testentur, neque ipsi sunt per ætatem de traditis sibi Sacramentis idonei respondere, absque ullo scrupulo eos esse baptizandos, ne ista trepidatio eos faciat Sacramentorum purgatione privari. Hinc enim Legati Maurorum, fratres nostri, consuluerunt, quia multos tales à barbaris redimunt.*
- Epist. 52. Confirmat Sanctus Leo Magnus in litteris ad Ruricum Archi-Episcopum Narbonensem. *Si nulla essent indicia inter propinquos aut familiares, nulla inter Clericos aut vicinos, quibus hi, de quibus queritur, baptizati esse doceantur, agendum est ut renascantur: Ne manifestè pereant, in quibus, quod non ostenditur gestum, ratio non sinit ut videatur iteratum. Qui autem possunt meminisse, quod ad Ecclesiam veniebant cum parentibus suis, possunt recordari, an quod eorum parentibus dabatur, acceperunt. Sed si hoc etiam ab eorum memoria alienum est, conferendum eis videtur, quod collatum esse nescitur: Quia non temeritas intervenit præsumptionis, ubi est diligentia pietatis. Et Eumero Nannetenli Episcopo, roganti de quodam puero, qui nescire se dixit si fuerit baptizatus, nisi hoc antium recoluit, quod de linteo caput habuit involutum, quod frequenter infirmantibus post dolorem fieri solet, ne caput algeat, & recidivam incurrat, respondet in litteris, apud Jacobum Sirmundum post tertiam Synodum Aurelianensem exstantibus, Trojanus Episcopus Santonenlis. *Statutum novetur, ut quicumque se baptizatum fuisse non recitat, nec ab alia persona id factum fuisse probatur, Baptismum absque ulla dilatione percipiat, ne à nobis anima illius, si à baptizatis separata fuerit, requiratur.* Et Pontifex Gregorius secundus in litteris ad Sanctum Bonifacium Francorum Apostolum. *De parvulis, qui à parentibus subtrahuntur, & an baptizati sint, an non, ignorant, quia interrogasti, eos ut baptizare debeas secundum Patrum traditionem, ratio poscit.* Et Gregorius tertius.*
- Epist. 1. *Eos, qui se dubitant fuisse baptizatos, vel qui à Presbytero Jovi mactante, & carnes immolatas vestente baptizati sunt, ut rebaptizentur præcipimus.* Eo namque tempore sacrilegis Sacerdotibus abundabat omnis Francia Paganorum Diis

falsis tauros & hircos immolantes, de quibus meritò dubitabatur, an baptizantes sacròsanctam Trinitatem invocassent. Latius hæc refert in litteris ad eundem Bonifacium Zacharias Pontifex, utriusque laudati Gregorii responsa confirmans. Et in Synodo Eboracensi, adducta per Roggerum Hovedensem, statuit Hubertus Archi-Episcopus Cantuariensis: *Ubi puer, cujus baptismum ignoratur, reperitur expositus, sive cum sale, qui baptizatis solebat ab exponentibus adponi, sive sine sale reperitur, baptizetur, cum non intelligatur iteratum, quod nescitur fuisse collatum.* Et Synodica Lucæ Patriarchæ Constantinopolitani. *Cum infantes ex Christianorum regione à Schyris & Agarenis capti essent, & empti à Romanis, dubitatum est, an oporteat venundatos rebaptizari. Dicebant enim nonnulli, quoniam ex Christiana regione capti sunt, præsumptio est eos fuisse baptizatos in patria, ætate infantili, nec denuò esse baptizandos. Magis tamen placuit eos debere baptizari, nec ulli inveniantur, qui Baptismum afferunt. Eos autem, qui ex infidelium regione capiuntur, indistinctè baptizandos statutum est, nisi testes profiteantur eos post captivitatem fuisse baptizatos.*

Primo Lucæ responso adversari videtur Rescriptum Innocentii tertii Pontificis ad Episcopum Ferrariensem, exstans apud Gregorium nonum. *Certè de illo, qui natus de Christianis parentibus, & inter Christianos est fideliter conversatus, tam violenter præsumitur, quod fuerit baptizatus, ut hæc præsumptio pro certitudine sit habenda, donec evidentiis forsàn argumentis contrarium probaretur.* Dico, videtur adversari. Lucas enim de infantibus, Innocentius de adultis piè semper conversatis loquitur. Dum ejusmodi casus occurrerit, suppliciter invocandus erit Spiritus discretionis.

Cunctis hisce decretis addit apud eundem Gregorium nonum Alexander tertius Pontifex. *De quibus dubium est, an baptizati fuerint, baptizentur his verbis præmissis: SI BAPTIZATUS ES, NON TE BAPTIZO; SED SI NONDUM BAPTIZATUS ES, EGO TE BAPTIZO, ETC.* Quod ipsum suis Capitalibus inferuerunt Odo Parisiensis, & Isaac Episcopus Lingonensis: Atque ità errant, qui laudatum Alexandrum existimant primum istius cautelarum auctorem.

CANON LXXXV.

In duobus vel tribus testibus confirmari omne verbum ex Scriptura accepimus. Servos ergò, qui à suis Dominis manumittuntur sub tribus testibus, eo frui honore decernimus, qui præsentibus libertati vires & firmitatem adferent, & ut iis, quæ ipsis testibus facta sunt, fides habeatur, efficient.

CANON LXXXVI.

Eos, qui ad animarum lapsus meretrices cogunt & alunt, si sint quidem Clerici, segregari ac deponi; si verò laici, segregari.

CANON LXXXVII.

Quæ maritum reliquit, est adultera, si venerit ad alium, ut vult Sacer, & divinus Basilius, qui ex Hieremia Propheta hoc optimè colligit: *Quod si alii uxor fuerit, ad maritum suum non convertetur, sed polluta polluetur.* Et rursus: *Qui autem detinet adulteram, est insipiens & impius.* Si ergò præter rationem à marito recessisse visa sit, illi quidem venia dabitur, ut Ecclesiæ communicet. Sed ei, qui legitimè sibi datam uxorem relinquit, & aliam ducit, è Domini sententia est adulterii judicio obnoxius. A Patribus enim nostris statutum est, ut qui sunt ejusmodi, annum desceant, biennio audiant, triennio substernantur, & septimo cum fidelibus consistant, & sic oblatione digni habeantur.

SCHOLIION.

Divortiorum, repudiorum, novorumque conjugiorum apud gentiles Romanos fuit summa ac fæda libertas. Frangere cepit Constantinus Magnus in lege ad Ablavium, exstante in Codice Theodosiano, non nisi ob unum è tribus

istic memoratis criminibus permittens repudium, feminamque aliter repudiantem dote privans ac mandans deportari, virum autem etiam graviter puniri. Honorius, Theodosius, & Constantinus Augusti feminam legitimè, etiam ob publicum viri crimen, repudiantem à novis nuptiis ad quinquennium, repudiantem verò ob solas morum culpas suspendunt perpetuò: Quo repudiis

novi potius appetitione, quam prioris viri execratione fieri consuetis omnem auferrent ansam. Marium ob sexus prærogativam mitius tractarunt: Ex publico crimine, statim, ex solo morum vitio repudiantem post biennium ad novas nuptias admiserunt, solum sine causa repudiantem damnantes ad perpetuum cælibatum.

L. 22. c. 117. Verum Justinianus Augustus, Anastasium imitatus, in legibus novellis ad Joannem ac Theodorum Prætorio Præfectos laxavit mali habenas, repudiorum causas ampliavit, & de irrationabili repudio puniens solum mulierem quinquennali abstinencia à novis nuptiis. Et hæc leges novellas, legis nomine penitus indignas, præfens Canon partim abjicit, partim confirmat. Et virum namque & mulierem, irrationabile repudium attentantem, damnat de adulterio, ardetque perpetuo à novis nuptiis, quas tamen viro inique dimisso, de muliere eandem injuriam passa tacens, permittit. Licentiam auferunt Leo sapiens ac Nicephorus Beroiates, Augusti Græcorum, atque ita eos merito arguit tractatus repertus Constantinopoli apud Patres Dominicanos, quod viri & mulieris Sacramentum conjugii pro nihilo reputent: Nam quoties alter displicet, vel alteri, coram Prætoro Urbano voluntatibus eorum expressis, instrumentis & singulis præcis, sine contradictione viri uxores, & mulieres viros pro libitu accipiunt, contra mandatum quod dicit, QUOD DEUS CONJUNXIT, HOMO NON SEPARET. Etiam in Florentina Synodo de eodem abusu questus est Eugenius quartus Ponti-

sex, neque potuerunt Græci dare rationes.

Memoratam Justiniani legem ad Joannem Prætorio Præfectum respicit etiam Sanctus Gregorius Magnus in Epistola ad Theodotum Patriariam. Si sunt, qui certissime talia sentiunt, vel eosque & ego, & omnes catholici Episcopi, atque universa Ecclesia anathematizamus: Quia veritati contraria sentiunt, contraria loquuntur. Si enim stant religionis causa conjugia debere dissolvi, scriptum est, quia etsi id lex humana concessit, lex Divina prohibuit. Per se enim veritas dicit: QUOD DEUS CONJUNXIT, HOMO NON SEPARET. Quæ etiam ait: NON LICET DIMITTERE UXOREM, EXCEPTA CAUSA FORNICATIONIS. Quis ergo huic celesti legislatori contradicat? Adducta enim lex discretè statuit, uti naturali, ita civili per monasticam professionem morte conjugium dissolvi. Et ejus auctoritatem malè secutus Sanctus Fulbertus Carnotensis de nescio quo suo cive scribit ad Archiepiscopum Rothomagensis. Satis superque fatigavit me de novis connubiis expetendis: Ego verò interdico ei licentiam istam, donec uxor ejus aut monacha facta sit, aut defuncta. Capitula Canonum ad hanc causam pertinentia nobis subscribere non vacavit ad tempus, hostium persecutione turbati. Certe nulla sunt talia Canonum Capitula: Damnatas à Romana Ecclesia leges malè Fulbertus uti Canones honoravit. Longa est hæc divortiorum ac repudiorum materia, suo tempore & loco enucleanda.

L. 4. Epist.

Epist. 51.

CANON LXXXVIII.

Nemo intra ædem sacram quodvis jumentum introducat, nisi forte viator quispiam, maxima urgente necessitate, domunculæ vel diverforii indigens in id templum diverterit. Nisi enim jumentum introductum fuerit, ipsum quidem nonnumquam peribit, hic verò propter jumentum amissionem, & facultatis ad iter peragendum ex eo perfectam inopiam, mortis periculo tradetur. Sabbathum enim propter hominem factum esse docemur: Quamobrem & per omnia præferendam esse existimare hominis salutem & incolumitatem. Quocirca si quis deprehensus fuerit sine necessitate jumentum in templum introducens, si sit quidem Clericus, deponatur; si verò laicus, segregetur.

SCHOLIION.

L. Apam apud nos Christianitatem restaurans Carolus Magnus in Capitulari Aquiligræno scribit ad Episcopos & Presbyteros. Placuit nobis admonere Reverentiam vestram, ut unusquisque vestrum videat per suam Parochiam, ut Ecclesia Dei suum habeat honorem, simul & altaria secundum suam dignitatem venerentur, & non sit domus Dei & altaria per via castibus. Longè minus jumentis. Hoc quippe olet Maxentium Augustum, qui Sanctum Marcellum Pontificem persequens catabulum posuit in Ecclesia. Et in Capitulari suo scribit Sanctus Theodulfus Aurelianensis Episcopus. Videmus crebrè in Ecclesiis messes & fœnum congeri: Undè volumus & hoc penitus observetur, ut nihil in Ecclesia, præter vestimenta Ecclesiastica, & vasa sacrata, & libros, recondatur. Ne foris si alia, quam oportet, ibi negotia exercentur, à Domino audiamus, DOMUS MEA, DOMUS ORATIONIS VOCABITUR, VOS AUTEM FECISTIS ILLAM SPELUNCAM LATRONUM. Et Innocentii Synodus Lateranensis. Relinqui volumus incorruptum, quod quidam Clerici sic exponunt Ecclesias suppellectilibus propriis aut alienis, ut potius domus laicæ, quam Dei Basilicæ videantur, non considerantes, quod Dominus non sinebat, ut vas transferretur per templum. Quia verò zelus nos comedit domus Dei, firmiter prohibemus, ne hujusmodi suppellectilia in Ecclesiis admittantur, nisi propter hostiles incursum, aut incendia repentina, aut alias necessitates urgentes, ad eas oporteat habere refugium. Sic tamen ut necessitate cessante res in pristina loca reportentur. Ejusmodi Canones habemus longè plurimos. Eorum causam edicit in lege Ecclesiastica a synodi confirmatoria, existente post Synodum Ephesinam, Theodosius Augustus. Dei templum humana, naturalique necessitate sedari, & sacrosancta mysteria infami infirmitate misceri, ac Divina à profanis contaminari, sacra denique à profanis inquinari non patimur.

Quævis consecrata Ecclesia, immò quodvis ejus consecratum altare habet adstantem Angelum, omnis nostræ ibidem actionis testem, ac irreverentiæ vindicem, uti scribunt in prato spiritali Sanctus Sophronius Hierosolymæ Patriarcha, & Sanctus Abbas & Martyr Maximus in Ecclesiastica mystagogia. Hinc in laudata lege pergit Theodosius Augustus. Nos qui jure semper armis circumdamur, quosque sine armatis stipatoribus esse non convenit, Dei Ecclesiam ingressuri foris arma relinquimus, & ipsum etiam diademata deponimus, & quo submissoris imperii speciem præferimus, eò magis imperii majestas nobis promittitur. Quomodo Julianus, Orientis Prætorio Præfectus, Juliani Augusti Apostatæ cognatus & minister, Antiochiæ ad Ecclesiæ altaria mingere ausus fuerit mox à Deo in eisdem membris punitus; excrementa ista deinceps non per vias ordinarias, sed per ipsum os egerere coactus, fœditissimèque extinctus, refert in historia Ecclesiastica Theodoretus. Et de Ecclesia Remensi, ejusque per

Christ. Lupi Oper. Tom. III

Cap. 4. 10.
Cap. 24.

L. 3. c. 11.

Ebbonem Archi-Episcopum exstructa crypta scribit Flodoardus. Vidi Gundracri servum, dum temerè propè fenestram cryptæ accessisset mingere, terribili quadam quasi armati cuiusdam viri visione ita deterritus, ut putaretur amittere sensum. Sed & Rovingum quemdam, hujus loci Diaconum, à simili præsumptione ferunt pari visione cobibitum. Undè cautum deinceps ac prohibitum, ne quis ealem præsumere gestiverit absum. In Ecclesiæ pavimentum nec spui posse, sed vasa istas orantium necessitates exceptura ordinari in basilicis vult Glaber Rudolfus, morem hunc vigere adseverans in Ecclesiis Græcorum. Certè Sanctam Nonnam matrem suam, in funebri Patris sui Gregorii encomio laudat Sanctus Gregorius Nazianzenus, quod Divinum solum conspuendo nunquam inquinaverit. Fulco bonus, Andegavensium Comes, Ecclesiis transiens, semper descendebat equo ex reverentia, uti scribit Radulfus de Dico. Quod fermè ipsum de Uladislo Poloniæ Rege asserit Æneas Sylvius in libro de Europæ statu sub Frederico tertio Augusto. Et Connanus Scotiæ Rex, teste Hectore Boetio, nunquam caput texit in Ecclesia. Et Josephum Patriarcham Constantinopolitanum, qui Ferrariæ cum omni Græca nobilitate nostras ingressus Ecclesias, cunctis justis pileis capitibus auferre, extollit in Florentini Concilii historia Sylvester Sguropulus. Cuidam Bis-Consuli regeret Latinis ejusmodi consuetudinem non agnoscere, reposuit idem Josephus. Quidni? vos meis monitis obtemperate, aut ego vos forsitan vestris fastigiis deturbari, & ex albo heroum expungi curabo. Etenim sciatis velim, non alio vos sine civilibus magistratibus donari, quam ut his erga Deum cæremontis perfungamini. Et certè Bis-Consulis exceptio habuit aliquid fundamenti. Antiqua enim Græcorum de nobis Latinis querimonia est relata in tractatu reperto Constantinopoli apud Patres Prædicatores. Clerici eorum & laici non sunt distincti: Ad altare velato capite accedunt: Sanctis & terribilibus locis nullam, aut modicam exhibent reverentiam.

Et parùm supra. Cum Missæ celebrantur, & mysteria conficiuntur, plerique assistentium laicorum, si placet eis, loquuntur. Verum omnino agunt contra legem nostram. Etenim Fredericum primum Augustum, quod in Ecclesia nec umquam locutus sit, nec sibi quem loqui permiserit, ex lege ista laudat Radevicus Presbyter Frisingensis. Omnino probamus Sanctum Gregorium Nazianzenum, gloriosè scribentem de matre sua, quod in conventibus, locisque sacris nunquam illius vox audita sit; necessarias tantum illas & mysticas, quibus populus Sacerdoti solenniter oranti respondere solebat, excipio. Addit, quod ve neranda mensa nunquam terga verterit. Et Sanctus Augustinus concionatur in sermone de tempore. In Ecclesia stantes aut orate, aut psallite, verba otiosa aut secularia nec ibi proferre, & eos, qui proferre voluerint, castigare. Et in sermone de divertis, eos, qui intra Ecclesiæ parietes domus sue curam gerunt, domesticis fabulis delectantur, & ided conveniunt, ut inveniant cum quibus loquantur inigatoria, non cum quibus audiant utilia, affirmat desperatis, qui magistrum docentem in

L. 2. c. 19.

L. 5. c. 1.

A. 960.

Cap. 19.

L. 4. c. 18.

L. 2. c. 76.

Ser. 2.

Ser. 10.

c. 2.

schola attendere contumaciter nolunt, pueris ad-
similandos. Plures mansuetissimus Episcopus ha-
bet ejusmodi duras invectivas. Et in Capitulari
Aquisgranensi scribit Carolus Magnus. Vanilo-
quia in Ecclesiis non agantur, quia domus Dei,
domus orationis debet esse, non spelunca latronum.
Et intentos habent animos, quando veniunt ad Mis-
sarum solennia. Et Sancti Theodulfi Capitulare.
Non debetis ad Ecclesiam ob aliam causam convenire,
nisi ad laudem Domini, & ejus servitium faciendum.
Disceptationes vero, & tumultus, & vaniloquia,
& cetera actiones ab eodem sancto loco penitus probi-
bende sunt. Ubi enim Dei nomen invocatur, Deo
sacrificium offertur, Angelorum frequentia inesse non
dubitatur, periculosum est tale aliquid dicere vel
agere, quod loco non convenit. Si enim Dominus il-

los de templo ejecit, qui victimas, qui sibi offerren-
tur, emebant vel vendebant, quanto magis illos ira-
tus inde abjiciet, qui mendacis, vaniloquiis, risi-
bus, & hujusmodi nugis locum Divino cultui dedica-
tum faciunt? Et tertia Synodus Turonensis non
solum istis ab otiosis verbis, sed & à pravis co-
gitationibus mandat abstinendum. Rigidas in
hanc rem Origenis, Sancti Augustini, & vene-
rabilis Bedæ declamationes adducit sexta Syno-
dus Parisiensis. Videnda item sunt Capitulare
Herardi Turonensis Episcopi, Sancti Petri Da-
miani litteræ ad Hugonem Episcopum Bisontium,
ac præsertim doctissima Epistola Hincemari
Remensium Archi-Episcopi ad Carolum Calvum
Francorum Regem. Durè videbis istas fabulas
damnari.

L. 2. c. 11.
L. 3. Epist.
Epist. a.
c. 8.

CANON LXXXIX.

Dies salutiferæ passionis in jejunio & oratione, & cordis com-
punctione peragentes fideles usque ad mediam magni Sabba-
thi noctem jejunare oportet; cum divini Evangelistæ Matthæus &
Lucas, ille quidem per *vespere Sabbathi*, hic verò per id, *valde
diluculo*, noctis nobis tarditatem describant.

SCHOLIION.

Canon innovat & confirmat supra laudatum
Sancti Dionysii Patriarchæ Alexandrini de
speciali Paschalis Sabbathi jejunio & reverentia
decretum, cujus etiam meminit in Sancti Mat-
thæi Evangelistæ commentariis Sanctus Hierony-
mus: *Traditio Judæorum est Christum media nocte
venturum in similitudinem Ægyptii temporis, quan-*

*do Pascha celebratum est, & exterminator venit, &
Dominus super tabernacula transit, & sanguine
agni postes nostrarum frontium consecrati sunt. Unde
reor & traditionem Apostolicam permansisse, ut in
die Vigiliarum Paschæ ante noctis dimidium populos
dimittere non liceat, expectantes adventum Christi.
Et postquam illud tempus transierit, securitate præ-
sumpta, festum cunctos agere diem, adeoque &
tunc prius jejunium laxare.*

CANON XC.

Dominicis genu non flectere à divinis nostris Patribus, Christi
resurrectionem honorantibus, Canonicè accepimus. Ne ergò
hujus observationis evidentiam ignoremus, fidelibus manifestum fa-
cimus, quod post vespertinum Sacerdotum ad altare Sabbathi ingres-
sum,

sum, ex consuetudine, qua servatur, nemo genu flectat usque ad
sequentem vesperam in die Dominico, in qua post ingressum in-
completorio genua rursus flectentes Domino preces sic offerimus. Sal-
vatoris enim nostri resurrectionis præcursores noctem, quæ fuit post
Sabbathum, accipientes hymnos ab ea spiritaliter incipimus, festum
ex tenebris in lucem finientes, ut in perfecto & integro die ac
nocte nos resurrectionem celebremus.

SCHOLIION.

Festus, & cunctos generaliter dies à vespera
in vesperam computare est Apostolica, ab
Hebræis mutuò accepta, & ab Ecclesiæ Patribus
frequenter laudata traditio. Etenim mundus in-
cepit à vespera, habens tenebras supra faciem
abyssi, atque ita ex vespera & manè, id est,
luce factus est dies primus, ac assidua deinceps
successio dierum. Quapropter antiquos gentiles
Gallos, ita etiam computantes, perperam in
libris de bello Gallico notat Julius Cæsar. Lon-
gè pejùs ipsi computationis causam in sui ex Dite-

tenebrarum Deo originem referebant. Romanos L. tit. 19.
semper à media nocte in mediam noctem compu-
tasse restatur apud Gregorium nonum Innocen-
tius tertius Pontifex in litteris ad Archi-Episco-
pum Toletanum. Et ita quidem quoad res civi-
les computamus Ultramontani omnes, ac verò
cum omni Italia Romani vetustum Ecclesiæ &
Galliæ morem sequuntur. Dico, *Quoad res
civiles*: Ecclesiastica enim officia etiamnum sunt
à vespera in vesperam, saltem nomine tenus.
Vespertinum quippè officium, lucernarium olim
dictum, inchoari non oporteret, nisi post accen-
sas noctis lucernas, quomodò etiamnum sit in
Ecclesia Mediolanensi.

CANON XCI.

Eas, quæ dant abortionem scientia medicamenta, & quæ factus na-
cantia venena accipiunt, homicidæ poenis subjicimus.

CANON XCII.

Eos, qui nomine matrimonii mulieres rapiunt, quique opera,
opeque sua raptos adjuvant, statuit sancta Synodus, si sint
quidem Clerici, proprio gradu excidere; si verò laici, anathema,
te percuti.

CANON XCIII.

UXor viri, quæ secessit, & non apparet, antequam de ejus morte certior facta sit, alteri cohabitans adulteratur. Similiter & militum uxores, quæ non apparentibus maritis, nupservunt, in eandem rationem incidunt; quemadmodum & quæ propter mariti peregrinationem reditum non expectant. Sed res hic quidem aliquam veniam habet, quod sit major ejus mortis suspicio. Ea autem, quæ illi, qui ad tempus erat ab uxore relictus, nupsit per ignorantiam, deinde dimissa est, quod prior ad ipsum redierit, est quidem fornicata, sed per ignorantiam. A matrimonio ergo non arcebitur: rectius autem si sic manserit. Sin autem miles aliquanto post tempore redierit, cujus uxor propter longam ipsius absentiam alteri viro conjuncta est, is si velit, propriam uxorem recipiat, ipsi venia propter ignorantiam data, eique qui illam in secundis nuptiis domum duxit.

SCHOLION.

EAdem omnia largè docet Sanctus Pontifex Leo Magnus in litteris ad Nicetam Archiepiscopum Aquilejensem. Porro in lege novella ad Joannem Prætorio Præfectum statuit Justinianus Augustus alterius conjugis captivitate, & ad barbaros extra Romaniam deportatione non solvi deinceps, quoad de illius vita constiterit, conjugium, & adjungit. *Si incertum sit, utrum superest, an non, quæ ad hostes persona devenit, tunc quinquennium expectandum est, sive à viro, sive à muliere, post quod sive manifestam de morte fiat, sive incertum maneat, nubere licebit sine periculo.* Tunc enim ipse tamquam novus novi testa-

menti legislator, seu potius prævaricator dat licentiam bonæ gratiæ, seu repudii ac divortii, etiam quoad conjugale vinculum, faciendi. Et hinc in novella ad Theodotum Prætorio Præfectum lege militibus dudum in expeditione manentibus, ac nunquam interim ad familiam scribentibus, dat pro grandi privilegio, quod eorum uxores nequeant nova inire conjugia, nisi authenticis testimoniis certificata de ipsorum decessu. Merito postmodum Leo sapiens Augustus priorem legem, ut naturæ adversam proseripit, captivos donans jam dicto militum privilegio, utique juxta præsentis Canonis decretum. Ob ejusmodi legum infolentias omnem de matrimonio statuendi auctoritatem jam pridem sibi merito Ecclesia reservavit.

CANON XCIV.

EOs, qui Gentilium Sacramenta jurant, Canon poenis subjicit: & nos iis quoque segregationem decernimus.

SCHOLION.

Cap. 20.

ELanter Tertullianus in libro de idololatria. *Consuetudinis vitium est, ME HERCLE DICERE, ME DIUS FIDIUS, accedente ignorantia quorundam, qui ignorant juramentum esse per Herculem.* Etiam ex prava consuetudine aut ignorantia jurare per Deos gentium est omnino idololatria. *Quid enim erit dejeratio per eos, quos in Baptismo ejerasti, quàm prævaricatio fidei cum idololatria? Quis per quos dejerat, non honorat? Quidam olim facta per falsos gentium Deos juramenta, quoniam, juxta Apostolum; idolum nihil est, existimarunt nullius esse virtu-*

tis & obligationis: Eos in sermone de verbis Apostoli, & in Epistola ad Publicolam gravissimè arguit Sanctus Augustinus. *Non enim, quando juras, tibi aut lapidi juras, sed proximo ante lapidem: Sed nunquid ante Deum? Ne quidem hæc est locus mentali restrictioni, utpotè gentili Platonis dogmati, per Origenem cepto trudi in Ecclesiam, cujus causa rectè dicit Sanctus Hieronymus Origenistas inter se colligari orgiis mendaciorum.* Quocirca per falsos Deos perjurium est omnino duplex peccatum. Addit Sanctus Augustinus. *Sine ulla dubitatione minus malum est per falsum Deum jurare veraciter, quam per Deum verum fallaciter. Quamvis enim per quod juratur est magis sanctum, tanto magis est poenale perjurium.*

CANON XCV.

EOs qui ex hæreticis ad rectam fidem accedunt, & parti eorum, qui salvantur, subiecta consequentia & consuetudine recipientes, Arianos quidem & Macedonianos, & Novatianos, qui se puros appellant, & Aristeros, & Tessares decatitas seu Tetraditas, & Apollinaristas recipimus dantes libellos, & omnem hæresim anathematizantes, quæ non sentit, ut sentit sancta Dei universalis & Apostolica Ecclesia, sancto primùm chrismate inungentes & frontem, & oculos, & nares, & os, & aures, consignantes autem dicimus: *Signaculum domi Spiritus Sancti.* De Paulianis item à Catholica Ecclesia statutum est, ut ii omnino rebaptizentur. Eunomianos quoque, qui in unam demersionem baptizant, & Montanistas, qui hic dicuntur Phryges, & Sabellianos, qui Filium eundem esse cum Patre existimant, & alia quædam gravia faciunt, & omnes alias hæreses, quoniam multi hic sunt, & maximè qui ex Galatarum regione profecti sunt, omnes ex iis, qui ad rectam de fide sententiam volunt accedere, ut Gentiles recipimus. Et primo quidem die eos Christianos facimus, secundo autem catechumenos: Deinde tertio adjuramus, simul etiam ter in faciem & aures inspirantes, & sic initiamus, & diu in Ecclesia versari & Scripturas audire facimus, tunc ipsos baptizamus. Quin etiam Manichæos, & Valentinianos, & Marcionistas, & similes hæreticos oportet libellos facere, & hæresim suam anathematizare, & Nestorium, & Eutychen, & Dioscorum, & Severum, & reliquos talium hæresion principes, & qui eadem, quæ illi sentiunt, & omnes prædictas hæreses: Et sic fieri sanctæ communionis participes.

SCHOLIION.

Est Canon septimus primæ Synodi Constantinopolitane; supra abundè expositus. Adductas in illò Galatiæ pestes, earumque singularem errorem edidit Sanctus Philastrius Episcopus Brixianus. Addit præfens Synodus etiam Manichæos, Valentinianos, & Marcionitas, quos semper Ecclesia denuò baptizavit, sine novo Baptismo recipiendos ad solum poenitentiae ac professionis libellum; Nestorii, Eutycheis, Dioscori, Severi, aliorumque id genus Errorum ejuratorium. Verùm quid Marcionitis, Valentinianis, & Manichæis cum Nestorio aut Eutyche? Exponit in lege, post Synodum Ephesinam exstante, Theodosius Augustus. *Hac lege sancimus, quotquot ubicumque execrandæ opinionis Nestorii sequaces exstiterint, eos Simonianorum nomine appellandos esse. Equum est enim ut qui averti à Deo impietatem Simonis Magi emulantur, eandem cum ipso appellationem sortiantur. Quod etiam modo Ariani sanctione beatae memoriae Constantini vocati sunt Porphyriani; quod eandem cum Porphyrio impietatem imbibissent.* Eadem ratione Eutychanistas, eorumque reliquias, Monothelitas, præfens Canon à dogmate, quod sectabantur, vocat Manichæos, Valentinianos, Marcionitas. Porro Eutychanistas non tantum sine Baptismo, sed & sine Unctione ad solum professionis libellum omnis semper Ecclesia in communionis gratiam recepit. Abjurari ab illis fecit etiam Nestorium, quò viderent & illum & dogma ejus à nobis, uti calumniosè blaterabant, nullo modo probari.

Quæstio est, An hæc verba, *Signaculum doni Spiritus Sancti*, sint aut fuerint apud Græcos substantialis forma Sacramenti Confirmationis? Adfirmare videtur Bessarion Archi-Episcopus Nicæmus, & sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis, in opere de mysticis verbis sacrosanctam Eucharistiam conscientibus. *Nostri multa, quæ primum apud nostros ortum habuerunt, propter calamitates temporum perdidere. Quod manifestum fiet, si quis ad christi Sacramentum mentem convertar. Etenim secunda œcumenica Synodus verba, quæ sacrum christi perficiunt, tradens in septimo Canone ita inquit: SIGNUM DONI SPIRITUS SANCTI. Et hæc verba secundum eos christi Sacra-*

mentum perficiunt.

Respondeo tamen nec esse formam, nec unquam fuisse. Etenim Severus Patriarcha Alexandrinus, in opere ad perpetuum antiquorum Christianorum rituum adversus grassari tunc incipientes Saracenos memoriam composito, hæc assignat formam, *Christi nomine sancto, suavitate odoris Christi Dei, sigillo veræ fidei, complemento pignoris Spiritus Sancti, obsecratur salis N. in nomine Patris, Amen, in nomine Filii, Amen, & Spiritus Sancti, ad vitam sæculi sæculorum, Amen.* Non dicit, *Obsecratur*, sed *Obsecratur*: Nam quod etiam in Baptismo nequaquam. *Baptizatur*, sed *Baptizatur* semper dixerint Græci, liquet ex Sancti Sophronii Patriarchæ Hierosolymitani prout spirituali. *Liquet etiam ad singularem Divinarum personarum invocationem etiam in Baptismo fuisse à populo responsum, Amen.* Addit Severus: *Et Sacerdos ungit omnia baptizati, nudi è sancto fonte egressi membra, & manus, & pedes, & nares.* Perpetuus fuit ille mos omnium Græcorum. Æthiopes, ad Alexandrinum Patriarchatum à Sancti Athanasii tempore pertinentes, aliam habent formam in Unctione, aliam in manuum impositione, & utraque apud illos videtur esse substantialis. Singulis item singulorum membrorum unctionibus adhibent formam propriam, earumque nulla concipitur in verba, de quibus hic quaerimus. Unica dumtaxat nonnihil accedit, ad nares & labia: *Pignus regni cælorum, Amen.*

Concilii primi Constantinopolitani tempore adhuc strictissimè urgebat Canon de occultandis Sacramentorum nostrorum mysteriis, eorumque præsertim formis. Nam dudum post ipsum Pontifex Innocentius primus à Decentio Eugubino Episcopo rogatus Christianæ confirmationis formam chartæ credere non præsumpsit, spondens præsertim formis. Nam dudum post ipsum Pontifex Innocentius primus à Decentio Eugubino Episcopo rogatus Christianæ confirmationis formam chartæ credere non præsumpsit, spondens præsertim formis, data occasione, dicendam. Quocirca nec chartæ illam credidit Synodus Constantinopolitana. Et eam non agere de confirmationis Sacramento est supra ostensum. Hæc ejus verba, *Obsecrantes dicimus, SIGNACULUM DONI SPIRITUS SANCTI*, faciunt hunc sensum: Dicimus verba mystica, hic non exprimenda, significantia ac imprimenda signaculum istud & donum. Et hinc Cardinalis Bessarion, existimans à Synodo agi de ipso Sacramento, palam lapsus est ut homo.

Cap. 176

Cap. 7.

Cap. 11.

ad videntium detrimentum, scite excogitatis nexibus, adornant & componunt, & infirmis animis escam ea ratione objiciunt, convenienti supplicio paternè curamus; ipsos instituentes & temperanter vivere docentes, ut relicta fraude & vanitate, quæ ex materia oritur, ad exitio carentem beatamque vitam, mentem assidue traducant, & intimore puram & sanctam conversationem habeant; & Deo, quoad ejus fieri potest, appropinquent per vitæ puritatem; & internum magis quam externum hominem virtutibus & bonis inculpatisque moribus exornent; ut nullas in se ferant reliquias diabolicæ perversitatis. Si quis autem præter hunc Canonem versatus fuerit, excommunicetur.

SCHOLIION.

Mortuorum capillis sese ornare est antiquus Græcorum mulierum fastus ac abusus, adversus quem scribit tractatus Patrum Prædicatorum Constantinopolitanus. *Mulieros, deserto naturali cultu capillorum, comis mortuorum densissimis subornantur, contra monitionem beati Petri Apostoli, dicentis: MULIERIBUS NON SIT EXTRINSECUS CAPILLATURA.* Eundem apud Latinas mulieres excessum culpam in libro de feminarum cultu Tertullianus. *Quid tanta ordinandi criminis operositas ad salutem subministrat? Quod crinibus vestris quiescere non licet, modo subsistitis, modo relaxatis, modo suscitatis, modo elisis. Aliæ gestiant in cinctinos coercere, aliæ ut vagi & volucres elabantur non bona simplicitate. Affigitis præterea nescio quas enormitates suturium atque texturium capillamentorum, nunc in galeri modum, quasi vaginam capitis & operculum verticis, nunc in cervicem retrò suggestum. Si non pudet enormitatis, pudeat inquinamenti: Ne exuvias alieni capitis, forsàn immundi, forsàn nocentis & gebennæ destinati, sancto & christiano capiti supparetis. Immo omnem hanc ornatum servitutem à libero capite depellite. Frustrà laboratis ornate videri, frustrà peritissimos quosque fructores capillaturæ adhibetis: Deus vos velari jubet.* Et quibusdam nobilibus ac opulentis mulieribus, nuper ad fidem ex gentilitate conversis, ideoque excipientibus, *Ne blasphemetur nomen Christi in nobis, si quid de pristino habitu & cultu detrahamus*, respondet. *Non auferamus ergo vitia pristina, sinus & moribus eisdem, si & superficie eadem. Et tunc verè non blasphemabunt nationes. Grandis blasphemia est, si qua dicatur, ex quo facta est Christiana, pauperius ince-*

dit. Peritissimos illos capillaturæ fructores in libris ad uxorem vocat *Germanicos Bajulos*, & peregrine proceritatis cinerarios, upotè non solum crinibus alienis additis ac intertextis, sed & aureis ac rutilis cineribus capillaturam ornare doctos, statuitque adversum illos Synodus Eliberitana: *Ne qua fidelis aut catechumena aut comatas aut viros cinerarios habeat.* Eam capillorum irufationem Sanctus Hieronymus vocat ignis infernalis exordium, rigideque interdicit Demetriadi virgini, *ne alienis capillis, turritum verticem struat.* Eandem vanitatem damnat in litteris ad Marcelam. Et longè rigidissimè Eberardi Salisburgensis Archi-Episcopi Synodus habita sub Pontificatu Martini quinti.

Rectè addit noster Canon istas mulierum vanitates esse videntium detrimentum, & infirmis animis escam. Exponit in sermone de habitu Virginum Sanctus Cyprianus. *Si tu te sumptuosius comas, & per publicum notabilior incedas, oculos in te juventutis illicias, suspiria adolescentium post te trabas, concupiscendi libidinem nutrias, suspirandi fomenta succendas, ut etsi ipsa non pereas, alios tamen perdas, & velut gladium te & venenum videntibus præbeas, excusari non potes, quasi mente casta sis & pudica.*

Eandem in viris, ac in ipso Othone Augusto vanitatem damnat homo gentilis, Suetonius Tranquillus. *Munditiarum erat penè muliebrium, vulso corpore, galericulo capiti, propter raritatem capillorum adaptato & annexo, ut nemo dignosceret. Galericulos istos Juvenalis vocat galeros. Sed nigrum flavo caput abscondente galero. Et iterum. Nam de dejecto nituit frons nuda galero, discolor apposta quæ fuit ante coma. Eandem vanitates hodie in fidelibus nostris dolemus.*

L. 1. c. 4.

Cap. 67.

Epist. 8.

Epist. 23.

L. 8. c. 12.

CANON XCVI.

Qui Christum per Baptismum induerunt, ejus in carne vitæ agenda rationem imitari professi sunt. Eos ergo, qui capillos

ad

C A N O N X C V I I .

Eos, qui vel cum uxore cohabitant, vel alioqui indiscriminatim sacra loca communia faciunt, & contemptim in ea afficiuntur, & sic in eis permanent, etiam ex iis, quæ sunt in venerabilibus templis, catechumenorum mansionibus extrudi jubemus. Si quis autem hæc non servaverit, si sit quidem Clericus, deponatur; si vero laicus, segregetur.

S C H O L I O N .

Conjugale commercium, legitimo modo ac sine peractum, est non solummodo licitum, sed & sanctum. Attamen ab adnexa & concomitante concupiscentia quid iniquationis habet, de qua in litteris ad Pammachium Sanctus Hieronymus. *Scio Romæ hanc esse consuetudinem, ut fideles semper Christi corpus accipiant, quod nec reprehendo, nec probo: Unusquisque enim in suo sensu abundet. Sed ipsorum conscientiam convenio, qui eodem die post coitum communicant, & juxta Persum, noctem flumine purgant. Quare ad Martyres ire non audent? Quare non ingrediuntur Ecclesias? An alius in publico, alius in domo Christianus est? Quod in Ecclesia non licet, nec domi licet. Nihil Deo clausum est.* Reprehendit eos, qui inter privatam domi, & publicam in Ecclesia Eucharistiam discernentes, ab hac, non ab illa post conjugale commercium abstinebant: Immo abstinebant etiam à simplici Ecclesiarum ac Orationum ingressu. Hæc namque post quemvis naturæ fluxum abstinentia erat olim pietas apud omnes sub cælo fideles generalis. Hinc scribit idem Doctor in libro adversus Vigilantiam. *Quando aliquid mali in meo animo cogitavero, & me nocturnum phantasma deluserit, Basilicas Martyrum intrare non audeo: Ita totus corpore & animo pertimesco.* Adeo non sine causa Clericos, ad quotidianum Basilicarum & ingressum & ministerium adstrictos, quotidie ante somnum cantare jussit olim, & etiamnum hodie jubet Ecclesia: *Procul recedant somnia, & nocturnum phantasmata, hostemque nostrum comprime, ne polluantur corpora.* Etenim de femina quadam, post nocturnum cum viro congressum aucta Sancti Sebastiani Orationum festivè dedicandum intrare, scribit in dialogorum libris Sanctus Gregorius Magnus. *Mox ut reliquæ beati Sebastiani Martyris Orationum ingressu sunt, eam malignus spiritus arripuit, & coram omni populo vexare cepit.* Et ad Sancti Augustini Anglorum Apostoli quæstionem, *An vir sua conjugii permixtus, antequam lavetur aqua, Ecclesiam intrare possit,* respondet idem Pontifex.

*Vir cum propria conjugate dormiens, nisi lotus aqua Ecclesiam intrare non debet, sed neque lotus statim intrare debet. Lex autem veteri populo præcepit, ut mixtus vir mulieri & lavari aqua debeat, & ante solis occasum Ecclesiam non intrare: Quod spiritualiter intelligi potest, & spirituali animo servari à Christianis. Quamvis enim de hac re diversæ hominum nationes diversa sentiant, atque alià alià custodire videantur, Romanorum tamen semper ab antiquioribus usus fuit post admixtionem propriæ conjugis & lavacrum purificationis querere, & ab ingressu Ecclesie paululum abstinere. Quem morem in litteris ad Desiderium Abbatem Cassinensem Sanctus Petrus Damiani. Viguisse dudum & in Belgio nostro ostendit in Remensis Ecclesie Historia Flodoardus. Etenim servus quidam Sanctæ Helenæ reliquias levare non potuit, quod nocturno fuisset somno pollutus. Viguisse ibidem & lavandi morem adfirmat Hincmarus Archi-Episcopus in Epistola ad Carolum Calvum Regem. Partim à Judæis, partim à gentilibus ille mutuo fuit acceptus, consuetis, ut jam ex Persio apud Sanctum Hieronymum audivimus, flumine noctem purgare. Et hæc est una causarum, ob quas olim etiam apud fideles balnea fuisse quotidiana. Ex eodem principio nata est apud Ecclesias etiam purificatio puerperarum mulierum, & ad dies aliquot ab Ecclesie ingressu suspensio. Quin immo Græci etiam menstruas Basilicis excluderunt, uti liquet ex litteris Sancti Dionysii Patriarchæ Alexandrini ad Basilidem Episcopum. De eisdem rogavit Sanctus Augustinus Anglorum Apostolus: *Mulier, postquam genuerit, an possit Ecclesiam intrare, aut si menstrua consuetudine tenetur, an introire ei Ecclesiam liceat?* Respondit verò Gregorius Magnus cessasse apud nos legem Mosaicam, adeoque & omnem muliebris purificationis pompam, & addit: *Si mulier eadem hora, qua genuerit, actura gratias intrat Ecclesiam, nullo peccati pondere gravatur.* Et infra. *Mulier, dum ex consuetudine menstrua patitur, prohiberi intrare Ecclesiam non debet, quia ei naturæ superfuitas in culpam non valet imputari.* Et per hoc, quod invita patitur, iustum non est, ut ingressu*

Cap. 25.

ingressu Ecclesie privetur. Quod decretum in libro suo Pœnitentia laudat Gregorius tertius Pontifex, additque quarundam apud nos Latinos gentium Canonem contrarium: *Mulieres menstruo tempore Ecclesiam non intrent, quod si presumpserint, tres hebdomadas pœniteant.* Apud plures tamen prævaluit Gregorii Magni decretum. Et hinc Græci schismatici nos, quasi Dionysius Alexandrinus Latinæ Ecclesie potuerit præscribere,

re, arguunt ut Canonum prævaricatores. At laudabilis est mos uterque, habuitque suas rationes. Ex illis præfens, quem omnino probamus, Canon homines conjugatos vetat habitare in Ecclesiis, aut vicinis catechumenorum ædibus: Quin immo etiam in nostris cæmeteriis nulla possit esse laicorum habitatio. Nam per omnem voluntarium, etiam conjugalem, effluxum Ecclesia atque cæmeterium profanantur.

C A N O N X C V I I I .

Qui alteri desponsam mulierem eo adhuc vivo, cui desponsata est, in nuptiarum ducit societatem, adulterii crimini subjiciatur.

S C H O L I O N .

Epist. 1. c. 4.

Similem Canonem habemus à Siricio Pontifice in litteris ad Himerium Archi-Episcopum Tarraconensem. *De conjugali violatione requisivisti, si desponsatam alii puellam alter in matrimonio possit accipere? Hoc ne fiat, modis omnibus inhibemus, quia illa benedictio, quam nuptiarum Sacerdos imponit, apud fideles cujusdam sacrilegii instar est, si ulla transgressione violetur.* In Capitulari Aquifranensi Carolus Magnus pro Nuptiarum legit Ny-

ptæ, atque ita non de sponsalibus, sed agi existimat de matrimonio rato. Et certè in Responsis ad Bulgarorum quæstiones Nicolaus primus Pontifex sponsalia, contractum connubialem, & nuptias distinguit ut tria diversa, per nuptias intelligens matrimonii consummationem. Quidquid sit, etiam sponsalia semper consueverunt in Ecclesia fieri, benedicti à Sacerdote, esse summae obligationis, uti liquet ex Canone undecimo Ancyrano, & quinquagesimo quarto Eliberino. Eorum tamen prævaricatio non est plenum adulterium.

Cap. 51.

C A N O N X C I X .

Porro hoc quoque in Armeniorum regione fieri didicimus, quod quidam intus in sacris altaribus carniū membra coquentes frustra offerunt, Sacerdotibus judaicè distribuentes. Quocirca Ecclesiam immaculatam servantes, statuimus nulli licere Sacerdoti separata carniū membra ab offerentibus accipere, sed iis sint contenti, quæ offerenti visa fuerint, ejusmodi oblatione facta extra Ecclesiam. Siquis autem hoc non fecerit, segregetur.

SCHOLIION.

Armeniorum errorem latius exponit Sanctus Nicon monachus in libello de pessimorum Armeniorum pessima religione. Armenii omnia ferè, quæ sunt abolita, legalia adhuc peragunt. Agnum enim magno Dominico, die Paschali, sacrificant, & limina inungunt, & ejus ossa comburentes servant cinerem cum sanguine in signum expiationis: Et velum ante altare statuunt, & tintinnabula ipsi vel altari appendunt. Quin etiam pro mortuis ovium & boum sacrificia peragunt, nec defunctum aliter servandum existimant, nisi tertiis, & vicenis, & quadragesimis ejus diebus ejusmodi sacrificia peracta fuerint. Antequam autem hujusmodi sacrificia peragantur, sal benedicentes dant bestiis in nutrimentum, & super earum etiam capita dicunt quasdam orationes, & eas maculant. Hæc autem sacrificia nominant natalitia. Si quis autem aliquid horum negarit, eum anathematizant. Agni Paschalis, & aliarum item carniurn benedictionem, uti & plures ritus alios, laudatam in Ordine Romano, à Sancto Gregorio Magno & Apostolica Sede Armenii acceperunt: istum autem Judaicum de Agno abutum partim à Jacobitis, partim à quibusdam Latinis Ecclesiis, de quibus in opere de rebus Ecclesiasticis Walafridus Strabo. *Quorundam simplicium error, de Judaicarum superstitionum seminario natus, & ad nostra usque tempora*

Cap. 18.

CANON C.

Oculi tui recta adspiciant, & omni custodia ferva cor tuum, jubet sapientia. Corporis enim sensus sua facile in animam effundunt. Picturas ergò, quæ oculos præstringunt, sive in tabulis, sive quovis alio modo fiant, & mentem corrumpunt, & ad turpium voluptatum movent incendia, nullo modo deinceps exprimi jubemus. Si quis autem hoc facere aggressus fuerit, deponatur.

SCHOLIION.

In anima pictura, teste Sapiente, incitat insensati concupiscentiam. Obscænas enim imagines esse pessimum libidinis incentivum docet flagitiosus ille in Terentii Eunuchio adolescens, pictum Jovis adulterium spectando lapsus,

quædam vetustatis extendens vestigia, jam ex magna parte sapientum studio compressus est. Et scubi adhuc perniciosum hujus pestis germen revirescere fuerit comprobatum, mucrone spiritali radicitus est amputandum. Illum dico errorem, quo quidam Agni carnes in Paschate juxta vel sub altari ponentes benedictione propria consecrabant, & in ipsa Resurrectionis die ante cæteros corporales cibos de ipsis carnibus percipiebant. Cujus benedictionis series adhuc à multis habetur. Et hunc quorundam imperitorum Sacerdotum excessum omni Latinæ Ecclesiæ per calumniam imposuit Photius schismaticus, uti in litteris ad Gallicanos Episcopos queritur Nicolaus primus. *Epist. 70.* Mentiuntur Photiani nos Agnum in Pascha, more Judæorum, super altare pariter cum Dominico corpore benedicere & offerre. Et in alia appendicis Epistola. *Epist. 16.* Quod super altare unâ cum corpore Christi offeratur Agnus tempore Paschatis, est manifesta calumnia. Nam & illi imperiti Sacerdotes non supra, sed juxta, aut infra altare Agnum benediciebant. Et nequaquam benedictione sacrificativa. Præcipuam igitur sui abusus partem Armenii acceperunt à Jacobitis, quos in multis judaizasse, & istud à Saracenis didicisse, testatur Jacobus à Vitriaco. Addit & causam tot ab hac Synodo Canonum adversum Armenios. *L. 1. c. 76.* Inter Armenios & Græcos sunt inexorabiles discordiæ, & dissensiones implacabiles, & invicem alii aliorum ritus & instituta detestantur. Hinc illi semper cum Latinis, quàm Græcis inire maluerunt pacta unionis. *Cap. 79.*

L. 2. c. 7.

& quasi cœlesti magisterio seductus in stuprum. Hinc istiusmodi picturas etiam in Gentilium, adeoque longè magis in fidelium ædibus damnat in libris de civitate Dei Sanctus Augustinus. Et Monialis ista, quam in balneo fuisse à dæmone invasam supra apud Sanctum Properum dixit Auctor librorum de Divinis promissionibus, ab impudica Veneris effigie fuit circumscripta.

CA.

CANON CI.

Corpus Christi & templum, hominem ad imaginem Dei creatum, divinus magna voce appellat Apostolus. Omnem ergò sensibilem creaturam superans, is qui salutare passionem cœlestem dignitatem est assecutus, Christum bibens vel comedens æternæ vitæ adaptatur, animam & corpus Divinæ gratiæ participatione sanctificans. Quare si quis immaculati corporis in synaxis tempore esse particeps voluerit, & offerre se ad communionem, manus in crucis formam figurans sic accedat, & gratiæ communionem accipiat. Eos enim qui ex auro, vel ex alia materia quædam loco manus receptacula efficiunt ad divini muneris susceptionem, & per ipsa immaculatam communionem recipiunt, minimè admittimus, ut qui inanimatam subjectamque materiam Dei imagini præferant. Si quis autem deprehensus fuerit immaculatam communionem iis impertiens, qui ejusmodi receptacula afferunt, & ipse segetur, & is qui offert.

SCHOLIION.

Lacis communicantibus Eucharistia olim dabatur in manus. Et viris & fæminis. Hinc enim adversum quosdam fideles artifices, idola pro gentilibus effigiantes, exclamat & gemit in libro de idololatria Tertullianus. *Manus idolorum matres in precibus attolli ad Deum: Eas manus admovevi corpori Domini, quæ dæmonis corpora conferunt.* Esse ait manus Domini corporis scandalizatrices, ideoque ex Domini mandato præcidendas. Et in libro de Baptismo laudat Neophytos, quod de sacro fonte egressi aperiant apud matrem Ecclesiam cum fratribus primas manus, utique ad accipiendam Eucharistiam. Et hinc in canonica ad Basilidem Episcopum Epistola scribit Sanctus Dionysius Patriarcha Alexandrinus fæminas menstruatas non posse sacramentam accedere, aut Domini corpus attingere. Exponit in litteris ad Xixtum secundum Pontificem, apud Eusebii Cæsareensis Ecclesiasticam historiam exstantibus, asserens à fidelibus porrigi manus ad sanctum istud alimentum capessendum. Apud eandem historiam scribit ad Fabium Antiochiæ Patriarcham Sanctus Cornelius Pontifex de Novatiano Anti-Papa, quod Eucharistiam dans manus accipientis apprehenderet, eumque ad faciendam sibi juratam professionem sacrilegè compelleret. Et de Macedonio, Ariariorum Episcopo Constantinopolitano, ejusque affectis scribit Socrates. Fidelem populum *per vim cum Macedonio mysteria participare coegerunt:*

Cap. 7.

Cap. 20.

Cap. 2.

L. 7. c. 8.

L. 2. c. 30.

Nam illius ora ligno distenderunt, mysteriaque ingesturunt. Quod nempe orthodoxa plebs ad Episcopi hæretici Sacramenta manus extendere nollet. Et ad Theodosium Augustum, cæde Theffalonicensi maculatum, apud Theodoretum in historia Ecclesiastica dixit Sanctus Ambrosius. *Qui manus injusta cæde & sanguine respersas extendere audes, & eisdem sacrosanctum Domini corpus accipere? Aut quomodo venerandum ejus sanguinem ori admovebis?* Et in libris adversus Parmenianum Sanctus Augustinus habet de Oprato Gildoniano, Thamugadensi Donatistarum Episcopo: *Accedebat dona offerre Deo, & ab eo cæteri conjunctis manibus accipiebant.* Et de eodem in libris contra Petilianum. *Illi pacis osculum inter Sacramenta copulabatis, in ejus manibus Eucharistiam ponebatis, cui vicissim danti manus porrigebatis.* Olim quippe cum Episcopo Divina celebrante non tantum Presbyteri, sed & subditi aut adventi Episcopi oblata consecrabant, & consecrata sumebant accepta ab illo in manus. Et in Sancti Sophronii prato spiritali dicitur ad sepulchri effosorem: *Quo corde, quibus manibus accedens sumis sanctum & pretiosum corpus Domini nostri Jesu Christi?* Et hinc rectè vetat Nannetenis Synodus Dominicum corpus tangi à pœnitente ad solam orationum communionem sine consentiam admisso: Quod nempe talis sine oblatione communicaret, & accipere non posset Eucharistiam. Hinc item communicaturus, licet omnis balnei abstemius monachus, debuit semper lavare manus, uti liquet ex Sancti Augustini sermone de tempore, & historia Laufrici Palladii Episcopi

L. 5. c. 17.

L. 2. c. 7.

L. 2. c. 23.

Cap. 78.

Serm. 252.

He.

Cap. 143. Helenopolitani. Patrum ac Synodorum testimonia ejusmodi habemus longè plura, proindeque in litteris ad Urbanum octavum Pontificem, apud Clementem Galanum exstantibus, Petrus Avitabolis, Clericus Theatinus, inter Georgianorum errores malè numerat, *Quod Eucharistiam à Sacerdote celebrante recipiant in propriis manibus, & ipsinet proprio apponant ori.*

Attamen inter feminas ac viros fuit differentia, & apud Græcos, & apud nos Latinos, quibus statuit Synodus Antiochensis. *Unaqueque mulier, quando communicat, Dominicalem suam habeat. Quod si non habuerit, usque in alium diem Dominicum non communicet.* Et apud Sanctum Augustinum sermo de tempore. *Omnes viri, quando communicare desiderant, lavant manus suas, & omnes mulieres nitida exhibent linteamina, ubi Christi corpus accipiant. Non est grave, quod dico. Quomodo viri lavant aqua manus suas, sic elemosinis lavent conscientias suas: Similiter & mulieres, quomodo nitidum exhibent linteolum, ubi corpus Christi accipiant; sic corpus castum & mundum exhibeant, ut cum bona conscientia Christi Sacramenta suscipiant.* Linteolum istud à Dominico, cui serviebat, corpore appellabatur *Dominicale*. Sermonem hunc numquam credidero esse Sancti Augustini; an autem mulierum Dominicalia ejusdem Patris mei tempore fuerint, non ausim adfirmare. Certè viri nuda manu semper

Eucharistiam accipere. Utraque manu in crucis formam disposita, quod laudatus Augustinus supra dixit, *Manibus conjunctis*. Morem durasse existimo, quousque duravit communio domestica, & utrumque incommodis obnoxium morem simul desisse. Attamen in Romana Ecclesia ac Episcopatibus vicinis videtur iste dudum antea fuisse extinctus. Etenim antiquus ritualis codex, à Joanne Morino in opere de sacris Ordinationibus laudatus, ipsique à Constantino Cajetano facti Benedictini Ordinis Abbate erudito mutatus, ait de Clericorum communione in Missa Pontificali. *Presbyteri & Diaconi, osculando Episcopum, corpus Christi ab eo manibus accipiant; Subdiaconi autem, osculando manum Episcopi, ore accipiant corpus Christi ab eo.* Dignius erat manu, quam ore accipere, atque ita populus tunc etiam ore omnino accipiebat. Codicem istum laudatus Morinus adfirmat septingentis annis vetustiorum.

Porro præfens Canon Eucharistiam rectè vocat gratiam. Nam ita vocatur etiam à Sancto Hieronymo, Lausiaca Palladii historia, ac à Sancto Cypriano in sermone de lapsis. Hæc item verba Sancti Judæ Apostoli, *Dei nostri gratiam transferentes in luxuriam*, quidam dici volunt in duplici Divinitatis fabulones, quorum Eucharistia fuit fœdissima, abominabilis, tam sancto nomine penitus indigna.

Cap. 42.

Serm. 251.

F. 313.

C. 68. 71.

Epist. 91.
c. 1.

ad ulceris obductionem admitatur, fructus poenitentiae examinans, & sapienter dispensans & gubernans hominem, qui ad superiorem illuminationem vocatur. Nos enim utraque scire oportet, & quæ sunt summi juris, & quæ sunt consuetudinis: In iis autem, qui extrema non admittant, sequi formam traditam, quemadmodum Sanctus nos docet Basilius.

SCHOLIION.

Sacerdotes in sacrosancto Poenitentiae Sacramento habent duplex officium, duplicemque potestatem, de qua Sanctus Leo Pontifex in Epistola ad Theodorum Episcopum Foro-Juliensem. *Mediator Dei & hominum, Homo Christus Jesus hanc Præpositis Ecclesie tradidit potestatem, ut & consentibus actionem poenitentiae darent, & eisdem salubri satisfactione purgatos ad communionem Sacramentorum per januam reconciliationis admitterent. Utrique operi incessabiliter ipse Salvator intervenit, nec unquam ab illis abest, quæ Ministris*

suis exequenda commisit. Proinde non dumtaxat absolutio, sed & satisfactionis impositio est actus Divinae delegationis ac potestatis, actibusque à se impositis tribuit medicinalem præteritorum ac futurorum delictorum curam & cautelam, effectumque operis operati. Hinc spiritum discretionis habere, Canonesque & consuetudines ad congruam cuique peccato taxandam medelam nosse jubetur Confessor, uti ab hoc Canone, ita quoque à secunda Cabilonensi, à Wormatiensi habita sub Adriano secundo Pontifice, ac ab Huberti Cantuariensis Archi-Episcopi Londinensi Synodo adducta per Rogerum Hovedensem. Hæc nostris temporibus necessaria penitus materia est alio magis opportuno loco illustranda.

Cap. 34.

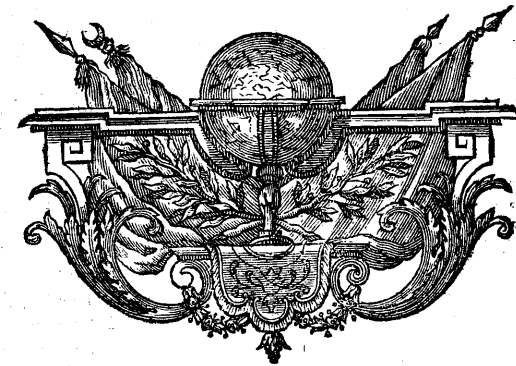
Cap. 25.

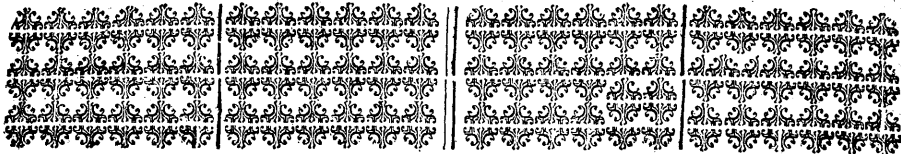
F. 807.

C A N O N C I I.

Oporet autem eos, qui solvendi & ligandi potestatem à Deo accipere, peccati qualitatem considerare, & ejus qui peccavit ad conversionem promptum studium, & sic morbo convenientem afferre medicinam: Ne si in utroque immoderatione utatur, ab ejus qui laborat, salute excidat. Non enim simplex est morbus peccati, sed varius & multiformis, & multas incommodi propagines germinans, ex quibus malum multum diffunditur, & ulterius progreditur, donec viribus mendicantis sistat. Quare qui medicinae scientiam in spiritu profitetur, oportet eum primùm ejus, qui peccavit, affectionem considerare, & sive vergit ad sanitatem, sive contra propriis moribus provocat in se morbum, adspicere quomodo ejus, quæ intercedit, vitæ rationis conversionisque curam gerat: Et si artifici non reluctatur, & ulcus animæ auget per impositorum medicamentorum adjectionem, & sic misericordiam, prout dignus, impertiri. Omnem enim rationem init Deus, isque cui pastoralis traditus est principatus, ut errantem ovem reducat, & ei, quod est à serpente vulneratum, medeatur, & neque per desperationis præcipitia impellat, nec ad vitæ dissolutionem, & contemptum fræna relaxet: Sed una quidem omnino ratione, sive per acriora & adstringentia, sive per meliora & leviora medicamenta affectioni resistat, &

ad

DISSERTATIO
DE SYNODI TRULLANÆ

Causa, tempore, loco, Episcopis,
auctoritate.

Ubi occasionem seu veriùs fucum edicit hæc ipsa Synodus in sermone acclamatorio ad Imperatorem Justinianum secundum. Quoniam sanctæ & universales duæ Synodi, in hac imperante & Dei observatrice civitate congregata,

una quidem temporibus Divæ recordationis Justiniani, altera verò sub piæ memoriæ Imperatore Constantino, Tuæ Mansuetudinis Patre, ad paternè declarandum fidei mysterium, sacros Canones nequaquam conscripserant, sicut reliquæ quatuor sanctæ universales Synodi, per quos populi quidem à deteriore & abjectiore vivendi ratione recedant, ad meliorem autem & altiore vitam se traducant. Et septima Synodus in refutatione conventiculi Iconoclastici: Eidem ipsi Patres, qui sub Constantino in sexta Synodo fuerant congregati, rursùm sub ejus filio Justiniano, nutu Divino unanimiter convenientes post quatuor vel quinque annos, regulas ediderunt pro correctione Ecclesiasticorum negotiorum usque ad duas & centum. Quintæ igitur & sextæ Synodi in condendis Canonibus, seu morum ac fidelis populi reformativis regulis defectum hæc præsens supplere voluit, aut velle simulavit; ideoque passim à Græcorum Canonistis vocatur Synodus Quinta-Sexta. Verùm fuit piæ sollicitudinis temeraria simulatio. Etenim pleræque generales Synodi nullum condendorum Canonum, sed solius adversùm tunc inquietantes hæreticos fidei stabilendæ mandatam & potestatem habuerunt à Sede Apostolica, ideoque sexta falcem suam in istam messem mittere prudentissimè noluit, cavens tractari à Sancto Agathone Pontifice, quomodò à Sancto Leone Magno norat tractatos Canones Chalcedonenses. Nullos enim Græcarum Synodorum, nisi solos Nicænos Canones Romana huc usque Ecclesia confirmarat. Laudo solam Synodum sextam & primam: Aliæ namque quatuor, quoniam aut fidem aut Canones sine Romana licentia statuere attentarunt, Romanam Ecclesiam ac Rempublicam crudeli-

ter arietarunt. Quivis Episcopi suæ Provinciæ aut Dioceseos mores possunt omninò editis Canonibus corrigere; at de Romana Ecclesia statuere, uti suprâ à Sancto Bonifacio primo audivimus, nec ipsa Nicæna Synodus præsumpsit, ideoque hæc, ejus non tantummodò humanos lapsus, sed & rectissimas atque Apostolicas institutiones arrodere & mordere ausa, nimium exorbitavit.

Occurrunt variæ quæstiones. Prima est, An hæc Synodus facta sit sub laudato Agathone Pontifice, ac de ejus mandato? Etenim ita affirmant Sanctus Nicephorus Patriarcha Constantinopolitanus in duodecimum capitulum adversùm Iconoclastas libello, Leo sapiens Augustus in suis novellis legibus Græci, passim omnes, adeò ut Cardinali Humberto, Sancti Leonis noni Pontificis ad Constantinum Monomachum Imperatorem Legato, dixerit id in faciem Nicetas Pectoratus.

Quin immò Adrianus primus Pontifex in litteris apud septimam Synodum lectis ac probatis, scribit ad Sanctum Tharasium Patriarcham Constantinopolitanum. Omnes sanctas sex Synodos suscipio cum omnibus regulis, quæ jure ac Divinitus ab ipsis promulgatæ sunt. Inter quas continetur in quibusdam venerabilium imaginum picturis Agnus digito Præcursoris exaratus ostendi.

Hic palàm est Canon octuagesimus secundus Trullanus. Et Francorum Episcopis, istud à septima pro imaginibus adductum sextæ Synodi capitulum ad earum adorationem non spectare calumniaribus, responderet. Idcirco testimonium de sancta sexta Synodo Patres in septima protulerunt, ut clarificè ostenderent, quod jam, quando sexta Synodus acta est, à priscis temporibus sacras imagines & historias pictas venerabantur. Undè ipsa sancta sexta Synodus fideliter per Canones orthodoxè statuens ita concludit: Promulgans jam dictum Canonem octuagesimum secundum. Quocirca non tantum Adrianus Pontifex, sed & omnis Gallicana ac Germanica Ecclesia agnovit hosce Canones esse opus Synodi sextæ. Consentit Sanctus Tharasius Patriarcha, Romanæ Ecclesiæ insigniter addictus, in litteris

Cap. 5

Act. 2. Fr. 419.

Cap. 37.

ad alios tres Græcorum Patriarchas, lectis ac probatis in eadem septima Synodo. Sanctæ sextæ Synodi cum omnibus dogmatibus, quæ legaliter ac Divinitus ab ea promulgata sunt, etiam depromptos Canones recipio. Nominatim jam dictum de pictura Agni. Et quia Cardinalis Humberti tempore eos probare & fervare recusabat Romana Ecclesia, habebant Græci schismatici nos Latinos pro Canonum à generali Synodo editorum, & à sede Petri confirmatorum, damnatis prævaricatoribus.

Respondeo tamen cum eodem Cardinali Humberto. Non mirum, si Agathoni Papæ & sanctis Patribus sextæ Synodi vestra imputetis deliramenta, & quæ aut corrupistis aut sinxistis Capitula, cum etiam ipsi Domino Jesu & Apostolis ejus imputetis figmenta. Undè nos scientes sextam Synodum ad destruendam hæresin Græcorum Monothelitarum, non autem ad tradendum Romanis novas institutiones congregatam, Capitula, quæ nobis sub ejus auctoritate opponitis, omninò refutamur, quia prima & Apostolica Sedes nec aliquando ea accepit, nec observat, quia aut sunt nulla, aut, ut vobis libuit, depravata sunt. Et infra. De Papa Agathone omninò scimus, quia nec sextæ Synodo per seipsum præsedit, nec aliquibus ejus Capitulis subscripsit, nisi quæ promulgata fuerunt adversùm Monothelitarum hæresin. Vos videte, undè hæc, quæ proponitis, habeatis, quia Romana Ecclesia talia hæcenus ignoravit. Consonat Anastasius Bibliothecarius in septimæ Synodi ad Joannem octavum Pontificem præfatione. Eosdem Patres Regulas illas Græci promulgasse perhibent, qui in sexta Synodo sunt inventi: Sed hoc nullis probare certis possunt indicibus. Et in octavæ Synodi ad Adrianum secundum Pontificem præfatione. Græci & alia ostendunt Regularum numerosa & præsumptuosa satis capitula, prisca traditioni penè omnia valdè contraria, quæ à sexta falsè perhibent Synodo promulgata, cum sexta Synodus nullam protulerit præter fidei regulam; sed quas ejus asseverant regulas, longè post sextam Synodum apud ipsos constat penes se, privatimque depromptas.

Et ipsa temporis ratio mendacium convincit. Etenim hæc ipsa Synodus in variis Canonibus affirmat se convenisse indicatione quinta, anno mundi sexies millesimo centesimo decimo, qui fuit Christi Domini sexcentessimus nonagesimus secundus, Sergii primi Pontificis quintus, octavus Justiniani secundi Augusti. At verò sexta Synodus finita fuit anno Domini sexcentesimo octuagesimo primo, Constantini Pogonati Augusti, qui hujus Justiniani fuit pater, quarto decimo, Agathonis, inter quem & laudatum Sergium sederunt quatuor Pontifices, quinto. Quocirca factè errat Regino Prumiensis monasterii Abbas, Synodum hanc in annum sexcentessimum duodecimum detrudens. Manifestum errorem continet hæc verba Sancti Tharasii Patriarchæ Constantinopolitani in septima Synodo: Post quatuor aut quinque à sexta Synodo annos iidem ipsi Patres convenientes sub Justiniano, filio Constantini, præsignatos Canones exposuerunt; & nemo dubitet de illis. Errat & Theophanes inter sextam Synodum & hanc præsentem volens intercessisse annos vi. *Christi. Lupi Oper. Tom. III.*

ginti septem. Rectius dicit laudatus Anastasius intercessisse multum temporis: Anni enim plene decem intercesserunt.

Et hinc oritur secunda quæstio, An eidem reverà Episcopi fuerint in utraque Synodo? Respondeo non fuisse. Liqueat ex subscriptionibus. Incogniti apud Christophorum Justellum Auctoris liber synodicus ducentos quadraginta, Theodorus Balsamon ac Joannes Zonaras ajunt interfuisse Episcopos viginti septem & ducentos; at ego in hodierno subscriptionum tomo numero solos ducentos & undecim. Et quidem de subscriptis Alexandriæ, Antiochiæ, ac Hierosolymæ Patriarchis dicit in septimæ Synodi ad Joannem octavum Pontificem præfatione Anastasius Bibliothecarius. Omnes Trullanæ Regulæ hæcenus ex toto apud Latinos manent incognita, quia nec interpretata: Sed nec in cæterarum Patriarchalium sedium, licet græca lingua utantur, reperiantur archiviis. Nimirum quia nulla earum, cum ederentur, aut promulgans, aut consentiens, aut saltem præsens inventa est. Lucidè dicit Patriarchas istos ne quidem per Legatos interfuisse. Etenim sub barbaro ac infidelis Saracenorum jugo omnes cum subditis Ecclesiis tunc captivi gemebant. Hinc de Græcis, eosdem utrique Synodo Episcopos adfuisse asseverantibus, rectè addit Anastasius: Hoc nullis probare possunt certis indicibus. Aliqui tamen, nempe quadraginta tres, fuere eidem: At ex tantillo numero duæ grandes Synodi nequeunt confundi in unam.

Tertia quæstio est, An hæc Synodus fuerit postulata per Justinianum Principem à Sergio Pontifice, atque ipse ad illam ex avito Ecclesiæ more invitatus? Respondeo fuisse. Demonstrant illud hæc verba in subscriptionum capite: Locus sanctissimi Papæ Romani. Norant quippè Græcorum & Episcopi & Augustus vetustum Christianorum Canonem, ex quo adversus Dioscorum Patriarcham Alexandrinum Lucentius Esculanus Episcopus ac Sancti Papæ Leonis Legatus dixit ad gloriosissimos judices in Synodo Chalcedonensi. Cum personam judicandi non haberet, præsumpsit, & Synodum ausus est facere sine auctoritate Sedis Apostolicæ, quod nunquam licuit, nunquam factum est. Quoniam igitur neque advenire, neque vicarios Præsides legare voluit Sergius, illi Regia Justiniani secundi auctoritate fulti fecere conventum, quomodò ipsorum olim sub Justiniano primo Majores, Pontifice invito, fecerant Synodum quintam. Sperabant Sergium, uti & Vigilio Pontifici venerat, aut precibus aut terroribus, postmodum subsecutis & mox edicendis, ad actum suorum comprobationem & subscriptionem fore compellendum. Hinc ejus subscriptioni primum locum in synodalibus tomis seu instrumentis reservarunt.

Quarta quæstio est, An huic Synodo adfuerit Legatio Apostolica? Respondeo adfuisse. Etenim Basilus Gortynensium Episcopus & Cretenisium Metropolita seipsum subscribit cum hoc titulo: Locum tenens totius Synodi sanctæ Ecclesiæ Romanæ. Scio titulum hunc, tamquam à Græcis adjectum, suppositionis, & mendacii à quibusdam argui: Ast ego ducentos & amplius

Act. 1.

Act. 6.

Episcopos credere non possum fuisse adeo effrontes, & ausos synodaliter mentiri. Eos inter fuisse viros probos, doctos, sancti. Et titulum illum in vita Sergii primi Pontificis omnino confirmat Anastasius Bibliothecarius: *Hujus Pontificis temporibus Justinianus Imperator Concilium in Regia urbe fieri iussit, quod & Legati Sedis Apostolicæ convenerant, & decepti subscriperant*. Eadem in dignitate etiam sextæ Synodo adfuerat idem Basilus. Ad præsentem itaque Synodum invitatus Sergius suæ Dioceseos Episcopos synodaliter consuluit, & ad Principem misit Legatos, qui vice sua Synodum, non facerent, sed suspenderent ac impedirent. Ne à Græcis ad præsentem compellerentur, eos, non suæ sedis ac personæ Vicarios ac Legatos fecit, sed suæ dumtaxat Synodi Patriarchalis.

Audiamus hic nugæ Theodori Balsamonis, Antiochenorum schismaticorum Patriarchæ, in commentariis Nomo-Canonis Photiani. *Synodo, quæ in magni Palatii trullo congregata est, aderant Basilius Gortynæ, Cretæ insulæ Metropolis, Episcopus, & quidam Ravennæ Episcopus, totius Synodi Romanæ Ecclesiæ vicem gerentes. Et non solum ipsi, sed & qui tum erant Papæ Legati, Thessalonicensis, Sardinensis, Heracleanus in Thracia, & Corinthi Episcopi. Sunt autem Legati, qui à facie dicuntur, qui etiam particularem habent jurisdictionem, ut ostenditur ex secundo titulo quinti libri imperialis. Errat variè. Primò, Ravennæ Metropolitanam Synodo adfuisse. Difertè enim habet subscriptionem tomus: *Locus Episcopi Ravennatis, utique absentis. Basilii proinde collega, quoniam plures Legatos Synodo adfuisse dicit Anastasius, fuerit Romanus Apocrifarius, quem tunc fuisse Constantinopoli ostendit Justiniani Augusti ad Joannem septimum Pontificem Epistola, sextæ Synodi adversum tunc repullulantes rebelles confirmatrix. Secundò errat Balsamonem Heracleensem in Thracia Episcopum fuisse Romanæ Sedis Legatum à facie, seu gentis suæ Vicarium Apostolicum, nostra hodie phrasi Legatum natum. Ille enim fuit Europæ Metropoli, ac Thraciæ Dioceseos Primas: Numquam spectavit ad Romanam Patriarchatum. Sed neque Corinthius, licet Metropoli Illyricianus, fuit ejusmodi Legatus aut Præfectus. Balsamonem decepti Stephani Corinthiorum Episcopi in sexta Synodo titulus: *Legatus Apostolicæ Sedis antiquæ Romæ*. Tercius error est, quod ejusmodi Legati potuerint Synodo generali præsidere. Sed neque Thessalonicensis fuit in hac Synodo, haud dubiè à Sergio Pontifice prohibitus, uti olim etiam ad Joannis quarti Constantinopolitani Episcopi profanas Synodos comparere fuerat à Sancto Gregorio Magno prohibitus Eusebii Episcopi Thessalonicensis.**

Quinta quæstio est, Quis fuerit hujus Synodi Præses, quis locus, quot Canones, quod nomen? Ad primum respondeo Præsentiam à quibusdam adscribi Paulo tertio Patriarchæ Constantinopolitano, quem Sanctus Nicephorus Patriarcha adfirmat è laico promotum. Ad verius est fuisse ejus successorem Callinicum, hominem Latinæ Ecclesiæ penitus adversarium,

apertumque hujusmodi tragædiis. Eum quippè proximo ante Synodum anno constat Paulo defuncto successisse. Malum consilium consultori pessimum: Postmodum enim à Justiniano Augusto, quem ad hanc Pseudo-Synodum faciendam seduxerat, fuit excæcatus, sede ejectus, relegatus, Romam missus castigandus. Ejus, ut viri infamiss, nomen existimem erasum à posterioribus Synodi patronis, ac intrusum nomen Pauli. Fuit id satis facile: Nam supra audivimus Synodi hujus Canones & Acta tempore Anastasii Bibliothecarii necdum fuisse indita archivis sedium Patriarchalium, nec translata in linguam Latinam.

Ad quartum respondeo hanc Synodum passim vocari Erraticam Trullanam. Vocatur Trullana à loco suæ celebrationis, quem Theodorus Balsamon rectè dicit fuisse Trullum magni palatii. Errant igitur, qui habitam volunt in magnæ Ecclesiæ Trullo. Quid verò sit Trullus, docet nos in vita Sergii primi Pontificis Anastasius Bibliothecarius, agens de Ecclesia Romana Sanctorum Cosmæ & Damiani: *Trullum Ecclesiæ Sergii Pontifex fuisse chartis plumbeis cooperuit*. Est turritæ concamerationis species, quam nos Belgæ lucernam, cupulam Itali appellant. Ibidem sexta Synodus fuerat celebrata. Et ita responsum est etiam ad secundum. Hæc porrò Synodus vocatur Erratica à variis ejus partim erroribus, partim ausibus temerariis, supra abundè demonstratis. Marianus Scotus addit esse hæreticam. Nec sine causa. Etenim primus Canon dati aut accepti apud hæresin baptismatis iterationem affirmat esse rem non firmi dogmatis, sed variabilis dispensationis & consuetudinis, quod tunc pridem ab omni Ecclesia erat de hæresi damnatum.

Ad tertium respondeo esse Canones centum & duos. Ità difertè adfirmant Sanctus Tharasius Patriarcha Constantinopolitanus, septima Synodus in refutatione conventus Iconoclastici, Photius in Nomo-Canone, & incogniti apud Christophorum Justellum auctoris libellus synodicus. Neque idè errat Cardinalis Baronius, adferens fuisse centum & tres: Ejus enim codex, uti de Nicænis Canonibus etiam Rufinus fecit, possit unum fuisse partitus in duos. Addit in vitis Sergii primi ac Joannis septimi Pontificum Anastasius Bibliothecarius eos in sex tomis fuisse descriptos, à tribus Patriarchis, Alexandrino, Constantinopolitano, ac Antiocheno, & cæteris Præsulibus, qui in tempore illo conveniant, subscriptos, missosque in Romanam urbem ad confirmandum, vel in superiori loco subscribendum à Sergio Pontifice, capite omnium Sacerdotum. Hæc verba, Qui illo tempore conveniant, ad solos Præsules referri oportet, non ad Patriarchas, quos idem Anastasius supra adfirmavit Synodo non adfuisse. Rogati postmodum subscriperant, quomodo factum & à multis ad Synodum Sardicensem. Et charta Romam missa videtur Hierosolymitanum non habuisse subscriptum.

Alios insuper nævos habuit eadem Synodus: Primò, Justinianus Augustus, temeritate usque huc apud Ecclesias inaudita, subscribit ante omnes Patriarchas: Etiam ante locum servatum sub-

subscriptiōni Pontificis Romani. Deindè Patriarcha Hierosolymitanus subscribit ante Antiochenum: Utique ex vanitate in Ephesina Synodo à Juvenali Hierosolymæ Episcopo præsentia, refutata autem à Sancto Pontifice Leone Magno. Sebastia primæ Armeniæ Metropolis semper fuit in negotiis Ecclesiasticis: Et tamen ejus Episcopus Leontius scribit se secundæ Armeniæ Metropolitanam. Utique ex novella lege Justiniani Augusti, Armeniam olim dumtaxat duplicem dividens in quatuor, & primam jubentis esse secundam. Verum enim verò addidit lex. *Quæ ad Sacerdotia spectant, ea volumus in pristina remanere forma, negotio ipso neque circa jus metropoliticum, neque circa Ordinationes, vel mutationem vel novationem suscipiente; sed prius ordinatis nunc quoque auctoritatem obtinentibus, & prioribus item Metropolitanis in suo permanentibus ordine, ut quantum ad ipsa nihil penitus innovetur.* Leontius itaque scribere se debuit Metropolitanam primæ Armeniæ, quomodo sextæ Synodo sese subscriperat ejus antecessor Theodorus. Nam & Cyprianus Claudiopolitanus Episcopus sese ibidem scribit Honoradiis Metropolitanam: Quod nempe etiam Honorias Provincia quoad solas res civiles per eundem Justinianum esset destructa, ac in avita Bythinia & Paphlagonia partes redacta.

Sexta quæstio est, An Sergius Pontifex hanc Synodum confirmavit? Breviter ac eleganter respondet Regino Abbas Prumiensis. *Justinianus Augustus Sergium Pontificem, quia in errore illius Synodi, quam Constantinopoli fecerat, favere & subscribere noluit, misso Zacharia Proto Spatario suo, Constantinopolim deportari iussit, sed militibus repugnantibus jussa Principis perficere non potuit.* Addit Marianus Scotus Zachariam ignominiosè fuisse urbe ejectum. Tractare Sergium parabat Justinianus secundum, quomodo Vigilium Pontificem à primo Justiniano tractatum supra ostendimus. Rei feriem, Proto-Spatharii in urbe violentias, ac Romani populi pro Pontifice zelum latè in libro Pontificali exponit Anastasius Bibliothecarius. Verùm Divinæ providentiæ justis oculi non dormiunt. Pergit enim laudatus Marianus: *Justinianus ob culpam perfidiae regni gloria privatus, exul secessit in Pontum. Exponit supra memoratus libellus synodicus: Leontius imperium invasi, & Justinianum abscissis naribus Cberfonem relegavit.* Adjungit Anastasius. *Sic Ecclesia Dei imperturbata cum suo Præsule, Christo favente, servata est.* Nullus enim umquam Christianus Princeps in Romanam Ecclesiam aut ejus Episcopum excessit, quin Divinitus fuerit per gravissimas calamitates.

Etiam relegatus ac truncatus Justinianus durissima, ac non penitus infructuosè, est passus. Etenim recepto postmodum gloriosè imperio, fecit quod in vita Joannis septimi Pontificis scribit laudatus Anastasius. *Illico ut palatium ingressus est, propriumque adeptus imperium, tomus, quos antè sub Domino Sergio Apostolicæ memoriæ Pontifice Romam direxerat, in quibus diversa Capitula, Romanæ Ecclesiæ contraria, scripta inveniunt, per duos Metropolitanos Episcopos demandavit, dirigens per eos & Sacram, per quam Joannem se-*

ptimum Pontificem conjuravit ac adhortatus est; ut Apostolicæ Ecclesiæ Concilium aggregaret, & quæque ei visa essent stabiliret, & quæ adversa, renuendo excluderet. Addidit & insignes illas litteras, sextæ, postquam existant, Synodi confirmatrices. *Sed Pontifex humana fragilitatè timidus hos nequaquam tomos emendans per suprafatos Metropolitanas direxit ad Principem, post quæ non diu in hac vita duravit.* Eum Anastasius arguit, quod noluerit cribrare Canones, & triticum à palea separare. Nec sine fundamento. Verè enim de hac Synodo ait adductus libellus synodicus: *Omissos in quinta & sexta Synodo Canones edidit, & ab omni Græca, id est, gentili, atque judaica, quin & hæretica traditione Ecclesias purgavit.* Habet bona mixta malis: Et utile ab inutili non vitiat. Potuerat separari.

Septima quæstio est, An istam separationem Romana Ecclesia tandem fecerit? Pro parte negativa facit Anastasius Bibliothecarius in octavæ Synodi ad Adrianum secundum Pontificem præfatione, dicens Græcos ex familiari gentis vitio passim Latinæ Ecclesiæ obtrudere adulteros & reprobos Canones, eosque inter esse hæc præsentia Capitula, presumptuosa, pristinae traditioni penè omnia valdè contraria, sextæ Synodi falsò ac perperam adscripta.

Partem autem adfirmativam suadet in septima Synodo Sanctus Tharasius Patriarcha Constantinopolitanus. *Quidam ignoratione languentes scandalizantur in hos Canones, asserentes, Putas sextæ Synodi sunt? Cognoscant autem, qui hujusmodi sunt, quod sancta & magna sexta Synodus sub Constantino fuerit celebrata, contra illos, qui unam dicebant operationem & voluntatem in Christo, in qua hereticis anathematizatis, & orthodoxa explanata fide, domum reversi sunt quarto decimo anno Constantini. Ergo post quatuor sive quinque annos iidem ipsi Patres convenientes sub Justiniano, filio Constantini, præsignatos Canones exposuerunt, & nemo dubitat de illis. Illi enim, qui subscriperunt sub Constantino, ipsi & sub Justiniano presentis chartæ subscriperunt, ità ut hoc manifestum sit ex eorum propria manus Scripturæ immutabili similitudine. Oportebat enim eos, qui Synodum universalem præsentaverant, etiam Canones Ecclesiasticos exponere. Et laudatus Anastasius in Synodi septimæ ad Joannem octavum præfatione, quæ octavæ Synodi præfatione, utpotè scripta ad Adrianum secundum, proximum Joannis præcessorem, est posterior. *Apostolatu vestro decernente, non solos quinquaginta priores Apostolorum Canones Ecclesiæ recipit, sed omnes eorum, utpotè Spiritus Sancti tubarum. Quin & omnium omnino probabiliū Patrum & sanctorum Conciliorum regulas & institutiones admittit, illas dumtaxat, quæ nec recta fidei, nec probis moribus obviant, sed nec sedis Romanæ decretis ad modicum quid resultant, quin potius adversarios, id est, hæreticos poterit impugnare. Ergo vagulas, quas Græci à sexta Synodo perbibent editas, ità in hac Synodo principalis Sedes admittit, ut nullatenus ex his illæ recipiantur, quæ prioribus Canonibus, vel decretis sanctorum hujus Sedis Pontificum, aut verè bonis moribus inveniunt adversæ. Quamvis omnes hæc ex toto maneant apud Latinos. incogni-**

ta, quia nec interpretata.

Anastasio auctoritas est omnino irrefragabilis, ideoque de Joannis octavi Pontificis Synodo non est ambigendum. Fuit Synodus Trecentis, de qua Flooardus in historia Ecclesie Remensis. *Hincmarus Remensium Archi-Episcopus scribit Apologiam pro se contra eos, qui calumniati sunt illum apud Joannem Papam, qui Synodum habuit Trecentis, quibus & in Synodo respondit tunc pro tempore, asserens se decretales Epistolas Pontificum Romanorum venerabiliter suscipere atque tenere, cum calumniarentur inimici has cum nolle ad auctoritatem recipere.* Romanorum Pontificum, Nicæna Synodo priorum, sunt istæ Epistolæ, per Ildorum Mercatorem Hispanum delatæ in Galliam aut Germaniam, à Riculfo Moguntino Episcopo sparæ per omnem Franciam, ab Hincmaro Laudunensi Episcopo, Nicolao primo Pontifice ad stipulante, defensæ, ab Hincmaro autem Remensium Archi-Episcopo, viro emunctarum narium, de suppositione & fictionis vitio impugnatæ. Hac de re, ut gravi crimine, apud Synodum Trecentem delatus est idem Archi-Episcopus, atque hac occasione Joannes octavus Pontifex non istas solummodo Epistolas, sed quosvis Canones, etiam vulgares Apostolicos & præsentis Trullanos, iussit synodaliter examinari.

Octava quæstio est, An hic primùm Pontifex triticum à palea in hisce Canonibus discreverit, discretumque probavit? Respondeo id dudum antea factum videri à Constantino Papa, de quo laudatus Anastasius in libro Pontificali. *Imperator Justinianus secundus misit Sacram ad Constantinum Pontificem, per quam iussit eum ad Regiam ascendere urbem.* Principi obtemperans Pontifex cum Niceta Sylvæ Candidæ, Georgio Portuensis Episcopo, & multis Romanæ Ecclesie Clericis Constantinopolim omnino accessit, summa reverentia, obedientia, ac solemnitate acceptus. *Augustus enim Christianissimus cum regno in capite se se prostravit, pedes osculans Pontificis.* Adeo imperitæ nostri hodie Calvinistæ osculum istud, quod ipsi pedibus magni Turcæ non erubescunt impendere, novitatis ac idololatricæ superstitionis accusant. Nempè eorum est regula: *Turca magis, quam Papa placet.* Pergit Anastasius. *Die Dominico Papa Missas Imperatori fecit, & communicans Princeps ab ejus manibus proque suis delictis ut deprecaretur, Pontificem postulans, omnia privilegia Ecclesie innovavit, atque sanctissimum Papam ad propria reverti absolvit.* Horum omnium causam edicit idem Anastasius in vita Gregorii secundi Pontificis. *Gregorius, Romanæ Ecclesie tum Diaconus, cum viro Sancto Constantino Pontifice ad Regiam profectus est urbem, atque à Justiniano Principe inquisitus de quibusdam Capitulis, optima responsione unamquamque solvit quæstionem.* Justinianus ergo pendentem præsentium Canonum quæstionem finiri volens, quod à Joanne septimo postularat, tandem à Constantino Pontifice obtinuit, ideoque omnia Romanæ Ecclesie privilegia novis Edictis confirmavit: Antiquum præsertim Canonem, vetantem sine Romani Episcopi licentia fieri generalem Synodum, & ut nulla etiam legitime adunata præsumat de

Romana Ecclesia quidquam definire. Nam & antea restituerat eandem Ecclesiam adversus repullulantem autocephalam ac rebellionem Archi-Episcoporum Ravennatum.

Isthæc Apostolica confirmatio Sancto Tharasio Patriarchæ, septimæ Synodo, ac Adriano primo Pontifici fundamentum dedit tam gloriose hisce Canonibus attestandi. Attamen Pontifex Adrianus probat solos jure, Divinitus, fideliter, orthodoxè promulgatos. Septima verò Synodus omnes omnino & laudat & confirmat in primo suo Canone: *Divinos Canones amplexabiliter teneamus, qui à sex sanctis generalibus Synodis promulgati sunt.* Quocirca existimantes hanc confirmationem authenticam ac irrefragabilem, omnino labuntur: Nam & septimæ Synodi Canones omnes, Romana Ecclesia numquam confirmavit. Et hinc præsentium Canonum per Constantinum Papam facta confirmatio mansit incognita non solum apud Romanam, sed & apud cæteras, Constantinopolitana excepta, Patriarchales Ecclesias, ideoque per Joannem octavum & Synodum Tricassinam opus habuit innovari. Dolendum est Gregorii secundi Pontificis optimam de singulis hisce Capitulis responsonem aut latere aut periisse. Etenim Joannis octavi discretio fuit dumtaxat generica, adeoque etiam post illam nostri Canones manserunt in sua obscuritate, nequidem dudum post translati in linguam Latinam. Franciscus Suares in tomo secundo commentariorum in tertiam Sancti Thomæ partem, quò Christi Domini nostri secundinas expugnet, hosce Canones vult esse magnæ auctoritatis, & addit. *Laurentius Surius adverteit septimam Synodum, & Florentinam, & Adrianum ac Michaellem summos Pontifices horum Canonum auctoritate fuisse usos.* Synodi Florentinæ locum reperire necdum potui, & ignoro Michaellem Pontificem: Nullus enim fuit istius nominis. Eis tamen usus est Xixtus quintus Pontifex in Constitutione adversum procurantes abortum: *Non immeritò in sexta Synodo Constantinopolitana sancitum est, ut personæ, quæ dant abortionem facientia medicamenta, & quæ fetus necantia venena accipiunt, homicidæ penis subjiciantur.* Est è nostris Canonibus nonagesimus primus.

Nona quæstio est, An Constantinus Pontifex reverà horum Canonum discretionem fecerit, solosque Romanis dogmatibus aut moribus non adversos confirmavit? Ratio dubitandi est auctoritas Adriani primi Pontificis, laudantis & probantis etiam Canonem octuagesimum secundum, editum adversus Christi Domini imagines in forma legalis Agni, quem Romanis contrariari moribus est abundè in Scholiis ostensum. Eundem laudant septima Synodus, Sanctus Tharastius, ac in duodecim capitum adversus Iconoclastas libello Sanctus Nicephorus Patriarcha Constantinopolitanus, Romanæ fidei atque auctoritatis Defensor insignis.

Respondeo Canonem istum à Constantino Pontifice nequaquam fuisse admissum. Abundè id supra est demonstratum. Etenim suæ picturæ ac moris adeo tenax mansit semper Latina Ecclesia, ut etiam in sinistra Episcoporum Pontificali

cali chirotheca voluerit Agnum effigiari, uti liquet ex schismaticorum Græcorum in nos calumniam, relata à frequenter laudato tractatu Constantinopolitano Patrum Prædicatorum: *Latini Episcopi portant chirothecas, & in dextera scribunt, DOMINI DEXTERA, in sinistra, AGNUS DEI.* Canon iste aliquid utile, aliquid habet inutile. Utile est ejus de sacrarum imaginum antiquitate synodale testimonium: *Romani moris reprobatio est omnino inutilis,*

temeraria, nociva, damnanda. Porrò Leo Isaurus Imperator ac illi adhærentes Iconoclastæ blaterabant nullam à sex Synodis generalibus fieri sacrarum imaginum mentionem, ideoque ipsas ab Ecclesia numquam fuisse probatas: Hinc illis dictum Canonem, ejus præsertim partem priorem, opposuit cum septima Synodo Adrianus Pontifex, sciens utile ab inutili non vitari.

CONCILLII SEPTIMI GENERALIS,

quod est secundum Nicænum,

DECRETUM DE FIDE.

Régiæ continuati semitæ, sequentesque Divinitus inspiratum sanctorum Patrum nostrorum magisterium, & Catholicæ traditionem Ecclesiæ; nam Spiritus Sancti hanc esse novimus, qui nimirum in ipsa inhabitat: Definimus in omni certitudine ac diligentia, sicut figuram preciosæ ac vivificæ Crucis, ita venerabiles ac sanctas imagines proponendas, tam de coloribus & tessellis, quam

quæ ex alia materia congruenter in sanctis Dei Ecclesiis, & sacris vasis, & vestibus & in parietibus ac tabulis, domibus & viis: tam videlicet imaginem Domini Dei & Salvatoris nostri Jesu Christi, quam intemeratæ Dominæ nostræ sanctæ Dei Genitricis, honorabiliumque Angelorum, & omnium Sanctorum simul & almorum virorum. Quanto enim frequentius per imaginalem formationem videntur, tanto qui has contemplantur, alacrius eriguntur ad primitivorum earum memoriam, & desiderium, & ad osculum, & ad honorariam his adorationem tribuendam. Non tamen ad veram latrariam, quæ secundum fidem est, quæque solam Divinam naturam decet, impartendam: Ità ut istis, sicuti figuræ preciosæ ac vivificæ Crucis & sanctis Evangelii & reliquis sacris monumentis, incensorum & luminum oblatio ad harum honorem efficiendum exhibeatur: Quemadmodum & antiquis piæ consuetudinis erat. Imaginis enim honor ad primitivum transit; et qui adorat imaginem, adorat in ea depicti subsistentiam. Sic enim robur obtinet sanctorum Patrum nostrorum doctrina, id est, traditio sanctæ Catholicæ Ecclesiæ, quæ à finibus usque ad fines terræ suscepit Evangelium. Sic Paulum, qui in Christo locutus est, et omnem Divinum Apostolicum cœtum, et paternam sanctitatem exsequimur, tenentes traditiones quas accepimus.

Sic triumphales Ecclesiæ Prophetice canimus hymnos: *Gaude satis filia Sion: Prædica filia Hierusalem: Focundare & letare ex toto corde tuo: Abstulit Domini. à te injustitias adversantium tibi: Redemit te de manu inimicorum tuorum. Dominus Rex in medio tui: Non videbis mala ultra, & pax in te in tempus æternum.* Eos ergo, qui audent aliter sapere, aut docere, aut secundum scelestos hæreticos Ecclesiasticas traditiones spernere, et novitatem quamlibet excogitare, vel projicere aliquid ex his, quæ sunt Ecclesiæ deputata, sive Evangelium sive figuram Crucis, sive imaginalem picturam, sive sanctas Reliquias Martyris; aut excogitare pravè aut astutè subvertendi quicquam ex legitimis traditionibus Ecclesiæ Catholicæ; vel etiam quasi communibus uti sacris vasis, aut venerabilibus Monasteriis. Si quidem Episcopi aut Clerici fuerint, deponi præcipimus; Monachos autem vel laicos à communione segregari.

SCHOLIUM.

Act. 4.
F. 488.

Restè apud præsentem Synodum dicit Sanctus Anastasius Patriarcha Antiochenus in Epistola ad quemdam Scholasticum. *Nemo offendatur adorationis significatione. Adoramus enim homines & Angelos sanctos, non tamen servimus illis. DOMINUM ENIM, inquit Moses, TUUM ADORABIS, ET ILLI SOLI SERVIES. Et vide, quomodo in eo quidem, quod dixit, SERVIES, præposuit SOLI, in eo verò, quod ait, ADORABIS, nequaquam. Hinc infert creaturis quidem adorationem, at non servitutum posse impendi. Latius hæc ostendit ipsa Synodus in Relatione ad Constantinum Augustum, ac Irenem ejus matrem. Decrevimus sacras Sanctorum imagines adorandas, id est, salutandas: Id ipsum enim est utrumque. *Κύριον* quippe antiqua Græca lingua & salutare & osculari significat, & *προσκύνησις* præpositio augmentum quoddam significat amoris. *Quemadmodum* *κύριον* & *προσκύνησις*, *κύριον* & *προσκύνησις*: Quod salutationem indicat, & secundum protensionem amicitiam. Quod enim quis osculatur, & adorat, & quod adoratur, profectò & osculatur, sicut restatur humana affectio, quæ à nobis ad amicos habetur, & obviorum congressus. Hoc non solum apud nos, sed & apud veteres in Divina Scriptura scriptum reperimus. In historia namque Regnorum scriptum est: *ET DAVID SURREXIT, ET CECIDIT IN FACIEM SUAM, ET ADORAVIT TERTIO JONATHAM, ET DEOSCULATUS EST EUM.* Quid autem Dominus rursùm de Phariseis Evangelicè ait? *AMANT PRIMOS RECUBITUS IN CENIS, ET SALUTATIONES IN FORO.* Certum est, quod hic salutationem, adorationem appellet. Pharisei quippe jactantem sensum habentes, seque justos opinantes, adorari ab hominibus festinabant, non ore ad os osculari: Hoc enim est potius humilitatis, & non Pharisei tumoris indicium. Iterùm autem Paulus Divinus Apostolus, sicut Lucas in Acti-*

bus Apostolorum describit. **QUIA CUM VENISSEMUS HIEROSOLYMAM, LIBENTER EXCEPERUNT NOS FRATRES. SEQUENTI AUTEM DIE INTROIBAT PAULUS NOBISCUM AD JACOBUM, OMNESQUE COLLECTI SUNT SENIORES. QUOS CUM SALUTASSET, NARRABAT PER SINGULA, QUÆ FECISSET DEUS IN GENTIBUS, PER MINISTERIUM IPSIUS.** Ergo & hic salutationem, honorariam adorationem, quam invicem exhibemus, Apostolicus sensus describit. *Quemadmodum* & de Jacob ait: **ADORAVIT FASTIGIUM VIRGÆ EJUS.** Consona verò istis & Gregorius cognomento Desiloquus dicit. **BETHLEEM COLE, ET PRÆSEPE ADORA.** *Quis putas eorum, qui rectè & sincèrè intelligunt, quæ Divina Scriptura proferuntur, intelligat, quod hæc de adoratione, quæ in spiritu fit, pronunciantur? Nisi forte de insensatis sit, vel ex his, qui totius scripturalis scientiæ & paternæ doctrinæ expertes existunt. Num quidam fastigio virgæ servitit Jacob? Aut præsepe præcepit Gregorius Theologus deservire? Et rursùm quoque non vivificam Crucem salutantes consonè canimus: CRUCEM TUAM ADORAMUS LANCEAM, QUÆ APERUIT LATUS TUÆ BONITATIS? Quod certissimè salutio est & dicitur: Sicut indicat istud, quod hæc propriis nostris labiis contingimus. Nam est multoties invenitur adoratio in Divina Scriptura, & urbanè loquentibus Patribus nostris pro servitute, quæ est in spiritu, cum vox multa significet, unum ex significatis ejus est adoratio secundum latrariam. Adhuc autem adoratio est & ea, quæ per honorem & per amorem fit: Sicut nos adoramus gloriosissimum & mansuetissimum Imperium vestrum. Est & alia per timorem tantum, sicut Jacob adoravit Esau. Et est per gratiam, sicut Abraham adoravit filios Hebræorum agro, quem accepit ab eis in sepulturam Saræ uxoris suæ. Item expectantes quidam à sublimioribus beneficiis consequi, adorant eos, sicut Jacob Pharaonem. Hinc enim Divina Scriptura docens nos,*

**DOMINUM TUUM ADORABIS, ET IL-
LI SOLI SERVIES,** adorationem absolute ponit,
& non adjicit SOLI, ut significata multa habentem,
& vocem æquivocam. Porro SERVIES ILLI SO-
LI dixit: Etenim soli Deo servitutem nostram refe-
rimus.

Hæc servitus græcè latria dicitur, de
quâ voce rectè in libris de civitate Dei Sanctus
Augustinus. Latriam nostrî, ubicumque sancta-
rum Scripturarum positum est interpretati sunt servi-
tutem. Sed ea servitus, quæ debetur hominibus,
secundum quam præcepit Apostolus servos dominis
suis subditos esse debere, alio nomine græcè mancipari
solet. Latria verò secundum consuetudinem, qua lo-
cuti sunt, qui nobis Divina eloquia condiderunt,
aut semper, aut tam frequenter ut penè semper, ea
dicitur servitus, quæ pertinet ad colendum Deum.
Vocem adæquatè correspondentem nos Latini
non habemus, ideòque græca semper uti adue-
vimus. Hinc idololatria est summum generis
humani crimen, quod istam servitutem impendat
dæmoniis ac eorum simulacris. Eadem Sanctus
Augustinus repetit in libris adversus Faustum
Manichæum, ac in libris adversus Claudium
Taurinensem Episcopum eleganter exponit &
ampliat Jonas Episcopus Aurelianensis.

Etiâ Deo & creaturis quibusdam communem
venerationis cultum proprio nequimus vocabulo
exponere. Est admodum varius: Alium Episco-
pis, alium Regibus, alium doctis, alium justis,
alium adhuc vivis, alium regnantibus cum Christo
impendimus, juxta variam cujusque dignitatem.
Justis cum Christo regnantibus, & Ange-
lis & hominibus impendendum Doctores classici
voce Græca passim appellant δουλία. Nescio, an
penitus rectè. Etenim hunc Romani Pontificis
titulum, *Servus servorum Dei*, Græci vertunt,
& δούλος τῶν δούλων τοῦ πρώτου, adeòque vox δούλια
non servitutis solis beatis Angelis ac hominibus
impendenda speciem significat, sed genus quibus-
vis hominibus ac etiâ Deo commune. Nos
interim Latini voce ista hodie utimur in dictum
sensum. Eam verò cultus speciem Græci vocant
adorationem per amorem & affectum, salutatio-
nem, salutatoriam ac honoratoriam adorationem.
Et hæc nostra dulia est omnino latior:
Utpotè quæ & omnibus & rebus etiâ inanima-
tis impendatur.

Hanc solam Dominicæ Cruci, ejus, Christi
Domini, Deiparæ Matris, & quorumvis Sancto-
rum imaginibus deberi ac impendi posse præfens
Synodus, omnem imaginis cujusvis honorem ad
primitivi in ea representati substantiam derivari
protestata, definit. Ejus sensum ex ejus Actis
lucidius indagemus.

A prima Actione Basilii Ancyrae in prima
Galatia Metropolitanus Episcopus, Iconoclasta
pœnitens, recipitur in Ecclesiæ gratiam sub hac
professione: *Venerabiles imagines, tam dispensa-
tionis Domini nostri Jesu Christi, secundum quod ho-
mo factus est, & intemeratæ Domine nostræ sanctæ
Dei genitricis, atque sanctorum Apostolorum, Prop-
hetarum, Martyrum, & omnium simul Sanctorum,
saluto pariter & amplector, atque adorationem,
quæ pertinet ad honorem, impendo. Id est, non*

latriam aut dulia, sed solum salutationis ho-
norem.

Actio secunda legit, probavit, & confirma-
vit hanc Adriani primi Pontificis dogmaticam,
& sui instruatricem ac directricem Epistolam. In
universo mundo, ubi Christianitas est, ipsæ sacræ
imagines permanentes ab omnibus fidelibus honoran-
tur, ut per visibilem vultum ad invisibilem Divinitatis
majestatem mens nostra rapiatur spirituali affectu
per contemplationem figuræ & imaginis secundum car-
nem, quam Dei filius pro nostra salute suscipere di-
gnatus est: Eundem Redemptorem nostrum, qui in
cælis est, adoramus, & in spiritu glorificantes col-
laudamus. Absit à nobis, ut ipsas imagines, sicut
quidam garrunt, Despicemus. Sed affectum & dile-
ctionem nostram, quam in Dei amorem & Sanctorum
ejus habemus, omnimodò præferimus. Et sicut Di-
vine Scripturæ libros, ipsas imagines ob memoriam
venerationis habemus, nostræ fidei puritatem ser-
vantes. Sacri libri aliud non habent officium,
quam sui lectione nos in Dei, Christi Domini,
& Sanctorum ejus, quos invocemus & adoremus,
memoriam deducere, cujus officii causa merentur
& ipsi suam venerationem: Aliud etiâ officium non
habent sacræ imagines, utpotè libri indoctorum.
Christum Dominum aut Apostolum Paulum in libro
legentes docti, non hunc, sed illum dulcè, istum laticè
adorant: Ità & indocti faciunt eorum imaginem videntes.

Et hinc laudatæ Epistolæ suffragans Sanctus
Tharasis Patriarcha Constantinopolitanus sacræ
imagines adseruit affectuosè amore adorandas,
itâ tamen ut fidem ac latriam nostram in solum
Deum ponamus. Et Euthymius Sardinensis Epi-
scopus, Lydiæ Metropoli: *Tota anima recipio
sacræ Iconas cum convenienti honore, & salutatoria
adoratione. Quia nempe signum & significatum,
quomodo in substantia, itâ & in honore magnum
habent ac habere debent intervallum. Et Alexandri-
ni, Antiocheni, ac Hierosolymitani Patriarcharum
dogmaticis ad Synodum literis suffragans Constantinus
Constantiensis Episcopus, Metropoli Cypriorum: *Suscipio
& amplector honorabiliter sanctas & venerabiles
imagines, atque adorationem, quæ per latriam, id est,
Deo debitam servitutem efficitur, soli super substantiali
& vivificæ Trinitati impendo.**

Actio quarta legit quamdam Sancti Maximi
Abbatis & Martyris cum Theodosio Cæsareensi
in Bythinia Episcopo disputationem, habentem hæc
verba: *Unusquisque ipsorum sancta Evangelia, &
pretiosam Crucem, & Iconam Dei & Salvatoris
nostri Jesu Christi, & Domine nostræ, quæ eum genuit,
salutaverunt. Expofuit verò Sanctus Patriarcha
Tharasis. Conspiciamus fratres, qualiter dixerit,
QUIA SALUTAVERUNT: Quod & nos honoris affectu
facere debemus. Nam latria nostra ad unum Deum
refertur.*

Actio quinta ejectionis ab Imperatore Leone Isau-
ro sacræ imagines restituit Ecclesiis, unam in
medio positam adorans cum hisce exclamationibus.
*A sanctis Patribus edocti venerabiles imagines
salutamus. Ab eis ducti adorationem, quæ per ho-
norem fit, eis impendimus. Credentes in unum
Deum in Trinitate laudandum, honorabiles imagines
salu-*

salutamus. Nos venerabiles iconas salutamus. His,
qui non salutant sanctas & venerabiles imagines,
anathema.

Actio sexta legit & probavit doctissimam con-
venticuli Iconoclastici refutationem, habentem
inter cætera. *Sanctas imagines Christiani neque
Deos nominarunt, neque ut Diis deservierunt, ne-
que ab illis expectant Divinum judicium, neque
spem salutis suæ in eis aliquando habuerunt, nisi ad
recordationem & monimen eas habentes, & amore
circa earum principalia flagrantes: Has & ample-
cti sunt, & honoranter adoraverunt, non tamen
Divinæ his servitutis vel cultus officium impende-
runt, sed neque aliis quibuslibet rebus. Et insi-
a Iconoclastas, sacræ imagines ad idola abjicien-
tes, graviter notat eadem refutatio, & pergit.
Nullus Christianorum hominum, qui sub cælo sunt,
imagini cultum servitutis exhibuit: Pagana est enim
ista fabulatio, & demonum adinventio, atque
opus actionis Satbanicæ. Perit hoc Christi adven-
tu. Servitus nunc in spiritu & veritate est. Diversa
autem, quæ Deo exhibentur, ad memoriam videlicet
ejus & Sanctorum ipsius, habet Ecclesia reposita:
Ex quibus etiâ imaginum est factura. Imagines
sunt ex signis istis, quibus Deum & Sanctos
Ecclesia veneratur, & quæ congruo ut signa,
nequaquam pari cum significatis, honore im-
partit.*

Habet tandem conclusio operis. *Sentimus bo-
num & optimum esse, venerabilium imaginum pos-
tationem in Ecclesia fieri, & spiritualiter reduci per
bas ad principalium suorum memoriam, atque istas
propter eorumdem honorificentiam & salutare &
amplecti, ac debitam adorationem impendere. Sive
ergò alicui sit salutationem gratum vocare, sive ad-
orationem; hoc ipsum enim utrumque est: Nisi forte
quis adorationem, quæ secundum latriam exhibetur,
intelligat. Alia enim est hæc, ut multipliciter est
ostensum. Nec instantia satbanica sit erga adora-
tionem earum, neque formido iniquæ suspicionis ha-
bens occasionem, quia si accessero imaginem salutatu-
rus, invenior latriam, quæ in spiritu est, huic
impendere. Absit suspicio hæc. Porro hi, qui di-
cunt imaginæ formationes sufficere in commemorato-
nem tantum habere, & non etiâ ad salutationem,
unum recipientes, alterum reprobantes, per hoc
semi-pravi, partimque mendaces & partim veraces
demonstrantur, alius quidem vera confidentes, &
alias depravantes. Et ò insensibilitatem horum.*

Divisa in partes aduersas, solenni hæreseon-
more, fuit secta Iconoclastarum, seu sacræ im-
aginibus aduersantium. Postrema ista laudatæ
refutationis verba impetunt mediam ac molli-
orem quamdam Errorum, qui Iconoclastæ vocari
non possunt, factionem, admittentem sacræ
imagines in Ecclesiis statui, verum ad solam ad-
spicientium, indoctorum præsertim, instru-
ctionem seu commemorationem, alienas ab
omni veneratione, etiâ salutatoria. Funda-
bant se in quibusdam Sanctorum Patrum testi-
moniis, præsertim litteris Sancti Gregorii Ma-
gno ad Serenum Episcopum Massiliensem. Ad
nos pervenit, quod Fraternitas vestra quosdam
Epistol. 111. imaginum adoratores aspiciens, easdem Ecclesiæ
imagines confregit atque projecit. Et quidem ze-
Christ. Lupi Oper. Tom. III

lum vos, ne quid manu factum adorari possit, ha-
buisset laudamus, sed frangere easdem imagines non
debuisset indicamus. Idcirco enim pictura in Ecclesiis
adhibetur, ut hi, qui litteras nesciunt, saltem in
parietibus videndo legant, quæ legere in codicibus
non valent. Tua ergo Fraternitas & illas servare,
& ab earum adoratione populum prohibere debuit, quæ-
tenens & litterarum nescii haberent undè scientiam
historiæ colligerent, & populus in picturæ adoratione
non peccaret. Et in alia Epistola. Perlatum ad L. 9. Epist.
nos fuit, quod inconsiderato zelo successus Sanctorum
imagines sub hac quasi excusatione, ne adorari de-
buisset, confregissent. Et quidem quia eas adorari
vetuisset, omnino laudavimus; fregisset verò repre-
hendimus. Dic Frater, à quo factum Sacerdote
aliquando auditum est quod fecisti? Si non aliud, vel
illud debuit te revocare, ne despectis aliis fratribus
solum te sanctum & esse crederes sapientem. Aliud
est enim picturam adorare, aliud per picturæ histo-
riam quid sit adorandum addiscere. Nam quod le-
gentibus Scriptura, hoc idiotis præstat pictura cer-
nentibus: Quia in ipsa etiâ ignorantes vident quid
sequi debeant, in ipsa legunt qui litteras nesciunt.
Undè & præcipue gentibus pro lectione pictura est.
Quod magnopere à te, qui inter gentes habitas, at-
tendi debuerat, ne dum recto zelo incautè succende-
ris, ferocibus animis scandalum generares. Frangi
verò non debuit, quod non ad adorandum in Ecce-
lesiis, sed ad instruendas solummodo mentes nescien-
tium fuit collocatum. Multis suadere pergit hanc
conclusionem. Et in Epistola ad Secundinum
monachum, sibi imagines Sanctorum donari &
transmitti postulantes. Valde nobis tua postulatio
placuit, quia illum toto corde quæris, cujus imagi-
nem præ oculis habere desideras, ut te visio corpora-
lis quotidiana reddat exercitatum, & dum picturam
illius vides, ad illum animo inardescas, cujus ima-
ginem videre desideras. Ab re non facimus, si per
visibilia invisibilia demonstramus. Scio quod imagi-
nem Salvatoris nostri non ideò petis, ut quæ Deum
colas, sed ob recordationem filii Dei in ejus amore
recalescas. Et nos quidem non quasi ante Divinitatem
ante illam prosternimur, sed illum adoramus,
quem per imaginem aut natum, aut passum, sed &
in throno sedentem recordamur. Et dum nobis ipsa
pictura, quasi Scriptura, ad memoriam filium Dei
reducit, animum nostrum aut de resurrectione læti-
ficat, aut de passione demulcet. Ex similibus ergò
perperam intellectis Patrum testimoniis quidam
fatebantur imagines esse utiles, ac fructuosè po-
ni in Ecclesiis, verum ad solam idiotarum in-
structionem, adeòque nullam venerationem, ne
quidem salutatoriam posse illis impendi. Quem
errorem postea resumpserunt quidam Episcopi
Francorum.

At certum est Sanctum Gregorium ab illis non
fuisse intellectum. Etenim in posteriori ad Sere-
num Epistola disertè damnat solam incompeten-
tem imaginum adorationem. Ast quæ ista in-
competentia? Quidam populum Massiliensem
idololatricæ superstitionis accusant, ac æquipa-
rant Simoni mago, de quo in libro de hæresibus
Sanctus Augustinus: *Jovem se credi volebat; Ma-
nervam verò quamdam meretricem Selenem, quam
sibi sociam scelerum fecerat, imaginesque & suam &
eiusdem*

Cap. 42.

ejusdem meretricis discipulis suis præbebat adorandas, quas & Romæ tamquam Decorum simulacra auctoritate publica constituerat. Ac nunquam id credidero de Massiliensibus. Existimo fuisse illam incompetentem, adversus quam statuit Moguntina Synodus Sebastiani Archi-Episcopi, habita sub Pontificatu Pauli tertij. Cùm utilis & legitimus imaginum usus intra eos limites contineri meriti debeat, ut simplex populus non ipsas imagines adorare, aut fiduciam ullam in eis ponere, sed quem adorare, quosque honorare, & undè omnia bona sperare debeat, per imagines discat recordari. Nos pravæ superstitionis viam præcludere volentes omnibus locorum Ordinariis injungimus, ut si forte in territorij suis ad imaginem aliquam concursus fieri, & homines ad ipsius imaginis figuram respectum habere, & quasi quamdam Divinitatis opinionem illi tribuere animadvertierint, ipsam imaginem pro qualitate causæ aut tollant, aut mutant, & aliam à prima notabili quantitate differentem reponant, ne rudis populus in intellectu suo depressus, & idè per media corporalia ad Divina erigendus, spem suam contra Ecclesie intentionem in corporali, & quidem certa imagine privata phantasia atque inhaesione collocet, quasi in illa sit quedam necessitas, ut per eam, & non aliter, inducatur Deus, & Sancti id facere quod petuntur. Verùm hec omnia de Theologorum & sapientissimorum virorum sententia, ut sic salubri Ordinariorum providentia à pernicioso idololatriæ sceleris populi præservetur simplicitas.

Cap. 34.

Eundem abusum in libro de moribus Ecclesiæ Catholicæ notat Sanctus Augustinus, alloquens Manichæos. Nolite mihi colligere professores nominis Christiani, nec professionis suæ vim aut scientes, aut exhibentes. Noli consecrari turbas imperitorum, qui vel in ipsa vera religione superstiosi sunt, vel ita libidinis dediti, ut oblitii sint quid promiserint Deo. Novi multos esse sepulchrorum, sacras Martyrum reliquias continentes, & picturarum adoratores. Esse dicit superstitionem, non plenam idololatriam. Et jure merito. Sub Sereni itaque Episcopatu eidem errori carnaliter serviebant quidam è populo Massiliensi, atque ita frequentibus apud se Paganis dabant idololatriæ suspicionem, scandalum, & fomenta, quæ ille ablata volens omnes sacras imagines zelo incondito destruxit. Hinc melior ejusdem populi pars ab ejus se communionem retraxit, movitque Sanctum Gregorium ad litteras jam adductas.

L. 7. indic. 2. Ep. 5.

Sanctus, inquam, Gregorius istam solummodò incompetentem, qua Christianus populus signis tamquam rebus ferviliter inhærebat, adorationem dampnavit. Etenim in litteris ad Januarium Calaritanum in Sardinia Archi-Episcopum graviter culpât Petrum quemdam ex Judæo novellum fidelem, qui sequenti die baptismatis sui, hoc est, Dominico, in ipsa festivitatis Paschali, imaginem Dei genitricis & venerandam Crucem posuerat, quasi Christianitatis titulum in Judæorum synagoga violenter invasa, eisdemque mandat cum ea, qua dignum est, veneratione offerri, & omnia in pristinum statum reformari. Palàm docet imagines istas esse venerandas, veneratione salutatoria. Petrus ille imitatus fuerat quosdam inconditos spectaculorum otores monachos, ad-

versum quos statuit in lege ad Julianum Prætorio Præfectum, existente in Codice Justiniani, Leo Augustus, Decernimus, ut posthac neque monachi, neque quicumque alii, cujuscumque status atque fortunæ, in ædes publicas vel in quæcumque loca populii voluptatibus fabricata, venerabilem crucem & sanctorum Martyrum reliquias illicitè inferre conentur, vel occupare audeant ea, quæ ad publicas causas vel ad populi oblectamenta constructa sunt. Fixa enim Crux habebat Regij tituli virtutem, & quemvis locum Deo vendicabat. Eam deinceps à solis Episcopis figi merito mandat Leo Augustus. Ex ista lege Sanctus Gregorius Januarius scripsit.

L. 1. tit. 3. Cap. 26.

Quis Christianæ adversus Judaicam ac gentilem servitute libertatis acrior vindex, quis ferventior Christiani populi à signis ad res traductor esse queat Sancto Augustino? Et tamen ille in litteris ad Severum, suum in Donati parte sanguineum, damnat quidem Donatistas, quod fideles ex Orientali Ecclesia venientes rebaptizarent; quod tamen illatam eis indè terram adorant, omnino probat & laudat. Ejus terræ venerationem miram & variam prædicat etiam in libris de civitate Dei. Eisdem in libris ait Judæos Arcam suam fuisse legitimè veneratos: Veneratione religiosa. Et in tractatibus supra Sancti Joannis Evangelium ait de terra Hierosolymorum: Ibi sunt vestigia Domini, modò adorantur, ubi novissimè stetit, undè ascendit in cælum. Vestigia ista sunt figuræ Dominicorum pedum. Et in libro de decem chordis scribit de quavis imagine. Undè facit tibi injuriam, qui voluerit fortè lapidare tuam tabulam pictam, in qua imago tua est in domo tua inaniter posita ad vanum honorem tuum, nec sentiens, nec videns, nec loquens? Si quis illam lapidet, nonnè in res factam esse contumeliam attendis? Etiam illi factus honor tibi imputatur. Sanctorum Apostolorum Petri & Pauli imagines fuisse tunc passim in nostris Basilicis affirmat in libris de consensu Evangelistarum. In Psalmi centesimi decimi tertii enarratione exponit cultum sacris vasis deferri consuetum: Numquid eis supplicamus, quia per ea supplicamus Deo? Ità supplicamus non imaginibus, sed Deo ante visas imagines. Hinc eas, quod & de Judæorum Arca dixit, debita ipsis dumtaxat veneratione honoramus: Longè inferiori, quam debeatur rebus primitivis.

Epistol. 170.

L. 1. tit. 3. L. 10. Cap. 26. Tract. 48.

Cap. 11.

L. 1. tit. 3.

Cap. 7.

Cap. 2.

Act. 4.

Quocirca in præsentis Synodi ad Joannem octavum Pontificem præfatione rectè adversum Francorum Episcopos dicit Anastasius Bibliothecarius: Quæ super venerabilium imaginum adoratione præfens Synodus docet, hæc & Apostolica Sedes vestra, sicut nonnulla scripta innuunt, antiquiùs tenuit, & universalis Ecclesia semper venerata est, & hæcenus veneratur. Eandem namque doctrinam tradunt in litteris ad Imperatorem Leonem Isaurum Sanctus Gregorius Papa secundus, in variis per hanc Synodum lectis & probatis Epistolis Sanctus Germanus Patriarcha Constantinopolitanus, ac præsertim Sanctus Joannes Damascenus, & in libris de fide orthodoxa, & in tribus de imaginum cultu orationibus, confirmans testimoniis plurimorum Patrum. Adorationis generatim

Orat. 1. Orat. 3.

Orat. 1.

Latriæ ac Dulciæ vrbalem, non realem usum carpit.

Epistol. 1.

Cap. 7.

Cap. 2.

ratum sumptæ dat duas definitiones. Adoratio est submissionis & honoris nota. Adoratio est animi ceditis, id est, summissi atque humilis significatio. Addit. Adorationis genera sunt complura. Primum genus est, quod per latriam, quam soli Deo natura adorando tribuimus, exhibetur. Et iterum: Aliud est latriæ cultum exhibere, aliud honoris gratia in aliqua dignitate constituti venerari. Hoc secundum genus dividit in septem species juxta septicem speciem rerum creaturarum adorabilium. Eas inter ponit Sacerdotes, Reges, homines justos, amicos, Ecclesiæ, loca Domini Jesu operibus illustrata, sacra vasa, sanctos libros, imagines Sanctorum, & concludit: Neminem oportet ut Deum adorare, nisi eum, qui natura Deus est; omnibus autem jam dictis personis, rebus, signis honorem debitum habere propter Dominum. Proindè uti sacrosanctæ Crucis, ejusque ac Domini nostri Jesu Christi imaginibus non latriæ, ità nec aliorum Sanctorum figuris dulciæ cultum impendimus; sed & his & illis, quoniam diversæ dignitatis sunt, honorem congruum venerabundè salutationis. Assiduè adfirmat & demonstrat hanc esse Apostolicam, sine scripto relictam Ecclesiæ, traditionem. Et hinc ad Leonem Augustum scribit laudatur Gregorius secundus. Obiit scholas eorum, qui elementis imbuntur, & dic, EGOM SUM EVERSOR IMAGINUM: Et confestim tabellas suas in caput tuum projicient. Quia nempe Apostolica traditio est altissimè etiam puriorum animis Divinitus infixa. Addit ante Christi Domini, Christo fili Dei vivi miserere nobis; ante Deiparæ ac aliorum Sanctorum imagines rectè à nobis, dici, Intercede pro nobis. Quia nempe diversæ istæ imagines sunt quasi diversi Litaniarum libri, non quibus, sed ex quibus fundimus istiusmodi orationes.

Quæstio est, Quomodo Synodus definiat facris imaginibus, idque ex antiqua consuetudine, rectè offerri lumen & incensum? Ratio dubitandi est auctoritas Sancti Augustini in libro de hæresibus dicentis de Hæresiarcha Carpocrate: Sed et ipsius fuisse traditur quedam Marcellina, quæ colebat imagines Jesu, & Pauli, & Homeri, & Pythagoræ, adorando, incensumque ponendo.

Respondet in libro adversus Vigilantium Sanctus Hieronymus. Cereos non clara luce accendimus, sicut frustra calumniaris, sed ut noctis tenebras hoc solatio temperemus, & vigilemus ad lumen, ne cæci tecum dormiamus in tenebris. Quod si aliqui propter imperitam vel simplicitatem secularium hominum, vel certè religiosarum faminarum, de qui-

bus verè possumus dicere, CONFITEOR, ZELUM DEI HABENT, SED NON SECUNDUM SCIENTIAM, hoc pro honore Martyrum faciunt: Quid indè perdis? Causabantur olim & Apostoli, quod periret unguentum, sed Domini voce correpti sunt. Neque enim Christus indigebat unguento, nec Martyres lumine cereorum, & tamen illa mulier in honorem Christi fecit, devotioque mentis ejus recipitur. Et quicumque accendunt cereos, secundum fidem suam habent mercedem, dicente Apostolo, UNUSQUISQUE IN SUO SENSU ABUNDET. Idololatrias appellas hujusmodi homines? Non diffiteor, omnes nos, qui in Christo credimus, de idololatriæ errore venisse: Non enim nascimur, sed renascimur Christiani. Et quæquam colebamus idola, nunc Deum colere non debemus, ne simili eum videamur cum idolis honore venerari? Illud fiebat idolis, & idcirco detestandum est; hoc fit Martyribus, & idcirco recipiendum est. Hæc verba, Illud fiebat idolis, exponit in commentariis Esaiæ Prophetæ, agens de Gentilium Diis Laribus: Ipsa Roma urbis Domina in singulis civitatis insulis & domibus tutelæ simulacrum cereis olim venerabatur & lucernis. Christiana fides superstitionem in religionem demutavit. Nam & Sanctus Gregorius Magnus Secundino monacho misit aloen, thymiam, styracem, & balsamum, sanctorum Martyrum corporibus offerenda. Et monachos, sacras in cella sua imagines accenso lumine honorare consuetos, laudat in prato spiritalium Sanctus Sophronius. Etiam in basilicis easdem ità honorari consuevit docent exempla, testimoniaque plurima, & in libris de civitate Dei Sanctus Augustinus. Rationem dat Sanctus Germanus Patriarcha Constantinopolitanus in litteris ad Thomam Claudopolitanum Episcopum, Honoradiæ Metropolitam, lectis & probatis à quarta Actione hujus Synodi. Nec illud scandalizet quosdam, quod ante imagines Sanctorum concinnatio luminariorum & suavis odoris thymiamata stant. Symbolicè namque talia celebrari ad honorem illorum excogitata sunt, quorum cum Christo requies est, quorum honor in eum recurrit, hoc probante Basilio sapiente, quia honor circa bonos conservorum approbationem habet benevolentia erga communem exhibitæ Dominum. Indicia sunt namque sensibilia lumina Divini & sine materia luminis dati. Porro aromatum incensum est purissimè & rotius Sancti Spiritus inspirationis & repletionis insigne. Sanctus itaque Augustinus in Marcellina Carpocratiana non fidelem incensum usum, sed gentilem ac hæreticum idololatriæ superstitionis abusum dampnavit.

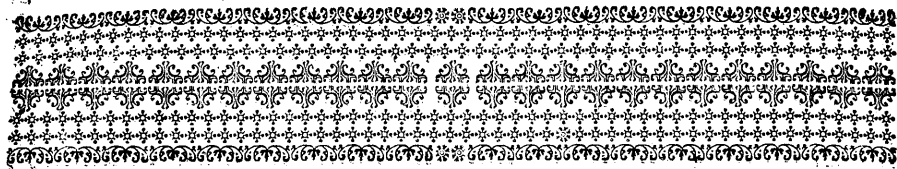
Cap. 57.

L. 7. indic. 2. Ep. 54.

Cap. 180.

L. 22. c. 8.

CANONES CONCILII SEPTIMI GENERALIS.

CANON PRIMUS.

His, qui sacram fortiti sunt dignitatem, testimonia & directiones Canoniarum præceptionum formæ consistunt. Quas libenter suscipientes cum Deiloquo David canimus ad Dominum Deum dicentes: *In via testimoniorum tuorum delectatus sum, sicut in omnibus divitiis. Et mandasti justitiam testimonia tua in æternum: Intellectum da mihi, & vivam.* Et si in æternum prophetica vox mandat nobis custodire testimonia Dei, & vivere in illis, immaculata profectò et immota permanent. Et quia Dei inspector Moyse ità dixit: *In illis non est addendum, & ab eis non est auferendum.* Et divinus Apostolus in eis gloriatus clamat. *In quem desiderant Angeli prospicere.* Et, si Angelus evangelizaverit vobis, præter quod accepistis, anathema sit. His ità se habentibus et protestantibus, exultantes in eis sicut qui invenit spolia multa, divinos Canones amplectabiliter in pectore recondamus, et integram illorum præceptionem ac immobilem teneamus; tam scilicet illorum, qui ab almis et laudabilissimis Apostolis Sancti Spiritus tubis editi sunt, quam eorum qui à sex sanctis et universalibus Synodis, atque his Conciliis, quæ localiter collecta sunt, in expositionem hujusmodi decretorum promulgati sunt, nec non et eorum, qui à sanctis Patribus nostris prolati fuisse probantur. Ab uno enim eodemque spiritu illustrati definierunt quæ expediunt, et quidem quos anathemati transmittunt, et nos anathematizamus, quos verò depositioni, et nos deponimus; quos autem segregationi, et nos segregamus. Porro quos epitimio, id est, pænæ, tradunt, et nos quoque simili modo submittimus. Sine avaritia namque sint mores; contenti præsentibus; Paulus apertè clamat divinus Apostolus, qui in tertium cælum ascendit et audivit ineffabilia verba.

SCHOLIUM.

Ecclésiastici Canones legitimi rectè vocantur Divini. Eos namque Sanctus Leo Magnus in litteris ad Anastasium Theffalonicensem Episcopum dicit esse *Spiritu Dei conditos & totius mundi reverentia consecratos.* Verùm Constantinopolitani, Chalcedonenses, vulgares Apostolici, & præsertim Trullani Canones, quos Apostolica Sedes dudum abiecit, longè absunt ab ista dignitate. Eorum quosdam nunquam, quosdam dumtaxat dispensatoriè coacta admisit. Porro & omnes Trullanos, & singulos in ejus primo expressos Canones præfens noster confirmat, atque ità omninò excedit. Nam & hæ voces, *Immutata permanent*, improbant Trullanorum Canonum factam à Constantino Papa discretionem, quorundamque dumtaxat ratihabitionem.

Epitimiogum meminit etiam Canon decimus sextus, & ad Synodum octavam supplex, è schismate Photiano rediens, dixit Theodorus Synopæ Episcopus: *Non solum Epitimiis digni sumus, sed & pœnis.* Et ejusmodi Episcopis in Ecclesiæ gratiam recipiendis præscriptus ab Adriano secundo Pontifice libellus habebat: *Nosmet in hanc sanctam Synodum projecimus, profertentes etiam accepturos nos esse libenter à sanctissimo summo Sacerdote nostro Epitimum definitum.* Et Sancto Ignatio Patriarcha Constantinopolitano interloquente, Epitimia, quæ indicta sunt iis, qui ceciderunt, Episcopis, & Presbyteris, & Diaconis, & Subdiaconis, ab hac sancta & universali Synodo, in audientiam omnium legantur; ejus Diaconus atque Notarius Stephanus legit. *Sit remedium & salutem animæ ferens, ac valdè discretum Epitimum Sacerdotum, qui per multam consuetudinem ceciderunt. Si quidem carnibus vescantur, abstinere se à carne, caseo, & ovo, ii verò, qui carnes non comedunt, abstinere à caseo, & ovo, & piscibus, quarta feria & pasceve, edere legumi-*

na cum oleo & paucò vino, facereque genuflexiones quinquaginta per singulos dies, & dicere KYRIE ELEISON centies, & DOMINE PECCATI VI, centies, & DOMINE IGNOSCE MIHI PECCATORI, centies, recensereque sextum Psalmum, & trigessimum septimum. Hæc mandò tibi custodire usque ad Christi nativitatem. Non autem habeas potestatem ministrandi, nec quoquo modo agendi quæ sunt Sacerdotum: Et tunc in natalitiis magni Dei & Salvatoris Jesu Christi recipies Sacerdotium tuum, & mecum eris Sacerdotio fungens immortalis æterno Deo. Pro quibusdam gravium in Sanctum Ignatium rebellionis ac aliorum criminum reis aliud Epitimum legit idem Stephanus. Esse illos in duobus annis extra Ecclesiam, & in aliis duobus annis intra Ecclesiam audire Divinas Scripturas usque ad catechumenos, non tamen ullo modo communicare, sed abstinere à carnibus & vino quatuor annis, præter Dominicos dies & Dominicas festivitates, & in aliis tribus annis stare cum fidelibus, & mereri Divinam communionem, in solis Dominicis solennitatibus cum elemosinis & orationibus, atque jejuniis, adè ut tribus diebus hebdomadis, secunda videlicet, quarta, & sexta feria abstineant à carnibus & vino. Rectè igitur ait Anastasius Bibliothecarius in scholiis marginalibus octavæ Synodi. Epitimia multi quidem increpationes interpretantur, sed isto & multis in locis pro pœnis ponuntur, quas Ecclesia unicuique pro qualitate culparum præcipit observandas, utpotè jejunia, solum, abstinentiam ciborum, genu flexiones, & his similia. Et præsentem Canonem latinè reddens dicit: Epitimia, id est, pœnas, in satisfactionem impositas. Quatuor solennibus ac admodum laboriosis, quas Christianorum nimia pacatis temporibus multitudo dudum ferre non potuit, publicæ poenitentiae stationibus hæc apud Græcos Epitimia successerunt, & quandoque, uti ex posteriori per Stephanum Diaconum lecto decreto liquet, incluserunt quamdam istarum stationum figuram potius, quam plenam veritatem.

CANON II.

Quoniam psallentes repromittimus Deo: *In justificationibus tuis meditabor, non obliviscar sermones tuos:* Omnes quidem Christianos hoc fervare saluberrimum est; sed præcipuè hos, qui hierarchicam consecuti fuerint dignitatem. Undè definimus omnem, qui ad Episcopatus provehendus est gradum, modis omnibus psalterium nosse; ut ex hoc etiam omnis Clericus, qui sub eo fuerit, ità moneatur et imbuatur. Inquiratur autem diligenter à Metro-

lita, si in promptu habeat legere scrutabiliter et non transitorie tam sacros Canones et sanctum Evangelium, quam divini Apostoli li- brum, et omnem Divinam Scripturam; atque secundum Dei manda- ta conversari et docere populum sibi commissum. Substantia enim Sacerdotii nostri sunt eloquia Divinitus tradita, id est, vera Scri- pturarum Divinarum disciplina, quemadmodum magnus perhibet Dio- nysius: Quod si disceptaverit, nullatenus consecratur. Ait enim propheticè Deus: Tu scientiam repulisti, & ego repellam te, ne Sacer- dotio fungaris mihi.

SCHOLIION.

Epist. 4. Omne Psalterium memoriter discere fuit olim obligatio omnium Clericorum, monachorum, ac sacrarum Virginum, etiam extra monasterium ac monasticam professionem degentium in propriis aut paternis ædibus. Hinc ad Rusticum monachum scribit Sanctus Hieronymus: Discatur Psalterium ad Verbum. Et ad nobilem virum Gaudentium, tradens regulam Pacatula filiola, ex utero per parentes Deo oblata: Cum virgunculam septimus annus ætatis exceperit, discat memoriter Psalterium. Causam dat in litteris ad Eustochium, laudans disciplinam ac Moniales Hierosolymitani monasterii extructi à Sancta Paula Romana. Manè, hora tertia, sexta, nona, vespere, noctis medio per ordinem Psalterium memoriter cantabant: Hinc non licebat cuiquam Sororum ignorare Psalmos. Quin immò ea fuit pietas omnium passim fidelium laicorum. Hinc enim idem Doctor de barbaris Hunnis, fidem nostram complecti incipientibus, scribit ad Lætiam matronam: Hunni discunt Psalterium. Ut potè in omni labore dulcissimum & usitatum fidelibus celeuma. Nam nobilis adolescens Licentius etiam in secretis ad naturæ necessaria locis cantabat Psalmos, & à pia matre Monica de hac incompetenti delatum Ord. c. 7. Sanctus Augustinus cum laude absolvit. Ità Agneti Augustæ, Henrici quarti Imperatoris matri, roganti: Utrum liceret homini inter ipsam debiti naturalis egeriem aliquid ruminare Psalmorum, licere respondit Sanctus Petrus Damiani, Sancti Prophetæ Job in sterquilinio, & Sanctæ Agnetis Martyris exemplo Dominum in lupanari laudantis. Hæc tamen cum obligatione pietas pedetentim transit ad solos Episcopos, Clericos, & monachos, de quibus statuit octava Synodus Toletana: Nullius cuiuscumque dignitatis Ecclesiasticæ deinceps percipiant gradum, qui non totum Psalterium, vel canticorum usualium & hymnorum perfectè noverint supplementum. Quod ipsum repetunt undecima Toletana, & Coyacensis in eadem Hispania Synodus, habita sub Papatu Sancti Leonis noni. Et Joannem Ecclesiæ Ravennatis Electum cassavit Sanctus Gregorius Magnus, L. 4. Epist. 45. quod esset Psalmorum nescius: Hæc enim res cum minus sui studium habere demonstrabat. Et de Joan-

ne Diacono, ad Balnei Regii Episcopatum electo, scribit ad Eulogium Clusinum Episcopum, dictæ vacantis Ecclesiæ Visitatorem: Requirendum est, si in opere Dei studium habuit, & Psalmos novit. Etiam Rusticum Diaconum, Ecclesiæ Anconitanæ Electum, cassavit, quod licet vir esset vigilans, tamen Psalmos ignoraret. Et Gregorium tertium Pontificem, præsentis Synodi temporibus vicinum, quod totum Psalterium memoriter nosset, laudat Anastasius Bibliothecarius. Porro Imperator Leo Isaurus, ac ejus successor & filius Constantinus Copronymus, suas adversus Deum impias cogitationes adimpleruri, Episcopales cathedras impleverant hominibus vanis, imperitis, vertumnis, adulatoribus, irreligiosis, Ecclesiam ac quævis Episcopalia munia fastidientibus, immò & aversantibus. Hinc neminem Episcopatum admovendum statuit præsens Canon, nisi Psalmorum plenè peritum, Ecclesiamque frequentare ac Divina officia decantare paratum. Et jure merito. Episcopus enim in quovis bono opere, adeoque & in cantu Ecclesiastico, esse debet sui Cleri & populi Dux, norma, magister. Insuper in promovendo Episcopo requirit Synodus, ut scrutabiliter, & non transitorie legere sciat sacros Ecclesiæ Canones. Etenim ad Maximum ac Severum Brutiorum Episcopos scribit Innocentius primus Pontifex. Ecclesiasticorum Canonum norma nulli esse debet incognita Sacerdoti, quia nesciri hæc à Pontifice, satis est indecorum. Et Sanctus Celestinus ad Calabriæ & Apuliæ Episcopos: Nulli Sacerdotum liceat suos Canones ignorare. Et quarta Synodus Toletana: Sacerdotes sciant Canones. Quod ipsum mandant tertia Synodus Turonensis, secunda Remensis, Moguntinæ sub Carolo Magno habitæ præfatio, & secunda Cabilonenfis. Neonem Isauriæ Metropolitanam, quod homines Canonum imperitos in Episcopos consecrasset, deponit apud Hermianum Zozomenum Synodus Seleuciensis. Et hinc Episcopo à se consecrato Metropolitanus publice olim in Ecclesia in manus dabat librum sacrarum Canonum, assidue volutandum, uti in præfatione Epistolæ adversus Hincmarum Episcopum Laudunensem testatur Hincmarus Archi-Episcopus Remensis.

Nosse præterea debet Episcopus omnem sacram Scripturam. Nihil & antiquæ & novæ legis

gis litteræ, omnesque Ecclesiæ Patres & Canones frequentius aut ardentius inculcant. Apostolum, adfirmantem in Ecclesia à Domino positos & Doctores & Pastores, exponens in Epistolæ ad Ephesios commentariis Sanctus Hieronymus rectè ait distincta quidem, sed individue connexa esse ista officia, neminemque adsumendum ad Pastoris nomen, nisi Doctorem, qui docere possit quos pascit. Neque refert, quod solam docibilitatem in Episcopo requirere videatur idem Apostolus, scribens ad Timotheum. Oportet Episcopum esse doctilem. Etenim in Græco est vox, δὲδαιτῆς, quæ non ut interpretatur Latina simpliciter, significat doceri capacem, sed capacem docere. Porro doctrina nostra non est alia, quàm sacra utriusque legis Scriptura: Quam Dei Verbum, & traditum & scriptum. Quis nesciat Alexandri secundi ac Gregorii septimi temporibus omnem Europæ Ecclesiam fuisse sedissimam? Causam dat Sanctus Petrus Damiani, quod Episcopi sacrarum Scripturarum eloquia nescirent, sed sola legum scita & forensis litigium. Ejusmodi namque Episcopos, quales & supra memoratus Neon promoverat, passim inconsideratè & dissolutè vivere adfirmat præfata Synodus Seleuciensis. Et sacras litteras, & Ecclesiasticos Canones Episcopus scire debet scrutabiliter: Hoc est, & intelligere, & assiduo studio adhuc scrutari. Merito sanè in Epistolæ ad Titum commentariis laudatus Hieronymus graviter arguit Episcopos, qui inertia se, & otio, & somno dantes, putant peccatum esse, si Scripturas legerint, & eos, qui in lege Domini meditantur die & nocte, quasi garrulos inutilesque contemnunt. Atticum Constantinopolitanum Episcopum laudat Socrates, quod in evolvendis veterum Patrum, sacras litteras elucidantium, scriptis esset assiduus, & noctes teneret. Etiam Sanctus Augustinus frequenter fatetur se noctes integras lucubrasset. Natalis Salonæ in Dalmatia Archi-Episcopus pessimè administravit: Causam edicit Sanctus Gregorius Magnus, quod nequaquam lectioni studeret, ideoque Ecclesiastici ordinis usum ignoraret. Eius frivolas excusationes egregie refutat. In Sancti Aggæi Prophetæ commentariis Sanctus Hieronymus id præsertim requirit in illis, qui cum non plena scientia Episcopalem cathedram ascenderunt. Saltem, inquit, illud habeant, ut postquam Sacerdotes fuerunt ordinati, discant legem Dei, ut possint docere quod didicerint, & avegant scientiam magis quàm opes, magisque noctes & dies in Scripturarum tractatu, quàm in ratiociniis & supputatione consumant. Addit Canon horum omnium causam: Quia substantia Sacerdotii nostri sunt eloquia Divinitus tradita, id est, vera Scripturarum Divinarum disciplina. Addit enim laudatus Hieronymus in eisdem commentariis. Si Sacerdos est, sciat Legem Domini; si ignorat legem, ipse arguit non esse Domini Sacerdotem. Sacerdotis enim est scire legem, & ad interrogationem respondere de lege. Et ad Hispaniarum Episcopos scribit Hormisdæ Pontifex. Nec leve nec vacuum fuit, quod nec apud veteres

quidem nisi Levitici generis viri, ad sancta admittebantur altaria, ne pessimè, meritis contemptis, aut pretio aut presumptione ad sacros cultus impar accederet. Tunc migrabant per illam prærogativam familiarum ad instituta Cultorum, nunc est doctrina pro genere. Quod illis fuit nasci, hoc nobis imbuti. Illos tabernaculo dabat natura, nos Altaribus parturitis disciplina. Pergit Canon: Quod si disceptaverit, nullatenus consecratur. Et iterum: Inquiratur à Metropolitanano, &c. Similem Canonem habemus à tertia Synodo Francorum Valentina. Si à servitio pii Principis nostri aliquis Clericorum venerit, ut alicui civitati præponatur Episcopus, timore casto sollicitè examinatur: Primum, cujus vitæ sit; deinde cujus scientiæ. Et vigore Ecclesiastico sub oculis Dei omnipotentis agat Metropolitanus in hac parte, Episcopus sicut Dei ministris auxiliium ferentibus, ne maculata vitæ, & pompis sæculi turbidus, & simonia ca hæres pollutus, humilibus & mundis Christi membris, Ecclesiæque ipsius supponatur Episcopus. Nec præsumat illiteratum, & cupiditate nimia concatum, redditurus facti sui rationem, populo Dei præficere. Valentinus Francos à Carolo Calvo Rege, præsens Canon Græcos à dictis duobus Augustis promotos è foricibus Palatinis indignos Episcopos impetit, omnem deinceps promovendum mandans non solummodò Psalterii, cantus Ecclesiastici, Sacrorum Canonum, ac Divinarum Scripturarum esse peritum, sed & desuper examinari à Metropolitana, cogique ad juratam de diligenti studio, docendo populo, & frequentandis ac decantandis Divinis in Ecclesia laudibus professionem. Qui disceptaverit, id est, ejusmodi professionem non lubens fecerit, nullatenus consecratur. Et jure merito. Ignaros enim ac ineptos Episcopos iniquo populo dari in pœnam, ac esse Divini furoris crudele flagellum, rectè docet laudata Synodus Valentina. Rectè item præsens Canon Episcopatum vocat summum Sacerdotium. Eodem enim modo vocat Synodus Taurinensis: Ordinatio summorum Sacerdotum. Et in litteris ad Himerium Terracenensem Archi-Episcopum Siricius Pontifex: Summi Antistes. Et in litteris ad Synodum Toletanam Innocentius primus: Honor summi Sacerdotii. Et in decimo sermone de quadragesima Sanctus Leo: Summi Antistes, & secundi Ordinis Sacerdotes. Passim ità Patres loquuntur. Errant, qui Romanæ Ecclesiæ Primatui id putant adversum. Rationem dat Sanctus Leo Magnus in litteris ad Anastasium Episcopum Theffalonicensem. Connexio Christiani corporis concordiam exigit Sacerdotum: Quibus etsi dignitas non sit communis, est tamen ordo generalis. Quoniam & inter beatissimos Apostolos in similitudine honoris fuit quedam discretio potestatis. Et cum omnium par esse electio, uni tamen datum est, ut omnibus præemineret. Itaque non à jurisdictionis potestate, in qua grande & varium discrimen, sed à consecratione, in qua pares omnes, Episcopi vocantur summi Sacerdotes.

CANON III.

Omnis electio à Principibus facta Episcopi aut Presbyteri aut Diaconi irrita maneat secundum regulam, quæ dicit; *si quis Episcopus secularibus potestatibus usus, Ecclesiam per ipsos obtineat, deponatur; & segregentur omnes qui illi communicant.* Oportet enim ut qui provehendus est in Episcopum, ab Episcopis eligatur; quemadmodum à sanctis Patribus, qui apud Nicæam convenerunt, in regula definitum est quæ dicit: *Episcopum convenit maximè quidem ab omnibus, qui sunt in Provincia, Episcopis ordinari; si autem hoc difficile fuerit aut propter instantem necessitatem, aut propter itineris longitudinem, tribus tamen omnimodis in idipsum convenientibus, & aliis per litteras consentientibus, tunc consecratio fiat. Firmitas autem eorum, quæ geruntur, per unamquamque Provinciam metropolitanis tribuatur Anistiti.*

SCHOLION.

Hunc Canonem in litteris ad Hugonem Ecclesie Lugdunensis Primatem laudat Episcopus Carnotensis. *Quid super electione Episcoporum à Principibus facta dicat septima Synodus, non est meum vestram docere Prudentiam.* A Regibus suis invasam Episcoporum nominationem dicit à presenti Canone damnari. Ejus faciendis causam edicit vita authentica Sancti Stephani, Ausentiani in Bythinia monachi & Martyris, per Judocum Clithovæum latinè reddita, & Sancti Joannis Damasceni operibus adnexa, agens de promotione Constantini Patriarchæ Constantinopolitani facta per Imperatorem Constantinum Copronymum. *Constantinus Imperator sacri Ordinis quemdam nactus, cui & nomen cum ipso idem & eadem fidei sententia erat, ei, prob scelerum facinus, Ecclesie curam, administrationemque committit, non Patrum electione, non Synodi examinatione, non denique canonico suffragio atque decreto, sed tyrannica potestate Antistitem ipsum instituens. Etenim non secus ac si in scena luderent, ambo in pulpitu adscenderunt, ac deinde Imperator manibus impuris diploidem sacram nefario homini profane imponit, dignum Episcopatu eum esse proclamans, qui gravi potius ignominia & vituperatione erat dignus. Gravissimè invehitur in istam Principis temeritatem. Imitatus ille fuerat patrem suum Leonem Isaurum, qui Sancto Germano Patriarchæ Constantinopolitano, ob defensas sacras imagines ejectione, super intruserat Anastasium Lævum Iconoclastam, & adversus quem scripsit Sanctus Pontifex Gregorius secundus: *Quemadmodum Pontifex introspectanti in palatium potestatem non habet, ac dignitates Regias deferendi; sic neque Imperator in Ecclesias introspectandi, & electiones in Clero peragendi.**

Eandem temeritatem damnat in Constantio Augusto Sanctus Hilarius Pictaviensis Episcopus, in Anastasio Augusto Theodorus Lector, in Zenone Augusto Michael Glyca, in Agilulfo Longobardorum Rege Sanctus Gregorius Magnus, in Paulo Samofateno Nicephorus Calixtus, ac in Maximo Cynico Gregorius Presbyter, Encomiastes Sancti Gregorii Nazianzeni. Paulus namque Samofatenus à Perfarum Rege gentili dicitur intrusus in Cathedram Antiochenam, Sedem Constantinopolitanam Maximus Cynicus à Theodosio Augusto petiit, verum piissimus Princeps sacrilego facinore noluit profanari. Eadem præsumptio dudum grassata est in Francorum, Germanorum, & Anglorum Regibus: Hinc enim Sanctus Thomas Cantuariensis Martyr & Archi-Episcopus, Regis persecutionibus illustratus, meritò se pati professus est, quod non ab Ecclesie suæ monachis Cathedralibus, sed à Regia violentia accepisset Episcopatum, ideòque ad Synodum Turonensem profectus illum Alexandro tertio Pontifici ad manus posuit, atque ab eodem coactus recepit. Et dudum ante hanc Synodum statuit in Reges suos tertia Synodus Parisiensis. *Quod si quis per ordinationem Regiam Episcopalis honoris culmen temeritate nimia pervadere presumpserit, à Comprovincialibus loci ipsius Episcopus recipi nullatenus mereatur, quem indebitè ordinatum agnoscunt.* In præsentis Canonis commentario rectè Joannes Zonaras Regum istam temeritatem dicit esse *vetus malum.* Et apud nos Latinos & apud Græcos semper fuit rigidissimè veritum, semperque resurrexit. Apud nos Latinos in ipsum accerrimè decreverunt & pugnarunt variæ variarum Provincia-rum & gentium Synodi, varique Romani Pontifices, nominatim Gregorius septimus, Urbanus secundus, Paschalis secundus, Calixtus secundus, Innocentius secundus, Alexander tertius, volentes liberè ambulare electiones canonicas juxta Canonem Apostolicum & quartum Nicænum.

L. contra
Constant.
L. 4. Cap.
1. 8. Epil.
65.

Cap. 3.

canum. De vario rei hujus statu scribi oporteret grandes libros.

Apud Græcos præsentem Canonem sprevit Imperator Nicephorus Phoca, Ecclesiasticæ libertatis fœdissimus hostis, de quo Georgius Cedrenus. *Legem tulit, cui & Episcopi quidam leves atque adulatores subscriperunt, ne Imperatoris injussu ullus crearetur Episcopus.* Perversæ legis occasionem adducit in Ecclesiastica historia Joannes Zonaras. *Orta inter summum Pastorem, Polyeuctum Patriarcham Constantinopolitanum, & primarios Sacerdotes contentione, cum hi decernendi licentiam & approbandi potestatem sibi vendicarent, ille suffragia reprehenderet, ut quæ nec sine affectibus, nec recto judicio ferrentur, operamque daret, ut ab his judicium facturis & ipse in consilium adhiberetur: Imperator ex hoc sumpta occasione, & omni auctoritate designandi Episcopos sibi vendicata, edixit ne quisquam injussu suo in ullam Ecclesiam mitteretur.* Cassata & lacerata postmodum fuit ea lex, atque de solo Episcopatu Constantinopolitano indultum Principi, quod ad Michaelum Augustum scribit Pontifex Nicolaus Primus in litteris per octavam Synodum probatis. *Consuetudinem vestram novimus, in Regia urbe minimè apicem Archiepiscopalis potestatis aliquem posse habere sine Ecclesiasticæ plebis consensu, atque imperiali suffragio.* Eamque consuetudinem Pontifex probat, aut sanè non damnat. Exponit in opere de Ecclesiasticis Ordinationibus Symeon Archi-Episcopus Theffalonicensis. *Suffragia secundum consuetudinem in tres personas feruntur, lataque ad Imperatorem à Chartophylace & duobus Episcopis deferuntur. Unus de tribus à Concilio nominatis electio antiquitè Imperatori, ut uncto, à Patribus permessa est, eò quod omnes sint à Synodo electi, & digni eo honore judicati. Quod privilegium laudant etiam Codinus Curopalates & Imperator Joannes Cantacuzenus. Ad omnem Episcopatum tres à Clero & populo eligi, electos Metropolitanæ ac ejus Synodo offerri, & ipsorum unum ab illo confirmari & consecrari statuit Justinianus Augustus, ac omnis Ecclesia, etiam Sanctus Gregorius Magnus, servavit: Hoc ipsum Metropolitanæ privilegium quoad Patriarchæ Constantinopolitani electionem datum est Imperatori.*

Et illo contentos esse Græcorum Augustos voluit laudatus Nicolaus Pontifex, at non obtinuit. Liqueat ex ejus litteris ad cunctos Constantinopo-

litano Patriarchatui subiectos Episcopos probatis & lectis in septima Actione Synodi octavæ. *Impietas tantum caput extulit, ut Ecclesiarum Præsulibus posthabitis, & ordine canonico conculcato, laici nunc Ecclesiastica moderamina teneant, & pro libitu proprio istos modò removeant, modò illos in locum eorum promoveant, & rursum quos nunc approbant, postmodum mentis levitate vici repellant.* Etenim Michael Augustus Sanctum Patriarcham Ignatium ejecit ut à laicis promotum, & Photium intrusit: In eodem opere sibi ipsi adversus. Pergit Pontifex. *Ut nempe seculares ac laici homines qualibet scelera valeant licenter committere, & pro his à nullo Pontifice, qui ex Clero promotus hæc firma poterat auctoritate compescere, liberè redarguantur.* Multis offendit ex ista impunitatis cupidine cœpisse Reges ad Episcoporum nominationem, quasi ad boni & mali scientiæ pomum manus extendere, & forices palatinos, utpotè adulatores & canes mutos, ad Episcopatus evehere. Addit in memorato opere Symeon Archi-Episcopus Theffalonicensis. *Verum illa non tam ab Imperatoribus, quam ab adulatoribus sunt, qui eos humanis verbis falsa persuasione commovent ad majora perpetrandum, ita ut audeant & promovere Episcopos, & translationes facere. Papa! Solide temeritatem improbat, nisi quod ut homo Græculus & schismaticus de Regia unctione, quasi vero novæ legis Sacramento, nugas venum exponat, & anilia, quæ quibusdam hodie Francis emere non pudet, deliramenta. Rectè itaque Tractatus Constantinopolitanus apud Patres Prædicatores repertus improperat Græcis. *Patriarcha eorum, & Archi-Episcopi, & Archi-Mandrita, secundum quod aliquando fuit in primitiva Ecclesia hereticorum, ad obtinendos honores à laicis promoventur. Quod prorsus hoc in tempore trigesimus Apostolorum Canon inhibet fieri. Sed & tertius Canon Synodi, quam Græci septimam vocant, pronunciat omnem electionem, à Principibus seculi factam, fore irritam.* Ex quo liquet tractatum istum fuisse compositum post tempora Calixti secundi Pontificis, sub quo Ecclesia Latina recepit liberas electiones Prælatorum. Porro vulgaris ille, à nostro etiam citatus, Apostolicus Canon apud Dionysium Exiguum est trigesimus primus. Additur & quartus Nicænus: Utpotè Regiæ Episcoporum nomi nationi capitaliter repugnans.*

Cap. 8.

Act. 4.

Cap. 9.

CANON IV.

Prædicator Ecclesie Paulus Divinus Apostolus, ac si Canonem ponens Ephesiorum Presbyteris, immò verò & omni sacratæ multitudini, ita fiducialiter perhibuit dicens: *Argentum, aut aurum, aut vestimenta nullius concupiri, omnia ostendi vobis, quoniam sic laborantes oportet suscipere infirmos; Beatius existimans dare. Propter quod & nos edocti ab eo de-*

finimus, nullatenus Episcopum turpis lucri gratia excogitare ad excusandas excusationes in peccatis, & expetere aurum vel argentum, aut aliam speciem ab Episcopis, vel Clericis, aut Monachis, qui sub ipso sunt. Ait enim Apostolus: *Iniqui regnum Dei non possidebunt.* Et, *non debent filii parentibus thesaurizare, sed parentes filiis.* Quisquis ergo propter exactiorem auri vel alterius cujuslibet speciei, aut propter proprium vitium inventus fuerit coercens à ministerio, vel sequestrans aliquem Clericorum, qui sub se degunt, aut venerabile templum claudens, ne in eo Dei ministeria celebrentur, ad insensata suam transmittens insaniam, insensatus veraciter est; ac per hoc, simili poenae eo subiecto, convertatur dolor ejus in caput ejus, ut in transgressorem mandati Dei & mandatorum Apostolorum. Praecipit enim & Petrus principalis Apostolorum summitas; *Pascite qui in vobis est gregem Dei non coacte, sed spontaneè secundum Deum, non turpis lucri gratia, sed promptè, neque ut dominantes in Clero, forma facti gregis, & cum apparuerit Princeps Pastorum, percipietis immarcessibilem gloriae coronam.*

SCHOLIION.

A Cunctis Ecclesiis, earumque Presbyteris & Clericis aliquid, ut *Cathedrae honorem*, deberi Episcopo, clamant antiqui Canones. Cathedralicum illud vocatur. Duos annuatim solidos assignant in litteris ad virum illustrem Cresconium Pelagius secundus Pontifex, secunda Synodus Bracarenfis, ac tertia Toletana, adjungens multos Episcopos per parochias non sacerdotaliter, sed crudeliter exactiōibus & angariis deservire, ut *Exactores potius, quam Dei Pontifices nominari mereantur.* Mandat gravatis Clericis, ut *querelas suas ad Metropolitanam deferre non differant, & Metropolitanus non moretur ejusmodi praesumptiones coercere.* Quod ipsum ad novas Clericorum querimonias statuit septima Synodus Toletana. Et hoc Hispanos Canones semper servavit etiam Gallicana Ecclesia, uti docet Sancto Dionysiani monasterii privilegium datum à Landerico Episcopo Parisiensi. Verum & istic legitimis gravissimas querelas de Episcoporum extorcionibus & variis extorquendi artibus: In eas statuunt secunda Synodus Cabilonenfis, Capitularia Ludovici Pii Augusti, Capitularia Tholosana Caroli Calvi Francorum Regis, tertia Synodus Valentina, Synodus Meldensis, Eugenius secundus Pontifex in Synodo Romana per illustrissimum D. Lucam Holstenium vulgata, Synodus Tholosana habita sub Pontificatu Victoris secundi, Gregorius septimus in quinta sua Romana Synodo, & Alexander tertius in Synodo Lateranensi, urgens locum Apostoli: *Non debent filii parentibus, sed parentes filiis thesaurizare.* De variis in hoc vitio artibus Lariffenum Archiepiscopum, item Bisuntinum, & Episcopum Pictaviensem notat Innocentius tertius. Eusebiana factio Sanctum Athanasium, quod Ecclesiis sibi subiectas linearum

vestium exactiōibus vexasset, falsò traduxit. Quin & omnes orthodoxos Episcopos de eadem avaritia calumniatur in libro de fuga in persecutione, & in libro de jeuniis Montanista Tertullianus. Adeò vetustum est istud malum: Grassatum est praesertim in sedibus Patriarchalibus. Nam multas, & quidem Metropolitanas, Ecclesias per Patriarcham Constantinopolitani exactiōnes fuisse ad inopiam, & aë alienum deductas questus est in Synodo Chalcedonensi Eusebius Ancyræ Episcopus, primæ Galatiæ Metropolitana.

Monachos exactiōibus vexari vetat Canon ex causa singulari. Etenim ad Joannem Schyllitanum Episcopum scribit Sanctus Gregorius Magnus. *Questi sunt nobis monachi Castellensis monasterii, quod in Fraternitatis vestrae civitate est constitutum, quaedam te de monasterio sub Xenii quasi specie abstulisse: Necessè est, ut si quid te recolis indecenter accepisse, sine dilatione restituas, ne avaritia te graviter culpa redarguat, quem largum esse erga monasteria Sacerdotalis magis debuerat munificentia demonstrare.* Et Ilerdentis Synodus: *Ea, quae in jure monasterii de facultatibus afferuntur, in nullo dioecessana lege ab Episcopis contingantur.* Exempta enim ab hisce oneribus semper fuerunt monasteria, uti testantur & confirmant tertia ac septima Toletana Synodus ac tertia Gallorum Valentina. Episcoporum quorundam importunitas monasteriis tandem peperit plenam sub Sedis Apostolicæ protectione exemptionem.

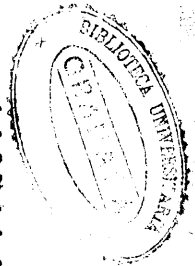
Rigidissimè etiam praesens Canon vetat detestandam avaritiæ speciem, qua quidam Episcopi, absolutionem auro vendituri, personas aut loca, Clericorum praesertim, suspendebant à Divinis, interdicebant, excommunicabant. Ità & in Canonicis litteris, Hedenuilfo Laudunensi Episcopo in consecratione datis, statuit Hincmarus Metropolitana Remensis: *Ne quemquam Ecclesiastici Ordinis Ministrum, occasione turpis lucri,*

lucri, ut aliquid ab eo absoluto accipiat, contra sacras regulas excommunicat, inbibemus. De illo enim excessu notarat dejectum ex eodem Episcopatu Hincmarum nepotem. Et ad Albertum Episcopum, suum nuper discipulum & monachum, scribit Sanctus Petrus Damiani. *Cave, ne more quorundam, non dicam Pastorum, sed fabrorum, cuiquam Sacerdotum sub pecuniæ spe (deest hæc vocula) titulum cujuslibet reatus opponas, eumque ab administratione suspendens postmodum per terreni lucri commodum in sui gradus jura restituas. Giezi nempe meretur lepram, qui suam mutat pro pecuniæ cupiditate sententiam. Adjungit & alium abusum. Qui commodum tollit, & ministerium reddit, ex ore Petri vibratum in Simonem spiculum non evadit. Quidam Episcopi, uti in alia deplorat Epistola, suspensis aut dejectis Clericis reddebant officium aut gradum, &*

eorum proventus sibi retinebant. Et hunc abusum damnat in quinta sua Romana Synodo Gregorius septimus: *Interdictum Sacerdotale officium pretio interveniente nullus Episcopus restituat. Quod si fecerit, officii sui periculum subeat.* Et de Synodo Rothomagensi, facta per Theodinum & Albertum, Alexandri tertii Legatos Cardinales, scribit Rogerus Hovedensis. *De novis libris Excommunicatorum, & de quadraginta & octo libris, quæ pro absolutione exiguntur, nihil perfectum est, quia Episcopi Normandiæ illud decretum recipere noluerunt.* Eundem excessum in Anglicanis Matthæus Paris, ac similem in Leodiensibus Archidiaconis gravissimè reprehendit Gerardus Episcopus Cameracensis, cujus verè Episcopalem Epistolam vide apud Baldricum Noviomensem Episcopum in Chronico Ecclesie Cameracensis.

CANON V.

Peccatum ad mortem est, quando quidem peccantes incorrepti persistunt. Hoc verò deterius est, si et arroganter elati insurgunt adversus pietatem et veritatem; et praeserentes mammona Dei obedientiae, nullatenus regularibus ejus praescriptis intendunt. In his non est Dominus Deus, nisi humiliati à proprio resipuerint fortassè excessu. Oportet enim eos magis accedere ad Deum, et cum contrito corde remissionem hujus peccati et indulgentiam petere, et non gloriari in illicito dato. Juxta enim est Dominus his, qui tribulato sunt corde. Eos igitur, qui gloriantur se per dationem auri ordinatos in Ecclesia, et in hac maligna consuetudine, quæ alienat à Deo et omni Sacerdotio, sperant, et ex hoc impudenti facie et non operto ore exprobrabilibus verbis eos, qui ob virtutem vitæ à Sancto Spiritu electi et constituti sine datione auri sunt, inhonorant, primò quidem novissimum gradum sui ordinis desinimus: Quod si permanserint, per epitimium corrigantur. Si verò quis claruerit super consecratione hoc aliquando faciens, efficiatur secundum Apostolicam regulam, quæ dicit: *Si quis Episcopus per pecuniam dignitatem hanc obtinuerit, vel Presbyter aut Diaconus, deponatur & ipse & qui eum consecravit, & excidatur omnimodis etiam à communione, quemadmodum Simon Magus à me Petro.* Similiter et juxta secundam regulam sanctorum Patrum, qui apud Chalcedonem convenerunt, quæ ait: *Si quis Episcopus per pecunias consecrationem fecerit, & sub precio redegerit gratiam, quæ non potest vendi, ordinaveritque per pecunias Episcopum, vel Chorepiscopum, sive Presbyteros, aut Dia-*

tonos, aut quemdam eorum, qui in Clero connumerantur, aut praposerit per pecunias Oeconum vel Defensorem, sive Mansionarium, aut prorsus quemquam, qui sub regula est, turpis lucri gratia, qui hoc conatus fuerit agere, si convictus fuerit, proprii gradus periculum subeat, & qui consecratus est, nihil proficiat ex consecratione vel promotione, qua per negotiationem effecta est; sed sit alienus à dignitate, & sollicitudine, quam per pecunias consecutus est. Si verò quis mediator apparuerit in huiusmodi turpibus & illicitis datis, si quidem Clericus fuerit, proprio gradu deijdat; si verò laicus vel monachus, excommunicetur.

SCHOLION.

Canon nequaquam de Simoniaciis sacrorum Ordinum emptoribus agit, sed de illis, qui opima sua patrimonia titulari suæ Ecclesiæ dabant, eoque furo pauperibus ob virtutem merita ad eundem gradum promotis insultabant, ac priorem locum impudenter prætendebant. Adversum illos statuit Canon istud ipsum, quod in Regula sua Sanctus Augustinus. Qui aliquid videbantur esse in seculo, non habeant fastidio fratres suos, qui ad illam sanctam societatem ex paupertate venerunt. Magis autem studeant, non de parentum divitiarum dignitate, sed de pauperum fratrum societate gloriari. Nec extollantur, si communi vitæ aliquid de suis facultatibus contulerunt, nec de suis divitiis magis superbiant, quia eas non nasterio partiuntur, quam si eis in seculo fruenterent. Alia quippè quæcumque iniquitas in malis operibus exercetur, ut fiant, superbia verò etiam bonis operibus insidiatur, ut pereant. Et quid prodest dispergendo dare pauperibus, & pauperem fieri, cum anima misera superbior efficitur divitiis contemnendo, quam fuerat possidendo?

Porrò Clericis, quomodo & Episcopis, juxta Ordinationis suæ tempus assignari locum est mos perpetuus omnium Ecclesiarum. Hinc superbis illis priorem locum merito Canon interdicit. Nam & Sanctus Leo Magnus de Episcopo novo Presbytero scribit ad Dorum Episcopum Beneventanum. Cognovimus apud te novo ambitu, sedoque colluvio Presbyterii ordinem fuisse turbatum: Iam unius, dicti Episcopi, festina & immatura provectio, quædam eorum dejectio facta est, quos ætas commendabat, & nulla culpa minuebat. Eum ambitum, novitatem, superbiam acriter infestatur & punit. Et in litteris ad Lucanæ Epi-

scopus vetat Sanctus Papa Gelasius cujuslibet utilitatis causa seu Presbyterum seu Diaconum his præferri, qui ante ipsos fuerint ordinati. Et de Sancto Gregorio Magno scribit Joannes Diaconus. Antiquissimum Ecclesiasticæ consuetudinis ordinem, ab Apostolis traditum, & ad sua usque tempora solenniter consecratum, Gregorius ad eod studiosissime retinebat, ut nullum, quantalibet sanctitate, sapientia, nobilitateve polleret, anterioribus Clericis in conventu, consessu, statione, sive subscriptione præponeret. In decreto Gelasiano vox, utilitatis, & apud Joannem Diaconum vox, Nobilitate, palam demonstrant ambitum à nostra Synodo damnatum istis quoque temporibus non defuisse. Vox, sapientia, ostendit Fratrum in sacra Theologia Doctorum præcedentiam, in quibusdam Mendicantium Ordinibus usitatam, adversari antiquæ disciplinæ. Et quidem præfens Canon vanos istos Clericos non solum priori excludit, sed & destruit in locum postremum.

Insuper vetat deinceps quempiam solo facultatum Ecclesiæ donandarum merito ordinari. Et Ordinatum, & Ordinantem, & mediatores damnat de simonia. Jure merito. Etenim omnino laudabilis est lex Constantini Magni Augusti, extans in Codice Theodosiano, mandantque nullum instructum idoneis facultatibus, atque obcur- dis publicis muneribus opportunum, ad Clericorum nomen obsequiumque confugere, sed eos de cætero in defunctorum Clericorum loca subrogari, qui fortuna tenues, neque muneribus civilibus teneantur obstru- ti. Dar causam in alia lege. Opulentos seculi subire necessitates oportet, pauperes Ecclesiarum divitiis sustentari. Quocirca qui in dignitatum ac beneficiorum Ecclesiasticorum distributione existimant opulentos inopibus præferendos, deviant toto cælo. Opulentos tamen præfens Canon non excludit.

CANON VI.

Quoniam quidem regula est, quæ dicit: Bis in anno per singulas Provincias oportere fieri per conventum Episcoporum regulares inquisitiones, Propter fatigationem & ut opportune habeantur ad iter agendum, hi qui congregati sunt: Definierunt sextæ Synodi sancti Patres, omni excusatione remota, modis omnibus semel in anno fieri, & depravata corrigi. Hunc ergò Canonem & nos renovamus. Et si quisquam Princeps inventus fuerit hoc prohibere, communionem privetur. Si quis verò Metropolitanorum hoc neglexerit agere absque necessitate, vel vi, seu aliqua rationabili occasione, canonicis pœnis subiaceat. Dum autem Synodus agitur super Canonicis & Evangelicis negotiis, oportet congregatos Episcopos in meditatione & sollicitudine fieri custodiendorum Divinorum & vivificorum Domini mandatorum, in custodiendis enim illis retributio multa: Quia & lucerna mandatum, lex autem lux, & via vitæ argutio & disciplina est; & mandatum Domini lucidum illuminans oculos. Porrò non habeat Metropolitanus licentiam ex his, quæ defert Episcopus secum, sive jumentum, sive aliam speciem expetendi. Quod si hoc egisse convictus fuerit, solvat quadruplum.

SCHOLION.

Primus à nostro citatus est quintus Nicænus, alter, hunc moderans, ac sextæ Synodo perperam adscriptus, est Canon octavus Trullanus, quem à Romana Ecclesia nunquam fuisse admittum testatur in marginali Scholio Anastasius Bibliothecarius. Romana namque Ecclesia constantissime semper in hæsit decreto Sancti Leonis Magni, de Canonibus Nicænis scripto ad Anatolium Episcopum Constantinopolitanum. Nulla sibi de multiplicatione congregationis Synodalia Concilia blandiantur, neque trecentis illis decem atque octo Episcopis quantumlibet copiosior numerus Sacerdotum vel comparare se audeat vel præferre, cum tanto Divinitus privilegio Nicæna sit Synodus consecrata, ut sive per pauciores, sive per plures Ecclesiastica judicia celebrentur, omni penitus auctoritate sit vacuum, quidquid ab illorum fuerit constitutione diversum. Proinde & hunc præfentem Canonem semper refutavit Ecclesia Romana.

Hæc verba, Si quisquam Princeps inventus fuerit hoc prohibere, communionem privetur, impetunt Leonis Isauri & Constantini Copronimi Augustorum in Ecclesiasticam libertatem violentias, arrogantium sibi omnia humana & Divina. Etiam apud nos Latinos, Romano imperio exutos, ac sub Francorum, Burgundionum, Go-

thorum, aliorumque Barbarorum jugo captivos, grassari tunc pridem cœperat idem malum, atque de illo ad Faustum & Symmachum, Romanos Senatores, scribit Sanctus Avitus Archi-Episcopus Viennensis. Primum fuerat talis status rerum desiderandus, ut ipsi per nos urbem orbem venerabilem pro dependendis humanis Divinisque expeteremus officii. Sed quia istud jam dudum per rationem temporum fieri posse cessavit, vellemus, quod fatendum est, vel eò securitatis accedere, ut quæ in causa communi supplicari oportet, Amplitudo vestra congregatorum Galliæ Sacerdotum relatione cognosceret. Sed quoniam hujus quoque nos voti compotes reddidit Provincia præfixis regnorum determinata limitibus, supplici prece posco, ne celeberrimo Ordini vestro pagina hæc aliquod moveat, quasi ab uno dictata, fastidium. Agit de causa Symmachi Romani Pontificis, ab æmulis accusati de variis, & postulati ad degradationem, à laudatis Romanorum Senatoribus rogatus judicium totius Ecclesiæ Gallicanæ.

Respondet sanctus Episcopus ab everfo in Gallis Romano Imperio gravissime læsam esse Ecclesiasticam libertatem, adducitque duo vulnera. Primum esse dicit obicem Romanorum ad judicia & Synodos evocationum, de quibus ad Ætium, utriusque in Gallia militiæ Magistrum, Theodosius secundus & Valentinianus tertius Imperatores, de Sancto Hilario Arelatensium Archi-Episcopo

CANON VII.

Ait Paulus Divinus Apostolus: *Quorundam peccata manifesta sunt, quorundam autem & subsequuntur.* Peccatis ergo prævenientibus & alia peccata his accidunt. Impiam itaque Christianos accusantium hæresin & aliæ impietates subsecutæ sunt. Sicut enim venerabilium imaginum vultum abstulerunt ab Ecclesia, ita & alios quosdam mores deseruerunt, quos & oportet renovari, & secundum scriptam & non scriptam legislationem denuò detineri. Quotquot ergo venerabilia templa consecrata sunt absque sanctis Reliquiis Martyrum, definimus in eis Reliquiarum unà cum solita oratione fieri positionem: Et si à presenti tempore inventus fuerit Episcopus absque Lipsanis consecrare templum, deponatur, ut ille qui Ecclesiasticas traditiones transgreditur.

SCHOLION.

Iconoclastas fuisse insuper Vigilantianos hæreticos, & sacras Sanctorum reliquias ab ipsis prelatas, præsens Canon ostendit. Rectè eisdem vocat fratrum, utique de sacrarum imaginum idololatria, accusatores. Porrò sacris Altaribus reliquias, sanctorum Martyrum præsertim, solenniter imponere, istamque impositionem facere rituale consecrationis partem, est antiquissima traditio & pietas Ecclesiarum. Eam in libro contra Vigilantianos laudat Sanctus Hieronymus. *Malè ergò Romanus Episcopus facit, qui super mortuorum hominum, Petri & Pauli, secundum nos ossa veneranda, secundum te vilem pulvisculum, offert Domino sacrificia, & tumulos eorum Christi arbitratu Altaria?* Quare labi videtur liber Pontificalis in vita Sancti Gregorii Magni: *Hic præcepit, ut supra Beati Petri & Pauli corpora Missa celebraretur.* Cur solum Romanum Episcopum laudet Sanctus Hieronymus, scribit Sanctus Ambrosius ad fororem suam Marcellinam. *Cum ego Basilicam dedicare vellem, multi tamquam uno ore interpellare ceperunt, dicentes: SICUT IN ROMANA, SIC BASILICAM DEDICES. Respondi: FACIAM, SI MARTYRUM RELIQUIAS INVENIAM.* Reperit verò Sanctorum Martyrum Gervasii & Protasii reliquias, atque ita Romano more dedicavit. Non omnes Ecclesiæ habuere olim martyria, ac Martyrum ab illis reliquias: Et ipsas exhumari, tangi, videri, transferri dudum non fuisse permissas à Romana & omni Latina Ecclesia, testatur Sanctus Gregorius Magnus in litteris ad Constantinianam Augustam. *Nec novæ, quam ipsa Constantinopoli extrue-*

bat, Ecclesiæ ausus fuit ullas donare. Regiones, quibus non fuerant Martyres, sacris Brandeis cogebantur esse contentæ. Porrò laudatum à Canone morem induxisse in Romanam Ecclesiam videtur Sanctus Martyr, & Pontifex Felix primus, de quo liber Pontificalis: *Hic constituit supra sepulchra aut memorias Martyrum Missas celebrari.* Martyrum memoria nequaquam, uti quidam putant, est eorum, longè antiquior, & ab ipsis introducta Apostolis, facta in Missa invocatio seu commemoratio; sed est ipsorum sacris reliquiis instructa Basilica seu altare.

Romanus mos pedetentim transit ad omnes Ecclesias Latinas. Etenim in libris de civitate Dei Sanctus Augustinus ait *Sacerdotem ad altare supra sanctum Martyris corpus stare*, atque ita Deo offerre sacrificium. Addit istas SS. Martyrum memorias falforum Deorum templis ac delubris successisse. Et in libris adversus Fausstum Manichæum. *Populus Christianus memorias Martyrum religiosa solemnitate concelebrat, & ad excitandam imitationem, & ut meritis eorum consocietur, atque orationibus adjuvetur; ita tamen ut nulli Martyrum, sed ipsi Deo Martyrum sacrificemus, quamvis in memoriis Martyrum constituamus Altaria. Quis enim Antistitem in locis Sanctorum corporum assistens altari aliquando dixit: OFFERIMUS TIBI PETRE, AUT PAULE, AUT CYPRIANE? Sed quod offertur, offertur Deo, qui Martyres coronavit, apud memorias eorum quos coronavit, ut ex ipsorum locorum admonitione major affectus exurgat ad eundem obaritatem & in illos, quos imitari possumus, & in illum, quo adjuvante possumus.* Aliam piæ moris causam adducit in sermone populari de diversis, agens de loco, in quo martyrium passus fuit Sanctus Cyprianus. *In eodem loco Mensa Deo exstructa est, tamen Mensa dicitur Cypriani, non quia*

Episcopo adversus Sanctum Leonem Pontificem rebelli, & quibuscumque per omnem Occidentem Episcopis, rescripterunt. *Illis omnibus pro lege sit, quidquid sanxis vel sanxerit Apostolica Sedis auctoritas, ita ut quisquis Episcoporum ad iudicium Romani Antistitis evocatus venire neglexerit, per Moderatorem ejusdem Provinciae adesse cogatur, servatis per omnia, quæ Dipi parentes nostri Romanæ Ecclesiæ detulerunt.* Memorati Barbari subactos populos, eorumque præsertim Episcopos & Clericos, volentes à Romana Reipublica Principe alienatos, etiam à Romani Pontificis accessu prohibuerunt, atque ita exindè nullus sine Regia licentia potuit illius iudicium aut Synodum invitatus aut evocatus adire. Imitati sunt Regem Hieroboam, qui decem Israelis tribus à Davidicæ familiæ Regibus avulsuras circumscriptis etiam à Domini Dei Sacris, Pontifice, templo. Ex hoc fonte nata sunt omnia hodierna contra Romanas evocationes privilegia. Rectè enim Nicolaus primus Pontifex scribit ad Hincmarum Archi-Episcopum Remensem. *Mala consuetudo, quæ non minus, quam perniciose corripitela, vitanda est, nisi citius radicitus evellatur, in privilegiorum jus ab improbis assumitur, & incipiunt prævaricationes & variæ præsumptiones celerrimè non compressæ pro legibus venerari, & privilegiorum more perpetuè celebrari.* Ob ejusmodi Regis sui violentiam à Romana Symmachi Pontificis Synodo se & suos Collegas Sanctus Avitus excusat.

Alterum Ecclesiasticæ libertatis vulnus esse dicit Provincialium Synodorum obicem, & etiam ad illas requisitam Regiam licentiam. Etenim ejus tempore facta Agathensis Synodus difertè dicit se convenisse ex permisso Domini sui gloriosissimi, magnificissimi, piissimique Alarici Regis Gothorum. *Istud ipsum profuerunt plures Gallicanæ Synodi, quin & de data licentia, ut grandi in Ecclesiam beneficio, gratias & laudes dicunt Regibus: Barbaros ita emollire conantur. Quin immò sub Ludovico Pio Augusto adunata sexta Parisiensis Synodus graviter de variis Ecclesiasticæ disciplinæ novis, ex Synodorum defectu natis expostulat, & addit. Proindè omnibus nobis pernecessarium visum est, ut ab imperiali Custodine libertas temporis impleteretur, utique ad Synodos temporibus per sacros Canones præscriptis faciendas.*

Eadem Ecclesiastica Provincia erat quandoque in diversos Reges divisa, quorum neuter suos Episcopos sine licentia sua permittebat exire fines regni. Nequidem ad comprovinciales Collegas unà cum Metropolita consecrandos. Ex hoc fonte Sanctus Avitus nequirit suam Synodum adunare, ideoque coactus fuit laudatis Romanorum Senatoribus solas rescribere. Et hinc tertia Aurelianensis ac aliæ plures Gallicanæ Synodi statuerunt, ut nullus Episcopus à Provinciae suæ Synodo aut Metropolitanæ evocatione excusetur ob divisionem sortis, id est, regni. Præsens Canon Synodis istis dari mandat avitam, id est, plenissimam libertatem. Malè itaque Petrus à Marca, Parisiensem nuper Archi-Episcopus, in opere

de Sacerdotii ac imperii concordia culpam Synodum Arvernensem, aliasque Gallicanas posteriores, paulatim conatas restituere libertatem Ecclesiæ, excutereque Regias usurpationes & consuetudines, utpotè, quod Regi suo Henrico secundo constans in faciem dixit Sanctus Thomas Cantuariensis Archi-Episcopus, *consuetudines Barbarorum.* A Regibus Francorum non amplius barbaris, sed jam Christianissimis, orthodoxis, Romanis, laudatæ Synodi tentarunt molliter Ecclesiæ gloriam essefutare, & essefutarunt. Fædissimam istam, licet multa & grandi eruditione refertam, concordiam, à Romana Ecclesia damnatam, ab ipso Petro à Marca ad Tholosanam Ecclesiam nominato recantatam sollemnissimè, Leonis Isauri adulatoribus, quam Regis Christianissimi Episcopis magis dignam, synopsis suis fædiorem reddidit Stephanus Baluzius. *Prima omnium Synodus Arvernensis immuere cepit Regiam auctoritatem. Apertior fuit audacia sequentium Conciliorum.* Et tua, Baluzi, omnium apertissima.

Hæc verba, *Non habeat licentiam Metropolitanus ex his, quæ deserti Episcopus secum, sive iumentum, sive aliam speciem expetendi, frænant aceradicare conantur avaritiam quorundam Metropolitanum, de quibus in litteris ad sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales Episcopos Sanctus Petrus Damiani. Vidi quemdam de fratribus nostris, qui sic subsultabat atque gliscibat, dum præfixum Synodalis Concilii tempus inssisteret, ac si trituræ seu vindemiæ proventus articulus immineret. Accingebat enim se muneribus colligendis, ad quos utique præcidendos non aciem ferri, sed aciem exactæ eloqui, qui etiam hujus fraudis habere dicebatur Pseudo Apostolos, qui nimirum pecuniam hinc inde corraderent, easque marcupis suis evomentibus infarcirent.* Esse dicit certam ac patentem simoniam. In litteris ad Alexandrum secundum Pontificem laudat Sanctum Rudolfum Eugubinum Episcopum, *quod congregans annualiter Synodum, nullum adsuæ oblationis vel Xeniorum Canonem à Clericis exigi permittebat: ABSIT, inquit, UT VENDAM SYNODUM.* Et Hincmarus Metropolita Remensis mandat omnibus suis Episcopis: *Synodus Presbyterorum secundum sacros Canones sine venalitate habere.* Et in litteris canonicis, Hedenulfo Laudunensi Episcopo in consecratione datis, Episcopos, *qui Synodos temerè frequentabant, ut factione ministrorum suorum diverso modo denarios quasi pro eulogiis acciperent, damnat de simonia.* Attamen Metropolita ab Episcopis, & Episcopo à Presbyteris & Clericis debitum semper fuit aliquod synodicum, seu subsidium ad Synodi impensas. Hinc enim Landericus Parisiensis Episcopus in privilegio, quod Sancti Dionysii monasterio dedit, omnes Clericos, spectantes ad ejus Altaria seu Ecclesias, eximit, *ab omni debita Synodorum.* Et in litteris ad Episcopum Lexoviensem scribit Sanctus Fulbertus Carnotensis Episcopus Synodum Episcopo jure ab Ecclesiis solvendam. Id ipsum ait Synodus Tholosana, habita sub Papatu Victoris secundi.

quia ibi unquam Cyprianus est epulatus, sed quia ibi est immolatus, & quia ipsa immolatione sua paravit hanc Mensam, non in qua pascat, aut pascat, sed in qua sacrificium Deo, cui & ipse oblatas est, offeratur. Martyrium est cruentum quoddam sacrificium, ideoque in martyriorum locis, aut ad Martyrum reliquias rectissime offertur sacrificium incruentum, à quo omne martyrium ducit exordium. Et tantò dulcius in illo loco propter natalem Cypriani sanguis bibitur Christi, quantò devotius ibi propter nomen Christi sanguis fusus est Cypriani. Est quidem Mensa Cypriani, atamen nequaquam Cypriano, sed soli Deo erecta: Quia soli Deo Basilicas & Altaria, Martyribus solas in istis memorias erigimus.

Eandem pietatem & morem laudat Sanctus Gregorius Magnus, sanctæ Crucis in civitate Arimineni Oratorium consecrari permittens à Castorio Episcopo, & addens: *Sanctuaria suscipi, ita sacræ reliquiæ frequenter vocantur à sanctis Patribus, cum reverentia collocabis. Quod ipsum de Reatinæ civitatis baptisterio scribit ad Chrysostomum Episcopum Spoletanum. Et Constantius Mediolanensis Archi-Episcopus Sancti Pauli Apostoli, & Sanctorum Martyrum Joannis & Pancratii reliquias ab eodem Pontifice impetravit, utique ad consecrandum altare. Et Palladius Santonensis in Gallia Episcopus, Ecclesiam cum tredecim altaribus ædificans, quatuor in consecrata reliquit, quousque per Brunichildis Francorum Reginz preces ab eodem Gregorio reliquias obtineret. Et inter ritus, quos dedicando Sancti Sebastiani Oratorio adhibuit Fortunatus Tuderinus Episcopus, fuit illatio*

reliquiarum. Et Arianorum in urbe Ecclesiam reconciliaturus ipse Sanctus Gregorius Sancti Severini reliquias sibi transmitti iussit ex Campania: Quod nempe Ariani, uti & nostri Iconoclastæ, sine reliquiis dedicassent.

Eadem pietas etiam apud Græcos est antiquissima. Etenim de Ecclesia, quam Gallus & Julianus Constantini Magni nepotes extruebant, scribit Hermias Zozomenus: *Sepulchrum Mamæ Martyris amplissimo templo circumdabant. Et de Sancto Zenone, Gazensi apud Palæstinos Episcopo: Exstruxit Ecclesiam, & altare in ea erexit, Martyrumque reliquias ibi reposuit. Et de Sancto Nilamnone monacho, qui impetrata à Deo morte evasit Episcopatum: Templum supra illius sepulchrum indigenæ construxerunt. Et ad Romanos milites scribit Theodoretus. Nos persæpe sanctorum Apostolorum & Martyrum templa nuncupamus, atque hoc Dionysius fortasse, illud Juliani vel Cosmæ dicimus, tametsi non ignoramus exiguas plerumque corporum reliquias in his esse, animas verò Divinioribus in locis requiescere. Quod ipsum repetit in litteris ad Timotheum Episcopum. Et in historia monastica ait de Sancto Zebina monacho: Templum loculo ejus maximum inædificarunt. Et reliquias, quas à Sancto Gregorio Magno postulabat, Constantina Augusta imponere parabat Altaribus novæ Basilicæ Palatinæ. Post ejusdem Pontificis tempora invaluit mos sacræ reliquias effodiendi, ac passim transportandi, atque ita etiam generalis consuetudo nullius Ecclesiæ sine illis consecrandi. Videtur esse ritus Apostolicus. Etenim Sanctorum animas sub altari Dei Sanctus Joannes Apostolus in Apocalypsi vidit.*

L. 1. Epist. 9.

L. 7. in dict. 2. Epist. 12.

Epist. 88.

L. 5. Epist. 50. 51. L. 1. Dial. C. 10.

L. 8. C. 1.

Cap. 8.

Cap. 19.

Epist. 14.

Epist. 13.

C. 24.

Cap. 6.

SCHOLIION.

Hic etiam Canon impetit præsumptiones Leonis Isauri, de quo Theophanes. *Leo Imperator coegit Judæos baptizari. At verò baptizati contra propositum suum diluerunt Baptisma: Et comedentes sancto munere participabantur, & contaminabant fidem. Vocem, Comedentes, elucidat Georgius Cedrenus, dicens eos jentare, idque studio & in contemptum, consuetos, antequam fumerent sacrosanctam Eucharistiam.*

Canonicon consonat Sanctus Gregorius Magnus in litteris ad Virgilium Arelatensem Archi-Episcopum & Theodorum Episcopum Massiliensium. *Plurimi Judaicæ religionis viri ad nostram perducere notitiam, multos consentium in illis partibus Judæorum vi magis ad fontem baptismatis, quam prædicatione perductos. Lucrandarum animarum zelum laudat, at modum penitus improbat. Dum enim quisquam ad baptismatis fontem non prædicationis suavitate, sed necessitate pervenerit, ad pristinam superstitionem remeans indè deterius moritur, undè renatus esse videbatur. Judæorum salutem tanto dilectionis ardore curavit sanctissimus Pontifex, ut Agrigentino, quibus longum vel triste videbatur solennitatem suscinere Paschalem, permiserit, contra Apostolicum Canonem, dispensatoriè extra Pascha post quadraginta dierum poenitentialem catechumenatum baptizari. Apostolici in Sicilia patrimonii colonos Judæos ad Christum Dominum alliciens magna consuetæ pensionis parte levavit, quibusdam id, ut in fidæ conversionis ansam & fomenta, calumniaribus respondens. Nec hoc inutiliter facimus, quia etsi ipsi minus fideliter veniunt, hi tamen, qui de eis nati fuerint, jam fidelius baptizantur. Aut ipsos ergò, aut eorum filios lucratur. Etiam Richardum, Gothorum in Hispania Regem, qui factus orthodoxus Judæos omnes aut suis finibus excedere, aut Christianos fieri ediceret, nulla pecunia ad Edictum vel molliendum*

L. 1. Epist. 45.

L. 7. Epist. 24.

L. 6. Ep. 6.

induci se permittens, laudat, & confirmat. Omnem hac in re probavit industriam, excepta sola violentia cogente ad unum.

Eadem fuit sententia quartæ Synodi Toletanæ, præcipientis de Judæis, *nemini deinceps ad credendum vim inferri, quod fidem oporteat esse voluntariam. Sicut enim homo proprii arbitrii voluntate Serpenti obediens perit, sic vocante Dei gratia, propria mentis conversione, & quæscendo salvatur. Damnat & nuperam eorum coactionem factam à Rege Siseburo, & addit: Oportet, ut fidem, quam vi vel necessitate susceperunt, tenere cogantur, ne nomen Domini blasphemetur, & fides, quam susceperunt, vilis & contemptibilis habeatur. Omnes à fide taliter suscepta Apostatas mandat inflictis etiam pœnis ad cultum Christiani dogmatis per Episcopos revocari, ut quos voluntas propria non emendat, animadversio Sacerdotalis coerceat: Eos autem, quos circumciderunt, si filii eorum sint, à parentum consortio separari; si servi, pro injuria corporis libertati tradi. Eorum baptizatos filios, aut filias, ne parentum ultra involvantur erroribus, ab eorum consortio separari decernit, ac monasteriis aut piis personis traditos in fide Christiana ac probatis moribus firmari.*

Et hanc regulam omninò recepit ac semper servavit Ecclesia Romana. Quocirca præsens Canon, Apostatas Judæos mandans Ecclesia ejici, & in prioris superstitionis aperta professione impunes relinqui, eorumque proles & servos baptizari vetans, palam labitur, estque unus ex illis, de quibus in hujus Synodi præfatione ad Joannem octavum Pontificem scribit Anastasius Bibliothecarius: *Prioribus Canonibus, vel decretis Sanctorum Sedis Romanæ Pontificum, aut certè bonis moribus inveniantur adversi. Eum igitur Romana Ecclesia numquam admittit. Quomodo jam baptizati istorum Judæorum filii aut servi, ita & necdum baptizati parvuli ab eis separandi sunt & baptizandi, uti semper consueverunt filii Apostatarum. Et hinc liquet Baptismum Regia aut alia quavis coactione susceptum esse omninò validum ac firmum,*

CANON VIII.

Quoniam errantes hi, qui ex Hebræorum superstitione consistunt, subsannare se Christum Deum existimant, simulantes Christianizare, ipsum autem negant, clam & latenter sabathizantes, & alia Judæorum more facientes: Definimus hos neque in communionem, neque in orationem, neque in Ecclesiam suscipi, sed manifestè sint secundum religionem suam Hebræi: Neque pueros eorum baptizari, neque servum emi vel acquiri. Si verò ex sincero corde ac fide converterit se quis eorum, & confessus fuerit ex toto corde, divulgans mores eorum & res, ut alii etiam arguantur & corrigantur, hunc suscipi & baptizari, & pueros ejus, quin & obfervari eos, ut recedant ab Hebræis adinventionibus, definimus, aliàs autem nullatenus admittendos.

CANON IX.

Omnia puerilia ludibria, insanasque debacchationes atque conscripta, quæ falsò contra venerabiles imagines facta sunt, dari oportet in Episcopio Constantinopoleos, ut recondantur cum cæterorum Hæreticorum libris. Si verò quis inventus fuerit hæc occultare, si quidem Episcopus aut Presbyter, vel Diaconus fuerit, deponatur; si verò Monachus aut laicus anathematizetur.

SCHOLION.

Hereticorum librorum uti lectionem, ita detentionem rigidissimè semper interdixit Ecclesia; consueta eosdem ad ignes damnare. Ità factum libris Arii, Theodori Mopsuesteni, Nestorii, Severi, & plurium aliorum. Præfens Canon imitatur Synodum Constantinopolitanam, Marcelli Ancyrani Episcopi ac librorum ejus damnaticem, de qua Synodalis Epistola conventiculi Philippopolitani: *Ejus aliquos præfissimos sensus contra fidem rectam, Ecclesiamque sanctissimam, propter memoriam posterarum cauteramque, in archivo Ecclesie condiderunt.* Addit de

eadem Synodo Hermias Zozomenus: *Scriptis item ad Galatie Ecclesias, ut Marcelli librum conquirerent, cremandumque curarent.* Quocirca unicum dumtaxat exemplar fuerit inditum Ecclesie archivis. Porro Constantinopoli fuerat bibliotheca nobilissima, habens trecenta & tria millia codicum, & duodecim in adjunctis amplissimis ædibus Bibliothecarios doctissimos, de quibus Constantinus Manasses: *Tanta in opinione virtutis erant, ut ne ipsi quidem Imperatores novi quidquam & iniustitiæ vel molendum vel agendum sibi putarent, illis ad consilium non adhibitis.* Et Bibliothecam, & ædes, & Doctores istos, quod sacras imagines defenderent imperterriti, Leo Isaurus vivos exuri fecerat, & barbaram istam lætaturam præfens Canon restituit.

CANON X.

Quoniam quidam Clericorum parvipendentes Canonicam constitutionem, relinquunt Parochiam propriam & ad alias Parochias convolant, & maximè in hac à Deo servanda Regia urbe sese apud Principes locant in eorum Oratoriis Missas facientes: Hos absque proprio Episcopo & Constantinopolitano Antistite non licet suscipere in qualibet domo vel Ecclesia; quod si hoc fecerit, & ità perseveraverit, deponatur. Quotquot autem cum conscientia prædictorum hoc fecerint Sacerdotum, non licet eis mundanas & sæculares curas suscipere, præsertim cum hoc agere prohibeantur à sacris Canonibus. Quisquis autem apparuerit eorum, qui dicuntur Majores, curam tenere, aut desinat, aut deponatur; potius autem maneat ad magistrum tam puerorum quàm famulorum, relegens eis Divinas Scripturas; ad hoc enim etiam Sacerdotium consecutus est.

SCHOLION.

Et innovatio trigesimi primi, & quinquagesimi noni Canonum Trullanorum, huc usque non servatorum à Græcorum nobilitate, adversum quos dicit tractatus Constantinopolitanus Patrum Prædicatorum. *In domibus suis manfuculas construunt, in quibus Sanctorum imagines*

collocant, & eis omne obsequium exhibent lampadarum, cereorum, & incensæ; & synodales, quas Patres eorum exstruxerunt, Ecclesias in solitudinem sinunt & paupertatem redigi. Et penè in cubilibus suis faciunt Missarum solennia celebrari. Has domesticas Capellanas Canon interdicit præsertim Clericis majoribus, id est, in nobiliori aliquo Ecclesie ministerio constitutis.

CANON XI.

Cum simus debitores omnes sacras Regulas custodire, & eam, quæ dicit, in unaquaque Ecclesia Oeconomus esse, modis omnibus inviolabilem conservare debemus. Et si quidem unusquisque Metropolitanus in sua Ecclesia constituerit Oeconomum, bene utique habet: Sin autem, ex auctoritate propria Constantinopoleos Episcopo licentia est præponendi Oeconomum in Ecclesia. Similiter & Metropolitanis, si Episcopi, qui sub ipsis sunt, non faterentur Oeconomos statuere in suis Ecclesiis. Id ipsum autem servandum est in monasteriis.

SCHOLION.

Et Canonis Chalcedonensis vigesimi sexti innovatio, & ad monasteria extensio, graviter excedens, quod Patriarchatum Constanti-

nopolitanum, à Romana Ecclesia huc usque refulatum constantissimè, non solummodò confirmet, sed & aliquam in aliarum etiam Patriarchalium Dioceseon Metropolitanas potestatem videatur impartiri. Nulla id usque huc Synodus attentarat.

CANON XII.

Quisquis Episcopus inventus fuerit vel Abbas de salariis Episcopii, sive monasterii transferre quicquam in Principum manus, vel etiam alii personæ conferre, irritum sit quod datum esse constiterit, secundum Canonum sanctorum Apostolorum, qui dicit. *Omnium Ecclesiasticarum rerum Episcopus sollicitudinem habeat, & dispenset eas tamquam Deo contemplante; non liceat autem ei fraudare quidquam ex illis, vel cognatis propriis donare quæ Dei sunt. Quod si pauperes fuerint, ut pauperibus largiatur, sed non sub eorum occasione quæ sunt Ecclesia defraudentur.* Quod si & excusationem prætenderint, damnum facere; & nihil ad profectum agrum existere, nec sic Principibus, qui per loca illa sunt, tribuatur ager vel locus, sed Clericis vel agricultoribus. Quod si calliditate usus fuerit, & à colono vel Clerico emerit Princeps agrum, etiam sic irrita sit venditio, & restituatur Episcopo vel monasterio; & Episcopus vel Abbas hoc faciens abjiciatur, Episcopus quidem ab Episcopo, Abbas autem à Monasterio, tamquam qui dispersit malè quæ non collegit.

legentes: Præcipimus amodò id minimè fieri. Idipsum quoque conservandum est etiam inter monachos, Lectoris autem manus impositionem licentia est unicuique Abbati in proprio monasterio solummodo faciendi, si dumtaxat Abbati manus impositio facta noscatur ab Episcopo secundum morem præficiendorum Abbatum, dum constet illum esse Presbyterum. Simili modo secundum antiquam consuetudinem Chorepiscopus præceptione Episcopi oportet promovere Lectores.

SCHOLIION.

Ecclésiastica non tantum monachi, sed & Clerici tonsura & corona sunt omnino antiquissimæ. A legis Mosaicæ Nasaræis mutuo acceptas, ac per Apostolos unà cum aliis quibusdam ritibus in Ecclesiam introductas voluit Sanctus Isidorus Hispalensis Episcopus in opere de officiis Ecclesiasticis, Rabanus Maurus Episcopus Moguntinus, Alcuinus Flaccus, Gemma animæ, Hugo de sancto Victore in opere de Sacramentis, eorumque sequaces multi. Etiam Sanctum Petrum Apostolum fuisse attonsum & tonsuram coronatum testatur antiquus Ordo Romanus, orans super tonsuratum Clerico: *Oremus Dominum nostrum Jesum Christum pro hoc famulo suo, qui ad deponeudam comam capitis sui pro ejus amore & exemplo beati Petri Apostoli sefitas.*

Apostolicæ coronæ rationem adsignat apud Anglicanam venerabilis Bedæ Historiam Ceolfriidum Abbas in litteris ad Naitanum Regem Pictorum: *Non ob id in coronam attondemur, quia Petrus ita attonsus est, sed quia in memoriam Dominicæ passionis ita attonsus. Idcirco & nos, qui per eandem passionem salvari desideramus, ipsius passionis signum cum illo in vertice, summa corporis parte, gestamus.* Nostra est spinæ coronæ memorativa figura. Eandem rationem probant Rabanus Maurus, Amalarius Fortunatus Treverensis, ac Stephanus Episcopus Tornacensis.

Eodem tendit ratio in libro de gloria Martyrum adducta à Sancto Gregorio Episcopo Turonensi. *Petrus Apostolus ad humilitatem docendam caput desuper tonderi instituit.* Lucidius exponit Gemma animæ. *Petrus Apostolus à genibus capitis, & ad ludibria Christianorum traditus, barbatus fuit & capite decalvatus. Quod ipse deinceps in memoriam fieri iussit, quod incredulos, quavis infidos, tamen Deo permitte, in figuram operarios intellexit.* In figuram Dominicæ spinæ coronæ. Eandem historiam laudant jam dictus Rabanus, & in rerum Ecclesiasticarum contemplatione Sanctus Germanus Patriarcha Constantinopolitanus.

Istius Apostolicæ injuriæ radicem edidit Sanctus Cyprianus, Nemesianum alioquin in metallis Martyres consolans de calamitate varia, quarum una erat caput semitonsum, detestabilis & tetra deformitas apud gentes. Erat enim & apud Græcos & apud Latinos nota & character servitutis. Hinc de Cajo Caligula Augusto scribit

Svetonius: *Pulchros & comatos, quoties sibi occurrerent, occipitio raso deturpabat.* Eadem de causa & Apollonium Tyanæum, & Sanctum Joannem Apostolum fuisse à Domitiano Augusto rasos referunt Philostratus, & liber Prochoro Diacono adscriptus. Et apud Aristophanem est vulgaris paræmia: *Servus cum sis, comam geris.* Et Jovem in Misantropho ridet Lucianus: *Egregius gigantum exterminator sedebas, cum tibi cæsaries ab illis circumtonderetur.* Quempiam enim circumtondere erat risui dare atque ludibrio. Quocirca uti Dominica crux, ita & Sancti Petri Apostoli tonsura gentilem ignominiam mutavit in gloriam Christianam. Apud Laurentium Surius Sancti Gangerici Cameracensis Episcopi vita coronam nostram vocat *Regiam ac Sacerdotalem.* Nescio quis antiquus scriptor à Gratiano adductus eam gestari ait *ex institutione Romanæ Ecclesie in signum regni, quod expectatur.* Et hinc ad Proculianum Donatistarum Hippone Episcopum scribit Sanctus Augustinus. *Honorant nos vestri, honorant vos vestri: Per coronam nostram adjurant nos vestri, per coronam vestram adjurant vos vestri.* Et synodalibus ad Sanctum Leonem Papam litteris plures Episcopi sese subscribunt: *Ego coronam vestram venerans saluto.*

Neque verò solum coronam seu caput semitonsum, sed & circumtonsam cæsariam, adeoque duplicem apud gentiles ignominiam, continet nostra tonsura. Etenim de Aniceto Pontifice habet liber Pontificalis: *Constituit, ut Clericus comam non nutriat, nec barbam radat.* Ejusmodi Canones habemus multos. Causam dat in Sancti Ezechielis Prophetæ commentariis, hæc de Sacerdotibus Mosaicis verba, *Caput suum non radent, neque comam nutriant, sed attondebunt capita sua, exponens Sanctus Hieronymus. Perspicue demonstratur, nec rasi capitibus, sicut Sacerdotes cultoresque Isis atque Serapis, nos esse debere, nec rursus comam demittere, quod propriè luxuriosorum est, barbarorumque, & militantium, sed ut honestus habitus Sacerdotum facie demonstratur. Discimus nec calvitium novaculis esse faciendum, nec ita ad pressum tendendum caput, ut rasorum similes esse videamur, sed in tantum capillos demittendos, ut operum sit caput.* Ecclesia ergò ita imitari voluit Sanctum Petrum, ut tamen à Gentilibus Sacerdotibus essemus discreti, habentes coronam, non rasam, sed tonsam. Et hinc Donatistis, Episcopos, Presbyteros, ac Dia-

conos nostros publicæ contra Apostolicum poenitentiae, adeoque & raso capiti subdentibus, frequenter improperat Sanctus Optatus Episcopus Milevitanus: *Ubi didicistis radere capita Sacerdotum? Scandalosa, de gentilismo suspecta, piorum oculorum offensiva erat rasura: Ideoque illam postmodum, Gentilismo extincto, Ecclesia recepit.*

Demissam viri comam rectè dicit Sanctus Hieronymus esse propriam barbaris, militibus, luxuriosis. Etenim in libro de velandis virginibus Tertullianus inter varia barbarorum insignia adducit *Cirros Germanorum.* Eos Francorum, utpotè Germanorum, Regibus nunquam potuisse detonderi Agathias in operis sui exordio testatur. Eorum item militibus non poterat: Hinc enim de Godefrido, Lotharingæ Duce, qui Henrico tertio Augusto perduellis civitate ac Ecclesiam Virdunensem exusserat, scribit Lambertus Schafnaburgensis: *Facti eum in tantum poenituit, ut publicè se verberari faceret, & capillos suos, ne tonderentur, magna pecunia redimeret, sumptus ad reedificandam Ecclesiam daret, & in opere cæmentario per seipsum plerumque, vilis mancipii ministerio functus, deserviret.* Nempè tonsura reddebat Regni, Ducatus, militiæ irreparabiliter incapacem. Ità & Regem suum Hildericum eisdem Franci, volentes regno detrusum, tradidere Episcopos tondendum, & Pippinum intruserunt. Eadem forma viguit, sicutque frequentissima apud posteriores Græcorum Augustos. Etiam apud antiquos Romanos: Nam Julianum cognatum non alio die Constantinus Imperator in Ecclesia Nicomedienfis Lectorem tonderi iussit, quam ut imperandi spe faceret perpetuò extorem. Longa est hæc tonsuræ materia: Lucidè demonstrat Reges fideles semper potuisse deponi per Ecclesiam, & constitui regno incapaces.

Permissam comam etiam de luxuria notant Patres & antiqui & juniores. Adduco unum Guilielmum Malmesberiensem, in Regum Anglorum annalibus agentem de Guilielmo secundo, qui omnem Cleri & populi disciplinam in regno suo impiissimè pessumdedit. *Tunc fluxus crinium, tunc luxus vestium, tunc usus calceorum cum arcuatis aculeis inventus. Mollitie corporis certare cum feminis, gressum frangere, gestu soluto & latere nudo incedere adolescentium specimen erat. Enervens, emolliti, quod nati fuerant, in vitia manebant: Expugnatores alienæ pudicitie, prodigi suæ.* Et in historia novella agens de Henrico primo Rege, impii istius fratre & successore. *Quoddam accidit in Anglia, quod mirum videatur crinitis nostris, qui oblitii quid nati sunt, in mulieris sexus habitum capillorum longitudine seipsos transformant. Quidam provincialium militum, magno crinum luxu superbiens, conscientiaque stimulantè perterritus, visus est sibi videre in somnis, quasi aliquis eum capillorum suorum crinibus suffocaret. Quare somno excussus, quidquid superfluebat comarum, citò abscidit. Cucurrit exemplum per Angliam, & (sicut recens pena mentem movere solet) omnes penè milites ad justum modum crines suos rescindendi æquanimiter tulerunt. Sed non diu stetit hæc sanctitas. Vix enim anno elapso, cuncti, qui sibi*

curiales esse videbantur, in prius vitium reciderunt: Longitudine capillorum cum feminis certabant, & ubi crines deficiunt, involucre quædam innodabant, oblitii vel potius ignari sententiæ Apostolicæ; **VIR SI COMAM NUTRIERIT, IGNOMINIA EST ILLI.** A sæculo, *Dei emulo*, inventum esse morem istum scribit in adducto libro Tertul-
Cap. 7.
lianus. Adversus illum statuit in Synodo sua Londinensi Sanctus Anselmus Archi-Episcopus Cantuariensis: *Ut criniti sic tondeantur, ut pars aurium appareat, & oculi non tegantur.* Utinam & nostrorum temporum, eisdem fœditatibus laborantium, Episcopis Divina miseratio infundat Spiritum Sancti Anselmi.

Suos itaque Clericos barbaris, militibus, luxuriosis in coma adsumilari Ecclesia nolens, justit esse attonfos. Comæ affectatores meritò non Clericos, sed sponfos Sanctus Hieronymus appellat. Et hinc ad titulum de Ordinatione lectoris habet Euchologion Græcorum. *Caput à Pontifice ter signatur, & tondetur in formam crucis ab eodem: Deindè ab aliquo juxta figuram Clericorum perfectè tondetur.* Pontifice adstante & vidente. Etiam apud Latinos sic olim factum: Et perfecta tonsura statim ab Episcopo per solennes orationes benedicta. Eodem adstante & solenniter benedicente factam fuisse primam Clerici barbam ostendunt antiqui libri Episcoporum rituales, ac hodiernum Pontificale. Adstant Episcopus primam comæ & barbæ tonsuram fieri curabat expertem omnis vanitatis.

Et quidem nos Latini Clericalem tonsuram hodie ab omni Ordine minori distinguimus, ejusque solius impartitione Clero adgregamus, facimusque Clericum gaudentem privilegio Canonis & fori. Græci eam à lectoratu, quem solum habent minorem Ordinem, non separant, uno rituum contextu utrumque simul conferunt; Tonsura est illis pars Lectoratus. Deindè Latini, ut ex quarta patet Synodo Carthaginensi, sacri semper codicis traditione, Græci semper sola manuum impositione dederunt Lectoratum, uti docent præfens Canon & libri eorum Rituales, antiqui & novi.

Et hinc oritur quæstio, An Clerici tonsura apud nos Latinos semper fuerit consecratio ritus & effectus ab omni minori Ordine distincta? Quidam negant. Etenim de Cajo Pontifice habet liber Pontificalis. *Constituit, ut omnes Ordines sic in Ecclesia ascenderent: Si quis Episcopus fieri mereretur, ut esset Ostiarius, Lector, Exorcista, Acolythus, sequens Subdiaconus, Diaconus, Presbyter, exindè Episcopus ordinaretur.* Non tonsuram, sed Ostiariatum dicit esse primam initiationem. Et hinc in litteris ad Himerium Tarraco-
Epist. 1.
nensem Metropolitanum Siricius Pontifex promovendum Episcopum ait ab infantia ante pubertatis annos debere esse baptizatum, & Lectorum ministerio sociatum. Quod ipsum Zozyms Pontifex scribit ad Hefychium Salonæ Episcopum, Dalmatiæ Metropolitanam. Etiam Synodus
Epist. 1.
Bracarenfis mandat, ut ex laico nemo fiat Episcopus, sed primùm Lector, totumque annum in isto ministerio probeatur. Et secunda Toletana Synodus, agens de infantibus Deo & Eccle-
fia

L. 2. c. 4.
L. 2. c. 3.
Cap. 193.

L. 5. c. 22.

L. 4. c. 39.
Epist. 2.

Cap. 8.

Epist. 77.

Cap. 35.

Cap. 10.
L. 1.

A. 1046.

Aug. 11.

12. q. 4.

Epist. 47.

Cap. 47.

Cap. 47.

L. 4. f. 123.

L. 1. f. 176.

Epist. 22.
c. 12.Epist. 1.
c. 9.Epist. 1.
c. 3.

Cap. 1. *ſiæ per parentes ad Clericum, oblati: Statuimus obſervandum, ut mox cum detonſi, vel miniſterio Lectorum contradiſi fuerint, in domo Eccleſiæ debeant erudiri. Tonſuram & Lectoratum conſundit.*

Reſpondeo tamen morem noſtrum eſſe longè antiquiſſimum. Tonſuram enim ab omni minori Ordine palàm diſtinguit antiquus Ordo Romanus, Sancti Gregorii, immò Sancti Gelasii Pontificis opus, à Gregorio dumtaxat auctum & politum. Concordant antiquiſſima Latinarum Eccleſiarum Ritualia. Et nullus oppoſitorum nobis Canonum dicere queat Lectoratum fuiſſe primum Ordinem: Etenim & laudatum Sancti Caii Papæ decretum, & quarta Synodus Carthagenſis, conſtanterque antiqui Canones Oſtiariati dant primum locum. Iſti igitur Canones promovendum Episcopum volunt ſpecialiter fuiſſe Lectorem per tempus aliquod, quod iſtic incipiat docendi officium, proprium Episcoporum. Noranda ſunt verba Zozyimi Pontificis: *Si ab infantia Eccleſiaſticis miniſteriis nomen dederit, inter lectores uſque ad vigefimum ætatis annum continuata obſervatione perduret, ſi major jam & grandævus acceperit, ità ut poſt Baptiſmum ſtatim ſe Divinæ militiæ deſideret mancipari, ſive inter Lectores, ſive inter Exorcistas quinquennio teneatur.* Lucidè diſtinguunt inter Lectorem ſeu Exorcistam fieri, & Eccleſiaſticis miniſteriis ſeu Divinæ militiæ mancipari: Et hocce poſterior innovent eſſe tempore prius, utpotè fieri conſuetum per ſolam ſine omni Ordine tonſuram.

Quod item Græci tonſuram olim à Lectoratu diſtinxerint, teſtatur apertiffimè præſens Canon. Etiam Juſtiniani Auguſti lex novella mandans neminem ordinari Lectorem, niſi qui decem & octo annos habuerit: Nequaquam vetat pueros, quod ſemper fecere Græci, in Clericos tonderi. Conſtat antiquum Græcorum Rituale, exſans Romæ apud Clericos Theatinos Sancti Andree Vallentiſ, habens hunc titulum cum ſuis orationibus: *Ordo & officium ad tondendam comam.* Et in præſentis Canonis commentario Theodorus Baſamon, dicens pueros olim conſuetos nigris veſtibus indui, tonſuram accipere, & ſine manus impositione Deo conſecrari. Et Ammianus Marcellianus, homo gentilis, Juliano Apoſtate cœvus, rerum noſtrarum non ignarus, reſert Alexandriæ Presbyterum Chriſtianum, nomine Theodorum, morte affectum à Paganis, quod

Cap. 10. *Circa puerorum licentiis detonderet. Græcorum enim Presbyteri primam tonſuram paſſim contulerunt. Idem tradit trigefimus tertius Canon Trullanus, Armeniis mandans neminem populo è ſuggeſſu Divinas Scripturas recitare, niſi qui Sacerdotali tonſura uſus fuerit, & benedictionem à ſuo Paſtore canonicè ſuſceperit.* Non *λεπτομαρ*, ſeu impositionem manuum, ſed *εὐλόγιον*, id eſt, ſimplicem benedictionem. Et ex iſtiſ Canonis auctoritate cœperunt ſimplices Clerici, non accepto Lectoratus Ordine, ſolenniter in Eccleſiis legere, atque Hierarchia noſtra avita lædi & turbari. Nec tantum Clerici ex Clericalis, ſed & ex monachalis tonſuræ vigore monachi legebant ex ambone. Et omnem hunc abuſum præſens

Canon reformat; monachos tamen à ſuis Abbatibus, dummodo Presbyteris & Abbatiali benedictione inſignitis, accipere manus impositionem, & ordinari Lectores permittit. Non tantum in ſuburbis, ſed & intra civitates Græcorum ſemper fuere monaſteria; plura tamen erant in remotis agris & nemoribus: Hinc ad evitandos monachorum excuſus exitimat Theodorus Baſamon poteſtatem iſtam Abbatibus indultam. Quidquid ſit, eam recepit & confirmavit, at poſtmodum, etiam Latina Eccleſia, monachos à ſuis Abbatibus permittens omnibus minoribus Ordinibus inſigniri: Nempè dum illis dedit Pontificalia ornamenta. A quibuſdam permittit conferri & Subdiaconatum.

Addit Canon de Abbate: *Dum conſet eſſe Presbyterum.* Abbates enim & apud Græcos & apud nos Latinos poterant olim eſſe laici. Eugenius ſecundus & Leo quartus Pontifices primum in Romanis ſuis Synodis, per D. Lucam Holſtenium publicatis, ediderunt hunc Canonem: *Abbates Sacerdotalem honorem ſunt adepti, ut peccantium ſibi ſubjectorum reatum valeant omnimodis refrænare, & amputare commiſſa.* Attamen Canon ubique non fuit ſtatim uſu receptus. Oſtendi poſſit multis exemplis & teſtimoniis. Nam & Goffredus Vindocinenſis, Urbano ſecundo Pontifici cœvus & amicus, frequenter teſtatur ſe Diaconum à Sancto Ivone Carnoteni Episcopo fuiſſe benedictum in Abbatem, Presbyterum autem conſecratum Romæ dudum poſt à laudato Urbano ſecundo, dum factus fuit Cardinalis in titulo Presbyterali Sanctæ Prifcæ. Eodem porro tempore Canon invaluit. Etenim Joannes & Benedictus Cardinales, Legati Paſchalis ſecundi, ſtatuere in Synodo Piſtavienſi: *Ut Abbates, qui Presbyteri non ſunt, Presbyteri ſiant, aut Prælationem amittant.* Quod ipſum etiam de Priore ſtatuſ Synodus Londinenſis, habita ſub Pontificatu Honorii ſecundi. Et hinc Sugerium Diaconum, Monasterii Sancto Dionyſiani electum, Calixtus ſecundus primum in Presbyterum, deinde in Abbatem benedixit. Diaconus enim, quemodò in Episcopum, ita eligi poteſt in Abbatem.

Lectoris ordinandi poteſtatem Canon impartit etiam Chorepiscopis, idque ſecundum antiquam conſuetudinem, de qua Synodus Antiochena: *Chorepiscopi ordinent etiam Lectores, & Subdiaconos, & Exorcistas, quibus promotiones iſtæ ſufficiant; nec Presbyterum verò, nec Diaconum audeant ordinare præter civitatis Episcopum, cui ipſi cum poſſeſſione ſubjecti ſunt.* Lectores igitur, Subdiaconos, Exorcistas ſuo olim arbitrio, Diaconos & Presbyteros non niſi de licentia ordinare poterant: At verò præſens Canon nullam ipſiſ ſine licentia ordinationem permittit, adeoque limitat Antiochenum. Plures tamen etiam olim Episcopi neceſſariam voluere ſuam licentiam: Eamque eſſe vetuſtam Eccleſiarum conſuetudinem teſtatur in Epistoſta ad Chorepiscopos Sanctus Baſilius. Longa eſt & varia de Chorepiscopis quaſtio, ſuo loco elucidanda. Abbates præſens Canon ad Episcopi licentiam non reſtringit,

Quæſtio eſt, An monachalis & Clericalis tonſura apud Græcos, uti ſunt apud Latinos, fuerint ſemper diverſæ? Reſpondeo fuiſſe. Eccleſiaſtica Hierarchia, Sancto Dionyſio Areopagitæ paſſim adſcripta, eas palàm diſtinguit. Habet enim hunc titulum: *Mysterium monaſtica conſecrationis.* Et inſitã ſtatuit. *Sacerdos ſigno crucis monachum conſignatum tondet, omnique veſte detracta, cum alia induit.* Apud Græcos fuit triplex ſacræ tonſuræ genus, Clericalis, Monachalis, & Baptiſmalis, ſtatim poſt Baptiſma fieri conſueſt, cujus ritum, ex antiquis Ritualibus libris deſumptum, Euchologio ſuo inferuit Jacobus Goartius, magnum lumen Ordinis Prædicatorum. Ejus titulus eſt: *Oratio ad tondendum puellum.* Oratio habet: *Benedic hunc præſentem puellum.* Et iterum; *Benedic huic præſentem famulo tuo unã cum Suſceptore ejus.* Porro Symeon Archi-Episcopus Theſſalonicenſis quaerit, Propter quid tonſura fiat in baptizatis? Et reſpondet: *Poſt chriſmationem tondet Sacerdos in crucis figuram capillos capitis ejus.* Producit rationes, & addit. *Inſuper capilli Chriſto offeruntur velut primitiæ, & ſacrificium humani corporis in baptizato. Sunt enim velut totius corporis exhalatio. Ideo Pontifex eos acceptos, non ut ſors tulit, negligenter projicit, ſed in loco ſacro reponit.* Quibuſdam in locis eos

Suſceptori tradit, Imagini Crucifixi adpendendos. Ità ille ſuſceptum à ſe puellum Chriſto Domino offerbat, commendabat, conſecrabat. Et hinc intelliges Anaſtaſium Bibliothecarium, in octavæ Synodi præſatione dicentem de Rege Bulgarorum. *In tantum pietas crevit Principis, & abundabat circa Beatum Petrum venerationis affectu, ut quadam die propria manu capillos ſuos apprehenderit, & contemplantibus cunctis, Romanis Miſſis tradiderit, dicens: Omnes Primates & cuncti populi Bulgarorum terræ cognoscant ab hodierna die me ſervum fore poſt Deum Beati Petri & ejus Vicarii, Pontificis Romani. Etiam liber Pontificalis dicit de Benedicto ſecundo Pontifice. Hic ſuſcepit mallones capillorum Domini Juſtiniani ſecundi, & Heraclii, filiorum Clementiſſimi Principis Conſtantini Pogonati, ſimul & juſſionem, per quam ſignificat eodem capillos direxiſſe. Et Regino Abbas Prumiſenſis. Carolus Magnus Pipinum filium ſuum ad Luitprandum Longobardorum Regem direxit, ut ejus juxta morem capillum incideret, qui ejus caſariam incidens ei pater effectus eſt, multiſque eum ditavit regiſ muneribus, & genitori remiſit. Ea igitur detonſio aut donatio capillorum erat ritus ſeiſum devovendi ac donandi in obſequium, profitendæque ſervitutis.*

A. 755.

CANON XV.

Clericus ab instanti tempore non connumeretur in duabus Ecclesiis. Negotiationis enim est hoc & turpis commodi proprium; ab Ecclesiastica consuetudine penitus alienum. Audivimus enim ex ipsa Dominica voce: *Quid nemo potest duobus Dominis servire, aut enim unum odio habebit, & alterum diligit, aut unum sustinebit, & alterum contemnet.* Uuſquisque ergo ſecundum Apoſtolicam vocem in quo vocatus eſt, in hoc debet manere, & in una locari Eccleſia. Quæ enim per turpe lucrum in Eccleſiaſticis rebus efficiuntur, aliena conſiſtunt à Deo. Ad vitæ verò hujus neceſſitatem ſtudia ſunt diverſa: Ex his verò qui voluerit, acquirat corporis opportuna. Ait enim Apoſtolus: *Ad ea qua mihi opus erant, & his qui mecum ſunt, miniſtraverunt manus iſtæ.* Et hæc quidem in hac à Deo conſervanda urbe; cæterum in villis, quæ foris ſunt, propter inopiam hominum indulgetur.

SCHOLIUM.

Beneficiorum pluralitas, à decimo etiam Chalcedonenſi Canone damnata, eſt omnino avaritia, facrilega negotiatio, turpe lucrum, clericali ſanctitati penitus adverſum.

Eam in regia civitate nec ob unius beneficii inſufficientiam permittit Canon, hanc ſuppleri mandans ex præſcripto Canonis Africani: *Clericus viſtum & veſtimentum ſibi artiſiciale vel agricultura, abſque officii ſui derrimento, querat. Ita enim & Apoſtolus viſit. Sola Clericorum inopia excuſat iſtam pluralitatem.* Can. 4. c. 53.

CANON XLV

Omnis jaſtantia & ornatura corporalis aliena eſt à ſacrato Ordine. Eos ergò Episcopos vel Clericos, qui ſe fulgidis & claris veſtibus ornant, emendari oportet, quod ſi in hoc permaſerint, epitiſmio tradantur. Similiter eos, qui unguentis inunguntur. Quoniam verò radice amaritudinis exorta, contaminatio facta eſt in Catholica Eccleſia Chriſtianos calumniantium hæreſis, etiam hi, qui hanc receperunt, non ſolùm imaginarias picturas abominati ſunt, ſed & omnem reverentiam repulerunt, eos qui religioſè ac piè vivunt offendentes, ac per hoc completur in eis quod ſcriptum eſt: *Abominatio eſt peccatori Dei cultus.* Igitur ſi inventi fuerint deridentes eos, qui vilibus & religioſis veſtibus amiſti ſunt, per epitiſmum corrigantur. Priſcis enim temporibus omnis ſacratus vir cum mediocri ac vili veſte converſabatur. Omne quippè quod non propter neceſſitatem ſuam, ſed propter venuſtatem accipitur, elationis habet calumniam, quemadmodùm magnus ait Baſilius. Sed neque ex ſericis texturis veſtem quis variatam induebat, neque apponebat variorum colorum ornamenta in ſummitatibus veſtimentorum. Audierant enim ex deſona lingua: *Quia qui mollibus veſtiuntur, in domibus Regum ſunt.*

SCHOLIUM.

Canonis cauſam adducit Sancti Stephani Auxentiani vita, dicens de Conſtantino Copronymo, qui veſtem monaſticam, utpotè pauperem & humilem, vocari juſſerat veſtem tenebrarum, & ipſos monachos, tenebricoſos, idololatræ, immemorandos. *Solidam multitudinem in concionem advocat, ac veneranda crucis ſigna unà cum Domini corporis & ſanguinis myſteriis, atque omni labe puris Evangeliiſ palam proponit, atque ita per ea univerſos jurejurando adſtringit nunquam ſe Divinas imagines adoraturos, nec communionem à Monacho accepturos, nec ſalu-*

tantibus quidquam humanitatis vicium exhibitur. Verùm ſi quiſquam eorum Monachum aliquem uſpam obviam habuiſſet, tenebricoſum eum, immemorandum, & idolorum cultorem appellaturos, ac demùm lapidibus ipſum appetituros. Apoſtatarum monachorum veſtes publico, uti hodie & Calviniſtæ faciunt, populi ludibrio expoſuit. Adverſum has impias ac immemorandas leges ſtatuit Canon Monachos, utpotè homines religioſos ac ſanctos, deinceps à nemine offendi, eorumque ſacrum habitum non derideri. Et jure merito. Eam namque veſtem Angelicam, quod nempe vitæ Angelicæ homines contegat, vocant apud Joannem Bolandum vita Sancti Gregorii Acritenſis, & in prato ſpirituſali Sanctus Sophronius

Patriarcha Hieroſolymitanus. Monaſticæ cuculla myſteria largè ex Bonifacio quarto Pontifice exponit Sanctus Petrus Damiani. Monachos aut humilem ipſorum habitum irridere eſt pagana perfidia, damnata à Sancto Hieronymo in litteris ad illuſtres matronas Furiam ac Marcellam, & à Sancto Salviano Episcopo Maſſilienſi. Eſſe hic adfirmat unum ex illis delictis, ob quæ Divinus furor Africam tradidit in barbaras atque Arianas manus Wandalorum.

Canon præſens dat & aliam cauſam, ex qua oporteat habitum monaſticum revereri. Quod nempe *priſcis temporibus omnis ſacratus vir, & Episcopus & Clericus, cum monaſtica aut ſanè mediocri ac vili veſte converſabatur.* Etenim Valenti Auguſto Ariano, in Eccleſiæ Caſareenſis bona Regiam manum mittere minitanti, apud Hermiam Zozomenum reſpondit Sanctus Baſilius Magnus: *Opes non habeo, niſi veſtem laceram & paucos libros.* Et de Sancto Jacobo Niſibeno, quod authenticam monachi veſtem, vilem è caprarum pilis tunicam retinuerit, teſtatur in hiſtoria monaſtica Theodoretus: Et de Sancto Martino Turonenſi Episcopo ſcribit Sulpitius Severus: *Eadem, quæ monacho fuerat, in veſtiu ejus vilitas erat.* Et de Sancto Fulgentio Ruſpenſi Episcopo Auctor incognitus, at probatiſſimus: *Numquam pretioſa veſtimenta queſivit, ſed unica tantum viliffima tunica, ſive per eſtatem, ſive per hyemem fuit patienter induus.* Et de Joanne quarto Episcopo Conſtantinopolitano Sanctus Gregorius Magnus: *Corpus deſpectis veſtibus tegit.* Et ipſum Sanctum Gregorium, Romanum Pontificem fuiſſe mediocri habitu uſum Joannes

Diaconus oſtendit. Ob ejuſmodi exempla pluriſima vilis monachorum habitus eſt meritò venerandus.

Nec illum ſolum Conſtantine Auguſtus, ſed & ſuum avitum habitum deſpexerant Iconoclaſtæ: Episcopi & Clerici, ejus modeſtiam demutant: res in fulgidas, claras, ſericis texturis variatas veſtes, apponentesque variorum colorum ornamenta in ſummitatibus. Et ipſorum vanitatem & Canonis noſtri mentem eleganter apud Laurentium Surium exponit Ignatius Archi-Episcopus Nicænus in vita Sancti Tharaſii, qui præſentem Canonem condidit, publicavit, executioni mandavit, Patriarchæ Conſtantinopolitani. *Multis ex eis, qui erant relati in numerum Clericorum, qui ſuos lumbos zonis cingebant aureis, & ornati erant variis & pretioſis veſtibus ſericis, aurum quidem ademit, fecit autem ſuccingere lumbos cingulis contextis ex pilis caprarum. Eis verò, qui toti corpori ex eiſdem filis purpureis veſtes habebant contextas, excogitat tunicas vemotas à curioſitate nimia & delictis, ut quæ eſſent veſtibus honeſtus & convenirent eis, qui Deo ſervire ſtatuerunt & proſitentur humilitatem. Ex quo quid evenit? Ut tolleretur quidem quidquid damni ex eo naſcebatur; honoraretur autem frugalitas, ut theſaurus quiſpiam pretioſiſſimus. Ità, inquam, Sanctus Tharaſius præſentem Canonem eſt executus. De unguentis hic interdictis alius erit dicendi locus: Erant unguenta odorifera, quæ pudicitie venena ac peſtes Sanctus Hieronymus appellat. Eadem inſectatur gentiliùm paræmia: *Non bene olet, qui bene ſemper olet.**

CANON XLVII

Quia quidam Monachorum deſerentes Monaſteria ſua, præſſe anhelantes, & obedire renuentes, inchoant conſtruere oratorias domos, ea quæ ad perfectionem neceſſaria ſunt non habentes: Quisquis igitur hoc viſus fuerit agere, prohibeatur à loci Episcopo. At verò ſi ſumptus ſufficientes ad perfectionem habuerit, quæ ab ipſo deſiderantur, ad terminum perducantur. Idipſum autem ſervandum eſt etiam ſuper laicis & Clericis.

SCHOLIUM.

Antiquum de ædificandis Eccleſiis Canonem ſcribit ad Felicem Meſſinenſem in Sicilia Episcopum Sanctus Gregorius Magnus, agens de Eccleſia per Januarium Subdiaconum ibidem *Chriſt. Lupi Oper. Tom. III.*

extructa. Omnia diligenter inquire, & ſi eorum, quæ offeruntur, reddituum quantitas, vel quæ tempore mortis reliquerit, ſaris tectis, & luminaribus, nec non altioris ſervitionis annua poſſint præſtatione ſufficere, ipſa munificentia ſit geſſis municipalibus allegata. Quod ſi hæc, quæ diſtribuitur, per ſollicitudinem tuam impleta non fuerint, de præ-

præ substantia, quanti interfuerit, utilitati Ecclesie te vel heredes tuos satisfacturum esse non dubites. Quomodo Clericus sine titulo, ita Ecclesiam sine dote consecrans Episcopus obligabatur ad plenam illius sustentationem, obligationemque transmittit ad heredes. Et dos non tantum certa esse debuit, sed & referri in Acta civita-

tum. Eiusmodi Canones habemus multos. eoque nos ter præteris etiam ad monasteria extendit, frænatum volens ambitum quorundam monachorum. Quod ipsum in novella ad Mennam Patriarcham Constantinopolitanum lege, licet obscure, statuisse videtur Justinianus Augustus. L. 67. c. 1.

CANON XVIII.

Sine offensione estote his etiam qui foris sunt, Divinus dicit Apostolus: Fæminas autem commorari in Episcopis vel etiam Monasteriis, omnis est offensionis materia. Quisquis ergo ancillam, vel liberam in Episcopio possidere claruerit, vel in Monasterio ad opus Monasterii alicujus, increpetur; si autem permanerit, deponatur. Porro si contigerit in proactis fæminas esse, & voluerit Episcopus vel Abbas iter ad eas facere, præsentem Episcopo vel Abbate nullatenus monasterii opus facere eo tempore mulieri liceat: Sed seorsim moretur in alio loco, donec Episcopus vel Abbas recedat, propter irreprehensibilitatem.

SCHOLIION.

Quomodo hodie Lutherani & Calvinistæ, ita Iconoclastæ monachos omnes, & Episcopos & Clericos orthodoxos traducebant de

incontinentia, alios ex semetipsis metientes. Liquet ex laudata vita Sancti Stephani Auxentiani. Hinc omnem levissimam etiam suspicionem ansam præsentis Canon merito demolitur ex regula Apostolica: *Ut is, qui ex adverso est, vereatur, nihil habens malum dicere de nobis.* Aditac.

CANON XIX.

In tantum inolevit avaritiæ facinus in Rectores Ecclesiarum, ut etiam quidam eorum, qui dicuntur religiosi viri atque mulieres, obliuiscunt mandatorum Domini, per aurum introitus accedentium tam ad sacratum Ordinem quam ad Monasticum efficiant. Unde fit, ut quorum initium improbabile est, omnia sint projicienda, ut magnus ait Basiliius: *Neque enim Deo per mammona servire licet.* Si quis ergo inventus fuerit hoc faciens, si quidem Episcopus vel Abbas extiterit, vel quilibet de sacro Collegio, aut desinat aut de-

ponatur,

ponatur, juxta secundam regulam Chalcedonenſis Concilii. Abbatifera verò ejiciatur de monasterio, & tradatur in alio monasterio ad subjectionem. Similiter & Abbas, qui non habuerit manus impositionem Presbyteri. Porro quæ filiis à parentibus dantur more dotis, vel si quæ ex propriis rebus acquisita offeruntur, profitentibus his, qui ea offerunt Deo dicanda, definimus, si ve perseveraverint, si ve exierint, manere illa in monasterio secundum repromissionem ipsorum, nisi fuerit culpa Prælati.

SCHOLIION.

Omne in monastico ingressu aut professione exactum pretium & hic & alii plurimi Canones damnant de simonia. *Audivimus, inquit Synodus Francofordienſis, quod quidam Abbates cupiditate ducti præmia pro invocantibus in monasterium requirant. Ideo placuit nobis & sanctæ Synodo, ut pro suscipiendis in sancto Ordine fratribus nequaquam pecunia requiratur, sed secundum Regulam Sancti Benedicti suscipiantur.* Et Caroli Magni ad monachos Capitulare: *Nullus Abbas pro susceptione monachi præmium querat.* Et Alexandri tertii Pontificis Synodus Lateranenſis. *Monachi sub pretio non recipiantur in monasterio. Si quis exactus aliquid dederit, ad sacros Ordines non accedat; is autem, qui eum receperit, officii privatione mulletur.* Et ejusdem Synodus Turonenſis: *Ab eis, qui ad Religionem transire voluerint, nulla pecunia exigatur.* Et apud Gregorium nonum sub titulo de Simonia Presbyterum quemdam sub triginta solidorum pacto factum monachum, ipsumque item Abbatem pro tanta pravitate mandat idem Pontifex graviter puniri. Et in Synodo Londinensi Richardus Cantuariensis Archi-Episcopus, Sancti Thomæ Martyris proximus successor: *Nullus Prælati in recipiendo Monacho, Canonico, vel Saucimoniali præmium sumere vel exigere aliqua pacti occasione præsumat; si quis hoc fecerit, anathema sit.* Eiusmodi ingressu in laudato Gregorii noni titulo Clemens tertius damnat de simonia. Confirmat in litteris ad Stephanum Cantuariensem Archi-Episcopum Innocentius tertius, omnes taliter receptos, licet longè plurimos, puniri mandans, & addens: *Illud tamen gratanter recipi poterit, quod fuerit sine taxatione gratis oblatum.* Et in Synodo sua Lateranenſi. *Quoniam simoniaca labor adeo pleraque Moniales infecit, ut vix aliquas sine pretio recipiant in sorores, paupertatis prætextu volentes hujusmodi vitium palliare. Rigidissime punit, ac deinceps vetat ut veram lepram Simonis. Etiam in litteris apud Franciscum Bosquetum extantibus, scriptis ad Hierosolymæ Patriarcham, gravissime exoptulat de vitii istius grassatione, ac pergit. *Ipsam quoque domum militiæ templi, ad quam oculi respiciunt plurimorum, quasdam intelleximus simoniacè introisse, simplicitate tamen positus, quàm malitia: Simplicitate occasionem præstante delicto. Simplicitate, quæ sub prætextu subventionis, seu adjuvandæ sacræ**

Cap. 16.

Cap. 19.

Cap. 25.

Cap. 30.

L. 4. Epist. 90.

militiæ, ad extorſionem procedebat. Eam omnino damnat de simonia, imitatus Sanctum Gregorium Magnum, scribentem ad Siagrium Augustodunensem, & quosdam alios Episcopos Gallicanos. *Suadet forsitan Diabolus debere ab habentibus accipi, ut sit quod possit non habentibus erogari, dummodò vel sic venena mortifera elemosynæ celata obumbratione trasfundat. Nam nec venator feram, nec avem aucups deciperet, vel piscem piscator caperet, si aut illi laqueum in aperto proponerent, aut ille banum esca absconditum non haberet. Undè etiam illud certum est, quia etsi monasteria aut Xenodochia, aut quid aliud de pecunia, quæ pro sacris Ordinibus datur, constituuntur, mercedi non proficit. Multis ostendit per ejusmodi pietatis prætextus fucari & pejorem reddi, nequaquam purgari simoniam. Qui eam ob publicas Reipublicæ necessitates purgari, adeoque nominatos Prælatos posse Regiis exactationibus gravari docent, miserè hallucinantur.* L. 7. indic. 1. Ep. 111.

Neque pecuniarum solummodò, sed & pastus seu convivii, licet de consuetudine, exactiorem Alexander tertius damnat de simonia. Nescio quod monasterium, duodecim solidos eo titulo exigens, coegit ad restitutionem. Confirmat Urbanus quartus in Extravagante communi ad titulum sub simonia. *Multorum fide dignorum relatione didicimus, quod in nonnullis Ecclesiis & monasteriis, tam virorum quam mulierum, detestabilis servatur abusus, quod cum personæ recipiuntur ab eis ad observantiam regularem, ipsa temeritate præsumptuosa passus seu prandia Capitulis & Conventibus ex statuto seu consuetudine, quæ corruptela potius est dicenda, tribuere compellantur. Rigidissime ea vetat, permittens tamen recipi spontè & gratuito oblata. Oxoniensis sub Honorii tertii Pontificatu habita Synodus paupertatis titulo exigere permittit solam primam monachandi vestem. Nos ter Canon etiam dotem spontè à parentibus, aut quævis alia ab ipsis ingredientibus donata admittit, monasterio, licet illi citra Prælati culpam ante professionem regrediantur ad sacculum, volens permanere. Et hanc clausulam correxit sacrosancta Synodus Tridentina. *Ante professionem, excepto vitu & vestitu Novitii vel Novitiæ, quocumque prætextu à parentibus vel propinquis, aut Curatoribus monasterio nihil ex bonis ejusdem tribuatur: Ne hac occasione discedere nequeat. Quævis facta donatio non nisi secuta professione firmatur.**

Episcopum aut Abbatem Presbyterum, septuaginta isthac

Cap. 1.

isthac maculatum, deponi ex regula Chalcedonenſi, Abbatiffam verò atque Abbatem non Presbyterum mandat Canon de ſuo ejici monaſterio, ac in aliud ad perpetuum ſubjectionem & poenitentiam transportari. Eandem poenam in laudatis ad Patriarcham Hieroſolymitanum litteris Innocentius tertius, & apud Gregorium nonum Clemens tertius, & in litteris ad Januarium Calaritanum Episcopum, item in litteris ad Victorem Episcopum Panormitanum Sanctus Gregorius Magnus infligit aut laudat. Adeò antiqua eſt iſta monachorum poena.

Verùm hodierna multorum in Belgio monaſteriorum praxis recipiendi monachi dotem non ſolummodò ſpontè oblatam accipit, ſed & exigat, ac de illa ſtipulatur. An igitur ſimonia laboramus? Reſpondeo non laborare. Etenim Catellum, Mauricii Auguſti Palatinum, ad Virigantiani monachi, qui dumtaxat Lectioni vacare poterat, & non manibus laborare, expenſas exigenti monaſterio de maternis illius bonis ſolvendas coegit Sanctus Gregorius Magnus. Joannes Romæ ad Sanctum Andream in clivo Scauri monachus obierat: Hinc de ejus hæreditate eſt orta contentio inter ejus fratrem Maurentium, militiæ magiſtrum, & Candidum Abbatem, agentem utilitates ſui monaſterii. Eam tranſactione tandem finierunt, ipſamque probavit laudati monaſterii fundator idem Gregorius. Quomodò poſt mortem, ità ante Joannis profeſſionem omninò tranſigere ac ſtipulari potuiſſent. Cauſam ſcribit idem Pontifex ad Januarium Metropolitanum Calaritanum. *Quia ingredientibus monaſterium, convertendi gratia, ulterius nulla ſit reſtandivilitentia, ſed ros eorum ejuſdem monaſterii juris ſunt, aperta legis deſignatione decretum eſt.* Eſt lex Juſtiniani Auguſti exſtans in Codice. *Ut non liceat parentibus impedire, quo minus liberi eorum volentes monachi ſiant, aut eam ob ſolam cauſam exheredare; ſed ſi ipſi reſtamentum condant, neceſſe habent quadrantiem illis relinquere: Sin autem hoc fecerint, locus ſit ab inſeſtrato. Quòd ſi illi monaſteria relinquunt, atque mundani ſiant, omne ipſorum jus ad monaſterium pertineat.* Quod ipſum confirmat in lege novella ad Joannem Orientium Prætorium Præfectum, & in alia ad Epiſphanium Patriarcham Conſtantinopolitanum, excipiens ſolum caſum filiorum legitimorum, quibus à patre monacho relinqui vult quartam patrimonii partem. Religioſa itaque profeſſio non ſolummodò monachi perſonam ac bona præſentia, ſed etiam omnia futura hæreditariæ ſucceſſionis ſpem tranſfundit in monaſterium pleno ac immobili jure, iſtaſque leges, uti à Sancto Gregorio audivimus, recepit ac ſemper ſervavit Eccleſia Romana.

Porrò apud nos Belgas viget jam pridem Nicephori Phocæ Imperatoris Conſtantinopolitani lex, de qua Georgius Cedrenus. *Nicephorus donationes monaſteriiſ. atque templis reliſtias à piis quibusdam Imperatoribus prorsus abolevit, lege etiam lata, ne Eccleſiæ immobilibus locupletarentur bonis, cauſatus Episcopos malè prodigere ea, quæ pauperibus darentur, militibus interim deſicientibus.* Noſtrates vocant legem amortizationis, de qua tace-

re ſit ſatius, ne, quod & Sanctus Ivo Carnoteniſis Episcopus ſimilit, aut Domini Regis offendamus Majestatem, aut matris Eccleſiæ libertatem. Quidquid ſit, monaſteria, quæ piſſimus Dominus Rex ſuis juribus exuere nunquam voluerit, in monachorum ſuorum hæreditatem non poſſunt ſuccedere, ideòque ante illorum profeſſionem de ipſa cum parentibus aut aliis conſanguineis ſtipulantur, accipiuntque quid præſentis & modici pro grandi futuro. Non itaque de monaſtici ingreſſus aut profeſſionis, ſed de ſpectantis ad nos hæreditatis pretio paciſcitur, ubi nulla vel ſpecies eſt Simonie. Opulenta & fratrum ſuorum ſufficientem ſuſtentationem habentia monaſteria ad ſummum de avaritia notari poſſunt.

Opponi queat Innocentii quarti Pontificis Episto-
la ad ſacrum Ordinem Ciſtertiensium. *Indulgemus, ut poſſeſſiones, & alia bona mobilia ac immobilia, exceptis feudalibus, quæ poſſonas fratrum, ad monaſteria veſtra è ſeculo fugientium, & profeſſionem facientium in eiſdem, ſi remaſſiſſent in ſeculo, ratione ſucceſſionis, vel quocumque alio juſto titulo contigiſſent, petere ac retinere valeatis, contraria conſuetudine non obſtante.* Indulto aut privilegio jus commune non habet opus, atque ità ex iſto Innocentii indulto liquet adductas Juſtiniani leges à Romana Eccleſia nunquam fuiſſe admiſſas.

Reſpondeo earum admiſſionem patere ex Sancto Gregorio Magno, ideòque de ipſa non ambiendum. Attamen ſacer Ciſtertiensium Ordo ob duas cauſas opus habuit laudato privilegio. Primam ſuprà audivimus à Synodo Francofordienſi, mandante monachos ſuſcipi ſine quavis exactione ſecundum Regulam Sancti Benedicti. Etenim Carolus Magnus in Gallia, Germania, ac Longobardia proſcripſit quaſvis monachorum Regulas, omniaque ſuæ monarchiæ monaſteria coegit ad Regulam Sancti Benedicti. Principi huic obſtrictiſſimus eſt magnus Ordo ille. At verò iſta regula à monachando nihil penitus vult exigere, recipique permittit ſola ſponte & gratis oblata. Et huc non ſola Synodus Francofordienſis aut Caroli Magni Capitulare, ſed etiam Alexandri tertii aliaque cuncta adducta Romanorum Pontificum decreta reſpiciunt: Nam uſque ad Innocentii tertii tempora Eccleſia Latina in ſuis monachis vix aliam agnovit Regulam, quam Sancti Benedicti. Sacer porro Ordo Ciſtertiensium ex Reformationis ſuæ fundamentalibus legibus eam ſervare debet ad litteram, nullosque habere fundos, niſi quos ſuſtentationi ſuæ neceſſarios colat propriis manibus ſuorum Converterum. *Ciſtertiensium Ordinem, inquit in Episto- la ad Robertum Pontiniaceniſis monaſterii Priorem Stephanus Episcopus Tornaceniſis, quaſi lucernam ſupra montem poſitam, quiſ in Eccleſia Dei maximum & præcipuum culmen non dicat attingere? Evangelium implentes, monaſticam Regulam, quam ſupererogavit Benedictus Pater, fidelis Samaritani ſtabularius, ſic obſervant, ut nec unum ex eo jota præ eterne videantur. Beata paupertas eorum, quæ licet eos fame premat & frigore, non tamen aut mendicare compellit, aut divitiis adulari. Suis ac ſuorum manibus victum exquirunt & veſtitum. Nec buccellam*

ſuam comedunt ſoli: Comedit cum eis pupillus ex ea. Tanta in cibo parſimonia, ut duobus tantum pulmentis utantur, quæ aut eger ex leguminibus, aut ex oleribus hortus adfert. Quovis hodie mendicanti Ordine ſuere pauperiores ac frugales, & in pauperes ac hoſpites quovis opulento monaſterio liberaliores. Verùm ſanctiſſimæ vitæ cœpit paulatim gens multiplicari ſine numero, atque ità non magnificari læticia, ſcribitque ad Guillelmum Metropolitanum ſuum Remenſem laudatus Episcopus Tornaceniſis: *Credo, quia Ciſtertiensium de numero ſunt eorum, qui violenti diripiunt cœlum, ſed utrum violenter eis terram rapere liceat, necdum legi.* Nempè avita paupertate non contenti fundos, Eccleſias, decimas admittere, atque ità murmuratiõibus exponi cœperunt, perdereque affectum populi & Cleri. Et hinc tandem majoribus proventibus omninò habuerunt opus: Hinc eis lege Juſtiniani, contra Sancti Benedicti regu-

lam & eorum conſuetudinem, uti conceſſit Innocentius quartus.

Alteram neceſſarii indulti cauſam habemus apud Gregorium nonum ſub titulo de privilegiis in decreto Honorii tertii Pontificis. *Licet ſancta Eccleſia legum ſecularium non reſpiciat famulatum, quæ æquitatis & juſtiæ veſtigia imitantur, quia tamen in Francia & nonnullis Provinciis laici Romanorum Imperatorum legibus non utuntur, & occurrunt raro cauſæ Eccleſiaſticae tales, quæ non poſſint ſtatutis canonicis expediri, ſtrictè interdicitur, ne Parisi vel in civitatibus ſeu aliis locis vicinis quſquam docere vel audire jus civile præſumat.* Principales Ciſtertiensium familiæ fuere in Gallia, adeòque iſthic in ſuis neceſſitatibus ad Romanas Juſtiniani leges Innocentii quarti temporibus non poterant proclamare: Hinc earum affectum à ſpeciali Sedis Apoſtolicæ privilegio debuere nanciſci.

CANON XX.

EX hoc definimus minimè duplex fieri monaſterium; quia ſcandalum id & offendiculum multis efficitur. Si verò aliqui cum cognatis abrenunciare & monaſticam vitam ſectari voluerint, debent quidem viri virorum adire cœnobium, feminæ verò mulierum ingredi monaſterium: In hoc enim placatur Deus. Quæ autem hætenus ſunt dupla, teneant ſecundum regulam Sancti Patris noſtri Baſilii, & ſecundum præceptionem ejus ità formentur. Non habent in uno monaſterio monachi & monachæ: Adulterium enim intercipit cohabitationem. Non habeat aditum monachus ad monacham, vel monacha ad monachum ſecretò ad collocutionem. Non cubet monachus in muliebri monaſterio, neque ſingulariter cum monacha convetetur. Et quando neceſſaria vitæ à virorum parte ad Regulares deferuntur, extra portam hæc ſuſcipiat Abbatiffa monaſterii feminarum cum quadam vetula monacha. Porrò ſi contigerit, ut aliquam propinquam ſuam videre voluerit monachus, in præſentia Abbatiffæ huic confabuletur per modica & compendioſa verba, & in brevi ab ea diſcedat.

SCHOLIION.

Duplicia, præſertim fratrum aut cognatorum, monaſteria olim frequentia fuerunt. Talia fuiſſe prima per Apoſtolos fundata, quæ ex Philone Judæo adducit in historia Eccleſiaſti-

ca & laudat Eusebius Cæsarensis Episcopus, exiſtiſſat Hermias Zozenus. Certè Sanctus Paulinus cum uxore Tharafia, cum fratre & piâ matre Monica Sanctus Auguſtinus, Sancta Marina Sancti Baſilii Magni ſoror cum matre & fratre Petro duxerunt ejuſmodi monachiſmum. Verùm privata potius illa domus, quam cœnobium

bia fuerunt. Duplicium itaque cœnobiorum originem Sancto Basilio quidam malè adscribunt: Nam & quædam Pachomiana fuisse talia, Nilotamen flumine divisa, habemus ex Lausiaca historia Palladii Episcopi Helenopolitani. Semper durè oluerunt. Etenim Senecam, Pelagianæ factionis Presbyterum, ea introducere molientem, in litteris ad Piceni Episcopos gravissimè, ut de re scandalosissima, arguit Sanctus Pontifex Gelasius primus, & addit: *Discreta suis habitationibus virorum atque feminarum, sicut sanctum propositum decet, exercentur circumspècta devotio. Eademque omnia, altero translato, separari iussit in lege Codicis ad Mennam Patriarcham Constantinopolitanum Justinianus Augustus: Quod iustam suspicionem introducant monachis assidue cura monialibus, aut cum voluerint congregari.* Et ad Didacum Compostellæ Archi-Episcopum scribit Pontifex Paschalis secundus. *Ud omninò incongruum est, quod per regionem vestram monachos cum sanctimonialibus habitare didicimus: Ad quod resuscandam Experientia vestra immineat, ut qui in presertiarum simul sunt, divisis longè ha-*

bitaculis separantur, neque in posterum consuetudo hujusmodi præsumatur. Sanctus Ordo Præmonstratensis etiam duplicia in sui exordio habuit monasteria: Eorum extinctionem latius refert Jacobus de Vitriaco, addens exindè Cisterciensium monialium cœnobiorum per Brabantiam ac Dioccesim Leodiensem tempore modico admodum multiplicata. Eadem extinguit præfens Canon: Quod suspecta sint, periculosa, scandalosa, & quod Iconoclastæ, uti patet ex vita Sancti Stephani Auxentiani, pessimis illa calumniis onerarent. Excipit tamen duplicia Sancti Basilii monasteria: Quod de ipsorum structura ac disciplina, descripta utcumque à Sancto Gregorio Nysseno Episcopo in vita fororis suæ Sanctæ Macrinæ, dici possit: *Ab auditione mala non timebit.* Et hinc duplicia Sanctæ Birgitæ monasteria, à quibusdam impugnata & accusata, ad Erici Svecorum Regis & Episcoporum ejus preces probavit & confirmavit Synodus Basileensis. Eorum originalem disciplinam describit & laudat Thomas Wallinghamensis.

CANON XXI

Non oportere monachum vel monacham monasterium proprium relinquere, & ad alia proficisci. Quod si contigerit hoc, recipi hunc hospitio necesse est; assumi autem sine voluntate Abbatis ejus non convenit.

SCHOLION.

Quomodo Clerici ad certam Ecclesiam ordinati, ita olim omnes passim monachi ad certum monasterium fuere professi, & professione, quasi spiritali matrimonio, adfixi. Non nisi ex gravissimis causis poterant transferri. Jam ostendi translationem fuisse du-

rissimum poenæ genus. Plurimis Abbatum & monasteriorum ob receptos mutuos monachos litibus prima & media sæcula scaturerunt. Nilominus mendicantes Ordines translationem ad superioris nutum proficentur: Ita exigit adsumptum ab illis Apostolicum munus, Ecclesiæ Dei longè utilissimum, suo loco elucidandum.

CANON XXII

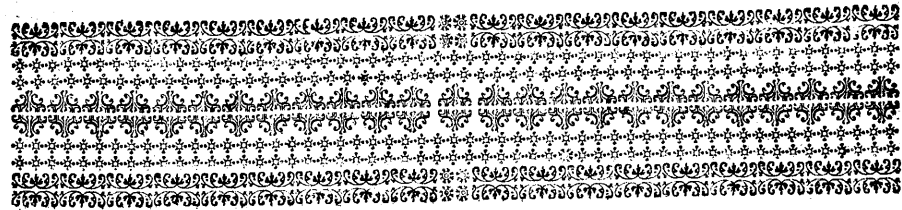
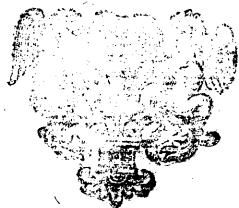
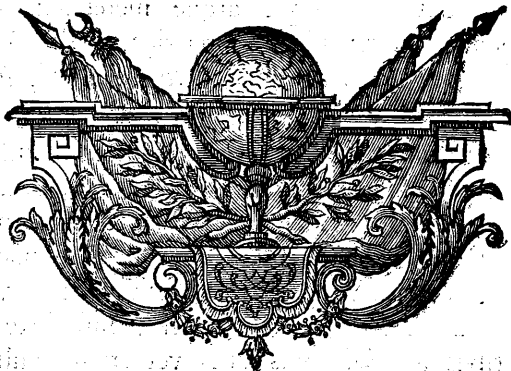
Deo quidem totum committere, & non propriis voluntatibus deservire, magna res est. *Sive enim manducatis sive bibitis*, Divinus Apostolus dicit, *Omnia in gloriam Dei facite.* Christus ergò Deus noster in Evangeliiis suis initia peccatorum recidere præcepit. Non enim mœchia ab eo tantum inhibetur, sed & motio cogitationis ad mœchiæ commissum damnatur, dicente eo: *Qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, jam mœchatus est eam in corde suo.* Hinc ergò edocti cogitationes debemus mundare. Nam etsi omnia licent, sed non omnia expediunt, ut ex Apostolica voce docemur. Necessarium ergò est omni homini manducare ut vivat, & quidem inter eos, quibus vita est nuptiarum, & natorum atque laicalis affectus, manducare viros & mulieres, nulli detractiõni patet; tantum ut ei, qui dat escam, gratias agant, & non ab eis per quasdam thymelicas voluptates fathanæ imago cantantibus cytharisque atque meretriciis contortionibus coli videatur. Quibus superveniet Prophetica maledictio, quæ ita dicit: *Ve qui cum cithara & psalterio vinum bibunt, opera autem Domini non intuentur, & opera manuum ejus non intelligunt.* Et si usquam fuerint inter Christianos hujusmodi, corrigantur. Sin autem, obtineant super eis quæ sunt ante nos regulariter edita. Quibus autem vita est solitaria & unius moris, ut eis videlicet, qui Domini jugum se singulare tollere spondent, sedere & tacere convenit. Sed & his, qui sacratam elegere vitam, nullo modo licet secretò cum mulieribus convivari; nisi fortè cum quibusdam Deum timentibus & reverendis viris vel etiam mulieribus, quatenus & ipsa convivatio ad directionem spiritalem proficiat, & inter consanguineos quoque idipsum efficiatur. Rursusque si contigerit itinere monachum vel sacratum virum non circumferre quæ victui opportuna sunt, & propter necessitatem divertere sive in Xenodochium, sive in domum alicujus, licentiam habebit hoc faciendi, tanquam urgente necessitate.

SCHOLIION.

Cap. 27
L. 4
Thymelicorum etiam meminerunt in titulo de Pistoribus, & in titulo de Scenicis Codex Theodosianus, ac in Canone quinquagesimo quarto Synodus Laodicensis. Thymelen Sanctus Isidorus Hispalensis Episcopus Orchestrae pulpitem, adeoque Thymelicos fuisse dicit eos, qui ibidem lyris, cytharis, aliisque instrumentis musicis cantabant. Consonat Julius Pollux. *Scena propriè est histrionum; Orchestra chori, in qua est & thymele, quæ vel tribunal est, vel ara.* Et Vitruvius. *Apud Græcos tragici vel comici actores in scena peragunt, reliqui autem artifices suas per orchestram præstant actiones: Itaque ex ea scenici & thymelici græcè separatim nominantur.* Et The-

gani chronicon scribit Ludovico Pio Augusto in magnis festis ad mensam thymelices adfuisse, ad quorum pugas numquam ipse riserit: Fuisse dicit mimos, scurras, cytharistas, choraulos, uti per sacras litteras, ita per Ecclesiasticos Canones à fidelium mensis rigidissime proscriptos. Præfens Canon monachos extra monasterium, & præsertim cum fæminis manducare merito vetat. Quin, immò Abbatum Aquisgranensis sub Ludovico Pio conventus statuit: *Laicus causa manducandi ac bibendi in Refectorium non ducatur.* Cap. 12
Quod etiam Theodoricum Francorum Regem sui monasterii Refectorio exire iusserit, & à Brunichildi Regina relegari, quam ad claustrum interiora laicos admittente maluerit Sanctus Columbanus, Fredegarius testatur. De monachis quam maxime verum est: *Familiaritas parit contemptum.* L. 2. c. 11

DISSERTATIO
DE SEPTIMA SYNODO GENERALI.

CAPUT PRIMUM.

An sacræ Imagines olim apud Hebræos fuerint licitæ ac usitatæ?

Idetur intricata quæstio. Etenim idem Deus optimus maximus, qui Moyse & omni Hebræorum populo dixit, *Non facies tibi sculptile, nec ullam Angeli, hominis, aut bestia similitudinem, Cherubinos ac Æneum etiam ferpentem fieri per eundem legislatorem iussit.* Et hinc impius Marcion *inconstantiam adscripsit Omnipotenti, accusavitque quasi mutabilem, utpotè qui alibi vetet, alibi mandat.* Respondet verò in libro de idololatria Tertullianus. *Idem Deus, qui vetuit similitudinem fieri, extra ordinario præcepto serpentis similitudinem indixit.* Utique *suspensi in modum ad figuram Dominicæ Crucis, à serpentibus, id est, ab angelis diabolis liberaturæ nos.* Et in libri adversus Marcionem. *Similitudinem vetans fieri omnium, quæ in celo sunt, & quæ in terra, & in aquis, ostendit & causas, idololatriæ scilicet substantiam cobibentes.* Subjicit enim: **NON ADORABITIS EA, NEQUE SERVIETIS ILLIS.** *Serpentis autem Æneæ effigies postea præcepta Moyse à Domino, non ad idololatriæ titulum pertinebat, sed ad remediandos eos, qui à serpentibus infestabantur.* Et taceo de figura remedii. Sic & Cherubin & Seraphin aurea in arca figuratum exemplum, certè simplex ornamentum, accommodata suggestui, longè diversas habendo causas ab idololatriæ conditione, ob quam similitudo prohibetur, non videntur similitudinum prohibitarum legi refragari, non in eo similitudinis statu deprehensa, ob quam similitudo prohibetur. Quod nempe extra legis causam in lege non peccatur.

Attamen magis placet prior expositio de necessario speciali ac extraordinario præcepto. Perplacent hæc ejus verba in laudato libro de idololatria. *Toto mundo pingendi & quovis modo effigies.* *Christi. Lupi Oper. Tom. III.*

Cap. 4.
de Rege Salomone in idololatriam lapsus scribit in Judaicarum Antiquitatum libris Josephus Judæus: *Jam ante quoque à legum præscripto discesserat, quando æneas hominum effigies basi maris æneæ addiderat, sicut solio suo leonum post apposuit.* Nam neque illa fas erat facere. Utique sine speciali ac extraordinario Dei præcepto. Et in alio ejusdem operis libro scribit de laureatis Cæsaris imaginibus, à Pontio Pilato Judææ Præsidente in urbem Hierosolymitanam illatis. *Pilatus signa cum effigie Cæsaris in urbem intulit ad legis nostræ contumeliam, qua cautum est, ne habeamus ejusmodi effigies.* Et idè qui ante hunc fuere Præsides, cum signis aliter insignitis solebant urbem ingredi. *Primus Pilatus ignavis omnibus noctu illatas effigies Hierosolymis statuit.* Quod ubi cognitum est civibus, magno agmine petierunt Cæsarem, ubi per multos dies supplices rogaverunt Præsidentem, ut aliud imagines illas transferret. Aut trucidari aut acquiescere jussi legati isti humi procumbebant, & exertos præbentes jugulos manifestè præseferabant patræ legis observationem sibi esse vita chariorem. Tunc Pilatus admiratus tam constans legis studium, continuè eas imagines Hierosolymis Cæsaream transportavit: Etiam postmodum omnem suam gentem trucidari maluerunt, quam Caii Augusti statuam, præsertim in templo, recipere, & sacratam urbem pollui vetitis imaginibus. *Vetitis à Lege Divina.* Et in alio libro scribit de Aquila aurea, Romanorum insigni, quam Herodes Rex supra majorem templi portam dedicarat. *Lex nostros homines vetat imagines statuere, aut consecrare animantium effigies.* *Quamobrem Doctores erant auctores suis discipulis, ut Aquilam illam detraberent.* Et illi cum publico tumultu, & patenti vitæ suæ periculo ipsam omnino detraxerunt, putantes Deo legi auctori facere sacrificium. *Etiam in primo libro*

de bello Judaico rei feriem turbulentissimam largē idem Josephus describit & laudat. Ex quibus omnibus liquet neque domesticas ornatus gratia imagines Judæis fuisse permittas.

Et hinc qui ex prophetia Patriarchæ Jacob de filio suo Juda, *Catulus Leonis Juda*, Tribus Juda insignia existimant fuisse Leonem, omninō hallucinantur. Hallucinantur & illi, qui ejusmodi insignia existimant esse novum ante paucam tantaxāt secula inventum. Eos convincit Psalmus: *Si dormiatis inter medios ceteros pennæ columbæ deargentatæ, & posteriora dorsū ejus in pallore auri*. Litteralis enim sensus est: Si inter Assyriorum columbam argenteam, & Ægyptiorum aureum vitulum pro insigni habentium, terminos securi consistatis. Et omnem hanc Tertulliani ac Josephi doctrinam probare videtur in prima in Leonem Isaurum Imperatorem Epistola Sanctus Pontifex Gregorius secundus. Et hinc æneī serpenti à Rege Ezechia factam destructionem omninō improbat: E causis gravissimis fieri à Deo justam imaginem ait humana auctoritate frangi non potuisse.

Addit & causam Divinā de omni penitus imagine prohibitionis. Propter idololatras, qui terram promissionis occupabant, verba faciebat Deus omnem populo suo interdicens imaginem, qui aurea & argentea, lignæque, & omnem creaturam adorabant, & volantes aves omnes, & dicebant: **ISTI SUNT DII NOSTRI, ET ALIUS DEUS NON EST.** Propter hæc manifesta diaboli noxia & execranda dicebat Deus, ne ea adoraverimus. Gentes omnes, ac præsertim Chananæi, non solummodō à Deo vivo & vero apostatarant, sed insuper imagines manibus suis factas in Deos stulti consecrarent, & ut Deos adorabant, atque ipsos etiam Hebræos in istud execrabile vitium fuisse propensissimos nemo ignorat. Ejus originem edicit Sapiens. *Acerbo luctu dolens pater citō sibi rapiti filii fecit imaginem, & illum, qui tunc quasi homo mortuus fuerat, nunc tanquam Deum colere cepit, & constituit inter servos suos sacra & sacrificia.* Profani ac damnati Divinitatis appetitores demones sese miscuerunt, figentes domicilia in ejusmodi statuis, datisque indē oraculis miserōs Adæ filios circumscripterunt in incredibiles errores. Hinc sacrilega ista domestica sacra in publicas leges, atque itā etiam Regum, artificum, sæculi sapientum, quin & omnis generis bestiarum imagines in Deos profecerunt. Quocirca tunc omnis, etiam patris aut filii, imago cōcō humano generi erat periculosa, suspecta, scandalosa, ideōque ut talis carnali Hebræorum populo rigidissimē à Deo optiimo maximo interdicta.

Aliam interdictionis causam adducit in Oratōnis de imaginum cultu Sanctus Joannes Damascenus. *In veteri testamento Israelitæ, neque templa hominum nominis consecrabant, neque memoriam hominis celebrabant. Adhuc enim execrationi obnoxia erat natura humana, & mors erat supplicium & multa. Itaque deplorabatur, & qui mortui cadaver attigerat, putabatur immundus. Nunc autem natura nostra, ex quo Divinitas illi, tanquam medicamentum quoddam vitam atque salutem afferens, con-*

juncta est, gloriosa evasit, & ad incorruptionem accipiendam idonea. Quare Sanctorum mors annuis laudibus celebratur, & templa illis construuntur, & imagines fiunt. Sanctorum imagines in eorum invocatione fundantur, & ad ipsam diriguntur, utpotē libri indoctorum: At verō ante Domini incarnati mortem clausus erat paradiscus, justī omnes in limbo extra sanctorum Angelorum confortium & Dei intuitum, ideōque tamquam illius familiares & domestici non poterant invocari atque imaginibus honorari.

CAPUT II.

An in novo Testamento semper fuerit usus sacrarum imaginum?

SACRAS Christi Domini, Deiparæ Virginis, ac aliorum Sanctorum imagines esse Apostolicam traditionem constanter in laudatis Oratōnis Sanctus Joannes Damascenus asfirmat. Consonat Theodosius Ammoriensis Episcopus, abjurans Iconoclasticam hæresin, sacrarumque imaginum venerationem apud præsentis Synodi primam Actionem profitens cum hoc additamento: *Quemadmodum Ecclesia Christianorum suscepit à Sanctis Apostolis, & Patribus, & usque ad nos.* Et in secunda Actione Euthymius Sardenis Episcopus, Lydiae Metropoli: *Præclatas litteras sanctissimi Papæ Adriani primi senioris Romæ syncre ac indubitanter sequens pollicor ac profiteor me itā sapere de sanctissimis iconis, non quasi quoddam novum dogma admittens, sed tanquam certissimē sciens de illis traditionem Sanctorum Apostolorum, & sacratissimorum magistrorum, qui has reliquerunt in sancta Dei Ecclesia.* Quod ipsum adserunt Gregorius Synopæ Episcopus, Sabbas Studiani monasterii Hegumenus, & Iconoclastici Conventiculi refutatio, lecta ac probata per Synodum præsentem. Gregorius Pessinuntis Episcopus, secundæ Galatiæ Metropoli, addidit ab Antiochena Sanctorum Apostolorum Synodo fuisse editum hunc Canonem: *Ne ultra errent hi, qui salvos sunt, circa idola, sed pro eis imaginantur Dei virilem statuum Domini nostri Jesu Christi.* Eique Leo Rhodiorum Episcopus, Provinciæ insularum Metropoli, est firmiter adstipulatus. Iconoclastici Conventiculi Refutatio esse ait ipfius Domini traditionem.

Ut ut sit, sacrarum imaginum usus est omninō antiquissimus. Etenim quod Sanctus Lucas Evangelista Deiparam Virginem depinxerit, quodque à sanguinis fluxu per Dominicæ vestis attactum sanata mulier æneam illi statuum, Divinis postmodum miraculis illustratam, Cæsareæ Philippi dedicavit, testantur auctores antiqui irrefragabiles, & certa traditio omnium Ecclesiarum. Miracula ista adducit Eusebius Cæsareensis

Episcopus

Episcopus, testis oculatus, addens Sanctorum Apostolorum Petri & Pauli, & ipfius etiam Christi Domini imagines, *colorum varietate expressas, conservataque*, id est, à Majoribus acceptas, suo tempore fuisse ubique usitatas. Posteriora laudatæ imaginis sub Juliano Apostata Imperatore miracula refert Hermias Zozomenus. Quod ipse Dominus Jesus Christus imaginem suam non manufactam Abagaro Edesseorum Principi miserit, Gregorius secundus Pontifex in litteris ad Leonem Isaurum adseverat. Orientalis Ecclesia id semper habuit indubitatum. Et in libro de pudicitia adversus orthodoxam Ecclesiam scribit Tertullianus. *Procedant ipsæ picturæ calicum vestrorum, si vel in illis perlucebit interpretatio pecudis illius, utrumne Christiano, an Ethnico peccatori de restitutione conlineet.* Et in alio ejusdem libri capite: *Ille si fortē patrocinabitur Pastor, quem in calice depingis.* Christum Dominum in boni Pastoris, ovem perditam in humero reportantis, effigie antiqui fideles pingebant in sacris calicibus: Neque picturam istam, sed ejus ad penitentes mœchos applicationem Tertullianus reprehendit. Etenim & adversum gentiles, à quibus ob veneratas sacrosanctæ Crucis imagines *Crucicole* vocabamur, nos in libro Apologetico defendit. Etiam Minutius Felix. Et hinc à Dilectiano Augusto fuisse omnibus fabris, ne aureas aut argenteas Cruces Christianis facerent, sub capitis pœna interdictum, referunt fidelia Acta Sancti Procopii Martyris, lecta & probata in Synodo præsentī. Eiusdem Principis tempore factas imagines, haud dubiè adversus Gentilium calumnias, à Sancto Martyre Pierio, Ecclesiæ Alexandrinæ ac Theonæ Patriarchæ Presbytero, fuisse defensas, ostensumque, omnem earum honorem & irreverentiam Prototipi esse honorem sive irreverentiam, tradit Photius in Bibliotheca.

Quæstio est, An primitiva, Gentilium ac Judæorum calumniis & persecutionibus divexata, Ecclesia sacra imagines non solummodō privatim usurparit, sed etiam publicè in Basilicis exposuerit? Pro parte affirmativa fecit auctoritas Adriani primi Pontificis in litteris dogmaticis ad Constantinum Augustum ac ejus matrem Irenem. *Sanctorum figura ab ipsis sanctis fidei nostræ rudimentis apud omnes fuere Christianos, atque in Ecclesiis Sanctorum sacra figura expresse atque depicta hætenus fuerunt: Quatenus gentilitas Paganorum conspecta Divinæ Scripturæ depicta historia ab idolorum cultura & demonum simulacris ad verum Christianitatis lumen atque amoris Dei culturam verti deberet: Consonare videtur Iconoclastici Conventiculi Refutatio. A Christi Domini temporibus usque ad Constantinum Imperatorem transierunt anni quasi trecenti, cum prius tyrannidem Paganis exercerent, quando scilicet plurimi Christianorum bonum certamen certantes martyrio sæculum hoc derelinquebant, adversus idola insurgentes. Christianorum verò copia, Divino zelo commota, templaque construentes, quædam in nomine Christi, quædam in honore Sanctorum, alii humanitatis in eis Christi Dei nostri acta, alii certaminis Martyrum narrationes coloribus exagabant.*

Respondeo tamen primis istis Christianæ præ-

dicacionis temporibus sacras imagines in Ecclesiis non fuisse. Lucidè id testatur Ælius Lampridius, scribens de Imperatore Alexandro Severo. *Christo templum facere voluit, eumque inter Deos recipere, quod & Adrianus cogitasse fertur, qui templa in omnibus civitatibus sine simulacris iusserat fieri, quæ hodie idcirco quia non habent nomina, dicuntur ADRIANI, quæ ille ad hoc parasse dicebatur: Sed prohibitus est ab iis, qui consulentes sacra, reppererant omnes Christianos futuros, si id optatū evenisset, & templa reliqua deservenda.* Ista Christo Deo nostro dicanda templa esse sine simulacris iusserat Adrianus Augustus, quod itā essent cuncta templa Christianorum. Consonat Synodus Eliberina: *Placuit picturas in Ecclesia esse non debere, ne quod colitur aut adoratur, in parietibus depingatur.* Pro sacrarum imaginum cultu grande testimonium. Eas quidam Hispaniarum Episcopi non dumtaxat privatim venerari, sed & orandis Ecclesiis imponere cœperant: Res sancta & bona, at nova isto tempore, ideōque synodaliter compressa ac interdicta. Et huc in litteris ad Michaelē Augustum respicit Nicæolus primus Pontifex. *In pace Ecclesiæ constitutis nil contrarium esse potest, si Sanctorum effigies fidelibus augeant incrementi amorem.* Etenim ante datam Ecclesiæ à Constantino Augusto pacem sacre imagines nos apud Gentiles atque Judæos reddebant de idolatriæ vitio suspectos, uti liquet ex nefcio quorum sanctorum Martyrum cum Paganis tyrannis de sacris imaginibus disputatione, laudata per præsentem Synodum, compilata verò per Constantinum Ecclesiæ Constantinopolitanæ Diaconum & Chartophylacem. Etiam propter privatim gestatas ac veneratas sacrosanctæ Crucis imagines nos ut Crucicolas accusabant & deridebant. Hinc ergo istas omnes, tanquam scandalosas & Gentilium ac Judæorum oculo-

Egregiè assertionem nostram confirmat factum Sancti Epiphani, Salaminensis in Cypro Archiepiscopi, de quo ipse in Epistola ad Joannem Episcopum Hierosolymitanum, existante inter litteras Sancti Hieronymi. *Audivi quosdam murmurare contra me, quia quando simul pergebamus ad sanctum locum, qui vocatur Bethel, & venissemus ad villam, quæ dicitur Anabatha, vidissemusque ibi præteriens lucernam ardentem, & interrogassem quis locus esset, didicissemque esse Ecclesiam, & intrassem ut orarem, inveni ibi velum pendens in foribus ejusdem Ecclesiæ, rinctum atque depictum, & habens imaginem quasi Christi, vel Sancti cujusdam: Non enim satis memini, cujus imago fuerit. Cum ergo hoc vidissem in Ecclesia Christi contra auctoritatem Scripturarum hominis pendere imaginem, scidi illud, & magis dedi consilium custodibus ejusdem loci, ut pauperem mortuum eo evoluerent ac efferrent. Et infra. Precor, ut precipias detinere in Ecclesia Christi vela istiusmodi, quæ contra vel-*

Cap. 14.

Orat. 34.

Cap. 43.

Epist. 2.

Act. 5.

Epist. 60. c. 5.

gionem nostram ventur, non appendi. Decet enim Honestatem Tuam magis habere hanc sollicitudinem, ut scrupulositatem tollas, quae indigna est Ecclesia Christi, & populis qui tibi sunt crediti.

F. 616. 616.

Alium Sancti Epiphaniae locum ex nescio qua oratione, etiam memorata per Sanctum Joannem Damascenum, adduxit Conyenticulum Iconoclasticum. Attendite vos ipsos, & tenete traditiones, quae susceptis: Ne declinetis ad dexteram, neque ad sinistram. Et in hoc memoriam habete filii dilecti, ne inducatis imagines in Ecclesias, neque in cimiteria Sanctorum, sed per memoriam habete Dominum in cordibus vestris. Sed neque in domum communem: Non enim expedit Christiano per oculos & vagationes mentis efferr. Et ex Epistola ad Theodosium Augustum. Multoties locutus sum cum Ministris meis, ut auferrentur imagines: Receptus non sum ab eis, neque audire vocem meam saltem paululum passi sunt.

L. 616. 617.

Respondet orthodoxa ejusdem Conyenticuli refutatio fictam atque adulterinam esse istam Epistolam ex variis causis. Primo enim Sanctis Basilio Magno, Gregorio Nazianzeno, Gregorio Nysseno, Joanni Chryostomo, Cyrillo Hierosolymitano, Ambrosio, ac Amphilochio, sacras imagines admittentibus ac profitentibus, coetaneus fuit Sanctus Epiphanius, & ab eorum nemine de tali dogmate redargutus. Deinde, authenticis Sancti Epiphaniae scriptis plenus est mundus & omnes Ecclesiae, istius autem Orationis ac Epistolae vix duo aut tria reperiuntur exemplaria, atque ita palam est esse nova ac ficta. Tertio, Templum dedicaverunt in Cypriorum insula ejus discipuli, nominantes illud vocabulo ejusdem Patris, & cum multis aliis titularibus picturis imaginem ejus in ipso templo locaverunt: Et si iste taliter venerabilium abominaretur cultum imaginum, quomodo discipuli ejus imaginaliter hunc depingerent?

Aliter in prima pro sacris imaginibus oratione respondet Sanctus Joannes Damascenus. Quod si dixeris virum admirabilem Epiphanium aperte imagines interdixisse, primum id fortasse esse falsum & fictum respondebimus, eique, ut à multis fieri consuevit, Orationem ab alio compositam fuisse attributam. Deinde, ut Epiphaniae esse eam orationem concedamus, quemadmodum scimus Beatum Athanasium Sanctorum reliquias non in urnis collocandas, sed humi condendas eo consilio censuisse, ut absurdum Aegyptiorum morem abrogaret, qui mortuos suos non sub terra condebant, sed in lectulis & scimpodis collocabant, sic etiam fortasse magnum Epiphanium, ut quidpiam ejusmodi rectè constitueret, imagines non esse faciendas censuisse. Nam quod ei propositum non fuerit, ut illas abrogaret, Divini ipsius Epiphaniae testatur Ecclesia, ad hoc usque tempus imaginibus exornata. Perplacet haec responsio.

Sacras imagines in publicas Basilicas introduxisse existimatur Sanctus Sylvester Pontifex occasione istius miraculi, de quo Romanum Breviarium ad diem nonam Novembris: Hodierno die primum Romae publice Ecclesia consecrata est, & imago Salvatoris in pariete depicta populo Romano apparuit. Edixit Pharisaeum Gentilium ac Judaeorum scandalum, offensionem, calumnias

deinceps non curanda, triumphare Crucis mysterium, sacras imagines publico cultui & Ecclesiarum ornatui posse exponi. Ita affirmat Adrianus primus Pontifex in Responsis ad dubia Francorum. Romanum morem reliquit, extra Romanum praesertim Patriarchatum sitae, Ecclesiae non nisi pedetentim recipere, atque ita Cypriorum ad Antiochenum Patriarchatum spectans Ecclesia ex causis antiquam sine imaginibus consuetudinem videtur retinuisse, eamque Sanctus Epiphanius voluit aut perpetuare, aut instaurare. Neque verum est eum de hac re à coetaneis Episcopis non fuisse redargutum. Aliud ostendit ejus superius adducta Epistola Apologetica ad Joannem Episcopum Hierosolymitanum. Eadem forsàn de causa Sanctus Joannes Chryostomus, uti in Photii Bibliotheca testatur Synodus ad Quercum, eum delirum appellavit & parvum demonium. Certè in aliena parochia nequam poterat attentare ejusmodi novitates. Reverà eo tempore novitates: Nam omnes tunc utique & Latinas & Graecas Ecclesias fuisse sacris imaginibus plenas, liquet ex plurimis coetaneorum Patrum testimoniis, videndis apud praesentem Synodum, & in tribus doctissimis Orationibus Sancti Joannis Damasceni. Gregorius Pessinuntis Episcopus hac in Synodo laudat haec verba Isidori Pelusiotae: Templi ratio nulla est, quod non coronat imago. Etenim Epiphanius defuncto sacras imagines statim recepit etiam Cypriorum Ecclesia, ac item ipsam inter alios suos Sanctos Episcopos depinxit.

L. 2. c. 19.

Act. 4.

Notanda sunt haec ejus verba in Epistola ad Joannem Hierosolymae Episcopum: Ut scrupulositatem tollat, &c. Hoc est, Gentilium ac Judaeorum, Palaestinae Basilicas quotidie intrantium, & ob vifas istic imagines nos de idololatria calumniantium ac deridentium, scandalum & offensionem. Non ergo ut pravas, sed ut in terra ista adhuc inconvenientes & offensivas, ideòque Scripturarum auctoritati & Religioni nostrae adversas, imagines Sanctus Epiphanius publicè in Ecclesiis poni interdixit. Eas namque non esse Divinitus praecipitas, aut penitus necessarias etiam Adrianus primus Pontifex scripsit ad Constantinum Augustum & matrem Irenem. Attamen Sancti Epiphaniae factum, uti damnare non audeo, ita nec probare praesumo. Notanda sunt & verba Sancti Joannis Damasceni de Sancto Athanasio Sanctorum reliquias intra humum condente. Idem mos Romae, in Africa, ac multis in aliis Ecclesiis videtur fuisse. Suprà dividimus Sanctorum istic reliquias infra altare fuisse, & supra ipsas steterit sacrificantem Sacerdotem.

Opponi possit Sanctus Augustinus in expositionibus Psalmorum, adversum aurea & argentea gentium simulacra declamans gravissimè, & addens. Sed & nos pleraque instrumenta & vasa ex hujusmodi materia vel metallo habemus in usum celebrandorum Sacramentorum, quae ipso ministerio consecrata sancta dicuntur in ejus honorem, cui pro salute nostra inde servitur. Et sunt profecto etiam ista instrumenta & vasa quid aliud, quam opera manuum hominum? Verumtamen nunquid os habent,

bent, & non loquentur? Nunquid oculos habent, & non videbunt? Lucidè docet nullam imaginem nobis esse aut licere.

Cap. 10.

Epist. 1.

Act. 4.

Respondeo id alienissimum esse à Sancto Augustino. Quod enim Sanctorum Apostolorum Petri & Pauli imagines proflarent passim suo tempore in omnibus Ecclesiis, palam asserit in primo libro de consensu Evangelistarum. In loco igitur nobis objecto agit de Dei Patris seu ipsius Divinitatis corporea imagine, quam multis saeculis Ecclesia ignoravit. Etenim ad Leonem Isaurum scribit Gregorius secundus Pontifex. Cur Patrem Domini nostri Jesu Christi oculis non subjicimus, ac pingimus? Quoniam quis sit, non movimus, Deique natura spectanda proponi non potest, nec pingi. Et Sanctus Germanus Patriarcha Constantinopolitanus in litteris ad Joannem Episcopum Synaedem. Irvisibilis Deitatis imaginem & similitudinem, vel schema vel figuram aliam quam non formamus, quam nec ipsorum Sanctorum Angelorum sublimes Ordines considerare vel investigare penitus valent. Et Joannes Thesalonicensis Episcopus in hac Synodo laudatus. Imagines Dei facimus, id est, Domini nostri Jesu Christi, quem admodum visus est super terram, hunc pingentes, & non ut intelligitur natura Deus. Quae enim similitudo est, vel quis habitus incorporati & sine schemate Verbi Patris? Idem multis docent in Orationibus de imaginum cultu Sanctus Joannes Damascenus, & vita Sancti Stephani Auxentiani. Et haec nostra Synodus solas Christi Domini, Deiparae Virginis, ac sanctorum hominum & Angelorum imagines in fidei suae decreto probavit. Hunc in sensum Sanctus Augustinus seipsum in libro de decem chordis explicat, dicens de Deo: Et nullam similitudinem debemus facere. Sacras imagines esse Dominicae incarnationis effectum & sequelam Patres passim adfirmant.

Cap. 9.

CAPUT III.

Exponitur cultus sacrarum Reliquiarum.

Sanctorum Reliquias Ecclesia Catholica semper est venerata. Hinc enim, uti apud Eusebium Caesareensem Ecclesia Smyrnenfis ad Ponticam scribit, à Judaeis moti Gentiles Praesidem exorarunt, ne Sancti Polycarpi Martyris & Episcopi corpus cuiquam daret, ne Christiani Crucifixo deserto illum inciperent venerari: Eadem in nos fuit calumnia Diocletiani ac Maximiani Augustorum, de quibus idem Eusebius, agens de Sancti Martyribus Gorgonio & Dorotheo. Eos post mortem decoro & celebri funere terra mandatos Imperatores de integro effodiendos, & in mare praecipitandos decieverunt, ne quidam eos in sepulchris conditos, Deos esse reputantes, Divina veneratione

L. 2. c. 14.

L. 3. c. 6.

prosequerentur. Et Julianum Augustum Martyrum Reliquias honores nostros invidite, ideòque à cruenta persequutione nequiter cessasse, Socrates testatur. Eadem de causa apud Heremiam Zozomenum Pagani Gazenses Martyrum cessa a sinorum & camelorum offibus insecrunt. Et apud Ammianum Marcellinum Alexandrina Plebs gentilis Georgium Episcopum, ast Arrianum, à se trucidatum, Subito igne cremavit, & cineres projecit in mare, id metuens, ut clamabat, ne collectis supremis aedes illis exstruerentur. Parentes quippe nostri sanctas Martyrum reliquias non tantum pretiosis findonibus involutas gloriosissime sepeliebant, sed & suis indebant Altaribus, ac super ipsas Deo sacrificium offerebant. Quis esse possit major honor? Eorum in hisce colligendis, ornandis, sepeliendis diligentiam & constantiam nullus ignorat.

Honoris modum elegantè exponit in praefatis litteris laudata Ecclesia Smyrnenfis. Miseri Gentiles ac Judaei ignorabant, nos non aliquid quando in animum inducere posse, ut vel Christum deseramus, vel alium quempiam colamus ut Deum. Illum enim, qui verè filius Dei est, adoramus Martyres autem ut discipulos & imitatores Domini merito amplexamur, quorum nos in pietate discipulos & consortes in gloria fore optamus. Quod Martyres Deo aut ejus Filio Domino nostro Jesu Christo non aequemus, egregie ostendit laudatum à Sancto Optato Milevitano Episcopo factum Caeciliani, tunc Archidiaconi, postmodum Archi-Episcopi Carthaginensis, increpantis Lucillam, faminam opulentam & factiosam, non quod Martyris, sed quod necdum vindicati, id est, necdum ab Ecclesia probati & canonizati Martyris os, idque ante spiritalem Eucharistiae cibum & potum libaret: Quod nescio cujus mortui hominis os praeponeat Calici salutari. Eiusmodi religiosa oscula ante sumptam Eucharistiam fieri veruit antiqua Ecclesia, ne dictae Gentilium calumniae foret ullus locus. Et hinc intelliges Constantinum Armenopolitum in libro de Sectis Donatistae quoddam os, manutinentes id ipsum prius exosculabantur, atque ita Eucharistiam percipiebant. Factiosa Lucilla Donatistici schismatis fuit prima origo, atque ita ejus in sacra communionem morem tota forsàn factio recepit in legem. Dico, Forsàn: Ejus enim rei neque Sanctus Optatus, neque Sanctus Augustinus meminit, adeòque fides manet penes memoratum Constantinum, hominem schismaticum & novum.

L. 5. c. 8.

L. 3. c. 10.

L. 2. c. 28.

L. 1.

Cap. 17.

Cap. 21.

Hierosolymitanæ. Videatur & Sancti Augusti. Ser. 106. ni sermo de diversis. C. 5. 9.

Rectè item Sanctus Hieronymus ait demones ad sanctorum Reliquias rugire & torqueri. Largius exponit in eodem libro adversus Vigilantium. Sentio, sentio, infelicissime mortalium, quid doleat, quid timeas. Spiritus iste immundus, qui hæc te cogit scribere, sæpè hoc vilissimo tortus est pulvere, immò hodieque torquetur, & qui in te plagas dissimulat, in aliis conficitur. Nisi fortè in marem Gentilium, impiorumque Porphyrii & Eunomii, has præstigias demonum esse confingas, & non verè clamare demones, sed sua simulare tormenta. Si millem Arianorum de facto per Sanctum Gervasii atque Protasii Reliquias miraculo blasphemiam refert in Sancti Ambrosii vita Presbyter Paulinus. Lutherani & Calvinistæ agnoscant suos Patriarchas.

Nec tantum corpora, sed & Sanctorum vestes, domos, sedes, aliaque id genus fuit semper Ecclesia venerata. Jacobi Apostoli, inquit Eusebius Cæsarensis, Catbedram, qui primus erat ad Hierosolymitanæ Ecclesie Episcopatum à Servatore delectus, ad istud tempus servatam, Episcopi, qui illic ordine successerunt, permagnè estimant. Eiusdem Apostoli Episcopale pallium fuisse pari honore servatum, ac tandem Sancto Ignatio Patriarchæ Constantinopolitano donatum pro grandi munere, Nicetas Paphlago adfirmat. Etiam Sancti Petri Apostoli cathedram veneratur Ecclesia Romana. Hierosolymitanæ regionis terram, utpotè Dominicis vestigiis calcatam, fuisse olim missam in omnem Christianam regionem, & grandi reverentia exceptam, supra audivimus à Sancto Augustino. Et quid miri? Etenim etiam Majorum nostrorum pocula bene merita à nobis honorari scribit, atque ab illis ad Reliquias argumentatur in libro de Resurrectione Tertullianus. Pro sacrarum Reliquiarum veneratione habemus innumera Patrum testimonia: Ex solis Sancti Augustini locis possit grande volumen impleri.

Silere nolim vetustum Romanæ Ecclesie morem de veneratione Brandeorum, de quibus ad Constantinam Augustam, Sanctorum Apostolorum Petri & Pauli Reliquias dedicandæ eorum Basilicæ postulante, scribit Sanctus Gregorius Magnus. Corpora sanctorum Petri & Pauli Apostolorum tantis in Ecclesiis suis coruscant miraculis atque terroribus, ut neque ad orandum sine magno illic timore possit accedi. Dum beate recordationis Deceptor meus, quia argentum, quod supra sacratissimum corpus beati Petri Apostoli erat, longè tamen ab eodem corpore ferè quindecim pedum spacio, mirare voluit, signum ei non parvi terroris apparuit. Sed & ego similiter aliquid ad sacratissimum corpus Sancti Pauli Apostoli meliorare volui, & quia necesse erat, ut juxta sepulchrum hujusmodi effodi altius debuisset, Præpositus loci ipsius ossa aliqua non quidem eidem sepulchro conjuncta reperit, quæ quoniam levare præsumpsit, atque in alium locum transportare, apparentibus quibusdam tristibus signis, subita morte defunctus est. Etiam de Sancti Laurentii corpore refert simile miraculum, ac pergit. Cognoscat tranquillissima Domina, quia Romanis consuetudo

Cap. 4.

L. 7. c. 16.

Cap. 11.

L. 3. Epist. 30.

C. 5. 9.

suetudo non est, quando Sanctorum Reliquias dant, ut quidquam tangere præsumant de corpore, sed tantummodò in pixide Brandeum mittitur, atque ad sacratissima Sanctorum corpora ponitur. Quod levatum in Ecclesia, quæ dedicanda est, debita cum veneratione reconditur, & tantæ per hoc ibidem virtutes sunt, ac si specialiter eorum corpora deferantur. Undè corrigit, ut beate recordationis Leonis Papæ temporibus, sicut à Majoribus traditur, dum quidam Græci de talibus Reliquiis dubitarent, prædictus Pontifex hoc ipsum Brandeum allatis forcipibus incidit, & ex ipsa incisione sanguis effluxerit. In Romanis namque, vel totius Occidentis partibus omnino intolerabile est atque sacrilegium, si Sanctorum corpora tangere quisquam fortasse voluerit. Quod si præsumpsit, certum est quia hæc temeritas impunita nullo modo remanebit. Pro qua re de Græcorum consuetudine, qui ossa Sanctorum levare se afferunt, vehementer miramur, & vix credimus.

Confirmant Hormisdæ Pontificis ad Justinum Augustum Legati in litteris ad ipsum Pontificem, agentes de Justiniano tunc Orientis Comite, postmodum Principe Augusto, sanctorum Principum Apostolorum Basilicam ædificandam, & Sancti Laurentii Reliquias ad eam dedicandam postulante. Habuit prædicti viri petitio secundum morem Græcorum, & nos contra consuetudinem Sedis Apostolicæ exposuimus: Accepit rationem. Ejus merita prædicant, & adjungunt. Undè si Beatitudini vestre videtur, sanctuariorum Apostolorum Petri & Pauli secundum morem ei elargiri præcipite, & si fieri potest, ad secundam cataractam ipsa sanctuariorum deponere, vestrum est deliberare. Et ipse Hormisdæ Pontifex in litteris ad eumdem Justinianum. Beatissimorum Apostolorum Sanctuariorum sub omni veneratione transmissimus. Hæc Sanctuariorum seu Brandea laudatus Gregorius in sua Romana Synodo vocat superposita Sanctorum corporibus velamina, lineæ utique aut fericea, quandoque ad primam dumtaxat, quandoque ad secundam arcæ sacras Reliquias continentis cataractas deponi consuevit: Exindè censebantur magis aut minus sancta. De eisdem intelligo Sanctum Hieronymum in libris adversus Rufinum: Ad Sanctorum Judaria & semicinctia demones rugiunt.

Relat. 3. post Epist. 65.

Epist. 66.

L. 4. Epist. 44.

L. 3. c. 11.

Addunt Legati Apostolici de Comite Justiniano. Petit & de catenis Sanctorum Apostolorum, si possibile est. Voces, si possibile est, exponit Sanctus Gregorius in laudata Epistola ad Constantiam Augustam. Quia serenissime Domine tam religiosum desiderium esse vacuum non debet, de catenis, quas ipse Sanctus Paulus Apostolus in collo & in manibus gestavit, ex quibus multa miracula populo demonstrantur, partem aliquam vobis transmittere festinabo, si tamen hanc limando tollere prævaluero. Quia dum frequenter ex catenis eisdem multi venientes benedictionem petunt, ut parum quid ex limatura accipiant, assistit Sacerdos cum lima, & aliquibus petentibus ità concitè aliquam de catenis ipsis excutitur, ut mora nulla sit. Quibusdam verò petentibus diu per catenas ipsas ducitur lima, & tamen ut aliquid exindè exeat, non obtinetur. Et hinc vides, quales fuerint claves illæ, de quibus ad viros Primates scribit frequenter idem Gregorius. Christi. Lupi Oper. Tom. III.

rius. Sanctissimam clavem à Sancti Petri Apostoli corpore vobis transmissi, quæ super ægros multis solet miraculis curare: Nam etiam de catenis ejus interius habet.

Eadem Brandea in laudati Pontificis vita laudat Joannes Diaconus, dicens fuisse pannum quemdam, pixidi ab ipso Pontifice inclusum, & Pontificali sigillo signatum: Fuisse Brandei, id est, panni supra Sanctorum sepulchra pendit aut jacere consueti particulas. Et hinc quidam Occidentalium Ecclesiarum seu Principum Legati, irati ob denegatas Sanctorum Reliquias, vocabant vilem pannum, & pretiosis suæ patriæ palliis opponebant. Eorum murmurationes Brandei incisione ac emisso sanguine curatas fuisse etiam à Sancto Gregorio laudatus Joannes testatur, & addit in alio libro. Ex beati Gregorii veracibus ad Constantinam Augustam verbis apparet, quia usque ad illa tempora pro Reliquiis Brandeum Romanus Pontifex conferebat, cum posteriori tempore de vestibus, quæ sub altari Sancti Joannis in Basilica Constantiniana servantur, particulae coperint petentibus pro Sacris Reliquiis dari. Ex quo constat quavis Reliquias aut Sanctuariorum, quæ usque ad illa tempora in Latinis Ecclesiis legitime postulata & impetrata, dumtaxat Brandea fuisse. Etiam cum illis altaria fuisse consecrata. Et hinc Joannes quartus Constantinopolitanus Episcopus, superbi nominis Episcopus universalis, profanus adfectator, Constantinam Augustam, moliens inimicam facere, callidè induxit ad postulandas Reliquias, quas notat ab optimo Gregorio, iniquitatis suæ adversario, non posse concedi.

Duravit ista pietas usque ad Stephani tertii Pontificis tempora, in ejus vita de Aistulpho Longobardorum Rege, obidente Romanam civitatem, scribit Anastasius Bibliothecarius: Multa corpora Sanctorum effodiens, eorum sacra mysteria in magnum animæ suæ detrimentum abstulit. Et Paulus primus Pontifex in litteris ad Joannem Sanctorum Stephani ac Sylvestri Abbatem: Impia Longobardorum gens effodientes Martyrum sepulchra, & impiè devalantes, quorumdam sanctorum auferentes secum deportaverunt corpora. Et quia quievit Divina vindicta eos & Franci sunt imitati, atque ita etiam apud nos Latinos pedetentim invaluit mos sacras Reliquias exhumandi ac transferendi.

Videtur tamen pietas dudum antea etiam Romanæ vacillasse. Etenim de Bonifacio quinto Pontifice habet liber Pontificalis: Hic constituit, ut Acolythis non præsumat sanctorum Martyrum Reliquias levare, nisi Presbyter. Et secunda Synodus Cæsar-Augustana statuit: Reliquie in quibuscumque locis de Ariana hæresi inventæ fuerint, prolata à Sacerdotibus, & Pontificibus presentate, igne probentur. Fuit hoc apud Hispanos & Gothos, quos, uti & Francos, existimem fuisse adversum Brandea murmuratores. Etiam Sancti Stephani Reliquias fuisse ab Africanis Episcopis translatas aut transferri tentatas, supra audivimus à Sancto Evodio. Laudata igitur pietas constanter viguit in sola Italia, Ecclesia præsertim Romana.

L. 2. c. 42.

L. 3. c. 58. 57.

Cap. 56.

Cap. 67.

Cap. 1.

Cap. 1.

L. 2. c. 7.

CAPUT IV.

Exponitur doctrina Evangelica de invocatione Sanctorum.

Etiam Sanctorum invocatio est omnino traditio Apostolica. Etenim ad Clerum suum scribit Sanctus Cyprianus de sui temporis ac suae Ecclesiae Martyribus: *Dies eorum, quibus excedunt, annotate, ut commemorationes eorum inter memorias Martyrum celebrare possimus.* Ex quo patet antiquitas nostri in libro Missali Canonis, & Martyrologiorum. Et in libris de civitate Dei ait Sanctus Augustinus. *Piorum animae mortuorum non separantur ab Ecclesia, quae etiam nunc est regnum Christi: Alioquin nec ad altare Dei fieret eorum memoria in communicatione corporis Christi.* Et in libro de sancta virginitate: *Perhibet clarissimum testimonium auctoritas Ecclesiastica, in qua fidelibus notum est, quo loco Martyres, & quo defunctae Sanctimonialis ad altaris Sacramenta recitentur.* Et in sermone de diversis. *Habent honorabilem locum Martyres sancti. Advertite: In recitatione ad altare Christi loco meliore recitantur.* Locum istum meliorem exponit in alio sermone. *Quod norunt fideles, distincti a defunctis loco suo Martyres recitantur: Nec enim pro eis oratur, sed eorum orationibus Ecclesia commendatur.* Et in tractatu super Evangelium Joannis: *Ad sanctam Mensam non sic Martyres commemoramus, quemadmodum alios, qui in pace requiescunt, ut etiam pro eis oremus, sed magis ut orent ipsi pro nobis.* Et in sermonibus de verbis Apostoli. *Habet Ecclesiastica disciplina, quod fideles noverunt, cum Martyres eo loco recitentur ad altare Dei, ubi non pro ipsis oretur, pro ceteris autem commemoratis defunctis oratur.* Injuria est enim pro Martyre orare, cujus nos debemus orationibus commendari. Et apud Eusebium Caesariensem Sancta Martyr Potamiana Basilidi, a quo humaniter tractata, carnicis suas apud Deum preces, peccatorum veniam, & Christianitatis gratiam pollicetur, ac triduo post apparens obtentam declaravit. Apud eundem Theodorus, virgo Tyria, carceratos Martyres obsecrat, *ut cum erunt apud Dominum, illius recordentur.* Male feriatum Ecclesiae suae Clericum quam dure puniverit Sanctus Martyr Eleutherius, a Sancto Gennadio Patriarcha Constantinopolitano invocatus, referunt in Collectaneis Theodorus Lector, & Sanctus Sophronius in prato spiritali. Et in Synodo Chalcedonensi omnes Episcopi cum Clericis Constantinopolitanis exclamarunt: *Flavianus Patriarcha Constantinopolitanus, trucidatus ab Eurychianistis, post mortem vivit, Martyr pro nobis oret.* Quid opus testimoniis? Sunt infinita.

Et hinc Basilius Ancyrae Episcopus, primae Galatiae Metropoli, ex Iconoclastarum haeresi ad Ecclesiam rediens, proficitur apud Synodum praesentem: *Expeto intercessionem interemeratae Domi-*

nae nostrae, sanctae Dei Genitricis Mariae, sanctarumque & coelestium virtutum, & omnium omnino Sanctorum. Et Theodosius Ammoriensis Episcopus: *Auxilium & protectionem Dei genitricis, & intercessionem illius unaquaque die & nocte invoco, ut peccator in adiutorium meum, tamquam quae habeat confidentiam apud Christum Dominum nostrum, qui ex ea natus est.* Esse traditionem Apostolicam diseretè in dogmaticis ad Constantinum Augustum & matrem ejus Irenem litteris, hac in Synodo lectis & probatis, adfirmat Pontifex Adrianus primus. Et ad Leonem Isaurum scribit Gregorius secundus: *Sanctum Petrum omnia Occidentis regna veluti Deum terrestrem habent.* Plerique enim Latini Reges, regnorum suorum proprietate in Romanam Ecclesiam translata, quod Romano imperio facere debuerant, Sancto Petro Apostolo ex larga sese pietate fecerant feudatarios aut vestigales.

Tria possunt opponi. Primum est auctoritas Sancti Augustini in libro de civitate Dei: *Martyres ad Dei sacrificium, sicut homines Dei, suo loco & ordine nominantur, non tamen a Sacerdote, qui sacrificat, invocantur.* Alterum est auctoritas antiquissima Graecarum liturgiarum, orantium pro Sanctis, etiam pro Deipara Virgine, uti pro reliquis defunctis. *Offerimus tibi, inquit Sancti Basilii liturgia, rationabilem hunc cultum pro iis, qui in fide requieverunt, Patribus, Patriarchis, Apostolis, Prophetis, Martyribus, praecipue autem sanctissima interemerata Domina nostra Deipara & semper Virgine Maria.* Consonat Sanctus Ivo Carnotensis Episcopus in litteris ad Mathildim Reginam Anglorum: *Quia incertus est status antoniarum, non videtur periosum, si pro his intercedimus, qui jam requie perfruuntur, ut eorum requies augeatur, & pro his, qui locis purgatorii deputati sunt, ut fidelium orationibus indulgentiam consequantur.* Tertium est Vigilantii principium, quod nesci Sanctorum animae sint sub ara Dei, in loco refrigerii, in sinu Abraham, adeoque suis tumulis & Reliquiis adesse non possint, & nostras audire orationes. Istud ipsum in libro de cura agenda pro mortuis Sanctus Augustinus docet, adfirmans etiam ipsos suarum Reliquiarum tumulos ab animabus sanctis ignorari, atque ita dogma istud nequaquam est haeresis Vigilantiana.

Ad primum respondeo Sancti Augustini mentem abundè patere ex locis supra adductis. Plura habet ejusmodi loca. Objectum nobis locum exponit in sermone de diversis: *In recitatione ad Altare Christi Martyres meliore loco recitantur, non tamen pro Christo adorantur.* Idipsum frequenter dicit, praesertim in vigesimo libro adversus Faustum, consonatque in libro adversus Vigilantium Sanctus Hieronymus: *Quis unquam Martyres adoravit? Utique pro Christo, aut ad Christum.* Plurima ejusmodi Patrum loca pugnant adversum supra memoratas Gentilium ac Judaeorum calumnias, ac sceleratos Manichaeos, blaterantes nos Martyres in idola vertisse, quod à Ranorum gente in Paganismum relapsa factum fuisse de Sancto Vito Martyre scribit in Sclavorum chronico Presbyter Hemboldus. Quod ipsum

CAPUT V.

Questiones aliquot de sacris imaginibus.

Prima quaestio est, Quomodo tempore in ecclesia fieri coeperint imagines Dei Patris, adeoque totius Sanctissimae Trinitatis? Respondeo apud Armenios esse satis antiquas. Etenim in eos scribit Nicephorus Calixtus. *Imagines Patris & Spiritus Sancti effigiant, quod perquam est absurdum. Imagines enim corporum eorum sunt, quae videri & circumscribi possunt, non eorum, quae invisibilia sunt, & intelligentia comprehendere nequeunt.* Merito redarguantur de usurpata ejusmodi novitate. Quod enim Nicephori tempore Romana Ecclesia Dei Patris imaginem adhuc ignoraret, liquet ex litteris Nicolai primi Pontificis ad Michaelena Augustum, laudantis solas imagines Christi Domini, Deiparae Virginis, ac aliorum Sanctorum. Adducit tamen, licet alio fine, rationem, ex qua postmodum Dei Patris imagines Romana Ecclesia admittit: *Deus, qui est invisibilis & incorporeus, non per propriam substantiam Deitatis, sed per subjectam creaturam apparuit mortalium oculis: In forma antiqui dierum. Hinc in eadem ipsum Ecclesia pingit. Quod quando inceperit, fateor me ignorare.*

Verum Armenios, quod Spiritus Sancti in columbae specie imagines facerent, pessime Nicephorus arguit. Ea enim est omnium Ecclesiarum consuetudo antiquissima, per praesentem Synodum probata & confirmata. Et de Sancto Innocentio primo Pontifice scribit liber Pontificalis: *Fecit turrin argenteam cum patena, & columbam deauratam.* Et Clerici ac Monachi Antiocheni, in libellis Joanni secundo Patriarchae Constantinopolitano ac ejus Synodo exhibitis, lectis in Synodo Constantinopolitana sub Menna Patriarcha, allegant adversus Severum suum Patriarcham. *Praesumptum est ab ipso & hoc, Beatissimi: Nam columbas aureas & argenteas, in formam Spiritus Sancti super Divina lavacra & altaria appensas, una cum aliis sibi adpropriavit, dicens non oportere in specie columbae Spiritum Sanctum nominare.* Et in historia sua Ecclesiastica, per praesentem Synodum laudata, Joannes Diacrinomenus scribit de Xenaja seu Philoxeno Hierapolitano Episcopo, Provinciae Eufraetense Metropolitano, nequissimo discipulo Severi. *Nesse dicit & illud, Aet. 5: esse puerilis sensus fingere in columbae idolo Sanctissimum & adorandum Spiritum, praesertim cum Evangelica nequaquam tradant litterae, quia factus est columba Spiritus, sed quia in specie columbae apparuit aliquando. Quia vero dispensatorie, non substantialiter semel offensus est, non ideo aptum est pro corporis idolum faciendi.* Adversus hoc Severi & Philoxeni dogma interlocutus est Sanctus Tharasius Patriarcha Constantinopolitanus: *In nomine Sancti Spiritus superpositas columbas receperunt Patres.*

Christ. Lupi Oper. Tom. III

L.18.c.53.

Epist. 2.

L.11.c.11.

Epist. III.

Ser. 101. c. 7.

Cap. 11.

Cap. 5.

L.1. c.6.

Cl. 7.

L.37.c.16.

Cap. 33. 49. 48.

Cap. 16.

Epist. 51.

tres. Et interlocutionem præfens Synodus, licet fidei decreto non inferuerit, omnino probavit. Quocirca Nicephorus Calixtus, dum Græco spiritu Armenios infectatur, labitur in Seyerum.

Altera quæstio est, An etiam Sancti Angeli in humana specie legitime effigientur? Negavit di-
ctus Xenaja, de quo laudatus Joannes Diacrinomenus. Non enim licitum asserbat Angelos, cum incorporei sint, corpora facere, & quasi in humanis formis existentes corporeos formare. Et infra. Crebrò Angelorum imagines deponens in Ecclesiis delibet. Ex quo liquet ipsas ante ejus temeritatem omnino in Ecclesiis fuisse.

Et hinc respondeo eas esse omnino legitimas. In præsentī Synodo Constantinus Cypriorum Metropolitā id probat ex Cherubinīs per Moysen factis. Vultum, inquit, hominis habebat Cherub: Et quomodo quidam dicunt, Quia quis vidit vultum Cherubin? Et post elegantem de incorporea Angelorum substantia dissertationem dicit Joannes Episcopus Theſſalonicenſis, in hac Synodo lectus. Non ut Deos, sed ut creaturas spirituales, & ministros Dei, & non ut propriè incorporeos existentes, pingentes & honorantes Angelos, non peccamus. Porro in humana eos forma depingimus, eò quod frequenter sic apparuerunt his, ad quos missi sunt à Deo. Ad quæ verba interlocutus est Sanctus Tharafius: Offendit Pater, quod & Angelos oporteat pingi, quoniam circumscripti sunt, & veluti homines apparuerunt multis. Et hæc imagines, de ipsorum substantia nihil definiens, in ipso fidei decreto probavit præfens Synodus, & Romana Ecclesia, ut ex Nicolai primi Pontificis ad Michaelē Augustum Epistola liquet, omnino confirmavit.

Tertia quæstio est, An solæ Sanctorum picturæ, non autem statuarum legitime fiant? Ratio dubitandi est auctoritas Sancti Germani Patriarchæ Constantinopolitani in litteris ad Thomam Claudiopoleos Episcopum, Honoriadis Metropolitanam, laudantis statuam, quam Domino ante ædes suas erexit femina Philippi-Cæsareensis à sanguinis fluxu liberata. Non hoc dicimus nos, ut statuas æneas facere studeamus.

Respondeo cum marginali scholio Anastasii Bibliothecarii. Græci, ne sacra omnibus pateant, sacrum Altare cancellis circumcludunt, in quibus reponunt imagines, quæ simul altare contingunt, & populo adoranda proponuntur. Huc videtur alluisse Germanus. Id enim statuarum minus præstare queunt. Ac proinde usum imaginum, ut commodiorem & communio-
riorem, magis etiam pium quodammodo vocavit. Nam alioquin pium esse ac receptum ab Ecclesia, statuarum usum, ex quibusdam Episcoporum interlocutionibus, & ex ipsa definitione hujus Synodi aperte sine constat. Fidei namque definitio non tantum pietas imagines probat, sed quasvis figuras. Et de Leone Isaurō scribit vita Sancti Stephani Auxentiani, quod primus ejus furor æream Domini crucifixi statuam, Ecclesiæ portis superpositam, invaserit ac deturbavit. Et hinc intelliges Græcorum schismaticorum in nos Latinos calumniam, adductam à tractatu Constantinopolitano Patrum Prædicatorum. Latini historias San-

ctorum præter passionem Christi in Ecclesiis suis non designant: Et ipsam non picturam, sed opere plumario in similitudine sculptilium faciunt. Quod solas, & quidem solius Christi Domini, statuas faciamus, nescio undè affirmet.

Quarta quæstio est, Quomodo & quare Domini & Sanctorum imagines vocemus venerandas & sacras? Ratio dubitandi est, quod nullum elementum esse possit venerandum & sanctum, nisi solennibus Ecclesiæ precibus, aut sancto chrismate consecratum: Nam & Ecclesiastica vasa ita facimus sacra. At verò nihil tale imaginibus impendimus, atque ita hoc titulo eas Iconoclasticum Conventiculum proscriptit ad res profanas.

Respondeo cum ejusdem Conventiculi synodali Refutatione. Multa, quæ in nobis sacra sunt, orationem sacram non recipiunt, cum inde & ex ipso nomine plena sint sanctitudine & gratia. Et propterea hæc ut reverè veneranda honoramus & salutamus. Ipse enim typus vivificæ Crucis absque oratione sacra effectus penes nos colitur, & contenti sumus figura ejus ad suscipiendam sanctificationem. Addit signum istud seipso esse adeò sanctum, ut etiam in fronte aut aere à quovis formatum demones insequaretur ac fuger. Et infra. Imaginem nihil aliud scimus, quam indicantem principalis imitationem. Hinc & nomen ejus sortita est. Et secundum id tantum ei communicat, & ideo venerabilis est & sancta. Si verò scelesti viri vel demonis est imago, polluta & contaminata est, quia & principale ejus contaminatum & profanum existit. Imagines sunt indoctorum libri, ideoque vocibus in signi genere similes: Hinc ut hæc, ita & illæ à sola significatione qualitate dicuntur, & sunt honestæ, castæ, impudicæ, profanæ, aut sanctæ.

Adjungit Adrianus primus Pontifex in Responsis ad dubia Francorum. Usus sanctæ nostræ Catholicæ & Apostolicæ Romanæ Ecclesiæ fuit & est, quando sacræ imagines vel historia pinguntur, prius sacro chrismate unguuntur, & tunc à fidelibus venerantur: Instar facientes, ut locutus est Dominus ad Moysen, dicens, FACIES UNCTIONEM OLEI, ex quo & Altare, & omnia templi ac sacrificii ministeria unguuntur & consecrantur. Qui pius mos etiam hodie in quibusdam Italicæ Ecclesiis dicitur servari. Addit laudata Refutatio etiam Ecclesiastica vasa esse sancta, & tamen nullis precibus sanctificari. Consonare videtur Sanctus Augustinus in Psalmorum expositionibus: Ipso ministerio consecrata, sancta dicuntur. Ego eorum per sanctum chrisma & solennes preces consecrationem firmus existimo esse Sancti Sylvestri Pontificis institutum, suo loco elucidandum.

Quinta quæstio est, Quibus in locis oporteat aut conveniat sacras imagines collocari? Respondet in ipsa fidei definitione præfens Synodus eas congruenter poni in sanctis Dei Ecclesiis, sacris vestibus, parietibus, tabulis, domibus, & viis. Etenim cives Antiochenos, Sancti Meletii Patriarchæ sui nomen cunctis passim suis filiis imponentes, plurimum in ejusdem encomio laudat Sanctus Joannes Chrysostomus & pergit. Quod in vobis fecistis, hoc & super illius iconam gessistis.

Iconoclastici Refutatio sacras imagines rectè vestat vocari simulacra. Est vocabulum idolis jam pridem adpropriatum. Gregorium secundum Pontificem rogavit Leo Isaurus: Qui sit, ut in sex generalibus Conciliis de imaginibus nihil sit dictum? Etenim in præsentī Synodo Sanctus Tharafius Patriarcha nullum pro illis scriptum Canonem adducere potuit, nisi octuagesimum secundum Trullanum. Hinc Hæresiarcha Augustus eas dixit rem inutilem, numquam ab universali Ecclesia probatam. Istud fuit palmare illi fundamentum. Quare septima quæstio est, An ipsum sit verum? Respondeo sacras imagines, licet nullum pro se œcumenicum Canonem habeant, omnino tamen fuisse à sex Synodis probatas. Dicit enim Leonis petitioni eleganter respondet laudatus Pontifex. Ne de pane quidem & aqua dictum est quidquam, sine comedendum aut non comedendum, bibendum aut non bibendum, quandoquidem hæc antiquitatis & à principio ad vitæ humane conservationem habes tradita. Sic etiam imagines traditæ fuerant, ipsique Pontifices imagines ad Concilia deferebant: Nec ullus ex Christi amantibus iter peragens, absque imaginibus peregrinationes obibat. Et ad ejsdem quæstionis motorem Basilium Tricacabum dixit Sanctus Stephanus Auxentianus. Quid? An non sex omnia Concilia in sacrosanctis templis coacta sunt, primum nimirum in Nicæa Metropoli atque amplissimo urbis illius templo, secundum apud Constantinopolim in sanctæ pacis templo, tertium in pulcherrimo Theologi templo, quod in Ephesina Metropoli situm est, quartum in sanctissima Metropolitanæ nostræ Chalcedonis æde, quintum autem ac sextum Constantinopoli rursus, alterum nempe in Augustissimo Sophia templo, alterum autem in palatii æde, quam Oatium vulgò appellant? Quid igitur? An non in omnibus hisce templis imagines pictæ erant? Quodnam ex prædictis Conciliis deiciendas eas & delendas esse censuit? Responde ad hoc Episcopo. Ex quo liquet Basilium Tricacabum fuisse omnino Episcopum. De Ephesina tamen Synodo labitur Sanctus Stephanus: Habita illa fuit in Ecclesia Virginis Deiparæ.

Cap. 26.

Epist. 1.

L. 2. c. 25.

L. 1. c. 17.

L. 18. c. 53.

Cap. 7.

L. 2.

Iconoclastici Refutatio sacras imagines rectè vestat vocari simulacra. Est vocabulum idolis jam pridem adpropriatum.

Gregorium secundum Pontificem rogavit Leo Isaurus: Qui sit, ut in sex generalibus Conciliis de imaginibus nihil sit dictum? Etenim in præsentī Synodo Sanctus Tharafius Patriarcha nullum pro illis scriptum Canonem adducere potuit, nisi octuagesimum secundum Trullanum. Hinc Hæresiarcha Augustus eas dixit rem inutilem, numquam ab universali Ecclesia probatam. Istud fuit palmare illi fundamentum. Quare septima quæstio est, An ipsum sit verum? Respondeo sacras imagines, licet nullum pro se œcumenicum Canonem habeant, omnino tamen fuisse à sex Synodis probatas. Dicit enim Leonis petitioni eleganter respondet laudatus Pontifex. Ne de pane quidem & aqua dictum est quidquam, sine comedendum aut non comedendum, bibendum aut non bibendum, quandoquidem hæc antiquitatis & à principio ad vitæ humane conservationem habes tradita. Sic etiam imagines traditæ fuerant, ipsique Pontifices imagines ad Concilia deferebant: Nec ullus ex Christi amantibus iter peragens, absque imaginibus peregrinationes obibat. Et ad ejsdem quæstionis motorem Basilium Tricacabum dixit Sanctus Stephanus Auxentianus. Quid? An non sex omnia Concilia in sacrosanctis templis coacta sunt, primum nimirum in Nicæa Metropoli atque amplissimo urbis illius templo, secundum apud Constantinopolim in sanctæ pacis templo, tertium in pulcherrimo Theologi templo, quod in Ephesina Metropoli situm est, quartum in sanctissima Metropolitanæ nostræ Chalcedonis æde, quintum autem ac sextum Constantinopoli rursus, alterum nempe in Augustissimo Sophia templo, alterum autem in palatii æde, quam Oatium vulgò appellant? Quid igitur? An non in omnibus hisce templis imagines pictæ erant? Quodnam ex prædictis Conciliis deiciendas eas & delendas esse censuit? Responde ad hoc Episcopo. Ex quo liquet Basilium Tricacabum fuisse omnino Episcopum. De Ephesina tamen Synodo labitur Sanctus Stephanus: Habita illa fuit in Ecclesia Virginis Deiparæ.

Epist. 2.

CAPUT VI.

Exponuntur antiqui errores de Sanctorum imaginibus, Reliquiis, ac invocatione.

Primus sacrarum imaginum hostis nequam fuit Leo Isaurus. Etenim ad primam præsentis Synodi Actionem dixit Sanctus Tharafius Patriarcha Constantinopolitanus: Invenimus & Manicheos non recipientes iconas, & Marcionistas, & eos qui confundunt Christi naturas, quorum primus est Petrus Cnaphæus, & Xenajas Hieropolitanus.

politanus, hereticus, sed & Severus. Et ad Actio- nem quintam: Hebraeos, & Saracenos, & Gen- tiles, & Samaritanos, insuper & Manicheos, atque Phantasticos, id est, Theoposibitos, imitantes Iconoclastae voluerunt exterminare venerabilium ima- ginum visionem. Infrà addit à cunctis istis Erroni- bus Ecclesiam fuisse de idololatria accusatam. Xenajas, inquit Joannes Diacrinomenus, non existimat honorem aut gloriam impendere Christo imaginem ei per picturam artem efficere; esse autem illi acceptabilem solam in spiritu & veritate adoratio- nem. Hinc quasvis imagines aut fregit, aut certe abscondit. Impietatem secuta est omnis Factio Eutyriachianorum.

Omnia item Ariana colluvies, nec non ejus dolosus atque acerrimus pugil Eusebius Cæsa- rensis Episcopus, Constantie Augustæ, Con- stantini Principis forori, Christi Domini imagi- nem postulanti, rescribens non aliquando apud se inveniri imaginem. Etiam in Ecclesiastica historia vitæ occultare nequit, dicens de Chris- ti Domini & Sanctorum Principum Apostolo- rum sacris ac antiquissimis imaginibus. Verosi- mile est, quod Majores nostri ad gentis consuetudinis similitudinem quam proximè accedentes, eos qui tamquam servatores illis fuissent, id est, aliquid salutis & subsidii attulissent, apud se honore ad hunc modum efficere consueverant. Sacras imagines è veris Paganorum more descendere libens ad- mitto; uti admittit Sanctus Germanus Patriarcha Constantinopolitanus in litteris ad Thomam Me- tropolitam Claudopolitanum, agens de ænea Domini statua, facta per mulierem Philippi-Cæ- sarensis: Secundum gentilem consuetudinem factum est, non renuente, sed volente Domino, ut demonstraretur per plurimum tempus ipsius bonitatis miraculum. Imaginum usum, uti & alia quæ- dam, mutato fine & modo, Sancti Apostoli è gentili & sacrilego fecere Sanctum & Christia- num.

Verum quæ connexio hæresis Marcionitæ, Manichææ, Arianae, Eutyriachæ, & genera- liter cunctæ duas in Christo Domino naturas con- fundentis, cum errore Iconoclastico? Edicit Iconoclastici Conventiculi Refutatio: Prædicant sine anima rationali hominem factum fuisse Dominum nostrum, & pro anima Divinitatem habere, ut pas- sionem in eam efferant, & utpotè Deitatem passim fatentes, non admittunt imaginem. Lucidius edicit ipse Eusebius in memorata Epistola ad Constantiam. Ait Divinæ formæ sive naturæ nullam posse fingi imaginem, & pergit. Sed utique servi formæ imaginem queris, & corpusculi quo amictus est propter nos. Sed & id gloria Divinitatis temperatum didicimus, & absorptum esse mortale à vita. Omnes confundentes docent in Domino, non veram carnem, sed solam illius phantasti- cam speciem, qua nullo pacto possit effigiari. Et hinc Epiphanius Ecclesie Catanensis Diacono, ac Thomæ Calaritanæ Archi-Episcopi Legato, ro- ganti, Minor est prioribus, Encratitarum, Nova- tianensium, ac Ariatorum, hæresibus novitas præfens Iconoclastica, an major, rectè respondit Joannes monachus, Orientalium Patriarcharum Vicarius ac Legatus: Hæresis hæc peior est omni-

bus hæresibus, & malarum pessima, veluti quæ dispensationem Salvatoris evertit.

Primus sacrarum Reliquiarum hostis, uti in libris adversus Claudium Taurinensem rectè ad- vertit Jonas Episcopus Aurelianensis, fuit Eu- statius Sebastensis Episcopus, primæ Armeniæ Metropolitana, in quem statuit Synodus Gangren- sis: Si quis superbie usus affectu conventus abomina- tur, qui ad confessiones Martyrum celebrantur, & ministeria, quæ in illis sunt, simul cum eorum me- moriis execratur, anathematis. Neque solas eor- um confessiones, memorias, seu reliquias ille abominatus est, sed & omnes Basilicas, factus Patriarcha nostrorum Svecfeldianorum, qui etiam sacras litteras, utpotè creaturam, projici- entes, soli Deo se affigi jactant, & vocant Cæ- lestes Prophetas. Cardinalis Stanislaus Hosius merito vocat Stenfeldianos. Ex eis prodierunt Anglorum Independentes. Etiam à duplicis Di- vinitatis fabulionibus existimo preterit fuisse Reli- quas: Carnem enim dixere naturam malam, dia- boli opus, alienam à se resurrectionis. Hinc & Martyria spernebant.

Eustatio successit Eunomius, Cyzici Episco- pus, Helleponti Metropolitana, puri puri Ari- anismi resuscitator, ab ipis etiam Arianis damna- tus, homo corpore & mente leprosus, de quo Sanctus Hieronymus in libro adversus Vigilanti- um. Rides de Reliquiis Martyrum, & cum aucto- re hujus hæreseos Eunomio Ecclesie Dei calumniam struis: Nec tali societate terreris, ut eadem contra nos loquaris, quæ ille contra Ecclesiam loquitur. Omnes enim sectatores ejus Basilicas Apostolorum & Martyrum non ingrediuntur, ut scilicet mortuum adorent Eunomium, cujus libros majoris auctoritatis arbitrantur quam Evangelia, & in ipso credunt esse lumen veritatis: Sicut aliæ hæreses Paracletum in Montanum venisse contendunt, & Manichæum ipsum dicunt esse Paracletum. Primus ille cum Juliano Apostata effudit ad Reliquias non veraciter tor- queri dæmones, sed sua dolose tormenta simu- lare.

Eunomio successit Vigilantius, homo Gallus, natus in civitate Convenarum, verum in Hispa- nia, uti in catalogo Genadius scribit, Paro- chus nescio cujus Ecclesie spectantis ad Episco- pum Barchinonensem. Ei Riparius Presbyter & Sanctus Hieronymus imponunt errores varios. Primò, negavit invocationem Sanctorum, ob duas rationes. Prima erat, quod eorum animæ usque ad iudicii diem sint extra Dei conspectum in quopiam quietis loco, ideòque suis tumulis aut Reliquiis, audituræ vota supplicantium, non possint adesse. Altera erat, Quod dùm vivimus, mutuo pro nobis orare possimus, postquam autem mortui fuerimus, nullus sit pro alio exaudienda oratio, præsertim cum Martyres, ultionem sui sanguinis obsecrantes, impetrare non quiverint. Se- cundus ejus error Sanctorum Reliquias, ut vilem & passim dissolutum hominis apud Deum nihil valentis pulverem, blasphemavit, prohibens illis accendi cereos, aut quemvis impendi hono- rem. Errorum tertium adducit in Sancti Itaiæ Prophetæ commentariis laudatus Hieronymus. Nuper sub magistro cerebroso in Gallia pullularunt,

qui Basilicas Martyrum declinantes, nos qui ibi ora- tionem ex more celebramus, quasi immundos fugiunt. Quod nempe tangere mortuum sit immunditia legalis. Hoc autem non tam illi faciunt, quam ha- bitantes in eis dæmones, fortitudinem & flagella Sancti cineris non ferentes. Antiquam pietatem, qua Majores nostri post nocturnum ac innoxium naturæ in somno fluxum ingredi non audebant Martyrum Basilicas, ut muliercularum deliramen- ta, cerebrosus ille subsannabat. Ex quo vides Sanctorum invocationem, Reliquiarum cultum, & Basilicarum dedicationem esse connexa, adeo- que unius adsertione aut negatione adteri aut negari omnia tria. Alios item errores habuit Vi- gilantius, verum à nostro proposito alienos. Alienus non est error Meffalianorum, de quo in libro de sectis Constantinus Harmenopolus: Deiparam nullo dignantur honore, neque Præcurso- rem & Baptistam Joannem, neque Sanctos, Mar- tyribus exceptis. Et hinc in Oratione de sancto- rum imaginum restitutione, existente in quinto decimo tomo Bibliothecæ sanctæ, Sanctus Ger- manus Patriarcha Constantinopolitanus Icono- clastas passim vocat Bogomilos, id est, pessimam partem Meffalianorum.

CAPUT VII.

Exponitur exordium erroris Iconoclastici.

ERRORIS exordium fuit à juratis Religionis Christianæ hostibus Judæis, Saracenorum in Romano Imperio grassantium potestate abusus, de quibus ad Domini annum sexcentimum qua- dragessimum Georgius Cedrenus. Humerus Sara- cenorum Princeps ædificare Judæorum templum Hierosolymitanum cepit: Cùmque ædificia non constiterent, Judæi causam rogati, eam exposuerunt, & Crucem, quæ templo montis olearum imposita erat, deposuerunt. Ità demum ædificia firmata sunt. At- que hæc res Christi osoribus occasionem præbuit multas Cruces deturbandi.

Pergit laudatus Scriptor ad Christi Domini annum septingentesimum tertium. Paucis, an- tequam Leo Isaurus imperare cepit, annis, Hebræi quidam, Laodicea Phœnicie oriundi, Izetbum Arabum Principem adiverunt, promittentes ei qua- draginta annos duraturum in imperio, si veneranda & in templis Christianorum honore culta simulacra per omnem ditonem suam destrueret. Persuasum hoc est fatuo Izetbo, & decretum universale contra veneran- das imagines composuit. Latius rem in præfenti Synodo exponit Joannes monachus, Ori- entalium Patriarcharum Vicarius ac Legatus, di- cens istum Saracenorum Principem fuisse nomine Izidum, illique à Judæo, mago & venefico, promissos solos triginta imperii annos: Dummo-

do omnem imaginalem picturam sive in tabulis, sive per musiva in parietibus, sive in vasis sacris & ve- stibus altarium, & quotquot hujuscemodi reperire- tur in cunctis Christianorum Ecclesiis, exterminaret & perfectè deleteret, nec non & quotquot in foris civi- tatum ad ornatum sunt & decorem in quacumque si- militudine. Addidit omnem similitudinem, ut im- portabilem ostendere inimicitiam, quam contra nos habebat: Ut in plenum vigorem reduceret legem Mosaicam, à qua omnem penitus imaginem fuisse interdicitam, est supra ostensum.

Prosequitur laudatus Joannes monachus. Ty- rannus deceptione captus, levitate usus Judæo obse- cundavit. Et mittens deposuit ab omni Provincia, quæ sub ipso erat, sanctas imagines, & reliquias similitudines, & hoc modo non parcens deturpavit Ecclesias Dei per veneficum Hebræum sub sua potestate sitas. Porro fugientibus Deo amabilibus Christianis, ne propriis manibus subverterent sanctas ima- gines, Hebræos Deo odibiles & vilissimos Arabes angariabant, qui ad hoc missi erant Amirat. Sicque incendebant venerabiles iconas, & domos Ecclesia- rum modò quidem linientes, modò autem eradentes. Quibus auditis, Pseudo-Episcopus Nacolia, & qui circa ipsum erant, imitati sunt iniquos Judæos & impios Arabes, injuriam inferentes Ecclesie Dei. Justum autem iudicio sacro vestro intinere auditum, qualem miser ille finem & veneficus Hebræus susce- perit. Cùm enim hoc egisset Symbolus Ezidus, non plusquam duobus annis & dimidio vivens defunctus est, & perrexit in ignem æternum. Et imagines quidem in antiquo statu suo & honore restituta sunt. Porro hujus filius Hulidus indignissima morte occidit, quod illi sentientes, profugi in Isauriam deflexerunt. Ibi cum se ad fontem quemdam refrigerarent, super- venit Leo, adolescentulus etiamnum, formosus & procerus corpore, qui se sordida arte alebat, & pran- dendi gratia, fonti ipso quoque adsidens, jumentum onere levat. Hinc illi, genio vaticinium suggerente, prædicunt fore, ut Romanorum imperio potiturus, negantique prorsus fidem rei faciunt. Interim juramen- tum eum adigunt, si hunc eventum res ejus habuerint, facturum quod ipsi ab eo postulari essent. Juravit eis hoc ad templum beati Theodori, quod erat in pro- ximo. An dumtaxat generatim ipsis favere, an speciatim sacras imagines demoliri juravit, res est incerta. Digressis eis, Leo à Sisinio Patricio in exercitum adsciscitur, neque multo post à Justiniano secundo Augusto Spatarius factus, potitus victo- ria, à Theodosio tertio Orientis Dux creatus impe- rium consecutus est. Idque auxilio & favore Sara- cenorum. Jure Leo, Conon antea dictus, fidem negavit tantis magorum promissis: Fuisse enim vilissimum & pauperrimum puerum scribit etiam Michael Glycas.

Pergit Cedrenus ad annum septimum imperan- tis

F. 629.

L. 4. c. 14.

F. 627.

A. 1.

Cap. 18.

Cap. 19.

A. 1.

L. 4. c. 49.

AG. 4.

FL. 295.

Epist. 1.

tis Leonis. *Vates isti Hebraei, qui Leoni imperium praedixerant, veriebant, promissumque sibi ab eo sacrarum imaginum subversionem postulabant, pollicentes et, si satisfecisset, vitam centum annorum. His scelerosis ille fidem addidens, multa nobis Chri- stianis mala paravit. Nactus enim quosdam secum sentientes, interque hos Nacoliae Episcopum, religionem haud leviter poluit. Nacolia fuit civitas Phrygiae salutaris, ac de isto ejus Episcopo Constantino dixit ad praesentem Synodum etiam Sanctus Tharastus Patriarcha: Initium bareseos ex illo fuit. Neque mireris stultis ejusmodi promissis Leonem seductum: Fuisse enim verum Isaurum, id est, superbum, pertinacem, indoctum, cras- sum, stupidum Gregorius secundus Pontifex testatur, & addit in prima ad ipsum Epistola. Testis est Deus, quascumque ad nos misisti Epistolas, auribus cordibusque Regum Occidentis obtulimus, pacem illorum tibi & benevolentiam concilians, teque laudantes, & mirifice efferentes, prout te antea conversantem intuebamur. Idcirco enim laurea tua receperunt, ut Reges a Regibus honore affici convenit. Et iterum in eadem Epistola: Per decem annos, utique in imperio, recte ambulasti. Quod ipsum dicit vita Sancti Stephani Auxentiani; addens dolose & simulatè egisse. Ut ut sit, errat Cedrenus, dicens nono imperii anno cepisse in sacras imagines insanire.*

Laudata vita exponit insaniae exordium. Leo athena Senatorum classe, absurdum illud & impium evomuit, imaginum picturas formam quandam idolorum retinere, neque iis cultum adhibendum esse, ne aliquot Dei loca imprudentes idola veneremur. Exhorruit Senatus; sed & Regiae civitatis orthodoxus populus, ideoque parabat in illum, quod olim Anastasium Augustum passum refert Cedrenus. *Adiit Anastasius Cyrico pictorem quemdam Syro-Persam, habitu Presbyteri, qui in Regia quaedam monstruosa & ab imaginibus Ecclesiasticis aliena pingeret: Ob qua magna populi est orta seditio. Hinc Leo leonis constantiam exuens induit chamaleontem, & dixit. Non huc spectat mea oratio, ut imagines penitus deleantur, sed ajo sublimiore loco collocandas, ne ore quisquam eas contingat, atque ita rebus honore dignis contumeliam inferat. Ab oculis & osculi reverentia remotas sperabat ab omni paulatim amore excludendas. Ejus metum ac palinodiam Sancto praesertim Germano, Patriarchae Constantinopolitano, adscribit Constantinus Manasses.*

Humani metus victricem cupiditatem esse quis aggerum victricibus in violentia similem recte docet Sanctus Augustinus. Hinc enim à Constantino Nacoliensi, Theodosio Ephesino, Joanne Nicomediensi, Sisinio Pastilla Pergensi in Pamphylia, ac Basilio Tricacabo nescio cujus civitatis Episcopo, haereticis impudentissimis, in reprobam mentem circumscriptus Leo Imperator fecit quae illi impropere Sanctus Pontifex Gregorius secundus. *Ecclesias Dei, quas sancti Patres convenerant & ornarant, tu spoliasti atque denuasti, tametsi talem habebas Pontificem, Dominum Germanum. Hujus civiles & Ecclesiasticas virtutes laudat plurimum, addens fuisse virum nonaginta quinque annorum. Et in alia*

Epistola. *Cum sanctas Ecclesias fimbriatis aureis vestibus convestitas & variegatas invenisses, eas ornatu privasti atque vastasti. Et post Ecclesiarum picturas egregie commendatas pergit. At tu ab his abstinere jussos humiles populos in otiosis sermonibus, nugis, cytharis, crepitaculis, tibis; & tricis occupasti. Et pro gratiarum actione & celebratione ad fabulas traduxisti. Et iterum. Non ita est, uti dicit Imperator, quasi Deos Martyres appellemus. Non solas imagines, sed & Sanctorum invocationem damnavit Leo, utriusque causam omnem Ecclesiam accusans de idololatria. Sanctum Germanum Patriarcham, quod factam in coronatione juratam de custodienda orthodoxa fide professionem impropere, alapa percussit, militum fustibus & contumeliis exposuit, sede extrudit, proscriptis, in Patriarchatum intrusit Anastasium Presbyterum, cognomento Lavum, Sancti Germani Syncellum ac proditorem, Episcopatus ambitu jam pridem ad omnia venalem. Duodecim monachos Regiae Bibliothecae custodes, quorum Princeps dicebatur Doctor euceme- nicus, vivos exussit, in plures impietati suae ad- versantes Episcopos & Clericos egit Neronem, Domitianum, aut Diocletianum. De ejus in fidelem plebem saevitia scribit in Gregorii secundi Pontificis vita Anastasius Bibliothecarius. *Leo Imperator compellebat omnes Constantinopoli habitantes, ut deponerent, ubicumque habebantur, imagines, tam Salvatoris, quam Dei Genitricis, vel omnium Sanctorum, easque in medio civitatis igne cremarent, & omnes dealbarent depictas Ecclesias. Et quia plerique tale facinus fieri praepediebant, aliquanti capite truncati, alii corporis parte abscissi par- tem pertulerunt.**

Omnes sacras imagines ubique dejecit Augustus Haeresiarcha, omnes Basilicarum pictos parietes dealbavit. Omnia item sacra vasa & vestimenta conflavit ac redegit in fiscum. Causam dat vita Sancti Stephani Auxentiani, alloquens Episcopos Iconoclastas. *An non, cum in Consilio vestro sederetis, libellus vobis à piis quibusdam viris oblatas est, qui Episcopum quemdam eo nomine deferret, quod lancem sanctam, in qua Christi & Dei genitricis imagines sculptae erant, contrivisset? Vos autem contritionis illius crimen imaginibus adscri- bentes, ipsum quidem omni crimine solvisti, piis autem viros ab Ecclesiae cetero proscriptis, idolorum vindices eos appellantes. Quo quid audacius aut flagitiosius fingi potest? An non etiam sacram suppellectilem sanctis imaginibus exornatam concerpisset? Isaurica Principis avaritia, quavis via in opes sedè inhians, facinus adjuvit. Adjuvit & intrusus Patriarcha Anastasius. At non impunè. Etenim postmodum ob adjutam Artabasi tyrannidem fuit à Constantino Copronymo publice fustigatus, asino praeposterè impositus, atque ita populo Constantinopolitano datus in spectaculum.*

Sine Apostolica Sede nihil de Ecclesiae dogmate aut ritu potest firmari. Hinc scribit Anastasius Bibliothecarius in vita Gregorii secundi. *Jussionibus postmodum missis decreverat Imperator, ut nulla imago cujuslibet Sancti, aut Martyris, aut Angeli, ubicumque haberetur: Maledicta enim omnia assererat. Et si acquireret in hoc Pontifex gratiam*

L. 4. Epist. 39.

Epist. 1.

gratiam Imperatoris haberet; si hoc fieri praepediret, à suo gradu decederet. Ei spondet Leo suam gratiam, quod jam antea eundem sede pelli & occidi jussisset. Ejus ab Anastasio memoratam justificationem lucidius exponit ipse Pontifex Gregorius. Nos perterrefacis, aique, Romam mittam, & imaginem Sancti Petri confringam, sed & Gregorium illinc Pontificem adduci curabo, sicut Martinum Constantius adduci jussit. Et iterum. Scripsisti ad me: Ozias Rex Judaeorum post annos octingentos serpen- tem aeneum templo ejecit; ego verò post annos octin- gentos, à Christo nato, idola ex Ecclesiis ejeti. Pro, Ozias, legendum est, Ezechias, recteque habet Scholion marginale: Videtur error ex lapsu memoriae. Et in alia Epistola. Obscurus es perti- naci animo tuo ac domesticis perurbationibus: IM- PERATOR SUM ET SACERDOS.

Tunc adimpleta est Sancti Gregorii Magni de sacris Augustorum Principum in res Ecclesiasticas jussionibus Prophecia, scripta ad Sabinianum suum Diaconum, ac in Regia urbe Apocrisarium. *Postquam defendi ab inimicorum gladiis nullo modo possumus, postquam pro utilitate Reipublicae argentum, aurum, mancipia, vestes perdidimus, nimis ignominiosum est, ut per eos etiam fidem per- damus. Jussiones istas dudum dispensatoriè tole- ravit ex causis, numquam probavit Ecclesia: Eis Constantius, Valens, Zeno, Anastasius, Justinianus, ac Mauritius Augusti orthodoxam fide- dem & sacrorum Canonum disciplinam arietarunt, Leo Isaurus omnem Christianitatem per- dere conatus est, statuens se temeritate huc us- que inaudita Imperatorem & Sacerdotem, id est, Augustum Haeresiarcham. Ab earum jam intole- rabili servitute datam sibi à Christo Domino pos- testatem & libertatem vindicatura Romana Ecclesia Graecorum jugum excussit, & Occidentis imperium Carolo Magno Francorum Regi tradi- dit, at sub stipulata & jurata cessione sacrarum jussionum. Et hoc unico verbo ruunt omnia, quae pro earum purgatione & instauratione pom- pose ac eruditè in Sacerdotii ac imperii concordia argutatur Petrus à Marca Archiepiscopus Parisinus.*

Omnes Leonis Isauri in Romanam Ecclesiam ac ejus Legatos violentias, ac ejusdem Ecclesiae ad ipsum sanæ menti reddendum synodales ac personales conatus enarrare esset longum. Gregorii secundi, Gregoriique tertii Pontificum Synodos, legationes, preces, minas, assiduas sine cogitandi feriis curas videre possis in libro Pontificali. Palam ad illum scripsit Gregorius secundus: *Me prorsus vita mea tædit, quod sen- tentiam non mutaris, sed in malis perseveres. Optimum Pontificem adversus illius barbaras machi- nationes defenderunt Luitprandus Longobardorum Rex, Carolus Martellus Francorum Prin- ceps, Occidentales Reges omnes, ac ipsa intra Italiam militia Romana. Adeo ille in vanum à Luitprando pacem & auxilia expectavit. Ratio- nem edicit Pontifex, agens de aenea Domini Sal- vatoris statua, per Leonem ex Ecclesia Con- stantinopolitanae portis dejecta, & constanti fide mulierum Regiae urbis, quae dejectis scalis sacri- legi facinoris executores fustibus neccarant. Tu*

malis emulato missis satellitibus mulieres nescio quor- illic occidisti, adstantibus utilibus viris Romanis, & ex Francia, ex Vandalis, ex Mauritania, ex Gothia, & ut generatim dicam, ex toto interiori Occidente. Cum autem advenissent, & in suis regni- bus singuli juvenilia tua pueriliaque facta narra- sent, tunc projecta laureata tua conculcarunt, & faciem tuam conciderunt. Ejus tractarunt imagi- nes, quomodo ab ipso viderant vel audierant tra- ctari imagines Christi Domini & Sanctorum. Quin & Romanum in Italia Exarchatum ac Pen- tapolim junctis armis invasere, & Romanum istie militiam ad Pontifici parendum & auxiliandum contra proprium Principem compulerunt. Ple- rosque enim Latinos Reges fuisse Sancto Petro feudales aut vestigales, & pro ipso ut pro Deo terrestri animatos, supra audivimus. Et hinc omnia illa imperii sui mala optimo Pontifici Leo, extremum totius Italiae excidium minita- tus, adscripsit. Nempe barbaros Latinorum Reges orthodoxa fides in Romanos, Romanum Augustum haeretica impietas in barbarum demu- tavit.

CAPUT VIII.

Exponitur gravissima injuria Romanae Ecclesiae per Leonem Isaurum illata.

Romani imperii, qui tunc erat, fines de- scribit laudatus Pontifex in Epistola ad Leonem Augustum. *Scis Romam Imperium tuum alicui non posse, nisi forte solam urbem propter adja- cens mare & navigia. Si enim ad quatuor viginti stadia fuerit Roma egressus Papa, nihil minas tuas extimescit. Et iterum. Quod si nobis insolenter in- sultes, & minas intentes, non est nobis necesse tecum in certamen descendere: Ad quatuor & viginti stadia secedet in regionem campaniae Pontifex, tum tu vade, & ventos persequere. Apuli, Calabri, Maris, Brutii, & Campanorum pars spectabant ad im- perium, Roma erat limes: Ultra eam nihil habe- bat Leo, nisi maritimum Ravennae Exarcha- tum, & regionem Pentapolitanam. Et quidem Basilium Romanæ civitatis Ducem seu Guberna- torem, Pontificem trucidare aut captivare sata- gentem, Romanus populus captivavit, mona- sterio clausit, atque ita plenum & liberum almae urbis dominium ad Pontificem devenit. Donatio Constantini, licet existans hodie instrumentum sit fictum, nequaquam est fabula: Romana ur- bis dominium Papa pridem habuit. Verum arma & sceleratorum vindex gladius erant in manu Principis: Ea Gregorius secundus accepit. An- eis usus fuerit, est altioris indaginis: Certè novè Augusti electionem, in quam pruribat ortho- doxus populus, meliora de Leone sperans con-*

ftanter impedivit. Ille tamen in rabiem versus fecit quod ad ejus Pronepotem Constantinum ac hujus matrem Irenem scribit Pontifex Adrianus primus. *Vestrum à Deo coronatum ac piissimum poscimus Imperium, ut si veram & orthodoxam sanctæ Catholicæ & Apostolicæ Romanæ Ecclesiæ nitimini amplecti fidem, sicut antiquitus ab orthodoxis Imperatoribus seu à cæteris Christianis fidelibus oblata atque concessa sunt, Patrimonium beati Petri Apostolorum Principis, fautoris vestri, in integrum nobis restituere dignemini pro luminariorum concinnationibus eidem Dei Ecclesiæ, atque alimonis pauperum. Immo & consecrationes Archi-Episcoporum seu Episcoporum, sicut Oritana constat traditio, nostræ Diocesis existentes, penitus canonicè sanctæ nostræ Romanæ restituantur Ecclesiæ.* Et in responsis ad dubia Francorum. *Quando Græcos pro sacrarum imaginum erectione adhortati sumus, simili modo & de diocesi tam Archi-Episcoporum, quam Episcoporum sanctæ Catholicæ & Apostolicæ Romanæ Ecclesiæ, commones que solum restituere eidem sanctæ Romanæ Ecclesiæ, quam tunc cum patrimonis nostris abstulerunt, quando sacras imagines deposuerunt. Et Nicolaus primus Pontifex in litteris ad Michaelen Augustum. Oportet vestrum imperiale Decus, ut antiquum morem, quem nostræ Ecclesiæ habuit, vestris temporibus restaurare dignemini, quatenus vicem, quam nostræ sedes per Episcopos vestris in partibus constitutos habuit, Episcopum videlicet Thessalonicensem, qui Romanæ sedis vicem per Epirum veterem, Epirum novam, atque Illyricum, Macedoniam, Thessaliam, Achajam, Daciam Ripensem, Daciam mediterraneam, Moesiam, Dardaniam, & Prævalim, Beato Petro Apostolorum Principi contradicere nullus præsumat, quæ Antecessorum nostrorum temporibus, scilicet Damasi, Siricit, Innocentii, Bonifacii, Celestini, Xixti, Leonis, Hilari, Simplicii, Felicis, atque Hormisdæ, sanctorum Pontificum, sacris dispositionibus agebatur. Præterea Calabritanum patrimonium, & Siculum, quæque nostræ Ecclesiæ concessa fuerunt, & ea possidenda obtinuit, & disponendo per suos familiares regere studuit, vestris concessionibus reddantur. Volumus, ut & consecratio Syracusani Archi-Episcopi nostræ à sede impendatur, ut traditio ab Apostolis instituta nullatenus vestris temporibus violeatur. Et in octavæ Synodi ad Adrianum secundum Pontificem præfatione Anastasius Bibliothecarius. *Tota Dardania, Thessalia, Davia, & utraque Epirus, atque cæteræ regiones circa Istrum fluviium sitæ, Apostolicæ Sedis vestræ moderamine antiquitus præcipue regebantur & disponebantur. Sed postquam Imperatores Romanorum, qui nunc Græcorum appellantur, variorum fautores vel inventores effecti errorum, sanctam Christi Ecclesiam diversis hæresibus scindere minime formidaverunt, scidit Deus imperium eorum, ut in occiduis partibus regnare paulatim, superno decernente iudicio, cessaverint, donec Romanos Pontifices suis pravitatibus incurvare conantes, nec valentes, ac per hoc multiplicitibus penis afficientes, Hesperia potestatem jam prorsus amitterent, Occidentem etiam imperio amisso, nihilominus Romanis Pontificibus, quia jam jubere nequeunt, suadere nituntur suis læsis favorem sensibus accommodandum. Sed quia isti cum Petro super**

Epist. 2.

Petram veræ confessionis stantes pestiferam suggestionem audire possunt, obaudire non possunt, mox illi, quoniam aliter eos ledere nequeunt, patrios & antiquos terminos transferunt, privilegia Sedis Apostolicæ corrumpunt, & penè omnia jura disponendarum Dioceseon auferunt, atque suis hæc fautoribus, consentaneis, & sectatoribus conferunt, cum quibus etiam jus, quod Sedes Apostolica super prædictas regiones habuit, quia juxta se sitæ videbantur, usurpant, & Constantinopolitana Diocesi nequiter applicant.

Quomodo Atticus Constantinopolitanus Episcopus omnem Illyricianam, decem & septem Provinciis constantem, Diocesim, Romano Pontifici subreptam, per Theodosii Augusti legem Sedi suæ transcribere, atque ita se Patriarcham constituere tentavit, supra ad sextum decimum Sardicensem Canonem est abundè ostensum. Et quidem legem Theodosius omnino cassavit. *Omnis, scribit ad patrum suum Honorium Augustum, supplicantium Episcoporum per Illyricum subreptione remota, statuimus observari, quod prædicta Apostolica disciplina & Canones veteres eloquantur. Super quare, secundum formam oraculi Perennitatis Tuæ, ad viros illustres Prætorii Illyrici nostri scripta porreximus, ut cessantibus Episcoporum subreptionibus antiquum ordinem specialiter faciant custodiri: Ne venerabilis Ecclesiæ sanctissimæ urbis privilegia à veteribus constituta amittat, quæ perenne nobis sui nominis consecravimus imperium, eum laudatus patrum in hæc verba rogarat. *Majestas tua, Christianitatis memor, quam peccatoribus nostris misericordia cælestis infundit, universis remotis, quæ diversorum Episcoporum subreptionibus per Illyricum imperrari dicuntur, antiquum ordinem præcipiat custodiri: Nec sub Principibus Christianis Romana perdat Ecclesiæ, quod aliis Imperatoribus non amisit. Ex quo liquet Illyricianam diocesim ex Apostolico Canone, uti & de Syracusani Episcopi consecratione dicit Nicolaus primus Pontifex, ad Romanum Patriarchatum pertinere. Item liquet hanc omnem præsumptionem potius ab Illyrici Episcopis, præ Thessalonicensi Regiam civitatem malentibus, quam ab Attico Constantinopolitano Episcopo provenisse: Aut certè ab Honorio & Theodosio Augustis purgari Atticum, & invidiam in innominatos Episcopos derivari. Hanc omnem notitiam debemus Lucæ Holstenio, vulgataque per ipsum Romanæ Synodo Bonifacii secundi Pontificis in causâ Stephani Larisseni Episcopi, per Thessaliam Metropolitam.**

Epist. 15.

Epist. 16.

Quocirca admirationem meretur Justiniani Augusti temeritas, qui legem istam, à Romana Ecclesiæ damnatam, ab Honorio Augusto, sine cujus auctoritate prodire non potuerat, improbatam, & à proprio auctore Theodosio Augusto cassatam, non erubuit in suum codicem sub titulo de sacrosanctis Ecclesiis intrudere. Nempe adesse voluit novis molitionibus Epiphaniæ Patriarchæ Constantinopolitani, adversus quem Bonifacio secundo Pontifici dixit memoratus Stephanus Larissæ Archi-Episcopus: *Unum studium habet, ut in sanctis Thessalæ Provincie Ecclesiis dominus atque iudex esse videatur. Et iterum. Putat de sacrarum Ecclesiarum*

Epist. 14.

Cap. 6.

racusanis Episcopis, liquet ex litteris Sancti Gregorii Magni.

L. 5. Epist. 18.

Astevero tamen illum tunc non fuisse Archi-Episcopum seu Metropolitam. Etenim litteris, quibus Mauricii Augusti de certo hominum genere non monachando legem ad omnes suæ Patriarchalis dioceseos Metropolitas misit, laudatus Gregorius dedit hanc Epigraphen: *Eusebio Thessalonicensi, Urbittio Dyrrachitano, Constantio Mediolanensi, Andrea Nicopolis, Joanni Corinthe, Joanni prima Justiniane, Joanni Cretensi, Joanni Larissæ, Mariniano Ravennæ, Januario Calaritano, utique Metropolita, & omnibus Episcopis Siciliae.* Quod nempe Siculi non haberent Metropolitam, nisi ipsum Pontificem Romanum. Lucidè hoc ipsum patet ex Apostolicis vicibus, quas Sancto Maximiano Syracusæ Episcopo dedit idem Gregorius: Dedit eas, non loco aut sedi, sed personæ, ob notam ejus fidem ac integritatem, quatenus religiosis Siciliae personis non sit necessarium posthac pro parvulis causis tanta maris spacia transmeando Romam pervenire. Cur antea Siculi etiam pro parvulis causis debebant Romam accedere? Cur eas Syracusanus Episcopus non poterat sine Apostolicis vicibus terminare? Quod ipse esset dumtaxat Provincialis Episcopus, & ipsum Papam Sicilia haberet Metropolitam. In alia item Epistola scribit ad eundem Maximianum: *Fraternitati tuæ nostræ auctoritate commissum est, ut quæ in Sicilia incongruè gerebantur, nostræ vice corrigeres.* Sanè Metropolita ad corrigendos provincie suæ excessus delegatione Apostolica aut vice Patriarchali non habet opus. Quid magis spectat ad Metropolitam, quam Provincialium Episcoporum causas cognoscere, earumque statum post synodale iudicium Pontifici referre? At verò nec per Apostolicas vices id poterat Maximianus. Etenim cives Agrigentinos, Episcopum suum Gregorium accusantes, non synodaliter à Maximiano audiri, sed Romam ad se transmitti iussit Gregorius, utpotè proprius, qui solas parvulas causas Maximiano delegarat, Siciliae Metropolita. Messinensis Episcopus ad gravissimam populi sui crimina egit virum bonum & canem murum: Neque tamen Maximiano, sed Gregorio à civibus in prima instantia delatus est, & à Maximiano per Gregorium, penas sibi servantem, iussus vice sua moneri. Quod videlicet nec illud sine delegatione posset Maximianus. Episcopatum in Sicilia causatam primæ instantiæ semper deferebantur Romam: Eas post Maximiani mortem non ampliùs Syracusæ Episcopo, sed Apostolici in Sicilia patrimonii Reçtori aut Romanæ Ecclesiæ ibidem Defensori delegabat Gregorius, utpotè proprius insulæ Metropolita.

L. 2. Epist. 4.

L. 3. Epist. 11.

L. 7. Epist. 12.

L. 3. Epist. 12.

Ecclesiarum Regiæ urbis jure aliquid minui, quod ego Apostolicam Sedem vestram visus sum nominasse. Et ejusdem Stephani Episcopi Provinciales. Jus in nostra Provincia sibi facere præparat, ut exemplo isto nemo audeat de sanctarum Ecclesiarum nostrarum jure quidquam dicere, nec memoriam facere antiquitatis, vel eorum quæ usque hæc tenuerunt. Quia studii ejus est, ut sub ordinationem & jus sanctæ Regiæ civitatis Ecclesiæ nos miseros efficiat. Dicitur Thessalorum Metropolita de nefcio quo crimine apud Epiphanium Patriarcham in jus vocatus de iudicis incompetencia exceperit, ex sexto Nicæno Canone ajens Metropolitas à suo Patriarcha judicandos, ac sese spectare ad Romanum Patriarchatum. Hinc tamquam contumax fuit per Epiphanium ab officio Episcopali suspensus, carceri destinatus, ac de gratia detentus Constantinopoli ad datos fidejussores. Verum enim verò Romam tandem accessit, atque Bonifacius secundus Pontifex vetusta Ecclesiæ suæ privilegia discussit, demonstravit, stabilivit.

Res ita mansit usque ad Vigilium Pontificem, à quo per aliquot annorum exilium fracto idem Justinianus Augustus & quintæ Synodi confirmationem, & Primatum Acridani, quo vicariatus Thessalonicensis fuit graviter mutilatus, erectionem extorsit. Paulum Thessalonicensem Episcopum, qui grassantibus in Romanam Ecclesiam Monothelitis, Apostolicas vices in ordinarium Primatum attollere tentabat, Sanctus Papa Martinus primus compressit, ideoque istius successor Joannes à Legatis Apostolicis compulsus est sextæ Synodo subscribere in hanc formam: *Joannes misericordia Dei Thessalonicensis Episcopus, & Vicarius Apostolicæ Sedis Romæ Legatus. Attamen & Justinianus & ille Paulus Romanum Patriarchatum non præsumperunt mutilare. Primus Leo Isaurus, sacrilegas suas jussiones à Gregorio secundo sperni, ac Ravennæ Exarchatum, Pentapolim, ipsamque Romanam urbem sibi erepta indignatus, omne Romanæ Ecclesiæ in Illyrico, Sicilia, Calabria, Apulia, & Campania patrimonium rededit in sicum, ac omnes istarum gentium Ecclesias transcripsit in Patriarchatum Constantinopolitanum. Grandis injuria & pertinax: Quæ non nisi per captam à Flandris nostris Constantinopolim potuit ab Innocentio tertio post aliquot sæcula, & nomine tenus, reparari.*

L. 1. c. 7. n. 4.

L. 10. c. 5.

Et hinc in præsentem primùm Synodo apparuit Archi-Episcopus Syracusanus, ita subscribente ejus legato: *Galato exiguis Presbyter, & ex persona Stephani Archi-Episcopi Siciliae, libenter omnia, quæ præscripta sunt, suscipiens subscripsit. Quare errorem continent hæc verba Petri A Marca Archi-Episcopi Parisiensis: Quin Sicilia administrationem Ecclesiasticam obtineret Metropolita Syracusarum, dubitare non sinit Epistola Constantini Imperatoris ad Chrestum Syracusanum apud Eusebium. Hæc sunt Epistolæ verba: Duobus Episcopis ex sede secunda, quos tu ipse tibi maximè diligendos judicaveris, ad Synodum Arelatensem occurras. Hinc infert dictus Petrus Chrestum fuisse primæ sedis Episcopum, adeoque Metropolitam. Et pallii usum, proprium metropolitice dignitatis ornamentum, semper fuisse Sy-*

Epist. 9.

ceptionibus, deducere non audeat. Subdit eandem *effectionem* Oratoriorum. Ejusmodi licentiam etiam à Gregorio Magno impetrarunt Felix Messinensis, Decius Lilybetanus, & Joannes Episcopus Syracusanus. Secundum argumentum deservit ex Episcoporum consecrationibus, per omnem Romanum Patriarchatum fieri semper consuetis à Metropoli: At verò Siculi Episcopi Romam ad Pontificis manum semper consecrandi iverunt, adeò ut Nicolaus primus Pontifex dicat Syracusani Episcopi consecrationem ad sese ex Canone Apostolico pertinere. Tertium argumentum petitur ex Ecclesiarum vacantium visitatoribus, dari semper consuetis à proprio Metropoli: At verò quod Sculorum Ecclesiarum eos semper à Pontifice acceperint, dubitare non sinunt Epistolæ Gregorii Magni, adeoque demonstrant eum istic tum fuisse proprium Metropolitam.

Neque refert, quod Constantinus Augustus sedem Syracusanam dicat fuisse primam. Erat enim prima intra Siciliam, quomodo in Anglia Londinensis, in secunda Belgica Svesionensis, in Lugdunensi Augustodunensis, in Senonensi Provincia fuit sedes Carnotensis; Prima, quam Græci proto-thronum vocant, post Metropolitana. Item Pallii usus nihil evincit: Nam etiam in Gallia Augustodunensis, in Italia Papiensis, in Sicilia Messinensis ac Panormitanus Episcopi habebant istud ornamentum sine Metropolitica potestate.

Epist. 4. 5. 7. Et hinc intelliges litteras Sancti Leonis magni ad Episcopos Siciliæ. *Quia saluberrimè à Sanctis Patribus constitutum est, binos in annis singulis Episcoporum debere esse conventus, terni semper ex vobis ad diem tertium calendarum Octobrium Romanæ fratrum Concilio indissimulanter occurrant: Quod utique laboriosum non est, si vicissim inter vos hæc consuetudo servetur.* Laudat Pontifex quintum Canonem Nicænum, palam agentem de Synodo Provinciali: Siculi igitur spectabant ad Romanam Provinciam, & Dominus Papa erat eorum Metropoli. Hinc enim & Epistolæ Epigraphæ habet: *Ad universos Episcopos in Sicilia constitutos.* Quia ab urbe remoti erant, dispensatoriè indulgetur, ut non ad utramque, sed ad unam solummodò Synodum quotannis adveniant, & quidem solitres alternatim. Postea, uti ad Cyprianum Diaconum scribit Sanctus Gregorius, permixtum est ex causis, *ut semel in triennio Romanam veniant.*

Vastissima olim fuit Romanæ Ecclesiæ Metropolitica Provincia: Omnem Calabriam, Apuliam, Brutios, Marfos, Campaniam, Thusciam, Umbriam, Picenum comprehendens. Hinc antiquæ Romanorum Pontificum Epistolæ passim habent hanc Epigraphæ: *Ad Episcopos Brutios, Ad Episcopos per Thusciam constitutos, Ad Episcopos Campanos, &c.* Quod nempe istic nullus, nisi solus Romanus Episcopus, esset Metropoli. Et Provinciis enim Metropolitam habentibus ille solus poterat Pontifici scribere ac referre, ideòque & hujus Rescripta ad illum solum passim dirigebantur. Ità Siricius Himerio Tarraconensi, Innocentius Ruso Theffalonicensi, Zozymus Pontifex Patroclo Arelatenfi Me-

tropolitano passim rescripsit. Exempla sunt infra. Nullos olim Italia habuit Metropolitans, nisi Romanum, Mediolanensem, Aquilejensem, ac in Sardinia Calaritanum. Ravennas primùm sub Valentiniano tertio Augusto emerfit. Rationem haurio ex Marciano Jurisconsulto, apud Justiniani Augusti Digesta distinguente Romanas Provincias, Italiam, urbem: Quod diversa forma regerentur; quod Italia à Cæsare Augusto ac iterùm ab Adriano Imperatore fuerit quidem in varios districtus, ac tandem à Constantino Magno in Provincias divisa, attamen quædam urbanæ ac suburbicariæ, quædam Italicæ, ac propriè Italia dicerentur; quod Italia contra Romam & urbanas provincias distingueretur. Hinc enim in Epistola ad Solitarios scribit Sanctus Athanasius Mediolanum esse Italiæ Metropolim. Et ante Constantinum de Paulo Samofatenfi Patriarcha Antiocheno, synodaliter damnato, Episcopalem domum deserere recusante, rogatus ad Synodum Antiochenam rescripsit Aurelianus Augustus domum adsignandam illi, cui *Christiani Italiæ & urbis Romæ Episcopi per litteras tribuendam perscriberent.* Romana urbs non nisi unicum semper habuit Episcopum; Per ejus Episcopos Princeps gentilis, at rerum Christianarum peritus, intelligit Episcopos ad provinciam Romanam Episcopi Synodum & metropolitam potestatem pertinentes, eosque distinguit à Christianis Italiæ, utique specialiter dictæ. Et in virorum illustrium catalogo ait Sanctus Hieronymus de Sancto Cornelio Papa: *Scriptis Epistolam ad Flavianum Antiochenæ Ecclesiæ Episcopum de Synodo Romana, Italica, & Africana: Quod alia Italica, alia Romana esset provincia, Metropoli, adeoque & Synodus. Post Italiam in provincias divisam, inquit eruditus Jacobus Gutherius in opere de officii domus Augustæ, partes quæ Italiæ Vicario parebant, propriè Italiæ nomen sibi vindicabant; cum aliæ, quæ Vicario urbis subjectæ sunt, urbane censerentur.* Habebat hic Vicarij jurisdictionem ab ipso Principe delegatam, ideòque illæ provinciæ erant propria ipsius Principis Diocesis. Similis forma fuit ante erectas provincias, uti videre est apud Carolum Sigonium. Eandem secutus Sanctus Petrus Apostolus Romano Episcopo in Metropolitam Diocesim adsignavit omnem cum Sicilia superiore Italiam usque ad Padum flumen: Regio transpadana est specialis antiquorum Italia, proprium habens Vicarium; ejus Metropolis est Mediolanum, ac illic Apostolus laudatus posuit Italiæ Metropolitam. Rei causam dat Galla Placidia Augusta, ad filium Theodosium scribens de Sancto Leone Papa: *Con. Ch. Accessit Episcoporum multitudine circumseptus, quos ex innumerabilibus Italiæ civitatibus pro principatu proprii loci seu dignitate collegit.* Grandissimam provinciam ac innumerabilem Episcoporum provinciam Synodum requirebat supremus Primatus Episcopi Romani. Et hæc est causa, cur Romanis olim Pontificibus plures Episcopos, quam Presbyteros aut Diaconos consecratos adscribat passim liber Pontificalis: Quod nempe solos suas Episcopalis Dioceseos, solas urbicas cum vicinis cæmeteriis ac monasteriis Ecclesias comprehendentes.

ais, Presbyteros ac Diaconos, at verò innumerum in Italia ac Sicilia civitatum Episcopos, à Rufino dictos suburbicarios, Romanus Episcopus consecraret. Sicilia urbis Vicario numquam paruit: Cur Romanæ metropoli adjecta fuerit, hæc usque ignoro.

Romanæ igitur Ecclesiæ volens pro viribus nocere Leo Isaurus mutavit violenter hæc omnia, & non tantummodò Illyricianam Diocesim, sed & Siciliam ac omne hodie Regnum Neapolitanum transtulit in potestatem Patriarchicam sui Anastasii Episcopi Constantinopolitani. Vigentes octavus Canon Chalcedonensis omnes Patriarchati Constantinopolitano subjectos Metropolitans mandat consecrandos ad Patriarchæ manus accedere: Hinc Syracusanum in Sicilia, ac alios in dicta Italia Episcopos plures, quò Regiam urbem consecrandi aut alia acturi frequenter accedere, ibidemque obedientiam profiteri coacti, à Romana Ecclesia plenimè averterentur, suoque Comprovinciales averterent, idem Leo erexit in Metropoli. Quocirca Panormitani Archi-Episcopos antiquitas est fumus & palea: Est opus Nortmannorum, qui ejectis Græcis Metropolitam dignitatem Syracusis Panormum transtulerunt.

CAPUT IX.

Exponuntur errores ac facinora Constantini Copronymi Imperatoris.

Pestilentia, terræ motibus, fame, rebellionibus, cladibus infelicissimum fuit Leonis Isauri Imperium. Regnavit Leo, inquit Theophanes, ab octavo calendis Aprilis quintæ decimæ indictionis usque ad quartum decimum calendis Julii nonæ indictionis, cum regnasset annis viginti quatuor, mensibus duobus, diebus viginti. Adeò non pertigit ad centum imperii annos, à veneticis Hebræis promissos. Falsos vates, Hulidum Saracenorum Principem imitatus, omnino debuerat de vita tollere successor & filius: Verùm Copronymus seu Stercoreus, Caballinus, Manichæus, Judæus, Cayphas, Herodes, Nero, Syrus, Nestorianus, Anti-Christi præcursor meritò est ille dictus.

Prioris nominis causam edicit Theophanes ad quartum annum Leonis Isauri. Cum Sanctus Germanus Patriarcha Constantinopolitanus Constantinum baptizaret, dirum quidquam & fædum parvulus Constantinus exhibuit argumentum, stercore emittens in sanctum lavacrum, ita ut Germanus propheticè diceret: **CONSTAT CHRISTIANIS ET ECCLESIAE, MAXIMI PER EUM MALI EFFICIENDI HOC SIGNUM ESSE.** Ità Caroli quarti Imperatoris

Latini filius Wenceslaus, cujus ignava improbitas hæresi Hussitica, omnium hodiernorum malorum origine, fœdavit Germaniam, prodigiòse minxit in sacrosanctum fontem. Etenim & apud Græcos olim & apud Latinos adulti intrabant, parvuli naturaliter nudi fonti eidem imponebantur.

Secundi nominis causam edisserit Theosterictus in Niceta. *Constantinus tantoperè sordum & impurissimæ cuiusque rei malo odore delectabatur, ut animalium brutorum stercorebus se illiniret, & eos, qui cum ipso erant, id facere juberet, quos amabat, ob idque benignè excipiebat.* Theophanes speciatim caballino stercore & lotio delectatum affirmat. Quare Michael Glycas, volens à Cabala civitate dictum Cabalinum, hallucinatur.

Nec sine causa dictus est Syrus. Etenim Syros Monophysitas, potentes impietatis suæ pugiles, induxit in Patriarchatum Constantinopolitanum. Quam verè Nestorianus dictus sit, aperuit Pseudo-Patriarcha Anastasius, dum Artabaldo, impii Principis Sororio, viro catholico, ast imperij infautori, favens, ac sacrosanctæ Crucis signa tenens in manu dixit ex ambone ad Regiæ civitatis populum: *Dixit mihi Constantinus, ne existimes filium Dei esse quem genuit Maria, quique dicitur Christus, sed purum hominem; Maria autem eum peperit, sicut me peperit Maria, sic vocabatur, mater mea.* Quare non solummodò Nestorianus fuit, sed insuper Hebionita, & Saracenus: Haud dubiè fœditates istas edoctus à Patre Leone.

Inflicta per Artabaldum calamitas non reddidit meliorem. Etenim de restituto in imperium pergit Theophanes. *Imperator, accessit Constantino, quem Anastasio ob præstitum Artabaldo auxilium ejecto subintruserat, Patriarcha, dicit ei: Modò qui vos læderet, si dixerimus Theotocon Christotocon esse? At ille hunc complexus ait: Miserebere Domine, ne ad contagionem tuam veniat sermo iste. Nonnè vides, qualiter divulgetur & anathematizetur Nestorius in tota Ecclesia? Qui respondens ait: Ego discere volens interrogavi; verum usque ad te sermo. Solus orthodoxi populi metus suspendit illum ab impia prædicatione. Addit Georgius Cedrenus. Constantinus certior factus, Patriarcham multis hominibus pro certo persuassisse, Imperatorem sibi dixisse, se Christum pro Deo, & providè matrem ejus pro Deipara nequaquam habere, furore adversus eum, ut qui secretum ipsius publicum traduxisset, incensus est. Eum justit verberari, in triumphum duci, raptari, conspui, carcerari, errores Nestorianos ac Iconoclasticos profiteri, atque ita in anima mortuum etiam corpore trucidari mutilatum capite, ac projici in Pelagium, hoc est, in destructam Sanctæ Pelagiæ Ecclesiam, demutatam in sepulchrum capite damnatorum.*

Quid de Sanctorum invocazione Constantinus senserit, edicit laudatus Theosterictus *Constantinus habitu erat Christianus, mente Judæus. Quam enim Christus sibi in domicilium delegit, gloriosissimam suam matrem, omnibus aliis rebus creatis superiorem, omnium hominum salutem, mundi patrocinium, quæ propter virginitatis suæ præstantiam prope Deum*

Deum versatur: Hujus, inquam, venerandum nomen multis modis ab Ecclesia pelleri studuit; ejus verò intercessionem, per quas mundus consistit, ne nominare quidem voluit, cum diceret nemini eam optulari. Conabatur autem, quod dicebat, hoc exemplo confirmare. Cum enim aliquando marsupium, aureis nummis plenum, in manum sumpsisset, & eis, qui cum ipso versabantur, ostendisset, quærens: Quantinam marsupium hoc valet? Multum, inquit illi. Cum verò aurum ejecisset, rursum quæsit: Quantinam marsupium esset? Cum illi respondissent nihil valere; ita, inquit miser ille, & Dei parens Maria, (neque enim sanctam nominare dignabatur indignus ille) quo tempore Christum in se habebat, valde honoranda erat, ex quo autem tempore illum peperit, nihil differebat à reliquis. O blasphemiam, o superbiam, o immensam Dei tolerantiam, o summam patientiam! Quomodo ipsius lingua non obmutuit, quæ adversus Christi matrem tam superbe iniquitatem locuta est? Quidnam à blasphemis Judæis novus hic & Deo irvisus Pharisæus differret! Quod omnem precantem, Dei genitrix adjuva me; decreverit vocari immemorandum, Theophanes testatur. Eadem sensisse de omnibus Sanctis, adfirmat Cedrenus.

A. 378.

Quid de monachis, votis monasticis, Sanctorum Basilicis ac Reliquiis voluerit, docent ejus serena in istos barbaries, & in Sanctam Pelagiam ac Sanctam Eufemiam acta, in Canonum scholiis explanata. Et quidem de Sanctæ Eufemie corpore scribit Theophanes. Venerandas Reliquias Constantinus cum ligneo loculo deposuit in quadam domo oratoria ex iis, quæ erant in Regia. Quamobrem ejus sorores & filie aromatibus, unguentis, & luminibus eas adorabant clanculum propter insuam gratiam & miraculorum magnitudinem. Etenim Sanctam Anthusam ejus filiam mirè laudat Menologium Græcorum. Ex pretiosis Sanctæ Eufemie Reliquiis exibat sanguis plenus bono odore, medela quorumvis ægrotum. Et hinc Constantinopolitana urbs, immo omnis mundus Chalcedonem confluebat. Quomodo eisdem Reliquias olim sub Heraclii imperio gentiles Persæ exurere frustra tentarint, refert idem Scriptor, & addit. *Eas ignis omnino non tetigit, nisi solum quod cum ex arca forma globi refluisset, providit ut facilius daretur ingressus ad Reliquias iis, qui volunt haurire gratiam curationum, nempe per diatum foramen.* Sacrarum Reliquiarum arcæ passim habebant olim foramina, quod illis Brandea admovebantur, Et hæc erat secunda, per Hormidæ Pontificis Legatos laudata, cataracta. Porro secreta illa fororum ac filiarum pietate læsus Constantinus Sanctam Eufemiam in mare projecit.

Ejus item fortius ac imperii inavos Artabardus erat orthodoxus, omnesque restituit sacras imagines. Hinc de nostro post receptum imperium, & adeptas in Oriente ad Eufratem de Sarcenis victorias Imperatore Caballino scribit Georgius Cedrenus. *Copronymus, Germanicæ apud Eufratem positus, matris suæ cognatos sibi adsciscit, & Byzantium transfert, multosque cum his Syros, Christo unicam assignentes naturam, qui dicuntur Monophysitæ, Et infra. Cognatos suos*

Armenios, & Syros hæreticos ad se receptos Byzantii & in Thracia collocavit, qui in hunc usque diem in hæresi tyranni persistunt. Monophysitas fuisse sacrarum imaginum hostes supra ostendi: Eos Constantinus in adjuutores adsumpsit.

Pergit Cedrenus: *Exegit ab omni imperio suo subjectis juramentum, quo confirmarent nulli se simulacro supplicaturos. Quos inter fecit ut Constantinus falso Patriarcha dictus suggestum conscenderet, elevatisque venerandis Crucis lignis adoratorem simulacrorum se esse jurejurando interposito diffiteretur. Et persuasit ut pro monacho feret Stephanita, carne vesceretur, inque Regia mensa tibicines audire sustineret. Idem populi juramentum refert vita Sancti Stephani monachi Auxentiani. Anastasii Patriarchæ nuperam apostasiam, ac restitutas ab Artabardo sacras imagines Judæus Imperator menteolvebat, idedque suas in Deum machinationes ita voluit stabilitas. Porro Stephanitam fieri est luxuriosum in morem inter epulas coronari, quod nulli Episcopo licet, præsertim ex monachis adsumpto. Eisdem non licet vinum cum musica bibere, neque carnes apud Græcos comedere. Nam & Sanctum Eutychem Patriarcham Constantinopolitanum dejecit Justinianus Augustus, quod ex monacho Episcopus aviculas, de quibus tamen an monacho liceant disputatur, comedisset. Et in Constantinopolitano Patrum Prædicatorum tractatu Græci schismatici acculant nos Latinos: Si quis monachus in Episcopum promoveatur, carnes manducat intrepidè. Suum itaque Patriarcham tyrannus voluit in omni entis genere prævaricatorem. Etiam splendidas ac luxuriosas Episcoporum & Clericorum vestes ipse induxit.*

Aliam ejus temeritatem, à patre Leone non attentatam, qua in Mylii palatio sex generales Synodos depictas deleri, & infames istic personas & res figurari jussit, refert eadem vita Sancti Stephani Auxentiani. Ejus horrenda facinora, flagitia, pagana animalium sacrificia, & aruspicia, inter quæ tamen celestis Christianorum Propheta videri affectavit, nolim referre. Verum omnino est verbum Sigeberti Gemblacensis: *Sub nullius gentilis persecutione plures, quam sub hoc martyriati sunt.* Notandum, quod Constantinum Patriarcham ad sacrosancta Crucis ligna jurare coegerit: Crucis enim venerationem, quod mirum, non fuisse ab illo exufflatam, supra in Canonum scholiis ostendi. At Crucis sine Crucifixo: Quod enim sacrosanctam Crucifixi Domini effigiem conspui & conculcari jufferit testatur vitæ laudatæ Stephani Auxentiani.

A. 770

CA.

CAPUT X.

Exponitur Constantini Copronymi
contra sacras imagines
Pseudo-Synodus.

Leoni Isauro generalem Synodum postulanti respondit Pontifex Gregorius secundus: *Nobis inutilis ea res visa est. Quod nempe Christianum de sacris imaginibus dogma esset lucidum, synodali motu & discussione non habens opus: Et quod hæreticus ac Ecclesiæ hostis Episcopali Synodo tamquam Imperator non posset adesse: Hinc noster Copronymus Caballina sua auctoritate coegit Synodum trecentorum triginta octo, uti Cedrenus adfirmat, Episcoporum, cujus præfides fuere Constantinus Pseudo-Patriarcha Constantinopolitanus, Theodosius Ephesiorum Primas, ac Sisinnius Pastillas Pergensis Episcopus, Pamphylæ Metropolitæ. Ejus acta integra existant in sexta hujus Synodi Actione.*

Singulos errores cognosce ex anathematismis per præsentem Synodum oppositis. *Christianorum calumniatoribus, id est, imaginum contrafactoribus anathema. His, qui affirmant eloquia, quæ à Divina Scriptura adversum idola proferuntur, in venerabiles iconas, anathema. His, qui non salutant sanctas & venerabiles imagines, anathema. His, qui dicunt, quod præter Dominum nostrum alius, utpotè Leo Isaurus, nos ab idolis liberaverit, anathema. His, qui dicunt, quod sicuti ad Deos, Christiani ad imagines accedunt, anathema. His, qui spernant magisteria sanctorum Patrum, & traditionem Catholicæ Ecclesiæ, prætendentes & adsumentes voces Arij, Nestorii, Eutychemis, aut Dioscori, atque videntes, quod nisi de veteri & novo testamento evidenter fuerimus edocti, non sequemur doctrinas sanctorum Patrum & traditionem Catholicæ Ecclesiæ, anathema. His, qui dicunt quod diabolicæ argumentationis inventio sit factura imaginum, & non sanctorum nostrorum Patrum traditio, anathema. His, qui præsumunt dicere catholicam Ecclesiam aliquando idola suscepisse, anathema. Editi pro sanctorum Patrum doctrina anathematismi causam edicit Georgius Cedrenus. Lachanadraco, Constantini Caballini minister, libros Patrum, quotquot reperit, cremavit, unaque eos, penes quos invenerat, ut impios. Etiam Leo Isaurus non solum duodecim monachos Augustæ Bibliothecæ custodes, sed & omnes Patrum libros unâ exussit. Nostrorum hodie Lutheranorum & Calvinistarum more, Evangelicas atque Apostolicas traditiones non scriptas, earumque testes generales Synodos & Patres Ecclesiæ spernebant, vivere & credere volentes ex solo scripto Dei Verbo.*

Alium sædi conventus errorem continent hæc de sacrosancto Eucharistiæ Sacramento verba:

Nulla alia species à Deo electa est sub cælo, vel forma, ejus incarnationem imaginari valens. Uti in antiquo, ita & in novo testamento volunt nullam sine speciali, ac, uti Terullianus loquitur, extraordinario Dei præcepto posse fieri imaginem, & unicam nobis Christianis permittam ac præceptam esse sacrosanctam Eucharistiam. Verum respondet orthodoxa Refutatio. Nullus aliquando Sanctorum Apostolorum aut illustrium Patrum nostrorum incrementum sacrificium nostrum dixit imaginem corporis Christi. Multis ostendit panem & vinum ad populi oblationem benedicta esse futuri Dominici corporis & sanguinis figuram & typum; at verò mysticis Domini Verbis consecrata, nullo modo: Esse ipsum ejus substantialem sanguinem & corpus. Oppositum damnat de amentia, mendacio, indisciplinationis impietate. Eos culpat, quod admirandum hoc Sacramentum modò Domini corpus, modo imaginem dicant, atque utroque pede claudicent, nec in vero nec in falso firmi. Quare de isthoc Calvinistico errore impiissimo fuerunt solummodò suspecti. Et hinc patet, quod postmodum Franci calumniosissime dixerint sacras imagines corpori & sanguini Dominico per præsentem Synodum æquiparari.

Fædissimus item error est in his Conventiculi verbis. *Si quis incircumscriptam Dei Verbi essentiam atque substantiam, pro eo quod incarnatum sit, suaverit per materiales colores in imaginibus humana forma circumscribere, & non potius Deum prædicat, illud nihilominus post incarnationem incircumscriptum est, anathema sit. Utramque Domini naturam cum Monophysitis confundunt & fermentant in unam, atque ita ejus humanitatem delirant incircumscriptam, ac esse ubique. Quod dogma, ut insanæ & blasphemæ plenum, variis Scripturæ locis, quæ utinam Ubiquitaria Lutheranorum hodie factio attendat, revincit.*

De duobus tamen Leonis Isauri & Constantini Caballini erroribus erubuit istud Conventiculum. *Definimus, inquit, non audere hominem quemlibet, qui Ecclesiæ Dei aut venerabili domui præest, sub obtentu diminutionis imaginum erroris mittere manus suas in sancta vasa, quæ sunt Deo deputata, causa transferendi ea in alios usus, quod simulacris depicta sunt. Sed nec in vestes, aut alia vela, vel aliud quid consecratum in sacrum ministerium, ne inutilitas in eo efficiatur. Si verò quis à Deo accepta virtute voluerit transferre eadem vasa vel pallas, non audere eum absque consilio & notitia sanctissimi universalis Patriarchæ, ac præceptione piissimorum Imperatorum: Ne hac occasione diabolus Ecclesias humiliet. Sed nec quemquam Principum, vel eorum qui ipsis subsunt, id est, laicalis ordinis, hujusmodi occasione immittere manum in Divina templa, & hac captivare, quemadmodum à quibusdam, qui inordinate ambulabant, antè jam talia facta sunt. In sacris vasibus ac vestibus sacras imagines jam factas manere non mandant, attem permitunt, eaque vetant aut ab Episcopis sine Patriarchæ Constantinopolitani licentia frangi, aut à Principe redigi in furtum. Hinc eos Cayphæ Judæorum Pseudo-Pontifici, Dominum & mundi salutem contenti, & simul occidi suadenti, merito comparat*

comparat orthodoxa Conventiculi Refutatio. Si namque sacræ imagines sint simulacra aut idola, nec in sacris vasis aut vestibus potuerit permitti.

Alter Leonis & Constantini articulus, de quo erubuit hæc Pseudo-Synodus, fuit invocatio Sanctorum. Si quis, inquit, non confitetur sanctam semper Virginem Mariam, propter ac verè Dei genitricem, sublimiorem est omni visibili & invisibili creatura, & cum sincera fide ipsius non expetit intercessionem, tamquam fiduciam habentis apud Deum nostrum, qui ex illa genitus est, anathema sit. Et infra. Si quis non confitetur omnes Sanctos, qui à seculo usque nunc sunt, quique ante legem, ac in lege, & in gratia Deo placuerunt, honorabiles coram ipso esse anima & corpore, vel horum non postulat orationes, tamquam fiduciam habentium intercedere pro mundo secundam Ecclesiasticam traditionem, anathema sit. Et in ipso exordio dicit se congregatam in colendo templo sanctæ ac intemeratæ Domine nostræ Virginis Mariæ. Voces, Colendo templo, & voces, Anima & corpore, innuunt eos etiam de Sanctorum Reliquiis sensisse recta, at impii Principis metu tacuisse.

Verum his opponi possit auctoritas Sancti Stephani monachi Auxentiani, Basilio Tricacabo & Constantino Nacoliensi Episcopo, Pseudo-Synodi Primitibus, dicentis in faciem. An non verum in Concilio vestro sederetis, libellus vobis à piis viris oblati est, qui Episcopum quemdam eo nomine deferret, quod lancem sanctam, in qua Christi ac Dei genitricis imagines sculptæ erant, contrivisset? Vos autem contritionis illius crimen imaginibus adscribentes, ipsum quidem omni crimine solvissis, piorem autem viros ab Ecclesiæ cætu proscriptissis, idolorum vindices eos appellantes. An non sacram suppellectilem, sanctis imaginibus exornatam, concerpissis? An non adjectivum hunc, SANCTUS, ab omnibus iustis, ab omnibus Apostolis, à Prophetis, à Martyribus, piisque viris abieciissis? Sanctum enim à vobis est, ut cum quispiam ad horum aliquem abiret, ex eoque quereretur, quod iret, responderet, AD APOSTOLOS, AD QUADRAGINTA MARTYRES; Si undè veniret, itidem responderet, EX TEMPO MARTYRIS THEODORI, EX TEMPO MARTYRIS GEORGII. Consonat incogniti Auctoris, qui nono Christi Domini sæculo videtur floruisse, apud Christophorum Justellum libellus synodicus. Constantinus Copronymus, conspiratione inita cum Constantino Patriarcha & vanissimis Episcopis, impiam instituit Synodum, in qua Christi & omnium Sanctorum imagines nominavit idola, intercessionem negavit, & Divinitus honoratas Reliquias igni tradidit.

Sancti Stephani auctoritatem profiteri esse irrefragabilem. Proindè aliud nescio, quam Conventiculi istius tempora distinguere. Et sanè non solos vanissimos ac Iconoclastas, sed & quosdam habuit mitiores Episcopos, opinantes, uti dixerit habet orthodoxa Refutatio, sacras imagines esse utiles, ac ponendas in Ecclesiis, verum ad solam imperiti populi commemorationem seu instructionem, non etiam ad salutationem seu venerationem. Fuere & quidam intra mentem secretò orthodoxi, qualem fuisse, qui post Constantinum Nicetæ successit, Paulum Patriarcham

infra ostendemus. Horum ergò gratia memoratos à Sancto Stephano & laudato libello synodico, quos priùs sanciverat, errores temperavit Pseudo-Synodus, & Cayphæ Judæorum Pseudo-Pontifici sese adsimilavit.

Adductos errores ex spuris ac fictis libris, falsatisque & truncatis sanctorum Patrum testimoniis probavit Conventiculum: Eorum dicta, quibus Arianos, factum Dei Verbum & creatam Dei Patris imaginem pro Deo adorantes, infectantur, ad visibiles Sanctorum imagines detorsit, egitque omnia solennia hæreticorum. Et tamen voluit se vocari sanctam, magnam, ac œcumenicam septimam Synodum. At rectè reponit vita Sancti Stephani monachi Auxentiani. Qui œcumenicum istud Concilium vocari queat, quod nec Romanus Antistes, citra cuius auctoritatem nullo modo fieri potest, ut res Ecclesiasticæ ad normam dirigantur, gratum habuit, nec Alexandrinus comprobavit, nec Antiochenus, nec denique Hierosolymitanus? Quod ipsum dicit Georgius Cedrenus, Cayphaicum Concilium passim ac meritò vocatur. Factum fuit anno quarto decimo Constantini Caballini, Stephani tertii Pontificis tertio, Christi Domini septingentesimo quinquagesimo quarto. Etenim factum fuisse indicatione septima, & à quarto idus Februarii usque ad tertium idus Augusti durasse, Theophanes adseverat, ideoque in celeberrima Basilica Deiparæ Virginis in Blachernis, sacris idcirco imaginibus spoliata; ornata autem variis avium picturis.

Verum Divina Iustitia non dormit. Quomodo sædæ Synodi dux Constantinus Pseudo-Patriarcha vitam finierit, supra est dictum. Ejus vitam incognitus apud Christophorum Justellum in libro synodico Auctor compendio depingit. De ejus Antecessore Anastasio habet Georgius Cedrenus. Impius ille ac profanus Pontifex Anastasius, anima cum corpore pereunte, mortuus est ex miserrimo morbo, qui chondapsus dicitur, merdam per os egerens. Dignas dedit pœnas suarum in Deum, & præceptorem, Sanctum Germanum, injuriarum. Quod namque Sanctum Germanum, ac ejus Archi-Diaconum Anthymum Leo Isaurus laqueo in Choræ monasterio suffocavit, laudatus libellus synodicus adfirmat. Et de Constantino Caballino scribit Theophanes. Anno trigésimo quarto sui imperii, mense Augusto, tertia decima indicatione, exivit contra Bulgaros Constantinus, qui Divinitus est in cruribus plaga percussus, quæ græcè anthrax appellatur. Et hinc febre calidissima detentus Arcadiopolim rediit, à subjectis humeris in lecto delatus. Et veniens Selemvriam, navem ingressus est, cumque Strongyllum pervenisset castellum, miserabiliter in Chelandio moritur, clamans & dicens: VI-VUS ADHUC IGNI INESTINGUIBILISUM TRADITUS; sanctamque Virginem Dei genitricem laudari exposcens, cum sine fœdere ejus fuerit inimicus. Ejus testamentum, quo nobiliores Regiæ urbis Ecclesias, injuriosius sedatas, instaurari iussit, refert Georgius Cedrenus.

More Regio sepulchri est in Basilica Sanctorum Apostolorum, at postmodum per Michaelem Augustum, Theophili filium, ignominiosissime exhumatus,

exhumatus, & publicè in foro Amastriano exustus, quod sanctorum Reliquiarum osiores Iconoclastæ ipsum venerarentur ut magnum in cœlis patronum. Ità hodie Hussitæ, in Sanctorum Reliquias & invocationem contumacissimi, sætidam Joannis Hussi braccam venerantur.

CAPUT XI

Septimæ generalis Synodi convocatio,
locus, tempus, Præses,
Episcopi.

Constantino Copronymo successit filius Leo quartus, à matre Chazarorum Regis filia didus Chazarenus, in imperii exordio propendere in clementiam & orthodoxam pietatem visus; at in fine venenum in corde latens detexit. Media hebdomada jejuniorum, inquit ad ejus quintum ac novissimum annum Theophanes, tentus est Jacobus Proto Spatharius, & Papias, & Strategius, & Theophanes, Cubicularii, unà cum aliis viris Religiosis, eò quod imagines adorarent. Eos verberari, serviliter detonderi iussit, ac in pom-pam duci. Addit Georgius Cedrenus. Media jejuniorum septimana Imperator duas imagines reperit in pulvinari uxoris suæ Irenes, quas cum diligenter esset contemplatus, inquisitione facta deprehendit eas à Papiæ Palatino, aliisque nonnullis Primiceriorum fuisse illatas: Quos & cruciatibus supplicisque gravissimis addixit. In uxorem quoque Irenem acriter est invehens, eamque nauci esse dixit, quæ suo Patri Imperatori horribilibus & intemeratis fidei mysteriis prolatis diversum planè jurasset. Constante adseverantem à se eas non esse visas repulit, neque postea cum ea rem habuit. Ex quo vides miseram Irenem non nisi egerata orthodoxa fide fuisse à Constantino Copronymo ad filii sui nuptias admittam.

Leonem seduxit Nicetas Patriarcha, homo Sclavus, barbarus, Eunuchus, Constantino decollato Patriarchæ per Constantinum Caballinum succedens, de quo idem Scriptor: Nicetas titulo tenens Patriarchæ imagines, quæ in parvo domus Patriarchæ secreto erant lapillis ornata, raste, aliasque etiam omnes per totam Patriarchæ domum. Pergit Cedrenus. Leo, à patre & avo doctus expliare Ecclesias, cum infano pretiosorum lapidum amore ageretur, coronam Heraclii in magna aede dedicatam adamavit, ablatamque gestavit in publicum progressus; in dè domum reversi caput carbunculis graviter est affectum, vehementissimamque cum in vasti febris: Atque ità malam animam infeliciter exhalavit, justum sacrilegii præmium consecutus.

Facta hæc esse mense Septembris, indicatione quarta, anno Domini septingentesimo octuagesimo Theophanes adfirmat, & addit: Sexto idus Septembris Ireno piissima cum filio suo Constantino, Christ. Lupi Oper. Tom. III.

puero decenni, gloriosè impertum Divinitus accepit. Et ipsum Divina bonitas statim honoravit insigni miraculo, de quo idem Scriptor. Hoc anno in longis Thraciæ muris quidam homo fodiens invenit arcam lapideam, quam cum expurgasset & revelasset, virum jacentem reperit, & conglutinatæ arce litteras hæc continentes: CHRISTUS NASCETUR EX VIRGINE MARIA. CREDO IN EUM. SUB CONSTANTINO ET IRENE IMPERATORIBUS, O SOL, ITERUM ME VIDEBIS. Erat quis Sanctus, qualis & Beatus Job, Gentilium Prophetæ: Venturus enim Dominus ubique & semper habuit suos testes.

Eodem tempore defunctus est Nicetas Pseudo-Patriarcha, successitque Paulus quartus, genere Cyprius Salaminensis, mente orthodoxus, at Leonis Augusti adhuc vivi metu hæresim simulans, hæreticorum communione sedatus, & Iconoclastiam in sua consecratione professus. Hinc piissima Augusta Irene, Antecessorum suorum impia Edicta suaviter dormire sinens, orthodoxæ religionis, itemque monasticæ professionis mox dedit libertatem, quam quarto post anno insigniter promovit, Episcopatum deponens, & penitentia causa in monasterio se claudens, Paulus Patriarcha, de quo laudata Princeps ac ejus filius Constantinus in litteris Divalibus ad præsentem Synodum. Nobis interrogantibus, Quamobrem hoc fecerit, respondit: Quia si morte præoccupatus fuero in Episcopatu Regiæ urbis, anathema habebò à tota Catholica Ecclesia, quod ducit in tenebras exteriores. Hæresim Iconoclasticam, ejus profanam Synodum, suam cum illis communionem ac Episcopatum detestatus, penitens, lamentans, de Divina misericordia sperans est piè defunctus in hæc novissima, à Theophane laudata, verba: Nisi Synodus universalis fiat, & error, qui est in medio vestri, corrigatur, salutem non habebitis.

His territi & concussi fuere Augusti Princes, Senatus, ac populus, perguntque illi in litteris Divalibus. Accersentes viros negotiorum Ecclesiasticorum expertos, & Christum Deum nostrum invocantes, & consilium cum eis facientes, quisnam dignus esset provehi ad Sacerdotii cathedram Regiæ civitatis, & unius consilii omnibus factis in Tharsum, virum nobilissimum, primum à Principum secretis, à Paulo Patriarcha ad dignitatem hanc & fidem reparandam in extremis commendatum; sædam, laceratam, à Sede Apostolica anathematizatam Ecclesiam ille, utpotè homo laicus & rerum Ecclesiasticarum non plenè peritus, recusavit admittere. Admisit tandem coactus, ac generalem, cui Romanus præfideret Episcopus, Synodum stipulatus. Ejus germanè orthodoxum atque Episcopalem sermonem Apologeticum ad omnem Regiæ civitatis populum adjunxit suæ ad Joannem octavum Pontificem in Synodum præsentem præfationi Anastasius Bibliothecarius, & perguit. Et libenter audierunt omnes quæ dicta sunt, consensum præbentes ut feret Synodus. Quomodo statim restituerit sacras imagines, Basilicas, monasteria, clericorum disciplinam, immò & novum monasterium

rium extruxerit Sanctus Tharafius, ostendit in ejus vita Ignatius Metropolitae Nicænus.

Hinc igitur anno Domini septingentesimo octuagesimo quarto, indictione septima, imperii sui anno quinto, ad Adrianum primum Pontificem, fungentem tertio decimo Episcopatus sui anno, laudati Principes miserunt Constantinum Leontinentem in Sicilia, & Dorotheum in Campania Episcopum Neapolitanum, fidem orthodoxam professuros, rogaturosque Romanam communionem, Ecclesiarum pacem, generalem in Regia urbe Synodum, cui ipse Dominus Papa dignaretur præsidere. Instantissimis precibus id exoptularunt, & pergunt. *Certificetur & confirmetur à magno Deo, & Domino nostro Jesu Christo, & nobis servis ejus, quod huc ascendente Paternam vestram ac sacram Beatitudinem cum omni honore & gloria habemus suscipere, & que opportuna sunt impartiri; & iterum expleto capitulo, quod beneplacito Dei Christi speramus fieri cum honore & magnitudine, præire illum habemus ad rempandam ad propria.* Rem summam à se postulari norant, hinc addunt. *Si non potuerit ascendere huc (quod putamus non fieri, scimus enim esse studiosum circa Divina) eligat viros honorabiles, habentes scientiam, & dirigat unâ cum syllabis, ut inveniatur hic ex persona sacræ & paternæ Beatitudinis vestræ.* Eos mitti rogant, non ad querendum aut disputandum cum hæreticis Iconoclastis, sed ad confutendos & puniendos, & antiquam universalis Ecclesiæ, Constantinopoli sacrilegè læsam, traditionem synodicè reparandam. Omnino sperant adfuturum Pontificem, ideoque finiunt in hæc de Constantino Leontinentis Episcopo verba. *Qui cum venerit ad vos, continè absolvet eum, ut remeet ad nos. Per ipsum scimus adventum tuum, quibus diebus habet moveri illinc, & proficisci ad nos. Porro Neapolitanum Episcopum omnino tenere habet, ut cum ipso, tanquam deductore, ascendat huc. Etenim iter vestrum per Neapolim & Siciliam habet fieri. Et super hoc Stratego Siciliæ jussimus, ut omnis requietis & honoris vestræ curam habeat, quò veniat Paterna Vestra Beatitudo ad nos.* Harum litterarum pietatem laudat, & partem suis ad Michaellem Augustum, ab avia in Sedem Apostolicam veneratione devium, litteris inferuit Sanctus Pontifex Nicolaus primus.

Periere aut latent Apostolica ad hæc litteras Rescripta, ideoque ipsorum sensum ignoramus. Conjecturo Pontificem excusasse se à personali præsentia. Hinc anno sequenti novam legationem misit Constantinus Augustus, videlicet Theodorum Catanensem in Sicilia Episcopum, ac ejus Diaconum, Thomæ Calaritanum Archiepiscopum in Synodo præsentem Vicarium, Epiphanium, de quibus dixit in secunda Actione magnificentissimus Joannes, Principis Logotheta: *Ambo per jussionem piorum Imperatorum nostrorum profecti sunt Romam cum reverendissimo Apocrisario sanctissimi Patriarchæ.* Apocrisarium illum fuisse Leonem Ecclesiæ Constantinopolitanæ Presbyterum testatur in eadem Actione laudatus Episcopus Theodorus, ediciteque successum suæ legationis, alloquens Sanctum Tharafium. *Beatissi-*

mus Papa audiens dixit: QUIA SI IN DIEBUS IMPERII EORUM FACTUM FUERIT HOC, MAGNIFICARE HABET DEUS PRIORA REGNA. Hinc & suggestionem, dogmaticam ad Principes Epistolam transmissit unâ cum litteris ad Sanctitatem vestram, & Vicariis suis, qui hic Præsidentes adsunt.

Quid secunda hæc Legatio postularit, habemus apud Theophanem: *Mittens & Imperatrix petiit ab Adriano Papa, ut mitteret litteras suas, & homines claros, qui invenirentur in Synodo.* Et iterum. *Octavo calendis Januariis octavæ indictionis consecratus est almus Pater noster Tharafius Patriarcha Constantinopolitanus, qui missis synodice Romam viris, utique Leone Presbytero, & libello fidei suæ, receptus est ab Adriano Papa.* Eisdem litteras laudat in præsentis Synodi præfatione Anastasius Bibliothecarius. *Promovus Tharafius scripsit synodice litteras Patriarchis Romæ, Alexandriæ, Antiochiæ, & sanctæ civitatis, quas inventes in secunda & tertia Actione cum Rescriptis eorum.* Episcopatus confirmationem à Romana sede mox petiit consecratus Tharafius, sciens sine illa futurum se, non Pastorem aut Patriarcham, sed lupum, furem, latronem. Eius ad Adrianum Pontificem synodice speciatim non exstat in nostra Synodo, ideoque fuit eadem cum litteris, in ipsa existentibus, ad alios Patriarchas. Hæc igitur secunda legatio, facta indictione octava in fine Decembris, Papalem de personali præsentia excusationem admittit, plenam Romanæ fidei reparationem spondit, Tharafii Patriarchæ confirmationem petiit, unaque Synodum, & Apostolicas dogmaticas litteras, & Legatos. Quæ omnia, excepta Tharafii definitiva confirmatione, Pontifex laudavit atque explevit.

Sua ad Synodum vice legavit Petrum Romanæ Ecclesiæ Archi-Presbyterum, & Petrum monachum, Romani ad Sanctum Sabbam monasterii Presbyterum & Abbatem, instructos variis mandatis: Et hinc hæc Theophanis de Sancto Tharasio verba, *Et receptus est ab Adriano Papa, intelligi debent cum moderamine.* Etenim ejus libellum, sex generales Synodos & sacras speciatim imagines lucidè profitentem, probavit quàm maximè Pontifex; at hominem laicum esse turbatæ & languenti Ecclesiæ contra Sardicenses Canones impositum Episcopum est gravissimè indignatus. *Probatio dilectionis, inquit Gregorius Magnus, exhibitio est operis.* Hinc usque ad visam pro sacris imaginibus perseverantiam Adrianus Tharafium à definitiva confirmatione suspensum quasi dumtaxat in Episcopatu toleravit.

Et de hac Apostolicarum litterarum in Græcam lingua translatarum partem scribit in scholio marginali Anastasius Bibliothecarius. *Ab hinc usque ad finem hujus Epistolæ codex Græcus non habet. Græci namque, quia eodem tempore ex laicis fuerat Constantinopoli factus Patriarcha, ne publicè ab Apostolica Sede argui videretur, & adversus eum, tanquam reprebensione dignum, hæreticis repugnandi occasio præberetur, ac per hoc Synodi, cui*

intererat, utilitas excluderetur, ea quæ sive de non faciendâ laicorum promotione, sive de cæterarum præsumptionum redargutionibus subsequuntur, in Synodo hac nec recitari, nec Actis inseri passi sunt. Et dispensatorio pacis amore Legati Apostolici dissimularunt.

Plura enim Græcorum in litterarum suarum sine Pontifex redarguit, & ante Synodum eorum Legatorum suorum oculis, at certè in Synodo voluit corrigi & reparari. Primò, per universam Græciam plenè restitui sacras imagines. Secundò, si id ob hæreticorum vesaniam foret sine Synodi auctoritate impossibile, Cayphaicum contra sacras imagines concilium, utpotè sine Apostolicæ Sedis auctoritate factum, saltem anathematizari. Tertio, in vasa Romanæ Ecclesiæ perimonia ac diœceses plene restitui: Quarto, Episcopum Constantinopolitanum deinceps non vocari Patriarcham œcumenicum seu universalem, nomine superbo, profano, schismatico, per Joannem quartum, cognomento jejunatorem, adsumpto, & per Pelagium secundum ac Sanctum Gregorium Magnum, Romanos Pontifices, altissimè damnato. *Valdè, inquit Adriano Pontifex, mirati sumus, quod in vestris imperialibus jussis, pro Patriarcha Regiæ urbis Tharasio directis, UNIVERSALEM eum reperimus exaratum: Sed utrum per imperitiam, aut schisma, vel hæresim iniquorum scriptum sit, ignoramus.* Nomen istud prævaricationis, hæreseos, schismatis, adversus Romanam Ecclesiam perduellionis denudè damnat. Et edicite causam. *Quia si Constantinopolitanus Episcopus universalis est, etiam Ecclesiæ nostræ sedis Primatum habere dignoscitur, quod ridiculum omnibus fidelibus Christianis apparet.* Quintò denique, ab Augusto, ejus matre, Patriarcha, & omni senatu voluit Pontifex præstari corporale juramentum, *Quia non est apud vos partis cujuslibet favor aut defensio, sed æqualitatem utrisque partibus in Synodo conservabitis; nullatenus necessitatem facientes in quocumque capitulo eis, qui à nobis dirigitur, sed omni honore cum munificencia competenti & susceptione dignos babebitis.* Et si quidem ubique convenerint, iterum cum omni humanitate eos ad nos dirigere satagetis. Eos metuebat Pontifex ab Iconoclastis, sanctissimorum Episcoporum & monachorum sanguinem profundere consuetis & professis, deportandos aut trucidandos.

Etiâ Politianus Alexandrinus Thomam monachum, Ægyptii ad Sanctum Arsenium monasterii Presbyterum ac Abbatem, suumque Syncellum, quem in Ecclesiastica historia Anastasius Bibliothecarius ait fuisse virum zelatorem, religiosissimum, ac postea factum Archi-Episcopum Theſsalonicensem; Theodoretus Antiochenus & Elias Patriarcha Hierosolymitanus Legatum ac suum Vicarium miserunt Joannem monachum, laudati Theodoretii Presbyterum ac Syncellum, quem Theophanes fuisse dicit virum magnum, famosum, verbo & opere potentem. Sancti Tharafii ad dictos tres Patriarchas Legati, in eorumdem Patriarcharum ad eum-

Christ. Lapi Oper. Tom. III.

dem Tharafium litteris, eos vocat *sanctissimi silentii*, seu monasticæ professionis amatores, magnorum Patriarcharum Syncellos, ac orthodoxæ fidei zelo accensos. Etenim Saracenicam legem, quæ omnem ad Romanos fines accessum sub pœna capitali vetabat, & à qua Elias Hierosolymæ Patriarcha ad *pissillam* accusationem proscriptus exulabat, spernentes, animam suam in manu Dei posuerunt, accesseruntque ad Synodum.

Laudanda est ipsorum Patriarcharum constantia. Nam *pacificatas suas Ecclesias, & fidelem populum miserabilis servitutis jugo, ac importabilium tributorum illatione oppressum, pro liberanda Constantinopolitana Ecclesia in grande periculum tradiderunt.* Pacata erat Antiochena præsertim Ecclesia, de qua Theophanes. *Anno secundo imperii Constantini Copronymi mortuus est Evild Arabum Princeps. Sic sanctissima Ecclesia Antiochena per annos quadraginta viduata manens, prohibentibus Arabibus Patriarcham fieri in eadem, habens quemdam amantissimum monachum Syrum, nomine Stephanum, agrèstem quidem, sed religiosum, Episcopum accepit. Juberet novus Princeps in Oriente positus Christianis, si vellet sibi permittere Patriarcham habere, ipsum eligerent Stephanum.* Qui Divinius id fieri arbitratus, consecrant eum in sede Theopoleos. *Ex tunc usque nunc discurrit sine prohibitione fieri hujusmodi.* Stephano enim successit Theodorus, Theodoro præfens Theodoretus. Theodorum & Theodoretum, quos Photius in libro de Synodis, Nilus Rhodiorum Metropolitae, ac Græci passim distinguunt, D. Cardinalis Cæsar Baronius peperam in unum confundit. Etiam Abugiatar Haron Rasydus, Saracenicorum in Ægypto Princeps, orthodoxis Christianis volebat quam optimè. Quod enim non ita pridem post Patriarchæ Alexandrino, qui Ægyptiacis medicamentis caram illi puellam à morbo sanarat, gratificaturus, cunctas Basilicas Jacobitis eripuere, & nobis reddi mandavit, scribit in historia Saracenicæ Georgius Elmacinus. Laudati Patriarchæ hanc gentium suarum pacem pro Ecclesia Constantinopolitana periculo exposuere.

Laudare cogor & duos Ecclesiæ Constantinopolitanæ Clericos, Sancti Tharafii Legatos ad eosdem Patriarchas. Quomodo incogniti per omnem Ægyptum & Orientem sub assiduo mille mortium à Saracenis periculo discurrerint, quanto in Deum & ejus Evangelicum dogma spiritu Patriarchas ad hanc periculosissimam legationem linderint, laudatæ eorumdem Patriarcharum litteræ exponunt. Eorum ignoramus nomina: Haud dubiè sunt scripta in cælis. Ipsorum unus videtur fuisse Leo Ecclesiæ Constantinopolitanæ Lector, dicens ad quintam Actionem Synodi præsentis: *Ego indignus servus vester, cum descendissem ad Syriam cum Regiis Apocrisaris, sui Edesse, & sacram & non munus factam iconam vidi à fidelibus honorari pariter & adorari.* Nec sine causa subierunt tantorum periculorum labores: Pertinacissimis Iconoclastis opponere voluerunt plenissimam Synodum, ideoque adesse omnes quinque Patriarchas. Et quidem laudati monachi Joannes & Thomas subferunt Synodo in hæc

G g 2

formam

formam : Locum retinens trium Apostolicarum sedium, Alexandrinae, Antiochena & Hierosolymitanae. Ita uterque subscribit: Erat igitur uterque omnium trium in solidum Legatus.

Nilus Rhodiorum Metropolita Synodo praesenti adfuisse dicit Episcopus sexcentos sexaginta sex, Photius & ab Henrico Canisio edit. in Græcorum Menologium trecentos sexaginta septem, Georgius Cedrenus trecentos quinquaginta. Quod ipsum dicit Sanctus Anselmus Lucentis Episcopus in Gregorii septimi Pontificis adversus Guibertum Anti-Papam apologia. Cardinalis Cæsar Baronius esse adfirmat sententiam communem. Quarta Actio subscriptos habet Episcopos circiter trecentos quadraginta, & centum triginta Abbatibus. Adeo pridem in generalibus Synodis Abbatibus habuere suffragium decisivum. Addit in Sancti Tharassii vita Ignatius Metropolita Nicænus: *Unusquisque Episcopus in Sacerdotali gradu & habitu sedebat in sede sua.* Ex quo videtur antiquum esse Ecclesie morem, ut Synodum Episcopi celebrent induti ornatum Pontificalem.

Pergit Ignatius: *Primus loqui cepit Tharassius, & sermonis ostium aperuit Synodo.* Loquitur ex prima presentis Synodi Actione, ubi Siciliae Episcopi, annuente Synodo, petunt, ut Sanctus Tharassius proœmium faceret, & ostium verbo aperiret, & qua congrua sunt pronuntiaret. Ita in prima Nicæna Synodo Sanctus Eustatius Patriarcha Antiochenus sermonem incepit. Malè Photius in libro de Synodis, & incogniti auctoris apud Christophorum Justellum Synodicus libellus ajunt Tharassium praefedisse. Etenim de Adriani Papæ Vicariis ac Legatis ad plenam Synodum dixit Theodorus Catanensis in Sicilia Episcopus: *Hic Praesidentis adsunt.* Quod ipsum Acta synodalia demonstrant assidue, & adfirmat Nilus Metropolita Rhodiorum.

De hisce itaque Legatis & Episcopis scribit ad sextum Irenes & Constantini annum Georgius Cedrenus. *Concilium indictum Constantinopoli in aede Apostolorum. Eodem convenerunt etiam Sabiana administrari, gladiisque armati intrarunt. Quo perterriti aliter, re infecta, inde discesserunt.* Et jam dictus incogniti Auctoris libellus synodicus: *Episcopi usque ad quartam horam confidentes anathemate notare imaginum impugnatores festinaverunt. Quod tamen ut fieret, Scholarii non permiserunt.* Ignatius Metropolita Nicænus fuisse dicit examen vespærum, leonini aqum viros ex Constantinopoli Copronymi exercitu, ex malæ opinionis alveo emergentes, Basilicam armis obidentes, clamantesque non esse ferendum, infirmare & transgredi ea, quæ olim visa fuerant Constantino. Non enim permittimus, ajebant, illius abrogari dogmata, & prædicari esse statuendas imagines. Quod si quis hoc inceperit, sanguine Sacerdotum terram reddemus purpuream. Theophanes fuisse dicit Copronymi Scholares atque Excubitores. Ad presentem Synodum Sanctus Tharassius addit: *Habebunt in auxilium quosdam Episcopos, qui facile numerari possunt, quorum nomina voluntarie præterimus quoniam omnibus nota sunt.* Etiam antea ad impediendam Synodum fuisse tumul-

tuatos adfirmat incogniti Auctoris ad Synodum Praefatio, & adjungit: *Imperium omni Synodo iuste dicere; INTERIM ABSCEDITE, UT POPULI INORDINATUM IMPETUM EVADAMUS, ET POST HÆC DOMINI VOLUNTAS FIET.* Egressi igitur sunt per medias hæc turmas, Cayphaicum Conciliabulum ut septimam generalem Synodum clamose laudantes, ac multa pericula, Deo protegente, illæsi Episcopi, atque ita *seditionis commotio est sopita.* Et hinc omnes manserunt Constantinopoli, exceptis Legatis Apostolicis, de quibus Adrianus Pontifex in Responso ad dubia Francorum: *In Siciliam reversi sunt, & demum Imperatores post eos mittentes iterum Constantinopolim ascendere fecerunt.*

Ad presentem Synodum Sanctus Tharassius dicit hæc facta fuisse calendis Augusti, anno præterito, Christi Domini septingentesimo octuagesimo sexto, Adriani Pontificis quinto decimo, septimo Constantini & Irenes. Etenim præsens Synodus inchoatam se dicit octavo calendis Octobres, indictione undecima, ad mensem Septembrem inchoata, anno octavo laudatorum Principum, de quibus pergit idem Tharassius: *Non dederunt somnum oculis suis, nec palpebris suis dormitationem, donec Ecclesiam Dei in unum restituerent.* Modum exponit laudata incogniti Auctoris præfatio, prosequens turbulenta Acta calendarum Augusti. *Tunc Imperatores jusserunt milites exire quasi sub prætextu hostilis aciei, dantes famam, quod gens Agavenorum hostiliter esset egressa. In veritate autem eos foras pellebant de Regia civitate. Ergo cum fecissent isti viam usque ad Malagenam, per fussionem omnes expellebant pariter ac adsperebantur, ne horum cura fieret, jubentes singulos abire in patriam suam.* Eos fuisse cingulo & armis ignominiose spoliatos affirmant incogniti auctoris apud Christophorum Justellum libellus Synodicus, & Ignatius Metropolita Nicænus.

Pergit eadem incogniti Auctoris præfatio. *Quibus ita peractis, mansit Ecclesia uno anno quiesca, tantummodo Patriarcha verbum veritatis predicante. Et mox anno transacto, denuo præcipiebant piissimi Imperatores, ut fieret Synodus in Nicænorum metropoli. Et præceptum deveniebat ad finem, Episcopis quasi congregati in unum.* Etenim Romani Pontificis ac aliorum Patriarcharum Legatos Princeps apud se detinuit, & factam Constantinopoli sessionem voluit esse Synodi partem, & utriusque loci Acta cogi in Synodum unam. Hinc dicit Canon Francofordiensis: *Allata est in medium questio de nova Græcorum Synodo, quam de adorandis imaginibus Constantinopoli fecerunt, in qua scriptum habebatur, ut qui imaginibus Sanctorum, ita ut Deificæ Trinitati, servitium atque adorationem non impenderent, anathema judicaretur.* Laurentius Surius, qui Constantinopolitanam de imaginibus Synodum à Francofordiensi damnari dumtaxat hinc inde legit, & istum Canonem non vidit, damnari existimat Cayphaicum contra sacras imagines conciliabulum. At nimis malè. Istud enim sacras imagines nequam latrice adorandas definiit, sed frangendas

ac extirpandas proseripit ad idololatriam. Nosstram igitur Nicænam Synodum à primo suo apud Constantinopolim exordio Canon vpcat Constantinopolitanam.

CAPUT XII.

Exponuntur Nicæna Acta Synodi presentis.

NOstra Synodus tandem inchoata fuit octavo calendis Octobris, indictione undecima, Constantini & Irenes anno octavo, Adriani Pontificis decimo sexto, Christi Domini septingentesimo octuagesimo septimo, in Metropolitana Nicænorum Basilica Sanctæ Sophiæ, seu Divinæ Sapientiæ, ita appellari cepta post æternam & consubstantialem Dei Patris sapientiam à trecentis decem & octo sanctis Patribus adversum Arii blasphemias ibidem synodaliter defensam.

ACTIO PRIMA.

A Sicilia Episcopis, ad Constantinopolitanum Patriarchatum ex Leonis Isauri violentia tunc spectantibus, rogatus Sanctus Tharassius, upotè rerum Iconoclasticarum peritus, fecit loquendi exordium, verbo ostium aperuit, prioris anni Synodum & illius à militibus injurias exponens, atque addidit. *Convenient qui priori anno restitute veritati. Si quis est in illis sermo vel contradictionis vel ratiocinationis, dicant: Ita omnis examinatio manifesta fiet.* Et introducti sunt Basilii Ancyre Episcopus, primæ Galatiæ Metropolita, Theodorus Myrensis, & Metropolita Lyciæ, & Theodosius Episcopus Ammoriensis.

Exinde ad gloriosissimum Judicium interlocutionem lecta est sacra Constantini & Irenes ad Synodum Divalis, habens quatuor præsertim capita. Primò, ostendit summam presentis Synodi necessitatem, upotè sine qua pacificari & ad vitæ æternæ spem restitui Græcorum Ecclesias non posse Paulus Patriarcha penitens. & moriens fuerat protestatus, & sine cujus faciendæ Regio promissa Sanctus Tharassius admittere constanter noluerat Episcopatum Constantinopolitanum. Deinde, juxta Adriani Pontificis preces & iussa dat Episcopis plenam suffragii libertatem. *Damus, inquit, unicuique licentiam, ut suis omni subtractione loquatur quæ sibi visa fuerint, & distincta examinatio fiat, & magis fiducialiter veritas agatur.* Tertio, dogmaticas Adriani Pontificis

ad Synodum litteras mandat publicè in omnium audientiam cum reverentia & silentio legi secundum jus synodicum. Quod namque Romanorum Episcopus in omni generali Synodo & definiendorum propositionem & primum suffragium habeat, quod ejus litteræ sint Synodi directrix Regula, quod ob earum Ephesi intermissam lectionem Dioscorus à Synodo Chalcedonenis fuerit dejectus, quod hæc omnia sint Apostolicus & Evangelicus Canon, est suo loco abundè ostensum. Quarto denique, Sacra Divalis mandat etiam recitari dogmaticas Alexandrini & Antiocheni Patriarchæ ad Synodum litteras, allatas à Joanne & Thoma monachis, eorumdem Syn-cellis, Vicariis, Legatis.

Synodalibus litteris & orthodoxis Augustis synodaliter acclamatum fuit, ac tres dicti Iconoclastæ Episcopi, stantes in medio ut rei, postularunt Dei omnipotentis, Adriani Pontificis, ac universæ Synodi communionem & gratiam, errorem ac indiscipline suam cum lacrymis agnovere, Sanctorum invocationem, sacrarum Reliquiarum ac imaginum venerandam salutationem, ac omnem orthodoxam fidem scriptis libellis sunt professi, omnes Iconoclasticos errores ac temeritates anathemate damnarunt, atque ita in Ecclesiæ communionem & gratiam sunt recepti. Quin & in sedes suas solenniter sunt restituti. Rationem dant Joannes, & Thomas monachi, sedium Orientalium Vicarii & Legati: *Quemadmodum susceperunt sanctæ & universales Synodi ex hæresi conversos, & nos suscipimus.* Hi namque tres neque erant erroris inventores, neque Duces aut Principes, ne aliquo graviore pro hæresi facinore, aut alio crimine insignes, quos solos in laicæ communionis humilitate perpetuum detineri mandat antiquus Ecclesiæ Canon, à Sancto Athanasio laudatus, à Synodo Nicæna in Meletianis ac Novatianensibus inchoatus, à Romana Ecclesia confirmatus, & à cunctarum generalium Synodorum usu receptus.

Postmodum introducti sunt Hypatius in Bigthynia Nicænus, Leo Rhodiorum in insularum Provincia, Gregorius Pessinuntis in secunda Galatia, Leo Iconiensis in Lycaonia, Gregorius Antiochiæ in Pisidia, Nicolaus Hierapolitanus in Phrygia Pacatiana Episcopi Metropolitanæ, & Leo Carpathi in Caria Episcopus, patrata in prioris anni Synodum violentiæ Duces. ac incensores, qui à Sancto Tharasio Patriarcha durè increpati, rogati causas suæ turbulentiæ, ac nihil reponere valentes dixere per Leonem Metropolitanam Rhodiorum. *Peccavimus in conspectu Dei, & in conspectu totius Ecclesiæ & sanctæ Synodi hujus: Per insipientiam cecidimus, & non habemus defensionis nostræ rationem. Quæsti, Quæ vos ratio convertit ad veritatem, reposuere per Hypatium Nicænum: Sanctorum Patrum & Apostolorum doctrina.* Ab Apostolis in Antiochena Synodo pro sacris imaginibus editum Canonem laudarunt, & ostensis magnæ penitentia signis in Dei & Synodi gratiam speraverunt. Et hinc intelligitur Georgium Cedrenum scribentem ad septimum annum Constantini & Irenes: *Aperit est Nicæna*

Catholica. Quod nempe tunc Hypatius Episcopus hæretici renuncians sacras imagines Ecclesiis reddidisset.

Et quidem dictos pœnitentes Episcopos & in communionem & in sedes recipere propendebat Synodus; verum quod essent insigniter famosi hæreseos Princeps, Joannes monachus, Patriarcharum Orientalium Vicarius ac Legatus, intercessit. *Flagitatur à multis, quomodo oporteat eos, qui ab hæresi redeunt, suscipi: Et obsecramus sanctam & sacram Synodum, ut veniant libri sanctorum Patrum, & videamus & perscrutemur, & inde sumamus veram certitudinem, quomodo illos suscipi oporteat. Hastiamus enim nos.* Et mox à Sancto Tharasio jussus Constantinus Ecclesiæ Constantinopolitanæ Notarius è Patriarchali Bibliotheca protulit codicem, Apostolicos, sanctorum Synodorum, Sancti Basilii & aliorum Patrum Canones continentem, nuper nescio à quo compilatum ex præscripto primi Canonis Trulliani.

Laudatus Constantinus ex illo legit vulgarem Apostolicum, qui de lapsis laicis loquens ad rem præsentem non faciebat, quinquagesimum primum, & octavum Nicænum Canonem de recipiendis Novatianensium Episcopis & Clericis, de quo rectè dixit Theodorus Catanensis in Sicilia Episcopus: *Ad hæresim hanc nihil habet Canon, qui lectus est.* Et quoniam Sancto Tharasio repnenti, *Sed & de omni hæresi est,* meritò acquiescere noluit Epiphanius Ecclesiæ Catanensis Diaconus, & Thomæ Calaritani Archi-Episcopi Vicarius ac Legatus, orta est quæstio de hisce Canonis verbis: *Impositionem manus accipientes sic in Clero permaneant.* Orta est quæstio, Quænam & qualis esset ista manus impositio: Et ad Sanctum Tharasiū dixere Joannes & Thomas monachi, Patriarcharum Orientalium Vicarii & Legati; *Deprecamur Domine, ut doceas nos.* Respondit ille: *Fortè in benedictione tantum hic manus impositionem dicit, & non consecrationem.* Græcum Canonem non penitus bene ob linguæ inopiam reddidit Latinum Dionysius Exiguus. Græcè est, *Manus impositionem acceptam habentes:* Nos Latini, non habentes participii passivi tempus præteritum aut Aoristum, unica id voce effari nequimus, ideòque Dionysius vertit: *Accipientes.* Hinc nata apud nos Latinos quæstio, An Novatianenses Episcopos & Clericos, ut in gradu suo manerent, oporteret, Paulianistarum more, reordinari. Quomodo in eandem quæstionem incidit homo Græcus, Sanctus Tharasius, est admiratione dignum. Erat Neophytus, & Ecclesiasticæ disciplinæ needum plenè peritus. Quidquid sit omnem *καθημερινή* seu *καθημερινή* iterationem, aut reordinationem simpliciter dicit Canonem forsàn de *εὐλαβία* seu *εὐλαβία* benedictione loqui, statuereque hæreticorum Episcopos & Clericos per ipsam in gradum recipiendos. At meritò id ut frivolum accipientes gloriosissimi Judices fant interlocuti: *Si aliud non est quod prohibeat, propter hanc penitentiam suscipiuntur Episcopi Iconoclastarum secundum Canones.*

Non erat solutus nodus. Hinc Stephanus mo-

nachus, ac Bibliothecæ Constantinopolitanæ cultus, legit & alios Canones, videlicet diversæ Sancti Basilii Magni, Sancti Cyrilli Patriarchæ Alexandrini, ac Ephesinæ Synodi litteras & Canones de recipiendis Encratis, Arianis, Macedonianis, Nestorianis Episcopis & Clericis, nec non & Sancti Athanasii Epistolam ad Rufinianum Episcopum, in qua laudatur supra memoratus Canon, mandans solos hæreseon Principes perpetuò detineri inter laicos, reliquos erroris dumtaxat sequaces, & alio crimine non insignes Episcopos & Clericos graciosè ac dispensatoriè permittens recipi in suum gradum. Eum laudatus Athanasius adfirmat ab omni Græca ac Latina, etiam Romana Ecclesiâ receptum ac probatum.

At quoniam de solis Arianis definire videtur ille Canon, incidèrunt duæ aliæ quæstiones. Primam proposuere Joannes ac Thomas monachi, Orientalium Patriarcharum Vicarii ac Legati: *Tractus ac vim perpeffos Athanasius, seu laudatus ab illo Canon, admittit in ordinis sui gradum; dicant ergo memorati Episcopi Iconoclastar, si tracti fuerint, & vim perpeffos, & idèd recesserint à veritate.* Rogant, An hujus hæreseos sint Principes, an meri sequaces. Pro omnibus respondit Hypatius Nicænus: *Quia non neque vim sustinuit, neque abstracti sumus, sed in hac nostra hæresi nati & educati sumus, & crevimus.* Et ità quæstioni poterat videri satisfactum. Etenim minor culpa & mitior pœna semper fuit natorum in hæresi, quàm Apostatarum, licèt dumtaxat sequacium. Et laicorum, & Clericorum.

Alteram quæstionem per Theodorum Catanensem proposuerunt omnes Siciliæ ac Sardinia Episcopi: *Quia Canones sanctorum Patrum, qui lecti sunt, tam de Novatianis & Encratis, quàm Arianis dicti sunt, hujus hæreseos censors cum quibus taxabimus?* Certum habuere Canones ab una hæresi ad aliam, nisi forsàn manifestè mitiorem, non posse extendi. Et hinc Epiphanius Ecclesiæ Catanensis Diaconus, ac Thomæ Calaritani Archi-Episcopi Legatus, addidit: *Minor est prioribus hæresibus præsentis hæc novitas, an major?* Sanctus Tharasius reposuit esse Marcionis, Manichæi, Petri Cnaphei, Severi Antiocheni, Xenaxæ seu Philoxeni Herapolitani ad Eufratem Episcopi, & cunctæ Dominicas naturas confundentis factionis furculum: *Quare Joannes Monachus, Patriarcharum Orientalium Legatus, intulit ipsam esse omnium pessimam, utpotè per quam Divina incarnatio subvertatur.* Hinc in lapsos Episcopos clementer propendens Sanctus Tharasius adsumpsit aliud, penitus falsum, principium, nempe omnes hæreses esse pares, ideòque gratiam uni per Canones factam esse extendendam ad omnes, præsertim cum laudatus à Sancto Athanasio Canon excludat solos Principes erroris. Eum adjuvit Constantinus illius Diaconus & Notarius, legens Acta Chalcedonenfis Synodi, quæ etiam Juvenalem Hierosolymitanum, Basilium Seleucensem, Tharasiū in Cappadocia Casareensem, ac Eustadium Berytensem Episcopos, Ephesini Latrocinii Primates ac Duces, recepit in gradum Episcopalem. Ma-

catia

ario Patriarchæ Antiocheno, Monothelitarum Duci in sexta Synodo, fuisse frequenter à Romana Ecclesiâ oblatam eandem gratiam, attestati sunt Apostolici Legati. Adjungi potuerant Celestinus & Sanctus Leo Magnus, Romani Pontifices, mandantes etiam Nestorio ac Eutychemi, Hæresiarchis, dummodò veraciter pœniterent, per primam ac secundam Ephesinas Synodos reformari integram sui gradus communionem, atque ità laudatum à Sancto Athanasio Canonem mitigantes ac mutilantes. Ab isto tempore quovis Hæresiarchas in largam istam gratiam Romana Ecclesiâ recepit.

Verum Sabbas monachus, Studiani in Regia urbe monasterii Abbas, Iconoclastarum rigidus vindex, interposuit tertiam quæstionem: *Si placet sanctæ Synodo, videamus si Ordinationes eorum, qui recepti sunt, ab hæreticis fuerunt, an non.* Lectos huc usque Canones de solis Episcopis & Clericis in Ecclesiâ Catholica consecratis dixit statuere, ideòque in hisce Iconoclastis, sese in hæresi patos, educatos, baptizatos, & Ordinatos allegantibus, non habere locum. Et hinc edixit sancta Synodus: *Quærite etiam de Ordinatione.* Et lecta sunt Rufini Aquilejensis, Socratis, ac Theodori Lectoris Ecclesiastica historia, vita Sancti Sabbæ Abbatis, alia item Acta Ecclesiastica, atque Petrus Romanæ Ecclesiæ Archi-Presbyter ac Legatus est interlocutus: *Sanctus Meletius, Patriarcha Antiochenus, ab Arianis est ordinatus, & Ordinatio ejus non est repudiata.* Et per Theodorum Catanensem omnes Episcopi Siculi: *Verum dicit Archi-Presbyter Apostolicæ Cathedrae.* Et Sanctus Tharasius: *Quid dicitis de Anatolio, Patriarcha Constantinopolitano? Nonne Primas sanctæ Chalcedonenfis Synodi fuit? Et ecce à Dioscuro impio ordinatus est. Etenim ex Deo est consecratio.* Hinc illam ad Marciani Augusti preces à vitiis purgavit Sanctus Leo Pontifex, & firmavit. Etiam à Sergio, Pyrrho, Petro, Paulo, Monothelitis Regiæ civitatis Patriarchis, ordinatos Episcopos fuisse ad suffragium & confessum in sexta Synodo admittos, adeoque ratam habitam eorum Ordinationem, ostendit laudatus Tharasius, & reposuit sancta Synodus: *Clarum est.* Etenim & octavum Nicænum, & laudatus à Sancto Athanasio Canon palàm loquuntur de Episcopis & Clericis intra hæresim ordinatis, quorum causa fuit semper mitior, aut certè mitius mala.

Etiam ille Sancti Athanasii Canon fuit denuò lectus, ac repertus solos errorum Principes perpetuò inter laicos figere, sequaces verò, nisi alio vitio ac exinde nata irregularitate teneantur, admittere ad gradum. Hinc edixit sancta Synodus: *Sic se veritas habet.* Nihilominus aliam remoram interjecit Constantinus Constantinensis Episcopus, Cypriorum Metropolita: *Sufficienter ostensum est, quia qui ab hæreticis accedunt, suscipiendi sunt; si quis autem studio ad hæreticos ierit, & susceperit Ordinationem, sine receptione est.* Præsentem Iconoclastas Episcopos dixit non simpliciter ac ignoranter, sed studiosè & nequiter Ordinatos in hæresi, ideòque in gradum istic acceptum nullo unquam modo aut tempore recipiendos. Affer-

tionem hanc ostendit ex Sancti Basilii ad Nicopolitanos Epistola, eique Joannes & Thomas monachi, Patriarchalium Orientalium Legati, fuere adstipulati.

Nodum eleganter solvit Sanctus Tharasius. *Et ego execror eos, qui ob fidei destructionem sunt ab hæreticis ordinati, & maxime si Episcopi orthodoxi præsentis fuerint, à quibus poterant consecrari. Sic enim est paternus sensus.* Et infra: *Egregius Pater Basilii per illud tempus, cum essent orthodoxi Episcopi plurimi, interdixit alumnis Ecclesiæ uti Ordinatione Arianorum.* Acquiescere laudati monachi Legati: *Congruè quæque dissoluta sunt. Nihilominus reorum Episcoporum restitutio est in aliam Actionem reservata.*

ACTIO II.

A Secunda, sexto calendas Octobres facta, Actione audientiam & gratiam petiit Gregorius Neo-Cæsarensis Episcopus, Ponti Polemoniaci Metropolitanus, Iconoclasta, in hæc verba: *Peto veniam priorum malorum meorum, & volo cum omnibus illuminari, & doceri. Delicta enim & peccata mea immensa sunt.* Ejus conversionis causas, modum, veritatem discussit Sanctus Tharasius, utpotè ejus Patriarcha, reconciliationem verò distulit in Actionem sequentem.

Exinde Leontius Principi à Secretis postulavit solenniter recitari dogmaticas Adriani Pontificis ad Constantinum Augustum, ejus matrem Irenem, ac omnem sanctam Synodum litteras: Legit verò Sanctus Nicephorus tunc item Principi à Secretis, post Sanctum autem Tharasiū Patriarcham Constantinopolitanum. Sic in hujus vita restatur Ignatius Metropolita Nicænus. **Cap. 5.** Posteriori tamen litterarum partem, Tharasius ex laico Patriarchalem promotionem, & ab illo adsumptum Episcopi universalis nomen redarguentem, ac Romanæ Ecclesiæ patrimoniam & dioceses repetentem, omitti dissimularunt Legati Romani ob supra adductas ex Anastasio Bibliothecario rationes. Fuisse germanas ac in reliquis incorruptas litteras, & eidem Legati, & Theodorus Catanensis Episcopus, nuper ad postulandam Synodum à Principe Romam missus, ac ejus Diaconus & in via socius Epiphanius fuere attestati.

Lecta item est ejusdem Pontificis ad Sanctum Tharasiū dogmatica Epistola, & à Legatis Apostolicis rogata omnis Synodus: *Dicat nobis, si admittit litteras sanctissimi Papæ senioris Romæ, an non?* Respondit verò: *Sequitur, & suscipimus, & admittimus.* Eisdem insigni professionis elogio singuli Episcopi honorarunt. Agapetus Casarensis in Cappadocia Archi-Episcopus, Dioceseos Ponticæ Primas, esse dixit *Orthodoxie lumen*, Joannes Tauromeniz in Sicilia Episcopus terminum *Orthodoxie*. Imitati sunt Synodum Chalcedonensem, à qua Sancti Leonis Magni

gni dogmaticus totus etiam appellatus est *lumen & columna Orthodoxæ*. Hunc fuisse proprium Sancti Petri Apostoli opus ex insigni miraculo ostendit in prato spiritali Sanctus Sophronius.

ACTIO III.

Actio tertia, tertio calendis Octobris facta, Episcopos Iconoclastas, prima Actione discussos, intromisit, nec non & Gregorium Neo-Cæsareensem, cujus discussio plenior fuerat à secunda Actione in præsentem dilata. Duo gravabant illum accusationis capita. Primum edixit Joannes Magnificentissimus Logotheta: *Gregorius Neo-Cæsareæ Episcopus existit auctor prætercuntis impie Synodi*. Cayphaicum sub Constantino Copronymo Synodum non quidem Præses direxerat, sed in scriptum digesserat. Hinc Sabbas Studiani monasterii Hegumenus afferebat esse hæreseos Principem, ideoque ex antiquo Ecclesiæ Canone inter laicos irreparabiliter relinquendum.

Aliud accusationis caput produxit Sanctus Tharastius. *Sermo quidam rumoris obstravit, quod in tempore persecutionis quidam Episcoporum intolerabiles persecutiones piis viris intulerint: Quibus verbis injectis non usquequaque sine probatione credimus*. Constantinum Caballinum, Nerone, Domitianum, aut Diocletianum in orthodoxos Episcopos, Clericos, ac monachos sæviorem, quidam Episcopi adjuverant, eorumque unus dicebatur esse præsens Gregorius Neo-Cæsareensis.

Hinc quaesitum, An tales Episcopi restitui possent in gradum, an potius inter laicos forent perpetuum relinquendi? Ita relinquendos censuit Sanctus Tharastius ex vigesimo octavo vulgari Apostolico Canone: *Episcopum, aut Presbyterum, aut Diaconum percutientem fideles delinquentes, aut infideles anique agentes, & per huiusmodi volentem timere, deici ab officio præcipimus*. Et discretè Apostolus mandat Episcopum non esse percussorem. Per Theodorum Catanensem Episcopi Siculi addiderunt auctoritatem Synodi Chalcedonenfis: *Quarta Synodus mox ut confedit, in primordiis exclamavit, DIOSCORUM FORAS MITTE, HOMICIDAM FORAS MITTE, EO QUOD IN SYNODO EPHESINA LATROCINALIMANUS INIECERIT SUPER VIROS INNOCENTES*. Et hanc regulam omnis Synodus voluit servatam.

Porò supplex ad hæc Gregorius respondit. *Non me homo accusabit, quia percussus vel cecidi. Neque in Divinitus custodienda Regia urbe, neque in mea regione homo ex me ultionem passus est*. Hinc interlocuta est sancta Synodus: *Si istud est, suscipiatur in loco suo*. Verum Joannes & Thomas monachi, Orientalium Patriarcharum Legati, Constantinus Cypriorum Metropolitæ, & Sabbas Studiani monasterii Archi-Mandrita denuò intercesserunt de primo crimine, de Pseudo-Sy-

nodi ac hæreseos ducatu, de antiquo Ecclesiæ in istiusmodi duces Canone. Eorum zelum laudavit Sanctus Tharastius, addidit autem etiam Juvenalem Hierosolymitanum ex Ephetini Latrocinii, & Eustatium Sebastenum Metropolitam fuisse ex Macedonianæ Factionis Principibus, quos tamen Concilium Chalcedonenfè & Liberius Pontifex suis gradibus reddidere. Joannes Logotheta adjunxit non ita serupulosè urgendos antiquos Canones adversum Episcopos penitentes, atque ita Tharastio adclamavit omnis Synodus: *Omnes ipsius dicimus*. Hinc igitur Apostolica Sedis & aliorum Patriarcharum Legati definierunt: *Recipiant sedes*. Et statim omnes memorati Episcopi *adsenderunt in competentes sibi cathedras*.

Tum ad Constantini Cypriorum Archi-Episcopi & universæ Synodi justum Stephanus Ecclesiæ Constantinopolitanæ Diaconus & Notarius legit synodicas Sancti Tharastii ad Politianum Alexandrinum, Theodoretum Antiochenum, & Eliam Hierosolymitanum Patriarcham litteras, eorumque synodica Responfa, antiquam Ecclesiæ de sacris imaginibus traditionem insigniter elucidantia. Legit & æquè insignem synodicam Theodori Hierosolymitani ad Cosmam Alexandrinum & Theodorum Antiochenum, qui tres priores Patriarchas proximè antecesserant, ac in impiorum Saracenorum medio sacras imagines fuerant strenuè tutati. Etiam de ipsorum Antecessoribus scribit Theophanes: *Joannes Damascenus cum Orientis Episcopis Leonem Isaurum anathemati subdidit*. Hac de causa Leo Joannem, quem propriis manibus lædere non poterat, per fictas Epistolas est apud Saracenos pessimè calumniatus. Quomodo Cosmas etiam Monothelicam hæresim abjurans, omnem Ægyptum Christo Domino reddiderit, refert idem Theophanes. Anastasius Bibliothecarius testatur in hac Actione extare etiam Sancti Tharastii synodicam ad Adrianum Pontificem: Est ipsa ad Orientales Patriarchas scripta. Nam eadem à novo Patriarcha ad alios quatuor passim scribebatur.

Hæc synodicas, earumque Auctores Patriarchas laudarunt Legati Apostolici, & confirmarunt hoc epiphonemate: *Qui non ita consentitur, Anathema sint à sanctis trecentis & octo Patribus, qui huc antè collecti sunt, & Arium sub Sylvestro Pontifice damnaverunt*. Acclamavit universæ Synodus: *Fiat, fiat, fiat*. Ubi omnes Episcopi eas ut orthodoxæ titulos proprio singulatum suffragio roborarant, dixit Sanctus Tharastius: *Contentio quævit, medius paries sublatus est inimicitia; Oriens, Occidens, Septentrio & Meridies sub jugo uno & consonantia facti sumus*. Et universæ Synodus: *Gloria tibi Domine, qui unisti nos*. Rectè Tharastius addidit Septemtrionem: Aderat enim Cyrillus monachus, Vicarius ac Legatus Nicetæ Episcopi Gothorum.

ACTIO IV.

Actio quarta, facta calendis Octobris, orthodoxam fidem, ac indè natam Ecclesiæ pacem volens esse firmissimam, legi jussit sacrarum litterarum ac sanctorum Patrum pro sacrarum imaginum factura & cultu testimonia. Lecta sunt vigesimum quintum Exodi, septimum Numerorum, quadragesimum primum Sancti Ezechielis, & nonum caput Apostolicæ ad Hebræos Epistolæ de Cherubinis à Sancto Patriarcha Moyse factis, & conclusum sacras imagines omninò Deo placere. Lecta sunt & varia sanctorum Patrum testimonia lucidissima, ventumque ad Sanctum Nilum, de quo Romanum Martyrologium. *Ex Præfecto urbis Constantinopolitanæ factus monachus sub Theodosio juniore, doctriina & sanctitate claruit*. Ab Olympodoro Præfecto de Christiano Ecclesiæ ac privatarum domorum ornatu rogatus respondit nequaquam variis bestiariis ac venationum picturis, fidelium oculos & animos seducentibus, ornandas, sed in Basilicæ ad Orientem sacrario figendam unicam imaginem Dominicæ Crucis. Et addidit: *In communi domo, diversis domunculis insignita, sufficere unicuique mansuetæ infixam præciosam Crucem, & superflua dimitti necessarium existimo*. Hocce testimonium, quasi solam sanctæ Crucis imaginem probans, Cayphaica Synodus in palmare fundamentum adsumpsit.

Verum enim verò mutilavit. Sanctus namque Nilus discretè addidit novi & veteris testamenti historiis ab optima pictoris manu replendas ex utroque latere Basilicas, *quatenus qui nesciunt litteras, neque possunt legere Divinas Scripturas; contemplatione picturæ memoriam sumant fortis facti eorum, qui Deo servierunt*. Neque dumtaxat mutilavit Sancti Patris Epistolam, sed & vitavit. *Epistola hæc, dixit Theodorus ex Iconoclasta restitutus Myrensi Episcopus, cum esset depravata, perdidit nos & seduxit. Purabamus simplicem esse & absque insidiis*. Et ceteri cum ipso restituti Episcopi: *Nos si audissemus tunc quod dicit Pater, QUIA HINC ET INDE PINGE DOMUM VETERIBUS ET NOVIS NARRATIONIBUS, non in vanitatem versi credidissemus; ipsi enim pro eo, quod dicit, PINGE, DE ALBA, posuerunt, Quod nos fortiter decipiebat*.

Obstupuit Sanctus Tharastius, quaesivitque à miserabilibus istis Episcopis: *Si protulerunt libros eunc in Concilio? Reposuit Gregorius Neo-Cæsareensis: Nequaquam Domine, sed pro libris pittacia nobis ostenderunt, & ex eis decipiebant nos*. Et Euthymio Sardensi Episcopo, Lydorum Metropolitæ, roganti, *Quomodo vos, cum essetis summi Sacerdotes, non requisistis integra testimonia ex rodicibus? Aliud referre nequit, nisi hæc verba, idem Gregorius: Obscuratum est inspiens cor nostrum*. Et Theodorus Myrensi Metropolitæ: *Planè nos illa pittacia perdidit; sed nunc integrum Sancti Nili testimonium convertit & salvavit nos*. Lecta itaque sunt Sancti Nili, vanas in Ec-

clesiis ac fidelium ædibus picturas improbantis, integra testimonia, & Constantinus Cypriorum Metropolitæ conclusit. *Ostensum est liquidò, quia ipse sanctus & egregius Pater Nilus sanctas iconas suscipiebat. Accusatus est autem à Pseudo-Syllogo illo, quod contra iconas locutus fuerit. Undè miseri non solum Christianorum, sed & Sanctorum calumniatores existunt, & parricide, & accusantes falsò sanctos Patres*. Eisdem hodie artibus etiam Lutherani & Calvinistæ utuntur. Nempe impiorum Princeps diabolus nequam liberius in circuitu ambulat, quam in cerebro hæreticorum.

Post varia rursùm Patrum testimonia lectus est ex Sancti Sophronii prato spiritali fœdus lapsus nescio cujus monachi, gravissimè à fornicationis spiritu vexati, ideoque dubitantes de admittendâ & juranda hac diaboli oblatione: *Ne adores Deiparæ imaginem, & te amplius non impugabo*. Ad hoc, inquam, opportunissimum testimonium Joannes monachus, Patriarcharum Orientalium Legatus, est interlocutus. *Significat sermo Patris nostri Sophronii, quia expedit ei, qui juravit, magis perjurare, quam omninò servare jusjurandum in destructionem venerabilium imaginum. Hoc autem dicimus, quia hodie quidam excusant se propter juramentum. Quidam Iconoclastæ Episcopi ad Ecclesiam redire, ac sacras imagines venerandas & Basilicas restituendas promittere detestantur, quod earum damnationem atque extirpationem in sua per pares Iconoclastas facta consecratione fuissent cum juramento professi. Herodianum istud juramentum timuerunt prævaricari. Neque id mireris. Etenim etiam suo tempore multos eidem errori inhæsisse testatur in novella ad Joannem Prætoriorum Præfectum lege Justinianus Augustus. Et ad Albericum Ostiensis Episcopum scribit Sanctus Bernardus: *Apud Francigenas probro ducitur juramentum solvere, quamlibet male publicè juratum sit, quamvis nemo sapiens dubitet illicita juramenta non esse tenenda*. Eundem errorem notat Gregorius septimum Pontifex in litteris ad Episcopos Astensem ac Taurinensem. Laudatus, inquam, monachus Joannes postulat, An isto Herodiano juramento, ac præsertim sacrilega ejus servandi superstitione polluti Episcopi essent perpetuò relinquendi inter laicos sine quavis spe reparationis? Et in rigorem istum omninò propendebat. At Theodorus Subritensis Episcopus intercessit: *Princeps Apostolorum Petrus negavit, utique cum juramento Herodiano, sed ad hæc penitentia fuit in Episcopatum receptus. Sanctus Tharastius & omnis Synodus fuere ad stipulati, atque ita indecisam manit ista quaestio, rejectaque est in aliam occasionem*.*

Ad alia rursùm lecta sanctorum Patrum testimonia interlocutus est Leo Episcopus Phocienfis: *Scriptum est, QUIA IN DUOBUS VEL TRIBUS TESTIBUS STABIT OMNE VERBUM; & hodie exhibitum sunt nobis plurimi sacri libri, qui mentes nostras rigaverunt, & satisfecerunt de restitutione sanctorum imaginum*. Et Sanctus Tharastius solennes egit gratias Domino Deo ac Filio ejus Jesu Christo, qui hæc nostra fecerat utraque unum, omnemque Ecclesiam pacificarat. Exclamarunt verò omnes præsertim

præsertim in Cayphaica Synodo prævaricati, Episcopi: *Droitius sonantium Patrum doctrina nos correxerunt. Ex ipsi haurientis veritatem potius sumus. Eos sequentes mendacium persecuti sumus. Ab eis edocti venerabiles imagines salutamus. Patres prædicant, filii obedientie sumus. & congratuamur in facie matris, traditione Ecclesie Catholice. Credebiles in unum Deum in Trinitate honorandum, honorabiles imagines salutamus. Qui sic se non habent, anathema sint. Nos antiquam Ecclesie Catholice legislationem sequimur. Christianos accusantibus, id est, imagines confringentibus Anathema. Adjungunt omnes supra adductos Anathematismos.*

Exinde Euthymius Sardenfis Episcopus, Lydiae Metropolitae, solemniter legit unionis decretum, quo universa Synodus humanum genus non per Regem aliquem, Synodum, aut quodvis hominis opus, sed per solum Dominum nostrum Jesum Christum fuisse à vetusto & cæco idololatriæ vitio purgatum ac liberatum est professus, ideòque ipsi soli detulit gratias, gloriam, laudem. Addidit. *Salutamus & Dominicas, & Apostolicas, & Propheticas voces, per quas honorare & magnificare didicimus primò quidem eam, quæ propriè & veraciter est Dei genitrix, & superior sanctis celestibus virtutibus; sanctasque & Angelicas Virtutes, atque beatos & laudabilissimos Apostolos, Prophetas, gloriosos Martyres, sanctos & Deiferos Magistros, & omnes sanctos viros: Et horum expectare intercessionem, ut valentes nos familiares reddere Regi omnium Deo, & in virtutibus vivere promerentes. Insuper salutamus figuram pretiosa ac vivifica Crucis, & sancta Lysana Sanctorum, & sanctas ac venerabiles iconas recipimus ac salutamus, atque amplectimur secundum antiquam traditionem Ecclesie Catholice. Videlicet Iconas Christi Domini, Deiparæ Virginis, Sanctorum ac incorporalium Angelorum, ut homines enim justis apparuerunt, Sanctorum Apostolorum, Prophetarum, Martyrum, ac omnium denique Sanctorum: Etenim per pietatem suam in memoriam adducere nos valent, & ad principale attrahere, atque participes facere alicujus sanctificationis. Quod unionis decretum Apostoli & Patriarchales Legati, Episcopi omnes, atque Abbates proprio suffragio ac manu firmarunt.*

Gloriosam Dominam nostram, Virginem Mariam, esse veraciter ac propriè Dei matrem profiterentur adversus Constantinum Caballinum, Anastasio & Constantino Pseudo-Patriarchis conatum persuadere purum putum Nestorianismum. Quod eam omnibus Sanctorum Angelorum hierarchiis atque ordinibus superiorem, & Christo Domino in sanctitate & gloria proximam definiant, non est dogma novum. Etenim & antiqua, Sancto Jacobo Apostolo adscripta, liturgia eam proficitur honorabiliorum quam Cherubin, & gloriosorem quam Seraphim. Ad eandem clamat liturgia Sancti Joannis Chrysofomi: *Cherubim es præstantior, & Seraphim sine comparatione gloriosior. Quod ipsum definitum Cayphaicum Concilium, utpotè lapidari timens ab avita pietate totius hinc cælo populi Christiani. Et omnis Latina jam pridem cantavit Ecclesia: Exaltata*

est sancta Dei genitrix super choros Angelorum ad celestia regna.

Istud denique unionis decretum sacris imaginibus non latriam, aut dulam, sed solum honorariam salutationem decernit, adfirmans esse perpetuam Ecclesie traditionem. Quomodo igitur Sanctus Thomas, & alii passim Doctores scholastici illas latria aut dulia mandant honorari? Respondeo illos ab omni idololatriæ suspicionem esse remotissimos; rectum in mente sensisse, attamen malè, ex præsentis Synodi ignorantia, fuisse locutos. Quod ipsum adfirmat D. Cardinalis Baronius. Addit ignorantiam illam esse omninò reprehensibilem, veniam tamen dignam: Nam & Sanctus Augustinus in Episcopum electus Nicænos, & cum omni Africana Synodo Aurelius Carthaginensium Primas ignoravit Canones Sardicenses.

Hic Autor non sensum, sed loquendi modum in Scholasticis reprehendit. A. 787.

ACTIO V.

QUinta Actio, celebrata quarto nonas Octobres, Iconoclastiam non solummodò sanctis Ecclesie Patribus adversari, sed in super esse antiquum hæreticorum, Judæorum, Samaritarum, ac Saracenorum dogma volens ostendere, denuò sibi legi iussit testimonia varia & sanctorum Patrum & ipsorum hæreticorum. Per Cosmam Ecclesie Constantinopolitanæ Diaconum ac Notarium lecta est Sancti Cyrilli Hierosolymitani Episcopi in Regem Nabuchodonosor, sacras Judaici templi imagines demolientem, invectiva, & Sancti Symeonis Stylitæ ad Imperatorem Justinum secundum de Samaritis, qui Domini ac Deiparæ sacras imagines propè civitatem Porphyriensem dejecerant, querimonia, atque hinc Joannes monachus, Patriarcharum Orientalium Legatus, est interlocutus: *Samaritæ peiores sunt abis hæreticis. Utpotè Pagani. Et Sancti Symeonis oratio demonstravit, quoniam hi, qui imagines subvertunt, peiores sunt istis. Dignum ergò est illos nominare Samaritas. Addidit Constantinus Metropolitae Cypriorum: Ego imaginum infractores tantò peiores Samaritis arbitror, quantum illi ignorantèr egerunt, cum essent alieni & Christianismo; isti verò scienter fecerunt.*

Item ab Epiphano Catanensis Ecclesie Diacono, ac Thomæ Calaritani Archi-Episcopi Legato, lectum est Sanctorum Apostolorum itinerarium, Christo Domino carnis veritatem denegans, adscribensque solum phantasticam speciem, utpotè opus nescio cujus impudissimi Marcionitæ aut Manichæi. Addebat Dominicæ crucifixionis tempore Sanctum Joannem Evangelistam in quapiam Olivetani montis spelunca latuisse. Item nescio quem Lycomedem, quod ejusdem Apostoli imaginem coronis ac lucernis ornasset, refert ab ipso Apostolo fuisse tamquam adhuc gentiliter viventem graviter reprehensum. Et hocce itinerarium fuit unum è Cayphaici conciliabuli

conciliabuli palmaribus argumentis. *Hic liber*, inquit Constantinus Cypriorum Archi-Episcopus, *constituit Pseudo-Sylogum istud. Et Sanctus Tharastus Patriarcha: Isti digna sunt ista? Et Theodorus Catanensis Episcopus: Ecce liber, qui destruxit venustatem Ecclesie. Et universa Synodus: Omnis hæresis in hoc libro pendet. Et Joannes monachus, Patriarcharum Orientalium Legatus: Inducit Lycomedem coronantem imaginem Apostoli, quemadmodum Pagani idola. Addidit librum istum esse sordes Manichæas, Christo Domino carnis veritatem, adeòque & sacras imagines ab illo negari, atque ita Iconoclastas delirare cum Manichæis. Pati non potuit sancta Synodus sordes istas, quæ Sanctum Joannem Evangelistam Crucifixo Domino usque ad finem adhiçisse negant, fuisse à tot Episcopis synodaliter probatas aut toleratas. Hinc Petronas magnificentissimus Patricius rogavit Iconoclastas Episcopos, num integrè fuisset in Cayphaico concilio lectus liber? responderunt verò Gregorius Neo-Cæsarensis & Theodosius Ammoriensis: *Illic liber non apparuit, sed per falsa pittacia decipiebant nos. Legi curarunt solum Lycomedis fabulam, atque ita sacras imagines tamquam idola ab Apostolo damnari miseris Episcopis persuadere. Quare foedissimum librum, etiam à Sancto Amphilio, Iconiensium Archi-Episcopo, jam pridem damnatum, deinceps à quoquam describi vetuit, cuncta huc usque scripta exemplaria damnavit ad ignes sancta Synodus, & adversus ulteriorem ejus lectionem intercessit Nicephorus Dyrachii Episcopus, novæ Epiri Metropolitae: Polluit aures nostras.**

Quæstio est, Quomodo Joannes monachus dicat de coronata per Lycomedem Apostoli imagine: *Quemadmodum Pagani idola sua? An ergò sacras imagines coronare est ritus idololatriæ? Respondeo primis Ecclesie sæculis omninò fuisse. Etenim plurimi fideles, quod in Romanorum Imperatorum die natali aut alio festo domos ac januas suas coronare seu de coronata domo procedere nollent, subierunt crudelia martyria, eoque non tantum in suspecto de militis corona, sed & in orthodoxo de idololatria libro Tertulianus strenuè defendit. Longè minùs fidelibus licuit homines vivos aut defunctos coronare. Proprietatem, inquit in priori libro, istius habitus & ex originis sensu, & ex superstitionis usu idolis vindicamus. Ipsæ fores, ipsa hostia & aræ, ipsi ministri & Sacerdotes gentilium coronantur. Quod omne ipsius dogma apud Minutium Felicem confirmat adversus Cæciliam gentilem Octavius Christianus. Coronas fuisse propria idolorum ornamenta gentiles passim Scriptores adfirmant. Hinc igitur primis Ecclesie sæculis sacrum imaginum, uti & domorum ac portarum, coronæ erant suspectæ, scandalosæ, piorum oculorum offensivæ. Et huc tam istud Pseudo-Itinerarium, quam Joannes monachus, quoniam de Lycomedem Apostolis cævo loquuntur, respiciunt. Pagani istius exstinctio abstulit offensionem, & scandalum, atque ita coronandi ritus ex impio & gentili factus est pius, religiosus, Christianus.*

Etiams Eusebium Cæsarensensem Episcopum, *Christ. Lupi Oper. Tom. III.*

primæ Palæstinæ Metropolitam, adversus sacras imagines adduxit ut magnum Ecclesie Patrem Synodus Cayphaica. Hinc lecta sunt & ejus quaedam scripta, Origenistæ ac Arianae impietatis plena, *babentiaque & alias blasphemias, quas Synodus audire non perferens est interlocuta: Anathema & libris illis, & utentibus eis.*

lecta etiam sunt Theodori Lectoris & Joannis Diacrinomeni Ecclesiastica historia, vita Sancti Sabbæ Abbatis, Clericorum & Monachorum Antiochenorum ad Constantinopolitanam sub Menna Patriarcha Synodum libellus, & Joannis Gabalensis Episcopi de Severi Pseudo-Patriarchæ Antiocheni vita liber, atque ita patuit Iconoclastiam fuisse jam pridem ab Ecclesia damnatam in dicto Severo, Petro Cnapheo, ac Philoxeno Hierapolitano, Domini naturas confundentibus hæreticis, ideòque abjicientibus omnes sacras imagines, præsertim Spiritus Sancti in forma columbæ, & Sanctorum Angelorum, Angelos sanè, quantumvis pingere liceret, non in purpureis, sed dumtaxat in albis vestibus esse pingendos Severus est insuper nugatus.

Etiams Constantini Ecclesie Constantinopolitanæ olim Diaconi & Chartophylacis lectus est in omnes Sanctos Martyres sermo, laudans eorum cum gentilibus tyranniam, nos de pari secum imaginum seu idolorum cultu accusantibus, disputationes & Responsum: *Formam, in qua, Deus Verbum demonstratus est, & cum hominibus conversatus, tabulis depingimus, recordationem salutis, quæ per eum facta est, Divina effigie facientes, & non secundum vos vanas ipsius Divinitatis figuras, secundum quod placuerit, devotantes aut sculptentes. Responsum exponit sanctus Tharastus: Nos non simulacra demonum facimus, sed Dei Verbi, qui incarnatus est, & Sanctorum ejus iconas, non ramentis deificamus eas.*

Erat lucidissimum pro sacrarum imaginum antiquitate testimonium, ideòque Iconoclastæ in Cayphaica Synodo fecerant, quod refert Theophilus Ecclesie Constantinopolitanæ Diaconus & Scévophylax: *Quando promotus sum, inveni librum Constantini Chartophylacis continentem de venerabilibus Iconis, & reciderunt folia, in quibus jacebant verba super iconis; & ecce eundem codicem præ manibus habens sanctæ Synodo ostendo. Addidit Leontius devotus à Secretis. Et aliud, Patres, mirandum est in codice hoc. Ut videtis enim, argenteas tabulas habet, & hinc inde imaginibus Sanctorum adornatur. Et rem ipsam dimittentes, id est, imagines, quæ scripta intus de imaginibus erant reciderunt: Quod extreme dementia est. Et Leo Phociensis Episcopus: Hic quidem Codex folia perdidit; in civitate autem, in qua habitus, supra triginta Codices combusserunt igni. Demonstratæ sunt plures eorum in orthodoxos Codices injuriæ, edixitque sancta Synodus: *Anathema qui reciderunt, & insidati sunt.**

Prodiens tum Stephanus monachus, Patriarchalis Bibliothecæ custos, seu duodecim Doctorum, Bibliothecam istam à Constantino & Irene restitutam custodientium unus, dixit: *Et alios codices habemus de causa sacrarum imaginum usque ad quindecim, & ut jubetis. Reposuit Sanctus*

Aut Tharastus: Repleti sumus, atque contenti. Satiati sumus ex paternis testimoniis, & cognovimus quia prisca traditio est venerabilium imaginum creatio. Seditores igitur sumus sanctorum Patrum. Et universa Synodus: Seditores & concordantes. Satis est.

Exinde Joannes monachus, Patriarcharum Orientalium Legatus, ostendit Iconoclastiam, prius ab Ezido Saracenorum Principe & Constantino Nacoliensi Episcopo, deinde à Leone Mauro & Constantino Copronymo in Ecclesias intrusam, fuisse opus & machinam impiorum Judæorum, ideoque Iconoclastas esse Judæos potius & Saracenos, quam Christianos. Hinc Sabbas Studiani monasterii Præfectus Sancto Tharasio Patriarchæ suo suppliciter suggessit: Domine, nos indigni servi Sanctitatis Tuæ expetimus, ut sacræ imagines restituantur in locis suis juxta priorem consuetudinem, & ut Litanias celebrent pii Christiani cum illis. Placuit id omni sanctæ Synodo, atque Apostolici Legati solemniter edixerunt: Justum arbitramur, ut secundum pronuntiationem omnium nostrum, immò juxta traditionem antiquam Catholicæ Ecclesie, sicut omnes sancti Patres edocent nos, veniat in medio nostrum colenda imago, & hanc salutemus; & quemadmodum placuerit vobis, Sacerdotes, pronuntiate super hoc. Sancta Synodus respondit: Veniat, fiat. Perrexit Petrus Romanæ Ecclesie Archi-Presbyter ac Legatus: Si jubet vestra sancta Synodus, ponatur crastinò venerabilis imago, & omnes salutemus eam, Et sancta Synodus: Fiat, fiat.

Aliud item capitulum Apostolici Legati proposuerunt: Ut omnes conscriptiones, quæ contra venerabiles imagines factæ sunt, cum anathemate deleantur, & igni tradantur, & de hoc petimus pronuntiare, ut videtur sacræ Synodo. Omnino, licet id Actis insertum non sit, annuit sancta Synodus: Etenim adversum conscriptiones istas editus est Canon nonus.

ACTIO VI.

Actio sexta, facta tertio nonas Octobris, apositas in medio sacras Domini, Deiparæ Virginis, ac aliorum Sanctorum imagines solemniter salutavit cum hisce tertio repetitis acclamationibus. Divinitus sonantium Patrum doctrinæ nos correxerunt. Ex ipsis haurientes veritatem potati sumus. Eos sequentes mendacium persecuti sumus. Ab eis edocti venerabiles imagines salutamus. Ab eis ducti adorationem, quæ per honorem fit, impendimus. Qui sic non habent, Anathema sint. His, qui sacras imagines appellant idola, Anathema.

Exinde Gregorius Neo-Cæsareensis Episcopus legit Cayphaici Concilii Acta, eorum autem orthodoxam ac doctissimam refutationem legere cepit Joannes Ecclesie Constantinopolitanæ Diaconus & Cancellarius, perfecit verò Epiphanius Ecclesie Catanensis Diaconus, ac Tho-

mæ Archi-Episcopi Calaritani Vicarius & Legatus. Acta ista Gregorius compilarat ac digesserat, ideoque ad eorum fidam lectionem nemo erat aptior. Quis refutationem composuerit, ignoratur. Est variaz eruditionis plena, ideoque omnino legenda.

ACTIO VII.

In septima Actione, facta tertio idus Octobres, Theodorus Taurianensis in Sicilia Episcopus solemniter legit, ac omnes Romani Pontificis & aliorum Patriarcharum Legati, atque Episcopi subscribere laudatum supra atque explanatum fidei decretum. Additæ sunt variaz acclamationes & Anathematismi, quorum fuit hic finis. Frementi concilio contra venerabiles imagines Anathema. Theodosio falsi nominis Episcopo Ephesino Anathema. Sisinnio cognomento Pastilla Anathema. Basilio, qui obscena pronuntiatione Tricacubus appellatus est, Anathema. Anastasio, Constantino, & Niceta, qui per successionem Throno Constantinopolitano præfecerunt, ac si novo Ario, Nestorio, & Dioscoro, Anathema. Joanni Nicomedia, & Constantino Nacoliæ Hæresiarcho Anathema. Ad nihilum deduxerunt imaginem Domini & Sanctorum ejus: Ad nihilum deduxit eos Dominus. Si quis quemquam hæresicos Christianos accusantis, vel in eam vitam suam transigentium defendit, Anathema. Si quis Christum Deum circumscriptum secundum humanitatem non constitetur, Anathema. Si quis Evangelicas narrationes titulis picturisque factas non admittit, Anathema. Si quis non osculatur has, tamquam in nomine Domini & Sanctorum ejus factas, Anathema. Si quis omnem traditionem Ecclesiasticam, sive scriptam, sive non scriptam, irritam facit, Anathema. Germani orthodoxi aeterna memoria. Joannis & Gregorii aeterna memoria. Prædicatorum veritatis aeterna memoria. Trinitas hos tres glorificavit, quorum disputationem sequi mereamur miseracionibus & gratia primi & magni Pontificis Christi Dei nostri: Intercedente intermerata Domina nostra sancta Dei genitrice, & omnibus Sanctis ejus, fiat, amen.

Joannes ille est Sanctus Joannes Damascenus: à Saracenis per Leonem Mauro incitatus passus mille injurias; laudatum verò Gregorium quidam existimant esse Gregorium secundum Pontificem Romanum, ab eodem Leone crudeliter vexatum. At verius est pro Gregorii legendum esse Georgii, ac intelligendum Georgium Cyprium, cujus pro sacris imaginibus zelum, constantiam, passiones nervoso compendio describit ac prædicat orthodoxa Cayphaici concilii Refutatio. Ait fuisse à puero monachum: An Episcopus fuerit, ignoro. Forsan est Antiochiæ in Pisdia Episcopus Metropolitanæ, de quo Gregorius Menologium à Basilio Augusto correctum: Postquam diaboli consilio fuit Iconomachorum hæresis exorta, &

Ap. il. 18.

omnes Episcopi juberentur ab Imperatore Constantinopolim petere, venit & ipse Georgius, & cum sanctarum imaginum adorationem cogere negare, nec assentiret, fuit in exilium missus.

Acclamationes has & Anathematismos sancta Synodus opposuit impiis hisce Cayphaici Concilii acclamationibus & Anathematismis. Eterna memoria Constantiniano Copronymo, & ejus filio Leoni Chazareno. Vos luminaria orthodoxie estis. Omnem idololatriam vos exterminastis. Magistros erroris vos publicastis. Germani, Georgii, & Manzur, mala opinionis virorum, sensum vos dissolvistis. Germano duplici sensu, & ligni adoratori Anathema. Georgio consentaneo ejus, & falsario paternorum magistrorum, Anathema. Manzur nequam nominis, & similia Saracenis sententi Anathema. Imaginum servitori, & falsa scribenti Manzur Anathema. Contumelioso in Christum, & imperii insidiatori Manzur Anathema. Impietatis Doctori, & malo Divina Scriptura interpreti Manzur Anathema. Trinitas tres istos deposuit. Quis non horreat tantam in Episcopis mentis cecitatem? Merito dixit penitens Gregorius Neo-Cæsareensis: Obscuratum fuit inspiens cor nostrum. Porrò Manzur est vox Syriaca, significans Redemptum, ac ipsam fuisse gentilitium Sancti Joannis Damasceni cognomen testatur Theophanes: Eum Constantinus Copronymus vocatur Manzeron, id est, Ecclesie Novatorem, & quotannis Anathemati subdebat. Eum Cayphaica Synodus imitatur. Quod ille inter Saracenos degens sacras imagines liberè defenderet, & Ecclesiastica dogmata ad laicos Principes non spectare palam clamaret, vocatur imperii insidiator, & adversus Romanum imperium eadem sentiens cum Saracenis.

Exinde omnia sua Acta Augustis Principibus ac Adriano Pontifici retulit sancta Synodus, sex priores generales Synodos amplissimè confirmans ac profitens, adjungensque in litteris ad Papam: Ex quibus, utique Ecclesiasticis traditionibus per sex generales Synodos probatis, etiam imaginum factio est, quas honoranter adoramus & salutamus. Speciales ex nomine suo litteras addidit, stabilem sui Episcopatus confirmationem supplicans, Sanctus Tharastus, quarum est finis: Orthodoxi & fortissimi Imperatores nostri in omni loco venerabiles imagines crexerunt, tam scilicet in celeberrimis templis, quam in Regalibus palatiis. A Principibus itaque discedendi licentiam, à Romano Episcopo Actorum suorum examen, probationem, ac firmitatem Synodus rogavit.

Quando & quomodo sint editi Canones, ignoramus. Apostolicos Legatos fuisse quibusdam cooperatos, liquet ex Canone nono, per ipsos, ut supra ostensum, expositulato. Quod item profanum universalis Episcopi nomen ab Episcopo Constantinopolitano deponendum, & patrimonia ac raptas Dioceses Romanæ Ecclesie restituendas urserint, & exauditi non fuerint iidem Legati, testatur Adrianus Pontifex in Responso ad dubia Francorum. Et in hoc, inquit, offenditur, quia Græci in uno capitulo ab errore reversi, ex aliis duobus in eodem manant errore. Si enim ubique Christianorum Ecclesie intactas

suas possident dioceses, quanto amplius Sancta Catholica & Apostolica Romana Ecclesia suas dioceses immò & patrimonia, pro luminarium concinnatione atque alimonis pauperum, irrefragabili jure & tenere & possidere modis omnibus debet? Sed de diocesi sanctæ nostræ Romanæ Ecclesie, seu de patrimonio iterum increpantes commonemus Constantinum Augustum, ut si voluerit ea restituere, hereticum eum pro hujusmodi erroris perseverantia esse decernamus. Plus enim cupimus salutem animarum, & rectæ fidei stabilitatem conservare, quam hujusmodi habitum mundi possidere. At neque Pontifex fuit exauditus.

ACTIO VIII.

Octava Actio decimo calendas Novembres facta est Constantinopoli in palatio Magnaura. Etenim Apostolicus Legatus ac omnes Episcopi ad Regiam urbem evocaverunt Augusti Principes, singula Nicææ Acta ex ipso illorum ore volentes audire. Erecta est, inquit Ignatius Metropolitanus Nicænus, cathedra ipsorum Imperatorum, & totius à Deo electæ Synodi in Magnauræ insigni sede. Irenem Augustam cum filio Constantino præfedis, ac illis ab Epiphano Catanensis Ecclesie Diacono, ac Thomæ Calaritani Metropolitanæ Vicario ac Legato, ex more dictum fuisse sermonem Prophoneticum, testantur Acta synodalia. Et hinc Francorum Episcopi sunt calumniati Synodum: Quia mulier non debet in Synodo docere, sicut Irene in ista fecisse legitur. Respondet verò Adrianus Pontifex etiam Chalcedonenſi Synodo Pulcheriam Augustam adfuisse: Nequaquam ad docendum, sed, uti præfens Synodus assidue dicit de magnificentissimis iudicibus, ad audiendum. Vox, Præsedet, non est nisi vacuum vocabulum Augusti honoris. Et hæc octava Actio non est propriè synodalis, nec vera Synodi pars: Et Græci & Latini solas septem Actiones agnoscunt, & illi finem Synodi ad diem duodecimam Octobris colunt, uti liquet ex Menologio per Basilium Augustum restituto. Pergit Ignatius Nicænus de Constantino ac Irene: Penna & manu Imperatoria Nicææ Acta comprobant & confirmant, & non vilibus donis Synodum persecuti, unumquemque mittunt in suam civitatem, & ad greges rationis participes.

Addit Patriarchalium sedium Legatos aliquo tempore hæsisse Constantinopoli, quorum consiliis & assistentia fultus Sanctus Tharastus coepit Episcopus & Clericos Iconoclastas, etiam in hæresi per simoniam ordinaros, ad penitentiam pellicere, in communionem & gradum recipere, atque ita plenè restaurare Ecclesie pacem. Et hac clementia offensus Sabbas Studiani monasterii Hegumenus sese ab illius communionem subtraxit, & non modicis denuò turbis Regiam urbem movit, nimiam illam in homines impios contra Canones indulgentiam adfirmans. Ap. il. 18.

licæ Romanorum Sedi nullo modo placere. Nec tantum colludere Simoniacis, sed & esse complex à multis est Tharatus existimatus. Hinc se expurgaturus, insignia, per Ignatium Nicænum laudata, in simoniacos Edicta promulgavit. Verum hæc non spectant ad Acta synodalia.

CAPUT XIII.

Exponitur exordium ac successus questionis de titulo, Episcopus universalis.

Titulum hunc fuisse ab Anatolio Constantino Episcopo usurpatum scribit in famosa adversus nepotem Hincmarum Laudunensem Episcopum Hincmarus Metropolita Remensis. Profani vocabuli presumpcio, rapina scilicet abitudinis, qualiter repulsa sit à beato Leone, una cum arrogantia appellationis indebitæ à Constantiano Episcopo usurpata, suo loco invenies. At certum est labi. Anatolius enim secundum in Ecclesia locum ex tertio Constantinopolitano, & Patriarchalem in tres autocephalas dioceses potestatem ex vigesimo octavo Chalcedonensi Canone ambiit: Quod etiam profanum universalis Episcopi vocabulum ambierit, nullo authentico testimonio possit ostendi.

Attamen ipsum omnino abominatus est Sanctus Pontifex Leo Magnus. Etenim in Chalcedonensi Concilio Theodorus & Ischyrius, Ecclesie Alexandrinæ Diaconi, etiam Sophronius civis Alexandrinus, in exhibitis adversus Episcopum suum Dioscorum libellis, eum vocant universalem Archi-Episcopum & Patriarcham. Sanctus Pachasius Lilybetanus in Sicilia, & Lucentius in Apulia Esculanus Episcopus, Sedis Apostolicæ Legati, vocant Apostolicum universalis Ecclesie Papam. Verum in litteris ad Mauritium Augustum, ad Eulogium Alexandrinum & Anastasium Patriarcham Antiochenum, & ad Joannem Patriarcham Constantinopolitanum, addit Sanctus Gregorius: Absit à cordibus Christianorum nomen illud blasphemie, in quo omnium Sacerdotum honor admittitur, dum ab uno sibi demeretur arrogatur. Certè pro beati Petri Apostolorum Principis honore, per venerandam Chalcedonensem Synodum omnino Pontifici oblatum est. Sed nullus eorum unquam hoc singularitatis nomen adsumpsit, nec uti consensit, nec dum privatum aliquid daretur uni, honore debito Sacerdotes privarentur universi. Quid est ergo, quod nos hujus nominis gloriam & oblatam non quarimus, & alter sibi hanc arripere etiam non oblatam presumpsit? Si unus Patriarcha UNIVERSALIS dicitur, Patriarcharum nomen æquiter derogatur.

Superbe isto vocabulo omnes sub cælo Episcopos in ordinem redigi & degradari, unicumque

induci Episcopum, Pontifex affidè urget, addens etiam Sanctum Petrum nunquam fuisse dictum universalem Apostolum, sed solum Christum Dominum esse Episcopum universalem. Causam dat Sanctus Cyprianus in litteris ad Sanctum Cornelium Papam: Singulis Pastoribus portio gregis adscripta est, quam regat unusquisque Episcopus & gubernet, rationem sui actus Domino redditurus. Loquitur ex Apostolico Paulo apud Sanctum Lucam in Actis hortante Episcopos Asiaticos: Attendite universo gregi, in quo vas Spiritus Sanctus posuit Episcopus regere Ecclesiam Dei. Romanum Pontificem esse Episcopum Episcoporum, & omnes ab illo, ut à sole radios, pendere norat, & palàm docet laudatus Cyprianus, ideoque ejus Primatum nullo pacto inficiatur aut mutilat, sed solummodò stabilitat ab ipso Domino & mandatam sub Papa multitudinem Episcoporum.

Et hinc omnis etiam post Synodum Chalcedonensem Ecclesia non desit Romanum Pontificem appellare Episcopum & Patriarcham universalem. Etenim secundæ Syriæ Archimandritæ & monachi Hormisdam Pontificem intulit universæ terræ orbis Patriarcham. Pamejus nobilis Constantinopolitanus Archi-Episcopus Ecclesie universalis. Joannes Nicopolitanus Episcopus, veteris Epiri Metropolita, Patrem Patrum ac Principem omnium Episcoporum. Eundem titulum Sancto Gelasio primo etiam Dardaniæ Episcopi adscribunt. Regiæ civitatis & dioceseos Hierosolymitanæ Archi-Mandritæ & monachi, in libellis apud Constantinopolitanam sub Menna Patriarcha Synodum exstantibus, Agapetum Pontificem vocant universalem Patriarcham.

Eodem tempore cæperunt Græci Episcopo Constantinopolitano, trium vastissimarum autocephalarum dioceseon inavatori, per istum ipsum titulum adulari. Etenim in dicta Synodo ac Justiniani Augusti legibus frequenter habes ita honoratos Joannem secundum, Epiphanium, ac Mennam Patriarchas. Quin immò secundæ Syriæ Episcopi, ad Antiochenum Patriarchatum spectantes, dictum Joannem vocant Patrum Patrem, Archi-Episcopum, ac universalem Patriarcham. Tandem Joannes quartus, cognomento Jejunator, profanum nomen non solummodò admittit, sed & sedi suæ debitum ac perpetuò adscribendum synodaliter decrevit. Cognomen adscribit ad Eusebium Theffalonicensem & alios Illyrici Metropolitæ Sanctus Gregorius Magnus, Fraternitas vestra Joannem quondam Constantinopolitanæ civitatis Antistitem contra Deum, contra pacem Ecclesie, in omnium despectu & injuria Sacerdotum, modestiæ & mensuræ suæ terminos excessisse, & illicitè in Synodo superbum ac pestiferum, CECUMENICUM, hoc est, UNIVERSALIS sui vocabulum usurpasse. Quod beate recordationis Pelagius secundus Decessor noster agnosens, omnia gesta ejusdem Synodi, præter illa quæ illic de causa venerandæ memoriæ Gregorii Episcopi Antiocheni sunt habita, validè omnino districtione cassavit, districtionem illam increpatione corripiens, ut se à novo & temerario superstitionis nomine cohiberet. Adhuc ut suum Diaconum, nisi tantum nefas emendat

1.6. c.7. ut, procedere prohiberet. De Gregorio Antiocheno Episcopo Acta synodalia exponit Evagrius Epiphaniensis. Joannes fuerat abusus ista Synodo, cujus partem cassans Pelagii secundi Epistola etiamnum extat.

1.4. Epist. 83. Pergit Sanctus Gregorius in litteris ad Joannem, profani nominis adsumptorem. Scio, quia hæc vestra Sanctitati ab illis oriuntur, qui vobis deceptiosa familiaritate deserviunt: Contra quos peto, ut vestra Fraternitas solerter invigilet, nec se eorum verbis fallendum præbeat. Tantò enim majores hostes credendi sunt, quantò magis laudibus adulantur. Et in litteris ad Sabinianum suum Diaconum, ac in Regia civitate Apocrifarium.

Epist. 39. Ad hoc usque Joannes pervenit, ut litteras huc transmitteret, in quibus se penè per omnem versum, CECUMENICUM PATRIARCHAM nominaret. A nepote, juvene insolentissimo, regente omnem Patriarchatum, fuit Joannes ad has temeritates circumscriptus.

Quæstio est, An ambierit esse primus totius Ecclesie Episcopus & dominatum habere etiam in Ecclesia Romanæ? Pro parte affirmativa facit Edictum Phocæ Augusti, de quo in vita Bonifacii tertii Pontificis Anastasius Bibliothecarius. Bonifacius obtinuit apud Phocam Principem, ut Sedes Apostolica caput esset omnium Ecclesiarum, id est, Ecclesia Romana, quia Ecclesia Constantinopolitana primam se omnium Ecclesiarum scribebat. Joannis & Cyriaci successoris ejus superbiam Mauritius Augustus potenter foverat, ideoque ejus successori Phocæ per Diaconum legatum mox supplicavit Gregorius barbaros Longobardorum gladios Romæ, Constantinopoli superbos Episcoporum animos frenari. Quod morte impediende non potuit ipse, proximus post Sabinianum successore Bonifacius à Principe impetravit: Atque ita liquet, quod Joannes Jejunator sese in Papam, se universæ sub cælo Ecclesie Primatem sit conatus sublimare. Hinc de illo ad Mauritium Augustum scribit laudatus Gregorius: Honori quoque imperii vestri, quod utique totius mundi universale non est, se per privatum vocabulum particularis Ecclesie Episcopus superponit. Frequenter ait illum, qui universam sibi velit subjugare Ecclesiam, esse Luciferò similem aut Anti-Christo. Et in litteris ad Constantinam Augustam: Etsi peccata Gregorii tanta sint, ut pati talia debeat, Petri tamen Apostoli peccata nulla sunt, ut vestris temporibus pati ista mereatur. Lucidè adfirmare videtur Joannem in Sancti Petri Primatum ac Papalia privilegia involasse. Quod vox, universalis Episcopus, temeritatem istam omnino involvat, lucet ex ipsis syllabis, & supra audivimus ex dogmaticis Adriani Pontificis litteris ad Constantinum Augustum ac matrem ejus Irenem.

1.7. indic. 2. Ep. 64. Respondeo tamen Joannem Episcopum eò usque non superbuisse. Tradit id ipse Sanctus Gregorius in litteris ad Joannem Episcopum Syracusanum. Constantinopolitanam Ecclesiam quis dubitet Sedi Apostolicæ esse subiectam? Quod & pissimus Dominus Imperator, & frater Eusebius, legendum est, Cyriacus, ejusdem civitatis Episcopus, L.5. Ep.14. adhuc profertur. Et in litteris ad Marinianum

Ravennæ Metropolitanam. Numquid non ipse nostis quia causa, quæ à Joanne Presbytero contra Joannem Constantinopolitanum fratrem & Coepiscopum nostrum orta est, & secundum Canones ad Sedem Apostolicam recurrit, nostra est sententia definita? Si ergo de illa civitate, ubi est Princeps, ad nostram causa cognitionem deducta est, quantò magis negotium, quod contra vos, hic est veritate cognita terminandum? A Græcorum Imperatorum Exarchis inflati Ravennates Episcopi incipiebant Autocephalam ambire, atque ita dicere suas sententias esse inappellabiles, neque Romam posse per provocationem devolvi. Autocephalus namque Episcopus gaudet jure Patriarchæ, cujus sententias concuti vetant leges Principis Justiniani. Reponit Gregorius, & verè, esse verba stultorum. Etenim Patriarcharum sententia intra solam eorum diocesim fuit irrefragabilis: Ad Romanum Episcopum, non ut Patriarcham, sed ut totius Ecclesie Papam, semper potuere deduci, & ita etiamnum à Joanne Patriarcha Constantinopolitano servari laudatus Pontifex exemplis ostendit. Et reverà Romanas appellaciones plenissimè suæ libertati reliquit Joannes, vacuum dumtaxat titulum ambiens, nequaquam universæ Ecclesie Primatum.

Et illius & Successorum mentem exponit in præsentis Synodi ad Joannem octavum Pontificem præfatione Anastasius Bibliothecarius. In eo sanè, quod frequenter in hac Synodo Græci UNIVERSALEM suum Patriarcham inconvenienter appellant, Apostolatus vester adulationi veniam det, sæpè Prælati suis non sine reprehensione placere studentium. Verum cum apud Constantinopolim positus frequenter Græcos super hoc vocabulo reprehenderem, & fastus vel arrogantia redarguerem, assererent quod non idèd CECUMENICUM, quem multi UNIVERSALEM interpretati sunt, dicerent Patriarcham, quod universi orbis teneat Præfulentem, sed quod cuidam parti præsit orbis, quæ à Christianis inhabitatur. Nam quod CECUMENICUM vocant, à Latinis non solum orbis, à cujus universalitate UNIVERSALIS appellatur; verum etiam habitatio vel locus habitabilis appellatur. Eodem sensu omnes quinque Patriarchas vocat

Threnos Catholicos Georgius Cedrenus. Item Armeniorum Patriarcha vocatur passim Catholicus, atque ita vocat etiam Otto Episcopus Frisingensis. Iberorum Primatem vocat universalem Archi-Episcopum in Florentini Concilii historia Sylvester Sguropulus. Est antiqua vocis significatio. Etenim Perfidis Episcopum, quod omnibus istic præsit Episcopis & Ecclesiis, pridem suo tempore fuisse vocatum Catholicum, adfirmat in libris de Persico Justiniani Augusti bello Procopius Rhetor Cæsarensis. Et Rationalem Catholicum & Catholicianos, id est, generalem Principis in aliqua diocesi aut provincia Procuratorem, Thesaurarium aut Receptorem hodie dictum, & subditos illi officiales, laudant antiquissimæ Leges Romanæ.

Et hinc Joannis Jejunatoris ambitum factis suis, & quidem iteratis, iustionibus non solummodò adjuvit Mauritius Augustus, sed & indignabundus indiscretum dixit & scriptum Sanctum Gregorium,

Epist. 33. E. 17.

Acta 3.4. 16. L.14. Epist. 32. Epist. 36.

Epist. 55.

Cap. 16.

Post Epist. 22. Relat. 2.

Post Epist. 40. Relat. 10.

Epist. 2.

Act. 5.

L. 7. in dict. 2. Epist. 79.

F. 381.

L.7. c.32.

L.2.c.18.

L.6. Epist. Gregorium, qui pro frivolo nomine discordiarum scandala inter Ecclesias seminaret. Quin & Joanni favit Sanctus Anastasius Patriarcha Antiochenus, dicens hanc non esse causam, ex qua Pontifex suae mansuetudinis & prudentiae immemor & Principem offenderet, & omnes ubique Episcopos inquietaret. Ex Orientalibus Patriarchis unus Pontificem jvit Sanctus Eulogius Alexandrinus, laudatus ab ipso in hæc verba: Omnipotenti Deo gratias agimus, quia adhuc arcæ Dei tabulae insunt testati. Istud, inquam, vocabulum Sanctus Gregorius est hostilissimè persecutus.

Dixit superbum, pompaticum, profanum, Luciferi & Anti-Christi æmulum & præcursorium, seditiosum, scandalosum, Evangelio adversum, damnatum à sacris Canonibus, omnino in tota Ecclesia Episcoporum ac Episcopatum eversum, Divinis Sancti Petri ac ejus Apostolicæ Cathedræ privilegiis injuriosissimè adversum. Nec solum Joannem Patriarcham, sed & ejus successorem Cyriacum est infectatus, suum Diaconum Apocryfarium cum illo ad sacra Missarum solennia procedere vetans, & hunc cogitans ab Episcopatus confirmatione suspendere. Quin & in ambos durè vindicare paratum, ac in impiam istam vanitatem pugnare usque ad mortem, sola Ecclesiarum pax est dispensatoriè morata. Adversum memoratas Principis jussiones scripsit ad Sabinianum, Diaconum suum atque Apocryfarium.

Postquam per Græcos Imperatores defendi ab inimicorum gladiis nullo modo possumus, postquam pro utilitate Reipublicæ argentum, aurum, mancipia, vestes perdidimus, nimis ignominiosum est, ut per eos etiam fidem perdamus. In isto enim scelesto vocabulo consentire, nihil est aliud quam fidem perdere. Pati non potuit à Joanne Patriarcha, affiduis jejuniis & vilibus monachi vestibus profundam humilitatem proficiente, Luciferianam hanc & Anti-Christianam superbiam prodire ac foveri.

Tanti sui rigoris & zeli rationes eloquitur in variis Epistolis. Multos Constantinopolitanæ Ecclesie in hæreses voraginem incidisse novimus Sacerdotes, & non solum hereticos, sed & Hæresarchas factos. Indè quippe eruperant Nestorius, Macedonius, Eudoxius, Eusebius Nicomedienfis, Acacius, Anthimus, & ac eorum sequaces. Et ipsum, Episcopus universalis, nomen erat æquivocum, & totius mundi Papam, & unius dioceseos Patriarcham significare aptum, aptiusque ad primam significationem quam ad secundam. Hinc Joannem dolosè loqui, & licèt non ab ipso, certè à Successoribus ejus posse ad arietandum Romanæ Ecclesie Primatum adfumi vocem metuentes Pelagius secundus Pontifex, ejusque successor Sanctus Gregorius, ut vario titulo impiam & scandalosam damnarent. Eos secuti sunt in dogmaticis ad Synodum præsentem litteris Adrianus primus, & in Bonificii tertii vita Anastasius Bibliothecarius, dicens de Ecclesia Constantinopolitana: Primam se omnium Ecclesiarum scriberebat. Nempe licèt non ex Joannis Tejunatoris intentione, tamen ex nativa vocabuli significatione. Et hinc lucet Lutheranos & Calvinistas, garrientes Romanæ Ecclesie Prima-

tum esse Phocæ Imperatoris donum, imperitissimè hallucinari. Romanam namque Ecclesiam nulla nova donavit Phocas, sed in avitam solummodò dignitatem restituit, aut verius adversum futuras Episcoporum Constantinopolitanorum præsumptiones munivit.

Titulum istum fedi suæ à Concilio Chalcedonensi oblatum uti non probavit Sanctus Leo Magnus; ita neque in ipsa damnavit. Primus damnavit seu circumscriptit Sanctus Gregorius Magnus in litteris ad Sanctum Eulogium Patriarcham Alexandrinum. *Invenio vestram Beatitudinem hoc ipsum, quod memorie vestre intuli, non perfecte retinere voluisse. Nam dixi nec mihi vos, nec cuiquam alteri tale nomen adscribere debere, & ecce in præfatione Epistolæ, quam ad metysum, qui prohibui, direxistis, superba appellatio verbum, UNIVERSALEM me PAPAM dicentes, imprimere curastis, quod peto dulcissima mihi Sanctitas vestra ultra non faciat: Quia vobis subtrahitur, quod alteri plus, quam ratio exigit, præbetur. Ego enim à vobis quæro prosperari, sed moribus. Nec honorem esse deputo, in quo fratres meos honorem suum perdere cognosco. Meus namque honor est universalis Ecclesia: Meus honor est fratrum mecum solidus vigor. Tunc ego verè honoratus sum, cum singulis quibusque honor debitus non negatur. Si enim me UNIVERSALEM PAPAM Sanctitas vestra dicit, negat se hoc esse quod me dicit universum. Sed abstinet hoc. Recedant verba, quæ vanitatem inflant, & vulnerant charitatem.* Addit in ejus vita Joannes Diaconus. Gregorius mox ut summum Pontificum Romanæ urbis sortitus est, supersticiosum UNIVERSALIS vocabulum, quod Joannes Constantinopolitanus Episcopus superstitione usurpabat, sub districtissima interminationis sententia refutavit, & primus omnium in principio Episcoporum suarum SERVUM SERVORUM DEI scribi satis humiliter desinuit, cunctisque suis Successoribus documentum humilitatis reliquit.

Attamen legem istam non recepit Ecclesia: Romanum Episcopum non desit isto titulo honorare. Etenim nescio quis fidelis Constantinopolitanus in fidissimis ad Occidentalem Ecclesiam litteris Martinum primum Pontificem, cujus describit passiones, vocat Sacerdotum Principem & Apostolicum universalem Papam. Maurus Ravennæ Archi-Episcopus in litteris à Lateranensi contra Monothelitas Synodo lectis appellat totius orbis Apostolicum ac universalem Pontificem. Ibidem Theodorum Pontificem Sergii Patriarcha Constantinopolitanus dicit Patrem Patrum, Archi-Episcopum, & Papam universalem. Eodem titulo Leonem secundum ac Joannem quintum Constantinianus Pogonatus, ac ejus filius & successores Justinianus secundus honorarunt. Exstant litteræ post Synodum sextam.

Etiam Constantinopolitani Episcopi, rapinis semper adjueti, vanitatis vocabulum non deponere. Liquet ex variis Epistolis adversum Cyriacum Joannis successorem. Quod item dictus Sergius ac ejus successor Pyrrhus sese Universales scripserint liquet ex laudata Synodo Lateranensi. Scripserunt in sensu vero & tolerabili, superius adducto ex Anastasio Bibliothecario præfante Synodum

modum præsentem. Huc usque enim nullus Constantinopolitanus Episcopus Romanum Primatum arietavit cum Eusebianis aut Acacianis; longè minus negare præsumpsit. Et hinc Adrianus primus, & alii Romani Pontifices, licèt gravissimè improbarent, dispensatorio tamen pacis amore superbum in illis vocabulum dissimularunt.

Nihilominus non vanè ab isto vocabulo timuit Gregorius Magnus. Etenim de Photio Ecclesie Constantinopolitanæ invasore adultero scribit ad Ecclesie Gallicanæ Episcopos Sanctus Pontifex Nicolaus primus. *Gloriantur Photiani atque perhibent, quando de Romana urbe Imperatores Constantinopolim sunt translati, tunc & Primatum Romanæ sedis ad Constantinopolitanam Ecclesiam transmississe, & cum dignitatibus Regiis etiam Ecclesie Romanæ privilegia translata fuisse, ita ut ejusdem invasore Ecclesie Photius etiam ipse se in scriptis suis ARCHIEPISCOPUM ATQUE UNIVERSALEM PATRIARCHAM appellet.* Eadem rebellionem ac hæresim fuisse à Michaele Cerulario Patriarcha instauratam testatur Sancti Leonis noni Pontificis ad Constantinum Monomachum Imperatorem Legatus, Cardinalis Humbertus. Et ipse laudatus Pontifex in litteris ad eundem Michaelen. *Nova ambitione Alexandrinum & Antiochenum Patriarchas, antiquis sue dignitatis privilegiis privare contendens, contra omnes fas & jus tuo dominio subjugare conaris. Utique pro profanum dominum subjugare conaris. Qualis & quam detestabilis, atque lamentabilis est illa sacrilega usurpatio, qua te UNIVERSALEM PATRIARCHAM jactas ubique & scripto & verbo, cum omnis Dei amicus hujusmodi hætenus horruerit honorari vocabulo?*

Prosequitur de Romana Ecclesia. *Quis post Christum convenientius posset insigniri hoc vocabulo, quam qui dicitur Divina voce, TU ES PETRUS, ET SUPER HANC PETRAM ÆDIFICABO ECCLESIAM MEAM? Verumtamen quia ille non invenitur UNIVERSALIS APOSTOLUS dictus, quamvis Princeps Apostolorum sit constitutus, nullus Successorum ejus tam prodigioso pronomine consensit appellari penitus, licèt magno Leoni Prædecessori nostro & Successoribus ipsius hoc sancta decreverit Synodus Chalcedonensis. Ex Pelagio secundo & Gregorio Magno nomen istud variè notat, & damnat. Nihilominus non ita dudum post Sanctus Pontifex Gregorius septimus suo constituto indidit hunc arciculum: *Quod solus Romanus Pontifex jure dicatur UNIVERSALIS.* Et exindè Romani Pontifices humilitatis titulo per Sanctum Gregorium Magnum inducè ceperunt addere & hunc, *Episcopus Ecclesie Catholicae*, id est, *universalis.**

Decreti ac novitatis causam habemus à Glabro Rudolfo. *Circa annum Domini millesimum vigesimum quartum Constantinopolitanus Præsul Eustatius cum suo Principe Bassio secundo, alique nonnulli Græcorum consilium inire, quatenus cum consensu Romani Pontificis liceret Ecclesiam Constantinopolitanam in suo orbe, sicut Roma in universo, UNIVERSALEM dici & haberi. Qui statim mi-*

*serunt qui deserrent multa ac diversa donorum Xenia, tam Pontifici, quam cæteris quos sua parti favere conspicerent. Ab intrusis tunc, adeoque miserabilibus Pontificibus, nempe Joanne, decimo nono, Benedicti octavi successore & germano fratre, tenebatur Romana Ecclesia, ideòque irreligiosis nimium terminis addit præfatus Glaber: *Mox ut videre Romani Græcorum sibi deservi fulgidæ opes, versum est cor illorum ad fraudulentæ diverticula, peritentantes an forte clanculò concedere quiverant quod petebatur. Verùm Guilielmus Cluniacensis Abbas doctus & sanctus per validas litteras intercessit, atque ita Græcorum confusata undique tumida præsumptio conquævit. Eustatio Patriarchæ post medium Alexium successit pessimus Michael Cerularius, cujus in Romanam Ecclesiam temeritates retuli hinc indè, & nemo Ecclesiasticarum rerum peritus ignorat. Ejus item successores in profanum Episcopi universalis nomen non desierunt adhiñere. Hinc igitur Hildebrandus monachus, Apostolico animo pro Dei domo plenus, ex didorum Cluniacensium Priore Sanctus Gregorius Papa septimus, Constantinopolitanum ambitum volens radicibus evulsim ac omni repullandi spe privatim, edidit laudatum Decretum.**

Ejus sensum in litteris ad Joannem Patriarcham Constantinopolitanum, qui Romanam Ecclesiam & unam & universalem à Latinis quasi contradictoriè dici ridebat, edicit Innocentius tertius. *Inquisitioni tuæ taliter respondemus, quod Ecclesia duabus de causis UNIVERSALIS vocatur. Dicitur universalis Ecclesia illa una, quæ de universis constat Ecclesiis, quæ græco vocabulo Catholica nominatur. Et secundum hanc acceptionem vocabuli Ecclesia Romana non est universalis Ecclesia, sed est pars universalis Ecclesie, prima videlicet & præcipua, veluti caput in corpore: Quoniam in ea plenitudo potestatis existit, ad cæteras autem pars aliqua plenitudinis derivatur. Et dicitur universalis Ecclesia illa una, quæ sub se continet Ecclesias universas. Et secundum hanc nominis rationem Romana tantum Ecclesia universalis nuncupatur, quoniam ipsa sola singularis privilegio dignitatis est cæteris prælata. Romanus itaque Episcopus est & dicitur universalis, non quia omnium Ecclesiarum proprius seu immediatus Episcopus sit, sed quia est Pater Patrum, Princeps Sacerdotum, ac Episcopus omnium Episcoporum.*

Et hinc meritò adversum Francorum Episcopos, à quibus non Pater & Papa, sed Frater & Papa appellatus fuerat, scribit in litteris apud Agobardum Lugdunensem Archi-Episcopum exstantibus Pontifex Gregorius quartus: *Romano Pontifici scribentes, contrarius cum in præfatione nominibus appellastis, FRATREM videlicet & PAPAM, dum congruentius esses solam et paternam reverentiam exhibere. Nescio quis Synopseon auctor Francus Agobardum Pontifici faventem notat: Veri Galli recalcitrant, citant Agobardum, recusat. Habent conventum adversus ipsius contumaciam pro confirmanda Gallicana libertate. Anæquos Francos quis ignoret fuisse Romanæ Ecclesie devotissimos? Scribit enim eorum Apostolus, Sanctus Bonifacius Episcopus & Martyr Moguntinus.*

Grat. Dict. 40. c. 6. *Tanta reverentia apicem Apostolicæ Sedis omnes suspiciunt, ut nonnullam sanctorum Canonum disciplinam, & antiquam Christianæ religionis institutionem magis ab ore Præcessoris ejus, quam à sacris paginis & Paternis traditionibus expectant. Illius velle, illius nolle tantum explorant, ut ad ejus arbitrium suam conversationem & ipsi remittant aut intendant. Hocce parentes nostros inter veros Francos habere, & ab eorum pietate devios ad spurios proscribere numquam cessabo. Sorbonicæ scholæ Magistris, magnam nobis Patrum Bibliothecam vulgantibus, summas debemus & agimus gratias; at illi scabiosa scholia aut synopses, pessimum Eusebianæ factionis aut Marci Antonii de Dominis venenum redolentia, intrudi, ac sub dolo Gallicanæ libertatis melle propinari legentibus, non possumus non deplorare.*

Ex quibus omnibus vides vocem, *Universalis Episcopus*, in vario apud Græcos fuisse statum. Joannes Jejunator ac ejus usque ad impium Photium Successores usurpare in sensu tolerabili, sed suspecto ac periculoso, Photius ac Michael Cerularius in sensu hæretico, Eustatius ad primum sensum rediit, quem licet quidam, Anastasium Bibliothecarium imitati, tolerandum suaderent, Guilielmus Cluniacensium Abbas Joanni decimonono damnandum persuasit, ac tandem ipsam vocem, omnem ejus spem Græcis perpetuò adimens, Gregorius septimus sedi suæ privatè adscripsit. Hinc Græci verterunt vela, & Joannes Patriarcha etiam in Romanis Pontificibus damnare cepit titulum, atque ita Innocentium tertium coegit ad illius explanationem.

CAPUT XIV.

Elucidatur præsentis Synodi confirmatio & auctoritas.

Præsentis Synodi de fide decretum fuisse à se confirmatum disertè adfirmat in Responso ad dubia Francorum Pontifex Adrianus primus. Quod ipsum assidue Successores ejus attestantur. Quod Leo quartus præsentem Synodum, ut plene irrefragabilem & authenticam, aliis sex generalibus appingi in Ecclesia Vaticana curavit, asserit in Benedicti tertii vita Anastasius Bibliothecarius. Edicte causam in ejus ad Joannem octavum præfatione. *Quæ super venerabilium imaginum adoratione præsentis Synodus docet, hæc & Apostolica Sedes vestra, sicut nonnulla scripta innunt, antiquitus tenuit, & universalis Ecclesia semper venerata est, & hæcenus veneratur: Quibusdam dumtaxat Gallorum exceptis, quibus utique horum utilitas necdum est revelata.*

Pergit Adrianus Pontifex in laudato Responso. *Nos adhuc præ eadem Synodo nullum Responsum hæcenus Græcorum Imperatori reddidimus. Ad-*

jungit causam, agens de ablatis Romanæ Ecclesiæ patrimonii & diocæsiibus: *Quæ tunc abstulerunt, quando sacras imagines deposuerunt, & nec Responsum quodlibet exinde dederunt. Hac ergo de causa, ac item ob non relictum Episcopi universalis nomen indignatus Adrianus quidem confirmavit Synodi fidem & restitutas sanctorum imagines, at tamen Apostolicis litteris noluit Principes honorare.*

Hinc etiam Canones non confirmavit. Et sane illis ineffe nexos confirmatione indignos est in scholiis ostensum. Addit in laudata præfatione Anastasius Bibliothecarius: *Notandum est quædam in hac Synodo ex Apostolorum, & sextæ universalis, id est, Trullanæ Synodi Canonibus & sententiis inveniri, quæ penes nos interpretata nec habentur, nec admittuntur. Quapropter nec singulas etiam hujus Synodi Aetiones, nec quasvis istic Episcoporum interlocutiones, aut sententias, sed commune dumtaxat fidei Decretum Romana Ecclesia confirmavit. Ex Canonibus Trullanis adductus in dictis interlocutionibus fuit solus octagesimus secundus de pictura Christi Domini in forma Agni: Atque ita illum, licet suis ad Sanctum Tharasium litteris interseruerit, nullo tamen modo Adrianus Pontifex probavit aut confirmavit. Sola ejus utili parte, ut ad hominem argumento, fuit usus.*

Pergit Anastasius. *De Apostolorum Canonibus liquidò novimus, quoniam his quidam facile non præbuere consensum. Sed & Prædecessor vester Beatissimus Papa Stephanus non ex his plus quam quinquaginta recipiendos synodicè promulgavit, licet quædam Constituta Pontificum ex ipsis adsumpta esse videantur. Undè Apostolatu vestro decernente, non solos illos quinquaginta Canones Ecclesia recipit, sed & omnes eorum, utpotè Spiritus Sancti tubarum, quin & omnium omnino probabiliū Patrum, & sanctorum Conciliorum Regulas & institutiones admittit: Illas dumtaxat, quæ nec rectæ fidei nec probis moribus obviant, sed nec sedis Romanæ Decretis ad modicum quid resultant, sed potius adversarios, id est, hæreticos potenter impugnant.*

Pro vocibus, *Sed & omnes eorum*, alia lectio habet, *Sed omnes Romanorum Pontificum*. Et huic in Gregorii septimi adversus Guibertum Anti-Papam Apologia omnino favet Sanctus Anselmus Episcopus Lucensis: *Stephanus quartus, & Joannes septimus, passim octavus, ut ait Anastasius in prologo septimæ Synodi, quinquaginta capitula Apostolorum Canonum in plenissimum auctoritatis robur recipi censuerunt. Stephani quarti Decretum nuper publicavit illustrissimus Lucas Holstenius: Non amplius suscipiantur Apostolorum Canonum præfata per Sanctum Clementem, nisi quinquaginta capitula, quæ suscipit sancta Dei Catholica Romana Ecclesia. Sanctus Anselmus Lucensis asserere videtur istud ipsum à Joanne octavo fuisse statutum: Quod si verum sit, posterior Anastasii lectio est plene genuina.*

Quidquid sit, non solos istos Apostolis adscriptos, sed & quosvis generalium aut provincialium Synodorum, atque sanctorum Patrum, dummodò Romanorum Pontificum decretis non adversos, Canones Joannes octavus firmavit. Rati-

Rationem haurio ex Agobardo Lugdunensium Archi-Episcopo in litteris ad Ludovicum Pium Augustum: *Accedit aliud, quod pia consideratione dignum videtur, de Canonibus scilicet Gallicanis, qui quasi superflui atque inutiles à quibusdam respuuntur, eò quod neoterici Romani eos non commenderint, cum antiqui religiosè eos venerati sint, quoniam venerandi & sancti viri eos ediderunt, quorum vitam & sanctitatem crebra miracula commendaverunt. Francos, Gothos, ac Burgundos Reges, gentiles & barbaros, dudum toleravit Gallia: Eos Sancti & venerandi Episcopi, Patres nostri, patientia & doctrina fecere Romanos & Christianos. Hinc multa illis in Ecclesiasticam libertatem dispensatorio pacis amore & meliorum spe ad tempus indulserunt, ac insuper editis Canonibus firmarunt. Et hi sunt veri natales falsæ libertatis ac veræ servitutis Ecclesiæ Gallicanæ. Eadem tolerantia ob reparandæ, per Regum Merovingiorum ignaviam penitus collapsæ, Christianitatis spem istorum Successores etiam in Pippinum & Carolum Magnum Reges tenuit usi, Romana porrò Ecclesia hanc semper tenuit Propheticam Regulam: *Cum accipero tempus, ego justitias judicabo.* Sub dicto Carolo ad Longobardorum Regnum & Romanum Occidentis imperium gratiosè evecto, ac ejus filio & successore Ludovico accepit tempus istud, ideòque Gallicanos Canones, Ecclesiasticæ libertati ac suorum Pontificum Decretis adversos, cepit palam rodere & damnare. At quidam vetustam sub laica manu servitute existimantes libertatem, Gallicani Episcopi recalcitrarunt, eosque interfuit Agobardus. Quare post multas contentiones discussit omnes Ecclesiarum Canones in Synodo Trecentis Joannes octavus, fecitque quod supra audivimus à Flodoardo & hic ab Anastasio Bibliothecario. Et hinc Sanctus Anselmus Lucensis, Sanctus Petrus Damiani, Sanctus Ivo Carnotensis, alique id genus probatissimi Doctores quibusdam, quos Romanis Regulis videntur non adversos, præsentis Synodi Canonibus, tamquam authenticis, utuntur. Hos imitentur hodierni Franci: Antiquos suos Canones, quibus servilem suam sub laico jugo libertatem asserunt, ostendant à Romanæ Ecclesiæ Constitutis non deviare. Omnes deviantes jam pridem damnavit Trecentis Synodus, per multa sæcula acquievit Gallicana Respublica & Ecclesia, sententia transivit in rem judicatam.*

CAPUT XV.

Adduntur hostes Synodi præsentis.

Præsentis Synodus hostes habuit & Latinos & Græcos. Græcorum unus fuisse existimatur *Christ. Lupi Oper. Tom. III.*

Theodorus Studiani monasterii monachus inscriptis ad Arsenium litteris, eam arguens de excessibus variis, concludensque non esse œcumenicam, sed solummodò localem. Quomodò Chalcedonensem, quod Iban Edessenum, Theodoretum Cyrensem, aliosque à Nestorio leproso aut suspectos Episcopos, Acephali; ita hanc Synodum, quod plures Iconoclastas Episcopos ad suffragium & consensum admisisset, graviter arguit Theodorus. Quin & se viro tanto indigna mendacia adfuit: Adeò ut quidam litteras illas ut ficticias abjiciant, asserantque esse in verum sanctum famosos libellos. Ut ut sit, in litteris ad Petrum Metropolitam Nicænum insigniter se purgat Theodorus, ac Synodum esse germanè œcumenicam solenniter profitetur. Nihilominus adversus illam tumultuari non desierunt pertinaces Iconoclastæ: Quin & Constantini in imperio successores ad denuò damnandas ac eliminandas sacras imagines seduxerunt.

Latini hostes fuere quidam Francorum Episcopi, de quibus in præfatione ad Joannem octavum Pontificem pergit Anastasius Bibliothecarius. *Ajunt quod non sit quodlibet opus manuum hominum adorandum, quasi non sit codex Evangeliorum opus manuum hominum, quem quotidie oculos adorant. Rem omnem in litteris adversus nepotem Hincmarum Laudunensem Episcopum exponit eorum sequax Hincmarus Metropolitæ Remensis. Septima apud Græcos vocata universalis Pseudo-Synodus de imaginibus, quas quidam confringendas, quidam autem adorandas dicebant, neutra verò pars intellectu sano desinens, sine auctoritate Sedis Apostolicæ, non longè ante nostra tempora Constantinopoli est à quampurimis Episcopis habita, & Romam missa, quam etiam Papa Romanus in Franciam direxit. Undè tempore Caroli Magni Imperatoris, jussione Apostolicæ Sedis, generalis est Synodus in Francia, convocante præfato Imperatore, celebrata, & secundum Scripturarum tramitem, traditionemque Majorum, ipsa Græcorum Pseudo-Synodus destructa, & penitus abdicata. De cujus destructione non modicum volumen, quod in Palatio adolescentulus legi, ab eodem Imperatore Romam est per quosdam Episcopos missum. Damnarunt Francorum Episcopi & Cayphaicam, quæ confringendas, & œcumenicam, quæ sacras imagines salutariorè adorandas decreverat, Synodum, & utramque vocarunt Constantinopolitanam, quod altera finita, altera apud Constantinopolim fuisset inchoata. Sacras imagines volvere nec confringendas, nec adorandas, sed ad instruendas nescientium mentes solummodò collocandas in Ecclesiis, juxta Rescripta Sancti Gregorii Magni in litteris ad Secundinum monachum, & ad Serenum Episcopum Massiliensem. Pessimè errat Hincmarus Synodum nostram sine Sedis Apostolicæ auctoritate convenisse aut definisse.*

Eundem de sacris imaginibus errorem edito speciali opusculo secutus est Agobardus Archi-Episcopus Lugdunensium, probans ex Mosaicæ lege, omnem penitus imaginem prohibente, & post adducta sacri textus verba concludit. *In quibus verbis summo perè notandum est, quia opere manuum Dei, Sol & reliqua astra, non sunt adoranda*

randia & colenda, nec in honore Dei; quanto magis opera manuum hominum non sunt adoranda & colenda, nec in honore eorum, quorum similitudines esse dicuntur? Sancti Augustini, omnem creaturam latricæ coli vetantis, plurima testimonia conglomerat, sola historiciæ causa ad recordandum, non ad colendum, definit Christianis licere imagines, longè minùs ab ipsis, quia nec bene possunt facere nec male sperandum auxilium, & adjungit. Nullus antiquorum Catholicorum umquam imagines colendas vel adorandas fortè existimavit. Nunc autem error invalescendo tam perspicuus factus est, ut idololatria vel Antropomorphytarum hæresis propinquum aut simile sit adorare signata, & spem in eis habere. Atque hujus erroris causa, fides de corde ablata est, tota fiducia in rebus visibilibus collocatur. Et interius. Ob ejusmodi evacuandam superstitionem ab orthodoxis Patribus definitum est, Picturas in Ecclesia fieri non debere, ne quod colitur aut adoratur, in parietibus pingatur. Quibusdam in locis basilicas & altaria sine Sanctorum Reliquiis consecrari, & earum loco imagines supponi lamentatur, ac laudans priora Ecclesiæ tempora pergit: Necdùm error emerferat, quo nunc de carbonibus, minioque, vel synopide figuratæ effigies, sanctæ imagines vocantur, & adorandæ predicantur. Nec iterum ad sua fraudulenta latibula recurrat astutia, ut dicat se non imagines Sanctorum adorare, sed Sanctos.

Elucidare conatur errorem. Dicit forsàn aliquis se non putare imagini, quam adorat, inesse aliquid Divinum, sed tantummodò pro honore ejus, cuius effigies est, tali eam veneratione donare. Cui facile responderetur, Quia si imago, quam adorat, Deus non est, nequaquam veneranda est quasi pro honore Sanctorum, quia sibi nequaquam Divinos arroganti honores. Nemo se fallat: Quicumque aliquam picturam vel statuam adorat, non exhibet cultum Deo, non honorat Angelos vel homines sanctos, sed simulacra veneratur. Si enim Sanctorum imagines hi, qui demonum cultum relinquunt, venerari juberentur, putò quod videretur eis non tam idola reliquissè, quam simulacra mutasse. Sacras imagines esse pravas idolorum reliquias probat ex superius adducta auctoritate Eusebii Cæsarensis Episcopi, additque de Constantino Magno prolatis à Sancto Sylvestro Apostolorum imagines adorant: Magis hoc ex consuetudine idololatriæ pestifera fecit, quam ex consideratione verissimæ rationis, quam necdùm cognoverat. Concludit omnes Sanctorum imagines frangendas potius, quam permittendum earum cultum, cum illas fieri non Deus jussit, sed humanus sensus excogitaverit.

Agobarde, quod dicamus à nobis non ipsas imagines, sed in ipsis aut potius coram ipsis adorari representatos Sanctos, non est fraudulentum astutiæ latibulum, sed antiquissimum ac probatissimum universæ sub cælo Ecclesiæ dogma. Sed neque te juvat Sanctus Augustinus: Agit adversum Paganos & Manichæorum in Ecclesiam calumnias, supraque est abundè explanatus. Non item juvat adductus Canon Eliberinus: Firmat antiquam sub Paganorum persecutionibus gentem Ecclesiæ disciplinam, à qua in publicis Basilicis non fuisse admittas Sanctorum imagines est supra assertum ostensum, ac etiam Minutius

Felix lucidissimè adfirmat. Etenim Cæcilio gentili roganti, Cur Christiani nulla habent simulacra, respondet apud ipsum Octavius Christianus: Non habemus. Utique nullas ipsius Divinæ Majestatis imagines ob rationes supra laudatas. Quin Eliberinus Canon Sanctorum imagines discrete affirmat adorandas: Solummodò vetat in Ecclesiis exponi. Eusebius Cæsarensis indignus est, à cujus auctoritate Agobardus in tantas blasphemias circumscribitur.

Eodem in luto hæsit Jonas Episcopus Aurelianensis. Etenim Claudio Taurinensi Episcopo, omnem Ecclesiam de idololatria ob imaginum cultum accusanti, assidue respondet Gallos, Germanos, ac Italos, utique Longobardos ad Francorum monarchiam spectantes, esse ab hac colendarum imaginum superstitione immunes. Quomodò Agobardus, ita & ipse damnat hæc Ecclesiæ voces: Non putamus imagini, quam adoramus, aliquid inesse Divinum, sed tantummodò pro honore, cujus est effigies, tali eam veneratione adoramus. Nos esse dicit magis exinde reprehensibiles ac detestabiles, quod scientes imaginibus nihil inesse Divinum, honorem Divinitati debitum infirmo ac egeno simulacro impendamus. Eas non ad idololatricum cultum, sed ad solam populi memoriam aut instructionem habendas affirmat, laudat, & adjungit. Nam & illi, qui nimio & indiscreto amore ob honorem Sanctorum, eorum imaginibus supplicant, nescio an temerè idololatriæ sint vocandi. Videntur sanè potius ab hac superstitione, adhibito rationis moderamine, revocandi, quam idololatriæ, cum utique sanctæ Trinitatis fidem veraciter credant & predicent, nuncupandi. Hæc sibi non cohærent. Etenim si egeno ac infirmo simulacro impendamus Divinitati debitum honorem, quis dubitet non esse idololatrias? Sanctam unam Trinitatem credentes & colentes erimus similes antiquis Samaritanis, venerantibus & Deum vivum ac verum, atque unà falsos Deos Assyriorum. Rectè dicit Anastasius Bibliothecarius Ecclesiæ veritatem ab hæc Francis non fuisse intellectam: Latricam adorationem à simplici honoraria salutatione nescierunt aut verius noluerunt distinguere, ideoque quasi Andabatæ in tenebris miserabiliter cespitarunt.

Adversus dictum Claudium, etiam sacrosanctæ Crucis imagines adorari vetantem, pergit Joanas. Quod ob recordationem redemptionis suæ sancta Ecclesia ex sanctorum Patrum traditione Crucem Christi veneretur, adoret, colat, non cultu & adoratione, quæ solius Divinitatis est, sed eo, de quo supra dictum est, nemo, nisi qui ab Ecclesiastica traditione dissentit, ignorat. Undè ob recordationem salutiferæ Dominicæ passionis annuatim in sanctissimo die Parasceve, secundum traditionem Ecclesiasticam, Crucem Christi adorat, id est, supplicando salutem. Hic latricam adorationem & honorariam salutationem lucidè distinguit: Quare noluit aut nequit distinctionem ad sacras imagines applicare? An eadem fuerit Agobardi mens, non possim adseverare. Priscos gentiles, cum Christiana fide vivificam Dominicæ Crucis imaginem recipere consuetos, laudat, & addit: O quam syncretæ religio! Crucis vexillum ubique pingebatur, non aliqua

iniqua vultus humani similitudo. Velit ipse, si qui dèi auderet, istud ipsum in cunctis Francorum Ecclesiis fieri; attemen an Crucis imagines dumtaxat pingi, an etiam adorari permiserit, palam non effatur. Crediderim ipsum hoc in puncto à Collegis non dissonasse. Ut ut sit, eos inconsequentiæ merito arguit Anastasius Bibliothecarius: Etenim Domini crucifixi, quam Crucis imagines sunt magis venerabiles, ac salutari digniores.

F. 405.

Harum questionum meminit etiam in historia sua Anglicana Rogerus Hovedensis: Anno septingentesimo nonagesimo secundo Carolus Francorum Rex misit synodalem librum in Britannia, sibi à Constantinopoli directum, in quo libro, heu pro dolor, multa inconvenientia, & veræ fidei contraria reperiebantur, maxime quod penè omnium Orientalium Doctorum, non minus quam trecentorum vel eò amplius Episcoporum unanimi assertione confirmatum fuerit, imagines adorari debere, quod omnino Dei Ecclesia execratur. Contra quod scripsit Albinus Epistolam ex auctoritate Divinarum Scripturarum mirabiliter adfirmatam, illamque cum eodem libro ex persona Episcoporum & Principum nostrorum Regi Francorum attulit. Quod ipsum eisdem verbis & ad eundem annum scribit in opere de Anglorum Regibus Symeon monachus Dunelmensis. Ex quibus liquet etiam Anglicanos Episcopos cum Francis adversum sacras imagines & Synodum nostram præsentem conspirasse. Amborum error erat ex causis utcumque tolerabilis: Dicit Rogerus & Symeon, quod multis post extinctas questiones sæculis Synodum de hæresi notare non metuant, sunt gravissimè de impericia arguendi.

Potè Epistola illa ab Albino seu Alcino Flacco adversus Synodum ad Caroli Magni preces composita est illud ipsum non modicum volumen; quod Hincmarus Remensis adhuc adulescentulus in Palatio legit. Sunt varia adversus Synodum nostram argumenta, à Carolo Magno ad Adrianum Pontificem missa, ac per eundem Pontificem refutata: Epistola perit, Refutatio, licet mutila, etiamnum existat: De quorum omnium fide vanum est dubitare. Ad petendam Epistolam fuit à suis Episcopis quasi compulsus Carolus: Neque enim unus aut alter, sed penè omnes suæ Monarchiæ Episcopi & Doctores ceciderunt in hæc tenebras: Etiam Amalarius Treverensis ac Hincmarus Remensis, Belgarum Metropolitanæ, nec non cum aliis Halitgarius Episcopus Cameracensis.

Inter ipsos ac præsentem, etiam Romana favebat Ecclesia, Synodum, quasi inter malleum & incudem hæsit laudatus Rex, ideoque scripsit ad Pontificem Adrianum. Sciat Dominus Apostolicus, & Pater noster, & cuncta simul Romanorum Ecclesia, ut secundum quod continetur in Epistola Beatissimi Gregorii, quam ad Serenum Massiliensem Episcopum direxit, permittimus imagines Sanctorum, quicumque eas formare voluerint, tam in Ecclesia, quam extra Ecclesiam, propter amorem Dei & Sanctorum ejus: Adorare verò eas nequaquam cogimus, qui noluerint. Frangere vel destruere eas, etiam si quis voluerit, non permittimus. Et quia sensum sancti-

fimi Gregorii sequi in hac Epistola, universalem Catholicam Ecclesiam liberè profiteamur. Unicuique Francorum Episcoporum fundamentum fuit Sanctus Gregorius Magnus, sacras imagines uti non frangendas, ita nec adorandas, sed ad solam populi instructionem & parietum ornatum ponendas in Ecclesiis docere existimatus. Ejus ad Serendinum monachum & Serenum Massiliensem Episcopum litteras, ut immobilem fidei columnam, profitebatur ac tuebatur Carolus, ideoque imagines destrui nullatenus permittens hærebatur de ipsarum adoratione. Romana Ecclesia & per ipsam confirmata præsens Synodus affirmabant, plurimi per Franciam ac Longobardiam Episcopi negabant adorandas, ideoque hujus questionis libertatem dedit orthodoxus Princeps, Sedem Apostolicam consulens, ejus judicium omnino secutus.

CAPUT XVI.

Exordium & successus hujus Francici erroris.

MALI exordium edicit Regino Abbas Prümienis ad annum Domini septingentesimum sexagesimum septimum. Pippinus Rex Synodum magnam habuit inter Romanos & Græcos, de Sancta Trinitate, & Sanctorum imaginibus. Eandem Synodum laudant Sigebertus Gemblacensis, Anonymi Francorum Annales apud Franciscum du Chesne, in suis Annalibus Egbertus, & incognitus Ludovici Pii Augusti Astronomus. Orta questione de sancta Trinitate & Sanctorum imaginibus inter Orientalem & Occidentalem Ecclesiam, id est, Romanos & Græcos, Rex Pippinus, conventu in Genilico villa congregato Synodum de ipsa questione habuit. Græcos Episcopos adfuisse testatur Radulfus de Diceto. De Sancta Trinitate questionem edicit laudatus Astronomus in Carolo Magno. Imperator mensis Novembri concilium Aquisgranum habuit de processione Spiritus Sancti, quam questionem Joannes quidam monachus Hierosolymis primus concitavit. Quod ipsum in chronico testatur Ado Archi-Episcopus Viennensis.

Quo anno iste solo scelere notus Joannes cecidit blaterare, ignoro. Eundem nihilominus omnino impetit in synodicis suis ad tres Patriarchas Orientales litteris Sanctus Tharastus, profertens Spiritum Sanctum ex Patre per Filium procedere. Est phrasis Græca, etiam à Sancto Joanne Damasceno ac aliis orthodoxis Græcorum Doctoribus passim usitata; apud Latinos autem, Spiritum Sanctum ex Patre & Filio procedere profitentes, peregrina, adeoque à Francorum Episcopis in suis adversus præsentem Synodum dubiis reprehensa. Verum sine causa. Synodus enim

enim loquendi modum esse legitimum, ac eisdem per omnia sentius, eleganter ostendunt in oratione ad gentem suam Florentiæ habita Cardinalis Bessarion, & in Florentini Concilii Apologia Gennadius secundus, qui istic Gregorius Proto-Syncellus fuerat, Patriarcha Constantinopolitanus.

Adversus eundem Joannem monachum nostra Synodus fidei suæ decreto indidit de Spiritu Sancto: *Qui ex Patre Filioque procedit*. Ità disertè habet & Latinus & Græcus textus Anastasii Bibliothecarii. Eodè modo habuisse antiquissimos Romanæ Ecclesiæ codices testatur est in quinta Florentini Concilii sessione Julianus Cardinalis Cæsarinus, & Marcus Ephesorum Primas nihil apponere scivit, nisi cavillationes. Romani Legati effecere, ut potius *Ex Patre & Filio*, quàm *Ex Patre per Filium* scriberetur. Adversus eandem hæresim Palatina Caroli Magni Capella, & cunctæ pedetentim Francorum Ecclesiæ cæperunt ad Missarum solennia cantare Symbolum Constantinopolitanum, & quidem cum additamento per Romanam Ecclesiam tunc improbatum: *Ex Filioque*. Attamen primi non addiderunt. Etenim Symbolo à catechumenis exacto aut ad Missam cantando dudum antea addiderant Severus Patriarcha Alexandrinus & Æthiopiæ liturgia. Addidisse pridem & Hispaniæ Ecclesiæ liquet ex Symbolo, cujus recitatione sese adversum Elipandi Archi-Episcopi Toletani calumnias tutantur Etherius Uxamensis Episcopus, ac ejus Presbyter Beatus.

Gentiliacensis in Francia Synodi, & harum questionum occasionem habemus in supplemento Sancti Gregorii Episcopi Turonensis. *Ex tempore bis à Roma, Sede beati Petri Apostoli, beatus Papa Gregorius secundus claves venerandi sepulchri, cum vinculis sancti Petri & muneribus magnis & infinitis, legatione, quod antea nullis auditis vel visis temporibus fuit, Carolo Martello destinavit. Eo pacto patrato, ut ad partes Imperatoris recederet, & Romanum Consulatam præfate Principi sanciret.* Ad frenandas Leonis Isauri in Romanam Ecclesiam violentias invocavit & Longobardos & Francos Pontifex Gregorius, eosdemque frequentibus legationibus sollicitavit Leo Augustus; Hinc & de Spiritu Sancti processione & de Sanctorum imaginibus lites Francis innotuere, & quosdam seduxerunt in errorem aut hesitationem, atque ità Pippinus Rex, Caroli Martelli filius, laudatam Synodum celebravit.

Quidnam ipsa definierit, distinctè ignoramus. Ex Agobardi Lugdunensis, Hincmari Remensis, Jonæ Aurelianensis, aliorumque tunc Francorum Episcoporum posteriori errore conjecturo, quod sacras imagines neque frangendas, neque adorandas definierit, sed ad solam instructionem populi in Ecclesiis figendas. Definierit ex duobus fundamentis. Primum fuerunt laudare Sancti Gregorii Magni ad Secundinum monachum & Serenum Episcopum litteræ, perperam intellectæ. Aliud adducit in litteris adversus Claudium Taurinensem Jonas Episcopus Aurelianensis: *Crucis imaginem oscula insignimus. Et infra; Sacra religionis usus in sancta Ecclesia adhibet*

servatur, ut perlecta sacri Evangelii lectio, ab Episcopo vel Presbyteris, ceterisque sacri Ordinis Religiosis, Codex, in quo Evangelii lectio recitata est, multiplicibus osculis veneretur. Sacras imagines osculari olim non consuevit Latina Ecclesia: Hinc Francorum Episcopi etiam non salutandas seu adorandas existimantur.

Errori ac notis ex ipso turbis fomenta ac incrementa præbuit præsens nostra Synodus ab Adriano Pontifice missa ad Carolum Magnum, publicanda per Franciam. Et quidem Alcuinus Flaccus, magnum istius sæculi lumen, omnesque Anglorum Episcopi Francis adimplabantur. Acefferunt & motus hæresis Pelagianæ, id est, purus putus Nestorianismus per Felicem Urgellitanum Episcopum ac Elipandum Archi-Episcopum Toletanum resuscitatus, ac etiam per Galliam ac Germaniam feminatus. Hinc igitur ab Adriano Pontifice Carolus Rex postulavit Legationem Apostolicam, & Synodum Francofordiensem, à qua prodiit hic infelicissimus Canon. *Allata est in medium quæstio de nova Synodo Græcorum, quam de adorandis imaginibus Constantinopoli fecerunt, in qua scriptum habebatur, ut qui imaginibus Sanctorum, ità ut Deificæ Trinitati, servitutem atque adorationem non impenderent, Anathema judicarentur. Qui supra sanctissimi Patres nostri omnimodis adorationem & servitutem renuentes contempserunt, atque consentientes condemnaverunt.*

Damnat Canon hocce, quod in dubiorum libro ad Adrianum Pontificem missa Alcuinus Flaccus infaustum, præceps, ac insipiens vocat, suffragium Constantinii Cypriorum Metropolitæ: *Suscipio & amplector honorabiliter sanctas ac venerandas imagines, & quæ secundum servitium adorationis, quæ substantiali & vivificæ Trinitati emitto. Et qui sic non sentiunt, neque glorificant, à sancta Catholica & Apostolica Ecclesia segrege, & anathemati submitto.* Francis visus est Constantinus eam ipsam, quæ Divinæ Trinitati debetur, servitutem seu laticam adorationem sacris imaginibus sub anathemate adscribere. Et hoc adversus Synodum nostram fuit palmare ipsorum argumentum.

Etiam culpant suffragium Euthymii Sardensis Episcopi, Lydorum Metropolitæ: *Certissimè scio traditionem sanctorum Apostolorum; propter quod ex toto corde suscipio venerandas imagines cum decenti honore & amplectibili adoratione.* Culpant verba, *Traditionem Apostolorum: Quod nunquam ab Apostolis, exemplis aut verbis, imagines adorare sit institutum.* Notarunt item pœnitentiæ libellum Basilii Metropolitæ Ancyrani, post sanctissimam Trinitatem profitentis sacrarum imaginum ac Reliquiarum oscula & adorationem, de remissione autem peccatorum, carnis resurrectione, ac vita æterna omnino tacentis. Theodosium Ammorientem Episcopum arguerunt, quod ipsam etiam sacrosanctam Trinitatem omittat, & solarum imaginum cultum profiteatur. Ab eis ex superstitioso imaginum amore dixerunt fidei Symbolum inhonoratum ac mutilatum.

Pessimè acceperunt cunctis sacras imagines non

non adorantibus dictum anathema à præsentis Synodo: Sese cum tota Ecclesia questi sunt anathematizatos. Prius, inquit, *debuerant scrutari Græci, quid uniuscujusque partis seu regionis Ecclesia de hac causa sentire vellet.* Quibus ex verbis non vanè colliges ab eorum Synodo Gentiliacensi sacrarum imaginum adorationem fuisse proscripam. Equè indignati sunt in hoc Synodi dogma: *Quod sit contra religionem Christianam non colere & non adorare imagines.*

Cap. 17.

Cap. 39.

Hinc Sanctum Tharasilum sacris vasis, salutatoria adoratione dignis, Sanctorum imagines comparantem, suggillant imperitiæ ac præsumptionis. Etiam arcæ testamenti, Sanctorum Reliquiis, Crucis signo, aut Divinæ Scripturæ libris noluerunt æquari imagines, quas neque novum aut vetus Dei Testamentum, neque sex generales Synodi fieri jubeant, aut factas adorari. Joannem item monachum, Orientalium Patriarcharum Legatum, Sanctos in imaginibus ad instar Imperatorum in suis laureatis adorari docentem, ut dementissima locutum, deriserunt. Insanire addunt hoc ejus dictum: *Qui adorat imaginem, & dicit, QUONIAM HIC EST CHRISTUS FILIUS DEI, non peccat.* Ex his & aliis similibus concludunt Synodum nostram esse Synodi nomine penitus indignam.

Harum contentionum radicem aperit in præfatione Synodi præsentis Anastasius Bibliothecarius, agens de antiqua hujus è Græco in idioma Latinum translatione. *Interpres penè per singula, velictò utriusque linguæ idiomate, adeo fuit verbum è verbo secutus, ut quid in eadem editione intelligatur, aut vix aut nunquam possit adverti, in fastidiumque versa legentium penè ab omnibus pro hac causa contemnatur.* Pessimè translatum erat præsertim Constantinii Cypriorum Metropolitæ ad dogmaticas Adriani Pontificis litteras datum suffragium, quod legitimè tandem transtulit laudatus Anastasius: *In nullo sensu commutatas litteras inveniens, & ego indignus his consentio & consors efficio, suscipiens & amplectens honorabiliter sanctas & venerabiles imagines, atque adorationem, quæ per latram, id est; Deo debitam servitutem efficitur, soli supersubstantiali & vivificæ Trinitati impendo.* Latrarem soli Divinæ Trinitati, sacris imaginibus solam salutationem decernit: *Quo nihil esse possit magis orthodoxum.*

Et demus Constantinum, aut alium quemvis Episcopum suffragio exorbitasse. Non ideò omnem Synodum aut synodale de fide Decretum oportuit abjectum. Attèdenda erat verissima Theodori Cæsareensis in Cappadocia Archi-Episcopi ad quintam Synodum dicta Regula: *In Conciliis non unius aut secundum Episcopi interlocutionem attendere oportet, sed hæc quæ communiter ab omnibus vel amplioribus definiuntur.* Eandem etiam à Synodo Chalcedonenis fuisse probatam ostendit infra omnis Synodus: *Synodus Chalcedonenis pro nullo habuit ea, quæ ab uno vel duobus dicta sunt.* Denuò confirmat quinta Synodus in ipso fidei Decreto, & in Edicto suo latè Justinianus Augustus: *At verò à nostra septima Synodo editum fidei Decretum est plenissimè orthodoxum ac Apostolicum, ideòque ipsum solum, non nescio quæ unius aut*

Collat. 6.

Collat. 6.

Collat. 8.

alterius Episcopi interlocutio, fuerat à Francorum Episcopis attendendum. Hocce solum Adrianus Pontifex confirmarat.

Alcuini Flacci librum, seu memoratas ac plures alias adversus nostram Synodum criminationes Romam misit Carolus Magnus per Angilbertum Sancti Richarii Abbatem, de quo Adrianus Pontifex. *Fidelem familiarem vestrum Angilbertum Abbatem, & Capellæ Ministrum, qui penè ab ipsi infantia rudimentis in Palatio vestro nutritus est, & in omnibus consiliis vestris receptus. Omnia ipsum honore exceptit Pontifex, & pergit. Per unumquodque Capitulum reddidimus Responsum, non quemlibet, absit, hominem defendentes, sed Oltaniam sanctæ Catholicæ & Apostolicæ Romanæ Ecclesiæ tenentes, præscam Prædecessorum nostrorum sanctorum Pontificum sequimur doctrinam, rectæ fidei traditionem modis omnibus vindicantes.* Singulas calumnias insigniter revicit, nihil in libro isto censens tolerabile, nisi Caroli Regis supra adductam professionem: *Hoc sacrum & venerandum capitulum multum distat à totis supradictis Capitulis, & idcirco illud agnovimus vestræ orthodoxæ & Regali Excellentie esse proprium.* Addit de nostra Synodo: *Ipsam suscepimus.* Gregorium Magnum in adductis frequenter litteris ostendit non dissentire à nostra Synodo, & Carolum instantissimè rogat, ut & ipse acquiescat definitis, & omnes suos Episcopos ad istud ipsum compellat.

Quid de Francofordiensi Canone laudatus Pontifex senserit, edicit in adductis adversus Nepotem Episcopum Laudunensem litteris Hincmari Remensis. *Auctoritate hujus Francofordiensi Synodi non nihil repressa est imaginum veneratio, sed tamen Adrianus & alii Pontifices in sua opinione perseverarunt, & mortuo Carolo suarum Pupparum cultum vehementius promoverunt, adeo ut Ludovicus Caroli filius libro longè acriori insectatus sit imaginum cultum, quam Carolus.* Francorum insolentia in tales tandem blasphemias profecit, ideòque in illos Romana Ecclesia non cessavit facere Synodos, quarum unam Stephani quartæ publicavit illustrissimus Lucas Holstenius, mandantem in summo honore & veneratione haberi Sanctorum omnia; corporum ac vestimentorum Reliquias, Basilicas, imagines, depictos vultus. Adjungit adversum Francos: *Parvendum est, ne sub iconum occasione ad pejora sese stans male adsertionis erigat, & Reliquias Martyrum adorari tamquam membra Domini & venerari prohibeat.* Etenim eorum adversus sacras imagines lurida argumenta etiam in Sanctorum Reliquias omnino tendebant. Pergit Synodus: *Si quis sanctas imagines Domini nostri Jesu Christi, & ejus genitricis, atque omnium Sanctorum secundum Apostolorum Patrum statuta venerari noluerit, Anathema sit.* Synodum nostram, tamquam immobilem orthodoxæ columnam, fuisse à Leone quarto depictam in Ecclesia Vaticana, superius dixi.

Etiam Franci suis partibus non desierunt. Etenim acriorem illum, ab Hincmario memoratum, Ludovici Pii Imperatoris librum predicat in opere de rebus Ecclesiasticis etiam Walafridus Strabo: *Græcorum querela, temporibus Ludovici Imperatoris in Franciam perlata, ejusdem Principis pro-*

Cap. 19.

Cap. 8.

providentia scriptis synodalibus est confusata. Reverendissimi enim fuerunt scripta non ipsius Principis, sed errabundi conventus, de cuius initiis habet eisdem Principis Astrologus ad annum Domini octingentesimum vigesimum quartum. Ludovicus Michaelis Balbi Græcorum Imperatoris Legatos Rhomæ sibi occurrere iussit, qui inter cætera ad legationem suam pertinentia, quadam de imaginum veneratione protulerunt, propter quæ se Romam ire, atque Apostolicæ Sedis Præsulem consulere debere dixerunt. Dicitur Michael & ipsi conregnans filius Theophilus Iconoclastiam restaurarunt Constantinopoli, scribuntque ad laudatum Imperatorem Ludovicum. *Dilectioni vestræ manifestamus, quia multi de Ecclesiasticis & laicis viris, alieni ab Apostolicis traditionibus facti, & neque paternos terminos custodientes, facti sunt inventores malarum rerum. Primum quidem honorificas ac vivificas Cruces de sacris templis expellebant, & ad eadem loca imagines statuebant, ponebantque lucernas coram eis, simul & incensum adolebant, atque eas in tali honore habebant, sicut honorificum & vivificum lignum, in quo Christus verus Deus nos crucifigi dignatus est propter nostram salutem. Psallebant & adorabant, atque ab eisdem imaginibus auxilium petebant; plerique autem linteaminiibus easdem imagines circumdabant, & filiorum suorum de baptisimatis fontis susceptores faciebant. Alii religiosum habitum sumere volentes, religiosos personas postponebant, qui prius comam capitis eorum suscipere solebant, adhibitis imaginibus quasi in sinum earum decidere capillos illorum sinebant. Quidam verò Sacerdotum & Clericorum colores de imaginibus radentes, immiscuerunt oblationibus & vino, & ex hac oblatione post Missarum celebrationem dabant communicare volentibus. Alii corpus Domini in manus imaginum ponebant, unde communicare volentes accipere fecerunt. Nonnulli, sprete Ecclesia, in communibus domibus, tabulis imaginum pro altaribus quebantur, & super eas sacrum mysterium celebrabant. Et alia multa his similia illicita, & nostræ religioni contraria in Ecclesiis fiebant, quæ à doctioribus & sapientioribus viris satis indigna esse videbantur. Pergit de facta Synodo per Leonem Imperatorem. Talia ubique communi consilio fieri prohibuerunt, & imagines de humilioribus locis efferrî fecerunt, & eas, quæ in sublimioribus locis posite erant, ut ipsa pictura pro scriptura haberetur, in suis locis consistere permiserunt, ne ab indoctioribus ac infirmioribus adorarentur; neque eis lucernas accenderent, neque incensum adolerent, prohibuerunt. Quemadmodum & nos nunc sentimus & tenemus, abdicantes de Christi Ecclesia eos, qui huiusmodi malignis inventionibus student. Laudat Michael solam Leonis Imperatoris Synodum, quod Constantini Caballini memoria apud ipsos etiam Iconoclastas pessime fateretur. Quò sese ad istius impietatem quasi piè rediisse persuadent, orthodoxum Regiæ civitatis populum de varia circa sacras imagines superstitione falso calumniatur. Possit & legitima pietas quid istius vitii in infima plebe habuisse admixtum: Ad istud solum, non ipsæ sacre imagines erant eliminandæ.*

Hac de causa Michael ad Ludovicum legavit Theodosium Proto-Spatharium, Nicetam My-

rensem in Lycia Metropolitam, Fortunatum Venetiæ Archi-Episcopum, Theodorum Ecclesiæ Constantinopolitanæ Diaconum & Economum, ac Leonem candidatum. Eosdem cum similibus litteris & magnis muneribus misit ad Romanum Pontificem, edicique causam. *Quidam, orthodoxi sacrarum imaginum defensores, fugerunt hinc, & venerunt ad antiquam Romam, injuriam & calumniam Ecclesiæ inferentes, & veram religioni detrabentes. Adversum illos profuturæ sex generalium Synodorum fidem, additque causam, cur Legatos suos non recta Romam, sed prius in Franciam destinavit. Ordinet vestra Dilectio, ut cum omni honore & illatione ad Romanum Pontificem veniant, auxilium eis ferentes in his, quæ Deo placeant, & ad honorem ejus pertineant, in satisfactionem caritatis, quæ inter nos est, jubentes ei, ut si amodò manifesti fuerint quidam seductores, Pseudo-Christiani, Ecclesiæ calumniatores, eos illic expellere. Etiam Francorum Episcopos adversum sacras imagines cum Romana Ecclesia sibi offensivissima certare audierat, Legatosque suos ut hæreticos à Romano potius populo quam Pontifice malè tractandos metuebat, ideò ipsos ab adjunctis Ludovici Legatis Romam deducendos, ac ab injuriis protegendos misit in Franciam. Et quoniam Occidentali imperio exutus Romanus Pontifici jubere non poterat, juberi rogat per eundem Ludovicum, quatenus orthodoxi Constantinopolitani, qui à Nicephoro & Leone Armenio Augustis resuscitatum, ac à sese continuatam Iconoclastiam accusaturi Sedem Apostolicam acceperant, tamquam seductores, Pseudo-Christiani, Ecclesiæ calumniatores, ac imperii turbatores Roma expellerent, & Constantinopolim venirent Legati Apostolici, Iconoclastiam adjuturi. Ab hisce Græcorum Legatis in Franciam adductos primum fuisse libros Sancto Dionysio Areopagite passim adscriptos, testatur in litteris ad Ludovicum Augustum Hilduinus Abbas Sancto-Dionysianus. Adversum Britones bellabat tunc Ludovicus, ideòque Legatos Rhomæ magi excepit.*

Et omnia cum illis Acta mox Romam retulit. Litteræ latent aut perierunt. Earum compendium habemus in posterioribus ejus ad Eugenium secundum Pontificem litteris, exstantibus apud Cardinalem Baronium ac Jacobum Sirmundum. *Quia veraciter nos debitores esse cognovimus, ut his, quibus regimen Ecclesiarum & ovium Dominicarum cura commissa est, in omnibus causis ad Divinum cultum pertinentibus opem atque auxilium, pro qualitate virium nostrarum & intellectus nostri capacitate feramus; idcirco prætermittere nequivimus, quin tunc, quando Legati Græcorum nobis manifestarunt, qualem ad vos deberent perferre legationem, summa cura & sollicitudine tractarem, quale vobis adjutorium in hoc negotio cum Dei auxilio exhibere potuissemus. Et ob hoc à vestra Sanctitate petivimus, ut Sacerdotibus nostris liceret de libris sanctorum Patrum sententias querere atque colligere, quæ ad eandem rem, pro qua eidem Legati vos consuluerunt erant, veraciter definiendam convenire potuissent. Dogmata ab Ecumenica, ac per Sedem Apostolicam confirmata Synodo definitum, sine ejusdem Sedis licentia*

Epist. 88.
c. 3. 4.

licentia non posse retractari Ludovicus norat, ideòque licentiam istam humiliter petiit; & Paichalis primus Pontifex ex causis indulgit. Verùm ea lege, qua Synodum Chalcedonensem retractari permisit, & istum in finem Legatos ad Leonem Augustum destinavit Sanctus Pontifex Leo Magnus. *Prænoscat Pietas vestra, venerabilis Imperator, hos, quos spondeo dirigendos, non ad confugendum cum hostibus fidei, nec ad certandum contra illos à Sede Apostolica profecturos: Quia de rebus apud Nicæam & apud Chalcedonem definitis nullum audemus inire tractatum, tamquam dubia & infirma sint, quæ tanta per Spiritum Sanctum fixit auctoritas. Instructioni autem parvulorum nostrorum, qui post lacris alimoniam cibo desiderant solidioris saluari, ministerii nostri præsidium non negamus: Et sicut simpliciores non spernimus, ità à rebellibus hæreticis abstinemus.*

Hac ita temperata licentia fuit usus Ludovicus Imperator, pergitque in laudatis litteris. *Quas Patrum sententias cum Episcopi nostri juxta concessam à vobis licentiam solerter inquirerent, & Divina opitulante gratia, quidquid invenire tam brevi temporis spacio potuerunt, collegissent, nobis perlegenda direxerunt. Et in Commonitorio Episcopis Romam Legatis dato: Venerunt ad presentiam nostram Haltigarius Cameracensis, & Amalarius Treverensis Episcopi octavo idus Decembris, deferentes collectiones de libris sanctorum Patrum, quas in conventu apud Parisios habito simul postis collegistis, quas etiam coram nobis perlegi fecimus. Et quia placuerunt, & ad id, ad quod collectæ sunt, necessariae atque utiles à nobis judicantur, sub omni celeritate censuimus Romam dirigendas. Quantumcumque optimo Principi placuerit, ineptissima tamen fuit ista collectio, Amalario & Haltigario penitus indigna, damnata per Romanam Ecclesiam, atque ita inter sordidos bibliothecarum pulveres ubique projecta. Usque ad tempora nostra latuit: Eam nuper nescio quis Francofordiæ vulgavit typis Lutheranis, & suis Annalibus Cardinalis Cæsar Baronius inseruit. Optimo jure fuit Romæ damnata: Apostolicam enim, ex qua facta, licentiam prævaricata est, & Romanam nostræ Synodi fidem non explanare & firmare adversum Iconoclastas conata, sed subvertere atque annihilare. Porrò Parisiensis illa seu Synodus, seu conventus contigit calendis Novembris, anno Domini octingentesimo, vigesimo quarto, Eugenii secundi Pontificis primo, undecimo Ludovici Augusti.*

Cum dicta Paternorum testimoniorum collectione & Michaelis Augusti Legatis laudatus Ludovicus Romam misit Hieremiam Archi-Episcopum Senonensem, & Jonam Aurelianensem Episcopum, ac ad Eugenium Pontificem scripsit. *Eos non ob hoc ad vestra Almitatis presentiam misimus, ut aliquo velut magisterii officio fungerentur, aut hoc docendi gratia directi putarentur; quia jam sacratissimæ Sedi in quibuscumque negotiis auxilium ferre debeamus. Ideò & hos Missos, & quas defervunt litteras, si quid vobis adjutorii conferre potuissent, mittere dignum duximus. Eos supplicat benignè suscipi, patienter & plenè audiri, Græ-*

Christ. Lupi Oper. Tom. III

corum de imaginibus lites integrè tandem componi, ideòque Constantinopolim mitti Legatos prudentes, moderatos, irreprehensibiles, quales à Sede Sancti Petri decet proficisci.

Quocirca Ludovicus Augustus & ejus Episcopi non consonabant. Etenim ipse tamquam subiectus Canonum executor Romanæ Ecclesiæ fatagebat adfistere, isti Romanam de sacris imaginibus fidem expugnare. Nam & Parisiis factam Paternorum testimoniorum collectionem videtur voluisse celare Pontificem, & solis Constantinopoli Græcis communicare. Hinc Hieremias & Jonas Episcopi Legatis optimis Princeps dedit hæc mandata. *Quia nos à Pontifice petere volumus licentiam, quatenus has collectiones à Sacerdotibus nostris fieri permetteret, ideò non poterit prætermitti, quin ostendatur quod ex ipsius permissione collectum est. Illud tamen summopere prævidete, ut ea illi de his ostendatis, quæ rationi de imaginibus habenda per omnia conveniant, & quod ipse vel sui rejicere minime valeant. Sed & vos isti tam patienter ac modeste cum eo de hac causa disputationem habeatis, ut summopere caveatis, ne nimis ei resistendo eum in aliquam irrevocabilem pertinaciam, id est, imperiti sæculi locutione, constantiam, incidere compellatis, sed paulatim verbis ejus quasi obsequendo, magis quam aperte resistendo, ad mensuram, quæ de imaginibus retinenda est, eum deducere valeatis. Et ideò potius efficere contendatis, ut negotium, de quo agitur, ad meliorem, quam ad pejorem statum cum Dei adjutorio perducat. Verùm hæc optima optimi Principis vota non successerunt. Quid Hieremias & Jonas Episcopi Romæ cum Eugenio Papa, quid Constantinopoli cum Michaelis Augusto ac ejus Episcopis agerint, distinctè non scimus; eos tamen nec cum his, nec cum illo convenisse demonstrat eventus: Etenim Michael Balbus ac ejus filius Theophilus, Antecessores suos Nicephorum ac Leonem Armenium imitati, manserunt Iconoclastæ, ac usque ad Constantini Caballini facinora profecerunt; Francorum autem Episcopi etiam non deserunt circa imaginum cultum hallucinari. Adversum ambos Leo quartus Pontifex Synodum nostram depinxit in Ecclesia Vaticana.*

Neque vanè Stephanus quartus de Francorum Episcopis timuit, ne à Sanctorum imaginibus ad Reliquias traducerent errorem. Etenim ex ipsis tandem surrexit Claudius Taurinensis Episcopus, Felix Urgelitani hæretici discipulus, qui à sacris imaginibus etiam ad sanctæ Crucis signum & laudatas Reliquias processit, omnemque illis exhibitum cultum proscriptit ad idololatriam. Etiam sacras peregrinationes & Sanctorum invocationem damnavit. Imagines, Cruces, Reliquias ubique abiecit, ut novus apud Latinos Constantinus Caballinus. Franciam divisit in tres partes: Iconoclastas, retentas imagines salutare volentes, ac orthodoxos. Malum Taurino transfuit usque in Belgium: Tunc enim Gandenses ad Sanctum Petrum monachi fuere pro imaginibus passi ab Claudianistis martyria, laudata in Annalibus Jacobi Mejeri. Legendi sunt Dungalus ac Jonas Episcopus Aurelianensis.

K k

Quæ

L. I. c. 17.
n. 2.

Quæstio est, Qua fronte hi Episcopi præsum-
pserint Synodum à Sede Apostolica confirmatam
damnare? Respondet in Sacerdotii ac Imperii
concordia Petrus à Marca Archi-Episcopus Pari-
sienfis. *Discussa occasione, quæ Gallicos Episco-
pos & Carolum Magnum Regem ad repudiandam Syn-
nodum Nicenam per errorem facti movit, id tantum
ex eo colligi velim, Reges Francorum cum Gallicana
Ecclesia eam facultatem sibi arrogasse, ut de Synodis
recipiendis vel rejiciendis disceptatio sibi libera esset,
præsertim si per Legatos suos rebus gerendis non in-
terfuisent. Qua ratione usus est Anastasius Bibliotheca-
rius cum de Synodi Trullanæ Canonibus loquitur,
quos à cæteris Patriarchalibus sedibus repudiatos
fuisse docet: Nimirum quia nulla earum, cum ede-
rentur, aut promulgans, aut consentiens, aut sal-
tem præsens inventa est.*

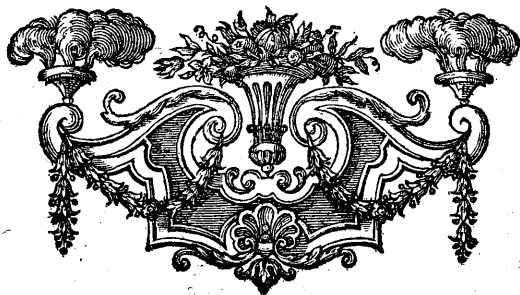
L. I. c. 3.

Doctissimus Episcopus miserandè titubat & ca-
dit. Primò etenim falsum est Francorum Episco-
pos ex solo facti errore in nostram Synodum in-
surrexisse. Errarunt in facto circa Constantini
Cypriorum Metropolitæ suffragium; at ipsam fi-
dei definitionem, sacras imagines non latricè
aut dulicè adorari, sed salutatoriè dumtaxat ho-
norari mandantem, intellexerunt quam optimè,
& pertinacissimè refutarunt tamquam Sancto
Gregorio Magno adversam & Patrum suorum
Synodo Gentiliacensi. Sacras imagines nec Pro-
totyporum causa voluerunt salutari. Et hinc Jo-
nas Aurelianensis ac Walafridus Strabo dixere
nos non esse idololatrias, sed solummodò super-
stitiosos. Secundò falsum est, quod Francorum
Reges cum Gallicana Ecclesia sibi olim facultatem
arrogarint liberæ disceptationis de generalibus
Synodis, quibus præsertim per Legatos non ad-
fuerant, recipiendis aut rejiciendis. Etenim se
nihil ejusmodi posse sine speciali Sedis Apostoli-
cæ licentia, sibi solum Augusti brachii subje-

ctum auxilium competere, & à suis Episcopis
Romanam Ecclesiam doceri non posse, in super-
nis adducta ad Eugenium secundum Pontificem
Epistola Ludovicus Pius palam professus fuit ac
protestatus. Norat piissimum Marciani Augusti
pro Synodo Chalcedonenfi Edictum: *Verè im-
pius & sacrilegus est, qui post tot Sacerdotum sen-
tentiam opinioni suæ aliquid tractandum reliquit.* A
Facundo Hermianensi Episcopo didicerat conde-
mationem æternæ mortis effugere se non posse, si
de Christiana fide vel nova decerneret, vel jam de-
creta discuteret. Et hæc est vera libertas non Gal-
licanæ tantummodò, sed totius sub cælo Eccle-
siæ Christianæ.

Anastasii Bibliothecarii adducta auctoritas Pa-
risini Archi-Episcopi cogitationes penitus ever-
tit. Quinque Patriarcharum legationem aut præ-
sentiam vult ad plenariam totius Ecclesiæ Syno-
dum & requiri, & sufficere pro omni ipsorum
diocesi: At verò Francorum Patriarcha fuit sem-
per Romanus Episcopus, adeòque & ejus Lega-
tio semper fuit Legatio etiam Ecclesiæ Gallicanæ.
Specialem Ecclesiæ Gallicanæ Legatum nulla
umquam vidit Synodus generalis.

Ad propositam igitur quæstionem respondet
Thegani chronicon, dicens istorum temporum
Episcopos Francos fuisse passim imperitos, rusti-
cos, inquietos, servili genere natos, superbissi-
mos, intolerabiles. Ex hisce virtutibus didi-
cerunt rebellare in septimam Synodum ac Sedem
Apostolicam, & postmodum in Regem atque
Imperatorem suum Ludovicum Pium, nec non
& Pontificem Gregorium quartum attentare pe-
jora. Frivolum ac mendacio plenum rebellionis
pallium adducit in Epistola adversus Nepotem
Laudunensem Hincmarus Metropolita Remen-
sis, garriens Synodum nostram sine Sedis Apo-
stolicæ auctoritate convenisse.

CANONES

SYNODI OCTAVÆ GENERALIS.

CANON PRIMUS.

Per æquam & regiam Divinæ Justitiæ viam inoffen-
sè incedere volentes, veluti quasdam lampades
semper lucentes, & illuminantes gressus nostros,
qui secundum Deum sunt, sanctorum Patrum de-
finitiones & sensus retinere debemus. Quapropter
& has, ut secunda eloquia secundum magnum &
sapientissimum Dionysium arbitantes & existiman-
tes, etiam de eis cum divino David promptissime
canimus: *Mandatum Domini lucidum illuminans oculos, & Lucerna pedi-
bus meis lex tua, & lumen semitis meis.* Et cum Proverbiatore dici-
mus: *Mandatum tuum lucidum, & lex tua lux.* Et cum magna voce
cum Isaia clamans ad Dominum Deum, *Quia lux præcepta tua sunt
super terram.* Luci enim veraciter assimilata sunt divinatorum Canonum
hortationes & dehortationes, secundum quod discernitur melius à pe-
jori, & expediens atque proficuum ab eo, quod non expedire, sed
obesse dignoscitur. Igitur regulas, quæ sanctæ Catholicæ ac Apo-
stolicæ Ecclesiæ tam à sanctis famosissimis Apostolis, quam ab orthodo-
xorum universalibus, nec non & localibus Conciliis, vel etiam à
quolibet Deiloquo Patre, ac magistro Ecclesiæ traditæ sunt, servare
ac custodire profiteamur; his & propriam vitam, & mores regentes;
& omnem Sacerdotii catalogum, sed & omnes, qui Christiano cen-
sentur vocabulo, pœnis & damnationibus, & è diverso receptionibus
ac justificationibus, quæ per illas prolatae sunt & definitæ, subji-
cuntur; tenere quippè traditiones, quas accepimus, si-
ve per sermonem, sive per Epistolam Sanctorum, qui antea fulserunt,
Paulus admonet aperte magnus Apostolus.

SCHOLIION.

Magnis encomiis sacros Ecclesie Canones Canon exornat, ex Sancto Dionysio Areopagita vocans *secunda Dei eloquia*. Anastasii Bibliothecarii scholion marginale dat causam: *Secunda eloquia Patrum dicit, quia Divina prima sunt*. Fundat fe Canon in laudato Dionysio, quod ei adscripti libri per Michaelis Augusti Legatos nuper in Franciam delati essent per omnem etiam Latinam Ecclesiam jam famosissimi. Eosdem nuper Joannes Erigena, Caroli Calvi Francorum Regis Theologaster infelix, in Latinum versos adasperat varia scabie, acriter exinde redargutus à Sancto Pontifice Nicolao primo. Et in bibliothecæ suæ capite habet Photius: *Lectus est Theodori Presbyteri liber, quo docet germanum esse Sancti Dionysii opus*. Dolendum est Theodori librum periisse. Ab illo enim illustrati libros, quot hodie passim supposititios opinamur, forsàn ut legitimos Dionysii fœtus amplecteremur. Cujuscumque sint, sunt eruditissimi, & apud Synodum præsentem fuerunt summæ auctoritatis.

Præfens, inquam, Canon, Trullanæ ac septimæ Synodi primum imitatus, confirmat omnes vulgares Apostolorum, generalium ac probatarum provincialium Synodorum, & omnium sanctorum Patrum Canones, atque ita in Stephani quarti Pontificis, solus quinquaginta priores Apostolorum Canones probantis, nuperum Decretum omnino impedit: Item in alios Pontifices, à quibus Constantinopolitanos, Chalcedonenses, Ephesinos, ac præsertim Trullanos Canones fuisse rejectos, est suo loco ostensum. Hinc fomentum acceperunt illæ de Canonum auctoritate quæstiones, quas in Trecenti Synodo decedit Pontifex Joannes octavus.

Addit Canon non scriptas Ecclesie traditiones etiam ab Apostolo commendari, ideoque omnino servandas. Addit adversum refuscitatos in Græciâ ac denuò acriter grassantes Iconoclastas, de quibus in duodecim pro sacris imaginibus argumentorum libello Sanctus Nicephorus Patriarcha Constantinopolitanus: *Traditionem, quam à principio sancta Dei Ecclesia Catholica & omnes Christiani servaverunt, hi improbarerunt, & rejecerunt*. Sacras namque imagines nulla novi testamenti canonica scriptura, sed sola Apostolica ac omnium Patrum traditio firmat. Hinc adversum eosdem Iconoclastas in prima septimæ Synodi Actione dixit Basilius Ancyræ Episcopus, primæ Galatiæ Metropolitæ: *His, qui spernunt magisteria sanctorum Patrum & traditionem Catholicæ Ecclesie, perhibentes quod nisi de veteri ac novo testamento eviderenter fuerimus edocti, non sequemur*

doctrinas Patrum, neque sanctorum Synodorum, neque traditionem Catholicæ Ecclesie, Anathema. Et ipsa septima Synodus in factis post editum fidei Decretum acclamationibus: Si quis omnem traditionem Ecclesiasticam, sive scriptam sive non scriptam, irritam facit, Anathema sit. Aq. 7.

Anathematis causam dat in laudato libello idem Sanctus Nicephorus: *Omnibus liquet, quod vetusta & prisca Ecclesie traditio sit valentissima, & omni demonstratione evidenter ac firmior, ut sancti Patres nostri docent, Apostolica oracula secuti. Magnus enim Apostolus traditiones tenere jubet, QUAS ACCEPISTIS, inquit, SCRIPTO ET SINE SCRIPTO*. Apostolos enim partim solo verbo, partim scripto docuisse, & utramque doctrinam esse pariter per omnia auctoritatis ac germanè Apostolicam, scribit in præscriptionum libro Tertullianus. Varios Christianæ vitæ ritus laudat in libro de corona militis, & addit: *Harum & aliarum hujusmodi disciplinarum si legem expostules Scripturarum, nullam invenies: Traditio tibi præceditur auctoritas, consuetudo confirmatrix, & fides observatrix*. Eis omnino inesse dicit Apostoli auctoritatem. Quod ipsum in libris adversum hæreses Sanctus Irenæus, in libro de Spiritu Sancto Sanctus Basilius Magnus, in libro adversum Luciferianos Sanctus Hieronymus, in Psalmo-
Cap. 3. 4.
Cap. 15.
Cap. 4.
Lij. c. 4.

Porro septima Synodus Ecclesiasticis traditionibus rectè adjungit Ecclesie Patres: *Quod sint testes & quasi Scriuarii, quibus in Sancto Timotheo scriptis Apostolus, Deposita custodi, utique Evangelicas, Apostolicas, ac Paternas traditiones*. Istud namque depositum habet varios loculos: Traditiones disparis & variz auctoritatis.

CANON II.

Obedire Præpositis vestris & subjacete illis, ipsi enim pervigilant pro animabus vestris, tanquam rationem reddituri, Paulus magnus præcipit. Itaque beatissimum Papam Nicolaum tanquam organum Sancti Spiritus habentes, necnon & sanctissimum Adrianum Papam successorem ejus, definimus atque sancimus etiam omnia, quæ ab eis synodicè per diversa tempora exposita sunt & promulgata, tam pro defensione & statu Constantinopolitanorum Ecclesie, & summi Sacerdotis ejus, Ignatii videlicet sanctissimi Patriarchæ, quam etiam pro Photii Neophyti & invaloris expulsionem ac condemnationem, servari semper & custodiri cum expositis capitulis immutilata pariter & illata, & nullum Episcoporum, aut Presbyterorum, vel Diaconorum, aut quempiam de Catalogo Clericorum evertere vel reprobare aliquid horum audere. Quisquis autem post hanc definitionem nostram comprehensus fuerit spernens quidquam capitulorum & decretorum, quæ ab illis exposita sunt, si quidem Sacerdos fuerit aut Clericus, à proprio decedat honore simul & ordine; monachus autem vel laicus, cujuscumque sit dignitatis, segregetur, donec poenitens profiteatur se conservaturum prædictorum editionem.

SCHOLIION.

CAnonis causam edicit in vita Adriani secundæ Pontificis Guilielmus sanctæ Romanæ Ecclesie Bibliothecarius. *Adrianus Nicolai, proximi sui Prædecessoris, exempla sic solertissimè sequebatur, ut ab illius hostibus, qui ejus Acta infringere penitus nitentur, NICOLAITANUS & scriberetur, & publicè diceretur. Quorum hostium quia nonnullos parturientes injusitiam, conceptum dolorem interfrumta, usque ad maturitatis tempus dispensatoriè retinebat, rimore fallaciter exurgente creditum est, quod omnia Prædecessoris sui Acta, quæ ille zelo Divino sanxerat, hostes verò ad proprios libitus insamabant, voluisset infringere. Hac de causa Occidentales honorandam Sancti Nicolai memoriam expostularunt per litteras, Orientales verò Romæ tunc morantes Episcopi & monachi orthodoxi sese ab Adriani, ut Apostolici, & non Apostolici Episcopi, communione retraxerunt. Ex quo ille perplexus omnes Nicolai hostes familia sua ejecit, illi tanquam novo Ecclesie Josue publicè acclamavit, atque ita meruit & ipse has acclamationes. Deo gratias, Deo gratias, qui in Sede sui Apostoli non posuit Apostolicum Papam, qui te succedere fecit sanctissimo Papæ Nicolao, nec ab ejus Decretis abscedere: Eja cesser invidia, mendax fama recedat, Domino nostro Adriano, à Deo decreto summo Pontifici, & uni-*

versali Papæ vita. Etiam defuncto Sancto Nicolao adclamata fuit sempiterna memoria, novo Eliæ vita perennis & immarcescibilis gloria, novo Phinees æterni Sacerdotis infusus, sequacibus ejus pax & gratia. Adclamata hæc sunt à Græcorum Episcopis & quatuor Orientalium Patriarcharum Legatis, cum gaudio ad Adriani communionem reversis.

Et ad Gallicanos Episcopos, Trecenti synodaliter congregatos, scribit idem Adrianus. *Apostolicæ recordationis Papam Nicolaum in codicibus vel dyptichis Ecclesiarum vestrarum scribi, & nomen ejus inter sacra Missarum solennia in prætermisâ recitari faciatis. Nihilominus tradere Dilectioni vestre curamus & admonemus, ut tam Græcis Principibus, quam omnibus omnino clericali fungentibus Ordine, contra personam vel Acta, seu decreta ipsius agere vel decernere quidquam tentantibus, tam scripto vel verbo viriliter obvietis, ac validissimè resistatis. Scientes præterea, quia quæcumque hic adversus ejus personam vel Decreta gererentur, hæc numquam præbiturum fore consensum. Quamquam si quilibet Apostolicæ Sedis misericordiam humiliter postulaverint, circa hoc, præmissa satisfactione, mitius agere nullo modo velimus inflexibiles apparere. Tantum ne hujusmodi homines sic innocentiam suam adserere studeant, ut in accusationem tanti Pontificis quoquo modo prorumpere audeant; Præcipi cum illis, dum advixit, nemo impetere præsumpsit, vel de injusto judicio arguere vel temeriter fuerit ausus.*

Epist. 6. Sanctus itaque Pontifex Nicolaus primus, ac ejus sanctissima Decreta habuere duos præsertim hostes. Primus fuit Photius, Ecclesie Constantinopolitane inuasor, ad quem scribit ipse laudatus Pontifex: *Decretalia, quæ à sanctis Pontificibus primæ sedis Romanæ Ecclesie sunt instituta, cur vos non habeat vel observare dicitis? Photii mentem effatur in præsentem Synodo Zacharias schismaticus Metropolita Chalcedonensis: Et*

Ag. 6. *Papæ Nicolai & cæterorum Patriarcharum Canon princeps est, & secundum illum agentes non faciunt id quod extra docetur. Cum ergo extra hunc faciunt, sive Papa Nicolaus, sive alius quis, non acquiescimus. Alia verisimilior est lucidior. Canones supra Patriarchas etiam sunt: Quando ergo hi in Canones peccant, eos non sequimur.* Consonat Eusebemo Cæsarensis in Cappadocia Archi-Episcopus

Ag. 7. Schismaticus: *Ego itis, quæ per rationem non sunt acta, & qui non sectantur Canones sanctorum Apostolorum, & sanctorum universalium Synodorum, non tantum sit Romanus aut Hierosolymitanus sit, sed et Angelus de celo veniat, & non conveniat sano verbo, neque pareo, neque sequor.* Et Baani Patrio, Basilii Imperatoris apud præsentem Synodum Vicario & Legato, roganti, Quis à quinque simul Patriarchis damnatos Photianos Episcopos possit absolvere, responderunt illi: *Canones Apostolici; Sedes autem Apostolicæ Legatos iudicet non recipimus.*

Photium omnesque ejus complices damnarat, ac Sanctum Ignatium Ecclesie Constantinopolitane Patriarcham, iniquissime ab illis extrusum, ad sese appellatam, in Patriarchalem sedem restituerat Sanctus Nicolaus, atque ejus iudicium Patriarchæ omnes & eorum Ecclesie comprobant. Nihilominus reposuit Photius ipsum impiegressum in Canones, ac Romana Canonibus adversa Decreta esse nullius ponderis, non curari à reliquis Ecclesiis, præsertim Constantinopolitana: *Quod Romanus Episcopus non fit nisi Canonum executor & custos, adeoque novos non possit condere, longè minus antiquos, Spiritu Dei conditos ac totius mundi reverentia consecratos, suis decretis aut mandatis vulnerare.* Ab istiusmodi Decretis, licet per omnes Patriarchas confirmatis, ad Canones appellavit Photius, & ipsa post Nicolai mortem voluit ab Adriano successore rescindi, aut potius irrita ac nulla declarari. Et quia in Pontificatus exordio Adrianus, dispensatorio componendæ pacis amore Photianos prosequens, hisce pessimis Eusebianæ ac Acacianæ factionum Principiis videbatur colludere, orthodoxi Græcorum Episcopi & monachi ab ejus sese communiione suspendunt.

Pontificis sanctissimi alter hostis fuit Hincmarus Remensis Metropolita, cujus ille iniquissimas in Rhoaldum Svevionensem Episcopum, & Remenses Clericos ab Ebbone Archi-Episcopo ordinatos sententias, per appellationem ad se devolutas, ac alia ejus Acta reformarat, & propter obstinatissimam ac una versatilem in Sedis Apostolicæ mandata perduellionem vocaverat chamaleontem, novum Dioscorum, ac alterum Pharaonem. Etiam circa Divinam gratiam ac

prædestinationem Carisica Hincmari Capitula damnarat, & Sancti Remigii Lugdunensis Archi-Episcopi Valentiniannum Synodum confirmarat idem Pontifex, & illum deinceps Provinciale Episcopum sine prævia suæ sedis licentia vetuerat à quovis Metropolita aut ejus Synodo deponi. Antiquis hocce Canonibus adversari existimavit Hincmari turbatus ab ira oculus, atque ita Pontifici objecit Sancti Leonis Magni ad Italia Episcopos Epistolam, mandantem sub anathemate recipi ac servari omnia Romanorum Pontificum Decretalia constituta, quæ de Canonum promulgata sunt disciplinis. Hinc in litteris adversus nepotem Hincmarum Laudunensem Episcopum intulit à Romano Pontifice eji non posse novos Canones, Leges, Edicta, Decreta, mandata, nisi ex generalibus Ecclesie Canonibus hausta, ac virtute in ipsis contenta. Et in Epistola ad Regni Proceres de institutione Carolomanni Regis, & in litteris ad Nicolaum Pontificem de variis Regni negotiis, talia esse dicit omnia Sancti Gregorii Magni decreta, & adseveranter concludit nulla cujusvis Pontificis alia recipienda. Majori id postmodum fiducia ad Adrianum secundum Pontificem scripsit ab ipso instructus Rex Carolus Calvus, ajens ejus sola ista decreta esse verè Apostolica, promulgata ex privilegio Sancti Petri Apostoli, cui soli non possit contraveniri: Ab eodem Hincmaro docta & ducta Synodus Pontigonensis Ansegiso Senonensi Archi-Episcopo datas à Joanne octavo per Galliam ac Germaniam Apostolicas vices revereri noluit, quod Metropolitarum dignitati, per generales Ecclesie Canones data, diceret adversas.

Et Hincmaro varia favebant. Etenim Arelantis Ecclesie Primatum, ac ejus Episcopo Patroclo datas à Zozyimo Papa per omnem Galliam Apostolicas vices extinxit successor Bonifacius primus, quod adversarentur sexto Nicæno Canoni: *Suis privilegia serventur Ecclesiis.* Eidem adversos Constantinopolitanos & Chalcedonenses de Constantinopolitane Ecclesie privilegiis Canones Romana sedes dudum infecuta est & proserpsit. Et synodale decretum, quo eligendi successoris licentiam sibi fecerat, *Ante confessionem beati Apostoli Petri in præsentia omnium Sacerdotum, & Cleri, & Senatus, incendio consumpsit Bonifacius secundus, quia contra Canones fuerat factum.* Et ad Justinianum Augustum scribit Facundus Episcopus Hermianensis: *Novos, in prioribus non contentos, constituere Canones non licet, nisi multis & in unum congregatis primi Ordinis Sacerdotibus.* Causam dat Synodus Carpentoratensis: *Licet omnia, quæ Ecclesiastica Regula præcipit observari, in multis Canonibus continentur inserta, nascuntur tamen causæ, pro quibus necesse habent Sacerdotes Domini, quod ad justitiam pertinet, secundum disciplinam Ecclesiasticam ordinare.* Ex malis quotidie moribus nasci in dies debent & bonæ provincialium Synodorum aut Romani Episcopi leges: Verum hausta ex antiquis, plenè sufficientibus, Apostolorum aut generalium Synodorum Canonibus, quibus non nisi per aliam generalem Synodum possit addi vel demeri.

Et hinc adversus Gregorium quartum Pontificem,

Ag. ad Ludovici Pii Imperatoris ac filiorum lites dirimendas, ac earum incitatores Episcopos puniendos venientem in Gallias, dixere iidem apud Astronomi Annales Episcopi: *Si excommunicaturus adveniret, excommunicatus abiret, quum circa res ab illo geri paratas aliter se haberet anti-*

L. 2. c. 12. *quorum Canonum auctoritas.* Et in antiquis Ecclesie Gallicanæ apud Jacobum Sirmondum formularibus Episcopi in sua consecratione profitentur recipere atque servare omnia Sedis Apostolicæ decreta hausta ex antiquis Canonibus ac Regulis. Et apud Bertinianos Francorum Annales Synodi Trecentis Episcopi latam à Joanne octavo Pontifice in Lambertum ac Adelbertum Italia Comites excommunicationem probant, quod prolata esset ex privilegio Sancti Petri juxta sacros Canones. Et Gerbertus, postmodum in Romana Cathedra Sylvester secundus, Remensis Archi-Episcopus, contra Sancto-Dionysiani monasterii exemptionem & privilegia pugnans, respondit se privilegii auctoritate Canonum promulgatis assensurum, nec ullum contra leges Ecclesiasticas decretum pro lege recepturum. Eodem modo adversus monachorum exemptionem scripsit ad Alexandrum secundum Gervasius Remensis Archi-Episcopus, ad Eugenium tertium Sanctus Bernardus, & ad Alexandrum tertium Petrus Blesensis.

Ag. 878. Erroris fundamentum fuit Canonum à generalibus Synodis editorum suprema auctoritas, & Romani Pontificis erga illos debitum. Etenim ad Viennensis ac secundæ Narbonensis provincie Episcopos scribit Zozyimus Papa. *Contra statuta Patrum concedere vel mutare ne hujus quidem sedis possit auctoritas. Apud nos enim inconcussis radicibus vivit antiquitas, cui decreta Patrum sanxere reverentiam.* Romanum Episcopum esse Canonum custodem & executorem, ideoque ad eos servandos obligatum præ cæteris, profuturum in litteris ad Dardanæ Episcopos Gelasius primus, ostenditque antiqua istius professio, qua Ecclesiam non suo arbitrio, sed juxta Canones à se gubernandam juratus spondebat. Et ad Illyrici Episcopos, in litteris apud Bonifacii secundi Synodum à Luca Holstenio publicatam extantibus, scribit Epist. 13. Sanctus Celestinus primus. *Dominetur nobis Regula, non Regulus dominentur: Simus subiecti Canonibus, dum Canonum præcepta servamus.*

Et in hoc cardine pendet totum schisma Græcorum. Ephesinum quippè de non faciendo Symboli additamento Canonem ajunt à Romano Pontifice violatum, ideoque illum cum omni Latina Ecclesia sordere sub anathemate. Et Eugenium quartum, quod Canones Constantiensis non servasse diceretur, dejecit Synodus Basileensis. Et apud Joachimum Camerarium Lutherani prætendunt sese legitime separatos à Romana Ecclesia, quod pietatis Canones jam pridem transgressi esset. Eodem spiritu Hincmarus nihil nisi ex antiquis Canonibus desumptum voluit posse statui, edici, decerni, mandari, judicari à Romano Pontifice: Hisce Eusebianæ & Acacianæ factionum artibus admodum fatigavit vivum Nicolaum Pontificem, & omnia jam defuncti decreta ac judicata conatus est exulsiare.

Ag. Adversum easdem nugas, etiam à Lothario Rege adultero ac ejus fautoribus Theutgaudo Treverensi ac Gunthario Colonienfi Metropolitis usitata, in Romana per Fuldenses ac Bertinianos Francorum Annales adducta Synodo statuit laudatus Pontifex Nicolaus: *Si quis dogmata, mandata, interdicia, sanctiones, vel decreta pro Catholica fide, pro Ecclesiastica disciplina, pro correctione fidelium, pro emendatione sceleratorum, pro interdictione imminentium aut futurorum malorum, à Sedis Apostolicæ Præsule salubriter promulgata contempserit, Anathema sit.* Et hunc Canonem in litteris ad Hugonem Lugdunensis Ecclesie Primate laudat Sanctus Ivo Carnotensis Episcopus. *Nos interdicia seu mandata pro fidei defensione, pro Ecclesiastica disciplina, pro correctione fidelium, pro emendatione sceleratorum, pro interdictione imminentium vel futurorum malorum, promulgata à Sede Apostolica sic volumus observare, ut parati simus, Deo cooperante, quælibet adversa pro eorum defensione tolerare. Cum verò ea, quæ indifferenter se habent, & quibus non observatis minimè salus periclitatur, vel observatis minimè juvatur, tam obmixte servanda sanctis, vel cum ea, quæ antiquitas sanxit, consuetudo firmavit, & venerabilium auctoritas Patrum sacra firmavit, prout vultis, minutis aut mutatis, attendere debet Prudentia vestra, quid saluti eorum, quibus per omnia prodesse debetis, conferatis, vel quorum institutio sit potius tenenda, vel quibus obedientia sit potius exhibenda, an illis sanctis Patribus, qui adhuc nobis in scriptis suis loquuntur, an vobis, quibus nihil est aliud propositum, nisi priorum sequi & honorare vestigia.* Distinguit duplicia Sedis Apostolicæ mandata. Prima de Ecclesiastico dogmate aut Christianis moribus statuunt: Et pro horum, undecumque haustorum, observantia profuturum certandum usque ad mortem. Alia sunt de Ecclesiarum privilegiis aut dignitatibus, aliusque rebus ad vitam æternam indifferentibus, qualis erat nuper à Gregorio septimo erectus Primatus Ecclesie Lugdunensis: Etiam illa, undecumque sumpta, fatetur reverenda, aliundè tamen quam ex antiquis Canonibus non facile producenda.

Ag. Hincmari quæstio rursùm mota fuit adversum Gregorii septimi in simoniacos & conjugatos Presbyteros decreta, ideoque illius incognitus, at doctus Apologus ante omnia ostendit eadem Præfati nullatenus à sacratissimis Canonibus deviare. Et ad Sanctum Annonem Coloniensem Metropolitam scribit ipse laudatus Pontifex. *Novis Fraternitas vestra, quia præcepta hæc non de nostro sensu exculpimus, sed antiquorum Patrum sanctiones, Spiritu Sancto prædicante prolata, officii nostri necessitate in medium propalamus: Ne pigri servi subeamus periculum, si Dominicam pecuniam, quæ cum fænore reposcitur, sub silentio abscondamus: Quamquam huic sancta Romanæ Ecclesie semper licuit, semperque licebit contra noviter incrementes excessus nova quoque decreta atque remedia procurare, quæ rationis & auctoritatis edita iudicio, nulli hominum sit fas ut irrita referantur.* Et suo Didaco dididit hunc articulum: *Soli Romano Pontifici licet pro temporis necessitate novas leges condere.* Scribit item

Epist. 1. c. 5. Epist. 33. c. 10.

Epist. 14.

Epist. 36.

L. Pontif.

L. 12. c. 3.

Cap. 2.

Epist. 60.

L. 2. Epist. 67.

Epist. 190. item Stephanus Episcopus Tornacensis: Solus Romanus Pontifex potestatem habet & condendi nos quos Canones, & veteres exponendi.

Cap. 3. Rationem dat laudatus Gregorii septimi Apologus: Reuerentiam sive obedientiam, quam sacratissimis quatuor conciliis iuxta Sancti Gregorii, ea ut quatuor Dei Evangelia honorari iubentis, mandatum meritò exhibemus, decretis Apostolicæ Sedis nullatenus denegare, immò, si possibile est, studiosius impendere debemus, cum sine eorum auctoritate nec ipsa Concilia fas esset recipere. Quo fundamento etiam in præsentis Synodi præfatione Anastasius Bibliothecarius, in litteris ad Photium Nicolaus primus Pontifex, & in litteris ad Dardaniam Episcopos Sanctus Gelasius uruntur. Quis enim quosdam Constantinopolitanos & Chalcedonenses, quibus omnis Græcorum Ecclesia ac Respublica potentissimè favebat, Canones per plura sæcula suspendit, nisi contradictio solius Ecclesiæ Romanæ?

Epist. 6. Epist. 13. Hoc nostrum dogma est longè antiquissimum. Etenim de Zephyrino Pontifice scribit in libro de pudicitia Tertullianus. Audio Romæ Edictum esse propositum, & quidem peremptorium; Pontifex scilicet maximus, quod est Episcopus Episcoporum edicit: EGO ET MŒCHLÆ ET FORNICATIONIS DELICTA PŒNITENTIA FUNCTIS DIMITTO. Ex prioribus illud Canonibus non desumptum fuit, sed vetustissimum Ecclesiæ Canonem corrigebat, fuitque ab omni sub cœlo Ecclesia promptè susceptum. Antiquæ item regulæ correctorium, qui in persecutione lapsos ad Ecclesiæ communionem in vitæ saltē exitu admisit, Canonem fuisse solius Sancti Cornelii Pontificis opus docet Eusebius Cæsareensis, & liquet ex variis Epistolis Sancti Cypriani. Quod omnem prædicandæ fidei, aut de ipsa disputandi licentiam adversus priorem Ecclesiæ morem interdixerit monachus Sanctus Leo Magnus, docent ejus litteræ ad Maximum Patriarcham Antiochenum, & ad Theodoretum Episcopum Cyrensem. Omnia Sancti Gregorii Magni decreta fuisse ex antiquis Canonibus hausta Hincmarus errat. Etenim unica ille Baptismi meritionem in Hispania, Subdiaconorum cœlibatum in Sicilia, Orationem Dominicam non amplius in Missa ante consecrationem, sed supra Dominicum corpus dici in uniuersa Latina Ecclesia aut posuit aut firmavit, quorum quis antiquus ac generalis Canon sit fons, ignoro. Solæ Eusebiana ac Acaciana factiones istam Romani Pontificis potestatem arietarunt. Rectè igitur Nicolai primi in Photium & Hincmarum decreta Adrianus secundus & præfens Canon confirmarunt. Pleraque enim erant primi ordinis, pro quibus certandum usque ad mortem audiuimus jam à Sancto Ivone.

Cap. 1. Adducta Photii & Hincmari argumenta aliud non evincunt, quàm Romanum Episcopum ad Canones uti exequendos, ita & observandos obligari. Quod ipsum nos profiteamur. Profitemur omnem hominem legislatorem adstringi suis legibus. Etenim ad Imperatorem Valentinianum secundum scribit Sanctus Ambrosius: Quod præscripsisti aliis, præscripsisti & tibi; leges enim feri-

Imperator, quas primus ipse custodiat. Et in edita, quam suo codici Justinianus inseruit, ad Volusianum Prætorio Præfectum lege Theodosius secundus ac Valentinianus tertius: Digna L. i. tit. 1. vox majestate regnantis, legibus alligatum se Principem profiteri. Ad eodē auctoritate juris nostræ pendet auctoritas. Et reuerè majus imperio est submittere legibus Principatum. Ad quæ postrema verba scribit Dionysius Gothofredus: Non est Princeps supra legem, sed leges supra Principem. Nihilominus Princeps legem suam ex causis potest interpretari, dispensare, moderari, mutare, mutulare, abrogare: Eodem modo ad generales Ecclesiæ Canones habet se Episcopus Romanus. Non desit tamen Hincmarus Canoni nostro recalcitrare usque ad Joannis octavi Pontificis Synodum Trecentem, de qua illius Encomiastes Flodoardus in historia Ecclesiæ Remensis. Hincmarus scribit Apologiam pro se contra eos, qui calumniati sunt illum apud Joannem Papam, qui Synodum Trecentem habuit, asserens se decretales Epistolas Romanorum Pontificum venerabiliter suscipere, atque tenere, cum calumniarentur inimici has cum nolle ad auctoritatem recipere. Scio hæc præsertim intelligi de Romanorum, prima Nicæna Synodo priorum, Pontificum Epistolis, inter ipsum & Hincmarum Laudunensem, cui Nicolaus Pontifex favebat, controversis: Adde tamen intelligi etiam de decretis laudati Nicolai, Adriani secundi, ac ipsius Joannis octavi. Nam & in ipsa Hincmarianos per Carolum Calvum Regem impetus non ignoramus.

Et exindē quibusvis Romanæ Ecclesiæ decretis ac mandatis longè obedientissimam fuisse Gallicam Ecclesiam docent scripta Sancti Fulconis proximi post Hincmarum Remensis Archi-Episcopi, Sancti Ivonis Carnotensis, Goffredi Abbatibus Vindocinensis, Sancti Bernardi, Sugerii Abbatis ad Sanctum Dionysium, & Stephani Episcopi Tornacensis. Etiam mandatis secundi ordinis, pro quibus laudatus Ivo ad mortem usque certare nolebat. Nolebat palam damnare Metropolitam suum Senonensem, erecto per Gregorium septimum Ecclesiæ Lugdunensis Primatum omnibus nervis adversum. At verò Humbertus Lugdunensis Archiepiscopus, à laudato Abbate Sugerio, Sedis Apostolicæ Delegato, ad causam hanc cum Guilielmo Senonensi Archiepiscopo finiendam evocatus Carnutum, adesse noluit, addiditque causam: Scias Charitas vestra, quod donec Senonensis Archi-Episcopus Apostolicis mandatis contumax ac rebellis existit, pudor nobis est ad illas partes progredi, ubi Domino Papæ contradicitur. Archi-Episcopi inobedientia omnem provinciam raddebat infamem. Et apud Joannem Bromptonum Abbatem Jornalensem scribit iste Guilielmus Archi-Episcopus Senonensis: Vitium Paganitatis incurrit, quisquis mandatis Apostolicis obedire contemnit. Per omnem tunc Galliam vigeat hæc Gregorii septimi Regula: Qui Romanæ Ecclesiæ non concordat, Catholicus non habeatur. Ità fuit usque ad regnum Philippulchri, & ab ipso tractam in Gallias Romani Pontificis personam: Hinc enim prodierunt schisma Clementinum adversus Urbanum sextum

Pontificem, Concilium Basileense, Sanctio pragmatica, & aliarum causarum miseriarum ac dolorum. At nunquid Romanus Episcopus in condendis legibus aut mandatis omnino debet antiquos ac generales Ecclesiæ Canones attendere, & illa ex his haurire? Respondet apud Gratianum Pontifex Urbanus secundus. Sunt quidam dicentes Romano Pontifici semper licuisse novas condere leges, quod & nos non solum non negamus, sed etiam valde affirmamus. Sciendum verò summopere est, quod inde novas leges condere potest, undè Evangelistæ & Prophetæ aliquid nequaquam dixerunt. Ubi verò aperte Dominus vel ejus Apostoli, & eos sequentes Sancti Patres sententialiter aliquid definiuerunt, ibi non novam legem Romanus Pontifex dare, sed

potius quod prædicatum est usque ad animam & sanguinem confirmare debet. Loquitur adversum Gregorium septimi & sanctissimorum ejus decretorum calumniatores. Et ad Britonum Episcopos, Canonum contemptores Semi-Christianos, Leo quartus scribit omnia Ecclesiastica negotia ex Canonibus decidenda: At si tale emerit inuistatum negotium, quod minime possit per istos definiiri, tunc ad sanctos Patres recurrendum est, vel ad Sedem Apostolicam referatur. Quosdam fundamentales, quorum solvendum causa competens nunquam possit occurrere, Canones ab Apostolis accepit Ecclesiæ, & post Canonicas Scripturas ac traditiones ex his solis novas leges aut decreta Romanus Episcopus obligatur haurire.

CANON III.

SACRAM imaginem Domini nostri Jesu Christi, & omnium Liberatoris & Salvatoris æquo honore cum libro sanctorum Evangeliorum adorari decernimus: Sicut enim per syllabarum eloquia, quæ in libro feruntur, salutem consequuntur omnes, ita per colorum imaginariam operationem & sapientes & idiotæ cuncti ex eo, quod in promptu est, perfruuntur utilitate. Quæ enim in syllabis sermo, hæc & pictura, quæ in coloribus est, ut secundum congruentiam rationis & antiquissimam traditionem propter honorem, quia ad principalia ipsa referuntur, etiam derivativè iconæ honorentur & adorentur æque ut sanctorum sacer Evangeliorum liber, atque typus pretiosæ Crucis. Si quis ergo non adorat iconam Salvatoris Christi, non videat formam ejus, quando veniet in gloria paterna glorificari & glorificare Sanctos suos; sed alienus sit à communione ipsius & claritate. Similiter autem et imaginem intemeratæ matris ejus, et Dei genitricis Mariæ, insuper et iconas Sanctorum Angelorum depingimus, quemadmodum eos figurat verbis Divina Scriptura; sed & laudabilissimorum Apostolorum, Prophetarum, Martyrum, & Sanctorum virorum, simul & omnium Sanctorum & honoramus, & adoramus. Et qui sic se non habent, anathema sint à Patre, & Filio, & Spiritu Sancto.

SCHOLION.

STATUIT Cation adversum Iconoclastas in civitate Constantinopolitana ac omni Orientali Ecclesia refuscitatos, adversum Claudii Taurinensis Episcopi blasphemias, ac adversum errorem Agobardi Lugdunensis, Jonæ Aurelianensis, Hincmari Remensis, ac aliorum Francorum Episcoporum, averfantium septimum Synodum, volentiumque sacrum quidem Evangelio-

rum codicem & Dominicæ Crucis figuras, ipsius autem Domini ac ejus Sanctorum imagines nullatenus esse honorandas, adorandas, aut salutandas. Sacræ namque imagines sunt fidelium indoctorum libri: Cur igitur omni sacro libro debitus honor illis denegetur? Et Domini Crucifixi, quam nudæ Crucis, imagines esse veneratu digniores, est supra abundè ostensum. Solas Christi Domini, & sanctorum hominum & Angelorum, non Dei Patris imagines Cation laudat.

CANON IV.

A Morem principatus, utpotè quamdam malam radicem exortorum in Ecclesia scandalorum, radicitus excidentis, eum, qui temerè, & prævaricatoriè, ac irregulariter, veluti quidam gravis lupus, in Christi ovile insiliit, Photium scilicet, qui mille tumultibus & turbationibus orbem terræ replevit, justo decreto damnamus, promulgantes numquam fuisse prius, aut nunc esse Episcopum, nec eos, qui in aliquo sacerdotali gradu ab eo consecrati, vel promoti sunt, manere in eo ad quod provecti sunt; Insuper & eos, qui ab illo consuetas orationes ad præposituræ promotionem susceperunt, ab hujusmodi patrocinio coercemus. Sed & Ecclesias, quas ut putatur tam Photius, quàm ii, qui ab ipso consecrati sunt, dedicaverunt, vel si commotas mensas stabilierunt, rursus dedicari & inthronizari, atque stabiliri decernimus; omnibus maximè, quæ in ipso, & ab ipso ad sacerdotalis gradus acceptionem vel damnationem acta sunt, in irritum ductis. Dicit enim universorum Deus per Prophetam: *Quia tu scientiam repulisti, & ego repellam te, ne sacerdotio fungaris mihi. Et, Oblitus es Legem Dei tui, & ego obliviscar filiorum tuorum. Si secundum multitudinem eorum sic peccaverunt mihi, gloriam ipsorum in inbonorantiam ponam; peccata populi comedent, & in iniustitiis suis accipient animas suas. Et iterum dicit: Quia multiplicavitis Ephrem altaria in peccatum, facta sunt ei altaria delicta: scribam in ea multitudinem.*

SCHOLIION.

Omnia tumultibus implere est propriam ambitionis. Præsertim ambitionis Episcopalis. Etenim à Thebuli, Ecclesiæ Hierosolymitanæ Clerico, quod per martyrium defuncto Sancto Jacobo Apostolo, in Episcopatus petitione repulsum tulit Sancto Symeoni postlatus, natam fuisse primam in Ecclesia hæresim scribit Eusebius Episcopus Cæsarensis. Ex eadem matre Simon magus, Valentinus, Novatianus, Colutus, Arius, & plerique alii hæreticam iniquitatem operati prodierunt. Et hinc in Sancti Osee Prophetæ commentariis scribit Sanctus Hieronymus: *Veteres scrutans historias, invenire non possum scisside Ecclesiam, & de domo Domini populos seduxisse, præter eos qui Sacerdotes à Deo positi fuerant & Prophetæ. Quis ignoret Ecclesiæ Alexandrinæ post Chalcedonensem Synodum ab Eutychianistis barbaricas calamitates? Eas in litteris ad Leonem Augustum Sanctus Leo Papa Magnus, & in litteris ad eundem Principem, post laudatam Synodum exstantibus, dioceseos Egyptiacæ Episcopi latè exponunt, adduntque causam fuisse Timotheum Ælurum Presbyte-*

rum, desertum desiderio Alexandrinæ Pontificatus. Lamentabile Græcorum à nobis schisma, ac inde natam Turcorum potentiam uni ambitioso Photio debemus.

Erât similis Maximo Cynico, Constantinopolitani olim etiam Episcopatus contra Sanctum Gregorium Nazianzenum invasori, ideoque uti hunc prima Constantinopolitana, ita illum præsens Synodus tractavit: Et ipsum & omnes ab illo ordinatos Episcopos & Clericos dejecit irremediabiliter ad laicos, aut certè ad gradum antea in Clero habitum, cunctis illius immediatis aut mediatis Ordinationibus cassatis. Pœna dura, à Sancto Nicolao Pontifice jam pridem infligta, ideoque per Synodum præsentem confirmata. Etenim Photius, uti ad Sanctum Ignatium Patriarcham scribit Adrianus secundus Pontifex, in suo adversus laudatum Ignatium conciliabulo edixerat: *Ab anathematizatis consecratus non solum non accipit Spiritum Sanctum, sed & quod antea habuit flamen aufertur ab eo. Sanctum Ignatium quasi ab anathematizatis ordinatum Episcopum, unaque & omnes ab ipso ordinatos damnavit ad laicos, ideoque ipsi, utpotè veraciter per anathematizatos, nempe per Gregorium Asbestam Syracusæ Archi-Episcopum, non consecrato, sed*

exsecrato

exsecrato Nicolaus Pontifex reddidit justissimum talionem.

Verum enim verò in Sancti Ignatii vita scribit Nicetas Paphlago. *Hoc tantum in hac octava Synodo non laudo, non quod, ut aliqui censent, gravius commota durius in reos decreverit, sed contra potius reprehendenda forsitan sit apud æquum arbitrum, quod multò clementiùs, quàm oportebat judicavit, habita nempe personarum aliqua ratione, non ex lege Apostolica sincere lata sententia. Ex trigesimo primo, quo actum fuerat in Sanctum Ignatium, Apostolico Canone agi voluit & in Photium, atque ita plenè canonicam esse vindictam. Si quis, inquit ille Canon, Episcopus secularibus potestatibus usus Ecclesiam per ipsos obtineat, deponatur, & segregentur omnes, qui illi communicant. Omnem cum duce Photio schismaticum gregem voluit Nicetas non solo Episcopali aut Clericali malè adepto, sed omni penitus gradu exui, ipsoque etiam nomine Christiano: Reverà enim Photius non Cleri ac populi electione, sed Regia violentia intrat Episcopatum. Et laudatus Nicetas non tasset causas suæ querimoniz: *Quemadmodum antè Divino Tharaso Patriarcha in Synodo contra Iconomachos celebrata, cum indulgentiùs, quàm ex præscripto iustitiæ hæreticos tractasset, illi arrepta occasione impietatem suam multò magis confirmarunt; ita nunc Synodo hac remissius agente, nec sine affectu, neque ex Apostolico Canone damnationis sententiam ferente, malitia rursus contra Ecclesiam invenit locum. Etenim post Synodum nequissimi Photiani, matris Ecclesiæ clementia abusi, fecerunt longè pejora.**

Clementiz causa fuit Basilius Augustus, de quo pergit Nicetas. *Ipsa Synodus non tantoperè volebat eis, qui cum Photio, quomvis in viis & coacti communicarant, indulgere, quantoperè simplicitas, ne dicam levitas Imperatoris, vixta nempe hominum precibus, & laudibus inflata humanis, & clementie nomine perfecta Dei equitate penitus destituta. Etiam Apostolica Sedis Legatos penitus non excusat. Hæc, inquit, Patriarcha Ignatii gloriæ labem nullam adspargunt, quod non esse illi auctoritas agendi que vellet: Romanis enim pro Ecclesiastica antiqua traditione iudicandi potestatem permittebat. Romana Ecclesia Deum ter optimum maximum, cujus vox, Nolo mortem peccatoris, sed magis ut convertatur & vivat; semper est imitata, ideoque per clementiz viam à Photianis sperabat meliora. Agimus Nicetæ gratias de laude ac memoria antiquæ Ecclesiasticæ traditionis, ex qua Sedis Apostolicæ Legati in Synodis generalibus semper habuere agendorum propositionem, primum suffragium, ac pœnarum Episcopis aut Clericis reis infligendarum definitionem. Ejus duriores de Synodo voces scholio marginali moderatur Anastasius Bibliothecarius. Non damnat Nicetas Eucumenicum concilium, quasi Apostolicos Canones violavit; sed ex iis rebus, quæ post concilium evenere, majorem severitatem desiderat. Quippe cum clementiùs egisse videatur, quam per Canones ipsos agere licuisset, si summo jure agere cum Photio, Photianisque voluisset.*

Hæc Canonis verba, *Eos qui ab illo consuetas orationes ad Præposituræ promotionem susceperunt, Christi Lupi Oper. Tom. III.*

ab hujusmodi patrocinio coercens, agunt de creatis per Photium aut Photianos Archi-Presbyteris, Archi-Diaconis, & Economis, Chartophylacibus, Defensoribus, quos non ordinari aut sigillari, sed simplici dumtaxat benedictione aut etiam codicillo promoveri, ostensum est supra ad Canones Trullanos. *Promotio, inquit ad secundum Canonem Chalcedonensem Theodorus Balsamon, sine sigillo, ibidem à nobis exposito, perficitur. Nullum penitus à Photio aut Photianis peractum Sacerdotale ministerium vult Canon validum haberi.*

Hinc etiam cassat factas ab illis Ecclesiarum dedicationes, atque motorum mensarum seu altarium stabilitiones. Mandat denuò dedicari aut stabiliri. Causam dat laudatus Nicetas, agens de quodam altari, à barbaris ac gentilibus Rofsis dejecto, & per Sanctum Ignatium reposito. *Photius Amphibolium Cyzici, & Theodorum Patrum Archi-Episcopos, quin & Pantaleonem Senatorem, cognomento Botbram, legat qui sacrilegis manibus sanctam illam arulam disturbent. Mandarat insuper, ut ara ad litus maris deportata quadragesies unda tingeretur, atque ita demùm reducta reponeretur. Sic enim hæreticorum ac schismaticorum altaria fuisse olim tractata est alibi ostensum. Et hoc igitur in puncto Synodus reddidit Photio justum talionem.*

Quanti olim momenti fuerit Altaris in Basilicâ seu oratorio motio aut stabilio, ostendit in litteris ad Archi-Episcopum & Capitulum Byzantinum, per Franciscum Bosquetum Montis Pessuli Episcopum publicatis, Innocentius tertius Pontifex. *Ligneis ædificis Ecclesiæ vestrae casu quodam igne consumptis, parietibus tamen illæsis, ac mensa principalis altaris in sui extremitate modicam passa fracturam, quaesivistis per Sedem Apostolicam edoceri, si propter hoc ipsius altaris vel etiam totius Ecclesiæ deberet consecratio innovari. Ad quod sic duximus respondendum: Quod cum parietes in sua integritate permanserint, & altaris tabula mota, vel enormiter lesa non fuerit, nec Ecclesia nec altare debet denuò consecrari.*

Lucidiùs in litteris ad Guilielmum Fiscanenſis monasterii Abbatem loquitur S. Ivo Episcopus Carnotensis. *De motione altaris vel parietum Ecclesiæ, utrum iteranda sit consecratio vel non iteranda, nihil scriptum in antiquis Regulis reperi. In collectionibus autem Burchardi Vormatiensis Episcopi ex Concilio Meldensi, capitulo quinto, ita scriptum reperitur: ALTARE SI MOTUM FUERIT, ECCLESIA DENUO CONSECRATUR; PARIETES VERO SI MOTI FUERINT, ET NON ALTARE, SALIBUS TANTUM EXORCIZENTUR. Etenim faxea basilica est fidelis animæ, per Domini nostri Jesu Christi sanguinem, & tam visibile quam invisibile christma in verum Dei vivi ac veri templum consecrata, figura ac Sacramentum, atque illius summum altare fidem, parietes bona opera, rectum significat spem Christianam, bonis operibus subnixam. At verò fides, utrumque sperandarum, ita totius humanæ justificationis est fundamentum, ideoque si epistola, & tota edificatio spiritualis procul dubio destruitur.*

L I 2

homo

L. 3. Epist. 164.

Epist. 80.

homo in perfidiam lapsus est denuò quasi gentilis, licet non per novum baptismum, tamen per manuum impositionem, ac alia initialia Christianitatis rudimenta in Divinam Jesu Christi formam iterum parturiendus. Quin immò fidelibus ad Saracenos Apostatis Sanctus Methodius Episcopus Constantinopolitanus statuit hunc Canonem: *Propitiatorias preces septem diebus accipiant, & octavo die laventur, & à lavacro limbo accincti chrismate inungantur, ut solent inungi qui baptizantur, & ferant vestes novas secundum ordinem eorum, qui illuminantur.* Lavatio ista non fuit Rebaptismus: Abfit. Fuit quædam Baptismi quasi per apostasiam delicti ritus pœnitentialis ac resuscitativus, qualem etiam hodie apud Abyssinos Æthiopes in Epiphaniæ festo vigere quidam ajunt, & Hipponensi suo populo fuisse in festo Sancti Joannis Baptiste refert ac damnat in sermone de diversis Sanctus Augustinus. Et hinc item vides chrisimationem, quam quibusdam ab hæresi ad matrem Catholicam accedentibus impenderunt olim Græca, Gallicana, ac Hispaniarum Ecclesiæ, fuisse meram cœremoniam, non Confirmationis Sacramentum. Pergit Sanctus Ivo. *Reliqua verò edificatio, si aliqua vetustate astiterit, si aliqua lesione minuitur, Sacramenta fidei nequaquam iterantur, sed tantum quod maculatum est asperitate pœnitentiæ & compunctionis lacrimis emundatur. Secundum ergò hanc similitudinem innotuit altari, quod figuram gerit fidei, tota Ecclesia consecranda est, quæ corrupta fide tota destruita est. Mox verò parietibus, sola aqua & salibus, tamquam pœnitentiæ Sacramentis reformanda est. Novit enim Prudentia vestra, quia sic orat Ecclesia, ut quod in templis manufactis agitur, hoc in nobis spiritualiter impleatur, quatenus per cultum visibilibus Sacramentorum provocemur ad agnitionem & amorem invisibilium edificiorum.*

Hæc de solo principali Basilicæ altari esse intelligenda rectè in adductis litteris expressit Innocentius tertius. At tamen ob folii tabulæ motionem aut notabilem fracturam quodvis altare

est omnino rursus consecrandum. Causam scribit idem Sanctus Ivo in litteris ad Girardum Sancti Guandregefilii Abbatem. *Consuluit Parvitem meam Dilectio vestra, utrum tabulæ altarium aliquando consecrata, cum translata fuerint, super novam struem lapidum posita denuò sint consecranda. Quod nobis ex auctoritate & ratione faciendum videtur, cum Canon dicat: ALTARE SI MOTUM FUERIT, ECCLESIA DENUO CONSECRATUR. Quod si Ecclesia propter motionem solius Altaris denuò est consecranda, quantum magis ipsum altare, quod motum est. Etiam solvit quorundam objectionem: Nec satis similis ratio est, quam quidam fratres vobis objiciunt, quod altaria portatilia, licet de loco ad locum moveantur, non tamen denuò consecrantur. Hæc enim altaria non aliter consecramus, nisi vel in tabulis ligneis, vel aliquo competenti substratorio compacta, & firmiter sint affixa. Undè licet de loco ad locum portentur, non tamen de loco, in quo consecrata sunt, moventur. A quo si evulsa fuerint, sicut cætera altaria, denuò sunt consecranda.*

A Burchardo Wormatiensi Episcopo adductum Canonem quidam Sancto Hygino, quidam Julio primo Pontifici adscribunt. Ego malim esse à Sancto Sylvestro, de quo Romanum Brevariium: *Sancivit, ne deinceps altaria, nisi ex lapide fierent.* Cujuscumque sit, est antiquus, eumque respiciunt verba præsentis Canonis: *Ecclesias deditaverunt, vel commotas mensas stabiliverunt.* Quod nempe principalis mensæ stabilitio fieri nequeat sine nova consecratione. Quæ tamen de portatilibus altaribus Sanctus Ivo scribit, apud Græcos non habent locum, eorum vice habentes Antimensia, suo loco exponenda. Et in novis ad Sancti Ivo Epistolam annotationibus scribit Joannes Baptista Souchetus, Canonicus Ecclesiæ Carnutensis: *Quæ de Altarium reconsecratione hic scribit Ivo, jam exolverunt, neque amplius servantur, sive ex consuetudine, sive ex ignorantia.*

CANON V.

OMnem Canonicam stabilitatem in Ecclesiis semper manere in Christo providere cupientes, renovamus & confirmamus terminos & vacationes, quæ olim à Sanctis Apostolis & beatis Patribus nostris editæ legem in Ecclesia posuerunt, non oportere Antistitem promovere quemquam, qui est vel secundum fidem, vel secundum sacerdotalem sortem Neophytus, *Ne inflatus in iudicium incidat, & laqueum Diaboli, sicut dicit Apostolus.* Prioribus ergò Canonibus concordantes, definimus neminem de senatoria dignitate, vel mundana conversatione nuper tonsum super intentione vel expectatione Pontificatus vel Patriarchatus honoris Clericum aut monachum factum

ad hujusmodi scandere gradum, licet singulos ordines Divini Sacerdotii plurimum temporis fecisse probetur: Neque enim propter religionem, vel amorem Dei, aut propter expectationem transeundi viam virtutum, sed ob amorem gloriæ ac principatus tonsus hujusmodi reperitur. Magis autem coercemus hujusmodi, si ab Imperatoria dignitate ad hoc compellatur. Si verò qui per nullam suspensionem prædictæ concupiscentiæ expectationis, sed propter ipsum bonum humilitatis, quæ est circa Christum Jesum, abrenuntians mundo fiat Clericus aut monachus, & omnem gradum Ecclesiasticum transgens per definita nunc tempora irreprehensibilis inventus extiterit & probatus, ita ut in gradu Lectoris annum compleat, in Subdiaconi verò duos, sitque Diaconus tribus, & Presbyter quatuor annis, benè placuit huic sanctæ & universali Synodo eligi hunc & admitti. Circa hos autem, qui religiosè morati in ordine Clericorum & monachorum, digni judicati sunt Pontificatus dignitate pariter & honore, prædictum tempus abbreviamus, nimirum secundum quod Episcoporum Prælati probaverint, qui per tempora fuerint. Si verò præter hanc definitionem nostram quisquam ad jam fatum supremum honorem proventus extiterit, reprobetur, et ab omni sacerdotali operatione prorsus abjiciatur, utpotè qui extra sacros Canones sit promotus.

SCHOLIUM.

Secundum Nicænum de quoad fidem Christianam, ac decimum Sardicensem de quoad clericalem sortem neophytis Canonem innovat nostra Synodus, idque adversus Photium, subitò factum ex laico Episcopum, garrimentemque Sardicenses Canones nunquam obtinuisse in Ecclesia Constantinopolitana. Sardicensis, inquam, Canon innovatur adversus pessimam Græcorum consuetudinem, de qua in præsentis Synodi præfatione Anastasius Bibliothecarius. *Tantum hujus ambitionis pullulavit longè latèque temeritas, ut mox Hierosolymis quidam laicus, nomine Salomon, extemplo Clericus factus, sit ordinatus Antistes, quod nunquam factum est etiam ab ipso Jacobo, qui primus illic Episcopus existit, nisi postquam Photius novitè in clero plantatus, & confestim Præsul factus auditus est. Apud Constantinopolim autem nonnulli ex tunc laici etiam virtutibus operam dabant, tantum ut ad hanc sacram pertingere dignitatem: At ubi pertingere nequirent, mox continentia frænis laxatis, in suis voluntatibus ire cœperunt, & quod non sanctitatis, sed avaritiæ cultores existerint, protinus ostendunt, adeò ut diversis modis à Romanis Missis horum quidam obtinere tentaverint, ne Regula promulgaretur, quæ tunc de non repente secularibus in Sacerdotium provèhendis in hac Synodo promulgata est. Præterea penes Alexandriam & Antiochiam in tantum radix hujus pestis excrevit, ut à tempore promotionis dicti Phorii hæcenus expelli non possit.*

Quin immò Zacharias Chalcedonensium Metropolitæ Photianus ad Basilium Augustum &

omnem præsentem Synodum non erubuit adversus Sanctum Nicolaum Pontificem blaterare: *In eo, quod dicit non debuisse Photium ex laicis promovè, consecrantes quidem cautos reddidit, consecratum autem non damnat; consuetudo Canonem illum temperavit.* Ostendere conatur Tharasii, Nicephori, Nestarii, Thalassii Cæsareensis in Capadocia, ac Sancti Ambrosii exemplo, & addit: *Atque alii mille.* Pessimæ apud Græcos consuetudinis causam aperit in litteris ad dioceseos Constantinopolitanæ Archi-Episcopos ac Episcopos laudatus Pontifex Nicolaus, quod Neophytis Episcopis, è palatio præsertim adsumi consuetis, Græcorum Augusti despoticè imperarent, Ecclesiasticam potestatem tenerent sub pedibus, & cum Leone Isauro dicerent: *Rex sum & Sacerdos.* Et hinc non præsentem solummodò Canonem edidit nostra Synodus, sed & omnes Photianos Archi-Episcopos adegit ad egerandas Neophytorum promotiones.

Malum in Ecclesia Constantinopolitana à Nestario olim sine sequela cœptum revixit in Paulo tertio Patriarcha, quem ex Augusti secretis adsumptum Sanctus Nicephorus in chronico testatur. Quin & idem ipse Sanctus Nicephorus, ac ejus proximus Antecessor Sanctus Tharasius fuisse ex eisdem secretis promoti, & Adriani primi Pontificis ad septimam Synodum querimoniarum non fuerunt auditæ, de quibus pergit Anastasius Bibliothecarius. *In septima Synodi codice, quia sæpè contra Canones Constantinopoli ex Neophytis Antistes provèbuntur, & eo tempore Tharasius ex laicis Patriarcha fuerat ordinatus, ita Epistolam beatæ recordationis Adriani Papæ existimant scribendam, ut nihil in ea ex his, quæ ad prædictum*

Item Presulem contra Neophytos idem Pontifex sanctissimus scripserat, vel scriptum vel translatum græcè reperitur. Quod nempe Græci generalium Synodorum Acta sint adfueti minuire, addere, mutare. Quod adversum Tharasi & omnium generaliter Neophytorum promotionem Pontifex scripserat, Legati ejus dispensatorio reparandæ fidei amore peremerunt ad septimam Synodum non legi, quod nempe sponderent Græci nullum deinceps Episcopum è laicis ordinandum.

Porro Canon noster, licet solas Episcopales è laicis promotiones dampnare videatur, omnino tamen damnat etiam Presbyteriales ac Diaconales. Liqueat ex Adriani secundi Pontificis ad Sanctum Ignatium Patriarcham litteris, exstantibus post Synodum præsentem: *Intelleximus & alia multa à vobis contra Patrum decreta fieri, inter quæ hæc est: nuper quosdam contra statuta Patrum prescorum & Synodi Oecumenicæ proximè celebratæ ex laicis repenti Diaconos creatos, cum sciatis Photii causam inde originem traxisse.* Patriarcha Ignatius erat vir sanctissimus, atq̃ tamen homo Græcus, de quibus ad Basilium Augustum, ejusque filios Constantinum ac Leonem scribit idem Adrianus: *Nobis moris non est, ut pro libitu proprio Paternis sanctionibus abutamur, quemadmodum quibusdam, qui apud vos summa rerum Ecclesiasticarum gubernacula moderantes, tunc Synodorum statuta, vel etiam Apostolicæ Sedis decreta proferunt, cum vel alios ledere vel juvare cupiunt; & hæc tunc sub silentio tegunt, quando fortasse contra se vel pro aliis proponantur.* Octavam Synodum difficultatibus plenissimam, & immentos ante ipsam labores pro solo ferè Sancto Ignatio fecerat ac subierat Romana Ecclesia: Et ecce immemor ille seu ingratus spernebat hunc capitalem Canonem, similis quibusdam hodie orthodoxis Germanis, pro quibus sacrosanctam Tridentinam Synodum ineffabilibus labore ac impensis coegit ac perfecit eadem Romana Ecclesia, doletque ejus sanctissimos ac penitus necessarios morum Canones ab illis minimè servari.

Eadem Neophytorum, Palatinum præsertim, promotio grafabatur in Francia. Etenim pro Berno, Caroli Calvi Regis consanguineo, ad Augustodunensis Ecclesiæ Episcopatum nominato, apud Sanctum Lupum Ferrariensis monasterii Abbatem scribit ad Lugdunensem Archiepiscopum, qui illum consecrare recusabat, Sanctum Amulium Wenilo Archiepiscopus Senonensis. *Vestra Prudentiæ dominus Rex noster nobis jussit suggerere, non esse novitium aut temerarium, quod ex palatio honorabilioribus maximè Ecclesiis procurat Antistes. Nam Pippinus, à quo per maximum Carolum & religiosissimum Ludovicum Imperatores Rex noster duci originem, exposita necessitate hujus regni Zachariæ Romano Papæ in Synodo, cui Martyr Bonifacius interfuit, ejus accepit consensum, ut acerbitati temporis industria sibi prodivisiorum ejus consiliatorum decedentibus Episcopis inderetur.* Rogat Wenilo, ut hocce Apostolicum privilegium & Regiam dignitatem, cui ab omnibus huc usque Metropolitæ fuerat delatum, Amulus dignetur non exufflare. Sancti Bonifacii Apostoli nostri & Pippini Regis tem-

poribus in milites, scortatores, ac omnigenam facinorum & flagitiorum voraginem ad usque amissam Christianitatem demutatus erat omnis Franciæ Clerus: Hinc istiusmodi indultum possit Zacharias Pontifex usque ad meliora tempora fecisse. At tamen non tam Palatinos nobiles, quàm fiscales servos tunc passim fuisse Episcopatibus impositos audivimus supra à chronico Thegani. Cessabat jam ista miseria, ideòque Amulus merito censuit non esse deinceps indulto solum: Præsertim quod Carolus Calvus imperitios ac variè indignos Neophytos non raro nominaret. Verùm Caroli, quam Amuli erat major potentia. Et hinc hujus successor Sanctus Remigius, & cum ipso omnis tertia Valentina Synodus eidem Regi supplicavit, quatenus liberam Episcoporum electionem Clero ac populo semper permitteret, Cap. 7. & addidit: *Si à servitio pii Principis aliquis Clericorum venerit, ut alicui civitati præponatur Episcopus, sollicitè per Metropolitanam & Comprovinciales collegas de scientia & moribus examineatur, nec nisi plenè capax ac dignus admittatur, de quo Metropolita teneatur etiam Principi resistere in faciem, & Deo ac hominibus reddere rationes.* Non laicum, sed solum Palatinum Clericum, utique Presbyterum aut Diaconum, permittit à Rege ad Episcopatum adsumi: Et hocce statutum præsens Canon confirmat. Confidenter hoc in puncto jubet Romana Ecclesia. Causam dat incogniti Auctoris de Photii Pseudo-Synodo adpignitio: *Quod in Romana Ecclesia laicus aliquando sit Pontifex electus, falsum omnino est.* Lucet ex Stephani quinti & Romani populi adversus Constantinum è laico intrusum in Sedem Apostolicam Actis, videndis in libro Pontificali apud Anastasium Bibliothecarium, & apud Auxilium Presbyterum in Apologia pro Ordinationibus Pontificis Formosi.

Addit Canon nullum Palatinum, cui obtinendi quandoque Episcopatus spes aut promissio facta sit à Principe, seu subito seu gradatim per canonica in quovis Ordine interstitia posse ad dignitatem istam promoveri, sed perpetuo ac indispenfabiliter esse illius incapacem atque irregularem. Quomodo Neophytorum promotiones, ità Palatinis à Principe factas Episcopatum promissiones voluit penitus ab Ecclesia proscriptas. Causam dat in litteris ad Alexandrum secundum Pontificem Sanctus Petrus Damiani: *Numquam Clementia vestra vel fieri vel esse patiar Episcopum, quem ad honoris culmen constitiverit ascendisse per premium, vel etiam, quod damnabilis est, per curialis obsequii famulatum.* Absit enim, ut qui Prælationis ambitu secularem coluit Principem, spirituale Ecclesiastici culmini obtineat dignitatem. Et Prophetam omne munus accipi viro justo interdicens exponens scribit ad sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales Episcopos. *Planè Prophetica illa sententia sic exponitur, ut tria dicantur esse munus genera: Scilicet munus à manu, munus ab obsequio, munus à lingua. Munus à manu pecunia, munus ab obsequio subjectionis obedientia, munus à lingua est favor adulationis.* Munus ab obsequio dari ait præsertim ab illis, qui nanciscendæ dignitatis ambitu Principis comitatum sequuntur.

Quæ

Quæ omnia repetit in litteris ad Bonifacium Cardinalem Episcopum Albanensem, & in litteris ad Aripandum monachum, constanter adseverans à munerum istorum quovis committi plenam simoniam. Præsertim per munus ab obsequio. Nam qui Principi sive in palatio, sive in aliis negotiis servit, non possit non & adulationibus vacare, & magnas in ejus gratiam impensas subire, atque ità hæc ex Ecclesiasticæ dignitatis desiderio agens, non unicam, sed triplicem incurrit simoniam. Et qui nummos aut lenocinantem linguam donat, donat quid extraneum; at qui obsequium impendit, donat Principi semetipsum. Et in his non requiri explicitum, sed omnino sufficere pactum implicitum, laudatus Petrus solidè ostendit. Ab hac igitur quantò dolosiori, tantò pejori simonia expurgans Ecclesiam noster Canon, quemvis Regia Episcopatus promissione donatum Palatinum facit dignitatis istius, etiam per legitima tempora ac interstitia accipiendæ, omnimodis incapacem. Ejusmodi namque promissio, licet & simoniæ & ambitus possit esse expers, utriusque tamen vitii laborat suspitione, quam Canon esse facit præsumptionem juris ac de jure. Ex ipso desumpsit Rescriptum suum Innocentius tertius, quo apud Gregorium novum cassavit Abbatialem Electionem nescio cujus, qui spem vel promissionem habens, ut Abbas fiat, fuerat monachus. Qui pro Abbatia adipiscenda semetipsum monasterio dederat, manifesta simonia laborabat.

Pergit Canon: *Magis coercemus hujusmodi, si ab Imperatoria dignitate ad hoc compellatur. Causam dat prima Actio synodalis. Photius maligni-*

tate ac nequam opere plenum interiore hominem habens, qui propter ambitum & amorem gloriæ, & ut vocaretur Rabbi, bonum se esse fingebat, & habitum & formam pietatis habere simulabat. In quibus & tunc imperantes traduxit, & per humanam machinationem & Regiam potestatem atque potentiam, Ecclesiam Constantinopolitanam obtinuit, legitimo Pastore illius sanctissimo Patriarcha Ignatio iniquè dejecto. Imitatus fuerat Photius Arianos in Synodo Mediolanensi Episcopos, de quibus scribit in Ecclesiastica Historia Sanctus Sulpitius Severus Archiepiscopus Bituricensis: *Epistolam sub Constantii Imperatoris nomine emittunt omni pravitate refertam, eo nimirum consilio, ut sicut aquis auribus populus receperat, publica auctoritate cupita proferrent; sed aliter fuisset excepta, invidiosa esset in Rege, & ipsa venialis.* Omnem Regum in res Ecclesiasticas violentiam fuisse passim instigantium Episcoporum dolosas machinas possit exemplis plurimis ostendi. Et sacras Principum jussiones jam pridem in Leone Ilauro excusserat Romana Ecclesia: Hanc libertatem Canon firmat.

Statuit insuper nova singulorum Ecclesiasticorum Ordinum interstitia, præsertim pro Palatinis recta via citra Episcopatus promissionem aut spem in Clerum aut monasticam sanctitatem ascendentibus, ob nullam in ipsis causam dispensanda. In Subdiaconatu maneri mandat per biennium. Ex quo patet morem, à Symeone Thessalonicensi Archiepiscopo in opere de sacris Ordinationibus memoratum, quo Græci Lectori in Diaconum electo dant simul Subdiaconatum ac Diaconatum, esse novum ac nostræ Synodo posteriore.

CANON VI.

Quoniam quidem apparuit Photius post prolatam contra se justissimam sententiam, et damnationem à sanctissimo Papa Nicolao propter nequissimam invasionem Constantinopolitanorum Ecclesiæ cum aliis malis operibus suis, etiam quosdam nequam et adulatores de plateis et vicis invenisse, et Vicarios hos sanctissimarum trium Patriarchalium sedium Orientis nominasse ac proposuisse, atque cum his Ecclesiam malignantium et Concilium vanitatis colligens, depositarias accusationes et crimina contra beatissimum Papam Nicolaum commovisse, et anathemâ procaciter et audacter contra eum, et cunctos communicantes ei sæpè promulgasse, quorum quasi monumentorum libros nos quoque vidimus, ab ipso maligno opere ac fallaci dictione confutos, qui etiam synodicè ab igne consumpti sunt: Hujus rei gratia pro caute Ecclesiastici ordinis anathematizamus quidam primitus prædictum Photium etiam propter hujusmodi causam; deinde verò et omnem, qui à modo in calliditate fraudulenter egerit, et verbum veritatis adulteraverit, et falsos Vicarios

Vicarios simulaverit, vel libros dictatus mendacis finxerit, et ad priorum favorem votorum commentatus fuerit, quemadmodum et fortissimus pietatis athleta Martinus, sanctissimus Papa Romanus, tales synodice pepulit.

SCHOLIION.

A Canone damnata Photii nequitiam exponit in Sancti Patriarchæ Ignatii vita Nicetas Paphlago, agens de duabus istius fictis ac imaginariis Synodis, altera in laudatum Ignatium, altera in Sanctum Pontificem Nicolaum. *Alter synodicus liber in Nicolaum Pontificem Romanum res torquēbat, oransque generis calumnias & atrocias maledicta in illius Sancti exauctorationem & damnationem complectebatur, miro & tragico propè modo concinnatus: Sane distans Stygii Doctoris magisterio & Photii ministerio dignus. Et in litteris ad Manuelem Patricium Dromi Logotheta, extantibus post præsentem Synodum. Metrophanes orthodoxus Metropolita Smyrnenis. Photius cum intellexisset Legatos Pontificis Romani in Bulgariam missos confirmationem ejus reprobasse, omnesque Bulgariæ Principes & subiectos Chrismate hereticum innumisse, velut astro percitus Æcumenicam Synodum confinxit, cui, qui tunc imperabant, Michael & Basilius nostrum Præsides induxit: Offendit etiam trium Patriarcharum Vicarios, ac totum Senatam Palatinum, & Constantinopolitanam sedis Episcopos. Nec non accusatores instituit, qui Nicolai Papæ scelera exponerent, & declararent, iudiciumque Synodi publicum implorarent, testesque addidit, qui accusantium calumnias confirmarent. Atque ipse quidem fides erga Papam pietate respondebat non esse absentem iudicandum, interimque orationes contra Papam adfidentium sibi Antistitum, quasi repugnantium sibi inferebat, quibus scilicet videtur accusationes admiserit, causamque cognoscere ceperit. Itaque tandem sexcentis obrutum falsis testimonibus Nicolaum damnat, atque anathema in illum ac cum illa communicantes conjicit, confectis omnium, qui per ejus somnia erant in conciliabulo, subscriptionibus, nempe duorum Imperatorum, & trium Vicariorum Orientis, totius Senatam, & Hegumenorum & Clericorum. Et in præsentis Synodi præfatione Anastasius Bibliothecarius. Photius Conciliabulum Præsidente Michaele Augusto colligit, falsos homines quasi Vicarios Orientalium sedium format, accusatores numeribus armat, & mendaciter construit, testes eos adsciscit quos & accusatores opponit. Iudices nonnumquam & in accusati personam admittit, excessus quosvis quasi præfati summi Pontificis fingit, & sicut putabat, damnatione simul & anathemate punit: Cunctis, qui aderant, exceptis perpaucis, & his fautoribus impietatis, clamantibus non esse justum in summum & primum Pontificem, & præsertim ab inferiori quomodolibet, sententiam proferendi, cum id nec Canon quicumque admittat, nec aliqua Ecclesie consuetudo fieri debeat. Verum iste falsarius falsorum excessuum & ditionem absentem, & incertum, videntur*

cem codicem compilat, mille circiter Antistitum subscriptiones interserit, sibi nemine prorsus consentiente vel conscribente ex numerosa illa Episcoporum multitudine, nisi uno & viginti Præsulibus. Unde jam profusus sancti habius viri cum fugiunt, & quasi squallorem quemdam declinant, alterum Dioscorum hunc appellantes & præcursores Anti-Christi, immò ipsum Anti-Christum existimantes. Et Synodi præsentis Epistola Encyclica. Photius linguam exavit adversus beatissimum Papam Nicolaum, & quemadmodum fabule Hippocentauros & tragelaphos fingunt & formant, ita quoque & ipse stercoreales quosque & subulos à plateis conductos viros, & Vicarios eos altiarum trium sedium appellans atque proponens, præsumpsit synodale imaginari iudicium, personas accusantium, & accusatorum, & testium, & Imperatorum, & Magnatum, & Metropolitanorum, quasi insuspectas fingent & simulans & hujusmodi, ut putabat, deposuit invocandè, & anathemati submitte beatissimum Papam Nicolaum, & omnes illi communicantes, neque summitati ejus, neque Ecclesie parcens, quæ illi magno Pontifici communicabat. Realis Synodus Romani Pontificis damnationem, ut Eusebianæ factionis ac Dioscori facinus à Sardicensi & Chalcedonenſi Synodo damnatum, fuerat detectata; hinc imaginariam Photius finxit, & nonnisi viginti & unum Pseudo-Episcopos potuit inducere ad illi subscribendum.

Michaelis Patriarchæ Alexandrini fictus Vicarius fuerat quidam Leontius, homo Græcus, qui nescio qua captivitate solutus, Alexandriam primò, ac inde Constantinopolim accesserat mendicaturus, Antiochenæ quidam Georgius, sedis Hierosolymitanæ Vicarius fuerat quidam Sergius, à Constantino Antiochenæ Ecclesie Æconomus ad Michaelem Augustum missi ob postulandas benedictiones, seu elemosynas pro miserandis istarum regionum fidelibus, gementibus in extrema inopia sub Saracenis. Erant laici, imperiti, rustici, stercoreales, bubulci, de plateis & mendicorum medio adsumpti: At quia à Patriarchalibus civitatibus venerant, eos auro emptos angariavit Photius, ac ipsorum ut Patriarchalium Vicariorum nomina imaginaria suæ Synodo subscripsit. Rectè in Actione nona ad Josephum Ecclesie Alexandrinæ Archidiaconum & Legatum dixere Legati Romani: Ecce, carissime frater noster, agnovisti Photii maligna opera & versutias, & quia dolosus erat, & veritas non erat in eo.

Eosdem stercoreales Vicarios cum imaginaria Synodo Romam ad Clerum & populum, nec non ad Ludovicum secundum Imperatorem, Ludovici Pii ex Lothario filio nepotem Photius misit in Longobardiam, de quo facinore pergit laudatus Metrophanes. *Hinc in modum compoliti cunctorum*

rum subscriptionibus, Imperatorem Ludovicum & Ingilbertam ejus uxorem adclamavit Augustam, ad eamque litteras laudum plenissimas dedit, quibus ostendebat illam non minus, quam Pulcherram dignam fuisse, cujus præconium in Æcumenica Synodo proclamaretur. Obsecrabat etiam & conabatur efficere, ut conjugi Ludovico auctor esset Nicolai Papæ Romani, velut ab Æcumenico & Catholico Concilio depositi, ab urbe pellendi. Francis à Leone tertio Pontifice delatum Occidentis Imperium agnoscere huc usque detrectarant Imperatores Constantinopolitani: Hinc versipellis adulator Photius Ludovicum in nugatoria hac Synodo per imaginarias acclamationes agnovit Augustum, effuso hoc peccatoris oleo conatus juvenem Principem circumscribere ad phantasmata sua in Nicolaum Pontificem exequenda. Et quomodo in paradiso Adamum diabolus per Hevam cepit, ita Photius per Ingilbertam, sexum humani diei appetentiorum, tentavit deludere Ludovicum. Addit Nicetas Paphlago. Regem Franciæ Ludovicum & Ingilbertam Reginam conjugem sollicitat Photius, & Imperatores Constantinopoli creatum in pollicetur, si operam navarent ad impium suum conatum exequendum, & virum justum Nicolaum Pontificem ex Ecclesia sua exigendum. Eis verò dicta citius pollicentibus, frustra stultitiam suam ostentabat. Ità non suam solummodò nequitiam, sed & Ludovici impiam vanitatem ac fædam ingratiitudinem in Sedem Apostolicam detexit. Michael Augustus Constantinopolitanus, nomine & re ebriofus, erat improlis ac in furias actus: Hinc Ludovico spes de nugivendi Photii promissis.

Verum quomodo tres Orientales rustici ac mendicis has momentosas strophas apud Francorum Augustum exequerentur? Exponit Nicetas Paphlago. *Hos libros cum impudens Photius describendos curasset, Zachariæ Copho, Chalcedonenſium in Bythinia, ac Theodoro Laodiceensi in Phrygia Pacatiana Trinitaria Episcopis Metropolitanis, cum singularibus laudum encomiis, multisque ac splendidis muneribus ad Ludovicum Franciæ Regem deferendos dedit, ut is Nicolaum Pontificem velut exautoratum throno extruderet. Quocirca fictos Vicarios videtur dumtaxat Romam misisse, sparsuros istic fictæ Synodi Acta, atque ità Romanum populum à Pontificis communione abstracturos. Rei modum in octava præsentis Synodi Actione confessus est Leontius, fictus Vicarius Alexandrinus. Photius misit me Romam, ut quidquid dicerent duo jam memorati Pseudo-*

Metropolitæ facerem; Deus autem novit, quia sicut pecus descendebam, nihil sciens. Et Georgius ac Sergius, facti Antiochiæ ac Hierosolymæ Vicarii. Coacti & inviti descendebamus Romam. Dixit enim nobis Photius: Quia apparuerunt Romæ capitula contra Papam Nicolaum, ite & certificamini si sint veracia. Nos verò diximus: Homines rustici sumus, si pervenerimus Romam, quam dabimus rationem? Ille dixit nobis: Quia docent vos Episcopi quæ debeatis dicere.

Ob hos igitur in sanctum Pontificem nequissimos dolos Photium præfens Canon anathematizat, id est, non solo invito Episcopatu privat, sed & ipso nomine Christiano. Nempe perducit ad Canones appellans permanſit Photius, atque ità antiqui, ex Sancto Athanasio frequenter laudati Canonis, qui hæreseon aut schismatum primis auctoribus laicam communionem indulget, gratia fuit omnimodè indignus. Ipsi tamen facti Vicarii non fuere anathematizati. Causam dant in Actione nona Legati Apostolici: *Hos homines, cum sint pauperes & peregrini, iudicantis venia dignos propter violentiam, quam se pertulisse confessi sunt. Etiam præsentem Synodum professi, Photium & omnia ejus impia Acta anathemate damnarunt. Hæc omnia Canon damnat ex Sancti Martini primi Pontificis Canone, damnanter varium falsi genus, ac exstante in Actione octava. Nempe fimiles ille nequitias passus fuerat à Monothelitis.*

Hæc nostri Canonis de imaginaria Synodo verba, *Qui etiam synodicè ab igne consumpti sunt,* exponit Nicetas Paphlago. *Hæc volumina Imperator Basilius Photio erepta prius ad Senatum & tam Ecclesiam palam detulit, atque ità omnes illas machinationes & impiam conscientiam omnium oculis & toti republica spectandam proposuit. Quibus visus & auditus attoniti omnes obstupere non solum propter perversam Sophistæ mentem, versutiamque verborum, sed etiam ob incredibilem Dei patientiam & diuturnam vindictæ dilationem. Hæc libros ad Æcumenicam postea Synodum delatos, auctoribus præfenti cum probro ob os obrutos igni tradiderunt. Factum id fuit in Actione octava, ex mandato Adriani secundi Pontificis, qui ejusdem signentis exemplaria jam pridem damnarat & exusserat in Romana sua Synodo, exstante in præsentis septima Actione, omnemque Clericum aut laicum, eadem signenta detinentem, occultantem, non tradentem aut exurentem, subjecerat anathemati aut perpetuæ depositioni.*

CANON VII.

Quod justum est, & justè exequendum Deiloquus Moyses evidenter lege promulgat: Cum bonum non sit bonum, nisi secundum rationem efficiatur. Bonum ergo profectò & valde profectum

cum est, sanctas & venerabiles iconas pingere, sed & proximos disciplinas Divinæ ac humanæ sapientiæ docere, non autem bonum est, nec omninò proficuum, ab indignis horum aliquid fieri. Hujus rei gratia nequaquam iconas operari in sacris templis, sed neque in quovis loco docere anathematizatos ab hac sancta & universali Synodo, definimus & promulgamus, usque quo à propria seductione ac malitia convertantur. Quisquis ergo post hanc definitionem nostram ad picturæ sanctarum imaginum in Ecclesiis, aut doctrinæ actionem quoquo modo eos admiserit, si quidem Clericus fuerit, proprio gradu periclitetur; si verò laicus, separetur, & Divinorum mysteriorum communione privetur.

SCHOLION.

Sanctorum imagines esse indocti præsertim populi libros dixi jam frequenter, ideòque ipsas pingere est eundem populum omninò docere. Hinc à Phorianis, quos docendi auctoritate

privat, vetat easdem Canon fieri, atque ita vitam Ecclesiæ in ipsas reverentiam manifestat. Etiam Anastasium Augustum, quod sacras imagines à nescio quo Persa Presbytero Manichæo pingi permisisset, fuisse ab Episcopis correptum scribit Georgius Cedrenus.

CANON VIII.

Omnia mihi licent, sed non omnia expediunt, omnia mihi licent, sed non omnia ædificant, dicit alicubi Paulus magnus Apostolus. Igitur quoniam omnia ad utilitatem & profectorem sanctæ Dei Ecclesiæ, & nihil omninò per contentionem vel inanem gloriam facere debemus; & quoniam auditibus nostris fama sonuit, quod non solum hæretici, & ii, qui sanctæ Constantinopolitanorum Ecclesiæ Sacerdotium sunt sortiti, sed & orthodoxi ac legitimi Patriarchæ à Sacerdotali catalogo propriæ manus scripta facere ad propriam tutelam, favoremque suum, & quasi stabilitatem exigant & compellant; visum est sanctæ huic & universali Synodo, nequaquam id ex hoc à quopiam fieri, excepto eo, quod secundum formam & consuetudinem pro sincera fide nostra tempore consecrationis Episcoporum exigitur: Quod enim aliter fit, omninò non expedit, sed neque ad ædificationem Ecclesiæ pertinet. Quisquis ergo ausus fuerit solvere hanc definitionem nostram, aut expetierit, aut paruerit expetentibus, honore proprio decadat.

CANON IX.

Variam & diversam malitiam antiquitus in Ecclesia Constantino-politana infelix operatus est Photius. Didicimus enim, quod & multum ante tyrannicum Præsidatum propriæ manus subscriptionibus muniebat adherentes sibi clientes ad discendam sapientiam, quæ à Deo stulta facta est, cum manifestè nova esset inventio, & sanctis Patribus nostris & magistris Ecclesiæ penitus aliena. Igitur quoniam omnem colligationem iniquitatis solvere, & chirographa violentorum contractuum dirumpere præcipimus, definivit sancta & universalis Synodus, neminem ex his omnibus à nunc tale tenere vel servare chirographum, sed absque quolibet offendiculo indubitanter & intrepidè tam docere, quàm discere omnes, qui ad utrumque consistunt idonei, præter eos, qui erroris inveniuntur et hæreticæ impietatis servituti redacti: Hujusmodi enim certissimè et docere et discere interdiciamus. Si quis autem deprehensus fuerit hanc definitionem nostram spernens atque prævaricans, si quidem Clericus est, à proprio gradu decadat; laicus verò sequestretur, utpotè qui non credit Dominico verbo perhibenti: *Quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum & in cælis, & quodcumque solveris super terram, erit solutum & in cælis.*

SCHOLION.

Herodianis juramenti simplicem præsertim plebem in suam factionem circumscribere est vetustissima nequitia hæreticorum ac schismaticorum. Etenim de Novatiano, primo Romanæ Ecclesiæ Anti-Papa, apud Eusebium Cæsariensis Episcopum scribit ad Fabium Patriarcham Antiochenum Sanctus Cornelius Papa. Cum fecisset oblationem, singulis partem Sacramenti distribuisse, miseros homines pro benedictione & gratiarum actione jusjurandum dare coegit, atque suis utrisque manibus manus accipientis præbens non prius dimisit, quàm hoc jurejurando eum adstrinxisset: *Jura mihi per corpus & sanguinem Domini nostri Jesu Christi te nunquam nec me deserturum, nec ad Cornelium reverturum. Atque miser homo non antè degustavit, quam ita illi se devovisset. Et qui illud acceperat, pro AMEN, quod dicere debuerat, hoc dixit: NON DEINCEPS AD CORNELIUM REVERTAR.* Similes conjurationes etiam apud Arianos, Donatistas, Iconoclastas, aliosque hæreticos viguisse est in superioribus ostentum. Porrò de Photio scribit in præfationis Synodi præfatione Anastasius Bibliothecarius. Præterea & aliud iniquitatis suæ retiaculum, quomentes simplicium caperet, rexeus, quotquot ad exteriorem ab eo disciplinam instruendi veniebant, proprio scripto spondere coegit se secundum Photii

fidem deinceps credituros, quasi duæ essent fides, una scilicet Christi & altera Photii. Et hoc nihilominus callidè molitus, ut communionis suæ quoscumque vel quomodocumque laqueis irretiret, & esset impossibile unquam evelli, quem nimirum constaret totis viribus hæere radicibus, dùm his nec aliam fidem, nisi quam ipse teneret, habere quoquo modo licuisset. Quod maximum scandalum hominibus excitavit, dicentibus: *Itane si Photius hæresarcha fuerit, debent filii nostri aut fidei Catholica desertores esse, aut juramenti vel sui chirographi transgressores?* Erant enim inter eos nonnulli clarissimis natalibus oriundi.

Harum exigendarum in scriptis professionum radicem ostendit Nicetas Paphlago, dicens Photium fuisse Michaelis Augusti Protospatharium, primum à secretis, minimè obsecrum & ignobilem, sed claris ac illustribus oriundum natalibus, rerum civilium & politicarum usu, prudentiaque & scientia clarissimum, & adjungens Grammaticæ litteraturæ, & carminis pangendi, dicendique laude, quin & Philosophiæ & Medicinæ, & omnium prope liberalium disciplinarum externarum studio & cognitione tantoperè florebat, ut ævi sui facile Princeps haberetur, immò & cum veteribus jam certare posset. Omnia quippe in illo concurrerant, aptitudo quædam, & naturæ vis ac felicitas, studium, opes quibus sibi omnium librorum maximam copiam comparabat, & quod præ cunctis, gloriæ laudisque cupido, qua incensus totas noctes, ut lectioni ass-

duè vacaret, dicebat infomes. Addit nostræ Synodi Epistola Encyclica. Photius multa & varia ab ætate impubi contra pietatem adinvenit molimina, solidis & nequam schismaticis concordans, & persuasoriis verbis multos ab ea sequestrans, & in laqueum perditionis attrahens. Vocari autem Rabbi præter ætatem tota virtute tentans, quibusdam propriis scriptis & chirographis, sicut se, simplices quoque, quin potius leviores sub prætextu quasi discende discipline dialctica vinciebat. Et infra. Cum esset laicus, didascalicum sibi nomen imponebat. Ingenii ac generis opulentia inflatus Photius ab impubi ætate, laicus contra Canonem, liberalium artium Professore egit, illustres præsertim pueros in disciplinam adlegit, & ad alium magistrum non declinare juramentis & chirographis adstrinxit: Postmodum etiam ad fidem & suam communionem cœpit cogere, præsertim ubi Gregorius Asbesta Syracusanus, Petrus Miser Sardenis, & Eulampius Apameensis Episcopus sese à Sancti Patriarchæ Ignatii communione sequestrarunt. Eis se adjungens Photius memorata chirographa non solummodo à pueris aut adolescentibus, sed & ab Episcopis, Senatoribus, Palatio, nobilibus, ac omni plebe exegit, turbans omnem Constantinopolitanam Ecclesiam, atque ita sibi gradus fabricavit ad invadendum Patriarchatum.

Herodianam juramentum fuisse apud Iconoclastas, & varios item orthodoxos in erronea ac impia reverentia, est supra ostensum. Errorem usque ad Photii tempora in Regia civitate perseverasse, liquet ex adductis verbis Anastasii Bibliothecarii. Hinc in præsentis Synodo ad Episcopos Photianos chirographis pollutos dixit Patricius Baanes. Sanctus Imperator noster jubet dicere ad vos Episcopos, qui fecistis injusta chirographa, Quis infirmatur, & ego non infirmor? Languor & dolor vester est meus. Et ideò consilium do, ut que male à vobis & vi acta sunt, incendantur & exterminentur, non solum sensibilibus, sed providentia Dei etiam intelligibilibus. Hoc est, non solummodo exuratur juramenti charta, sed & omnis de ipsius obligatione error è cordibus & conscientiis vestris eradicetur. Exclamarunt doctiores Episcopi. Hodie completur Divina Scriptura sermo, qui dicit: DISSOLVE OMNEM COLLIGATIONEM INIQUITATIS, ET OBLIGATIONES VIOLENTORUM CONTRACTUUM, ET EVELE OMNEM SCRIPTURAM INJUSTAM. Pergunt Acta synodalia. Et jubente Basilio, Christi amante & magno Imperatore, postum est in medio Synodi vas æneum ad id aptum, plenum igne: Et delata sunt in marsupio à Theophylacto reverendissimo Ecclesiæ Constantinopolitanæ Diacono & Referendario omnes tomi chirographorum, qui exacti sunt à Photio, ab omni sacro catalogo & ordine Clericorum, tam magna Ecclesiæ, quam earum que foris sunt, quamque etiam à magnis & parvis, & omnibus senatorie dignitatis, & cunctis aliis, tam illustribus quam ignobilibus, atque iis qui in omni arte ac disciplina, & diverso studio esse videbantur, usque ad bellarios & pisces vendentes, & lignarios, & acus facientes. Et accipiens Georgius Orphanotrophus reverendissimus singulos libellos

& romos, tribuit hominibus utrorumque sanctissimorum Vicariorum, qui miserunt omnia in ignem, & cremata sunt, & redacta in nihilum. Et hæc omnia à præsentibus Canonibus firmantur.

Hæc octavi Canonis verba, Non solum hæretici, sed & ii, &c. tendunt in Sanctum Patriarcham Ignatium, à Basilio Augusto, Nicolai Pontificis decreta exequente, restitutum in sedem Patriarchalem. A subiectis sibi Episcopis fuerat barbaricè damnatus, ejectus, & per violentiam coactus ad hanc scriptam professionem: Ignatius indignus Constantinopolitanus confiteor me non lege & suffragiis creatum Ecclesiæ thronum invasisse, neque his annis Ecclesiam sanctè & ritè rexisse, sed tyrannidem exercuisse. Hinc in sedem repositus reddidit talionem, omnesque suos Episcopos chirographis adegit ad simile & præteritum & futurum attentatum egerandum. Hoc fuit propria manus scripta ad propriam tutelam, favorem, & stabilitatem exigere. Nec aliæ Ignatio defuerunt rationes: Etenim non ita pridem Sanctus Nicephorus, & novissimè Sanctus Methodius passi ab Iconoclastis fuerant eandem violentiam. Verum enim verò erat cautela ab avitis Ecclesiæ moribus aliena, & in Photianam nequitiam facile vertibilis, ideòque illam & à Patriarchis exigi, & ab Episcopis præstari Canon vetat, idque sub pœna perdendi Episcopalis honoris, sola fidei & obedientiæ, quam ab avitis temporibus in sua consecratione Episcopi faciunt, professione volens Patriarchas esse contentos.

Hæc noni Canonis verba, Tam docere quam discere omnes, &c. Regiæ civitatis juventutem Photianis chirographorum laqueis solvunt, donant plenissima alterius scholæ & magistri eligendi libertate, nec non Photii sequacibus ac omnibus generaliter hæreticis auferunt non solum docendi, sed & discendi facultatem: Eamque vetustissimam & probatissimam Regulam etiamnum hodie in hæreticorum medio constantissimè servat nostra Lovanienfis Academia, neminem penitus, licet natalibus illustrissimum, ad publicè aut privatim discendum admittens, nisi Romanam fidem atque obedientiam ex Pii quarti Pontificis formula solenniter professum.

Photiana chirographa fuisse à multis per vim extorta dixit verissimè Patricius Baanes. Etiam per tormenta, de quibus in præsentis Synodi præfatione Anastasius Bibliothecarius. Photius alios privatione honorum & dignitatum, alios proscriptione facultatum damnat, hos exilio longo & carceribus relegat, illos tormentis diversis afflixit, atque ut breviter omnia comprehendantur, nulla professio, sexus, vel ætas ab eo impunita deseritur, nisi confors suæ communionis inventa, adeò ut communionem ejus declinantium monachorum nonnullos, quibusdam exceptis, qui contemplationi operam dantes clausi habebantur, abstraxerit, alios in monte Olympo Eremiticam ducentes vitam fugaverit, eorumque iuguria seu speluncas igni peralderit, quemdam autem sibi communicare venientem etiam vicium ex inferiori parte usque ad dimidium corporis sepeliverit: Quid post Synodum nostram & Sancti Ignatii mortem patrarit, audiamus à Niceta Paphlagonæ. Ad Joannem Papam octavum scripsit se per

ad in tota Ecclesia & tota Republica coactum, tribunali sacrum denud perinvolutum conscendisse. Arque ut mendacium in Epistola scriptum stabiliret, per Petrum à Secretis omnium Metropolitanarum signa fueratur, adeoque ipsos sibi Metropolitanas suffraganos, se libello sub scriptis, cum arcanam fundi emptionem præstendisset. Tantum ille & tam insignis fraudum omnium & nequiarum artifex erat.

CANON X.

Divina manifestò clamante Scriptura, Ante examinationem, ne vituperes: Et intellige primum, & tunc increpa: Et numquid lex nostra judicat hominem, nisi prius audierit ab eo & cognoverit, quid faciat? Justè & congruenter & hæc sancta & universalis Synodus definit & statuit, quod nullus laicorum vel monachorum, aut aliquis ex catalogo Clericorum ante diligentem examinationem & synodicam sententiam à communione se separet proprii Patriarchæ, licet criminalem quamlibet causam ejus se nosse prætendat; sed neque recuset nomen ipsius referre inter Divina mysteria vel officia: Similiter autem Episcopus & Presbyteros, qui in exterioribus civitatibus & regionibus sunt, erga proprios Metropolitanas affectare mandamus: Quod etiam circa Patriarcham suum facere Metropolitanas oportet. Si verò quis adversus hanc sanctam Synodum deprehensus fuerit agere, si quidem Episcopus aut Clericus est, ab omni sacerdotali operatione decidat & honore; monachus autem aut laicus segregetur ab omni Ecclesiastica communione atque collegio, quousque conversus per poenitentiam recipiatur.

SCHOLION.

Episcopum à propriis subditis judicari, damnari, puniri vetat ipsa naturæ lex: Antiqua Romanæ Ecclesiæ Regula prohibet item accusari. Etiam ab aliena Synodo, utpotè judicio peregrino, judicari interdicit Canon Apostolicus, innovatus & confirmatus à sexto Nicæno. At quid si extra Synodi suæ tempus aut legitimi superioris oculos Episcopus, Metropolita, Primas, aut Patriarcha palàm impingat in Regulas, patrans opera scabiosa, de quibus dici queat: Qui tangit picem, inquinabitur ab ea? Tum & proprius & alienus seu Clerus seu populus nomen ejus ad Divina non recitabat officia, & sese separebat ab ejus & Ecclesiastica & civili communione. Ex Regula Apostolica: Cum ejusmodi nec cibum sumere. Ità dioceseos suæ Africanæ fidelibus frequenter Primatiali auctoritate inculcat Sanctus Cyprianus, ne suis in idololatram aut hæresim lapsis Episcopis in humanis aut Divinis communicent, quod eorum omnia, etiam sacrificia, sint scabiosa & contagiola, ac offerentis vitia in omnes illis adfidentes aut participantibus traducant. Et ipsi Sancto Cypriano, ut neophy-

to contra Canones Episcopo, quinque Presbyteri Carthagenenses, Felicissimo Diacono adherentes, communicare noluerunt. Et apud Sanctum Ambrosium populus Veronensis Syagrius Episcopus, nisi de lapsu suspectam sacram Virginem aut purget aut puniat, minatur scindere communionem. Etiam quibusdam Hierosolymæ monachis fuisse cum Joanne suo Episcopo communionis discordiam scribit Sanctus Hieronymus, eamque, quod se ille ab Origenistico dogmate non demonstraret innoxium, legitimam adfirmat: Et apud Hermiam Zozenum Callinicus Pelusii Metropolita Sancto Athanasio Patriarchæ suo communicare recusat, quousque ille fracti altaris & calicis famam diluisset. Ad dit de Eusebio Cæsareensium in Cappadocia Archi-Episcopo, cujus odia fugiens Sanctus Basilius Magnus, ejusdem Ecclesiæ adhuc Presbyter, in Pontum ad monachos fecerant: Populus Cæsarensis Eusebium penitus deserere, & conventus separam agere constituit. Quomodo Cappadociæ monachi sese à Patris sui Gregorii Nazianzeni Episcopi communione seceverint ob nefcio quas Ariani simi suspiciones, refert in orationibus de pace filius ejus Sanctus Gregorius Nazianzenus: Et de Nestorio Constantinopolitano Episcopo, qui

Epist. 14.

qui per blasphemam Dorothei Marcianopolitani Episcopi linguam in Ecclesia blaterarat, Si quis Mariam Desiparam dixerit, anathema sit, scribit in litteris, apud primam Ephesini Concilii partem exstantibus, ad Celestinum Pontificem Sanctus Cyrillus Patriarcha Alexandrinus. Mox ingens universi populi clamor & discessio consecuta est. Nolebant enim diutius cum eo communionem habere, qui tali mente præditus esset. Quin & hoc ipso quoque tempore plebs Constantinopolitana à Synaxi abstinet. Abstinet ab eadem omnia penè monasteria, eorum Archimandrita: Abstinet & major quoque pars Senatus. Quod ipsum scribit in litteris ad Joannem Patriarcham Antiochenum, & Basilium Ecclesiæ Constantinopolitanæ Diaconus & Archi-Mandrita in precibus exhibitis Theodosio & Valentiniano Augustis confirmat. Et huc in litteris ad ipsum Nestorium respicit Celestinus Pontifex: Tanto nunc horrore vitaris. Et Edestenæ Ecclesiæ Clerici in precibus pro Iba suo Episcopo, de hac Nestoriana blasphemiam, Non invideo Christo factio Deo, accusato, exhibitis Synodo Berytensi, & in Chalcedonensi lectis, protestantur. Anathematizamus nosmetipsos, & terribili gehennæ obnoxios facimus, si novimus aliquid tale dictum ab eo, aut aliud aliquid contrarium Catholicæ fidei. Si enim aliquo tali dicto acquiesceremus aut communicare ei qui dixit, aut comministrare in sacrificio, ultimo supplicio fuisset obnoxii, tamquam communicantes tali execrationi. Et ex hac Regula suis in Regia civitate Apocrifariis Diaconis, ne cum Joanne aut Cyriaco, Episcopis Constantinopolitanis, profani, universali Patriarcha, vocabuli adsumptoribus, procederent seu in sacrificio ministrarent, Pelagius secundus & Sanctus Gregorius Magnus, Romani Pontifices, prohibuerunt. Ex eadem item statuit Gregorius septimus, ne quis fidelis Presbyteri sui, notoriè simoniaci aut conjugati, audiret Missam, aut illi in ullo communicaret Sacramento.

Epist. 21.

Epist. 30.

Epist. 18.

Act. 10.

Et hinc intelliges famosam Arcadii, Honorii, ac Valentiniani tertii Augustorum, exstantem in Codice Theodosiano, legem ad Euty-chianum Prætorio Præfectum. Rectores Provinciarum moneantur, ut conventus eorum arceantur illiciti, qui orthodoxorum religione suffulti, spreto sacrosanctis Ecclesiis, alià convenire conantur: His, qui ab Arfacio, Theophili, Porphyrii, reverendissimorum sacræ legis Antistitum, communionem dissentiant, ab Ecclesia procul repellendis. Theophilo Alexandrino, qui Sanctum Joannem Chryso-stomum in Synodo ad Quercum damnarat, Porphyrio Antiocheno, qui barbariem probabat, & Arfacio Constantinopolitano Patriarchæ, qui expulsi Joannis sedem intrusus occuparat, communicare nolebat, & duras contentionum turbas agebat fidelis populus, ideòque publica lege, secundi & quinti Antiocheni Canonis executrice, compescendum & reducendum Principes judicantur. Innumera hujus praxeos exempla possunt adduci. Neque solummodo erga Episcopos, Metropolitas, Primates, ac Patriarchas, sed & erga ipsum Romanum Pontificem ita olim fuit actum. Etenim apud Sanctum Cyprianum Antonianus,

Epist. tit. 4. c. 1.

nescio cuius in Africa civitatis Episcopus, communicare detrectabat Sancto Cornelio Papæ, qui communicasse lapsis, & Trophymum Episcopum lapsum diceretur in Episcopalem gradum contra Canones restituisse. Et de Anastasio secundo Pontifice scribit liber Pontificalis. Multi Clerici & Presbyteri se à communionem ipsius erexerunt, eò quod communicasset sine consilio Episcoporum, vel Presbyterorum, vel Cleri cunctæ Ecclesiæ Catholice, Diacono Thessalonicensi nomine Photino, qui communis erat Acacio, & quia occultè voluit invocare Acacium, & non potuit. Quod Acacium Constantinopolitanum Episcopum, Sedi Apostolicæ rebellem, ac Euty-chiana communionem pollutum, aut ejus nomen recipere paravit, vel ejus schisma sequentibus communicavit Anastasius, palàm errat liber Pontificalis; attamen in præsentis puncto ostendit vetustum Ecclesiæ morem, de quo pergit in vita Pelagii primi. Multitudo Religiosorum, Sapientum, & nobilium, subdlexerant se à communionem ejus, dicentes, Quia in morte Vigilii Papæ se immiscuit, ut tantis penis affligeretur. Et de Joanne secundo Pontifice, ad Justiniani Augusti preces probante hanc propositionem. Unus è sancta Trinitate est crucifixus, scribit in Nestorianæ ac Euty-chianæ hæresis Breviario Liberatus Diaconus Ecclesiæ Carthaginensis. Ab ejus communionem discedentes Romæ quidam monachi, Acemetarum legatos secuti sunt, & usque hanc de Christo confessionem non recipimus. Idem fuisse factum Symmacho Pontifici ac Adriano secundo testantur tertio istius Romana Synodus, & in hujus vita Guilielmus Bibliothecarius Ecclesiæ Romanæ. Quod etiam Hugo Lugdunensis Ecclesiæ Primas à Victoris tertii communionem secesserit, habemus in hujus Synodo Beneventana.

Etiam Imperatorum ac Regum, quos ex causis excommunicationis gladio ferire nolebant, crimina sancti olim Episcopi ac fideles populi ita vindicarunt aut compescuerunt. Etenim de Sancto Martino Turonensium Archi-Episcopo scribit in ejus vita Sanctus Sulpitius Severus Archi-Episcopus Bituricensis. Cum ad Imperatorem Maximum plures ex diversis partibus Episcopi convenissent, & fæda circa Principem omnium adulatio notaretur, seque degeneri inconstantia Regiæ clientela sacerdotalis dignitas subdidisset, in solo Martino Apostolica auctoritas permanebat. Nam à convivio Maximi frequenter rogatus abstinuit, dicens se mensuram ejus participem esse non posse, qui duos Imperatores, utique Gratianum ac ejus fratrem Valentinianum, unum regno, alterum vita expulisset. Et Hinemaro Remensi Archi-Episcopo, ut Carolus Calvus Francorum Regem à Lothariensi regno, ad Ludovicum secundum Imperatorem, Lotharii defuncti Regis germanum fratrem ac hæredem spectante, invadendo compesceret, aut ab ejus communionem se separaret, mandavit Pontifex Adrianus secundus. Quod ipsum Henrico primo Anglorum Regi, laicas Antistitum investituras dimittere nolenti, fieri à Sancto Anselmo Cantuariensi Archi-Episcopo justit Pontifex Paschalis secundus. Et apud Lambertum monachum Schafnaburgensem Episcopi ac Pro-

ceres Saxonum Henricum quartum Imperatorem rogant, ut vitam suam ac Rempubicam corrigat: Si ita faceret, se promptissimo animo ei, sicut hactenus, servituros; sin autem, Christianos se esse, nec velle hominis, qui fidem Christianam capitibus flagitiis prodidisset, communionem maculari. Quod ipsum Philippo Francorum Regi fieri ab ejus Episcopis Gregorius septimus Pontifex mandavit.

Porro de Photio ad Synodum suam Romanam, lectam in præsentis septima Actione, dixit Adrianus secundus Pontifex. Photius semetipsum ab Ignatii beatissimi Præfultis communionem fecit extraneum, & per hoc ab universali Ecclesia, quæ ipsi beatissimo Patriarchæ communicabat, se reddidit prorsus exortem, atque inter schismaticos proculdubio constituit. Factum id fuit in ipsa Sancti Ignatii consecratione, dum Gregorio Syracusano, Petro Sardeniensi, ac Eulampio Apameensi Episcopis, adversus laudatam consecrationem protestantibus, adhæsit. Hæc Adriani Pontificis verba, Inter schismaticos se constituit, exponit in Synodo Beneventana Victor tertius, agens adversus similem temeritatem Hugonis Primatis Lugdunensis: Ecclesiæ communionem se sponte privavit. Ejusmodi homines in prima ad Sanctum Amphilo-chium Metropolitam Iconiensem canonica Epistola Sanctus Basilius Magnus vocat Parasynagogas, id est, congregationes, quæ sunt ab insolentibus Episcopis aut Presbyteris. Ut si quis peccavisse convictus sit, à sacra obeundi ministerio prohibitus, & is Canonibus se non submitte, sed sibi Præsulatum & sacrum Ministerium attribuit, & quidam unâ cum eo recesserint, relicta Ecclesia Catholica, id est Parasynagoga. Ecclesia, inquit gloriosus Martyr Ignatius, est populus sub Episcopo adunatus: Ergo sine legitima causa divisus ab Episcopo populus est Parasynagoga. Eosdem homines vulgaris Apostolicus Canon vocat Episcopi sui contemptores, altaris contra altare erectores, tyrannos, Pontificatus amatores: Clericos sine competentis fundamento id attentantes deponi, laicos mandat ab Ecclesia segregari. Attamen post tertiam Episcopi ad commune altare revocantis obsecrationem. Ab eis confundi Ecclesiæ Regulam affirmant, ideòque ad obsecrantem Episcopum reverti nolentes Regia potestate opprimi & cogi mandant Antiochena Synodus, & secunda Carthaginensis.

Cap. 10.

Cap. 22.

Epist. 20.

A. 1073.

L. 1. Epist. 42.

Cap. 15.

Cap. 2. 5. Cap. 8.

L. 16. tit. 4. c. 1.

Cap. 5.

Joannitas, id est, fidelem Constantinopolitanum populum, Arfacio Episcopo in Sancti Joannis Chryso-stomi iniquissimè egesti sedem intruso communicare nolentem, fuit lata, ideòque parvi est ponderis: Attamen ostendit præfata Ecclesiæ ac imperii disciplinam. Ista communionis discordia est primus gradus ad schisma & hæresim: Nam Novatiani à Sancti Cornelli Pontificis, Donatistarum à Ceciliani Carthaginensis Archi-Episcopi, & Arii prima prævaricatio fuit à Sancti Alexandri Patriarchæ Alexandrini communionem secessus, atque ita primum in Parasynagogas, exindè in schismata, separata altaria, novas Basilicas à Sancto Optato Milevitano Episcopo graviter reprehensas, & tandem in hæreses profecerunt.

Hinc igitur Canon noster merito statuit, ut nullus ob quamlibet criminalem causam, nisi synodaliter discussam ac probatam, semetipsum separare præsumat à communionem sui Episcopi, Metropolitanæ, Primatis aut Patriarchæ. Est antiquus Ecclesiæ Canon, de quo in libro Symmachii Pontificis Apologetico scribit Sanctus Ennodius, Ecclesiæ Romanæ tunc Diaconus, postmodum Episcopus Ticinensis: Nonne directæ sunt verba Canonum, QUICUMQUE CLERICORUM AB EPISCOPO SUO ANTE SENTENTIÆ TEMPUS PRO DUBIA SUSPICIONE DISCESSERIT, manifestam eum manere censuram? Angustinus Caravita in suis ad Gratiani Decretum scholiis existimat Ennodium respicere ad octavum Canonem secundæ Synodi Carthaginensis. Nec malè. Difertè etenim ille habet. Si quis Presbyter à Præposito suo excommunicatus vel correptus fuerit, debet apud vicinos Episcopos conquiri, ut ab ipsis ejus causa possit audiri, ac per ipsos suo Episcopo reconciliari. Quod nisi fecerit, sed superbia inflatus secernendum se à sui Episcopi communionem duxerit, anathema sit. Et infra: Si querimoniam justam adversus Episcopum habuerit, inquirendum erit. Donatistarum schisma, à simili discordia inchoatum, ad ejusmodi Canonem compulit Ecclesiam Africanam. Et dudum antea Florentium Puppianum, qui se ab ejus communionem segregarat, Sanctus Cyprianus arguit, quod sese Episcopi Episcopum & Judicis sui Judicem faceret, adeòque lucidè censet sine synodico judicio segregationem à nullo posse attentari.

Eumdem morem apud Græcos olim viguisse ostendit Canon sextus Constantinopolitanus, ab Episcopis & Clerici accusatione repellens non solummodo hæreticos aut schismaticos, sed & eos, qui se sanam quidem fidem profiteri præfesserunt, avulsi autem sunt & abscessi, & adversum nostros canonicos Episcopos congregationem faciunt. Ab ejusmodi segregationis factam accusationem reddidit irritam, ideòque Episcopum, si forte deliquerit, non nisi ante segregationem permittit ab illis accusari apud ejus Synodum, & non nisi à synodaliter judicato quæpiam segregari. Quod ipsum palàm innunt adducti Canones Antiocheni & Apostolicus vulgaris.

Excipie casum, in quo Episcopi crimen super notoria hæresis, aut publicum Ecclesiæ scandalum. Etenim plebibus, ne Episcopis palàm in per-

8. q. 4. c. 1.

persecutione lapsis ullatenus communicarent, supra audivimus rigidè vetantem Sanctum Cyprianum: Et populum Constantinopolitanum, sese à Nestorii Episcopi sui hæretica publicè blaterantis communione separgantem, laudarunt & Sanctus Cyrillus & Sanctus Pontifex Celestinus. Et Clerici Edesteni apud Berytensem Synodum fuere professi, si quidem Ibas Episcopo suo Nestoriana prædicanti communicassent, sese futuros fuisse obnoxios gehennæ. Et decretum suum, quo vetuit simoniaco aut conjugato palàm Presbytero communicari in Divinis, esse ex antiquis Canonibus hautum Gregorius septimus Pontifex est testatus. Et Constantiensis Ecclesiæ Clerum, à Caroli Episcopi sui simoniacè ingressi & Ecclesiasticam substantiam dissipantis communione recedentem, fuisse ab eodem Pontifice laudatum scribit Lambertus Schafnaburgensis. Attamen & hic discretionis spiritus est opus: Ne vitandæ maculosæ communionis prætextu feriamus Ecclesiam, & pacifici Domini agrum schismaticis eorum zizaniis vitiumus. Nam & à Nestorii, hæretica prædicantis, communione non nisi post Apostolicæ Sedis sententiam retrocedere voluit, qui populi Constantinopolitani recessum laudabat, Sanctus Cyrillus Alexandrinus.

Ex hisce Canonibus suum in Synodo Lugdunensi decretum, existans apud sextum librum Bonifacii octavi, fundavit Gregorius decimus. Si Canonici à Divinis cessare voluerint, prout in Ecclesiis aliquibus sibi ex consuetudine, seu concessione vel privilegio Papæ, vel alias vindicant, antequam ad cessationem hujusmodi quoquo modo procedant, instrumento publico cessationis ipsius causam exprimant, & illud ei, contra quem cessare intendunt, assignent. Aliter cessantes graviter puniunt. Addit Bonifacius octavus cessationem hanc non posse iudici, nisi vocatis omnibus vocalibus.

Rectè ait Gregorius ab ipsis Canonicis iudici ex consuetudine aut Apostolico privilegio: Cessatio enim est quædam Episcopo aut alteri potenti personæ substracta communio, ideòque juxta nostrum præsentem Canonem iudici non possit nisi per aut post sententiam synodalem. Et hinc quidam post dicti Bonifacii tempora Episcopi videntur ad eundem nostrum Canonem provocasse; verùm in Viennensi Synodo respondit Clemens quintus: Sæcularium aut Regularium Ecclesiarum conventus hoc unico lumine ad repellendas injurias et factas privare nolumus, nec debemus. Et hinc patet cessationem istam non esse Ecclesiasticam censuram, utpotè quæ non per Ecclesiæ claves, sed passim à subditis solet iudici.

Pergit laudatus Gregorius decimus. Detestabilem abusum horrendæ indevotionis illorum, qui Crucis, beatæ Virginis Mariæ, aliorumque Sanctorum imagines irreverenti ausu tractantes, eas in aggravationem cessationis proferunt in terram, & urticis spinisque supponunt, penitus reprobantes, aliquid tale fieri de cætero districtius prohibemus: Statuentes ut in hoc, qui contra fecerint, ultix procedat dura sententia, quæ delinquentes sic puniat graviter, quod alios similitum præsumptione compescat. Loqui videtur ex decima tertia Synodo Toletana.

Ve his, qui opus Dei faciunt fraudulenter ac despiciosè. Si vè illi incurrant, qui negligenter opus Dei faciunt, quod supplicium merebuntur, qui Divinæ servitutis cultum, malitia intercedente, ab Altaribus Christi subducunt? Illos dicimus, qui obstinate mentis dolositate confusi, cum aliqua eos malitia fratrum jurgiorum pupugerit, insana illic temeritate abrepti, altaria denudantes sacris vestibus exuunt, luminaria subtrahunt, ac Divinorum sacrificiorum cultum subducunt. Canon præsertim damnat eos, qui altaria veste lugubri induerent, ac in Ecclesiam induerent nescio quæ alia signa lugubritatis.

Ait dices hæc vetustis ac probatis Ecclesiæ moribus repugnare. Etenim de Radulfo Cicestrensi Episcopo, Ecclesiasticam libertatem & castitatem adversus Guilielmum Rufum ac Henricum primum, Anglorum Reges, defendente, encomiasticè scribit Guilielmus monachus Malmesburiensis: Per totam Diocesim Divina vacare officia, & Ecclesiarum januas spinis obstrui præcepit. Et trucidato Sancto Thoma Archi-Episcopo, Ecclesiæ Cantuariensis fuisse nudata altaria & crucis testas, quomodo in Parasceve solet, ejusdem Ecclesiæ monachus Gervasius testatur. Quod Joannes octavus Pontifex, à Comitibus Lamberto & Adelberto captus, & ad Carolomanno tamquam Imperatori profitendum compulsus, Ecclesiam Vaticanam clausit, & Sancti Petri Altare cilicio texerit, leges apud Annales Francorum Fuldenses. Et apud Rogerum Hovedensium. Joannes Dublinensis Archi-Episcopus, à Joanne Moretonii Comite, postmodum Anglorum Rege, dura passus & ejectus, interditi sententiam dedit in Archi-Episcopatum suum, & abiit: Præcepit Cruces & imagines Cathedralis Ecclesiæ in terram deponi, & spinis circumdari, ut sic malefactores terrerentur, & à voluntate sevitendi in Ecclesiæ bonis revocarentur. Et Deus miraculo confirmavit. Erat squidem in Cathedrali Ecclesia quædam Crux, in qua imago Crucifixi expressus erat incisa, quam omnes in maxima veneratione habebant. Cum autem hæc esset humi prostrata, & spinis circumseptæ, feria sexta facta est in agone, & apparuit facies ejus suffusa rubore veberenti, velut esset in camino ardenti, & sudor magnus exivit à facie ejus, & ab oculis ejus cadebant guttulae, ac si fleret. Hora autem diei illius sexta à dextro ipsius latere & à dextra illius mamilla exivit sanguis & aqua. Et apud Theodori Lectoris Collectanea Acacius Constantinopolitanus Episcopus, Basilicæ Imperatoris in Synodum Chalcedonensem violentias frænaturus, seipsum, sedem Episcopalem, ac Altare nigris amicit. Ex quo patet ritum etiam apud Græcos obtinuisse.

Respondeo tamen hæc, licet adversa, in se mutuo non pugnare. Urticæ istæ & spinæ sunt ritus indifferentes, qui diversis temporibus ac ex diversis causis possit esse utilis, inutilis, scandalosus, ædificativus, ideòque & hodie probati ab Ecclesia, & postmodum improbi. Eum sine legitima causa factum videtur duntaxat improbare tertia decima Synodus Toletana.

CANON XI.

Veteri & novo testamento unam animam rationabilem & intellectualem habere hominem docente, & omnibus Deiloquis Patribus & magistris Ecclesiæ eandem opinionem asseverantibus, in tantum impietatis, quidam malorum inventionibus dantes operam, devenerunt, ut duas eum habere animas impudenter dogmatizare, & quibusdam irrationabilibus conatibus per sapientiam, quæ stulta facta est, propriam hæresim confirmare pertentent. Itaque sancta hæc & universalis Synodus, veluti quoddam pessimum zizanium, nunc germinantem nequam opinionem evellere festinans, immò verò ventilabrum in manu veritatis portans, & igni inextinguibili transmittere omnem paleam, & aream Christi mundam exhibere volens, talis impietatis inventores & patratores, & his similia sentientes, magna voce anathematizat, et definit, atque promulgat, neminem prorsus, habere, vel servare quoquo modo statuta hujus impietatis auctorum. Si autem quis contraria gerere præsumpserit huic sanctæ et magnæ Synodo, anathema sit, et à fide atque cultura Christianorum alienus.

SCHOLION.

ETiam hic Canon agit in Photium, de quo in Synodi præsentis præfatione Anastasius Bibliothecarius. Photius duarum unumquemque hominem animarum consistere prædicabat. Qui cum à Constantino Philosopho, magna sanctitatis viro fortissimo, ejus amico, increpatus fuisset, dicente: Cur tantum errorem in populum spargens tot animas interfecisti? Respondit: Non studio quemquam ledendi talia dicta proposui, sed probandi quid Patriarcha Ignatius ageret, si suo tempore quelibet hæresis per syllogismos Philosophorum exorta patesceret, qui scilicet viros exterioris sapientiæ repulsi sunt; verum ignoravi me sub hujus fomite propositionis tot animas fore læsurum. Ad quod ille. O sapientia mundi, quæ infatuatur & destruit. Jactasti sagittas in multitudinem copiosæ turbæ, & ignorasti quemlibet ex his omnibus vulnerandum. Certè omnibus liquet, quia sicut oculi, quantumlibet sint aperti, si funus pælearum intertaciuerit, videre ultra non possunt; ita oculi sapientiæ tuæ, quantumlibet sint aperti & patuli, avaritiæ tamen & invidiæ fumo penitus obæcati, tramitem justitiæ videre non possunt, ac per id verum est, quod neminem istu tuo putasti esse ledendum, cum sic obæcatum sensum prædidisti adversus Patriarcham passionibus habens nec quid emisseris prævidisti.

Et hic de duabus animabus error merito hæreseos damnatur. Est Apollinari Laodicensis Episcopi jam pridem anathemate proscriptum dogma, de quo in litteris ad Constantinopolitanos monachos scribit Theodoretus Episcopus Cyrensis: Christ. Lupi Oper. Tom. III.

Apollinarius anima mentisque distinctionem ab exterioribus didicit Philosophis, cum Divina Scriptura eam anima & corpore constare hominem doceat. Et in secundo adversum Eutychnianistas Dialogo. Apollinarius ex tribus dicit compositum esse hominem: Ex corpore, ex anima vitali, & ex rationali virtute, quam mentem appellat. Et in prima oratione de Divina Providentia. Apollinariæ carnem, quæ à Verbo adsumpta est, animatam vocant, interim verò rationalem in eo animam fuisse negant: Suam fortasse propriam insaniam hujus opinionis suæ argumentum habentes. Nos verò hominis animam nullam præter eam, quæ est rationalis, novimus.

Quem errorem etiam in tractatibus supra Sancti Joannis Evangelium impugnat Sanctus Augustinus. Fuerunt quidam hæretici, & pulsi sunt ab Ecclesia, qui putarent non habere mentem rationalem corpus Christi, sed quasi animam belluinam: Excepta quippe rationali mente, vita belluina est. Sed quia repulsi sunt, & veritate expulsi sunt, accipite totum Christum: Verbum, mentem rationalem, & carnem. Et in alio tractatu. Apollinariæ hæretici dicti sunt, qui ausi sunt dogmatizare, quia Christus non sit nisi verbum & caro: Animam humanam non eum adsumpsisse contendunt. Nam & illi qui eorum fuisse in Christo animam negare non poterunt. Videte absurditatem ac insaniam non serendam. Animam irrationalem eum habere voluerunt, rationalem negaverunt: Dederunt ei animam pecoris, subtraxerunt animam hominis. Et in octuaginta trium questionum libro ad illis fatendum esse, Ut belluam quamdam cum figura humani corporis Dominus suscepisse credatur. Erroris fundamentum erat sensitivæ ac rationalis in nobis animæ.

animæ realis distinctio: Hinc istam dumtaxat, non hanc ajebat Apollinarius à Domino adsumptam. Et ex laudatis Augustini testimoniis lucet omnem irrationalem animam esse brutalem, adeoque humanum embryonem, si quando solam sensitivam, licet solummodo viablem, habeat, esse omnino bestiam ac brutum.

Rectè Theodoretus Apollinarij errorem adfirmat haustum à gentilibus Philosophis: Hæreticorum enim Patriarchæ semper Philosophi. Quomodo eorum quidam animam & spiritum, quidam animam & animum seu mentem realiter

distincterint, refert, variè refutat, ac indè Gnosticos ac Valentinianos pullulasse afferit in libro de anima Tertullianus. Spiritus & carnis pugnam existimabant ab eodem principio non posse provenire. Hinc & Manichæi aliam bonam, aliam naturam pravam in eodem homine animam delirant, refutati à Sancto Augustino in libro de duabus animabus, doctissimo ac omnino legendo. Legendi sunt & libri, quartus præsertim, adversus Vincentium Victorem, errore animam & spiritum realiter distinguente etiam maculosum.

CANON XII.

Apostolicis et Synodicis Canonibus promotiones et consecrationes Episcoporum et potentia et præceptione Principum factas penitus interdicentibus concordantes, definimus et sententiam nos quoque proferimus, ut si quis Episcopus per versutiam vel tyrannidem Principum hujusmodi dignitatis consecrationem susceperit, deponatur omnimodis, utpotè qui non ex voluntate Dei, & ritu ac decreto Ecclesiastico, sed ex voluntate carnalis sensus ex hominibus & per homines Dei donum possidere voluit, vel consensit.

SCHOLIION.

Hunc Canonem respicit in litteris ad Hugonem Lugdunensis Ecclesiæ Primatem Sanctus Ivo Episcopus Carnutensis. *Quid super Episcoporum electione à Principibus facta dicat octava Synodus, non est meum vestram docere Prudentiam. Damnat, inquam, Canon Regias Episcoporum nominationes, nuper à Leone Isauro attentatas, damnatas à septima Synodo, à Græcorum Augustis frequenter resumptas, ac novissimè à Michaele intrudente Photium in Thronum Constantinopolitanum. Addit Petrus à Marca Archi-Episcopus Parisinus. Octava Synodus mores in Gallia receptos & jura Regia videtur variis Canonibus petivisse. Etenim Principum suffragia ab electionibus Episcoporum arceat Canone duodecimo. Errat in numero. Etenim Principum suffragia vigesimus secundus, duodecimus Canon proscribit Regias Episcoporum nominationes grassantes etiam in Gallia. Etenim supra Wenilonem Senonensem audivimus scribentem ad Amulum Archi-Episcopum Lugdunensem. Pippinus, à quo per maximum Carolum & religiosissimum Ludovicum Imperatores Rex noster Carolus Calvus ducit originem, exposita necessitate hujus regni Zachariæ Romano Papæ in Synodo, cui Martyr Bonifacius interfuit, ejus accepit consensum, ut acerbitati temporis industria sibi probatissimorum Palatinorum decedentibus Episcopis maderetur. Concessionis tabulas huc usque non*

vidimus, & ad Manassén Remensem Metropolitanam scribit laudatus Ivo. *Francorum Reges Carolus & Ludovicus Episcoporum electiones Ecclesiis concesserunt, quod & in suis Capitularibus scriptum reliquerunt, & in conciliis Episcoporum Provincialibus sanciri permiserunt. Quocirca aut nullum tale indultum Pippinus à Zacharia habuit, aut illi mox Carolus Magnus & Ludovicus Pius, uti & alii sacris jussionibus, renunciarunt.*

Et hinc adversum auditas jam à Wenilone, ac à parentum ejus pietate devias Caroli Calvi præsumptiones statuit in tertia Valentina Synodo Sanctus Remigius Archi-Episcopus Lugdunensis. *Quia indiscussi & inexaminati, scientiæque litterarum penè ignari, minusque præceptioni Apostolicæ appropinquantes, peccatis nostris agentibus, per civitates Episcopi ordinantur, qua occasione maximè vigor Ecclesiasticus deperit, ut si quando alicujus civitatis Episcopus vocatione Domini decesserit, à gloriosissimo Principe supplicando postuletur, ut canonicam electionem Clero & populo ipsius civitatis permittere dignetur. Hæc preces in rigidum mandatum vertit noster Canon, volens Græcorum Augustos & Francorum Reges ad id deinceps obligari. Ità enim jubet non solummodo inter vulgares trigessimus primus à nostro laudatus, sed & verus Apostolicus Canon, perpetua Ecclesiarum omnium consuetudo, & quæritus Canon Nicænus. Verùm neque apud Græcos neque apud Latinos obeditum plenè fuit à Regibus, quousque inchoatam à Gregorio septimo*

Pontifice pro Episcoporum atque Abbatium electionum libertate pugnam perfecere Calixtus secundus Henrico quinto Imperatori laicas Antistitum investituras, ac Innocentius secundus Lothario Augusto effuscans eorundem nominationes.

CANON XIII.

Quoniam quidem dicit alicubi Divinum eloquium, *Dignus est Operarius mercede sua*; hujus rei gratia et nos decernimus & promulgamus, ut magnæ Ecclesiæ Clerici, qui in subiectis ordinibus morati sunt, ad majores gradus ascendant, & si digni claruerint, melioribus perfrui mereantur honoribus; cum aliqui eorum, qui in ipsis sunt, aut per incrementum ad superiora ministeria advocati fuerint, aut per communem naturam terminum dormientes defuerint; sed non ex illis, qui foris sunt, aliqui se his innectentes, debitas eis, qui multo tempore laboraverunt, dignitates vel honores recipiant; ac per hoc inveniantur Ecclesiæ Clerici nullo modo posse proficere. Nullatenus autem habeant potestatem, qui Principum domorum, seu suburbanarum rerum curam gesserint, inter Clerum magnæ Ecclesiæ colligi, vel constitui: Nemo quippè Deo militans, sæculi negotiis implicatur. Si verò quis præter definitionem, quam nunc protulimus, promotus fuerit in quocumque magnæ Ecclesiæ gradu, reprobetur omnimodis ab omni Ecclesiastico gradu, tamquam qui contra magnam Synodum proventus extiterit.

SCHOLIION.

Domesticos nobilium Clericos, eosque imperitos ac vanos, non tantummodo in Græcia, sed & in Francia abundasse scribit ad Bernardum Archi-Episcopum Viennensem Agobardus Archi-Episcopus Lugdunensis. *Increbuit consuetudo impia, ut penè nullus invenitur anhelans & quantulumcumque proficiens ad honores & gloriam temporalem, qui non domesticum habeat Sacerdotem, non cui obediat, sed à quo incessanter exigat licitam atque illicitam obedientiam, non solum in Divinis officiis, verum etiam in humanis. Ità ut plerique inveniantur, qui aut ad mensas ministrant, aut saccata vina miscant, aut canes ducant, aut caballos quibus feminae sedent regant, aut agellos provideant. Et quia tales, de quibus hæc dicimus, bonos Sacerdotes in domibus suis habere non possunt: Nam quis esset bonus Clericus, qui cum talibus hominibus debonestari nomen & vitam suam ferret? Non curant omnino, quales Clerici illi sint, quanta ignorantia seu quantis criminibus involuti; tantum ut habeant Presbyteros proprios, quorum occasione deserunt Ecclesias, Seniores, & officia publica. Quod autem non habeant eos propter religionis honorem, apparet in hoc, quod non habeant eos in honore.* *Christ. Lupi Oper. Tom. III.*

re, unde contumeliosè eos nominantes, quando volunt illos ordinari Presbyteros, rogant nos, aut jubent dicentes: Habeo unum Clericem, quem mihi nutriti de servis meis propriis, aut beneficalibus, sive Pagenibus, aut obtinui ab illo vel illo homine, sive de illo vel illo pago, volo ut ordines cum mihi in Presbyterum. Hanc fecem Canon vetat imponi Clero Ecclesiæ Cathedralis, præsertim Constantinopolitanæ. Causam dat in litteris ad Michaelem Augustum, lectis in quarta Actione præsentis Synodi, Sanctus Pontifex Nicolaus primus. Ecclesiæ Constantinopolitanæ hortamur statum, ut tales alere omni religione eruditos studeat viros, qui ad honorem cardinis ipsius sanctæ Ecclesiæ, suis Præsulibus mortuis, vel quolibet casu at modo decedentibus valeant surrogari: Quod non solum in tanto Patriarchatu observari omnino debet, verum etiam in singulis quibusque civitatibus ex consuetudine canonica, magna cum cautela servatur & custoditur. Eandem rationem adducit Joannes octavus Pontifex in litteris ad Basilium Augustum, ejusque filios Constantinum ac Alexandrum, Photium tandem ad malè invasum Patriarchatum retinendum dispensans, & adjungens: Eo tenore ista decernimus, ut post hujus Patriarchæ obitum nullus de laicis vel curialibus Patriarchatus eligatur aut consecratur bonore.

Cardinalibus & Diaconibus Constantinopolitanæ sedis, secundum sacros Canones. Abiectis itaque

istis Clericis noster Canon noluit aperire viam ad Ecclesiæ Episcopatum.

CANON XIV.

EOS, qui à divina gratia ad Episcopale advocantur officium, tamquam imaginem et figuram ferentes sanctorum coelestium Hierarcharum, id est, Angelorum, secundum hierarchicum planè gradum et morem, omni honore dignos ab omnibus Principibus et subditis sancimus haberi. Et nequaquam Strategis, vel quibuslibet aliis Principibus obvios procul ab Ecclesiis suis occurrere, sed nequē semet à multo spacio de equis vel mulis ejicere, aut cum timore ac tremore procedere ac adorare; sed nec cum sæcularibus Principibus ad mensam intrare hora prandii, eosdem, quos illi honores Strategis exhibentes, sed secundum congruentiam spiritualis dignitatis ac honoris sui, reddere quidem omnibus debita, cui vectigal, vectigal, cui honorem, honorem: Praferri autem et multam à Principibus amicorum Christi Imperatorum venerationem et reverentiam promereri confessores eorum et honoris similes existentes; ita ut fiduciam habeant Episcopi arguere Strategos multoties, et alios Principes, atque omnem sæculi dignitatem, cum injustum et irrationabile agere quid illos invenerint, et per hoc corrigere et reddere meliores. Si verò aliquis Episcopus post definitionem sanctam Synodi, debitum et canonicè collatum sibi contempserit honorem, et quid secundum veterem et inhumanam ac inordinatam consuetudinem, præter quæ nunc definita sunt, fieri permiserit; sequestratur anno uno, et Princeps ille non mereatur percipere mysteriorum nec sanctificationum communionem.

SCHOLION.

DE Regum ac Regionum Ministrorum in Episcopos irreverentia legimus varias sanctorum Patrum querimonias. Etenim de Maximo Augusto ad Augustum Valentinianum secundum scribit Sanctus Ambrosius. *Ubi sedis in Consistorio, ingressus sum: Assurrexit, ut osculum daret. Ego inter Consistorianos steti.* Tres Comitum ordines Constantinus Magnus instituit, & omnes Comites Consistorianos fuisse primi ordinis, liquet ex ipsorum creationis formula apud Cassiodorum: *Comitum primi ordinis largimur, ut Consistorium nostrum ingrediari.* Eos laudatus Ambrosius stetit; at verò Vopiscus, Valeriani Imperatoris Consistorium ex Acholii Admisionum Magistris libris depingens, in Aureliani Augusti vita adfirmat sedisse. Nempe inter ipsos stiam Consistorianos Comites erant plures ordi-

nes dignitatis. Et quidem Augustum Consistorium posse ingredi erat grandis honos, nihilominus Sanctus Ambrosius questus fuit de duobus. Primum scribit ad Valentinianum Augustum: *Dixi hunc non esse morem Sacerdotalem.* Alterum dixit Augusto Maximo: *Non injuria, sed veracundia commotus sum, quod alieno consilio loco.* Commotus fuit, quod Episcopus Consistorium ingredi, & ingressus non cum Primitibus sedere, sed cum secundi Ordinis Comitibus stare coggeretur. Esse dixit humilitatem Episcopo indignam. Et de Sancto Martino Turonensi Episcopo, Valentinianum primum Imperatorem accedente, scribit Sanctus Sulpitius Severus. *Valentinianus, cum Martinum ea petere cognovisset, que præstare nollet, iussit cum palatii foribus arceri.* Verum ab Angelo ad invitum introductus est Martinus, pergitque de illo laudatus Sulpitius. *Qui cum venientem eminus videret, infrendens cur fuisset admissus, nequaquam adsurgere est dignatus adsanti,*

adsanti, donec Regiam sellam ignis operiret, ipsaque Regem ex parte corporis, qua sedebat, adflaret incendium. Ita solio suo superbus excutitur, & Martino invitus adsurgit, multumque complexus, quem spernere ante decreverat, virtutem sensit Diuinam emendatior fatebatur: Nec expectans Martini precibus prius omnia concessit, quam roicaretur. Et ad populum suum declamat Sanctus Augustinus. *Vestræ necessitates nos cogunt venire quod nolimus: Observare, ante osium stare, inrantibus dignis & indignis expectare, nunciari, vix aliquando admitti, utique à Romani Imperii Magistratibus, ferre humilitates Episcopali majestati adversas.* Chilpericum item Francorum Regem fuisse Episcoporum contemptorem pessimum queritur in Francorum historia Sanctus Gregorius Episcopus Turonensis. Etiam posterioribus sæculis Wazonem Leodiensem Episcopum stare coram se permisit Henricus tertius Imperator, scribitque in historia sua Anselmus Canonice Leodienfis. *Vvazo Sacerdotalis reminiscens auctoritatis publicè ferit Principis bestialem stoliditatem, concludens in hæc verba: Esti Vvazonis persona forsitan indigna est honorari, Sacerdotalis tamen gratia non deberet inter populares turbas tam inhonestè fatigari.* Italorum in suos Episcopos & Clericos irreverentiam notat apud Ottonem Frisingensem Episcopum & corrigit Fredericus primus Augustus. Sancium Portugalliæ Regem adeo in Clerum fuisse barbarum, ut pro divo reputaret augurio, cum sibi videret Religiosum aliquem vel Clericum occurrentem, habemus ab Innocentio tertio in litteris publicatis per Franciscum Bosquetum Episcopum montis Pessulani. Idem Pontifex in litteris apud Gregorium nonum extantibus scribit ad Alexium Imperatorem Constantinopolitanum. *Hæc si prudenter attenderet Imperatoria Celsitudo, non faceret aut permetteret Constantinopolitanum Patriarcham, magnum & honorabile membrum Ecclesiæ, juxta scabellum pedum suorum in sinistra parte sedere, cum alii Reges & Principes Archiepiscopis & Episcopis suis sicut debent, reverenter adsurgant, & eis juxta se venerabilem sed adsignent.* Easdem querelas habet in libro de sacris Ordinationibus Symeon Archiepiscopus Theffalonicensis, addens eam esse unam causarum, ob quas indignatus Dominus Deus Orientale imperium afflixit multis calamitatibus, & transfudit ad Flandros. Et de Georgianis scribit in Romanæ ac Armeniæ Ecclesiarum unione Clemens Galanus. *Iberiæ Principes Ecclesiasticam libertatem nibili faciunt. Episcopos parvi pendunt, huc illicque secum pertrahentes. Sacerdotibus ut mancipiis utuntur. Et quod Princeps de omnibus Episcopis ac Sacerdotibus facit, hoc ipsum & nobiliores in sua quisque ditione de eisdem faciunt.* Et de Græcis habet tractatus Constantinopoli repertus apud Patres Prædicatores. *Græci Sacerdotibus debitum honorem subtrahentes, eos inter convivia sibi adffere faciunt. Pro facili occasione eos panis & flagellis instar Paganorum affligunt. Et ut habeant rideudi materiam, in captibus eorum pileas pugnis congnassant.* Et omnes hosce pravissimos mores præfens Canon proferibit & damnat, imitatus varias sub Carolo Magno & Ludovico

Pio Regibus Synodos Gallicas, cum lapsa Christianitate lapsam quoque Episcoporum ac totius Cleri reverentiam seriò restaurantes.

Primò, inquam, Canon vetat Episcopos quasi Capellanos adstare Regiæ mensæ inter Strategos ac reliquos Palatinos, longèque minus mensis ipsorum Strategorum. Etenim Carolo Magno, Francorum Regi, comedenti Episcopos quasi famulos adstitisse scribit in ejus vita Sancti Galli Monachus: Inter Duces & Comites adstitisse affirmat chronicon Thegani. E servili genere erant tunc passim Francorum Episcopi, ideòque illis sufficiens honor videbatur parificari Ducibus & Comitibus, juxta Sancti Augustini de pauperibus ad monasteria admissis Regulam: *Non erigant cervicem, quia sociantur eis, ad quos foris accedere non audebant, sed sursum cor habeant, & terrena ac vana non querant.* Verum longè aliter Constantinus Magnus, de quo in vita ejus Eusebius Episcopus Cæsarensis. *Imperator Episcopos, licet homines fuerint ipsius formæ habitu ad speciem abjecti, ab eo tamen non ejus generis existimati sunt; sed quia non hominem, qui sub aspectum oculorum cadit, sed Deum ipsum, qui in eorum animis infidebat, considerare visus est, illos suæ mensæ effectit participes.* Quod ipsum in Ecclesiastica historia affirmat Theodoretus. Quomodo Maximus Augustus Sanctum Martinum in pari secum sede ad mensam federe, & primùm illi scyphum offerri curarit, eumque non ipsi, sed suo Presbytero Martinus propinaret, refert in ejus vita ac plurimùm laudat Sanctus Sulpitius Severus. Addit eodem modo à Valentiniano primo, per Angelum punito ac emendato, fuisse tractatum, & dicti Maximi Regiam ei ad mensam instar famulæ ministrasse. Etiam à Gumtramno Francorum Rege fuisse ita exceptos Episcopos adferit Sanctus Gregorius Episcopus Turonensis. Et de Sancto Frederico, Trajecti ad Rhenum Episcopo, scribit Guilielmus Malmesberienfis. *Ludovicus Pius Imperator prima Ordinationis die novum Præsulem confessu dextere in prandio dignatus est.* Erat magnus, at non immeritus honos. Etenim, teste Hermia Zozomeno, *Dignitas Sacerdotalis imperii dignitati par est, immò in locis sacris primas partes obtinet.* Esse dignitatem longè majorem ostendit multis Sanctus Pontifex Gelasius primus in Epistola ad Anastasium Augustum. Episcopo, utpotè qui & Dei Patris & Christi Domini personam ac imaginem gerat, nihil esse in mundo sublimius, aliquoties Sanctus Martyr Ignatius in suis Epistolis testatur. Quod ipsum in Nicænæ Synodi compendio scribit Gelasius Cyzicenus. Et ex hisce principiis noster Canon ait Episcopos oportere esse parisi honoris cum ipso Imperatore.

Hinc secundò mandat Episcopos Strategis aut aliis Imperii Potestatibus, Ecclesiam ingressuris, procul non occurrere. Est antiquissima Ecclesiæ disciplina, de qua apud Hermiam Zozomenum scribit ad Arsacium Paganorum in Galatia Pontificem apostata Augustus Julianus. *Ingredientibus Præsibus in urbem nemo Sacerdos obviam progrediat, nisi quando ad templa Deorum accedunt, sed intra vestibula. Eos intrantes nullus miles præcedat;*

L. I. c. 17.

L. I. c. 35.

L. I. c. 11.

Cap. 22.

Dial. 2. c. 6.

c. 7.

L. 9. c. 20.

L. 2. c. 30.

L. 5. c. 15.

cedat; sequatur autem qui vult. Nam simul ut ingreditur limen delubri, privati personam induit: Siquidem ipse bis, qui intus sunt, praesertim, propterea quod Divina lex illud postulat. Uti Christianorum fidem, ita & Ecclesiasticos ritus esse ornatisimos, atque humani generis ad Christum Dominum potentissimè attractivum videbat ac invadebat impius ac dolosus Apostata, ideòque ipsis etiam gentilem idololatriam vestiri sanxit, & Principem ac Reipublicæ Ministros recipi in delubra, quomodo recipiebantur in Basilicas Christianorum. Et huc in lege Ecclesiastici asyli confirmativa, exstante post Synodum Ephesinam, respicit etiam Theodosius Augustus. Nos, qui semper jure imperii armis circumdamur, quosque sine armatis stipatoribus esse non convenit, Dei templum ingressuri foris arma relinquimus, & ipsum etiam diadema deponimus: Et quò submissioris imperii speciem praesertimus, eò magis nobis imperii majestas promittitur. Quia nempe Ecclesiam ingreditens Princeps sit privatus. Hinc item Constantinus Magnus Nicænam Synodum, factam in sanctæ Sophiæ Ecclesia, sine armata apparitura intravit: Hinc Ecclesias ad Episcopos, ad Augustos spectare sola palatia dixit Valentiniano secundo Sanctus Ambrosius.

Notanda sunt hæc nostri Canonis verba: *Obvius procul ab Ecclesiis suis occurrere.* Et hæc Juliani Apostatæ: *Solum intra vestibula.* Exponit Svetonius Tranquillus, ajens de Germanico, Cæii Caligulae Imperatoris Patre. *Quoties aliquò adventret, vel secundè discederet, præ turba occurventium prosequentiurve nonnumquam vite discrimen adit.* Et Germania post compressam seditionem revertenti Prætorianæ cohortes universæ prodierunt obviam, quamvis pronuntiatum esset, ut duæ tantummodo exirent: *Populi autem Romani sexus, ætas, ordo omnis usque ad vigesimum lapidem se effudit.* Civitatem quamcumque intrans Imperator suscipi semper consuevit cum solenni processione. Ità à Capuanis Hannibalem, ab Atheniensibus Attalum Asiæ Regem, à Gallis Viennensibus Julianum Cæsarem fuisse susceptum testantur Titus Livius, & Ammianus Marcellinus. Et hinc Cæsar Augusti, consueti semper, ne populum inquietaret, de nocte ingredi aut egredi civitates, & Antonini Philosophi, filiæ suæ nuptum proficiscenti vetantis obviari, modestiam prædicant præfatus Svetonius, ac Julius Capitolinus. Nec solis Imperatoribus aut Regibus, sed & Provinciarum Reëtoribus impensum fuit istud officium, ideòque Sanctum Athanasium, ab exilio redeuntem, fuisse ab Alexandrina in genera, ætates, ac artes divisa civitate, quomodo Augustales Præfecti ac ipsi Augusti solent, susceptum adfirmat in funebri ejus encomio Sanctus Gregorius Nazianzenus.

Obvia, inquam, processio honor etiam Patriarchis, Primatibus, Metropolitanis, Episcopis, quos ipsi Imperatori esse pares jam audivimus, fuit semper impensus. Etiam Romæ in medio gentilium persecutionum æstu ante oculos ipsius Imperatoris. Etenim ad Lucium Pontificem ab exilio regredientem scribit Sanctus Cyprianus. *Utinam facultas daretur, ut interesse illic*

vobis regredientibus possemus, ut adventus vestri lætissimum fructum præferentes cum cæteris ipsi quoque caperemus. Quæ illic exultatio omnium fratrum? Quis concursus atque complexus occurrentium singulorum? De adventu vestri gaudio cognoscere illic fraternitas cepit, qualis & quanta sit securura Christo veniente lætitia. Et de Joanne Patriarcha Antiocheno, Ephesinam civitatem ac Synodum intrante, ad populum Constantinopolitanum scribit Memnon Archi-Episcopus Ephesiorum. *Sancta Synodus honorem, & quam oportuit Sacerdoti observantiam impendens, quosdam Episcopos cum nonnullis Clericis obviam misit.* Et apud Hormisdam Pontificem de suo in Scampinam urbem ingressu scribunt ejus apud Justinum Augustum legati. *Trojus Episcopus cum suo Clero vel plebe in occursum nobis egressus est. Propè omnes cum cereis viri cum mulieribus, milites cum crucibus nos in civitate susceperunt.* Et de suo in Regiam civitatem introitu. *Vitalianus, Pompejus, & Justinianus tria tunc palatii lumina, nobis occurrerunt in decem millibus. Tanta fuit etiam in plebe devotio, ut pars maxima populorum cum cereis simul & laudibus vestris nostrorum præsolaretur adventum.* Plurima adduci possunt ejusmodi exempla. Quin & de quodam Ecclesiæ Edeffenæ Presbytero, ab iniquis carceribus regresso, ad Synodum Berytensem in Chalcedonenſi lectam dixit Eulogius ejusdem Ecclesiæ Presbyter: *Omnis civitas suscepit eum cum cereis & lucernis.* Et de ejusdem civitatis orthodoxis laicis & Clericis, ad præscriptum sibi à Valente Imperatore Ariano exilium proficiscentibus, scribit in Ecclesiastica historia Theodoretus: *Civitates & pagi processere illis obviam, & maximum honorem deferunt.* Et de suis in Ægypto hospitibus monachis in Lausiaca historia Palladius Episcopus Helenopolitanus: *Properè accurrentes nobis venerunt obviam psallentes, est enim hic mos apud omnes monachos.*

Hunc processio honorum Romani Imperii non solummodo Strategis, sed & ipsis Principibus Augustis Canon mandat non longè ab Ecclesia, sed dumtaxat usque ad vestibulum exhiberi. Etiam provinciarum suarum noviter ingredientibus Præfectis gentiles sacrificulos ita occurrere jubet ex vetusta Christianorum regula Julianus Augustus. Et ita Reges suos semper recepit Ecclesia Latina: Adveniente Imperatore Romano cum sui Cleri processione Pontifex ad Sancti Petri gradus solebat expectare. Variè ambiunt quidam & Proceres & Episcopi, ideòque singulæ illius quæstiones uno verbo non possunt enodari.

Tertiò mandat Canon, ne Episcopus Augusto, Regi, aut alteri Principi in via occurrens descendat ex equo aut mulo, illum adoraturus. Est antiqua Ecclesiæ disciplina, olim etiam per secundam Matifconensem Synodum innovata. *Statuimus, ut si quis secularium quempiam Clericorum honoratorum in itinere obvium habuerit, usque ad inferiorem gradum honoris veneranter, sicut condecet Christianum, illi colla subdat, per cuius officia & obsequia fidelissima Christianitatis jura promeruit. Et si quidem ille secularis equo vebitur, Clericus quoque similiter,*

A. 1670.
1194.
A. 1232.
E. 257.

A. 1066.

Epist. 17.

L. 4. c. 4.

Epist. 111.

similiter, secularis galerum de capite auferat, & Clerico sinceræ salutatoris munus exhibeat. Si verò Clericus pedes graditur, & secularis vebitur equo sublimis, illic ad terram desuat, & debitum honorem præditi Clerico sinceræ charitatis exhibeat, ut Deus, qui vera charitas est, in utrisque læteretur, & dilectioni suæ utrumque adsciscat. Ità Sancto Thomæ Cantuariensi Archi-Episcopo Henticum secundum Anglorum Regem, & illius successori Huberto filium & successorem hujus Richardum fecisse affirmat Gervasius monachus Cantuariensis. Ejusdem Richardi frequentem de Episcopis vocem, Si scirent, quantum illos timeam, me pedibus conculcarent, laudat Mathæus Parisiensis. Diderat ab antecessore ac proavo suo Guilielmo imperatore, cui omnibus mundi Principibus imperanti imperabat Aldredus Archi-Episcopus Eboracensis, cogens errorum veniam petere flexis genibus, & Regem erigantibus respondens: *Sinite illum ad pedes sui patris facere.* Ità refert Radulfus de Diceto.

Quartò mandat Canon, quatenus Episcopi, uti potestatem, ita & fiduciam habeant argue- re Strategos, Principes, quamvis sæculi dignitatem. Etenim ad Theodosium Augustum scribit Sanctus Ambrosius. *Neque Imperiale est dicendi libertatem denegare, neque Sacerdotale quod sentiat non dicere. Nihil in Sacerdote tam periculosum apud Deum, tam turpe apud homines, quam quod sentiat non liberè pronuciare. Siquidem scriptum est: LOQUEBAR DE TESTIMONIIS TUIS IN CONPECTU REGUM, ET NON CONFUNDEBAR.* Et Facundus Episcopus Hermianensis. *Quasi verò propter hoc tantum simus ordinati Episcopi, ut dicemur Principis donis, & cum eis inter maximas potestates consedeamus, tanquam Divini Sacerdotii privilegiis fulti. Sicubi autem fallacis malignorum, quæ nullis temporibus defuerunt, aliquid eis inter tantas Reipublicæ suæ curas subreptum fuerit, quod Ecclesiæ Dei præjudicet, vel Ecclesiæ pacem turbet, non eis debeamus pro eorum salute quæ sunt vera suggerere, & si necesse fuerit, religionis auctoritate resistere, ac patienter quoque offensionem illorum, si acciderit, sustinere. Et ubi erit illud Propheticum: LOQUEBAR DE TESTIMONIIS TUIS IN CONPECTU REGUM, ET NON CONFUNDEBAR? Nisi foris Pastor quidem ad lac & vellera, ad averteudas autem luporum insidias & ruenda ovilia Defectores. Et ad Daimbertum Senonensem Archi-Episcopum scribit Sanctus Ivo Episcopus Carnutenſis. Si Principes mundi plus timeamus, quam Deum, manifestè jam portæ inferi*

prævalebunt: Et qui pro domo Israel ponere murum debemus, secundum Prophetiam irrisorem canes muti non valentes latrare reputabimur. Ejusmodi testimonia Patrum habemus plurima: Legendæ sunt Lucifer Calaritanus in libris adversus Imperatorem Constantium, & Sancti Hilarii Pictaviensis Episcopi ad eundem apologiæ.

Quintò tandem Canon Episcopum aliquid horum prævaricantem mandat uno anno sequestrari. Et meritò. Etenim ad Rainaldum Andegavensem Episcopum scribit Goffredus Abbas Vindocinensis. *Si Scripturæ sacræ firmiter credimus, scimus veraciter Episcopum non esse, qui timet exilium, dolorem, vel mortem, aut qui ea, quæ sunt his contraria, æquitati anteposit. Nolite igitur in defensione sanctæ Ecclesiæ deficere.* Imitandus est Sanctus Hieronymus, Joanni Hierosolymæ Episcopo exilium intentanti respondens & monachorum gente non timeri exilia, quòd Domini sit terra, & plenitudo ejus. Imitandus est frater Robertus, ex sacro Prædicatorum Ordine Archi-Episcopus Cantuariensis, qui omnibus per Regiæ manus immisionem spoliatus, cum fratre laico per Diocesis suæ pagos abiit concionatum ac mendicatum, atque ita Regem confudit & correxit. Hanc Episcopalem fiduciam esse legitimam martyrii causam docent Acta Sanctorum Thomæ Cantuariensis & Stanislai Episcopi Cracoviensis.

Et hæc omnia novissimè confirmavit atque innovavit sacrosanctum Concilium Tridentinum. *Non potest sancta Synodus graviter non dolere, audiens Episcopos aliquos, sui status oblitos, Pontificiam dignitatem non leviter debonestare, qui cum Regum Ministris, Regulis, & Baronibus in Ecclesiæ & extra, indecenti quadam dimissione se gerunt, & velut inferiores Ministri altaris nimis indignè non solum loco cedunt, sed etiam personaliter illis inserviunt. Quare hæc & similia detestans sancta Synodus sacros Canones omnes, Conciliaque generalia, atque alias Apostolicas sanctiones, ad dignitatis Episcopalis decorem & gravitatem pertinentes, renovando præcipit, ut ab hujusmodi imposterum Episcopi se abſtineant, mandans eisdem, ut tam in Ecclesia quam foris, suum gradum & Ordinem præ oculis habentes, ubique se Patres & Pastores esse meminerint; reliquis verò tam Principibus, quam cæteris omnibus, ut eos paterno honore ac debita reverentia ubique prosequantur. Tantum honorem novi esse infirmis quorundam Episcoporum animis hostem periculosissimum: Istis legenda est Sancti Petri Damiani Epistola ad Theofaurarium Ecclesiæ Ravennatis.*

L. 3. Epist.

Sess. 25. c. 17.

L. 5. Epist. 12.

CANON XV.

Postolicos & paternos Canones renovans sancta hæc & universalis Synodus definivit, neminem prorsus Episcopum vendere.

vel utcumque alienare cimilia et vasa sacra, excepta causa olim ab antiquis Canonibus ordinata, videlicet quæ accipiuntur in redemptionem captivorum. Sed nec tradere salaria Ecclesiarum in emphyteotica pacta, nec alias rusticas possessiones venundare, ac per hoc Ecclesiasticos redditus lædere, quos ad propriam utilitatem, et ob escam pauperum, et peregrinorum sustentationem esse decernimus. Omnem verò Ecclesiasticarum rerum potestatem habentem et has meliorare, ac dilatare prout oportuerit Ecclesiastica loca, per quæ redditus fiunt; et insuper propriarum rerum dispositionem distribuere, ac committere seu conferre, quibuscumque voluerit et iudicaverit juxta propriam potestatem ac dominatum. Quisquis autem apparuerit post hanc definitionem nostram contrarium quid huic sanctæ et universali Synodo agere, deponatur ut prævaricator Divinarum legum et præceptorum, cassata videlicet omnino, quæ facta est in scriptis, vel sine scriptis ab Episcopo, venditione, vel emphyteotica traditione, vel alia quavis alienatione, cimiliorum scilicet, et salariorum locorum. Qui verò emerit aut perceperit aliquid ex prædictis cimeliis vel salariis, et non restituerit Ecclesiæ iterum quæ Ecclesiæ sunt, vel non reddiderit ad incidendum chartam venditionis vel emphyteuseos, sit anathema usque dum fecerit quod ab hac sancta et universali Synodo confirmatum est. Si autem Episcopus convictus fuerit construxisse monasterium de redditibus Ecclesiasticis, tradat ipsum eidem Ecclesiæ monasterium; si verò de propriis rebus, aut de aliis quibusdam conventionibus, habeat id secundum propriam potestatem et voluntatem omni vita sua, et post finem vitæ dimittat et conferat hoc quibuscumque voluerit, non tamen sæculare diversorium fiat.

SCHOLIION.

Ecclēsiastica bona non solummodo ad Clericos, sed etiam ad captivos, peregrinos, orphanos, viduas, quosvis pauperes stricto & æquo proportionis jure pertinere est lucidum dogma Apostolorum, omnium sanctorum Patrum, cunctarum sub cœlo Ecclesiarum. Et enim ad nescio quem istorum bonorum dilapidatorem Episcopum scribit Sanctus Petrus Damiani. *An ignoras, quia ad hoc Ecclesiæ prædia conferuntur, ut ex his pauperes sustententur, indigentes alantur, viduis atque pupillis subsidium procurerent? Ecclesiæ quippe nascentis exordio hic mos inolevit, ut quilibet ad fidem venientes possessionum jura distraberent, atque ad Apostolorum pedes pretium adferrent.* Eo namque tempore Christianorum Ecclesiæ & apud Judæos & apud Romanos erant damnata conventicula, quid immobile possidere prohibita: Hinc data illis per Constantinum Augustum pace, *sanctis ipsarum Redditoribus visum est, ut ipsa potius prædia traderentur, unde non modo Clericos pascere, sed & refrigerii stipem diversis indigentibus ministrarent.* Quod patrimoniorum suorum pretia primi fideles Apo-

stolis dederint distribuenda in pauperes, affirmat etiam in libro de Ecclesiæ unitate Sanctus Cyprianus. Ex Ecclesiæ bonis ferendam pauperibus opem non statuit, sed supponit Synodus Sardiniensis. Et ad Valentinianum Augustum scribit Sanctus Ambrosius. *Possessio Ecclesiæ, sumptus est egenorum.* Ex ipsa viduas, pauperes, peregrinos alendos scribit in canonicis ad Ammonem Lycopolitanum Episcopum litteris Theophilus Patriarcha Alexandrinus. Et quarta Synodus Carthaginensis: *Qui oblationes defunctorum aut negant Ecclesiis, aut cum difficultate reddunt, tamquam egentium necatores excommunicentur.* Et sexta Tolercana: *Res Ecclesiæ collatæ sunt proprie pauperum alimenta.* Et hinc Joannis Patriarchæ Antiocheni Ephesina factio, in precibus Theodosio Augusto à Chalcedonesi civitate missis, accusat tamquam de summo crimine Sanctum Cyrillum Patriarcham Alexandrinum, *Quod in pauperum usus expendenda insumpsisset in milites.* Et ad Gallicanos Episcopos scribit Hilarius Pontifex: *Ex Ecclesiæ prædiis plurimorum consuevit necessitatibus subveniri.* Ea prædia esse res, unde pauperes vivunt, ait Synodus Agathensis. Prima Aurelianensis affirmat esse Ecclesiarum reparationibus *Sacerdotum ac pauperum alimoniam, vel captivorum redem-*

Cap. 51

redemptionibus deputata. Arverneasis dicit esse *Egentium substantiam*, in quam nulla sit Regibus potestas. Plurima habemus & sacrorum Canonum, & sanctorum Patrum talia testimonia: *Omnis antiqua Christianitas uno ore clamat Ecclesiasticæ substantiæ raptores laicos, ac pravos dispensatores Episcopos esse fures, latrones, pauperum necatores, similes Judæ Pseudo-Apostolo, ac Judaicis Pontificibus, facta pecunia ementibus Romanos milites ad simplici populo de Domini nostri Jesu Christi Resurrectione mentiendum.* Uti ob aliter insolubile Ecclesiarum alienum æs, ita etiam ob aliter inadjuvabiles pauperum necessitates vendi quamvis sacram substantiam, ipsos quoque Dominici Sanguinis portitores calices, permittit cum nostro Canone omnis fidelis antiquitas, quod nempe ad pauperem æquo cum Clericis jure pertinerent. Hinc item Sanctus Prosper, vel quivis alius de vita contemplativa librorum doctus & antiquus auctor Clericos sufficienti patrimonio instructos vetat vivere ex bonis Ecclesiæ: Ex Constantini Augusti, solos pauperes in Clerum scribi mandantis, lege loquitur, putatque ab illa victum istum solis pauperibus permitti. Verum hæc est ejus privata sententia, in sacris Canonibus non habens fundamentum.

Epist. 10.

Addit Stephanus Episcopus Tornacensis. Quia non solum ignominiosum, sed & periculosum esse constat, stipendia Ecclesiastica, quæ sunt tributa egentium animarum, in turpes & detestabiles usus consummari & consumi, decrevimus communi consilio Capituli nostri domum mundari à pollutione sordium, & immunditia lupanari. Hanc immunditiam dicit esse luxuriosas ac superfluas Clericorum vestes, de quibus in Epistola ad Fulconem Lingonenis Ecclesiæ Archidiaconum Sanctus Bernardus. *Residè, quia surgis ad Vigiliam, vadis ad Missas, horis chororum nocturnis diurnisque frequentas. Bene facis, si Ecclesiæ Præbendam gratis non accipis. Dignum est, ut quia altario deservit, de altario vivat. Conceditur ergo tibi, ut si bene deservis, de altario vivas, non autem ut de altario luxurieris, non ut de altario superbias, ut inde compares tibi freno aurea, sellas depictas, calcaria deargentata, varia griseaque pellicea à collo & manibus ornatu purpureo diversificata. Denique quidquid præter necessarium victum ac simplicem vestitum de altario retines, tuum non est, rapina est, sacrilegium est. Multis ostendit beneficiatum Clericum necessario victu ac simplici vestitu debere esse omnino contentum.*

Epist. 85.

Decreti sui radicem detegit laudatus Stephanus in litteris ad Alexandrum tertium Pontificem. Oritur quædam plantatio singularium seu secularium Canonicorum, quos utrum Pater celestis plantaverit, necdum scimus. Et in alia ad eundem Epistola. *Committaverat dextera Excelsi in Bleisensi oppido per æternæ recordationis Innocentium secundum Papam lubricos secularium Canonicorum gressus in Regularium disciplinam, & singularitatem illam restrinxerat, ut tamquam Apostolorum discipuli de communi viverent in communi. Acutiùs intuentes & intelligentes astutiùs Pontifices & Principes temporis nostri, plantationem, quam nescio utrum Pater celestis ap-*

Epist. 118.

Christi. Lupi Oper. Tom. III.

probet, inducunt, & Clericos hujus modernæ vitæ viros arrogant, qui domos & vineolas suas ad infernum Præbendarum formam conferant, qui quasi altare contra altare erigant, qui Sanctis in via Dei gradientibus objiciant & offendiculum in verbo, & laqueum in exemplo. Amissam apud nos Christianitatem & fæditissimè deformatum Clerum reparaturus Carolus Magnus, omnes cathedrales & collegiatas Ecclesias vertit in claustra & Clericalia monasteria, quod nuper sub ejus avo Carolo Martello inchoarat Sanctus Rigobertus, ex sacro Sancti Benedicti Ordine Archi-Episcopus Remensis. Eum in Europa fuisse omnino primum istius vitæ auctorem testantur ejus apud Laurentium Surium authentica vita, & in litteris ad Remensis Ecclesiæ Decanum idem Stephanus Tornacensis. In Lugdunensem Sanctus Ledradus Archi-Episcopus, in Metensem Sanctus Crodogangus, in alias Ecclesiis alii sancti Episcopi induxerunt. A Ludovico Pio rogata Aquisgranensis Synodus illi ex sacris Canonibus ac desolatis sanctorum Patrum dictis Regulam compilavit, cui postmodum in quibusdam punctis per Sanctum Petrum Damiani reprobata suffecta fuit monastica Regula Sancti Augustini. Erat ad Clericalem castitatem custodiendam & frandandam avaritiam via longè optima: Longè sanctissima sub istis Regularibus seu Canonicis Clericis fuit Europæ Ecclesia, & Jesu Christi patrimonium fidelissimè administratum. At verò non ita pridem ante Alexandri tertii Pontificis tempora aurum istud, quomodo humana omnia, verti cepit in scorium, & optimum vinum misceri lapsæ disciplinæ aqua: Regularis Clericorum in claustro vitæ laxatus hinc inde rigor visus est non posse facile sanari, ideoque communia bona fuere istis in præbendis divisa, ac inducti Canonici sæculares. Præbendæ proventus unicuique dabantur in manus: Quare illi existimarent se eorum, quomodò proprii patrimonii, plenos ac liberos dominos, ac posse in luxum & profanas causas sine serupulo profundi. Adversus hunc etiam hodie grassantem errorem pessimum nos quoque cum laudato Stephano, cujus tamen dentatos nimium in Canonicorum sæcularium statum aculeos non probamus, Sancto Bernardo, & aliis Ecclesiæ Doctoribus optimis pugnamus.

Et jure merito. Etenim prima Ecclesiæ disciplina Ecclesiasticam substantiam passim divisit in quatuor portiones: Episcopo, Clericis, fabricæ, pauperibus. Post Caroli Magni tempora apud quosdam Regulares Clericos illa mansit, apud quosdam fuit extincta. Rationem dat in Responso ad Sancti Augustini Anglorum Apostoli quæstiones Sanctus Gregorius Magnus: *Communitè viventibus de faciendis portionibus quid erit loquendum, cum omne quod superest necessitatibus in causis piis ac religiosis erogandum est? Domino ac magistro omnibus dicente: QUOD SUPEREST, DATE ELEMOSYNAM.* Ad primam Ecclesiæ disciplinam dixi, *Passim.* Etenim Hispaniarum Ecclesia tres solummodo habuit portiones: Episcopi, Fabricæ, Clericorum. Pauperum portionem dictis tribus inclusam Episcopo

rum & Clericorum fidei credidit, omnia simplici suæ sustentationi superflua in pauperes ac alias piæ causæ impensurorum. Et hanc formam tertiæ Ecclesiæ sub secularibus Canonice disciplina quasi ubique recepit. Quocirca licet illi Sacerdotiorum suorum proventus faciant suos, non tamen pleni & liberi, sed quasi fidei-commissarii ipsorum sunt domini, rigido iustitiæ jure obstricti ad omne necessario victui & simplici vestitui superfluum in pauperes elargiendum. Res transit cum suo onere: Quarta sua parte pauperes spoliare neque voluit, neque potuit Ecclesia: Abiit hoc à piissimâ matre. Servare illa vult & debet piam voluntatem fundatorum, de quibus prima Synodus Aquigranensis. *Fideles fidei ardore & Christi amore succensi, ob animarum suarum remedium & cœlestis patriæ desiderium, suis propriis facultatibus sanctam locupletem fecerunt Ecclesiam, ut his & milites Christi alerentur, Ecclesiæ exornarentur, pauperes recrearentur, & captivi pro temporum opportunitate redimerentur.* Idem inculcant secunda ejusdem loci Synodus, & sexta Parisiensis. Abiit, ut piæ isti menti non advesetur quod de quibusdam suorum temporum Episcopis scribit in sermone de lapsis Sanctus Cyprianus: *Esurientibus in Ecclesia fratribus non subvenire, habere argentum largiter velle.* Modica non est hæc res. Pauperum à Clericis aut Episcopis præsertim oppressio clamat in cœlum. Exinde fuisse in Ecclesia & Christiano populo natas sui temporis scditates omnes scribit ad Sicardum Aquileensem Archi-Episcopum Gregorius septimus Pontifex: Exinde Pseudo-Prædicatio lutherana, licet non primam originem, certè robustissima accepit fomenta.

Quomodo Episcopus ex Ecclesiæ suæ bonis possit fundare monasterium, quod item monasteria in secularia diversoria demutari nequeant, est supra ostensum. Hæc Canonis verba de fundato ex propriis Episcopi bonis monasterio, *Habeat illud omni vita sua, &c.* ostendunt eo tempore familiarem fuisse non laicum solummodo patronatum, sed & Ecclesiarum ac monasteriorum proprietatem, de qua Goffredus Abbas Vindocinensis frequenter dicit suum monasterium esse Sancti Petri Apostoli patrimonium & alodium

Romanæ Ecclesiæ, ideòque illi, uti aliis ejusdem Ecclesiæ bonis, nullum Episcopum posse misceri. Ejusmodi monasteria etiam in Romana sua per D. Lucam Holstenium nuper publicata Synodo laudat Leo Papa quartus. Et de Sancto Leone nono, quod Sanctæ Crucis monasterium in hæreditatis suæ terra fundarit, & in Sanctæ Romanæ Ecclesiæ proprium jus tradiderit, Gregorius septimus scribit ad Guarnerium Argentinensem & Burchardum Episcopum Basileensem. A Carolo Magno & ejus successoribus fundata plura monasteria, quorum, licet regiones in Duces & Comites alienarint, proprietatem semper reservarint, adfirmat Rigordus. Fundata à se monasteria, tutelæ causa adversus variorum Potentium injurias, pii fideles aut Sedi Apostolicæ aut Domino Regi dabant in alodium, atque hinc in suis Annalibus scribit Hermannus Contractus, Imperator Henricus tertius cum Domino Papa Leone nono, multisque Episcopis & Principibus, *Natalem Domini Vormatiæ egit. Ubi cum Papa, sicut dudum coeperat, Fuldensis Abbatiam, aliisque nonnulla loca & cœnobita, quæ Sancto Petro antiquitus donata feruntur, ab Imperatore reposcens exegisset, demùm Imperator pleraque in ultramontanis partibus ad suum jus pertinentia pro cisalpinis illi quasi in concambium tradidit.* Altarium seu parochialium Ecclesiarum etiam apud laicos proprietate, & varia donatione nihil per ista tempora fuit frequentius: Malum à Carolo Martello inchoatum, cujus profani milites etiam Episcopia ac monasteria verterunt in suum patrimonium, ac de illis, ut de re plenissimè sua, transegerunt ac disposuerunt. Pippinus filius reddidit Episcopia Clero, tandemque etiam altaria & decimas de militum manibus effestucavit Ecclesia, atque ita, quod milites Clericis reddere nollent, illa ad monachos devenerunt. Attamen penes Dominum Papam, Imperatores, Reges, ac pios fundatores laicos mansit præsertim monasteriorum proprietates, & hanc apud dictos laicos præfens Canon tolerat potius, quam confirmet. Ex eadem regula Sanctus Franciscus omnia sui Ordinis præsentia & futura monasteria, quin & omnem penitus etiam sui usu consumptibilem rem, voluit esse alodium Ecclesiæ Romanæ.

L. 1. C. 116

L. 1. Epist. 42.

Cap. 41.

L. 1. Epist. 14.

A. 1146.

A. 1093.

id est, palliis circumamictos, et omnem aliam Pontificalem indutos stolam, qui etiam proprium Patriarcham adscribentes eum, qui in adinventionibus risum moventibus Prælatos et Princeps erat; et insultabant et illudebant quibusque divinis, modò quidem electiones, promotiones, et consecrationes, modò autem acutè calumnias, damnationes, et depositiones Episcoporum, quasi ab invicem et per invicem miserabiliter et prævaricatoriè agentes et patientes. Talis autem actio nec apud gentes à sæculo umquam audita est, ita ut pejores et miserabiliores infidelibus nationibus exhibeat et demonstret hos, quos nunc manifestos effecimus, qua de re sancta et universalis Synodus definivit et promulgavit, illos quidem malitiæ nixu omnino ut scelestos abominari, neminem autem fidelium, qui Christiana censentur appellatione, deinceps conari tale quid faciendi vel admittendi, aut silentio tegendi quemquam eorum, qui hujusmodi operantur impietatem. Si verò quispiam Imperator, vel Potentium, aut Magnatum taliter illudere Divinis, et talem ac tantam injuriam impiè in Divinum Sacerdotium facere vel admittere tentaverit, primò quidem arguatur à Patriarcha illius temporis, & Episcopis qui cum ipso fuerint, & segregetur, & indignus Divinis mysteriis iudicetur; deinde verò accipiat quosdam alios in duram observationem labores & pœnas, quæ visæ fuerint: Et nisi celeriter se pœniteat, etiam anathema sit ab sancta & universali Synodo, tamquam qui sanctæ & immaculatæ fidei mysterium dehonesterit. Si verò præsumptibus quibusdam hujusmodi nefas operari, Patriarcha Constantinopolitanus & suffraganei ejus Episcopi, quod factum fuerit, cognoscetes, neglexerint debitum adversus eos ostendere zelum, deponantur, & à proprio sacerdotio ac honore pellantur: Qui autem quoquo modo hujusmodi ministraverunt, vel ministraturi sunt impiissimæ actioni, & minimè confessi acceperint conveniens epitimium, definitus per triennium sequestratos esse, anno quidem uno extra Ecclesiam fientes, alio verò anno intra Ecclesiam stare usque ad catechumenos, porò tertio consistere cum fidelibus, & ita dignos fieri mysteriorum sanctificationibus.

SCHOLION.

Canonis causam ad nonam præsentis Synodi Actionem edixerunt per Thomam Subdiaconum ac Notarium Legati Romani. In novissimis temporibus nova pravitas & valde reprehensibilis apparuit. Homines enim laici ad dedecus & confusum Christi Dei nostri, & Ecclesiæ ipsius, & Sacerdotalis dignitatis, amici Sacerdotalibus stolis & Episcopalibus superhumeralibus, & accipientes orationem Sacerdotalem ab aliquo laico quasi Patriarchalem formam habente, præsumperunt Sacerdotio fungi, & agere putativa, veluti digni summi Sacerdotes, Divinæ administrationis mysteria, in derisionem ac viruperationem dati à Deo Principibus Christi. Lupi Oper. Tom. III.

Sacerdotum honoris, & detractionem immaculatæ Christianorum fidei. Lucidius in Sancti Ignatii vita exponit Nicetas Paphlago. Michael Imperator animo juvenilibus desiderii corrupto rem Divinam pro fabula seu ludibrio ducebat, ludibrium ipse factus omnis scditatis & peccati, ipsiusque peccati patris. Etenim Homunciones quosdam impuissimas ac profanissimos, & scurras Divini Spiritus cœlestique gratiæ omnino expertes, pessimisque demoniis artibus instructissimos, sacrilegè impudenterque Sacerdotes & Antistes ad Ecclesiæ profanam imitationem dementissimos consecravit, illisque Theophilum quemdam Proto-Spatharium, scurram & minimum, interque profanos profanissimum, Patriarcham præfecit, risum sibi & cachinnum improbitatis deridendus ac detestandus queritans: Per quæ obla.

CANON XVI.

Magnis ululatus et multis lacrymis dignum opus à multis fidelibus ad nostros pervenit auditus; ajunt enim fuisse quosdam laicos sub eo, qui nuper imperavit, in ordine senatorio, qui secundum diversam imperatoriam dignitatem videbantur capillorum comam circumplexam involvere atque reponere, et gradum quasi Sacerdotalem per quædam indusia et vestimenta sacerdotalia sumere, et ut putabatur, Episcopos constituere, superhumeralibus, id est,

oblationi sanctæ sebat injuria, nomen verò Dei contumeliosè affectum inter gentes blasphemabatur. Sed Michael tanoperè infamia hac gloriabatur, ut nec publicè quidem erubesceret jactare: MIHI THEOPHILUS, BARDÆ CÆSARI PHOTIUS, CHRISTIANIS IGNATIUS EST PATRIARCHA. In hoc amentie, ne dicam impietatis potiùs, tandem chaos est devolutus. Ità sacrilegus ille scurra Theophilus, exerta sua petulantia aulas lambens Regias, nefandis sceleribus, lascivia, & facetiis, turpissima imitatione per contemptum rerum Divinarum mysteria & Sacramenta trahebat ac illudebat: Quod ne gentes quidem, quamvis impie, ausæ sunt aliquando. Quæ Photius cum coram se geri cerneret, rem indignissimam nec reprehendit, nec resistit impietati, neque quòd res Divina ludibrio haberetur, verbum ullum contra vel grave vel leve edidit. Quod mirum videri non debet. Erat enim mercenarius opilio, non germanus Pastor. Quocirca illi de pereunte grege nulla cura. Ad hæc duo tantum toto pectore intentus: Alterum, ut is, qui rerum potiri videbantur, blandiendo, modisque omnibus gratificando & obsequendo, Patriarchatum sibi firmaret; alterum, ut Ignatium, si qua ratione fieri posset, etiam vita exueret.

Rectè dicit Nicetas: Ne gentes quidem ausæ sunt aliquando. Ex istius enim blasphemæ irrisionis meum Sacra nostra coram gentilibus studiosissimè occultari mandata Apostolica, immò Evangelicus Canon, vetans sanctum dari canibus, aut margaritas projici ante porcos. A nullo umquam gentili, nisi à quibusdam fœdissimis mimis, Divina passim vindicta percussis, aut admiranda gratia convertis, mysteria nostra istam injuriam pertulerunt. Hæc Canonis nostri verba, Capillorum comam circumplexam involvere, &c. exponit Anastasii Bibliothecarii scholion marginale: Ità à cervice usque ad capita contorquebant, ut Clericali more in rotundum tonsi viderentur.

Hos inter scurras erant Marinus, Basilus, & Georgius Spatharii, id est, Principis Profectores Domestici, à Gordiano Imperatore instituti, quos à posterioribus Græcorum Augustis appellatos fuisse Spatharios testatur Georgius

Cedrenus. Hi, inquam, tres apud nonam præsentis Synodi Actionem fuere confessi: Ludum faciebat Michael Imperator, mittens nobis Pontificalem stolam; verum non solum nobis, sed & pluribus aliis Spathariis. Et à Romanis legatis rogati, Veraciter mittebatis Sacerdotalem stolam? Responderunt: Mittebamus eam. Rursum rogati, Et super capita vestra posuerunt sancta Evangelia? Fassi sunt: Veraciter posuerunt ea. Etenim Episcoporum, dum consecrantur, capiti sanctum Evangelii codicem superponere est antiquissimus & Græcæ & Latine Ecclesiæ ritus. Rogati denuò, Et faciebat quis aliquam orationem, seu verbalem Episcopalis consecrationis formam in vos? Reposuerunt: Etiam, utique Theophilus Proto-Spatharius. Addidere illum jam esse mortuum, perrexeruntque Apostolici Legati: Verè mortuus est, & abiit in infernum. Vos sciebatis, quòd malum esset; ut quid hoc fecistis? Dixerunt: Et quid poteramus adversus Imperatorem dicere, scæminas & pueros, ad seculum habentes? Rursum legati: Et si obtulisset vobis idolum, adorare illud habuistis? Et illi: Absit. Exindè eorum baptisma, si fortè simili blasphemò modo datum; discussit Legati, & comperto legitimo sunt profectui: Et cur si Sacerdotes induxerunt vos in Ecclesiam & in communionem, vos depravastis Divina ac terribilia mysteria, & illustis, & fecistis ridiculum Sacerdotium? Et illi: Diximus, & iterum dicimus, per diem illam quidquid faciebat Imperator & præcipiebat, nos faciebamus. Si enim loqueremur & resisteremus, moreremur. Et quidam ex nostris resistentes cæsi sunt. Homines sumus infirmi, & non tolerassemus mortem. Verumtamen Epitimum accepimus, consentes sanctissimo Domino nostro Ignatio Patriarchæ. Addiderunt imposita Epitimia sese explese. Hinc iterum legati: Quando hanc pompam, & injuriam, & ridiculum faciebatis in Sacerdotium, videbat vos Photius? Et ipsi: Nescimus si videbat, an si non videbat; testis autem est Deus, quia totus mundus id sciebat. Adstitisse & vidisse Photium Nicetas Paphlago est suprà testatus. Hos itaque homines pœnitentes novis Epitimiis submisere Legati Apostolici, ac dimiserunt.

Præsules universorum Metropolitanorum, qui ab ipsis promoventur, & sive per manus impositionem, sive per pallii dationem Episcopalis dignitatis firmitatem accipiunt, habeant potestatem, videlicet ad convocandum eos, urgente necessitate, ad Synodalem conventum, vel etiam ad coercendum illos & corrigendum, cum fama eos super quibusdam delictis forsitan accusaverit. Sed quoniam sunt quidam Metropolitanorum, qui ne secundum vocationem Apostolici Præsulis occurrant, à mundi Principibus se detineri sine ratione causantur, placuit talem excusationem omnimodis esse invalidam. Cum enim Princeps pro suis causis conventus frequenter agat, impium est ut summos Præsules ad Synodos pro Ecclesiasticis negotiis celebrandum impediunt; vel quosdam à Conciliis eorum prohibeant, licet tale impedimentum & fictam prohibitionem Metropolitanorum suggestionem diversis modis fieri didicerimus. Consueverunt autem Metropolitanis bis in anno Synodos facere, ideòque sicut dicunt ad Patriarchale penitus non posse concurrere caput. Sed sancta hæc & universalis Synodus, nec Concilia, quæ à Metropolitanis fiunt, interdicens, multò magis illa novè rationabiliora esse, ac utiliora Metropolitanorum Conciliis, quæ à Patriarchali sede congregantur; & idcirco hæc fieri exigit: A Metropolita quippè unius quidem Provinciæ dispositio efficitur, à Patriarcha verò sæpè totius causa diœceseos dispensatur. Ac per hoc communis utilitas providetur, propter quod & speciale lucrum propter generale bonum postponi convenit, cum à Majoribus super hæc facta fuerit advocatio. Quamvis apud quosdam Metropolitanorum antiqua consuetudo, & canonica traditio per contemptum ipsorum postposita videantur, non currentibus eis ad communem profectum, quos leges Ecclesiæ severè condemnantes, omni excusatione remota, subiacere vocationibus proprii Patriarchæ, sive cum communiter, sive cum sigillatim factæ fuerint, exigunt. Illud autem, tamquam perosum quiddam, ab auribus nostris repulimus, quod à quibusdam imperitis dicitur, non posse Synodum absque Principali præsentia celebrari, cum nusquam sacri Canones convenire sæculares Principes in Conciliis sanxerint, sed solos Antistites. Undè nec interfuisse illos Synodis, exceptis Conciliis universalibus, invenimus: Neque enim fas est, sæculares Principes spectatores fieri rerum, quæ Sacerdotibus Dei nonnumquam eveniunt. Quisquis ergò Metropolitanorum proprium Patriarcham contempserit, & vocationem ejus, quæ sive ad unum solum, sive ad plures, sive ad omnes fit, absque validissima ægrotatione, vel paganorum incurso, non obedierit, & per totos duos menses post notitiam vocationis ad proprium venire Patriarcham, minimè festinaverit, vel si quocumque modo latitare, aut non cognoscere nuntium ab illo missum tentaverit, segregetur; si verò intra unum annum eandem contumaciam & inobedientiam demonstraverit, deponatur omnibus modis, & ab omni Sacerdotali operatione decidat, atque à dignitate & honore, qui Metropolitanis convenit, propellatur. Is autem, qui huic definitioni non obedierit etiam, & anathema sit.

CANON XVII.

Sancta & universalis Nicæna prima Synodus antiquam consuetudinem jubet servari per Ægyptum, & provincias, quæ sub ipsa sunt, ità ut horum omnium Alexandrinus Episcopus habeat potestatem, dicens: Quia & in Romanorum civitate hujusmodi mos prævaluit. Qua pro causa & hæc magna & sancta Synodus tam in seniori & nova Roma, quam in sede Antiochiæ, ac Hierosolymorum, priscam consuetudinem decernit in omnibus conservari, ità ut earum

SCHOLIION.

VARIA ad Gallicanam præsertim Ecclesiam spectantia definit Canon. Primò, ex sexto Canone Nicæno & Apostolica institutione ait omnes cujusque Dioceseos Metropolitæ spectare ad immediatam, plenamque potestatem ac primam instantiam Patriarchæ. Definit adversus Hincmarum Metropolitam Remensem, inflatum hoc privilegio Benedicti tertii Pontificis: *Promulgamus atque statuimus te, qui Provincie tuæ Primas esse diceris, nullius unquam infestatione ante audientiam Romani Pontificis à quocumque damnari.* Primatum Bituricensis non ita pridem ad Caroli Magni preces exeret Adrianus primus, & Dygoni Metensium Episcopo Apostolicas per omnem Franciam vices Sergius secundus dederat: Ejusmodi jugum perpetuis futuris temporibus à Remensi sede avertere conatus Hincmarus obtinuit laudatum privilegium, de quo ad Manassen Remensem Archi-Episcopum scribit Gregorius septimus: *Ab Apostolica Sede scemini vos habere privilegium, quo cogamini nisi soli mihi aut Romani Legatis super objectis quibuslibet respondere.* Romanos istos Legatos Manasses volebat esse Romanæ Ecclesiæ Dominos Cardinales, Romæ ab ipso Pontifice latere missos, ideòque uti Hincmarus Anfegiso Senonensi Joannis octavi, ita ille Hugoni Dienfi Episcopo laudati Gregorii per omnem Galliam Apostolico Vicario detrectabat obedire. Verùm reposuit Pontifex etiam istos Vicarios esse veraciter Legatos, ideòque plena obedientia ab omni Metropolita honorandos. Ostendit exemplo Episcoporum Arelatensium, quibus varii Pontifices, & exemplo Syagrii Augustodunensis Episcopi, cui Sanctus Gregorius Magnus suas per Franciam vices delegavit, & omnes Metropolitæ subjecit. Adducere potuerat & exemplum Vicarii Thessalonicensis.

Privilegium istud Hincmarus extenderat multò largius. Provincie suæ Primatem se dixit, ideòque Archi-Episcopum Autocephalum, etiam à Patriarcha Romani Pontificis potestate exemptum, subiectumque soli, à qua exemptus esse nemo possit, potestati Papali. Hinc scribit in Epistola adversus nepotem suum Hincmarum Episcopum Laudunensem. *Rebellantes Episcopi adversum Metropolitanos vel Archi-Episcopos, his enim duobus nominibus hujus excellentiæ dignitas designatur; itemque Metropolitanus vel Archi-Episcopi adversum Primates vel Patriarchas, qui in his duobus nominibus uno Prioratu funguntur.* Primatem ac Patriarcham vult esse penitus idem: At grande dubium restabat. Etenim uti Metropolita plures Episcopos, ita Patriarcha aut Primas plures sub se habere debet Metropolitas. Hinc pergit veragile Hincmari ingenium. *Quidam Archi-Episcopi vel Metropolitanos, Primates Provinciarum multoties in sacris Canonibus inveniuntur: Illi videlicet, qui loca defunctorum Archi-Episcoporum vel Metropolitanorum ab Episcopis uniuscujusque Provincie sine interrogatione alterius Primatis præva-*

Epist. 1.

L. 6. Epist. 7.

Epist. 33. c. 17.

lent ordinari, & ex antiqua consuetudinis lege à Sede Apostolica solent Pallii genio insigniri, & in loco decedentium Episcoporum sine consensu vel licentia Primatis alterius in sua Provincia quique possunt novos Episcopos ordinare. Et infra. *Quod de Gallicanarum, Belgicorum, ac Germaniarum Primatibus est intelligendum.* Autocephalia consistit præsertim in quatuor. Primò, quòd quis sit non solo nomine & vacuo honore, sed omnino potestate Metropolita. Secundò, quòd à Clero & populo suo electus præviam consecrationis licentiam ac electionis confirmationem à nullo Patriarcha aut Primate petere, nullisque manum accedere aut expectare consecrandus debeat, sed statim à sua Synodo in propria sede consecretur. Tertio, quòd legitime electos suæ provincie aut diocesis Episcopos ipse confirmet, nullius Superioris confirmationem aut licentiam prætolari consecraturus teneatur, sed eos consecret suo arbitratu. Quartò, quòd inthronizandus neminem agnoscere debeat, nisi, non ut Patriarcham, sed ut Papam, Romanum Episcopum, à quo Pallium jam consecratus, & acceptæ consecrationis firmitatem petat, atque ita incipiat à propria Synodo inductus in suo throno sedere. Patriarchica quippe potestas in Metropolitarum ac Provincialium Episcoporum confirmandorum & consecrandorum jure præsertim sita est, atque ita ab utroque illo liber est autocephalus, à Patriarchico jugo plenè exemptus. Tales Hincmarus esse opinatur omnes Gallie, Belgii, ac Germanie Metropolitæ: Tacet Aquitanos & Narbonenses, quòd illos nuper Adrianus primus Pontifex & Rex Carolus Magnus Primati Bituricensi supposuissent.

Hæc nugas damnat præsens Canon. Et jure merito. Etenim in omni Latina Ecclesia nullus unquam unica provincie Metropolita, nisi solus à Græcorum Exarchis inflatus, atque ideò à Romana Ecclesia frequenter damnatus, Ravenas somniavit de autocephalia. Omnes Gallie ac Germanie Metropolitæ Romano Pontifici semper ut Patriarchæ subsuissent, ipsa meride est magis clarum. Autocephaliam in solis Romano, Alexandrino, ac Antiocheno Patriarchis, nec non Heracleensi, Ephesino, ac Cæsarensi in Cappadocia Primatibus agnovit ex Apostolico instituto antiqua Ecclesia: Postmodum accesserunt Hierosolymitanus & Constantinopolitanus, qui dictos tres Primates exiit dignitate, ac in ordinem redegit. Accessit & Constantinensis Cyprorum Archi-Episcopus, in toto orbe unius solummodò provincie autocephalus Primas. Item Metropolita & Archi-Episcopus, item Patriarcha & Primas apud antiquam Ecclesiam nequaquam fuere idem. Liquec ex Ecclesiæ Africane Primatibus, Carthagenensi Archi-Episcopo subiectis. Quin immò Hilarus Papa seniore ^{Epist. 4.} provincie suffraganeum vocat Primatem.

Secundò dicit Canon quosdam Metropolitæ per manus impositionem, quosdam per solam Pallii dationem promoveri, & Episcopalis dignitatis firmitatem accipere à Patriarchis. Quòd omnium Metropolitanarum prævia confirmatio & consecratio ad Patriarcham ex Apostolico Cano-

Epist. 18.

Cap. 73.

Epist. 93. 95.

Epist. 27.

ne pertineat, liquet ex sexto Nicæno Canone, ac ex Innocentii primi Pontificis Epistola ad Alexandrum Patriarcham Antiochenum. At verò Romanus Pontifex, qui suæ Patriarchalis potestatis vastissimas dioceses habet, innumerorum suorum Comprovincialium Episcoporum consecratione contentus, ejusdem consecrationis jus in Ravennæ Metropolitam ex causis retinuit, ob nimiam locorum distantiam ac itinerum molestias cæteris omnibus remisit: In plurimis retinuit jus præviam confirmationis. Etenim Salonitanum ac Mediolanensem, ex Sancto Gregorio Magno; Gallicanos atque Illyricos illa semper indiguifese, lucet ex antiqua potestate Vicarii Thessalonicensis ac Primatis Arelatensis. Primatum istum Sanctus Leo Magnus extinxit, atque ita Galli & Germani Metropolitæ pedetentim invasere privilegium, de quo in Responsis ad Bulgarorum consulta Sanctus Pontifex Nicolaus primus. *A Sedis Apostolicæ Præfule est nunc vobis Episcopus consecrandus, qui, si Christi plebs ipso præstante crescit, Archi-Episcopatus privilegia per nos accipiat, & ita demùm Episcopos sibi constituat, qui ei decedenti successorem eligant, & propter longitudinem itineris non jam huc consecrandus, qui electus est, veniat, sed hunc Episcopos, qui ab obeunte Archi-Episcopo consecrati sunt, simul congregati constituant: Sanè interim in throno non sedentem, & præter corpus Christi non consecrantem, priusquam Pallium à Sede Romana percipiat, sicuti Galliarum omnes, & Germanie, & aliarum regionum Archi-Episcopi agere comprobantur.* Primum Neophytarum gentium Archi-Episcopum semper nominavit, præviè confirmavit, & consecravit Romanus Pontifex, atque ita omnium Successorum consecrationem & præviam confirmationem, nimie distantie ergò gratiosè remissam, ac provincie Synodo delegatam, pleno ad se jure spectare demonstravit. Pessimè igitur Hincmarus gratiam istam conatus est demutare in autocephaliam. De graviori Francorum Metropolitarum attentato queritur in litteris ad Arelatensem Archi-Episcopum Pontifex Joannes octavus. *Prob dolor! cum in Gallie partibus essemus, inter cætera unum valde prohibendum invenimus: Metropolita, antequam Pallium à Sede Apostolica suscipiant, consecrationem facere præsumunt, quod Antecessores nostri, & nos canonico decreto, ne fieret, interdiximus. Adversum dictas Hincmari nugas definit Canon etiam istos Metropolitæ, qui quoad solam Pallii dationem à Romano Pontifice dependent, dependere ut à Patriarcha, non esse autocephalos, esse juri Patriarchicæ plenè subiectos.*

Hinc inferens tertio definit Canon ejusmodi Metropolitas posse à suo Patriarcha ad sedem & civitatem Patriarchalem, adeòque & à Domino Papa Romam evocari, ex duabus præsertim causis. Primò, ad synodalem conventum, id est, ad totius dioceseos Synodum Patriarchalem. Definit adversus eundem Hincmarum, qui Nicolao primo Pontifici, quosdam nuper Gallicanos Episcopos ad istiusmodi suam Synodum evocanti, per Caroli Calvi Regis calamum responderat *majorem partem omnium Episcoporum die nocteque cum aliis fidelibus contra piratas maritimos, grassantes*

tunc Nortmannos, involare, ob idque Episcopos impediatur venire. Eo tempore ex inducto per Carolum Martellum pessimo more Episcopi Francorum & Clerici propriis adhuc manibus pugnant in Regio exercitu, & dudum postea pugnaverunt. Etiam hæc à laudato Pontifice adducta in suis ad dictum Regem litteris verba, *Dicunt quod Episcopi de regnis vestris Romam ad Synodum mittendi necessitas non possulet, sunt omnino Hincmari, consueti dicere: Consequerunt Metropolitanis bis in anno facere Synodos, ideòque ad Patriarchale penitus non posse concurrere caput.* Usurpatæ autocephalie factu tumebat Hincmarus, ideòque ab omni Patriarchali Synodo, imitatus vetustam Ravennatum Archi-Episcoporum superbiam, se blaterabat exemptum. Et hanc insolentiam præ-

Epist. 27.

Epist. 131.

L. 3. c. 13.

Altera evocandorum Metropolitanarum causa est ad coercendum illos & corrigendum, cum famacos super quibusdam delictis forsitan accusaverit. Etiam hæc dicuntur in Hincmarum, qui à Remensibus per Ebbonem Archi-Episcopum ordinatis Clericis, à Rothaldo Sueffionensi ac nepote suo Hincmaro Laudunensi Episcopo, ab ejus tyrannico damnationis judicio Romam appellatibus, nec non à Nicolao primo ac Adriano secundo Pontificibus, dictas appellationes admittentibus, Romam evocatus, tot morarum, tergiversationum, mendaciorum, contumaciarum strophas contextuit, ut chamaleon, secundus Dioscorus, & novus Pharaon meruerit à laudato Nicolao appellari. Hanc Canonis partem respicit in litteris ad Ecclesiam Mediolanensem Sanctus Bernardus: *Potest Romana Ecclesia à finibus terre sublimes quascumque personas Ecclesiasticas evocare & cogere ad suam præsentiam, non semel aut bis, sed quoties expedire videbit.* Quòd ipsum in litteris ad eundem Pontificem Nicolaum, existantibus apud Flodoardum in historia Ecclesiæ Remensis, noster Remensis chamaleon ex verfatilis sui ingenii arte est tandem confessus. *Dignum & justum est, ut quemcumque Episcopum Romanus Pontifex ad se Romam venire mandaverit, si infirmitas vel gravior quæcumque necessitas, vel impossibilitas, sicut sacri præfunt Canones, eum non detinuerit, ad illum venire studeat: Multò magis etiam is, quem pro querela ad se quocumque modo clamantem præsentia sue judicat exhibendum. Et quicumque viderit vel audierit, quod Rex & Episcopi Apostolicæ Sedis summum Pontificem promptè obaudiunt & honorant, promptius & humiliter eis subiecti sui obediant.* Et hanc obedientiam præsens Canon confirmat. Loquitur de solis Metropolitis: *Quod Provincialium Episcoporum prima, etiam criminalis, instantia spectet ad Metropolitam, & quòd huc usque eorum nullus recalcitraret Romanis evocationibus, sed cuncti ad eas adversus Hincmariam suorum Metropolitanarum tyrannidem proclamarent.*

Etiam hæc nostri Canonis, & quarti ab illo definiti verba, *A mundi Principibus se detineri sine ratione causantur, petunt Hincmarum, cujus ultimum & peremptorium adversus Nicolai primi & Adriani secundi Pontificum, Romam evocan-*

L. 1. c. 23.
 evocantium, mandata refugium erat: Rex non vult. Erat refugium factionis Eusebianæ, damnatum in Apologia à Sancto Athanasio, & Synodo Sardicensi. Et Flaviani Patriarchæ Antiocheni adversum Damasi, Siricii, ac Anastasii Pontificum evocationes refugium, de quo in Ecclesiastica historia Theodoretus. Romani Pontifices Theodosii primi Imperatoris, à quo sacram fussionem evocationis suæ suspensionem obtinuerat Flavianus, animum adversus eum incitare obtinere studuerunt. Nam cum Imperatori nimis acriter instando multum sepe exhibuissent molestiæ, accessit eum Constantinopolim, & Romam proficisci jubet. At Flavianus respondit hyemem jam esse. Itaque pollicitus se in eunte vere imperata facturum, in patriam revertit. Sed cum Episcopi Romani, non Damasus solum ille admirabilis, verum etiam post illum Siricius, & Anastasius Siricii successor, vehementius in Imperatorem invecit essent, dixissentque eum illos, qui tyrannidem contra se exercere molirentur, opprimere, sed his, qui per tyrannidem Christi legem querere studebant, impunitatem concedere, eum accessit demum Imperator, Romamque ut contendat, cogere laborat. Romana evocandi potestas est omnino Divina Domini Jesu Christi lex, ideoque pro illa, ut Evangelico dogmate fundamentali, Apostolica Sedes semper laboravit.
 Eodem pessimo refugio adversus Hormisdam Pontificem usus est pessimus Thessalonicensium Archi-Episcopus Dorotheus, de quo ad eundem Pontificem scribunt ejus apud Justinum Augustum Legati. Dorotheus ad Heracleensem deductus est civitatem, donec causa terminum reperiret. Inter hæc secundum ea, quæ præcepistis, auctoritatem Apostolatus vestri Principi insinuare curavimus, ut ad percipiendam doctrinam Catholica puritatis Romam præfatus Dorotheus mitteretur. Qui respondit causam non esse, pro qua Romam delegaretur audiendus, ubi sine accusatore controversia sese posse liberius excusare. Didicerat id Dorotheus à schismaticis sui auctore, Acacio Episcopo Constantino-politano, à quo Felicitas tertiæ Pontificis evocationem fuisse Regia Zenonis Augusti violentia frustratam scribit in Breviario Liberatus Diaconus Carthaginensis. Et adversus similem Mauritiij Augusti fussionem, qua Maximi Salonitani Archi-Episcopi evocationem non suspenderat, sed Maximum cum honore suscipi jufferat solummodo, scribit ad Constantinam Augustam Sanctus Gregorius Magnus. Valde grave est, ut vir, de quo tanta & talia nuntiantur, cum antè disquiri & discuti debeat, honoretur. Et si Episcoporum mihi commissorum causa apud piissimos Dominos aliorum patrociniis disponuntur, infelix ego in Ecclesia ista quid facio? Sed ut Episcopi mei me despiciant, & contra me refugium ad secularis iudices habeant, omnipotenti Deo gratias ago, peccatis meis deputo. Hoc tamen breviter suggero, quia aliquantum expecto, & si venire ad me diu distulerit, in eo exercere distinctionem canonicam nullo modo cessabo. Et in litteris ad ipsum Maximum, quem non Episcopum, sed prævaricatorem assidue appellat. Nullas alias de hac re, quam quod ad nos venire debeat, fussiones accepimus. Sed est forsitan pro Reipublicæ suæ utilitate multa cogitantibus suggestum est, &

eorum jussio per obreptionem elicitæ, postquam & nobis & omnibus notum est Piissimos Dominos disciplinam diligere, ordines servare, Canones venerari, & se in causis Sacerdotalibus non miscere, instanter exequimur quod & illorum jurat animam atque Rempublicam, & ad quod nos terribilis tremendique iudicij respectus impellit.
 Proinde Episcopo indigna sunt hæc verba Petri à Marca Archi-Episcopi Parisiensis. Octava Synodus mores in Gallia receptos & jura Regia variis Canonibus videtur petivisse. Episcopos omnes sistere se Concilio Patriarchæ jubet Canon decimus septimus, neque Principum jussu posse impediri, cum tamen à regno discedere & Synodo interesse abque consensu Principis, vetitum esse Gallicanis Episcopis docent Hincmarus, & plerique auctores post octavam Synodum. Hincmari, utpotè secundi Dioscori & novi Pharaonis ab hac Synodo damnati auctoritas est nullius ponderis; quod alii plerique auctores Franci idem doceant post præsentem Synodum, est longè falsissimum, ut ostendunt scripta Sanctis Ivonis Carnutenis Episcopi, Gofredi Abbatis Vindocinensis, Sugerii Abbatis ad Sanctum Dionysium, Sancti Bernardi, & Stephani Episcopi Tornacensis, cujus è plurimis adduco unum testimonium: Ab ipso scriptum ex Philippi Augusti Francorum Regis nomine Epistolam ad Alexandrum tertium Pontificem pro Guilielmo Remensi Archi-Episcopo, avunculo suo, ad Romanam Patriarchalem Synodum evocato. Vocastis eum Pater, & ut præsentiam suam vobis exhiberet, sacris vestris apicibus invitastis. Paratus erat parere, & apparere vobis, peccato ariolandi simulacrum inobedientia comparans, & voluntatem non acquiescendi vobis tanquam scelus idololatriæ detestans. Exponit regni ab ejus præsentia & consilio dependentis summas necessitates, ac pergit. In articulo summæ necessitatis nostræ confidentes de præcipua dilectione vestra, retinimus eum, clavum in oculis hostium nostrorum, & in lateribus eorum lanceam, sine ipso nihil fieri æstimantes, sive de pace sive de bello cum hostibus sit agendum. Suscipite Pater preces nostras, preces filii vestri, quem à cunabulis semper dilexistis. Aded Regium istud jus Philippus Rex & Stephanus Episcopus tunc ignorabant. Evocanti Pontifici non obedire pro idololatriæ ac ariolandi scelere habebat omnis tum Gallicana Ecclesia: Innumeris testimoniis possit ostendi.
 Longè fædiora in suis ad Innocentii tertiæ Pontificis litteras notis scribit Franciscus Bosquetus Episcopus Montis Pessulani. Evocandi potestas ligibus & Canonibus est Patriarchis ac Metropolitans relicta. Superiorem nihilominus veniam pro majore Reipublicæ commodo sibi reservatam Principes crediderunt, eamque aliquando summi Pontifices agnoscere visi sunt. Probat ex Sancto Gregorio Magno, Romam evocante Severum Aquilejensem Archi-Episcopum, & scribente: Juxta Christianissimi & piissimi rerum Domini jussu nem ad Beati Petri Apostoli limina venire te volumus. Et ex Nicolai primi Pontificis Epistola ad Rothaldum Episcopum Suevionensem: Stude quantum poteris, cum tibi Rex & Episcopi, quem admodum statumus, licentiam dederint Romam prope-

properandi, mox utcumque venire non differas. Et ex litteris Hincmari Remensis Archi-Episcopi ad Adrianum secundum Pontificem. Vestra sciat auctoritas, quia nec Hincmarum, Laudunensem Episcopum à dicto Pontifice evocatum, nec etiam quemlibet Episcoporum dioceses Remorum, minime autem aliarum provinciarum Episcopos, nisi Dominus Rex illis præceperit, Romam vel in aliquam partem mea commendatione mittendi habeo potestatem. Nec ipse ego ultra fines sui regni absque illius licentia egredi valeo. Et ex Henrici primi Anglorum Regis apud Guilielmum Malmesberiensem verbis ad Sanctum Anselmum Archi-Episcopum Cantuariensem: Insolium est mihi, ut quisquam Procerum meorum eat Romam, nisi meo potissimum jussu. Et ex Henrici secundi aviis consuetudinibus, adductis à Matthæo Parisiensi: Archi-Episcopi, Episcopi, & personis regni non licet exire regnum absque licentia Domini Regis. Addit Bosquetus: vera hujus prohibitionis ratio est, ne Regibus invicem hostiles animos servantibus, cum nisi ex decremento alterius quid alterius incremento accedere possit, sueta peregrinatione exterorum animos fuscant subditi, & familiaritas proditori locum det. Ideo cum inter Reges & Pontifices crebra sit pro jurisdictione dissensio, rectè suo se Regno consulturos Principes crediderunt, si Episcopos jam vi Ordinis & status sui necessitate Pontifici addictos, à Romana curiæ limine prohibeant.
 Hæc omnia Eusebio Nicomedienfi aut Acacio Constantino-politano Episcopo, quam orthodoxo Ecclesiæ Gallicanæ Antistiti sunt aptiora. Absit, ut profano errori faveat Sanctus Gregorius. Severus Aquilejensis Archi-Episcopus, Histrici adversus quintam Synodum schismatici Patriarcha, Romanam Ecclesiam ut Chalcedonensis Synodi prævaricatricem blasphemabat, ideoque sacra Principis fussionem ad Romanam Synodum & evocantis Pontificis præsentiam debuit cogi: Quocirca fussionem istam, non ut sibi datam evocandi licentiam, sed ut Augustum evocationis suæ executorium brachium Sanctus Gregorius laudavit. Pro errore Sanctum Nicolaum Pontificem adduci quis sine stomacho legat? Ejus adversus illum labores nullum Ecclesiæ Gallicanæ futurum possit ignorare. Porro Hincmari Remensis adversus præsentem Canonem, ac Martini Lutheri auctoritatem adversus sacrosanctam Tridentinam Synodum adducere, licet personarum qualitate differant plurimum, sunt tamen ejusdem formæ: Etenim uti Tridentina Synodus Lutherum, ita noster Canon directè petit Hincmarum.
 Ab Henrico primo ac Henrico secundo, Anglorum Regibus, adducta, atque Edictis confirmata consuetudo est præcipuum Ecclesiasticæ libertatis caput, pro quo Sanctus Thomas Cantuariensis Archi-Episcopus innumeras usque ad effusum sanguinem calamitates pertulit, atque ab univèrsa sub cœlo Ecclesia tamquam gloriosus Martyr celebratur. Codex Vaticanus, Alexandri tertiæ Pontificis adversum omnes Henricianas consuetudines in Senonensi Consistorio Acta continens, quem suis Annalibus Cardinalis Cæsar Baronius inferuit, ad hunc præsertim articulum Christi. Lupi Oper. Tom. III.

habet: Hoc damnavit sancta Romana Ecclesia. De eisdem ad laudatum Pontificem scribit ipse Martyr gloriosissimus: Nos Deo auctore numquam profitebimur observantiam illarum consuetudinum, quæ Ecclesiæ Dei perimunt libertatem, Sedis Apostolicæ convellunt privilegium, & legi Dei pateuer adversantur, à quibus nos Senonis in multorum præsentia per vestram misericordiam absolvistis, adjecto, quod à memoria non excidet, Deo miserante, verbum Apostolico vestro ore dignum, quia anti deberemus cervicibus speculatori feriendas exponere, quam talibus pravitatibus consistere, & turpi commercio rerum temporalium aut aviditate vivendi curam relinquere pastoralem. Et in litteris ad eundem Pontificem Joannes Saresberienfis: Unum scio, quod citra Divinæ legis injuriam eas consuetudines non modo Episcopus, sed nec Christianus poterit observare. Et in litteris ad Petrum Scriptorem: Divinis legibus & sanctorum Patrum consuetudinibus penitus adversantur. Et in litteris ad Albertum sanctæ Romanæ Ecclesiæ Presbyterum Cardinalem: Consuetudines illæ legi Dei patenter adversantur, Sedis Apostolicæ privilegium dissipant, & omne jus & auctoritatem eorum, quæ gerenda sunt in Ecclesia Dei, in Principis conferunt voluntatem. Et in Epistola ad Ecclesiam Cantuariensem: Numquid & vos, infidelium more, disturi estis, Christo iterum patiente pro Ecclesia, NOS NON HABEMUS PONTIFICEM AUT PAMAM, NISI CÆSAREM? Hoc enim omnino dicunt, quotquot dicunt sine Regis venia Romam non posse appellari aut evocari. Apostolici privilegii pars magna sunt Romanæ appellationes ac evocationes: Quisquis eas auferre, mutilare, aut laicorum Principum veniæ subijcere tentat, Regem superponit Pontifici, omnemque evertit Ecclesiasticam Hierarchiam. Et hinc Henricus secundus Rex post initam cum Sancto Thoma concordiam, ac præsertim post ejus gloriosam mortem, in manibus Theodini ac Alberti, sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, fecit hæc professionem: Illicitas consuetudines, quas temporibus meis in tota terra mea introduxi, penitus casto, & ex hoc minime observari decerno. Appellationes verò ad Sedem Apostolicam de cætero liberè fieri permittam, & in hoc neminem prohibebo. Eo tempore ad Sedem Apostolicam appellare erat & seipsum & suum adversarium ad eandem evocare, adeoque exindè Romanæ Evocationis liberrimo pede per omnem Angliam ambularunt. Indignum est à Romana Ecclesia damnatos, & ab ipsis Regibus egeratos antiquos abusus in hodiernorum confirmationem ab Episcopis adduci.
 Longè melius in eundem Henricum Regem, simili Hungarorum & Siculorum consuetudine Edicta sua defendentem, scripsit ad Alexandrum tertium Pontificem laudatus Martyr Cantuariensis. Frustrà nobis, auctore Domino, Siculorum & Hungarorum propanantur exempla, quæ nos in die iudicii minime excusarent, si tyrannorum barbariem præferremus Apostolicis institutis, & secularium insolentiam potestatum crederemus potius formam esse vivendi, quam testamentum æternum, confirmatum sanguine & morte filii Dei. Ea omnia Regum Edi-

Relat. 4. post Epist. 64.

L. 4. Epist. 34.

L. 5. Epist. 35.

L. 1. c. 17.

Epist. 11.

L. 1. Epist. 8.

L. 1. Epist. 16.

Epist. 33.

Epist. 220.

Epist. 217.

Epist. 231.

Epist. 283.

Epist. 2. Ita frequenter dicit esse consuetudines barbarorum. Exponit in litteris ad Faustum ac Symmachium, Romanæ urbis Senatores, sanctus Avitus Archiepiscopus Viennensis. *Primum fuerat talis status rerum desiderandus, ut ipsi per nos urbem orbi venerabilem pro dependendis Divinis humanisque expeteremus officis. Sed quia istud jam dudum per rationem temporum fieri posse cessavit, vellemus, quod fatendum est, vel eò securitatis accedere, ut quæ in causa communi supplicari oportet, Amplitudo vestra congregatorum Gallia Sacerdotum relatione cognosceret.* Gothi, Wandali, Franci, Burgundi, Longobardi, Svevi, Nortmanni, Hungari, alique barbari occiduas Romani imperii ditiones miserimè laceratas in regna varia tunc erexerant, fecerantque quod de Bulgaria scribit Sanctus Pontifex Nicolaus primus: *Consuetudinis vestrae patriæ esse perhibetis, semper custodes inter patriam vestram & aliorum juxta terminos invigilare, & si servus aut liber per eandem custodiam quocumque modo fuerit, sine omni intermissione quosdam pro ea intermunitur.* Etiam Episcopos & Clericos sub gravissimis pœnis dicti Barbari veterunt regni sui finibus egredi, licet evocato ad provinciam suam Synodum aut Ecclesiam Romanam. Hæc est temporum ratio, quam Sanctus Avitus deplorat. Deplorat in Gallia dormire & filere Canones illos, quos adversum Sancti Hilarii Arelatenensis Archiepiscopi contumaciam executi Theodosius secundus & Valentinianus tertius Augusti scripserant olim ad Aetium utriusque in Gallia militiæ Magistrum. *Perenni sanctione decernimus, ne quid tam Episcopis Gallicanis, quam altiarum Provinciarum contra consuetudinem veterem liceat sine venerabilis viri Papæ urbis æternæ auctoritate temerare; sed illis, omnibusque pro lege sit, quidquid sanxit vel sanxerit Apostolicæ Sedis auctoritas: Ita ut quisquis Episcoporum ad iudicium Romani Antistitis evocatus venire neglexerit, per Moderatorem ejusdem Provincie adesse cogatur, per omnia servatis, quæ Divi Parentes nostri Romanæ Ecclesiæ detulerunt.* Patres nostri, sancti Episcopi memoratos barbaros patientia & doctrina fecere tandem Romanos & orthodoxos Christianos, & à barbaris in Ecclesiasticam potestatem violentiis ad plenissimam Catholicæ matris obedientiam pedentem traduxerunt. Dolendum est jam dudum profcriptam, damnatam, ac in inferno sepultam barbariem in Romanum aerem ab Episcopis revocari.

Legitima tamen quibusdam gentibus per Sedem Apostolicam data privilegia venero ex animo. Etenim Clementis tertii Pontificis ad Guilielmum Scotiæ Regem litteras refert in Annalibus suis Rogerus Hovedensis: *Prohibemus, ut controversiæ, quæ fuerint in Regno illo de possessionibus ejus exortæ, ad examen extra Regnum posteriorum iudicium non trahantur, nisi ad Romanam Ecclesiam fuerit appellatum.* Primam quarumdam causarum instantiam vetat etiam Romam evocari: *Quod ipsum Celestinus tertius postmodum confirmavit.* Simile pro omnibus causis à Leone decimo Pontifice privilegium habemus nos Belgæ, de cujus occasione, intellectu, amplitudine occurret alius dicendi locus.

Quinto præsens Canon laicos Principes aut eorum laicos Vicarios vetat adesse Synodis Provincialibus, Nationalibus, aut Patriarchalibus, Confirmat Nicolai Pontificis Rescriptum ad Michaelem Augustum: *Dicite, ubinam legis Imperatores Antecessores vestros in Synodalibus conventibus interfuisse, nisi forsitan in quibus de fide tractatum est, quæ universalis est, quæ omnium communis est, quæ non solum ad Clericos, verum etiam ad laicos, & ad omnes omnino pertinet Christianos? Vox autem non solum Synodo in causa Sacerdotis collectæ interfuit, verum etiam numerosa secularium millia ad videndum ejus opprobrium aggregatis.* Eum arguit, quod criminali extra fidem in Sanctum Ignatium Patriarcham iudicio, & quidem numerosissima Palatinorum ac populi turba stipatus, interfuisset: Criminalibus namque, licet à Synodo generali factis, in Episcopos aut Clericos extra fidem quæstionibus laicum Principem aut ejus Vicarios adesse non posse lucidè ex recepta Ecclesiæ Regula docuit in Chalcedonenſi Synodo Cæcropsius Episcopus Sebastopolitanus, Dioscuro Patriarchæ Alexandrino, postulanti criminalibus in se actionibus adesse magnificentissimos iudices, respondens: *Quando Regularia, id est, Episcoporum aut Clericorum in Regularis crimina, examinantur, neque Iudices neque alios laicos adesse oportet.* Et hinc scribit Facundus Episcopus Hermitianensis: *Chalcedonenſis Synodi Actio tertia absque iudicibus ac Senatu celebrata est, propterea, sicut existimo, quia in Actione prima iudicatus de fide Dioscorus erat jam ob Regularia delicta Episcopatus honore privandus.* Hinc item Eutychei, Regiam in Sancti Flaviani Constantinopolitani Episcopi Synodo protectionem & personæ suæ adversum synodales violentias securitatem postulanti, Florentium Patricium adunxit Theodosius Augustus, atque de illo scripsit ad laudatam Synodum: *Quoniam scimus magnificentissimum Patricium Florentium esse fidelem, & testimonis probatum de recta fide, volumus ipsum interesse audientia Synodi, quoniam non de regulari crimine, cui laicus ex nulla causa potest, sed sermo de fide est.* Ex eadem regula Constantinus Augustus, quod in adducta ad Augustum Michaelem Epistola laudatus Pontifex Nicolaus advertit, oblatos ab Episcopis adversum Episcopos in Nicæna Synodo criminales libellos nec inspicere præsumpsit, sed publicè cremavit.

Ab Hispaniarum Regibus fuisse semper exactissimè servatam Regulam istam, liquet ex Synodis Toletanis. Synodi locum Rex cum Episcopis intrabat, fidei formam ac reformandorum morum totum summa cum submissione illustrabat, rectum supplicans proferri iudicium, dicique de Rege Egicano decima septima Synodus. *Qua sacri oris sui oratione finita, è medio nostri, benedictione percepta, abscessit.* Tunc unusquisque nostrorum residens suo in loco totum ipsum referari præcepimus, & quæ necessaria erant, alterna collatione pertractare curavimus. Uti criminalibus in Episcopos aut Clericos iudiciis, ita & ipsis fidei quæstionibus aut morum statutis adesse Reges, non verbo & lingua, sed opere ac veritate semper Catholici, non præsumebant.

Etiam

Etiam Fredericum primum Augustum & laicos omnes Synodo Papiensi, in qua Octaviani Antipapæ contra Alexandrum tertium Pontificem schisma fuit discussum, exivisse scribunt Otto de Sancto Blasio, & Radevicus Presbyter Canonicus Ecclesiæ Frisingensis. Et Sanctum Thomam Cantuariensem Archiepiscopum de Regiæ Cantellarari rationibus noluisset coram Henrico secundo Rege synodallyter inquiri aut iudicari affirmat in suis Annalibus Radulfus de Diceto. Et de Henrico tertio Anglorum Rege, ac Londinensi per Ottonem sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalem Legatum facta Synodo, scribit Matthæus Parisiensis. *Concilium jam incepto, missi sunt ex parte Domini Regis Comes Lincolnienſis Joannes, & Joannes filius Galfridi, & VVilhelmus de Rale, Canonicus sancti Pauli, ut dicto legato ex parte Regis & Regni inibiberent, ne ibi contra Regiam coronam & dignitatem aliquid statuerent attentarent. Et remansit ibi, ut hoc observaretur, VVilhelmus de Rale, indutus cappa Canonicali & superpelliceo, aliis recedentibus.* Quod nempe Legatus Synodo nationali Regios ministros nollet interesse. Verba, *Contra Regiam coronam & dignitatem*, expriment causam palmarem, ex qua Reges ac eorum Ministri passim prætendunt locum in Synodis: Est prætextus & fucus. Ei tamen Legatus admissio dicto Canonico voluit satisfactum.

Longè aliter Francorum Reges. Etenim Francofordiensis Synodi Canones assidue dicunt: *Statutum est à Domino Rege, Carolo Magno, & sancta Synodo.* Idque etiam in criminali causa Petri & Gerbodi Episcoporum. Etiam in criminalibus in Rothaldum Sueffionensem, & Hincmarum Laudunensem Episcopos nuperimis iudiciis Carolus Calvus Rex interfuerat, atque hanc tum Francorum Regum tum Græcorum Augustorum usurpationem Canon præsens proferat ac damnat. Nec tacet causam: *Quod non sit fas seculares Principes fieri spectatores rerum, utique criminalium, quæ Sacerdotibus quandoque eveniunt.* Eas proprio pallio tegere, quam vel audire malebat Constantinus Magnus. *Decimo septimo octavæ Synodi Canone*, inquit Petrus à Marca, *vetatur, ne Synodus fiat præſente Principe, quod moribus Gallorum adversatur, qui Synodos in palatio ut plurimum celebrabant, etiam sub Carolo Calvo post octavam Synodum.* Verum enim verò illum ob similes temeritates secundum Sennacherib ac novum Pharaonem appellant Annales Francorum Fuldenſes.

Occurrunt duæ quæstiones. Prima est, An provincialibus Synodis, solas fidei quæstiones agitantibus, Reges aut eorum Vicarii ex

nulla umquam causa potuerint adesse? Respondeo potuisse. Etenim de sua adversum Manichæos Romana Synodo scribit in quinto sermone de quatuor temporibus mensis Decembris Sanctus Leo Magnus: *Residentibus mecum Episcopis ac Presbyteris, ac in eundem confessum Christianis viris ac nobilibus congregatis.* Et in Epistola ad Thurbium Episcopum Asturicensem: *Judicio nostro non solum frequentissima præsentia Sacerdotum, sed etiam illustrum virorum dignitas, & pars quædam Senatus ac Plebis interfuit.* Secundæ item Synodo Araucicensi Nobiles varii interfuerunt. Et à Sancto Flaviano Episcopo Constantinopolitano ad suam in Eutycheis personam ac errores Synodum fuisse admissum Florentium Patricium, est supra ostensum. Attamen sub hac conditione: *Discamus & ab Eutyche Presbytero, si vult & ipse eum interesse.* Erat enim contra Canones, de quorum prævaricatione traduci à veripelli Hæresiarcha suam Synodum Flavianus nolebat.

Alterâ quæstio est, An in generali Synodo Reges adesse possint solis fidei quæstionibus? Difertè adfirmare videtur in adductis ad Michaelem Augustum litteris Nicolaus primus Pontifex. Et consonat adducta superius Theodosii Augusti ad Sancti Flaviani Synodum sacra jussio, volens Florentium Patricium admitti, *Quod esset sermo de fide.* Videtur à generali, cui soli Principis Legatus adesse poterat, ad provincialem ex epikeja ratiocinari. Respondeo tamen etiam civilibus Episcoporum quæstionibus ac edendis Canonibus, uti ex Chalcedonenſi Synodi Actis videtur, potuisse adesse. Et hinc præsens Canon eos à solis in Episcopos & Clericos criminalibus actionibus arceat. Et quidem extra fidem criminalibus actionibus, quod ad hæresim aut schisma spectarent, Basilii Augustus aut ejus Vicarii adfuere. Itemque similibus Nicæna, Ephesina, Chalcedonenſis, sextæ, ac septimæ Synodorum actis laici Principes aut eorum Vicarii interfuerunt. Porrò Nicolaus Pontifex de provincialibus potius aut Patriarchalibus, qualis fuerat facta nuper Constantinopoli in Sanctum Ignatium, quam de generalibus videtur loqui.

In Metropolitans Patriarchali evocationi rebelles Canon noster tandem statuit penam, præsertim in illos, qui latitare, Patriarchæ evocatorias litteras suppressere, aut nuncium ab illo missum non cognoscere tentarint. Hisce namque artibus adversum Nicolai primi evocationes usus fuerat Hincmarus Remensis, ideoque novus Pharao ac secundus Dioscorus appellatus.

Cap. 13. L. 2. 69. 70.

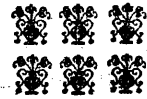
A. 1164.

A. 1237. F. 302.

Cap. 9. 10.

I. c. 17.

Epist. 93. c. 16.

CANON XVIII.

Placuit huic sanctæ & magnæ Synodo, ut res vel privilegia, quæ Dei Ecclesiis ex longa consuetudine pertinent, & sive à Divinæ recordationis Imperatoribus, sive ab aliis Dei cultoribus in scriptis, vel sine scriptis donata, & ab eis per annos triginta possessa sunt, nequaquam à potestate Præsulis earum quæcumque personæ secularis per potestatem subtrahat, aut per argumenta quælibet auferat; sed sint omnia in potestate ac usu Præsulis Ecclesiæ, quæcumque intra triginta spatium annorum ab Ecclesiis possessa fuisse noscuntur. Quisquis ergo sæcularium contra præsentem definitionem egerit, tamquam sacrilegus judicetur, & donec se correxerit, & Ecclesiæ propria privilegia seu res restituerit & reservaverit, anathema sit.

SCHOLIION.

Ecclesiasticorum bonorum rapinam ac in milites dispartitionem Carolus Martellus apud Francos, apud Græcos Leo Isaurus & Constantinus Caballinus eodem nuper tempore induxe-

rant impiissimè, atque hinc laici plures, quorum rapaci animo vires deerant, Ecclesiasticas possessiones didicerant per calumnias invadere, ac de Ecclesiæ manibus nequiter efestucare. Hinc definit Canon Ecclesiæ tricennali possessione adversum qualescumque impugnatores esse plenissimè securam.

CANON XIX.

Avaritiam, utpotè secundam idololatriam Paulus magnus execratur Apostolus, cunctos videlicet, qui Christiano vocabulo censentur, ab omni turpi lucro abstinere volens: Multò magis ergò iis, qui sacerdotio funguntur, nefas est, Coepiscopos & suffraganeos suos per quemcumque modum gravare. Hujus rei gratia definit sancta hæc & universalis Synodus, nullum Archi-Episcoporum aut Metropolitanorum relinquere propriam Ecclesiam, & sub occasione quasi visitationis ad alias accedere, & potestate propria in inferiores abuti, & consumere redditus, qui apud illos inveniuntur ad Ecclesiasticam dispositionem & alimenta pauperum, ac per hoc aggravare avaritiæ modo conscientias fratrum & comministrorum nostrorum, excepta hospitalitate, quæ aliquando ex necessario transitu fortassis accesserit; sed & tunc non alia, nisi ex iis, quæ ad præsens de compendio præparata inveniuntur, cum reverentiâ & cum timore Dei dignanter accipiat, & maturiùs propositum iter perambulet, nihil omninò eorum, quæ sunt Ecclesiæ illius vel suffraganei Episcopi, petens & exigens. Si enim unumquemque Episcoporum Ecclesiæ propriæ rebus cum multa parcitate uti, & nullatenus in proprias utilitates importunè ac sine ratione

tione dispendere vel consumere redditus Ecclesiasticos sacri Canones decernunt; qua putas impietate judicabitur dignus, qui aliis Episcopis commissas Ecclesias gravare vel ambire, & per hoc sacrilegii crimen incidere non formidat? Quisquis ergò post hanc definitionem nostram tale quid facere tentaverit, pœnam subeat à Patriarcha, qui per tempus fuerit, secundum congruentiam injustitiæ ac avaritiæ suæ, & deponatur & sequestretur, ut sacrilegus, & aliter, ut idololatram factus juxta magnum Apostolum.

SCHOLIION.

Quod Patriarcha, Primas, Metropolita, ac quivis Episcopus singulas sibi subjectas Ecclesias certis temporibus visitare, docere, atque confirmare aut corrigere potuerint ac debuerint, est institutum Apostolicum, & perpetua Ecclesiarum consuetudo. Etenim Rosenstem Ecclesiam, de apocrypho Sancti Petri Evangelio litigantem, fuisse à Sancto Serapione Patriarcha Antiocheno visitatam ac pacatam, ex ejus litteris ostendit in Ecclesiastica historia Eusebius Episcopus Cæsareensis. Et de Sancto Athanasio Patriarcha Alexandrino ad Synodum Tyriam scripsit Clerus agri Maræotici: Numquam ille solus visitandi causa inivra obire solet, sed comites secum habere Presbyteros & Diaconos, & non paucos ex plebe. Et totius Ægyptiacæ dioceseos Synodus in litteris ad universos sub cœlo orthodoxos Episcopos: Testes sunt omnes Maræotæ Presbyteri, qui comites Episcopi Athanasii in obsequitationibus & itineribus fuere. Et in Africana Synodo ad Aurelium Carthaginensem Episcopum, suum Primate, dixere Honoratus & Urbanus Episcopi Mauri: Constitutum est singulas Provincias tempore Concilii visitandas esse; dignemini Mauritaniam Provinciam visitare. Eadem potestatem inter jura Metropolitanica numerat secundus Canon Synodi Taurinensis.

Visitationis causam edicit Sanctus Hieronymus in libro adversum Luciferianos: Ecclesiarum consuetudo est, ut ad eos, qui longè in minoribus urbibus per Presbyteros & Diaconos baptizati sunt, Episcopus ad invocationem Spiritus Sancti manum imposturus excurret. Eandem causam in canonicis litteris Hedenulfo novello Laudunensium Episcopo in consecratione traditis laudat Hincmarus Metropolita Remensis. Verùm illa propriam cujusque Episcopi parochiam solummodo tangit, non est adæquata aut principalis. Secundam igitur causam adducit sexta Synodus Arelatensis: Unusquisque Episcopus semel in anno circumeat Parochiam suam. Novint sibi curam populorum & pauperum in protegendis & defendendis impostam. Defendendis ac vindicandis adversum violentias iniquorum judicum ac aliorum Potentum. Clericalis ac popularis vitæ inquisitionem ac lapsam disciplinam reparationem esse tertiam causam, plurimi Canones testantur. Quartam ac principalem causam esse doctrinam ac Divini Verbi predicationem asseverant sexta Synodus Parisiensis, Caroli Calvi Francorum Regis Ca-

pitula Tholosana, Synodus Pontigonensis, atque Meldensis. Christianam namque plebem non à solis Presbyteris aut immediatis Episcopis passim verbo ac erudiri oportet, sed etiam à Metropolitanis, Primatibus, ac Patriarchis, quorum Principes Apostoli in omni ubique usque ad mundi fines terra prædicarunt, utpotè à Domino missi, non baptizare aut confirmare, licet & ista fecerint, sed principaliter evangelizare.

At verò nullus unquam cogitur militare suis stipendiis. Hinc merito statuit Synodus Emeritensis. Pervenit ad cætum hujus sancti Concilii, Presbyteros, Abbates, ac Diaconos Episcopo suo inobedientes esse. Et insit. Proinde placuit huic sancto Concilio, ut tam à Presbyteris, quam ab Abbatibus, sive etiam à Diaconibus Episcopo honor debitus impendatur, ut à nullo contumeliam pati videatur, & quandocumque contigerit eum visitare suam Parochiam, & dignè eum suscipiant, & prout habuerint, aut ratio permiserit, illi præparent quæ fuerint necessaria. Et Synodus Lepinensis: Quandocumque jure canonico Episcopus circumierit Parochiam ad confirmandos populos; Presbyter semper paratus sit ad suscipiendum Episcopum, cum collatione & adjutorio populi, qui ibi confirmari debet. Eis duos solidos in cathedræ honorem assignant Pelagius secundus Pontifex, & secunda Synodus Bracarenensis. Et quoniam Episcopi, præsertim Primates ac Patriarchæ, uti de Sancto Athanasio audivimus, cum numerosa Clericorum & famulorum equitantium turba ac eversione procedebant, addit laudatus Pelagius: Non compellant visitantes Episcopi Presbyteros aut Clerum Parochianum supra vires suas eis convivia præparare. De Episcoporum famulorum insolentia ac rapacitate, ipsorum Episcoporum avaris exactionibus, & nimia convivorum luxuria legimus plurimas querimonias, statuitque secunda Synodus Cabilonenensis: Episcopi cum Parochias suas peragrunt, ne quamdam non solum erga subditos, sed erga socios tyrannidem exerceant, nec cum charitate, sed quadam judiciaria invectione stipendia ab eis extingant. In lucris animarum potius, quam in deprædandis & spoliandis hominibus, & scandalizandis fratribus operam dent.

Ex ista namque Episcoporum avaritia fideles populos in eorum detractionem & detestationem pertrahi queritur sexta Synodus Parisiensis. Ab eorum unico quandoque convivio absumptum fuisse suum totius anni victum fuere frequenter Parochiales Presbyteri lamentati. Hinc eis non nisi quinque eversiones concedit septima Synodus Toletana. Hinc item dicit Synodus Emeritensis, Quando juxta canoniam sententiam

Cap. 4.
L. 3. c. 6.
Cap. 28.

Cap. 2.

Cap. 5.

Epist. 14.

Cap. 14.

L. 1. c. 31.

Cap. 4.
sententiam

sententiam visitam; & Leptinenſis, Quando cano-
nico jure: Quidam enim toto anni tempore cur-
rebant per suas Parochias, & quasi vultures ex
rapina vivebant, ideoque ad unice in anno visi-
tationis moderatas impensas obligati subditas Ec-

clesias est vario Canone sancitum. Et hæc Me-
tropolitaram artificiosas prædationes præfens Ca-
non, bona Ecclesiastica esse pauperum patrimo-
nia denuò inculcans, proscribit ac damnat.

CANON XX.

ET hoc sancta nunc Synodus didicit, quod in quibusdam locis
quidam propria usi auctoritate, ac sine voluntate illorum, qui-
bus hujusmodi dispositiones commissæ sunt, audacter & tyranni-
ce pellunt eos, qui per emphyteusim perceperint aliquid ex iis lo-
cis, quæ possederunt, occasione quasi ruptæ fidei circa pensionis
pactum. Non autem licet omnimodis hoc fieri, nisi prius accipiat
protestationem per quosdam idoneos & fideles homines is, qui em-
phyteusim contraxit: Quod nisi dederit usque ad tres annos destina-
tum tributum census, propellatur à locis à se detentis. Oportet
enim post trium annorum census retentionem accedere ad præpositos
urbis, vel regionis illius, & arguere in conspectu eorum eum, qui
emphyteusim consecutus est, & exhibere contemptum ejus, & tunc
sententia & judicio prædictorum recipiat Ecclesia propria in possessio-
nem. Sed nequaquam quisquam apud se, vel per se faciat prædi-
ctorum oblationem locorum; suspectivum quippe tale, quin & mul-
ti turpis lucri & avaritiæ consistit indicium. Si quis ergò Episcopus
aut Metropolitæ præter hanc definitionem nostram abstulerit aliquem
locum à quoquam, putans quòd Ecclesiam propriam defendat, se-
questretur à proprio Patriarcha per aliquod tempus, dans primò
quod per potestatem suam abstulit vel subripuit. Si verò contentio-
sus quis perstiterit non obediens his, quæ sanctæ ac universali Syno-
do visa sunt, deponatur omnimodis.

SCHOLIION.

ACarolo Martello, Leone Ifauro, & Con-
stantino Caballino factas Ecclesiasticarum
possessionum rapinas moderatura ac pedetentim
sanatura Ecclesia, easdem possessiones iniquis
detentoribus laicis ad tempus in beneficium,
Emphyteusim, aut Precariam sub annuo certæ
pensionis onere permisit, secuta regulam, quam
in Henrico Synsheimensi, suo Abbate, quæ-

dam bona laicis infeudante, laudat chronicon
monasterii Laurishamensis: *Arcuato vulnere op-
ponens periculum periculo leniit, duobus malis ur-
gentibus, quorum alterum sine altero declinari non
poterat, minus elegit.* Quod ipsum tradit latius
Synodus Carisiaca in litteris ad Ludovicum Ger-
manicæ Regem. At verò quidam incondito zelo
Episcopi dictos laicos detentores quavis etiam
præter leges ob piæ causæ favorem via conati sunt
extrudere, istosque dispensatorio gravius mali
metu compescit præfens Canon.

CANON XXI.

DOminicum sermonem, quem Christus Sanctis Apostolis & Disci-
pulis suis dixit, *Qui vos recipit, me recipit, & qui vos spernit,
me spernit*, ad omnes etiam, qui post eos secundum ipsos fa-
cti sunt summi Pontifices & Pastorum Principes in Ecclesia Catholica,
dictum esse credentes, definimus neminem prorsus mundi potentium
quemquam eorum, qui Patriarchalibus sedibus præfunt inhonorare,
aut movere à proprio throno tentare, sed omni reverentia & honore
dignos judicare; præcipuè quidem sanctissimum Papam senioris Romæ,
deinceps autem Constantinopoleos Patriarcham, deindè verò Alexan-
driæ ac Antiochiæ, atque Hierosolymorum: Sed nec alium quem-
cumque conscriptiones contra sanctissimum Papam senioris Romæ ac
verba complicare & componere sub occasione quasi diffamatorum
quorundam criminum; quod & nuper Photius fecit, & multò antè
Dioscorus. Quisquis autem tanta jactantia & audacia usus fuerit, ut
secundum Photium vel Dioscorum in scriptis vel sine scriptis injurias
quasdam contra Sedem Petri Apostolorum Principis moveat, æqualem
& eandem, quam illi, condemnationem recipiat. Si verò quis ali-
qua sæculi potestate fruens vel potens pellere tentaverit præfatum
Apostolicæ Cathedræ Papam, aut aliorum Patriarcharum quemquam,
Anathema sit. Porrò si Synodus universalis fuerit congregata, & fa-
cta fuerit etiam de sancta Romanorum Ecclesia quævis ambiguitas &
controversia, oportet venerabiliter & cum convenienti reverentia de
proposita quæstione sciscitari, & solutionem accipere, aut proficere,
aut perfectum facere, non tamen audacter sententiam dicere contra
summos senioris Romæ Pontifices.

SCHOLIION.

Primò vetat Canon ullum Patriarcham, Ro-
manum præsertim Pontificem, Regia vio-
lencia ejici è suo throno. Damnatur impiam Mi-
chaelis Augusti, Sanctum Patriarcham Igna-
tium ejicientis, & Ludovici secundi Imperatoris
stultam temeritatem, qui per promissum Orien-
tale imperium à Photio delusum sponponderat eji-
cere Sanctum Pontificem Nicolaum. Est anti-
qua Græcorum insolentia. Ità enim Constantius
Augustus Sanctum Athanasium Alexandrinum,
& Sanctum Paulum Episcopum Constantinopoli-
tanum, & Liberium Romanum Pontificem eji-
cit, ac de Joanne Alexandrino atque Calandio-
ne Antiocheno Patriarchis, per Zenonem Au-
gustum ejectis, scribit ad Dardaniæ Episcopos
Epist. 13. Sanctus Pontifex Gelasius primus: *Esse Calandionem
Imperatoris nomen abstulerit, Joannes Principi
mentitus fuisse jactetur, an qui in hominem Impera-*

torem peccasse dicebantur, nulla interveniente Synodo dejecti debuerunt? Latius hæc referunt in Bre-
viario Liberatus Carthaginensis, & in Ecclesia-
stica historia Evagrius Epiphaniensis. Porrò
Imperatoris nomen de sacris Ecclesiæ tabulis au-
ferre est ipsum excommunicare, atque ità liquet
istas excommunicationes, ut quidam garrant,
nequaquam à Gregorio septimo Pontifice cepisse.
Hac item via Leo Ifaurus Sanctum Germanum
Patriarcham Constantinopolitanum ejece-
rat, eandemque injuriam Sanctus Nicephorus
ac Sanctus Methodius fuerant passi. Etiam Syl-
verium Pontificem Justinianus Augustus, San-
ctum Martinum primum Constantiensis exturbarat.
Eadem apud Francos violentia Prætextatum Ro-
thomagensem Rex Chilpericus, Sanctum Rigo-
bertum Remensem Archiepiscopum ejece-
rat. Carolus Martellus. Hæc igitur sacrilegas teme-
ritates damnat præfens Canon, volens in Epi-
scopos læsæ Majestatis reos aut suspectos servari
Canonem quartæ Synodi Toletanæ: *Qui deprecatur
hæretur*

Cap. 18.

Cap. 30.

C. 9. 12.

benditur atque convincitur, denunciatus Principi apud Concilium condigna animadversione mulcabitur. Eos in gradum non relictus, nisi recepta Principis gratia, mandat Synodus decima sexta.

Secundo mandat Canon, ne quis Photium aut Dioscorum Patriarcham olim Alexandrinum imitatus Romanum Pontificem præsumat fictis criminibus aut Synodis, aliisque famosis libellis incescere, atque frivolum dejectionis aut excommunicationis convicium in illum latrare. Quomodo enim Eusebianæ factionis Philippo-Poliætanus Pseudo-conventus Julium, quomodo Dioscorus in quodam miserabili Nicæno conventiculo Sanctum Leonem Magnum, quomodo Reparatus Carthaginensis Archi-Episcopus in nescio qua Synodo Vigilium, quomodo impius Photius Sanctum Nicolaum Pontificem excommunicare aut degradare ausi, fuerint à Sardicensi, Chalcedonensi, quinta, & nostra octava Synodo & universa Christi Ecclesia tractati, est supra ostensum. Photii crimen insigniter exaggerat nostræ Synodi Encyclica Epistola: Anathematizare præsumpsit Photius beatissimum Papam Nicolaum, & omnes communicatores ejus, ita ut ex hoc etiam universos, qui sub cælo erant, Pontifices & Sacerdotes, id est, & cæteras Patriarchales sedes, & omnem sacrum catalogum, qui sub ipsis degit, sub eodem comprehenderet anathemate. Erant enim omnes certissime communicatores præfati Pontificis. Et in præsentis Synodi præfatione Anastasius Bibliothecarius. Sancti habitus viri Photium fugiunt, & quasi squallorem quemdam declinant, alterum Dioscorum hunc appellantes, & præcursores Antichristi, immò ipsum Antichristum existimantes, quem scilicet hominem peccati, filiumque perditionis Apostolus appellasset, qui profectò extolleretur supra omne, quod dicitur Deus, aut quod colitur. Et enim sub sole nihil esse possit Romano Episcopo sublimius.

Tertiò denique definit Canon Romanum Pontificem etiam à generali Concilio non posse judicari, deponi, aut damnari. Confirmat nuperum Adriani secundi Pontificis in Romana adversus Photium Synodo Decretum. Intolerabilis est ista præsumptio, & hanc aures præcordiorum sustinere non possunt. Quis unquam vestrum tale quid audivit, vel quis hujusmodi temeritatis saltem lætionem immensitatem invenit? Siquidem Romanum Pontificem de omnium Ecclesiarum Præsulibus judicasse legimus; de eo verò quemquam judicasse non legimus. Licet enim Honorio ab Orientalibus post mortem anathema sit dictum, sciendum tamen est, quia fuerat super hæresi accusatus, propter quam solam licitum est minoribus Majorum suorum motibus vestire vel pravorum sensus respicere. Quamvis & ibi nec Patriarcharum nec cæterorum Antistitum cuiquam de eo quamlibet fas fuerit proferendi sententiam, nisi ejusdem primæ sedis præcessisset auctoritas. Fundamentalem causam dat in litteris ad omnes Orientalis Ecclesiæ Patriarchas ac Episcopos, quarum compendium exstat post Synodum præsentem; Nicolaus primus Pontifex: Sedes Petri à nemine judicatur, nisi ab eo, qui ei claves Regni dedit. Et hinc adversus Basilium Augustum, à Photio seductum ad læcerandam Romanam Ec-

clesiam, in litteris post eandem Synodum exstantibus scribit Pontifex Stephanus sextus: Tu te ipsum Deo exæquas, qui Angelos ejus judicare audes. Rationem hanc eleganter illustrat Sanctus Ennodius Ticinensis Episcopus in Symmachi Pontificis Apologia, probata per quintam eisdem Pontificis Romanam Synodum: Aliorum fortè hominum causas Deus voluit homines terminare; sed sedis istius Præsules sua sine questione reservavit arbitrio. Voluit Beati Petri Apostoli successores cælo debere tantum innocentiam, & subtilissimi discursoris indagini involutam exhibere conscientiam. Addit causam: Romanus Episcopus totius Christiani corporis caput esse designatur.

Laudatus Adrianus secundus definitionem suam etiam probat ex adducta per Ennodium Romana Synodo in causa laudati Pontificis, de nescio quibus criminibus accusati, & à quibusdam ad degradationem postulati. Venerabiles Antistites ipsum, qui dicebatur impetitus, debuisse Synodum convocare perhibuerunt, scientes quia ejus sedi primùm Petri Apostoli meritum vel Principatus, deinde secuta jussione Domini Conciliorum venerandorum auctoritas singularem in Ecclesiis tradidit potestatem, nec diæ sedis Antistites antè Minorum subjacuisse judicio. Et hinc omnes isthic Episcopi, licet sedis ac personæ suæ culmen illis Symmachus spontaneè judicandum submitteret, videntes quod sine sui discrimine non possent in caput suum manus extendere, omnem causam Divino Judicio reservarunt, subscripseruntque Synodo in hanc formam: Huic statuto nostro, in quo totam causam Dei Judicio commisimus, subscripsimus. Et hocce judicium laudat plurimum in litteris ad Faustum & Symmachum Romanos Senatores Sanctus Avitus Archi-Episcopus Viennensis, culpans insuper Synodum, quod causam istam vel tractare præsumpsisset, addensque hoc auro scribi dignum Epiphonema: In Sacerdotibus cæteris potest, si quid fortè nutaverit, reformari; at si Papa urbis vocatur in dubium, Episcopatus jam videbitur, non Episcopus vacillare. Hinc pergit laudata Pontificis Adriani Synodus. Qui hanc temeritatem non extrema damnatione dignam existimat, nec Evangelium legit, nec Apostolum prorsus audivit, in quorum quidem uno, dicente Domino, legitur, NON EST DISCIPULUS SUPRA MAGISTRUM; in altero autem sanè præcipitur, ut OMNIA SECUNDUM ORDINEM FIANT. At verò Apostolica Sedes est omnium sub cælo Ecclesiarum magistra, & reus ordo vetat Prælatum à subditis judicari. Eadem Synodus istud ipsum probat ex Sancti Bonifacii primi Pontificis ad Illyricianæ diocesis Episcopos litteris, nuper publicatis per illustrissimum Lucam Holstenium. Apud Romanum Episcopum Christus noster Sacerdotii summam locavit, in cujus contumeliam quisquis insurgit, habitator cœlestium non poterit esse regnorum. TIBI, inquit, DABO CLAVES REGNI CÆLORUM, in quæ nullus sine gratia Janitoris intrabit. Et infra. Nemo unquam Apostolico culmini, de cujus judicio non licet retractari, manus obvias audacter intulit, nemo in hoc rebellis existit, nisi qui de se voluit judicari. Scribit idem Bonifacius in litteris ad Thesaliam

Epist. 10.

Epist. 9.

L. 3. Epist.

Epist. 78.

L. 1. Epist.

L. 1. c. 29.

30.

L. 1. Epist.

7.

Epist. 236.

L. 3. Epist.

104.

Episcopos: Nicænæ Synodi non aliud præcepta restantur, adeò ut non aliquid super Romanam Ecclesiam ausa sit constituere, cum videret nihil supra meritum suum posse conferri: Omnia denique huic noverat Domini sermone concessa. Etenim totius vineæ, ut in Relatione ad Sanctum Leonem Pontificem proficitur plena Chalcedonenis Synodus, custodia à Salvatore commissa est Romano Pontifici, & ipse omni generali Synodo præest ut caput membrum, ideòque damnationis sententia nec à tali Synodo potest in ipsum latrari.

Objici possit auctoritas, quam in Epistola adversus nepotem Hincmarum Laudunensem Episcopum adducit Hincmarus Metropolita Remensis, laudati Leonis Magni in litteris ad Leonem Augustum. Si secundum Apostolum quæ destruxi hæc ædifico, prævaricatore me constituo, & eis me condicionibus ultionum subdo, quas non solum auctoritas beatæ memoriæ Principis Martiani, sed etiam ego mea consensione firmavi. Per ultionum condiciones intelligit statutam à Synodo Chalcedonenis in sui prævaricatores Episcopos pœnam degradationis. Et de Gregorio sexto Pontifice, cui Benedictus nonus sponte sub certis condicionibus cesserat Pontificatum, ad Nicolaum secundum Pontificem scribit Sanctus Petrus Damiani: Super quibus præsentem Henrico secundo Imperatore cum disceptaret postmodum synodale Concilium, quia venalitas intervenerat, depositus est: Etiam Joannem duodecimum ob scandalosam vitam fuisse Ottonis Imperatoris primi jussu dejectum à Romana Synodo, multis refert Luitprandus Diaconus Ticinensis. Quod item Romana Synodus ac omnis Latina Ecclesia Paschalem secundum Pontificem, laicam Antistitem investituram Henrico quinto Imperatori violenter per arma extorquenti concedentem, deponere voluerit, adfirmat in Sclavorum chronico Presbyter Hemboldus. Et ad ipsum Paschalem scribit Goffredus Abbas Vindocinensis: Hujus mortis auctorem vel novissimum Ecclesiæ membrum credere, etiam si Pastor videatur, errare est. Existimat Pontificem ipso facto per crimen istud non solo Papatu excidisse, sed & ipso nomine Christiano. Eiusdem sententiæ fuisse Joannem Lugdunenſis Ecclesiæ Primatem scribit Sanctus Ivo Episcopus Carnutensis. Et Innocentius tertius Pontifex Philippo Francorum Regi, suas cum Ingeburge nuptias afferenti numquam fuisse consummatas, ideòque dissolutionem postulanti, respondit: Si super hoc absque generalis Concilii deliberatione determinare aliquid tentarem, præter Divinum offensam, & mundanam infamiam, quam eo possemus incurere, forsan Ordinis & officii nostri periculum immineret, cum contra præmissam veritatis sententiam nostra non possit auctoritas dispensare. Præmissa veritatis sententia fuit: Quod Deus conjunxit, homo non separet. Et à probatis auctoribus scribitur Clemens septimus non fuisse ausus contra Lutheranos indicere generalem Synodum, illegitimis suis natalibus metuens irregularitatis judicium, ac depositionem.

Respondet cum Sancto Ivone Carnutenſis Episcopo, scribente de Paschalis secundi Pontificis factò ad Henricum Abbatem monasterii Angliæ

Christ. Lupi Oper. Tom. III

Respondeo cum Sancto Ivone Carnutenſis Episcopo, scribente de Paschalis secundi Pontificis factò ad Henricum Abbatem monasterii Angliæ

Epist. 233. Quia verenda Patris debemus potius velare, quam nudare, familiaribus & charitatem redolentibus litteris admonendus mihi videtur dicitur Pontifex, ut se judicet, aut factum suum retractet. Quod si fecerit, referamus Deo gratias, & gaudeat nobiscum omnis Ecclesia, quæ graviter languet, dum caput ejus laborat tanta debilitatum molestia. Si autem in hoc languere insanabiliter ægrotaverit, non est nostrum judicare de summo Pontifice. Habemus enim Evangelicam sententiam, quæ securo non facit: SUPER CATHEDRAM MOYSI SEDERUNT SCRIBÆ ET PHARISÆI, QUÆ DICUNT SERVATE ET FACITE, SECUNDUM OPERA VERO ILLORUM: NOLITE FACERE. Vult enim hæc sententia præcepta Præfidentium ad cathedram pertinentia obedenter impleri, etiam si tales sint, quales erant Pharisei; non eos factiosa conspiratione à suis sedibus removeri. Si verò ea præcipiant, quæ sint contra doctrinam Evangelicam vel Apostolicam, ibi eis non esse obediendum exemplo docemur Pauli Apostoli, qui Petro sibi Prælatò, non rectè ingredienti ad veritatem Evangelii, in faciem resistit, non tamen eum abjecit. Et in litteris ad Joannem Ecclesiæ Lugdunenſis Primatem. Non videtur nobis utile consilium ad illa Concilia convenire, in quibus non possumus illas personas, contra quas agitur, condemnare vel judicare, quia nec nostro nec ullius nostram probantur subjacere judicio. Undè nos constat esse immunes, si facta eorum oris gladio ferire formidamus, cum ipse mediator obedire eis præcipiat, etiam si tales sint, quales erant Pharisei. Et post quædam. Hæc dicentes non instruimus Prudentiam vestram, sed excusamus innocentiam nostram, quia & principales Ecclesiæ claves nolumus potestate sua privare, quæcumque persona Petri vices habeat, nisi manifestè ab Evangelica veritate discedat.

Paschalis secundus ab Henrico quinto Imperatore captus cum aliquot Dominis Cardinalibus in Ecclesia Vaticana, & ad civitatem Castellanam abductus, quò se & Cardinales ab iniquis vinculis, & Romano populum à truculentis Svevorum gladiis liberaret, laicas Antistitem investituras, à Gregorio septimo & Urbano secundo, proximis suis Antecessoribus, egestucatas quibuscumque laicis Principibus, & sub diro anathemate damnatas, reddidit, atque ita gravissimis in Ecclesia contentionibus dedit originem & ansam. Alii ut manifestum Canonum prævaricatorum, & totius Christiani populi apertum scandalizantem avertati fuere; at verò cum multis melioris animi & doctrinæ Episcopis Sanctus Ivo Carnutenſis tamquam dispensatione in tanta necessitate usum excusare conatus est exemplo Apostoli Pauli, legalia Sacramenta, quæ in Sancto Petro culparat, Timotheo ex causa impartientis. Certè, ut deliquisset Paschalis, non deponendum, sed Pontificis Aaronis in vitulicultum, & Sancti Papæ Marcellini in idololatriam cum thus lapsi more tractandum dixit, constanter adfirmans Romanum Antistitem deponi non posse, nisi manifestè ab Evangelica veritate discedat. Et ecce hinc nova lis cum Episcopis ac Doctoribus Pontifici adversantibus: Laicas investituras dixerunt illi esse omnino hæresim, ideòque

Q 9

que Paschalem non esse jam Papam Apostolicum, sed Apostaticum Hæresiarum: Et horum unus fuit Goffredus Vindocinensis. At longè melius Sanctus Ivo multos offendit ipsas solummodo ad disciplinam, non ad dogma pertinere, ideoque Paschalis delictum fuisse simile Sancti Petri Apostoli, gentes judaizare cogentis, excessui, quem in Præscriptionum libro Tertullianus rectè dicit fuisse, non prædicationis, sed conversationis. Hinc, inquam, Ivo constanter intulit de exauctorando Pontifice nec cogitandum.

Eodem sensu de semetipso ad Leonem Augustum scripsit Sanctus Leo Magnus. Chalcedonensis Synodi à se confirmatam fidem dixit esse immobilem: Datam confirmationem à se non posse cassari, aut retractandam suscipi, nisi vellet orthodoxi dogmatis esse manifestus prævaricator, & excidere non solo Romano Episcopatu, sed & ipso nomine Christiano. Nec aliud Innocentius tertius scripsit aut sensit. Ob solam igitur manifestam hæresim dico deponi posse Romanum Pontificem; immò non deponi, sed à semetipso depositum declarari per generalem Synodum: Per manifestam quippe hæresim quis ex Ecclesia & omni ejus honore ac in ipsam potestate dejicit, excommunicat, ac degradat semetipsum. Et in hac sententia & Sanctus Ivo & Goffredus Vindocinensis, omnesque semper Ecclesiæ fuere concordantes. Et quidem Honorium primum sine speciali Romanæ Ecclesiæ licentia judicari non potuisse per sextam Synodum, supra nobis dixit Adrianus secundus. Romanam ab Ottone primo Augusto adunatam Synodum, quæ Joannem duodecimum ob Regularia crimina dejecit, meritò passim damnant cuncti Doctores. Et de Leone tertio similibus accusatò dixere in ejus apud Anastasium Bibliothecarium vita omnes synodaliter Episcopi. *Nos Sedem Apostolicam, quæ est caput omnium Dei Ecclesiarum, judicare non audemus. Nam ab ipsa nos omnes & ab ejus Vicario judicamur; ipsa autem à nemine judicatur, quem admodum antiquitus mos fuit. Sed sicut ipse summus Pontifex censuerit, canonicè obediemus.* Antiquum Ecclesiæ morem supra abundè ostendimus, ac insuper Sanctorum Pontificum Sylvestri ac Damiani, à sacrilegis accusatorum, exemplo ostendit Romana sub Gratiani Augusti imperio Synodus, cujus insignes ad dictum Principem litteras publicavit in Theodosiani Codicis Appendice Jacobus Sirmondus.

Suam de hac quæstione mentem egregiè aperit Sanctus Petrus Damiani in disceptatione cum Regio avvocato: *Damnatio Papæ tam gravis & inexplicabilis est, ut non humano, sed Divino dumtaxat sit tractanda judicio.* Porro aliud est legitime ejectum Pontificem dejicere, aliud malè intrusum extrudere: Hocce enim posterius licere ostendunt apud Anastasium Bibliothecarium Acta in Constantinum ex laico promotum, ac plures alios Apostolicæ Cathedræ ambitiosos invaiores, Constantinus ex Sardicensi Canone erat irregularis, ideoque regulariter ejectus fuit. Neque enim quævis canonica personæ vitia per Papalem electionem sanantur; Romana Episco-

palis Cathedra præ cæteris omnibus requirit Episcopi personam canonicam, integram, immaculatam. Et hinc etiam Clemens septimus potuit sibi timere. Eadem fuit ratio Gregorii sexti, per simoniam, uti à quibusdam putabatur, intrusi. Dico, *Uti putabatur*: Gregorium namque sextum fuisse virum sanctissimum, purissimum ab omni simonia, simoniacorum hostem insensissimum, ac proinde ejectum iniquissimè, testantur gravissimi auctores. Eum semper fuit adeò veneratus Cardinalis Hildebrandus, ut in Pontificem adsumptus voluerit ex ejus nomine appellari Gregorius, & quidem non sextus, sed septimus, ita toti mundo edicens illum legitimum Pontificem fuisse. Eundem Otto Frisingensis Episcopus *Ecclesiæ Liberatorem*, Glaber Rudolfus vocat virum religiosissimum, sanctitate præcipuum, Romanæ Ecclesiæ à multis antecedentium temporum sordibus expurgatorem. Deponendi Pontificis audaciam resumpsit Wormatiensis per Henricum quartum Imperatorem incitata Pseudo-Synodus in laudatum Gregorium septimum, ideoque ille statuit in suo Dictato: *Romanus Pontifex à nemine debet judicari.*

Addit verò in tractatu de Episcoporum correctione Sanctus Petrus Damiani. *Si Petrus, cum à Discipulis culparetur, auctoritatem, quam in sancta fuerat sortitus Ecclesia, voluisset ostendere, respondere potuerat, ut Pastorem suum oves, quæ sibi commissæ fuerant, reprehendere non auderent. Sed si in querela fidelium potestatis suæ titulum objecisset, Doctor profectò mansuetudinis non fuisset; Non ergò eos privilegii sui auctoritate represit, sed humiliter potius satisfactione placavit.* Sanctus ille Doctor adducit plura, quibus ostendat titulum Præsulatus non esse opponendum, quò minus Ecclesiæ filii, qui se gravatos asserunt, æquo judicio respondeatur. Quod ipsum ex eodem Sancti Petri factò adfirmat frequenter Sanctus Augustinus, ajens Petri reprehensam humilitatem Pauli reprehendentis libertate multò laudabiliorem. Sanctus Marcellinus Pontifex à quibusdam laudatur publicè in Synodo petiisse veniam, Pelagius primus ac Leo tertius sese ex ambone apud populum expurgarunt de objectis criminibus, Adrianus secundus offensos Episcopos & monachos placavit humillimè, & infirmitati suæ commiserationem omninò petiit in Synodo Paschalis secundus. Et Fratres Prædicatores, quod Evangelicam paupertatem & omnis humani diei contemptum professi Romanos sui temporis Pontifices de nimis Episcopatum ac aliorum Ecclesiasticorum beneficiorum reservationibus arguere timerent, graviter apud Matthaum Parisiensem increpat moriens Robertus Episcopus Lincolnensis. Romanus igitur Pontifex, humanitatis in aliquo lapsus, omninò potest moneri à subditis, & data illis per ipsum satisfactio est humilitas & gloria grandis. Quam maximè tamen hic locum habet Sancti Augustini in Regula dictum ad suorum monachorum Præpositos: *Non à vobis exigitur, ut à vobis subditis veniam postuletis, ne apud eos, quos oportet esse subiectos, dum nimum servatur humilitas, regendi frangatur auctoritas.* Etenim avitum Apostolicæ Sedis genium

egregiè

egregiè nobis in litteris ad Sanctum Hilarium Arelatensem Archi-Episcopum, cum Sancto Leone Magno Pontifice nimis contentiosè agentem, ideoque gratia lapsus, ostendit Auxiliaris Romanæ urbis Præfectus: *Aures Romanorum quadam teneritudine plus trahuntur, in quam si se Sanctitas Tua subinde demittat, plurimum nihil perditurus acquiris. Da mihi hoc, & exiguas nubes parva mutatione serenitatis compesce.* Quod confi-

lium secutus Hilarius omnem suam tempestatem non solummodo compescebat, sed & inter Sanctos Episcopos eminentem locum accepit. At verò dictum Robertum Lincolnensem, licet miraculis post mortem coruscare à variis diceretur, ob pertinacem in suos Pontifices audaciam, canonizare nunquam voluit Romana Ecclesia, exinde à gravissimis Scriptoribus inasigniter laudata.

CANON XXII.

Promotiones atque consecrationes Episcoporum; concordans prioribus Conciliis, electione ac decreto Episcoporum collegii fieri sancta hæc & universalis Synodus definit & statuit; atque jure promulgat neminem laicorum Principum vel Potentum semet inferere electioni vel promotioni Patriarchæ, vel Metropolitæ, aut cujuslibet Episcopi, ne videlicet inordinata hinc & incongrua fiat confusio vel contentio, præsertim cum nullam in talibus potestatem quemquam Potestativorum, vel cæterorum laicorum habere conveniat, sed potiùs filerè, ac attendere sibi usque quo regulariter à collegio Ecclesiastico suscipiat finem electio futuri Pontificis. Si verò quis laicorum ad concertandum & cooperandum ab Ecclesia invitatur, licet hujusmodi cum reverentia, si fortè voluerit, obtemperare se asciscantibus; taliter enim sibi dignum pastorem regulariter ad Ecclesiæ suæ salutem promoveat. Quisquis autem sæcularium Principum & Potentum, vel alterius dignitatis laicus adversus communem ac consonantem, atque canonicam electionem Ecclesiastici Ordinis agere tentaverit, anathema sit, donec obediat ac consentiat, quod Ecclesia de electione ac ordinatione proprii Præsulis se velle monstraverit.

SCHOLIION.

Hunc Canonem in litteris ad Manassen Remensem Archi-Episcopum laudat Sanctus Ivo Episcopus Carnotensis. *Non licet Regibus, sicut sanxit octava Synodus, quam Romana Ecclesia commendat & veneratur, electionibus Episcoporum se miscere, vel aliqua ratione eas impedire. Francorum enim Reges Carolus Magnus & Ludovicus Pius electiones Episcoporum Ecclesiæ concesserunt, quod & in suis Capitularibus scriptum reliquerunt, & in Conciliis Episcoporum Provincialibus sanciri permisissent.* Et in litteris ad Hugonem Primatem Ecclesiæ Lugdunensis. *Reges Apostolica auctoritate à concessione Episcopatum prohibitos minime videmus. Legimus enim sanctæ recordationis summi Christi Lupi Oper. Tom. III.*

mos Pontifices aliquando apud Reges pro Electis Ecclesiarum, ut eis ab ipsis Regibus concederentur Episcopatus, ad quos electi erant, intercessisse; aliquorum, quia concessiones Regum necdum consecuti fuerant, consecrationes distulisse. Quorum exempla supposuissimus, nisi prolixitatem Epistolæ vitassemus. Dominus quoque Papa Urbanus secundus Reges tantum à corporali investitura excludit, quantum intelleximus, non ab electione, in quantum sunt caput populi, vel concessione: Quamvis octava Synodus solum prohibeat eos interesse electioni, non concessioni. Quid verò sit Regia Episcopatus concessio, exponit in litteris ad Paschalem secundum Pontificem, agens pro Gualone Electo Ecclesiæ Belluacensis: *Rex non vult electioni assensum præbere, nec Electo bona Episcopalia dimittenda Gothi, Wandali, Burgundi, Franci, Normanni,*

manni, Angli, alique Romanæ Reipublicæ dilaceratores Barbari, quo omnem invasæ à se ditionis etiam cum populo Clerum sibi firmiter devincerent, Ecclesiasticas possessiones transcripserunt in sua beneficia, earumdem Episcopali Sede vacante statuerunt se custodes & protectores, de ipsiſ novos Episcopos quasi de suis feudis investierunt, horumque canonicas electiones aut extinxerunt ac verterunt in suas nominationes, aut sanè à suo arbitrio fecerunt pendulas, utpotè sine sua prævia licentia non faciendas, & jam factas suo suffragio confirmandas. Nam & Sanctus Gregorius Magnus Pontifex electionis de se factæ confirmationem, & faciendæ consecrationis licentiam à Mauritio Augusto petere coactus fuit, quod nempe Heruli & Gothi servitum istam Romanæ etiam Ecclesiæ impressissent, eandemquæ Gothorum victor ac ex Italia egestor Justinianus Augustus, in omnia ipsorum quasi jura succedere volens, firmasset, ac multi post illum Græcorum Imperatores. Hanc confirmationem Sanctus Gregorius Magnus in litteris ad Theodisiam Mauritiæ Augusti sororem adnumerat sacris jussionibus; Sanctus autem Ivo & alii istorum temporum Patres passim vocant Episcopatus donationem seu concessionem. Episcopatum quippe Electionum non solum confirmationem, sed & cassationem atque exufflationem sibi violenter adrogabant Reges, ideoque data per ipsos confirmatio, cui præsertim Ecclesiasticarum possessionum accedebat investitura, non sine fundamento potuit vocari donatio seu concessio Episcopatus, Deinde barbaram Regum istorum Majestatem dispensatorio alti nominis honore emolliendam duxerunt sancti tunc Episcopi, atque ita pedetentim ad Romanos mores deducendam.

Sanctus itaque Ivo in adductis ad Hugonem Primatem litteris Reges per Canonem nostrum excludi existimat à sola Episcoporum electione seu activo suffragio, non à jam dicta Episcopatum donatione. Grassantem adhuc suo tempore in suis Regibus barbaram violentiam conatus est saltem palliare. Verùm errare evincunt hæc Canonis verba: *Semet miscere non possunt electioni vel promotioni cuiuslibet Episcopi*: Et hæc: *Nullam in talibus habent potestatem*. Ne loqui quidem posse in hac re illos vult Canon, sed sibi attendere ac penitus flere. Pulchrè Matthæus Blastares: *Canones reservant Episcopis Provinciae suffragia in Episcoporum electionibus, prohibentque ne aliquid ejusmodi cum quovis Principe communiur*. Etiam illam Græcorum praxim, qua è tribus à Clero Electis unius eligendi potestas dabatur Principi, adversari sacris Canonibus testatur in libro de sacris Ordinationibus Symeon Archi-Episcopus Thessalonicensis.

Canon noster statuit & in Francorum Reges, & in Græcorum Augustos, quibus ambobus solennem tunc fuisse istam insolentiam est supra abundè ostensum. Neque resert, quod Sancti Romani Pontifices quandoque apud Reges pro electis Episcopis, ut eis Episcopatus, ad quos erant canonicè electi, concederentur, intercesserint, ac eorumdem consecrationem, quousque

impetraretur ista concessio, distulerint. Etenim dispensatoria fuit ista patientia, sequens Prophetica Regulam: *Cum accepero tempus, ego justitias judicabo*. Et hinc Reges concessionem istam facere pertinaciter recusantes frequenter excommunicavit, eorumque Regna Ecclesiastico per multos dies interdicto subiecit eadem Romana Ecclesia, idque ex auctoritate nostri Canonis, omnem laicum, licet Principem aut potentem, in canonicam electionem quid agere attentantem, mandantis anathemate feriri. Quare de ipso rectè ad Manassè Remensem Episcopum scripsit Sanctus Ivo, quod canonicas electiones vetet aliqua ratione à Regibus impediri.

Statuit, inquam, Canon noster *Episcoporum promotiones atque consecrationes fieri electione ac decreto Episcoporum collegii*, idque concordans prioribus Conciliis. Videlicet duodecimo Laodicensi, ac quarto & sexto Canonibus Nicænis, mandantibus Episcopum ab omnibus Comprovincialibus Collegis eligi, & à Metropolita confirmari, præter quam formam facta promotio sit penitus vacua ac ipso facto nulla. Idem adversum Reges Merovingios statuunt tertia & quinta Synodi Parisiensis, dicentes esse consuetudinem & Canonem Ecclesiæ antiquum. Aliter factam electionem irritat prima Cabilonenſis. Et Ludovicum tertium Carolinæ stirpis Regem rogat ex totius ad Sanctam Macram Synodi nomine Hincmarus Metropolita Remensis, quatenus Episcoporum electiones deinceps secundum Nicænos Canones à solis Provinciae Episcopis fiant excluso populi imperio ac tumultuoso suffragio, cujus est istos sublequi, non præire. Et de futura Hedenulfi Laudunensis Episcopi electione scribit ad eundem Hincmarum Pontifex Joannes octavus: *Cui electioni volumus etiam Missum piissimi Imperatoris Caroli Calvi interesse, ut sine secularium strepitu talis omni latere eligatur, qui aptus sacris Canonibus esse modis omnibus approbetur*. Etenim Nicæni Canones nullam laici populi mentionem faciunt, & decimus tertius Laodicensis diserte exprimit Episcoporum electiones populorum turbis non permittendas. Hinc igitur Hincmarus & quidam etiam recentiores existimant laicum populum ex tunc suffragii jure fuisse exutum, & antiquos istos Canones à nostro hoc, non solum Principem, sed omnem penitus laicum ab electionibus proſcribente, firmari ac innovari.

At eos de Laodicensi ac Nicænis Canonibus falli ostendit apud Theodoretum Ecclesiasticam historiam Sanctus Petrus Alexandriæ post Sanctum Athanasium Patriarcha in litteris ad omnes ubique orthodoxos, dicens mandare Canones, ut Episcopus Comprovincialium Collegiarum consensu, Clericorum suffragiis, & populi postulatione eligatur. Et Nicænorum Canonum vindex zelosissimus Leo Magnus Pontifex scribit ad Anastasium Archi-Episcopum Thessalonicensis: *Cum de summi Sacerdotis electione tractabitur, ille omnibus præponatur, quem Cleri plebique consensu concorditer postularit*. In litteris ad Provinciam Viennensis Episcopus ait requiri *vota civium, testimonia populorum, Honoratorum arbitrium, electionem*

electionem Clericorum. Et in litteris ad Rusticum Archi-Episcopum Narbonensem: *Nulla ratio finit, ut inter Episcopos habeantur, qui nec à Clericis sunt electi, nec à Plebibus expetiti, nec à Provincialibus Episcopis cum Metropolitanis judicio consecrati*. Et hinc Nicænos Canones quidam ita intelligunt, ut ad civitatis Clerum & populum electio, confirmatio spectet ad Comprovinciales Episcopos, præsertim Metropolitanum. Ità intelligunt in litteris ad Rudolfum Senensem ac Rainerium Episcopum Florentinum Gregorius septimus Pontifex, & in litteris ad Wulgrinum ac Stephanum Parisiensis Ecclesiæ Archi-Diaconos Sanctus Ivo Carnutenſis.

Notanda sunt hæc Sancti Petri Alexandrini verba: *Clericorum suffragiis & populi postulatione*. Et hæc Sancti Leonis: *Vota civium, testimonia populorum, electio Clericorum*. Etenim nunquam decisivum suffragium, sed solum testimonium ac postulationis votum populus in Episcopi sui electione habuit, idque ex Apostolica, inquit in laudata ad Provinciam Viennensis Episcopus Epistola idem Sanctus Leo, *auctoritatis norma, qua præcipitur, ut Sacerdos Ecclesiæ præfuturus attestazione fidelium muniatur; non obrudatur invitis, sed per pacem & placitum Deo concordiam consonis omnium studiis ordinetur*. Etenim septem Diaconos ordinaturi Apostoli admonere plebem, ut *considerarent viros boni testimonii, plenos Spiritu Sancto*. Et in libro Apologetico scribit

Tertullianus: *Præsident probati Seniores, honorem istum non pretio, sed testimonio adepti*. Et ad Sanctum Cornelium Pontificem ait Sanctus Cyprianus Episcoporum electiones *Collegiarum ac Plebis testimonio & judicio comprobari*. Ad quæ verba rectè Jacobus Pamelus: *Testimonium ad Plebem, judicium ad Collegas est referendum*. Et Apostolicæ Constitutiones mandant, ut Episcopi ordinandum à se Collegam populo stant, rogantes an ipse sit, quem sibi petunt præesse, & an illi perhibeat testimonium, quod dignus sit. Quem morem multis depingit in Actis de Eradii successoris sui electione Sanctus Augustinus. Et in libro de Sacerdotum dignitate scribit Sanctus

Ambrosius: *Homines in Sacerdotum Ordinationibus clamant, DIGNUS EST, JUSTUS EST*. Et apud Laurentium Surium vita Sancti Eutychii Patriarchæ Constantinopolitani: *Omnes una voce proclamabant, DIGNUS EST, DIGNUS EST*. Populi namque testimonium, votum, ac postulationem fuisse passim publicis acclamationibus deprompta, lucidum est ex plurimis exemplis. Et hinc in laudatis Actis sanctus Augustinus adclamationem istam vocat populi non solummodò testimonium, sed etiam *Placitum atque adensum*.

Neque obeſt decimus tertius Canon Laodicensis. Eum exponit secundus Sardicensis: *Clarum est potuisse paucos aliquos mercede & pretio corruptos in Ecclesia seditionem movere, ut quempiam postulent habere Episcopum*. Tales corrupti populi acclamationes fuisse suo etiam tempore frequentes testatur Origenes in vigesima secunda homilia super vigesimum septimum caput Numerorum. Et de Cabilonenſis Episcopi electione scribit Sidonius

Apollinaris: *Hic per fragores parasiticos suffragio comparatos apicianis plausibus ingerebatur; hic apice votivo si potiretur, tacita passione promiserat Ecclesiastica suis plausoribus prædia fore*. Et adversus Rainaldum Andegavensis Ecclesiæ Electum Gofredus Abbas Vindocinensis. *Omnes Episcopi & Clerici contradixerunt illam, quam vestram fuisse dicitis electionem, & reproba-verunt*. Nec immeritò. *Nam illis invidis, & non petentibus, arreptus fuisset à vulgo. Et quod ibi factum est, hoc presumptuosa & pernicioſa fecit seditio*. In illa liquidem actione, immò vulgi conspiratione, quam pro electione reputatis, *lex velut inter arma fluit, vox Divina locum non habuit. Totum ibi levitas vindicavit & vanitas: Ubi Mima quædam & mulier publica, quæ vos garruliter acclamabat, amplius potuit, quam Plebis maturitas vel Clericalis honestas potuerit. Vos vulgo furente, & sprete canonica electione, estis creatus*. Addit à populo petendum dumtaxat Episcopum, à solis Episcopis & Clericis eligendum. Hicse furiosis, seditiosis, ac pretio vel alio humano die emptis vociferationibus frequenter homines indignos ad Episcopatum postulabat, eligebat, immò & rapiebat atque intrudebat populus, ideoque istas infolentias, non modestam postulationem merito damnavit, & pro veris electionibus haberi vetuit Laodicensis Synodus, quod in tam arduo ac Divino negotio docendus sit & ducendus à Clero populus, non sequendus. Eadem de causa populum penitus ab illo proſcribi optat in Orationibus de pace Sanctus Gregorius Nazianzenus, tandemque proſcripsit noster Canon.

Attamen neque apud Græcos, neque apud nos Latinos plene obtinuit. Lique ex adjecto Gofredi Vindocinensis testimonio, aliisque longè plurimis. Decretis Ecclesiasticis ac exemplis. Nam Hedenulfi Episcopi Laudunensis electioni adeste Caroli Augusti Legatum diserte permisit Pontifex Joannes octavus. Et legitime permisum censuit in adducta ad Hugonem Lugdunensium Primatem Epistola Sanctus Ivo Carnutenſis Episcopus, quod Rex sit caput totius populi: *Addidit id ab Urbano secundo Pontifice, Gregorii septimi per canonicis adversum laicas investituras electionibus Decreta nuper confirmante, non prohiberi*. Credidit per nostrum Canonem ac laudatos Pontifices ab Episcopi promotione proſcribi solum turbam, non avitam ac legitimam postulationem, deinceps non à toto populi corpore, sed à solo capite, Domino Rege, sine quavis in canonicam electionem injuria faciendam. Et reverè Canon noster laicos ad electioni cooperandum graciosè ab Electoribus Episcopis admitti palam permittit. Nihilominus Regium hocce jugum excutere semper conata est Romana Ecclesia. Excutere cepit Calixtus secundus, Henrico quinto Imperatori laicas investituras effectucans, ac in solis litigiosis Cleri electionibus permittens decisivum suffragium, seu Episcopatus donationem. Quod ipsum Capuano Principi dudum antea concesserat Joannes octavus. Durè istud impugnare cepit Eugenius tertius, ac circa Innocentii tertii tempora videtur multis in locis fuisse plene excussum: Tunc, inquam, *gmnis laicus*

L. 1. Epist. 5.

Cap. 8.

Cap. 11.

Cap. 10.

Epist. 114.

C. 1. 6.

Epist. 1.

Elem. K. c. 32.

L. 4. c. 20.

Epist. 84.

c. 5.

L. 3. Epist.

12.

Epist. 60.

Epist. 114.

laicus ab Episcoporum electionibus fuit integrè proscriptus & exclusus. Longa est res, & non nisi grandi volumine possit integrè exponi. Rectè igitur adversùm Lutheranos statuit sacrosancta

Synodus Tridentina: *Si quis dixerit Ordines, ab Episcopis collatos sine populi vel potestatis secularis consensu, aut vocatione, esse irritos, anathema sit.*

CANON XXIII.

VENIT & hoc nunc ad aures nostras, quod quidam Episcoporum à quibusdam rogati, possessiones, quæ ad alias Ecclesias pertinent, irrationabiliter conferant; & per hoc, quantum possunt, ad propriam voluntatem in aliorum potestatem Episcoporum usurpent. Hoc autem & Propheticam illis manifestè maledictionem acquireret, quæ dixit: *Vae qui jungitis domum ad domum, & agrum ad agrum, ut proximo auferatis aliquid; & criminis eos sacrilegii reos constituit.* Hujus rei gratia placuit magnæ huic & universali Synodo, quod nullus fratrum & Coepiscoporum nostrorum, vel quisquam talem sibi facere nequissimam locationem roget, vel ab aliquo ipse rogatus quamlibet alienarum & extranearum conferat Ecclesiarum possessionem, nec etiam constituat Presbyteros, aut quemlibet alium Clericum in Ecclesiis, quæ sibi subjectæ non sunt, præter voluntatem Episcopi, cui Ecclesia illa commissa est. Sed neque quisquam Presbyterorum vel Diaconorum, qui sacris officiis dediti sunt, ultrò ac per se Ecclesias ingrediens, sacrum aliquid operetur, in quibus ab initio sortem minimè consequutus est; illicitum enim est hoc & omnimodis à canonicis præceptionibus alienum. Quisquis ergò post hanc definitionem nostram visus fuerit faciens aliquid horum, quæ nunc interdicta sunt, separetur aliquo indicto tempore, discisso videlicet & dirupto modis omnibus locatorio pacto, quod cum scripto, five sine scripto præter Canonem factum est. Similiter & Presbyter ille, vel Diaconus segregatus sit, donec ab aliena recedat Ecclesia. Quod si & segregationem contempserit, omnibus modis deponatur, & ab omni honore sacro deiciatur.

SCHOLION.

Prima Canonis pars frangat Episcopos ab invadendis possessionibus Ecclesiæ alienæ. Causam invasionis aperit in litteris ad Theodobertum Francorum Regem prima Synodus Arvernensis. *Reverentissimè supplicantes quæsumus, ut tam Reverentis Ecclesiarum, quam universi Clerici, sub regni vestri conditione manentes, de quod in sorte vestra est extraneos, de quod proprium semper habere visum sunt, existere non permittatis.* Et quinta Synodus Aurelianensis. *Nullus Episcoporum, seu in uno*

sen in alto regno positus, alterius cujusque Ecclesiæ res aut petat aut presumat accipere: Quod si fecerit, tamdiu habetur à communione altaris, vel omnium fratrum caritate suspensus, donec ablata restituat. Quod ipsum statuit quinta Parisiensis Synodus, ac in Britonum Episcopis damnant tertia apud Jacobum Sironidum Sueffionensis, ac Pontifex Joannes octavus. In varios, ac graviter sæpè discordes Reges aut Duces divisa tunc erat Francorum monarchia, atque ita etiam quarundam in limitibus existentium Ecclesiarum bona: Hinc illa quandoque privata, quandoque Regia auctoritate pervadedant alieni Episcopi, juxta regnorum

ignorum divisionem dividenda arbitrati, eamque violentiam noster etiam Canon compescit.

Altera ejus pars compescit similem Episcoporum in alienas intra alienum regnum fitas parochias ac dioceses violentiam, adversùm quam in litteris ad Theodoricum ac Theodobertum Francorum Reges scribit etiam Sanctus Gregorius Magnus. *Fratrem & Co-Episcopum nostrum Ursicinum, Taurinæ civitatis Antistitem, in parochiis suis, quæ intra Regni vestri sunt terminum constitutæ, grave omnino dicitur præjudicium sustinere, adeò ut contra Ecclesiasticam observantiam, contra Sacerdotalem gravitatem, & contra sacrorum Canonum instituta, nullo ejus exigente crimine, alter illic non metuerit Episcopus ordinari.* Regni sui oppidanæ aut villanæ Ecclesiæ alterius regni Episcopo subesse nolebant Franci, eamque barbaram violentiam optimus Gregorius damnat & proscrit. Adversùm eandem statuit secunda Synodus Hispalensis. *Theodulphi Malacitanæ Antistitis Ecclesiæ, ad nos oblata precatio est, afferentis antiquam ejusdem urbis parochiam militaris quodam*

hostilitatis discrimine fuisse decisam, & ex parte illius qua ab Ecclesiis Astigitana, Eliberitana, atque Agabrensis urbium esse retentam. Pro qua re placuit, ut omnis parochia, quæ ab antiqua ditione ante militarem hostilitatem retinuisse Ecclesiam suam comprobatur, ejus privilegio restituatur. Ait Ecclesiæ gaudere jure postliminii, ipsumque nullo temporis lapsu aut præscriptione possedendi. Quocirca & hæc nostri Canonis pars compescit insolentiam, quæ etiam apud Britones, & ex aliis causis apud alios grassata est, Francorum Episcoporum.

Ejus pars tertia quemque Clericum in Ordinationis suæ titulo vult esse immobiliter fixum, eorumque ad alias Ecclesias migrationem aut ab aliis Episcopis receptionem damnat. De hoc enim Clericalis instabilitatis malo in Catholica Ecclesia omnino verum est, quod de quodam gentilium Romanorum vitio scribit in Historiarum libris Cornelius Tacitus: *In civitate nostrâ & vetabitur semper, & retinebitur.*

CANON XXIV.

DIVINA Scriptura dicente, *Maledictus omnis homo, qui facit opus Domini negligenter*, quidam Metropolitanorum in extremam negligentiam & desidiam delapsi, præceptionibus suis subjectos ad se adducunt Episcopos, & committunt eis Ecclesiæ propriæ Divina officia, & Litanias, & cuncta omnino sacra quæ ad se pertinent ministeria, ita ut per illos celebrent omnia, quæ per semet alacriter agere debuerint, ac per id eos, qui Episcopalem dignitatem meruerunt, quodammodo Clericos sibi subjectos exhibeant. Vacant autem iidem præter Ecclesiasticas leges sæcularibus curis atque dispositionibus, dimittentes perseverare in orationibus & obsecrationibus pro suis delictis, ac populi ignorantibus, quod nusquam apud aliquos penitus invenitur, cum sit Canonice nimirum contrarium omnino præceptis, & quod sævius est, quia suis stipendiis per distinctas mensium vices præcipi dicuntur prædicta perficere ministeria, quod ab Apostolico munimine modis omnibus ostenditur alienum. Hæc autem omnia magnis et multis ac vehementissimis damnationibus dignos hujusmodi statuunt; probantur enim tales per hæc, quæ faciunt, etiam Sathanica jactantia et superbia languere. Quisquis ergò Metropolitanorum post hanc sanctæ ac universalis Synodi definitionem, eadem audacia, vel superbia et contemptu abusus, non per se cum timore et alacritate, seu conscientia bona, debita ministeria in propria civitate, sed per Suffraganeos Episcopos suos efficere tentaverit, pœnas exsolvat coram proprio Patriarcha, et aut corrigatur, aut deponatur.

SCHOLIION,

Canon palmaris, & æterna memoria retinendus ab Episcopis Regiam aut aliam id genus sæcularem potestatem habentibus, quos publicis potius administrationibus implicari delectat, quàm Ecclesiasticis, Pontificalibus præsertim, ideòque illas cuiuspiam titulari Episcopo, quem Suffraganeum vocant, committunt. Est Sathanica jactantia, Episcopum demutans in Clericum, de qua questus etiam est in sua, ad Nicolaum Pontificem adversus Hinemarum Remensem Episcopum, suum Metropolitam, appellatione Rothaldus Episcopus Sueffionensis. Exortum videtur malum à Benedicto nono Pontifice, de quo Sigebertus Gemblacensis: *Benedictus, qui smoniacè Papatum Romanum invaserat, cum esset rudis literarum, alterum ad vices Ecclesiastici officii exequendas secum Papam Sylvestrum consecrari fecit.* Nam & temporibus istis proximus Sanctus Petrus Damiani omninò habuit Suffraganeum, Albertum nescio cujus civitatis Episcopum: *Vetustiorum Suffraganeorum memoriam ego ignoro.* Rectè de illis addit adductus Sigebertus: *Quod cum multis non placeret.* Etenim de Episcopis Suffraganeos adumentibus dici omninò potest, quod adversum Episcopos Chorepiscopis utentes scribit Epistola, licet supposititia & Sancto Damafo Pontifici perperam adtributa, antiqua tamen & docta. *Illi Episcopi, qui talia sibi præsumunt, videntur mihi esse meretricibus similes, quæ statim, ut parium, infantes suos aliis nutritibus tradunt educandos, ut suam citius libidinem explere valeant. Sic & isti infantes suos, id est, populos sibi commissos, aliis educandos tradunt, ut suas libidines explant, id est, ut pro suo libitu sæcularibus curis inbiant, & quod unicuique visum fuerit, libentius agant. Pro talibus animæ negliguntur, oves pereunt, morbi crescunt, hæreses & schismata prodeunt, & reliqua mala proveniunt.* Suffraganeis, qui non Pastores, sed nullius potestatis mercenarii homines sunt, innixi Episcopi altè dormiunt; ideòque venit inimicus homo, & superfeminat zizania: Lutheranam hæresim & reliqua omnia Germanicæ Ecclesiæ mala ex fonte isto profluxisse est nimis manifestum. Non Episcopatus temporali Principatui, sed hic illi est accessorius, ideòque hujus administrationem meritò mandant Canones alteri delegari, & Pontificale officium per ipsam Episcopi personam quoad omnia exerceri. Episcopos istos, qui oves suas passim omnibus, crumenam autem aut laicam potestatem nemini penitus credunt, justissimè arguit in libris de Consideratione Sanctus Bernardus.

Suffraganeos istos, ac omnes generatim titulares Episcopos gravissimè infectatus est, monachorum animo apostatantium asyla dixit, & per sacrosanctam Tridentinam Synodum proferri exegit magnum Ordinis nostri decus Hieronymus Seripandus, Archi-Episcopus Salernitanus, sanctæ Romanæ Ecclesiæ Presbyter Cardinalis,

& ad laudatam Synodum Præses Legatus. Locutus fuit ex Sancto Petro Damiani, qui omnem Episcopatus appetitorem monachum esse in mente sua & coram Deo Apostaram constanter adseverat. Et Clementini schismatis tempore apostatas monachos ad titulares Episcopatus passim adspirasse & frequenter pervenisse Theodoricus à Niem lamentatur. Et fratris Jacobi Juliacenensis, L. L. C. II. Ultrajectensis Suffraganei, imposturas, facinora, degradationem, infame supplicium videre est in magno chronico Belgarum. Etiam aliorum excessus varios compefcuit in Synodo sua sub Martino quinto Pontifice habita Eberardus Archi-Episcopus Salisburgensis.

Et quidem Metropolitanum, adversum quos agit noster Canon, duplex erat in eodem facto facinus: Officium Pontificale, sæcularibus negotiis postpositum, negligebant, & quempiam Provinciale Episcopum abstrahabant à propriæ Ecclesiæ residentia & cura. Et hinc meritò Calixtum secundum Pontificem, qui Joannem Glasguensem Episcopum, Patriarchæ Hierosolymitano servientem ut Suffraganeum, ad Ecclesiam suam redire jussit, meritò laudat Symeon monachus Dunelmensis. Nostro tamen Canon non adversatur Ecclesiæ Anglicanæ antiquissima consuetudo, ex qua Rossensis Episcopus fuit Suffraganeus defuncti vel absentis Archi-Episcopi Cantuariensis.

Sunt item certi casus, in quibus Episcopo in varias Christiani populi necessitates distracto liceat habere Suffraganeum. Habuit enim Sanctus Petrus Damiani, Sanctus Engilbertus Archi-Episcopus & Martyr Colonienfis, sancti Episcopi plures, ac ipse noster Sanctus Thomas de Villanova, in cujus ille vita vocatur Episcopus de gratia. Et de Celestino tertio Pontifice scribit Rogerus Hovedensis: *Dominum Joannem de Sancto Paulo, Presbyterum Cardinalem tituli sanctæ Priscæ, ad eò præ cæteris diligebat, quod illum loco sui constituerat ad omne officium suum exequendum, nisi in consecratione Episcoporum, quod pertinebat ad officium Episcopi Hostiensis.* Ex quo vides quoad consecrationes istas Hostiensem tunc fuisse in Romana pro Pontifice etiam vivo ac præsentem, quod quoad omnia in Ecclesia Cantuariensi pro defuncto aut absente Archi-Episcopo erat Episcopus Rossensis. Et Romanæ Ecclesiæ reformandæ incondito spiritu turgens Synodus Basileensis statuit de Domino Papa: *Prelatum aliquem magnæ scientiæ, probatæque & exemplaris vitæ in urbe Vicarium constituat, qui vice sua Cleri & populi Episcopalem curam gerat, de quo an oneri suo diligenter incumbat, sæpè perquirat.* Quin immò de Sancto Petro Apostolo scribit liber Pontificalis: *Hic ordinavit duos Episcopos, Linum & Clerum, qui presentialiter omne ministerium sacerdotale in urbe Roma populo vel ad se venientibus exhiberent, beatus autem Petrus orationi, prædicatione populum erudiens, vacabat.* Et huic fundamento immitum vetustissima Ecclesiæ Romanæ consuetudo, ex qua septem Cardinales Episcopos semper fuisse Domini Papæ quasi Suffraganeos ostendit in opère de septem urbis Basilicis Onuphrius Panvinus. Eorum

Eorum unum Gregorium Ludovici Pii Augusti Astrologus in suis Annalibus vocat *Episcopum Regionalium Romanæ urbis*: Quod nempe per cer-

tam urbis regionem quisque suum Suffraganeum obiret.

CANON XXV.

ET hoc debite sancta Synodus definivit, quatenus Episcopi, Presbyteri, Diaconi, et Subdiaconi magnæ Ecclesiæ, qui consecrationem Methodii et Ignatii sanctissimorum Patriarcharum habuerunt, et secundum insolens illud et durissimum cor Pharaonis obdurati sunt, et usque nunc minimè cum hac sancta et universali Synodo convenerunt, sed nec nobis consonare in verbo veritatis voluerunt, quin immò invariabiliter Photio concorditer consenserunt, depositi sint et omninò sacerdotali operatione privati, quemadmodum nec multum antè beatissimus Papa Nicolaus judicavit, et nequaquam tales in Sacerdotii catalogo recipiantur, etiam si ex hoc converti voluerint, nisi in perceptione Sanctificationum, qua dignos nullatenus eos, nisi per multam misericordiam judicamus; non enim sunt digni ad priorem honorem restitutionis locum per poenitentiam invenire, secundum exosum illum Esau, licet cum lachrymis expetisset eam.

SCHOLIION.

Quidam Photiani schismatis sequaces Episcopi & Clerici à Sancto Methodio, aut ejus successore Sancto Ignatio, Patriarchis Constantinopolitanis, quidam ab intruso schismatis auctore Photio erant ordinati: Hosce, licet poenitentes, indispensabiliter ad laicos rejecit Canon quartus, istos gradibus suis gratiosè reddi permiserunt Acta synodalia; at verò præsens Canon excipit huc usque impoententes, mandans

haberi ut ipsos à Photio ordinatos, & postmodum Deo miserante convertendis nullam impendi misericordiam, nisi solam perceptionem Sanctificationum, id est, laicam communionem. *Sanctificatio* est vetustus Eucharistiæ titulus, quam & in libro de spectaculis Tertullianus, & in sermone de lapsis Sanctus Cyrilianus vocant *Sanctum*, & *Sanctum Dei*, id est, ipsam Domini nostri Jesu ab ipsa substantiali Divinæ Majestatis sanctitate sanctificatam, & omnium nostrum sanctificatricem humanitatem. Cap. 25.

CANON XXVI.

PLacuit et hoc sanctæ Synodo, ut quicumque Presbyter aut Diaconus à proprio Episcopo depositus fuerit propter aliquod crimen, vel si quamlibet injustitiam se pati dixerit, et non acquieverit

quieverit iudicio proprii Episcopi, dicens eum suspectum se habere, et vel propter inimicitiam, quam erga se tenuerit, vel propter gratiam, quam aliis quibusdam præstare voluerit, idcirco in se fuisse tale quid operatum; potestatem habeat ad Metropolitanam ipsius Provinciæ concurrere, et eam, quam putat injustam, depositionem vel aliam læsionem denunciare; Metropolita verò ille libenter suscipiat hujuscemodi, et advocet Episcopum, qui deposuit, vel alio modo Clericum læsit, et apud se cum aliis etiam Episcopis negotii faciat examen, ad confirmandum scilicet sine omni suspitione, vel destruendum per generalem Synodum et multorum sententia Clerici depositionem. Similiter etiam Episcopos concurrere ad Patriarchale caput decernimus, qui à Metropolitanis suis talia se pertulisse fatentur, ut apud Patriarcham Metropolitanarum, qui sub ipso sunt, justam et sine suspitione sententiam, quod movetur negotium, accipiat. Insuper etiam nullo modo quisquis Metropolitanorum vel Episcoporum à vicinis Metropolitanis Provinciæ suæ judicetur, licet quidam incurrisse crimina perhibeatur, sed à solo Patriarcha proprio judicetur, cujus sententiam rationabilem, et iudicium justum, ac sine suspitione fore decernimus, eo quod apud eum honorabiliores quique colligantur, ac per hoc ratum et firmum penitus sit, quod ab ipso fuerit iudicatum. Si quis autem non acquieverit iis, quæ à nobis edita sunt, excommunicatus existat.

S C H O L I O N.

Quintus & sextus Nicænus, sextus Constantinopolitanus, & nonus Canon Chalcedonensis, nec non Apostolica traditio, & perpetua omnium sub cælo Ecclesiarum consuetudo Clericum ab Episcopo ad Metropolitanam, à Metropolitana ad Primatem aut Patriarcham mandant appellare, istumque morem præfens Canon firmat ac innovat, Episcopos aut Metropolitanas vetans iudicari à vicinæ Provinciæ Episcopis aut Metropolitanis. Agit adversum sacras Augustorum Principum delegationes, quibus Episcoporum causas non solummodo propriis, sed & alienis Synodis, Metropolitanis, Primatibus, Patriarchis, ac etiam simplicibus Episcopis quandoque delegabant. Ità Ibæ Edeffeni Episcopi ac per Osrhoenam Provinciam Metropolitanæ criminalem causam à Domni Antiocheni Patriarchæ tribunali abstraxit, & in Phœniam Tyri Episcopum ac primæ Phœnicæ Metropolitanam, eique adjunctos Eustathium Berytensem ac Uranium Himerorum Episcopum transfudit Theodosius Augustus.

Hinc item adversus Joannem Antiochiæ Patriarcham, ejusque Ephesiam sui damnatricem factionem queruntur apud Ephesinam Synodum Sanctus Cyrillus Patriarcha Alexandrinus ac Memnon Ephesiorum Primas: *Nec per leges Ecclesiasticas, nec per Imperiale Decretum potestatem habuit, qua sultus vel quemquam ex nobis iudicare, vel omnino simile quidquam attentare posset, præsertim verò contra majorem sedem.* Antiochena enim dumtaxat tertia, Alexandrina autem sedes est secunda. Joannes ergò ex Imperiali Decreto istud omnino potuisset, quod sacra Augustæ delegationis iustitio Canonibus æquivaleret, ideoque posset etiam ad extraneos prorogare Ecclesiasticam jurisdictionem. Verùm erat violentia sacris Canonibus adversa, à sanctis olim Patribus tolerata quandoque, ac semper improbatam: Nam & Domnus Patriarcha Antiochenus per memoratam Theodosii Augusti delegationem affici injuria suam Apostolicum Thronum est questus. Eandem igitur, alibi largius elucidandam, violentiam præfens Canon damnat ac proscribit ad iudicia peregrina.

C A N O N X X V I I .

Secundum traditas formas per singulas Provincias ac regiones, Urbes in Ecclesiasticis promotionibus & consecrationibus, illarumque indicia & signa sunt ordinis, qui unicuique inesse videtur, retineri decernimus, ita ut Episcopi, quibus concessum est Pallii uti certis temporibus, in eisdem temporibus & locis iis induantur, & tanto & tali non abutantur amictu propter typhum & inanem gloriam, & humanum placorem atque sui amorem, omni videlicet tempore Divini sacrificii & omnis aliis Ecclesiastici mysterii hunc ineptè portantes. Illos autem, qui reverenter monasticam vitam sectati sunt, & Episcopalem meruerunt honorem, conservare schema & amictum monachicorum indumentorum, & ipsam beatam vitam decernimus, & nullus omnino habeat potestatem deponere jam dictum schema propter typhum & arrogantem voluntatem, ne per hoc inveniatur propriorum transgressor paucorum. Sicut enim ibi continuus Palliorum amictus fastigiosum & suæ gloriæ deditum demonstrat Episcopum, ita & hic depositio ac denudatio monachici habitus nihilominus eisdem submittit criminibus eum, qui hoc fecisse captus extiterit. Quisquis ergò Episcopus præter definita sibi scripto tempora se pallio induerit, aut monasticarum vestium schema deposuerit, aut corrigatur, aut à Patriarcha proprio deponatur.

S C H O L I O N.

Prima Canonis pars impetit Hincmarum Archi-Episcopum Remensem, adversus quem nuper scriperat etiam Pontifex Nicolaus primus. *Nostri auribus intimatum est, Fratritatem Tuam non certis temporibus, & juxta morem aliis Metropolitanis Antistitibus definitis pallio à Sede Apostolica concessio uti: Quod valde displicet, si id à Sanctitate tua fuerit elatè commissum, ut humilitatis oblita cæteris fratribus suis studeat videri sublimior; quamvis hoc non ad inanem gloriam utendum sit, sed ad ornatum cunctarum virtutum gestandum.* Reposuit verò Hincmarus: *De Pallio à mea præsumptione non certis temporibus, & juxta morem aliis Metropolitanis definitis uso, unde Vestra Sanctitatis auribus intimatum esse indignitati meæ scripsistis, Auctoritati Vestrae veraciter fateor, quod & in istis regionibus per alios, si vobis placuerit, rescire valebitis, quia nisi in Natalis Domini die, & in die sanctæ Resurrectionis ejus vix in toto anno eodem pallio utor. Quoniam de illorum numero, peccatis meis exigentibus, factus, de quibus scriptum est, IMPEDIMENTA SÆCULI FECERUNT EOS MISEROS; raro in decretis festivitibus, quibus pallio uti Metropolitanis conceditur, in sede mea, Christi. Lupi Oper. Tom. III.*

propter multas occupationes & necessitates Ecclesiæ & Regni, esse mihi permittitur. Et nisi quando in eadem sede sum in decretis festivitibus, non solum non totiens, sicut mihi concessum est, verum vix aut nunquam eodem pallio utor. Pro cuius usu apud Sedem Apostolicam nihil petii, nisi sicut Decessores & Prædecessores mei eo uti, & in Episcopi ordinatione solebant. At longè aliter ejus Encomiastes Floardoardus in historia Ecclesiæ Remensis. Venerabilis Præsul Hincmarus, pro suæ sanctitatis & scientiæ reverentia, per interventionem Lotharii Imperatoris, Pallium ad cotidianum susceperat usum à quarto Leone Papa, à quo jam aliud conceperat in designatis sibi solennitatibus debite fruendum. Quem cotidianum Pallii usum nulli unquam Archi Episcopo se concessisse, vel deinceps concessurum esse, idem Papa in Epistola tunc ad eum directâ testatur. Cur igitur ipse Hincmarus de isto quotidiano usu culpatus purgat sese ut de gravi crimine, cur diserte negat sibi esse ullum ejusmodi ab Apostolica Sede privilegium; Nempè chamaleontem ex more agit, fictitiumque aut per artes obtentum fuerat istud privilegium; ideoque ipsum præfens Canon proscribit ac damnat.

Rectè addit Hincmarus Pallium esse *genium sedis Metropolitanæ.* Loquitur ex praxi suorum temporum. Olim enim soli Patriarchæ, Primates,

tes, majorum Sedium Archi-Episcopi, aut Apostolici Vicarii habuere; postmodum cunctis Metropolitanis in Metropolitana potestatis ornamentum; ac testera dari cœpit, & de Sancto Fulcone, proximo post Hincmarum Remensi Archi-Episcopo, postulante varia à Formoso Pontifice, scribit jam dictus Flodoardus: *Subnefit etiam de quibusdam Episcopis Galliarum, qui sibi Pallium indebitè à Romana posebant sede, Metropolitanos suos tali spernentes tenore: offerens quod eadem res, nisi prudenti præcauta foret sollicitudine, confusionem non modicam generaret Ecclesiæ, magnumque caritatis dispendium valeret inferre. Quomodo Græcorum Augusti sacris suis iustionibus in vacuum Metropolitanæ honorem & nomen, ita tunc Romani Pontifices Pallii impartitione Provinciales Episcopos evehebant in quampiam innominatæ dignitatis ac à Metropolitana potestate exemptionis formam, ideòque erigebat adversum suos Metropolitanas, non plenè imitati Sanctum Gregorium Magnum, qui Syagrio Augustodunensi Episcopo, suo ad quasdam causas in Galliis Vicario, quidem Pallium & primum ante omnes Comprovinciales Collegas locum dedit, ea tamen lege, ut Metropolitanæ suo Lugdunensi Episcopo quoad omnia integrè subesset. Et non fedi, sed soli personæ dedit. Liqueat ex Leonis quarti Pontificis ad Lotharium Augustum, Altheo Augustodunensi Episcopo idem ornamentum postulante, responso: Quod ab ipso sanctissimo Papa Gregorio usque ad hæc tempora nostra factum minime recordamur, facere non potuimus, neque præfixos Patrum terminos immutare.*

Hincmari igitur tempore Pallium erat cuiusque Metropolitanæ ornamentum. Et hinc Romanus Episcopus, quia est totius sub cœlo Ecclesiæ cum potestatis plenitudine Metropolita, semper & ubique ipsum portat ex perpetua consuetudine; cæteri autem, utpotè in solam sollicitudinis partem vocati, possunt in certis dumtaxat temporibus & locis, expressis ab Adriano secundo Pontifice in litteris ad Sanctum Arctardum Episcopum Nannetensem. *Fraternitati tuæ Pallium ad Missarum solennia tantum celebranda concedimus: In die dumtaxat sanctæ & venerandæ Domini nostri Jesu Christi Resurrectionis, ac Nativitatis, seu Adscensionis die, & in Assumptione beatæ Dei genitricis semper Virginis Mariæ, seu in Natalibus beatissimum Apostolorum, seu in Nativitate Sancti Joannis Baptiste, nec non & in Natali Sancti Christi Confessoris Martini die, verum etiam & in Ordinationis tuæ Natalitio concedimus Die, sicut à beatissimo Prædecessore nostro Gregorio sanctum est. In Secretario verò induere Tua Fraternitas Pallium debeat, & ita ad Missarum solennia proficiat, & nihil sibi amplius ausu temerariæ præsumptionis adrogare; ne dum in exteriori habitu aliquid inordinatè arripitur, ordinatè etiam quæ licere poterant, amittantur. Omnino loquitur ex nostri Canonis & antiquissimæ per omnes Ecclesias consuetudinis præscripto. Ex eodem ad Rudolfum Bituricensis Ecclesiæ Archi-Episcopum rescriptis Nicolai primus: Pallio Apostolico in cœna Domini uti illis solis est licitum, quibus est ab Apostolica Sede permittitur. Quod nempe tunc dies iste non esset inter*

ordinarios. Cum Joanne Ravennatum Archi-Episcopo, Pallium etiam extra Missarum solennia in Litaniarum extra Ecclesiam processionibus portare consueto quasi ex Ecclesiæ suæ antiquo privilegio, graves questiones habuit Sanctus Gregorius Magnus, dicens Litanias esse cilicii & pœnitentiæ processiones, à nullo istic seu Latino seu Græco Metropolita portari istum ornatum, ideòque à processu Joanne volens in exteriori Basilicæ Secretario seu Salutatorio deponendum: postmodum tamen ejus successori Mariniano in quatuor primùm, actandem in omnibus extra Quadragesimam Litanis juxta vetustam consuetudinem permittit. Elegantes ejus ac variæ, ad quas in adducta Epistola adludit Adrianus secundus, litteræ sunt omnino videndæ. Pallium esse dicit grave jugum, pondus & vinculum cervicis nostræ, professæ humilitatis testera, ideòque pro seculari gloria nec adfectandum nec gestandum. Est enim ex ovina lana contextum, & varia Cruce insignitum; significat ovem perditam, boni Pastoris Domini nostri Jesu Christi Cruce redemptam, & humeris ad regni cœlestis ovile reportatam. Metropolitas adidue admonet horrendæ suæ pro Ecclesiâ obligationis.

Et ad excludendas similes Metropolitanarum vanitates atque excessus Apostolicis postmodum litteris cum Pallio transmitti consuetis addidit Romana Ecclesia. *Tradimus tibi Pallium, ut eo intra Ecclesiam tuam utaris. Antiqua enim Sancti Gregorii formula non habuit istam clausulam, Ipsam apud Gregorium noam exponit Clemens tertius: Quod ita intelligitur, videlicet intra quamlibet Ecclesiam Provincie tibi commissæ. Si verò te sacris indutum vestibus Ecclesiam processionaliter vel alio modo exire contigerit, tunc Pallio uti minime debes. Eo igitur Metropolita per omnem suam Provinciam, per omnem diœcesim Primas & Patriarcha possunt uti. At ecce hinc nova controversia. Hispaniarum Archi-Episcopi ob regni necessitates frequenter coguntur degere extra suas Provincias, est illis verendum celebrare sine Pallio, hinc ipsi est consuetudo generalis, quod extra suas Provincias indifferenter Pallio utantur, eamque à Sede Apostolica confirmari supplicat Archi-Episcopus Compostellanus. Rescriptis verò Innocentius tertius. *Licet talis consuetudo dicenda sit potius corruptela, nos tamen ex speciali gratia indulgemus tibi, ut si necessitate aliqua prepeditus ad Ecclesiam tibi subjectam accedere fortè nequiveris pro consecrandis Suffraganeis tuis vel Clericis ordinandis, & ad Ecclesiam alienam propter hoc te contigerit declinare, dummodo is, ad quem Ecclesia pertinet, id permittat, utendi Pallio in dictis casibus, utique in solis Episcoporum consecrationibus & ordinationibus Clericorum, liberam habeas facultatem.**

Porro diebus, quibus ex Sancti Gregorii Magni præscripto usum Pallii Sancto Arctardo indulget Adrianus secundus, postmodum & alii accesserunt, enumerati in Innocentii tertii vita, publicata per Franciscum Bosquetum Montis Pefuli Episcopum, in litteris, quibus ille Pallium misit Prælati Bulgarorum, & Patriarchæ Constantinopolitano: *Videlicet Nativitas Do-*

mini, Festum Sancti Stephani, Domini Circumciso, Epiphania, Deiparæ Purificatio, Dominica Palmarum, Dominica & Feria secunda Paschæ ac Pentecostes, Domini Adscensio, Cœna Domini, tres Deiparæ Virginis Festivitates, Festum Sancti Joannis Baptiste, Festa Apostolorum omnium, Festum omnium Sanctorum, Dedicaciones Ecclesiarum, Episcoporum Consecraciones, Ordinationes Clericorum, præcipua Ecclesiæ Metropolitanæ Festa, acceptæ Episcopalis Consecracionis dies anniversarius, & tam Imperatoris quàm aliorum Magnatum sepultura. Hic tamen ultimus dies indulgetur soli Patriarchæ; Etenim de hac die fuisse varios Ecclesiæ mores, ideòque cuivis Archi-Episcopo suum privilegium inspiciendum, disertè Honorius tertius apud Gregorium nonum rescriptis. Et in augmentandis hisce diebus admodum parca semper fuit Romana Ecclesia. Etenim Henrico Aquilejensi Archi-Episcopo ob grandia merita addidit Sanctorum Udalrici & Astræ dies Gregorius septimus, & quidem cum appendice: Quod tibi in vita tua, non loco tuo concessum esse cognoscas. Postmodum tamen adjecti sunt & dies alii ordinarii, videndi in Pontificali Romano.

Ex dictis oritur quæstio, An Bulgarorum Primas, Patriarcha Constantinopolitanus, ac omnes generaliter Orientalium Ecclesiarum Metropolitanæ fuerint reverè usi Pallio, ipsumque in suæ confirmationis testera accepert in suo Patriarcha? Negat in opere de sacris Ordinationibus Joannes Morinus, multis probare conatus Pallium seu Superhumeralis fuisse non solis Græcorum Metropolitanis proprium, sed commune omnibus omnino Episcopis, in ipsa consecratione dari consuetum ab ipso consecrante, uti apud nos Latinos dantur annulus, mitra, ac pedum. Hinc insert fabellam esse id, quod auctor legationis Luitprandi Cremonensis Episcopi ad Nicephorum Phocam Augustum Constantinopolitanum scribit de Theophylacto ejusdem urbis Patriarcha: Quod, inquam, ille impetrasset à Romana Ecclesia privilegium, ex quo tum ipse, tum successores ejus absque Paparum permittu Pallii uterentur. Ex quo turpi commercio mos inolevit, ut non solum Patriarchæ, sed etiam Episcopi totius Græciæ Pallii uterentur. Arguit & hæc Latina nostri Canonis verba: *Episcopi, quibus concessum est Pallii uti. Et verba secundæ versionis: Designati ad Superhumeralia gestanda Episcopi; Efficit Græco textui adversa, nec non antiquissimis moribus Ecclesiæ Orientalis, cujus non aliqui dumtaxat, sed omnes penitus Episcopi Pallium gestabant.*

Est certum est hallucinari Morinum. Pallium sive Superhumeralis fateor omnibus Græcorum Episcopis fuisse commune, ac nego semper in consecratione datum, & nunquam illis, Metropolitanis præsertim, missum à Patriarcha. Etenim Orientalis Illyrici Ecclesiæ quis ignoret semper vixisse ritu Græco? Et tamen ad ejus Episcopos de Joanne primæ Justinianæ Archi-Episcopo scribit Sanctus Gregorius Magnus: *Ratam nos ejus consecrationem habere, dirigentes Pallium, indicamus.* Et ad Joannem Corinthiorum Episcopum

Helladiæ Metropolitanam: Pallium, sicut per Episcopos postulastis, direximus. Et ad veteris Epiri Episcopos de Andrea Nicopolitano ipsum Metropolita: Andrea Fratri & Coepiscopo nostro Pallium nos direxisse cognoscite. Ipsum etiam ejus successori Hypatio fuisse ab Honorio primo Pontifice missum docent Apostolica Epistola nuper per illustrissimum Lucam Holstenium publicatæ. Et à jam deposito ac ejecto Photio fuisse adhuc clanculum benedicta Pallia, & ad congregatos Episcopos missa, in Sancti Ignatii vita Nicetas Paphlago testatur. Eadem ante ejectionem miserat Bulgariæ Archi-Episcopo ac Episcopis, ideòque damnatum communioni & gradui reddidit Joannes octavus ea lege, ut omni in Bulgaros potestati cederet, ac nominatim Pallia ipsis non mitteret. Et hinc intelliges Sanctum Gregorium Magnum, Joanni Ravennatum Episcopo scribentem, quod nullus Constantinopolitanæ diœceseos Metropolita, licet quidam tricenos aut quadraginta sub se Episcopos habeant, in Litanis extra Ecclesiam cum Pallii ambulet: Exprimit non omnes, licet Pallium habent, Episcopos, sed solos Metropolitanas, quod soli illi à Patriarcha ipsum reciperent. Porro non solus præfens, sed & decimus septimus nostræ Synodi Canon agnoscit quosdam dumtaxat Episcopos ad gestanda Pallia designari: Utiq; solos & omnes, quorum quidam per eorum dationem à Patriarcha confirmabantur, Metropolitas. Etenim uterque laudatus Canon agit in Hincmarum Metropolitanam Ecclesiæ Latinæ, in qua nulli Provinciales Episcopi, nisi ex singulari privilegio, Pallia semper habuere.

Altera quæstio est, An Orientalium Ecclesiarum Patriarchæ olim à Romano Pontifice Pallium postularint atque accepert? Pro parte affirmativa facit Innocentii tertii Pontificis in Lateranensi Synodo de istis Patriarchis Decretum: *Postquam à Romano Pontifice receperint Pallium, licenter & ipsi suis Suffraganeis largiantur. Et quomodo Patriarcha Constantinopolitanus à laudato Pontifice ipsum postularit atque accepert, refert hujus vita publicata per Franciscum Bosquetum. At verò negativam partem suadet antiqua Patriarchalium Ecclesiarum praxis, de qua in Breviario Liberatus Carthaginensis: Consuetudo est Alexandria, Episcopum illum, qui defuncto succedit, excubias super defuncti corpus agere, manumque dexteram ejus capiti suo imponere, & sepulto manibus suis, accipere collo suo beati Marci Pallium, & tunc legitime sedere. Addit de Anthymo Ecclesiæ Constantinopolitanæ Pseudo Patriarcha, per Agapeum Pontificem damnato: Anthymus videns se se de pulsum, Pallium Imperatoribus reddidit, & discessit. Quod nempe ipsum ab Imperatoribus etiam accepisset. Et ad Sebastianum Rhizianensem Episcopum de Sancto Anastasio Patriarcha Antiocheno iniquè dejecto scribit Sanctus Gregorius Magnus: *Suggestionem apud piissimos Dominos summis precibus plenam fecit, ut virum beatissimum Anastasium Patriarcham concessio usu Pallii ad beati Petri Apostolorum Principis limina mecum celebraturum Missarum solennia transmittere debuissent, quatenus si ei ad sedem suam minime reverti liceret, saltem**

Cap. 7.

L. 6. Epist. 38.

E. 222.

L. 6. Epist.

L. 1. tit. 6.

C. 11.

Cap. 5.

Epist. 56.

L. 4. Epist.

15.

Cap. 5.

Cap. 20.

Cap. 21.

L. 1. Epist.

27.

L. 4. Epist. 5. 2.

Epist. 39. c. 7.

Epist. 6. 7. 10. *saltem mecum in honore suo viveret. Et Auxanio Arelatenſi Archi-Epiſcopo Pallium poſtulant reſcripſit Vigilius Pontifex: Hoc facere ſine dilacione potuiſſimus, niſi cum Chriſtianiſſimi Domini filii noſtri Imperatoris, ſicut ratio poſtulat, voluiſſemus perſuadere notitia; ut & vobis gratior preſentium cauſa reddatur, dum qua poſtulat, cum conſenſu Principis conferuntur, & nos honorem fidei eius ſervare cum competenti reverentia judicemus. Ex quibus liquere videtur Pallium olim Patriarchis ac aliis eminentioribus in Romano Imperio Metropolitanis non à Romano Pontifice, ſed ab ipſo Imperatore fuiſſe datum, aut fanè ex ejus licentia ab ipſis Patriarchis, uti de Sancti Petri Apoſtoli corpore facit ipſe Pontifex, de altari adſumptum. Papalis dationis nullum poſſit adduci antiquum exemplum: Et Innocentius tertius Græcis jus novum ſtatuit, ac in captam nuper per Flandros noſtros Conſtantinopolitanam civitatem ac diœceſim inducere conatus eſt mores Latinos.*

Papalis dationis fateor nullum eſſe in promptu antiquiſſimum exemplum. Adducta tamen Auguſtæ conſeſſionis exempla ſpectant ad ſacrum juſſionum diſpenſatoriè dudum ab Eccleſia toleratarum violentiam, atque Innocentii tertii laudatum Decretum offendit non quidem quid olim factum fuerit, ſed quid fieri debuiſſet. Lucidè illum apud Godefridum Sancti Pantaleonis Colonienſis monachum tradit Comes Sancti Pauli in litteris ad Brabantia Ducem, captæ civitatis ſeriem enarrantibus. Hoc vos ſcire volo, quod ad uſque in negotium Salvatoris proceſſimus, quod Orientalis Eccleſia, cujus olim Metropolis erat Conſtantinopolis, cum Imperatore & univerſo Imperio ejus capiti ſuo Romano Pontifici, ſicut fuit antiquitus, renovata Romana Eccleſia ſeſe eſſe filiam recognoviſſet, & de cætero vult eodem more ſolito, humiliato capite devotius obedire. Ipſe etiam ejuſdem Eccleſiæ Patriarcha, huic adſpirans operi & adplaudens, ſuæ dignitatis Pallium à ſummo Pontifice recepturus Romanam ſedem ulterius adibat, & ipſe ſuper hoc cum Imperatore juramenti præſtitit cautionem. Eccleſia igitur Conſtantinopolitana omnino olim à Romana ſede acceperat Pallium, utique uſque ad tempora Theophylaſti Patriarchæ, qui obligationem iſtam à Romana Eccleſia tunc infeliciter recta redemit.

Idem mos obtinuit in aliis etiam Patriarchatibus. Etenim apud Guilielmum Tyriorum Metropolitanam Rudolſus Mamifanus, populi violentia citra Epiſcoporum Provincialium adſenſum in Antiochenum Patriarchatum intruſus, ac Romano Pontifice inconſulto Pallium de Bernardi deſuncti Patriarchæ collo extractum auſus ſibi imponere, cauſæ dicendæ ergo Romam evocatus, fuit coactus reſignare Cardinalibus Pallium, aliudque de beati Apoſtoli Petri corpore per Diaconi manus accipere. Eodem tempore Hieroſolymitana diœceſeos Metropolitanæ ipſum non à Patriarcha ſuo, ſed Romæ accipiebant. Etenim Patriarcham, à quo Fulcherius Tyriorum Metropolita ob acceptum Romæ Pallium male fuerat habitus, puniit Innocentius ſecundus. Et quidem Fulcherius Pallii cauſa profectus

*Romam fuerat, idque exemplo ſui Prædeceſſoris. Scio exempla hæc eſſe recentiora, & Pallii uſum longè antiquiſſimum. Etenim uti Liberatus Carthagenenſis Sancti Marci Evangeliſta, ita in Sancti Ignatii Patriarchæ vita Nicetas Paphlago & Michael monachus ac Præbyter Syncellus laudant Pallium Sancti Jacobi Apoſtoli, primi Epiſcopi Hieroſolymitani. Addit Liberatus de Flavica, Acacii in ſedem Conſtantinopolitanam proximo ſucceſſore: Non conſenſit ſine Romano Epiſcopo inbronizari, ſed tranſmiſit Syuodicam Pa-
Cap. 18. *pæ Romano Felici tertio. Patriarchæ igitur, ad inſtar Latinorum Metropolitanarum, ante acceptam Romanam confirmationem, adeoque & Roma miſſum Pallium nequibant in throno federe aut exercere functiones Epiſcopales. Verùm Pallio, ut poſtmodum apud nos Latinos Pedito Regia, Auguſta olim ſe Majeſtas violentè ingeſſit, ideoque rara aut nulla habemus illius Romæ ad Patriarchas miſſi antiqua exempla. Et hinc ipſum, quod Auxiano Arelatenſi non fuerat auſus Vigilius, Sancto Leandro Hiſpalenſi Archi-Epiſcopo miſit ſine Græci Principis venia Sanctus Gregorius, quod nempe Gothorum in Hiſpania ſereniſſimum ac plenè liberum, Francorum autem in Gallia, uti pluribus offendit in vindiciis Auſtriacis Joannes Jacobus Chiffletius, Regnum eſſet Romano Imperio ſubjectum. Neque enim ſine fundamento Juſtinianus Auguſtus ſcripſit ſe etiam Francicum Dominorem.**

*Porro etiam Græci Epiſcopi non niſi intra Eccleſiam & Miſtarum ſolemnia poterant geſtare Pallium. Quin ad illatum, lectum, atque cantatum Evangelium conſueſe ab illis deponi ſcribit in libro de ſacris Ordinationibus Symeon Archi-Epiſcopus Theſſalonicenſis. Eſt ritus antiquiſſimus, utpoſtè laudatus etiam ab Iſidoro Pe-
Epist. 136. *luſiota: Dum ipſe verus Paſtor per adorandum Evangeliorum apertionem accedit, tum demùm Epiſcopus adſurgit, & imitationis habitum deponit, Dominum ipſum Paſtoralis artis ducem, ac Deum & Herum ad eſſe ſignificans. Exponit & cauſam, cur Pallium vocet habitum imitationis. Epiſcopi Pallium ex lana, non ex lino contextum, ovis illius, quam Dominus abervantem quaſivit, inventamque humeris ſuis ſuſtulit, pellem ſignificat. Epiſcopus enim, qui Chriſti typum gerit, ipſus murere fungitur, atque etiam ipſo habitu illud omnibus offendit ſe boni illius ac magni Paſtoris imitorem eſſe; qui gregis infirmitates ſibi ferendas propoſuit. Eadem de cauſa ipſum vocat Pellem Paſtoritiam ſexta generalis Synodus in relatione ad Sanctum Papam Agathonem. Ipſum item bonum Dominum ac Paſtorem noſtrum Jeſum Chriſtum præſentat Codex Evangelicus: Hinc illo præſente Epiſcopi Græci ſuperſuam, ideoque deponendam judicant veſtem imitationis.**

Secunda noſtri Canonis pars mandat, ut monachus in Clerum, etiam Epiſcopatum, adſumptus retineat moaſtica veſtis humilitatem. E monachis, admodum repugnantibus, evocationemque iſtam profeſſioni ſuæ adverſam declamantibus, Epiſcopos & Clericos, in Arianam hæreſim pugnaturus, creare cœpit, uti ex ejus ad Dracontium Epiſtola lucet, præſertim San-

ctus Athanaſius, & iſtum ipſorum ſcrupulum ſolaturus emiſſe videtur Canonem, à Sancto Innocentio primo laudatum in litteris ad Sanctum Vitricium Epiſcopum Rothomagenſem.
Cap. 10. *De monachis, qui diu manentes in monaſterio, ſi poſtea ad Clericatus ordinem pervenerint, non debe-
re eos à priore Propoſito deviare. Sicut in monaſterio fuit, & quod diu ſervavit, in meliori gradu poſitus amittere non debet. Hinc meliores monachi etiam moaſtica veſtis plenam humilitatem paſſim retinuerunt. Etenim de Sancto Jacobo Epiſcopo Niſibeno ſcribit in moaſtica hiſtoria Theodoretus: Nec cibum mutavit nec veſtium. Epiſcopum manſiſſe dicit in priori ſacco monachali. Et de Sancto Aphantio neſcio cujus civitatis Epiſcopo: Sedem adſcendit Pontificalem, nec pallium mutans adſceticum, nec tunicam caprarum è pilis contextam, viſque eiſdem utens, quibus ante Epiſcopatum veſcebat. Et ad Valentem Auguſtum Arianum, Regiæ manus iniectionem Epiſcopalibus poſſeſſionibus minitantem, repoſuit apud Hermiam Zozenum Sanctus Baſilius Magnus: Opes non habeo, præter laceram veſtem & paucos libros, ſecque terram incolo, quaſi ſemper ex ea migraturus. Et de Sancto Melane Rhinocururæ è monachis Epiſcopo ſcribit idem Zozenus: Habet baltheum ſeu cingulum, quo moaſticum pallium cingebatur. Et Sanctum Martinum Turonenſem Epiſcopum proceſſiſſe in veſte biſpida & nigro pallio, deformem & ſordidum, ideoque à quibuſdam Collegis & Clericis fuiſſe deſpectum, reſtat partim in vita ejus, partim in ſecundo dialogo Sancti Sulpitii Severus. Et de Sancto Fulgentio Ruſpenſi Epiſcopo ſcribit in vita ejus Auſtor incognitus, at longè probatiſſimus: Numquam pretioſa veſtimenta quaſivit, ſed una tantum viliffima tunica patienter indutus. Oratio quidem, ſicut omnes Epiſcopi, nunquam utebatur; pelliceo cingulo tamquam monachus cingebatur. Sic ſtudio humilitatis ambitionem veſtium fugiebat, ut nec ipſa calcamenta ſuſciperet. Et de Joanne quarto Conſtantinopolitano Epiſcopo, paſſim jejunatore dicto, ad Mauritium Auguſtum ſcribit Sanctus Gregorius Magnus: Oſſa jejunii atteruntur, corpus deſpectis veſtibus tegitur. Et ipſum Sanctum Gregorium Pontificem fuiſſe in moaſtico Sancti Benedicti habitu ſepultum, adeoque & vixiſſe, affirmat in ejus vita Joannes Diaconus: Quod ipſum de Eugenio tertio habet Guilielmus bonæ Vallis Abbas in vita Sancti Bernardi. Longè plurima ſunt ejuſmodi exempla.*

Attamen apud Latinos libera olim, per nullum Canonem juſta fuit iſta humilitas. Etenim de monachis ſuo tempore in Clerum adſumptis ſcribit in primo dialogo Sanctus Sulpitius Severus. Si quis Clericus fuerit effectus, dilatat continuo ſimbrias ſuas, gaudet ſalutationibus, inflatur ꝑccuſationibus: Ipſe etiam ubique diſcurrit. Et qui antiè pedibus aut aſello ire conſueverat, ſpumanti equo ſuperbus invehitur. Parva prius ac vili cellula contentus habitare, erigit ceſſa laquearia, conſtruit multa conclavia, ſculpit oſtia, pingit armaria, veſtem reſpuit groſſiorem, indumentum molle deſiderat. Atque hæc charis viduis, ac familiaribus mandat tributa virginibus: Illa ut byrrum rigentem, hæc

*ut fluentem texat lacernam. Verùm hæc deſcribenda mordacius Beato viro Hieronymo relinquamus. Etenim de Joviniano monacho in Clerum adſumpto ſcribit Sanctus Hieronymus: Cum monachum eſſe ſe jacitet, & poſt ſordidam tunicam & nudos pedes ad candidam veſtem & nitidam cuſem ſe conferat, maniſteſtum eſt, quod terram celo, ventrem Chriſto præferat, & purpuram coloris ejus putet eſſe ſuo jam tranſacto moaſticismo promiſſa regna caelorum. Quod nempe tunc non Epiſcoporum ſolummodò, ſed & omnium Clericorum veſtimenta eſſe purpurei coloris. Eundem vocat monachum formoſum, cradium, nitidum, dealbatum, qui ut ſponſus ſemper incedat. Et in ſecundo adverſus ipſum libro: Antiè nudo eras pede, modò non ſolum calcato, ſed & ornato; tunc pexa tunica & nigra ſubacula veſtebaris, nunc lineis & ſericis veſtibus, & Atrebatum ac Laodiceæ indumentis ornatus incedis. Adeo vetuſtæ ſunt, quæ jam Cameracum migrarunt, telæ Atrebatenſes. Adſumptas à monacho Clericales veſtes non ex aliquo Eccleſiaſtico Canone, ſed ex ſola communi Chriſtianitatis lege culpant Sancti Hieronymus ac Sulpitius Severus, ideoque non ipſam adſumptionem culpant, ſed ſolum adſumptam luxum. Hinc enim etiam Sanctum Auguſtinum, uti Evangelicæ legis, ita omnis Eccleſiaſtici Canonis longè obſervantiſſimum, à moaſticis ad Clericales, verùm moderatas, veſtes Epiſcopum tranſiſſe, liquet ex ejus ſermonibus de communi vita Clericorum. Hinc item de Sancto Fulgentio, moaſterii ſui adhuc Preſbytero, ideoque moaſticum habitum etiamnum geſtante, & Felice Siccenſis diœceſeos Preſbytero Ariano ſcribit in iſtius vita Auſtor ſuprà laudatus, quem in Petri à Marcâ Pariſienſis Archi-Epiſcopi vita Stephanus Baluzius vult eſſe Ferrandum Diaconum Eccleſiæ
Cap. 9. *Carthagenenſis: Felix virum dignum Sacerdotio verè ad huc eſſe monachum non credit, ſed eum in habitu monachi officium Sacerdotis implere. Quod nempe in Africana Eccleſia omnis non ad moaſterii ſui, ſed ad populi Clerum proventus monachus monachales deponeret, & adſumeret veſtes Clericales, atque ideò zeloſi quidam orthodoxi Preſbyteri degentibus inter Arianos Wandalos fidelibus in habitu moaſtico latentes adſiderent, quod in militis habitu feciſſe Sanctum Eufebium Samoſatenſem Epiſcopum teſtantur in hiſtoria Eccleſiaſtica Theodoretus & Martyrologium Romanum. Hinc etiam ad Eccleſiæ Gallicanæ Epiſcopos ſcripſit Sanctus Pontifex Celeftinus primus. Didicimus quodſdam Domini Sacerdotes ſuperſtitioſo potius inſervire, quam mentis vel fidei puritati. Amicci pallio & lumbos præcingi credunt ſe Scripturæ fidem non per Spiritum, ſed per litteram completuros. Undè hic habitus in Eccleſiſ Gallicanis, ut tot annorum, tantorumque Pontificum in alterum habitum conſuetudo vertatur? Diſcernendū à Plebe vel cæteris ſumus doctrina, non veſtis converſatione. Nam ſi ſtudere incipiamus novitati, iraditum nobis à Patribus ordinem calcabimus, ut locum ſupervacuis ſuperſtitionibus factamus. Quidam ex monachis creati Galliarum Epiſcopi, Sanctum Martinum Turonenſem, Sanctoſque**

Epist. 14. c. 4. 26. l. 15. c. 15. 13. L. 4. c. 11.

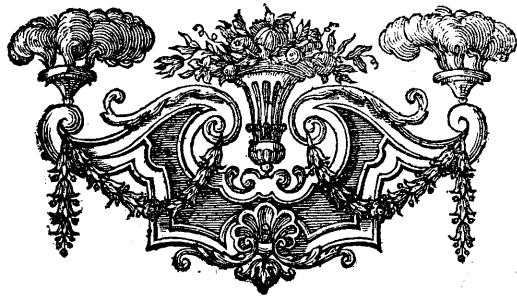
Epist. 2. c. 10.

Sanctosque Honoratum atque Hilarium Arelantes imitati, retinuerunt monachale pallium & cingulum, ideoque eandem cum istis, *Quod essent contemptibilis persona, Episcopatu indigni, homines vultu despicabiles, veste sordidi, crine deformes; calumnias passi, humilitatem vertebant in superstitionem, contra adherentes pallii ac cinguli monastici retentionem, immo & à quovis Episcopo gestationem præcipi à lege Evangelica: Sicut lumbi vestri præcincti.* Quas lites excisas volens Pontifex vestem monasticam, ut scandali fomenta, omni Episcopo interdixit. Et ex hac Regula ad Pippinum Majorem Regiæ domus, alioque Francorum Proceres, Episcopos, & Abbates scripsit Zacharias Pontifex, ut è monachis adsumpti Presbyteri Parochiarum *Cardinales præclariorem induant vestem, & in secreto servant Proposium sui cordis, ut qui videt in abscondito Deus reddat illis in palam.* Olim quippè non solummodò per Episcopatum, sed & per quemvis Clericatum, uti ex vario documento constat, monastica professio dirimebatur.

Eandem libertatem fuisse apud Græcos docet Canon Synodi Gangrensis: *Si quis virorum propter continentiam, quæ putatur, amictu pallii utitur, quasi per hoc habere se justitiam credens, & despicit eos, qui cum reverentia byrrhis, & aliis communibus & solitiis utuntur, anatHEMA fit.* Statuit in Eustatium Sebasteum Episcopum, primæ Armeniæ Metropolitanam, de quo Socrates: *Philosophi, utique Christiani, id est, monachi, habitum gestavit, suosque sectatores peregrino vestitus genere uti compulsi.* Monasticum habitum omnibus fidelibus, creatis præsertim è monacho Episcopis esse dixit necessarium medium salutis. Errorem damnavit laudata Synodus, atque ita istis etiam Episcopis fecit plenam habitus libertatem. Quod ipse Synodo obediens Eustatius deponerit monasticum pallium, adsumpsitque ornatum Episcopis consuetum, testatur Nicephorus Calixtus. At verò de pessimis monasticæ

Philosophiæ oribus Nestorianis, libertate hæc abusus, scribit in libro de secreta ipsorum impietate Leontius Byzantinus: *Monachos ad mutandum habitum hortantur, quod sit ad studium virtutis politica, quæ in civitate versetur, impedimentum, promittuntque se in ordinem Clericorum coaptaturos, modo fiat particeps impietatis ipsorum.* Etiam aliis vitiiis viam aperuit ac fomenta præbuit ista dimittendi monastici schematis libertas, ideoque tandem per Canonem nostrum frænata est ac proscripita.

Proscriptionem in Synodo sua Lateranensi confirmavit Innocentius tertius Pontifex: *Pontifices in publico & in Ecclesia super-indumentis in neis omnes utantur, nisi monachi fuerint, qui oportet ferre habitum monachalem.* E fratribus mendicantibus creatos, & sui Ordinis habitum non gestantes Episcopos graviter punit in sua Synodo sub Martino quinto Pontifice habitus Eberardus Archi-Episcopus Salisburgenfis. Etiam ad Cardinalitiam Eminentiam evecti nec rubrum biretum quidem gestare potuerunt: Primus nuper id ipsis indulsit Gregorius decimus quartus. Et Clericis Regularibus in Episcopos adsumptis plenum sæcularis Prælati habitum Leo decimus permisit. Et omnibus tandem Fratribus ac Monachis Clemens octavus, ut sui Ordinis habitum gestent, aut certè colorem. Et ista Regula hodie vivimus. Ex ipsa Abbates Benedictinos ad Episcopatum aut Cardinalatum adsumptos semper potuisse uti purpura, quod eam ipsis etiam intra monasterium sua lex permittat, ac solis subditis monachis nigri habitus necessitatem imponat, vult in notis ad Sanctum Petrum Damiani Abbas Constantinus Cajetanus. Longè aliter Græci: Jam pridem enim apud ipsos nemo, nisi ex monacho creatur Episcopus, ideoque omnes gestant habitum monachalem. Et hinc laicus Photius, specie tenus morem hunc adimplens, antè omnia fuit in monachum adconfusus.

DISSERTATIO DE OCTVA SYNODO GENERALI.

CAPUT PRIMUM.

Exponuntur Photii in Sanctum Ignatium facinora: Prima schismatis origo.

Photianorum Episcoporum ad Matrem Ecclesiam redeuntium professio, Romæ composita ab Adriano secundo Pontifice, & per secundam nostræ Synodi Actionem probata, Sanctum Ignatium Patriarcham Constantinopolitanum vocat Imperatorum filium & Imperatorum nepotem, qui Angelicam vitam subiens, habitu monasticæ conversationis indutus est, qui Deo placabilis & Angelis reverendus, atque demonibus metuendus apparuit. Erat Michaelis primi cognomento Rangabis filius, Nicephori Augusti ex filia Procopia nepos. Unà cum piissimis parentibus ac ipsa orthodoxa religione per Leonem Armenium Imperatorem, impiissimum Iconoclastam, regno ejectus, castratus, ex Niceta vocatus Ignatius, deportatus in insulam, ac in Sancti Satyri monasterio clausus totum se dedit sacrarum litterarum & Christianarum virtutum studio, evasit in monachum doctissimum & egregiè sanctum, factus est ejusdem monasterii Abbas, à Basilio Pareorum orthodoxo Episcopo gradatim Presbyter, & cunctorum in vicina regione fidelium, ab hæreticis Imperatoribus ac Patriarchis ob sacrarum imaginum venerationem dura sustinentium, fiducia, solatium, & Doctor. Etenim Leo Armenius etiam Sanctum Nicephorum Patriarcham, Sancti Tharassii proximum successorem ejecerat, ac intruso homine profano Theodoro reduxerat Iconoclastam. Non sine causa Leonem coronans Nicephorus sibi fuit visus in spinas & tribulos manum impigisse.

Iconoclastiam, uti olim cum adolescentulo filio Constantino Irene, ita nunc cum parvulo

filio Michaelis tertio regnans Theodora Augusta, Theophili Imperatoris hæretici orthodoxa vidua exstinxit, ejiciens Joannem Patriarcham hæreticum, ac reponens Sanctum Methodium, passionibus pro orthodoxa fide, omni virtutum genere, ac miraculis clarissimum, utpotè à Theophilo Augusto inter fatida cadavera sepulchro inclusum, & Romæ, ad Sancti Nicephori Patriarchæ ejecti res moderandas missus, per Sanctum Petrum Apostolum liberatus ab omni genitalis libidinis non tantum adsensu, sed & motu. Ejus defuncti in locum successit Domini Jesu Christi octingentesimo quadragesimo septimo, Leonis quarti Pontificis primo, Michaelis tertii Imperatoris Græci anno sexto, noster Ignatius, à Constantinopolitanæ dioceseos Episcopis canonicè electus, idque secundum præcedentes Prophetias. Etenim Sanctum Joannicum monachum, caelestium arcanorum noticia tunc clarissimum, de facta electione consuluit Theodora Augusta, didicicque Ignatium divinitus electum. Verùm in Synodi nostræ præfatione addit Anastasius Bibliothecarius. *Resisterunt hujus promotioni quidam perpauci Episcopi, inter quos erat Syracusanus Gregorius, eò quod eos propter diffamata & publicata nonnulla crimina in Sacerdotio vitæ, refrigerationem in eos illati iudicii se non posse recipere, canonica sit ac miti ratione profasunt. Propter quæ, quia illa satisfactione non abluerunt, meritò postmodum ab eo & Synodo abdicati sunt.*

Rem in Sancti Ignatii vita lucidiùs exponit Nicetas Paphlago. *Gregorius cognomento Asbesta, quem Syracusanum olim Pontificem fuisse ferunt, erat tum Constantinopoli de maleficiis reus factus, & jam Romæ, quòd contra leges & sanctiones Ecclesiasticas peccasset, exautoratus. Hunc Ignatius, cum esset Patriarcha consecrandus, ne in-*

stationi suæ interesset, admonuit, donec per otium causa ipsius diligenter cognoscatur. Quod Patriarchæ inter initia factum multi, quàmvis iuste factum, reprehenderunt. Omnino factum iuste: Romanæ enim Ecclesiæ iudicium Ignatius propria auctoritate retractare non poterat, longè minùs suspendere aut exsufflare. O quis ex his paucis Sancti Ignatii verbis ortam cladem explicet? Quis turbas & factiones, litesque & improbitatem prohi illius Siculis dicendo adsequatur? Simul ac enim ejus nuntium accepit, non se Philosophum ostendit, & infamiam suam prudenter dedecusque contexit, sed ceros de Ignatii consecratione acceptos abiecit, & impudensimo ore innocentem coram universa Ecclesia convitiatus, lupum pro Pastore substituit furiosè clamavit. Quem & Petrus quidam Sardonum Episcopus, & Eulampius Apamæ, alique à Clero obscuriores, seipso ab Ecclesia sine causa sejungentes, secuti sunt. Presbyteri, atque alii, dum ordinantur, Clerici Cereum utraque manu gestant, eumque ardentem offerunt Ordinatori Episcopo, præsignante quod ab ipso doctrinæ lumen accipiant, & creditum sibi populum, Divino Justitiæ lumine accensum, Pastorem Principi suo tempore præsentabunt. At verò Episcopus, Patriarcha præsertim, ardentem cereum non gestat aut accipit, sed aliis donat & mittit: Quod ipse, uti ad Cæsarenes ex Patris sui nomine scribit Sanctus Gregorius Nazianzenus, sit lucerna Ecclesiæ, ideòque à nullo hominum illuminari debeat, sed omnem mundum sibi commissum illuminare. Sanctus itaque Ignatius Gregorio Syracusano Archi-Episcopo, aliquid solatii & honoris volens impensum, misit istiusmodi cereum, eumque ille derestatus abiecit.

Pergit Anastasius Bibliothecarius. Favebat his tribus Pseudo-Episcopis quidam Senator, sæcularis administrationis officio fungens, à Secretis, nomine Photius, qui ad Patriarchale conscendere fastigium affectans cum eis seorsim colligebat, & fideles quoque à sanctæ communionis participatione avergens, Divinis interesse Mysteriis, dum à Patriarcha Ignatio celebrarentur, penitus recusabat, nihil habens in causa pietatis, unde Pontificem proprium reprehenderet, nisi quod suspicabatur eum vitam Decessoris sui, id est, sanctæ memoriæ Patriarchæ accusare Methodii, cum ille non solum hunc in nullo penitus accusaret, verum etiam miris laudibus semper efferret, quin potius memoriam illius inter sanctos Patriarchas, dum Divina Mysteria gererentur, faceret, & diem anniversarium solemniter ac imprætermisè super ejus nomine celebraret. Quamvis hoc ipsum idem Photius, sicut cætera illius gesta, finistrè interpretans, callidè facere suis auditoribus prædicaret, alia inquiens eum in corde tenere, alia in opere demonstrare. Ex tunc igitur Photius admittit crimen istud, de quo ad suam Romanam Synodum dixit Pontifex Adrianus secundus: Photius, cum adhuc mundanus minister esset, genuinam quodammodo semper invidiam adversus Fratrem & Coepiscopum nostrum Ignatium in pectore gestans, & ad Præfulatus culmen non gradatim conscendere, sed præcipitibus passibus transire gestans, semetipsum ab ejusdem beatissimi Præsulis communionem fecit extraneum, & per hoc ab universali Ecclesia, quæ

ipsi beatissimo Patriarchæ communicabat, se reddidit prorsus exortem, atque inter schismaticos procul dubio constituit.

Ulteriore Gregorii, Petri, ac Eulampii in malo progressum describit in litteris ad Stephanum sextum Pontificem Sanctus Stylianus apud Eufraten Episcopus Neo-Cæsarensis: Eos cum Patriarcha Ignatius ad Synodum sæpius citator, & quanta poterat humanitate tractatos curare vellet, ne ab Ecclesia Dei resecti malo insidiatori præda fierent, sanare non potuit. Per undecim ad illum annos omni humanitatis ac liberalitatis via conatum fuisse scribit Nicetas Paphlago; & profertur: Numquam tamen potuit abestè improbitatem extinguere. Etenim potentiorum ille limina terebat, apud omnes virum nullam ob culpam criminabatur, & acerbè convitiis proscindebat, & Sanctum execratus ne Christiani quidem nomine dignabatur. Præsertim apud Photium & ejus congregales. Pergit Stylianus: Quapropter dictos tres Pseudo-Episcopos depositor Sanctus Ignatius anathemati subiecit. Eo namque tempore omnis Illyriciana diocesis, nec non magna Italiæ pars & cuncta Sicilia, per Leonem Isaurum Patriarchico Romani Pontificis imperio substractæ, adhuc spectabant ad Synodum & iudicium Patriarchæ Constantinopolitani.

Depositionis formam exponit in litteris ad omnes diocesis Constantinopolitanæ Episcopos Sanctus Pontifex Nicolaus: Væ Gregorio Syracusano, per quem in Ecclesia Christi tot scandala venerunt, quique olim, sicut ipsi scitis, à Fratre & Communi nostro Ignatio, & à Synodo, quæ sub ipso est, depositus est, & ut Apostolica Sedes in ejus damnatione consentiret, ab ipso Consecrator nostro postulata est. Nempe vigentem tunc, qui Provincialem à Metropolita, aut Metropolitam Episcopum à Primate aut Patriarcha sine prævia Romanæ sedis licentia vetabat definitivè deponi, in Latina Ecclesia Canonem fuerat Sanctus Ignatius isto in suo iudicio secutus. Pergit Pontifex. Sed Decessores mei beatæ memoriæ Leo quartus, & Benedictus tertius, Sedis Apostolicæ moderamina servantes, noluerunt sic unam partem audire, ut aliæ parti nihil penitus reservarent. Quamobrem interim depositio ipsius à Sede Apostolica non suscepta mansit infirma. Exponit Sanctus Stylianus. Legatos cum litteris ad sanctissimum Papam Romanum, Beatum Leonem quartum, qui tum Pontificatum gerebat, cum Petro Gregorius & Eulampius miserunt, illum sibi, ac si essent læsi, ultorem petentes. Papa ergo datis ad Ignatium litteris voluit, ut Patriarcha suo nomine Legatum Romam destinaret, per quem de schismaticorum causa cognosceret. Nec diu moratus Patriarcha Lazarum monachum, fidei confessione clarum, qui omnia, quæ ad Gregorium pertinebant, optimè noverat, cum litteris misit, qui Papæ causam diligenter exposuit. Itaque eandem in schismaticos sententiam tulit, quam antè in eisdem tulerat Ignatius. Leone dein ex humanis sublatò, illi rursum Benedicto, qui Leonis successit, de eisdem rebus molesti fuerunt. Enim verò & ipse Benedictus vir sanctissimus re diligenter excussa sententiam adversum illos secundum Ignatium pronuntiavit. Gregorii ad Papam appellantis Legati

tos Nicolaus Pontifex fuisse ait Zachariam Tauromeniæ in Sicilia, & Theophilum Amoriensem Episcopum; qui partim precibus, partim allegatis rationibus impetrarunt suspendi sententiam, quousque superveniret Lazarus fecit per utrumque Pontificem plenissimè firmari.

Tunc factum est, quod ad quartam Synodi præsentis Actionem dixit magnificentissimus Patriarcha Bahanes: Causam Zachariæ non questivimus, veri enim confessus est, quia obligatus est à Benedicto Papa, ut non haberet potestatem Pontificium agere, donec veniret & descenderet iterum cum iis, qui se absceiderant à sanctissimo Patriarcha Ignatio, & sumeret iudicia, & non custodivit, neque descendit illuc. Et Romanæ Ecclesiæ Legati: Partem habet cum eis, qui non concordant cum Ecclesia, & comparticeps eorum est, qui fecerunt contra Ecclesiam Constantinopoleos, & contra sanctissimum Patriarcham Ignatium. Gregorium, Petrum, ac Eulampium Romæ personaliter comparere, denuòque cum illis Zachariam voluit Pontifex Benedictus, eosque tandem in sui mandati contumaciam damnavit. Et hinc Nicolaus Pontifex adfirmat Gregorium, dum Photium in Patriarcham consecravit, non solo Episcopatu caruisse, sed & ipso nomine Christiano, id est, fuisse non solummodò depositum, sed & anathematizatum, ipsaque etiam laica communione exclusum. Ista Sancti Ignatii Synodus, nec non Romana ista Pseudo-Episcoporum appellantium damnatio fuerunt factæ octavo & ultimo Leonis quarti, Christi Domini nostri anno octingentesimo quinquagesimo quarto. Et nota laudato Leoni proximè successisse Benedictum tertium, atque ita evanescere fabulam Papiæ Joannæ: Eam enim dictis Pontificibus interfedis fabula est frivola mentita.

Porro de Gregorii damnatione ad Synodum nostram dixit Zacharias schismaticus Metropolita Chalcedonenis. Non ob flagitia ulla depositus est, sed quod pacem Ecclesiæ perturbaret. Vult nullum ejus iuste crimen, nisi non probatam Sancti Ignatii promotionem, ideòque depositionem ejus, utpotè à læso Ignatii animo extortam, parvi esse momenti. Reposuit verò Metrophanes orthodoxus Metropolita Smyrnenis: Gregorium Ignatius Patriarcha deposuit, non ut Ecclesiæ desertorem, sed propter criminales causas. In adductis litteris Pontifex Nicolaus addit violatos ab ipso ac spretos Carthaginenses atque Antiochenos Canones, Episcopo aut Clerico per legitimum Superiorem dejecto vetantes omne Ecclesiasticum ministerium, ac istud attentantem privantes omni penitus appellandi licentia, ac spe restitutionis. Idque licet dejectio esset iniqua: Quoniam Prælati iudicium semper inferioribus formidandum est, ne si et non obediunt, licet ab eo fortassis injustè ligentur, ipsam suæ obligationis sententiam ex alia culpa, id est, inobedientia mereantur. Hanc inobedientiam aliis suis criminibus addiderat Gregorius, utpotè à damnatione per Patriarcham suum iustissimè inflata, & per duos Romanos Pontifices confirmata, per laicum Principem aut certe ad ejus iussionem per nefcio quos nullam potestatem ad hoc habentes Episcopos absolutus.

Christ. Lupi Oper. Tom. III.

Hac de causa anathemate percussus fuit, exutusque nomine Christiano. Gregorius græcè ideat est quod latine *Vigilantius*: Hinc uti istum Galilæum Sanctus Hieronymus, ita hunc Siculum Nicolaus Pontifex meritò appellavit *Dormitantium*, utpotè qui in tam apertis atque horrendis Canonum prævaricationibus & dormiret ipse, & omnem existimaret Ecclesiam dormire. Artepictoriam, cuius fuit insigniter peritus, sceleratis illis Sancti Ignatii in imaginaria Photii Synodo imaginibus nequissimè fœdavit, ad Cyzicenum Archi-Episcopatum translatus fuit à Photio, defunctus ibidem, & magni Sancti instar glorioso Epitaphio ornatus, quod linguæ suæ novacellam, inquit Nicetas Paphlago, ad usque finem in Sanctum Ignatium acuisit. Syracusanè fœdi hominem reddere non fuit ausus Photius, atque ita legitimum fuisse Sancti Ignatii de ipso iudicium est palàm confessus.

Et ecce Gregorio sua criminationum veniã ubique despumante, Bardam Cæsarem, Theodoræ Augustæ fratrem germanum, ac adolescentis Augusti Michaelis & totius Imperii Rectorem, cum propria nuru palàm adulterantem, graviter increpavit, à sacris altaribus abiecit Patriarcha Ignatius, atque ita novis in se calumniis insidiis aditum patefecit. Etenim cum schismaticis Episcopis & Photio conspirans incæstuosus adulter germanum suam Theodoram Augustam, ejusque filias, Patriarchæ addictas, apud Michaelem Augustum de nefcio quibus meditati nuptiis, & evendis in imperium conjugibus traducit, ideòque persuadet in monasterio tendendas atque claudendas: In quam optimarum Reginarum injuriam dum seduci Patriarcha non potuit, apud Juvenem ac stultum Principem venit in novarum rerum suspicionem, immò & læsæ majestatis. Eiusmodi tonsuræ injuria erat tunc in Augustas personas nimium familiaris, quare illam nulla unquam ex causa aut vi præsumere profitebatur quisvis in sua consecratione Episcopus, fueratque etiam Sanctus Ignatius professus.

Hinc per alium nefcio quem Episcopum tonderi matrem & sorores iussit ebrius Michael, Ignatiumque reum egit factionis Gebonianæ, de qua Nicetas Paphlago: *Gebo hic erat stolidus, malèque sanus homo, qui proximis diebus Dyrrachio venerat, Ecclesiastica quidem veste indutus, se verò pro filio Theodoræ Augustæ ex alio viro gerebat, cui non pauci ex plebe velut regnatorio adhaerebant.* Ipsum manibus, pedibus, ac oculis truncari iussit Augustus, ac ex Ecclesia, quò fugerat, extractum in insulam deportari Ignatium, de quo in Synodi nostræ præfatione Anastasius Bibliothecarius: *Dum pelleretur, Ecclesiam ligavit, ne quisquam absque se in ea sacra celebrare tentaret officia.* Hinc illum usque ad dentium excussionem colaphizari iussit Bardas, donec se profiteretur renunciare Patriarchatu, ex quo jam per violentiam fuerat eiectus. Renuntiationem suam, & varii Metropolitæ ac alii Episcopi, credentes Ecclesiæ pacem Episcopatu præponendam, imitandamque Sancti Gregorii Nazianzeno laudatissimam vocem: *Dejicite me in mare, ut*

vos periclitari desinat. Verum surdo cecinare fabulam. Etenim à stulto ac impio Principe, schismaticis Episcopis, rediivis Iconoclastis, ac aliis lupis laceratam Ecclesiam judicavit Ignatius imbelli ac mercenario more non deferendam.

Ast iniquitatis suæ telam profecuti Augustus Michael & Bardas deportatum Ignatium habuerunt pro mortuo, ac Photium adhuc laicum per damnatas Gregorii, Petri, ac Eulampii Ex-Episcoporum manus fecere consecrari in Patriarcham. Ità uno in opere Nicænos, qui vivo Episcopo superordinari; Sardicenses, qui hominem laicum & Curialem; Antiochenos, qui à dampnatis ac anathematizatis; & Constantinopolitanos atque Apostolicos Canones, qui ab alienæ Provinciæ Episcopis vetant sacrari Episcopum, sunt prævaricati. Etiam ex perpetua consuetudine constat ab Heracleensi Episcopo, Europæ Metropolitano, ac totius Thraciæ dioceseos Primæte, cujus olim fuerat Provincialis Suffraganeus, ordinandum Patriarcham Constantinopolitanum. Hinc Polyuctum Patriarcham, qui se à Cæsarensi in Cappadocia Archi-Episcopo, quod Heracleensis offensio Principi apparere non posset, consecrari permiserat, multis contentionebus subjacuisse scribit in Constantino Leonis sapientis filio Joannes Zonaras. Etiam Stephanus dicti Leonis frater fuit à Cæsarensi initiatus; Nempè vacabat Heracleensis sedes, uti ex Scitizæ chronico tradit Theodorus Balsamon ad tertium Canonem Constantinopolitanum. Et apud Nicephorum Gregoram Andronicus junior Augustus Germanum monachum ante omnia in Heracleensem Archi-Episcopum, & tunc demum fecit Gregorium Cyprium ab illo consecrari in Patriarcham. Quare Photii consecratio fuit undique plena prævaricationum.

Et quis unquam audivit Regia violentia dejici aut promoveri Patriarcham? Hinc additus fucus Synodi, de qua antiqui & incogniti apud Christophorum Justellum Auctoris libellus Synodicus: *In Palatio Synodo vili coacta, Photium, qui primus à Secretis fuerat, quidam turbulenti Episcopi ac monachi surrogarunt. Rem omnem in fitteris ad Manuelem Dromi Logothetam, exstantibus post præsentem Synodum, exponit Metrophanes Metropolitano Smyrnenfis, præmittens Photium, dum Gregorio Syracusano ac aliis schismaticis adhaerens sese à Sancti Ignatii communionem sejunxit, fuisse & à femetipso & à sacris Canonibus ut verum schismaticum damnatum. Photius, cum in eo esset statu, tamen superstitie adhuc Ignatio, adulteri more, Constantinopolitanum solum invasit, non ab Episcopis per suffragia designatus ex lege & ritu Ecclesiæ, sed ab uno duntaxat Barda Cæsare intrusus. Quapropter omnes Episcopi, communi sententia illum rejicientes, tres alios designarunt, multisque diebus in ea sententia persistenterunt. Deinde sensim per fraudem omnes defecerunt præter quinque, inter quos & ego numerabar. Atque ut animadvertimus rudiores Episcoporum gregem esse corruptum, illum chirographo suo Ecclesiæ in Christo nostræ filium esse declarandum, & communioni sanctissimi Patriarchæ reddendum existimavi-*

mus, ut hac etiam ratione à Patriarchæ decreto non videremur alieni, qui sancerat, ut è nostra in Christo Ecclesia esset, qui Patriarcha constitueretur. Ergo cum presentibus nobis ille chirographo suo contestatus esset se Ignatium pro inculpato & violentè duntaxat ejecto Patriarcha habiturum, neque se quidquam contra illum dixerum, aut dici ab aliquo passurum, sed futurum ejus quasi Coadjutorem ac Suffraganeum, ab invitis nobis, cum per vim Principum urgeremur, Photius est receptus. Chirographum istud exponit lucidius in suæ ad Nicolaum Pontificem appellationis libello ipse Sanctus Ignatius: Quando Metropolitano persuasus Photius, ut suas partes sequerentur, dedit postulantibus chirographum de me, & juratus scripsit, nihil se præter mea dicta velut germani Patris esse facturum. Fuit id factum ipso Dominicæ Nativitatis festo, anno Domini octingentesimo quinquagesimo nono, atque ità hic complentur undecim anni, quibus in Gregorii Asbestæ malevolentiam certasse Sancti Ignatii benignitatem Nicetas Paphlago adfeverat.

Et hinc inter Episcopos manserunt magnæ lites, eorumque multi Gregorium & Photium ut pessimos Ecclesiæ lupos sunt detestati. Quare novum Patriarchæ monstrum Photius coegit alteram Synodum, de qua laudatus libellus Synodicus: *Photius infinitis malis Ignatium affecit, tandemque in insulam Mytilenem relegavit, & malignantium conventiculo in Blachernis congregato, ipsum præsentem injustè deposuit, eosque etiam, qui prævis ipsius nutibus subscribere, ipsique communicare detestabant, infinitis malis affecit, in exilium agens quo & quomodo vellet. Metrophanes & Stylianus Episcopi ac Nicetas Paphlago, testes oculati, fædam istam Synodum ajunt factam in Sanctorum Apostolorum Basilica, atque absentem Ignatium damnatum: Nempè duas fuisse modici intervalli Synodos mox à laudato Metrophane audiemus: Factæ sunt dicto anno Domini quinquagesimo nono, Nicolai Pontificis secundo, octavo decimo Michaelis Augusti. Ipse, inquit Nicetas, Photius accusator factus & judex quoscumque videbat huic animo suo & iniquæ huic actioni adherentes, & rebus, quæ fiebant, subscribentes, inter præcipuos amicos & charos Commisistros habebat, qui verò huic judicio iniquè habito se objicientes hæc approbare volebant, hos prætorio & carceribus puniendos tradebat. Fuisse istic & depositum & anathemate percussum Ignatium, & tamen illi ut Presbytero permissam sacrificandi licentiam testatur Anastasius Bibliothecarius: Ità etiam Photius, sibi ipsi in eodem opere adversus, egit Dormitantium. Earum scopum edicit idem Anastasius: Populum ab Ignatio, tamquam à synodaliter damnato, scindere speravit Photius, & suam magis ac magis fidelium pietas accensa fuit, & eò constantius ab universis ovibus proprius Pastor requisitus, quò versutius lupi crudelitas sæviebat. Eas palàm distinguit Metrophanes Metropolitano Smyrnenfis. Paulò post receptionem suam Photius, & suum ipsius chirographum abstulit, & Ignatium depositione militavit. Quo tempore collectus totus Episcoporum sedis Constantinopolitanæ conventus Photium anathematizavit, & à Patre & Filio & Spiritu Sancto depositum declaravit.*

vit. Ità cum Episcopi omnes votis adeò conspirarent, ut seipfos quoque damnarent, si unquam Photium Patriarcham constituerent, & per quadraginta dies in eade sanctæ Irenes Synodum celebrarent, interim ille, Barda adjutore, in eade Apostolorum conventum egit, iterumque Ignatium abdicat & anathemate ferit. Quo nos etiam tempore illum de suo scelere coram arguimus. Qua de causa per vim & latrocinium exautorati sumus, & in olenti terribilibus moque carcere, unà cum Ignatio ferreis compedibus vinclo, apud Numeram multis sanè diebus adstricti. Alii verò in Prætorio custodiebantur. Deinde educti, Patriarcha Mytilenæ, alii alid deportati sumus. Quæ omnia in litteris ad Stephanum sextum Pontificem habet etiam Sanctus Stylianus Episcopus Neo-Cæsarensis. Illatas Ignatio ærumnas enarrare fit nimis longum.

Ejus dampnandi causas Photius prætexit varias. Primam & palmarem adducit, falsamque ostendit in litteris ad Michaelum Augustum, lectis in quarta hujus Synodi Actione, Sanctus Pontifex Nicolaus: Quod Ignatius non Cleri & populi canonice electione, sed laica Theodoræ Augustæ violentia esset intrusus in Patriarchatum. Ità suæ promotionis scabiem Ignatio adfricare Photius est molitus. Alteram causam adducit in alia ad eundem Principem Epistola idem Pontifex, ac ejus successor Adrianus in litteris ad ipsum Ignatium, lectis in quarta hujus Synodi Actione: Quod Ignatius Leonis quarti ac Benedicti tertii Pontificum litteras tamquam alter Dioscorus contempisset. Nempè molliori utriusque Pontificis in Gregorium Syracusanum ac ejus congerrones Petrum ac Eulampium sententiæ non acquieverat, sed ab ipsis Pontificibus per Legatum suum Lazarum monachum fecerat suam duriorum confirmari. Tertiam denique causam adducit Nicetas Paphlago: *Quod Ignatius morbo ac senio confectus, corporisque in valetudine laborans se munere abdicasset, suaque in insula & cenobio commorans, à Principibus, populo, & tota Ecclesia, omni honore & officiis coleretur.*

CAPUT II.

Exponuntur Sancti Pontificis Nicolai primi circa hanc contentionem Acta.

Videns versipellis Photius multos Episcopos, Clericos, ac fideles laicos suæ in Sanctum Ignatium latrocinali Synodo non acquiescere, Theophilum Amoriansem ac Samuelem Chonarium in Phrygia salutari Episcopum misit Romam ad Nicolaum Pontificem cum litteris synodicis, se invitum ac reluctanter in canonicè dejecti ac renunciantis Ignatii locum esse factum Patriarcham mentientibus, continentibus fidei Romanæ ac septem generalium Synodorum professionem, postulantibusque Legatos Apostolicos hæc confirmaturos, nec non resuscitatam in Ecclesia Constantinopolitana Iconoclastiam denuò exstir-

paturos. Vario peccatoris oleo unctum Pontificis caput conatus est circumscribere. Dolosâ litteras, ex Columnensi Cardinali Sirletti Bibliotheca productas, suis Annalibus intexit Cardinalis Cæsar Baronius. Ignatii accusatrices litteras, Legatos, & varia munera miserunt etiam Augustus Michael & Bardas Cæsar, de quibus in laudati Pontificis vita Anastasius Bibliothecarius. Michael Constantinopolitane urbis Imperator ob amorem Apostolorum misit ad beatum Petrum Apostolum dona per Episcopos, quorum hæc sunt nomina: Methodius Metropolitano, & Samuel Episcopus, & alii duo depositi ab honore Episcopatus, quorum nomina hæc sunt Zacharias & alius Theophilus, & alius Imperialis laicus nomine Arzabir, Proto-Spatharius. Postulavit & ipse ex Ecclesia Constantinopolitana profugit renatam Iconoclastiam, & à Nicolao Pontifice fieri in Sanctum Ignatium, quod in Sanctum Athanasium olim à Julio rogarat factio Eusebiana: *Nunc nos, quos certiores minime fecerunt, postquam egerunt quod libuit, suffragatores suæ damnationis, cui non interfuimus, esse volunt.*

Ejusdem legationis meminerunt in secunda nostræ Synodi Actione Legati Apostolici. Primitus missus est Arzabir Legatus Michaelis Imperatoris, & cum eo missi sunt quatuor Episcopi, nomina eorum ignoramus, deferens secum & Epistolam Regiam, significatam in se causam hereseos imaginum, & in sine litterarum istarum ostendentem etiam emissionem sanctissimi Patriarchæ Ignatii. Petebat autem, ut mitteret Apocrisarios suos Constantinopolim. Addit in marginali scholio Anastasius Bibliothecarius. *Urgente Legatos propositæ locutionis prosecutione, nomina Episcoporum eis ad memoriam recurrere tam concite minime potuerunt: Quibus tamen nomina erant Methodius Metropolita Gangrensis, Samuel Chonarium Episcopus, atque Theophilus Iconii, & Zacharias Tauromeniæ Pseudo-Episcopi, qui legationem & Epistolam à Photio Sedi Apostolicæ detulerunt.* Pro Iconii textus à Cardinali Baronio adductus Zachynti, at verò Nicetas Paphlago habet Amorii: Et ità omnino videtur legendum. Quidam Methodium & Samuelem Principis, Theophilum & Zachariam volunt fuisse Photii Legatos; verum laudatus Nicetas etiam Samuelem ait fuisse Photii Legatum, & ad quartam hujus Synodi Actionem dixit Theophilus: *Ab Imperatore & à Photii Synodo missus sum. Metrophanes Metropolitano Smyrnenfis in litteris ad Manuelem Dromi Logothetam disertè adfirmat omnes quatuor fuisse communes Legatos totius factionis. In nescio, cur omnes dicat fuisse Metropolitano. Et præsens Synodus & Anastasius Theophilum ac Zachariam assidue vocant dudum Episcopos, Pseudo-Episcopos, ac Ex-Episcopos: Quod nempè olim etiam à Gregorio Syracusano legati fuissent jam pridem à Benedicto tertio Pontifice degradati. Fuerant à Sancto Methodio Patriarcha in Episcopos promoti.*

De eisdem ad quartam hujus Synodi Actionem dixerunt gloriosissimi Principes. *Isti sunt illi duo, qui omnimodò ledunt multitudinem illam, eò quòd certificent eos hujusmodi, quia commissarunt nobis Papa Nicolaus. Et in hoc habet satisfactionem missi modo,*

titudo, quoniam si receperit hos duos; & communicavit eis, utique & Photium recepit; & communicavit ei: Si autem illum recepit & communicavit, utique una die vocatus est Patriarcha, & si vocatus est una die Patriarcha, habemus quod dicamus multum. Etiam in Palatio dixerunt palam eidem Pseudo-Episcopo: Quia ostendere habemus per omnia, quia ut Sacerdotes sanctissimo Papæ comministravimus. Et ad plenam nostram Synodum: Diximus; & iterum dicimus, quia ut summi Sacerdotes suscepit sumus à Papa Nicolao, & comministravimus ei, & recepti sumus ab eo. At repositurunt Apostolici Legati: Absit, mendaces sunt, & non dicunt veritatem. Et Marinus sanctæ Romanæ Ecclesiæ Diaconus & Legatus: Ego Subdiaconus Romanæ Ecclesiæ eram in diebus illis, consecratus à Leone quarto sanctissimo Papa Romano, & in Ecclesia Romana ministrabam à duodecimo anno temporis nativitatæ meæ, & quando isti venerunt Romam cum Arzabir, ego ministrabam in Ecclesia Romana sanctæ Dei Genitricis Mariæ, que dicitur Prosepis; illic eos suscepit sanctissimus Papa Nicolaus per satisfactionem libelli & juramenti, & non contulit eis communionem in loco Episcoporum. Si verò contradixerint, ostendant quod susceperit eos in communionem ut Episcopos. Eos igitur, Antecessorum suorum Leoni quarti & Benedicti tertii sententiis deferens, Sanctus Nicolaus ut laicos dumtaxat susceperat, & quidem primum professos libellum istum, de quo ad eandem nostræ Synodi Actionem dixerunt amplissimi Magistratus: Solet Romana Ecclesia ab omnibus advenis professionem fidei exigere, ac tunc demum ad Sancti Petri adem admittere. Attamen suis illi mendaciis circumvenierunt multos, quorum unus fuit etiam Theodorus Carizæ Metropolitæ. Hæc legatio contigit item anno Domini octingentesimo quinquagesimo nono.

Sanctus interim Ignatius hærebat exul in insula Mytilene, ideòque nullum obtinere potuit Legatum. Cum ad vos, inquit in posteriori sua ad Nicolaum Pontificem appellatione, litteras, quibus Episcopos statum omnium rerum docebamus, per Laurentium Presbyterum & duos Stephanos, quorum alter Subdiaconus, alter laicus erat, dedissemus, illos etiam Sacramento adegimus, ut eas ipsi manu sua Sanctitati Tue porrigerent, nihil egero. Sed neque quis in ejus perseverantiam, & Photii communionem detestantium Episcoporum, quos inter fuisse se gloriatur Stylianus Neocæsarensis. Nihilominus à Deo Nicolaus Pontifex est in veritatem manufactus, & ad Regiam civitatem legavit Rhodoaldum Portuensis & Zachariam Anagninum Episcopum cum litteris ad Michaelum Augustum & intrusum Photium, varia comprehendentibus, lectis in quarta Actione Synodi præsentis. Primò questus est de facta Synodo damnatoque citra suam præviam licentiam Patriarcha Ignatio. Etenim prima de Patriarcharum criminibus instantia semper ex Apostolico Canone spectavit ad Sedem Apostolicam, ideòque sine prævia illius licentia nunquam illi potuerunt judicari, longè minùs damnari. Hinc Ignatium non pro damnato, sed pro spoliato habuit, voluitque in illum servari antiquum,

in quinta Symmachi Pontificis Synodo laudatum, Romanæ Ecclesiæ Canonem, mandantem ut spoliatus Episcopus ante omnem audientiam ac litis exordium plenissimè restituitur. Secundò, de Photio ex laicis ad Patriarchalem Episcopatum promotò graviter excepit, arguens violatos Canones Sardicenses, perpetuam Ecclesiæ consuetudinem, nuperas Adriani primi Pontificis ad septimam Synodum dogmaticas litteras, factamque istic Ecclesiæ Constantinopolitanæ adversus vitium istud professionem. Hinc Photium & pro intruso, & pro prævaricatorie ordinato habuit, ejusque ad ipsum litteræ habuerunt hanc informem Epigraphen: *Viro Photio*. Exponit Metrophanes Metropolitæ Smyrnenfis: Divinus ille Pontifex Nicolaus, quamvis ex parte nostra adesset nemo, qui causam nostram tueretur, quod nobis per adversarios id facere non licuisset, tamen coacto Occidentalium Episcoporum Concilio, ex illis ipsis Photii litteris illum reprobat & condemnavit, LAICUM nominando. Photium ut Episcopum & Patriarcham, quousque causam plenè cognitam definiret, agnoscere noluit, uti etiam in Synodi nostræ præfatione Anastasius advertit.

Tertiò, de sacris Sanctorum imaginibus denudò queri & disputari noluit Pontifex, sed septimæ Synodi & Adriani primi Pontificis servari iussit decreta: *Non enim*, scribit ad Leonem Augustum Sanctus Pontifex Leo, *in aliquam desceptionem piè & plenè definita revocanda sunt, ne ad arbitrium damnatorum ipsi de his videamus ambigere, quæ manifestum est per omnia Prophetis, Evangelicis & Apostolicis Auctoritatibus venire*. Quartò, diocesim Illyricanam, à Leone Isauro abreptam, reddi tandem exegit Sedi Apostolicæ, ex vetustissimo more regendam per ejus Vicarium Theffalonicensem: Reddi item Calabriæ, Apuliæ, & reliquæ citerioris Italiæ atque Siciliæ Ecclesias, ac nominatim Archi-Episcopi Syracusani consecrationem, Romanæ Ecclesiæ debitam ex Apostolica traditione. Et omnium Siculorum Episcoporum consecrationem adscripsit Apostolica traditio: Attamen de solo Syracusano, & quidem ut Archi-Episcopo, loquitur Pontifex, quod nempe illum in Metropolitam, suos deinceps Provinciales consecratorum, evexisset Leo Isaurus, atque ita illius solius consecrationem ex vigesimo octavo Chalcedonenfi Canone Patriarcha Constantinopolitanus sibi adscripsisset. Quintò exegit Pontifex Romanæ Ecclesiæ restitui sua apud Calabros, Apulos, ac Siculos patrimonia, etiam per Leonem Isaurum erepta. Sextum suum mandatum exponit in litteris ad omnes diocesis Constantinopolitanæ Episcopos, lectis in septima Actione præsentis Synodi: *Rhodoaldum & Zachariam Episcopos, datis litteris tam ad Augustum quam ad Photium, Constantinopolim à latere nostro direximus, nihil eis penitus injungentes, nisi ut tantummodò causas Ignatii Patriarchæ diligenter investigarent, & Sedi Apostolicæ plenè ac veracibus referrent indicia; tantum eis de venerabilibus Domini nostri Jesu Christi, ejusque Genitricis semper Virginis Mariæ, ac Sanctorum ipsius imaginibus, quid-*

quidquid questio afferret, justè definire licentiam dantes. Etenim Arzabir ac ejus comites Episcopi questii fuerant Ecclesiam Constantinopolitanam ab Iconomachis, recidivam questionem excitantibus, vexari quam maximè, & Christum Dominum per singula istic conventicula blasphemari. Hinc moram sustinere malum istud non videbatur. At verò Patriarcharum damnatio semper fuit de maximis Ecclesiæ causis: Ejus igitur solum examen Legatis meritò permisit sapientissimus Pontifex, definitionem suo judicio reservavit. Cum hæc litteris & mandatis fuerunt illi per Arzabir Constantinopolim deduci.

Pergit Metrophanes. Legati Apostolici, postquam Constantinopolim venerunt, litterasque Imperatori & Photio reddiderunt, per octo menses urgere atque instare non destiterunt, ut sibi liceret legatione pro Imperio Pontificis perfungi. Prohibiti verò, immò donis etiam illecti & corrupti, Patriarcham Ignatium præter jus fasque omne exauctorarunt, Photiumque confirmarunt, Photio, quod non ritè lectus esset Ignatium Patriarchæ, accusatorem instituente, quæ potius in ipsum quadrabat Photium: Quippè qui per vim solam & Principum manum, præter mentem sententiamque Episcoporum, intrusus esset. Illud verò de Ignatio sine suffragiis creato penitus falsum erat atque confictum. Legatos fuisse non tantum donis corruptos, sed & Regiis terroribus compulsos testatur testis oculatus Sanctus Stylianus. Eosdem primitus constanter egisse, at per centum dies nemini, nisi suis Domesticis potuisse loqui, atque ita pedetentim per Græcorum artes fuisse inflexos testatur in litteris ad Photium, & in litteris ad Dioccesim Constantinopolitanæ Episcopus ipse Pontifex Nicolaus.

Addit ab illis & Michaelæ Augusto duas Constantinopoli celebratas Synodos, alteram pro sacris imaginibus, alteram pro Photio adversus Ignatium, de qua idem Pontifex in litteris ad dictum Imperatorem. *Illud videre libuit, quod quasi ad majorem firmitatem Concilium, adversus Ignatium Fratrem & Ministrum nostrum congregatum, æqualis numeri cum sancta olim Synodo in Nicæa à sanctis Patribus celebrata fuisse perhibetis*. Quosvis Episcopos ad latrocinalem Synodum coegerat Augustus Michael, ideòque generalem seu œcumenicam, sanctæ primæ Nicææ parem blaterabat; at reposuit laudatus Pontifex: *Non totidem Præsules, sed merita non minoræ Synodum Synodo Nicææ possunt facere paritem, magisque illud advertendum, quia illic contra unius Presbyteri vesaniam non solum multarum regionum Pontifices, verum etiam & Patriarchæ præsedisse referuntur; hic autem in Patriarchæ negotio non solum ullus Patriarcharum, sed nec ullus alterius diocesanos inventus est quisquam Episcopus*. At verò generalis Synodus requirit præsentiam aut certè legationem omnium diocesano ad Patriarcharum. Neque mireris in una Constantinopolitana diocesi fuisse tot Episcopos: Etenim fuisse nimiam Episcoporum multitudinem questus est apud Innocentium tertium Patriarcha Latinus.

Criminalibus hæc in sanctum Patriarcham iudiciis interfuit contra Canones Michael Augustus, & quidem promiscuè Palatii ac vulgi tur-

ma stipatus, Photianæ iniquitati satellitem se præbuit, ac per præsentem milites & Commentarienses egit omnia ex more, cujus in Sedem Apostolicam temeritates resorbere Photius, factionis Eusebianæ. Sanctus Ignatius, quem Episcopatum plenè reddi & per omnia ut Patriarcham tractari Pontifex iusserat, non per duos Episcopos, ut mandat antiquissimus Ecclesiæ Canon, sed per unum Diaconum & alterum laicum ad Synodum citatus est, & sub capitis poena iussus adesse ut in simplicem monachum degradatus. Ast omnibus spreis terroribus stitit sese intrepidus in habitu Patriarchæ. Eum Regia violentia fuisse Episcopatum intrusum testati sunt septuaginta duo filii Belial, quorum Principes erant Leo Creticus & Theodotacius, Patricii, Magistri dignitatem isto perjurio mercati. Nec quis Episcoporum fuit ausus intercedere, nisi unus Theodulus Ancyranus, primæ Galatiæ Metropolitæ, per nescio quem idcirco paritidam percussus gladio, & proprio sanguine insigniter purpuratus.

Ad Romanam Ecclesiam, Nicolaum Pontificem, Canones Sardicenses, ac Innocentii primi Pontificis pro Sancto Joanne Chrysothomò Prædecessore suo zelum proclamavit Ignatius; ast Apostolicus vulgaris Canon, *Si quis Episcopus secularibus potestatibus usus Ecclesiam obtineat, deponatur*, in ipsum fuit pronuntiatus, Procopius Pseudo Subdiaconus, nuper ob crimina canonicè ab ipso degradatus, detraxit illi Patriarchale Pallium, proclamavit solenne, *Indignus est, atque ita vir sanctissimus est latrocinaliter dejectus*. Denuò provocavit ad alteram adducti Canonis partem, *Et segregerunt omnes, qui illi communicant, Et segregerunt omnes, qui illi communicant, Et segregerunt omnes, qui illi communicant, Et segregerunt omnes, qui illi communicant*, dicens ad Principem: *Si ego Archi-Episcopus non sum, ne tu quidem Imperator es, neque isti Episcopi, sed neque Mæchus Bardas, omnes enim vos indignis meis manibus estis consecrati*. Eis impròperavit Eusebianæ factionis, quosdam Episcopos ut hæreticos damnantis, & ab eis consecratos ut canonicos admittentis, irregularem vesaniam, durè exagitatam à Sancto Basilio in Epistola ad Ecclesiam Evasianam. At cum Principe ebrioso dormitarunt omnes Episcopi: *Non cognoverunt, inquit Nicetas Paphlago, qui in ambitionis & avartitæ tenebris ambulat, se eisdem consiliatorum laqueis, quos alii paravant, comprehendere*. Meritò hanc Synodum passim cum Theodosio Patriarcha Hierosolymitano in litteris ad Sanctum Ignatium, in prima nostræ Synodi Actione lectis, vocamus Cayphaicam, malignantium Synagogam, speluncam latronum, sanguineum conventum.

Neque hic stitit Schismaticorum furor. Etenim damnati, in Constantini Caballini factido sepulchro clausi, barbaricis suppliciis adstricti Patriarchæ manu violenter arrepta formarunt in pura charta signum crucis, cui ipse Photius superscripsit: *Ignatius indignus Constantinopolitanus confiteor me non lege, & suffragiis creatum Ecclesiæ thronum invasisse, neque his annis ritè & sanctè Ecclesiam rexisse, sed tyrannidem exercuisse*. Ità ille à rerum ignaris creditus est justè damnatus, & sententiæ acquiescisse. *Quin & sententiam ab ipso*

ex Ecclesiæ ambone ratificari, ac tum, quò ad Episcopatum nunquam respirare aut reduci posset, oculis & manibus truncandum definierat Photius; verùm missos executores milites in seroili veste geminas portas ab humeris una è pertica suspensas bajulans evasit, ac per multas regiones incognitus erravit, uno Diacono Cypriano comitatus, sanctissimus Senex, factus ex illis, de quibus in Epistola ad Hebraeos Apostolus: *Circumierunt in melotis & pellibus caprinis, egentes, angustiati, afflicti, quibus dignus non erat mundus, in solitudinibus errantes, in speluncis, & in cavernis terræ.* Erravit à Festo Pentecostes usque ad mensē Augustum. Tunc elementa pugnarunt adversum infensatos: Omnis Constantinopolitanæ regionis tellus per dies quadraginta tremuit, horrendum mugit, atque ita factiosos ad quarendum Sanctum Exulem, & licet non Patriarcham, tamen quietæ in suo monasterio vitæ restituendum concussit & terroribus coegit.

Apostolici Legati non solummodò in fraternum iustitiam, sed & in potestatem suam fuerunt nimium prævaricati. Etenim Vicariorum more, inquit in Synodi hujus præfatione Anastasius Bibliothecarius, *non fuerant destinati: Nudum Photianæ causæ inquirendæ mandatam acceperant, nullam Ignatii, quem plenè restituere debuerant in Sedem Episcopalem, iudicandi vicariam potestatem. Quin & Apostolicas litteras tractarunt, aut sane permiserunt tractari in Dioscori ac Ephesini latrocinii morem, de quo pergit Anastasius: Græci Epistolas suscipientes, quidquid in eis erat pro Ignatio vel contra Photium, interverterunt, subtraxerunt, & in Concilio legi minime pertulerunt, Missis Romanis quid legerent, quidve non legerent, nullatenus intelligentibus vel etiam advertebantibus, quin potius præ vi ac timore jamque deficientibus. Quam litterarum suarum injuriam pluribus in Epistola ad omnes diocesis Constantinopolitanæ Episcopos exaggerat ipse Pontifex Nicolaus.*

Addit de Legatis suis Romam reversis: *Nihil aliud renunciare, nisi depositum Ignatium, & Photium in sedè Constantinopolitana firmatum. Omnem tragediam celavere Pontificem, & sese quasi probè officio functos ostentare. Rediisse cum Regiis ac Photianis similia mentientibus litteris testatur Sanctus Stylianus. Ast mali fama nihil est velocius. Quidam Romam advenæ Constantinopolitani vulgarunt facinus, & post duos dies Legatus Imperialis, Apostolicorum Legatorum deductor & custos, nomine Leo, à Secretis, accessit, deferens utriusque Pseudo-Synodi, nec non & Principis litteras & Acta, atque ita sædum latrocinium est factum omnibus manifestum. Accessit & Theognostus Abbas Constantinopolitanus, de quo idem Stylianus: *Monachus & Archimandrita Theognostus, rei indignitate commotus, veste mutata, clam & ipse Romam seculari habitu properavit, causamque Ignatii sanctissimo Papæ Nicolao rotam exposuit.* Eum in litteris ad omnes Patriarchas Basilium Augustum Hegumenum monasterii Deiparæ Virginis ad fontem, & custodem sacrorum vasorum magnæ Ecclesiæ, ac in litteris ad eundem Principem Adrianus secundus*

Pontifex vocat virum prudentissimum, & honorabilissimum Exarchum, nec non Sancti Ignatii & Episcoporum cum ipso afflictorum Legatum, qui per septem annos Romæ exul manserit, Ecclesiæ Constantinopolitanæ calamitates Deo ac Pontifici adfiduè ac instanter commendans. Et in litteris ad ipsum Sanctum Ignatium: *Theognostus ex persequentibus emulatores tuos illinc nudus salvatus est, & mutato habitu viæ hic pertingens vitam lucratus. Deinde apud memoriam Apostolorum per septem ferme annorum curricula, ut hospes & advena, demoratus non tantum propriam miseriam, quantum Sanctitatis Tuæ pressuram & Constantinopolitanæ Ecclesiæ calamitates penè incessanter debeat, ita ut non solum antea Decessorem meum Nicolaum, sed & me postea nocte ac die indeficienter erigere, & pro statu tantæ Ecclesiæ & erectione vestra crebris suasionum stimulis latera percutere, & quemadmodum Angelus quondam, SURGE PETRE, ACCIPE FORTITUDINEM AD SALVANDAS GENTES, per singulos dies nobis dicere non cessaret, quousque auditum Deo prestante suscepit, quod ardentè semper in pectore bajulabat.* Et Sancti Ignatii ad Nicolaum Pontificem appellatio habet hunc titulum: *Libellus de tota Ignatii causa missus ad Nicolaum Papam Romanum, Ignatii Patriarchæ nomine, à Theognosto monacho & Archimandrita veteris, legendum est, novæ Romæ, & Exarcho Constantinopolitano scriptus.* Libellum igitur non solummodò Romam detulit, sed & composuisse videtur Theognostus.

Notanda est libelli Epigraphe: *Sanctissimo Domino nostro, & beatissimo Præsidi, cunctarum sedium Patriarchæ, Sancti Petri Principis Apostolorum Successori, Cœumenico Papæ Nicolao.* Ostendit supremum Romæ Ecclesiæ Primatum usque ad hocce Photii schisma fuisse plenè agnatum ab omni Ecclesia Constantinopolitana. Nam & ipse cum Gregorio Syracusano Photius, uti partim ex hac usque dictis, partim ex Synodi præsentis Encyclica Epistola liquet, ad Leonem quartum, Benedictum tertium, ac laudatum Pontificem Nicolaum frequenter appellavit, damnavitque Ignatium, quod duorum priorum Decretis ac mandatis tamquam alter Dioscorus recalcostrasset.

Quid porrò sit Archimandrita & Exarchus Constantinopolitanus, in Synodo Constantinopolitana sub Menna Patriarcha docet nos hæc subscriptio: *Marianus Presbyter, & Archimandrita monasterii Sancti Dalmatii, & Exarchus venerabilium monasteriorum hujus Imperialis civitatis.* Id est, omnium Regiæ civitatis monasteriorum generalis Præfectus. Quare Theognostus erat vir magnæ auctoritatis, ideoque illum, ut suum fugitivum, convitiatorem, Ecclesiæque ac Republicæ turbatorem, à Romana Ecclesia sibi ad pœnas tradi postulavit Augustus Michael, constantissimè autem protexit Nicolaus Pontifex, ac tandem gloriosè ad Basilium Augustum remisit Adrianus secundus.

Sordida Apostolicorum Legatorum prævaricatio pessimè per omnem Ecclesiam sætuit, acerrimè torsit Nicolaum Pontificem, ideoque de illo pergit

pergit Sanctus Stylianus: *Nicolaus Pontifex mox coacta Synodo suos Legatos Rhadoaldum ac Zachariam, qui per septem annos Romæ exul manserit, Episcopatus exiit, aliaque rursus celebrata Synodo Photium adulterum & inuasorem anathemate vinxit, Ignatium germanum Patriarcham renuntiavit, Actaque omnia Michaeli & Photio transmissa declaravit.* Et ad primam præsentis Synodi Actionem legatio Adriani secundi; *Cognoscens Diversus Papa Nicolaus & Senatus omnia, fecit Synodum, & convocavit omnes Occidentales Episcopos, Archi-Episcopos, Metropolitas, & omnem Clerum sanctæ Romanæ Ecclesiæ, ac totum Senatum Principum Romanorum, & damnaverunt libellum & Concilium malignantium, quod factum erat adversum sanctissimum virum Ignatium, & depositum Apocryphos, qui venerant hic, Rhadoaldum & Zachariam, & ab omni honore Sacerdotali & communione pepulit eos, quoniam communicaverunt & consenserunt, & constituerunt inuasorem & adulterum Photium: Et abdicavit Concilium malignantium. Propter hoc ergo opus damnavit & anathematizavit Photium. Addit marginales Scholion Anastasii Cardinalis: *Licet vocaverit Archi-Episcopos, nullus tamen excepto Ravennate ob temporis incommoditatem occurrit. Verùm ille cum aliquantis & Photium pepulit, & Ignatium Patriarcham admisit, privilegio scilicet Apostolicæ Sedis fretus, quæ sola jus habet quorumlibet ligamenta vel solutiones Pontificum solvendi vel ligandi, cum utique de omni Ecclesia fas habeat iudicandi. Hæc est illa Romana Patriarchalis Synodus, ad quam invitatus Hincmarus Remensium Archi-Episcopus quid pro sua in Sedem Apostolicam consueta pervicacia & per se & per Carolum Calvum Regem responderit, supra dictum est ad Canonem decimum septimum. Factam in medio ætatis fervore scribit ipse Pontifex Nicolaus: Hinc fuit incommodum tempus, & alii Italarum Metropolitanis non advenierunt.**

Epist. 7.

Utriusque hæc Synodi Acta exponit idem Pontifex in litteris ad Sanctum Ignatium, post hanc Synodum exstantibus. *Præsente Apocrypho Regio, Leone à Secretis, vocato nostræ Ecclesiæ Concilio, atque evocatis etiam ex multis Occidentalium regionum Provinciis sanctissimis plurimisque Episcopis, primum Zachariam de communi sententia damnavimus; Rhadoaldi autem exautorationem, quod tunc abesse, distulimus, qui tamen postea sententiam damnationis non effugit. Similia enim avaritiæ facinora etiam in Gallia Legatus patrarat Rhadoaldus, ideoque Apostolicæ virgæ metu latebat, ac errabat per regiones varias, & inauditum damnare iustissimus per omnia Pontifex nolebat. Eos tractabat, quomodò Sanctus olim Felix tertius Legatos suos Vitalem ac Milesium Episcopos, in Acaciano schismate similiter apud Zenonem Augustum prævaricatos.*

Pergit Nicolaus Pontifex de altera sua Synodo. *Præterea Photio dignitatem abrogavimus, denunciavimusque, ut si post damnationem istam thronum Constantinopolitanum denudè audeat ascendere, aut sibi, quò minus ad tuam sedem redeas, impedimento sit, aut sacra contingere tentavit, anathema sit. Præter etiam Gregorium Syracusanum, à quo Photius ordinatus est, anathemate percussimus, si post-*

Christ. Lupi Oper. Tom. III.

hæc sacra quecumque administravit. Præterea quoscumque Photius Sacris initiavit, gradu Clericorum omni privamus ac dejicimus. Atque hæc quidem de illis decrevimus. Te autem auctoritate supremi Judicis Domini Dei Salvatoris nostri nec depositum, nec anathemate vincum unquam fuisse declaramus. Quicumque verò sententiæ nostræ repugnaverit, aut se à tua communione separaverit, aut denudè adversus te sine Apostolicæ Sedis auctoritate sententiam tulerit, Clericus omni honore dignitateque Clerici coram Deo & hominibus exutus esto; laicus omni benedictione paterna caret, qui nisi respuerit, anathemate quoque ferietur. Episcopos verò, quicumque tui causa exulant, aut solio suo honoreque privati sunt, sedibus suis & dignitati restitui jubemus. Quicumque huic Decreto nostro resistere conabuntur, anathema esto, quoad nobis ille sese subjiciat. Si qui verò per criminationem sunt eiecit, illos ad suas revocandos Ecclesias statuimus, causamque eorum ad tribunal Romani Pontificis decidendam. Ex quo vides Episcoporum ad alienos Patriarchatus spectantium causas etiam in prima instantia posse Romam evocari.

Damnati Photii causas idem Pontifex partim in litteris ad omnes ubique orthodoxos, partim in Epistola ad omnes diocesis Constantinopolitanæ Episcopos adducit varias. Primò, quod Photius sese à Sancti Ignatii communione separatum damnatis Schismaticis adjunxisset. Secundò, quod ex laico effe promotus Episcopus. Tertio, quod à Gregorio Syracusano, aliisque damnatis & Schismaticis Episcopis effe ordinatus. Quarto, quod vivo & innocio Ignatio effe ut Ecclesiæ adulter superpositus ac intrusus. Quintò, quod subditi præsumpsisset damnare proprium Patriarcham. Sextò, quod in proprium chyrographum Metropolitanis pro Ignatio datum extitisset perjurus. Septimò, quod Legatos Apostolicos tamquam novus Acacius seduxisset, coegissetque ad Schismaticis communicandum, confirmandas Sancti Ignatii injurias, & sui Pontificis mandata variè prævaricanda. Octavo, quod Ignatium, ac illi fideles, & suam communionem refutantes Episcopos, Clericos, Monachos, & laicos tyrannicè afflixisset. Notanda sunt verba Pontificis de Photio: *Si Sacra contingere tentavit. Loquitur ex quarto Canone Antiocheno: Si quis Episcopus à Synodo damnatus fuerit ausus aliquid de sacro ministerio attingere juxta priorem consuetudinem, nec in alia Synodo restitutionis spem habeat aut locum satisfactionis. Latam, licet iniquam, sententiam Canon per ejusmodi præsumptionem facit transire in rem iudicatam, privatque remedium etiam appellationis. Et hinc Gregorium Syracusanum, qui à Benedicto tertio damnatus sacrum Photianæ consecrationis Ministerium attentarat, Nicolaus Pontifex declarat incidisse in pœnam istam, & addit: *Quod si de reliquo præsumpsit, anathema sit.**

Verùm hæc sententiis nequaquam Photius acquievit. *Ad beatissimum Papam Nicolaum, inquit nostræ Synodi Encyclica Epistola, Epistolas & Legatos sæpè mittens, & hunc iudicem suum eligens & proponens, & omnia, quæ pertinebant ad justificationem sui, & ad sanctissimi Patriarchæ*

T t

condem-

condemnationem, sicut voluit ipse, sine impedimento dixit. Et in litteris ad omnes sub caelo Ecclesias ipse Pontifex Nicolaus: *Non ita pridem ad nos venit Palatinus Spatharius cum Imperatoris Epistola, qui gloriabatur ab Imperatore Synodum adornari, eod quod nos factam Ignatio injuriam noluerimus approbare.* Fuit is Michael Proto-Spatharius, protervus & insolens decumbentis ex gravi morbo Pontificis afflictor, de quo ipse pergit in litteris ad Episcopos Gallicanos: *Reverso Leone à Secretis Constantinopolim, Michael Imperator comperiens per Epistolam nostram, quam per ipsum transmissimus, quod nec depositionem Ignatii nec promotionem Photii suscepissimus, mox quemdam Legatum suum Michaelem Proto-Spatharium cum Epistola injuriis plena ad nos direxit, & ut sententiam nostram ad ipsius votum commutarem, vehementer hortatus est. At nos injurias quidem nostras non curantes, licet circa Ecclesie injurias non tacuissimus, scripsimus Epistolam nostram, & hac indictione quarta decima praedicto Imperatori per jam nominatum Michaelem Proto-Spatharium Legatum suum direximus, tam videlicet à nostra Ecclesia falsas objectiones repellere cupientes, quam ipsum Imperatorem cum sequacibus suis super hoc negotio ad rectum justitiae tramitem perducere anhelantes.*

Fæda ista, Domini octingentesimo sexagesimo tertio anno data, Eusebianis atque Acacianis in Romanam ac omnem Latinam Ecclesiam criminationibus undequaque plenissima, & non atramento, sed rabido felle exarata Augusti Michaelis Epistola perit, aut latet, ejus tamen palmaria capita ex Apostolico anni octingentesimi sexagesimi quinti Responso abundè novimus. Erat Photii opus, ex tunc orsi per temulentam stulti Principis linguam suam in Sanctum Petrum Apostolorum Principem schismatica venena depumare. Sed neque Episcopalem thronum cessit Ignatio, longè minus à sacro ministerio contumax Canonum contemptor cessavit. Et hinc sacratus fidelium catalogus, inquit Anastasius Cardinalis, magis inflammatus est, & à Photio se communiione catervatim separavit, horrescens quod nec à tanta sede percussus corrigi consenserit. Perrexit tyrannum agere, & miserandos populos exquisitis tormentis ad suam damnatam communionem compellere. Quapropter hocce periculi & luctus plenissimum scandalum finire volens optimus Pontifex, Donatum Ostiensem Episcopum, Leonem ac Marinum Romanæ Ecclesie Presbyterum ac Diaconum Cardinales anno octingentesimo sexagesimo sexto legavit Constantinopolim, ac Michaeli Augusto excommunicationem ac fædæ Epistolæ publicam exustionem minatus, Ignatium & Photium, unàque eorum fautores ac rerum præteritarum testes Episcopos & Clericos, coram audiendos & definitivè judicandos, Romam evocavit.

CAPUT III.

Exponitur Bulgarorum ad Christianam fidem conversio, ac recursus ad Romanam Ecclesiam: Altera causa furoris Photiani.

TRans Istrum versus Septentrionem, inquit Nicephorus Gregoras, locus est, quem furvus non exiguus, ab incolis Bulga dictus, interfuit, undè & ipsi Bulgarorum nomen obtinuerunt, cum à prima origine Schyæ essent. Tandem patria cum uxoribus & liberis relicta, qua tempestate Iconoclastiæ morbus pios infestabat, innumerabili multitidine Istrum trajiciunt, & utramque Mesiam pervagati, & obvia queque populati ac prædati, locustiarum aut fulguris instar Macedoniam cum ulteriori Illyria occupant, loci ubertate illecti. Ac Regia ipsorum sedes deinceps urbs ea esse cepit, quam Justinianus Imperator Archi-Episcopatus honore, primæque Justinianæ nomine ornavit. Post appellatione gentis illius vulgata, locus ille Bulgaria dictus est, & Bulgaria Metropolis prima Justiniana. Dudum ante Iconoclastiam ac Leonem Isaurum fuisse ab illis infestata Thraciam ac Illyricum testatur, de Zenonis Imperio agens, Eutropius: *A Bulgariis universa Thracia infestatur.* Et apud Cassiodorum Athalaricus Gothorum Rex: *Bulgari toto orbe terribiles.* Et in chronico ad Anastasii imperium & Cethæi Consulatum ipse Cassiodorus: *Virtute Domini nostri Regis Theodorici victis Bulgaribus, Syrmium recepit Italia.* Quomodo ab Aristo & Mundone, Romanæ in Illyrico militiæ Ducibus, fuerint compressi, habes apud Comitem Marcellinum. Postmodum ab Hunnis Pannonia ejectos, gratis à Dagoberto Francorum Rege locatos in Bavaria, omnesque à Bavaris fuisse trucidatos testantur Fredegarius ac ejusdem Regis vita. Proinde sub Leone Isauro aut certe filio ejus Constantino Caballino in memoratis à Nicephoro Gregora provinciis sese denuò firmarunt.

A quibusdam existimantur fuisse gentiles usque ad Domini annum octingentesimum sexagesimum sextum, & Regem Michaelem, de quo Annales Francorum Bertiniani: *Rex Bulgarorum, qui præcedente anno, Deo inspirante, & signis atque assistance in populo regni sui moriente, Christianismum fieri meditatus fuerat, sacrum baptismum suscepit.* Et infra: *Bulgarorum Rex solum suum & plures & Proceribus Regni sui Romam direxit, & arma, quibus indutus fuerat, quando in Christi nomine de suis adversariis triumphavit, cum aliis donis Sancto Petro transmisit, & plures questiones de fidei Sacramentis consulendo, Nicolao Papæ direxit, & Episcopos atque Presbyteros mitti ab eo sibi poposcit. Quod & obtinuit.* Ad eundem annum scribunt Annales Francorum Fuldenfes: *Legati Bulgarorum Ratisponam ad Ludovicum Francorum in Ger-*

mania Regem venerunt, dicentes Regem illorum cum populo non modico ad Christum esse conversum, simulque petentes ut Rex idoneos prædicatores Christianæ Religionis ad eos mittere non differret. Et ad annum sequentem: *Rex Ludovicus Bulgarorum petitionibus annuens, Ermenricum Episcopum cum Presbyteris & Diaconibus ad propagandam fidem catholicam præfata genti destinavit; sed cum illic pervenissent, Episcopi à Romano Pontifice missi totam illam terram prædicando & baptizando jam replerant. Quapropter isti accepta à Rege licentia redierunt ad sua.*

Consonat Anastasius Bibliothecarius in Synodi nostræ præfatione. Cum Rex Bulgarorum cum propria gente Christi fidem suscepisset per hominem Romanum, id est, Presbyterum quemdam Paulum nomine, documentum atque mysterium propositum habuit à Sede Apostolica non modò fidei regulam, sed & sanctæ Legis sumere disciplinam. Hoc est, non solummodò Christianum dogma, sed & Ecclesiasticos ritus ac mores. Quod & fecit, non solum à præfato Presbytero, verum etiam per Divinam revelationem instructus, quæ sic temporum qualitatem discrevit, ut postrema in priorem reformaret statum & ordinem: Illyricanam diocesim, à Leone Isauro violenter ablatam, Romanæ tandem Ecclesie restituyendo. Regiæ conversionis tempus, & Romani, id est, ad Romanum imperium spectantis Pauli Presbyteri gentem, an Græcus, ac Latinus fuerit, tacet Anastasius; destinatos autem ad Romanam Ecclesiam Legatos Sancti Pontificis Nicolai meritis ascribit, factumque id dicit *Mense Augusto, indictione decima quarta, qui est Domini annus octingentesimus sexagesimus sextus, laudati Pontificis nonus, vigesimus quintus Michaelis Augusti. Legatos apud se sanctus Papa honorificè detinuit. Et interrim Sedis Apostolicæ Missos, Paulum scilicet Populiensem, & Formosum Portuensem, magnæ Sanctitatis Episcopos, statuens, hosque monitis mellifluis atque doctrinis instruens, ad prædicandum genti illi ire eos decrevit. Cum quibus, quia per Bulgaricum Regnum iter usque Constantinopolim terra tenuis tenditur, ut quidquid de sancta Constantinopolitana Ecclesia, licet jam per Orientem hoc ipsum idem Papa semel & bis Apostolicis litteris divulgatum habuerit, apud se decreverum existeret eidem per suos Legatos Ecclesie notum facere, Donatum Episcopum Ostiensem, Leonemque Presbyterum sanctæ Romanæ Ecclesie, nec non & Marinum sanctæ Sedis Diaconum Apostolicæ, Missos idoneos æquè direxit, ut illi Bulgaria populum ad fidem converterent, & isti quid vel qualiter Apostolica Sedes de eadem Constantinopolitana Ecclesia deliberatum haberet, modis omnibus nunciarent.*

Ambos Legatos summo honore excepit Michael Rex, ac tribus posterioribus suos usque Constantinopolim adjunxit, de quibus ad Græcorum fines perductus pergit Anastasius: *Quendam Theodorum fines illos custodientem invenerunt, qui eos ultra non dimisit abire, quin potius innumeris eos denotans injuriis, ad eam sedis Legatis abusus est, ut etiam eorum, in quibus sedebant, capita percuteret, diceretque: IMPERATOR NOSTER VOS NECESSARIOS SANE*

Christ. Lupi Oper. Tom. III

NON HABET. Regiorum tamen Legatorum gratia admissi sunt in Græcos fines, Regiam civitatem, atque conspectum Principis, qui ad istos: *Nisi per Bulgariam Missi Sedis Apostolicæ venissent, nec faciem meam, nec Romam diebus suis viderent.* Quam injuriam largiùs edisserit in Epistola ad Gallicanos Episcopos ipse Pontifex Nicolaus. Nempè per ebriosum Imperatorem Photium agebat & loquebatur. Et hinc per quadraginta dies illic residentes Legati, ut cognoverunt, quia hoc Imperator fieri jusserat, terga verterunt, & Romam hæc eadem nuntiantes coacti reversi sunt. Verum suo officio non defuere. Tunc enim factum est, quod in litteris ad Michaelem Cerularium, Patriarcham item Constantinopolitanum, scribit Sanctus Pontifex Leo nonus: *Sanctissimi Papæ Nicolai virovis est laudanda libertas, qui per Legator suos tam profacris imaginibus, quam pro depositione Beati Anistitis Ignatii, Ecclesiam aglæ Sophiæ clausit, donec Sedis Apostolicæ acquiesceret Decretis.* Eodem modo Paulus & Formosus suo apud Bulgaros munere fuerunt perfundi, adeo ut de Michaele Rege scribat in Synodi hujus præfatione Anastasius Cardinalis: *Quadam die manu propria capillos suos apprehendit, & contemplantibus cunctis tradidit Romanis Missis dicens; OMNES PRIMATES ET CUNCTI POPULI BULGARORUM TERRÆ COGNOScant AB HODIerna die me servum fore post deum beati Petri et ejus vicarii, Pontificis Romani. Quin & posito diademate est monasticam Philosophiam postmodum amplexus.*

At longè aliter de hac re loquuntur Græci. Regis baptismum contigisse volunt non anno Domini octingentesimo sexagesimo sexto, sed octingentesimo quadragesimo quinto, Sergii secundi Pontificis undecimo, quarto Michaelis Augusti, quo tempore Sanctus Methodius erat Patriarcha Constantinopolitanus. Georgius Cedrenus ait Bogorum Bulgarorum Regem, non à Paulo Presbytero, sed à Theodosio Cuphara, nobili Constantinopolitano apud se captivo, ac à forore sua Bogoride, postliminiò reversa è Constantinopolitana captivitate, edoctum fuisse fidem Christianam, & addit: *Postquam pestis vehemens Bulgaria infestavit, neque ullum mali remedium fuit efficax, ibi tum Bogorus Deum Christianorum in auxilio vocavit, utque idem facerent toti genti mandavit. Liberati lue, veram fidem amplexi, lavacroque regenerationis potiti sunt. Principi nomen Michaelis de Imperatoris nomine inditum à Patriarcha, qui eò ad baptizandum illum missus fuerat. Hæc pestis est illa afflictio, cujus occasione fuisse conversum Bogorum scribunt Annales Francorum Bertiniani. Guilielmus Xylander Græcum Cedreni textum non rectè vertens posuit pro Episcopo Patriarcham: Bogorum enim non à Sancto Patriarcha Methodio, sed ab ejus Legato nescio quo Episcopo fuisse baptizatum scribit dixerit Joannes Ciropalates. Forfan fuerit Manuellus Episcopus Adrianopolitanus, quem cum Basilio Augusto adhuc puero, & ejus parentibus fuisse olim sub Crumo Rege in Bulgaria captivum, & magno fructu prædicasse adfirmat.*

T t 2

idem

idem Cedrenus. Quisquis fuerit, Sanctum opus insigniter adjuvit Methodius monachus, pictor insignis, ideòque ornando palatio à Bogoro accitus, de quo idem Scriptor: *Monachus secundum Christi adventum depinxit, quod nihil eo terribilius sciret. Princeps ab hac parte videns iustorum cætum expressum, ab altera impiorum supplicia perpetentium, edocuisseque à Pictore quid ista sibi vellent, illud suam ejuravit superstitutionem, instituitque à sancto Episcopo Divinis arcanis, intempesta nocte baptizatus est.*

Quæ omnia in Sancti Pontificis Nicolai vita præterit, nequaquam negat Anastasius Bibliothecarius, dicens à Rege Michaele jam converso & baptizato fuisse primùm legatos proceres ad Romanam Ecclesiam, postulatos Episcopos & Clericos ad docendum & baptizandum populum, missosque à Nicolao Pontifice Paulum Populiensem ac Formosum Portuensem Episcopum, qui à prænominato Rege Bulgarorum mente alacri, magnaue suscepti devotione, cœperunt salutaribus edocere populum monitis, & à minimo usque ad maximum sacro fonte cum Dei gratia abluerunt, omnemque ritum Christianæ fidei, sicut à sanctissimo Papa instructi fuerant, in consuetudinem Bulgarorum tradiderunt.

Regiæ legationis ac postulationis causam apud Guilielmum sanctæ Romanæ Ecclesiæ Bibliothecarium in Adriani secundi Pontificis vita edicunt in disputatione cum Græcorum Patriarcharum Legatis Bulgarorum: *Nos illam patriam à Græcorum potestate armis evicimus, in qua non Latinos, sed Græcos Sacerdotes reperimus. Leonis namque Itauri aut Constantinii Caballini temporibus invaserant Bulgari istas provincias, spectantes tum non ad Romanum, sed ad Constantinopolitanum Patriarchatum, atque ita illic repererant Græcos Episcopos & Clericos, non Latinos. Neque eos expulerant, sed variè adflicto permiserant in regno, uti olim fecerant in Gallia Franci, in Hispania ac Italia Gothi, in Britannia Angli, ac etiamnum hodie per omnem Orientem Saraceni ac Turci. Addit in famoso ad Bulgarorum questionis Responso Pontifex Nicolaus: Postremò deprecamini nos suppliciter, ut vobis, quemadmodum cæteris gentibus, veram & perfectam Christianitatem, non habentem maculam aut rugam, largiamur, adserentes quod in patriam vestram multum ex diversis locis Christiani advenerint, qui, prout voluntas eorum existit, multa & varia loquuntur, id est, Græci, Armeni, & ex cæteris locis: Quapropter juberi poscitis, utrum omnibus his secundum varios sensus eorum obedire, an quid facere debeatis? Et in alio ejusdem Responso capite. Præterea indicatis, quod quidam Græcus mentiens fateatur se Presbyterum esse, cum non esset, ac per hoc plurimos in vestra patria baptizasset. Cum ergo inspiratione Dei cognovissetis, quod non esset Presbyter, judicaveritis ut amitteret nares & aures, & acerrimis verbis caderetur, & ex vestra patria pelleretur. Et iterum. Græcos dicere perhibetis, quod in illorum patria Christum oritur, & ab illis per totum mundum tribuatur, & ideò nosse desideratis si verum sit. Ad Neophytam Christi Domini gentem varii mox advenerunt & veri & falsi Apo-*

stoli, antiquis istic Græcorum Episcopis & Clericis permixti seminarunt adversaria dogmata & ritus; confusione ista rudes in fide nostra mentes inquietarunt, atque ita Michael Rex & à Ludovico Francorum in Germania Rege sibi amico, ac præsertim ab Apostolica Sede, totius Christianitatis capite & fonte, petiit Episcopos & Clericos, à quibus veram Jesu Christi sine ruga & macula legem edoceretur. Quæ omnia fieri non potuerunt uno anno. Quare vera, etiam Domino Cardinali Baronio, videtur Græcorum adfertio, Regis Baptisum adscribens anno Domini octingentesimo quadagesimo quinto, atque ita per viginti annos & unum fuit hic novellus Christi Domini grex inter istam Apostolorum de dogmate & ritu pugnam miserimè jactatus.

Aliam legationis causam supra audivimus ab Annalibus Francorum Fuldensibus: *Bulgarorum Rex filium suum Romam direxit, & arma, quibus indutus fuerat, quando in Christi nomine de inimicis suis triumphavit. Eamdem in Synodi nostræ præfatione laudat Anastasius Cardinalis: Bulgarorum Rex in arcto positus beati Petri interventionem sibi adesse apud Deum precatus est, sicque de numerosis cuneis hostium triumphavit. Prælium exponit Georgius Cedrenus: Proceres Bulgarorum & populus contra Regem insurrexerunt, & interficere conati sunt, quos ille parva suorum manu, crucis signo prælato, fudit, reque inopinata territis ad fidem Christi perduxit. Largius in suo ad ipsorum Consulta Responso Pontifex Nicolaus: Refertis, qualiter Divina clementia Christianam Religionem perceperitis, qualiterque populum vestrum baptizari omnem feceritis; qualiter autem illi, postquam baptizati fuerunt, insurrexerint unanimiter cum magna ferocitate contra vos, dicentes non bonam vos eis Legem tradidisse, volentes etiam vos occidere, & Regem alium constituere. Et qualiter vos Divina potentia cooperante, adversus eos preparati, à minimo usque ad minimum superaveritis, & manibus vestris detentos habueritis, qualiterque omnes Primates eorum atque Majores cum omni prole sua gladiis fuerint perempti, Mediocres verò seu Minores nihil mali pertulerint. Christianorum legem, tot in invicem pugnantibus ac Regnum antea pacatum pessimè turbantibus diversorum Prædicatorum atque Apostolorum disputationibus ac litigiis subjectam, Neophyti Bulgari existimant non posse esse bonam, ideòque unà cum ejus introductore Rege funditus eliminandam. Grassatam in bello isto etiam famem adfirmat Nicetas Paphlago, istam victoriam ac legationem Sancti Ignatii meritis adscribens.*

Erat legatio sollemnissima. Etenim proprium filium Rex misit, nec non cum Proceribus Joanne & Martino cognatum suum Petrum, quem in pio hoc negotio fuisse Regi ducem & præcursorem adfirmat Pontifex Joannes Octavus. Exultanter ipsos excepit & audivit Pontifex Nicolaus, videns Ecclesiæ Constantinopolitanæ per Photianum schisma factas ruinas impleri per hoc Divinitus illustratos Barbaros, & Illyricianæ dioceseos jam toties frustra repetitæ grandem partem jam tandem per ipsum Dominum Jesum Christum restitui Ecclesiæ Romanæ. Nec vana

Epist. 189

Epist. 194

fuit

fuit spes. Etenim quomodo Michael Rex capillos suos Sancto Petro Apostolo per Apostolicorum Legatorum manus coram cunctis Regni sui Optimatibus obtulerit, id est, Regni sui Ecclesiæ Constantinopolitano substractas subjecerit perpetuam Patriarchatu Romano, supra nobis dixit Anastasius Cardinalis. Addit Metrophanes Metropolitæ Smyrnenfis: *Photius, cum intellexisset Legatos Pontificis Romani in Bulgariam missos, Confirmationem ejus reprobasse, omnesque Bulgarie Principes & Subjectos Chrismate iterum inunxisse, tum verò velut cæstro percitus Œcumenicam Synodum convocavit. Et in litteris ad Sanctum Patriarcham Ignatium, exstantibus post præsentem Synodum, Pontifex Adrianus secundus. Quod si dicas à nobis Constantinopolitanæ dioceseos Presbyteros in Bulgaria sacrificare prohibitos, haud inficias imus. Erant Photiani, illiusque Symmista, quibus non solum in Bulgarorum provincia, sed ubique gentium Sacerdotati munere interdiximus interdiximusque. Regia pietate usus Nicolaus Papa omnes Armenios & Græcos, & advenas & indigenas, Episcopos & Clericos, Bulgaria ejecit, ipsam replevit Latinis hominibus, atque ita à Photiana nequitia expurgatam reddidit Patriarchatu Romano.*

Latius hæc in Sancti Nicolai vita refert laudatus Anastasius. *Bulgarorum Rex tanta fidei cœpit flagrare constantia, ut omnes à Regno suo pellens alienigenas, Apostolicorum solummodo Missorum predicatione usus, passis vitæ æternæ, jugiter refeci, nempe decreverit, unumque ex his, Formosum vita & moribus Episcopum, sibi dari Archiepiscopum expetierit. Tunc item Legatos suos Romam direxit, inter alia beatissimo Papæ idem suggerens, ab ejus sanctitate pro instructione gentis illius Presbyteros postulavit. Ipse verò talibus Papa compertis valde gavisus est, & infinitas Deo laudes repandens, non pauci numeri coram se probavit Presbyteros, & quos dignos reperit predicationis gratia, in Bulgariam direxit, cum quibus Dominicum Trivensem & Grimoaldum Polymartensem Episcopos destinavit, ut quia ipsum Formosum plebem dimittere sibi creditam non oportebat Episcopum, ex his Presbyteris ad Archi-Episcopatum, qui dignus inveniretur, in nomine Domini tandem eligeretur, & Sedi Apostolicæ consecrandum mitteretur. Ejecit Rex non solummodo hæreticos aut Photianos, sed penitus omnes, etiam à Sancto Methodio aut Ignatio Patriarchis, seu alio quovis orthodoxo Episcopo ordinatos, Episcopos & Clericos Græcos, nolens remanere vel unum, qui reclamare posset ad Græcos ritus aut Constantinopolitanum Patriarchatum, atque ita resuscitatis questionibus Neophytum populum inquietare. Expulsum unus fuit etiam famosus ille pictor & monachus Sanctus Methodius, qui cum collega Sancto Cyrillo monacho, non Constantinopolim ad Photium rediit, sed abiit Moravia & Bohemis adhuc gentibus prædicaturus, estque postmodum Romæ ab Adriano secundo Pontifice eorum Apostolus & primus Archi-Episcopus consecratus.*

Porò Formosum Portuensem Episcopum noluit Nicolaus Pontifex vel ad Regiæ preces inordinare in Bulgariæ Metropolim, quod Epi-

scoporum translationes huc usque Romana Ecclesia ignoraret. Hinc illum extraxit Bulgaria, & cum Dominico Trivensi Episcopo ad Photianum schisma denuò tentandum Constantinopolim ablegavit. Nempè ex tunc olebat Formosus suspicionem istius criminis, in quod postmodum hanc sententiam tulit Pontifex Joannes Apud Siroctavus. *Formosum Portuensem Episcopum, qui à monachæ memoriæ Domno Prædecessore nostro Papa Nicolao in Bulgarorum patriam destinatus, noviter in Christo regenerati Regis animos adeò calliditatibus suis vitavit, ut terribilibus Sacramentis cum sibi obstrinxisset testatus sit, ne se vivo quemlibet Episcopum à Sede Apostolica suscepisset, seque eidem terribilibus nihilominus Sacramentis, ut ad eum quantum reverti debuisset, obstrictum fuisse professus sit, quique à nobis proficiscendi illuc licentiam, litteras, & necessaria adjutoria impetravit, omni Ecclesiastica communione privatum esse decernimus. Hæc claudens Formosi cum Rege conjurationes impedire optimum Pontificem Nicolaum, quo minus potuerit Bulgariæ creare Latinos Episcopos, atque ita Regnum Romano Patriarchatu firmiter readunare.*

CAPUT IV.

Exponitur Photii rabies in Sanctum Pontificem Nicolaum, omnemque Latinam Ecclesiam, præsertim Romanam.

Bulgarica hæc mutatio pessimè habuit & Photium & Michaelem Augustum, de quibus in Synodi præsentis præfatione Anastasius Cardinalis: *Quæ Græci de die in diem audientes invident, & tanta gloria avidi, ut Bulgarorum Regem possint à Romana sede avertere, diversa requirunt ingenia, munera post munera pretiosa mittentes, & sopsistica ei argumenta creberrimè proponentes. At ille ut columna mansit immobilis. Vidit insuper Photius se cum Gregorio Syracusano & reliquis suis affectis damnatum à Nicolao Pontifice & omni Latina Christianitate, clausam ac interdictam Sanctæ Sophiæ Ecclesiam, dignitati & honori restitutum Sanctum Ignatium, Constantinopolitanum populum & omnes Orientis Patriarchales sedes adherere Romanis, se passim proclamari Anti-Christi præcursorem ac ipsum Anti-Christum: Hinc in furore actus finxit imaginariam Synodum, in Sanctum Nicolaum Pontificem intravit depositionis ac excommunicationis convitium, & illam sub sole huc usque non auditam excogitavit iniquitatem, de qua Episcoporum ab ejus maledicta parte ad matrem Ecclesiam cum poenitentia redeuntium libellus, lectus in secunda præsentis Synodi Actione: Omnibus consentaneis suis vel qui sub ipso eram. suasit, ut chyrographis terribilibus profiterentur eum se habituros Patriarcham Patriarcharum & summum Sacre-*

dotem summorum Sacerdotum, id est, omnium sub cælo Episcoporum & totius Ecclesiæ Papam. Eusebiana factio blateravit tres Patriarchales sedes esse jure Divino pares, sedem Constantinopolitanam, Heracleensis Metropoleos suffraganeam dumtaxat Parochiam, esse totius mundi Metropolim ac omnium Christianorum magistratam & caput primus Photius somniavit. Ejus fundamentum adducit in litteris ad Gallicanæ Ecclesiæ Episcopos Pontifex Nicolaus: *Gloriantur atque perbibent rebelles Schismatici, quando de Romana urbe Imperatores Constantinopolim sunt translati, tunc & Primum Romanæ sedis ad Constantinopolitanam Ecclesiam transmigrasse, & cum dignitatibus Regiis etiam Ecclesiæ Romanæ privilegia translata ad Constantinopolitanam Ecclesiam fuisse, ita ut ejusdem Ecclesiæ invasor Photius etiam ipse se in scriptis suis Archi-Episcopum, seu Episcopum omnium Episcoporum, atque universalem Patriarcham appellet.*

S. Basil.
Epist. 31.

Est antiquum Græcorum fundamentum, ex quo etiam Anthymus Thyaneus in Cappadocia per Valentem Augustum nuper in duas divisa Episcopos novam suam Metropolim dixit esse majorem Cæsarea, ideoque sese in omni Pontica regione solum ut Primum deinceps suscipiendum. Ex Provinciæ civili divisione non solummodo alterius partis Metropolim, sed insuper ex majori sua civitate Primas esse voluit totius dioceseos, Archi-Episcopumque Cæsareensem redactum in communem ordinem Metropolitanum. Eadem via Constantinopolitanus Episcopatus in Metropolim, nec non in trium Primatialium dioceseon prædatorem Patriarchatum crevit, ac jam per Photii furiosos crescere conatus est in supremum ac universalem Papatum. Verum Anthymo rectè reposuit Sanctus Gregorius Nazianzenus tunc Episcopus Sazymorum: *Quid urbem nostram, Metropolim Cæsaream, conscribendo coarctas, cum nos illam & Ecclesiam, ut revera est, Ecclesiarum ab initio quoque matrem faciamus? Et ejus pater Gregorius Nazianzenus Episcopus in litteris ad Ecclesiam Cæsareensem de Sancto Basilio tunc Presbytero in Archi-Episcopum eligendo: Nostra Cæsareensis Ecclesia propè mater omnium per Ponticam diocesim Ecclesiarum & fuit ab initio, & nunc quoque est, & nominatur, Anthymi nugis apud neminem Ecclesiasticæ Hierarchiæ peritum proficientibus. Addit voculam, Propè: Quod sola secunda Cappadocia, Anthymo novo suo Metropoliti adhærens, sedi Cæsareensi recalci-traret. Et hinc liquere videtur, quod ante Sancti Basilio Episcopalem promotionem sub Eusebii Episcopatu Cappadociam fecerit Augustus Valens. Eodem modo Acacianæ factioni & vigesimo octavo Canonis Chalcedonensis, Episcopatum Constantinopolitanum ob Regiæ civitatis privilegium in Patriarchatum elevare tentantibus, respondit in litteris ad Dardaniæ Episcopos Sanctus Pontifex Gelasius: *Alia potestas est Regni secularis, alia Ecclesiasticarum distributio dignitatum. Sicut enim quamvis parva civitas prærogativam præsentis Regni non minuit, sic imperialis præsentia mensuram dispensationis religiosæ non mutat. Primatialem totius Ecclesiæ sedem, quam ex ipsius**

Apud Basil.
Ep. 31.

Epist. 24.

Epist. 13.

Domini mandato Romæ fixit Sanctus Petrus, nullus Imperator aut Photius potuit aliò transferre.

Photii nugas adauxit Christophorus Patricius, Nicephori Phocæ Augusti interpres, in colloquio cum Luitprando Cremonensi Episcopo, Joannis decimi tertii Pontificis ad dictum Principem Legato: *Papa fatuus, insulsus, Agnorat Epist. 4. Constantinum sanctum Imperialia sceptrâ huc trans-vexisse, Senatam omnem, cunctamque Romanam militiam; Romæ verò vilia mancipia, piscatores scilicet, cupedarios, aucupes, nothos, plebejos, servos tantummodo dimisisse. Hinc intulit: Papam vestrum Imperiales recipere litteras indignum judicamus. Verum nugamenta sunt hæc, Græca somnia, mendacia nimis aperta. Quis nesciat Romam veterem semper mansisse primam & mundi caput, novam autem fuisse dumtaxat secundam? Retinuit semper illa Consulem, Senatam, militiam, insignia cuncta supremæ majestatis. Et demus illi sola mancipia mansisse: Verè nihilominus de ipsa dicam, quod adversus Gummitanos in Byzacena Provincia Episcopi ambitum scripsit de destructa Carthagine Sanctus Pontifex Leo nonus: *Sine dubio post Romanum Pontificem primus Archi-Episcopus & totius Africae maximus Metropolitanus est Carthagenensis Episcopus, nec pro aliquo in tota Africa Episcopo potest perdere privilegium semel susceptum à sancta Romana & Apostolica Sede; sed obtinebit illud usque in finem sæculi, & donec in eo invocabitur nomen Domini nostri Jesu Christi, sive deserta jaceat Carthago, sive resurgat gloriosa aliquando. Longè minùs potest concessum sibi ab ipso Domino Jesu Christo supremi Primatus privilegium perdere Ecclesiæ Romana. Speramus ipsam, quod de Constantinopolitana dolemus, etiam sua temporali gloria usque ad finem sæculi non destituendam.**

Aliud Photii fundamentum edicit in litteris ad Ecclesiæ Gallicanæ Episcopos idem Pontifex Nicolaus. *Venerabilis industria vestra talem se de cætero exhibeat necesse est, ut sole clarius banc à Sede Petri in nullo dissidere, quin potius cum illa in cunctis sentire, hostes Photiani cognoscant; ita ut Præsulatus nostro scripta Divinitus inspirata Sapientia vestra reprehendendo, & forti prorsus invective feriendo tantam Græcorum Imperatorum vesaniam mittat, que nos suscipientes rursus ea cum aliis assertionibus nostris ad ipsorum quoque demeritiam confutandam mittere valeamus: Ità ut cum unum pariter idemque nos hostes sentire cognoverint, nec injurias à se nobis illatas ulcisci solummodo nos affectare mendaciter adstruant, nimirum cum adversus se monomachiam nos adgredi quodammodo intuentur, & per hoc quod sint & alii Christi dilectores, & eorum perversitates odientes, liquidò comprehendant, & ora loquentium iniqua penitus obscurant. Per ea tempora cum Hincmaro Remensium Metropolitanis, ac illi adhærentibus aliis Francorum Episcopis, de Rothaldi Sueffionensis Episcopi, ac Remensium Clericorum ab Ebbone nuper Archi-Episcopo ordinatorum Romana appellatione, quin & de toto Romanæ appellationis ac evocationis jure, & Canonum Sardicentium intellectu, nec non de laicorum è Palatinis officii*

A. 865.

ciis ad Episcopatum promotione contendebat Nicolaus Pontifex, & de Gunthario Colonienfi ac Theutgaudo Trevirienfi Archi-Episcopis ab ipso canonicè dejectis scribit Abbas Regino: *Ludovicum secundum Imperatorem adeunt, scriptis ac dictis vociferantes se injustè esse depositos, ipsi Imperatori & omni sanctæ Ecclesiæ injuriam esse factam, cum nunquam auditum sit vel uspiam lectum, quod ullus Metropolitanus sine conscientia Principis vel presentia aliorum Metropolitanorum fuerit degradatus. Hinc igitur per omnem orbem buccinabat Photius sibi cum solo Romano Episcopo esse lites, non cum omni Latina Christianitate, cujus melior pars, Gallicana Ecclesiæ, sentiret secum de promovendis laicis, de degradandis Metropolitanis ac præsertim Patriarchis, de appellandi ac evocandi jure, nec non omni Romano Primatu. Quo furore seduxit multos: Præsertim ubi Ludovicus Augustus, in Orientalis Imperii spem ab ipso circumscriptus, Nicolaum Pontificem ab imaginaria Schismaticorum Synodo damnatum promiserat fede ac Italia exturbare. Quapropter intestina bella ac domesticas quaestiones ad tempus dormire in Gallia, & omnes ejus Episcopos ac Synodos adversum communes totius latinitatis, immò Christianitatis hostes secum congregari Pontifex voluit ac iussit. Singulariter addidit ad intestini belli ducem Hincmarum: *Tua verò, frater Hincmar, Caritas cum Epistolam legerit, mox ut etiam ad alios Archi-Episcopos, qui in Regno gloriosi filii nostri Caroli Calvi Regis consistunt, deferatur, summo perè agere studeat, & ut de his singuli in suis dioceseos, unà cum Suffraganeis suis, convenienter tractare, & nobis que repererint suggerere curent, eos incitare non negligat. Rei successum edicit in Remensis Ecclesiæ Historia Flodoardus: *Quam Epistolam Hincmarus suscipiens, in Corbonaco Palatio consensit Regi Carolo cum pluribus Episcopis relegit, & per alios Archi-Episcopos, sicut mandato acceperat, dirigere studuit. Facta hæc sunt anno Domini octingentesimo sexagesimo septimo, Nicolai Pontificis ultimo & decimo, Basilio Cæsaris primo. Hinc enim Gallicanum Synodorum responsoriæ, per Sanctum Artardum Nannetensem Episcopum missæ, litteræ laudatum Pontificem repererunt secutum, ac ordinatum Successorem Adriani secum. Hinc item idem Nicolaus sibi lites hæc moveri questus est à Michaele & Basilio Imperatoribus: *Quod nempe Cæsar Basilius Augusti Michaelis prava vestigia sequi cogetur.****

L. 3. c. 17.

Tertium Photianæ iniquitatis fundamentum adducit in eisdem ad Gallicanos Episcopos litteris idem Pontifex Nicolaus: *Græci odio & invidia contra nos inflammati nobis quasi crimina hæreseos impingere moluntur. Odio quidem, quia Photii promotionem damnavimus, Ignatii dejectionem nullo suscipientes adsensu. Invidia verò, quia Regem Bulgarorum Michaelis nomine, cum gente sua, fide Christi suscepta, à Sede Beati Petri institutores & doctrinam expectavisse audiverunt. Volentes quippe nihilominusque andelantes eosdem Bulgaros à Beati Petri subjectione subducere, suoque imperio sub prætextu Christianæ Religionis callidè subjungere, talia de san-*

ta Romana Ecclesiæ, non habente maculam aut rugam aut aliquid hujusmodi, prædicant, quatenus illi, utpotè adhuc in fide rudes, hæc audientes nos quasi noxios & diversarum hæreseos squaloribus repletos vident, declinent, atque penitus deserant. Dixit Photius in errores varios lapsam Romanam Ecclesiam, à Christo Domino apostatasse, ideoque Primum ejus migrasse ad secundam Ecclesiæ sedem, quæ juxta Constantinopolitanam & Chalcedonensem Canones est Ecclesiæ Constantinopolitana. Hæreseon Romanarum seu calumniarum indiculum misit ad Bulgariæ Regem, hic ad Pontificem Nicolaum.

CAPUT V.

Enumerantur ac refutantur Photii in Romanam ac omnem Latinam Ecclesiam calumnie.

CALUMNIA PRIMA.

Quod jejunemus in Sabbatis.

Antiqua hæc inter Latinam & Græcam Ecclesiam quaestio abundè superius ad quinquagesimum quintum Trullanum Canonem est elucidata. Ostendit unam Jesu Christi Ecclesiam, varios in variis gentibus habentem sacros ritus ac mores, esse Regnam varietatibus circumamictam, ideoque Sabbathi jejunium non esse competentem causam, ex qua schismaticum Alcais & Christianitatis dissidium seminetur. Verum nos esse Apostolicorum Canonum damnatos prævaricatores, ac ita legitimam suam separationem imperio populo persuadere omni via conatus est Photius, ideoque nugas à miserabili Trullana Synodo iachocatas adversum nos complevit.

CALUMNIA II.

Quod Spiritum Sanctum à Patre & Filio procedere sentiamus.

Antiquum Nestorii Hæresiarchæ, ac Theodoretii Cyrensis Episcopi, nuper à Joanne Monacho Hierosolymitano resuscitatum, atque à septima Synodo damnatum errore resumit Photius, de quo ad amicos suos in Græcia constitutos scripsit Ecclesiarum pacem desiderans Barlaamus Episcopus Gyracensis. *Spiritu Sanctum ex Patre Filioque tanquam ex uno principio procedere videtur Ecclesiæ Romana tenere autem hæc doctrinam submissa plusquam quingentis annis. Hæc enim*

Epist. 1.

enim illi viri, Divinus Augustinus, Ambrosius Mediolanensis, & Hieronymus, qui claruerunt circa tempora Theodosii Magni, ex quo præterierunt usque nunc plures quam octingenti anni, quos Latinorum Ecclesia Doctores & regulas, & pietatis duces habuit. Hi Divinam aperientes Scripturam, multis locis suorum operum manifestè notant, quod Spiritus Sanctus ex Patre Filioque, tanquam uno principio, procedat. At verò Romanus Pontifex Beatus Gregorius, qui dicitur fuisse sub Justiniano, ante schisma pluribus quam trecentis annis, superiores suos & ipse sequens eandem de Spiritu Sancto tradit sententiam. Quare si rationabile esset propter has causas à Latinis dividi, oporteret utique ab initio hoc facere, & neque hæc sapientes putare Sanctos, neque communia cum illis Concilia patefacere. Nunc autem post unà cum eis septem celebrata Concilia generalia, & multos prædictam de Spiritu Sancto sententiam in suis scriptis manifestè prædicantes, Sanctos & ipsi Græcis reputatos, propter eandem ipsa post multos annos velle ab eis dividi, quomodo non caret omni ratione? Quamquam de Spiritu Sancto, si soli illius lingue Patres hoc traderent, nolle credere nondum tantum esset malum. Nunc autem & Græcæ lingue Patribus id ipsum prædicantibus, scilicet Magno Basilio, Sancto Athanasio, Sancto Cyrillo, Sancto Gregorio Nysseno, quomodo non absurdum est eos, qui eadem cum illis sapiunt, hæreticos reputare? In alia Epistola adfirmat ita sensit Græcos Patres omnes præter unum Joannem Damascenum, qui videtur contrarium dicere. Quamquam non dicit ipse, quod Spiritus Sanctus non est ex filio, sed quia non dicitur ex filio. Ac si diceret, quod in Divina Scriptura non invenitur verbo dictum, QUIA EX FILIO.

Sancti Joannis Damasceni hæc sunt verba: Non à Filio, sed per Filium Spiritus Sanctus procedit, nam causa omnium Pater perhibetur. Ad quæ per Marcum Ephesiorum Primatem adducta verba reposuit apud Sylvestrum Sgaropulum Ecclesiæ Constantinopolitanæ Crucigerum Bessarion Metropolitæ Nicænus Damascenum ut unum è multis haberi, nec tanti momenti nomen, ut propter illud in Ecclesia debeat quid innovari; promat alium, si possit, Ephebus ex censu antiquorum. In Sanctum istum Joannem iniquior aut durior non nihil fuit venerabilis Bessarion: Etiam in opere de consecrationis Eucharisticæ verbis utitur eadem in ipsum acrimonia, suspectumque habet, quasi qui circa verba ista cum hodiernis Schismaticis deviasset. At immerito. Absit, ut tantus Ecclesiæ orthodoxæ pugil aut hoc aut istud Christi animum dogma læssisset. Aliud non voluit, quam has, A Filio procedit, aut alias istam processionem palam importantes voces nusquam in Evangelio reperiri. Et hoc est omnino verum. Rationem dat in libris contra Nestorium Sanctus Cyrillus Alexandrinus: Quod Dominus noster Jesus Christus ad Judæos, ipsum usurpatæ Divinitatis assidue calumniantes, sit locutus dispensationis, ideoque illorum cæcum furorem commiserat, semper dixerit Spiritum Sanctum à Patre procedere, nunquam disertè etiam à fese. Quod illum à Patre & Filio, aut certè à Patre per Filium procedere professus omnino fuerit etiam

Sanctus Joannes Damascenus, Barlaamus in eadem Epistola ostendit. Et verba illius sunt lucida in libris de fide: Spiritum nobis per Filium & patefactum esse & impartiri confitemur.

Eodem modo locutus est in libro ad Reginas Sanctus Cyrillus Alexandrinus: Spiritus Sanctus naturaliter à Patre est, & per Filium in creaturam dimanat. Et in libris adversus Nestorium: Filii procul dubio Spiritus est, ut qui per ineffabilem ipsius naturam procedat, & ipsi sit consubstantialis. Et infra: Ut procedit ex Patre Spiritus Sanctus, eodem modo quoque per Filium. Omnia enim, que habet Pater, habet & Filius, præterquam esse Patrem, juxta Filii ad Patrem Verbum, OMNIA MEA TUA SUNT. Et in Symboli expositivis ad Monachos litteris, extantibus in tertia parte Synodi Ephesinæ: Spiritus Sanctus profunditur, sicut à fonte, à Deo Patre, tribuitur autem creatura per Filium. Eamdem in formam plures Græcorum sancti Patres sunt locuti. Etiam in libro adversus Praxeam Latinus Tertullianus: Spiritum non abundè puto, quem ex Patre per Filium. Et in libris de Divina Trinitate Sanctus Hilarius Episcopus Pictaviensis: Spiritum Sanctum tuum, qui ex te per Unigenitum tuum est, promerere. Et hinc Sanctum Tharasium Patriarcham Constantinopolitanum, cujus per septimam Synodum probatæ litteræ ajunt Spiritum Sanctum ex Patre per Filium procedere, laudavit in Florentino Concilio Andreas Latinus Archi-Episcopus Rhodiorum.

Vice versa Spiritum Sanctum ex Patre & Filio procedere non soli olim Latini, sed & Græci Patres frequenter dixerunt. Etenim in libro de fide ad Theodosium Augustum scribit Sanctus Cyrillus Alexandrinus: Filius immittit Spiritum baptizatis, non alienum, sed eum, qui ex illo est, & ipse est proprius. Et in litteris ad Nestorium, in prima Ephesini Concilii parte extantibus: Spiritus Sanctus perinde à Filio, atque à Deo Patre procedit. Et in librorum adversus Nestorium, uti Spiritum à Patre per Filium procedere dixerat, eo ipso capite: Spiritus est ab ipso, & in ipso secundum naturam. Et in decima Catechesi Sanctus Cyrillus Hierosolymitanus ait Spiritum Sanctum à Patre & Filio procedere intelligibiliter, non corporeo modo ex eorum ore aut labiis effundi. Et in sua liturgia Sanctus Basilius: Verbum vivens, à quo Spiritus Sanctus procedit. Et in suo Symbolo tam antiqua Æthiopia Missa, quam Severus Patriarcha Alexandrinus: Credo in Spiritum Sanctum, qui ex Patre & Filio procedit. Qualia testimonia etiam ex Sancto Athanasio ac aliis Græcorum Patribus possunt adduci. Et quidem de Sancto Basilio in adclamatorio ad Martianum Augustum sermone dixit plena Synodus Chalcedonenfis: Sancti Spiritus doctrinam diligentius tradidit. Quocirca uterque loquendi modus apud utramque Ecclesiam primis sæculis fuit & usitatus & probatus: Apud Græcos primus ferè legitur Sanctus Joannes Damascenus dixisse, Spiritus Sanctus procedit, non à Filio, sed per Filium, ac apud Latinos primi Franci adversus Sanctum Tharasium ac septimam Synodum scripsisse ad Adrianum primum Pontificem: Quod Tharasius

non velle sentiat, qui Spiritum Sanctum non ex Patre & Filio secundum Nicæni Symboli fidem, sed ex Patre per Filium procedere in sua credulitate lectio ne fateatur. Nempe tunc Latini & Græci, licet non quoad sensum, tamen quod voces ceperant diffonare.

Sess. 7.

Pergit in Florentina Synodo ad Græcos laudatus Andreas Archi-Episcopus Rhodiorum. Hormisda fuit ante quintam Synodum Papa, Justiniano Imperatore: Is scripsit Epistolam, quam suscepit Joannes secundus Constantinopolitanus Episcopus, & omnes illius temporis Patres Orientales. Est autem in illa Epistola perpicue positum Spiritum Sanctum à filio procedere. Cur ergo vos dicitis hoc fuisse causam dissidii, nolleque stante illo, quod vocatis additamentum, nobiscum conjungi? Et rursùm in eadem Sessione septima: Sanctus Maximus Abbas & Martyr, qui ad sextam floruit Synodum, Romanam excusat Ecclesiam, ut injuria ab Orientalibus accusatam, utique de hisce vocibus, Ex Patre Filioque procedit. Quocirca istud loquendi discrimen videtur medio inter quintam ac sextam Synodum tempore fuisse in Ecclesias inductum. Nam & Sanctus Joannes Damascenus, qui Latinam videtur notare Ecclesiam, inter sextam & septimam Synodum floruit: Eisdemque diebus fuit ille insolens ejusdem nostræ Latinæ Ecclesiæ accusator Joannes monachus Hierosolymitanus. Præcisum inductionis tempus, auctorem, occasionem ignoro.

L. 10. c. 24.

Ejus tamen rationem exposuit in Florentino Concilio Latina Ecclesia in quodam Græcis Episcopis tradito & per Sylvestrum Sgaropulum relato fidei Decreto: Nos Græci declaramus illud, quod nos asserimus Spiritum Sanctum à Patre procedere, non ea mente à nobis proferrî, ut Filius excluderetur, à quo non negamus Spiritum Sanctum æternum processisse, suamque essentiam derivasse æquè ac à Patre; sed quia suspicabamur Latinos adfirmasse à Patre & Filio Spiritum Sanctum promanasse tanquam à duobus fontibus, & duobus sacrosanctæ Trinitatis spirationibus: Idè ab hoc loquendi modo, & in eo sensu Spiritum Sanctum à Patre & Filio procedentem dicere cavimus. Eiusdem suspicionis excludendæ causa dixit in fidei suæ Decreto Gregorii decimi Pontificis Synodus Lugdunensis: Damnamus & reprobamus omnes, qui negare præsumpserint æternaliter Spiritum Sanctum ex Patre & Filio procedere, sive etiam temerario ausu asserere, quod Spiritus Sanctus ex Patre & Filio, tanquam ex duobus principiis, & non tanquam ex uno procedat.

Erat suspicio penitus erronea. Hinc enim pergit laudatum Latinæ apud Florentiam fidei Decretum. Consimili ratione & nos Latini declaramus illud, quod nos intendimus Spiritum Sanctum à Patre & Filio procedere, non eo mentis sensu à nobis asserti, quasi Patrem excludere niteremur, quò minus fons esset ac principium totius Deitatis tam Filii quam Spiritus Sancti, aut quasi illud, quod dicimus Spiritum Sanctum à Filio procedere, crederemus Filium à Patre non derivasse, aut quasi duo principia aut duas produções Spiritus Sancti introduceremus, & non unicum tantum principium, unicam produzionem. Patrem itaque & Filium duo principia Christi, Lupi Oper. Tom. III

dicere est Patrem totius Deitatis primum auctorem, ac Filii sub ipso in principii ratione subautorationem negare; est Patrem & Filium non solummodo quoad personam, sed etiam quoad essentiam distinguere; est Spiritui Sancto assignare duos auctores ac fontes non subautoratos. Et in hoc puncto Latini & Græci semper convenimus. Ambo item semper studuimus imperio erroris suspensionem declinare. Hinc enim adversus Maximinum Arianorum Episcopum scribit Sanctus Augustinus: Cum de Spiritu Sancto Filius loqueretur, ait, DE PATRE PROCEDIT, quoniam Pater processionis ejus est auctor, qui talem Filium genuit, & gignendo ei dedit, ut etiam de ipso procederet Spiritus Sanctus. Dicit solum Patrem esse Spiritus Sancti auctorem, qui tamen ejusdem processionis virtutem Filio dederit, atque ita Filium sibi conjunxit in principium, non diversum, sed idem & unum, at subautoratum. Eadem de causa in libris de Sanctissima Trinitate dicit Spiritum Sanctum à Patre procedere principaliter. Hinc item in Symboli ad monachos expositione Sanctus Cyrillus Alexandrinus ipsum dicit à Patre tamquam à fonte per Filium profundi. Et hunc, ut ab omni calumnia libertiorem, loquendi modum omnes tandem Græci fuere complexi. Noster, quod Patri & Filio eandem voculam Ex communiter præfigeret, illis visus est memorati erroris suspicioni subjacere. At utrumque penitus coincidere multis postmodum ostenderunt Bessarion Metropolitæ Nicænus, ac Becus & Gennadius secundus, Ecclesiasticæ inter utramque gentem pacis amantes Patriarchæ Constantinopolitani. Proinde istum duorum principiorum seu divise Trinitatis errorum primus nobis imposuit ut Joannes monachus Hierosolymitanus, aut Photius, ita conatus schisma suum stabilire. Et hinc quidam Doctores Schoiastici, docentes Patrem & Filium esse duos consubstantialis sui Doni Spiratores, scandalosè locuti sunt, & Photianæ de nobis suspicioni pessima fomenta præbuerunt. Nam & Platonicos, Patrem & Filium, licet recto sensu, dicentes esse duo principia, indisciplinatæ ac piarum aurium offensivæ locutionis, dudum ante criminatrices Photii lites, arguit in litteris de civitate Dei Sanctus Augustinus, & adjungit: Nobis ad certam regulam loqui fas est, ne verborum licentia etiam de rebus, que his significantur, impiani gignat opinionem. Nos itaque non dicimus duo aut tria principia, cum de Deo loquimur, sicut nec duos Deos vel tres nobis licitum est dicere, quamvis de unoquoque loquentes, vel de Patre, vel de Filio, vel de Spiritu Sancto, etiam singulum quemque Deum esse fateamur.

L. 3. c. 14.

L. 15. c. 17.

L. 10. c. 23.

Sess. 7.

Addit de Photio Andreas Rhodiorum Archi-Episcopus. Dicitur Photium, qui fuit hostis Romanæ Ecclesiæ, multaque scripsit & acriter invecus est adversus Nicolaum primum & Adrianum secundum Pontifices, nunquam illos accusasse ob additamentum in Symbolo. Eo namque tempore Symboli additamentum aut tantum necdum receperat Romana Ecclesia, ideoque non de Ephesina Canonis prævaricatione, sed de solo Processionis dogmate potuit illam Photius calumniari. Quo

circà nugar ac imponit in libro de generalibus Synodis Nilus Rhodiorum Metropolita, in talis eorum ajeis in octava Synodo Occidentales Episcopos fuisse professos in hæc verba: *Nos ita legimus ac credimus, ut & vos, absque ulla additione Symbolum sanctum, ut ita se habens sit verè Symbolum vere fidei; sed & eos, qui addunt aut detrahunt aliquid, anathematizamus.* Mendaces fabulas produunt verba sequentia: *Aderant illic Joannes Papa Romæ, Photius Constantinopolis, & Legati Romanorum.* Etenim octava Synodus non sub Joanne octavo, sed sub Adriano secundo celebrata fuit, & certum est Joannem octavum nunquam Constantinopoli fuisse. Homo igitur Græcus schismaticam Photii Synodum, Joannis octavi tempore factam adversus Romanam Ecclesiam, nequiter ex Photiano spiritu vocat octavam, & cum nostra pessimè confundit.

Ficta item est hæc per eumdem Nilum adducta Joannis octavi ad Photium Epistola. *Tua Fratemitas novit, quod cum ad nos venit, qui nuper ab ea missus est, ut probaret nos super sancto Symbolo, invenit nos illud conservantes intemeratum, prout antiquitus nobis traditum fuerat, neque quidquam adjucentes detrahentesque, cum probè noverimus iis, qui talia audent, gravem imminere condemnationem.* Rursus igitur significamus Reverentiæ vestræ, ut de hoc articulo, ob quem inter Ecclesias Dei scandalum exortum est, ita de nobis persuasum habeas, quod non modo dicimus hoc, sed & eos, qui primum ausi sunt sua temeritate hoc facere, eos transgressores Divinorum sermonum censemus, & interversores Theologicæ Domini nostri, sanctorumque Patrum, qui synodice Symbolum hoc sanctum acceperunt, eosque cum Juda collocamus, quod idem ac ille sint ausi, non Dominum quidem corpus morti tradentes, sed fideles, qui sunt corporis ejus membra, lacerantes, & vitios ab aliis disceptantes. Eo tempore Romana Ecclesia, nuperum Leonis tertii Pontificis Decretum servans, sine additamento adhuc omnino recitabat Symbolum, ideoque inter ipsam & Photium esse de hac re non potuit scandalum aut contentio; esse potuerit cum sola, quæ cum additamento tunc pridem recitabat, Francorum Ecclesia: Verum abijt, ut eam Joannes octavus aut quis alius Romanus Pontifex ista de causa anathematizaret; aut cum Juda collocaret. Revertentius est istud de Symboli additamento litigium; proindeque & ista Epistola est nescio cujus posterioris Græculi figmentum.

CALUMNIA III.

Quod damnemus nuptias, quia Presbyteris conjugia prohibemus.

Calumniam asumpit Photius ex quarto Canone Gangrensi: *Quicumque discernit Presbytero conjugato, quod non oporteat eo ministrante de oblatione percipere, anathema sit.* Ve-

rum Eustatius Sebastensium in minori Armenia Episcopus Metropolitanus, à Canone impetitus, nuptias ut Evangelio adversas interdixit omni Christiano, nos sanctas & immaculatas profite-mur, & solis majoribus Clericis interdiximus ob causas, quomodo olim interdixerunt plures etiam Orientales Ecclesie, ac Episcopi ipse Photius ex duodecimo & quadragesimo octavo Canonibus Trullanis. Et quidem cunctis per Orientem Episcopis, non minus quam Clericis, ante Canones istos licuisse nuptias & ipsarum usum affirmant, ideoque eosdem Canones tamquam grandis sanctimonie in Græcam Ecclesiam introductores laudant mirifice Theodorus Balsamon ac Joannes Zonaras. Cur igitur nos Latini, qui etiam Clericos eidem sanctimonie adstringimus, accusamur ut hæretici nuptiarum damnatores?

Sed & falsa est laus ista Trullanorum Canonum. Etenim ad Ptolomaidis in Lybia Pentapolitana Episcopatum Metropolitanum electus Sanctus Synesius Cyrenensis scripsit fratri ac suo postmodum successori Evoptio. *Mibi & Deus ipse, & sacra Theophili Patriarchæ Alexandrini manus uxorem dedit. Quare hoc omnibus prædico, testorque neque me ab ea prorsus velle separari, neque adulteri more cum ea clanculum consuecere. Alterum enim nequaquam pium est, alterum illicitum, sed hoc utique cupiam & precabor plurimos mibi & quam optimos liberos. Dixit se nolle ab uxoris, qui Episcopis non licebat, usu recedere, atque ita conatus est excutere Episcopatum. Eamdem etiam Clericorum sanctimoniam viguisse olim in pluribus per Orientem Ecclesiis est supra abundè ostensum. Abijt tamen, ut illæ nuptias damnarint. Et hinc liquet eos, qui à Gregorio septimo Pontifice, grassantia suo tempore majorum Clericorum matrimoniam eliminante, & Presbyteri conjugati Missam ac alia Divina ministeria audiri & accipi vetante, clamaverunt damnari nuptias, fuisse Photianos blaterones. Notanda sunt hæc Sancti Synesii verba, *Mibi sacra Theophili manus uxorem dedit: Ostendunt fidelium nuptias palam in Ecclesia fuisse semper ab Episcopo aut Presbytero benedictas & sanctificatas.* Notanda sunt & hæc verba, *Neque me ab ea prorsus velle separari, &c.* Ostendunt istic Episcopum cum antè ducta uxore, ut cum sorore fratrem, in eadem domo habitasse. Quem periculis obnoxium morem ex Lybia singulariter, quod istic dumtaxat superesset, proscriptis duodecim Canonibus Trullanis.*

CALUMNIA IV.

Quod Presbyteris inbibeamus Baptizatorum frontes Chrysmate linire.

Qui Chrysmatis sanctificationem, & in sacrosancto Christianæ Confirmationis Sacramento usum existimant esse Sancti Sylvestri Pontificis institutionem, errant toto coelo. Ejus namque Tertullianus, Sanctus Cy-

prianus, Sanctus Irenæus, Sanctus Cornelius Papa, Synodus Eliberina, Synodus Laodicensis, Græci & Latini Patres antiquissimi passim meminerunt tamquam ritus Apostolici, tamquam veri à Christo Domino nostro instituti Sacramenti. Et quidem Chrysmata per Divini nominis invocationem sanctificare est solis Episcopis ab eodem Domino nostro reservatum, adeoque Presbyteris nunquam potuit licere. Hinc statuit secunda Carthaginensis Synodus: *Chrysmatis confectio & Puellarum consecratio à Presbyteris non fiat.* Addidit Fortunatus Episcopus: *Memini præterito Concilio istud ipsum fuisse statutum.* Confirmat Synodus tertia: *Presbyter inconsulto Episcopo Virgines non consecret, Chrysmata vero nunquam conficiat.* Secundam, quæ hæc consecrationem, & istam consecrationem æquasse videbatur, Synodum exponit, dicitque hanc de Episcopi licentia, istam penitus nunquam licere Presbyteris, quod nempe Divino Jure sit Episcopis reservata. Et prima Synodus Toletana: *Quamvis penè ubique custodiatur, ut absque Episcopo Chrysmata nemo conficiat, tamen quia in aliquibus locis vel Provinciis Presbyteri dicuntur Chrysmata consecrare, placuit ex hac die nullum alium nisi Episcopum, Chrysmata facere.* Et in litteris ad Lucaniam Episcopos Sanctus Pontifex Gelasius: *Consciendi Chrysmatis facultatem Presbyteri non adsumant.* Et in litteris ad Palentini territorii fratres Montanus Archi-Episcopus Toletanus, Præses secundæ ibidem Synodi: *Nova præsumptio Præsidentium vobis Presbyterorum nostrum pulsavit auditum, si tamen nova tantum, & non detestabilis dici possit, quæ ab initio fidei nunquam, nisi nunc subrepsisse probatur, ut id, quod per manus summi Pontificis Trinae Divinitatis invocatio sanctificare consuevit, Presbyter ignarus disciplinae conficere sibi Chrysmata præsumeret.* Esse dicit ignaviam, dementia, schisma, rem inauditam, Religioni contrariam, senescens mundi temeritatem, ideoque sub depositionis ac anathematis reatu deinceps interdicat. Et in litteris ad Theoribium Presbyterum. *Quidam Presbyteri ausu temerario res sacras non tam consecrare, quam violare præsumunt, & cunctis ab initio fidei Catholicæ sæculis iniustum summis sui Ordinis hominibus, nisi tantum Pontificibus debitum jus consecrationis Chrysmatis, nescio quo typo an dementia dicam, indubitanter adsumunt: Quod quam sacrilegum sit, pissimam tuam conscientiam latere non credo.* Quod ipsum repetivit prima Bracarensis Synodus, secunda Hispalensis, & octava Toletana. Et hac in re quod etiam in Latino Episcoporum Albanensium aut alios Græcos in sua Diocesi habentium instructione advertit Clemens octavus Pontifex, non memini Græcos à nobis unquam dissenisse.

Quin immò longè apud Græcos, quam apud nos solemnior fuit ista consecratio, de qua in litteris ad Tusculanum Episcopum de tolerandis aut non tolerandis Græcorum ritibus scripsit Innocentius quartus. *Singuli Episcopi in suis Ecclesiis in die cænæ Domini possunt secundam formam Ecclesie Chrysmata consecrare. Sed si sum antiquum ritum in hoc Græci potius servare voluerint, videlicet quod Patriarcha unà cum Archi-Episcopis & Episcopis, Lupi Oper. Tom. III.*

scopis ejus Suffraganeis, & Archi-Episcopi cum Suffraganeis suis simul Chrysmata conficiant, in tali eorum consuetudine tolerentur. Consecrationem hanc adeo sibi reservavit Patriarcha Constantinopolitanus, ut ipsam nec Bulgarorum ac Romanorum Primati permitteret. Hinc enim ad Romanam Ecclesiam redire earumdem gentium Rex Calo-Joannes supplicavit Innocentio tertio: *Petimus, ut fiat Chrysmata ex præcepto Sanctitatis tuæ in sancta & magna Ecclesia civitatis Trinone pro Baptismate Christianorum.* Et earum Primas Basilius Archi-Episcopus Trinonensis: *Sanctum Chrysmata non habemus, immò à Græcis receperamus; sed de cætero non. Tamquam & vos Græci exosos habent.* De sancto Chrysmate docet nos, qualiter gentem baptizare debeamus, & ne remaneat gens absque sancto Chrysmate, & erit peccatum. Respondit verò laudatus Pontifex. *Chrysmata, & oleum Catechumenorum & infirmorum singulis annis in cæna Domini, tam in Ecclesia Bulgaria quam & Blachia, fieri secundum consuetudinem Romanæ Ecclesie concedimus, ut quoties necesse fuerit baptizentur & confirmentur per diaconos Episcopos, qui fuerint confirmandi.* Et istam hujus consecrationis solemnitatem instituisse aut saltem initiassè videtur Petrus Cnaphæus seu Fullo, Patriarcha Antiochenus, de quo in Collectaneis Theodorus Lector: *Petrus Cnaphæus, ut Chrysmata in Ecclesia coram omni populo sanctificaretur, excogitasse dicitur.* Porrò illius quotannis in Domini cæna consecrandi morem esse Apostolicam traditionem, à Romana, Alexandrina, Antiochena, Hierosolymitana, ac Ephesina Ecclesia semper observatam, tradit secunda Epistola Sancto Fabio Pontifici per Iidorum Mercatorem adscripta.

Objici tamen possit liber Pontificalis in vita Sancti Sylvestri: *Sylvester constituit Chrysmata ab Episcopo confici. Et antiqua, licet Sancto Hieronymo perperam adscripta, de septem Ecclesiarum gradibus Epistola ad Rusticum Archi-Episcopum Narbonensem: Presbyteri, si necesse est, possunt Chrysmata consecrare. Siquidem hæc regula etiam nunc servatur à plurimis, atque in Ecclesiis multis ita faciunt. Tamen mea hoc scito esse sententia, nulli Episcopo super hoc injuriam faciendam, nec legem à me opponendam ei, qui lex est Presbyteri.* Respondeo Epistolam hæc esse modici ponderis. Episcopatum & Presbyteratum errat Divino Jure esse æquales, atque hunc errorem illi inædificat, laudando tamen cum moderamine: *Mea hoc scito esse sententia.* Vixerit forsàn illius Auctor eo tempore, dum damnatus à Montano Archi-Episcopo abusus per Hispaniam grassabatur. Liber Pontificalis etiam non est irrefragabilis, nisi ubi incipit Anastasii Bibliothecarii opus: Et vocem, *Constituit, usurpat pro Constitutum, utique Divino Jure, declaravit.*

Major difficultas est de Confirmationis Chrysmationis collatione. Eam sanè solis Episcopis passim reservavit Ecclesia Latina. Etenim ad Decentium Eugubinum Episcopum scribit Sanctus Pontifex Innocentius primus. *De confirmatione infantibus manifestum est non ab alio, quam ab Episcopo fieri licere: Nam Presbyteri, licet sint Sacerdotes, Pontificatus tamen apicem non habent.*

Hæc autem Pontificibus solis debent, non solum consuetudo Ecclesiastica demonstrat, verum & illa lectio Actuum Apostolorum, quæ asserit Petrum & Joannem esse directos, qui jam baptizatis traderent Spiritum Sanctum. At verò soli Episcopi, nequam Presbyteri, sunt Successores Apostolorum. Et in libro adversum Luciferianos Sanctus Hieronymus: Quod si queris, quare in Ecclesia baptizatus, nisi per manus Episcopi, non accipiat Spiritum Sanctum, quem nos asserimus in Baptismate tribui, discite hanc observationem ex ea auctoritate descendere, quod post adscensum Domini Spiritus Sanctus ad Apostolos descendit. Et multis in locis idem facilitatem reperimus, ad honorem potius Sacerdotii, quam ad legis necessitatem. Adduci possunt multa ejusmodi loca & Canonum & Patrum.

Cap. 4.

Dixi, Passim. Etenim prima Tolertana Synodus post Christinatis consecrationem Presbyteris interdictionem pergit: Statutum est Diaconum non abrismare, sed Presbyterum, absente Episcopo; præsentem verò, si ab ipso fuerit præceptum. Agit, non de cæremionali, sed omnino de Christinatione Sacramentali: Cæremonialem enim Diaconus baptizans omnino potest facere. Et in sua Canonum collectione Martinus Archi-Episcopus Bracarenensis: Presbyter præsentem Episcopo non signat infantes, nisi forte illi ab Episcopo fuerit præceptum. Quis ignoret vocem: Signat, importare Sacramentalem confirmationem? Et superius adducta ad Rusticum Narbonæ Archi-Episcopum Epistola dicit esse congruum, ut Presbyteri confirmet, atque Apostolorum temporibus ita fuisse in Oriente, Illyrico, & Africa servatum. Et ad Januarium Calaritanum in Sardinia Archi-Episcopum scribit Sanctus Gregorius Magnus: Presbyteri baptizatos infantes signare sacro in frontibus Chrysmate non præsumant, sed Presbyteri baptizatos unguent in pectore, ut Episcopi postmodum unguere debeant in fronte. Et in alia Epistola: Pervenit ad nos, quosdam scandalizatos esse, quod Presbyteris Chrysmate tangere in fronte eos, qui baptizati sunt; prohibuimus. Et nos quidem secundum veterem usum Ecclesie nostræ fecimus, sed si omnino aliqui hac de re contristantur, ubi Episcopi desunt, ut Presbyteri etiam in frontibus baptizatos Chrysmate tangere debeant, concedimus. Ob Gregorii primum Decretum contristabantur fideles Sardi, quod ita Confirmationis Sacramentum dudum differre, immò & nunquam accipere quidam ob Episcoporum absentiam cogerentur. Liquebat igitur, quod ejus collationem etiam in Latina Ecclesia potuerit non solum Romanus Pontifex, sed & quivis Episcopus suis Presbyteris ex causa delegare. Porro Græcis Augustinus tunc prebebat per Justinianum Augustum nuper à Wandalis liberata Sardinia, atque ita Græcos confirmandi ritus est istic per nescio quem introductus.

Cap. 5.

Etenim apud Græcos ex antiquissima consuetudine. Presbyteri, absentibus Episcopis, ex eorumdem mandato seu licentia generali, Baptizatorum frontes sacramentaliter chrysmarunt, Romanaque & omnis Latina Ecclesia semper toleravit, nec umquam contradixit. Et Sardis alia de causa non contradixit Sanctus Gregorius,

Cap. 6.

L. 3. Epist. 9.

nisi quod in Latinas Romani Patriarchatus Provincias nollet Græcos Ritus introduci. Et hanc Græcis propositam à nobis Latinis quæstionem; Quare Episcopi non unguent sacro Chrysmate, sed Sacerdotes, cum hoc Pontificibus sit datum, in Florentino Concilio Dorotheus Mitylenensium Metropolitæ canonicè legitimeque dissolvit. Adductas ab illo rationes Eugenius quartus Pontifex, & Latini Episcopi probarunt, ideoque illi non fuisse coacti suam consuetudinem recantare. Rationes istas grandi Christianæ eruditionis damno synodalium Actorum compilator silentio pressit. Et Latini & Græci semper Episcopi Baptisma, Confirmationem, & Eucharistiam uno tractu dedere, quem ritum etiam in Pagensibus Ecclesiis Græci judicaverunt servandum, ideoque suis istic Presbyteris dederunt generale mandatum confirmandi. Hanc existimo esse veram originem istius moris.

Epist. 26.

Et hinc oritur prima quæstio, Quo fundamento Romana posterioribus sæculis Ecclesia datam à Græcis Presbyteris Confirmationem exufflarit, irritamque judicavit & nullam? Etenim ad suum Constantinopoli Legatum scribit apud Gregorium nonnum Innocentius tertius. Pervenit ad audientiam nostram, quod quidam simplices Sacerdotes apud Constantinopolim ea Sacramenta præsumant fidelibus exhibere, quæ ab Apostolorum tempore fuerunt solis Pontificibus reservata, ut est Sacramentum Confirmationis, quod chrysmate Renatos soli debent Episcopi per manus impositionem conferre, ad excusandas excusationes in peccatis solam consuetudinem prætendentes. Discretionem tuam mandamus, quatenus omnibus Presbyteris districtè prohibeas, ne talia de cetero sua temeritate præsumant. Discretè addit Sacramentum istud per Presbyteros inaniter conferri. Et Tusculano Episcopo, suo apud Cyprios Legato, roganti quinam Græcorum ritus tolerabiles, quinam essent intolerabiles, respondit Innocentius quartus: Soli Episcopi conferunt Chrysmate in frontibus baptizatos, quia hujus unctio non debet nisi per Episcopos exhiberi. Et in instructione, Latinis Episcopi Græcos in sua diocesi habentibus data, Clemens octavus: Presbyteri Græci baptizatos Chrysmate in fronte non conferunt. Et iterum: Episcopi Latini infantes seu alios baptizatos à Presbyteris Græcis de sacro Chrysmate in fronte consignatos confirmant. Et tutius videtur, ut cum cautela & sub conditione id faciant, præsertim cum vero similiter dubitari possit, quod ab Episcopis Græcis fuerint baptizati.

Respondet Innocentium tertium de solis dandis Confirmationibus loqui, non de datis. Statuit de hisce, quomodo de Subdiaconatus Ordine statuit passim omnis Ecclesia, credens Ordinarium ejus Ministrum esse solum Episcopum, & tamen de ejus licentia dari posse per Presbyterum, ita ut licentia ista sit substitutialis, & actus sine ipsa per Presbyterum attentatus sit irritus ac inanis. Priorem Græcis Presbyteris per eorum Episcopos datam licentiam suspendit ac subtrahit laudatus Pontifex, atque ita quam optime edicit Confirmationis Sacramentum deinceps per ipsos fore inaniter conferendum. Edictum ejus Glossa etiam ita exponit. Eundem in sensum loquitur Innocentius

nocentius quartus, volens Græcos in re adeo momentosa tandem aliquando Latinis conformari. Attamen pro sola Cypriorum insula jubere videtur, neq; addit clausulam irritantem. Clemens octavus loquitur ex definitione Concilii Florentini: Ordinarius Confirmationis Minister est Episcopus. Et cum cæteras unctiones simplex Sacerdos valeat expleve, hanc non nisi Episcopus debet conferre. Legitur tamen aliquando per Apostolicæ Sedis dispensationem, ex rationabili & urgente admodum causa, simplicem Sacerdotem Chrysmate per Episcopum confecto hoc administrasse Confirmationis Sacramentum. Ex hoc Decreto posteriores Scholæ Doctores passim tradidere Presbytero ad validè confirmandum, non cuiusvis, sed ipsius Romani Episcopi licentia esse opus: Certum est hodie requiri in Ecclesia Latina. Ipsa carent Græcorum inter Latinos habitantium Presbyteri, ideoque datam per ipsos Confirmationem rectè mandat Pontifex, iterari.

E. 736.

Alteræ quæstio est, Qua ratione Sanctus Pontifex Nicolaus omnem à Photianis Episcopis ac Presbyteris datam in Bulgaria Confirmationem exufflarit, iusseritque iterari? Respondet in Florentina Synodi adversus Marcum Ephesinum apologia Gregorius Proto-Syncellus: Latini etiam nostros olim consignabant, & chrysmatos appellabant. Sed hæc non fuisse ex æquo & bono facta constat ex eo, quod in nostra unione nihil habuerint, quod nobis objicerent, sed cum essemus orthodoxi, habiti sumus ab orthodoxis orthodoxi. An Græcos Schismaticos ut orthodoxos & ab omni dogmatis lepra immunes agnoverit & receperit in Florentino Concilio Latina Ecclesia, est alia quæstio; laudatus interim Gregorius supponit & adserit acceptam in hæresi confirmationem esse invalidam, proindeque exufflandam. Quod si verum sit, eadem est ratio acceptæ in schismate. Hinc addit Latinus Scholiastes marginalis: Episcopi Latini Græcos aliquando sub conditione consignabant, vel quia Ministri hujus Sacramenti excommunicati fuerant & pro laicis habiti, quales erant in Bulgaria Sacerdotes Photii, vel quia Presbyteri, qui apud Græcos Sacramentum hoc passim conferunt, non sunt ordinarii Confirmationis Ministri.

L. 9. c. 11. n. 7.

Et hinc oritur tertia quæstio, An accepta in hæresi aut schismate Confirmatio sit irrita & nulla? Constante id opere de Pœnitentia adfirmat Joannes Morinus, existimans istum olim fuisse sensum non solum de hæreticorum Baptismo errantem Sancti Cypriani aut Sancti Firmiliani Cæsarensis in Cappadocia Archi-Episcopi, sed etiam Sancti Stephani Pontificis, Apostolicæ Sedis, atque omnium sub cælo Ecclesiarum. Ad id etiam hodie tutam esse istam sententiam, & ad hunc fidei Tridentinæ Canonem, Si quis dixerit in tribus Sacramentis, Baptismo scilicet, Confirmatione, & Ordine non imprimi characterem in anima, undè ea iterari non possunt, anathema sit, Respondet: Decreti verbis satisfacit, qui hoc de Confirmatione ab Episcopis Catholicis data intelligit. Eam validam esse, characterem imprimere, & iterari non posse, fide certum est. Idem dicendum de ea, quam conferunt hæretici, nullo modo ex hoc Canone potest colligi. Si regetas, Baptismus extra

Ecclesiam est validus, ergò & Confirmatio: Negabitur consequentia. Adducit varias negatæ confessionis rationes.

Eadem est sententia Joannis Maldonati in tomo primo de Sacramentis. Est mihi credibile Augustinum fuisse in ea sententia, ut existimaret Baptismus datum ab Hæreticis non esse repetendum; Confirmationem autem datam ab illis repetendam esse: Propterea quod primus effectus Baptismi est reddere hominem fidelem & Christianum, quod apud hæreticos fieri potest. Proprius autem effectus Confirmationis est dare Spiritum Sanctum, quod omnes antiqui contenderunt fieri non posse apud hæreticos. Et infra: Quod Confirmatio ab Episcopis Catholicis data non debeat repeti, semper fuit certum, & de ea intelliguntur omnes Canones Conciliorum, qui agunt de hac re. Tamen an Confirmatio data ab Episcopis Hæreticis repeti deberet in Ecclesia Catholica, non ita fuit certum; immò existimo in tota veteri Ecclesia fuisse repetitam, quia non existimabatur esse vera Confirmatio. Quod colligo ex omnibus antiquis Scripturis, qui absolute sine ulla distinctione docent eos omnes, qui apud Hæreticos fuerint baptizati, cum redeunt ad Ecclesiam Catholicam, non esse baptizandos iterum, sed confirmandos, Quod nempe Patres dicant eos imposita in Spiritum Sanctum Episcopali manu esse in Ecclesia admittendos. Et Antonius Augustinus Tarracoenfis Ecclesie doctissimus Archi-Episcopus in veteris Pontificii Juris Epitome habet hunc titulum: Ab Hæreticis baptizati per Confirmationem, utique repetitam, recipiuntur ab Ecclesia.

Eorum fundamentum sunt Sancti Cypriani cum Sancto Pontifice Stephano de Hæreticorum Baptismo & ipsorum in Ecclesiam admittance contentiones. Etenim in hæresi baptizatos sola Episcopalis manus in Spiritum Sanctum impositione citra novum Baptisma admittendos volebat Stephanus; utroque autem illos Sacramento donandos in Catholica Cyprianus, distinguens inter baptizatos in hæresi, & Apostatas à nobis baptizatos; item inter manus in Pœnitentiam, ac manus impositionem in Spiritum Sanctum, de qua distinctione scribit etiam in libris de Baptismo adversum Donatistas Sanctus Augustinus: L. 3. c. 11.

Hoc ipse Cyprianus etiam cum ceteris statuit, ut si ab Hæreticis redirent ad Ecclesiam quicumque fuerant in ea baptizati, non jam per Baptismum, sed per PŒNITENTIAM reciperebantur. Quod nempe tales apostatando Baptisma non perdidissent. Statuit id Cyprianus in sua erratica Synodo, in qua hunc in modum suffragatus est Crescens Episcopus Cirthenfis: Censet ego omnes Hæreticos seu Schismaticos, qui ad Catholicam Ecclesiam venire voluerint, non ingredi, nisi exorcizati & baptizati fuerint, exceptis his sanè, qui in Ecclesia Catholica ante fuerint baptizati, ita tamen ut per manus impositionem in PŒNITENTIAM Ecclesie reconciliantur. At verò de Hæreticis aut Schismaticis extra Matrem Catholicam baptizatis scribit ad Stephanum Pontificem ipse Cyprianus: Eos, qui sunt foris extra Ecclesiam tincti, & apud Hæreticos & Schismaticos profanæ aque labe maculati, quando ad nos atque Ecclesiam venerint, baptizari oportet, eò quòd parum sit eis manum imponere ad

Epist. 72.

accipiendum SPIRITUM SANCTUM, nisi accipiant & Ecclesie Baptismum. Tunc enim demum plene sanctificari, & esse filii Dei possunt, si Sacramento utroque nascantur. Quod ipsum assidue tradit ejus erratica Synodus, nec non & fides Collega Sanctus Firmilianus Cæsarensis. Itaque Stephanus & Cyprianus in quibusdam conveniebant, in quibusdam erant discordes. Conveniebant primò, quòd alia esset in Pœnitentiam, alia manus impositio in Spiritum Sanctum. Secundo, quòd manus impositio in Pœnitentiam ipsum Pœnitentiæ, imposita verò in Spiritum Sanctum manus esset ipsum Sacramentum Christianæ Confirmationis: Dicunt enim fuisse eam manum, cujus per Sanctos Apostolos facta impositio laudatur à Sancto Luca in Apostolicis Actis. Tertiò conveniebant, quòd Apostata in Ecclesia baptizati per manum Pœnitentialem, extra autem baptizati essent recipiendi per manum donativam Spiritus Sancti, quòd ille extra Ecclesiam non sit per inhabitationis gratiam, proindeque istuc nec dari nec accipi possit. Ambo fatebantur acceptam in hæresi Confirmationem esse irritam, exsufflandam, repetendam; omnis eorum discordia erat de solius Baptismi repetitione, atque ita acceptæ apud Hæreticos Confirmationis infirmitas est dogma antiquum universæ sub cœlo Ecclesiæ, etiam Romanæ.

Hoc ipsum in Epistola ad Thusciam & Campaniam Episcopos tradit Sanctus Pontifex Eusebius: *Hæreticos omnes, quicumque Dei gratia convertuntur, & in Sanctæ Trinitatis nomine credentes baptizati sunt, Romanæ Ecclesiæ Regulam tenentes per manus impositionem reconciliari præcipimus.* Et palam edicit imponendæ manus qualitatem: *Manus impositionis Sacramentum magna veneratione reverendum est, quòd ab aliis perferri non potest, nisi à summis Sacerdotibus, nec tempore Apostolorum ab aliis, quam ab ipsis Apostolis legitur aut scitur peractum.* Ab alio quam ab Episcopo præsumptum dicit esse irritum, inane, nec inter Ecclesiastica unquam Sacramenta reputandum: Quæ certum est in solam Confirmationem quadrare. Etiam prima Synodus Arelatenfis, Siricius Pontifex in litteris ad Ecclesias Africanas, in Epistola ad Toletanam Synodum Innocentius primus, in litteris ad Leonem Ravennensem Episcopum, in litteris ad Nicetam Metropolitanam Aquilejensem, ac in litteris ad Rusticum Narbonensem Archi-Episcopum Sanctus Leo Magnus, nec non & alii Pontifices, Patres ac Synodi passim ac palam adfirmant hæreticos in Hæresi baptizatos, adeoque & ibidem confirmatos, imposita in Spiritum Sanctum manu, id est, iterato Confirmationis Sacramento, esse in Ecclesiam admittendos. Gennadiani de Ecclesiasticis dogmatibus libelli supplementum disertè dicit adultos manus impositione confirmandos, parvulos autem communicandos manus impositione & Chrismate, & sic ad Eucharistiæ mysteria admittendos. Lucidius eloqui non poterat Sacramentum nostræ Confirmationis.

At certum est dogma istud fuisse semper alienissimum ab Ecclesia Romana, & omni Catholica. Etenim de data per Donatistas Confirmatione scribit Sanctus Optatus Episcopus Milevi-

tanus: *Nunquid nos exterminamus oleum vestrum, ut meritò nos muscas mortuuras appelletis? Quòd ipsum in libris contra Petilianum Donatistam litteras Sanctus Augustinus tradit, nec non incognitus, doctus tamen atque antiquus, Auctor libri contra Fulgentium Donatistam. Quocirca per manum in Spiritum Sanctum Hæreticos ad Ecclesiam venientibus impositam nequaquam ab adductis Synodis aut Patribus intelligitur Confirmationis, sed omnino Pœnitentiæ Sacramentum. Abundè id supra ostendi ad septimum Canonem primæ Synodi Constantinopolitanæ: Ostendi & lapsos & natos Hæreticos fuisse eadem Pœnitentialem manu receptos, nec tamen sine rationibus ipsam in aliis in Pœnitentiam, in aliis in Spiritum Sanctum fuisse appellatam. In lapsis solummodò restituebat amissum, in natis autem primò dabat nunquam antea habitum Spiritum Sanctum, & ipsos per antea malè acceptum Baptisma faciebat in Christo renasci ista manus, ideòque ex vario suæ operationis modo variam nomenclaturam meritò fortiebatur.*

Neque refert, quòd Sanctus Cyprianus manus in Spiritum Sanctum datæ virtutem probet ex manu Apostolica in Actis Apostolicis laudata. Etenim sanctis Patribus Ecclesiam ante Sacramentorum Hæreticorum lites docentibus evenit in materia Sacramentorum, quòd illis ante Arianas discordias docentibus circa Domini nostri Jesu Christi naturas evenisse scribit ad Ecclesiam Neo-Cæsarensensem Sanctus Basilus Magnus: *Invenias multa, quæ ad hominis conjunctionem pertinent, quæ ad Divinitatis rationem antiqui Patres referunt.* Quas ipsorum liberas & ob pacis Ecclesiasticæ quietæ tempora securas locutiones Ariani postmodum atque Apollinaristæ in suorum errorum fomenta detorsere. Eodem modo hæc Domini apud Sanctum Joannem Evangelistam verba, *Quorum remisistis peccata, remittuntur eis, de sancto Pœnitentiæ Sacramento accipiendæ, frequenter Baptismo applicat Sanctus Augustinus: Nempe communem utriusque Sacramenti effectum potius, quam eorum disparata elementa attendit. Ità igitur & Sanctus Cyprianus, nec non & alii quidam Patres manus Hæreticos ad Ecclesiam venientibus impositæ in Spiritum Sanctum, licet Pœnitentialem sit, virtutem ex pari Confirmatricis manus energia laudant.*

Hæc tamen applicare nolim ad Eusebii Pontificis Decretalem Epistolam, nec item ad Gennadii Massiliensis supplementum seu potius antidotum. Ambo sunt modicæ auctoritatis. Etenim Epistola ista, Eusebio Pontifici perperam adscripta, est octavi noni sæculi fæctus, per Isidorum Mercatorem portatus, ac per Riculfum Moguntinensem Archi-Episcopum sparsus in Franciam, & omnino agit de distinctis Sacramentis. Hic verborum contextus, *Manus quoque impositio, &c.* nequaquam est ejusdem continuativus, sed diversæ penitus materiæ palam inchoativus. Et ab uno ad aliud subito transilire est Epistolis istis admodum familiare. Gennadii Massiliensis Antidotum est opus nescio cujus Galli, apud quos nati hæretici per Chrismata, utique cæremoniale, nullo modo Sacramentale,

C A L U M N I A V.

Quod Chrisma ex aqua fluminis conficiamus.

Calumniæ fundamentum exponit Sanctus Pontifex Nicolaus in Responsis ad questiones Bulgarorum: *Græcos dicere perhibetis, quòd in illorum Patria Chrisma oriatur, & ab illis per totum mundum tribuatur, & ideò nosse desideratis, si verum sit. Sed jam credimus, quòd vestra Solertia, quam verum sit, animadvertat. De exsufflata suorum apud Bulgaros Emisariorum Confirmatione actas in rabiem Photius non erubuit ejusmodi nugæ apud neophytum ac rei Christianæ imperitum populum eructare. Mentitus est Chrisma esse nescio quem simplicem succum, nasci in sola Græcia, à Græcis ad Latinos sibi inimicos jam non mitti amplius, illos sibi quid simile ad deludendam Plebem ex aqua coquere, ideòque vanam & nullatenus Christianam ab ipsis dari Confirmationem. Calumniam resumpsit Marcus Ephesorum Primas, dicens nobis non esse Chrismata, ideòque nec Baptismum, qui sine Chrismate non potest dari, atque ita non esse Christianos. Reposuit verò insignis noster Advocatus Gregorius Proto-Syncellus: *Latini etiam baptizatos unguunt Chrismate, & equè ac nos credunt esse unum de septem Ecclesiæ Sacramentis. Adhibent verò illud, cum provectiori ætate sunt homines, quando juxta eximium Theologiæ Doctorem Gregorium & mysticum quid audire, & respondere, per ætatem licet. Ex quo vides, quòd infantium confirmandorum mos ex tunc apud nos ex causis desisset. Et huc spectat calumnia relata à sæpijs laudato tractatu apud Patres Prædicatores Constantinopolitanos reperito: *Postquam ad ætatem pervenerint pueri, peccatis obnoxios oleo Latini perungunt in remissionem peccatorum, & bis baptizati videntur. Quòd eos in remissionem peccatorum confirmemus, seu quòd Confirmationem esse dicamus mortuorum ac remissionis peccatorum Sacramentum, est penitus falsum: Etenim confirmandos pueros passim cogimus ad præviam Sacramentalem Confessionem. Et nulla hic vel umbra Rebaptismi.***

Porro Chrisma ex oleo & Balsamo confici oportere scribit in litteris ad Basilium Trionitanensem Episcopum, Bulgaricæ ac Blachicæ Primatem, de Blasii Brandizuberensis Episcopi causa agens Innocentius tertius, adducitque insignes mysticæ istius mixturæ rationes. Exstat apud Gregorium nonum Epistola, in qua Augustinus Curavit pro, *Brandizuberensis*, malè reliquit hæc voces, *Episcopus Bracarenfis*. Oleum istud debere esse olivarum scribit in litteris ad Tusculanum Episcopum, suum in Cypro insula Legatum, agens de tolerandis aut non tolerandis Græcorum ritibus, Innocentius quartus. Et de Balsamo scribit in Historia Lusitana Palladius Episcopus Helenopolitanus: *Ammon monachus toto die vacabat horto & balsamato Operabatur enim*

In Ecclesiam admittebantur. At cur solos parvulos ac hebetes catechismi incapaces, non adultos chrismari jubeat, ignoro. Et ipse forsàn auctor ignoravit, aut sanè singularem Ecclesiæ suæ ritum adducit.

Fateor interim Sancti Pontificis Nicolai tempore opinionem, quæ datam ab Hæretico aut Schismatico Chrismationem asserere irritam atque exsufflandam, fuisse satis communem. Etiam illam, quæ affirmabat idem de Sacramento Ordinationis. Etenim non ita pridem omnes per Constantinum ex laico intrusum Pontificem datos Ordines exsufflarat atque iterat Stephanus quartus, uti in ejus vita Anastasius Bibliothecarius testatur. Adversum Donatistas Sanctus Augustinus existimatus fuit de solo Hæreticorum ac Schismaticorum Baptismo loqui. Quin immò habet secunda Synodus Cabilonensis: *Dicitur est nobis, quòd quidam de Plebe bis aut ter ab Episcopis, ignorantibus eisdem Episcopis, confirmantur. Undè nobis visum est eandem confirmationem, sicut nec Baptisma, iterari debere. Videntur quidam docuisse datam etiam à Catholicis Episcopis Confirmationem posse ex causis iterari. Neque mire ris hoc: Etenim vice versa extremam unctionem nulla ex causa iterari posse, & oppositam sententiam esse nescio quorum monachorum superstitionem constanter quorum vir non imperitus Goffredus Abbas Vindocinensis. Et istum de iteranda Confirmatione errorem Græci hodie Schismatici passim tumentur, fulti auctoritate Sancti Methodii Patriarchæ Constantinopolitani, Apostatas in Ecclesia & baptizatos & confirmatos mandantis in Ecclesiam recipi per Chrismata. Exstat Decretum ejus tomo sexto Bibliothecæ sanctæ. Quin immò de ejus temporibus exorta Zilicum hæresi scribit Georgius Cedrenus: *Sub hoc tempore hæresis quedam Zilicum nomine exorta, cum Principe suo Zilice, qui à Secretis dignitate erat, extincta & dissipata est; ipso & sectatoribus ad veram Religionem conversis, sacroque unguento delibutis ac perfectis. Fuerant omnino illi in Catholica Ecclesia baptizati & confirmati, reduces tamen sacram unctionem rursus acceperunt. Quem Apostatas præsertim recipiendi morem laudant plures Græcorum libri Rituales. Uinctionem istam hodierni Græci existimant fuisse Sacramentalem, ideòque Sacramentum istud, licet à Catholico datum, posse ex causis iterari. Ast errant gravissimè. Etenim præceptam à Sancto Methodio Uinctionem fuisse dumtaxat cæremonialem est facillimum videre atque ostendi. Adductam tamen de accepta apud Hæreticos aut Schismaticos Confirmatione opinionem secutus Nicolaus Pontifex omnes Bulgaros à Photianis Episcopis aut Presbyteris confirmatos & unctos denuò justit ungi & confirmari. Hinc verò iratus Photius cœpit Romanæ Ecclesiæ de istius Sacramenti Ministro seorsum & morem impetere, at ex frivolo fundamentò.**

L. 4. Epist.
19. 20.

Cap. 94.

F. 722.

L. 1. tit. 15.
c. 1.

Cap. 7.

enim balsamum. Quæ balsamum instar vitis plantatur, ut in qua colenda & amputanda multum temporis ponatur. Et in Pompei Trogi Epitome Justinus. *Opes genti Judaicæ ex vestigalibus opobalsami creperet, quod in his tantum regionibus gignitur. Est namque valis, quæ continuis montibus velut muro quodam ad instar castrorum clauditur. Spacium loci ducenta jugera, nomine Arcus dicitur. In ea Sylva est ubertate & amantitate insignis: Si quidem palmæto & opobalsamo distinguitur. Arborea opobalsami formam similem piceis arboribus habent, nisi quod sint humiles magis, & in vinearum morem excoluntur. Hæ certo anni tempore balsamum sudant. Addit locum esse mari mortuo vicinum. Et in quinto Historiarum libro, agens de Judaicæ regionis natura, Cornelius Tacitus: *Exuberant fruges nostrum ad morem, præterque eas balsamum & palmæ. Palmæti proceritas & decor, balsamum modica arbor. Ut quisque ramus intumuit, si vim ferri adhibeas, pavent venæ: Fragmine lapidis aut testæ aperitur. Furor in usu medentium est. Quod ad ferrum paveat, etiam Josephus Judæus & Plinius testantur: Inciditur vitro, lapide, ossisve cunctis; ferro lædi vitalia odit. Quare Theophrastus & Compiler Idorus, ferreis unguibus aut unguibus aperiri existimantes, omnino falluntur. Fuisse olim soli Judææ propriam arborem passim traditur, postmodum tamen in Ægyptum transisse liquet ex adducto Palladii Helenopolitani testimonio: Nam Sanctus Ammon in Ægypto monachus egit. Et in Palladii Epithalamio canit Poeta Claudianus: *Gemmae tibi per totum Balsama tecum effudere cadis, duro quæ faucibus Nilivæ pingui desudat vulnere cortex. Pausanias etiam in Arabia adfirmat reperiri. Reperitur & in India Occidentali, licet debilius: Eo tamen hodie ad Chrisma utitur omnis ferè Europæ Ecclesia, ac esse genuinum ostendit in Consiliis Martinus Navarrus.***

Et hinc olim circa Chriftina graviter errarunt Armenii, ipsum non ex olivatum, sed ex Sesamini oleo conficientes. Causam dat in disputatione cum Theoriano Manuelis Comneni Imperatoris Legato Nierfes Armeniorum Patriarcha: *Quid in Armeniorum regione non sint oliveta, ob aeris in ea regione frigus, necessitas ipsa flagitat, ut oleum illud, quod in ipsa regione reperitur, ad usum unguenti adhibeatur. Et adjunxit: Qua in re nullum ego spirituale delictum video. Eadem rationem adduxit eorum Synodus Tarsensis, Græcorum propositioni, *Querimus ut sanctum oleum ex arboris olivæ fructu conficiatur, respondens: Ex paupertate huic derogamus traditioni, cum in plaga septentrionali difficillimè ea reperitur materia, quæ continet figuram gratiæ Spiritus Sancti. Si tamen deinceps inventi facilis fuerit, haudquaquam traditionem istam fraudabimus.**

Verum ratio fuit frivola & falsa. Frivola, quod nulla necessitas aut paupertas Divinam de necessitate Sacramentorum elementis legem deroget aut dispense: Ac uti solum de vite vinum sacrosanctæ Eucharistiæ, ita solum olivæ oleum esse germanum Chriftinæ & Christianæ Confirmationis elementum ostendit eruditè laudatus Theorianus. Addit solum olivæ oleum esse

oleum verum, uti ipsa vocis ratio clamat. Ostendit item adductam rationem esse falsam. Ostendit ad Nierfen: *Miror, Domine, cur ad Imperatorem hoc perscripseris, nam plurima hic oliveta video, & quidem olei satis. Æquè frivola & falsa fuit alia ejusdem Nierlis ratio: Ista unguenti confectio principium habuit ad Orientis plagam intimam, ubi nulla sunt Oliveta, indeque nos acceptam servavimus hæcenis.*

Alium ipsorum errorem adducit in litteris ad eorum Archi-Episcopum Synnadensem Pontifex Gregorius septimus: *Audivimus quod contra morem Sanctæ Ecclesiæ vestræ non ex balsamo sanctum Chrisma, sed ex butyro conficiatur. Utique ob balsami defectum. Errorem corrigi Pontifex mandavit, at dudum non fuisse correctum docet nos fratris Joannis Chernacensis, Ordinis Prædicatorum, Epistola ad fratres orthodoxos de erroribus suæ gentis, existans apud Clementem Galanum: Armenii non habent omnia septem Ecclesiæ Sacramenta, Confirmationem & Extremam Unctionem omittentes. Nempè quod neque balsami, neque legitimi olei habent copiam, utrumque tandem Sacramentum expunxerunt. Dum vitant stulti vitia, in contraria currunt.*

Et hinc oritur quæstio, An ex oleo & balsamo confectum Chrisma sit ex Domini Nostri Jesu Christi instituto ac mandato necessarium Christianæ Confirmationis elementum? Negat in opere de Pœnitentia Joannes Morinus, docens Hæreticos olim non per Pœnitentiæ, sed per Confirmationis manum ac Sacramentum fuisse admissos in Ecclesiam, & addens: *Non abs re confici possit & Firmilianum Cappadociæ Archi-Episcopum, & Concilii Nicæni. Patres saltem in Hæreticorum ad Ecclesiam susceptione Unctionem non adhibuisse, sed solum manus impositionem. Et in indice: Probabiliter colligitur Græcos antiquos sine Unctione confirmasse.*

Ejus palmare fundamentum est octavus Nicænus Canon de admittendis in Ecclesiam Novatianensibus: *Sanctæ magnæ Synodo visum est, ut impositis manibus sic in Clero permaneant. Eam manus impositionem vult fuisse Confirmationis Sacramentum. Urget similia etiam Sancti Cypriani, nullam Unctionis, sed solum impositionem in Spiritum Sanctum manus mentionem facientia loca, atque ita fateri cogitur non Græcos solum, sed & Latinos olim sine Unctione confirmasse. Et ipsi favere videtur in unionis Decreto Sancta Synodus Florentina: *Apostoli per manus impositionem dabant Spiritum Sanctum, loco autem illius manus, impositionis datur in Ecclesia Confirmatio. Et in adductis ad Bulgarorum Primatem litteris Innocentius tertius; Per frontis Chriftinationem manus impositio designatur, quæ alio nomine dicitur Confirmatio. Et in laudatis ad Tufculanum Episcopum litteris Innocentius quartus: *Apostoli per manus impositionem, quam Confirmatio vel frontis Chriftinatio representat, Spiritum Sanctum tribuisse leguntur. Etiam Græcorum Euchologia ajunt Chriftinationem Apostolicæ manuum impositionis vices gerere. Videntur ergo Apostoli siccam manum imposuisse, & postea per Ecclesiam esse Chriftina introducunt.***

Respondeo

Respondeo tamen Chriftina esse omnino & à Christo Domino nostro institutum, & ab Apostolis usitatum. Etenim in libro de Spiritu Sancto ad Sanctum Amphilochem Iconiensem Metropolitam scribit Sanctus Basilius Magnus esse in Ecclesia varias sine scripto Apostolicas traditiones, earumque ab una *Consecrari aquam Baptismatis & oleum Unctionis. Et Unctionem, quam in prima sua Epistola laudat, adeoque & fidelibus contulit Sanctus Joannes Apostolus, esse nostræ Confirmationis Sacramentum asserit palam in tertio super eandem Epistolam tractatu Sanctus Augustinus. Et ad quatuor Animalium in ejusdem Apostoli Apocalypsi vocem, Vinum & oleum ne læseris, scribit antiquus & doctus, licet Semi-Donatista, Tichonius: *In vino sanguis Christi, in oleo Unctio Chriftinatis intelligitur. Et longè antiquior Tertullianus in libro de Baptismo: Egressi de lavacro perungimur benedicta Unctione de pristina disciplina, qua ungi oleo de cornu in Sacerdotem solebant. Voces, De antiqua disciplina, ostendunt Unctionem esse unum istorum Judæorum rituum, quos in Ecclesiam introduxit & Evangelicos fecit Dominus noster Jesus Christus. Et in litteris ad Januarium Numidiæ Primatem ac ejus Synodum scribit Sanctus Cyprianus: *Eucharistia, & undè Baptizati unguentur oleo, in altari sanctificantur. Alludit ad antiquissimum Ecclesiæ morem, quo tria, Baptismatis, Confirmationis, ac Eucharistiæ Sacramenta simul uno tractu impartiebantur. Porrò Chriftinatis sanctificationem Eucharistiæ adjungere est antiquis Patribus familiare. Etenim in tertia Mythagoga catechesi dixit Sanctus Cyrillus Hierosolymitanus Episcopus: *Vos uncti estis unguento, facti particeps & consortes Christi. Ceterum vide, ne illud esse putet unguentum tantum. Quemadmodum enim panis Eucharistiæ per Sancti Spiritus invocationem non amplius est panis communis, sed est corpus Christi; sic & Sanctum hoc unguentum non amplius est unguentum nudum neque commune, postquam jam consecratum est, sed est Chriftina, quod Christi & Spiritus Sancti presentiam efficit. Eodem modo loquitur Sanctus Dionysius, aut quis alius Autor libri de Ecclesiastica Hierarchia. Nullo tamen modo transubstantiationis mysterium aut Chriftinam adscribunt, aut negat Eucharistiæ. Ex dictis interim abundè lucet etiam Sanctos Apostolos in Confirmationis Sacramento fuisse usos isto, adeoque ipsum esse ejus elementum necessarium, & à Christo Domino institutum.****

Et Joannis Morini fundamenta sunt nimium infirma. Etenim octavus Nicænus Canon nullo modo de Confirmationis loquitur, sed de Sacramento Ordinationis. Neque hanc repeti, sed hæresi acceptam firmari ab Ecclesia & ratam haberi mandat, ut supra est abundè monstratum. Et hæreticos ad Ecclesiam venientibus imponi olim consuevit in Spiritum Sanctum manum nullatenus fuisse sacramentaliter confirmatricem vel extendè claret, quod & apud Latinos & apud Græcos sicca dudum fuerit, adeoque ipsam confirmatricem adferere est Chriftinatis Sacramentum exfufflare, & dejicere ad humana Ecclesiæ instituta. Ecclesia nequit Chrifti Domini instituto ad-

Christ. Lupi Oper. Tom. III

ponere novum substantiale elementum. Aut fanè etiam ex butyro ac quovis oleo, aut etiam aquis possit Chriftina confici, & de hac Photii calumnia laborare non debuerat Pontifex Nicolaus. Porrò Synodum Florentinam, aliaque omnes locutiones similes exponit in libris de Sanctissima Trinitate Sanctus Augustinus: *Nemo. L. 15. c. 26. Apostolorum dedit Spiritum Sanctum. Orabant quippe, ut veniret in eos, quibus manus imponebant, non ipsi cum dabant. Quem morem in suis Præpositis etiam nunc servat Ecclesia. Ostendit id fieri per Sacramentalem frontis Chriftinationem. Dicitur ergo illa Apostolicæ manuum impositioni successisse, illam representare, ac illius vices gerere, quomodo antiqui passim Romani Pontifices vocant sese Sancti Apostoli Petri Vicarios, utique in eadem forma & potestate.*

Verum objici possit in laudato libro de Baptismo Tertullianus. Etenim cum dixisset, *Egressi de lavacro perungimur benedicta Unctione, pergit in sequenti capite: *Dehinc manus imponitur per benedictionem advocans & invitans Spiritum Sanctum. Lucidè adfirmat Unctionem ac manus impositionem esse disparatos ritus, in solo posteriori nostram Confirmationem compleri, adeoque Chriftina non esse ejus elementum. Idem repetit in libro de Resurrectione carnis: *Caro abluitur, ut***

anima emaculetur; caro ungitur, ut anima consecretur; caro signatur, ut anima muniat; caro manus impositione adumbratur, ut & anima spiritu illuminetur; caro corpore & sanguine Domini vestitur, ut anima de Deo saginetur. Respondeo à Tertulliano laudari antiquum tria simul Sacramenta donandi ritum, & unctionem, signationem, ac manus impositionem nequaquam distingui ut duo aut tria disparata Sacramenta. Patet ex libro

Præscriptionum: *Fidem Christus Dominus aqua signat, Spiritu Sancto vestit, Eucharistia pascit. Et in eodem libro agens de diabolo sacrosanctæ nostræ Mytheria in sacrilegis Dei Mytheræ facris æmulante: *Tingit & ipse quosdam, signat illic in frontibus milites suos, celebrat & panis oblationem. Quod ipsum repetit in libris adversus Marcionem, in secundo Sacramento laudans aut solum oleum, quo suo Christus ungit, aut solum signaculum frontis, addens esse unum ex Ecclesiæ Sacramentis. Hic igitur substantiali compendio, in locis nobis objectis largè ac distinctè exposuit tres præcipuos nostri Sacramenti partiales ritus, quibus singulis respondeat suus in anima effectus. Enumerat non solas ejus substantiales partes, sed & vestes cæremoniales. Nam hæc verba, *Caro manus impositione adumbratur, ostendunt tunc non solum pollicem Episcopalem fronti, sed totas Episcopales manus in crucis formam fuisse im-***

positas supra caput confirmandi: Et hoc, inquit in eodem libro de Baptismo, quæque de veteri Sacramento, quo nepotes suos ex Joseph, Ephraim & Manassen Jacob benedixit. Quam manus impositionem constat Sacramento nostro nec esse nec unquam fuisse substantialem. Neque refert, quod illa dicatur per adjunctam sibi benedictionem advocare ac invitare Spiritum Sanctum: Quis enim nesciat illum etiam institutis ab Ecclesia ritibus ac precibus advocari? Sola itaque

Christ.

Chriftivata frontis signatio fuit tota confirmatricis manus impositio, tota essentia hujus Sacramenti. Non dico, *Tota substantia*, sed *tota essentia*: Propter auctoritatem Sancti Cyrilli Hierosolymitani, in tertia Mystagogica catechesi adfuerant sancto hoc unguento frontem, aures, nares, pectus, omnium sensuum organa inungi. Hodiernus Græcæ Chriftivationis mos est adeo antiquus. Cujus singulæ partes an substantiales sint, est alibi dicendum.

CALUMNIA VI.

Quod octo hebdomadibus ante Pascha à carniis, & septem hebdomadibus à casei & ovorum esu non cessemus.

Græci à Dominica Sexagesimæ carniis, à Dominica autem Quinquagesimæ usque ad Pascha abstinent etiam lacticiis; quod quia à quarta Cinerum feria dumtaxat inchoamus, Photius nos ad Hæreticos & Prævaricatores abiecit: Præsertim quia per omnem Quadragesimam non abstinemus lacticiis. Est calumnia frivola ac falsâ, pridem per Ecclesiasticam Socratis Historiam abundè refutata. *Jejuniorum, quæ ante Pascha sunt, rationem aliter ab aliis observatam esse, facile est reperire. Nam qui sunt Romæ, tres septimanas ante Pascha, Sabbatho ac Dominico exceptis, simul jejunant; qui autem in Illyrio & tota Græcia, quique Alexandria habitant, ante sex septimanas jejunant, quæ ante Pascha sunt, ordiuntur, illudque tempus Quadragesimam vocant. Alii præter horum consuetudinem septem septimanas ante illud festum initium jejunandi facientes, quævis quindecim dies solum quibusdam intervallis interpositis jejunent, nihilominus tamen tempus illud Quadragesimam nuncupant. Quin non de numero solum dierum discrepant, verum etiam de abstinentia à cibis variam sequuntur rationem. Nam alii omnino ab omni animantium genere abstinent, alii inter animantia pisces solos comedunt, alii cum piscibus volucres etiam manducant, easque ex aqua nasci asserunt. Alii à fructibus duris integumentis involutis & ab ovis temperant, alii arido pane vescuntur, alii ne illo quidem. Sunt qui cum ad horam nonam jejunaverint, variis ciborum generibus utuntur. Alia ratione apud alias gentes jejunatur: Cujus rei sunt causæ propè infinitæ. Ac quoniam nemo de ea præceptum litterarum monumentis proditum potest ostendere, perspicuum est. Apostolos liberam potestatem in eadem cujusque menti & arbitrio permisisse, ut quisque nec metu nec necessitate inductus quod bonum sit ageret. Hanc discrepantem jejuniorum rationem in Ecclesiis esse cognoscimus. Neque ulla unquam forem suam ideò hæreseos aut prævaricationis accusavit. Rabido Photio hæc stulticia reservabatur. Socrati consentit Hermias Zozomenus: Quadragesimam, in qua populus jejunat, alii in sex dierum septimanis computant, ut Illyrii*

& qui ad Occidentem sui sunt, nec non & universa Lybia & Ægyptus cum Palæstinis; alii in septem, ut Constantinopolitani & nationes circumjacentes usque ad Phœnices: Alii sparsim tres intra sex aut septem istas jejunant, alii tres Pascha immediate præcedentes continent, alii duas, ut Montani sectatores. Errat igitur Socrates Romanos ad tres solum, & quidem Sabbathis ac Dominicis diebus exceptis, hebdomadas jejunare. Semper enim hodiernum in morem, exceptis tamen ad aliquod tempus quintis feriis, jejunasse possit lucidè ostendi. Rectè Zozomenus Occidentalibus adjungit Lybiam ac omnem Ægyptiacam diocesim: Hanc enim, à Sancto Marco Petri Apostoli discipulo eruditam, semper in Christianis moribus fuisse Romanæ Ecclesiæ conformem, est alibi ex authenticis testimoniis demonstratum. Falsò Photius dixit omnem Latinam Ecclesiam ovis & lacticiis per omnem Quadragesimam vesci: Soli id, ob vini & olei inopiam, faciunt Septemtrionales populi, plerique tamen ab ovis obstrictos.

CALUMNIA VII.

Quod in Paschate Agnum more Judaico super Altare pariter cum Dominico corpore benedicamus & offeramus.

Respondit Nicolaus Pontifex: *Mentuntur, aliique ejus ritum plenè sequentibus. Etenim de aliis quibusdam Latinis scribit in opere de Ritibus Ecclesiasticis Walafridus Strabo: Quorumdam simplicium error de Judæarum superstitionum seminario natus, & ad nostra usque tempora quædam vetustatis extendens vestigia, jam ex magna parte Sapientum studio compressus est. Et scibit adhuc perniciosum hujus pestis germen reviviscere fuerit comprobatum, mucrone Spirituali est radicibus amputandum. Illud dico errorem, quo quidam Agni carnes in Pascha, juxta vel sub Altare eas ponentes, benedictione propria consecrabant, & in ipsa Resurrectionis die ante cæteros corporales cibos de ipsis carniis percipiebant. Cujus benedictionis series adhuc à nonnullis habetur. Quod quàm sit supervacaneum, & à Sacramentis Christianæ perfectionis abhorrens, facile percipit, qui veraciter intelligit, quod Pascha nostrum immolatus est Christus, & vult epulari, non in fermento veteri, sed in Azymis sinceritatis & veritatis. Photius igitur singularem quarundam gentium abusum totius Latine Ecclesiæ nequiter imposuit, etiam in hoc mentitus, quod gentes illæ Agnum non sub, aut juxta, sed in Altari, idque cum ipso sacrosancto Dominico corpore, offerrent & consecrarent. De ejusmodi abusibus sentire debuerat cum Sancto Augustino in Epistola ad Januarium: Quod instituitur præter consuetudinem, ut quasi observatio Sacramenti*

fit, approbare non possum, etiam si multa hujusmodi propter nonnullarum vel sanctorum vel turbulentarum personarum scandala devitanda liberius improbare non audeo. Omnia itaque talia, quæ neque sanctarum Scripturarum auctoritatibus continentur, nec in Conciliis Episcoporum statuta inveniuntur, nec in consuetudine universæ Ecclesiæ roborata sunt, sed diversorum locorum diversis moribus innumerabiliter variantur, ita ut vix aut omnino nunquam inveni possint causæ, quas in eis instituendis homines secuti sunt, ubi facultas tribuitur, sine ulla dubitatione rescanda existimo. Quamvis enim neque hoc inveniri possit, quomodo contra fidem sint, ipsam tamen Religionem, quam paucissimis & manifestissimis celebrationum Sacramentis misericordia Dei esse liberam voluit, servilibus oneribus premunt, ut tolerabilior sit conditio Judæorum, qui etiam si tempus libertatis non agnoverint, legalibus tamen sarcinis, non humanis præsumptionibus subjiciuntur. Sed Ecclesia Dei inter multam paleam, multaque zizania constituta multa tolerat, non approbat, nec tacet, nec facit. Abusum illum rectè improbavit Photius, sed longè pessimè ejus causa Dei Ecclesiam conatus est lacerare.

CALUMNIA VIII.

Quod Clerici nostri barbas radere non abnuant.

Eamdem in nos calumniam resumpsit Nicetas Pectoratus, adversus quem in rerum à se Constantinopoli gestarum indiculo scribit Cardinalis Humbertus, Sancti Leonis noni Pontificis ad Constantinum Monomachum Græcorum Imperatorem Legatus: *Græci Episcopi & Clerici capillos capitis ac barbas nutrientes, eos qui comas zondent & secundum institutionem Romanæ Ecclesiæ barbas radunt, in communionem non recipiunt. Et Constantinopolitanus Patrum Prædicatorum tractatus: Presbyteri Latini radunt barbas more suorum militum, præter Apostolicam institutionem. Et Latinum, vidæ Constantinopoli à Flandris nostris impositum, Patriarcham, quod barba esset rasus, tamquam desolationis abominationem, à Daniele Propheta prædictam, detestatur in Historia sua Nicetas Choniates. Etiam Theodoros, Andronici Augusti filium laicum, quod barbam more nostro raderet, ut germanum Latinum & suæ gentis proditorem ridet & accusat Nicephorus Gregoras. Reponit verò laudati tractatus Constantinopolitani Auctor Latinus: Græcorum Sacerdotes more Judaico promittunt barbas, quæ sunt Dominico sanguine, cum ab illis bibitur, madentes.*

Pessimè & Photius & Nicetas Pectoratus ajunt barbe Clericalis seu rasuram seu tonsuram esse Apostolicæ institutioni adversam. Etenim nos Latini adserimus esse datum nobis Canonem à Sancto Petro Apostolo, de quo incogniti Auctoris Christi Lupi Oper. Tom. III.

Storis Compilatio chronologica: Petrus à Pagani captus, & ad ludibrium Christianorum barba rasus, & capite decalvatus, & in grym attonsus; hoc deinceps ipse in mysterio in Ecclesia fieri instituit. Et ad Jovinianum è barbato nuper monacho rasum Clericum scribit Sanctus Hieronymus: L. 2. c. 13. Quamquam barbam raseris, inter barbatos hircos, damnatorum figuram, numeraberis. Omnes generaliter Latinos Clericos fuisse destituta fronte prævasos scribit ad Severum Sanctus Paulinus Episcopus Nolensis. De eisdem statuit quarta Carthaginensis Synodus: Clericus nec comam nutriat, nec barbam. Et sub Leonis noni Pontificatu habita apud Hispanos Synodus Coyacensis: Presbyteri & Diaconi barbas radant. Et Dodonem Diaconum ad Judæos apostatantem, quod mox barbam sibi crescere permisit, advertunt Bertiniani Francorum Annales. Et Guilielmi primi Anglorum Regis milites, omni facie & utroque labio rasos, fuisse Presbyteris similes notat Matthæus Parisiensis. Et Grandimontensis Ordinis fratres conversos prolixis, Clericos rasos fuisse barbis testatur Stephanus Episcopus Tornacensis. Et pravos sui temporis Clericos fuisse solo barbato rasos à laicis distinctos queritur in litteris ad Alexandrum secundum Pontificem Sanctus Petrus Damiani. Sanctum Petrum Apostolum in barbato apparuisse addit in litteris ad Cadaloum Episcopum Parmensem. Et ad Orzocum Sardinæ Rectorem de Jacobo Calaritano suis manibus consecrato Archi-Episcopo scribit Pontifex Gregorius septimus: Nolumus Prudentiam suam molestè accipere, quod Archi-Episcopum vestrum Jacobum consuetudini sanctæ Romanæ Ecclesiæ, matris omnium Ecclesiarum, vestraque specialiter, obedire cogimus, scilicet ut quemadmodum totius Occidentalis Ecclesiæ Clerus ab ipsis fidei Christianæ primordiis barbam radendi morem tenuit, ita & ipse frater noster, vester Archi-Episcopus, raderet. Undè Eminentie quoque Tue precipimus, ut ipsum seu Pastorem & Patrem spirituale suscipiens, & auscultans, cum consilio ejus omnem tuæ potestatis Clerum barbam radere facias atque compellas. Græcis Imperatoribus subiecta Latina Insula in Græcum morem pedetentim degenerat: Hinc ipsam ad avitam disciplinam reducit Pontifex, quod Romana Ecclesia sit ejus specialis Mater, id est; quod ipsa ad Romanum ac Latinum Patriarchatum, non ad Græcum Constantinopolitanum pertineat. Et hinc antiqui Latinarum Ecclesiarum Rituales libri inter Clerici faciendi ritus habent & barbe rasuram: Eam solemniter initiabat ipse Episcopus cum solemnibus precibus Ad barbam tendendam, & Ad barbam rasam. Primus è Latinis Episcopis barbam gerere cepit Julius secundus Pontifex, ob causas ab ejus vitæ scriptoribus addendas.

At obstat suprâ adductus Canon Carthaginensis, cujus hæc dicitur esse Germana Lectio: Clericus nec comam nutriat, nec barbam radat. Et de Vigilio Pontifice apud Constantinopolim quasi captivo, ac in Sancti Petri Basilica quasi asylum querente adversum Justiniani Augusti violentias, scribunt Italiæ Clerici ad Francorum Legatos in Regiam civitatem profectos: Ipsum sanctum Pontificem

scem milites alii à pedibus, alii à capillis & barba ventum crudeliter abstrahabant. Non ergo fuit barba tonsus aut rasus. Etiam Luitprandus Cremonensis Episcopus, Joannis decimi tertii Pontificis ad Nicephorum Phocam Græcorum Imperatorem Legatus, sibi Constantinopoli barbam fuisse testatur in Actis suæ legationis.

Respondeo de germano adducti Canonis textu certare rerum antiquarum peritos, litemque etiamnum pendere indecisam. Objectus interim nobis textus veritati jam adfertæ nequaquam adversatur. Eum enim exponit in libro de fæminarum cultu Tertullianus: *Et viris propter fæminas vitio naturæ ingenita est placendi voluntas, propriasque præstigijs formæ & hic sexus agnoscit, barbam acrius cedere, intervellere, sibi circumradere. Barbæ evulsionem ac omnimodum virilis faciei lævorem, tanquam gentilem mollitiem, semper detestata est omnis sub cælo & Latina & Græca Christianitas, ideòque & Latinæ quædam Ecclesiæ fuis Clericis interdixere, ut piorum oculorum offensivam, rasuram barbæ, quam non multum à lævore & vulsione abesse veraciter dicit in Pædagogico Christiano Sanctus Clemens Alexandrinus. Voluerunt eis tonderi barbam ad modum à Sancto Hieronymo in Sancti Ezechielis Prophetæ commentariis præscriptum. Nec calvitium novacula est faciendum, nec ita ad pressum tendendum caput, ut rasorum similes esse videamur, sed in tantum capillos dimitte, ut operata sit cutis.* Et huncce morem forsan tenuit Ecclesia Africana.

Qua ex causa Vigilus Pontifex barbam Constantinopoli habuerit, fateor me ignorare. Fortitan ex illa, de qua magnum Belgii Chronicon: *Albero Trevirerensium Archi-Episcopus per cortinam capitis sui juravit nunquam barbam se rasurum, nisi quædam Ecclesiæ suæ castra è laicorum manibus egestuasset. Aut ex illa, de qua in Francorum Historia Sanctus Gregorius Episcopus Turo-nensis: Ursinus Caturcensis Episcopus excommunicatur, accepto hujusmodi placito ut pœnitentiam tribus annis agens neque capillum neque barbam tonderet, vino & carnibus abstineret, Missas celebrare, Clericos ordinare, Ecclesiæque & Christi nam benedicere, Eulogias dare penitus non auderet.* Alere barbam erat Latino Episcopo pœna ac nota, ideòque & ipsam aliis Vigilii Pontificis vexationibus forsan Justinianus adjecit.

Luitprandi Episcopi barbam etiam Christophorus Patricius, memorati Augusti Nicephori interpres, fuit admiratus, crediditque esse effectum mæroris. *Offendunt, inquit ad illum, pallor in ore sedens, macies in corpore toto, crinitum caput, proluxa contra Latinum morem barba im-mensum cordi tuo inesse dolorem, eò quod redeundi ad Dominum tuum terminus est dilatatus.* At causam edicens Luitprandus, cur Joannes Pontifex Nicephorum non Romanorum, sed Græcorum Imperatorem titulasset in suis litteris, adduxit longè aliam suæ barbæ rationem: *Quia linguam, mores, vestisque mutatis, putavit sanctissimus Papa ita vobis displicere Romanorum nomen, sicut & vestem.* Luitprandum igitur, quò Græcis Schismaticis esset gratior, dispensatoriè voluit Pontifex ad ipsos proficisci barbatum. Quæ ratio,

quòd quinta Synodus nugaces & Græculas hujusmodi lites dudum præcesserit, videtur in Vigilio Pontifice non posse habere locum. Locum habere possit ratio per Christophorum adducta.

Græcorum igitur Episcopi & Clerici barbam semper aluerunt. Rationem adducit in Christiano Pædagogo Sanctus Clemens Alexandrinus: *Licit virorum sit rarum caput nisi forte pilos crispas habent; barba autem hirsuta. Intorti autem capilli ne à capite nimium dimittantur in comam muliebrem delabentes: viris enim barba sufficit. Quod si quis etiam barbæ non nihil tondeat, ea tamen non est omninò denudanda. Est enim turpe spectaculum, barbæque usque ad cutem tonsus non videtur multum abesse à vulsione & lævore. Quoniam autem non decoris gratia, sed propter circumstantiam accipitur tonsus, pili quidem capitis ne si crescant descendentes visum impediunt, & fortè qui in superiori labii parte inter comedendum polluantur, tondendi sunt, non novacula, est enim illiberale, sed tonsorum forcipibus. Barbæ autem pili qui nihil molestiæ afferunt, non sunt vexandi, ut qui vultui gravitate adferant, & quemdam paternum terrorem incutiant.* Semper ergo Græci non tantum in Episcopis & Clericis, sed & in Laicis barbæ rasuram aut tonsuram existimant esse illiberalem & spectaculum turpe.

Aliam causam adducit Sanctus Epiphanius, ajens de quibusdam monachis Hæreticis: *Hi barbam, formam viri, reserant, capillos autem capitis sæpè nutriunt. Et de barba quidem in Constitutionibus Apostolorum dicit Divina Scriptura ac doctrina; NE CORRUMPAS, hoc est, ne feces, BARBÆ PILOS, NEQUE MERETRICIO MORE OB COMAM EFFERARIS.* Ad quæ verba existat Scholion marginale: *Barbam secantes Latinos videtur notare.* At certum est falli. Solos istos Monachos, meretricio more cæsariem alentes, & contra Græcum morem barbâ rasos notat Epiphanius; primus Photius nos notare, immò tamquam Apostolica Constitutionis prævaricatores damnare cœpit ob rasam Clericorum barbam, causam nimis frivolam, de qua in litteris ad Gallicanos Episcopos Nicolaus Pontifex: *Ridiculum est, & satis abominabile dedecus, ut temporibus nostris vel falsò insimulari sanctam Dei Ecclesiam permittamus, vel eas traditiones, quas antiquitùs à Patribus nostris suscepimus, pro libitu semper errantium infringi patiamur.* Etenim barbati Græcorum & rasi Latinorum Episcopi in septem generalibus Synodis & aliis sæpè congressibus simul adfederant, nec ullus unquam in alterum de barba litigavit. Barba spectat ad corporis vestem, cujus apud varias gentes varietate quisquis existimat variari Christianam fidem aut lædi Apostolicos Canones, miserè cœcutit & fædè errat. Et hinc quosdam Latinos Episcopos, à quibus Græci Clerici in eorum diocæsisibus habitantes cogebantur ad barbæ rasuram, meritò nuper compefcuit Clemens septimus.

CALUMNIA IX.

Quod Diaconus non suscepto Presbyteratus officio apud nos Episcopus ordinetur.

Antiquissimus Romanæ ac omnis sub cælo Ecclesiæ mos, per Synodum Sardicensem confirmatus, non solum Presbyterum, sed etiam Diaconum permitit eligi in Episcopum: Hinc impudens Photius, suam è Laico prævaricatoriam electionem alieno vitio fucare moliens, calumniari nos non erubuit, quòd Diaconos per saltum in Episcopos & eligeremus & consecraremus. Verùm hujusmodi saltum fuimus cum omni sub cælo Ecclesia semper acerrimè detestati. Etenim Ischyram, Sancti Athanasii calumniosum accusatorem, quem per saltum Eusebiana factio consecrarat in Episcopum, damnavit laudata nostra Synodus Sardicensis. Rem lucidè exponunt in litteris ad Ægyptiacæ diocæseos Rectores, existantibus post Tyriam Synodum, Mareolitæ regionis Presbyteri ac Diaconi: *Ischyras est homo minime Presbyter, tametsi se eo nomine jactet, quippè ordinatus à Colluto quodam, non vero, sed imaginario Episcopo, cui in generali Synodo ab Hosio & à cæteris Episcopis, qui unà aderant, jussum fuit, ut se pro Presbytero, qualis antè fuerat, haberet, atque idèd omnes ab eo constituti in veterem suum ordinem recurrerunt.* Ischyram fuisse ab Hosio ad laicos rejectum orthodoxos Synodus Alexandrina, Alia item ejusdem diocæseos Synodus in litteris, post Synodum Chalcedonensem extantibus; ad Leonem Augustum de fide Pseudo-Patriarcha Timotheo Æluro queritur: *Episcopus sine manus impositione existit, sed neque priorem habens Presbyteratus Ordinem Baptisma fecit, & omnes operationes, quæ ei nullatenus agere competeabant, exercuit.* Priorem partem exponit in virorum illustrium catalogo Gennadius Massiliensis: *Timotheus passus est se ab uno Episcopo Episcopum fieri.* Posteriorem in erudito de sacris Ordinationibus opere Jacobus Hallier Episcopus Cavalonenis: *Non puto reprehensam fuisse Baptismi collationem à non Presbytero, nam à Diaconi Baptisma fuisse collatum satis usitatum fuit antiquitùs; sed hoc maxime existimo reprehendi, quòd qui Presbyter non esset, Episcopus creatus sit, & Episcopalia munia, puta Baptismi collationem solennem, quæ certis diebus Episcopo reservabatur, & alia hujusmodi usurparit.* Ælurum enim in vasi Episcopatus tempore, licet fuisse Presbyterum adfirmet Evagrius Epiphaniensis, fuisse ex Dioscori creatione solummodò Diaconum lucidè in Breviario insinuat Liberatus Carthaginensis. Et ad Syagrium Augustodunensem Episcopum scribit Sanctus Gregorius Magnus: *Ordinatus ad Ordines adscendendum est, nam casum appetit, qui ad summi loci fastigia postpositis gradibus per abrupta quærit ascensum.* Agit in Neophytorum simo-

niacam hæresim, ejus tamen fermo locum omninò habet in quovis promotionis saltu. *Eum, qui saltu sine gradu Diaconi ad Sacerdotium profuisset, in degradationem debitam reslire statuit apud Jacobum Sirmondum secunda Synodus Sueffionensis.* Et apud Gratianum Alexander secundus Pontifex scribit Grimaldo Episcopo Constantiensis: *Sollicitudo Dilectionis Tue studuit consulere, utrum portator istarum litterarum Diaconatus & Presbyteratus officium idoneus sit peragere, nec ne, cum ad id præpostero cursu, Subdiaconatus ordine postposito, negligentia potius quàm superbia, cognoscatur adscendisse. Unà nos conscribendo Charitati Tue mandamus, ut ab officio Sacerdotali eum prohibeas, donec proximo quatuor temporum jejunio Subdiaconatus ministerium ei rectè imponas, & sic deinceps ad majora officia cum redire concedas. Quod Rescriptum laudat, & ex illo Clericum, qui inordinato & præpostero saltu, cum non esset benedictus in Clericum, in Subdiaconum se fecerat ordinari, eodem modo tractandum definit Sanctus Ivo Episcopus Carnutensis. Eodem modo tractandum nescio quem Subdiaconum, qui Diaconatus Ordine prætermisso se fecerat ad Sacerdotii Ordinem promovendi, mandat Innocentius tertius Episcopo Bononiensi. Patriarchæ item Constantinopolitano Latino, per Flandrenses nostros tunc imposito, cum Græcis illis, qui omisiss minoribus majores Ordines recipere præsumperant, dispensandi licentiam postulanti, scripsit: *Cum illis auctoritate nostra dispenses, quibus litterarum scientia & morum gravitas suffragantur, injuncta prius illis pœnitentia competenti.* Existat longa & variæ eruditionis piena Epistola in ejusdem Pontificis vitæ publicata per Franciscum Bosquetum. Et hinc de tolerandis aut non tolerandis Græcorum ritibus scripsit ad Episcopum Tusculanum, suum in Cypro insula Legatum, Innocentius quartus: *Volimus & expressè præcipimus, quod Episcopi Græci septem Ordines secundum morem Romanæ Ecclesiæ de cætero conferant, cum hoc usque tres de minoribus neglexisse & prætermisisse dicantur; illi tamen, qui jam sunt taliter ordinati, per eos propter nimiam ipsorum multitudinem in sic suscepti Ordines tolerentur.* Recentiores enim Græci solum ex inferioribus Ordinibus Lectoratum admittunt & conferunt: Qui mos an novus sit, adeoque corrigendus, alibi erit disquirendum. Interim lucet omnem in Ecclesiasticis gradibus saltum fuisse semper à Romana & omni Latina Ecclesia rigidissimè damnatum. Est disciplina longè antiquissima, utpotè cujus in libro de fuga in persecutione meminit Tertullianus: *Hoc sentire & facere omnem Dei servum oportet, etiam minoris loci, ut majoris fieri possit, si quem gradum ex persecutionis tolerantia adscenderit.* Generosum enim Christi Domini confessio & tormentorum tolerantia pugiles suos primis Ecclesiæ sæculis aut admovebat Clero, aut in ipso promovebat. Et in Præscriptionum libro ait idem Doctor in Hæreticorum castris facillè profici, etiam à neophytis, ideòque eorum Ordinationes esse leves, temerarias, inconsistentes. Et liber Pontificalis statuisse laudat Cajum Pontificem, ut ad Ordines Ecclesiasticos sic adscendant in Ecclesia, qui ordinari merentur,*

tur, id est, si quis Episcopus esse meretur, sit primo Ostiarius, deinde Lector, postea Exorcista, inde Acolythus, Subdiaconus, Diaconus, Presbyter, Episcopus creetur. Vocem, statuit, existimo esse idem, quod vocem, *Innovavit*, unice Apostolicum Canonem, à tot postmodum Synodis atque Apostolicæ Sedis Decretis, sua cuique Ordini tempora atque interstitia assignantibus, repetitum & confirmatum. Licet enim Subdiaconorum ac aliorum inferiorum Clericorum nullus in suis Scriptis Apostolus meminerit, meminere tamen eorum proximi Successores, utique ex doctrina & traditione Magistrorum.

Opponi tamen possint exempla varia fœdientia longè aliud. Etenim de Sancto Cypriano è catechumenis ad Episcopatum evecto scribit in ejus vita Pontius Diaconus Carthaginensis: *Presbyterium & Sacerdotium statim accepit. Quis enim non omnes honorum gradus crederet tali mente credenti? Multa sunt, que adhuc Plebejus; multa, que Presbyter fecit.* Hæc antithesis demonstrare videtur eum è Plebejo seu laico fuisse mediis gradibus omnibus Presbyterum ordinatum. Et de Sancto Augustino è laicis per subitum violenti populi raptum Presbytero scribit Sanctus Possidius Episcopus Calamensis: *Eum tenuerunt, & ut in talibus consuetum est, Episcopo ordinandum intulerunt, omnibus id uno consensu & desiderio fieri, perfectique petentibus, magnoque studio & clamore postulanti- bus.* Et eorum tunc, ut voluerunt, completum est desiderium. Notanda sunt verba, *Ut in talibus consuetum est*: Ostendunt ejusmodi laceros ad Presbyteratum aut alium superiorem Ecclesiæ gradum à populo raptos consueffe mox in instanti ad gradum istum à præfenti Episcopo consecra- ti. Hinc enim & de Pauliniano Sancti Hieronymi germano fratre scribit ad Joannem Hierosoly- mæ Episcopum Sanctus Epiphanius Cypriorum

Metropolita: *Ignorantem eum, & nullam penitus habentem suspensionem per multos Diaconos apprehendi- jussimus, & teneri os ejus, ne fortè liberari se cupiens adjuvaret nos per nomen Christi, & primum Diaconum ordinavimus, proponentes ei timorem Dei, & compellentem ut ministraret. Valde enim obnivebat- tur, indignum se contestans. Et cum ministraret in sanctis Sacrificiis, ingenti difficultate tento ore ejus, ordinavimus Presbyterum.* Voces, *Primum Diaconum ordinavimus*, edicunt primum Pauliniano impressum Ordinem fuisse Diaconatum. Cur ejus adjurationem timuerit, ideoque illi os clausum per Diaconos teneri jussit Epiphanius, discis ex hoc Sancti Basilii ad Sanctum Amphilo- chium Canone: *Qui jurant se Ordinationem non admittere, egerantes non cogantur pejerare.* Firmum ac reverendum esse ac istiusmodi juramentum. Sancti Joannis Chrysofomi vitam accuratè admodum describunt Georgius Patriarcha Alexandrinus, Symeon Metaphrastes, ac Leo Imperator: Omnes adferunt à Zenone Tyrriorum Metropolita Lectorem, à Sancto Meletio Patriarcha Antiocheno Diaconum, à Flaviano Meletii Successore ordinatum fuisse Presbyterum, nullamque Subdiaconatus faciunt mentionem. Eodem saltu promotum Sanctum Eutychium Patriarcham Constantinopolitanum testatur apud

Laurentium Surium Presbyter Eustatius. Etiam laudatum Cypri Metropolitanam Epiphanius, laicum adhuc monachum, reluctanter ac reclamantem, *Non Pater, non sum Clericus*, tractu uno Diaconum, Presbyterum, atque Episcopum ordinavit Pappus Citriæ Episcopus, minores Ordines ac Subdiaconatum transiens, uti in illius vita refert discipulus Joannes. Et de Marcianum laicum monachum visitantibus Flaviano Antiocheno, Acacio Berhænsi, Eusebio Chalcedensi, Theodoro Hierapolitano, ac Isidoro Cyrensi Episcopis scribit in monastica historia hujus Successor Theodoretus: *Cum surrexissent & orassent, eumque Sacerdotem ordinare vellet, manus tamen admoveere non audebant, atque hoc illum, illo hunc adorante, dum monachum, quem invitum norant, reveriti recusassent omnes, re infecta discedunt.* Subita ac improvisa manus impositione putarant virum è laico statim Presbyterum consecrare. Ità idem Patriarcha Flavianus Macedonium, Anachoretam Sanctum, ast rusticum atque imperitum, de montis, in quo degebat, *vertice per speciem objectæ accusationis abduxit, & sub mysticum sacrificium Altari admovit, coaptavitque in numerum Sacerdotum.* Cumque peracta liturgia hoc illi quidam indicasset (*ignorabat enim prorsus quid egissent*) primum quidem convitiis verbisque asperis presciavit universos; deinde arrepto, quo innixus propter senium incedebat, baculo Pontificem ipsum ac alios, qui aderant, insecutus est, Ordinationem hanc ratus sibi montis verticem optatamque habitationem crepturam. Singulis successivè Ecclesiasticis gradibus nequaquam insignitus fuit iste Macedonius, sed subita, simplicem Episcopi benedictionem simulante, mana in Presbyterum evectus: Alioquin variam & longam variorum rituum paraturam omnino advertisset, habuissetque sive notam sive ad minus suspectam. Et de Acepstima monacho eundem in modum consecrato Presbytero pergit Theodoretus: *Genibus flexis expectabat gratiam, Episcopus manum imponens spiritui famulabatur.* Voces, *flexis genibus*, evincunt illum fuisse statim sacratum in Presbyterum: Diaconus enim non utroque, sed altero dumtaxat genu flexus Episcopalem suæ Ordinationis manum semper apud Græcos accepit. Prosequitur Theodoretus de Salamane monacho incluso: *Civitatis Antistes, cognita viri virtute, Sacerdotii donum impartire illi cupiens ad eum venit, & effracta domuncule parte ingressus est, precationemque peregit Presbyteratus impressivam.* Etiam Sanctum Casarium monachum fuisse illicò primum Diaconum, deinde Presbyterum ordinatum testatur ejus vita. Adduci possunt plura ejusmodi exempla.

Respondeo illa non plenè evincere. Etenim Sancto Cypriano fuisse omnino factum credo, quod similiter electo Sancto Ambrosio factum scribit in ejus vita Paulinus Presbyter: *Baptizatus fertur omnia Ecclesiastica officia impleffe, atque octava die Episcopus ordinatus est.* Eodem modo Nectarium è catechumeno Constantinopolitanum Episcopum antiqui Scriptores, nec non & nostrum Neophytum Photium fuisse promotum testantur Nicetas Paphlago & Synodus præfens,

Ità

Ità factum in omnibus adductis exemplis possimus non sine fundamento conjecturare. Omnis enim nobis objecta auctoritas est negativa: Commis- sum saltum nulla diserte adfirmat. Hæc verba, *Illicò primum Diaconum ordinavit*, forsàn habeant hunc sensum: Uno tractu dedit omnes gradus usque ad Diaconatum. Commisus tamen videtur saltus in adductis per Theodoretum Ordinationibus monachorum: Videtur & omiffa solennis cæremonialium rituum longa paratura. Quid- quid sit, nullum adducitur exemplum ex Ecclesia Romana. Et aliud sunt exempla, aliud Canones. Sanè Sancti Epiphaniï protestatio, *Non Pater, non sum Clericus*, palàm demonstrat Pappium in Canones impegisse. Adversum ejusmodi excessus laudatum suprâ Cæsi Pontificis Decretum, ipsumque confirmantes varios Latinorum & Græcorum Canones crediderim prodidisse. Hinc item inviditorum ad Clericatum populares raptus & Raptorum Ordinationes interdixit Simplicius Pontifex, ejusque Decretum Leo & Majoranus Augusti confirmarunt. Interdicti causa fuit varia: Una fuisse potest, quod raptus ille avitæ Ecclesiasticorum graduum subordinationi violandæ præberet passim occasionem. Nullum porò adducitur exemplum intermissi in consecrato Episcopo Presbyteratus, quod nempe hunc esse Episcopatus effectualem partem fuerit apud omnes sub cælo Ecclesias semper indubitatum.

CALUMNIA X.

Quòd à Sedis Apostolicæ Legatis
fidei libellum Photius
exigeret.

Epist. 70.

HÆC non calumnia est, sed realis injuria, de qua ad Ecclesiæ Gallicanæ Episcopos merito scribit Pontifex Nicolaus: *Et adhuc, quod est gravius & insanius, à Missis nostris, contra omnem regulam & præter omnem consuetudinem, libellum fidei, si ab illis recipi vellet, exigere moliebantur, in quo tam ista capitula, quam ea tenentes, id est, omnem Latinam Ecclesiam, anatematizarent. Nec non & Episcopos canonicos ab his ei, quem suum Œcumenicum Patriarcham appellant, dandas improbè requirebant.* Eandem temeritatem resumpserunt Græci in Synodo Florentina in ipsum præsentem Pontificem Eugenium quartum, à quo repositum: *Dixistis, ut fidem nostram vobis scriptam traderemus, quod quidem à dignitate Romana Ecclesiæ semper alienum fuit. Optimè enim nostis, quantum honorem habeant semper Orientales Romana Ecclesiæ, quantamque illi obedientiam exhiberent.* Photius non solum Romani Papatus Primate transcripsit sedi Constantinopolitanæ, sed & singula ejus privilegia, dignitates, jura, mores, adeoque & illum, de quo in quarta hujus Synodi Actione dixerunt gloriosissimi Magistratus: *Mos est in Ro-*

Sess. 15.

mana Ecclesia ab omni homine hospite libellum fidei exigendi, & ità permitti hunc in Sanctum Petrum intrare. Ità fiebat Episcopis, Patriarcharum Legatis, ipsique etiam Patriarchis. Est mos longè antiquissimus, cujus causa Donatistas Episcopos non posse Romæ Sanctorum Apostolorum Petri & Pauli memoriis communicare, aut ad ipsas sacrificium offerre, scripsit in secundo adversum ipso libro Sanctus Optatus Episcopus Milevitanus. Et in litteris ad Sanctum Meletium Patriarcham Antiochenum Sanctus Basilius Magnus censet admonendos Romanos, *Ne sine discrimine quorumvis ex Oriente venientium communionem accipiant, sed una semel electa parte reliquos ex consentientium testimonio admittant, & non cuius, sub prætextu orthodoxæ doctrinæ, fidei formulæ scribendæ adstipulentur.* Nam isto pacto deprehenduntur cum adversariis facientes, qui eadem sæpe numero verba prætexunt quidem, inter se verò pugnant, ut qui plurimum divisi dissidentesque fuerunt. Ne igitur amplius hæresis eorum, qui inter se mutuo dissentent, per ipsorum scripta, que prætexere & obicere solent, incautos seducat, admonendi sunt ut arcanas accedentium communionem, & scriptis juxta formam Ecclesiasticam comprehensas faciant. Schismate tunc laborabat Antiochena Ecclesia, divisa in duos Episcopos orthodoxos, Paulinum ac Meletium: Basilius, Paulinum Marcellianæ impietatis palàm traducens, Meletio; Paulino favebat Romana & omnis Latina Ecclesia, Meletium tamen dissimulans, ac ejus partem, dummodo legitimæ fidei authenticas litteras adferret, eamque Romæ in suis manibus profiteretur, admittens ad Sancti Petri Basilicam & plenam communionem. Hinc Romanos sua sit Basilius admonendos, quatenus unam partem eligerent, utriusque partis litteras & fidei professiones deinceps non probarent, sed quampiam arcanam & ab omni dolo securam professionis formulam sibi pro Orientalibus adveniens formarent: Quòd nempe astuta & occultati Arianismi suspecta esset ista gens, & sub orthodoxis vocibus lepram istam, quasi fuit ovinis lanis lupum, obtegens quandoque circumfcriberet Latinam simplicitatem. Nam ità nuper Liberium Pontificem circumvenerat, & communicatorias ad Synodum Thyansensem litteras obtinuerat Eustatius minoris Armeniæ Archi-Episcopus Sebastenus, de quibus dolis scribit idem Basilius ad suos monachos: *Habent astutum quoddam dogma, ad suas mutationes paratum. Nam verbis fidei more Medicorum utuntur, pro communitate aliter sese ad affectionum rationem & varietatem attemperantes.* At Basilii consilia non plenè successisse docet nos quintus Canon primæ Synodi Constantinopolitanæ: *De libello Occidentalium, etiam eos suscipimus, qui Antiochie unam Patris & Filii & Spiritus Sancti Deitatem confitentur.* Dico, *Non plenè*: Etenim arcanum & securum professionis libellum seu formulam omnino composuit, ac Ecclesiæ Antiochenæ præscripsit; ast alteram eligere & alteram schismatis partem abicere noluit Romana Ecclesia, ejusque præ Basiliano judicium sequi maluit Synodus, cui ipse Meletius interfuit, Constantinopolitana.

Epist. 53.

Epist. 67.

Ejusdem

Ejusdem Romani moris meminit in disputatione cum Sancto Abbate Maximo Pyrrhus Patriarcha Constantinopolitanus, de heresi Monothetica jam convictus: Hoc solum rogo, ut dignus habeat in primis templorum Apostolorum, ac porius ipsorum Principum Apostolorum adoratione, deinde ut videam faciem sanctissimi Papae, eique tradam libellum eorum, quae absurde facta sunt. Meminit & in litteris ad Sanctum Cyprianum Carthagenensem Firmilianus Caesareensis in Cappadocia Archi-Episcopus, de Sancto Stephano Pontifice, dicti Cypriani Legatos refutante, scribens Ironice: Legatos Episcopos patienter satis & leniter suscepit, ut eos nec ad sermonem saltem colloqui communis admitteret, adhuc insuper dilectionis & charitatis memor praecipere fraternitati universae, ne quis eos in domum suam reciperet, at venientibus non solum pax & communitio, sed & tegum & hospitium negaretur. Tanta etiam tunc in ipsa urbe coram gentilibus Augusti oculis fuit autoritas Episcopi Romani. Hunc ille in modum tractavit Sancti Cypriani Legatos, quod dati ab Haereticis Baptismi iterationem nollent libello egerare. Ita Apostolica Sedes ostendit se esse totius Ecclesiae Magistram, infallibilem controversiarum iudicem, caput omnium Ecclesiarum ac ipsorum etiam Patriarcharum, atque de sua in saeculi finem duratura praedicatione ad Petrum Apostolum dixisse Christum Dominum: Rogavi pro te, ut non deficiat fides tua.

Nervosè hoc in litteris ad Gallicanæ Ecclesiae Episcopos inculcat Pontifex Nicolaus: Perpendite, si à Legatis nostris libellus exigi debuit, aut quae hinc exempla praecesserint. Cum nec scripto insertum, nec memoria commendatum tale quid inveniri credatur. Numquid nos alicujus novitatis inventores existimus? Nunquid alia, nisi quae ad salutem ipsorum & communem Ecclesiae statum pertinebant, transmisimus? Nunquid nos haeretici aliquando fuimus? Nam licet nos peccatores esse quidem non denegemus, quorumlibet tamen errorum sece pollutos, Deo gratias, minimè recognoscimus, quemadmodum illi, qui nunquam sine schismate, nunquam proorsus ab errore reperiuntur extranei. Libellos autem ab illis nos & exigere & suscipere, non autem illos à nostris exigere solere, consuetudo huc usque custodita demonstrat. Cum enim Christi munere propter Primatum Romanæ Ecclesiae in beato Petro concessum nemini sit de Sedis Apostolicae iudicio judicare, aut illius sententiam retractare permittum, constat nimium eos ab his nullum jus possidere libellos exigendi, quia habere fas judicandi nullo jubentur Canone, nullo probantur exemplo. Potiorum enim est ab inferioribus, non inferioribus à prioribus violenter exigere rationem, aut extortam elicere satisfactionem. Voluit Photius caput in caudam vertere, mundi elementa reducere in antiquum chaos, & subjectionis tesseram non amplius impendere Romanæ Ecclesiae, sed ab ipsa in ordinem redacta exigente, quin & ipsam & dogmata & mores ejus, tamquam haeretica aut praevicatoria, anathematizari.

Etiam Canonicas Ecclesiasticae communionis aut delegatae sibi à suo Pontifice delegationis litteras nunquam ab ullo Episcopo, Patriarcha,

aut etiam generali Synodo potuerunt exigi Legati Romani. Etenim hisce Bahanis famosissimi Patricii atque Imperialis in hac Synodo Vicarii verbis, Episcopi petunt unà cum Senatu, ut certificentur hora ista, unà sitis, & quam potestatem vel litteras habeatis, responderunt Legati Papales: Hoc nos usque nunc non invenimus in universali Synodo factum, ut Vicarii senioris Romae à quolibet perpendantur, utrum talem existimationem habeant. Et Bahani reponenti, Et nos propter inhonorantiam Apostolici Throni non dicimus hoc, sed quia anteriores vestri accedentes Missi, Rhodoaldus scilicet & Zacharias, deceperunt nos, alia in mandatis habentes, & alia facientes: rursùm Romani Legati: Ergo ut omnem dubitationem erimamus è cordibus vestris, & verbis & operibus certificemus vos, quia secundum ea, quae mandata & iussa sunt nobis, ita & disponemus, ecce & Epistolas habemus ad Imperatorem & Patriarcham, & si jubetis, legantur. Alias patentes ad Synodum aut Principem, alias secretas suae potestatis litteras atque instructiones passim habebant Legati, iusta item ob nuperam Rhodoaldi & Zachariae praevicatoriam, atque à Photiano Pseudo-spiritu alienissima erat Synodi postulatio; nihilominus solas priores illi hic ex antiquo more exhibent ac legi permittunt. Et ex hac regula tertium sub Clementis quinti Pontificatu Concilium Ravennatensem, quovis Sedis Apostolicae Legatos, Subdelegatos, ac Nuntios cogens ad potestatis suae litteras Metropolitanæ exhibendas, addidit: Hoc tamen non intelligimus ad Legatos ex latere ullo modo extendi. Pius Romanæ Ecclesiae de non faciendi apud ullum fidei professione privilegium in eundem pacis gratia dispensatorie etiam quoad propria personam infregit in Florentina Synodo Eugenius quartus, adjungens suo superius laudato ad Graecos Responso: Nos ad hoc etiam devenimus, scripturimus enim fidei nostrae libellum, & vobis misimus.

A Photiano item spiritu Christophorus Coronenfis Episcopus, laudati Eugenii Legato Constantinopolim ad Ecclesiarum pacem praeparandam venturo postulans primum locum etiam ante Patriarcham, accepit hoc à Sylvestro Sgurulo adductum Responsum: Re acriter ventilata, à Graecorum Archi-Episcopis & Principibus Ecclesiae coram Patriarcha hoc tandem prodit manifestum, à quamplurimis Praescriptis Synodalibus, quod petierat Christophorus, concedi non posse. Nam qua consuetudine aut exemplo? Quo jure id unquam visum, ut Patriarchae legitimo in sua Metropolitana Ecclesia residentis alterius Legatus superveniret? Quod ne contigit quidem in quinta Synodo, cum ipse Vigilus praevicens officio & munere fungeretur: Eutychieus Patriarcha Vigilio Papae locum non cessit. Ast de Vigilio Papa fuerunt nimium hallucinati. Quis enim nesciat & Vigilio praesidendi locum oblatum à quinta Synodo, & Legatos Apostolicos in omni semper generali Synodo ante omnes Patriarchas, etiam in propria eorum civitate atque Ecclesia, sedisse & praesidisse? Eos ad honorem istum non admisisse fuit unum è damnatis facinoribus Diocleti ac latrociniis Ephesini.

CAPUT VI.

Exponitur Photii è Throno Constantinopolitano expulsio, ac Sancti Ignatii Patriarchae restitutio, facta per Basilium Augustum.

Anno Domini octingentesimo sexagesimo septimo, decimo & ultimo Nicolai Pontificis, primus hujus facinorosae tragædiae auctor Bardas Caesar in somno vidit flexum genua Ignatium Sancto Petro Apostolo supplicare in hæc verba: Claviger caelestis regni, & Petra, supra quam Christus Deus Ecclesiam suam firmavit, siquidem tibi ignotum non est, quam iniquè mecum actum est, solare adfistissimam senectutem meam. Et interloquenti Apostolo, Ostende venatorem tuum, Ignatius ostendit Bardam cum elogio: Hic plus omnibus me afflixit. Hinc assistenti ministro edixit Apostolus: Hunc invisum Deo Bardam prebende, & foris in atrio statim concide. Non semper vana sunt istiusmodi somnia. Etenim in libro de velandis Virginibus scribit Tertullianus: Dominus etiam revelationibus velaminis spacia metatus est. Nam cuidam sorori nostrae Angelus in somnis cervices quasi applauderet verberans, ELEGANTES, inquit, CERVICES, ET MERITO NUDÆ. Et in libro de idololatria: Scio fratrem per visum nocte castigatum graviter, quod januam ejus subitè annunciatis gaudiis publicis servit ritu pagano coronasset. Et in libro de spectaculis: Constat mulieri lineam in somnis ostensum ejus diei nocte, qua Tragædum audierat, cum exprobratione nominatim tragædi, nec ultra quintum diem eam mulierem in saeculo fuisse. Et cuidam moribundo ac mortem deprecanti Episcopo adfistisse Angelum, indignatunque dixisse, Pati timeris, mori non vultis, quid faciam vobis, refert in sermone de Mortalitate Sanctus Cyprianus, eamque visionem à moribundo Sancto Augustino fuisse memoratam atque laudatam testatur in ejus vita Sanctus Possidius Episcopus Calamensis. Et somniantis Sancto Hieronymo insidita per Angelos flagra non fuisse imaginaria relicti vibices docuerunt. Et de Sancto Terrico Lingonensi Episcopo, ejusque pessimo successore Pappolo scribit in Francorum Historia Sanctus Gregorius Episcopus Turonensis: Dormienti Pappolo quadam nocte apparuit beatus Terricus vultu minaci, ac ita inquit; QUID TU HIC PAPPOLÈ, UT QUID SEDEM MEAM POLLUIS? CEDE LOCO, RELINQUE SEDEM, ABSCEDE LONGE A REGIONE. Et hæc dicens, virgam, quam habebat in manu, pectori ejus cum ictu valido impulit. Gravem exinde morbum concepit Pappolus, & die tertia exspiravit. Innumera ejusmodi habemus authentica exempla.

Etiam à somnio suo concussus admodum fuit impius Bardas, statim condito testamento disposuit domui suae, & ipsum narranti Philotheus

Nicet. Paphl.

Cap. 17.

Cap. 15.

Cap. 26.

L. 5. c. 5.

Genicorum Logotheta dedit Christianum confilium: Parce, Domine, infelicissimo seni, & ad Dei tribunal respiciens; eum neque jure neque injuria ledas. Verùm ad secretas cordis aures non fuit locutus Dominus Deus, ideoque quævis & per homines & per Sanctos Angelos suggesta monita Bardas tamquam praevicator accepit. Statim Nicet. Paphl. Bardas tamquam praevicator accepit. Statim quippè, ipso solennis jejunii exordia, Leonem illum, cognomento Pitaelem, cognatum Photii, cum satellitio in insulam misit, adeoque arctè custodiri jussit Ignatium, ut ne sacris quidem operari posset, neque cuiquam copia ferret illius conveniendi, nec ipsi exeundi. Ità Photianis custodibus, tamquam Leopardis, ille circumcinctus mansit per tres menses usque ad Festum Pentecostes, atque tum Sanctus Petrus Apostolus suum de Barda iudicium est exequi orsus. Etenim in captam à Saracenis Cretam insulam movens Augustus Michael proditæ illum majestatis suspensum habuit, per proprios milites trucidatum jussit membratim secari, & ad fixa hastis membra per castra circumferri. Symbatius ejus gener, Dromi Logotheta, praebuit facinori ducatum. Modica fuerat suspicionis causa: Palatinum officium, in Thraciae campis castra metans, Augusti in plano, Bardæ tentorium in colle ex nescio qua incuria fixerat. Et vide Photii per ipsum in sedem Patriarchalem intrusi ingratam mentem: Desuncto tamquam justissimè trucidato, homicidæ Principi adulatus, insultavit atque maledixit.

Improlis, Republicæ ignarus, vino dumtaxat & somno deditus erat Augustus Michael, ideoque relicta in Saracenos expeditione Constantinopolim mox regressus est, pergitque de ipso Nicetas Paphlago: Erat Pentecostes, & Basilium Patricium, sacri cubiculi Praefectum, Caesarem imposto diademate renunciat. Basilium fuisse nativitate Macedonem, origine autem Armenium ex Regia istic & antiquissima Arsacidarum familia, Divinis pridem ostentis Imperio destinatum, ac à Michaelè Augusto adoptatum in filium adfirmat & ostendit Georgius Cedrenus, additque: Eum Michael Imperatoris honoribus, insignibus, atque opibus, exornat, progressus hujus rei causa in nobile Divinae Sapientiae templum, ac illi coronam Regiam imponit, ipso sanctæ Pentecostes festo die, qui fuit Maii decimus sextus, indictionis decimæ quartæ. Eadem indictione id factum vult Joannes Curopalates. Verùm fuisse decimam quintam, ac Domini annum octingentesimum sexagesimum septimum, evincit Sancti Epist. 70. Pontificis Nicolai Epistola ad Gallicanos Episcopos, adversus Michaelè Augustum & Basilium Caesarem scripta ejusdem anni indictione prima, die decimo Calendas Novembres. Est novissima sanctissimi Pontificis Epistola, quem idibus Novembribus obisse Anastasius Bibliothecarius testatur. Eodem tempore imaginariam suam in eundem Pontificem Synodum Photius, infernales in Sanctum Ignatium picturas confecit Gregorius Syracusanus, in Italia autem ad Romanum populum ac Ludovicum secundum Augustum portare jussi sunt Zacharias Cophus Chalcedonenfis & Theodorus Metropola Laodicensis.

Pergit Nicetas Paphlago. Nec ita multo post ipse

ipse Michael Augustus ad Sancti Mamantis Martyris ædem per insidias maclatur, merito dignoque sua amentia, scelere, & impietate fato perfundus, cum imperium unâ cum matre annos quindécim, menses octo, solus novem propè annos administrasset: Cumque malum fecisset in conspectu Ecclesie Dei, perit. Initio autem indictionis primæ, nono Calendis Octobris, Basilius Regia occupata Imperator est consalutatus, qui missis ad revocandum ex itinere Zachariam, illum è media via retraxit. Posteroque die, quam renunciatus esset, Imperator Photium de throno deturbatum in cænobium Scepen appellatum eiecit, postriedique Eliam splendidissimum Regie classis Drumgarium cum dromone Regio seu celoce ad sanctissimum Patriarcham Ignatium ex insula Constantinopolim ea, qua per erat, honoris pompa reducendum mittit, qui illum tanisper in paternis ædibus suis, quas Mangana appellat, collocat, Cæsi Michaelis causam adfert Georgius Cedrenus, inquiens de Basilio Cæsare: Basilius tantum adeptus potestatis, Imperatorem conatus quam longissimè ab odiosis & nefandis studiis abducere, imprudens gravi cum contra se inflammarit odio. Michael enim reprehensiones non ferens, de eo interficiendo consilia iniit, ut suæ voluntatis impedimento. Hinc Basilicium Imperatoriæ celocis remigem purpura ac diademate indutum produxit, Basilium dejicere conatus, atque ita omnem Senatum ac populum gravissimè offendit. Præterea cum vino se obruisset, ebrius huic nares, isti aures, oculos, aut integrum caput auferri iussit, quæ ne fierent, Basilius obtulit, & de aliis & de seipso sollicitus. Hinc illi atroces insidias struxit Michael, ratus hasta in venatu sub feræ feriendæ fuce per nescio quem auro emptum nebulonem transfigere: Et omnino fixit, verum facinoris ab ipso latrone præmonitus Basilius declinavit hastam, atque ita ne occideretur, ipsum Michaelem temulentum ac vino sepultum in palatio ad Divi Mamantis ædem exstructo per conjuratos adjuutores occidit, & ex Cæsare in Augustum profecit. A propriis eunuchis fuisse peremptum, dubiumque an Basilius voluntate, testatur in Adriani secundi Pontificis vita Guilielmus Bibliothecarius Ecclesie Romanæ. Facta hæc fuisse indictione primâ: nono Calendis Octobres, audivimus à Niceta Paphlagonæ, atque ita liquet Bardam & Michaellem trucidatos fuisse, non quarta decima, sed omnino indictione decima quinta.

Augustus itaque Basilius ad languidam Ecclesiam & fluctuantem Rempublicam componendam mox se adjunxit. Ipso suæ inthronizationis die Chalcedonem misit, & Zachariæ Pseudo-Metropolitæ impostam à trucidato Michaelle & extruso Photio Legationem & Romanum iter interdixit, atque ita imaginariæ Synodi fordes in Italiam vulgus per ipsum non fuerunt sparæ. Deus ille Zelotes, inquit Metrophanes Metropolitæ Smyrnenfis, pessimas de mittendis in Italiam imaginariis Actis consilia anteverit, atque imperium Principi nostro Basilio commisit, qui revocato Zacharia conatus bujusmodi impedivit. Longè aliam ad Romanos Legationem ille jam pridem animo destinavit. Altero die spreta jam dudum Nicolai Pontificis Decreta & mandata exequens

Photium throno ac palatio Patriarchali eiecit. Errorrem manifestum continent hæc verba Joannis Zonaræ. Basilius die festo magnam Ecclesiam ingressus, ut incruentæ victimæ particeps esset, à Photio Patriarcha est prohibitus, eum homicidam appellante, ob quam causam iratus, Concilio indictio, Photium Ecclesia eiecit, quasi Sanctus Ignatius contra leges à Barda Cæsare Sede Pontificia dejectus esset. Photianus & Schismaticus homo optimum Principis factum ficto Photii elogio conatus est decolorare. Longè aliter Sanctus Stylianus Episcopus Neo-Cæsarensis: Postquam imperium ad Basilium est devolutum, Divino ille concitatus spiritu Adia Romæ à Papa Nicolao de Photii exauctoratione & Ignatii restitutione rata habuit, Ignatiumque ab exilio revocavit, Photiumque dejecit. Et Guilielmus Bibliothecarius: Mox Basilius rerum potitus, primum quidem se non fuisse conscium necis Michaelis, ut fertur, omnibus satisfecit. Tum verò secundam Romanæ Ecclesie Constitutum pepulit pervasorem Photium, & Ignatium Patriarcham, populo adnate, Patriarchio restituit.

Pergit Nicetas Paphlago de Photii scriptis & chartis. Basilius à Deo illustratus ad Photium misit, iustitque omnia, quæ à Patriarchio sumpserat manu sua scripta, quam primum sibi transmitti. Sed pejerabat ille nihil se ex Patriarchio sum accepisse, eod quod urgeretur ad discessum. Dum hæc ab Babanem Præpositum dicerentur, famuli Præpositi à tumultuantibus inter se Photii servis septem saccos refertos, plumboque signatos, in proximum arundinetum condendos ferri animadvertunt, manuque injecta ereptos ad Imperatorem deportant. Et dum resignant, duo volumina, auro argentoque bracteata, sericoque extorsum velata, introrsum verò eleganter & scitè litteris venustis exarata reperunt. Continebant duas Imaginarias Photii, alteram in Nicolaum Pontificem, alteram in Patriarcham Ignatium Synodos, de quarum posteriori profequitur Nicetas: Continebat Actiones septem, quæ nec sunt, nec fuerunt unquam celebratæ, sed gratias astuta dumtaxat mente confictæ, in quarum singulis iniit manu ipsius Syracusani Asbestæ coloribus artificiosius expressus erat Ignatius. Atque in prima quidem raptatum & verberatum Ignatium finxit, supraque caput inscripsit: DIABOLUS. In altera Actione sputis sedatum, magnaue vi tractum efformavit eum hoc elogio: PRINCIPIUM PECCATI.

In tertia de throno deturbatum cum hoc titulo: FILIUS PERDITIONIS. In quarta vinculis colligatum & exterminatum, itaque inscriptum: AVARITIA SIMONIS MAGI. In quinta inclusum collari furca cum hac calurnia: QUI SE EXTOLLIT SUPRA OMNE, QUOD DIGITUR AUT COLITUR DEUS. In sexta depinxit quasi jam damnatum cum dicto: DESOLATIO ABOMINATIONIS. In septima & ultima finxit raptatum, capiteque multatum, & inscriptio erat: ANTI-CHRISTUS. Etenim Photius ab omni Ecclesia passim Anti-Christus proclamabatur, ideoque elogium istud conatus est Gregorius in Ignatium derivare. Duo erant utriusque nequissimæ imposturæ exemplaria, alterum videlicet in Italia spargendum, aliud in Ecclesie Constantinopolitanæ Archivis ad rerum ignaros

ignaros posteros circumscribendos collocandum. Quæ quatuor volumina Imperator prius ad Senatum, totamque Ecclesiam detulit, atque ita omnes Photii machinationes & impiam conscientiam omnium oculis totique Reipublicæ spectandam proposuit. Quibus visis & auditis attoniti omnes obstupere. Nequitiam hanc ab omnibus fuisse damnatam addit Metrophanes Metropoli SMyrnenfis. Sese hincce figmentis ut Præsidem & Adstantem fuisse subscriptum Basilius pessimè accepit. Quapropter Nicolai Pontificis mandata plenè executurus, atque ita sese purgaturus, adductum in Magnauræ palatium Ignatium, silentio indictio, multis laudibus cobonestavit. Dies erat Dominica, tertia & vigesima Novembris, quo anni etiam tempore in exilium pulsus fuerat, exularatque per novem annos: Ecclesie suæ throno restituitur.

Nicet. Paphl.

Lucidius hæc in Synodi præfatione exponit Anaastasius Bibliothecarius. Interea occiditur Michael, remanet singularis in imperio Basilius: Undè & nuncupatur ab omnibus Monocrator. Incipit inquirere & investigare, quodnam fuerit Sedis Apostolicæ iudicium vel Decretum tam super Iconoclastis, qui sensim contra sacras Imagines garrive recidiva præsumptione videbantur, quam super Ignatio vel Photio promulgatum: Qui cum ei responsum esset Apostolicam Sedem ab undecima indictione sicut ab olim in throno Constantinopolitano Ignatium stabilivisse, Photium verò nullius Clericalis Ordinis dignum aliquo modo censuisse, atque super his innotescendis diversa Scripta Constantinopolim ac per omnes orbis terrarum terminos direxisse, protinus eadem Scripta curioso satis intuitu requirit, & inventa, ubi à Photio profundius obruta conspicebant, præ oculis veluti specula ponit, & horum lectione magistra, quæ ab eadem summa Sede decreta fuerant, celeri consummat effectum, id est, & Photio, sacro ministerio per depositionem irregulariter abutenti, throno Constantinopolitano cedere persuadet, & Ignatium hunc recipere adhortatur. Verum quia Ignatius thronum, quo præjudicialiter fuerat expulsus, absque iterata prioris sedis, id est, primæ auctoritate non recipere proposuerat, visum est Romanam fore mittendum. Esse sibi rem cum factiosis hominibus norat Ignatius, norat Sanctum Athanasium & Sanctum Joannem Chrysostrum, quod à Constantino secundo & Arcadio Augustis, sacros Ecclesie Canones & Sedis Apostolicæ Decreta exequentibus, fuissent in thronos suos repositi, fuisse ab Eusebii Nicomedienfis & Theophili Alexandrini factionibus damnatos tamquam in Ecclesiasticæ auctoritatis injuriam habentes refugium ad potestatem laicam: Hinc à Basilio Augusto noli definitivè in thronum reponi. Dico, definitivè: Etenim quasi per interim fuisse repositum jam audivimus à Niceta Paphlagonæ, eamque repositionem laudavit, firmavit, ac definitivam fecit Adrianus secundus Pontifex, Basilio rescribens: Fili carissime, & venerabilis semper Auguste, poteris, quidquid erga sanctissimum fratrem & Coepiscopum nostrum Ignatium, vel circa Schismaticum Photium, Divinitus inspiratum & Jesuæ zelo succensum te litteris intimas peregrisse, nobis & universæ Occidentalium Ecclesie per omnia placuisse, præsertim cum nihil

egeris, præter quod Apostolica Sedes cum totius Hæresie Præsibus jam dudum agenda decrevit, & nulla mora interveniente perficienda mandavit, quæ videlicet cum his omnibus propter id cælitus protecto Imperio tuo grates multifarias reddat, & humillimè obedientiæ tue præconia laudibus eximii indagare non desinant. Notanda est Photii nequitia, qui omnia Nicolai Pontificis adversum se Decreta in locis tenebrosis occultarat.

Et hæc Ignatii restitution non caruit Divino omine. Intransem in Ecclesiam, inquit Nicetas Paphlago, Ignatium populus quidem simplex veneratur, Sacerdos autem in adytis oblationem Domini faciens clamabat, GRATIAS AGAMUS DOMINO DEO NOSTRO, & mox populus respondebat, DIGNUM ET JUSTUM EST. Antiquissimus in omni Ecclesia est iste ominandi & quasi prophetandi mos. Etenim de Defensore nescio cujus in Gallia civitatis Episcopo, qui Sancti Martini in Episcopum electioni sese unus oppofterat, scribit in istius vita Sanctus Sulpitius Severus: Animadversum est graviter illam Editione Prophetica tunc notatum. Lector enim ex aperto citra iudicium libro cantare cœpit: Ut destruas inimicum & Defensorem. Et apud Sanctum Gregorium Episcopum Turonensem Clodoveus Francorum Rex adversum Arianos Gothos in aciem procedens, ac Turonensium civitati jam appropinquans, orat in hæc verba: Si tu Domine adjutor mihi es, & gentem hanc incredulam meis manibus tradere decreveris, in ingressu Basilicæ Sancti Martini dignare propitiis revelare, ut cognoscam, quia propitiis esse dignaberis famulo tuo. At verò famulis ejus dictam Basilicam ingredientibus, Cantorum Primicerius incipit antiphonam: Præcinxisti me Domine virtute ad bellum, supplantasti insurgentes subtus me, inimicorum meorum dedisti mihi dorsum, & odientes me disperdidisti. Et omen omnino habuit speratum eventum. Et Sigeberto Regi stanti in Festo Paschali ad Missarum solennia, dum Diaconus cantare ordiretur, Sequentia sancti Evangelii secundum Marcum, adventans nuntius dixit, Natus est tibi filius, Rex postmodum Childebertus, atque ita ad utramque vocem respondens populus, Gloria tibi Domine, faustissimam de filio spem fecit. Et de Lectore & Cantore, primam ab Ordinatione sua lectionem mox cantantibus, scribit in libro de sacris Ordinationibus Symeon Archi-Episcopus Thessalonicensis: Nonnulli verbis lectis attendunt, eaque velunt præconia & argumenta futura Consecratorum vitæ æstimant.

Etiã ex occurrentibus verbis libri Evangelici, qui sorte apertus super noviter consecrati Episcopi caput ponitur, vaticinia accepit omnis olim Ecclesia. Etenim Sancto Lanfranco Cantuariensi Archi-Episcopo, profusissimo in pauperes, scribit Guilielmus Malmesberienfis prognosticon fuisse: Date elemosinam, & ecce omnia munda sunt vobis. Eius successore, varia arte Episcopatum declinare conatus, & suos Suffraganeos in reformanda Ecclesia semper sibi rebelles expertus, Sanctus Anselmus hocce habuit: Vocavit multos, & misit servum suum hora cænæ dicere invitatis, ut venirent, quia jam parata sunt omnia, &

seperunt omnes simul excusare. Et Radulfum à se electum Roffensem Episcopum consecraturus Dominum rogavit; ut tale illi Prognosticon efferret, quo suum iudicium Divinæ voluntati concordare gauderet, habuitque Evangelicus textus: Erunt similes Angelis Dei. Et pessimus Thetfordiensium Episcopus Harfastus istud habuit: Non hunc, sed Barabam. Et apud Sylvestrum Sguropolium prima per Metrophanem Patriarcham Constantinopolitanum facta Episcopalis consecratio fuit Metropolitanæ Cherfonensis, habuitque hoc verax

L. 12. c. 4.

Prognosticon: Si cæcus cæcum ducat, ambo in foveam cadunt. Plurima sunt huiusmodi exempla.

Cap. 42.

Dices has esse sortes Sanctorum, de quibus Concilium Agathense: Maximè fidem Catholicæ Religionis infestat, quod aliquanti Clerici sive laici student auguriis, & sub nomine fidei religionis per eas, quas Sanctorum sortes vocant, Divinationis scientiam proficiunt, aut quarumcumque Scripturarum inspectione futura promittunt. Hoc quicumque vel laicus detectus fuerit vel consulere vel docere, ab Ecclesia habeatur extraneus. Quod ipsum confirmat prima Synodus Aurelianensis. Respondeo à Synodis his damnari aliud Divinationis genus, de quo laudatus Guilielmus Malmesberienfis: Gundulfus cum apud Cadomum Divinas Scripturas audiret, fortè cum duobus aliis monachis iuxta magistrum Sanctum Lanfrancum Evangelium tenens confederat. Alteri vocabulum Gualterus, alterius nomen elapsus est. Tum magistro aliis interim intento, illi inter se nonnulla ludo agentes, experiamur, inquit, revolutione foliorum, quis nostrum futurus sit Abbas, quis Episcopus. Simulque cum dicto revoluto folio invenit Gundulfus: FIDELIS SERVUS ET PRUDENS, QUEM CONSTITUIT DOMINUS SUPER FAMILIAM SUAM. Valiberus: EUGE SERVE BONE ET FIDELIS, INTRA IN GAUDIUM DOMINI TUI. Tertium nescio quid durum inventum turbavit. Cachinnis ex eventu crepantibus, interrogavit Lanfrancus, quid haberent letitiæ. Utque cognovit, indubitè pronuntiavit Gundulfum Episcopum, Valiberum fore abbatem, tertium ad fabrica sæculi revolvendum. Eventus rei probavit veritate dicti. Etiam huius vaticinii habemus plura exempla. Nec mireris id à Gallicanis Synodis damnatum probari intra Galliam à Sancto Lanfranco. In dissuetudinem tunc abierant laudati Canones, & multo mitius de isto vaticinio definit in Epistola ad Januarium Presbyterum Sanctus Augustinus: Hi, qui de paginis Evangelicis sortes legunt, etsi oprandum esset, ut id potius faciant, quam ad demonia consulenda concurrant, tamen etiam ista mihi displicet consuetudo ad negotia secularia & ad vitæ huius vanitatem ad negotia secularia & ad vitæ huius vanitatem ad negotia secularia & ad vitæ huius vanitatem ad negotia secularia

Epist. 119.

Sacer Ignatius bonis omnibus throno suo receptis, & gubernaculis Ecclesiæ resumptis, arces à Sacris non Photium tantum & omnes ab illo initiatos, sed omnes etiam illius sectatores cum illo communicantes: Iuxta Decreta Pontificis Nicolai.

CAPUT VII.

Exponitur generalis Synodi postulatio facta per Basilium Augustum.

Ecclesia Constantinopolitana erat magnus ægrotus, magno egens medico, generali Synodo totius Christianitatis. Hinc igitur mittitur Romam à parte quidem Ignatii Joannes Metropolitanæ Sylei, qui & Perges Pamphylia præerat Ecclesiæ; à parte verò Photii Petrus Metropolitanæ Sardenis, qui contra Ignatium cum Gregorio Syracusano auctor factus fuerat Ecclesiasticæ scissionis: Porro à Principe destinatur Regius Spatharius, Basilius nomine, qui inter utramque partem coram Sede Apostolica mediatus haberetur, & fidelis eorum, quæ eadem sedes decrevisset, auditor & nuncius. Sed Petrus quidem, licet nova navi, & quam ipse sibi elegerat, veheretur, naufragium simul & mortis periculum pertulit, & qui navim Christi, hoc est, Ecclesiæ sciderat, navis suæ scissionem non inconvenienter incurrit. Cæteri sanè Legati Romam pervenientes, Epistolæ & profanum Codicem, in quo continebantur gesta conciliabuli, quæ Photius adversus Apostolicæ memoriæ Papam Nicolaum falsò fuerat commentatus, præsentant. Basilium Spatharium fuisse cognomento Pinocam, & Petrum Pseudo-Episcopum Sardensem in mari Adriatico non solummodò periclitatum, sed & submersum peritissè expressit Nicetas Paphlago. Addit in Adriani secundi Pontificis vita Guilielmus Bibliothecarius: Divino Iudicio disertissimam Photii partem pelagus sorbuit, & simplicissimam partem Ignatii cum Legato Imperiali salvam servavit, nullusque ex Neophyti parte, nisi monachus Methodius nomine salvus evasit, qui postmodum neque Photium, pro cuius parte venerat, neque Ignatium contra quem, sed neque universali Ecclesiæ, ad quam venerat, iura suscipiens, tertio conventus, tertio perfidiæ denotatus, semel anathematizatus abesse. Missa fuit hæc Legatio ad Sanctum Nicolaum Pontificem, quem obiisse ignorabat Augustus Basilius, atque ita ejus litteræ traditæ fuerunt successori Adriano secundo.

Eandem Legationem laudat hic Pontifex in responsoriis ad Principem litteris. Commendamus Clementiæ Tuæ tam reverendissimum & sanctissimum fratrem nostrum Joannem Metropolitanæ Sylei, qui à fratre & Coepiscopo nostro Ignatio ad Sedem Apostolicam directus est, quam etiam gloriosum & spectabilem virum Basilium Imperialem Spatharium, qui à Tranquillitatis vestræ Imperio destinatus est. Qui tanta, postquam ishinc profecti sunt, officinula, ut didicimus, pertulerunt, ut nullum penè properantes periculum, quæ Paulus in Epistolis suis dinumerat, evasisse videantur. Quapropter dignis sunt vicissitudinibus à Pietate Tuâ remunerandi, qui pro Ecclesia Christi, proque injuncta sibi à tua Pietate Legationis consummatione tot ac talia subire promptissimè consenserunt. Alterum verò nominatum

Anast. in Prælat.

in scriptis tuis Metropolitanæ, Domino dispensante, non vidimus. Quia enim sicut iste à reverendo Patriarcha Ignatio, ita seorsim ille à tyranno Photio mittebatur, volens Deus ostendere non in duo fore Ecclesiam suam dividendam, volens etiam nos auctoribus hujusmodi scissionis nec ipsam quoque visionem percipere, antequam ad nos perveniret, justo Iudicio pelago suo cooperuit eum, & qui populum Dei dividerat, divisa est super eum aqua, devenitque in profundum tanquam lapis. Hic enim Petrus Sardenisium Metropolita est ille ipse, qui cum Eulampio & Gregorio Asbesta schisma hoc inchoarat.

Legatis hisce suas addidere ad Nicolaum Pontificem litteras & Basilius Augustus, & Patriarcha Ignatius, & adulter Photius. Basilius post descriptam Ecclesiæ Constantinopolitanæ calamitatem significat à se Photium throno Patriarchali ejectum, ac plenè restitutum Ignatium: Quod factum suum, utpotè Apostolicorum Decretorum executorum, non dubitavit esse per omnia ratum, & à sua Sanctitate confirmandum. Præsertim ob nupta Photii in Sanctum Ignatium ac ipsum feliciter regnantem Pontificem facinora per imaginarias Synodos, quarum authenticæ Acta suis litteris adjunxerat. Verùm restabat causa varia variorum variè lapsorum Episcoporum, Abbatum, Clericorum, & laicorum, quorum quidam à Photio, quidam ab Ignatio aut à Sancto Methodio fuerant consecrati, verùm Photio adhæserant, suæ consecrationis aut ordinationis professionem variè prævaricati. Hosce omnes à ministerio interim cessare Sanctus Ignatius jussit, definitivè de illis iudicium sciens privativè ex antiqua Ecclesiæ regula reservatum sedi Romanæ.

In suarum ipse litterarum exordio insigniter professus est supremam Romanæ Ecclesiæ Primatum, utpotè cui dictum fuerit à Domino: Tu es Petrus, & super banc Petram edificabo Ecclesiam meam. Omnes Sancto Petro Apostolorum Principi datas aut dictas à Christo Domino prærogativas ac laudes professus est etiam ejus in Romana cathedra successoribus ex integro convenire. Tales, inquit, beatas voces non secundum quandam utique sortem Apostolorum Principi solum circumscriptis & definitis Dominus, sed per eum ad omnes, qui post illum secundum ipsum efficiendi erant summi Pastores, & Divinissimi sacrice Pontificis senioris Romæ, transmisit. Ità necdum natus Marci Antonii de Dominis Archi-Apostatæ Ignatius nugas schismaticas præfocavit, addens omnium sub cælo Ecclesiarum hæreses, schismata, & scandala per Romanæ Ecclesiæ Pontifices semper fuisse sanata & extincta. Deindè de datis pro sua restitutione in Photium sententiis egit Pontifici gratias, laudavitque Augustum Basilium, qui illas à Michaelæ Augusto hucusque suppressas & spretas tamquam verus obedientiæ filius esset tandem executus, atque ita suam miserandam senectutem & varios pro ipsa passos dura Episcopos & Clericos consolat. Tertio de variis variè lapsis tam suæ & Methodianæ, quam Photianæ consecrationis Episcopis & Clericis postulavit Apostolicæ Sedis iudicium, præsertim

de Paulo Cæsarensi in Cappadocia per Photium consecrato Archi-Episcopo, qui consecratorum suo primum quidem adhaeserat, at postmodum à Deo meliora doctus omnem ejus schismaticam atque facinorosam nequitiam fuerat generosissime detestatus & persecutus. Quarto imaginarias Photii Synodos, tamquam hippocentauros & trigelaphos, infectatus est, præsertim eam temeritatem, qua eandem ad Ludovicum Augustum non erubuerat, Pontificem sede ac Italia exturbari postulans, destinare. Tandem Legatum suum Joannem Sylei Metropolitanæ, Ururum Dei cultorem & Divino intellectu repletum, qui per novem totos annos pro Verbo veritatis secum persecutiones & cætera mala passus esset, commendavit, nec non & Petrum Troadæ Episcopum, qui eadem & ipse passus esset, & pariter decertasset cum Regali homine. Ad quæ verba habet Anastasii Bibliothecarii marginale scholion: Innuvit Imperatorem Ludovicum. Quid, cur, & quomodò certarit cum Ludovico Augusto hic venerabilis Episcopus, usque huc non reperi: Forsàn Photii Pseudo-Synodos, & promissum Ludovico Imperium Orientale, atque ità & Ludovici spem convicit stultitiæ, ingratiitudinis, impietatis. Est unus ex illis duodecim Episcopis, quos sine Romani libelli professione ad Synodi nostræ confessum in prima Actione Legati Apostolici cum laudis elogio admiserunt. Erat non Sancti Ignatii ad Pontificem Legatus, sed Legato adjunctus socius, uti Petro Sardenti erat monachus Methodius. Porro Ludovicum, non Imperatorem, sed dumtaxat Regalem hominem appellat Ignatius, quod homo Græcus agnoscere nollet Imperium occidentis. Quintò tandem à laudatis ad Pontificem litteris Apostolicis Legatos, celebratos generalem Synodum, & Ecclesiam Constantinopolitanam pacaturos, quos Basilius Augustus postularat, etiam ipse exposulavit. Ex quo vides Joannem Palæologum Græcorum Augustum in litteris ad Martinum quinquatum Pontificem, per Sylvestrum Sguropolium memoratis, errare: Solum Romanorum Imperator, & præter eum nemo inter mortales auctoritatem habet convocandi Synodum, ex veteri ritu, consuetudine, ac privilegio majestati Imperatoris adunato. Ego dico: Ex Schismaticorum Imperatorum per Schismaticos Patriarchas tolerata invasione. Photii ad Nicolaum Pontificem litteræ unà cum ejus Legato, Petro Sardenisium Metropolita, in mari Adriatico perierunt.

L. 2. c. 8. 9.

Plenam ac verè generalem Synodum desiderabant & Basilius Augustus & Patriarcha Ignatius, ideoque Legatos miserunt etiam ad Patriarchas Alexandrinum, Antiochenum, ac Hierosolymitanum. Fuit & alia Legationis istius necessitas, de qua in litteris ad Ecclesiæ Gallicanæ Episcopos Sanctus Pontifex Nicolaus: Michael Augustus & Basilius Cæsar ad Alexandrinum & Hierosolymitanum Patriarchas miserunt, eos videlicet ut in dejectione Sancti Ignatii Patriarchæ, & in promotione invasoris Photii sibi consentiant, adhortantes. In quo nos non eorum concordiam, sed contra statuta seu traditiones Apostolicæ Sedis improvidè conglutinatam, Deo adjuvante pavemus; sed

Epist. 70.

ne suafonibus illeceos pravorum eos ad suum ipsorum discrimen contingat ab æquitate decidere, dolemus. Sunt quippe diris & continuis Agarenorum pressuris attriti, ac per hoc evenire valet, ut vel decepti vel pro sui relevatione sibi plurima tribuere spondentibus Constantinopolitanis Principibus, quod & gementes dicitur, assentire cogantur. Calamitosas istas Ecclesias grandi ad Photianum schisma delabendi periculo exposuerat Cæsar Basilius; sed & quidam iste Salomon, Photii exemplum secutus, è laico saltat nuper ad Episcopatum, invaseratque Patriarchatum: Hinc factus Augustus nova hac Legatione errorem duxit esse sanandum.

Ejus scopum & successum edicit in Synodi huius præfatione Anastasius Cardinalis: *Visum est Romam & ad tria Patriarchia mittendum Orientis, & à Roma quidem Decreta dispensatoria, & sicut erant culpæ causarumque discretionem, ita & penarum qualitates judicandas, nec non & personas vice fungentes Apostolica postulandas. A thronis autem Orientalibus consensus nihilominus & personas ducendum. Et notandum, quod cæteri Throni nihil, inter Agarenos positi, super hoc negotio sumpsere laboris, sed post Constantinopolim venientes, quod à Sede Apostolica fuerat elaboratum atque decretum, reverenter admittunt, & præconiis miris attollunt, atque buis addendum minuendumque nihil decernunt.*

Causam, ex qua Ecclesiæ Orientales sub Saracenis gementes nihil laboris pro Sancto Ignatio sumere poterint, exprimit Theodosius Patriarcha Hierosolymitanus in Responsoris ad eisdem Ignatii Epistolam & Legationem litteris: *Noti, Sanctissime, causam, ob quam neque mittere potuimus ad vos, ne forte fieremus penes Potestatem Saracenicam, que nos tenet, existimationi male vel suspicioni. Et enim multam benevolentiam & compassionem ostendunt in nos, licentiam nobis præbentes ædificandi Ecclesias nostras, & tenendi sine prohibitione mores nostros, justè agentes & in nullo nobis injuriam vel violentiam inferentes. Verum nunc ad honorificam & urgentem adeo & Patriarchæ Ignatii & Basili Augusti Legationem nec tacere amplius, nec tamen Saracenos offendere volens Theodosius ab eorum Hamera licentiam petiit Constantinopolim legandi Episcopum unum, unumque Clericum, qui Saracenos ibidem captivos redimant & ad patrias sedes reducant. Quid sit Saracenorum Hameras discimus ex marginali Scholio Anastasii Bibliothecarii; Hameram Greci vocant Principem Saracenorum, interpretatur autem lingua eorum, ut ferunt, Præpositum. Consensit Hameras, atque ita Thomam Tyri Metropolitam, sedis Antiochenæ vacantis Vicarium, nec non Eliam Monachum ac suum Presbyterum Syncellum misit Theodosius, rogans quantumvis remitti cum numerosa captivorum Agarenorum manu, atque Hameræ nullam præberi ansam pravæ suspitionis. Addidit & grande Sancto Ignatio de toleratis calamitatibus consolando donum, ipsum Sancti Jacobi Apostoli, primi Hierosolymitani Antistitis, Episcopale pallium, de quo Nicetas Paphlago: *Tanta ipsum veneratione Ignatius prosecu-**

tus est, ac si ipsum Jacobum Apostolum & primum in eo Humerali Pontificem spectaret. Hoc præterea voluit ut secum sepeliretur. Quod ipsum scribit Michael Monachus & Presbyter Syncellus. Quin & in eisdem Apostoli festo, quod apud Græcos est dies vigesima tertia Octobris, Sanctus Ignatius migravit ex hac vita.

Elias Hierosolymitana, Thomas Antiochenæ sedis fuit Vicarius ac Legatus. Primi fuerunt Constantinopoli, admodumque tristitia de longa mora Legationis Romanæ. Nam Joannem Sylæi Metropolitam & Basilium Spatharium toto ferme biennio apud se detinuit Pontifex Adrianus secundus. Hinc igitur ad Basilium Augustum, Patriarcham Ignatium, ac reliquos Græcorum Episcopos dixere: *Quoniam multifasta est tarditas, suspicamur ex tyrannica Agarenorum potestate propter tantam moram multas nobis superventuras calamitates atque necessitates, immò verò & nostrum totum genus Christianorum propter talem causam submitendum variis tentationibus, nequaquam eos, qui à Roma venire putabantur, expectare justum putavimus: sed & suspectum & supervacaneum arbitramur esse, præsertim cum ea, quæ Romæ regulariter ac Synodicè gesta sunt, præ manibus habeamus, ita ut hinc constet unà nobiscum esse beatissimum Papam Nicolaum per litterarum suarum voces, adhuc etiam successorem ejus beatissimum Adrianum Papam per proprias Epistolas. Et iste ipsorum ab Agarenis metus non caruit fundamento, de quo marginale scholion Anastasii: *Quando hæc isti dicebant, annum integrum Constantinopoli morantes habebant; verum nota, quia sine præmissis Sedis Apostolicæ Decretis nihil agunt. Omnia Nicolai & Adriani Pontificum pro Sancto Ignatio decreta discusserunt, iusta & recta judicaverunt, ideoque suam ulteriorem cum tanto periculo moram & generalem Synodum non esse necessariam. Præcipuum enim generalis Synodi munus est Romanas de proposita quæstione ad se litteras discutere, probare, & in authenticum totius Ecclesiæ Canonem admittere.**

Etiam hanc Legatorum Orientalium de laudatis Pontificum Decretis vocem, *Judicamus, Anastasius scholio illustrat. JUDICAMUS, eos sensu dicunt, quo Apostolus dicit, NON JUDICAVI ME SCIRE, NISI CHRISTUM, ET HUNG CRUCIFIXUM. Non de Romanis Decretis, sed secundum ipsa de Ignatio & Photio judicaverunt: Quoniam de suprema regula nemo judicat, sed omnes secundum ipsam. JUDICAMUS, dicunt Legati isti, non PROMULGAVIMUS: Hoc enim post Romanorum adventum & definitionem egere. Nam antea privatim tantum, quod sic esset judicandum, quibusdam significabant. Ad Sancti Ignatii & Basili Augusti preces spreverunt Saracenorum metum, & usque ad Synodi initium ac finem Constantinopoli manserunt. Etiam hæc ipsorum verba, *Petrus Antiochiæ primus Sacerdotio fundus est, deinde Ignatius Desfer, Anastasius adversum Photii Romanum Primatum evertere machinantis temeritatem commentatur: Nota, quod non dicitur, PRIMUM, sed PRIMUS; nam primum à Christo Pontificatum accepit, qui postea primus Antiochiæ Episcopus præfedit. Vult Petrum**

Petrum cum reliquis Apostolis fuisse ab ipso Domino consecratum Sacerdotem, non dum in Antiochenam cathedram fuit incarnatus, sed dum à Domino audivit, *Quodcumque ligaveris aut solveris super terram, erit ligatum aut solutum & in cælis. Hæc verba fuisse Sacerdotibus dicta à Domino dixere Legati Orientales, eademque hocce scholio donat Anastasius: Nota, quod Apostoli Sacerdotes prædicentur à sancta Synodo etiam ex tunc, quando bis dictum, QUEM CUMQUE LIGAVERIS VEL SOLVERIS SUPER TERRAM, ERIT LIGATUS VEL SOLUTUS ET IN CÆLIS. Ergo Petrus, qui hoc specialiter ante omnes audivit meruit, primum Sacerdos effectus est. Cesset itaque sermo opinantium Jacobum fratrem Domini primum Sacerdotem fuisse. Verum primus Sacerdos fuit eorum, qui Hierosolymis Episcopatum sortiti sunt. An primus Hierosolymæ Episcopus fuerit frater Domini, controvertitur inter eruditos: Certe si fuerit, fuit & Apostolus, adeoque non ab Apostolis, sed cum Apostolis ab ipso Domino in Sacerdotem atque Episcopum consecratus. Quidquid sit, certum est Apostolos per adducta Domini verba non fuisse ordinatos Sacerdotes. Quod per hæc verba, *Hoc facite in meam commemorationem, in verum; ac per hæc verba, Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, in mysticum Domini corpus potestatem acceperint, est firma Ecclesiæ sententia, definita nuper per sacrosanctam Synodum Tridentinam. Nec rectè Anastasius suam istam sententiam dicit à præfenti Synodo prædicari: Neque enim quidquid ab Episcopis dicitur in Synodo, habet Synodi auctoritatem. Sed neque ipsam Legati Orientales videntur intendisse. Infirmum est etiam hocce Anastasii scholion: *Tradunt Greci, quod parvulus, quem Dominus advocatum statuit in medio dicens, NISI CONVERTI FUERITIS, ET EFFICIAMINI SICUT HIC PARVULUS, ETC. Fuit Ignatius tertius post Sanctum Petrum Patriarcha Antiochenus, & idcirco hunc Desferum nuncupant; unde nec Apostoli ausi fuerunt ei, cum ad Ecclesiæ Præsulatum promoveretur, amplius manus imponere, nimirum quem ore Dei laudatum, & ipsius tactu sanctificatum cognoverunt.***

Dum hæc præfata aguntur Constantinopoli, advenit nuncium de morte Nicolai Pontificis, & creatione successoris Adriani secundi. Quare Basilius Augustus ad illum mox legavit Euthymium Spatharium, Pontificatum adgratulus, profertens obedientiam, nuperos suos Legatos supplicans exaudiri. Ejus meminit in litteris ad Sanctum Ignatium ipse Pontifex: *Commendamus Sanctitati vestræ Euthymium gloriosissimum Spatharium, qui Romam ferens Imperialem Legationem, primus nobis & Ecclesiæ nostræ de Fraternalitate vestra, quod semper optavimus, annuntiavit, & Divinam circa te misericordiam & Sanctitatis Tuæ recuperationem innotescens omnes gratulabundus effecit. Quod item prior Legatio tuo officio non defuerit, liquet ex eisdem Pontificis ad laudatum Principem litteris: Si forte movetur redimendum à Deo Imperium vestrum, quia Joannes Sylæi Metropolitæ & Basilius Spatharius penes nos diutissime*

morati sunt, precamur & obnixè flagitamus, non eis imputetur, nimirum qui ut dimitterentur, non horis, non momentis, non denique clamantes atque pulsantes ullis intervallis parere consentirebant, sed instantibus ac irremotis laboribus & sollicitudinibus omnium Ecclesiarum Dei, quas secundum Apostolum circumferimus, adscribatur. Joannem istum cur Guilielmus Bibliothecarius vocet Cæsaræ Capadociæ Metropolitanam, ignoro. Etenim constat Metropolitanam istam præfedisæ Paulum à Photio consecratum, pro cuius ad retinendum Episcopatum dispensatione supra audivimus Sanctum Ignatium Nicolao Pontifici supplicasse. Per Sanctum Ignatium ejectus fuit iste Paulus, eique postea Joannes, Syleo translatus, possit fuisse suffectus.

Pergit Guilielmus de Joanne Metropolitæ ac Basilio Spathario. *Sanctissimo Papæ Adriano cum Episcopis & Proceribus in Secretario sanctæ Majoris, juxta morem sanctæ Sedis Apostolicæ, resistenti se satis humiliter præsentarunt, dona & Epistolas Basili Augusti & Patriarchæ Ignatii obtulerunt. Romanam Ecclesiam esse summum caput, cui Christus cælo terraque solvendi atque ligandi potestatem tribuit, ante omnia professi, Basili Augusti in expellendo Photio ac Ignatio restituendo juxta Nicolai Pontificis iteratas sanctiones Acta exposuere, postularunt confirmari, & tertia vice damnari Photium, qui viribus suis confidens in sanctissimum Pontificem Nicolaum falsa garrine non timuerat, ac in summum Ecclesiæ Caput latrate convicium degradationis. Egressus Metropolitæ imaginariæ Synodi librum exhibuit, & in terram præcipitavit, imprecando illi dicens: TU MALEDICTUS CONSTANTINOPOLI SIS ROMÆ ITERUM MALEDICTUS MINISTER DIABOLI PHOTIUS, NOVUS SIMON, MENDACII COMPILATOR APERTAVIT, TE MINISTER CHRISTI NICOLAUS, NOVUS PETRUS, VERITATIS AMATOR ATTRIVIT. Et Spatharius calce suo enseque librum percutiens nihilominus ait: CREDO, IN HOC OPUSCULO DIABOLUS HABITAT, QUIA PER OS COMPLICIS SUI PHOTII EA, QUÆ PER SE DICERE NEQUIIT, ERUCTAT.*

Et quia etiam Basili Augusti nomen imaginariæ Synodo subscriptum erat, perrexit Basilius Spatharius. *Subscriptionem Basili Imperatoris nostris post subscriptionem Michaelis, quem ebriosissimum subscribere noctu Photius sensit, liber falsissime continet, quam ejus non esse resuscitatio Ignatii declaravit, & satisfactio nostra, si vobis placuerit, jurejurando firmabit. Neque enim unius semper Catholici Basili nomen non potuit falso suis feracibus commentis inferere, qui mutato charactere potuit multorum absentium Episcoporum nomina cum paucis complicitibus suis describere. Quorum videlicet Episcoporum universitas tam immunis est hujus subscriptionis, quam tenoris ignara. Et inquit. In locum quorundam Episcoporum civis illorum, sed transfugas, ut fama vulgatum est, muneribus excæcatos subscribere fecit. Inde est, quod subscriptionum videntur diversi characteres, & quidam eorum acutiori penna, quidam grossa, nonnulli verò decrepitem simulantes grossior membranam*

membranam inquinantes describunt, ut videlicet fraude presentium simplicitati absentium illudatur, & illud credat facilis universitas esse verissimum, quod dissimilibus litteris falsitas fecerit esse diversum.

CAPUT VIII.

Exponitur Romana Adriani Secundi Pontificis in Photium Synodus.

UTi de Photii horrida temeritate obtulit, ita de Basilii Augusti pietate est admodum gavisus Adrianus Pontifex, ideoque de hisce momentosissimis quaestionibus definiturus collegit Synodum, de qua pergit Guilielmus Bibliothecarius. Tunc summus Pontifex utriusque linguae peritis imaginariae Synodi librum scrutandum per aliquot dies decrevit, & omnia, quae in eo continebantur, coram Synodo fideliter propalari, quae utique omnia strenue perscrutata est. Nam venerabilis Pontifex omni Senatorio, popularique conventu apud beatissimum Petrum Apostolum in defensionem suae Ecclesiae, Decessorisque sui sacrum Concilium convocavit. Et primo quidem per Legatos Constantinopoleos veritate luculenter audita, Decessoris sui super huiusmodi litteras legens, sinistram ipsius famam purgavit. Deinde Photium cum Conciliabulo, complicitibusque suis tercio anathemate percussit. Ad extremum vero caeterorum subscriptionibus & sententiarum roboratum praeforis graduum nefandi dogmatis librum cunctorum pedibus conculcatum exussit. Quem ammirum rogus ut fomentum quoddam ignis excepit, & penè antequam semisuum credi potuisset, cum magno fectore piceoque colore consumpsit. Et cum forte focus inundatione pluviae naturaliter debuisset extingui, ad pluviam quasi ad olei guttas flamma convolvit, & in laudes Dei, sanctissimique Papae Nicolai, simulque Adriani summi Pontificis miraculi super tam Latinorum quam Graecorum corda resolvit.

Eandem Synodum in Synodi praesentis praefatione laudat Anastasius Bibliothecarius, alloquens Pontificem Adrianum secundum. Joannes Sylaei Metropolitae & Basilii Spatharii Romam pervenientes, Epistolas ac profanum codicem, in quo continebantur gesta Conciliabuli, quae Photius adversum Apostolicam memoriam Papam Nicolaum falsò fuerat commentatus, atque omnia, quae memorato eximio Praefuli destinata fuerant, quia ille ad meliorem vitam migraverat, tibi praefato Successori ejus, Domine Junior Adriane, Praeful eximie, Sedis Apostolicae moderamina egregie moderanti, praesentant: Qui accingens sicut vir lumbos tuos, quae ille decreverat, decrevit, & quae statuerat statuit, atque omne praevius Patris Edictum pius haeres executus, injurias praepae sedis proximis vindicavit. Nam Synodo mox apud beatum Petrum Apostolum collecta, profanum codicem illum cremari censuit, & ita se-

ri apud Constantinopolim, siqua forte exemplaria ejus irvinebantur, jure mandasti. Quod & factum est. Et auctorem ejus pro tanta temeritate demum damnans, hujus paria occultantes censura simili sequestrati. Omnis haec Synodus apud septimam nostrae praesentis Actionem fuit lecta & probata, habetque tres allocutiones seu Actiones, & quinque Capitula seu Decreta, singulatim hic adducenda.

Primae igitur Actioni praecipua Photii facinora exposuit Pontifex. Primo, quod Patriarchatus ambitu adhuc laicus Sanctum Ignatium semper odisset, ideoque Gregorio Syracusano, Petro Sardenfi, ac Eulampio Apameensi damnatis Episcopis adhærens ejus consecrationem turbasset, ac ab illius communione sine causa sese separans inter Schismaticos constituit, atque hoc praesens schisma ex tunc initiasset. Secundò, quod contra Apostolicos Canones, utique trigesimum primum vulgarem, vivi ac innocui Ignatii Patriarchatum tamquam Ecclesiae adulter per laicas potestates invaderet. Tertio, quod in Patriarchatu non Christianum Episcopum, sed tyrannum Diocletianum egisset, adversantes iniquitati suae Episcopos, Clericos, monachos, & laicos affligens exiliis, carceribus, tormentis, morte. Quarto, quod ob hocce excessus fuisset per Sanctum Nicolaum Pontificem correptus, meliora sapere admonitus, tandemque ex Patriarchatu latrocinialiter invaso dejectus. Quintò, quod silice durior nec ista verbera fenserit, sed Diabolum, qui nec è caelo expulsum desinit superbiere, imitatus varia malignantium conventicula & sanguinum synagogas tamquam latronum Princeps celebrasset, propriumque Patrem & Patriarcham Ignatium damnasset in morem atrocium viperarum, quae nisi parentis crudeli nece non possunt venire ad lucem. Sextum facinus exponere libet verbis Apostolicis: Post haec posuit in caelum os suum, & lingua ejus transit super terram, dum videlicet contra Divinam ordinationem, coelitus in Beati Petri Principis Apostolorum Primatu dispositam, putridi gurgitis guttur aperuit, & adversus ejusdem Regni caelestis Clavigeri Apostolicam Sedem, & praecipuam ac summam dignitatem & potestatem, linguam suam more serpentis exavit, vitam scilicet Decessoris mei beatæ recordationis Papae Nicolai lacerare nullo modo metuens, nec nobis, qui ejus vix digni famuli, ut non dicam sequaces existimus, parcere utcumque consentiens, sed utroque maledictis impetere, quantum in se fuit, ac blasphemis inficere verbis existimans falsitatis praestigia fingere conatus, & nescio quae Pythonica somnia vel argumenta compilando proculdubio est commentatus. Ex quo liquet Photium, ubi post submersum Petrum Sardensem audiit causam suam Romae non prosperari, dentes suos etiam in hunc Pontificem acuisse.

Exinde exposuit Pontifex, qualis & quantus fuisset Antecessor suus Nicolaus, per imaginariam Photii Synodum nequissimè ac pessimè laceratus. Eum fuisse dixit novissimi, per varias calamitates nebulosus, temporis novum fidus, immò & solem, nullis unquam prosperis infractum, nullis adversis perturbatum, uti docuit

ejus

ejus constantia adversum violentias Bardae Caesaris & Michaelis Augusti. Hinc quid de imaginaria Synodo, ac ejus subcriptoribus aut cooperatoribus Episcopis definiri placeret, rogavit Synodum, sese pro lege Dei, paternis Canonibus, privilegiis Apostolicae Sedis, nec non Nicolai Pontificis veneranda memoria atque Decretis professus paratum non solum varia incommoda perpeti, verum etiam more sanctorum Praedecessorum suorum Pontificum in promptu habere, si necesse fuerit, mortis sustinere discrimen. De Romanis Sedis Apostolicae Synodis scribit ad Bythiniae Provinciae & urbis Constantinopolitanae Clerum Felix tertius: Quoties intra Italiam propter Ecclesiasticas causas, praecipue fidei, colliguntur Domini Sacerdotes, consuetudo retinetur, ut Successor Praefulum Apostolicae Sedis ex persona cunctorum totius Italiae Sacerdotum cuncta constituat, qui caput est omnium. Hac potestate, quod de sui etiam ipsius injuria vindicandam ageretur, uti noluit Pontifex, sed synodaliter adfidentium Episcoporum & Cleri iudicium exposulavit.

Verum Synodus antiquam consuetudinem, & avitam Apostolicae Cathedrae dignitatem etiam in hoc articulo duxit retinendam. Imitata est Sanctum Petrum Chrysologum, Ravennae Metropolitam, qui ab Eutyche Haresiarcha de nata tunc quaestione iudicium rogatus respondit: Nos pro studio pacis & fidei, extra consensum Romanae civitatis Episcopi, causas fidei audire non possumus. Eadem humilitate noluit haec Synodus ante auditum Pontificem quidquam definire. Ejus in Decessoris Nicolai Decreta observantiae egit gratias, ab ipso memorata Photii crimina repetivit, & supplicando conludit: Oramus te, Domine Coangelice Papa, ut eundem habens spiritum fidei, eundemque zelum pietatis, quem & Patres tui ferventissimi Praefules, Conciliabulum cum gestis suis ita sententiam vestrae falce succidatur, ut nullum de eo monumentum, nullum remaneat omnino vestigium, sed ad sui damnationem vel execrationem Ariminensi Synodo vel Ephesino latrocinio sit modis omnibus comparandum. Illi vero, qui vel interfuisse vel subscripsisse in eo noscuntur, nec non & ii, qui vel ipsius conscripta profani conciliabuli gesta defendunt, vel quoquo modo celare conatur, iteratò vinculis anathematis innodentur, & nisi propria voce & subscriptione illa, quae in eodem latrocinio fatidus è faucibus eruclata sunt, anathematizaverint, nullatenus saltem inter laicos communione Catholicae atque Apostolicae Ecclesiae recipi mereantur.

Synodi in Apostolicam Sedem reverentia Pontifici placuit, ideoque in secunda Actione adversus Constantinopoli allatum imaginariae Synodi codicem pronuntiavit: Quia nihil ab Haereticorum vel Schismaticorum pravitate commentis coactis iste dissentit, nimirum qui & à Schismatico, Dioscorum in hoc imitante, & totus mendaciis & perveris dogmatibus fabricatus existit, hinc aequè ut illa perpetuo anathemati duco subdendum, & contemplantibus cunctis, & praecipue Graecorum Legatis, igni traditum in cineres quoque conficio redigendum, quatenus nec simpliciorum puritas illius contraegone polluat, nec fidelium mentes huiusmodi collu-

Christi, Lupi Oper. Tom. III.

vione quoquo modo saucientur. A planta quippe pedis, ut ita dixerim, usque ad verticem ejus nulla est in eo sanitas. Et per Formosum Portuensem Episcopum Synodus reposuit: Pia consideratio summi Pontificis, iusta sententia universalis Ecclesiae Praefulis omnibus placet, omnes ita dicimus, omnes ita volumus, omnes hoc rogamus, omnes hoc totis praecordiis consentimus: Ita sedus iste Codex fuit publicè exustus. Michaelis Augusti blasphemias in Romanam Ecclesiam litteras, quas indignis dignas jam pridem Nicolaus Pontifex iudicarat, ei fuisse insertas, atque ita simul combustas, non vane conjecturat Cardinalis Baronius.

In tertia Actione Photii Romanum Episcopum damnare & degradare auctorem intolerabilem auctoritatem admodum exaggeravit Pontifex, & avitae omnium sub caelo Ecclesiarum traditioni ac pietati adversam ostendit ex tribus partim auctoritatibus, partim exemplis. Primum exemplum fuit Honorii Pontificis, quem non dogmatizatae, sed negligenter dumtaxat non extinctae hereseos accusatum nullus unquam Patriarcha, nec ipsa sexta generalis Synodus jam mortuum damnare praesumpserit, nisi ejusdem primae sedis Pontificis consensus praecessisset auctoritas. Alterum fuit Symmachi Pontificis, quem criminaliter accusatum damnare non praesumpserit totius Italiae ac vicinarum Insularum Synodus, professus sese sine sui discrimine non posse in proprium Caput manus extendere, sed omnem ejus causam Divino reservavit iudicio, quoniam prima sedes ab hominum nullo, sed à solo Jesu Christo iudicatur. Tertium exemplum fuit Joannis Patriarchae Antiocheni, de quo Sanctum Cyrillum Alexandriae Patriarcham in Ephesino suo conventiculo degradare aucto scripsit ad Celestinum Pontificem sancta Ephesina Synodus: Indignetur tua Religiositas competenter pro his, quae facta sunt. Si enim data fuerit volentibus licentia & majores sedes injuria afficere & contra Canones proferre sententias, ibunt ad ultimam confusionem Ecclesiae res. A minori ad majus ratiocinans Pontifex ait sine grandi facinore secundam sedem Alexandrinam iudicari non potuisse à tertia Antiochena, adeoque longè minùs primam à secunda, aut quavis alia: Quod istic solus Nicænus, hic verò Divinus Canon, ipsumque sanctum Jesu Christi Evangelium lædantur & conculcentur. Exinde rogavit Pontifex per Synodum adduci & alia exempla.

Reposuit illa nullis hic opus esse Canonibus aut exemplis, quod qui istam Photii temeritatem non extrema damnatione dignam iudicet, nec Evangelium legerit, nec Apostolum prorsus audiverit. Etenim Dominus discipulum difertè asserit non esse supra magistrum, & omnia secundum ordinem fieri Apostolus praecipit, atque ita ambo adferebant Romanum Episcopum à nemine posse iudicari. Deinde in Africano Canonum codice habemus: Unusquisque nostrum ordinem sibi decretum à Deo cognoscat, ut Posteriores Anterioribus deferant, nec eis inconsultis aliquid agere praesumant. Ex hac Regula Sanctus Cyrillus Alexandrinus adfirmat se iudicari non potuisse à Joanne Patriarcha Antiocheno. Ex eadem Dioscorum Alexandrinum, auctum latrate in Sanctum

Cap. 53.

Z z

Stum

Ad Leonem Pontificem, damnavit magna Synodus Chalcedonenſis. Et ad Rufum Archiepiſcopum Theſſalonicensem, eique ſubjectos univerſi Illyrici Episcopos ſcribit Sanctus Pontifex Bonifacius primus. *Apud Romanum Episcopum Christus noſter Sacerdotii ſummam locavit, in cuius contumeliam quiſquis inſurgit, habitator caeleſtium non poterit eſſe Regnorum, in qua nullus ſine gratia janitoris intrabit.* Et inferius in eadem Epiftoſa: *Nemo unquam Apoſtolico culmini, de cuius iudicio non licet retractari, manus obvias auferre intulit, nemo in hoc rebellis exiſtit, niſi qui de ſe voluit iudicari.* Latuit huc uſque iſta per Sanctum Pontificem Nicolaum etiam laudata Epiftoſa, magno auper Eccleſiaſtica eruditionis bono per illuſtriſſimum Lucam Holſtenium Romæ vulgata.

Ex hiſce fundamentis Photium temerarii ſchiſmatis auctorem damnari, & ſine reparationis ſpe degradari longè digniſſimum iudicavit Synodus, pro Episcopis & Clericis ab ipſo ordinatis, ſeductis, aut quovis modo in eius ſchiſma delapsis ſupplicans: *Domine beatiſſime Papa, & Apoſtolicæ ſumme Præſul & Pontifex, omnes pro his rogamus, omnes unanimiter obſecramus, ſubveni miſeris, erige lapſos, & reſpicientibus concede veniam & miſerationem, quam non merentur adhibere medicinam, quatenus erroris auctore Photio amputato, cæteri Sedis Apoſtolicæ circa ſe patula reperiant more ſolito viſcera pietatis, ita ut ſi rectè mœra ſe Sedis Apoſtolicæ auctoritas, vel ſe recognoverint, vel ſi ad ſatiſfactionis plenitudinem concurrentes omnia, qua ab his malè ſunt geſta, viva voce & præſenti ſubſcriptione damnaverint, non ſit erga eos inſuſceptibilis miſeratio, ſed ſit humana tantæ ſedis per omnia moderatio.* Antiquum Eccleſiæ Canonem, à Sancto Athanaſio laudatum, qui ſolos Hæreſiarchas aut ſchiſmatum auctores damnari mandat, eorum ſeductos aut ſequaces reparari gratioſè indulgens, etiam in Photianos Episcopos & Clericos fervari ſupplicavit Synodus, addens Joannem Antiochenum, licèt adverſus Sanctum Cyrillum & ſanctam Ephesineam Synodum temeritatis & ſchiſmatis auctorem ac ducem, fuiſſe tamen à Romana Eccleſia reparatum, relictumque in throno Patriarchali. Et de Eutychete Hæreſiarcha ad Sanctum Flavianum Conſtantinopolitanum Episcopum ſcripſit Sanctus Leo Magnus: *Dominus noſter, bonus & verus Paſtor, qui animam ſuam pro ovibus ſuis poſuit, & qui venit animas hominum ſalvare, non perdere, imitatores nos vult eſſe ſuæ pietatis, ut peccantes quidem juſtitia coerceat, corverſos autem miſericordia non repellat.* Pœnitenti Hæreſiarchæ etiam ſui Preſbyteratus atque Archi-Mandritici Ordinis communionem voluit doctiſſimus atque juſtiſſimus Pontifex per ſecundam Ephesineam Synodum reparari. Ejus imitatore in hac cauſa Photianoſum fieri Adrianum ſecundum ſupplicavit Synodus, & coram Eccleſiæ Conſtantinopolitaneæ Legatis edi regulas, quibus lamentabile hoc ſchiſma tandem exſtinguatur.

Et ſtatim edixit Pontifex quinque Regulas. Prima imaginariam Photii & Michaelis Auguſti adverſus Sanctum Nicolaum Pontificem Syno-

dum definiit eſſe concilium vanitatis, Apoſtolicæ Sedis reverentiæ ac privilegio adverſum, veritati inimicum, omni falſitate repletum, ideòque Ephesine latrociniò comparandum. Addidit ejus omnia geſta & exemplaria penitus abolenda, voranda ignibus & perpetuo anathemate percellenda, eodemque rigore tractanda quævis dictorum Michaelis & Photii adverſus Sedem Apoſtolicam ſcripta, ac proinde etiam ſuprà memoratam Epiftoſam Michaelis, Secundus Canon eandem habet ſententiam in duas Photii Synodos adverſus Sanctum Ignatium factioſè collectas: Eas ut parricidales damnavit. Tertius Photium jam pridem à Sancto Nicolao Pontifice damnatum atque anathematizatum denuò ob imaginariæ Synodi nequitiam damnavit atque anathematizavit, addito hoc gratiæ moderamine; *Sanè ſi viva voce & proprio ſcripto nobis in omnibus, que tunc per nos, tum per Deceſſorem noſtrum ſtatuta ſunt, obedire ſponſerit, & prædicti profani Conciliabuli, ad ſatiſfactionem pœnitentiæ motus, geſta damnaverit, laicæ communionis gratiam ei non denegamus.* Quartus Canon omnibus imaginariæ Synodi copertoribus, conſentientibus, & ſubſcriptoribus ex animo pœnitentibus eandem facit gratiam, & Baſilium Auguſtum, cujus nomen fuerat dolosè ſubſcriptum, liberat & immunem declarat ab omni complicitatis ſuſpitione atque infamia, illum laudans orthodoxiſſimum & diligentiſſimum Sedis Apoſtolicæ conſtitutionum obſervatorem, atque ideò recipiens inter piorum & Catholicorum Imperatorum numerum, ſtatuensque, ſi ita perſeverarit, ſemper recipiendum. Sic omnia ejus, quod Baſilius Spatharius obnixè rogarat, de Sancto Ignatio & Photio Acta Pontifex confirmavit. Quintus Canon omnem illum, qui imaginariæ Synodi exemplaria retinuerit, celaverit, defenderit, non revelarit, aut non cremarit, damnat laicum anathemate, Clericum degradatione. Etiam illum, qui hæc occultare putatur, & ipſe hinc impetitus nec reſpondere, nec Decretis Apoſtolicæ Sedis in hac parte parere conſenſerit. Et adjungit: *Quæ non ſolum de Conſtantinopolitanis, ſed & Alexandrinis, Antiochenis, Hieroſolymitanis, atque de omnibus omnino fidelibus Apoſtolicæ ſanctione decernimus.*

Huic Synodo poſt Pontificem ſubſcribere triginta & unus Episcopos, novem Preſbyteri, & quinque Diaconi Cardinales. Episcoporum primus fuit Joannes Archi-Episcopos Perges Pamphylia, Apocriſtarius Sanctiſſimi Ignatii Patriarchæ Conſtantinopoleos, locum & perſonam ejus retinens, & totius ſanctæ Synodi, qua ſub ipſo eſt. Ex quo rurſum vides Ignatium à Pontifice agnium fuiſſe ut Patriarcham, omniaque pro ipſo à Baſilio Auguſto Acta firmata. Joannes verò Pergenſium in Pamphylia Archi-Episcopos eſt idem ille ſuprà laudatus Metropolita Sylæi: Etenim Sylæum & Pergen fuiſſe varia ejuſdem Metropoleos nomina, liquet ex Metropoleon & Episcopatum Orientalium noticia, conſecta ſub Leone & Andronico Auguſtis, quam ex Nilo Doxopatrio inſeruit ſuæ Occidentaliſ ac Orientalis Eccleſiarum concordia vir eruditus Leo Allatius. Donatus Oſtienſis, Formoſus Portuenſis, Sergius Sabi-

CAPUT IX.

Exponuntur proxima præparamenta, Præſes, Episcopos, locus, tempus octavæ generalis Synodi,

L. 1. Epiftoſa.
20.

nensis, ac Paulus Albanensis Episcopos Cardinalis federunt & ſubſcriperunt aliis permixti juxta ſuæ conſecrationis ætatem: Quod nempe tunc Cardinales Episcopos necdum gauderent loci & dignitatis prerogativa. Non dudum poſt gaude- re cœperunt. Etenim ad Cadaloum Parmenſem Episcopum, Romani Pontificatus ſchiſmaticum ambitorem, ſcribit Sanctus Petrus Damiani: *Quid tibi videtur de Cardinalibus Episcopos? Qui videlicet Romanum Pontificem principaliter eligunt, & quibusdam aliis prerogativis, non modò quorumlibet Episcopos, ſed & Patriarcharum atque Primatum jura tranſcendunt.* Eos eſſe dicit ſeptem Romanæ Eccleſiæ oculos, candelabra, lucernas, per Zachariam Prophetam & Sancti Joannis Apocalypſin laudata, atque ita datam illis eſſe dictam prerogativam ſalvo univerſalis Eccleſiæ Sacramento, id eſt, citra omnem injuriam Eccleſiaſticæ Hierarchiæ. Quis Pontifex, & quæ occaſio dederit, ignoro. Eadem poſtmodum etiam ad Preſbyteros ac Diaconos Cardinales eſt extenſa. Neque id mirandum. Etenim de Patriarchæ Conſtantinopolitanæ Syncellis, ſimplicibus quandoque monachis, ſcribit ad Romani Argyri imperium Georgius Cedrenus: *Die Pentecoſtes tumultuatum eſt ob ſeſſionem in ſancto officio, Metropolitanis non ſerentibus ſuperiore loco Syncellos ſedere.* Contentioniſ ſucceſſum & finem non edicit Cedrenus: Liqueat interim iſtam loci eminentiam fuiſſe ipſis, idque non ita pridem, à Patriarchis indultam. Eandem, & ſine omni contentione, habuere ſeptem ejuſdem Eccleſiæ Cruciferi, quos ſcimus dumtaxat Diaconos fuiſſe.

Hæc Decreta per Theognoſtum Archi-Mandritam & Euthymium Spatharium Baſilio Auguſto & Sancto Ignatio Patriarchæ tranſmiſit Adrianus Pontifex, proteſtatus ſeſe à ſui Deceſſoris Nicolai pro Ignatio & ejus fidelibus adverſus Photium Decretis nec reſiſſe unquam, nec reſiſſurum. *Tanti, inquit, volumus illius Decretis concordare, quanti ipſe, dum hæc ageret, Divinis præceptis concordare ſtudebat. Nam & hoc neceſſarium eſt, ut cuſtodiens Prædeceſſorum meorum Decreta doceam poſt deceſſum meum & mea quoque ab iis, qui poſt me fuerint, nullo modo violanda.* De ſpretis Sancti Nicolai Decretis ſuſpectus, & ſeſe tam apud Latinos quam Græcos ſolemniter expurgare coactus fuerat, ideòque tam zelo verborum impetu eadem apud Eccleſiam Conſtantinopolitanam commendat. Baſilio Auguſto de facta eorumdem executione laudes & gratias dixit, Patriarchæ Ignatio eſt reſtitutionem adgratularus. Et quoniam non ſolum Ignatium, ſed & omnes ejus cauſa ejectos Episcopos, Abbates, Clericos, & monachos Baſilius reſtituerat, in Mandram ſuam ſeu Abbatialem dignitatem reſtitiuit voluit ac rogavit etiam Hegumenum, cujus laudes & pro Sancto Ignatio & omni Conſtantinopolitana Eccleſia conſtantes labores ſuprà-audivimus; Theognoſtum. Data ſunt hæc Epiftoſa Calendis Auguſti, indiçione prima, anno Domini octingenteſimo ſexageſimo octavo.

Joannem Pergenſium Metropolitam ac Baſilium Spatharium adhuc apud ſe detinuit, de poſtulata per ipſos generali Synodo deliberavit, tandem quartò idus Junias indiçione ſecunda in ipſam conſenſit, ac iſtos dimiſit Adrianus Pontifex, ad jungens eis Donatum Oſtienſem, ac Stephanum Nepeſinum Episcopum, nec non Marinum Romanæ Eccleſiæ Cardinalem Diaconum, futuros in Synodo Præſides ac ſuos Vicarios Eccleſiæ Bibliothecarius: *Eis præcepit Pontifex, ne ſcandalum Eccleſiæ Conſtantinopolitane ſolerter ſopirent, conſecraſque à Methodio & Ignatio Episcopos & Clericis ſub ſatiſfactione libelli, quem de Scrinio ſuſceperant, proprias Eccleſias redderent; Photianis verò ſub eadem ac diſtinctiori ſatiſfactione communicarent quidem, ſed Sacerdotum iudicium, uſque ad Sedis Apoſtolicæ ſententiam, manente ſanctiſſimi Papæ Nicolai iudicio, protelarent.* Conſonat Anaſtaſius Bibliothecarius in Synodi noſtræ præſatione alloquens Pontificem Adrianum: *Miſis cura auctoritate Apoſtolicæ Vicariis, ac Epiftoſis Decretalibus, juſſiſti fieri Conſtantinopolitanæ Synodum pro multis quidem neceſſitatibus Eccleſiæ, ſed pro his præcipue, qua huc uſque adnotata ſunt, queque in hujus Synodi geſtis inveniantur, in qua ſcilicet Photius ob id etiam ſpecialiter condemnatur, quoniam depoſitionem vel anathema præſumpſit in ſanctæ memoriæ Pontificem Nicolaum nominare.*

Ejus prima decretalis Epiftoſa fuit inſcripta Baſilio Auguſto, habuitque varia capita. Primum laudato Principi, tamquam Regi pacifico & novo Eccleſiæ Salomoni, de executioni mandatis Papæ Nicolai Decretis egit gratias, agique dixit à tota Occidentali Eccleſia, præſertim à jam expoſita Synodo Romana. Secundò, Photianorum Episcopos lapſus & cauſas reſponderet eſſe varias, ideòque tractandas modo vario, per Legatos ſuos & Patriarcham Ignatium definiendo. Tertiò, eundem lapſum dixit damnari graviffimè à ſacris Canonibus, ideòque doluit Episcopos iſtos in Nicolai Pontificis Decreta fuiſſe rebelles: Etenim omnem miſericordiam januam ita illi ſibi ipſis clauserat. Quartò dixit in inferioribus poſitum Decretis iſtis ſubſcripſiſſe, atque ita ab eorum executione recedere non poſſe ſine nota prævaricationis. Quintò promiſit omnem nihilominus poſſibilem gratiam, imitatus Sanctum Pontificem Gelafium, lucrandorum fratrum amore paternis Canones in multis diſpenſatoriè moderatum. Sextò ab hujus gratiæ ſpernitùs excluſit Photium, cujus intruſio ante Ordinatò ſit Maximi Cynici, per primam Conſtantinopolitanam Synodum damnati, inſcripta.

ac Ordinationi penitus similis, ideoque juxta
 quorum ejusdem Synodi Canonem tractanda.
 Et altiora Ecclesie tuba, cujus Decreta tam-
 quam caelestia oracula omnis Ecclesia veneratur,
 Sanctus Leo Magnus de Episcopis intrusus scribit
 ad Episcopos Mauritaniae Caesarensis: *Difficile*
est, ut bono peragantur exitu, quae malo sunt inchoa-
ta principio. Intrusionis vitium ex nulla dicit
 posse cauta purgari. Septimo Basilium Spathari-
 um, ut legationis officio quam optime functum,
 Adrianus Pontifex laudat, ut potest qui Regias pro
 reparandis Photianis Episcopis preces, non solum
 opportune, sed & importune urserit, &
 pro Episcopis à Photio consecratis quaedam Can-
 onibus adversa propemodum extorserit. Octavo
 dandam in Photianae consecrationis Episcopos à
 suis Legatis sententiam ait non forte irtractabi-
 lem, singulorum causas post horum reditum à
 sese revindendas, & sese non futurum in ipso in-
 flexibilem. Et hinc recte Guilielmus Bibliotheca-
 rius ait mandatum fuisse Legatis, ut Episcopis
 à Photio consecratis, ex corde poenitentibus,
 communicarent solummodo ut laicis, & de resti-
 tuendo illis gradu judicium usque ad Sedis Apo-
 stolicæ sententiam, manente Sanctissimi Papæ
 Nicolai judicio, protelarent. Nonò mandat
 Pontifex fieri numerosam ac plene generalem
 Constantinopolitana Synodum, cui præsideant sui
 Legati, & plenam potestatem ac libertatem ha-
 beant hæc omnia exequendi. Decimò imagina-
 riam Photii in Nicolaum Pontificem Synodum
 damnatam mandat ut conventum Ariminensem,
 aut Ephesinum latrocinium, ac omnia ejus exem-
 plaria publicè exuri. Undecimò suam Romanam
 in Photium Synodum vult ab omnibus istis Epi-
 scopis probari, subscibi, ac referri in archiva
 omnium Ecclesiarum. Duodecimò Basilium,
 Petrum, Zozyum, ac alterum Basilium, Ro-
 manos Presbyteros ac monachos, qui damnati
 Constantinopolim ad Photium apostatarant, ha-
 beri ut excommunicatos voluit, & sibi punien-
 dos remitti. Photius enim cunctis Latinis nebu-
 lionibus Romuli asylum referat. Decimò tertio
 Basilium Augustum ferio Pontifex monet, ut
 Patriarcha Ignatio pergat adhaerere, & à Roma-
 na Ecclesia nunquam resiliat, quod non bene in-
 cipientibus, sed in bono opere perseverantibus
 promissa sit à Domino merces. Decimò quarto
 tres suos Legatos commendat, audiri rogat uti
 semetipsum, & tamquam Sancti Petri Apostoli
 Missos honorari. Postremò etiam Joannem Sy-
 læi Metropolitanam, ac denuò Basilium Spathari-
 um laudat & commendat, sese de illis dudum
 retentis ex omnium Ecclesiarum sollicitudine,
 & præsentis negotii gravitate excusans. Hinc
 mari & aliorum Franciæ Episcoporum Respon-
 prius discuteret voluerat, ac etiam illis suos ar-
 mare Legatos: Quod enim non solos in Carolo
 Calvi, sed & in Ludovici Regis regno constitu-
 tos Episcopos Nicolaus Pontifex consuluisse,
 testantur Fuldenfes Francorum Annales. Ad-
 dunt ab hinc Pontifici responsum factam fuisse
 Synodum Wormatiensem.

Epist. 87
c. 11

A. 868.

Eadem sermè omnia in litteris ad Sanctum Pa-
 triarcham Ignatium repetit Adrianus Pontifex,

protestatus se velle omnia pro ipso in Photium,
 Gregorium Syracusanum, ac eorum complices
 sui Antecessoris Nicolai Decreta servari plenissi-
 me, quoniam Sedis Apostolicæ Judicium non
 possit retractari. Etiam quædam addidit. Primò
 de Paulo Caesarensium in Cappadocia Archi-
 Episcopo, per Photium consecrato: *Quod de*
cæteris, qui à Photio consecrati sunt, decrevimus,
observandum etiam de ipso jure statuimus. Etiam
 ejus consecrationem voluit haberi irritam, ipsum-
 que abjici ad laicos, cum hoc tamen moderami-
 ne: *Persecutionum tolerantia, quas adversus ty-*
rannum Photium pro veritate exercuit, suam ha-
bent mercedem, & immarcescibilem præstolantur à
coelestium honorum largitore coronam. Sanè cætera
Ecclesie infra Episcopatum beneficia largissimè con-
sequatur, & honori competenti tam apud Sanctimo-
niam tuam, quam penes omnes merito perfruatur.
 Secundò voluit Pontifex omnes ab Ignatio aut
 ejus Antecessore Sancto Methodio consecratos,
 ac per Photium sedibus suis ejectos & crudelia
 passos Episcopos & Clericos, uti Christi con-
 fessores, plene restitui & honorari, ad Pho-
 tium verò lapsos permisit reparari per poeniten-
 tiam, dummodò alio crimine non forent macu-
 losi, & dummodò imaginariæ Synodo subscrip-
 tione aut alio modo non fuissent cooperati.
 Etenim in Romanum Episcopum degradationis
 aut excommunicationis convitium latrare est cri-
 men criminum: *Et universalis Chalcedone habita*
Synodus adeò hujusmodi temeritatem detestata est,
ut in sententia, quam in Dioscorum protulit, hoc
maximè memorare videatur, cum de ipso dicit;
SECUNDIS EXCESSIBUS PRIOREM
INIQUITATEM VALDE TRANSCEN-
DIT, PRÆSUMPSIT ENIM ET EX-
COMMUNICATIONEM DICTARE AD-
VERSUS SANCTISSIMUM AC BEA-
TISSIMUM ARCHIEPISCOPUM MA-
GNÆ ROMÆ LEONEM. *Priorem autem*
iniquitatem, pravitatem ubique dicit hereticam.
 Undè nota, quod Dioscorus secundis excessibus,
 quos in excommunicatione Romani Papæ dictata pa-
 travit, etiam hæresin Eutychemam valde transcendisse
 referatur. Hinc & Anatolius ait: **PROPTER**
FIDEM NON EST DAMNATUS DIO-
SCORUS, SED QUIA EXCOMMUNI-
CATIONEM FECIT DOMINO ARCHIE-
EPISCOPO LEONI.

Quibus in verbis rei veritatem omninò tradit
 Adrianus Pontifex, verum ab Actorum Chalce-
 donensium littera non nihil recedit. Etenim
 Anatolius Constantinopolitanus Episcopus Dio-
 scorum, cujus nuper fuerat Archidiaconus, &
 in Regia civitate Apocrifarius, & à quo in Epe-
 sino latrocinio fuerat in Episcopum consecratus,
 nequaquam gravare, sed alleviare conatus est,
 dicens non habendum uti damnatum hereticum,
 ut potest qui non ob hæresin, sed ob solas in Ro-
 manum Episcopum illatas rebellionis manus, &
 alia regularia crimina esset degradatus. Quo in
 dicto certum ac lucidum est Anatolium errasse.
 Etenim primum, quod Dioscoro impeerunt,
 & ut legitime probatum in ejus damnatoriam sen-
 tentiam infererunt Legati Apostolici, crimen
 erat,

erat, quod paria cum Eutyche sensisset, illum-
 que de hæresi à Sancto Flaviano Episcopo suo,
 nec non à Sancto Leone Pontifice damnatum,
 tamquam innoxium in communionem & gradum
 restituisse. Quocirca secundos ejus in Sanctum
 Leonem Pontificem excessus fuisse ipsa Euty-
 chiana hæresi majores judicatos à Synodo Chalce-
 donensi dixit rectissime Pontifex Adrianus. Et
 ob istud Anatolii errorem Acephali seu Hæsitantes
 & Eutychediani & Nestoriani omnem lau-
 datam Chalcedonensem Synodum fuisse abomi-
 nati, ut potest in qua non quivis Episcopus, sed
 qui primus post Apostolicis Legatos federat &
 suffragatus fuerat, Patriarcha Constantinopoli-
 tanus paria cum Dioscoro senserat, ab illo in
 Episcopum fuerat consecratus, eratque hære-
 ticus Eutychedianus. Respondet verò Facundus
 Episcopus Hermianensis: *De interloquutione Sancti*
Anatolii, quam super Dioscori persona protulit, re-
spondemus, quia non ad hæresis crimen pertinere
dicendum est aliqua parte cum, legendum videtur,
de Dioscoro bene sensisset. Non enim ipsam perfidiam
Dioscori Sanctus Anatolius approbavit, sed eum po-
entis ab ipsa perfidia voluit excusatum. Aliud est
enim idè hereticum excusare, quod Catholicus pu-
retur, & aliud ipsam hæresin probare atque defen-
dere: Quæmadmodum aliud est idè accusare Catho-
licum, quod hereticus putetur, & aliud ipsam in-
probare & reprehendere Catholicam fidem.

L. 5. c. 3.

Cap. 6.

Non nihil dissonat in libro de Sectis Leontius
 Advocatus Constantinopolitanus. *Duo quædam*
objiciunt Ecclesie dubia qui Hæsitantes vocantur.
Primum, si Chalcedonensis Synodus non propter fi-
dem depositum Dioscorum dixit, cur nos rejicit? Sic
enim credimus, ut ille credebatur. Respondemus au-
tem, si veritatem quis consideraverit, non propter
fidem abdicatum esse Dioscorum, nec illam fuisse de-
positionis ipsius causam (quippè nec adit propterea
Synodum, ut hoc nomine de ipso judicaretur) sed
quoniam re ipsa terribi vocatus venire recusavit. Si
tamen venisset, etiam propter fidem fuisset abdicatus.
Nihilominus ad ista respiciens Anatolius dixit non
propter fidem depositum fuisse Dioscorum. Et verius
est etiam causa fidei fuisse dejectum. Et factam
 trinæ synodali evocationi contumaciam non fuisse
 palmarem ejus damnati causam liquet lucidif-
 sime ex ipsa synodali in ipsum sententia & Rela-
 tione ad Principes Valentinianum tertium & Mar-
 cianum. Item Anatolii interloquio non fuit to-
 tius Synodi judicium, eumque Facundus Her-
 mianensis sine pleno fundamento appellat San-
 ctum.

Hic duabus Epistolis & Poenitentiae seu po-
 nitus Romanæ professionis pro Photianis Epi-
 scopis & Clericis libello, laudato per Guilielmum
 Bibliothecarium, addidit Adrianus Pontifex Ni-
 colai Pontificis Epistolas suo tantum nomine titulas,
 & Commonitorium. Hoc est, secretam nec Prin-
 cipi, nec Patriarchæ, nec Synodo exhibendam
 instructionem. Porrò Nicolai Pontificis litteras
 suo nomine intitulavit, atque ita suas fecit Adria-
 nus ad majorem autoritatem: Eas esse voluit
 Synodi directricem regulam & lumen. Pergit
 laudatus Guilielmus. *Itaque multorum anfractuum*
laboriosos circuitus penetrantes, tandem Christo præ-

duce, Thesalonice Legati Apostolici veniunt, in
 quam Basilius Imperator Eustatium Spatharium
 Candidatum cum sue salutationis officio obviam desti-
 navit. *Qui eos admodum honorificè per contigua in-*
nevis loca decentes Selebriam pervenerunt, ubi à
Sisinnio Proto-Spathario & Theognosto Patriarchali
Hegumeno, qui Rome apud sanctissimum Papam
Nicolaum pro restituendo Ignatio sedulus intercessor
existit, cum quadraginta equis de stabulo Imper-
iali, & totius mensuræ argenteo apparatu, Officiali-
busque, qui eis ad omnem libitum famularentur,
sunt excepti. Per omnem viam ac in ipsa item
 Regia civitate & aula fuisse simili honore ab ipso
 etiam Principe celebratos enarrat largè idem Gui-
 lielmus.

Et hinc prima illis cum eodem Principe qua-
 stio fuit de Episcopis ad Synodi confessionem & sus-
 fragium admittendis. *Neminem, dixerunt, Oriem-*
talium vestrorum Episcoporum in nostram Synodum
suscipere possumus, nisi oblato Libello, cujus formam
de Scrinio sanctæ Sedis Apostolicæ sumpsimus, nobis
fuerit satisfactum. Reposuerunt Imperator & Igna-
 tius Patriarcha. *Quia novum hoc & inauditum de*
libello proferendo adseritis, necessè est ut tenoris il-
lius formam videamus. Eundem libellum in mar-
 ginalibus ad primam Actionem Scholii laudat
 Anastasius Cardinalis: *Notandum est, & memo-*
riæ commendandum, quoniam libelli hujus tenorem
beatæ recordationis Papa Nicolaus exposuit, sed
quia tunc à prævaricatoribus non est admissus, rur-
sus ab Adriano sanctissimo Papa, mutato nomine
Pontificis, Constantinopolim est transmisissus, secun-
dum cujus firmationes Archiepiscopi, Metropolita-
ni, & ceteri Episcopi Constantinopolitanae diocæ-
seos, nec non & omnes omninò Clerici, qui vel in
honore, vel in communionem essent, syngraphum Sedis
Apostolicæ græcè scriptum, & tam propriæ manus
scripto, quam testium à se rogatorum testimonio &
subscriptione roborare, nomina & tempus signa-
retes, quo singuli chyrographum suum scribebant, &
Sedis Apostolicæ Vicariis porrigebant, ita ut nullus
Antistitum vel reliquorum Clericorum in Synodalem
fuerit conventum receptus, qui non secundum exem-
plar hujus codicilli chyrographum scripsit, & Missa
Apostolicæ Sedis Ecclesie Romanae minime deferren-
dum porrexit.

A lapsis in hæresin aut Schisma, & ad Ma-
 trem Ecclesiam venientibus aut redeuntibus Epi-
 scopis, Clericis, ac etiam Laicis scriptum po-
 nitentiæ Libellum ac etiam orthodoxæ fidei &
 pacis professionem exigere est longè antiquissima
 totius Ecclesie consuetudo, & traditio haud du-
 bie Apostolica. Hinc meritò queritur, quomo-
 dò Basilius Augustus & Patriarcha Ignatius dixe-
 rint Libelli prolationem esse novam & inaudi-
 tam? Respondent quidam Poenitentiae & abjura-
 tionis libellum solere ab ipsa Synodo componi,
 non autem Roma ad ipsam transmitti, & isthoc
 in præsentibus libello arguit novitatis. Ast fallun-
 tur. Etenim Acaciani Schismatis ejuratorium li-
 bellum composuit ac in omnem Orientem trans-
 misit Hormisda Pontifex, fuitque ille ab omnibus
 ibi Episcopis sine contradictione admissus. Et
 Occidentalium libellus, per quintum primæ Con-
 stantinopolitanæ Synodi Canonem laudatus &
 proba-

probatum, est solemnitas illa fidei professio, Romæ à Sancto Pontifice Damaso composita, transmissaque in Orientem ad Paulinum Patriarcham Antiochenum. Eum ad Sancti Basilii consilia fuisse compositum audivimus supra ab eisdem Doctoris Epistola ad Meletium Paulini in Antiochena Cathedra Corrivalem. Respondeo itaque istos pœnitentiæ ac fidei libellos exigi consuetos à solis palam lapsis, aut certè de secreto lapsu gravitèr suspectis Episcopis & Clericis; at verò Adrianus Pontifex à cunctis omnino diœceseos Constantinopolitanæ Episcopis & Clericis exegit; nullum aliter admitti volens ad confessum & suffragium Synodale. Omnes Romanæ Ecclesiæ veracitèr fideles Photius in exilia abjecerat, aut barbarè vexarat, ideoque cunctos ab ipso nihil passos potuit meritò Pontifex habere prævaricatoris & Schismatici factionis suspectos. Hanc igitur generale libelli exactionem Basilus Augustus & Ignatius Patriarcha notarunt novitatis.

Nihilominus Apostolicum Adriani Pontificis mandatum omnino obtinuit. Pergit enim Guilielmus Bibliothecarius. *Libelli forma à Romanis legatis prolata est, & de latino in græcum conversa omnium notitiæ declaratur. Quorum quidam libellum proferentes in sancta Synodoresederunt, proferre nolentes extra Synodum inglorii relicti sunt, sed diutim fervore Sancti Spiritus temperati præmissa libelli satisfactione ad unitatem sacre Synodi reversi sunt.* Et hinc primæ actioni interfuerunt præter Apostolicos, sediumque Orientalium Legatos, & Patriarcham Ignatium soli duodecim Episcopi, qui pro verbo veritatis, Patriarchæ jam dicti iusta causa, & Romanæ Ecclesiæ Decretis atque Primatu, laborant & certant, ideoque Pœnitentiæ libello & distincta Romani Primatus professione palam non habebant opus. Non fuisse plures disertè etiam Nicetas Paphlago testatur. Actio secunda libellum protulit, eum Episcopi varii cœperunt profiteri, atque ita augeri Episcoporum numerus. Et hinc Actionem quintam hocce marginali Scholio illustrat Anastasius Cardinalis: *Nota quod per singulas Actiones paulatim multiplicetur numerus Episcoporum, quoniam cum in principio Synodi non omnes sunt in urbe reperti, tunc solum recipiebantur in Synodali conventu, cum singulos à suis Ecclesiis venientes Romanum libellum propria manu scripsisse patet. Pergit ad Episcoporum subscriptiones factas in Actione decima: Non te scandalizet subscribentium paucitas, quia dum Photius diu tyrannidem exercuisset, & in loca eorum fautores suos tantummodo provexisset, quorum nullus in hac Synodo est receptus, isti soli ex priorum Patriarcharum consecratione susceptibiles sunt inventi. Verum quotquot sub Nicolao & Adriano, summis Pontificibus, Episcopi fuerunt, hujus Synodi sensui consenserunt, licet hæc paucitas gregi illi pro sui iustitia comparetur, cui Dominus dicit: **NOLITE TIMERE PUSILLUS GREX.***

Et reverà pusillus grex: Synodo enim subscripserunt soli Episcopi centum & novem. Nicetas Paphlago adfuisse dicens solos centum & duos, tres Romanos Legatos, Legatos item trium Orientalium Patriarcharum, nec non & Ignatium Patriarcham tamquam Synodi Prima-

tes habet, & reliquis Episcopis non adnumerat: Thomam Tyriorum Episcopum Metropolitam fallitur fuisse Vicarium Michaelis Patriarchæ Antiocheni: Etenim vacasse tunc Antiochenam Ecclesiam edicunt lucidissimè & frequenter Acta Synodalia. Josephus Ecclesiæ Alexandrinæ Archidiaconus habebat Patriarcham nomine Michaellem, eratque ejus Vicarius: Circa hæc nomina fuit Nicetas memoria lapsus. Addit solos Legatos Romanos Synodo præfuisse, & habuisse omnem judicandi potestatem: *Ex Ecclesiastica antiqua traditione. Quod ipsum Acta Synodalia abundè demonstrant. Basilus Augustus soli sextæ Actioni interfuit. Et dat causam: Nostrium Imperium in nulla alia hujus Concilii Actione seu confesso adfuit, ne quis diceret à Regia potentia manique judicium fuisse corruptum.* Eum Acta synodalia adfirmant præfuisse, Nicetas Paphlago dumtaxat adfuisse. Loquitur ex sensu Romanæ Ecclesiæ, quæ sacras Græcorum Augustorum iustiones, aliasque in Ecclesiasticam dignitatem violentias jam pridem excusserat, adeoque vacuum synodalis Præfidentis titulum ille ægrè indulgebat. Eadem de causa Augusti Imperatoris Vicarios viros Principes, quos aliarum Synodorum Acta Patriarchis & Legatis Apostolicis passim prænominant, hæc postponunt & postscribunt, eosque dicunt, non præfuisse, sed fuisse dumtaxat præfentes, & audivisse, quod utique in generalibus Synodis est unicum officium laicorum. Michaelis Augusti in latrociniali adversus Sanctum Ignatium Synodo insolentiam ita hæc Synodus damnavit. Facta fuit in Patriarchali Ecclesia Sanctæ Sophiæ.

Et ob tantam præsentium Episcoporum paucitatem quartæ Anastasius Bibliothecarius, An hæc Synodus veraciter sit ac vocari possit œcumenica seu generalis? Et respondet. *Universos Patriarchales thronos, sicut aliarum ulla, in eorum loci Servantibus Præsules habens nostra Synodus, universalis non inconvenienter ab omnibus appellatur. Universalis est enim primò, quia Catholica fides in ea & sanctæ Leges, quæ non solum à Sacerdotibus sed & ab universis Christianis coli debent, & venerari, contra hostes eorum consona voce defenduntur. Deindè, quia cum Christus in corpore suo, quod est Ecclesia, tot Patriarchales sedes, quot in mortalibus cujusque corpore sensus locaverit, profectò nihil generalitatis deest Ecclesiæ, si omnes illæ sedes unius fuerint voluntatis, sicut nihil deest motui corporis, si omnes quinque sensus integræ communisque fuerint sanitatis. Tertio, quia cum Photius tot excessuum suorum morbo universam Ecclesiam macularit, universalis curatio adhibita est, ut totum curaretur, quod totum fuerat maculatum. Quæ singulæ rationes abundè sunt in superioribus elucidatæ. Addit Anastasius proprium Synodi nostræ nomen esse Synodum generalis octava.*

Porro Pœnitentiæ atque obedientiæ libellus, Roma missus, habebat varia capita. Primò Photium, Gregorium Syracusanum, Synodum imaginariam, aliæque istorum in Romanam præsertim Ecclesiam facinorosa detestabatur sub anathemate; secundo Romanæ Ecclesiæ Primatum, atque immobile & infallibile de fidei quæstioni-

bus judicium profitebatur amplissimè, his Domini ad Petrum Apostolum verbis, *Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, adjungens hoc commentarium: Quæ dicta sunt, verum probantur effectibus, quia in Sede Apostolica immaculata semper est Catholica reservata Religio, & sancta celebrata doctrina. Ab hujus ergo fide atque doctrina separari minime cupiens, Patrum & præcipuè Sedis Apostolicæ Præsulum sequimur Constituta. Et inferius. Sequentes ejus omnia Constituta, speramus ut in una communione, quam Sedes Apostolica prædicat, esse mereamur, in qua est integra & vera Christianæ Religionis soliditas, promittentes etiam sequestratos à communione Ecclesiæ Catholicæ, id est, non consentientes Sedi Apostolicæ, eorum nomina inter sacra non recitanda esse mysteria. Juxta vetustam, quam suo etiam Dictatu inferuit Pontifex Gregorius septimus, totius Christianitatis Regulam: Qui Romanæ Ecclesiæ non communicat, Catholicus non habeatur. Quidquid pro Romanæ communionis dignitate suprema ac necessitate adversus Acacianum schisma dixerunt Gelasius & Hormida Pontifices, ex eadem Regula hauserunt. Et hinc Romanis Legatis, Synodum nostram de laudato libello percunctantibus, *Placet omnibus vobis libellus iste, qui plenus fide, & canonizatus atque perfectus omni sapientia existit, est orthodoxus, gratia Divina à Romanorum Ecclesia missus, acclamantur omnes Episcopi: Justè & convenienter lectus nobis super lecto libello, putas concordatis Romanis, an non? responderunt: Concordamus. Ità Nicolaus & Adrianus Pontifices, nec non plena Synodus irrogatas Romanæ Ecclesiæ per Photium injurias restaurarunt.**

Apostolicis Legatis magnum adjutorium præstitit Anastasius Bibliothecarius, de quo ejus in officio & dignitate successor Guilielmus in vita Adriani secundi: *Tunc temporis pro causa Ludovici secundi, reverentissimi nostri Augusti, cum Suppone Archiminstro post Apostolicos Legatos Constantinopolim Drivina, ut creditur, dispensatione pervenit. Et ipse in Synodi nostræ præfatione Anastasius, alloquens Adrianum Pontificem: Cum hæc celebraretur venerabilis Synodus, accidit me famulum vestrum, missum à Ludovico piissimo Imperatore, cum duobus aliis viris insignibus interesse, forentem etiam legationem ab Apostolicis meritis decorato Præsulatu vestro, causa Imperialis commercii, quod efficiendum ex filio Imperatoris Basilii & Genita præfati Dei cultoris, & augeri ab utraque parte sperabatur simul & parabatur. In tam enim pio negotio, & quod ad utriusque imperii unitatem, immò totius Christi Ecclesiæ libertatem pertinere proculdubio credebatur, præcipuè summi Pontificis vestri querebatur assensus. Dei ergo nutu actum est, ut tanti negotii cum loci Servatoribus Apostolicæ Sedis & ipse sine gauderem, fructum in exultatione portare, manipulos qui per septennium pro eo laboraveram, & per totum orbem verborum semina sedulo scribendo disperferam. Et in marginali primæ Actionis*

scholio: *Pro causa nuptialis contractus inter utrumque Imperatorem efficiendi aderamus. Eandem Legationem in Francorum historia laudat monachus Aimoinus. Suppo Comes & Archiminstroster erat Engilbertæ Augustæ consobrinus, alter Anastasii socius erat Everardus Præpositus mensæ Imperialis. Occidentale Imperium, Francis à Leone tertio Pontifice delatum, nunquam agnoscere voluerunt Græcorum Augusti: Hinc mediis matrimonii conatus est Ludovicus pacem istam conciliare. Notanda sunt Anastasii verba: Præcipuè summi Pontificis vestri querebatur assensus. Etenim Pippinus Francorum Rex; ejusque filii Carolus & Carolomannus sponponderant sine Sedis Apostolicæ beneplacito non inire conjugia, & sub stipulatis ejusmodi condicionibus acceperant Franciæ Regnum ac Imperium Occidentis.*

CAPUT X.

Exponuntur Acta octavæ generalis Synodi.

ACTIO I.

PRIMA Actio celebrata fuit tertio Basilii Augusti, Adriani Pontificis secundo, Christi Domini anno octingentesimo sexagesimo nono, indictione tertia, mensis Octobris die quinta, feria quarta septimanæ. Inchoata fuit à solis sex personis: Tribus Legatis Apostolicis; Patriarcha Ignatio, Thoma Tyriorum Metropolita, sedis Antiochenæ Legato, & Elia Theodosii Patriarchæ Hierosolymitani Vicario & Legato, ante omnia discutientibus, quinam Episcopi sine Romani libelli professione, tamquam sani palam & integri, ad Synodi consensum admitti possent, repereruntque solos duodecim: Nicephorum Amasenum, Joannem Pergensem, Nicetam Atheniensem, Metrophanem Smyrnesensem, Michaellem Rhodiorum, Georgium Iliopolitanum, Petrum Troadis, Nicetam Cephaludii, Anastasium Magnesianum, Nicephorum Crotoniensem, Antonium Alisensem, & Michaellem Episcopum Cercyrorum. Quibus advocatis dixere Romani Legati: *Ingrediantur Episcopi omnes, quotquot laboraverunt, & certaverunt pro verbo veritatis, utpotè consentanei Ignatii sanctissimi Archi-Episcopi Constantinopolensis. Et ad jam ingresses: Sedeant secundum ordinem suum, quia digni sunt, & beatos & ter beatos hos æstimamus.*

Ad jam confidentes stans Bahanes Patricius, Basilii Augusti Vicarius, edixit: *Imperator noster sanctus Epanagnoticon transmisit, & si jubetis & placet vobis, recitetur coram sancta Synodo. Vocem, Epanagnoticon, exponit scholion marginale Anastasii: Epanagnoticon dicitur scriptum, quod palam legitur. Est enim græcè non solum scriptum, sed & coram interpretatur. Reposuerunt Apo-*

Apostolicæ atque Orientalium sedium Legati placuit nobis sermo. Quare Theodorus Principi à Secretis sacras Principis ad Synodum litteras legit, quibus ille protestabatur unice sibi esse, ac à primo Imperii sui die semper fuisse in votis pacificare & purgare Ecclesiam Constantinopolitanam per generalem Synodum, ideoque laudatos Legatos ac alios præsentis Episcopos exposculabat, ut sine amore, odio, & personarum acceptione lamentabiles hæc contentiones discuterent, sanarent, finirent.

Marinum sanctæ Romanæ Ecclesiæ Diaconum ac Legatum vocat unum de Definiis septem. Ad quæ verba habet marginale Anastasii scholion: *Definitum est, ut septem tantummodò sint in Ecclesia Diaconi.* Definitum est à quinto decimo Canone Synodi Neo-Cæsareensis: *Diaconi septem esse debent, etiam si magna civitas. Ejus autem rei fidem facit liber Actorum.* Quem numerum servatum olim fuisse etiam à Romana Ecclesia docet apud Eusebium Cæsareensem Sanctus Pontifex Cornelius, ad Fabium Patriarcham Antiochenum scribens istic fuisse *Presbyteros quadraginta sex, Diaconos septem.* Et Hermias Zozomenus: *Diaconi apud Romanos hætenus non plures sunt, quam septem, apud alios verò numerus horum promiscuus est.* Errat tamen prima Epistola Sancto Fabiano Pontifici per Ildori Mercatoris collectionem falsò adscripta: *Septem Diaconos in urbe Roma per septem regiones civitatis, sicut à Patribus accepimus, habemus.* Romanam quippe urbem à Cæsare Augusto in quatuordecim regiones fuisse divisam Svetonius testatur. Proinde quisque olim Romanus Diaconus regerat duas regiones. Eorum unus erat Archi-Diaconus, atque is solus dicebatur Cardinalis. At verò Constantinopolitana sub Menna Patriarcha Synodus laudat Romanæ Ecclesiæ Archi-Diaconos: Quòd nempe tunc quævis Regio suum haberet Diaconum, sed unus tamen esset inter quosque binos præcipuus, duabus regionibus & uni Collegæ Præfectus, atque ita Archi-Diaconus & Cardinalis. Erant igitur tum septem Archi-Diaconi seu Diaconi Cardinales. Postmodum Cardinalatus ad Archi-Diaconatu separatus fuit, & hic ad unum contractus. Et ita erat tempore præsentis Synodi.

At verò circa millesimum Domini annum omnes Diaconi Regionarii in Cardinale dignitatem profecerunt. Accesserunt postea quatuor Diaconi Palatini, Lateranensi & Vaticanæ Basilicis, & celebranti in ipsis Pontifici ministrantes, dicti quandoque Ministri Altaris Lateranensis: Ità fuerunt decem & octo Diaconi Cardinales. Quem numerum primus excessit Paulus tertius, creans Diaconos Cardinales decem & novem. Pius quartus creavit viginti quinque. Et octodecim dumtaxat antiquas Diaconias habet Romana Ecclesia, quarum prima, olim Archi-Diaconalis, erat Sanctæ Mariæ in Dominica, quousque hæc decimus addidit Diaconiam Sancti Onuphrii in Vaticano, quam contulit creato à se Cardinali Joanni Lotharingæ Duci.

Porro Basilii Augusti Epanagnoticon omnibus placuit. Hæc Bahanes Patricius à Legatis Apostolicis legationis, & potestatis eorum litteras

postulavit, id non ad Apostolicæ Sedis contumeliam, sed ad evadendos nuperos Rhodoaldi & Zachariæ Episcoporum à Nicolao Pontifice missorum dolos, & de præsentis Synodi legitimitate certificandam omnem Ecclesiam fieri protestatus. Reposuerunt illi: *Hoc nos usque nunc non invenimus in universali Synodo factum, ut Vicarii senioris Romæ à quolibet perpendantur, utrum talem existimationem habeant.* Addidere Rhodoaldi & Zachariæ facinus de se non metuendum, sese enim per Basilii Augusti & Patriarchæ Ignatii legationem, Joannem Sylæi Metropolitanam ac Basilium Spatharium, fuisse postulatos, cum eisdem Constantinopolim destinatos ab Adriano Pontifice, habere se ejus ad Principem litteras, eis contineri Apostolica ad omnem Synodum mandata, suam item & Synodi potestatem, eademque proinde postularunt legi. Et satisfactionem habens omnis Synodus dixit: *Legantur.* Unica enim generalium Synodorum directrix regula est similis Apostolica Epistola, cujus intermissa per Dioscorum Patriarcham Alexandrinum lectio secundam Ephesinam Synodum demutavit in factionem atrocinalem. Laudatam igitur Epistolam Marinus Romanæ Ecclesiæ Diaconus & Legatus protulit ac latine legit, Damianus Principis Clericus & interpres Græcè transtulit, & post lectam Patriarcha Ignatius, plena Synodus, ac omnis Senatus Romanis Legatis adclamavit: *Benedictus Deus, qui dignatus est nos satisfactionem accipere de sanctitate vestra.* Aliud legationis aut potestatis testimonium non fuit ab illis postulatum.

Exinde sanctissimi Vicarii senioris Romæ & tota sancta Synodus expetierunt, ut legerentur Orientalium Vicariorum commendatitiæ litteræ, ad cognoscendum undè & ipsi venerint, & quam potestatem acceperint à propriis sedibus. Etenim quorumvis Episcoporum, etiam ipsorum Patriarcharum ad generalem Synodum Legati Apostolicis Legatis exhibere suæ legationis ac potestatis litteras semper fuerunt obligati. Thomas Tyriorum Metropolitana, sedis Antiochenæ Legatus, debuerat loqui primus, verum quod Græcè difficile loquebatur, verbi vices detulit Eltæ monacho, Theodosii Patriarchæ Hierosolymitani Presbytero Syncello & Legato. Neque mireris istum Archi-Episcopum linguæ Græcæ fuisse imperitum: Etenim Syrus erat, apud quos imperitia ista familiaris. Etiam Uranium Himerorum in Osrhoena Provincia Episcopum, Barsumam Archi-Mandritam, ac varios Edessenæ Ecclesiæ Clericos fuisse in eadem, ideoque per interpretem in secunda Ephesina, Berytensi, & Chalcedonenfi Synodo locutos, ac Syriacè subscripsisse liquet ex earumdem Synodorum Actis. Quod ipsum

Cap. 13.
Cap. 17.

de Macedonio Syriæ monacho, ac Abrahamæ Carrhenfi Episcopo scribit in monastica historia Theodoretus. Etiam Constantinopolitanæ sub Menna Patriarcha Synodo quidam Syrorum Episcopi & monachi Syriacè subscriperunt. Et Constantinus Apameensis in secunda Syria Ecclesiæ Presbyter dixit ad sextam Synodum: *Græcè nescio.* Et Antiochum Ptolomaidis in Phœnicia maritima Episcopum à Græcæ linguæ peritia ut re

ut re magna laudat Socrates, addens: *Ut Syrus pronuntiavit.* Quin & Sanctus Ephrem, doctissimus Ecclesiæ Edessenæ Diaconus, Græcè ignoravit, omnesque istic Ecclesiæ Divina officia Syriacè perolvebant.

Elias itaque Presbyter primùm communiter & pro se & pro collega suo Thoma respondit Legatis Apostolicis: *Non ignorat Christo amica dilectio vestra, fratres, nec ignoravit tam à nobis ipsis, quam à Dictatoribus nostris Imperatoribus discens, qui sumus, & undè & quales. Verumtamen ad pleniorum satisfactionem dicimus & nunc rursum ad vos.* Etenim & ipse & Thomas, Legatos Apostolicos expectantes, Constantinopoli fermè per biennium hæserant, edentes illustria fidei & pietatis documenta. Deinde pro Thoma specialiter fuit Elias locutus: *Sanctissimus Thomas Metropolita Tyri, sicut & vobis notum est, prima sedis existens Antiochiæ, usque dum fiat Patriarcha in eadem sede, ob hoc non oportuit eum deferre litteras missas ab alio aliquo, cum ipse auctoritatem & potestatem haberet in eadem sede.* Idem Thomas infra vocatur *Primus Sessor & Primas sedis Theopoleos Antiochiæ.* Ad quæ verba notat marginale Anastasii scholion: *Primum Sessorem, id est, Proto-Thronum sive primum Sessorem dicitur eorum Episcoporum, qui ad Theopolitanam, hoc est, Antiochenam spectant Ecclesiam.* In hac eadem prima Actione vocatur *Proto thronus Antiochiæ, rursumque exponit Anastasius: Id est, primæ sedis Antiochiæ diæceseos.* Josephus monachus, Michaelis Patriarchæ Alexandrini Archi-Diaconus Syncellus & Legatus vocat *Præfulem Tyri, primæ metropoleos Antiochenæ Throni.* Tyriorum Ecclesia, primæ Phœnicæ Metropolitana, erat Antiochenæ diæceseos prima post Patriarchalem sedem, ac illa vacante totius Patriarchatus vicaria administratrix, ideoque Thomas nullius delegatione aut commendatitiis egebat litteris, utpotè cujus erat eas omnibus dare. Quam regiminis formam certum est istic non esse antiquam. Ejus originem ignoro. Ità interim apud nobis vicinos Anglos Rossensis olim Episcopus vacantis Cantuariensis Ecclesiæ erat Rector Vicarius; verum folius Parochiæ, nequaquam totius Provinciæ aut Primatus.

Exinde etiam pro semetipso Elias respondit: *Ego, quia Syncellus sum sedis Hierosolymitanæ, sequens jussiones Theodosii summi Sacerdotis nostris, litteras ipsæ præ manibus habens huc veni, quas & vos audistis; si verò antea quidam non audierunt, & maxime propter Vicarios senioris Romæ, ecce præstito sunt, & legantur, quatenus singuli cum diligentia cognoscant veritatem certificemini.* Episcopatum atque etiam Abbatialium Syncellorum antiqua est memoria. Etenim Sophronius civis Alexandrinus in libellis Synodo Chalcedonenfi adversus Dioscorum Patriarcham suum exhibitis memorat *Agorastum ejus Syncellum.* Et in Sancti Flaviani Patriarchæ Constantinopolitani adversus Eutychem Archi-Mandritam Synodo Eusebii Doryleensis Episcopos adducit *Narseten Presbyterum & Syncellum ejus.* Et Epiphanium Patriarcham Constantinopolitanum fuisse Prædecessoris sui Joannis secundi Presbyterum ac Syn-

Act. 3.

Act. 6.

cellum scribit ad Hormisdam Pontificem Dioscorus Romanæ Ecclesiæ Diaconus & apud Justinum Imperatorem Legatus. Et Theophilus Heracleus Post Epist. 67. Relat. ensium in Europæ Provincia Archi-Episcopus ad laudati Epiphaniæ à se in Patriarcham consecrati confirmationem ab eodem Pontifice Hormisda petendam legavit *Heraclium Presbyterum sanctæ majoris Ecclesiæ, & cohabitorem prædicti Archi-Episcopi sanctissimi & Patriarchæ Epiphaniæ.* Etenim Græcè Syncellus est latine domesticus seu cohabitator. Et Eliam nostrum, suum Syncellum, in litteris ad Sanctum Ignatium Theodosius Patriarcha suum oculum appellat. Et Ignatium Tornobi, Joasaph Amatenum, & Damianum Moldoblachiensem Metropolitanam, sibi in unione faciendâ Florentiæ resistentes, hunc in modum apud Sylvestrum Sguropolium adloquitur Josephus Patriarcha Constantinopolitanus: *Vosne estis peculiare mei & intimi? Nonne ego vos promovi ad eam fastigia, & auctor sum omnium bonorum, quibus nunc fruimini? Numquid non estis intimæ admisionis consilarii mei, & inscripti in familiam Domestici? Cur igitur mihi non obsecundatis? Esse igitur Patriarchæ Syncellum erat esse ejus Domesticum: Dignitas etiam à Metropolitanis exoptata. Etiam Anastasium Presbyterum, quem secum Antiochia duxerat Nestorius Patriarcha Constantinopolitanus, & qui illic in Ecclesia primus blasphemus in Deiparam Virginem dentes aperuit, fuisse ejusdem Nestorii fidum consilium atque Syncellum affirmant Theophanes & Anastasius, quod tamen nomen apud Socratem illi coævum non reperitur. Nempe tunc necdum nata erat ista dignitas. Nata est non ità dudum postea; inter tempora Nestorii & Eutychetis.*

Dicitur à Cella. Etenim omnis Episcopalis domus olim cella dicebatur, non à Græcis tantum, sed & à Latinis. Ità disertè vocat Synodus Emeritenfis. Et Episcopalis *cellarii*, seu domus secretum laudat secunda Synodus Arelatenfis. Et quærat Carthaginensis mandat, *Ut Episcopus non longè ab Ecclesia hospitium habeat.* Nihilominus illi, qui Episcopatum Palatiorum nomen & rem esse nova existimant, palàm falluntur. Etenim Episcopi Constantinopolitani palatium laudant in precibus Theodosio Augusto exhibitis Basilium ejusdem Ecclesiæ Diaconus & Archi-Mandrita, nec non in prima Ephesini Concilii Actione Theopemptus Episcopus Cabasorum. Et Lateranense Faustæ Augustæ palatium Melchiadi Pontifici dedit Constantinus Magnus. Et Ephesini Episcopi domus fuit adeò ampla, ut ibi celebratæ fuerint quedam Actiones Synodi generalis. Et hinc temporis successu vox *Palatium* magis placuit Episcopis, & vox *Cella* mansit solis monachis, quin & postmodum ad sola parva illa, majori alicui subjecta, quæ passim Obedientias seu Prioratus vocabant, monasteria transiit: Apud mediorum sæculorum Scriptores frequentissimè leges hujus aut istius monasterii Cellam. Semper tamen apud Græcos honorata mansit vox *Syncellus.* Etenim Græcorum Episcopi, passim à monachis adsumpti, vitam monasticam in Episcopali Palatio retinentes, habere voluerunt domesticos consilarios & commensales monachos, eosque

Post Epist. 67. Relat.

L. 9. c. 8.

Cap. 7.
Cap. 4.
Cap. 14.

L. 1. Conc.
Eph. c. 30.

eosque honoris causa vocare suos Syncellos. Et quia apud Episcopum suum illi valebant & agebant omnia, in tantam dignitatem profecit ista cohabitatio, ut eam nactus esset Domini sui quasi coadjutor, & passim successor. Ita Epiphanius Syncellum jam audivimus successisse Joanni Patriarchæ Constantinopolitano: Et ipse Joannes fuerat Antecessoris sui Timothei Syncellus. Etiam Anastasius Presbyter, quem in ejecti Sancti Germani sedem intrusit Leo Isaurus, Syncellus ejus fuerat. Et Leo sapiens, Basilii Augusti filius & successor, fratri suo Stephano, Ecclesiæ Constantinopolitanæ Diacono, à Photio in Patriarchatum per Joannem octavum Pontificem restituit impetravit Syncellatus dignitatem, quò ipsi in Patriarchatum succederet. Et expulso Photio Stephanus omnino successit. Etiam Euthymius Patriarcha factus est ex Syncello. Et de Romano Lecapeno Imperatore scribit Georgius Cedrenus: *Theophylactum ejus filium Patriarcha tondet, Clericum facit & Subdiaconum, ac Syncellum designat.* Ut nempe, quod & factum, succederet in Patriarchatum. Adeò antiqua apud Ecclesiam Constantinopolitanam est ista consuetudo, de qua Joannes Zonaras in Constantino Monomacho: *Sultanus Legatum ad Imperatorem misit, quem illi Scriphen vocant. Cujus eadem serè conditio fuit, quæ olim apud nos Syncellis. Nam ut in Patriarchæ mortui locum occupabat, sic etiam Scriphen Caliphæ defuncto succedebat.* Idem Patriarchæ Syncellatus erat gradus proximus ad dignitatem Metropolitanam aut insignem alicuius Episcopatum. Hinc de Romano Argyro Imperatore scribit laudatus Cedrenus: *Tres Syncellos fecit Metropolitanus, Cyriacum Ephesi, Demetrium Cyzici, & Michaelum Euchaitarum.* Quod in publico Ecclesiæ confectu locum ante Metropolitanus, licet ipsi dumtaxat essent simplices monachi, habuerint aut saltem ambiverint, est suprà ostensum. Et hinc uti Augustorum filii, ità & ipsi Metropolitanæ dignitatem istam ambiebant. Idque ab antiquo: Nam Stephanum Nicomedie Metropolitanam ad Patriarchæ Syncellum memorat in Basilio Porphyrogenito Romani filio jam dictus Cedrenus. Quocirca quod etiamnum hodie apud nos Latini Episcopi & Archi-Episcopi sint Romano Pontifici officiales & Prælati Domestici, neque carpendum est, neque mirandum.

Etiam alii Patriarchæ habuere Syncellos. Nam de Macarii Antiocheni Syncello audivimus memoriam in sexta Synodo, laudavimus Eliam Theodosii Hierosolymitani Syncellum, & infra laudabimus Josephum Syncellum Michaelis Patriarchæ Alexandrini. Eos fuisse cunctis Episcopis esse manifestum. Quin & Eutycheus Archi-Mandritæ Syncellum nobis prodidit Eusebius Episcopus Doryleensis. Posteriora tempora videntur habuisse etiam Syncellos Palatinos Augusti Principis. Etenim Georgius Cedrenus memorat Leonem Proto-Syncellum, cognomento Strabò-Spondylus, qui sub Theodora Augusta & ejus successore Michaeli Stratortico res imperii administravit. Verum res est incerta. Possit enim ille fuisse Patriarchæ Proto-Syncellus, unàque Palatinus Clericus, dirigendæ Reipublicæ à

dictis Principibus admotus, uti olim apud Francos admovebatur Palatii Archi-Capellanus.

Vox, Proto-Syncellus, evincit uni Patriarchæ aut Episcopo fuisse Syncellos plures. Hinc enim multorum dignitatem istam venantium ambitu offensus Sergius Patriarcha Constantinopolitanus ab Heraclio Augusto obtinuit legem sibi permittentem duos solummodò Syncellos. Extat illa in Paratilis Joannis Leunclavii. Verùm recrevit paulatim numerus, atque ita non dumtaxat Proto-Syncellus, sed & magnus Proto-Syncellus apud vana fumosorum titulorum pompa gaudentes Græculos est tandem natus, habens jus, uti ad Sancti Joannis Chrysostomi Liturgiam notat Euchologium, ad sacrificium portandi hypogonatum seu subgenuale, & in Patriarchæ sacrificio solemniter dicendi orationem pro Patriarcha. Etenim pro Romano Pontifice, Patriarcha, Metropolitano, ac proprio Episcopo ad sacrificium orare est antiquissimum & Latinorum & Græcorum mos; verùm Græci neminem pro semetipso id voluerunt agere, rati superbæ aut vanitatis suspectum: Faciebat id in Cathedralibus Ecclesiis quis dignior Presbyter, Constantinopoli autem magnus Proto-Syncellus. Hujus tamen dignitatis Codinus, Joannes Citri, ac alii officiorum magnæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ digestores non meminerunt: Quòd nuda esset dignitas, non officium. Redeamus ad Acta Synodalia.

Ex Romanorum Legatorum jussu Stephanus Ecclesiæ Constantinopolitanæ Diaconus & Notarius mox legit Theodosii Hierosolymitani ad Sanctum Patriarcham Ignatium litteras, habentes hæc capita. Primò dolet de fædo Ecclesiæ Constantinopolitanæ Schismate, oprans brevi componendum. Deinde ait se huc usque nihil potuisse pro ipso agere, ne Ecclesiæ Constantinopolitanæ ac Romani imperii negotiis mixtus offenderet aut in pravam suspensionem duceret Agarenos. Tertiò dicit se ab Amara suo impetrasse licentiam legendi unius Episcopi & unius Presbyteri Constantinopolim, idque sub fuce liberandi captivos Agarenos. Quartò cum plena ad Synodum potestate, venire à se affirmat Eliam Presbyterum ac suum Syncellum, à sede autem Antiochena vacante Thomam Tyri Metropolitanam, futuros Vicarios & Legatos utriusque Patriarchatus. Quintò in transfactæ calamitatis solatium Sancto Ignatio mittit Sancti Jacobi Apostoli, primi Episcopi, Hierosolymitani, poderem, superhumeralis, & mitram, nec non è sancta Resurrectionis Ecclesia argenteum calicem: Ex quo liquet mitræ Episcopalis usum etiam in quibusdam Græcorum Ecclesiis esse Apostolicam traditionem. Porrò Epistola placuit & Romanis Legatis & Bahani Patricio, qui proinde ex totius Synodi sententia est interlocutus: *Per formatas, quæ lectæ sunt, credidimus esse per omnia in perfecta certitudine eos, qui missi sunt à seniori Roma ad nos, veraces; similiter & Orientis duarum sedium, Antiochiæ scilicet & Hierosolymæ.*

Hinc Romani Legati sunt interlocuti: *Legatur libellus, quem sancta Romanorum Ecclesia ex-*

posuit.

posuit. Photianum Schisma abjurans, & Romanum supremum ac universalem Primatum profertens libellus, à Sancto Nicolao Pontifice composuit, sine cuius solenni admissione & subscriptione Adrianus Pontifex nullum Constantinopolitanæ dioceseos Episcopum sanxerat acceptari ad Synodale suffragium & confessum. Et accipiens eum Damianus reverendissimus Imperatoris Clericus & interpret prædictum libellum legit latinè magna voce in audientiam omnium. Et post lectionem libelli ascendens Stephanus Deo amabilis Diaconus & devotus Notarius legit eundem libellum græcè. Nullus præter Romanos Legatos erat istic latinus Episcopus, & tamen primùm latinè libellus legitur ex antiquo Synodorum usu propter reverentiam Ecclesiæ Romanæ. Ita damnata fuit Michaelis Augusti Epistola, qua ad Sanctum Nicolaum Pontificem per Photii manum scripserat linguam latinam esse Barbaram & Schyticam. Et lectum libellum fuisse ab omni Synodo comprobatum est superius ostensum.

An solus sine generali Synodo Romanus Episcopus in decidendis fidei Christianæ questionibus sit ex speciali Spiritus Sancti adfidentia Judex infallibilis, est inter Latinos & Græcos contentio antiqua. Latinorum sensum lucidè apud Sylvestrum Sguropulum exponit Josephus Patriarcha Constantinopolitanus: *Nobis Latini ab initio adseverarunt, quidquid per se solus Papa decernit ita firmum ab omnibus excipi, ac si ab ipso Deo promulgatum humano generi promanasset.* Græcorum sensum ibidem exponit Joannes Palæologus ipso- rum Imperator: *Definiant Latini inter se quidquid velint, at definitio Synodica non valebit, quam ego dumtaxat sic intelligo, ut ea sola sit Synodica definitio, quando utraque pars, & Latina & Græca Ecclesia, in unum idemque consenserint.* Eandem questionem Florentiæ apud suos in oratione de complenda Ecclesiarum pace tractavit in utramque partem, ac indecisam reliquit venerabilis Bessarion Metropolitanus Nicænus. Opinionem Græci hauserunt à Sancto Firmiliano Cæsareensi in Cappadocia Archi Episcopo, clamante per Sanctum Stephanum Pontificem, datum in hæres Baptisma stabilientem adversus Sanctum Cyprianum, lædi Christianum dogma, *Et Petrum ac Paulum, Beatos Apostolos, quasi hoc ipsi tradiderint, infamari.* Addidit de Romana Ecclesia: *Eos, qui Romæ sunt, non ea in omnibus observare quæ sunt ab origine tradita, & frustra Apostolorum auctoritatem prætere, scire quis etiam indè potest, quòd circa celebrandos dies Paschæ, & circa multa alia Divinæ rei Sacramenta videat apud illos esse aliquas diversitates, nec observari illic omnia equaliter, quæ Hierosolymis observantur.* Romanam Ecclesiam, quòd cum Judæis non celebraret Pascha, garrat ab Apostolica traditione deviasse. Et Firmiliano nimium ad hæres succesor Sanctus Basilius de Occidentalibus Episcopis, Marcellium Ancyra in prima Galatia Metropolitanam à Sardinici Synodo purgatum damnare nolentibus, scribit ad Sanctum Gregorium Nazianzenum: *Veritatem neque norunt, neque discere sustinent, verum falsi opinionibus præpediti illa nunc faciunt, quæ prius in Marcello patravunt, nempe*

Christ. Lupi Oper. Tom.III.

cum iis, qui veritatem ipsi adnunciant, contententes, hæres autem per semetipsos stabilientem. Eadem fieri addit ab eorum Antesignano seu Patriarcha, utique Pontifice Romano. Et hinc Julianus Capuanus Episcopus, Pelagianæ hæreseos à sola Romana Ecclesia damnatæ refuscitator, Goliath, signifer, & tympanista, uti ad generalem appellavit Synodum, ità & ad Græcos Ecclesiæ Patres, quòd nempe eorum quidam Romanam Ecclesiam non esse infallibilem Christianarum questionum judicem adfirmarent. Reposuit verò in opere perfecto Sanctus Augustinus: *Non est, quòd provocet ad Orientis Antiquitates, quia & ipsi utique Christiani sunt, & utriusque partis terrarum fides ista una est, quia & fides ista Christiana est. Et te certè Occidentalis terra generavit, Occidentalis regeneravit Ecclesia.* Hoc est, de Romana credere te oportet Ecclesia, quòd credit omnis Occidentalis, credens illam esse judicem infallibilem, & damnati ab ipsa dogmatis sectoribus nullam postulandam generalem Synodum aut aliam audientiam, sed solam superesse pœnitentiam agendam. Quapropter non miremur Romanos in hac Synodo Legatos pro sui libelli comprobatione strenuùm adeò laborasse. Latinam adversus quosdam Græcos de hac suprema Romanæ Ecclesiæ dignitate sententiam libellus proferebatur: Fuitque omnino à plena Synodo in Canonem admittus. Et jure merito. Nam quidquid Sanctus Firmilianus, Sanctus Basilius, & quidam alii Græcorum Patres adversus dignitatem istam ex humano spiritu quandoque moverunt, omnis postmodum etiam Orientalis Ecclesia exfufflavit & damnavit, verissimèque de Domini ad Petrum Apostolum verbis, *Tu es Petrus, & super hæc Petram ædificabo Ecclesiam meam, dicit libellus: Hæc, quæ dicta sunt, rerum probantur effectibus, quia in Sede Apostolica est immaculata semper Catholica reservata Religio, & sancta celebrata doctrina.* Reverà enim Ecclesiam istam ac ejus Cathedrali nullum unquam hæreticus insedit Episcopus, nullum leprosum dogma maculavit. Quocirca qui hodie vetustum quorundam Græcorum errorem in Latinam Ecclesiam, molitur intrudere, Julianistas agunt, caveantque ut non prævaricentur Synodum octavam. In Photii adversus Romanam Ecclesiam calumnias fuit compositus libellus.

Ei per omnia sese concordare dixerunt etiam sedium Orientalium Legati, & addidere: *Legatur & definitio, quæ hic à nobis exposita est, cuius & superius mentionem fecimus, ut cognoscatis concordiam nostram.* Laudata superius & explanata Definitio, qua Legati isti de longa Romanorum Legatorum mora adflicti, & ad propria ob Agarenorum metum properare coacti, omnia pro Sancto Ignatio in Photium Nicolai primi & Adriani secundi Pontificum Decreta ac mandata discusserant, probarant, & executioni citra motam mandanda judicarent. Hac expositione decreverant futuram sine sua presentia Synodum intrudere, ac ipsi saltem per istas litteras adesse. Verùm excusso Agarenorum metu manserunt personaliter presentes. Lectæ definitioni acclamavit universa Synodus: *Ecce audivimus & sententiam*

Orientalium, sequentem & faventem iudicio sanctissimi Papae Nicolai, & convenimus in eam. Et Romani Legati rogarunt Definitionis Auctores: Vos fratres nostri dicite, vestra est definitio? Et scriptum hoc, quod lectum est, vos dedistis? Reposuerunt illi esse suum, & exclamavit omnis Synodus: Placet omnibus.

Perrexit ad Legatos Apostolicos Bahanes Patricius: Rogamus vos, sanate contritionem nostram. Nos quidem acquiescimus iis, quae iussit iudicium vestrum, sed convenit ut iubeatis ipsi alia, quae si audierimus, juvent nos. Photium aliquando non videntes, quomodo damnastis eum? Ex Photii ac Photianorum suggestu locutus est Bahanes: dixerunt vero Legati: Beato Petro Apostolo donavit Christus & Deus nosse, dicens ei, EGO ROGAVI PRO TE PETRE, UT NON DEFICIAT FIDES TUA, ET TU ALIQUANDO CONVERSUS CONFIRMA FRATRES TUOS. Non ergo poterat ter beatissimus ac sanctissimus Papa Nicolaus in sede illa tantum tenere tempus, ut non confortaret fratres suos, & sanctissimum Patriarcham Ignatium. Nam sanctissimus Papa Nicolaus videns litteras Photii pervasoris absentem tanquam praesentem per Epistolas eius & Apocryphos iudicavit. Elucidat marginali scholio Anastasius: Quamvis totus mundus nosset Photium subdit ex laico factum Episcopum, & viventis Praesulis sedem invasisse, quia tamen absens erat, non cum antea iudicavit, quam bis per Missos & Epistolas ipsius illum noxium comperisset, & rursus hunc per Missos suos & Epistolas bis, ut corrigeretur, admonuisset. Enarrarunt Legati cunctas Michaelis Augusti & intrusi Photii ad Nicolaum Pontificem, & ad illos hujus legationes & Epistolas, atque ita evicerunt illum fuisse legitime damnatum.

Sedium Orientalium Legati, morati in Regia civitate ferè per biennium, Photium nec videre, longè minus adfari, dignati fuerant, probarent nihilominus Romanas in ipsum sententias, ideoque etiam ipsos interrogavit Patricius Bahanes: Et vos tempus multum fecistis hic expectantes à Roma Vicarios, quomodo propè habentes Photium non quaesistis & vidistis, & ita condemnastis eum? Reposuit Elias Theodosii Patriarchae Hierosolymitani Vicarius & Legatus: Patriarchalia capita posuit in mundo Spiritus Sanctus, ut in Ecclesia Dei pullulantia scandala per ea exterminarentur, & pacifica constitutio in ipsa interveniat & concedatur. Igitur cum praesidens & praecedens sedes senioris Romae nequaquam receperat Photium, nec etiam Orientis tres Throni, videlicet Alexandriae, & Antiochiae, & Hierosolymorum, non erat opus vocare illum ad examinationem vel rejudicationem. Huiusmodi enim actiones de iis, qui recepti sunt in Ecclesiis Dei & cunctis sedibus, solent fieri. De iis autem, qui nunquam in seniori Roma & reliquis sedibus recepti sunt, nullum omnino debet haberi iteratum iudicium. Huiusmodi enim evidentem in seismet ipsis habent damnationem propriam, ita ut nos bene fecerimus eum, qui nunquam à seniori Roma & Orientalibus Thronis receptus est, nullatenus adducentes ad retractationem examinis: Habebat enim hanc secum fereat manifestissimam sui damnationem.

Alium itaque nos Patriarcham Constantinopoleos neque cognovimus neque recepimus temporibus istis, praeter hunc Sanctum virum Patriarcham Ignatium. Illustre testimonium docens Romanam Ecclesiam omnibus praesidere Ecclesiis, ejus iudicium à nullo posse retractari, Patriarcham ab illa non confirmatum non posse ut Patriarcham, sed solummodo ut laicum aut prius habiti ordinis Clericum ab omnibus haberi, & in omnibus judicari.

Insuper ignotam quampiam huc usque Photii versutiam detexit idem Elias: Photius misit per quemdam Imperialis dignitatis ad sanctissimum Metropolitanam Tyri, si forte aliquo modo receperit se in Throno Antiochiae. Et confessus est, & non negavit, & confessus est, Quia nunquam susceperim Photium in Throno Antiochiae. Hinc patent duo. Primò, quod intrusus Photius mox Synodicam suam ad omnes Patriarchales sedes miserit, & consecrationis suae confirmationem postularit, at nullibi impetravit, ne quidem à vacante sede Antiochena. Secundò, quod etiam per Basilium Augustum ejectus ambitui & machinationibus non renunciavit. Pergit Elias: Itaque neque in seniori Roma, neque in Throno Hierosolymorum, neque in Throno Antiochiae susceptus Photius quomodo putas esset apud nos retractatione iudicii dignus? Haec nunc dicimus sufficienter valentia exhibere voluntatem & responsum nostram super quibus interrogati sumus.

Ita plenè satisfactum fuit & Bahani Patricio & toti magnificentissimo Senatui, rursùm interloquenti ad Romanos & Orientales Legatos: Ecce contritionem nostram sanastis etque curastis, & omnes consistemur à Deo iudicatum esse iudicium sanctorum trium sedium, UBI ENIM SUNT DUO VEL TRES CONGREGATI IN NOMINE MEO, Christus ait, IBI SUM IN MEDIO EORUM. Responderunt Romani Legati: Ita moris est sanctae Romanae Ecclesiae canonicam diligentiam possidendi, & propter Ecclesiasticum ordinem, eum, qui per fenestram ingressus est in cavas ovium, ut lupum persequendi, & gaudet sancta haec Synodus de vestra honorabili responsione. Etiam hodie auribus nostris induxistis & ostendistis veram fidem: Quod enim ore dicitis, opere desideratis finire. Episcopalis superordinationis ac intrusionis vitium dicunt nunquam purgari aut dispensari à Romana Ecclesia, ideoque nullam esse Photio spem reparationis, aut datae in ipsum à Sancto Pontifice Nicolao sententiae retractandae. Et rectè dicunt. Etenim antiquum Ecclesiae Canonem, qui vivo & necdum canonicè damnato, aut per spontaneam cessionem absoluto Episcopo alium superordinari atque intrudi rigidissime vetat, laudat in litteris ad Ecclesiam Constantinopolitanam Clerum, apud Hermiam Zozomenum extantibus, Innocentius primus Pontifex, & addit: Nec Episcopus esse potest ille, qui injustè surrogatur. Ex hac Regula Arsacium, Sancto Joanni Chryostomo perperam ejecto superordinatum, mandat nunquam haberi pro Episcopo, nominari Episcopum, aut inscribi in tabulam Episcoporum. Ex eadem Regula Episcopos omnes, quos variis perperam ejectis superordinat

L. I. Conc.
Chalced.
Epist. 40.
Epist. 21.

Post Epist.
67.
Relat. 8.

dinarat Ephesinum latrocinium, ejici per Synodum Chalcedonensem mandavit Sanctus Leo Magnus, & laudata Synodus omnino ejecit. Eorum unus erat Sancto Flaviano superordinatus Anatolius Constantinopolitanus, de quo idem Pontifex ad eisdem Ecclesiae Clerum: Quisquis incolumi atque superbite Flaviano Episcopo vestro, Sacerdotium ejus fuerit ausus invadere, nunquam in communione nostra habebitur, nec inter Episcopos poterit numerari. Ad nullas Theodosii Augusti preces vitium istud voluit in Anatolio purgare. Etiam in Elia Caesarensium intruso Episcopo ad nullas Iustini Augusti preces purgare voluit Pontifex Hormisdas. Plurima sunt exempla talia. Clamant passim Canones intrusionem istam esse adulterium, Episcopalis consecrationis, veri cum Ecclesia matrimonii, Sacramento penitus adversum.

Legati Orientales, secuti Decretum Sancti Nicolai Pontificis, in definitione sua distinxerunt inter Episcopos à Photio consecratos, ac Episcopos in ipsius dumtaxat factionem seductos & lapsos. Quidam Constantinopolitani videntur distinctionem improbasse, voluisseque & hos & illos eodem rigore aut gratia tractari. Hinc Legati isti addiderunt: Si dixerint aliqui, quia illi, qui manus impositionem Photii fecerunt, & qui simul inventi sunt, digni eadem cum ipso poena & damnatione sint, hoc non veraciter dixerint. Etenim cum simus infirmæ naturæ, non semper ferimus mortem imminentem nobis. Et idèò formidantes non nunquam etiam ea, quæ volumus, agere invidi compellimur. Denique & isti, qui ex consecratione Beati Methodii & Sanctissimi Ignatii timoribus subacti, & pavore Regio & potestativa tyrannide turbati sunt, & concurrerunt propter violentiam, deinde confessi & post paucillum reprobaverunt quæ ab illo praesumpta sunt contra Ignatium sanctissimum Patriarcham, & recesserunt ab eo, venia sunt digni, & maxime illi, qui mala passi sunt, & diversas ab eo tribulationes & depositiones, & custodias, & exilia pertulerunt, quos beatos esse & nos quoque iudicamus, quemadmodum & ante nos desinuerunt Nicolaus & Adrianus sanctissimi Patriarchae Romani. Haec ergo & nos & his similia in posterum cognoscetes, verum & à primordiis comperientes, neque Photium recepimus, neque manus impositiones ejus admimus: Nihil enim incertum factum est nobis tanto hic tempore demorantibus. Romana Ecclesia Episcopalis intrusionis vitium nunquam purgans etiam datos ab Episcopo intruso Ecclesiasticos Ordines aut gradus nunquam habuit ratos: Semper irritos ac nullos habuit & fecit. Quam ejus saluberrimam Regulam etiam in Maximi Cynici Ordinato executam est prima Synodus Constantinopolitana. Eandem laudant Legati hi Orientales, ideoque à Photio consecratos Episcopos & Clericos ajunt perpetuùm rejiciendos in communionem laicam, nullaque ex causa unquam in gradum malè acceptum reparandos. Aliam esse adfirmant rationem eorum, qui à Sancto Ignatio aut ejus Antecessore Sancto Methodio consecrati fuerunt lapsi ad Photium: Eos fatentur gradu suo excidisse. Excidisse gradu, qui habuerit canonicam originem & firmam ra-

dicem. Hinc addunt eos per variam pro vario lapsu poenitentiam posse reparari.

Hinc ad Apostolicos Legatos denuò se convertit Patricius Bahanes: Habet aliquid vestra Sanctitas hodie, ut disponat? Qui reposuere: Vellemus ordinare de libello, quantum possemus, sed quia transacta est hora, hujus rei gratia in alio conventu, Deo favente, faciemus quod debemus. Quapropter illis obediens facer Senatus surrexit, & dixit: Benedicte Deus, quia meruimus videre sanctam diem istam, & honorabilem cœtum vestrum, ecce haec omnia secundum rationem veritatis terminata sunt. Neque enim solus Bahanes Patricius adfuit Synodo, sed & Senatus omnis, ac plures Principes Palatini. Porro Stephanus Ecclesiae Constantinopolitanae Diaconus ac Notarius, stans in medio, Basilio Augusto, ejus filio Constantino, Eudoxiae Augustae, Adriano Pontifici, Ignatio Patriarchae, Legatis sedium Orientalium, & cunctis Synodi Patribus multos annos, Sancto autem Pontifici Nicolao acclamavit sempiternam memoriam, ita illum canonizavit, & primam Actionem conclusit.

ACTIO II.

AD secundam Actionem, factam nonis Octobris, habentem cum Apostolicis & Orientalibus Legatis & Patriarcha Ignatio solos superiùs laudatos duodecim Episcopos, loqui cœpit Paulus Ecclesiae Constantinopolitanæ Carthophylax, de quo Anastasii marginali scholion: Paulus iste Archi-Episcopus quondam fuit Caesarensis in Cappadocia, à Photio consecratus, sed quia cum ceteris, qui à Photio manus impositionem suscepere, secundum sententiam Papae Nicolai condemnatus est, & quoniam is erat utilis, pro consolatione damnationis ab Ignatio Patriarcha Carthophylax effectus est. Scripsit enim Papa Romanus Adrianus secundus, ut alia illum, excepto Sacerdotio, quantumque vellet, dignitate ditaret. Etenim ad Ignatium reversus in agnitas Photii iniquitates strenuè pugnat. Eleganti compendio Anastasius etiam exponit, quid sit Ecclesiae Constantinopolitanæ Carthophylax. Carthophylax interpretatur cartharum custos. Fungitur autem officio Carthophylax apud Ecclesiam Constantinopolitanam, quo Bibliothecarius apud Romanos, induus videlicet insulis Ecclesiasticorum Ministrorum, & agens Ecclesiastica cuncta prorsus obscuria, exceptis illis solis, quæ ad Sacerdotale specialiter ac propriè spectare probantur officium. Sine illo præterea nullus Praesulum aut Clericorum à foris veniens in conspectum Patriarchae intromittitur: Nullus Ecclesiastico conventui praesentatur, nullius Epistola Patriarchae missa recipitur, nisi forte à ceteris Patriarchis mittatur. Nullus ad Praesulum vel alterius Ordinis Clericatum, sive ad monasterium Praesepitum provehitur, nisi iste hunc approbet & commendet, atque de illo ipsi Patriarchae suggerat, & ipse praesentet. Erat unus ex Ecclesiae Constantinopolitanæ Crucigeris, cujus dignitatem & varia munera

nera describit in libro de sacris Ordinationibus etiam Symeon Archi-Episcopus Theſſalonicensis, nec non antiqua notitia officiorum magnæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ, & de quo ad decimum octavum Canonem Nicænum scribit Theodorus Balsamon Patriarcha Antiochenus: *Qui nunc est sanctissima Ecclesiæ Carthophylax, in congregationibus, quæ sunt extra Synodum, sedet non solum ante Sacerdotes, sed etiam ante Pontifices, ex constitutione incliti Imperatoris Domini Alexii Comneni.* Et in scholiis ad Photii Nomo-Canonem: *Jus habet Carthophylax equitandi in festo sanctorum Notariorum equum Patriarchalem cum albo linteamine. Oporteret autem etiam ejus caput, ut possit Patriarchalis Caddenarii, tegi aurea thiyara, quæ etiam in Carthophylaxio seu tabulario sita est. Ordine erat dumtaxat Diaconus. Proinde non mireris etiam Romanæ Ecclesiæ Diaconos Cardinales Episcopis præferri. Cyralem Carthophylaxem, quod altiore dignitate promeritis recusat, Andronicus Augustus junior ornavit titulo Magni, ut in sua historia refert Joannes Cantacuzenus. Eum illius successores retinuerunt.*

Paulus itaque Carthophylax dixit ad sanctam Synodum: *Ipsi, qui ceciderunt sub Photio, venerunt cum libello, quid videtur vobis? Expetunt enim ingredi sanctam hanc & universalem Synodum.* Reposuerunt Legati Apostolici: *Ingrediantur.* Et ingressus est Theodorus Stauropolitano Episcopus, Cariz Metropolitæ, cum tanta Episcoporum turba, ut à Legatis Apostolicis rogatus, *Quot estis, responderit: Numerum nescimus.* Eos omnes ingressos rogavit eidem Legati: *Qui estis vos, qui intrastis huc, Episcopi, & à quo consecrati estis?* Reposuerunt per memoratum Theodorum: *À Domino nostro sanctissimo Patriarcha Ignatio, & beatissimo Methodio.* Nullus à Photio consecratus eis sese adjunxit, quod sciret ejusmodi omni sese à Romana Ecclesia citra reparationis spem abjectum ad laicos, & nullam Legatis ab Adriano Pontifice datam potestatem, nisi reddenda laicæ communionis. Perrexerunt Legati: *Quid dicitis, quid habetis, quid vultis?* Et illi: *Procidimus sanctæ & universali huic Synodo pœnitentiam expectantes.* Lapsium suum humillimè agnoverunt, singuli manu gestantes pœnitentiæ libellum, rogantes ad Synodum legi, probari aut emendari, atque tum per ejus professionem ad Sancti Patriarchæ Ignatii gratiam, nec non ad gradum Episcopalem & synodale suffragium misericorditer admitti.

Libellus varia continebat. Primum erant laudes Sancti Pontificis Nicolai. *Sanctissimus, inquit, Papa Nicolaus, lucerna Ecclesiæ, & luminare totius orbis, incomparabilis in Sacerdotibus. vita & sermone resplendens, quem penè nec macula tetigit.* Et infra de precatu per intercessionem sanctæ & intemeratæ Dei genitricis Mariæ, & sanctissimorum Apostolorum, & sanctissimi ac beatissimi Papæ Nicolai. *Quibus verbis Anastasius adposuit hoc marginale scholion: Nota, quod non solum intercessionem Dei genitricis & Apostolorum, verum etiam sanctissimi quondam Papæ Nicolai se sperare fateantur.* Secundo libellus gravissimè exaggerat

imaginariam Photii Synodum, qua tantum Pontificem ausus fuit nequissimis mendaciis incurrere, & in ipsum latrare convitium degradationis. Tertio detestatur ejusdem schismaticam atque hæreticam pravitatem, qua sese Patriarcharum Patriarcham & Episcoporum omnium Episcopum scripsit, & ad istius suæ superbiæ & erroris juratam professionem omnes totius Orientis Episcopos adegit. Quarto damnavit ejusdem in Sanctum Ignatium Acta atrocinalia, & barbarica tormenta, Diocletiani aut Neronis, non Christiani Episcopi ingenio digna. Quinto tormenta paria etiam sibi fuisse à Photio illata protestati sunt, atque ita sese ex humana imbecillitate in ejus schisma solo corpore, non animo fuisse lapsos. Sexto veram ex cordis intimo pœnitentiam professi sunt, petierunt sibi definiri Epicimia, supplicarunt erigi in amissum gradum Episcopalem, & addidere: *Si post hanc erectionem, quæ in nos sine calliditate atque conturbatione facta est, nos callidè agere contra Ecclesiam Dei in aliquo volumus, sit nobis depositio à Patre & Filio & Spiritu Sancto, & nulla ad erectionem ulterius revocatio.* Libelli exordium habet hoc marginale Scholion Anastasii: *Vox istius libelli solum ad Romanos Vicarios in finem usque dirigitur.* Et in Sancti Ignatii vita scribit Nicetas Paphlago: *Patriarchæ Ignatio in Synodo non erat auctoritas agendi quæ vellet, Romanis enim pro antiqua Ecclesiastica traditione judicandi potestatem mittebat.* Rectè dicit eam esse antiquam Ecclesiasticam traditionem: Etenim etiam libelli omnes Synodo Chalcedonensi adversus Dioſcorum Patriarcham Alexandrinum à diversis exhibitum fuerunt ad Sanctum Leonem Pontificem principaliter directi. Et in quavis generali Synodo omnis sententia à folis Romanis Legatis fuit data & pronuntiata, & tum comprobata per Synodum, ac singulorum Episcoporum suffragiis roborata.

Hunc igitur pœnitentium Episcoporum libellum ex Romanorum Legatorum jussu legit Stephanus Ecclesiæ Constantinopolitanæ Diaconus ac Notarius, ac tum eidem Legati Episcopos istos denuò rogavit: *Cujus estis Consecratio? Quod nempè in consecratos à Photio Episcopos nullam, nisi donandæ laicæ communionis haberent potestatem.* In Apostolici mandati excessum noluerunt circumscribi. Et respondentibus: *Diximus, quia beati Methodii & Sanctissimi Ignatii; reposuere Legati: suscipimus vos secundum preceptionem sanctissimi Papæ nostri Adriani propter confessionem libelli pœnitentiæ vestræ.* Egerunt illi gratias: *Et nos adoramus vos, & suscipimus vos Judices, & judicium vestrum tamquam judicium Filii Dei tenemus.* Verum his minimè contenti Legati addiderunt: *Detulimus libellum à sancta Romana Ecclesia, à Sanctissimo Papa Adriano, mandatum ab eo accipientes exigere à vobis fieri ipsum libellum, & sic vos suscipere; vultis ergo facere, quod jussum est à Papa Adriano? A Photio impugnatum Romanæ Ecclesiæ Primatum, omnimodamque Constantinopolitanæ sub illa subjectionem profitebatur Romanus libellus, & sine ejus jurata professione sanxerant Nicolaus & Adrianus Pontifices nullum Photianum, nullumque generaliter di-*

ceſeos Constantinopolitanæ Episcopum aut Clericum admitti ad Ecclesiæ licet dumtaxat laicam communionem, longè minùs ad Episcopalem gradum & suffragium Synodale. Eum admiserunt & subscripserunt pœnitentium Episcoporum Dux Theodorus Cariz Metropolitæ, Euthymius Catanensis Episcopus, Photius Nacoliæ, Scephanus Cypriorum, Stephanus Cyliræ, Theodorus Synopes, Eustachius Armoniz, Senophio Milassi, Leo Damphnuxæ, Paulus Neles. *Omnes isti scripserunt Romanum libellum, & dederunt hunc sanctissimis Vicariis Romanis etiam cum subscriptione testium.*

Omni professio fit in dextera alicujus manu. Et apud gentiles & apud Christianos. Hinc apud Justinum Darius Perſarum Rex ait *Dexteram esse unicuique Regiæ fidei pignus.* Et Nebridio Galliarum Prætorii Præfecto, in periclitantis vitæ securitatem postulanti sibi porrigi dexteram, respondet apud Ammianum Marcellinum Julianus Apostata Augustus: *Quid amicus præcipuum servavero, si tu manum meam tetigeris? Petere, dare, accipere, fallere dexteram frequentissimè leges apud antiquos Scriptores, estque idem quod petere, dare, accipere, fallere fidem, ex apposito dextera sigillo factam inviolabilem ac sacrosanctam.*

Hinc apud Lucium Florum Parthi Crasso Romanorum Consuli, quod fæderum fidem violasset, dexteram, qua illam stipulatus fuerat, amputarunt. Et dudum postea Rudolfus Sveciæ Dux à Gregorio septimo Pontifice adversus Henricum quartum constitutus Imperator, in prælio victus, ac ex dextera manus vulnerè postmodum mortuus, casum suum violatæ, quam manu ista professus Henrico fuerat, subjectionis fidei tulit acceptum. Ita in Sclavorum chronico Presbyter Hemboldus testatur. Hinc item de Petro & Jacobo Sanctis Apostolis scribit ad Galatas Sanctus Paulus: *Dexteram dederunt mihi & Barnabæ societatis.* Exponit in Præscriptionum libro Tertullianus: *Dexteram dederunt signum concordie & convenientiæ.* Et in Synodo Claromontana statuit

Urbanus secundus Pontifex: *Ne Episcopus vel Sacerdos Regi vel alicui Laico in manibus ligiam fidelitatem faciat.* Exprimit causam apud Rogerum Hovedensem: *Nimis execrabile videtur, ut manus, quæ in tantam eminentiam creverant, ut quod nulli Angelorum concessum est, Deum cuncta creantem suo signaculo creent, & eundem ipsum pro salute totius mundi Dei Patris obtutibus offerant, in hanc ignaviam vel stultitiam detrudantur, ut ancille fiant earum manuum, quæ dies & noctes obscœnis contactibus inquinantur, sive rapinis ac injustis sanguinibus effusionibus addidit maculantur.* Dum quis subjectionem & obedientiam profitetur, manum suam alienæ manui implicat & supponit, ideoque & ancillari facit: Sacram autem profanæ manui implicari & ancillari est penitus indignum.

Hinc igitur quæſivit nostra Synodus, cui & in cujus manibus lapsi in Photianum schisma Episcopi & Clerici deberent profiteri pœnitentiam? Respondit verò Patriarcha Ignatius: *Ponatur libellus super pretiosa ligna & sancta Evangelia, &*

sic cum accipiant, & dent mihi. Placuit hoc & Romanis & Orientalibus Legatis, atque ita mox ponentes Episcopi libellum super sancta Evangelia & pretiosa ligna, & rursus sumentes eum dederunt Ignatio Sanctissimo Patriarchæ Constantinopolitæ, insuper Patriarchæ superhumeralia tradidit eis. Primo autem omnium dedit Theodorus Stauropolitano Episcopo, Cariz Metropolitæ, & dixit ei: *Ecce sanus factus es, jam noli peccare, ne deterius tibi aliquid fiat.* In Sanctum Ignatium, factamque in ejus manibus professionem prævicari fuerant consecrati ab ipso Episcopi, ideoque dignum fuit ac justum, ut in ejusdem manibus læsam obedientiæ professionem nova pœnitentiæ professione renovarent. Rectè libellus sacrosanctis Evangelis & benedicto Dominicæ Crucis ligno fuit superpositus: Professio enim est solennissimi juramenti species, & super sancta Evangelia ac Dominicam Crucem jurare est vetustissima Christianorum consuetudo. Amissus item Episcopatus rectè redditur per reddita superhumeralia seu pallia. Ita de Remeſis Dioceseos Episcopis in malè acceptum Episcopatum ab Ebbone Metropolitæ restitutus scribit ad Sanctum Nicolaum Pontificem Francorum Rex Carolus Calvus: *Annulos & baculos & sue confirmationis scripta, more Gallicarum Ecclesiarum, ab eo accepturunt.* Exstat Epistola apud Jacobum Sirmundum in Synodo Tricassina. Dicit, *Gallicarum Ecclesiarum more:* Etenim apud Latinos baculus & annulus, apud Græcos superhumeralia seu pallium sunt præcipuum ornamentum Episcopis, ideoque per eorum dationem & ablationem solebat olim apud illos quis Episcopatu & investiri & expoliari. Ita investitus Theodorus Metropolitæ egit Ignatio gratias, & dixit: *Confugimus ad Sanctitatem tuam tota anima & mente munda, tradentes propria manu libellum Confessionis nostræ, & profitemes usque ad totam vitam nostram conservare, quæ illic scripta sunt, inconcussa.* Et Patriarcha: *Ecoe suscipio vos, sicut misericors & benivolus Pater prodigum Filium suum reversum ad pœnitentiam.* Propterea quia & sancta Romanorum Ecclesia benigniori affectu mota est erga Reverentiam vestram, quibus & concordaverunt etiam Orientales Sedes. Eodem modo fecerunt & alii lapsi Episcopi: *Et postquam acceperant superhumeralia sua, sederunt singuli in ordine suo.* Utpotè in gradum Episcopalem restituti.

Ad sanctam Synodum perrexit de lapsis Presbyteris Paulus Carthophylax: *Postquam ingressi sunt in hanc sanctam Synodum Episcopi, qui ceciderunt, ecce pressi sunt & Presbyteri, habentes eundem libellum, & rogantes Sanctitatem vestram, ut intrent in hanc sanctam Synodum: Quid ergo placet Sanctitati vestræ? Rogavit Synodus, Cujus consecrationem habent, & auditò quòd à Sancto Ignatio aut Sancto Methodio essent consecrati, respondit: *Intrent.* Intravit cum undecim Collegis Thomas Ecclesiæ Constantinopolitanæ Presbyter, tradens libellum pœnitentiæ, & scribens libellum Romanum, accipientes orarium seu Presbyteralem stolam de manu Patriarchæ, dicentis ad eos: *Cognoscite, quia verax homo sum, & sermo**

Et sermo meus finem habet. Ecce enim magnam meruistis compassionem & veniam à sancta Romanorum Ecclesia, & ab omnibus nobis.

Ad Ecclesiam fores stabant etiam lapsi Diaconi, de quibus ad sanctam Synodum persecutus est Paulus Carthophylax: Similiter & Diaconi, qui ceciderunt, habentes præ manibus libellum penitentiam, deprecantur sanctam Synodum, ut introeant. Et illa, quod à Sancto Ignatio aut Methodio consecrati essent, certificata dixit: Introeant. Introjerunt Diaconi novem, ad quos Sanctus Patriarcha: *Utrique ex proposito fecistis libellum, quem fertis? Et illi: Deus scit, Domine, quia ex multa alacritate illum fecimus, ipse enim novit conscientias nostras, quomodo erant circa Sanctitatem tuam, cum tyrannidem patereris. Quæ verò Photio fecimus, coactè & iniviti fecimus, sed gratias agimus Deo & Sanctitati tue, à Domine, quia non retribuisti nobis secundum peccata nostra. Fecerunt omnia Episcopi & Presbyteris familia, illis Patriarcha oraria reddidit, atque ita de amisso Diaconatu reinvestivit.*

Et tunc iterum Paulus Carthophylax: *Venerunt & Subdiaconi, qui ceciderunt, in sanctam Synodum, eundem libellum præ manibus habentes, ingredi postulantes. Ad quæ Legati Romani: Ingrediantur, placet enim nobis. Et cum quinque Collegis ingressus est Thomas Domesticus Subdiaconorum, quibus familia-pati modo facientibus Patriarcha Ignatius dedit & ipsis proprii honoris insignia. Addiderunt Romani Legati: Secundum formam hanc hodierna die suscepimus Episcopos, & Presbyteros, & Diaconos, & Subdiaconos, qui ceciderunt, suscipi deinceps decernimus omnes, qui similiter peccaverunt, & penitentiam agunt. Ex quibus liquet Ignatium, quidquid hac in re egit, egisse non ex Patriarchali sua potestate, sed ex delegatione Romana. Etenim schisma & hæresin semper fuisse crimina Sedi Apostolicæ reservata, ex antiquissimis & authenticis testimoniis possit ostendi. Quis fuerit Subdiaconorum Domesticus, docet marginale Anastasii scholion: *Primum Subdiaconorum Græci Domesticum vocant, quem Romani Oblationarium.**

Omnes hosce lapsos Episcopos & Clericos Sanctus quidem Ignatius in gradum reposuit, eisdemque Epitimia imposuit, taxata tamen per plenam Synodum, lecta verò per Stephanum Ecclesie Constantinopolitanæ Diaconum ac Notarium: *Sit remedium, & salutem animæ ferens, & valde discretum Epitimum Sacerdotum, qui per multam consuetudinem ceciderunt, & negaverunt propria chyrographa, quæ benè & regulariter edita sunt ad spiritalem consilium, & unitatem sanctæ Catholicæ Ecclesie. Hoc est, qui juratam obedientiam professionem, Sancto Ignatio aut Methodio in Episcopali consecratione factam, & pro stabilienda Ecclesiarum unitate exigii meritò consecratam, fuerunt schismaticam Photii factionem sequendo prævaricati. Si quidem carnibus vescuntur, abstinere se à carne, caseo, & ovo; si verò, qui carnes non comedunt, abstinere à caseo, ovo, & piscibus; quarta feria & Parasceve: Edere legumina, & olea cum oleo & pauco vino, face-*

reque genu flexiones quinquaginta per singulos dies, & dicere KYRIE ELEISON centies, & DOMINE PECCAVI centies, & DOMINE IGNOSCE MIHI PECCATORI, centies, recensereque sextum Psalmum, & trigessimum septimum, & quinquagesimum. Hæc mando tibi custodire usque ad Christi nativitatem, non autem habere potestatem ministrandi, nec agendi quomodo quæ Sacerdotum sunt, & tunc in Natalitiis magni Dei & Salvatoris nostri Jesu Christi recipiens Sacerdotium tuum, & mecum evis Sacerdotio fungens, & ministrans immortalis Deo. Epitimum distinguit inter Episcopos & Clericos carne vescentes & inter carne non vescentes, quod quidam è secularibus, quidam è monachis essent in Clerum adsumpti, & hi carnibus vesci non possent,

ACTIO III.

ACTIO TERTIA, quinto Idus Octobris celebrata, habuit plures Episcopos. Adfuerunt enim omnes lapsi Episcopi in secunda Actione restituti, etiam Theodorus Stauropolititanus, Carie Metropolitæ, de quo Anastasii scholion marginale: *Quævis iste Theodorus post scriptum Romanum libellum, indistincte culpa, quam contra Patriarcham Ignatium, ab illo recedendo, & contra subscriptionem suam agendo, commiserat, per libellum penitentiam receptus sit, postea tamen deprehensus, quod in depositione & anathemate Patris Nicolai scripserit, ab universa Synodo pro hac sola causa dejectus est, dumtaxat Beati Petri Apostoli iudicio reservatus. Et hinc Synodo nostræ non subscripsit. Imaginaria enim Synodo subscriptores aut quovis modo cooperatores Episcopos in eorum, quos Photius consecravit, parem damnationis fortem rejecerat Pontifex Adrianus.*

Hujus Actionis verbum incepterunt Nicephorus Amasenus, & Nicetas Atheniensis per os Metrophanis Metropolitæ Smyrnenis: *Omnia honestè & secundum ordinem facere Paulus magnus Apostolus jubet & sancit. Videtur autem omnibus nobis honestum esse & perfectò ordini proximum, ut deinceps hæc sancta & universalis Synodus audiat Epistolam amici Christi Imperatoris nostri, quas misit ad sanctissimum Papam Romanum & Orientis Presules, & rursus sanctissimi Patriarchæ nostri, deinde beatissimi Patris Adriani ad sanctissimum Dominum nostrum, ut & sancta Synodus satisfactionem ad huc majorem accipiens glorificet Deum, qui cooperatus est piissimo Imperatori nostro in consiliis, & optimis studiis, gratiasque agat & sanctissimo Patriarchæ nostro, & vobis sanctissimis Apostolicæ Romanæ ac Orientalium sedum Vicariis Legatis. Erat justissima postulatio: Etenim Augusti Principis ac Patriarchæ Ignatii ad Romanum Pontificem litteræ Synodi necessitatem, & causas, hujus ad illos Epistolæ continebant graffantis questionis definitionem, & modum in omni causa à Synodo feryandum.*

Ni.

Nihilominus Legati Romani intercesserunt: *Audivimus, quia sunt quidam errantes ex consecratione Beatissimi Methodii & Sanctissimi Ignatii, & nesciunt quid sit pietas & misericordia sanctæ Dei Ecclesie atque iudicium, & idèd veniunt scribere Romanum libellum, quem misit Sanctissimus Papa Adrianus. Ante omnia ergò mandamus bono cultui vestro, ut eatis ad eos, & secundum canonicam auctoritatem accersatis eos, ita dicentes: Sancta Synodus advocat vos, ut faciatis quod decretum & censuratum est auctoritate, & suscipiamini à sancta Synodo, neque enim vult claudere viscera sua, invitatur ergo vos venire, ac secundum libelli satisfactionem facite, quemadmodum & ceteri vestri fratres fecerunt, & suscipit vos sancta & universalis Synodus. Placuit hoc sedum Orientalium Legatis, missique sunt ad Theodulum Ancyre & Nicephorum Nicææ Metropolitam tres jam laudati Metropolitæ, & acceperunt hoc Responsum: De propostita subscriptione rationem reddimus Sanctitati vestræ, quia propter rationabiles & irrationabiles subscriptiones, quæ antè factæ sunt, gravati definimus nos & vinculum imposuimus non ulterius subscribere præter id, quod subscripsimus & professi sumus fidei nostræ Symbolum, quod jacet in Carthophylaxio venerabilis Patriarchæ tempore consecrationis nostræ. Propter quod dicimus vobis, & rogamus sanctam Synodum, si possibile est, indulgeat nobis, quod deliberavimus servare, usque dum vixerimus. Diversa ac adversa juratarum professionum chyrographa & formulas, graffante hoc schismate, & Patriarcha Ignatius & adulter Photius exegerant, atque ita multorum etiam Episcoporum conscientias multis scrupulis illaquearant: Hinc memorati Metropolitæ Theodulus & Nicephorus orthodoxæ fidei ac Patriarchalis obedientiam professionem in sua consecratione factam protestati à se semper servandam, & ad eandem innovandam parati, dixerunt Romanum libellum non esse necessarium, idèdque ab ejus professione supplicarunt excusari.*

Verum latebat anguis in herba, qui post factam Synodum exseruit caput nequissimum, de quo in primæ Actionis marginali scholio scribit Anastasius Bibliothecarius: *Postquam omnes Græcorum Episcopi chyrographa sua fecerunt, & testibus roborata tradiderunt, surrexerunt quidam eorum, & ad Sanctissimum Patriarcham Ignatium atque ad Basilium Imperatorem accedentes secretò dixerunt non benè factum fuisse, quod Ecclesiam Constantinopolitanam tanta subiectione subdi Romanæ Ecclesie permisissent, ita ut banc ei tanquam Domine ancillam tradiderint. Quibus verbis Imperator commotus iussit Primoribus, qui Vicariorum Sedis Apostolicæ servitio deputaverint unum, illi ad aliquam Ecclesiam cum suis pergerent, ipsi mansionem eorum ingressi chyrographa illa latenter arripere. Nam eos palam scandalizare penitus recusabat. Cum ergo Vicarii Romani ad colloquutionem Patriarchæ processissent, custodes fures facti, penetrantes domum, quamdam partem clandestinè ex numerosis illis chyrographis abstulere. Quo Vicarii reversi comperito, talia inter cetera Imperatori dixerunt: Nos quidem Romam ob amissa chyrographa redire non au-*

debimus, tu tamen inchoatè pro Ecclesie statu pietatis nihil omnino mercedis lucraberis.

Aderat cum Collegis suis Ludovici Augusti Legatis Anastasius Bibliothecarius, & dixit: *Non decet Imperatoriam Potestatem antè facere quæ destruenda sunt, vel destruere quæ non destruenda consistunt. Cum ergò consensu tuo chyrographa facta fuerint, si malè consensisti, palam penitentiam age, & quod fecisti, non clam, sed palam destrue; jam verò si benè feceris consentiendo, ut Sedi Apostolicæ profutura cautela fierent ab Episcopis chyrographa, quamobrem ea penitens de bono sublata regi consentis? Jam verò si fateris, quod non verbo tuo factum fuerit, ut auferretur chyrographa, respondemus: Tum liquidò patebit voto tuo non fuisse tantum piaculum commissum, cum hos dirrings, quos Vicariis pro custodia dedisti, quæ ablata sunt eos reddere jure coegeris. Neque enim alii debent restituere vel reddere, si quid Vicarii perdidissent, vel si quid sinistri perpeffi sint, nisi illi, qui hos cum suis omnibus ad custodiendum reverenter & salvandum integrè imperatoria pietate receperunt. At verò Imperator his auditis, accersitis Vicarios, & eis omnia chyrographa reddidit, ita ut ne unum saltem deficiere patereur. Reddens dixit ad Legatos: Chyrographa, quæ à nostris Sacerdotibus & cunctis Clericis salubriter exegistis, recipite, & spirituali Patri nostro sanctissimo Papæ representate, ita ut si quis eorum per abrupta vitiorum solito more incedere tentaverit, his quodammodo habentis ab eo refrænetur. Quod ipsum in vita Adriani secundi refert Guilielmus Bibliothecarius. Photiano spiritu seductis Græcorum Episcopis vehementer displicuit, quod plenam Romanæ Ecclesie Decretis, tamquam infallibilibus regulis, obedientiam profiteri cogentur, aut essent professi.*

Relicta igitur Theoduli & Nicephori Metropolitaram contumacia, perrexerunt Legati Apostolici ad Metrophanis Smyrnenis, Nicephori Amaseni, & Nicetæ Atheniensis Metropolitæ postulationem: *Legatur Epistola à Deo muniti Imperatoris nostri, quam misit ad Sanctissimum Papam Nicolaum. Legi jusserunt etiam Sancti Ignatii ad eundem Pontificem per Joannem Sylæi Metropolitam & Basilium Spatharium litteras, nec non & Adriani secundi ad priores Responsum, de quo lecto rogata ab eisdem Legatis, Est canonicè & synodicè acta Epistola hæc? Synodus reposuit: Canonica, & ordinata, & Justitiæ plena est. Et Metrophanes Metropolitæ Smyrnenis: Cognovimus sanctissimi Patris Romani solertem locutionem & pudorem, quem in Divinis & circa Divinorum Canonum custodiam & observantiam habet, & Dei imitantem, quantum fieri potest, misericordiam & benignitatem. Pergit de Legatis Apostolicis: Gratias agimus Deo, qui dignos nos fecit hujusmodi sanctissimos Vicarios intueri.*

B b b

ACTIO

ACTIO IV.

AD quartam Actionem, inchoatam tertio idus Octobres, & per duos dies continuatam, loqui cœpit Bahanes Patricius: *Sunt Episcopi duo, consecrationem habentes beati Methodii, Theophilus & Zacharias vocati, qui Photium recipientes diffamant, quod recepisset Romanorum Ecclesia Photium. Si ergo placet Sanctitati vestræ, ingrediantur in sanctam & universalem Synodum, & rejudicentur.* Erant Zacharias Tauromenis, & Theophilus Amoriensis Episcopus, de quibus supra est abundè dictum. Eorum Romæ insolentiam Marinus Ecclesiæ Romanæ Diaconus & Legatus viderat, ideòque & ipse & ejus Collegæ judicaverunt non ità facile admittendos. Ad eos miserunt suum Clericum Paneratum, Ananiam Clericum Legatorum Orientalium, & Gregorium Spatharii Cubicularium, rogatuos ejus essent consecrationis, & cui communicarent. Responderunt ipsi: *Nos Domini Methodii sumus consecrati, communicamus autem Domino Photio Patriarchæ.* Ad quæ verba sibi relata exclamavit omnis Synodus: *Sit portio Theophili & Zachariæ cum Photio.* Eos judicavit nec audiendos, nec videndos.

Verùm apud Legatos Romanos graviter intercessit Patricius Bahanes: *Imperatores nostri sancti miserunt servos suos, qui vocatur Senatus, ut simus districti eorum, quæ geruntur, auditores. Si vultis ergò à nobis, sicut se habet ordo Synodicus, in fine sanctæ hujus & universalis Synodi exigere propria subscriptiones, per me indignum servum sanctorum Imperatorum nostrorum cuncti fratres mei & Compatriicii dicunt sanctissimo Domino nostro Patriarchæ, & sanctissimis Vicariis tam senioris Romæ quàm sedium Orientalium: Nisi audierimus & ab ipso Photio in conspectu nostro stante, & ab Episcopis ejus, & ab iis, qui habentes consecrationem beati Methodii & Sanctissimi Ignatii, apostatæ facti sunt, ut in conspectu nostro obstruantur ora ipsorum ex canonicis & Synodicis præceptionibus; non scribet manus nostra unam litteram in Synodo ista. Audiant quæ judicata sunt à seniori Roma in conspectu nostro, & si nihil contradicere potuerint, sanabitur mundus ex consensu ipsorum; si hoc autem factum non fuerit, scimus quia nostri non egetis ad subscribendum in fine à vobis gestorum. Quomodo enim subscribemus in hujusmodi judicio, illis clamantibus atque dicentibus: Audiamus depositionem nostram, damnemur audientibus nobis, ut postulat justitiæ ratio? Et nullus sermo ipsorum sit. Hoc non est justum, uti nos arbitramur.* Photium, & ab ipso consecratos aut ad ipsum lapsos Episcopos non potentia opprimendos, sed coram audiendos, adversum Nicolai Pontificis Decreta ex facris Canonibus excipiendi facultate donandos voluit Bahanes, credens ipsos ità aut purgandos, aut palàm confundendos, atque sic omnem Ecclesiam pacificandam. Calidè locutus fuerat, hinc temperamentum addidit, alloquens solos Romanos Legatos: *Suscipimus vos tamquam Sanctos Apostolos, rogamus ergò, ut hi, qui languent, sanentur, & cor-*

rigamus qui non habent certitudinem veritatis, & erigamus, qui deorsum jacent. Nisi enim hæc omnia discutiantur, conscientiæ hominum non curabuntur. Quod Photius sese inauditum esse damnatum esset semper clamaturus. Bahani ac relicto Senatui ad stipulati sunt omnes Græcorum Episcopi, per Metrophanem Metropolitanam Smyrnensem dicentes: *Sanctissimos Vicarios senioris Romæ ut Propbetas suscipientes nequaquam spernimus, probantes autem verba magnificentissimorum Principum, invenimus ea justa & congruentia, & propterea etiam Episcopi omnes & sancta hæc Synodus favemus postulationi magnificentissimorum Principum, ut examinentur illi, Theophilus & Zacharias, & interrogentur, si recipiant eos Judices, & accepto loco satisfactionis, si quidem justificati fuerint, ut cuncti libenter suscipiamus; si verò damnati exstiterint, ut omnes acquiescant. Nunc ergò exigantur in scriptis fateri, si hanc sanctam & universalem Synodum, & quæ ab ea judicantur, admittunt, & jure ingrediantur.*

Nihilominus Legati Apostolici perstiterunt in sua sententia, adherentes à Theophilo & Zacharia non ignorari Romanæ Ecclesiæ de Photio ac semetipsis judicium, ipsos Romæ à Sancto Nicolao Pontifice fuisse damnatos, modò turbas cedere, & effugiendæ novæ damnationis spe tergiverrari. Addiderunt: *Nobis non licet rescindere judicium sacrorum Romanorum Pontificum, adeòque nec S. Nicolai Pontificis Decreta exceptionibus, reclamationibus, aut retractionibus subdere: Hoc enim contrarium est Canonibus institutis.* Facta est longa contentio, tandemque Theophilum & Zachariam ingredi permiserunt Legati Apostolici, non propter contentionem, seu causæ retractionem, sed ut tantum beatissimi Papæ Nicolai Epistolam audiant. Acquivit Patricius Bahanes: *Hoc bonum est & optimum. Audiant judicium beatissimi Papæ Nicolai in conspectu nostro, & si habuerint quod ad contradictionem, dicent, aut persuasi acquiescent; quod si non habent contradicendi, suscipiant propriam damnationem; si verò non susceperint, tunc fiet quod fuerit visum Canonibus.*

At solo horum duorum ingressu non contenti magnificentissimi Principes perrexerunt ad Legatos: *Rogamus Sanctitatem vestram, ut convocentur & ex iis, qui Photii sunt, saltem tres vel quatuor, & audiant vel ut isti seculares, qui stant post nos.* Ad Synodi valvas unà cum Theophilo & Zacharia stabant & alii à Photio consecrati Episcopi, eosque etiam intromitti postulabant laudati Principes: *Intromitti, non ut Episcopos, sed ut seculares qui post ipsos stabant, id est, tamquam Icos, in laicam communionem à Romana Ecclesia regrados. Reposuere Legati: Si fateantur tres illi, quod ex omnibus illis veniant, qui sunt ex parte sua, id est, cum pleno totius Photianæ partis mandato, patientur ingredi eos hic.* Et missi sunt qui eos quaererent ac introducerent; verùm gratiæ hujus sibi faciendæ necesse abessesterrant, inventuque est solus cum Theophilo Zacharias.

Suspectum id habuere Legati Romani, ideòque de duobus istis introducendis denuò hærentes rogarunt: *Due personæ illæ habent Romanum*

*Pœnitentiæ libellum, quem porrigant, an sermone tantum habent ad Synodum? Et magnificentissimi Judices: Non, id est, neque libellum neque sermonem habent, sed isti sunt illi duo, qui omnimodis ledunt multitudinem illam, eò quod certificent eos hujusmodi, quia ministravit nobis Papa Nicolaus. Et in hoc habet satisfactionem multitudinem, quoniam si receperit hos duos & communicavit eis, recepit utique & Photium & communicavit ei, si autem illum recepit & communicavit, utique una die vocatus est Patriarcha: Et si una die vocatus est Patriarcha, habemus quod dicamus multum. Mendacia ista constantissime & in vulgò & in Palatio adferebantur. Erant mendacia momentosissima: Etenim si Photius vel ad unum diem fuisset à Romana Ecclesia in Patriarcham admissus & confirmatus, purgatus erat ab intrusionis vitio, adeòque & ipse & consecrati per ipsum Episcopi erant longè aliter tractandi. Datam semel confirmationem nec ipse Nicolaus Pontifex, nec ejus successor Adrianus potuerunt sine competentibus causis exfufflare. Hinc non sine fundamento dixit seducta à duobus istis Pseudo-Episcopis multitudo: *Habemus quod dicamus multum.* Post varias variorum interlocutiones tandem Legati concluserunt: *Intrent.**

At ecce tunc alia quæstio. Magnificentissimi Principes volvere ipsos non solummodò ad Synodi locum & audientiam admitti, sed & invitari ad profitendum Romanum libellum, & sic recuperandum Episcopatum, interlocuti ad Legatos: *Ipsi consecrati sunt Methodii, & omnino expositio libelli vestri sancit eos, qui consecrationem habent beatissimi Methodii aut Sanctissimi Ignatii, quæcumque & quantacumque deliquissent in eum, volentes poenitere, veniam & justificationem mereri, ac ideò vos etiam hujusmodi advocantes nihil peccatis.* Adversus Sanctum Ignatium pro Gregorio Syracusano & Photio pertinacissimi semper fuerant Theophilus & Zacharias, pro illis sancti Romana Legatione, & imaginariæ Synodo subscripti, ideòque meritò in illos fuerunt Legati duriores. In Synodum tandem intromissos per Bahanem Patricium interrogarunt: *Si volent facere libellum, qui missus est à sancta Romana Ecclesia? Et illi: Nec libellum desideramus audire, nec volebamus huc venire. Jussit Imperator ut inveniremur in palatio, & coram presentia ejus reperiri sumus illic hoc modo, non propter libellum.* Etiam coram plena Synodo effrontes mentiri perrexerunt sese Photii Legatos Romæ à Sancto Nicolao Pontifice fuisse admissos ad Episcopalem communionem & honorem, illi ut Episcopos comministrasse, & in mendacii testem advocarunt præsentem Marinum Romanæ Ecclesiæ Diaconum & Legatum. At ille obstupefactus reposuit: *Ego Subdiaconus Romanæ Ecclesiæ eram in diebus illis, quando illi venerunt Romam cum Arzabir: Ego ministrabam in Ecclesia Romana sanctæ Dei genitricis Mariæ, quæ dicitur Præsepis. Illic eos suscepit Sanctissimus Papa Nicolaus per satisfactionem libelli & juramenti, & non contulit eis communionem in loco Episcoporum. Si verò contradixerint, ostendant quod susceperit eos in communionem ut Episcopos.* Id ostendere non potuerunt, atque ità manserunt de solenni mendacio notati.

Notanda sunt & Marini Diaconi verba: *Non contulit eis communionem in loco Episcoporum. Quid sit laica, quid Clericalis, quid Episcopalis communicatio, abundè dixi ad primum & secundum Canonem Sardicensem. Ostendi à voce, Communio, non semper significari sacrosandam Eucharistiam, ideòque varias ab antiquis Canonibus & Patribus laudatas communionis species ex vario fumendæ Eucharistiæ modo non posse defami. Addo Episcopos, Presbyteros, Diaconos, reliquis Clericis, sæculari Plebi, viris, fæminis illam alio & alio loco atque ordine fuisse datam. Etenim de Diacono labris dumtaxat polluto scribit ad Sanctum Amphilochem Iconiensem Metropolitanam Sanctus Basilus Magnus: *A ministerio prohibebitur, ut autem sit Sacramentorum cum Diaconis particeps, dignus habebitur.* Hoc est, abjicietur ad laicos, quia tamen flagitium ejus est incompletum, consueto cum Diaconis ordine & loco percipiet Eucharistiam. Et de vacantibus seu extra provincias suas vagantibus Episcopis & Clericis scribit ad Theophilum Alexandrinum Episcopum, suum Patriarcham, Sanctus Synesius Prolomaidis Episcopus, Metropolita Lybiæ Pentapolitanæ: *Mibi videtur oportere iis omni Ecclesia interdici, & neminem ad altare eos admittere, neque ad primas sedes invitare, sed inter gregarios in plebeis subsellii relinquere, cum Ecclesias adibunt.* Hoc est, non in hospitem Episcoporum, sed in plebei populi loco oportet illis Eucharistiam dare, atque ità habere ut merè laicos. Et ità Theophilum & Zachariam habuerat Sanctus Pontifex Nicolaus.*

Eosdem mandacii plenè & palàm convictos volentes Legati Apostolici dixere ad sanctam Synodum: *Ut certificemini, quia veritatem dicimus; legantur Epistola Beatiissimi Papæ Nicolai, tam quæ ad Michaelen Imperatorem, & ad ipsum Photium, quam quæ diverso tempore per nonnullos Apocrisarios huc misse sunt.* Et primum per Stephanum Ecclesiæ Constantinopolitanæ Diaconum ac Notarium lecta est Epistola ad Michaelen Augustum per Rhodoaldum & Zachariam Episcopos Legatos missa, post ejus lectionem dixere gloriosissimi Principes ad Apostolicos Legatos: *Ex his quæ nunc audimus satisfacti sumus, quia veritatem dixistis. Epistola enim refellit Theophilum & Zachariam, & innotuit nobis, quia Photium & manus impositionem ejus Sanctissimus Papa Nicolaus non recepit.*

Legati postularunt legi & aliam ejusdem Pontificis ad eundem Principem per Leonem à secretis missam Epistolam, legitque laudatus Stephanus: *Et illa Photium, ejus ordinationes, & quævis Acta acerrimè damnabat. Expreffo nomine damnabat solum Photium & ejus principalem Consecratorem Gregorium Syracusanum, Petrum Sardensem & Eulampium Apameensem, Gregorio adfidentes & cooperatos, tacens, ideòque in ipsam Theophilum insulit: Si damnentur Photius, damnentur & introducentes & consecrantes eum. Solum malè consecratum Episcopum, & non ejus consecratos damnantem Epistolam est de imperitia ac injustitia calumniatus. Ad hominem verò argumentata sancta Synodus intulit*

lit: Ergo & tu damnatus es, tamquam qui susceperis, & communicaveris ei. Neque enim soli intrudentes, sed & omnes intruso Episcopo communicantes pariter cum illo damnantur à Sacris Canonibus.

Et hæc splendida Theophili & Zachariæ mendacia audiens Theodorus Stauropolitanus Episcopus, Cariæ Metropolita, surrexit & dixit ad omnem Synodum: Usque in presentem horam ego humilis certitudinem habebam in mente mea, & ideo rejicebam Beatissimum Papam Nicolaum, & causabam eum, quia credens hominibus istis putabam, quod prius receperit Photium, & novissime hunc iterum tenuerit. Et hinc liquet Theophilum & Zachariam, non sola mentiendi voluntate, sed & arte fuisse insigniter instructos. Nam lucidissime convictus perrexit in mendacio Theophilus: Det mihi verbum, personæ meæ adversum Synodi voluntas securitatem, Imperator in scriptis, & hinc huic demonstrum. In conspectu Dei dico, quia communicavi Papæ Nicolao, & commissi travi ei. Etenim iterum dico, & commissi travi ei & communicavi.

Exinde per laudatum Stephanum Diaconum Synodus legi iussit Nicolai Pontificis ad intrusum Photium litteras, quarum sola Epigraphæ, *Viro Photio*, ejus de Photii Episcopatu & causa iudicium abundè demonstrabat. Photii laici, & omnium generaliter istius modi Neophytorum Episcopalem promotionem acerrimè atque doctissime infestabatur ista Epistola, ex Sancti Ambrosii Mediolanensis & Nectarii Constantinopolitani Episcoporum exemplo offendens non posse figi regulam, & rationes, ex quibus ipsos dispensavit Romana Ecclesia, in Photio non habere locum. Neophytorum enim, seu è gentili seu è laico, Episcopales promotiones semper egerunt gratiosa dispensatione Ecclesiæ Romanæ. Hinc de sua Ordinatione ad Ecclesiam Vercellensem scribit ipse Sanctus Ambrosius: *Ordinationem meam Ecclesia Occidentalis iudicio probavit.* Et de Nectarii Ordinatione scribit ad Rufum Thessalonicensem Archi-Episcopum, omnemque ei subiectam diocesim Illyricianam Sanctus Pontifex Bonifacius primus: *Clementissime recordationis Princeps Theodosius Nectarii ordinationem, propterea quia in nostra notitia non esset, habere non existimans firmitatem, missis à latere suo Aulicis cum Episcopis, formatam huic à sede Romana dirigi regulariter depoposcit, quæ ejus Sacerdotium roboraret.* Grandem hæc pro Apostolica Sede veritatem huc usque ignoravimus: Lucas Holstenius Romanam Bonifacii secundi Pontificis Synodum vulgando fecit manifestam. Eodem modo Photii ordinationem fuisse à Nicolao Pontifice admissam & roboratam dixit Theophilus Pseudo-Episcopus, ideoque nec ab ipso, nec ab ejus successore Adriano potuisse cassari. Et addidit: *Ex hoc dicitur, qualis sit Nicolaus.* Hoc est, hinc dicitur fuisse hominem versipellem, vertumnum, propriorum Decretorum versatilem prævaricatorem. Et ab isto solenni mendacio nunquam voluit resilire.

Photii Ordinationem asseruit probatam etiam ab Antiochena & Hierosolymitana Ecclesia,

ideoque ad ipsarum Legatos Thomam & Eliam dixere gloriosissimi Principes: *Habemus quod dicamus etiam ad vos. Interrogamus etiam Sanctitatem vestram. Utique audistis sententiam Romanorum Ecclesiæ: Quomodo habet Antiochenam Ecclesia de predicto Photio? Suscepistis eum? Missis ad eum litteras receptionis? Thomas Tyrionum Metropolitanus, sedis Antiochenæ Legatus, respondit: Non suscepimus aliquando Photium in Antiochenam Ecclesia, neque misimus ei litteram receptionis, neque ab illo recepimus.* Et Elias Ecclesiæ Hierosolymitanæ Legatus: *Si quidem credulus, id est, fide dignus est, tam apud Photium, quam apud communicatores ejus, pissimus & à Deo coronatus noster Imperator, ipse certificabit per proprios Apostolicos, Esaiam scilicet & Spiridionem Cyprios cum litteris suis, quas ad Patriarcham nostrum misit, quia de manu Theodosii sanctissimi Patriarchæ Hierosolymorum extorsit me, cum essem Syncellus Apostolici throni Sancti Jacobi Hierosolymorum.* Dico igitur, ac si coram Deo & electis Angelis ejus, quia nequaquam Photium in Episcopatu, neque litteras ab eo suscepimus, neque ad eum transmisimus. Si verò incredulus, id est, fide indignus est apud eos Dei cultor Imperator noster, quod visum fuerit pissimo ac iustissimo ejus imperio, in eos faciat. Nos enim, quod novimus certissime, hoc & testamur. Ex quibus verbis discite Esaiam & Spiridionem Cypriorum Episcopos fuisse Basilii Augusti Legatos ad Antiochenam & Hierosolymitanam Ecclesias, & per ipsos Eliam Legatum à Theodosio Patriarcha extortum potiùs quam impetratum. Etiam Cyprius tum Agarenis suberat, ideoque ejus Episcopi securius poterant Antiochiam & Hierosolymam legari. Attamen neque Esaiam neque Spiridionem nostræ Synodo adfuit, quod Romani imperii fines, Regiam præferim civitatem, sine Ameræ sui licentia nequirent intrare. Ex eisdem Orientalium Legatorum verbis conclusit Metrophanes Metropolitanus Smyrnenensis: *Intelleximus & cognovimus ex istis, quæ hodie gesta sunt, quia nunquam aliquando admissus est Photius in sancta Romana Ecclesia ut Episcopus, neque in aliis Patriarchalibus thronis, sed abjectus erat, & reprobus, atque damnatus ab initio usque ad finem.*

Tempus effluerat, omnisque quæstio erat de admittendis Sancti Pontificis Nicolai in Photium Decretis, & profitendo Romano libello, ideoque Theophilum & Zachariam alia via ad sanam mentem reducere conati magnificentissimi Principes dixerunt ad Apostolicos Legatos: *Mos est in Romana Ecclesia ab omni homine hospite libellum fidei exigendi, & ita permitti hunc in Sanctum Petrum intrare. Fecerunt isti secundum hanc formam, an non? Responsum est à Legatis: Ita fecerunt: Theophilus & Zacharias viderunt, quod hæc tenderent, ideoque sunt interlocuti: Unum, an duos fecimus? Et Legati: Duos libellos fecistis. Et illi de Legatis: Ergo non erant ibi. Negavere duos à se factos libellos, & adversum Legatorum testimonium dixere non curandum, quod eo tempore præsentis in urbe non fuissent. At rursum fuisse mentitos ostendit marginale scholion Anastasii: *Reverè duos libellos fecerunt, unum scilicet**

ACTIO V.

Quintam Actionem, decimo tertio Calendæ Novembres celebratam, & plures pedetentim habentem Episcopos, Basilij Augustus accedere denuo iussit Zachariam Tauromeniæ Episcopum, audiendum rursus de memoratis ejus contradictoriis adfectionibus, nec non & ipsum schismatis caput Photium, cum grandisonis ubique querimonis ebuccinantem, sese à Romana Ecclesia damnatum inauditum. Eum Princeps voluit coram plena Synodo convinci, atque ita coram omni sub cælo Ecclesia confundi. Hinc igitur ad confidentem Synodum dixit Paulus Ecclesiæ Constantinopolitanæ Cathophylax: *Secundum præcedentem Actionem, ut iussit Sanctitas vestra, præsens est hic iterum Zacharias solus, utique sine collega Theophilo, sed & Christianissimus Imperator noster misit ad Synodum Photium.* An hic intrare & audiri vellet, nescierunt Legati Apostolici, ideoque sunt interlocuti: *Interrogetur, si desideret venire in sanctam & universalem Synodum hanc.* Hominem jam tertio à Romana Ecclesia damnatum noluerunt citatum ac denuo auditum, sed ad importunas Principis preces dumtaxat permisere penitentia & meliori mente tentandum. Et eidem Paulo roganti, *Quem jubet Sanctitas vestra ire, & interrogare eum, reposuerunt: Laici vadant, Eum nequaquam ut Episcopum aut Patriarcham, sed ut secularem laicum, & quidem à Romana Ecclesia anathematizatum, volere tractari, ideoque vocari non per Episcopos, sed per laicos.* Missi sunt quinque laici, ad quos ille: *Me in Synodo nunquam aliquando advocastis, & modo miror, quia hoc fecistis & advocastis me. Verumtamen sponte non venio. Nunquam enim interrogantes me de Synodo hac, quam dicitis, quomodo me in eam trahitis? Dixi, CUSTODIAM VIAS MEAS, UT NON DELINQUAM IN LINGUA MEA: POSUI ORI ME Q CUSTODIAM.* Ad quæ sibi relata indignati sunt Legati Apostolici, & dixerunt: *Nos non convocavimus eum, ut discamus aliquid ab eo, sed ut laborem, quem habuit sancta Romana Ecclesia, simul & Orientales Ecclesiæ propter eum, nunc terminemur eodem ipso presente.* Et Elias Ecclesiæ Hierosolymitanæ Presbyter ac Legatus: *Concluse tacite peccatores hanc à Deo electam Synodum pronunciarunt. Etenim post adducta à Photio verba, Posui ori meo custodiam, sequitur in Psalmo: Cum confisteret peccator adversum me.*

Hinc de illo intromittendo rursus disceptatum est inter Patres: est tandem intromissus, eoque viso Romani Legati dixerunt: *Ille est Photius, propter quem sancta Romana Ecclesia per septem annos & amplius sustinuit labores multos? Quibus ex verbis colligi videtur hominem fuisse abjectæ staturæ. Perreperunt Legati ad ipsum: Recipis Constituta sanctorum Romanorum Pontificum? At ille à variis idipsum rogatus nec verbum reddere dignatus est, ostentans se stare ante Synodum, quomodo Dominus*

scilicet fidei, antequam urbem ingrederentur, & aliterum prosequendis Decretis Apostolicæ Sedis, antequam in communionem, utique laicam, reciperentur. Omnis quæstio erat de hoc posteriori libello: Etenim illum Romæ tunc professi non poterant nunc Nicolai Pontificis Decreta sine manifesta prævaricatione refutare. Hinc Legatos denuo precuncantibus est Patricius Bahanes: *Quid circumferebat libellus? Et Legati: Ut secundum Ecclesiam Catholicam teneant, & defendant veritatem, & per omnia sequantur iudicium sanctæ Romanæ Ecclesiæ.* Erant non solummodo convicti, sed & confessi heri ita fuerant in Secretariis Ecclesiæ, coram Bahane Patricio, qui & ipsum illis in faciem coram plena Synodo improperavit. Hinc ipsos tamquam perjuros in schisma relapsos judicari voluerunt Legati, ad Senatium interlocuti: *Interrogate prævaricatores, utrum faciant Romanum libellum, nec ne? Et illum facere rogati reposuerunt: Nec audire illum volumus. Ità tamquam incorrigibiles sunt extra Synodum ejeti. Et Bahanes Patricius agnovit audientiam ac defensionis locum fuisse illis frustra indultum.*

Addidit de Zacharia Tauromeniæ Episcopo: *Causam Zachariæ non quæsoimus, heri enim confessus est, quia obligatus est à Benedicto Papa tertio, ut non haberet potestatem Pontificium peragere, donec veniret & descenderet iterum cum iis, qui se absciderant à sanctissimo Patriarcha Ignatio, & sumerent iudicium, & hoc non custodivit, neque descendit illuc. Zacharias, qui se à Nicolao Pontifice admissum iactabat ad Episcopalem communionem, factus fuerat se per ejus Antecessorem Benedictum tertium fuisse ab officio Pontificali suspensum, quin & ejus mandatis contumacem: Hæc duo invicem adversa noluit Bahanes dimitti indiscussa. Responderunt Apostolici Legati: *Partem habet cum iis, qui non concordant cum Ecclesia, & participes eorum est, qui fecerunt contra Ecclesiam Constantinopolensem, & contra Sanctissimum Patriarcham Ignatium. Sed quoniam hora tarda est, non possumus hodie hoc requirere, in alia verò examinatione id faciemus.* Rursum laudant antiquam Christianitatis Regulam: *Qui cum Romana Ecclesia non concordat, Catholicus non habeatur.* Bahanes autem Patricius laudavit appellationem & evocationem Romanam, consuetam etiam ex Patriarchatu Constantinopolitano. Ejus ex verbis liquet eam usque ad Photianum schisma liberrimè per omnem Orientalem Ecclesiam ambulasse. Et hinc schisma istud in Florentina Synodo constitutus Eugenius quartus Pontifex Græcis postulantibus, *Ut si quis putet se ab aliquo Patriarchatu pati injuriam, & veniat qui interposuit appellationem, ne Patriarchæ ipsi sese sistant iudicandos, sed Papa mittat in provinciam quamque inquisitores, & ibi per eos presentibus negotiis in partibus injuriam passus sum obrineant, merito respondit se velle omnia Ecclesiæ suæ privilegia, velleque ad se fieri appellationes, nec non regere & pascere universam Christi Ecclesiam, & omnes Patriarchas parere ejus voluntati.**

minus noster Jesus Christus stetit ante Caypham Pontificem, aut Præsidentem Pilatum. Eis miuagibus, Tacendo non effugies damnationem, hoc unum reposuit: Nec Jesus tacendo damnationem epavit. Vocem meam, etiam me tacente, Deus audit. Quare post multam iteratam frequenter interrogationis patientiam Legati pronunciarunt: Ecce homo, qui obruravit aures suas sicut aspidis surdæ, & non audit vocem, quam ei sancta Synodus objicit, sed vult per silentium effugere hanc condemnationem, quam sancta Romana Ecclesia ante multos annos promulgavit adversum eum. Verum legantur Epistolæ, quæ de eo missæ sunt à sancta Romana Ecclesia. Et mox per Stephanum Ecclesiæ Constantinopolitanæ Diaconum ac Notarium lectæ sunt variæ Sancti Nicolai Pontificis Epistolæ, quibus jam pridem restituerat Sanctum Ignarium, & Photium damnarunt. Quibus ille acquiesceret, frequenter rogatus & suavis opposuit altissimum silentium, atque isto contemptu omnem Synodum gravissimè offendit.

Quapropter Elias Ecclesiæ Hierosolymitanæ Legatus, quo ab omni Synodo plenè intelligeretur, ex sede sua loqui noluit, sed consensu ambone est in Photium acerrimè concionatus, ostendens eum, uti à Romana, ità & ab Antiochena ac Hierosolymitana Ecclesia nequaquam fuisse in Episcopatu receptum, sed ab omnibus damnatum & anathematizatum, tandemque illum ad pœnitentiam, laicamque saltem communionem & vitæ futuræ spem recuperandam exhortatus est, protestatus se sine affectu humano loqui juxta adjurationem Basilii Augusti, qui suo & collegæ sui Thomæ, Tyrionum Metropolitæ, in Regiam civitatem venientium collo Encolpium suum imposuerat, dicens: Ecce, judicium Ecclesiæ exigat Deus à cervicibus vestris in die judicii, ut nihil faciatis per favorem, neque per gratiam, vel odium. Quid sit Encolpion, exponit in scholio marginali Anastasius: Encolpion est, quod in sinu portatur. *REACTIS enim græcè, latine sinus dicitur. Moris enim Græcorum est cruce cum pretioso ligno, vel cum reliquiis Sanctorum ante pectus gestare suspensam ad collum, & hoc est quod vocant Encolpion.* Pietatem esse antiquissimam liquet ex synodali Epistola Conventiculi Philippopolitani. Eandem viguisse apud Latinos docent plures Epistolæ Sancti Gregorii Magni. Legenda est integrè jam dicta concio, cui subnexuit Bahanes Patricius: Et nos hoc commune Photium, & consiliamur.

Similem ex eodem ambone concionem per interpretem Theodorum à Secretis habuere Legati Apostolici, commendantes Romanarum in Photium sententiarum justitiam, acclamavitque universa Synodus: Recipimus omnia, valdè quippe discreta sunt, & congrua & consona Ecclesiasticis regulis atque legibus. Hinc proprio etiam ore Legati sunt Photium allocuti: Admonemus eum, ut recedat à sancta huic Synodo, & inclinet cervicem suam sanctissimo Patriarchæ Ignatio suo ad pœnitendum, & efficiendum membrum sanctæ Ecclesiæ, ac se sociandum sanctæ Christianorum communioni, uti mos est fœdèrum laicorum. Et Bahanes Patricius: Exquirere, Domine Photium, quodcumque habes justitiæ

opus, dic homo Dei, quam habes justificationem? At ille Dominum Jesum Christum coram Caypha aut Pilato stantem agere pergens reposuit: Meæ justificationes non sunt in hoc mundo; si in mundo hoc essent, indè videretis. Papatum Romæ Constantinopolim migrasse, & se esse primum ibidem Papam etiamnùm insaniebat, ideòque à nulla Synodo, sed à solo Deo posse judicari. Quare meritò reddidit Patricius Bahanes: Nos tenemus, quia confusione & metu depressus desipis, nesciens quid dicas, propter quod concedit tibi sancta & universalis Synodus spatium ad meditandum salutem tuam, & rursus tibi jubet venire huc. Sanctè spondit Synodum sine affectu judicare: Ejus verbum confirmavit plena Synodus, dicens ad Photium: Vadat, & perpendat quid sibi conveniens sit. Quinta Actio sic est finita.

ACTIO VI.

Actio sexta, omnium celeberrima, facta octavo Calendas Novembres, præsentem ac præsentem habuit Basilium Augustum. Ad eam intromissi quivis Photiani Episcopi pro suo adversùs Romanam Ecclesiam malevolo spiritu omnes ingenii nervos exeruerunt. Sermonis exordium fecit in medio Patrum stans Metrophanes Metropolitæ Smyrnenis, sanctam Synodum, cui quatuor Patriarchales sedes aderant, tamquam quatuor fluminum fontem paradysum laudans, & Basilium Augustum tamquam Noe novi testamenti, qui Synodum hanc, novam Christianorum arcam, adversùs concitatum in universo orbe à Photio schismatis diluvium ad omnium electorum salutem ex Divino instinctu fabricavit. Similem Epanagosticon sermonem per Leonem à Secretis dixere Legati Romani, inculcantes Photium nec à Romana, nec ab ulla Patriarchali Ecclesia fuisse unquam in Patriarchatu receptum aut confirmatum, ideòque à præsentè Principe expostulantes Romanorum de hac causa Decretorum tandem aliquando fieri plenam executionem.

Et mox à Principe jussus Theophilus Protospatharius introduxit in sanctam Synodum eos, qui Episcopi Photii dicebantur. Eis in medio stantibus Stephanus Ecclesiæ Constantinopolitanæ Diaconus ac Notarius relegit omnes huc usque lectas Nicolai Pontificis Epistolæ, ac tunc suum sermonem Epanagosticon inchoavit etiam Elias Theodosii Patriarchæ Hierosolymitani Presbyter ac Legatus, apologum agens pro Nicolai & Adriani Pontificum Decretis, adversum Photianos contradictionis ipsa arguentes, utpotè quæ damnarent Photium, & Petrum Sardensem ac Eulampium Apameensem Episcopum, ejus cum Gregorio Syracusano consecratores nulla facta ipsorum mentione dimitterent impunes. Eum qui leproso capiti Ecclesiasticæ Ordinationis manum imponit, ex Apostolo dixerunt communicare peccatis alienis, & sibi ipsis adficare eandem lepram, adeòque Romanæ Decreta, damnantia

nantia Photium, & ejus Consecratores dimittentia impunes, esse Ecclesiasticæ Regulæ palàm prævaricatoria, & sibi ipsis non coherere.

Respondet verò Elias Photium Maximo Cynico, in sedem Constantinopolitanam olim etiam intruso, ac per primam Synodum Constantinopolitanam damnato, esse per omnia similem, idèdque & utriusque consecratores in omnibus æquiparari. Maximus, inquit, Cynicus, & omnis manus ejus impostio repulsa est, qui autem promovit eum ad Præsulatum dejectus non est à sorte sua Timotheus Alexandrinorum Episcopus. Non solum autem ipse minimè est repulsus, sed nec quisquam Episcoporum Timothei, qui pariter inventi, & in Maximi Ordinationem & promotionem cooperati sunt, damnatus est, quin potius honores & præmia meruerunt, quoniam Timotheus primus factus est Constantinopolitanæ sanctæ Synodi Præsidentis, utpotè Alexandria Patriarcha. Hinc intulit etiam Eulampium ac Petrum non debuisse damnari, utpotè ad Gregorio cooperandum violenter à Michaele Augusto compulsos, proindèdque Timotheo Alexandrino, qui proprio motu citra vim operatus fuerat, longè justiores. Pergit de Gregorio Syracusano: Ille solus, qui antea depositus & anathematizatus est, Gregorius Syracusanus damnatus & depositus est. Docet Gregorium non ob solam & nudam Photii consecrationem fuisse damnatum, sed quod eam attentasset jam ob alia crimina canonicè degradatus, atque ità palàm impingisset in quartum Canonem Antiochenum.

L.6. c.35.

Verùm enim verò manifestum est Eliam in quibusdam fuisse hallucinatum. Primò falsum est, quod vitiosæ seu irregularis personæ in Episcopum Consecratores seu intrusores non debeant degradatione puniri. Etenim tres Episcopos, Novatiani in Romanam Cathedram intrusores, fuisse degradatos, & eorum unum pœnitentem in laicam dumtaxat communionem receptum scribit apud Eusebium Cæsareensem Sanctus Cornelius Papa. Et ad Synodum Toletanam Innocentius primus: Qui post hæc adversùs formas Canonum vel ad Ecclesiasticum ordinem, vel ad ipsum Sacerdotium venire tentaverit, unà cum Creatoribus suis ipso, in quo inventi fuerint, ordine & honore priventur. Et de Pseudo-Episcopo Daniele ad Viennensis ac Narbonensis Provinciae Episcopos scribit Celestinus primus: Facilius est, ut hanc dignitatem tali dando amiserit ipse Ordinator, quam eam obtineat Ordinatus. Cui convictus sociabitur, qui eum sibi credidit largiendo Pontificium sociandum. Est suprâ laudatus Canon Apostolicus, definiens omnem Episcopum, qui indigno manus imponit, quoad culpam & pœnam communicare peccatis alienis.

Secundò falsum est Maximum Cynicum à Timotheo Patriarcha Alexandrino fuisse consecratum. Consecratus fuit à frumentariis, id est, vestigale Ægypti frumentum Constantinopolim deportantibus Ægyptiacæ dioceseos Episcopis, non Timothei jussu, sed proximi ejus Decessoris Petri, quem jam defunctum damnare omninò potuisset Constantinopolitana Synodus, verùm Episcoporum in Ecclesiæ pace defunctorum damnatio tunc necdum erat in Ecclesiarum usu, &

Petrus fuerat magnorum meritorum Episcopus, atque ità unicus hic excessus in ipso erat venia & oblivione dignus.

Tertiò falsum est Petrum Sardensem ac Eulampium Apameensem Episcopum à Nicolao primo Pontifice non fuisse damnatos. Dum Gregorius Syracusæ Archi-Episcopus, Principalem Photii consecratorem, Nicolaus damnavit, damnavit omninò & ejus adfidentes atque cooperatores, licèt non nominatos. Istum solum in damnationis sententia exprimere est antiqua Ecclesiæ consuetudo. Ità Donatistæ, Cæcilianii Carthaginensis Archi-Episcopi consecrationem ex consecrantium scabie maculare conati, accusarunt solum principalem consecratorem, Felicem Episcopum Aptungensem. Eisdem in Carthaginensi collatione de Sancto Augustino quærentibus, A quo ordinatus est, reposuit Augustinus solum Megalium Calamensem Episcopum, tunc Numidiæ Primate. Et de primi Anti-Papæ Novatiani, quem à tribus Episcopis ordinatum constat, intrusione agens in Sancti Cornelii vita liber Pontificalis nominat solummodò unum: Novatus Novatianum extra Ecclesiam ordinavit. Eandem secutus regulam Sanctus Pontifex Nicolaus in Photianæ Ordinationis damnatione solum Gregorium Syracusanum exprefit.

Exindè ad præsentès Photianos Episcopos Basilii Augustus est interlocutus: Ecce audistis sensum Patriarcharum, tam Romani, quam Hierosolymitani & Antiocheni, quid vobis videtur ad hæc? Eos, quod suas latrociniales Synodos quasi cœlestia consistoria prædicarent, & hanc nostram veraciter œcumenicam spernerent, & præsentibus quatuor Patriarchalibus sedibus non crederent, durè increpavit. Respondit verò Zacharias à Photio consecratus Metropolitæ Chalcedonenis: Et Papæ Nicolai & cæterorum Patriarcharum Canon princeps est, & secundum illum agentes non faciunt id, quod extra docetur. Cum verò extra hunc faciunt, sive Papa Nicolaus, sive quis alius, non acquiescimus. Canones esse dicit Papa & Patriarchis superiores, & hocce obligari ad istorum observantiam, ideòque ipsorum his adversantia Constituta esse habenda, non ut Patriarchalia aut Papalia Decreta, sed tamquam prævaricatoria attentata. Et probavit exemplis: Marcellum Ancyanum Julius Romanus suscepit, & Sardicensis Synodus trecentos Episcopos habens justificavit eum; sed usque in præsens ut hereticus anathemati subjicitur. Et lugendum Apiarium justificatum à Romanis Præsulibus Africana Synodus non justificavit, sed repulit, mittens ut propria curaret, & extra fines suos non excederet. Et alia dena millia paradigmata habemus hujusmodi.

Hujusmodi esse dixit Nicolai Pontificis in Photium ac Photianos Decreta, ad singula illorum fundamenta respondere conatus. Primum eorum fundamentum erat Canon Sardicensis vetans ex laicis statim creati Episcopos, respondit verò Zacharias: Consecrantes is Canon cautos reddidit, consecratum autem non damnat, & consuetudo illum exsuperavit. Etenim Sanctus Theodosius Patriarcha Constantinopolitanus ità consecratus est, & Nicephorus proximus illius successor, & Nestorius,

Harius, & Thalassius Casarea Cappadociae, & ejus Praedecessor Eusebius, & Ambrosius Mediolanensis, atque alii mille. Si ergo sunt illi obnoxii, & hic, quod si illi innocui, & ille utique.

Alterum Niccolai Pontificis fundamentum erat, quod Photius à depositis ac degradatis Episcopis esset consecratus. Respondit Zacharias: *Primum non opinamur hoc verum esse. Neque enim pro criminibus isti depositi fuerunt, sed pro eo quod resistenter Ecclesiae: Uniti autem rursus, & apostasiam illam reprobantes, suscipiendi consunt. Verumtamen licet Gregorius Syracusanus sit depositus, qui eum consecravit, non est Photius obnoxius, sed ille, qui illum promoverunt, obnoxii comprobantur. Verumtamen licet Gregorius sit depositus, possunt & promoventes eum nullas poenas perpeti. Dicit non omnes Photii consecratos fuisse degradatos, sed solum Gregorium Syracusanum: Petrum Sardensem atque Eulampium Apameensem fuisse reos solius parasynagogæ, quam penitenti ad Ecclesiam reditu plenè purgari scribit in Canonibus ad Sanctum Amphilochem litteris Sanctus Basilius Magnus. Et Gregorii Syracusani vitium, non consecratum Photium, sed solos ejus cooperatores Petrum ac Eulampium maculare potuit: Potuit & non maculare. Etenim Flavianus deposuit Eutychen, & Anatolius suscepit eum. Et Episcopi, qui quartam fecerunt Synodum, Communionem eum habuerunt, & nequaquam damnati sunt. Sed & Petrus Mogus depositus est à Proterio, eò quod esset haereticus, & quartam non susceperet Synodum, deinde cooperatus est in mortem ejusdem Proterii, & postea post Timotheum factus est Patriarcha, sed nullus eorum, qui ab eo consecrati sunt, condemnatus est. Sed & Acacius Constantinopolitanus damnatus est à Papa Romano, eò quod cum haereticis haberet communionem, & ille quidem damnationis sermonem nullum fecit: At verò post eum Patriarcha Flavitas, Eusebius, & Macedonius, recipientes eum, suscepti ab Ecclesia & sunt & putantur. Anatolius Constantinopolitanus Episcopus, Eutychianæ factionis in Ephesino latrocinio cooperatus, & ibidem à Dioscuro Patriarcha suo in Episcopum consecratus ex Archidiacono, à Sancto Leone Pontifice damnatus fuerat, & tamen postmodum illi in cunctis suis actionibus communicavit sancta Synodus Chalcedonenfis. Etiam Petrus Mogus, Patriarcha Alexandrinus, & de hæresi & de vario facinore damnatus fuit à Romana Ecclesia, quæ tamen omnes ejus & communicatos & consecratos Episcopos & Clericos in suis gradibus suscepit. Acacii item Constantinopolitani Episcopi damnato per Romanam Ecclesiam nomini ac memoriae communicarunt successores Flavitas, Euphemius, ac Macedonius, neque exinde fuerunt maculati. Ex hisce fundamentis etiam Petrum & Eulampium, ipsūque unà Photium à Gregorii Syracusani scabie potuissent non maculari conclusit Zacharias, & addidit: *Si sit Canon, qui deponit nos, depositionem recipimus; si verò non est, nequaquam. Etenim Flavianum Antiochie Patriarcham Romani non receperunt, sed eum Canon nullatenus condemnavit. Hoc est, Nicolai Pontificis adversum nos decreta & sententias non curamus; sed eorum justitiam per**

Canones demonstrari cupimus, imitati passum à Romanis familia Flavianum Patriarcham Antiochenum.

Militarium, quam Ecclesiasticarum rerum peritior erat Basilius Augustus, ad hæc tamen nugae reposuit: *Non adduximus vos lavare, & sine ordine facere verba: omnia enim vestra mendacia sunt & seductio. Anatolii, Acacii, Petri Mogi, ac aliorum Episcoporum memoratos lapsus, aut certe nata ex illis vitia dixit per Romanam Ecclesiam fuisse reparata, atque ita ad rem non facere; Photii autem superstitis Consecratoris in nequitia sua tumulo mortuos etiamnum fectere, ideòque Photium ab illis non potuisse nisi leprose consecrari. Eorum unum adstantem Eulampium Apameensem addidit Theophili Protospatharii, dum coram Michaele Augusto Scenicum Patriarcham agens tremenda Christianitatis mysteria blasphemabat, fuisse spectatorem, proindeque esse non solummodò degradatum, sed & nova degradatione ex isto crimine dignissimum. Negavit istud, & quidem cum execratorio juramento, Eulampium, conatusque tunc est producendi cum Principe sermonis & sese expurgandi ansam arripere; verum Legati Romani intercesserunt: *Iste est qui depositus est & anathematizatus à sancta Romana Ecclesia, & quomodotalia presumpsit loqui in conspectu imperii tui? Nos cum deposito & anathematizato loqui non patimur. Etenim Pater noster spiritualis Adrianus Papa Romanus Sancto Imperio tuo demonstravit legem & iudicium, quod sancta Romana Ecclesia de nefandis & prævaricatoribus deservit. Et nos cum eis colloqui te non patimur, eò quod scriptum sit: CONTRADICTIONES EXCITAT OMNIS MALUS. Ex quo liquet lapsum fuisse Eliam Ecclesiæ Hierosolymitanæ legatum, dum solum Gregorium Syracusanum, non Eulampium hunc aut Petrum Sardensem dixit fuisse à Nicolao Pontifice damnatum.**

Reliquis Photianæ consecrationis adstantibus Episcopis penitentiam ac Romani libelli professionem suadere, laicamque communionem promittere perrexerunt Legati Apostolici, addiditque Basilius Augustus: *Ego crebrò & multò rogavi, ne perirent; & ideò eos dimisi hæc; si nolint concurrere ad Ecclesiam, quidquid judicaverint Patriarchæ, etiam si noluerint, confirmamus. At illi manserunt saxo duriores. Hinc Legati ad Joannem Heracleensem, nec non ad Metropolitans Cretensem & Celerderensem conversi dixerunt: *Iuxta libellum, qui à sancta Romana Ecclesia expositus est, facitis, an non? Et illi æquè duri: Ne fiat, Deus.**

Hinc Zachariæ Chalcedonenfis, & ejus pro Photio & Photiana parte argumentis respondere cœpit Metrophanes Metropolitæ Smyrnenfis: *Leges sanciant, tam Ecclesiasticæ quàm civiles, omnem, qui elegerit aliquem Judicem, modis omnibus sequi ac obedire præceptis ejus, & nequaquam resistere penitus ac repellere prolatas ab eo & deprecatorias definitiones & leges. Cum itaque pars vestra petierit ac poposcerit Judicem beatissimum Papam Nicolaum, quomodò vos extra postas Ecclesiæ ac Reipublicæ leges, qui regulat eum redarguere & judi-*

care presumpsistis, adferentes non secundum Canonem egisse, neque secundum justitiam ac veritatis rationem decrevisse, quæ sibi visa sunt deservendo? Invenimini ergò in parte hæc & Ecclesiasticæ & civiles reprobare leges pro eo, quod quem elegistis & prætulistis Judicem, nunc abiciatis. Nemo enim electum à se Judicem ex propria optione, vice versa judicare vel condemnare penitus debet. Etenim Photius & in prima sua adversus Sanctum Ignatium instantia, & per varias appellationes in Judicem omnino elegerat Sanctum Pontificem Nicolaum, ideòque licet ille, non supremus omnium Ecclesiarum Judex, sed electus tantummodò in hac causa fuisset arbiter, non poterat Photiana factio ejus iudicium refutare, aut ad Canones provocare. Verum æmulabatur Photius suum in invadenda Constantinopolitana cathedra Antecessorem Eusebium Nicomediensem, qui etiam in Sancti Athanasii causa Julium Pontificem Judicem elegerat, & cujus postmodum in conventiculo Philippopolitano factio ab ejus iudicio ad Canones provocans supremum Sancti Petri Apostoli Primatum evertere, & Romanum Episcopum in communem Patriarcharum ordinem redigere tentavit. Ab Eusebio ad Acacium, ab Acacio ad Photium hæc iniquitas manavit.

Secundò dixit Metrophanes Sardicensem adversus Neophytorum promotiones Canonem omnino adhuc esse in Ecclesiarum usu: Etenim Ambrosii, Nestarii, Eusebii, Thalassii, Tharassii, Nicephori, & aliarum paucarum Neophytorum promotiones, quæ rarò sunt, postas leges non subvertunt, neque particularia universalibus & generalibus dominantur, & maxime cum plurima esse differentia reperitur, in Photio & præcedentibus, qui ex Laico provecti sunt. Omnes enim præcedentes, quod legitime electi essent, ex causis præviè dispensaverunt, aut jam promotos toleravit, laica autem violentia in vivi Ignatii sedem intrusum Photium constantissime semper abiecit Ecclesia Romana. Idque ex Zachariæ Chalcedonenfis commentario in adductum Canonem Sardicensem: *Consecrantes Canon cautos reddidit. Cautum reddidit etiam confirmantem, ideòque Photii consecrationem confirmare merito noluit Pontifex Nicolaus.*

Tertiò exempla, quibus Romanam Ecclesiam in suo de personis iudicio errasse, ideòque ipsam ab aliis Ecclesiis refutari posse Zacharias ostendere tentarat, adgreditur Metrophanes, & dicit: *Falsum est, & procul à veritate. Antè omnia respondet ad exemplum Marcelli Metropolitæ Anchyranii. Marcellum anathematizantem omnem hæresin, & eam maxime quam habere dicebatur, justè ac regularitèr Julius Papa Romanus & Sardicensis Synodus recepit. Similiter enim eum facientem & Athanasium Magnus, & Paulus Confessor, turres & Columnæ Orthodoxæ fidei, & acceptaverunt & Communionem habuerunt: Novissimè autem ad proprium vomitum reversum, & deprehensum haereticum hi, qui circa Sybonum erant, anathematizaverunt, quibus & Liberius per litteras suas, qui post Julium fuit, concordat, dicens: MARCELLUM DENUNTO IMPIE DOGMATIZANTEM. Hoc autem non est reprobatio iudicii Julii vel Sardicensis Syn-*

Christ. Lupi Oper. Tom. III

*modi, ob factam Marcello mentis mutationem. Marcelli causam discussi abundè superius ad Synodum Sardicensem. Laudatus à Metrophane Patulus Confessor videtur esse Sanctus Paulus Constantinopolitanus Episcopus, à Philippopolitano Eusebianæ factionis conventiculo damnatus; postmodum ab eisdem Eusebianis suffocatus in balneo, qui unà cum Marcello & Sancto Athanasio appellat ad Julium Pontificem, Romanæ accesserat, ac per laudatum Pontificem fuerat Ecclesiæ suæ restitutus. Labitur tamen Metrophanes Marcelli damnationem fuisse à Liberio Pontifice receptam ac probatam. Etenim Sanctus Basilius Magnus, Liberio coævus, ac omnes ejus ad Synodum Thyansensem litteras optime callens, post ejus mortem sub successoris Damasi Pontificatu scribit ad Sanctum Athanasium de Marcello, deque Romana Ecclesia & omnibus Latinis: *Marcellum nequaquam reprobare visi sunt, & per hoc culpandi veniunt, ut qui ab initio illum per ignorantiam veritatis in Ecclesiasticam, id est, Episcopalem, etiam Communionem receperint. Perpetuò usque ad mortem est ista Basilius de Romanis & cunctis Occidentalibus conquestus. Quocirca Marcelli damnationem prius post Synodum Constantinopolitanam recepit Romana Ecclesia, dum recepit ejusdem Synodi Symbolum, in quo profitemur: Cujus Regni non erit finis. Hoc enim insertum fuisse adversus Marcellum testatur disertè, qui Synodo interfuit, in quinta decima Catechesi Sanctus Cyrillus Episcopus Hierosolymitanus.**

Quartò exponit Metrophanes causam Apiarii Presbyteri. *Apiarium, cum esset Presbyter Ecclesiæ Siccensis, Africanæ Provinciae, Mauritanæ Siccensis, propter aliquam causam segregavit proprius Episcopus Urbanus, postea verò deposuit omnimodis Synodus, quæ ibidem collecta est; Zozimus autem Papa recurrentem ad sese, & semet infontem exhibentem justificavit, & ad Africanam Synodum mittens eum litteris, ut iterum susceperetur egit. Ostendit eum ab Africanis Episcopis fuisse omnino receptum, ac Zozymi mandatis obeditum, & pergit: *invenitur igitur Africana Synodus paruisse potius iudicio Zozymi Romani Papæ, ac per hoc propriam reprobasse sententiam, & justificasse Apiarium, non restitisse voto Romanorum Pontificum. Apiarius Romam appellans egerat contra vetustissimam Ecclesiæ Africanæ consuetudinem, causamque dedit multæ inter hanc & Romanam sedem contentionis. Africanæ Ecclesiæ Clerus inferior Romam appellare non poterat: Primus id attentavit Apiarius. Hinc omnis illa cum Zozymo Pontifice & ejus successoribus longa & dura de Romana appellatione lis, per sextam Carthaginensem Synodum memorata, per Bonifacium secundum Pontificem & Justinianum Augustum tandem extincta, ac per Marcum Antonium de Dominis ad Romanum Primatum arietandam imperite aut nequiter adsumpta. Etenim etiamnum hodie ex Adriani quarti Pontificis per Innocentium tertium roborato indulto inferior Siciliae Clerus Romam appellare non potest, & tamen non dubitat de Primatu Romano. Quod quidem Zozymi de Apiario gratiosum iudicium quasi**

Harius, & Thalassius Cæsarea Cappadocia, & ejus Prædecessor Eusebius, & Ambrosius Mediolanensis, atque alii mille. Si ergo sunt illi obnoxii, & hic; quod si illi innoxii, & ille utique.

Alterum Nicolai Pontificis fundamentum erat, quod Photius à depositis ac degradatis Episcopis esset consecratus. Respondit Zacharias: *Primum non opinamur hoc verum esse. Neque enim pro criminibus isti depositi fuerunt, sed pro eo quod resisterunt Ecclesiæ: Uniti autem rursus, & apostasiam illam reprobantes, suscipiendi consistunt. Verumtamen licet Gregorius Syracusanus sit depositus, qui eum consecravit, non est Photius obnoxius, sed ille, qui illum promovet, obnoxii comprobantur. Verumtamen licet Gregorius sit depositus, possunt & promoventes eum nullas pœnas perpeti.* Dicit non omnes Photii consecratos fuisse degradatos, sed solum Gregorium Syracusanum: *Petrum Sardensem atque Eulampium Apameensem fuisse reos solius parasynagogæ, quam pœnitenti ad Ecclesiam reditu plenè purgari scribit in Canonicis ad Sanctum Amphilochoium litteris Sanctus Basilius Magnus.* Et Gregorii Syracusani vitium, non consecratum Photium, sed solos ejus cooperatores Petrum ac Eulampium maculare potuit: *Potuit & non maculare. Etenim Flavianus depositus Eutychem, & Anatolius suscepit eum. Et Episcopi, qui quartam fecerunt Synodum, Communiſtrum eum habuerunt, & nequaquam damnati sunt. Sed & Petrus Mogus depositus est à Proterio, & quod esset hæreticus, & quartam non susciperet Synodum, deinde cooperatus est in mortem ejusdem Proterii, & postea post Timotheum factus est Patriarcha, sed nullus eorum, qui ab eo consecrati sunt, condemnatus est. Sed & Acacius Constantinopolitanus damnatus est à Papa Romano, & quod cum hæreticis haberet communionem, & ille quidem damnationis sermonem nullum fecit: At verò post eum Patriarcha Flavitas, Eusemius, & Macedonius, recipientes eum, suscepti ab Ecclesiâ & sunt & putantur. Anatolius Constantinopolitanus Episcopus, Eutychieus factioni in Ephesino latrocinio cooperatus, & ibidem à Dioscoro Patriarcha suo in Episcopum consecratus ex Archi-Diacono, à Sancto Leone Pontifice damnatus fuerat, & tamen postmodum illi in cunctis suis actionibus communicavit sancta Synodus Chalcedonenſis. Etiam Petrus Mogus, Patriarcha Alexandrinus, & de hæresi & de vario facinore damnatus fuit à Romana Ecclesiâ, quæ tamen omnes ejus & communicatos & consecratos Episcopos & Clericos in suis gradibus suscepit. Acacii item Constantinopolitani Episcopi damnato per Romanam Ecclesiam nomini ac memoriæ communicaverunt successores Flavitas, Euphemius, ac Macedonius, neque exinde fuerunt maculati. Ex hisce fundamentis etiam Petrum & Eulampium, ipsiſumque unâ Photium à Gregorii Syracusani scabiè potuisse non maculari conclusit Zacharias, & addidit: *ſi Canon, qui deponit nos, depositionem recipimus; si verò non est, nequaquam. Etenim Flavianum Antiochia Patriarcham Romani non receperunt, sed eum Canon nullatenus condemnavit. Hoc est, Nicolai Pontificis adversum nos decreta & sententias non curamus; sed eorum justitiam per**

CAP. I.

Canones demonstrari cupimus, imitati passum à Romanis similia Flavianum Patriarcham Antiochenum.

Militarium, quam Ecclesiasticarum rerum peritior erat Basilius Augustus, ad hæc tamen nugas reposuit: *Non adduximus vos latrare, & sine ordine facere verba: omnia enim vestra mendacia sunt & seductio. Anatolii, Acacii, Petri Mogi, ac aliorum Episcoporum memoratos lapsus, aut ceterè nata ex illis vitia dixit per Romanam Ecclesiam fuisse reparata, atque ita ad rem non facere; Photii autem superstitis Consecratos in nequitia sua tumulo mortuos etiamnum ferere, ideòque Photium ab illis non potuisse nisi leprose consecrari. Eorum unum adstantem Eulampium Apameensem addidit Theophili Protospatharii, dum coram Michaele Augusto Scenicum Patriarcham agens tremenda Christianitatis mysteria blasphemabat, fuisse spectatorem, proindeque esse non solummodò degradatum, sed & nova degradatione ex isto crimine dignissimum. Negavit istud, & quidem cum execratorio juramento, Eulampius, conatusque tunc est producendi cum Principe sermonis & sese expurgandi ansam arripere; verum Legati Romani intercesserunt: *Iste est qui depositus est & anathematizatus à sancta Romana Ecclesiâ, & quomodo talia præsumpsit loqui in conspectu imperii tui? Nos cum deposito & anathematizato loqui non patimur. Etenim Pater noster spiritualis Adrianus Papa Romanus Sancto Imperio tuo demonstravit legem & iudicium, quod sancta Romana Ecclesiâ de nefandis & prævaricatoribus definiit. Et nos cum eis colloqui te non patimur, & quòd scriptum sit: CONTRADICTIONES EXCITAT OMNIMANUS. Ex quo liquet lapsum fuisse Eliam Ecclesiæ Hierosolymitanæ legatum, dum solum Gregorium Syracusanum, non Eulampium hunc aut Petrum Sardensem dixit fuisse à Nicolao Pontifice damnatum.**

Reliquis Photianæ consecrationis adstantibus Episcopis pœnitentiam ac Romani libelli professionem suadere, laicamque communionem promittere perrexerunt Legati Apostolici, addiditque Basilius Augustus: *Ego crebrò & multò rogavi, ne perirent; & ideò eos dimisi huc; & si nolint concurrere ad Ecclesiam, quidquid judicaverint Patriarchæ, etiam si noluerint, confirmamus. At illi manserunt saxo duriores. Hinc Legati ad Joannem Heracleensem, nec non ad Metropolitans Crentensem & Celerderensem conversi dixerunt: *Juxta libellum, qui à sancta Romana Ecclesiâ expositus est, facitis, an non? Et illi æquè duri: Ne fiat, Deus.**

Hinc Zachariæ Chalcedonenſis, & ejus pro Photio & Photiana parte argumentis respondere cepit Metrophanes Metropolitans Smyrnenſis: *Leges sancimus, tam Ecclesiasticæ quam civiles, omnem, qui elegerit aliquem Judicem, modis omnibus sequi ac obedire præceptis ejus, & nequaquam resistere penitus ac repellere prolatas ab eo & deprempas definitiones & leges. Cum itaque pars vestra petierit ac poposcerit Judicem beatissimum Papam Nicolaum, quomodo vos extra postas Ecclesiæ ac Reipublicæ leges aut regulas eum redarguere & judi-*

CAP.

care præsumpsistis, adserentes non secundum Canonem egisse, neque secundum justitiæ ac veritatis rationem decrevisse, quæ sibi visa sunt defendendo? Invenimini ergo in parte hac & Ecclesiasticas & civiles reprobare leges pro eo, quod quem elegistis & prætulistis Judicem, nunc abjiciatis. Nemo enim electum à se Judicem ex propria optione, vice versa judicare vel condemnare penitus debet. Etenim Photius & in prima sua adversus Sanctum Ignatium instantia, & per varias appellationes in Judicem omnino elegerat Sanctum Pontificem Nicolaum, ideòque licet ille, non supremus omnium Ecclesiarum Judex, sed electus tantummodò in hac causa fuisset arbiter, non poterat Photiana factio ejus iudicium refutare, aut ad Canones provocare. Verum æmulabatur Photius suum in invocanda Constantinopolitana cathedra Antecessorem Eusebium Nicomedienſem, qui etiam in Sancti Athanasii causa Julium Pontificem Judicem elegerat, & cujus postmodum in conventiculo Philippopolitano factio ab ejus iudicio ad Canones provocans supremum Sancti Petri Apostoli Primum evertere, & Romanum Episcopum in communem Patriarchatum ordinem redigere tentavit. Ab Eusebio ad Acacium, ab Acacio ad Photium hæc iniquitas manavit.

Secundò dixit Metrophanes Sardicensem adversus Neophytorum promotiones Canonem omnino adhuc esse in Ecclesiarum usu: *Etenim Ambrosii, Nestarii, Eusebii, Thalassii, Tharassii, Nicephori, & aliarum paucarum Neophytorum promotiones, quæ rarè sunt, postas leges non subvertunt, neque particularia universalibus & generalibus dominantur, & maxime cum plurima esse differentia reperitur, in Photio & præcedentibus, qui ex Laico promoti sunt. Omnes enim præcedentes, quòd legitime electi essent, ex causis præviè dispensaverunt, aut jam promotos toleravit, laica autem violentia in vivi Ignatii sedem intrusum Photium constantissimè semper abjecit Ecclesiâ Romana. Idque ex Zachariæ Chalcedonenſis commentario in adductum Canonem Sardicensem: *Consecrantes Canon cautos reddidit. Cautum reddidit etiam confirmantem, ideòque Photii consecrationem confirmare merito noluit Pontifex Nicolaus.**

Tertiò exempla, quibus Romanam Ecclesiam in suo de personis iudicio errasse, ideòque ipsam ab aliis Ecclesiis refutari posse Zacharias ostendere tentarat, adgreditur Metrophanes, & dicit: *Falsum est, & procul à veritate. Antè omnia respondet ad exemplum Marcelli Metropolitans Ancyranii. Marcellum anathematizantem omnem hæresin, & eam maxime quam habere dicebatur, justè ac regularitèr Julius Papa Romanus & Sardicensis Synodus recepit. Similiter enim eum facientem & Athanasium Magnus, & Paulus Confessor, turres & columnæ Orthodoxæ fidei, & acceptaverunt & Communiſtrum habuerunt: Novissimè autem ad proprium vomitum reversum, & deprehensum hæreticum hi, qui circa Sybænum erant, anathematizaverunt, quibus & Liberius per litteras suas, qui post Julium fuit, concordat, dicens: MARCELLUM DENUO IMPIE DOGMATIZANTEM. Hoc autem non est reprobatio iudicii Julii vel Sardicensis Syn-*

Christ. Lupi Oper. Tom. III

*modi, ob factam Marcello mentis mutationem. Marcelli causam discussi abundè superius ad Synodum Sardicensem. Laudatus à Metrophane Patulus Confessor videtur esse Sanctus Paulus Constantinopolitanus Episcopus, à Philippopolitano Eusebianæ factionis conventiculo damnatus; postmodum ab eisdem Eusebianis suffocatus in balneo, qui unâ cum Marcello & Sancto Athanasio appellat ad Julium Pontificem, Romanæ Ecclesiæ suæ restitutum. Labitur tamen Metrophanes Marcelli damnationem fuisse à Liberio Pontifice receptam ac probatam. Etenim Sanctus Basilius Magnus, Liberio coævus, ac omnes ejus ad Synodum Thyanensem litteras optime callens, post ejus mortem sub successoris Damasi Pontificatu scribit ad Sanctum Athanasium de Marcello, deque Romana Ecclesiâ & omnibus Latinis: *Marcellum nequaquam reprobare visi sunt, & per hoc culpandi veniunt, ut qui ab initio illum per ignorantiam veritatis in Ecclesiasticam, id est, Episcopalem, etiam Communionem receperunt. Perpetuò usque ad mortem est ista Basilius de Romanis & cunctis Occidentalibus conquestus. Quocirca Marcelli damnationem prius post Synodum Constantinopolitanam recepit Romana Ecclesiâ, dum recepit ejusdem Synodi Symbolum, in quo profitemur: *Cujus Regni non erit finis. Hoc enim insertum fuisse adversus Marcellum testatur disertè, qui Synodo interfuit, in quinta decima Catechesi Sanctus Cyrillus Episcopus Hierosolymitanus.***

Quartò exponit Metrophanes causam Apiarii Presbyteri. *Apiarius, cum esset Presbyter Ecclesiæ Siccensis, Africanæ Provinciae, Mauritanie Sittensis, propter aliquam causam segregavit proprius Episcopus Urbanus, postea verò deposuit omnimodis Synodus, quæ ibidem collecta est; Zozimus autem Papa recurrentem ad sese, & semet infontem exhibentem justificavit, & ad Africanam Synodum mittens eum litteris, ut iterum susciperetur egit. Ostendit eum ab Africanis Episcopis fuisse omnino receptum, ac Zozymi mandatis obeditum, & pergit: *invenitur igitur Africana Synodus paruisse potius iudicio Zozymi Romani Papæ, ac per hoc propriam reprobasse sententiam, & justificasse Apiarium, non restitisse voto Romanorum Pontificum. Apiarius Romam appellans egerat contra vetustissimam Ecclesiæ Africanæ consuetudinem, causamque dedit multæ inter hanc & Romanam sedem contentionis. Africanæ Ecclesiæ Clerus inferior Romam appellare non poterat: Primus id attentavit Apiarius. Hinc omnis illa cum Zozymo Pontifice & ejus successoribus longa & dura de Romana appellatione lis, per sextam Carthaginensem Synodum memorata, per Bonifacium secundum Pontificem & Justinianum Augustum tandem extincta, ac per Marcum Antonium de Dominis ad Romanum Primum ariendum imperitè aut nequiter adsumpta. Etenim etiamnum hodie ex Adriani quarti Pontificis per Innocentium tertium roborato indulto inferior Siciliae Clerus Romam appellare non potest, tamen non dubitat de Primatu Romano. Et quidem Zozymi de Apiario gratiosum iudicium quasi**

Epist. 46.

C c c

quasi per interitum citra suæ consuetudinis, alibi laudis discutendæ, injuriam recepit Africana Ecclesia, atque ita hocce exemplum adjuvare non potuit Zachariam Chalcedonensem.

Quintò etiam Flaviani Patriarchæ Antiocheni questiones elucidat Metrophanes. Flavianum recipere recusabat Romana Ecclesia, propter magni Eustatii dilectionem Paulinum stabiliens, qui Princeps erat eorum, qui propter Eustatium ressebant, & disjungebantur, non tamen & usque in suam banc habuerunt mentem. Piissimo enim Imperatore Theodosio mediante acceptum reddiderunt eum, & Patriarcham habuerunt Antiochia, ita ut in hoc mendaciter loquens apparuerit. Sanctum Eustatium, ab ipsa Nicæna Synodo promotum, factio Eusebiana deiecit, atque ita germanè Orthodoxa Cleri & populi Antiocheni pars, intrusus Artianus Episcopus communicare nolens, seorsim conventus egit duce Paulino Presbytero, cui tandem Romana Sedes Patriarchatum detulit, atque ita Ecclesia illa in duos aut tres Patriarchas divisa longo schismate laboravit. Flavianus, licet insigniter orthodoxus, non tamen Sancto Eustatio, sed post Sanctum Meletium Eusebianis, & quidem cum fædo perjurio, omninò successerat, ideòque illum Romana Sedes dudum meritò refutavit. Mali finem edicit Socrates: *Theophilus Alexandriæ Episcopus, odio in Flavianum restitit, Isidorum Presbyterum misit, ut Damasi Romani Pontificis animum in Flavianum exulceratum mitigaret, doceretque ex usu Ecclesiæ esse, si propter populi concordiam peccatum à Flaviano commissum remitteret. Quocirca communionem Flaviano ad hunc modum reddita, populus Antiochenus pedetentim ad concordiam reducitur. Socrates à Damaso, Metrophanes errat id factum ad preces Theodosii Augusti senioris: Sub Innocentio primo Pontifice & Arcadio Augusto fuisse factum docent litteræ Sancti Ambrosii, laudata per ipsas Capuana Synodus, ac in Ecclesiastica historia Theodoræ. Liqueat interim Flavianum sine Romani Pontificis confirmatione non potuisse esse Patriarcham, atque ita hoc exemplo non adjuvatur Photius, sed penitus evertebatur.*

Quintò perrexit Metrophanes de Petro Mogo Alexandrino & Acacio Episcopo Constantinopolitano: *Dicere Petrum Mogum depositum esse, quin etiam & Acacium, nequaquam verò depositos eos, qui ab utroque manus impositionem acceperant, nihil confert ad vestram vel Photii justificationem, eò quod aliter Ecclesiastica leges eos, qui ex hæresibus redeunt, Episcopos judicant, & aliter eos, qui à mæchis, & sine Canone promoventur. Illustrat in marginali scholio ad litteras Adriani secundum, in sine Synodi exstantes, Anastasius Bibliothecarius: *Queritur, cur Sedes Apostolica eos, qui à Photio damnato in diversis Ecclesiæ gradibus constituti sunt, sine recuperatione deposuerit, cum ab Ebone Remensium Archi-Episcopo nuper damnato sacratos, & post adstantibus Episcopis depositos inaurari decreverit. Sed sciendum est, quia Photius tamquam Neophytus & adulter, qui scilicet Ecclesiam viventis invaserat, nunquam fuisse Episcopus dicitur & promulgatus est. Sed nec ii, qui ab illo manus impositionem acceperant, comparati videlicet**

Maximo Cynico, & ordinatis ab eo, à secunda Synodo cum ordinatis repulsi. Ebbo autem, licet postea sit depositus, quandoque tamen Episcopus fuit, quemadmodum & Acacius, de cuius Ordinatione scribit Papa Anastasius, ut scilicet quos post damnationem ordinavit Acacius, nulla portio lesionis attingeret. Denique si pater meus adulter est, & ego ex adulterio nascor, profectò ut non legitimus ex hereditate repellor, quod tamen non paterer, etiamsi pater meus probaretur veraciter homicida. Intrusus Episcopus irritam habet Ordinationem, neque reputatur Episcopus, sed laicus, ideòque & omnis per ipsum data manus impositio vana judicatur & irrita, tamquam per laicum attentata: Hinc uti Maximum Cynicum & Photium, ita & omnes eorum ordinatos secunda & hæc nostra octava Synodus sine reparationis spe ad laicos abjecerunt. At verò Ebbo Remensis & Acacius Constantinopolitanus, licet criminosis & ob crimina degradati, legitimæ tamen promotionis ac originis fuerant Episcopi, ideòque datæ per ipsos Ordinationes à pia matre Romana Ecclesia poterant dispensatoriè purgari. Errat tamen Joannes Morinus datos per Photium Ordines à Romana Ecclesia fuisse exufflatos ac repetitos: Eos namque quoad solam executionem, non quoad substantiam irritos eadem Ecclesia judicavit. Et non solum Photianos plures, sed & ipsum Photium in suis postea gradibus recepit Joannes octavus Pontifex; quod ullum reordinari iusserit, nullo testimonio aut argumento possit ostendi. Longè fædius erravit Zacharias Chalcedonenis Eusemum & Macedonium Constantinopolitanos Episcopos, damnatæ Antecessoris sui Acacii memoriæ & nomini communicantes, exinde non fuisse maculatos: Longè aliter docent Gelasii, Anastasii secundum, Symmachi, & Hormisdæ Pontificum Acta adversus schisma Acacianum.

Quæstio est, Quomodò Metrophanes Acacio æquiparet Petrum Mogum, quem constat fuisse intrusum, & Joanni Thalaix legitimo Alexandrinorum Patriarchæ per laicas & violentas Zenonis Augusti iussiones superordinatum? Quomodò ejus Ordinationes Romana Ecclesia suscepit? Respondeo Metrophanem fuisse memoria lapsus. Romana porro Ecclesia reparandæ pacis necessitate Petri Mogi Ordinationes admittit: Nam & antea per Sanctum Leonem Magnum ad Marciani Augusti & Augustæ Pulcheriæ preces suscepit non tantummodò Ordinationes, sed & personam Anatolii Constantinopolitani Episcopi, per Dioscorum ac ejus Ephesinum latrocinium intrusi, & Sancto Flaviano iniquissimè superordinati. Dierum malorum calamitas quandoque adigit ad Canones dispensatoriè ita vulnerandos. Et ejusmodi exemplis post Sancti Ignatii mortem inflexus Joannes octavus Pontifex etiam Photii Ordinationes purgavit, & personam reddidit sedi Patriarchali. Porro Petrus Mogus ab uno dumtaxat Episcopo fuerat ordinatus Episcopus, atque ita ejus Ordinationes suscipiens Romana Ecclesia sensit ab uno factam Episcopalem consecrationem omninò tenere. Nam & omnes Episcopos Evagrianos, id est, ab Evagrio

grio Patriarcha Antiocheno per solum Antecessorem Paulinum creato consecratos, admiserat non ita pridem Pontifex Innocentius primus.

Adversus Metrophanem replicare parabat Zacharias Chalcedonenis, verum Legati Romani intercesserunt, ad Basilium Augustum interlocuti: *Ecce multoties audivimus contradictiones, & verborum pugnas eorum, quæ nihil illis profunt, eò quod dissonantes sint à recta ratione, ac synodicis & regularibus dispositionibus. Et ad contumaces Pseudo-Episcopos: Sinite excusare excusationes in peccatis, & in verba malitiæ declinare, atque in vanum laborare, & procedite sanctæ huic Synodo, & salvamini ab anathematis condemnatione. Eos ad resipiscendum sunt serio hortati. Quod ipsum per lectum à Constantino Secretario Epanagosticon sermonem fecit Basilius Augustus, offerens pro ipsis procidere, calcari omnium pedibus, in faeco & cinere palam volutari.*

ACTIO VII.

IN septimam Actionem, factam quartò Calendas Novembres, rursùm ex Basilii Augusti mandato, & Romanorum Legatorum permisso est introductus Photius, baculo innixus, & cum eo Gregorius Syracusanus. Verùm adversus baculum Marinus Romanæ Ecclesiæ Diaconus ac Legatus intercessit: *Tollite baculum de manu ejus, signum est enim dignitatis pastoralis, quod hic habere nullatenus debet, quia lupus est, & non Pastor. Baculus iste non senectutis fulcrum erat, sed Episcopale pedum. Pedum istud in solennibus actibus sibi præferre aut præferendum curare est antiquus mos Patriarcharum Constantinopolitanorum. Hinc etiam Josephus Patriarcha Ferrariæ ad Eugenium quartum Pontificem ingressus Patriarchale pedum, quod elevatum famulus ante ejus equum usque ad Papale palatium portarat, sumpsit in manus; verùm à Papa regressus occultari iussit in thecam gestatorium: Quod nempe isto honoris insigni extra proprium Patriarchatum non posset uti. Rem latè in Synodi Florentinæ historia describit Sylvester Sguropulus. Græcorum pedum est Latinorum Episcoporum pedo longè brevius: Etenim incedens Episcopus ipsi innititur ut scipionis. Est planè rectum, ac ejus summitas in utramque partem incurvatur, quasi in adversas facies invicem adpicientium serpentum. Est virga argentea, deaurata, arte & pulchritudine notabilis. Etiam de Sancto Thoma Cantuariensi Archi-Episcopo, pro Ecclesiastica libertate adversus Regem suum Henricum secundum certaturo, scribit Guilielmus Neubrigenis: *Curtiam ingressus est crucem argenteam ante se portari solitam manu propria bajulans, volentibusque quibusdam Episcoporum, qui aderant, ministerium portandæ ante Metropolitanum proprium crucis suscipere abnuit, nec alium in illo conventu publico crucis bajulum, quantumcumque rogatus, admisit.**

Baculo igitur Photius fuit omninò spoliatus. *Christi Lupi Oper. Tom. III.*

Et illum alloquio suo dedignati Legati Apostolici dicere ad Bahanem Patricium: *In præcedenti Actione venit ad nos vir iste forensis & curialis Photius, & admonuimus illum per Apostolicam auctoritatem ad revertendum in Ecclesiam per libelli expositionem, ut recipiamus eum in communionem seculari. Interrogate illum, si fortè intelligit bonum & conveniens sibi, si vult facere libellum. Verùm in nequitia ille obduratus Patricio reposuit: Omnes Imperatorem nostrum sanctum custodiant in multos annos. Et Gregorius Syracusanus: Et nos similiter oramus Imperatori nostro sancto, Vicariis autem rationem non præbemus. Et rursùm Photius: Si audissent Legati Romani quæ diximus nudius tertius, non utique hanc interrogationem prætendissent: si verò definitionem suam posuerint in penitentia, hanc per opera sua demonstrarent. Et Gregorius Syracusanus: Ipsi penitentiam agant, super quibus deliquerunt. Nec aliud ab ipso potuit extorqueri.*

Post hæc ingressi sunt Episcopi Photii, à Photio consecrati, de quibus Legati Apostolici ad Bahanem: *In præcedenti Actione admonuimus eos, ut faciant libelli satisfactionem, & recipiamus eos in laicam communionem tamquam seculares, & non declinent in contrariam viam, sicut magister illorum. Interrogate ergo illos singulatim, utrum faciat quis ex ipsis libellum. Aliud nolimus ex ipsis audire. Etenim & sanctissimi Orientales Vicarii atque nos eadem dicimus. Ab ipsis fieri voluerunt, non simplicem orthodoxæ fidei, sed Romanum libellum, expressimque Photium & Gregorium Syracusanum anathematizari. Respondit verò Joannes Heracleæ Episcopus, Europæ Metropolitæ, à Photio consecratus: *Nos iis, quæ contra rationem facta, vel acta, vel agenda sunt, parere neque disposuimus neque volumus, & super quibus nos exigitis, quoniam novimus ea, quæ facta sunt, secundum nullum modum suscipimus. Et in Pauli Carthophylacis locum suffectus Eufchemo Cæsareensis in Cappadocia Archi-Episcopus: Ego iis, quæ per rationem non sunt acta, & qui non sectantur Canones Sanctorum Apostolorum & sanctarum ac universalium Synodorum, non tantum si Romanus vel Hierosolymitanus sit, sed est Angelus de celo veniat, & non conveniat sano verbo, neque pareo neque sequor. A manifestis ac perduellibus Canonum prævaricatoribus sperni quatuor Patriarchalium sedium unanimem sententiam, & adidue ad Canones appellari indignatus est Basilius Augustus, ac per Bahanem Patricium ad illos locutus: *Dicite, quis Canon vos adjuvet. Et ubi posuerit Dominus Canones, in Ecclesiis suis, an in aliquo alio loco? Et ubi Ecclesiæ sint hodie, & ubi prædicetur Evangelium? Est alius locus, præter quem tenent sanctissimi Vicarii? Ad Canones eadem temeritate provocanti factioni Acacianæ ita etiam respondit Sanctus Pontifex Gelasius: *Viderint, si alios habent Canones, quibus ineptias suas exequantur. Veri enim Canones sunt, qui à quinque Patriarchalibus sedibus probantur, & secundum illos Photium & factionem ejus Romana Ecclesia omninò judicarat.****

At vide Schismaticorum impudentiam. Basilio Augusto in faciem dicere: *Deus custodiat sanctissimum imperium vestrum, verbum petivimus impunit.*

punitatis, ut diceremus negotia nostra cum fiducia, & non accepimus. Qualiter ergo habemus loqui? Tranquillus Princeps reposuit: Deus idem audivit deprecationem meam, & adduxit hos sanctos viros ex omnibus partibus mundi, ne quid secundum faciem fiat, sed ex aequo ponatur iudicium iustissimum. Dicitis uti accipiatis verbum securitatis, & quando quis à me tristatus vel læsus fuerit, volo ut dicatis. Idcirco sunt hic sanctissimi Vicarii omnium sedium, ut quidquid habetis in justificationem vestram, loquamini. Et Patricius Bahanes: Propter Imperatorem nostrum sanctum nihil prohibemini, jubet enim, & vult, & acquiescit ut loquamini, sed videntes Iudices convicia vestra nec audire vos volunt. Completa erat ipsorum iniquitas, ideoque responderunt: Nos Iudices eos non suscipimus. Bahanes rogavit causam: Rejicit regula Patriarchia, & irrationabiliter judicant? Rogavit duo. Primò, An Romanæ sedis, præsertim dum alii Patriarchales ipsi adfuerent, iudicium posset recusari? Secundò, An omnes istæ sedes errassent in Photii causa, & etiam nunc irrationabiliter & contra Canones iudicarent? Amphilocheus Pseudo-Episcopus Cyzicenus Hellepontii Metropolita, respondit ad solum secundum: Irrationabilissimè. Papatum Roma Constantipolim in Photii caput migrasse, ideoque illum à solo Deo iudicari posse censebat omnino idem Amphilocheus, verum nãnas istas coram Principe non fuit ausus effutire. Perrexit Bahanes de sedium Patriarchalium Legatis: Extra sensum regulæ & Patriarcharum suorum iudicant? Et Episcopi Photiani: Extra. Quare in contumaces aliud nesciens Patricius conclusit: Ite ad Patriarchia, & certificamini. Ita olim Macarium Patriarcham Antiochenum, sextæ Synodo acquiescere nolentem, Romam ad Agathonem Papam misit Imperator Constantinus Pogonatus. Et adversum similes in Synodo Chalcedonensi clamaverunt Episcopi Illyriciani: Qui contradicunt, Romam ambulant. Patriarchalium Legatorum fidem & rectum juxta Patriarcharum suorum mandata processum multis suavit, at persuadere non potuit Basilius Augustus, ideoque Bahanis interlocutionem probavit & dixit: Ne dicatis, Fratres, quod velim vos mittere illuc, ut pereat quis vestrum, testis est Deus, quoniam quem misero illò, in conspectu totius Senatus & sanctæ Synodi dico, iterum reducam eum huc. Verum ad Ruffinum Ecclesie Aquilejensis Presbyterum, Romam ab Anastasio primo Pontifice evocatum, scribit Sanctus Hieronymus: Tantum Romanæ urbis iudicium fugis, ut magis obsidionem Barbaricam quam pacatæ urbis velis sententiam sustinere. Ex eodem timore Photianæ consecrationis Episcopi responderunt: Hic examinentur negotia. Quare tanta contumacia lassati Apostolici Vicarii per Stephanum Ecclesie Constantipolitane Diaconum ac Notarium legi curarunt Sancti Pontificis Nicolai ad Dioceseos Constantipolitane Episcopos & Clericos de hac causa litteras, nec non & supra expositam Adriani secundi Romanam Synodum, eam multis encomiis Sanctus Ignatius & Orientales Legati sunt profecti, atque tum laudatus Stephanus in Photium & factionem ejus ex ambone pro-

nunciavit hunc Synodalem anathematismum: Photio seculari & forensi anathema, Photio tyranno & neophyto anathema, Photio schismatico & damnato anathema, Photio mæcho & Parricide anathema, Fabricatori mendaciorum anathema, Inventori perverforum dogmatum anathema, Photio novo Maximo Cynico anathema, novo Dioscuro anathema, novo Judæ anathema, omnibus sequentibus & fautoribus ejus anathema, Gregorio dudum Episcopo Syracusano anathema, Eulampio deposito & Schismatico anathema. De Petro Sardenfi Episcopo, Lydiæ Metropolita, nulla fit mentio, quod mare Adriaticum jam pridem de illo judicasset.

ACTIO VIII.

AD Actionem octavam, factam nonis Novembribus, loqui cœpit de imaginariæ Synodi exemplaribus, ac de exactis per Photium in scripto juramentis ac professionibus Basilius Augustus per Bahanem Patricium: Propter multam versutiam ac malitiam præcedentibus temporibus subscripsit Sacerdotium, & Senatus, & tota civitas in causis injustis, quas noluerunt. Coacti enim fuerant à Michaele Augusto. Hodie autem vult Divinitus gubernatum imperium nostrum, intuens in misericordiam Dei benignissimi & compatientissimi, manibus vestris eas incendi, & sperat in misericordiam ejus & in sanctas orationes vestras, quod ignoscatur omni homini ignorantia hæc, tam à sancta Ecclesia Catholica, quam à sacro Senatu, & tota civitate nostra, simul & cæteris regionibus. Quid ergo videtur sanctitati vestræ? Placet hoc Deo & vobis? Placuit toti Synodo. Quare jubente Basilio Christi amico & magno Imperatore, positum est in medio Synodi vas Aeneum, ad id aptum, plenum igne, & delati sunt in vas lupio à Theophylasto, reverendissimo Diacono & Referendario, omnes tomii chyrographorum, qui exacti sunt à Photio, ab omni sacro Catalogo & ordine Clericorum, tam magnæ Ecclesie, quam earum, quæ foris sunt, quamque etiam à magnis & parvis, & omnibus Senatorie dignitatis, & multis aliis, tam illustribus quam ignobilibus, atque iis qui in omni arte & disciplina, & diverso studio esse videbantur, usque ad pellarios & pisces vendentes, & lignarios, & acus facientes. Insuper & libri, qui fidei conscripti sunt contra Beatissimum Nicolaum Papam, & gestorum relationes ac Synodi, quæ contra Sacratissimum Patriarcham Ignatium factæ sunt à Photio. Et accipiens Georgius reverendissimus Orphanotrophus singulos libellos & tomios tribuit hominibus utrorumque Sanctissimorum Vicariorum, qui miserunt omnia in ignem, & cremata sunt, & redacta in nihilum. Professionum istarum chyrographa exuri voluerunt Legati ad evertendum errorem de obligatione juramenti Herodiani, in quod etiam statutum secunda Sancti Basilii Magni ad Sanctum Amphilocheum canonica Epistola: Adeo olim ille error est apud Græcos grassatus. Quis porro sit Ecclesie Constantipolitane Referendarius, exponit Anastasius

Cap. 9.

scholion

scholion marginale: Patriarcha Constantipolitane Referendarius quempiam semper habet, qui Imperatori omnem ejus denunciat voluntatem, qui aditum in Palatio semper habet ad referendum Imperatori quæcumque sunt Patriarchæ & Ecclesie necessaria, per quem etiam Imperator, quod placet, Patriarchæ transmittit. Consonat antiqua notitia officiorum Ecclesie Constantipolitane: Referendarius ad Principes, virosque magnos ad Episcopi Secreta quædam indicanda, & quidquid libuerit, mittitur.

Exindè falsos Vicarios, qui imaginariæ in Sanctum Pontificem Nicolaum Synodo tamquam Patriarchales Legati subscriperant, inquiri voluit Basilius Augustus. Et ante omnes accusatus fuit nescio quis Petrus monachus, Roma huc adductus: Videtur fuisse ille Nicolao Pontifici rebellis, & Constantipolim ad Photium cum quibusdam aliis fugitivus Apostata, quos sibi castigandos remitti supra à Basilio Augusto postulavit Pontifex Adrianus secundus. Ad Petrum istum dixit Patricius Bahanes: Hæc jubet sanctus Imperator noster, & tota sancta Synodus interrogari te, Quis es, & unde venis, & quid dicis, & quod est opus tuum quod egisti? Invenis es in concilio, quod fecit Photius contra Beatissimum Papam Nicolaum, aut dedisti libellum contra eum? Respondit verò monachus: Neque præsumens illic inventus sum, neque hanc conscriptionem novi. Etenim nunquid ego solus sum Petrus in hanc urbem à Roma adscendens? Alii dena millia adscenderunt Petri. Verumtamen legatur iste libellus meus, quem defero, & hic manifesta faciet, quæ mea sunt. Libellus continebat tria. Primò protestabatur sese ab imaginariæ Synodi cooperatione & conscientia innocuum. Secundò habebat hæc verba: Imperialibus auditibus molestiam non intuli. Hoc est, apud Michaelem Augustum non accusavi Sanctum Pontificem Nicolaum, nec in ipsum postulavi fieri Synodum: Conscuta enim nequitia usi Photius & Michael Augustus videri noluerunt sua sponte, sed ad accusantium preces imaginariam Synodum in optimum Pontificem concinnasse. Hinc & fidos Synodi petitores subornarunt. Et huc etiam respiciunt verba Patricii Bahanis: Aut non dedisti libellum contra eum? Tertiò petebat apostasie & aliorum criminum veniam, gratiosamque & à pœnis immunem licentiam ad sanctorum Apostolorum limina remeandi. Libellus Synodo placuit, estque monachus à criminis suspicione absolutus.

Hæc ejus verba, Alii dena millia Petri Roma adscenderunt, exponit in historia Ecclesiastica Eusebius Episcopus Cæsareensis: Petri & Pauli nomina fidelium liberti crebro ferunt. Qui mos præsertim viguit in Ecclesia Romana. Addit Eusebius etiam Sancti Joannis Apostoli nomen fuisse fidelibus frequentissimum. Etenim in Baptismo profanum nomen in sanctum mutare est vetustissima Ecclesiarum disciplina. Rem insignem refert in Sigeberti Gemblacensis supplemento Robertus Abbas Montensis: Henricus Rex junior, Henrici secundi Anglorum Regis filius, ad Domini Natalem fuit in Bus propè Bajoc. Et quia tunc primum tenebat curiam in Nortmannia, voluit ut magnificè

A. 1173.

festivitas celebraretur. Interfuerunt Episcopi, Abates, Comites, Barones: Et multa multis largitus est. Et ut appareat multitudo eorum, qui interfuerunt, cum Vilhelmus de Sancto Joanne Nortmannie Procurator, & Vilhelmus filius Hannonis Senescallus Britannie comederent in quadam camera, prohibuerunt ne quis miles comederet in eadem camera, qui non vocaretur Vilhelmus. Et ejectis aliis de camera, remanserunt centum & decem milites, hoc est, nobiles equites, qui omnes vocabantur Vilhelmus, exceptis plurimis aliis ejusdem nominis, qui comederunt in aula cum Rege. Guilielmus Regni conquestorem placare satagentes subasti Angli adfumperant passim ejus nomen.

Etiam quidam Basilius Tripolitanus, & quidam Leontius mercator Alexandrinus venerunt in suspicionem ficti Patriarchalis Vicariatus: Et aucta est suspicio, quod illi figmentum istud nolent palam anathematizare. Hinc ad ipsos Senatus: Quoniam non vultis anathematizare, apparet quia participes ejus estis, ut aut anathematizemini & ipsi, aut tradamini legibus. Et Legati Romani: Quoniam non patiuntur anathematizare, qui fecit malum hoc, Photium, tradamur nobis, & descendant nobiscum Romam. Hinc ambo tertium mox dixere: Anathema ei, qui dedit libellum contra Papam Nicolaum. Libellum Synodi imaginariæ petitorum. Exindè Legati Romani rogavere Principem, ut legeretur Canon Sancti Martini Pontificis, damnans quemvis fictum & scenicum Vicarium. Fuit lectus & innovatus.

Hoc item loco interrogati sunt Metropolita, qui subscripti erant in imaginariæ Synodi libro, de propriis subscriptionibus, quæ erant in libro, vestra sunt hæc subscriptiones? Et dixerunt omnes: ABSIT. Excepto tamen Theodoro Stauropolitano Episcopo, Cariæ Metropolita. Subscriptio fuit convictus aut confessus: Hinc ad laicos abjectus Synodo deinceps non interfuit. Honoris causa hæc subicit synodali Actorum Digestor: Quod vir magnorum meritorum esset Theodorus, quod Regia vi compulsus deliquisset, & quod cum Basilio Augusto Patriarcha Ignatius disponderet Adriano Pontifici pro ipso supplicare.

Exindè introductus est Theodorus Crithinus, Iconoclastæ in Regia civitate resuscitator & Doctor, qui ab Apostolicis & Orientalibus Legatis ad respiscendum serio suavis persuaderi non potuit, sed nec verbum voluit respondere. Hinc ei Patricius Bahanes dedit Principis effigie insignitum numisma, & dixit: Imperator noster sanctus mandat ad te monens, Suscipis numisma characteris mei? Et Theodorus: Indignus sum, sed suspicio illud super millia auri & argenti. Perrexit Bahanes: Imperator noster sanctus admonens dicit ad te, Honoras numisma exarationis mee? Et Theodorus: Secundum quod oportet honorari numisma Regium, honoro. Rursum Bahanes: Jubet Imperator, Inhonoras illud? Et Theodorus: Ut quid? Non inhonoro illud. Hinc Bahanes conclusit: Jubet Imperator noster sanctus dicere tibi, Si imaginem meam, id est, mortalis Regis non vis inhonorare, sed honorabiliter susceperis à manu mea, quomodo Dei virilem imaginem Domini nostri Jesu Christi,

Cbristi, & sanctissimæ Matris ejus, quæ propriè & veraciter est Dei genitrix, & omnium Sanctorum dicitur in honorare? Dic nobis, In honoras has, an honoras? Reposuit pertinax Iconoclasta: Si ostensum fuerit, quod sit hoc Christi præceptum, faciam quidquid jusseris. Et Bahanes: Imperator noster sanctus non adduxit vos ad hanc sanctam & universalem Synodum ad disputandum, sed ad commonendum: Juxta præceptum Apostoli, mandantis hæreticum corripi, nequaquam ad disputandum, præsertim de dogmate per Ecclesiam jam definito, admitti, Extra Synodi confessionem à Bahane Patricio & Leone Proconsule discussus fuerat Theodorus, ideò ad relatas ejus voces dixere Legati Romani, & Vicarii Orientales: Legatur sanctissimi Papæ Nicolai capitulum de imaginibus. Legatum est, & ab omnibus probatum. Et ipsum, & Bahanes Patricius, & Synodi nostræ Terminus seu Decretum laudant folas Christi Domini, Deiparæ Virginis, & aliorum Sanctorum sacras imagines: Dei Patris imagines Ecclesia tunc necdum norat. Cum Theodoro Critino, Si ostensum fuerit, quod hoc sit Christi præceptum, loquantur hodie Calvinistæ: At pessimè. Fatemur & nos sacras imagines non esse Christi præceptum: Esse dicimus utiles, à Christo Domino & Sanctis Apostolis probatas, ideòque retinendas, & non latria, sed sola salutatione honorandas.

Ad Romanos ac Orientales Legatos est tum Basilius Augustus interlocutus: *Sunt hic & alii quidam Critino concordantes, intrent, si videtur sanctitati vestræ, in medium Synodi, & interrogentur, si fortè velint pœnitere, & profiteri orthodoxam fidem. Et intromissi sunt Nicetas Clericus, Theophilus sæcularis, & Theophanes tabellio, ad quos Romani Legati: Anathematizatis Iconomachorum hæresin? Proferimini sanctæ catholicæ & Apostolicæ Ecclesiæ orthodoxam fidem, quæ tradita est in orbis terrarum finibus à Christo, & Apostolis, & omnibus sanctissimis Doctoribus Ecclesiæ! Responderunt illi: Decepti sumus antea malitiosis sermonibus impiorum hominum, & male sapiebamus; nunc autem sanctæ bujus & universalis Synodi concordiam & conspirationem videntes parvipendimus Iconomachorum hæresin, & anathematizamus omnem, qui non adorat sanctas & venerabiles imagines. Addunt Acta synodalia. Et surgens unusquisque singulatum super tribunal excelsum anathematizavit hæresin Iconomachorum, & primores ejus Patriarchas, Theodorum videlicet, Antonium, Joannem, & Theodorum Critinum. Deindè advocans Basilius Imperator unumquemque ipsorum osculatus est, & dixit: Nunc erepti estis à diabólica possessione, & facti Christiani verissimi, & salvandi estis cum omnibus orthodoxis à Christo Deo nostro, & vita æterna efficiamini digni. Nam nisi hæresin Iconomachorum anathematizassetis, nihil vobis Christum prodesset.*

Actiōnem conclusit Stephanus Ecclesiæ Constantinopolitanæ Diaconus & Notarius, ex ambone prænuncians anathema sibi traditum à Legatis Romanis: *Omnibus hæreticis anathema. Concilio, quod adhuc fremit contra venerabiles imagines, anathema. Eis, qui recipit impias hæreseos*

*ipsorum ratiunculas, anathema. Eis, qui sumunt Divinæ Scripturæ dicta, quæ sunt adversus idola, contra venerandas imagines, anathema. Eis, qui non amplectuntur sanctas & venerandas imagines, anathema. Eis, qui sacras iconas vocant: idola, anathema. Eis, qui dicunt, quia ut ad Deos Christiani ad imagines accesserunt, anathema. Eis, qui illis communicant scienter, anathema. Eis, qui conviciantur & in honorant venerabiles iconas, anathema. Eis, qui dicunt, quod præter Christum Dominum nostrum alius quisquam nos liberavit ab idolis, anathema. Eis, qui audent dicere Catholicam Ecclesiam idola aliquando suscepisse, anathema. Anastasio, Constantino, & Nicetæ, qui sub Isauricis Imperatoribus fuerunt Patriarchæ Constantinopolitani, & Iconoclastarum hæresibus præfuerunt, ut In-Episcopis insacris anathema. Theodoro, Antonio, & Joanni, qui sibi invicem malorum omnium existiterunt conciliatores, & alter alterius sibi impietati successerunt, anathema. Paulo, qui in Saulum conversus est, & Theodoro, qui dicebatur Gasta, & Stephano Molata, & his similibus anathema. Theodoro, qui cum sine ratione consistat, loqui se rationaliter fingit, & qui vocatur Critinus, anathema. Eis, qui adhuc in dubio quidem sunt sensu, insensati verò sunt ambiguitate, & obsessi quidem à tenebris impietatis sue suspicantur à quibusdam sequi reversionem, anathema. Laludio, Leoni, & quisquis hinc similiter sapit, tam in Episcopis & Presbyteris ac monachis, quam in iis, qui quomodocumque attonsi consistunt, anathema. Theodorus, Antonius, & Joannes sunt Pseudo-Episcopi Constantinopolitani, qui inter Sanctum Nicephorum & Sanctum Methodium per Iconoclastas Imperatores intrusi macularant Ecclesiam Constantinopolitanam. Paulus, Theodorus Gasta, Stephanus Molata, Laludius & Leo sunt solo scelere famosi nebulones, indigni ut in ipsorum inquirendo genere bonas horas perdamus. Nicetas, Theophilus & Theophanes, quod veraci penitentia correcti essent, admissi sunt in conspectum Synodi; Theodorus Critinus ob contumaciam, uti indignus, exclusus, & foris per laicos examinatus. Et in fide dubium esse plenè hæreticum docet se hic anathematismus. Confirmat in populari sermone, exponens Domini verbum ad Sanctum Petrum, Modicæ fidei quare dubitasti, Sanctus Gaudentius Episcopus Brixianus: *Hoc in loco illud Adriani considerent, quod dubius in fide Christi exitialis quædam sit parata submersio, nisi per confessionem veram supplices ad ejus omnipotentiam convertantur. Et Capitula ab Adriano primo Pontifice data Angliarum Episcopo Metensi: Dubius in fide infidelis est. Quod dictum Stephano Papæ adscribunt Decretalia Gregorii noni.**

Sct. 19.

Cap. 4.
L. 5. tit. 7.
c. 1.

ACTIO IX.

AD Actiōnem nonam, factam anno sequenti, pridie idus Februarias, loqui cepit Patri-

*Patricius Bahanes: Nostis, Patres mei sanctissimi, quia in præcedentibus Actionibus Ecclesiastica dispositio facta est à vobis sanctissimis Loci-Servatoribus senioris Romæ & Orientalium sedium, secundum congruentiam & ordinem synodicum; nunc verò Patriarchæ Alexandria venit Vicarius: Et hoc proculdubio Dei cooperatione & voluntate factum est. Quid ergo de cætero videtur sanctitati vestræ? Josephus monachus, Ecclesiæ Alexandrinæ Archi-Diaconus, & Michaelis Patriarchæ Syncellus ac Legatus advenerat, adeoque Synodo nostræ adeste fecerat omnes quinque Patriarchas. Responderunt Legati Romani: *Et nos quidem vidimus eum, & locuti sumus ei, & per sermonem ejus satisfactionem accepimus. Verumtamen juxta canonica præcepta legatur commendatitia ejus Epistola in audientiam omnium in hac sancta & universali Synodo, & ita connumerentur omnibus nobis Vicariis Patriarchalium sedium. Universa Synodus adclamavit: Bonum & justum est, & idè cunctis placet, & hoc manifestè habetis à consequentia Ecclesiastica & synodica. Quod ergo quisvis Patriarcharum ad generalem Synodum Legati Legatis Romanis exhibere debeant legationis & potestatis suæ litteras, est consequentia seu perpetua traditio & praxis Ecclesiæ & generalium Synodorum.**

Per Gregorium Divinorum Secretariorum Notarium lecta est Michaelis Patriarchæ Alexandrini ad Basilium Augustum Epistola, habens varia capita. Primò dicit Michael se frequenter voluisse scribere, sed fuisse ab Agarenis huc usque prohibito, ac tandem modò sacris Principis iussionibus obedire. *Arbiter, inquit, Palæstinorum regionis, & Tiberiadem & Tyrum obtinens, & eorum Præsidatum creditum habens, his diebus mittens ad nos nunciavit Dominicanorum & nobilissimorum apicum ad se destinatum adventum, jubentium, quò sibi quemquam à sede Alexandrina ad imperia dirigeremus. Quæ verba docent quædam adhuc Palæstinæ, Syriæ, ac Phœnicie munita loca spectasse in Agarenorum medio ad Romanum imperium, eisque suum Præsidem fuisse. Secundò Michael Patriarcha ait Josephum monachum à se legari Constantinopolim sub liberandorum captivorum funto, ideòque reversuro rogat aliquot captivos Agarenos donari. Tertiò Sancti Ignatii causam ait sibi esse incognitam, proindèque non à se, sed à suo Legato definiendam. Quartò dicit certis in casibus uni Ecclesiæ posse duos esse simul Episcopos: Etenim Ecclesiæ Hierosolymitanæ Sanctus Narcissus quandoque solus, quandoque cum collega Gordio, quandoque cum Sancto Alexandro præsedet. Ignotam sibi Sancti Ignatii & Photii causam suspicatus est ita forsàn posse pacari. Hæc litteras probavit omnis Synodus, & Josephum in legitimum Ecclesiæ Alexandrinæ ac Michaelis Patriarchæ Vicarium Legatum duxit admittendum. Quidquid huc usque per octo Actiones pro Sancto Ignatio aut sacris imaginibus definierat Synodus, Josephus plenissimè firmavit, atque ita in Patriarchalis Legati sedem esse gloriosè receptus.*

Septuaginta falsos testes, qui Ignatium non canonica electione, sed laica Theodoræ Augustæ violentia fuisse intrusum Patriarchatu coram

Rhodoaldo & Zacharia Nicolai Papæ Legatis jurati mentirentur, donis & terroribus seduxerat Michael Augustus: Etiam hos Legati Romani censuerunt discutiendos ac puniendos. Primò introductus est Theodorus Spatharius, perjurium deflens, addensque se illud cuidam monacho, qui quadraginta annos in columna fecerat, fuisse sacramentaliter confessum, accepisse Epitimum, huc usque illud adimpleffe, & etiam hodie adimplere. Ex quo patet sacramentalis penitentia administrationem jam pridem monachis fuisse ab Ecclesia commissam. Bonifacii quarti Edictum, praxeos istius adversum monachorum æmulos L. 5. Epist. confirmatorium, adducit in Epistola ad Canonicos & monachos Sanctus Petrus Damiani. Epistolam istam vanè quidam hodie vocant in suspicionem suppositionis. Quinimò de Græcis scribit Constantinopolitanus Parrum Prædicatorum Tractatus: *Prelatio Sacerdotii apud eos tantum inter monachos esse videtur. Soli enim monachi potestatem solvendi atque ligandi exercent. Soli apud illos monachi in Episcopos promoventur: Hinc enim sæcularis in Episcopum promovendus Photius ante omnia fuit in monachum attonsus. Istam administrandæ Penitentia praxim Tractatus iste notat: Non quod monachi illam exercent, sed quod exercent soli. Synodum hanc esse legitimam ac verè œcumenicam, omniaque ejus adversus Photium pro Sancto Ignatio Acta professus est Theodorus, ac dimissus.*

Exindè introductus est Leo Consul, qui crimen dolens ferebatur, sed ipsum huc usque non fuerat sacramentaliter confessus, neque acceperat Epitimum. Præsentem Synodum ut legitimam agnovit, verum Apostolicis Legatis rogantibus, *Anathematizavit Photium, & omnes quos Synodus anathematizavit, reposuit: Quis sum ego, ut anathematizem? Anathematismus in causa fidei fit; at verò Photius orthodoxus est, & ut quid anathematizabo eum? Et Legati: Opera ejus peiora sunt omni hæresi, quia diaboli operarius est. Etenim in Romanum Episcopum latrare excommunicationis aut degradationis convicium esse Eurychiana hæresi pejus, est supra abundè ostensum. Et quæ de duabus in eodem homine animabus, & quæ adversus Romanum Primatum dogmatizarat Photius, erant omninò hæreses: Verum de his cum homine laico & criminoso noluerunt Legati tempus & verba perdere. Et hinc acquiescens Leo respondit: *Cum vos judicetis fieri & excepta hæresi anathematismum, anathematizo & ego cunctos, quos anathematizavit hæc sancta & universalis Synodus. Et hinc liquet ex tunc in Ecclesia cœpisse morem illum, de quo ad Alexandrum secundum Pontificem scribit Sanctus Petrus Damiani: *Cunctis ferè Decretalis paginis anathema subjungitur. Dicitur enim: Quisquis hæc vel illa non fecerit, anathema sit. Esse dicit absum intolerabilem, & pergit: Nec Beatus Papa Gregorius, vel ceteri Patres, qui diversis temporibus in Apostolicæ Sedis regimine floruerunt, hunc morem in suis reperiri observasse Decretis. Antiquum morem, solis hæreseon aut schismatum damnationibus apponentem anathema, servat hodie Ecclesia Romana.***

L. 1. Epist.

12.

Hinc introducti sunt alii undecim nobiles laici, qui omnes sese Regio Michaelis Augusti & Bardæ Cæsaris terrore fuisse in istud perjuri facinus compulso sunt protestati. Et quidam Epitimia accepterant à Presbyteris Pœnitentiariis, quidam usque huc manserant impœnitentes. Erant & plures alii absentes, de quibus Legati Romani: *Expectemus eos*. Ante ipsorum adventum noluerunt presentibus decerni Epitimia. Verum magnificentissimi Principes intercesserunt, non posse ipsorum causa differri Synodum; nihilominus Legati perstiterunt: *Multi ex eis aulicarii, & statuarii, ac equorum medici sunt, propter quod justum est, ut veniant in conspectum hujus sanctæ Synodi, & arguantur, & conscribantur veritatem, quemadmodum & isti*. Tandem tamen acquiescentes septem annorum Epitimiam illis definirunt, singulis à Patriarcha Ignatio, cui & ex causis moderandi potestas concessa, postea imponendum.

Eisdem tandem Legatos rogavit Patricius Bahanes: *Habetis aliud quid ad disponendum, an non? Nam hora preterit. Quod si non habetis, dicite*. Ex quo videtur omnium synodaliter tractandorum atque definiendorum propositionem semper ad Legatos Apostolicos spectasse. Quare illi responderunt. *Habemus & aliud quid ad requirendum hodie*. Discutiendos & puniendos voluere eos Spatharios ac alios Palatinos laicos, qui sub Michaelis Augusto egerant scenicos cum Theophilo Proto-Spathario Episcopos, nec non & jam repertos Orientalium Patriarcharum in imaginaria Synodo fictos Vicarios, Leontium, Gregorium, ac Sergium, homines rusticos & stercoreales, quorum omnium judicium est supra ad Canones abunde expositum.

ACTIO X.

NOvissimam ac decimam Actionem, factam pridie Calendas Martias feria tertia, ex Basilii Augusti presentis mandatis alloqui cepit Bahanes Patricius: *Quid videtur sanctitati vestre? Quid agemus hodie?* Reposuerunt Legati sedium Patriarchalium: *Præ omnibus necessarium arbitratur, ut primum legantur Canones, quos debet hæc sancta Synodus firmare*. Et omnis Synodus exclamavit: *Placet*: Et statim Thomas Ecclesie Constantinopolitanæ Diaconus ac Notarius legit viginti septem Canones, supra adductos ac explanatos. Erant non ita pridem antea compositi: Etenim de sexto in fictos Vicarios edito dixere ad præcedentem Actionem Legati Romani: *Volumus componere Capitulum de illicito hoc conamine, quod in alio conventu legetur*.

Exinde Metrophanes Smyrnenfis ad superiores, & Cyprianus Claudopolitanus Episcopus, Provincia Honoriadis Metropolitana, ad inferiorem Synodi partem legit Synodi Terminum, id est, synodale Decretum, eruditissimum ac in fonte legendum. Ipsum ex more innovat septem priorum generalium Synodorum de fide Decreta

ac anathematismos, deinde stabilit Ecclesie fidem de sacris Christi Domini ac aliorum Sanctorum imaginibus, docens Iconoclasticam hæresin esse Erronibus Christi Domini naturas confundentibus propriam, ac denuo anathematizans Anastasium, Constantinum, ac Nicetam, Ecclesie Constantinopolitanæ Patriarchas stercoreales, id est, copronymi seu stercorealis Constantini sedam sectam sequentes, nec non eorum nuperos in sede ac impietate successores Theodorum, Antonium, & Joannem, unaque Theodorum Crithinum. *Et quia non sola verorum dogmatum privatio novit turbare Ecclesiam, sed & Divinorum mandatorum prævaricatio, similiter anathematizat Photium, omniaque ejus in Sanctum Patriarcham Ignatium, Sanctum Nicolaum Pontificem, & omnem Ecclesie gradum Acta pessima: Et cuncta ejusdem Nicolai & successoris Adriani in ipsum & ejus factionem Decreta plenissime confirmat*.

De ipso solenniter ad Patres lecto quæsit Basilii Augustus: *Dicat nunc sancta & universalis Synodus, si omnibus sanctissimis Episcopis concordantibus atque consentientibus præsens Terminus sit de promptus? Norat à Photiana factione quotvis calumniarum fucos adversus Synodum fore excoGITANDOS*. Exclamavit verò omnis Synodus: *Omnes ita sapimus, omnes ita prædicamus, omnes convenientes & consentientes promptè subscribimus: Hoc est veritatis judicium, hoc est Justitiæ Decretum, hæc est Canonum expositio, hæc est Ecclesiasticæ ordinationis defensio*. Et fastissimis in Augustos Principes, Adrianum Pontificem, Orientales Patriarchas ac ipsorum Legatos adclamationibus adjunxit: *Photio invariato & adultero Constantinopolitanorum Ecclesie anathema; Gregorio Syracusæ & Eulampio Apamææ depositis, & veritatis apostatis & hostibus anathema: Repulerunt Divinarum justificationum agnitionem, & repulit illos Dominus. Photio, & Gregorio, & Eulampio, triplici fermento nequitie anathema: Vivifica Trinitas trium typum deposuit. Omnibus consentaneis & sequacibus eorum anathema. Nicolai beatissimi Papæ senioris Romæ eterna memoria: Propugnatoris veritatis eterna memoria*. Sic illum plena Synodus canonicizavit.

Patribus de tractatis in Synodo ac itinere ad ipsam laboribus gratias tum egit Princeps, ac denuo interrogavit: *Utique audistis quæ lecta sunt, quid ergo videtur Reverentiæ vestre? Bene expositus est terminus iste? Placuit vobis Canonum expositio? An est aliquid in mente vestra ad ambiguum opinionem pertrahens? Et iterum. Quisquis habet aliquid adversus hanc sanctam & universalem Synodum, dicendum contra hunc terminum aut Canones, stet in medio, & quæ sibi videntur dicat, sive Episcopus sit, sive quisquam de Ecclesiastico Clero, sive laicus, sive ex iis qui civilibus officiis mancipatus existit: Quamquam non datum sit istis secundum Canonem dicendi quidquam penitus de Ecclesiasticis causis. Opus enim hoc Pontificum & Sacerdotum est, sed ex abundantia omne os iniquum obstruere volentes licentiam præstamus omnibus, ut qui in mente habet quid ambiguum de his, quæ decreta sunt ab hac sancta Synodo, hoc in medium exhibeat, & suscipiat satisf-*

satisfactionis salubre remedium. Exinde omnes Episcopos ad funditus extirpandum è suis Ecclesiis & territoriis præsentis schisma, omnesque generaliter errores & hæreses, ac præsentem Synodum integrè exequendam & observandam est religiosissime adhortatus. Et rursùm edixit: *Dicat nunc quicumque voluerit ex sedentibus in hac sancta & universali Synodo, in quo ipsorum hæretet vel ambigat, quæ nunc lecta sunt, et cuncti exclamarunt: Omnibus placent quæ lecta sunt, omnes eisdem ipsis concordamus, omnes libenter subscribimus*.

Principis pietas mirè placuit Legatis Apostolicis, ideòque de subscriptionis ordine sunt interlocuti: *Volumus, ut subscribant primitus Christi amatores Imperatores, Basilii ac ejus filii Constantinus & Leo, ac deinde secundum ordinem sancta hæc Synodus*. Reposuit verò Princeps: *Tranquillissimum Imperium nostrum, secutum præcedentes & justissimos Imperatores, Constantinum videlicet magnum, & Theodosium, & Marcianum, & cæteros, vult subscribere post subscriptionem omnium Deo amabilium Episcoporum. Sed quoniam postulat præservi nos Sanctitas vestra, subscribam post subscriptionem omnium sanctissimorum Vicariorum. Eodè enim sumus à Christo vero Deo nostro habere exultantem humilitatem. Et ita fuit omninò factum*. Post Apostolicos Legatos semper sedit ac subscripsit Patriarcha Ignatius ante Legatos Ecclesie Alexandrinæ & Antiochenæ: Erat Romanæ sedis, istum Episcopi Constantinopolitani irregularem ambitum huc usque resutantis, sensui ac Decretis adversum; verum dispensatorius pacis amor suavit dissimulari. Subscriperunt Episcopi omnes in quinque libris: *Ut quævis Patriarchalis sedes suum librum seu exemplar haberet*. Addit in Synodi præfationem Anastasius Bibliothecarius *singulos codices plumbea bulla fuisse munitos, atque singulatim Loci-Servatoribus traditos, Patriarchalibus sedibus deferendos*. Subscribens Basilii Augustus *fixit pretiosæ crucis figuram*. Fixit proximè ante suum nomen. Ità olim à quovis fideli in re graviori subscribi consuetum docent infinita antiqua instrumenta. Et de quibusdam Photianis Episcopis dixit ad sextam actionem Elias Ecclesie Hierosolymitanæ Legatus: *Propria scripta, & juramenta, & cruces, quas fierent, reprobare nolunt*. Itaque subscriptioni suæ crucem addere erat facere subscriptionem juratam. Addit Nicetas Paphlago: *Episcopi subscriperunt depositioni Photii calamis, non nudo atramento, sed, in quo venientes contremiscas, ut eos, qui rem norant, adseverantis audivi, ipso Salvatore sanguine tinctis*. Ità, inquam, Photium exaltorant, unaque omnes ab ipso sacris initiatos.

Post factas Episcoporum subscriptiones rogavit Basilii Augustus Senatam, Magistros, & Patricios, *quid de sancta & universali Synodo existimarent, & quomodò eam subscriberent? Primus respondit Theodoros Proconsul & Magister: Omnia, quæ facta sunt à Photio contra sanctissimum Patriarcham nostrum Ignatium, & contra beatissimum Papam Nicolaum, anathematizans, & hanc sanctam & universalem Synodum suscipiens, recipio quos recipit, & anathematizo quos anathematizat; si verò recepero aliquando quos Synodus abjicit, Christ. Lupi Oper. Tom. III.*

anathema sim à Christo. Eodem modo reliqui omnes proprio ore per vivam vocem dixerunt: *velocibus Scriptoribus exipientibus quæ dicebantur ab unoquoque ipsorum, quæ etiam lecta sunt in antecedentiam omnium per Leonem à Secretis voce grandi*. Porrò Domini Imperatores solam crucem & suum nomen propria manu scripserunt, residuum scripsit Christophorus Proto-à-Secretis, & Præfectus Caniculi, de quo Anastasii marginale scholion: *Præpositus Caniculi apud Græcos est, qui curam & custodiam gerit Caniculi, id est, atramentarii, ex quo Imperator feniceas litteras scribit in chartis*. Augustum atramentarium habebat Caniculi formam.

Exinde scriptæ sunt duæ Epistolæ synodales. Prima est ad omnes sub cælo orthodoxos Encyclica, omnia Photii in Sanctum Ignatium, ac Synodi in Photium, nec non in Theodorum Crithinum, ac utriusque factionem gesta edisserens: Eruditissima est, ac omninò legenda. Secunda est ad Adrianum Pontificem, Ecclesiasticæ navis gubernacula Romano Episcopo esse per Jesum Christum commissa, ac oiania Synodi Decreta ex Sedis Apostolicæ mandato processisse profitens, ideòque postulans eadem confirmari. Hic est consuetus Epilogus omnium generalium Synodorum. Famossissima fuit hæc decima Actio. Etenim non tantummodò cum filiis Constantino & Leone Basilii Augustus adfuit, sed etiam Apocrisarii perspicui Ludovici Imperatoris Italorum atque Francorum, videlicet Anastasius Deo amabilis Bibliothecarius Romæ, Suppo primus Contofanariorum, & consobrinus uxoris ejus, & Everardus Præpositus mensæ illius. Similiter gloriosissimi Judices Michaelis sublimissimi Principis Bulgariae Stassizevo, Nesundicus, Vgarisus. Ità in scholii ipse Anastasius testatur. Bulgarorum Legati ad Romanos Legatos salutandos venerant, & ad finendas suas inter Romanum & Constantinopolitanum Patriarchatum quæstiones.

Synodaliū Actōrum Compiler Actiōni huic adjunxit & duas alias Epistolās, verū Synodo & Romanorum Legatorum discessu posteriores. Sunt Synodi appendix, & omninò spectant ad ejus Acta. Prima est Basilii ac filiorum Constantini & Leonis ad eundem Adrianum Pontificem, laudans gesta Synodi, & adjungens: *Specialis Pater noster, & magnæ civitatis nostræ Patriarcha Ignatius postulavit à nobis scribere Sanctitati vestre de his Lectionibus, qui à Photio promoti sunt, multis & innumerabilibus existentibus in diversis Provinciis. Insuper autem & de Paulo reverendissimo Bibliothecario, verbo & vita præfulgido, ac Theodoro Carie Metropolitana, qui & ipse nimis Ecclesie utilis est: Quatenus dispensatio fiat à Sanctitate vestra super ipsis, quibusdam quidem ad ascensum majores sacrorum graduum, quibusdam verò ad receptionem sedium suarum. Paulus à Photio consecratus fuerat, Theodorus imaginariæ Synodo subscriperat, ideòque supra dixi utrumque sine reparationis spe fuisse Episcopatum privatum. Norat Basilii à se postulari rem gravissimam, & sese post Synodum gravissimè in Romanam Ecclesiam deliquisse; hinc Epistolam hanc misit per magnum Legatum, Adriano Pontifici carissimum,*

stum, Abbatem Theognostum. Altera Epistola, eorumdem trium postulatix, est Sancti Patriarchæ Ignatii, habens hanc Epigraphen: *Subsequens Epistola pro tribus capitulis, quæ quidem nec omnes Patriarchales sedes cum tota Synodo nisi sunt definire, sed horum dispositionem per Patriarcham Ignatium à Sede Apostolica censuerunt humiliter postulari.* Respondit verò Pontifex Adrianus: *Nihil possumus ab eo, quod jam constitutum est, ordinare diversum, maximè de Photii consecratione aliquantisper versum, nisi forte nos quibusdam ex utraque parte in presentia nostra reperitis contigerit scire, quæ usque nunc nescimus, vel discere quæ nunc penitus ignoramus. Non enim est in nobis EST & NON EST.* Addidit Antecessoris sui Nicolai per generalem Synodum jam confirmata Decreta non posse à se immutari, & conclusit: *Neque enim nobis moris est, ut pro libitu proprio paternis sanctionibus abutamur, quemadmodum quibusdam, qui apud vos summa Ecclesiasticarum rerum gubernacula moderantes, tunc Synodorum statuta vel etiam Apostolicæ Sedis Decreta profertunt, cum vel alios laedere vel se iuvare cupiunt, & hæc silentio regunt quando fortasse contra se vel pro aliis proponerentur.* Notat & Basilium Augustum & Patriarcham Ignatium, Romanæ Ecclesiæ in fe beneficia oblitos, & ejus dignitatem insigniter prævaricatos.

CAPUT XI.

Successus & finis contentiois de Provinciis Bulgarorum.

Siciliæ, Calabriae, Apuliæ, reliquæ usque ferè Romæ Italiæ, ac totius Illyricianæ diocæses Ecclesiæ, per Leonem Isaurum violenter transcriptas in Patriarchicam potestatem Episcopi Constantinopolitani, præsertim invasas itic à Bulgaris Provinciis, repetere numquam desit Ecclesia Romana. Fuisse quinque provincias, Daciam mediterraneam, Daciam Ripensem, Prævalim, Dardaniam, ac Mysiam superiorem, quas primæ Justinianæ Episcopo ad Justinianum Augusti preces subjecerat Vigilius Pontifex, restatur in scholiis ad Photii Nomo. Canonem Theodoros Balsamon, Patriarcha Antiochenus. Porrò de Michaelæ Bulgarorum Rege, qui sese Apostolicæ Sedis Patriarchali potestati subdidit, scribit in præfatis Synodi præfatione Anastasius Bibliothecarius: *Ute ut columna mansit immobilis, donec Græcorum fraude deciperetur, scribentium et atque dicentium, quod Patria illa utrum Romano, an Constantinopolitano Pontifici subdi deberet, inter Vicarios Romanos Patriarchamque Ignatium Constantinopoli disceptatio fuisset canonice ventilata, & convictis Romanis Orientis sedium Loci-Servatoribus judicaverint Bulgarorum diocæsin illi urbi fore subiciendam, cui ante Bulgarorum adventum subiciebatur. Quod Legati Romani fuerint ab*

Orientalium Legatis convicti, est penitus falsum? Longè minùs nostra Synodus adversum ipsos judicavit. Post Synodum à Basilio Augusto, Legatis Romanis, Patriarcha Ignatio, Legatis Patriarcharum Orientalium, nec non & Regis Bulgarici Legatis facta quædam fuit privata congressio, cujus definitiva sententia fuit merum nullius auctoritatis. Attentatum, & distinctè ignoratur. Pergit enim Anastasius: *Quamvis Romani Loci-Servatores & Bulgarorum Missi cum Imperatore seu Patriarcha, nec non & Orientis Loci-Servatoribus convenissent, his tamen omnibus in uno conclavi positis, nulli de foris patebat aditus, nisi cui vel Imperator vel Patriarcha forsitan permisisset. Undè factum est, ut quidquid Romani assererent, nec Orientis Loci-Servatores intelligerent, nec rursus quidquid Orientales dicerent, nec Romani Loci-Servatores nec Bulgarorum Missi cognoscerent. Dum videlicet nullus adesset, nisi unus Imperatoris Interpret, qui nec Romanorum nec Orientalium Loci-Servatorum voces aliter audebat edere, nisi ut jam Imperator ad Bulgarorum subversionem imperaret: Excepto quod datum est Missi Bulgarorum quoddam scriptum, græcis verbis & litteris exaratum, continens quasi Loci-Servatores Orientis inter Loci-Servatores Romanos & Patriarcham Ignatium arbitri existentes judicaverint Bulgarorum Patriam, quæ in Illyrico constituta est, diocæsi Constantinopolitanæ subiciendam, cum ab olim in utraque Epiro, Dardania, Dacia, Thessalia, & reliquis in Illyrico sitis Provinciis semper Sedis Apostolicæ dispositio facta claret. Clarere id dicit ex Sancti Damasi Pontificis & Successorum ejus Epistolis, quod nempe ille Apostolicas in illis Provinciis vices Patriarchales committere cœperit Metropolitanæ Thessalonicensi.*

Congressionem istam accuratè describit in vita Adriani secundi Pontificis Guilielmus Bibliothecarius. *Post diem tertium, quo sacratissima Synodus cum suis scriptionibus omnino in codice consummata, retractaque ad omnem elegantiam in Ecclesia Sanctæ Sophiæ fuerat, ab Imperatore in domo cum Vicariis Patriarcharum, videlicet Alexandrino, Antiocheno, & Hierosolymitano, simulque Patriarcha Ignatio, qui cum aliquibus ibi residebat, callidè convocati sedere jubentur Legati Romani, & quod Principes Bulgarorum eis litteras & dona per Petrum Comittem ac Michaelis Regis Legatum, aliosque Principes, qui decimæ Actioni adfuerant, direxerunt, audiunt. Legatio per Basilium Augustum fuit subornata, & Legati per ipsum in malo instructi. Hinc enim post exhibitas Regis sui litteras dixere ad Apostolicos & omnes Patriarchales Legatos: *Usque hodie Pagani fuimus, & nuper ad gratiam Christianitatis accessimus, ideòque ne in aliquo errare videamur, cui Ecclesiæ subdi debeamus, à vobis, qui vices summorum Patriarcharum geritis, nosse desideramus.* Reposuerunt Legati Romani: *Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, cui per te, ò Petre, tuus Senior, id est, Dominus tuus Michael Rex, Beato Apostolorum Principi Petro cum omni gentis suæ regno se tradidit, à cujus successore, videlicet egregio Papa Nicolao, & præcepto vivendi, & Episcopos & Presbyteros suscipere meruit, vos & pertinuisse & pertinere debere etiam in eo monstratis, quod postulat vos Sacerdotes & suscepistis, & hæcenus**

hæcenus veneratione congrua retinetis. Etenim hoc tempore Bulgaricam Ecclesiam administrabant Episcopi illi, de quibus laudatus Guilielmus: *Adrianus secundus, Apostolicæ Sedi impositus, è vestigio Dominicum & Grimoaldum Episcopos, quos Deceptor suus sanctæ recordationis Papa Nicolaus in Bulgariam ire præceperat, & à se in ipso articulo sui decessus absolverat, quique videntes tanti Pastoris obitum ire distulerant, eadem fungentes Legatione direxit, & quasdam Epistolarum, quas ille mittendas delegerat, ut se ejusdem voluntatis & studii fore ostenderet, suo nomine titulari præcipiens, in quantum fluctuosi temporis tempestas permittebat, piissimi Patris votum pius hæres implevit.* Dominicus Tarviensis, Grimoaldus erat Episcopus Polymartensis.

Michael Bulgarorum Rex non amplius Legatos, sed fixos & Cardinales Episcopos, ac præsertim totius Regni Archi-Episcopum seu Primatem, qui à Vigiliis Pontificis tempore fuerat, postulabat, ideòque hæc Episcopis Legatis non erat contentus. Hinc Petrum Comittem rursus legavit Romam, de quo pergit Guilielmus Bibliothecarius. *Cum donis Regalibus Regias quoque litteras obtulit, summum Præsulem Adrianum secundum summo perè deprecantes, ut aut Marinum sibi bene comperitum Diaconum Archi-Episcopum consecrationem remitteret, ut aliquem è Presbyteris vel Diaconis Cardinalibus dumtaxat suæ Ecclesiæ, vivum sapientia, persona, vitæque Archi-Episcopatu dignissimum Bulgaris eligendum dirigeret, quem post approbationem eorumdem denuò remeantem Archiepiscopali ministerio sublimaret.* Verùm Marinus nostræ Synodo Legatus omnimodò necessarius præfidebat, ideòque Pontifex Sylvestrum quemdam, non Diaconum aut Presbyterum Cardinalem, sed Romanæ Ecclesiæ dumtaxat Subdiaconum misit à Bulgaris eligendum in Archi-Episcopum, ut illum sibi non placentem Rex remisit cum Leopardo Anconitano & Dominico Tarviensi Episcopis, simul & litteras pro Marino Archi-Episcopo ordinando, aut Formoso Portuensi Episcopo remittendo importunissimè deprecantes. Marinum dare non poterat, Formosum mittere ex causis volebat Pontifex, atque ita rescripsit, ut quemcumque devotio Regalis exprimeret; eum sine dubio proviso Pontificis Bulgaris Archi-Episcopum commodaret, Marino atque Formoso exceptis. Hæc omnia erant pessimæ & clandestinæ Formosi artes, & profectio supra memoratæ inter ipsum & Michaellem Regem conjurationis. Quare illum non sine causa degradavit Joannes octavus. *At verò Bulgarorum Rex expectationum moras diutius ferre non valens, eundem Comittem Petrum, quem à Roma sine desiderii sui effectu serè receperat, cum aliis à latere suo Constantinopolim, inquisitionis gratia, cui potissimum Patriarchæ Bulgaris pertinere deberet, emisit, ibique à Legatis nostris, quod Juri Romano pertinerent, sunt convicti.* Hæc est vera, quam Basilium Augustus fovit & adjungit, occasio præsentis Constantinopolitanæ congregationis.

Porrò Bulgarorum Legati adductæ superius Romanorum Legatorum interlocutioni responderunt: *A sancta Romana Ecclesia Sacerdotes nos perisse, & suscepisse, & hæcenus habere nos confitebitur, & ei in omnibus obedire decernimus, verum utrum Romanæ, an Constantinopolitanæ Ecclesiæ rationabilius subdi debeamus, cum his Patriarcharum Vicariis disint.* Papalem Romanæ Ecclesiæ potestatem in omnibus agnoscere tamquam veri Christiani profitentur, quæri & definiri volere de sola Patriarchali. Ad quod Legati Romani: *Propter quæ nos sancta Sedes Apostolica cum Orientalibus definienda mandaverat, Domino juvante finivimus; de causa autem vestra secus, quam definita est, finienda, quia nihil in mandatis accepimus, nihil vel definimus, vel in præjudicium sanctæ Romanæ Ecclesiæ definiendum censemus. Quin immò quia omnis vestra Patria nostris Sacerdotibus plena est, nulli vos, nisi sanctæ Romanæ Ecclesiæ pertinere debere, definitiva sententia, quantum ex nobis est, promulgamus.* Etiam ad Patriarchalium sedium Legatos, causæ huic miseri prurientes, dixere: *Sanctæ Sedes Apostolica vos, qui reverà inferiores estis, super sua causa judices non elegit, nec per nos eligit, utpotè quæ de omni Ecclesia sola specialiter fas habeat judicandi. Sed neque nobis: de hac causa sententiam proferre commisit. Quapropter quod ab ea faciendum non accepimus, ejus cognitionis iudicium ei, qui librorum multiplicitate ad defensionem sui multa proferre prævalet, ex integro referavimus: A quo omnis vestra sententia tanta facilitate despicitur, quanta levitate profertur. Dixere quæstionem hanc à solo Domino Papa, sui Patriarchalis Juri peritissimo, & plurimis authenticis armis ad ejus defensionem instructo, debere ac posse judicari.*

Audiamus tamen Græcorum adversus jus istud argumenta. Primum erat, quod Bulgari in suis Provinciis, dum illas armis è Græcorum potestate evincerent, non Latinos à Romano Pontifice, sed Græcos à Patriarcha Constantinopolitano consecratos aut confirmatos Episcopos & Clericos reperissent. Nempe post Leonis Isauri in Romanam Ecclesiam violentias irruerant illuc Bulgari, adeòque tunc Provincie illæ à Romano Patriarchatu erant omnino divulsæ. Verùm per hæreticam rapinam.

Secundum fundamentum erat, quod Provincie illæ Græco ritu & sermone in re Ecclesiastica uterentur. Romani Legati responderunt: *Linguarum diversitas Ecclesiasticam ordinem non confundit. Nam Sedes Apostolica, cum ipsa Latina sit, in multis tamen locis pro ratione Patriæ Græcos Sacerdotes & semper & nunc usque instituens privilegit suis detrimenta sentire nec debet nec debuit.* Nam etiam omnis Macedonia, Achaja, Creta, & utraque Epirus, licet græci sermonis & ritus semper fuerint, ad Romanum Patriarchatum semper pertinuerunt. Quin immò ad Metropolitanicum Romanæ Ecclesiæ jus proximè sine medio olim spectans Sicilia fuit quandoque Græci sermonis.

Tertium argumentum erat, quod Bulgaria semper fuisset in Orientali imperio, ac in regno Græcorum. Responderunt Legati Romani: *Bulgarum ex Græcorum regno fuisse nunquam negavimus. Nos de divisione Regnorum non agimus, sed de jure sedium loquimur. Addo ego provincias illas ad Orientale imperium non semper spectasse. Etenim antiquus Occidentalis & Orientalis imperii*

perii limes sunt dioceses Illyriciana & Thracica: Et omnis Bulgaria est manifestè intra Illyricianam. De Illyrico, an ad Orientalis, an Occidentalis Augusti partem spectare debuerit, primi ex ambiguo patris Theodosii testamento infelicissimè litigare cœperunt Arcadius & Honorius; primus ipsum in Orientale & Occidentale divisit eum Valentiniano tertio per antenuptialem filia suæ contractum Theodosius junior, atque ita Dacia, Prævalis, Dardania, & Mysia secunda, quæ postmodum fuere Bulgaria, spectare cœperunt ad imperium Orientis. Ex quo fundamento etiam Atticus Episcopus Constantinopolitanus, ac ejus postmodum successor Epiphanius conati sunt aut integram diocesim istam, aut ejus Orientalem partem transcribere in suum jus Patriarchicum. Verùm & ipsi tunc à Romana Ecclesia audierunt: *Aliud ordiant jura sedum, aliud patiuntur divisiones Regnorum.*

Quartum argumentum hinc ad Romanos Legatos verbis expresserunt Orientalium Patriarcharum Legati: *Satis indecens est, ut vos, qui Græcorum imperium detrectantes Francorum fœderibus inheretis, in Regno nostri Principis ordinando jura servetis. Quapropter Bulgarorum Patriam ex Græcorum potestate dudum fuisse, & Græcos Sacerdotes habuisse comperimus sanctæ Constantinopolitanæ Ecclesie, à qua quia per Paganismum recesserat, nunc per Christianismum restitui judicamus.* Gregorium secundum Pontificem, qui Leonis Isauri Romanæ urbi & superiori Italie adhuc imperantis hæreticas & tyrannicas jussiones stiterat, æmulati successores Pontifices omnem Græcorum potestatem paulatim excusserunt, tandemque Leo tertius Occidentis imperium detulit Carolo Magno, Regi Francorum, à Græcis tunc usque numerorum inter barbaros ac latrociniales Romani imperii dilaceratores. Exinde illi cunctos Latinos habuere pro rebellibus & læsæ majestatis reis, Romanamque Ecclesiam ut mali auctricem sunt præsertim averfati. Hinc intulere ipsam esse similibus etiam deinceps motuum ciendorum suspectam, ideoque intra Græci imperii terminos non posse fungi ulla Patriarchica potestate. Ex hoc fundamento, ut palmari & irrefragabili, Orientalium Patriarcharum Legati pro Patriarcha Constantinopolitano definierunt ac pronunciarunt.

Verùm adversus iniquissimam sententiam Legati Romani cum clamore sunt protestati: *Sententiam, quam non electi, neque admissi, sive timore, sive gratia, vel quidquid illud est, præcipitastis potius; quam prolustis, auctoritate Sancti Spiritus usque ad definitionem sanctæ Sedis Apostolicæ omnino rescindimus, ita ut nullo modo vel nomen sententia habere mereatur. Teque adjuramus, Patriarcha Ignati, auctoritate Sanctorum Apostolorum Principum coram Deo, suisque Angelis, omnibusque præsentibus, ut secundum hanc Epistolam sanctissimi Restitutoris tui, Domini Adriani, summi Pontificis, quam tibi ecce offerimus, industriam tuam ab omni Bulgaria ordinatione immunem, nullum tuorum illum mutando, custodias, ne sancta Sedes Apostolica, que tibi tua restituit, per te sua perdere videatur. Quin potius si, quod non credimus, ju-*

stam te habere querimoniam existimas, sanctæ Romanæ Ecclesie, restitutori tue, solenniter suggerere non omittas.

Quæstio est, undè Legati Apostolici, nullum de Bulgaricis quæstionibus habentes mandatum, ad manum statim habuerint hæc litteras Apostolicas? Respondeo cum libro Pontificali dicente de Hormisdæ Pontificis ad Anastasium Augustum Legatis: *Portabant Epistolam confortatorias fidei, & contestationes secretas.* Hoc est, secretas litteras non nisi certo eventu porrigendas. Futuras Græcorum de re Bulgarica dolosas artes Adrianus Pontifex præviderat, ideoque Legatos suos istiusmodi literis armarat. Peregit Guilielmus Bibliothecarius. Patriarcha Ignatius Apostolicam Epistolam suscipiens, sicut magnoperè monitus legere distulisset, respondit: *Abstine à me, ut ego his presumptionibus contra decorem sanctæ Sedis Apostolicæ implicer, qui nec ita juveniliter ago, ut mihi subripi valeat, nec ita seniliter deliro, ut quod in aliis reprehendere debeo, ipse committam.* Erant speciosa promissa: *Et hoc sine colloquio ista finita est.* Quæ omnia in Synodi præsentis præfatione habet etiam Anastasius Bibliothecarius, & adjungit: *Hæc diximus, intentos studiosos reddere curantes, ne fortè processu temporis quidquam de subjienda Constantinopolitanæ diocesi Bulgarorum terra statutum vel definitum ab universalis & octava puseur Synodo, vel Actionum illius codici à Græcis huic adjici aliquid præsumatur.* Nam generalibus Synodis, nugas suas adferre, aut rerum seriarum truncales, ibidem exemplis ab Anastasio demonstrata.

Et ejus suspicio non fuit vana. Etenim Bulgaricas Provincias fuisse per octavam Synodum sedi Constantinopolitanæ adscriptas plenis ubique buccis cecinerunt, atque ita Michaelem Regem in errorem, & à Romanæ Ecclesie Patriarchali potestate seduxerunt. Et hinc omnibus cooperatus fuit etiam Patriarcha Ignatius, Romanæ Ecclesie in se beneficia nimium citò oblitus. Hinc de illis apud Basilium Augustum queritur Pontifex Adrianus: *Favore vestro frater & Coepiscopus noster Ignatius in Bulgarorum regione consecrare præsumpsit Anistitem, utique Archiepiscopum seu Primatem, nomine Theophylactum. Undè mirati sumus, & quia à pia intentione vestra retrò reversi sitis, admodum obstupimus.* Ista temeritate periisse ait omnia utriusque anteriora merita, rogans tandem aliquando ab ipsa cessari, Ignatioque & cunctis per ipsum istic consecratis aut consecrandis Episcopis & Clericis minatus perpetuam degradationem.

Rei successum edicit Guilielmus Bibliothecarius. *Bulgari per Orientales, Constantinopolitanosque donis & promissionibus persuasi Græcos Sacerdotes, juxta quod dicit Grimoaldus Episcopus, qui ab illis se repulsum fatetur, suscipientes, nostros eiciunt, & per eundem Grimoaldum Episcopum, quia sine conscientia Sedis Apostolicæ commissum sibi prædicationis officium deserens Romam diffusimul remeavit, magnum Epistola volumem falsis allegationibus, tamquam sub prætextu deliberatæ sententiæ Synodæ Præfidentium, implicatum Sedi Apostolicæ remisit.*

In quo factò quia Episcopus à Bulgaris expulsum Epistola fatente se asserit, & Presbyteri non se pulsos à Græcis vel Bulgaris, sed ab eo Episcopo circumventos, profectò dubium, quin mutæ subsit proditiōnis imago, donec Christus rerum rimator & cordium in suorum servorum examine hanc in lucem protulerit, non videtur. Græci itaque & Bulgari, publica manifestæ expulsionis injuria afficere nolentes Romanam Ecclesiam & sibi ab illa transmissum Latinum Clerum, Grimoaldum Episcopum Polymartiensem, Sedis ibidem Apostolicæ Legatum, ad sponte exeundum, & omnem Latinum Clerum secum educendum pecunia corruerunt. De hac tamen generali expulsionem existit Adriani Pontificis ad Patriarcham Ignatium Epistola, lamentans omnes Latinos Episcopos & Clericos cum gravi ignominia & dedecore, ac non mediocri contemptu à Bulgarorum regione expulsos. Et addit: *Quod si dicas prius à nobis Constantinopolitanæ diocesis Presbyteros in ea regione sacrificare prohibitos, haud infestas imus. Erant Photiani, illiusque Symmista, quibus non solum in Bulgarorum Provincia, sed ubique gentium Sacerdotali munere interdiximus, interdicimusque.* Palmare Græcorum fundamentum erat, quod Provincias istas Patriarcha Constantinopolitanus aliquando possedisset. Fuerat furtiva & latrocinialis possessio, ideoque frivolum fundamentum; Nam eas ab Apostolorum tempore usque ad Leonis Isauri hæreticam tyrannidem legitime possederat Ecclesia Romana.

Adriano secundo in Apostolicam Cathedram successit Joannes octavus, Romanæ Ecclesie Archidiaconus, qui etiam pro eadem Bulgaria Basilium Augustum instantissimè exposulavit, Patriarchæ Ignatio excommunicationem comminatus ac perpetuam degradationem. Varias hac de re in ejus Regeſto habemus litteras. Tandem Constantinopolim legavit Paulum Oſiensem ac Eugenium Anconitanum Episcopos, de quibus Stylianus Mappa, Neo-Cæsaræ ad Euphratem Episcopus, in litteris ad Stephanum sextum Pontificem: *Paulum & Eugenium Episcopos Joannes Papa ad Patriarcham Ignatium de causa Bulgaricæ Provincie miserat, quos defuncto jam Ignatio Photius excepit, partimque donis corrupit, partim Regis minis percussos impulit, ut in conventu Cleri, Episcoporum, & universi populi testarentur se à Papa Joanne adversus Ignatium missos, ut Ignatium anathemate ferirent, & Photium Patriarcham renunciarent.* Etenim defuncti Sancti Ignatii thronum propria statim temeritate reinvasit Photius: Et ista dictorum Legatorum seductrice arte pacavit & circumvenit multos zelosè orthodoxos, qui asserbant illum à se non receptum iri, donec à Romana & Apostolica Sede esset confirmatus. Eandem Photii nequitiam refert Synodi nostræ Breviarium, extans in editione Biniana: *Joannes, cum Adriani thronum successor occupasset, idem Photium damnavit, quando Eugenium & alios in Bulgariam missos per fraudem circumvenit & corrupit. Nam Joannes accepto Evangelio ambonem conscendit, cunctisque audientibus dixit: Quicumque Photium non iusto Dei judicio judicatum judicat, anathema sit.* Et aliud Synodi nostræ Breviarium ad magnæ

Ecclesie ingressum in porticu descriptum: *Eugenius & Paulus Romam reversi à Joanne Papa in ambone publicitus sunt damnati & exauctorati.* Nihilominus pacis amore ad Basilii Augusti importunas preces Photium in Patriarchalem dignitatem & sedem recepit tandem & confirmavit idem Pontifex Joannes, adjecta hac inter cæteras conditione: *Diocesim nostram Bulgaricam summa nobis celeritate restitui volumus, & de cætero omnem ordinationem Ecclesiasticam ab Ecclesia Constantinopolitanæ Præsulibus in eadem amputamus, ipsos autem ordinationes ibidem Episcopos, & omnes alios inferioris ordinis Clericos, ut inde se subtrahant, & ab invasione Bulgaricæ nostræ Diocesis omnino se compeſcant, decertare procures. Quibus si tu aut Pallium dederis, aut quancumque illi ordinationem feceris, vel donec nobis obediant, cum eis communicaveris, pari excommunicatione teneberis annexus.* Et hæc mandatis fuit omnino obeditum, & rursum Græcorum Episcopi & Clerici de Bulgaria ejecti. Etenim Basilio Augusto idem Pontifex agit gratias, quod uti Sancti Sergii in urbe Constantinopolitana monasterium, ita etiam Bulgarorum diocesim Ecclesie Romanæ restituisset. Et tunc factum est, quod in damnatoria Formosi Portuensis Episcopi sententia expressit idem Pontifex Joannes: *Formosus à nobis in Bulgariam proficiscendi licentiam, litteras, & necessaria adjutoria impetravit.* Nempe Latinos Episcopos & Clericos recipere coactus Rex Michael rehabere voluit dilectum sibi Formosum. Verùm & Photius & Basilio Augustus ad ingenium redierunt, ejectionisque denuò Latinis Episcopis & Clericis Bulgariam sedi Constantinopolitanæ immobiliter adfixerunt. Ità mansit usque ad Innocentium tertium Pontificem, qui quomodò Bulgariam Romanæ Ecclesie, & toti Illyricianæ diocesi reddiderit Theſſalonicensem Vicarium, largè narrat antiqua & authentica ejusdem Pontificis vita, publicata per Franciscum Bosquetum Episcopum montis Pessulani.

Etiam Sicilia & Italix Ecclesias, Ecclesie Romanæ Metropolitanico juri sine medio subiectas, Romano Patriarchatu reddere Græci nunquam voluerunt. Quomodò Syracusanam Ecclesiam in Archi-Episcopatum exeraxerit Leo Isaurus; ita Ecclesie Hydruntinæ fecit Nicephorus Phocas, quod in legationis suæ historia scribit ad Joannem decimum tertium Pontificem Luitprandus Episcopus Cremonensis: *Nicephorus litore, quo in vos abundat, Constantinopolitano Patriarchæ præcepit, ut Hydruntinam Ecclesiam in Archi-Episcopatus honorem dilaret, nec permittat in Apulia seu Calabria latine amplius, sed græcè Divina mysteria celebrari. Scripsit itaque Polieuctus Constantinopolitanus Patriarcha privilegium Hydruntino Episcopo, quatenus sua auctoritate habeat licentiam Episcopos consecrandi in Aricentia, Turcio, Gravina, Maceria, Tricario, qui ad consecrationem Domini Apostolici pertinere videntur.* Omnes enim per Italiam usque ad Ravennatis ac Mediolanensis Provinciarum fines Episcopi fuerunt tunc Romanæ Metropoleos suffraganei, ideoque à Domino Papa tamquam proprio Metropolita erant consecrandi. Cuncti in Regno Neapolitano Archi-Episcopi habuere

habuere similes natales, demptis paucis à Romana Ecclesia erectis. Verùm Divina Justitia pro Apostolica Sede pugnavit. Etenim paucis post præsentem Synodum annis nobilissimam Syracusæ civitatem funditus destruxerunt Agareni, atque ita Nicolai & Adriani Pontificum, nec non nostræ Synodi, quas ipsi à Schismaticis impediti non potuerant, in Gregorij Asbestam degradationis sententias fuerunt executi. Et hac occasione dolosum istum operarum Photius transfudit ad Metropolim Cyzicenam. Et ad undecimi sæculi annum trigessimum primum scribit Sigebertus Gemblacensis: *Robertus & Riehardus, minuenda domo multitudinis causa, hoc tempore à Nortmannia Francie digressi Apuliam expetunt, & Italiam inter se dissidentibus, dum alteri contra alterum auxilium præstant, hac opportunitate Italos calidè & fortiter debellant, & successus urgendo suos nomen suum dilatant, & futuræ prosperitatis sibi viam parant.* Ex univèrsa Sicilia, Calabria, Apulia, ac reliqua ulteriori Italia & Græcos & Saracenos eiecerunt, seseque prius in Comitibus aut Ducibus, deinde etiam in utriusque Siciliæ Reges per Petrum Leonis Anti-Papam, cujus factum postea confirmavit Pontifex Innocentius secundus, exaltarunt. Siciliæ Archi-Episcopatum transfulerunt Syracusæ Panormum, Romanum in Divinis officis ritum ac Latinam linguam restituerunt, extirparunt schisma, Sedis Apostolicæ fidem, obedientiam, Patriarchicam potestatem redintegrarunt. Et huc respicit schismatica querimonia Theodori Balsamonis, ex Ecclesiæ Constantinopolitanæ Carthophylace Patriarchæ Antiocheni, in commentario undecimi Canonis Nicæni: *Sicilia certis ab hinc annis urbis Constantinopolitanæ Throno subiecta, tyrannicis manibus ab eo avulsa est, eamque ad jus suum pristinum redire cupio, tamquam quæ in servitutem abducta filia ad liberam matrem revertatur.* Libera ejus per ipsos Apostolos data mater fuit Romana Ecclesia, Constantinopolitana dumtaxat noverca obtrusa per Leonem Isaurum. Attamen Romanas appellationes, evocationes, legationes, ac Episcoporum consecrationes Sedi Apostolicæ unâ restituere Nortmanni dudum noluerunt. Utriusque Siciliæ proprietatem, jure sibi spectantem, prætondebat Romana Ecclesia: Hinc populos suos Romanis Legatis subijci, Episcopos verò frequenter Romam accedere, & Romano Pontifici in sua consecratione profiteri suspiciosi Nortmanni rebus suis adversum judicant. Hinc Guaimarius Princeps Salernitanus Joanni Salernitano Archi-Episcopo, ac ejus in perpetuum successoribus extorsit à Clemente secundo hocce privilegium: *Licentiam damus & potestatem ordinandi & consecrandi Episcopos in subiectis vobis locis.* Enumerat Pontifex ejus suffraganeas Ecclesias, & pergit: *Et non habeant potestatem Successores nostri in cunctis prædictis Episcopatibus deinceps Episcopos consecrare.* Hinc item processit Monarchia Sicula, per Urbanum secundam indulta, aut indulgeri cepta. Et quis nesciat Guilielmi mali Regis cum Adriano quarto Pontifice violentas tragædias, quibus captivus Pontifex fuit compulsus Romanas appellationes ac Evoca-

iones cedere, etiam Episcoporum? Erant barbaricæ in supremum Sancti Apostoli Petri Primum violentiæ: Et hinc Henrico secundo Anglorum Regi, Henricianas suas consuetudines Siculorum & Hungarorum Regum exemplis defendenti, rectè respondit gloriosus Cantuariensis Martyr & Archi-Episcopus Thomas eas esse consuetudines Jesu Christi Evangelio adversas, & violentias barbarorum. Et cuncta ista per vim extorta indulta successores merito spernentes non desierunt per utramque Siciliam Episcoporum consecrationes, & totius Cleri ac populi appellationes instanter repetere. Episcoporum appellationes Innocentio tertio Constantia Regina, Henrici sexti Augusti vidua, ac Frederici secundi mater, eorumdem consecrationem Adriano quarto reddidit Rex Guilielmus malus, de quo in Sigeberti Gemblacensis appendice Robertus Abbas Montensis: *VVilhelmus Sicilia Rex cum Papa Adriano pacem fecit, concedendo et consecrationes Episcoporum Regni sui & Ducatus, sicut antiquitus eas habuerat Romana Ecclesia, unde discordia fuerat inter Patrem suum Regem Rogerium, & Innocentium secundum ac Eugenium tertium Romanos Pontifices. Idem verò Apostolicus concessit ei regnum Siciliae, & Ducatum Apulie, & Principatum Capue.* Ità Romana sedes plenum sui Patriarchatus jus pedetentim in istas Ecclesias recuperavit.

CAPUT XII.

Exponuntur Romanorum Legatorum Acta Constantinopoli post Synodum.

PRIMA Legatorum post Synodum Actio fuit cum Græcorum Episcopis & Basilio Augusto de Romano Pœnitentiæ libello, superius abundè exposita. Dico, *Et Basilio Augusto:* Omnino enim ille Episcopis collusit. Et verum litis finem edicere in Adriani Pontificis vita Guilielmus Bibliothecarius: *Libellos Legati Romani vix tandem recipiunt, sed Imperatoris iram pro nimia fidei sue distractione vehementer incurunt.* Eusebiana ac Acaciana in supremum Romanæ Ecclesiæ primatum invidia ac rebellio, ex qua Anastasius Augustus libello per Hormisdam Pontificem transmissio assentire noluit, in Græcorum Episcopis & Augustis passim sub doloso cinere quasdam suo tempore erumpentes retinuit scintillas.

Alteram Actionem narrat idem Guilielmus: *Legati sanctæ Romanæ Ecclesiæ textum Synodi, ne quid græca levitas falsum in eam congererit, Anastasio sanctæ Sedis Apostolicæ Bibliothecario, qui tunc temporis pro causa Ludovici secundi serenissimi nostri Augusti cum Suppore Archi-Ministro & Everardo imperialis mensæ Præfecto Constantinopolim advenerat, subtiliter inquirendum, antequam subscribant, committunt. A quo, quia in utrisque lingua eloquentissimus existebat, studiosissime persequatur,*

A. 1157.

L. 4. C. 51.

F. 889.

omne quod ad laudem serenissimi nostri Cæsaris Sanctissimi Domini Adriani Pontifex, Arsenio Episcopo imminente, adjecerat, rescatum inveniunt. Quapropter Epistolam Sedis Apostolicæ fraudulenter corrossam summis clamoribus conquerunt, fatentes se nullo modo synodalibus Actionibus subscripuros, nisi totius Epistolæ integritas gestis synodicis jungeretur. Hoc modo Romanis certantibus, Græcis verò non esse in Synodo de laude Imperatoris, sed de solius Dei tractandum altisonè respondentibus, nomenque imperiale nostro Cæsari penitus invidentibus, tandem ad hoc usque pervenit, ut interposita conditione voluntatis Apostolicæ definitis sententiis minus finitè subscriberent, ita legentes: *Ego ille vice agens Domini mei sanctissimi & universalis Papæ Adriani, in hac sancta Synodo Præsidens, usque ad voluntatem ejusdem Eximii Præsulis ad omnia, ut superius legitur, consensu & manu propria subscripsi.* Arsenius ille erat Hortensis in Italia Episcopus, Sancti Pontificis Nicolai frequens in Francia Legatus, Francorum Regibus ac Episcopis carissimus, de quo in Sancti Gregorii Magni Pontificis vita habet Joannes sanctæ Romanæ Ecclesiæ Diaconus: *Reverendæ memoriæ Nicolaus Pontifex Arsenium quendam Hortanæ civitatis Episcopum, Judaicas tunc primùm pelliceas introducere molientem, adeo aversus est, ut ei Palatinam processionem vellet admira, nisi superstitiosæ gentis vestes abjurando, cum Sacerdotalibus infulis consuetudinaliter vellet procedere.* Eum, quod Ludovico Germaniæ Regi potiùs quàm Carolo Calvo Galliæ Regi faveret, aterrimè notant Francorum Annales Bertiniani. Per Ludovicum Augustum in Adriani Pontificis gratiam rediit, atque ita ad ejusdem Augusti laudes Apostolicis litteris inferendas Pontificem induxit.

Palmare fundamentum, ex quo Græci Francos uti legitimos Occidentalis Imperii Augustos noluerunt adnoscere, edicere in opere de rebus Geticis Jornandes Ravennæ Archi-Episcopus: *Jussu Marciani Imperatoris Orientalis Majoranus Occidentale suscepit Imperium gubernandum. Et Leo Imperator, qui in Orientali regno Marciano successerat, Anthemium Patricium suum ordinans Romæ Principem destinavit.* Et infra: *Glycerius apud Ravennam plus præsumptione, quàm electione Cæsaris effectus est.* Quod nempe Occidentis imperium de Orientalis Augusti manu non suscepisset. Hinc etiam de Severo Occidentis Augusto per Orientalem non promotus scribit: *Majorani locum Severus invasit.* Existimat Jornandes Imperium Occidentale fuisse Orientalis quasi beneficium: Hinc Francos Leonis tertii Pontificis, non sua Augusti manu creatos Augustos tamquam legitimos agnoscere Græci dudum noluerunt. Quod fundamentum non latuit Carolum Magnum. Hinc enim de illo scribit Guilielmus Malmesburiensis: *Carolus ab imperatoria appellatione, quamvis sæpè ab Adriano Papa primo invitaretur, temperavit, & à Leone tertio ac Romano populo adclamatum Augusti nomen inuitus accepit: Quod nosset illud ab Augustis Constantinopolitanis nullo pacto probandum, & armis adversus ipsos defendendum.* Hinc pergit Malmesburiensis: *Postea tamen animositate, qua debebat, contra Im-*

peratores Constantinopolitanos ipsum defendit. Quod ipsum fundamentum in litteris ad jam dictum Ludovicum Augustum prout jam dictus Augustus Basiliius, uti liquet ex istius per Cardinalem Baroniæ adducto ad hunc Responso, quo & illud & alia Græcorum fundamenta evertit. Etiam ad Fredericum primum Imperatorem, moventem cum pleno exercitu in bellum sanctum, scripsit apud magnum Belgii chronicon Græcorum Imperator Emmanuel Comnenus: *Sacratissimus Imperator Constantinopolitanus mandat tibi Advocato Romanæ urbis gratiam suam, si digneris. Eam se dedigneris, scire tamen te oportet, monarchiam Romanæ urbis penes eum esse, eum superiore tibi imperare debere.* Secutus est regulam ab Ammiano Marcellino adductam, ex qua Constantius Augustus Gallo Cæsari scripsit, & Diocletiani exemplo confirmavit Romanum Imperium non posse dividi, ideoque Cæsares Augusto non esse nisi Apparitores. Respondit verò commotus Fredericus: *Sciat ille tuus, quem sacratissimum Imperatorem vocas, me electione Principum & consecratione universalis Papæ urbis Romæ nomen Imperatoris & Romani Imperii dignitatem suscepisse.* Lis dura & longa, descripta largiùs à Godofrido monacho Colonia Agrippinæ ad Sanctum Pantaleonem, & Tagenone Decano Ecclesiæ Passaviensis. Tandem fuisse compositam, inflexumque Emmanuelem, ut se novæ dumtaxat Romæ Imperatorem scriberet, adfirmat in Ottonis Frisingensis supplemento Radevicus Presbyter Frisingensis.

Jure merito permisit se inflecti. Quod adductum à Jornande fundamentum non subsistat. Etenim Romanum Imperium fuisse primum à duobus Antoninis, Marco & Vero, socero & genero; in duos paris potestatis Augustos divisum testantur Sextus Rufus, Eutropius, Ælius Spartianus, & Ammianus Marcellinus: Quo circa quod ipsum non in duos Augustos, sed dumtaxat in Augustum & Cæsarem sit divisibile, quod item Cæsar sit Augusti solummodò apparitor & satelles, fuere zelotypa somnia Constantii, adversum imperii corrivales longè suspicissimi. Fateor tamen Collegam non à Senatu aut exercitu, sed à solo seniori seu principali Augusto semper fuisse electum. Etenim Collegam obtrudere volenti exercitui respondit apud Theodoretum, Hermian Zozomenum, & Ammianum Marcellinum Valentinianus Augustus: *Me ad imperandum deligere, ac milites, penes vos erat, sed cum jam à vobis delectus sim, consortem imperii, quem postulatis, non in vestra, sed mea solius potestate deligere stum est.* Verùm quod Occidentis Imperium semper fuerit Orientalis Augusti donum ac beneficium, est penitus falsum. Etenim hic ipse Valentinianus sibi Occidentem, fratri Valenti, prius dumtaxat Cæsari creato, adscripsit imperium Orientis. Ejus item filius Gratianus, solius Occidentis Augustus, defuncti patris Valentis Orientale imperium dedit Theodosio Magno. Idipsum Licinio Sororip dedit Constantinus Magnus. Quoties plures Cæsares vel etiam Augustos habuit imperium, etate senior fuit semper dignitate potior, & ad illum

Epist. 1.

Cap. 9. L. 8. c. 3. Cap. 24. L. 27. c. 14.

L. 4. c. 5. L. 4. c. 6. L. 26. c. 5. 6. 7. 9. 10. 14.

lum spectabat electio Collegæ. Quare fateor justitiam ad Leonem Isaurum spectasse, nisi sese per hæresin illo spoliasset. Ipsum per hæresin perdidit docuit semper & Græca & Latina Ecclesia: Uti Romanus Pontifex, ita quoque Patriarcha Constantinopolitanus. Quare qui id hodie negant, blaterant Carolum Magnum fuisse imperio perperam intrusum.

Neque mireris Legatos Apostolicos de hac civili questione adeo acriter certasse. Ab Adriano Pontifice acceperant ista mandata. Et Anastasius Bibliothecarius, Suppo Comes, & Everardus mensæ Præfectus, Ludovici Imperatoris Legati, non deserunt illos accendere. Tertiam rationem edicit in laudati Pontificis vita Guilielmus Bibliothecarius: *Adrianus Pontifex Stephanum Nepefimum Episcopum, quem procacissima falsitas serenisimo Ludovico Augusto incusans, domo, Patriaque proscripterat, ab Augusta mansuetudine multis Epistolarum documentis requirere studuit, tandemque obtinuit. Stephanus ille erat Legatorum unus, ideoque priorem suspicionem insigni pro Ludovici dignitate zelo conatus est radicibus expungere. Attamen nec ipse, nec ejus Collegæ potuerunt à Græcis Augusti titulum extorquere, atque ita Synodo nostræ subscribere, non absolute, sed sub conditione: Usque ad voluntatem Eximit Præfatis Adriani. Qui subscribendi mos non est novus. Etenim etiam secundo Vasensi Concilio ita subscripsit Contumeliosus-Episcopus Regensis. Metens item, in qua Guntharius Coloniensis & Theutgandus Treverensis Metropolitæ Lotharii Francorum Regis legitimas nuptias pessimè exfufflarunt, Synodo quidam Episcopus subscribens addidit: Usque ad Sedis Apostolicæ deliberationem. Quam appendicem quia dictus Guntharius arrepto cultello raserat, Sancti Nicolai Pontificis iram graviter accendit. Supra memoratas Basilii Augusti ad Ludovicum Augustum litteras existimo hujus quæstionis ergo ad Romanorum Legatorum, sese & apud Pontificem & apud Augustum suum purgare & de omni conatu commendare fatigentium, preces fuisse conscriptas.*

Tertia Legatorum post Synodum actio fuit ad urbem Romanam reditus, & salvus per viam conductus, de quo in marginali ad primam Actionem scholio Anastasius Bibliothecarius: *Vicarij Apostolici gavisj Romanos Episcoporum libellos à Basilio Augusto receptos nobis deferendos tradiderunt, qui videlicet antequam remeandi ad Patriam iter arripissent, separati sumus, qui Dyrrachio venimus Spontum, deinde terreno itinere Beneventum, post hæc Romam, eisdem libellos portantes. Missi verò Sedis Apostolicæ à Dyrrachio simili modo navem ingressi Anconam petebant; sed Exadavenorum piratas incurrentes omnia, quæ possidere videbantur, penitus amiserunt, & simul codicem Actionum præsentis Synodi. Verum ego, qui Romæ Bibliothecæ curam gerebam, studium habui à Constantinopoli mecum ipsius Synodi codicem deferendi, delatum summo Pontifici præsentari, ac per hæc factum est, ut Sedes Apostolica, Deo auctore, codicem Synodi per nos suscipere, & libellos Missis quidem à nobis redditos, sed per nos salvatos habe-*

*ret: Quos nimirum Missi, si pens se ut codicem Synodi & cætera scripta haberent, hos proculdubio perderent. Addit Guilielmus Bibliothecarius. Legati navigantes in Sclavorum manus deducti inciderrunt. Bonis omnibus, & autentico, in quo subscriptiones omnium fuerunt, exemplari denudati sunt, ipsique capite plexi essent, nisi ab his, qui ab illis aufugerant, timeverit. Tandem Apostolicis, Imperialibusque Ludovici Augusti litteris ab exilio liberati, undecimo Calendarum Januariarum die, indictione quarta, Romam reversi, omnia coram summo Pontifice & Proceribus retulere, nihil aliud scripturarum, quam liberam Actionem Ignatii, & libellos quos à Sclavis recipiant, & reliquos libellos, quos Supponi Archi-Ministro Imperiali & Anastasio prudentissimo Bibliothecario Sanctæ Sedis Apostolicæ, cujus præsentis sollicitudine exemplar amisse Synodi, quod sibi scribendum impetraverat, Ecclesia Romana suscepit, dudum Constantinopoli commenderant, ostendere potuerunt. Apostolicos Legatos è generalis Synodi loco Romam solenni evocatione aut Regali dromone reducere est antiqua Romani Imperii pietas, cui etiam in Nicolai Pontificis Legatos deesse non præsumpsit Michael Augustus: Primus ob repetitos Romanæ Professionis libellos, repetitam diocæsin Bulgaricam, ac defensum Ludovici Augusti Occidentale imperium defuit iratus Basilii Augustus: Et quidem de collusionione cum barbaris & paganis Sclavis suspectus. Quavis enim via Romanos libellos perdidit, & Episcopis suis fieri impunem libertatem Acta synodalia per additamenta aut truncationem vitiandi. Et hinc purgare se studens in litteris de tribus capitulis, missis ad Adrianum secundum per Abbatem Theognostum, admiratur & dolet de Legatorum felici in urbem Romanam adventu nihil intellexisse. At Pontifex merito respondit: *Apocryphos nostros, super quorum reverfione scripsistis, licet serò, post multa tamen pericula, deprædationes, atque propriorum hominum trucidationem, nudos recepimus, non cujuslibet hominis fretos auxilio, sed Dei solius præditos admimiculo. Undè audientes hæc universi gemunt, & quia isti pertrulerunt, quæ sub nullo priorum Principum quemquam Sedis Apostolicæ Missum pertulisse recolunt, omnes stupefacti mirantur, fitque continui clamoris ab Ecclesia nostra murmur, quod ita dispositionis vestræ constitutio improvidè prodire potuerit, ut in barbarorum gladius nullo imperii vestri præsidio inciderint. Addit vel Michael Augustum fuisse ab ipso imitandum. Porro de Synodi codice per se Romam allato scribit in ejusdem præfatione Anastasius Bibliothecarius: *Quidquid in Latino Actionum octavæ Synodi codice reperitur, ab omni est furo falsitatis extraneum; quidquid verò amplius vel de diocæsi Bulgarica, sive aliundè in ejusdem Synodi codice forsan invenitur, totum est mendacii venenis infectum. Serio monet, ne quis à vitiatibus codicibus se patiat circumscribi.***

Quocirca Guilielmus Bibliothecarius verè ait hocce tempore Anastasium Divina dispensatione Constantinopolim advenisse. Erat omnino necessarius. Attamen & quid humani illic est infeliciter operatus, Exstat damnari Photii ad ipsum

ipsum Epistola, dolentis se ejus fanis consiliis non acquievisse, sperantisque omnem acquiescendi occasionem non evanuisse. Grandem inter ipsos fiduciam Epistola demonstrat. Quare videtur Anastasium Photio, ad penitentiam & submissionem hortatus, & hominem, quod Sancti Tharassii Patriarchæ ex fratre nepos esset, miseratus, recuperandi per matrem Romanæ Ecclesiæ pietatem Episcopatus spem fecisse, adeoque & post Sancti Ignatii mortem omnino exhibuisse officium mediatoris: Ejus suafu videtur Joannes octavus Pontifex Photium Patriarchatu reddidisse. Tale etenim fuisse Anastasii ingenium docet in Remensis Ecclesiæ historia Flodoardus: *L. 3. c. 23. Hincmarus Remensium Archi-Episcopus scripsit Anastasio venerabili Abbati, & Bibliothecario Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, gratiarum referens actiones pro beneficiis sibi ab eo collatis, & ut suggestionem suam Domino Papæ Adriano secundo acceptabilem faciat. Hincmarus ob pessimas in Sedem Apostolicam contumacias fuerat à Nicolao Pontifice alter Pharao & novus Dioscorus appellatus, & appellarique potuerat secundus Photius: Ei tamen Anastasius fuit familiaris, reddiditque Adriani Pontificis gratiam. At infeliciter: Etenim ut Photius, ita Hincmarus pellem non mutavit.*

CAPUT XIII.

Acta Photii post Synodum.

A Nostra Synodo degradatus, ad laicos abjectus, ac anathematizatus Photius Constantinopolitani Patriarchatus ambitum, in Romanam Ecclesiam & Sanctum Ignatium odia, consuetaque nequitie versutias non deposuit, sed auxit. Theodoro Santabareno, quem postea creavit Euchaitarum Metropolitam, monacho longè vilissimo, homine Manichæo & necromantico usus, uti imaginariam Synodum in Nicolaum Pontificem, ita pro Basilio Augusto imaginariam Bycladem, id est, antiquæ nobilitatis fictam genealogiam composuit, in circumscripti Principis gratiam rediit, à Patriarchalis officii clandestina functione, etiam Aphantopolitarum, id est, titularium nullius civitatis Metropolitanarum creatione nunquam cessavit, defuncti Sancti Ignatii thronum reinvasit, ac tandem ad Basilii Augusti preces & Anastasii Bibliothecarii consilia est in ipso confirmatus. Ejus facinora requirant grande volumen. Etenim & Synodum coegit, cujus os & lingua fuit Zacharias Pseudo-Metropolita Chalcedonensis, supra damnatus, & in qua nostram veram octavam generalium Synodum proscriptis & abolevit, omnia sua in supremum Romanæ Ecclesiæ Primatum attentata & nugamenta stabilire conatus, ostendereque omnia pro Sancto Ignatio in se Decreta fuisse injqua. Ei trecentos octuaginta tres Episcopos adfuisse mentitus est, præfedit ipse Romanis Legatis dumtaxat adfidentibus, tamquam

Christ. Lupi Oper. Tom. III.

Ephefino latrocinio novus Dioscorus, eamque fecit in Ecclesia, ubi & nostra est facta, Sanctæ Sophiæ, imitatus Arianos, qui per suum Nicææ in Thracia factum conventiculum sperant è vulgi memoria delere & confundere magnam Synodum Nicænam.

Edidit tres dumtaxat Canones, relatu & explanatu dignos. Primum integrum ex Theodoro Balsamone adducit incogniti apud Christophorum Justellum Auctoris libellus synodicus: *Stac. Cap. 153. tuit sancta & universalis Synodus, ut si qui ex Italia Clericis, vel laicis, vel Episcopis in Asia vel Europa, vel Lybia versantes sub vinculo vel depositione, vel anathematizatione apud sanctissimum Papam Joannem fuerunt, ut ii quoque sint ejusmodi etiam apud Photium sanctissimum Patriarcham Constantinopolitanum in eadem poenæ definitione, id est, depositi, vel anathematizati, vel segregati; & quos Photius quidem sanctissimus noster Patriarcha Clericos vel laicos, vel Episcopalis vel Sacerdotalis Ordinis in quacumque Parochia segregationi, vel depositioni, vel anathematizationi subjecerit, sanctissimus quoque Papa Joannes, & sancta Romanorum Ecclesia eisdem in eodem poenæ judicio habeat: Privilegiis, quæ adsunt sanctissimæ Romanorum Ecclesiæ sedi & ejus Antistiti, nihil penitus novatis, nec nunc, nec in posterum. Exponit antiqua de Pseudo-Synodo Photii admonitio, exstans post Synodum octavam: *Photius mittit non modo parvam sibi ac Pontifici tribuere potestatem, sed sibi quidem Provincias seu Parochias omnes, Pontifici verò solos ex Italia Clericos assignat. Videtur etiam tollere appellationes ad Apostolicam Sedem, ut scilicet absolvere non possit Romanus Pontifex, quos Photius condemnarit. Quapropter clausula illa, Privilegiis non innovatis, est doli plena: Continet Eusebianum virus, adersens omnes Patriarchas esse Jure Divino æquales, alterumque, etiam Romanum, in alterum nihil posse. Insanas nugæ, quibus Papatum Romæ Constantinopolim migrasse frequenter effutiverat, hac in Pseudo-Synodo ausus non fuit stabilire. Eas postmodum resorbere & stabilire non erubuerunt Nilus Doxopatrius, in Romana historia Joannes Cinnamus, Michael Anchialis Patriarcha Constantinopolitanus in Dialogo cum Manuele Commeno, & Christinus in opere de topographia Christiana. Eos, qui non ob imperii Christiani sedem, sed ob Sancti Apostoli Petri merita adserunt Ecclesiæ Primatum fuisse Romæ positum, Nilus Doxopatrius arguit uti homines malè feriatos. Et quoniam Primatus ille debet usque ad novissimi Judicii diem esse perpetuus, Christinus impudenter ac imprudenter ait istam sedem nunquam Constantinopoli dimovendam. Verum Turcica tyrannide evacuavit hanc sapientiam, adimplevitque impia vota Michaelis Anchiali, malentis tyrannidem istam subire, quam hæresin Latinorum. Omnium stultissimus fuit Hieremias Patriarcha Constantinopolitanus, in censura adversum Lutheranos ausus eadem hæc delirare.**

Secundum Photiani Conciliabuli Canonem L. r. tit. 9. citat apud Gregorium nonum Innocentius tertius Pontifex in litteris ad Episcopum Faventinum, Ravennatibus postulatam in Archi-Episcopum

E e e

Post.

Postulationi videbatur Concilii Constantinopolitani capitulum obviare, in quo statutum est, ut quicumque de Pontifici dignitate ad monachorum vitam & penitentiam locum descenderit, nequaquam ulterius ad Pontificatum resurgat. Unde contra dictum Concilium, cum sit unum & quatuor principalibus, quae sicut quatuor Evangelia Ecclesia Catholica veneratur, nullatenus videbatur postulatione admittenda. Doctissimi Pontificis Scrinarius memoria fuit lapsus Canonem hunc esse primi Concilii Constantinopolitani: Recte Gratianus eum esse dixit ex quinta Actione Constantinopolitanae Synodi trecentorum octuaginta trium Patrum sub Joanne octavo Pontifice, cui praefuit Petrus Cardinalis Presbyter, Paulus Anconitanus Episcopus, & Eugenius Episcopus Ostiensis, Apocrisarii Papa. Hi sunt illi Paulus & Eugenius, quos supra diximus a Photio fuisse seductos, & a Joanne octavo Pontifice degradatos. Pseudo-Synodus illa tot Episcopos non habuit, sed per numerum mendaciter a Photio exaltata est, neque Legati Apostolici ipsi praesederunt. Pergit enim superius laudata admonitio: In hac Pseudo-Synodo Photius ipse, non Romani Legati praesederunt, immodico Synodo advenisse illi dicuntur, & a Photio ad Synodum admissi, contra Canones, contraque veterem omnium generalium Synodorum consuetudinem. Eiusque praecipuum consilium illud fuit, ut omnia, quae contra se ante decreta erant, hujus Synodi auctoritate antiquarentur. Quare initio tum ipse, tum corrupti Legati se a Pontifice missos ajunt, non ad ejus electionem confirmandam, sed ad eos, qui Photio obedire recusabant, reprimendos. Non pro Photio, sed pro Romana Ecclesia, tamquam horum malorum auctrice, corrigenda & puniendi convenisse hanc Synodum effugere non erubuit homo mendax & impurus, Zacharias Pseudo-Metropolitae Chalcedonensis. Schismaticus de veteris Romae & Graecis separatione Auctor convenisse dicit, contra Italorum multiplicem haeresin, quam convellit ac anathematizat.

Quare illam, & illius causa Photium denuo & merito damnavit Joannes octavus, & Constantinopolim ad Basilium Augustinum legavit Marinum Diaconum Cardinalem, doctissimum & constantissimum Synodi nostrae Praesidem, de quo Stephanus sextus Pontifex in litteris ad eundem Basilium: Marinus summa pietate praeditus, cum ea sentiret, ea defenderet, quae decreta erant a Praedecessore nostro, Doctore sanctissimo, Papa Nicolao, velletque illa ad unguem exequi, in summum apud vos contemptum venit. Et quia cum iis, qui aliena sentiebant, consentire recusavit, nec Acta synodica, coram tua Majestate a se transacta, rescindere & antiquare voluit, ad triginta dies in carcere est habitus: Quod ipsum sibi pro veritate passio glorie potius, quam contumelia duxit. Hocce Conciliabulum probare, & damnare veram octavam Synodum nolens, Photiumque juxta Nicolai Pontificis Decreta a throno ad laicos rejicere volens Marinus est a Photio & per ipsum seducto Basilio Augusto in vincula conjectus. Vincula gloriosa: E quibus in Apostolicam Cathedram post Joannis Papae mortem est promotus.

Attamen Conciliabuli secundus Canon est utilis, & Romanae Ecclesiae regulis in sano sensu

conformis, ideoque adducendus. Photius Patriarcha dixit: Quid censetis de iis, qui ex Antistitum ordine seipsos in monachorum locum conferunt? Num qui seipso subjectos esse voluerunt, possunt adhuc eidem imperium in gregem tenere? Sanctissimi Locumtenentes senioris Romae dixerunt: Id apud nos minime fit, neque in more est positum. Quicumque enim ex Antistitum ordine monachorum, id est, penitentium ordini adnumeratus fuerit, is Antistitis dignitatem non potest sibi amplius vindicare. Basilus & Elias locum tenentes Orientalium sedium dixerunt: Neque apud nos id unquam evenisse observatum est. Nam contra monachi ad Antistitum ordinem protulerunt; at qui ex Antistitibus ad monachos descendunt, hi Antistites manere non possunt. Sancta Synodus dixit: De hac etiam re Canon constituitur. Nam & apud nos sepe de hac causa dubitationes exoriantur, nonnullis quidem ita dicentibus non prohiberi Antistites, quod minus, cum monachi facti fuerint, Antistitum muneribus fungantur, nonnullis vero hanc sententiam minime probantibus. Sanctissimi Locumtenentes dixerunt: Feratur Canon. Photius Patriarcha dixit: Si vestra Sanctitas jubet, legantur Canones. Eosque in manus fumens Petrus Deo amicissimus Diaconus & Proto-Notarius legit: Quamvis huc usque nonnulli Antistites ad monachorum habitum descendentes conati sint in Antistitum fastigio manere, cumque id facerent, ea res neglecta est. Sancta tamen & Oecumenica haec Synodus hanc quoque negligentiam corrigens, atque inordinatam hanc actionem ad leges, quae de statu Ecclesiastico sunt, revocans statuit, ut si quis Episcopus, sive quis alius Antistitis dignitatem obtinens ad vitam monasticam descendere, & penitentiae locum implere voluerit, hic Antistitis dignitatem non amplius retineat: Monachorum enim instituta ad obedientiae & disciplinae rationem pertinent, minime vero ad magistrum & praefecturam, atque eorum sunt, qui non alios pascere, sed pasce proficiuntur. Quocirca decernimus, ne quis posthac eorum, qui in Antistitum catalogo sunt, atque in Doctorem numero censentur, in eorum qui pascuntur & penitentiam agunt, locum se transferant. Quod si quis post promulgationem ac notitiam hujus, quae nunc pronuntiatur, sententiae id facere ausus fuerit, quando ipse seipsum Antistitis gradu privavit, pristinam, quam factis contempsit, dignitatem amplius non recuperabit. Haec verba, Photius Patriarcha dixit, palam edicunt Photium Synodo praesedissee, habuisseque, quae Sedis Apostolicae sunt, decidendorum propositionem & primum suffragium: Quare illa permittentes Legati Romani sunt atrociter praevicati, justissimeque degradati.

Canon nihilominus, dummodò recte intelligatur, est germanè Romanus. Et quidem an Clericus, praesertim Episcopus, possit fieri monachus, est quaestio olim agitata inter Wenilonem Archi-Episcopum Senonensem & Sanctum Lupum Abbatem Ferrariensem. Aldegarius & Baldricus, Senonensis Ecclesiae Presbyteri, volebant in Ferrariensi monasterio Sancti Benedicti Regulam profiteri; at intercessit Wenilo Archi-Episcopus, dicens spirituale Presbyteri cum suo titulo matrimonium esse carnali conjugato simile, adeoque suscipiendi monachis

mi causa non posse dissolvi. Respondit verò Sanctus Lupus: Nunquam id in controversiam vocatum vel audiri, vel magistra lectione comperi. Plurimos & Episcopos & Clericos, a quibus credi non possit ignorari Canones, dicit quotidie convolare ad monasteria, & Sancti Benedicti Regulam, à Sancto Pontifice Gregorio Magno approbatam, disertè permittere, ut Presbyteri ad monasteria acceptentur. Et de matrimonio, quod Deus conjunxit, dictum est: Homo non separet: Atque ita Deus secreta ad istum penitentiae & sanctimoniae statum evocatione potest omnino dissolvere. Qua de re ad Robertum Pontiniacensem monasterii Priorem scribit etiam Stephanus Episcopus Tornacensis: Parochiales Presbyteri obedientiam, quam promittunt, debent Episcopis suis, & sacramentaliter alligati sunt Ecclesiis suis, quas regunt, tamquam uxoris propriis. Lege autem communi Canonum sine licentia Episcoporum suorum, quibus obediens esse debent, nec ipsi recedere, nec alii eos recipere debent. Lege autem privata, quae instinctu Spiritus Sancti in corde scribitur, si ad monasterium vel Canonicam regularem transferint, tales etiam contradicentibus Episcopis recipi possunt. Probat ex Canone Urbani secundi Pontificis: Si quis in Ecclesia sua sub Episcopo populum retinet, si ad statum Spiritu Sancto in aliquo monasterio vel regulari Canonicam salvare se voluerit, etiam Episcopo suo contradicente eat liber auctoritate nostra. Justo enim lex non est posita, sed ubi Spiritus Domini, ibi libertas.

Libertas haec est antiquissima, nequaquam per Urbanum secundum introducta. Etenim Jacobum è Presbytero monachum laudat Sanctus Ambrosius, mandans ab Episcopo suo Severo non repeti aut inquietari. Etiam Evagrius Ponticem ex Ecclesia Constantinopolitanae Archidiacono, & Sabbathium ex Novatianensi Presbytero monachos memorant Socrates & Hermias Zozomenus. Plurima istiusmodi exempla refert in litteris ad Alexandrum secundum Pontificem Sanctus Petrus Damiani. Germanum fratrem suum Damianum ex Archi-Presbytero monachum laudat in litteris ad Desiderium Abbatem Cassinensem & Romanæ Ecclesiae Cardinalem, ac in litteris ad Mainardum Episcopum Eugubinum. Intrandi monasterii votum esse rigidissimae obligationis in litteris ad Landulfum Ecclesiae Mediolanensis Clericum ostendit exemplo nobilis viri Arduini, ob ejus solius praevicationem damnati ad sempiternos ignes: Vigere illam adfirmat etiam in Presbytero, immò & in Episcopo, demonstratque exemplo Adami Sempronienis Episcopi, ob similem praevicationem insigniter à Deo puniti.

Illud tamen seu Propositum seu votum Episcopus exequi non potest sine licentia Romani Pontificis, aut Primatis seu Metropolitae illius, à quo fuit in Episcopum confirmatus. Nescio hac de re expressum Ecclesiae Canonem, video tamen ita semper in Ecclesia fuisse observatum. Etenim Humfridus destruetus per Nortmannos Morinensis civitatis Episcopus licentiam istam postulavit à Nicolao primo Pontifice, eamque Pontifex negavit. Eandem Hedenufo Laudunensi Episcopo scripsit, Lupi Oper. Tom. III.

Epist. 19.

Epist. 1.

Epist. 32.

L. 5. c. 20.

L. 6. c. 30.

L. 1. Epist. 9. 10.

L. 1. Epist. 14.

L. 4. Epist. 8.

L. 5. Epist. 16.

po fuisse à Joanne octavo Pontifice negatam scribunt Annales Francorum Bertiniani. Luitpoldum Archi-Episcopum Moguntinum fuisse à Clero suo & populo retractum è Cluniacensi monasterio testatur Lambertus Schafnaburgensis. Joannem Glasnensem Episcopum retractit, & Sancto Malachia Dunenfi Episcopo intrandae clare Vallis licentiam denegavit Innocentius secundus, neque Sanctus Bernardus contradixit. At verò Decano Lugdunensi è monasterio nepotem Canonum retrahenti contradixit potentissimè, quod alia fit in hoc puncto Episcoporum ratio, quod alia in hoc puncto Episcoporum ratio, quod alia Cleri inferioris, cui plenam adsumendi monachatus libertatem faciunt etiam Synodus Aquigranensis, & ibidem celebratus conventus Abbatum. Hanc ejus piam mentem adjuvari, & nullatenus impediri ab Episcopis mandat habita sub Joannis duodecimi Pontificatu Synodus Augustana. Clericos Priscillianistas, quod monachi fierent, damnat Synodus Caesar-Augustana: Nempè quod Cleri, tamquam luxuriae & vanitatibus dediti, statum damnarent, ideoque ad Monachatum tamquam necessarium salutis medium convolarent. Eustatii Metropolitae Sebasteni errorem resuscitabant. Ità promotos ex monacho Episcopus Regularis Praepositura cupiditate ingredi ad sua monasteria nuper vetuit, eosque istius Praelaturae incapaces reddidit Paulus quartus.

Haec verò omnia intelligi oportet de Episcopis & Clericis saecularibus. Etenim de Regularibus in communi viventibus statuit Urbanus secundus: Mandamus & universalius interdicens, ne quis Canonicas regulariter professus, nisi quod absit, publicè lapsus fuerit, monachus efficiatur. Quod si Decreto nostro contrae praesumens agere tentaverit, ad Ordinem Canonicum praecipimus ut redeat, & deinceps memorialem cellulam deferat, & ultimus in choro sedeat. Ità Canonem refert in litteris ad Robertum Pontiniacensem monasterii Priorem Stephanus Episcopus Tornacensis, addens & alium similem Synodi Eduensis. Verum pro vocibus, Cellulam memorialem, rectius legit Gratianus Memorialem cucullam. Exponit in litteris ad Abbatem Praemonstratensem Sancti Martini Laudunensis Innocentius tertius: Cucullam ad memoriam delaturus. Alia lectio habet: Memoriale suae praesumptionis cucullam. Non integram monasticam vestem, sed solum capitium, quod Cucullionem Hermias Zozomenus, in libro de monachorum habitu Joannes Cassianus Cucullam, Floccellum autem vocat in litteris ad Sanctum Ivonem Carnutensem Episcopum Goffredus Abbas Vindocinensis: Dominus Ernaldus, quem Decanum vestrum dicitis, si sibi secundum justitiam placuisset, recte Floccello de capite suo potius in nostra, quam in vestra sorte manere debuisset. Floccus totius corporis, Floccellus est solius capitis tegumentum. Erat poenale signum, Clericum semper adfigens ultimo loco, reddensque irregularem ad quamvis dignitatem. Hinc Ivonem, qui è monasterio retractum Ernaldus reliquerat in Decanatus dignitate, notat Goffredus: Quem Decanum vestrum dicitis. Hinc item ille Sancti Martini Abbas, qui in Sancti Vincentii Laudunensis Bene-

Epist. 2.

L. 1. c. 125. c. 44.

Cap. 7.

Cap. 6.

Const. 21.

Epist. 1.

L. 1. Epist.

L. 3. c. 4.

c. 14.

L. 2. Epist.

discipulo monasterio niger monachus fuerat, redx eligi sine Apostolica dispensatione non potuit in Abbatem Præmonstratensem. Eadem Innocentii tertiæ Epistola extat apud Gregorium nonum. Malè istic pro Monasterio Sancti Vincentii, legitur, Monasterio Sancti Innocentii. Porrò Ernaldum Decanum, qui è monasterio ad Canonicam redierat, notat Goffredus Vindocinensis. Quod dicto Urbani secundi Decreto non obstante contovererint semper cum Episcopis & Clericis regularibus monachi, volentes statum suum sanctiorem, ideoque illum à Clericis istis etiam Episcopo invito posse adsumi. Et Goffredus Abbas ob illustria in Urbanum secundum schismate adfistum merita erat linguæ liberioris. Quin immò non ita pridem post Stephanus Clericus & Abbas Regularis ac dein Episcopus Tornacensis in laudatis ad Robertum Pontiniacensem litteris fatetur Urbani Canonem non habere vim adversus Ordinem Cisterciensem. Certè ego, inquit, canonicis regulis præsum, & cum à Domino Papa Alexandro tertio privilegium quærerem, ut Canonicos nostros nobis invitis nullus retinere auderet, addidit in privilegio: NISI CAUSA DISTRICTIORIS VITÆ AD ARCTIOREM ORDINEM TRANSIERINT. Ecce videtur, quia privilegium Urbani restringitur privilegio Alexandri. Verè si aliquis nostrorum ad Cistercienses transire vellet, ante transitum dissuaderem, post transitum non revocarem. Nollem Spiritus Sancto resistere, nollem Spiritum extinguere, nollem libertatem Spiritus impedire. Et hinc hodie quivis Regulares Clerici liberè transire possunt ad Ordines Mendicantes.

Episcopus tamen monachismum adsumens depōnit ab Episcopatu seipsum, neque deinceps ad Episcopalem Cathedralam potest respirare. Et hic est scopus à præsentī Photiano Canone intentus. Eadem olim fuit ratio cuiuscumque Clerici. Etenim ad Anthemium Romanæ Ecclesiæ Subdiaconum scribit Sanctus Gregorius Magnus: Si quos qualibet occasione à Clericatu in monasticam conversionem venire contigerit, non liceat eis ad eandem vel aliam Ecclesiam, quarum prius milites fuerant, sua voluntate denud remeare, nisi talis vitæ monachus fuerit, ut Episcopus, cui antè militaverat, Sacerdotio dignum præviderit, ut ab eo debeat eligi, & in loco, quo judicaverit, ordinari. Et ad Gaudredum

Epist. 52. Cenomanensis Ecclesiæ Decanum scribit Sanctus Ivo Episcopus Carnotensis: Qui contempto Clericatu ad monasterium confugit, & è conversò contempto monasterio iterum ad Clericatum aspirare contendit, non mihi facile suscipiendus videtur ab eis, quibus vita, & doctrina, & moribus necdum fuit manifestus. Si ergo huiusmodi personæ intrusionem se senseris prægravari, libera est tibi facultas refutandi. Et in scholiis ad Photii Nomo-Canonem ait Theodorus Balsamon: Novi non scriptam quandam consuetudinem, quæ quia corroborata non esset, reprobata & rejecta est. Cum enim moris fuisset, ut qui ex laicis, seu secularibus Sacerdotibus monachi facti essent, quoniam prius ministerio Sacerdotum adscripti fuissent, post susceptam vitam monasticam in corpore & collegio ministeriorum recenserentur, & cum Sacerdotibus laicis converterentur; sacratissimus noster Dominus Michael Anchialis Patriarcha Con-

stantinopolitanus hanc longam consuetudinem pro nihilo reputavit, ac verò decrevit, ut ex laicis Sacerdotibus solum ministeria constituerentur, monachi autem in recessibus suis adfidi essent. Nequaquam monachos ad Clerum promoveri, sed è Presbyteris factos monachos vetat manere in ministerio, aut ad ipsum redire. De folis Episcopis loquentem Photianum Canonem extendit ad Clerum inferiorem.

Verùm hæc moderatur, & Romanæ Ecclesiæ sensum exponit in suprâ adductis ad Episcopum Faventinum litteris Innocentius tertius, dicens de Photiano Canone: Canon in eo loquitur casu, cum propter aliquod crimen Episcopatum quis deserens ad vitam monasticam penitentiam causa descendit. Undè quidam in eo casu loqui dixerunt, cum quis pro crimine, de quo convictus fuerat vel confessus, ab Episcopali dignitate depositus monasterio exstitit ad agendum penitentiam inclusus, vel cum aliquis propter grave crimen, pro quo Episcopatum retinens penitentiam dignè agere non valebat, cédendi obtenta licentia vitam monachalem elegit. Etenim qui ad agendam penitentiam Episcopatu cedit aut ejicitur, reus est gravioris criminis, ideoque ad illum recuperandum perpetuò irregularis, quoniam Apostolicus Canon mandat Episcopum esse sine crimine. Et hinc Abrahamen è Presbytero monachum fuisse postea factum Episcopum Carhensem scribit & laudat in monastica historia Theodoretus. Et Sanctus Eutychi-^{Cap. 17.}us è Presbytero monachus per Justinianum Augustum in quinta Synodo evectus est in Patriarcham Constantinopolitanum. Et Sanctum Anselmum ex Episcopo monachum Gregorius septimus Pontifex rursùm creavit Episcopum Lucensem. Fredericus ex sanctæ Romanæ Ecclesiæ Diacono Cardinali monachus postmodum factus est Romanus Pontifex, appellatus Stephanus nonus. Nempe solius voluntariæ pietatis, non necessariæ penitentiarum causa descenderant in monasticam Philosophiam. Et hinc omnem, qui ob perfectiones, morbum, imperitiam, commissam à parentibus simoniam, aut aliam id genus sine proprio crimine causam deposuit Episcopatum, posse ad illum redire addidit laudatus Innocentius tertius, at mediante nova electione. Quare etiam quidam Canonem ita intelligit, quod ex Episcopo aut Clerico monachus nequeat per se resurgere, seu proprio arbitrio ad depositam dignitatem redire. Ità omninò intellexit etiam Sanctus Gregorius Magnus in laudatis ad Anthemium Subdiaconum litteris: Non licet eis sua voluntate remeare. Addit ad eandem etiam Ecclesiam posse ab Episcopo readsumi.

At sensum longè alium Photius intendit. Uti ad vexandum Sanctum Athanasium Eusebiana factio Canones Antiochenos, ità ad damnandum Sanctum Patriarcham Ignatium, jam in pace defunctum & miraculis coruscantem, Photius hunc Canonem, rectum & Catholicum, edidit, at pravo sensu & mente dolosa. Sanctus Ignatius, Patriarchatu violenter ejectus, ad monasterii sui quietem sese receperat: Hinc illum Episcopatu nunquam potuisse reddi, & illegitimè à Romana Ecclesia ac nostra Synodo fuisse redditum,

redditum, imperitorum gregi persuadere conatus Photius emisit hunc Canonem, ejuque pravum & à Romana Ecclesia alienissimum sensum curavit ab Eugenio & Paulo Episcopis, ac Petro Presbytero Cardinali, Joannis octavi Legatis, approbari. Eundem Arsenius, Photianæ partis monachus Canonem redegit in hanc Synopsum: Non oportet Episcopum attonderi, ac deinceps in Episcopatu manere.

Cap. 78.

De tertio Photii Canone habet superius laudata Admonitio: Postremò recitatum est Constantinopolitanum Symbolum, & ne quid ab aliquo adderetur, consuetum. Quibus verbis innuere videtur Photius illam additionem Symbolo factam esse Spiritus Sancti à filio processionem, quam etiam palam in ea Synodo impugnare non est ausus. Et in libro de octo generalibus Synodis Nilus schismaticus Metropolitæ Rhodiorum: Episcopis pro communi Ecclesiarum concordia congregatis, Presbyteri senioris Romæ conclamaverunt; Decorum est nihil innovari, sed veterem definitionem, & toto orbe obtinentem ac celebratam legi & confirmari. Legi Ephesinum Canonem de non addendo ad Symbolum. Pergit Nilus: Postea Legati Romæ ac tota Synodus acclamavit: Si quis edat aliud Symbolum, aut hanc definitionem commoveat, vel adjiciat, detrahatur quidquam huic sacro sanctoque Symbolo, quomodo lectum est, anathema sit. Subjungit Nilus Joannis octavi Pontificis ad Photium litteras, hujus Canonis confirmatrices, è quibus suprâ adductis quædam repeto: Significamus Reverentiæ vestræ, ut de hoc articulo, ob quem inter Ecclesias Dei scandalum exortum est, ità de nobis persuasum habeas, quod non modò non dicimus hoc additamentum, sed & eos, qui primùm ausi sunt sua temeritate hoc facere, transgressores Divinorum mandatorum censemus, & cum Juda collocamus.

Epistolam hanc esse cuiuspiam posterioris Græculi figmentum nemo non videt. Figmentum penitus mendax. Etenim Romana isto tempore Ecclesia neque addebat Symbolo, neque ipsum ad Misarum solenniam cantabat, ideoque inter ipsam & Ecclesiam Constantinopolitanam nulla esse poterat desuper contentio. Soli addebant Franci, Græcis propter Occidentis imperium pestimè exosi. Hinc eos tamquam à Joanne Pontifice & Romana Ecclesia anathematizatos & ad Judam abjectos mendax & nugax epistolæ confictor profecidit. Verùm Photius Francos nunquam offendit, sed omni dolo studuit sibi adligare. Etenim Ludovico Augusto, si Nicolaum Pontificem Roma ac Italia eiceret, Orientale spondidit Imperium, ei tanquam legitimo Occidentis Imperatori faustissima acclamavit in Synodo imaginaria, & Gallicanam Ecclesiam sibi adversus eundem Pontificem & Romanam Sedem consentire blateravit, adeoque sibi contentiones esse non cum Latinis cunctis, sed cum folis Italis, præsertim Romanis. Hinc de facto per Francos Symboli additamento nunquam ausus fuit vel mutire. È ejus adversum Romanos calumniam fuit de sola Spiritus Sancti processione. Nam & ad Aquilejensem Archi-Episcopum edidit Epistolam De blasphemantibus Spiritum Sanctum & ex filio procedere. Edidit itera Amphilo-

chia, librum grandem, cujus titulus: De Spiritu Sancto disciplina arcana, & quemadmodum filius ex solo Patre, ita & Spiritus Sanctus ex sola eademque causa procedit, dicitur tamen filius esse, tamquam qui illi consubstantialis est, & ab eo mittitur. Liber ille dicitur Amphiloquia, non quod ex Sancti Amphiloicii Iconiensis Archiepiscopi sententiis depromptus sit, sed quod Amphiloichio Pseudo-Metropolitæ Cyziceno, per nostram Synodum damnato, inscriptus sit, ejuque trecentas & tredecim quæstiones enodet. Ex quo liquet non esse, quod aliqui putant, opus Metrophanis Metropolitæ Smyrnenfis, viri orthodoxi, & Photianis ad usque mortem constanter adversi. Adversus Symboli additamentum nihil scripti Photius emisit. Et hinc verius est, quod tertius hujus Synodi Canon de sola Spiritus Sancti processione statuerit, & quidem dolosè & per ambages: Eam palam impugnare non est ausus. Photii posteritas primùm cœpit de additamento litigare.

Super ejus horrendis iniquitatibus Divina justitia non dormivit. Eas ipse complevit in Basilii Augusti filium Leonem sapientem machinans, ac in nepotem suum conatus imperium derivare. Hinc imperio post Patris mortem admotus Leo Photium mox ejecit sede Patriarchali, clausit ut degradatum & feditiosum in Armeniam monasterio, rursùm curavit damnari à Romana Ecclesia, & throno Patriarchali imposuit Stephanum ejusdem Ecclesiæ Diaconum, fratrem suum Germanum. Addit Synodi nostræ Breviarium, Ecclesiæ Constantinopolitanæ valvis adfixum: Photius quadraginta quinque annis ad hodiernum usque diem, à Papa nempe Leone quarto usque ad Formosum excommunicatus fuit. A Pontificibus Romanis Leone quarto, Benedicto tertio, Nicolao primo, Adriano secundo, Joanne octavo, Marino primo, Adriano tertio, Stephano sexto, & Formoso, anathematis fulmine fuit ictus. Ex quo liquet eum usque ad Formosi Pontificatum supervixisse. Quid interim egerit, ubi & quando defunctus ac sepultus sit, occultarunt ejus sequaces, & huc usque ignoramus: Nullum novimus Photii sepulchrum, nisi inferni ignes sempiternos. Causam in Synodo Florentina aperuisse videtur Marcus Archi-Episcopus Ephesinus: Ex eo jam dictæ Pseudo-Synodi tempore ad hunc usque diem in magna Constantinopoleos Ecclesia ita legitur: OMNIBUS, QUÆ ADVERSUS SANCTOS PATRIARCHAS PHOTIUM ET IGNATIUM SCRIPTA VEL DICTA SUNT, ANATHEMA. Quævis Photii opprobria schismatici anathemate damnarunt, atque ita occultarunt. Alii illum in fine vitæ penituisse, alii Romam adversus Leonem Augustum appellasse & ivisse, atque in Romanæ Ecclesiæ gratiam rediisse, alii de ipso alia memoratu indigna sunt mentiti.

CAPUT XIV.

De auctoritate octavae generalis
Synodi.

Prima quaestio est, An hæc Synodus per Adrianum secundum Pontificem ac ejus Successores fuerit confirmata? Respondeo fuisse. Etenim in marginali ad decimam Actionem & Episcoporum subscriptione scholio dicit Anastasius Bibliothecarius: *Quotquot sub Nicolao & Adriano Pontificibus Episcopi fuerunt, hujus Synodi sensui consenserunt.* Id est, confirmata fuit hæc Synodus ab omni Ecclesia Latina. Fuisse ab Adriano Pontifice confirmatam docet doctissima ejusdem Anastasii ad ipsum præfatio. Et in litteris ad Hugonem Diensem Episcopum, suum in Gallia Vicarium, scribit Pontifex Gregorius septimus, agens adversum laicas Antistitum investituras: *Eadem sententia & animadversionis censura, quam beatus Papa Adrianus secundus in octava Synodo, cui utique non interfuit, sed quam confirmavit, de hujusmodi præsumptoribus statuit, se adstrictum cognoscat.* Et trium Capitulorum dispensationem à Patriarcha Ignatio & Basilio Augusto rogatus ipse Adrianus Pontifex respondit: *Nihil possumus ab eo, quod jam constitutum est, ordinare adversum, maxime de Photii consecratione. Non enim est in nobis EST & NON EST. Et si quæ destruximus, eadem reedificamus, prævaricatores legis nos esse constituemus.* In Photii consecrationem, id est, in Episcopos & Clericos à Photio consecratos se post Synodum non fore inflexibilem sponderat ante illa Adrianus, cui ergo unuc dicit se in ipsos sine suorum Constitutorum prævaricatione nihil posse? Quod Synodum hanc confirmasset. Et Synodi ejusdem Breviarium, existans in editione Biniana, ita clamat: *Omnia Synodi octavae œcumenicæ Decreta firmissimè custodienda sunt. Nam si hæc Synodus violetur, nullus Romæ aut Constantinopoli Sacerdos legitimus reperitur.* Quod nempe cum omnibus suis Episcopis Romanus Pontifex & Patriarcha Constantinopolitanus eam fixa Cruce firmassent, & semet ipsos, si Crucem suam fuerint prævaricati, degradatione ac anathemate damnassent. Et antiqua Romani Pontificis professio habet: *Profiteor sancta octo generalia Concilia usque ad unum apicem immutata servare, & pari honore & veneratione digna habere, & quæ prædicaverunt & statuerunt, omnimodè sequi & prædicare, quæque condemnaverunt, condemnare ore & corde.* Et hanc professionem respicit Sanctus Ivo Carnutenensis Episcopus in litteris ad Manassem Archi-Episcopum Remensem: *Octavam Synodum Romana Ecclesia commendat & veneratur.* Eandem adversus laicas Antistitum investituras agens commendat in litteris ad Sanctum Anselmum Cantuariensem Archi-Episcopum Pontifex Paschalis secundus. Et magnum Belgii chronicon: *Octava Synodus sine dubio in auctoritatem recepta est, sed post illam mul-*

*la Græca à Latinis admittitur amplius. Eandem uti verè universalem, quia à quinque Patriarchis celebratam, prædicat Sanctus Anselmus Episcopus Lucensis. Errat tamen celebratam fuisse sub Sancto Nicolao Pontifice, & ab Episcopis ducentis. De eadem scribit Nicetas Paphlago: Ego Synodum hanc, Actiones omnes, & definitos in ea Canones, perindè ac in aliis septem œcumenicis Synodis, ita in hac quoque, ut Sanctos & à Spiritu Sancto dictatos valdè probo, admittoque. Eam adeò reveriti sunt Græci omnes orthodoxi, ut ipsius L. 1. Breviarium cum insigni elogio fixerint in valvis suarum Ecclesiarum, etiam majoris Constantinopolitanæ. Erat supremæ auctoritatis signum, & antiquus Christianorum mos, de quo in libris de civitate Dei Sanctus Augustinus: *Initium Evangelii, cui nomen est secundum Joannem, quidam Platonicis aureis litteris conscribendum, & per omnes Ecclesias in locis eminentissimis proponendum dicebat.* Nam & ita suas adversus Symboli additamentum tabulas in Ecclesia Vaticana fixit Leo tertius.*

Laudatam Romani Pontificis professionem omnino fecit etiam Joannes octavus. Romanæ item Adriani secundi Synodo ut Cardinalis Archi-Diaconus subscripsit, cunctis Photium recipere tentaturis dicens anathema. Et post Pauli Anconitani & Eugenii Ostiensis Episcoporum, ac Petri Cardinalis Presbyteri in Photii Pseudo-Synodo lapsum adscendit cum sancto Evangeliorum codice ambonem, & Photium denuò anathematizavit. Hinc de illo dicit Synodi nostræ appendix extans in editione Biniana: *Romani quo pacto ausi sunt violare, quod sua manus subscriptione firmanant? Nam & illi omnes de duabus Synodis Romæ à Nicolao & Adriano, Pontificibus, celebratis chyrographa ediderunt, quibus Joannes Archi-Diaconus, qui Nicolao post Adrianum in Pontificatu successit, manu sua subscripsit. Posuerunt omnes chyrographa sua supra tumulum Sancti Petri testati se Photium Ecclesie adulterum, aut Ordinationem ejus, aut eos qui dictis duabus Synodis auctoritatem abogaverint, nunquam recepturos. Eodem modo Constantinopolitani suas subscriptiones supra veneranda Crucis ligna posuerunt, jurati se nunquam cum Photio aut Photianis communicaturos, Synodumve œcumenicam, quæ duas Romanas secuta est, nunquam violaturos.* Joannem octavum, uti Crucis suæ prævaricatorum, notat appendix, & addit Photium & Photianæ consecrationis Episcopos, à generali Synodo & omnibus Patriarchis unanimiter damnatos, ab illo, utpotè uno Patriarcha, solvi non potuisse. Verùm excedit ac impingit in Divinum Sancti Petri privilegium. *Quodcumque solveris super terram, erit solutum & in caelis.* Quærete tamen potuerat, an faciendæ tantæ gratiæ legitimas causas habuerit Joannes. A multis iudicatus est non habuisse: Quia in tanta re ex virili constantia non egit, dedit ansam fabulæ de Papisâ Joanna. Nam & Stephanus sextus Pontifex, qui Stephanum Basilii Augusti filium, Leonis sapientis fratrem, Photianæ consecrationis Diaconum, dispensavit ad Patriarchatum, item ejus successor Formosus, quosdam Photianæ consecrationis Episcopos gradum reddens, à Græ-

eis orthodoxis fuere graviter culpati. Longa est hæc quaestio: Ex ipsa interim discimus nostram Synodum apud omnes sub cælo Ecclesias fuisse summæ auctoritatis.

Nihilominus & ipsa habuit suos æmulos, & Græcos & Latinos. Omnium primus fuit ipse Photius, qui eam penitus abolevit, circumscriptis, damnavit, & suam Pseudo-Synodum appellavit generalem octavam. Ità etiam vocat Nilus Metropoli Rhodiorum. Et ad Cardinalem Julianum, ad nostræ Synodi Acta provocantem, dixit in Florentino Concilio Marcus Archi-Episcopus Ephesinus: *Hunc librum tradi vobis non est facile, sed si præ manibus etiam illum haberemus, nulla necessitate cogimur ad connumerandam inter œcumenicas Synodos aliam Synodum, quæ prorsus non est approbata, sed potius reprobanda. Nam Synodus hæc, de qua loquitur vestra Reverentia, continet Acta adversus Photium tempore Joannis Papæ & Adriani. Postquæ celebrata est altera Synodus, quæ Photium restituit, & priorem Synodum abrogavit. Hæc Synodus, quæ octava etiam appellata est, facta est sub Joanne Papa, cujus Joannis Papæ existant pro Photio Epistolæ. Porro hæc Synodus egit etiam de additamento Symboli, consuitque dignum, quod penitus expungeretur. Arbitramur autem vos nec Synodum, nec Epistolam Joannis Papæ ignorare. Cum igitur Acta illius Synodi rescissa sint, justum non est illam quærere, sed potius quæ post illam est celebrata. Itaque ex eo tempore usque ad hunc diem in magna Constantinopolitana Ecclesia ita legitur: **OMNIBUS, QUÆ ADVERSUM SANCTOS PATRIARCHAS PHOTIUM ET IGNATIUM SCRIPTA VEL DICTA SUNT, ANATHEMA.** Quare nec decet omnino in medium adferri ea, quæ sunt abrogata. Et rursum infra: *De octava Synodo nihil dicimus, & certè justum non est prætermitti œcumenicæ, & inquiri particularem.**

Et ad hæc omnia nihil reposuit Cardinalis Julianus, vir longè doctissimus, nisi hæc pauca: *Volo vos hoc metu liberare, ne illud vereamini, quod sit aliquid ex octava Synodo legendum.* Est pessimum officio functus. Constanti debuerat octavam Synodum defendere, refellereque hominis nequissimi nugas schismaticas, mendacia, errores. Primò enim nostra Synodus sub solo Adriano Pontifice, nequaquam etiam sub Joanne est cæpta & finita. Secundò Photii Synodus fuit conventus latrocinialis, Synodi nomine indignus, à solis Schismaticis vocatus Synodus octava. Tertiò Pseudo Synodus illa nequaquam in Symboli additamentum, sed in solam Spiritus Sancti processionem insaniit, suas tamen blasphemias non ausa palàm enunciare. Quartò nostra Synodus nequaquam particularis fuit, sed omnino generalis: Licet paucos Episcopos, habuit tamen Legatos quinque Patriarcharum. Quintò Joannis octavi litteras nequissimè Photius vitavit. Quæ omnia tacens Julianus Cardinalis ostendit verum esse: *Quandoque bonus dormitat Homerus.* Longè melius officio functus fuit Andreas Metropoli Latinus Rhodiorum, diceps ad Græcos: *Quoniam mentionem fecistis octavae Synodi, dicemus aliqua ad ea, quæ nobis obiectis. Et*

ad primum dicimus Photium, qui fuit hostis Romanae Ecclesie, multaque scripsit, & acriter invehit est adversus Nicolaum & Adrianum Pontifices, nunquam illos accusasse ob additamentum in Symbolo. Pergit Marci Ephesii nugas refutare. In quibusdam cespitat, constantissimè tamen asserit octavam Synodum à Photio non potuisse damnari aut aboleri. Ejus dicta elucidabimus in scholiis ad Synodum Florentinam.

Licet univèrsa Photii factio nostram Synodum abiciat, eorum tamen multi abjecerunt etiam Pseudo-Synodum Photianam. Etenim in præfatione ad Canonum Epitomen Constantinus Harmenopolus, in Canonum collectione Matthæus Blastares, in litteris ad Latinum Patriarcham Constantinopolitanum Germanus Patriarcha Constantinopolitanus Græcus, ac in litteris ad Michaellem Bulgaricæ Regem ipse Photius laudant solas septem Synodos generales. Et apud Sylvestrum Sguropulum Joannes Palæologus Græcorum Augustus ad Episcopos suos pro Florentina Synodo concionatur: *Ego arbitror hanc Synodum generalem nullatenus infra dignitatem aliarum septem generalium subsistere, quæ eandem anteverunt. Quare volo, ut hæc illis par in omnibus succedat, nec aliud quidquam ab illis diversum in hac gestum prodeat.* Ex quo fundamento etiam Abrahamus Cretenis Florentinam Synodum latinè à se veram vocavit Synodum octavam. Pessimè. Etenim titulum, *Synodus generalis octava*, esse nostræ proprium Anastasius in præfatione testatur. Etiam hodierna Patriarchæ Constantinopolitani & aliorum Episcoporum Synodica Epistola septem dumtaxat Synodos proficitur. Marcus Ephesius octo proficiens morem excedit.

Etiam Nicetas Paphlago, vir germanè orthodoxus, omnes nostræ Synodi Canones ac definitiones à Spiritu Sancto processisse testatus, quædam tamen ejus gesta culpavit: Nimiam clementiam in Episcopos & Clericos, licet à Sancto Methodio aut Sancto Ignatio consecratos, ad Photii tamen factionem lapsos. Censuit omnes fuisse degradandos, ac sine refurgendi spe in laica communione perpetuè relinquendos. Ex hac indulgentia omnes postmodum Photianorum motus existimat subsecutos. Eadem de culpa arguit septimam Synodum, quæ cum indulgentius, quàm ex justitiæ præscripto, hæreticos tractasset, illi arrepta occasione impietatem suam multò magis confirmarunt. Et reverè hæreticorum Episcoporum penitentiam passim fuisse fictam, impensamque illis à matre Ecclesia pietatem fuisse novæ impietatis ansam, multis exemplis possit ostendi. Vulgarium Apostolicorum Canonum trigessimus primus Episcopum laica potestate intrusum damnat cum omnibus illi communicantibus: Hunc in Photium & ejus factionem servari voluit Nicetas. Canones namque istos putat esse verè Apostolicos, ideòque Dei iudicium, & Spiritus Sancti Decretum. Culpam omnem imponit Basilio Augusto, cujus simplicitas, ne dicam levitas, victa hominum precibus, & laudibus inflata humanis, & clementiæ nomine perfecta Dei æquitate penitus destituta, Adrianum Pontificem & ejus Legatos ad hanc noxiam pietatem induxit.

Durè loquitur ; at illum in sensum legitimum Anastasius marginali scholio moderatur . Nec desunt , qui Synodum arguant nimii rigoris in Photii consecrationem , & credant ex illo posteriores motus promanasse . Completa erat Christianitatis Græcæ iniquitas , illique , utinam tandem aliquando purgandæ , primum hoc miserabile schisma , deinde Turcicam captivitatem Divina Justitia parabat . Et hinc ante Synodum nostram bubalorum grex , Regiam civitatem transtiens , subito fuit in rabiem actus , & aliis aliò ruentibus , unus majorem Ecclesiam irrupit ac turbavit . Etiam terræ motus multas prostravit Ecclesias , & Sanctæ Sophiæ Basilicam usque ad everisionis periculum arietavit . Quod ipsum procellosus turbo post Synodum fecit . Nicetas hæc omnia fuisse vult turbandæ Ecclesiæ indicia & argumenta . Ità summum altare mulorum calcibus fadari videns Sanctus Antonius instare dixit hæresin Arianam .

Inter Latinos durus Synodi nostræ hostis fuit Ademarus monachus Engolismensis , Aimoini Antisiodorensis monachi continuator , scribens de Adriano secundo Pontifice , & ejus ad nostram Synodum Legatis : *Synodo congregata , quam octavam universalem appellarunt , exortum schisma de Ignatii depositione & Photii ordinatione sedaverunt , anathematizantes Photium , & Ignatium restituentes . In qua Synodo de adorandis imaginibus aliter , quam orthodoxi Doctores antè definiverant , statuerunt , quædam etiam pro favore Romani Pontificis , qui eorum voto de adorandis imaginibus annuit , & quædam contra antiquos Canones , & contra ipsam suam Synodum constituerunt , sicut qui eandem Synodum legerit , patenter inveniet .* Quæ eadem verba habent Annales Francorum Bertiniani . Addit in Sacerdotii ac imperii concordia Petrus de Marca Archi-Episcopus Parisiensis : *Octava Synodus , quæ sub Adriano secundo coacta est Constantinopoli , Canones aliquot edidit , qui à Gallicanis Episcopis non videntur statim recepti . Etenim Hincmarus Episcopus numquam eorum meminit in suis Epistolis . Et Ademarus monachus Engolismensis , laudatus à Pitheo , quædam contra veteres Canones illic decreta fuisse observat .*

Respondeo Hincmari de nostra Synodo & ejus Canonibus silentium non esse mirandum . Et

enim ad Leonem Augustum in litteris post Synodum Chalcedonensem exstantibus scribit Sanctus Seleucus Episcopus Amasenus , Metropolita Helenoponti : *Novimus , quia omnes Hæretici sanctas Synodos eorum malas sectas destruentes accusant .* Ac verò Hincmarus , licet hæreticus non fuerit , de sacris tamen imaginibus erravit , ac in Sedem Apostolicam existit contumacissimus , istosve ejus excessus nostra Synodus damnavit . Eadem est ratio Bertinianorum , quorum fædus auctor Hincmari adfiduus Encomiastes est , Annalium , nec non omni laude penitus indignissimi monachi Ademari . Fuit sacrarum imaginum professus hostis . Hæc ejus verba de nostra Synodo , *Quædam pro favore Romani Pontificis constituerunt , impetunt Romanum libellum , quo Apostolicæ Sedis Primatum , & in decidendis fidei quæstionibus infallibile judicium omnes Græcorum Episcopi fuere professi .* Quædam contra Francorum Regum in Ecclesiasticam potestatem violentias statuit nostra Synodus , nihil contra Canones antiquos .

Secunda quæstio est , Quot Canones ediderit nostra Synodus ? Ratio dubitandi est textus Græcus habens Canones solummodò tredecim aut certè quatuordecim . Respondeo fuisse viginti & septem . Ità in Synodi præfatione Anastasius disertè testatur . Addit omnes à Romana Ecclesia probari . Quod est cum moderamine accipiendum . Etenim primus Canon confirmat omnes vulgares Apostolicos , singulosque Trullanos ; quorum quosdam Romana Ecclesia nec probavit , nec est probatura . Adductam dubitandi rationem solvit Admonitio de Photii Pseudo-Synodo : *Exstat etiam græcè hæc Synodus , sed in compendium videtur redacta , in qua tredecim tantum Canones reperiuntur , tamen septem & viginti habet Anastasius in sua interpretatione .* Quidam Canones statuunt de solis Latinorum moribus : Eos Græci omiserunt . Et hæc quidem in octo priores generales Synodos conatus sum commentari , haud dubiè lapsus in multis . Lectori humiliter supplico , ut & pro his & pro aliis meis delictis intercedat apud Dominum , ac in me exequatur Propheticum Canonem : *Arguet me justus in misericordia , & increpabit me , oleum autem peccatoris non impinguet caput meum .*

FINIS TOMI TERTII.

A. 872.

ORDO SYNODORUM.

Quarum Canones ac Capitula hoc tertio Tomo elucidantur.

Constantinopolitana tertia , dicta VI. Synodus .	1.
Trullana , dicta Quinta - sexta .	53.
Nicæna secunda , dicta VII. Synodus .	174.
Constantinopolitana quarta , dicta VIII. Synodus .	259.

INDEX PRIMUS

Qui Synopsis instar , quidquid in Canonibus ac Capitulis hoc tertio Tomo explanatis decernitur , comprehendit .

A	
ABBAS Presbyter , cui ab Episcopo facta est manus impositio , Lectori manum poterit imponere .	198
Abortum procurantes , homicidarum pœnis subiacent .	157.
Absineant fideles à sanguine animalium .	120.
Adulter est , qui , sua relicta , aliam uxorem ducit .	153.
Agapæ seu epulæ in Ecclesiis ne fiant .	132.
Alea ludere nec licet Clerico nec laico .	101.
Ad Altare mel & lac non offeratur .	111.
Anachoreta nemo fiat , nisi triennio in monasterio Superiori paruerit .	90.
Anachoretis egredi ne permittatur .	90.
anima rationalis unica dumtaxat est in hominè .	281.
B	
Appellatio à Clericis qui faciendâ .	314.
Aqua in incruento sacrificio ex Apostolica traditione vino miscenda .	85.
B	
BAPTISMUS solum in Ecclesia conferatur .	114.
Baptizandi infantes , de quorum Baptismo non constat .	152.
Baptizandi Symbolum discant , illudque Presbyteris feria quinta recitent .	140.
Beneficiorum pluralitas prohibita .	201.
Bona alienæ Ecclesiæ Episcopus ne conferat .	310.
Bona Episcopi defuncti Metropolitanus sibi ne vendit .	290.
Bona vel privilegia ab Ecclesiis trigintâ annorum spatio	
F f f	

spatio possessa, à nemine auferantur. 330.
Honorum Episcopii aut monasterii irrita sit alienatio. 195.

C

CANON Apostolicus Canon Ecclesie Romanæ contrarius. 69.
Canones Apostolici, sex Synodorum generalium, etiam Trullani, item & provincialium immobiliter teneantur. 180. 259.
Canones Apostolorum 85. firmi stabilesque permaneant. 55.
Canones varii à Synodo Trullana recipiuntur. 56.
Capillis calamistratis fideles ne exornentur. 161.
Capitula & decreta Nicolai & Adriani PP. seruentur ac custodiantur. 261.
Carnium frustra Sacerdotibus ne offerantur. 163.
Chalcedonensis Synodus à VI. Synodo confirmatur. 2.
Chorepiscopi de consensu Episcopi poterunt Leſſori manum imponere. 198.
Chorum nullus laicorum, excepto Cæsare, ingrediatur. 123.
Christus absque secundinis ex Virgine natus. 143.
Christus figura humana, non agni, depingatur. 150.
Christus verus Deus est & homo. 2.
Christi persona una est, natura duplex. 2. 3.
In Christo duplex voluntas, duplex operatio. 3.
Civitas nova scubi à Principe erigatur, novus quoque ibidem Episcopus cum Clero struatur. 90.
Clementis constitutiones, ut ab hæreticis depravatae, rejiciuntur. 55.
Clericus ante Synodicam sententiam à communione Episcopi sese ne separet. 277.
Clericus aut laicus sine necessitate tribus septimanis ab Ecclesia ne absit. 144.
Clericus ne duobus gaudeat beneficiis. 201.
Clericus, qui cum Deo dicata muliere coierit, deponatur. 62.
Clericus, sine proprii Episcopi scripta dimissoria, in aliena Ecclesia catalogum ne referatur. 73.
Clericus vocatus ad nuptias, ubi ludicra nuptialia introierint, abscedat. 78.
Clerici ac Monachi ludis scenicis ne intersint. 77.
Clerici cauponariam tabernam ne exercent. 65.
Clerici conjugati, eo tempore quo altari deserviunt, contineant. 69.
Clerici Ecclesie cathedralis, non autem nobilium domestici ab Ordinibus minoribus in dicta Ecclesia assumantur. 283.
Clerici Graeci duobus matrimoniis implicati deponuntur. 58.
Clerici in aliena Ecclesia sacrum nil operentur. 310.
Clerici in oratoriis sine requisito consensu ne Missas faciant. 104.
Clerici majores matrimonium ne contrahant. 63.
Clerici ne Sabbato vel Dominica jejulent. 106.
Clerici ob crimen depositi, si poeniteant, habitu clericali tondeantur: Sin minus, comam nutriant. 77.
Clerici, qui ex necessitate Ecclesiam suam deseruere, ea cessante, redeant. 74.
Clerici, qui ob aurum Ecclesie datum honoratiorem locum ambiunt, ad postremum deiciantur; immo ut simoniaci acriter puniantur. 187.

Clerici ritè ordinati, qui apud Photium usque nunc pertinaces hæserunt, sint perpetuo depositi. Poenitentes ad laicam communionem admittantur. 313.

Clerici, sine Episcopi facultate, in oratoriis domesticis, ne sacra faciant, aut baptizent. 83.
Clerici veste sibi convenienti utantur. 80.
In Clerum digni referendi, quamvis ex genere sacerdotali non sint oriundi. 88.
Communicantes manus in crucis formam disponant: nec in alia materia SS. Eucharistiam excipiant. 165.
Leſſores sint ordinati, & sacerdotali tonsura utantur. 88.
Concubinarii ad majores Ordines non promoveantur. 58.
Conjugati apud Graecos poterant ordinari. 63. 69.
Conjugati loca sacra ne inhabitent. 162.
Conjurantes Clerici aut Monachi, vel adversus Episcopos vel clericos aliquid machinantes, à proprio gradu excidant. 89.
Constantinopolitanus Episcopatus equalia privilegia cum Romano obtineat; sitque secundus, Alexandrinus tertius, Antiochenus quartus, Hierosolymitanus quintus. 90.
Crucis figura in pavimento ne fiat, jam facta deleatur. 129.
S. Cyrilli Epistolæ adversus Nestorium & ad Orientales Episcopos à VI. Synodo recipiuntur. 2.

D

UT Dæmoniaci puniantur, qui se à dæmone correptos simulant. 114.
Decreta ac capitula Nicolai I. ac Adriani II. seruentur ac custodiantur. 261.
Diaconus ante Presbyterum ne sedeat, nisi Patriarchæ aut Metropolitanæ sui vices gerat. 64.
Diaconus ante 25. annos non ordinetur. 71.
Diaconi, de quibus Act. 6. non erant ordinati. 72.
Diaconissa ante 40. annos non ordinetur. 71.
Digami ad majores Ordines non promoveantur. 58.

E

EPISCOPIA ac monasteria iniquè facta diversoria, restituantur. 196.
Episcopus ab Episcopis eligatur. 184.
Episcopus à Metropolita examinatur, an SS. Canones ac S. Scripturam noverit, iisque paratus sit incumbere. Quod si polliceri detrectarit, nullatenus consecratur. 182.
Episcopus aurum vel argentum à Clericis vel Monachis ne exigat. 186.
Episcopus emphyteutam possessionibus Ecclesie indebitè ne spoliat. 302.
Episcopus in aliena Ecclesia publicè ne doceat. 76.
Episcopus nec Presbyteros nec Clericos præter voluntatem Episcopi, cui Ecclesia subiecta est, constituat. 310.
Episcopus, Presbyter, vel Diaconus usurat ne accipiat. 66.
Episcopus Psalterium calleat. 181.
Episcopus suppellectilem aut vasa sacra ne alienet, & Cbrist. Lupi Oper. Tom. III. 288.

Episcopi

Episcopi à Barbaris sede pulsi, validè ac licitè omnia Episcopalia munia obeunt. 91.
Episcopi ac Clerici pretiosis vestibus ne induantur. 202.
Episcopi à Principibus honorentur, nec illis procul ab Ecclesiis obviam procedant, &c. 284.
Episcopi electio à Principibus facta, sit irrita. 184.
Episcopi post Ordinationem cum uxoribus non cobabent. 67.
Episcopi ultra statuta tempora & loca pallis ne utantur. 315.
Episcoporum Consecratio à Comprovincialibus fiat Episcopis. 307.
Eremitæ, qui urbes obeunt, vel inter Cœnobitas referantur, vel ad solitudinem compellantur. 97.
Eucharistia Sacramentum, præsentè Episcopo, Presbytero, aut Diacono, laicus ne sibi administret. 113.
Pro Eucharistia communione nihil exigatur. 77.
Eucharistiam cadaveribus nemo communicet. 151.
Cum Eucharistia uva à Sacerdotibus ne distribuatur. 80.

F

FESTA gentilium à fidelibus ne celebrentur. 115.
Festum secundinarum Christi ne celebretur. 143.
Fideles tota septimana à Paschate ferientur. 119.
Fides ab Apostolis tradita, inviolabiliter servanda. 53.
Fides alia, quam in VI. Synodo exhibetur, nulla tradenda. 4.

G

GENUFLEXIO à vespera sabbathi ad vesperam sequentem ne fiat. 157.

H

HÆRETICI ad Ecclesiam reduces, qui suscipiendi. 159.
Hæretici nec discant nec doceant. 275.
Historia Martyrum conficta, igni tradantur. 117.

I

ICONOCLASTARUM scripta vulgò non permessa; in Episcopo Constantinopolitano cum reliquis hæreticorum libris asserventur. 193.
Jejuni, etiam in cœna Domini, fideles communicent. 81.
Jejunium Sabbato sancto ad mediam noctem protrahatur. 156.
Imagines ad turpia incitantes ne pingantur. 164.
Imagines Christi, B. Virginis, SS. Angelorum, omniumque Sanctorum in Ecclesiis, aliisque locis proponendæ. 174.
Imagines depingere bonum quidem est: Eas tamen Photiani ne depingant. 274.
Imaginibus non latria, sed honoraria adoratio impertienda. 175.
Imago Christi, liber Evangeliorum, imago crucis, Deiparæ, Angelorum, aliorumque Sanctorum honorentur & adorentur. 265.
Incantatores, vates, &c. sexennio excommunicentur. 115.
Judæi Christianam fidem simulantes, ejiciantur, eorum liberi non baptizentur. 192.
Judæi in ritibus aut vultu nemo communicet. 66.
Juratum chirographum ad proprium favorem aut statum Cbrist. Lupi Oper. Tom. III.

bilitatem Patriarchæ ab Episcopis ne exigant. 274.
Ne Juretur ethnico more. 158.
Juris alumni gentilium moribus ne utantur, nec vestibus præter communem usum induantur. 128.
Justinianopolis jus habeat Constantinopolis. 91.

L

LAIICI ne cum scenicis ludicris aut meretriciis cantibus manducant. 209.
Laici Principes electioni aut promotioni Episcoporum sese non inserant. Si quis verò ab Ecclesia ad cooperandum invitatur, cum reverentia licebit obtemperare. 307.
Laicus ad Episcopatum ne assumatur. 268.
Laicus publicè ne doceat aut disputet. 118.
Laicus, qui cum Deo dicata muliere coierit, segregetur. 62.
S. Leonis Epistola ad S. Flavianum à VI. Synodo confirmatur. 2.
Libros sacros nemo corrumpat aut conscindat. 122.

M

MATRIMONIUM in gradibus nimium prophanis vetitum. 106.
Matrimonium nemo contrahat cum matre baptizati, quem è fonte suscepit. 106.
Matrimonium. Vide, Nuptiæ.
Metropolitanus ab Episcopis nil exigat. 189.
Metropolitæ & curis secularibus implicati, Divina officia ac sacra omnia Suffraganeis ne committant. 311.
Metropolitæ sub prætextu visitationis aliarum Ecclesiarum reditus ex avaritia ne consumant. Nes quidquam, excepta frugali hospitalitate, exigant. 300.
Mimi, eorumque spectacula prohibentur. 102.
Monachicum jugum subiturus, ne sit decem annis minor. 93.
Monachi ad Episcopatum electi, habitum monachalem ne deponant. 315.
Monachi ea quæ ad perfectionem domus sunt necessaria non habentes, extra monasterium ne oratorium edificent. 203.
Monachi & monachæ in eodem monasterio ne cobabent. Nec invicem secretè alloquantur, nec singulariter convivunt. 207.
Monachi non nisi urgente necessitate cum benedictione prælati procedant. 99.
Monachi vel Clerici cum mulieribus secretè ne convivunt, nisi in quibusdam circumstantiis. 209.
Monachus fornicator, aut uxorem ducens, fornicatorum penis subiciatur. 99.
Monachus monasterium suum ne deserat. 208.
Monachus. Vide, Clericus.
Monasteria ac Episcopata iniquè facta diversoria, restituantur. 207.
Monasteria in secularia habitacula ne convertantur. 100. 288.
Monasteric cedat, quidquid liberis more dotis aut sponde offertur. 205.
Monasterium cuiuslibet Christiano quantumvis lapsò licet ingredi. 98.
Mulier in monasterio virorum non dormiat: nec è diverso. 100.
Mulier ne veste virili induatur. 115.
Mulier

Mulier nulla in Episcopo aut monasterio commoretur. 204.
Mulierem alteri desponsatam nemo ducat. 163.
Mulieres antequam sacro amictu induantur, sericis vestibus ac mundo muliebri ne exornentur. 99.
Mulieres extraneae (Nisi in Nicæna Synodo exceptæ) à Clericis ne habeantur. 62.
Mulieres in Ecclesia taceant. 127.
Mulieres in monasteriis constitutæ sine necessitate ne egrediantur. 99.
Mulierum raptores ac adjuutores puniantur. 157.

N

NEOPHYTUS ad Episcopatum ne assumatur. 268.
Nuptiæ Catholici cum hæretica sint irritæ. 128.
si ex infidelibus alter conjugum ad fidem convertatur, velisque cum infideli cobabitare, ne separentur. 129.
Nuptiæ in gradibus nimium propinquis vetitæ. 105.
Nuptiæ. Vide. Matrimonium.

O

Oculi sollicitè servandi. 164.
Œconomi in unaquaque Ecclesia sint, oportet. Quod si Metropolitæ prætermiserint, Episcopus Constantinopolitanus œconomum statuat. Quod ipsum in monasteriis servandum. 195.
Oratio cum attentione & compunctione fiat, oportet. 134.
Ordinati simoniacè, uti & ordinantes deponuntur. 77.

P

PALATINI gradatim ad Episcopatum admittantur. 269.
Parochiæ sub Episcopis, qui eas possident, permanent. Si qua forte hac de re controversia oriatur, ad Synodum provincialem deferatur. 79.
Pastores diebus præsertim Dominicis ex S. Scripturis & SS. PP. populum instruant. 74.
Patriarchæ potestas. 293.
Personatum Episcopum, Divinis illudendo agat. 291.
Photius anathematizatus, præsertim quod in Nicolaum P. anathema promulgavit. 271.
Photius damnatur. Qui nec Episcopus fuit, nec ulum legitime consecravit. Cujus iridem acta omnia sunt irrita. 266.
In Pœnitentiæ Sacramento tum peccatorum, tum personarum pœnitentium est habenda ratio. 166.
Presbyter ante triginta annos non ordinetur. 71.
Presbyter per ignorantiam conjugatus, ad illicitis nuptiis abstineat. 80. Nubentibus ne benedicat. Nec corpus Christi distribuat. Conjugium dissolvatur. *ibid.*
Presbyteri in aliena Ecclesia sacrum nil operentur. 310.
Presbyteri inter Barbaros, qui ductæ antè uxoris usu abstinent, cum illa ne cobabitent. 83.
Principes Patriarchas ne inbonorent, aut è throno ejiciant. 303.
Principum potentia aut præceptione Episcopalis

dignitatis Consecrationem ne quis suscipiat. 282.
Psallentes inordinata vociferatione ne utantur. 134.

Q

IN Quadragesimæ Sabbatis & Dominicis ab ovibus & caseis fideles abstineant. 110.

R

RAPTORES mulierum ac adjuutores puniantur. 157.
Rogi in novilunio ritu Gentilium ne accendantur. 119.
Romana Ecclesia à Justiniano II. commendatur, quod Clericis majoribus continentiam imponat. 58.

S

SACRIFICII ante perfecti oblatio fiat in Quadragesima, excepto Sabbato & Dominica. 103.
Saltationes in scena ne fiant. 102.
S. Scriptura conformiter ad SS. PP. interpretanda. 74.
Scorta alentes puniendi. 153.
Servi sub tribus testibus manumissi, gaudeant libertate. 153.
Simoniacè ordinantes, uti & ordinati deponuntur. 77.
Subdiaconus ante viginti annos non ordinetur. 72.
Synodus provincialis semel ut minimum quotannis celebratur. 65. 189.
Synodus universalis, si quid ambiguum sit aut controversum contra Romanum Pontificem, cum reverentia procedat. 303.
Synodi priores quinque à VI. Synodo recipiuntur. 2.
Synodi sine Principum presentia celebrari possunt, quippe qui Synodis generalibus dumtaxat solent interesse. 293.
Sex Synodorum doctrina præsertim sextæ inviolabiliter servanda. 53-54.

T

TEMPLA sine reliquiis Martyrum consecrata, cum eorundem positione denuo consecrentur. 191.
In Templum nemo jumentum sine necessitate introducat. 154.
Tonsura clericalis aut monachalis sine Episcopi manus impositione non accipiatur. 198.
Tonsura sacerdotalis Lectores utantur. 88.
Traditiones etiam non scriptæ teneantur. 259.
Trisagium nil addatur. 144.

V

VATES, sortilegi, incantatores, &c. sexennio excommunicantur. 115.
Venditiones intra Ecclesiarum ambitum ne exercentur. 138.
B. Virgo est verè Dei genitrix. 2.
Vir ne veste muliebri induatur. 115.
Viri unà cum mulieribus ne laventur. 138.
Voluntates naturales sibi non contrariæ. 2.
Usuræ ab Episcopo, Presbytero, aut Diacono ne accipiuntur. 66.
Uxor illius, qui ad Episcopatum promovetur, communi consensu monasterium ingrediatur. 100.
Uxor, nisi certa sit de morte conjugis, alteri ne nubat. 208.

INDEX SECUNDUS,

Qui res omnes atque doctrinas memorabiles, in Notis ac Scholiis hoc tertio Tomo pertractatas, complectitur.

A

ABBATES olim potuerunt esse laici. 200.2.
Abolutio idololatriæ, homicidii, ac mœchis in articulo mortis olim ab Ecclesia denegata, à Zepherino mœchis impertiri permiffa: quamobrem à Tertulliano reprehenditur. 120.2.
Abstinentiam à carnibus in Sabbato per Belgium, undè? 109.1.
Abstinentia quadragesimalis in variis Ecclesiis fuit varia. 111.2.
Abstinentia à carnibus Dominicis Quadragesimæ diebus Græci tervarunt. 109.2.
Abstinere à sanguine & suffocato lex fuit Apostolica; illi tempori admodum congrua. 121.1.
In Africa quam in Græcia citius cessavit. 121.2.
In Ecclesia Latina tamen aliquantum duravit. *ibid.*
Modò penitus extincta. *ibid.*
Abstinetur hodie à quibusdam morticinis. 122.1.
Non à lepore. Romani porcum sub Aureliano Augusto edere ceperunt. 122.2.
Accusati nonnulli in Synodo VIII. absolvuntur. 389.1.2.
Acta, quid? 143.1.
Actiones VII. Synodi enarrantur. 237.1. & seqq.
Additamentum Trisagii. Vide, Trisagium, Petrus Fullo.
De Additamento FILIOQUE Photium inter ac Romanam Ecclesiam nulla potuit esse contentio. 338.1.
Adorari res inanimes probat ac laudat S. Augustinus. 178.2.
Adorationis complura genera. 179.1.
Adoratio alia fit per amorem, alia per timorem. 175.2.
Adoratio, quæ ad honorem pertinet, quid? 176.1.
Adoratio, vox est æquivoca. 176.1.
Adoratio homini & Angelo, non servitus impenditur. 175.1. Vide, *Imagines.*

Adrianus II. decreta Nicolai summopere commendat, cur? 363.1. **Basilio Augusto gratias agit, ac S. Ignatio restitutionem gratulatur.** *ibid.* in Synodum generalem consensit. *ibid.*
Adrianus II. litteras Nicolai suas fecit. Legatis Apostolicis dedit commonitorium, id est, secretam instructionem. 365.1.
Adrianus II. omnia Nicolai I. acta probavit. 261.1.
Adriani II. Epistolæ contentum ad Basilium Augustum & Sanctum Ignatium enarratur. 363.2.
Affectiones humanæ fuerunt in Christo, quæ? 14.2. & seqq.
Agapes, quid? 132.2. ab Apostolis præscriptæ.
Apud Corinthios abusus invasit, quem Apostolus corripuit. 132.1. Illarum usus commendatur. 132.2. **A Montanistis improbat, cur?** 133.1. **Ufus non sine abusu mansit in Africa.** *ibid.* **Mediolani à S. Ambrosio proscriptus.** 133.2. **Ejusmodi convivia dispensatorie indulta, cur?** *ibid.* **A Gentilibus descendunt.** *ibid.* **In Africa sublata.** 134.1. **Postea in Belgio.** 134.2.
Agapetæ extraneæ à variis Canonibus prohibentur. 62.1. & seqq.
Agni forma Christus olim depingi solitus: immò ex cera ab Ecclesia Romana utiliter confectus. 150.1. **Quod malè Trullanus Canon 28. vult correctum.** 150.2.
Agnum Dei sculpendum B. Virgo miraculo comprobavit. 150.2. **Pia numismata pridem ante Calvinistarum hæresim portata.** *ibid.*
Agobardus imaginibus adorationem denegavit. 252.1. **Ejus argumentis satisfit.** 252.2.
Alcuni criminationes adversus VII. Synodum Romæ nil obtinuerunt. 255.2.
Alea ab inventore nomen adepta. 102.2.
Aleam usus veteribus improbat. 101.1. **Clericis sæpius interdictus.** 101.2.
Altare

Altare quando denuò consecrandum. 267. 2. 278. 1.
Altaria à quibusdam veste lugubri induta, &c. qui ritus ab Ecclesia interdum probatus, interdum improbat. 280. 2.
Altaria portatilia apud Græcos haud usitata. 268. 2.
Altariibus reliquias Sanctorum imponi, ritus videtur Apostolicus. 192. 2.
Ambitio omnia tumultibus implet. 266. 1.
S. Ambrosius Theodosium Augustum è Sacratio iussit exire. 125. 1.
Amphitheatrum Theodosius Junior sustulit: spectacula gladiatoria Honorius Augustus. 78. 2.
Anachoretarum auctor Sanctus Paulus, aut S. Joannes Baptista: illustrator Sanctus Antonius. 95. 1.
Anachoretæ ab Eremitis differunt, 96. 1.
Anachoretis non nisi in Abbates electis, licuit ad vitam cœnobicam redire. 96. 1.
Anastasius Bibliothecarius Synodo VIII. singulare præstitit adjutorium. 367. 1. 2.
S. Anastasius Sinaita à VI. Synodo approbatus. 39. 2.
Anathema iterum dicitur in VI. Synodo Monothelitis, etiam Honorio. 47. 2.
Anathematizati in VI. Synodo, nominatim Sergius, Pyrrhus, &c. 47. 1.
De Anima error Apollinariani, ac Photii. 281. 2.
Animam rationalem, non sensitivam à Christo assumptam Apollinarianus asseruit. ibid.
Asiarius Presbyter contra Africæ consuetudinem Romam appellavit. 385. 2.
Apostatæ ad Ecclesiam reduces olim loti ac inuncti, non tamen sacramentaliter. 268. 1.
Appellatio ad Romanum Pontificem adversus Patriarchas omnes fieri potest. 381. 2.
Appellatio & evocatio Romana ex Episcopatu Constantinopolitano ante Photium liberè ambulavit. 381. 1.
Quod Appellatio Romana Clero inferiori denegetur, Primatum Romanum non evertit. 385. 2.
Appetitus innatus reperitur in anima, eum negantes Origenem olent. 17. 1.
Aquariorum hæresis perantiqua, ex variis principii enata. 86. 1. Simplices quidam Episcopi manè in sola aqua offerrebant, cur? ibid.
Aquæ cum vino mixtio in Missa est ex Christi traditione ac præcepto, ejus omisso est Sacramenti mutilatio. 87. 1. 2.
Aquæ mixtionem esse de necessitate Sacramenti quidam existimant, ac perperam. 87. 2.
Archimandrita, quid? 328. 2.
Archipresbyteri, Archidiaconi, & Economis, &c. non ordinantur, sed sigillantur. 267. 2.
Armenii additamentum Trifagii non abjecerunt. 149. 2.
Armenii in Christate utentes oleo sesaminis, graviter errarunt. 344. 1. Similiter butyro loco balsami utentes. 344. 2. Confirmationem & Extremam Unionem tandem expunxerunt, cur? ibid.
Armenii in solo vino offerrebant, erroris origo.

86. 2. Hic error tempore Heraclii Augusti extinctus, circa tempora VI. Synodi revixit. ibid.

Armenii judaizarunt. 164. 1. cum Græcis admittunt discordes. Undè cum Latinis potius unionis pacta inire maluerunt. 164. 2.
S. Athanasii in VI. Synodo pro duplici in Christo voluntate testimonium approbatur. 45. 1.
In Ecclesiæ Atrio Imperatoris folium collocatum. 125. 1.
Auctor occultus potest anathemate damnari. 45. 1.
S. Augustinus cantum in Ecclesia probavit. 138. 2.
S. Augustinus ea verba Joan. 20. v. 23. Quorum remisistis, &c. Baptismo applicat. 342. 2.
S. Augustinus judaicæ ac gentilis servitutis osor, res inanimes adorari probat ac laudat. 178. 2.
S. Augustinus lumen & incensum sanctis imaginibus offerri non reprehendit. 179. 2.
S. Augustinus mulieres in Episcopali domo morari non est passus. 63. 2.
S. Augustino à VI. Synodo non mediocri accessit auctoritas. 31. 1. 2. Huic quoque acceptum ferimus, quod opus S. Augustini contra Julianum, antè vocatum imperfectum, modò perfectum tanquam germanus S. Augustini sætus agnoscatur. 31. 1.
Autocephalia, quid? 294. 2. Ea ab Hincmaro vanè prætenfa. 294. 1.
Autocephalia Constantiensi Episcopo ab Ephesina Synodo data, at sine pleno effectu, tandem prodiit concordatum. 92. 1.

B

BALNEA mixta diversi sexus Ecclesia semper est abominata. 139. 2.
Balnea promiscuta, etiam Gentilibus improbat. 140. 2.
Balneis quidam abstinerunt, quamvis ingens olim fuerit existimata lavandi necessitas. 139. 1.
Balsamum foli Judææ non est proprium. 344. 1.
Baptisma parvulorum est Dominicum institutum. 140. 1.
Baptisma, si collatum nesciatur, parvulis est conditionatè conferendum. 152. 1. 2. Non autem adultis, qui inter Christianos fideliter sunt conversati. 152. 2.
Baptismi forma apud Græcos non est, Baptizatur, &c. sed Baptizatur &c. 160. 2.
Baptismus coactè susceptus est validus. 193. 2.
Baptizandi fide, & doctrina Christiana sint imbuti. 140. 2.
Barba instar vestis est, apud varios varia absque fidei Christianæ læsione. 348. 2.
Barbæ rasura in Ecclesia Occidentali obtinuit. 347. 1. Julius II. barbam aluit. 347. 2.
Barbam Vigilus aluit, qua ex causa, incertum. 348. 1.
Barbam alere Episcopo Latino pœna fuit. 348. 1. Vide, rasura.
Bardæ somnium. 353. 1. Ejus insaufus exitus. 353. 2.
Basilica seu Ecclesia in duas partes divisa: sacrum & templum. In sacris Consecrationes peragebantur. 124. 1. Laici hærebant in templo,

plo, viri à feminis segregati. 124. 2. Quod in Ecclesiis rusticis etiamnum observatur. ibid.
S. Basilii doctrina de Spiritu Sancto non exigua est auctoritatis. 337. 1.
Basilii anno 867. Cæsar denuntiatur. 353. 2.
Michaele Augusto interfecto imperium capessit. 354. 1. Photium è throno ejicit, ac S. Ignatium restituit. ibid. 355. 1.
Beneficarii etiamnum ex justitia tenentur superflua pauperibus elargiri. 290. 1.
Beneficiorum pluralitas Clericis graviter interdicta. 202. 1.
Bibliotheca Constantinopolitana olim instructissima. 194. 2.
Bona alienæ Ecclesiæ, sub alio Rege sita, injurè ab Episcopis invaduntur, uti & Parochiæ. 310. 1. 2.
Bona communia in præbendas divisa, ex quo luxus. 289. 2.
Bona Ecclesiastica à Clericis in usus superfluos expendi, rapina est. 289. 1.
Bona Ecclesiastica stricto jure ad pauperes pertinent. 288. 1. Ob pauperum necessitates poterant divendi. 289. 1.
Bona Ecclesiastica sunt pauperum patrimonia. 301. 2.
Bona Minoritarum Ecclesiæ Romanæ sunt alodium. 290. 1.
Branda, quid? 217. 2. Summa eorum veneratio. 216. 2. 217. 1. Patentibus dumtaxat concessa: atque cum iis altaria consecrata. 217. 2. Quod in sola Italia constanter viguit. ibid.
Brumalia, Kalendæ, &c. à Gentilibus celebrata. 117. 1. 2.
Bulgaria cum Patriarchatu Romano non fuit firmiter readunata, cur? 333. 2.
Bulgaria (Episcopis Latinis non sine dedecore expulsi) iniquè à Patriarcha Constantinopolitano occupata. 397. 1.
Bulgaria per Joannem VIII. à S. Ignatio constanter expostulata, à Photio restituta. 397. 2.
Denique iterum sedi Constantinopolitanæ usque ad Innocentium III. immobiliter adfixa. ibid.
Bulgaria per Leonem Isaurum Episcopatu Constantinopolitano transcripta, semper ab Ecclesia Romana repetita. 394. 1.
Bulgarum Legati Orientales post Synodum VIII. (Legatis Romanis reclamantibus) sedi Constantinopolitanæ adjudicarunt. 396. 1.
Bulgari ab Episcopis ac Clericis eò missis baptizati. 332. 1. Presbyteros Græcos repererant, at Latinos probatos postulabant. ibid.
Bulgari Macedoniam in Illyrio occupant. 330. 2.
Quorum Rex unà cum populo fidem Christianam suscepit. 331. 1. Cujus Legati Romam missi honorificè excepti. ibid.
Bulgarorum Rex Marinum Diaconum Cardinalem in Episcopum postulavit: illum tamen aut etiam Formosum non impetravit. Missum Sylvestrum remisit. 395. 1. Legatos Constantinopolim emisit. ibid. Argumenta Græcorum quibus Bulgaros Episcopatu Constantinopolitano subiectos nituntur evincere, sunt futilla. 395. 2.

Bulgarorum Rex populum recalcitrantem Divino favore superat. 332. 2. Filium suum Romam legavit, atque Ecclesias omnes regni sui Patriarchatui Romano subjecit. ibid. Græcos expulit. 333. 1.
Bulgaros ad sedem Romanam pertinere post Synodum VIII. Legati Romani demonstrant. 394. 2.

C

CALVINISTÆ osculum pedibus Romani Pontificis impensum perperam superstitionis insimulant. 172. 1.
Calumnix Photii in Romanam Ecclesiam enumerantur ac refutantur. 335. 2. & seqq.
Canon decimus tertius Trullanus varios continet errores. 69. 1. 2. 71. 2.
Canon Ephesinus de non alterando Symbolo à VI. Synodo confirmatur. 17. 2.
Canon Neophytorum vetans promotiones tempore VIII. Synodi in disuetudinem non abiit: quamvis nonnulli ad Episcopatum fuerint evecti. 385. 1.
Canon octavus VII. Synodi hallucinatur. 193. 2.
Canon primus VIII. Synodi multos alios perperam probavit. 260. 1.
Canon primus VII. Synodi graviter excedit. 181. 1.
Canon quintus VIII. Synodi innovat Nicænum secundum & Sardicensem decimum, quod pessima in Græcos consuetudo irrepsisset. 269. 1.
Canon sextus VII. Synodi confirmans octavum Trullanum, ab Ecclesia nunquam receptus. 189. 1.
Canon trigessimus Trullanus à vero deviat. 83. 1.
Canon trigessimus primus & quinquagesimus novus Trullanus à Canone decimo VII. Synodi innovantur. 194. 1.
Canon vigesimus sextus Chalcedonenfis à Canone undecimo VII. Synodi innovatur: at graviter excedit. 195. 1.
Canones Arabici non sunt Nicæni. 92. 1.
Canones legitimi rectè Divini nuncupantur. 181. 1. magnis encomiis ab VIII. Synodo exornantur. 260. 1.
Canones VIII. Synodi viginti septem annuente Synodo lecti & probati. 392. 2.
Canones omnes Pontificum decretis non adversos Joannes VIII. firmavit. 250. 2. Qui à probatissimis auctoribus usurpantur. 251. 1.
Canones VII. Synodi ab Adriano non confirmati, nec singulæ actiones nec sententiæ. 250. 2.
Canones Trullani, Vide, Trullana Synodus.
Canones varii à Synodo Trullana approbati, at quidam ignoti. 57. 1. 2.
Canonum variaz factæ collectiones. 56. 1.
Cantandi forma incongrua in Ecclesia vetatur. 137. 2.
Cantus ab Ecclesia & S. Austustino probatus. 138. 2.
Cantus à Christo Domino traxit originem. 135. 2.
Ejus in Ecclesia progressus enarratur. 135. 2.
à S. Gregorio mirificè propagatus. ibid.
Cantus

Cantus Ecclesiastici damnatores Wicessitæ, jure damnati. 138. 2.
 Cantus gratia pueri neuitquam evirandi. 138. 1.
 Cantus suavis sit, oportet. 136. 1. Tamen distinctus. ibid. A Clericis exercendus. ibid. Cum attentione. 136. 2.
 Cantus utilis. 135. 2. 136. 1. Quam Deo gratus sit miraculo declaratum. 136. 1.
 Cardinales Episcopi non semper loci & dignitatis prærogativa sunt gavisi. 363. 1.
 Cardinalibus Episcopis ingentes prærogativæ concessæ. 363. 1.
 Cardinalium origo. 368. 1.
 Caroli Calvi temeritas VIII. Synodo nil præjudicat. 299. 1.
 Carolus Magnus dubius an imagines essent adorandæ, Adrianum Papam consuluit. 253. 1.
 Cartophylax, quid? ejus munus, dignitas. 374. 1.
 Catechismus varia habuit tempora. 141. 2.
 Catechistam specialem quælibet habuit Ecclesia. 140. 1.
 Cathedralicum justè olim acceptum: sed inde enata incommoda. 186. 1. ab eo monasteria fuere exempta. 186. 2.
 Catholicus non est, qui à Romana Ecclesia desecit. 381. 1.
 Cella, id est, domus, dictio Monachis jam solum usitata. 369. 2.
 Chalcedonenfis Canon vigesimus sextus à Canone undecimo VII. Synodi innovatur, non sine gravi excessu. 195. 1.
 Chalcedonenfis seu quarta, uti & quinta Synodus duas voluntates in Christo definiunt. Hinc errant Macarius ac Sergius. 13. 1. 2.
 Chalcedonenfis Synodi libri lecti in VI. Synodo. 35. 1.
 Chorepiscopi Lectores, Exorcistas, & Subdiaconos pro suo arbitratu; Diaconos verò & Presbyteros non nisi de licentia Episcopi ordinabant. 200. 2.
 Christma ex balsamo & oleo, est ex Christi instituto necessarium Confirmationis elementum. 345. 1.
 Christma ex balsamo & oleo olivarum confici oportet. 343. 2.
 Christma solum in Græcia oriri falsò confixit Photius. 343. 2.
 In Chrismate Armenii utentes oleo sesaminis, graviter errarunt. 344. 1.
 Chrismatis quotannis consecrandi ritus est Apostolica traditio. 339. 2.
 Chrismatis sanctificatio ex Christi institutione descendit. Solis Episcopis est reservata. 339. 1.
 In quo Græci non dissentiant. ibid.
 Chrismatio frontis sola Confirmationi essentialis est. 346. 1. Omnia sensuum organa in hoc Sacramento à Græcis inuncta. ibid.
 Christus aliter, aliter Martyros honorantur. 215. 2.
 Christus infirmitates humanas sine peccato suscepit. 13. 2.
 Christus Patrem inclamans, qui fuerit derelictus. 16. 1.
 Christus in forma Agni olim depingi solitus,

quod à Canone octuagesimo secundo Trullano perperam proscribitur. 150. 1.
 Vide, *Agnus*.
 Christi naturalia secreta præstat silentio honorare. 143. 1.
 Christi voluntas ab omni peccato immunis. 13. 2.
 Christi operationes non omnes Theandricæ, quæ? 16. 2. Vide, *Operatio, natura*.
 In Christo fuere affectiones humanæ. 14. 2.
 In Christo duæ naturæ, duæ voluntates, ac duæ operationes. 11. 2.
 Chyrographa injustè à Photio extorta, item imaginariæ Synodi acta igne exusta. 388. 2.
 Cistercienses olim griseis induti. 97. 2.
 Cisterciensis ordo olim pauperimus. 206. 2.
 Clericalis tonsura. Vide, *Tonsura*.
 Per Clericatum monastica professio quondam dirempta. 320. 1.
 Clericus aliter, aliter laicus pro eodem crimine puniuntur. 62. 2.
 Clericus deponatur, quid importet? 62. 2.
 Clericus, qui debeat appellare? 314. 1.
 Clerici Agapeti olim puniti. 63. 1.
 Clerici ex necessitate profugi, ad propriam Ecclesiam redire à nonnullis Pontificibus coacti. 74. 1.
 Clerici *Majores* interdum dicuntur, qui in nobiliori aliquo Ecclesiæ ministerio sunt constituti. 194. 2.
 Clerici, Monachi, sacræ Virgines, immò laici psalterium olim memoria tenebant, cur? 182. 1.
 Clerici ordinandi Episcopo cereum offerebant. 322. 1.
 Clerici regulares liberè ad Ordines mendicantes transeunt. 404. 1.
 Clericis alea ac scacco ludentibus depositionis poena decernitur. 102. 1. 2.
 Clericis alearum lusus sæpius interdicitur. ibid.
 Clericis & Episcopis juxta ordinationis tempus semper assignatur locus. 188. 1.
 Clerici & Monachi scenicis ludis, ac Circensibus curibus interesse vetantur. 79. 1.
 Clericis Græcis qualis olim præscripta continentia. 68. 2. 70. 2.
 Clericis imperitis ac vanis tum Græcia tum Francia olim abundavit: præsertim inter nobilium domesticos. 283. 1. Hi Clero Ecclesiæ cathedrali imponi non poterant, cur? 283. 1. 2.
 Clericis majoribus ab Ecclesia Romana semper inuncta continentia. 59. 1.
 Clericis majoribus jure merito nuptiæ interduntur. 338. 2.
 De Clericis minoribus varia sunt Ecclesiarum statuta. 60. 2.
 Clericorum ad alias Ecclesias transmigratio semper vetita. 311. 1.
 Clericorum albæ vestes olim notatæ. 98. 2.
 Clericorum conjugatorum post ordinationem nati filii jure Cæsareo & nothi & successionis paternæ indigni judicantur. 63. 2.
 Clericorum vestes olim purpureæ. 319. 2.
 Communio non semper Eucharistia significat. Varia ejus significatio. 379. 2.
 Concessio Episcopatus, quid? 308. 1.
 Cons

Concionandi usus apud Græcos rarior, præsertim apud Armenios. 75. 1.
 Confirmati olim etiam infantes: quod tamen jam pridem desit. 343. 2.
 Confirmatio à Presbytero sine Episcopi licentia collata, irrita est. 343. 2. In Ecclesia Latina Episcopi Romani licentia opus est. 341. 1.
 Confirmatio & Extrema Unctio ab Armeniis tandem expuncta, cur? 344. 2.
 Confirmatio in hæresi accepta, uti & à schismatico collata est valida. 341. 1. & seqq.
 Confirmatio non est Sacramentum mortuorum. 343. 2.
 Confirmationem posse ex causa iterari hodie censent Græci schismatici: sed errant gravissimè. 343. 2.
 Confirmationis administratio solis Episcopis ab Ecclesia Latina passim reservata. 339. 2. Presbyteris tamen interdum concessa. 340. 1.
 Apud Græcos ex licentia generali, absente Episcopo. 340. 2.
 Confirmationis forma non est, *Signaculum domi Spiritus Sanctis*. 160. 1. Alia vetusta affertur. ibid. Cardinalis Bessarion fallitur. 160. 2.
 Conjugati primo Evangelii tempore in Episcopos electi. 59. 1.
 Conjugatis in locis sacris habitatio nequit concedi, cur? 163. 2.
 Conjugatorum nemo in Ecclesia Romana ad Episcopatum promovetur, nisi uxore continentiam vovente. 100. 1. 2.
 Conjuges post coitum ab ingressu Ecclesiæ abstinuerunt. Immò fideles omnes post naturæ fluxum. 162. 1. Ex quo nata est puerperarum ab Ecclesiæ ingressu suspensio. 162. 2.
 De Conjugum separatione fidelis ab infideli, aliter sub Christianis, aliter sub Paganis Principibus statuendum. 129. 2. Hac in re Tertullianus montanizat. ibid.
 Constans Augustus pertinax Monothelita. 23. 1. Hæresim suam edicto confirmavit. 24. 1. De quo Episcopi Afræ litteras ad Theodorum Papam direxerunt. 24. 2.
 Constans S. Martinum captivum abduci jussit, illique conficta crimina imposuit. 27. 2.
 Constans typum vi & armis receptum voluit. Nec tamen voluit fidei persecutor audire. 28. 1.
 Constantis Augusti tristis exitus. 28. 2.
 Constantis typus editus. 26. 1. Damnatus. 27. 1. cur? Ibid. Vide, *Typus*.
 Constantinopolitana Bibliotheca quondam instructissima: unà cum Bibliothecariis exusta. 194. 2.
 Constantinopolitanæ Ecclesiæ qualia privilegia cum Romana à Canone trigésimo sexto Trullano pessimè concessa. 90. 1. 2.
 Constantinopolitani Episcopi errorum seminatores. 6. 1.
 Constantini Copronymi variæ nomenclaturæ. 229. 1. 2. Fuit Judæus, in Deiparam blasphemus. ibid. Monachis, Basilicis, reliquiis Sanctorum adversatus. 230. 1. Monophysitas in adiutores adscivit. A subditis juramentum de imaginibus non adorandis exegit. ibid. Sex generales depictas Synodos jussit deleri, pluribus *Christi, Lupi Oper. Tom. III.*

mos martyrio affectit. Crucem sine crucifixò non exufflavit. 230. 2. Synodum 338. Episcoporum coegit. 231. 1. Cujus errores recensentur. ibid. & seqq. Hoc conventiculum habitum anno 754. 232. 2. Constantini Copronymi, & Anastasii Patriarchæ miser exitus. ibid. Exhumatus, exustus. 233. 1.
 Constantinus Pogonatus, undè dictus? Paternum thronum occupavit. 29. 1. Monothelitarum osor. ibid. Generalem Synodum postulavit. 29. 2. Ac mitti Episcopos, Legatos, ac Monachos nonnullos. ibid. Episcopis ac Legatis omnem spondet humanitatem. ibid. Atque exhibuit. 30. 1. Viros eruditos unaque libros postulavit. 30. 2.
 Constantino Pogonato acclamatur. 47. 1. 2. Episcopis egit gratias, ac postremus subscripsit. 48. 1.
 Constantinus Presbyter Monothelita à VI. Synodo anathemate ictus atque è Synodo expulsus. 46. 2.
 Constitutiones Clementis apocryphæ. 56. 2. Ab Ariano quarti sæculi editæ. 57. 1.
 Continentia Episcopis ac Clericis Græcis qualis olim præscripta. 68. 1. 70. 2.
 Continentia plena ab Ecclesia Romana Presbyteris, Diaconis ac Subdiaconis semper imposta: secus à Constantinopolitana. 59. 1. 69. 2.
 Conviviorum per Belgium in dedicationibus &c. origo, undè? 134. 1.
 Conviviorum, saltuum, &c. abusus à Gentilibus in Ecclesiam est devolutus. 79. 1.
 Convivia. Vide, *Agapes*.
 Crux antiquitùs in summa veneratione est habita. 130. 1.
 Crux cum Sanctorum reliquiis ante pectus, olim gestari solita. 382. 1.
 Crucem à solis Episcopis alicubi figi mandat Leo Augustus, cur? 178. 2.
 Crucem Iconoclastæ venerabantur. 130. 2. Præ cruce imagines venerandæ: Hinc sædè Iconoclastæ aberrant. ibid.
 Crucem licet exoculari, & adorare. 131. 1. Adoratione saluatoria, non latria: Hæc est solius crucifixi. 131. 2.
 Cruci cultum denegantes primi hæretici recensentur. 130. 2.
 Crucis figuram in pavimento efformari legibus Cæsareis olim meritò prohibitum, at in Gallia non observatum. 129. 1. 2.
 Crucis figura in re gravis momenti ante scriptum nomen figi solita. 393. 1.
 Cultus juxta cujusque, cui deservit, dignitatem, est varius. 176. 1. Vide, *Imagines*.

D

DAMNATIO interdum, apud Græcos præsertim, subscripta calamis sanguine Dominico intinctis. 25. 2.
 Decreta Nicolai ac Adriani à Canone secundo VIII. Synodi rectè confirmata. Huic Canonis Hincmarus diu recalcitravit. 264. 1. 2.
 In Dedicatione origo per Belgium conviviorum, undè? 134. 1.

Degradationis Patriarchalis ritus, qui? 38. 2.
 Deus adoratur, Sancti salutantur. 216. 1.
 Dextera in signum fidei vel concordiae porrigitur.
 375. 1.
 Diaconi anno aetatis vigesimo quinto olim ordi-
 nati. 71. 1.
 Diaconi Legati in subscribendo in Ecclesia Galli-
 cana Episcopi postpositi. 64. 2. In Hispania
 non admitti. 64. 2.
 Diaconi septem olim in Ecclesia Romana, Ar-
 chidiaconus dictus Cardinalis. Post septem
 Archidiaconi seu Diaconi Cardinales. 368. 1.
 Tandem plures. ibid.
 Diaconus aliquibus etiam extra legationem ante
 quosvis Episcopos jam pridem locum dedit
 Ecclesia Constantinopolitana. 65. 1.
 Diaconis, de quibus Act. 6. Sacramentalem ordi-
 nationem Canon decimus sextus Trullanus
 perperam denegavit. 73. 1.
 Diaconissarum aetatem à sexagesimo anno ad qua-
 dragesimum contraxit Synodus Chalcedonen-
 sis. 94. 1.
 Diaconorum numerus nec semper nec ubique
 æqualis. 73. 1.
 Diaconorum numerus septenarius tempore Apo-
 stolorum fuit congruus, posteris non præce-
 ptus. 73. 1.
 Diaconum Episcopi esse Legatum in Conciliis
 est vetustum. 64. 1. Loco Episcopi apud Græ-
 cos subscribebat. 65. 1. Ac loco Episcopi fede-
 bat. ibid.
 Dies à vespera in vesperam computare est Apo-
 stolica traditio. Ultramontani à media nocte
 computant. Ecclesiasticum officium antiquum
 morem observat. 157. 1.
 Digamia interpretativa est antiquissima. 61. 2.
 62. 1.
 Digami Canone Apostolico ab Ordinibus repulsi.
 59. 1. Etiam qui viduam uxorem duxerant.
 60. 1.
 Digami irregulares, cur? 61. 2.
 Diocesis ac Parochiae alienae sub alio Rege sitae
 ab Episcopo injuste invaduntur. 310. 1.
 Dioceses Romanæ Ecclesiae ereptas restituendas
 in VII. Synodo urserunt Legati, verum nec
 ipsi nec Adrianus Papa exauditi. 245. 1.
 Dionysio Areopagitae adscripta opera, cujus sint,
 incertum. 16. 2. Non sunt Areopagitae. 94. 2.
 Ab VIII. Synodo commendata. 260. 1.
 Dioscorus fuit Eutyrianus. 364. 2. Causa fidei
 dejectus. Nec obstat Anatolii interlocutio.
 365. 1.
 Divortii ac repudii libertas frænata, denuò,
 præsertim à Justiniano atque Græcorum Augu-
 stis, laxata. 154. 1.
 Doctores apud Armenios maximi habiti. 75. 1.
 Donatistae ante Eucharistiam os quoddam exo-
 sculabantur. Ejus rei origo. 215. 2.
 Dulia non solis Sanctis impenditur. 176. 1.

E

ECCLESIA Catholica à fide nunquam defi-
 ciet. 31. 2. 32. 1.
 In Ecclesia miscentes fabulas à Patribus graviter

redarguuntur. 156. 1.
 Ecclesia olim non sine dote consecrata, uti nec
 Clericus sine titulo. 204. 1.
 Ecclesia quando denuò consecranda. 268. 1.
 Ecclesia quævis adfidentem habet Angelum, à
 quo profanatores quidam acriter multati.
 155. 1.
 Ecclesia quo sensu dicatur *universalis*. 249. 2.
 Ecclesia Romana etiam sine Concilio est infalli-
 bilis. 32. 2.
 Ecclesiae complures Romano Patriarchatui subje-
 ctæ à Græcis subtractæ. 397. 2. Donc tandem
 ad veram matrem fuerint reductæ. 398. 1.
 Ecclesiae dignitas civitatis dignitatem non comi-
 tatur. 334. 1. & seqq.
 Ecclesiae gaudent jure postliminii, quod nullo
 tempore possit elidi. 311. 2.
 Ecclesiae libertati duo inflicta vulnera, quæ?
 189. 2. 190. 1.
 Ecclesiae non sunt profanis usibus deputandæ.
 155. 1.
 Erga Ecclesias Græcorum major quam Latinorum
 reverentia. 155. 1.
 Ecthesis Heraclii unam in Christo operationem
 confirmavit. 22. 1. Pactum silentium jubet
 resummi. 22. 2. A Severino Papa condemnata.
 23. 1. à Joanne IV. itidem anathematizata.
 ibid. Ac iterum à S. Martino Papa. 27. 1.
 In Electione Episcopi decisivum suffragium plebs
 nunquam habuit. 309. 1. Ob incommoda
 Canon vigesimo secundo Synodi VIII. ab elec-
 tionibus proscripserunt. 309. 2. Canon tamen
 ubique non obtinuit. ibid. Laicos ad coope-
 randum gratiosè admitti sinit. Regium hoc
 jugum Ecclesia Romana semper conata, tan-
 dem excussit. ibid.
 Electiones Canonicae à Barbaris extinctæ, atque
 ab eis usurpatae. 308. 1.
 Elementorum in altari benedictio est perantiqua;
 quamvis à Canone vulgò Apostolico interdicitur.
 112. 2.
 Embrio humanus sola anima sensitiva informa-
 tus, brutum est juxta S. Augustinum. 282. 1.
 Encolpion, quid? 382. 1.
 Epanagnosticon, quid? 367. 2.
 S. Epiphani nomine conscripta Epistola, ficta
 est ac adulterina. 214. 1.
 S. Epiphanius sacras imagines, ut inconvenientes
 interdixit. 214. 2.
 Episcopalis vestibus & muniis illudum, Pho-
 tio non resistente. 291. 1. 2. Quod ne Gentes
 quidem attentarunt. 292. 1. Tres Spatharii
 ob ejusmodi ludum acceptis epitimis penitue-
 runt. 292. 2.
 Episcopalis super-ordinationis vitium à Romana
 Ecclesia nunquam purgatur aut dispensatur.
 372. 2.
 Episcopatum, Presbyteratum, ac Diaconatum
 fideles olim usque adeò averfabantur, ut sibi
 conficta crimina imponerent, immò se ener-
 gumenos simularent. 114. 1. 2.
 Episcopatus amissus per redditum pallium reddi-
 tur. 375. 2.
 Episcopatus est summum Sacerdotium: Nec hoc
 primatui Romanæ Ecclesiae præjudicat. 183. 2.
 Epi-

Episcopus à suis subditis nequit damnari, immò
 nec accusari. 277. 1.
 Episcopus damnatus, si sacra tangat, appella-
 tionis remedio privatur. 329. 2.
 Episcopus ex equo Regem adoraturus ne descen-
 dat. 286. 2. Episcopi est Principes arguere.
 287. 1.
 Episcopus psalterium & cantum calleat, oportet,
 cur? 182. 2. Item Canones ac S. Scri-
 pturam, non tamen scita legum aut forense
 litigium. 183. 1.
 Episcopus, quomodo eligendus? 308. 2.
 Episcopus ob crimen in monasterium detrusus,
 ad Episcopatum denuò nequit aspirare. 404. 1.
 Titulus *Episcopus universalis* ab Anatolio non
 usurpatus: in quo fallitur Hincmarus. Est
 S. Leonis oblatum, non tamen admittus, nec
 à S. Gregorio. 246. 1. Cur? 246. 2. Ecclesia
 post Synodum Chalcedonensem eo usa est.
 ibid. Quo tempore ceperunt Græci per illum
 ritulum Episcopo Constantinopolitano adula-
 ri. Joannes Jejunator eum sibi debere, cen-
 sens à Pelagio II. reprimitur. 246. 2. 247. 1.
 Non tamen dominatum supra Romanam Eccle-
 siam, sed titulum dumtaxat ambivit. 247. 2.
 Quem S. Gregorius acerrimè est infectatus.
 248. 1. Cur? ibid. Titulumque damnavit.
 248. 2. Sed lex illa ab Ecclesia non recepta;
 nec titulum Episcopi Constantinopoli depo-
 suere: quod Romani Pontifices dissimularunt,
 excepto S. Gregorio. 249. 1. Illum Gregorius
 VII. suo constituto indidit: Ex quo Pontifi-
 ces Romani eo sunt gavisi. ibid. Hic titulus
 apud Græcos fuit in vario statu. 250. 1. Mi-
 chael Cerularius eum in sensu hæretico ambi-
 vit: Eustatius per munera à sede Romana,
 at frustra, postulavit. 249. 1.
 Episcopi ac Clerici à Photio ordinati aut sedu-
 cti, si respiciant, in gratiam suscipiuntur.
 362. 1.
 Episcopi ac Clerici ritè ordinati, Photio huc
 usque adhærentes, si peniteant, ad laicam
 communionem admittuntur. 313. 1. 2.
 Episcopi alieno Patriarchatui subiecti, in prima
 infantia possunt Romam evocari. 329. 2.
 Episcopi antiquitus vili veste induti, quàm ico-
 noclaxta depexere. 203. 1. 2. Vestium orna-
 menta à Canone decimo sexto VII. Synodi ven-
 tantur. 203. 2.
 Episcopi & Clerici ordinandi errorem eo tempo-
 re potissimum grassantem egerant. 42. 2.
 Ab Episcopi communiōe ante Synodicam sen-
 tentiam desciscere vetat antiquus Ecclesiae Can-
 on. 279. 2. Licet tamen ob notoriam hære-
 sin, aut publicum Ecclesiae scandalum, ve-
 rum non sine sale. ibid.
 Episcopi est prædicare. 74. 1. atque etiam Pres-
 byteri. 74. 2.
 Episcopi & Abbates bona Ecclesiastica alienare
 ceperunt, ubi Principes in Antistitum elec-
 tiones sese intruserunt. 196. 1.
 Episcopi & Clerici passim in monasteria convo-
 larunt: Estque ea libertas antiquissima. 403. 1.
 Episcopi Græci passim è Monachis assumpti.
 369. 2.
 Epi-

Christi, Lupi Oper. Tom. III.

Episcopi ne minas aut manus Principum refor-
 mident. Nec se indecenter abjiciant. 287. 2.
 Episcopi olim propriis manibus in bello pugna-
 bant. 295. 2.
 Ad Episcopi ordinationem, populi consensu
 non est opus. 310. 1. 2.
 Episcopi præcipuum ornamentum apud Latinos
 baculus & annulus, apud Græcos pallium.
 375. 2.
 Episcopi, qui imaginariae Photii Synodo sub-
 scripserant, ad Synodum VIII. non admitti.
 376. 2.
 Episcopi quo sint honore digni. 285. 2.
 Episcopi varii à Principibus è throno ejecti.
 303. 1. Sed temeritates illæ Canone vigesimo
 primo VIII. Synodi damnantur. 304. 1.
 Episcopi unius suffragium fidei decreto nil præ-
 judicat. 255. 1.
 Episcopis Ecclesias visitantibus necessaria sunt
 suppeditanda. Avaritia subinde abusus inve-
 nit, qui à Canonibus reprehensi. 301. 2.
 Episcopis Græcis qualis olim præscripta continen-
 tia. 68. 1. 70. 2. 338. 2.
 Episcopis olim fuit admodum frequens Eccle-
 siarum ac Monasteriorum proprietates, immò
 & laicis, quod Canone decimo quinto VIII.
 Synodi toleratur potius quàm confirmetur.
 290. 2.
 Episcopis plenissima libertas à Canone sexto VII.
 Synodi restituitur. 190. 1.
 In Episcopo consecrato Presbyteratus numquam
 prætermittitur. 351. 1.
 Ab Episcopi palam in legem impingentis com-
 muniōe populus segregatus. 277. 1. 2. & seqq.
 Idem erga Romanum Pontificem actum. 278. 1.
 Atque etiam erga Imperatores & Reges.
 278. 1. 2.
 Episcopo vinum cum musica bibere haud licet:
 nec apud Græcos carnis vesci. 230. 2.
 Episcoporum avaritia Canone quarto VII. Syno-
 di præcluditur. 186. 2.
 Episcoporum electio Episcopis solis competit.
 184. 1.
 Episcoporum Regiæ nominationes Canonibus
 adverfantur. 185. 2.
 Episcoporum Romanæ evocationi recalcitrant-
 tium, ultimum refugium, *Rex non vult*.
 296. 1.
 Episcoporum Synodo VIII. subscribentium nu-
 merus fuit 109. 366. 1. Episcoporum pauci-
 tas nihil officit, quo minùs sit generalis Syno-
 dus. 366. 2.
 Episcoporum translationes Ecclesia olim ignoræ-
 bat. 333. 2.
 Episcopos haud decet inter Principes Regiæ men-
 sa adflare. 285. 1.
 Episcopos nec decet Principibus Ecclesiam in-
 gressuris procul obviam prodire. 285. 2. 286. 1.
 Episcopum Constantinopolitanum ante Alexan-
 drinum & Antiochenum sedere Legati Apo-
 stolici in VI. Synodo dispensatorjè dissimula-
 runt. 94. 2.
 Episcopum dedecet curis secularibus implicari,
 ac sacra munia Suffraganeo committere. 312. 2.
 Epitimia, quid? 181. 1. 2.

Eremitæ ab Anachoretis differunt. 96. 1.
 Evangelicus Codex Christum repræsentat. 318. 2.
 Eucharistia antiquis dicta *Sanctificatio*. 313. 2.
 Eucharistia communicatio olim in manus data. 165. 1. Aliter viris, aliter feminis. 166. 1.
 Eucharistia etiam per Acolythos ad absentes delata. 113. 1. Ejus tamen administratio est penes Sacerdotem ac Diaconum, tum sub panis, tum sub vini specie. 113. 1. 2.
 Eucharistia mortuis quondam data, cur? 151. 1. Quod à Conciliis prohibetur, cur? *ibid.*
 Eucharistia olim non nisi à jejunis (uno die excepto) sumebatur. 81. 1. 2.
 Eucharistia rectè dicta *Gratia*. 166. 1.
 Eucharistiam à non jejuno accipi summum fuit in Ecclesia crimen. 82. 2. Quod tamen duobus in casibus planè licet. *ibid.*
 Eucharistiam à pastu fumere nullatenus præcepti Divini est, contra Tertullianum. 81. 2.
 Eucharistiam bis eodem die sumendi ritus olim ab Episcopis est sublatus, præterquam in cœna Domini. *ibid.*
 Eucharistiam Christus speciali de causa post cœnam obtulit. 82. 1. Unica panis species semper in Ecclesia fuit usitata. 105. 2.
 Eucharistiam in communione domestica quilibet sibi ministrabat: secus in Ecclesia. 113. 1.
 Eucharistiam sub vesperam in cœna Domini multat olim Ecclesiæ sumpserunt & obtulerunt. 82. 1. Sed contra traditionem Apostolicam. *ibid.*
 Eucharistica consecratio lacti & melli perperam impertita. 112. 2.
 Eusebio Cæsareensi à VII. Synodo dictum anathema. 243. 2.
 Eutychiani etiam sine Unctione ad Ecclesiam admitti. Dicti Manichæi, Valentiniani, & Marcionitæ, cur? 160. 1.
 Eutychiani Monothelitis sunt assensi. 12. 1.
 Eutychianismus à Monothelitis resuscitatus. Afferuntur rationes. 12. 2.
 Evocandi Romam Episcopos potestas Divina est. 296. 1.
 Evocationem Romanam impediendi potestatem in Principibus numquam Romani Pontifices agnoverunt. 296. 2. 297. 1. Nulla consuetudo jus Romam appellandi & evocandi potest evertere. 297. 2. Ejusmodi consuetudo rectè dicitur *Barbarorum*. 298. 1. In Barbaris extincta, in Catholicis revixit. *ibid.* His tamen privilegia Scotis ac Belgis indulta non adversantur. *ibid.* & 298. 2.
 Exarchus, quid? *ibid.*

F

Festum secundarum Christi rectè proscribitur. 144. 2.
 De Fide disputatio ex particulari contentione unitatem non inducit. 118. 1.
 In Fide dubius, est hæreticus. 390. 2.
 Fidei Decreto in VII. Synodo Legati ac omnes Episcopi subscriperunt. Additæ acclamationes & anathematismi. 244. 2. Estque ab Adriano primo confirmatum. 250. 1.

Fidei definitio in VI. Synodo omnibus discutenda proponitur. 47. 2. Ab omnibus acceptata. *ibid.*
 Filioque à VII. Synodo Symbolo insertum. 254. 1.
 Formosus Episcopus Porruensis in Bulgariæ Metropoli non est inordinatus, cur? 333. 2.
 Franciæ regnum ac Occidentis imperium quac occasione ad stirpem Carolinam devolutum. 368. 1.
 Franci & Angli contra VII. Synodum videntur conspirasse. Francorum argumenta ab Adriano primo confutata. 253. 1. Franci hujus erroris exordium ac successus. 253. 2. & *seqq.*
 Franci Hincmaro posteriores evocandi potestatem Patriarchæ non detrahunt. 297. 1. 2.
 Francorum nonnulli Episcopi adversus imaginum cultum hallucinati. Quamobrem VII. Synodus in Ecclesia Vaticana à Leone IV. depicta. 257. 2. Errorem ad reliquias traduxerunt. Malum hoc in Belgium serpsit. Hinc Monachi Gandenses martyrio affecti. *ibid.* Nec solam facti quæstionem, sed & ipsum fidei decretum arietarunt. *ibid.* Fuerunt imperiti, inquieti, superbi. 258. 2.
 S. Franciscus omnia Ordinis sui monasteria S. Ecclesiæ Romanæ voluit esse alodium. 290. 2.
 Francofordiensis Synodus adversus Felicem & Elipandum Nestorianismum suscitantes postulata: quæ graviter lapsa. 254. 2. Adrianum à sententia non deflexit. 255. 2.

G

Gallicana Ecclesia facultatem disceptandi de recipiendis aut rejiciendis generalibus Synodis, nequit sibi arrogare. 258. 1. 2.
 Gallicana Ecclesia post Hincmarum decretis ac mandatis Romanæ Ecclesiæ fuit obedientissima. 264. 2.
 Gallicanæ & Romanæ Ecclesiæ eadem est legatio. 258. 2.
 Georgius Constantinopolitanus Monothelita in VI. Synodo ad seipsum rediit. 36. 1. Dogmaticas S. Agathonis Epistolâ suscepit. 37. 2. Plurimi Episcopi Georgium secuti. 38. 1.
 Graduatorum præcedentia in Religionibus veteri disciplinæ adversa. 188. 2.
 Græci Bulgariam per fraudes à sede Romana abduxerunt. 396. 2.
 Græci Episcopos, ac Legatos circumscribere, ignominiosè tractare, ac remittere solebant. 30. 1.
 Græci Francos ut legitimos imperii Occidentalis Augustos noluerunt agnoscere, cur? 399. 1. 2.
 Græci fraudulentis ac mendaces. 8. 1. 2.
 Græci plures Ecclesias Romano Patriarchatui subjectas subtraxere. 397. 2. Donec tandem ad veram matrem sint reductæ. 398. 2.
 Græci Pontifici Romano primatum & infallibilitatem invident. 377. 2. 398. 2.
 Græci Synodis generalibus nugæ solent adferre, & seria truncare. 396. 2.
 Græcis familiare est scripta adulterare. 56. 1.
 Gregorius, id est, Vigilantius. 323. 2.
 S. Gregorius Magnus initio Epistolarum *ser-*

vum servorum Dei scribendum definit. 248. 2.
 Gregorius Neocæsareensis Iconoclasta resipiscens graviter accusatus. 240. 1. Sedi restitutus. 240. 2.
 Gregorius Syracusanus electioni S. Ignatii injustè reclamavit. 322. 1. Cereum à S. Ignatio sibi missum abiecit. *ibid.* Depositus ob crimina anathematizatur. 323. 1.

H

Habitu mutato alienum sexum mentiri, acri reprehensione dignum: immò ne vel in scena facillè id permittendum. 116. 1.
 Quamvis certis casibus liceat ejusmodi immutatio. *ibid.*
 Hæresis & schisma semper Apostolicæ Sedi reservata. 23. 2. 376. 1.
 Hæreson fordes aranearum telis designat. 47. 1.
 Hæreticus est, in fide dubius. 390. 2.
 Hæreticus est, qui Ecclesiæ Romanæ non concordat. 38. 1.
 Hæretici ad disputandum proni, cur? 118. 1.
 Hæretici crebro ficta revelatione nituntur. 45. 2.
 Hæretici Ecclesiasticos de incontinentia solent traducere, ideoque omnis suspicionis ansa tollenda. 204. 1. 2.
 Hæretici in falsitatis confirmationem miracula patrare, at frustra, sæpiùs tentarunt. 45. 2.
 Hæretici non in unionem recipiendi, sed ad falsitatis ejectionem compellendi. 6. 2.
 Hæretici qui ad Ecclesiam reduces suscipiantur, in VII. Synodo disceptatum. 238. 1. 2.
 Hæretici plures sine Baptismo ad Ecclesiam admitti: Quidam etiam sine Unctione. 160. 1.
 Hæretici quo ritu in Ecclesiam recepti. 342. 1.
 Hæreticis familiare est per juramentum plebem in suam factionem pellicere. 275. 1.
 Cum Hæreticis non altercandum. 390. 1.
 Hæreticis tum docendi, tum discendi facultas denegatur. 276. 2.
 Hæreticorum librorum lectio & retentio olim vetita. Unum exemplar Ecclesiæ archivi inditum. 194. 1. 2.
 Hæreticorum loquacitas merito compescitur. 118. 2. 119. 1.
 Hæreticorum nomina, è dypticis erasa: immò & eorum, qui hæretica communione erant polluti. 43. 2.
 Hellepontus Cypriorum Metropolitæ à Canone trigesimo nono Trullano injustè subiectus. 92. 2.
 S. Hilarius in S. Leonem factus mitior inter SS. Episcopos eminuit. 306. 2.
 Hincmarus ad Synodum Romanam evocatus, non comparuit. 329. 1.
 Hincmarus autocephalam variè prætendit. 294. 1. Romam evocatus, tergiversatus. *ibid.*
 Hincmarus litteras evocatorias supprefferat, ideoque Canone decimo septimo VIII. Synodi penæ in ejusmodi delinquentes statuuntur. 299. 2.
 Hincmarus VII. Synodi adversarius. 251. 2.
 Nicolai Papæ hostis. Ejus pertinacia, à Romano Pontifice novos Canones aut decreta edi-

non posse existimavit. 262. 2. & *seqq.* At falso. 263. 2. 264. 1. Canonis secundo VIII. Synodi diu recalcuravit. 264. 2.
 Hincmarus toto Canone decimo septimo VIII. Synodi impetitus. 294. 1. & *seqq.*
 Hincmari adversus VIII. Synodum nulla auctoritas. 296. 2.
 Histriones ab Henrico III. ac Frederico II. è nuptiis ejecti. 79. 2.
 Honorius nec Monothelita fuit, nec cum illis collusit. 20. 2. 31. 2.
 Honorius tamen in extirpanda Monothelitarum hæresi, negligentia infimulatur. 20. 2. 21. 2.
 Honorius Papa à Monothelitis circumscriptus. 10. 2. 20. 1.
 Honorius publicis Agathonis mandatis exemptus, secretis damnari permixtus. 51. 1. & *seqq.*
 Honorius nec Sergii sectator abjicitur. Male. 42. 1.
 Honorii ac Sergii litteræ ut hæreticæ condemnantur. 42. 1.
 Honorii decretum non fuit condemnatum; secus ecthesis Heracliana, ac typus Constantis, cur? 27. 1.
 Horarum externa recitatio legem Ecclesiasticam non adimplet. 137. 2. Mentis evagationes sunt voluntariæ in sua causa. 137. 1.
 Hussitæ Sanctorum reliquias floccipendunt, qui tamen femoralia Joannis Hus venerantur. 233. 1.
 Hymni & Psalmi à quovis Episcopo in Ecclesia decantandi compositi, quod modo non licet. 137. 2.
 Hymnos S. Ambrosii Ecclesia semper est venerata. 138. 1.

I

Iacobitæ hæretici, undè dicti? 6. 2. Confessionem sacramentalem exufflarunt. *ibid.*
 Jacobus frater Domini, an primus fuerit Hierosolymorum Episcopus, non planè constat. 359. 1.
 Iconoclastæ fuere Ariani, Manichæi, cur? 222. 1.
 Iconoclastæ Judæi potius quam Christiani censendi. 244. 1. Eorum scripta igni tradita. *ibid.*
 Iconoclastæ Samaritis pejores habiti. 242. 2.
 Iconoclastis quidam molliores imagines in Ecclesiis admiscere, non tamen ad venerationem. 177. 1.
 Iconoclastæ. Vide, *Crucem*.
 Iconoclastia jam pridem ab Ecclesia damnata. 243. 2.
 Iconoclastiam Photius extinctam voluit. 325. 2.
 De Imaginibus Nicolaus I. noluit disputari, sed decreta VII. Synodi servata voluit. 326. 2.
 Legatis tamen Apostolicis, si opus foret, de imaginibus definiendi data facultas, cur? 327. 1.
 Iconoclastici conventiculi refutatio à VII. Synodo probatur. 177. 1.
 Iconoclasticus error cepit à Judæis. 253. 1.
 Iconomachi quidam in Synodo VIII. introducti, hæresin abjurarunt. 390. 1.
 Iconomachis in VIII. Synodo dictum anathema. 390. 2. Idolo.

Idololatriæ, homicidis, Mœchis in articulo mortis ab Ecclesia olim absolutio denegata. 120. 2.
 Jejunii in Sabbato relaxatio Græcis placuit: nec S. Augustino displicuit, cur? 109. 1.
 Jejunium Dominicæ tum à Græcis, tum à Latinis damnatum. 109. 2. Cur? 110. 2. Non est tamen Apostolicus Canon. 109. 2. Ansam damnationis præbuere Manichæi. 110. 1.
 Jejunium oblatione sacrificii ante meridiem non solvitur. 107. 1.
 Jejunium Sabbathi in Ecclesia Romana S. Sylvester instituit, 108. 1. Undè non est Apostolicus Canon, ibid. In Ecclesia Latina observatum. 107. 2.
 Jejunium Sabbathi non est causa sufficiens, ex qua schismaticum diffidium seminetur. 335. 2.
 Jejunium Sabbathi Paschalis singulari reverentia in Ecclesia Romana servatum. 108. 2. Quod jejunantes stellam vespertinam expectent, superstitiosum. ibid. & 109. 1. Hoc jejunium olim ad mediam noctem protractum. 109. 1. Idque ex traditione Apostolica. 156. 2.
 S. Ignatius Episcopus Constantinopolitanus illustri familia oriundus. 321. 1. doctrina ac virtutibus clarior. Monachus fuit, dein Abbas, post ordinatus Presbyter, tandem anno 847. xitè in Episcopum Constantinopolitanum est electus, Gregorio Syracusano cum aliis duobus reclamante. 321. 2. Hujus per annos undecim improbitatem S. Ignatius extinguere conatus, tandem depositum cum duobus affectis anathematizavit. ibid.
 Ignatii electio per septuaginta subornatos à Michæle Augusto falsos testes imperita. 391. 1.
 S. Ignatium justè depositum miro actu multis persuasit Photius. 327. 2.
 S. Ignatius à Basilio Augusto throno restitutus. 354. 1. 355. 2. Quod Adrianus II. confirmavit, ibid. Ejus restitutio Divino omine non caruit. 355. 2.
 S. Ignatius ac Photius à Nicolao Papa Romam evocati. 330. 1.
 S. Ignatius à Legatis Romanis exauctoratus. 327. 1. In Synodo Photiana habitu Patriarchali indutus affuit, ubi intrusus judicatur. 327. 2. Ac Patriarchali pallio detracto ejicitur. ibid.
 S. Ignatius Bardam Cæsarem ab altaribus abjecit, cur? 323. 2.
 S. Ignatius Bulgariam sedi Constantinopolitanæ perperam adjudicavit. Litteras prohibitorias accepit. 396. 1. Speciosa promisit. 396. 2. Regem Bulgarorum Adriano II. obstupescente, per fraudes à sede Romana abduxit. ibid.
 S. Ignatius in exilium à Photio actus nullum obtinuit Legatum. 326. 2.
 S. Ignatius in Synodo Romana germanus Patriarcha denuntiatur. 329. 1.
 S. Ignatius per multas regiones diu errare coactus, tandem divinitus monasterio restitutus. 328. 1.
 S. Ignatius Photium, ab eo initiatos, atque cum illo communicantes arceat à sacris. 356. 2. Legatos Synodum postulatos Romam destinavit. ibid. De lapsis Episcopis Apostolicæ Se-

dis postulat judicium. Imaginarias Photii Synodos infectatur. 357. 2.
 Imagines à fidelibus honorandas Adrianus Papa per Epistolam decrevit. 176. 2.
 Imagines Christi ac Sanctorum Canone tercio VIII. Synodi adorandas adversus Francorum Episcopos VII. Synodi adversarios decernitur. 265. 1.
 Imagines Christi ac Sanctorum quamvis nullis precibus aut Chrismate consecratæ, rectè sacre appellantur. 220. 1.
 Imagines Christi, &c. non Dei Patris, norat VIII. Synodus. 390. 1.
 Imagines coronare ritus fuit idololatricus, ideoque, donec paganismus desierit, suspectus. 243. 1.
 Imagines Ecclesiis restitutæ, unaque in medio VII. Synodi exposita, reverenter salutata. 176. 2. 244. 1.
 Imagines Hebræis olim interdicitæ, paucæ tamen admodum fuere in præcepto. 211. 2. Duplicem ob causam eis fuere prohibita. 212. 1.
 Imagines honoris affectu salutandæ, non latria. 177. 1. 179. 1.
 Imagines imperitorum libri. 176. 2. 177. 2.
 Imagines in Ecclesiis, vestibus, calicibus, viis, &c. collocatæ. 120. 2. 121. 1.
 Imagines legitime exosculamur. 221. 1. Uti & Crucis signum ac Evangelii librum. ibid.
 Imagines, licet nullo Canone, ipso tamen facto in sex generalibus Conciliis abundè probatæ. 221. 2.
 Imagines non sunt ex Christi præcepto, sed ab Apostolis probatæ. 390. 1.
 Imagines obsecræ ab oculis fidelium removendæ. 164. 1. 2. 140. 1.
 Imagines Patriarcharum aut insignia in Ecclesiis figi solita. 47. 1.
 Contra Imagines sacras Izethus Saracenorum Princeps universale decretum evulgavit, atque executioni mandavit. 223. 1.
 Imagines sacre ante Leonem Isaurum impugnatæ, à quibus? 221. 2.
 Imagines S. Augustini tempore publicè expositæ: Nulla tamen Dei Patris representativa. 215. 1.
 Imagines Sanctorum venerari, Apostolica est traditio, estque earumdem usus antiquissimus. 212. 2. In Basilicis tamen primitiva Ecclesia non exposuit. 213. 2. In Ecclesiis introduxisse creditur Constantinus Augustus. 214. 1. 2.
 Imagines ut congruæ ac decoræ essent, Ecclesia semper prospexit. 150. 1.
 Imaginibus ac Cruci Christi adoratio per amorem, salutatio, honoraria adoratio impendenda. 176. 1. Vide, Adoratio.
 Imaginibus lumen & incensum offerri VII. Synodus definitivè: Estque antiquissimæ consuetudinis, cui S. Augustinus non adversatur. 179. 2.
 Imaginibus, non dulia, sed honor venerandæ salutationis impenditur. 179. 1.
 Imaginibus non supplicatur, sed prototypo. 178. 2.
 Imaginibus sacris honoratoria adoratio defertur, non servitus. 176. 1.
 Imaginum

Imaginum adorationi non adversatur S. Gregorius. 178. 1.
 Pro Imaginum cultu lecta sacrarum litterarum ac sanctorum Patrum testimonia in VII. Synodo. 241. 1. 2. 243. 2.
 Imaginum cultus à VII. Synodo acceptatus, & anathematismi promulgati. 242. 1.
 Imago Dei Patris apud Armenios satis est antiqua: quando in Ecclesia Romana admittitur, incertum. 219. 2. Spiritus Sanctus columbæ specie rectè expressus. ibid. Nec picturæ solum, sed & statuæ Sanctorum usurpatæ. 220. 1.
 Imperatoribus, Regibus, &c. urbem ingredientibus obviam itum. 286. 1. Uti & Patriarchis, Metropolitanis, &c. 286. 2.
 Imperatoris non est Synodum convocare. 357. 2.
 Imperatoris solum in Ecclesiæ atrio collocatum. 125. 1.
 Imperio per hæresin Leo Isaurus excidit. 400. 1.
 Imperium Occidentis non fuit Orientalis Augusti beneficium. 399. 2.
 Imperium Romanum fuit divisum. ibid.
 Insignia Heroum jam pridem inventa. 212. 1.
 Invocandos esse Sanctos dogma est Apostolicum, secus quod preces nostras audiant: Contrarium tamen asserentes, malè olent. 219. 1.
 Invocatio Sanctorum traditio est Apostolica. 218. 1. S. Augustinus, ac liturgia S. Basilii in speciem adversantes, exponuntur. 218. 2. 219. 1. S. Iovonis opinio hac in re non recipitur. ibid.
 Quod de Joanna Papissa circumfertur, fabulis accensendum. 323. 1. Occasio fabulæ. 406. 2.
 Joannes Damascenus Sanctorum imaginum acerrimus vindex. 244. 2. dictus *Manzur*. 245. 1.
 Joannes nomen olim frequentissimum. 389. 1.
 Jovinianum Monachum in Clerum adsumptum, plus nimio vestibus indulgentem, S. Hieronymus perstringit. 319. 2.
 Irene cum decenni filio suo Constantino imperium accepit, quod Deus insigni miraculo honoravit. 233. 2.
 Irregularitas per Digamiam inducitur, cur? 61. 2.
 Itinerarium Apostolorum apocryphum. 242. 2.
 Exemplaria igni in VII. Synodo adjudicata. 243. 1.
 Judæi ad Baptismum vi non compellendi. 193. 1. 2.
 Judæi Iconoclastiæ authores, qua via? 223. 1. & *seqq.*
 Judæorum ritibus communicare, à Canonibus frequenter interdictum. 66. 1.
 Judicium Prælati, licet iniquum, subditis formidandum. 323. 1.
 Juramentum corporale, qui præstetur. 45. 1.
 Jurare ex consuetudine aut ignorantia per falsos Deos, culpa non caret. 159. 1.
 Jurare super Evangelia aut S. Crucem est vetustum. 375. 2.
 Justiniani Augusti temeritas. 226. 2.

L

L aici ad Religiosorum refectorium olim non admitti. 210. 2.

Laici non est de Episcopis judicare. 24. 1.
 Laici quomodo paulatim chorum intrare cœperint. 127. 2.
 Laicis non licet officio Cantoris aut Lectoris fungi. 89. 2.
 Laicus in Ecclesia Romana numquam in Pontificem electus. 270. 2.
 Laicus *segrægetur*, quid designet? 62. 2.
 Lapsos ad Photium Episcopos Legati Romani ad pœnitentiam invitarunt. 377. 1. Duo libello Romano subscribere detrectant, cur? ibid. Ob contumaciam à Synodo spreti. 378. 1.
 Latria seu servitus soli Deo defertur. 176. 1.
 Latria. Vide, *Crucem*. 131. 2.
 Lavandi olim ingens existimata necessitas. 139. 1. Vide, *balnea*.
 In Lectorem promovendus sit antè examinatus, atque in Ecclesia legens probatus. 89. 2.
 Lectoris aut Cantoris officio fungi non licet laicis. ibid.
 Legati Apostolici Constantinopoli honorificè excepti. 365. 1. Concilio VIII. præfuerunt, non autem Basilius Augustus. 366. 2.
 Legati Apostolici Episcopum Constantinopolitanum in VI. Synodo ante Alexandrinum & Antiochenum sedere dispensatoriè dissimularunt. 49. 2.
 Legati Apostolici Patriarchis erant superiores. 375. 1.
 Legati Apostolici ut Prophetæ suscipiendi. 30. 1.
 Legati Basilii Augusti ac S. Ignatii supplicanti Nicolai Papæ sanctiones confirmari, Photiumque damnari. 359. 2.
 Legati à VI. Synodo non sine Principis liberalitate dimissi. 50. 1.
 Legati Orientalium Patriarcharum legationis litteras tenentur exhibere. 368. 2. 391. 1.
 Legati Romani in omni generali Synodo antè omnes Patriarchas sederunt & præfederunt. Nec obstat V. Synodus. 352. 2.
 Legati Romani in VI. Synodo Monothelitas acularunt. 34. 2.
 Legati Romani in Synodis generalibus semper primam habuerunt agendorum propositionem, primum suffragium &c. 267. 1. 392. 1.
 Legatis Apostolicis Constantinopolim missis cognitio de causa Ignatii commissa. 327. 1. Potestatem exceßerunt, causam Photianam definiendo, 328. 1. Ideoque Episcopatu ac honore sacerdotali exuuntur. 328. 2.
 A Legatis Romanis libellus fidei numquam postulatus. 35. 1. 2. Nec litteræ communionis Ecclesiæ aut delegationis. 352. 1. Patentes ad Concilium directæ legebantur, secus secretæ. 352. 2.
 Legatus Principis in causa fidei merus fuit auditor. 375. 2.
 Legislator legibus suis adstringitur. 264. 1.
 Leo Isaurus à Judæis deceptus. 223. 2. Callidè pederentim imagines studuit eliminare. 224. 1.
 In orthodoxos desævivit, Ecclesias denudavit, parietes dealbavit, sacra vasa conflavit, &c. 224. 2. Ejus variæ in Ecclesiam violentiæ. 225. 1. Ecclesiæ Romanæ patrimonium *fisco* addidit, pluresque Ecclesias in Patriarchatum Constantinopolitanum transcripsit. 227. 1.
 Infelix

Infelix ejus imperium. 229. 1.
Leo IV. Constantini Copronymi successor itidem iconoclasta, à Niceta Patriarcha seductus, infeliciter è vivis migravit. 233. 1.
Leonis II. Epistolæ sunt legitimæ, non obstantibus argumentis in contrarium adductis. 52. 2.
Lex Justiniani de Episcoporum absentia varios abusus attulit; quamobrem ab Ecclesia sæpius corrigitur. 144. 1.
Libellus fidei à Legatis Romanis numquam postulatus. 351. 1. Secus ab Episcopis, & Patriarchis, eorumque Legatis. 351. 2.
Libellus pœnitentiæ à lapsis Episcopis exhibitus, S. Ignatio à Legatis Apostolicis porrigitur, cur? 375. 2.
Libellus Roma missus adversus Photium & pro Ecclesiæ Romanæ infallibilitate, à Synodo VIII. acceptatur. 367. 1. 371. 1.
Libri hæreticorum olim rigidissime interditi, ac ignibus cremati. 194. 1.
Lingua Latina à Michaele Augusto perperam appellata barbara. 371. 1.
Linguarum diversitas ordinem Ecclesiasticum non confundit. 395. 2.
Locutio eadem in uno damnatur, in altero non reprehenditur. 27. 1. 2.
Ludovicus Imperator à Michaele Balbo adversus imaginum cultum in subsidium vocatur. 256. 2. Huic Paschalis primus facultatem Synodi Nicænæ retractandæ ex causis indulgit. 257. 1. Romam Legatos misit, supplicans pacis ergo Roma Legatos Constantinopolim destinari. *ibid.* Fuitque subjectus Canonum executor. 257. 2.

M

Macarius Antiochenus librorum corruptor. 44. 2.
Macarius Antiochenus S. Cyrillum in patrociniū hæreseos perperam adducit. 34. 2. Mendacii convincitur. 36. 1. Alia protulit testimonia. 36. 2. Pertinax è throno detruditur. 38. 1. Pallio exutus: 38. 2. Ejus opuscula Princeps ubique jussit exquiri. 41. 1. Omni gratia judicatur indignus. 41. 2.
Macarius, Stephanus, ac Polychronius à Concilio damnati Romam appellantes, eò profecti. Obstinati in carceres detrusi. 50. 2. Ubi Macarius defunctus. *ibid.*
Manuum impositio non est confirmatio essentialis. 345. 2.
Marcelli damnatio à Liberio Papa non est recepta, sed ab Ecclesia post Synodum Constantinopolitanam. 385. 2.
Martyres à singulis civitatibus in Patronos exoptati. 216. 1. 2.
Matrimonium ab Ecclesia Græca Presbyteris, Diaconis, ac Subdiaconis antè ordinationem inita sunt indulta, ineunda annullat. 60. 2.
De Matrimonio statuendi autoritatem Ecclesia merito sibi reservat. 158. 2.
Matrimonium secundum, ratum dumtaxat, irregularitatem non inducit, cur? 62. 2.
Matrimonium unum antè, alterum post Baptis-

mum, immò duo antè Baptismum inita irregularitatem induxerunt, frustra dissentiente S. Hieronymo. 60. 2.
S. Maximi acta prodita anno 648. 26. 1.
S. Maximus Abbas durissimum Monothelitarum flagellum. 23. 1. Pyrrhum coram confutavit. 23. 2. Calumniam passus, apologia sese expurgavit. 25. 1.
Mennæ Sermo acclamatorius ad Vigilium Papam apocryphus. 41. 1. 44. 2.
Menstruata apud Græcos ab ingressu Ecclesiæ extrusa, non apud Latinos. 162. 2.
Metrophanes orthodoxus in VIII. Synodo adversus Photianos eleganter peroravit. 382. 2.
Metropolitarem avaritia Canone sexto VII. Synodi retunditur. 190. 2.
Metropolitarem suffraganeos substituentium duplex facinus. 312. 2. Certis tamen casibus id licet. *ibid.*
Metropolitæ ad plenam potestatem ac primam instantiam Patriarchæ spectant. 294. 1.
Metropolitæ, qui in pallii donatione à Patriarcha Romano dependent, non sunt autocephali. 295. 1. Romam cogendæ Synodi ergò possunt evocari. *ibid.* Quod Franci quidam recusabant. *ibid.* Vide *Patriarcha*.
Michael Augustus matrem & sorores tonderi iussit. S. Ignatium deportatum pro mortuo habuit: Ideoque Photium contra Canones iussit in Patriarcham Constantinopolitanum consecrari. 324. 1.
Michael Balbus Græcorum Imperator Iconoclastiam suscitare conatus, Catholicos falso calumniatur. 256. 1. Ludovicum Imperatorem in subsidium vocat. 256. 2. In Iconoclastia perseveravit. 257. 2.
Missæ jejunii diebus circa nonam vespertinam peracta. 104. 1.
Missæ plena à Latinis semper celebrata, excepto biduo. 104. 1.
Missæ præsanctificatorum, undè dicta? In Quadragesima celebrata, hora nona vespertina. 105. 2. Non est Divinæ institutioni dissimila. 105. 1. In hac Missa Græci solo elemento panis fuerunt usi. 105. 2.
Missæ Sabbathi sancti olim noctu celebrata. 104. 2.
Missæ sicca, quid? olim in Belgio usitata, sed merito damnata. 103. 1.
Missas pro salute animæ suæ fundare, antiquum. 126. 2.
Mistio aquæ cum vino in Missa est ex Christi traditione ac præcepto; ejus ommissio est Sacramenti mutilatio. 87. 1. 2.
Mistionem aquæ esse de necessitate Sacramenti perperam quidam existimant. 87. 2.
Mitra in quibusdam Græcorum Ecclesiis est traditio Apostolica. 370. 2.
Mitram, poderem, superhumeralè S. Jacobi Patriarcha Hierosolymitanus S. Ignatio dono mittit. 370. 2.
Monachalem habitum gestant omnes Episcopi Græci: Immò nemo nisi monachus ad Episcopatum assumitur. 320. 2. 391. 2.
Monachalis tonsura. Vide *Tonsura*.
Monachus à quibusdam unà cum Baptismo suscep-

tus: probatio nihilominus ante religionis ingressum est antiquissima. 96. 2.
Monachi ad Episcopatum evecti, vestem monasticam retinuerunt. 318. 2. 319. 1. Monachis Græcis id præceptum, quod de Latinis haud legitur. 319. 2.
Monachi Episcopi ad monasterium regressi de novo ad Episcopatum crebrò sunt promoti. 403. 2.
Monachi in Episcopos evecti habitum monachalem gestare jubentur à Concilio Lateranensi: Modò sufficit vel habitum vel colorem. 320. 2.
Monachi ob fidei constantiam ab hæreticis direverati. 196. 1. 2. Uti à Leone Isauro, & Constantino Copronymo. 197. 1. 2.
Monachi olim ad certum monasterium professi, secus Mendicantes, cur? 208. 1.
Monachi per tonsuram à Gentilibus diffidebant. 98. 1.
Monachi ac Clerici scenicis ludis ac cursibus Circensibus interesse vetantur. 79. 1.
Monachis debet solitudo esse amabilis. 97. 1.
Monachis extra monasterium, præsertim cum faminis, non licuit manducare. 210. 2.
Monachis jam pridem Sacramenti Pœnitentiæ administratio est commissa. 391. 2.
Monachorum indumentum nigræ vestes. 97. 1. Alii post colores assumpti. *ibid.*
Monachum nulla ante-acta crimina ab ingressu in religionem remorantur, cur? 93. 1. 2.
Monachum olim vel paterna devotio, vel propria fecit professio. 93. 1. Filii à parentibus altari oblati. Qui ritus à S. Benedicto emanavit, sed à Caesitino III. abrogatus. 94. 1.
Monachus Episcopatus appetitor, quodammodo est Apostata. 312. 2.
Monastica professio Græcè Benedictio gratiæ appellatur. Ea benedictio non est consecrationis species, fuitque S. Antonio, aliisque antiquis ignota. 94. 2.
Monastica vestis ab hæreticis ludibrio, à Catholicis habita venerationi. 202. 1.
Monastica vita est recessus à strepitu sæculi. 94. 1. 2.
Monasticam vitam profitentibus signaculum impressum, quale? 94. 2.
Monasteria destructa ac profanata Ecclesias Canon decimus tertius VII. Synodi mandat restaurari. 197. 2.
Monasteria duplicia virorum ac mulierum olim frequentia: At rarò sine offendiculo. 207. 1. duplicia ordinis Præmonstratensis extincta: Secus S. Basilii ac S. Birgittæ. 208. 2.
Monasterium in privatam mansionem nequit commutari. 101. 1. 2.
Monophysitæ in Christo unam voluerunt naturam compositam. 17. 1.
Monothelitarum primus dux videtur Theodorus Pharanitanus. 7. 2. Solorum monachorum Episcopus. 8. 1. Occasio errandi. *ibid.*
Monothelitæ Cyrus, Sergius, Theodorus, &c. anathemate percussi. 42. 2.
Monothelitæ duas in Christo naturas profitebantur, at unam voluntatem, unamque operationem. 8. 2. S. Leonem nituntur exponere. *Christi Lupi Oper. Tom. III.*

9. 1. SS. PP. sibi accersunt. *ibid.*
Monothelitæ ex unitate personæ unitatem voluntatis & operationis deducunt. 9. 2. Atque ex duplici voluntate contrarietatem ac dissimulantiam. *ibid.*
Monothelitæ in assignanda Dei-virili operatione variabant. 10. 1. Alii Divinam, alii ex duplici unam compositam statuebant. 10. 2. 11. 1.
Monothelitæ quatuor Synodos acceptabant, ac S. Leonis dogmaticam Epistolam. 8. 2.
Monothelitæ scripto suam fidem professi. Quorum chartæ in VI. Synodo exustæ. 43. 2.
Monothelitæ silentium de una vel duplici in Christo operatione à S. Sophronio impetrarunt. 19. 1. Item ab Honorio. *ibid.* 2.
Monothelitæ stipulata pacis silentia prævaricata suam hæresin ubique disseminarunt. 21. 1.
Monothelitici erroris auctores. 5. 1. Quando hic error cœpit. 6. 1. 17. 2. Ejus progressus. 18. 1.
Morticinis quibusdam etiamnum abstinetur. 122. 1.
Mortuorum capillis se exornare, gravior olim reprehensum. 161. 2.
Mulieres omnes nonnullæ Synodi à cohabitatione cum Clericis excludunt. 63. 2.
Mulieribus in Ecclesia nec docere, nec virile officium exercere permissum. 128. 1. 2.
Musica gravis in Ecclesia decantanda. 138. 2.
Mustum consecrari validè potest, secus botrus nondum expressus. 112. 2.

N

Natura Christi non potest dici composita. 17. 1.
Negotiationes in Ecclesiis aut cæmeteriis fieri prohibita. 139. 1.
Neophyti per octavam Paschæ infantes appellati. 112. 1.
Neophyti, præsertim è palatio, incongruè in Episcopos assumuntur, cur? 267. 2. In Ecclesia Constantinopolitana à Nestario inceptum: In Tharasio dispensatoriè toleratum. 270. 1. E Laicis itidem Presbyterales ac Diaconales promotiones damnantur. *ibid.* Id vitii in Francia grassatum. *ibid.*
Neophytis etiam in Belgio lac vino mistum propinatum. 112. 1.
Neophytis lac & mel in festo Paschali dari consuetum. 111. 2. 112. 1. Quid id significet. *ibid.*
Neophytorum consecrationes Episcopales dispensatione Ecclesiæ Romanæ eguere. 380. 1.
Nicæna Synodus II. seu VII. Synodus à S. Tharasio postulata. Pontifex ad præsidendum invitatus. 234. 2. Nova dein missa legatio. Papalis de non præsidendo admissa excusatio. Legati. *ibid.* Pontifex plurima à Græcis vult observata. 235. 1. Patriarcharum Legati. 235. 2. Episcoporum numerus incertus. 236. 1. Hæc Synodus primùm Constantinopolim indicta, inde vocata interdum Constantinopolitana: Verum in Nicænarum Metropoli peracta. *ibid.* & 236. 2. Inchoata anno 787. in Basilica S. Sophiæ. 237. 1. Nicænæ Synodi II. Actiones enarrantur. *ibid.* & seqq. Omnia Acta Adriano Pontifici retulit confirmanda. 245. 1.
H h h Actio

Actio octava non est Synodalis. 245. 2. Canones quando editi, ignoratur. 245. 1. A Pontifice non confirmati. 250. 2. Adducuntur Synodi hujus hostes, scilicet Hincmarus, Agobardus, & Jonas Franci Episcopi. 251. 1. & seqq.

Nicolaus primus à Synodo VIII. canonizatus. 392. 2.

Nicolaus primus Bulgaros à Photianis confirmatos denuò jussit confirmari. 343. 1. Obiit anno 867. 353. 1. Ejus encomia in Synodo Romana exponuntur. 360. 2.

Nicolaus primus Photio generosè restitit. 326. 2.

Numismata pia pridem ante Calvinistarum hæresin portata. 150. 2.

Nuptiæ fidelium olim in Ecclesia à Presbytero benedictæ. 338. 2.

O

Blatæ olim novæ spicæ, uvæ, &c. non tamen ut corpus & sanguis Domini. 111. 2.

Oblatio fidelium erat proxima ad sacrificium & meritoria cooperatio. 126. 2.

Oblatio olim facta pro defunctis, etiam pro vivis. 126. 1. 2.

Oblatus populus factarium quibusdam in locis intravit, secus in aliis. 127. 1. 2.

Oblatus Agnus cum Christi corpore à simplicibus. 346. 2. Quod Photius Romanæ Ecclesiæ immeritò imposuit. 78. 1.

Obscuritas à scena derivatur. 78. 1.

Octava Synodus postulat. 356. 2. 357. 2. Iterum à Basilio Augusto. 357. 2. Ab Adriano II. conceditur. 363. 2. Pauci interfuerunt Episcopi. 366. 1. Est nihilominus generalis. 366. 2.

Octavæ Synodi acta exponuntur. 367. 2. & seqq.

Omnis Senatus ac plures Principes Palatini Synodo adfuerunt. 373. 2. Canones viginti septem annuente Synodo, lecti & probati. 392. 1. 2. Septem Synodorum decreta innovantur. Iconoclastæ, alique hæretici, ac etiam Photius anathematizantur. 372. 1. 2. Decreta Nicolai primi ac Adriani II. confirmantur. Decreta ab omnibus pariter acceptata & probata. 372. 1. 2. Basilius Augustus post Vicarios subscripsit, ante nomen figuram crucis fixit. Episcopi calamis ipso Salvatoris sanguine tinctis subscripserunt. 393. 1. Subscripserunt item Senatus, &c. 393. 1. Synodi rogatur confirmatio. 393. 2. Illi Legati Romani sub conditione subscripserunt, cur? 400. 1. Codicem Synodi Pontifici detulit Anastasius Bibliothecarius. 393. 1. 2. ibid.

Octava Synodus per Adrianum II. confirmata. 406. 1. Et per Joannem octavum, qui juravit se nunquam cum Photio communicaturum; quem tamen restituit: Fæminea hæc inconstantia ansam dedit fabulæ de Joanna Papissa. 406. 2. Synodi adversarii. 407. 1. & seqq. Canones fuere viginti septem, sed primus ex toto non est probatus, cur? 408. 2.

Offerebatur panis & vinum à Sacerdote conferendum, & à populo sumendum. 125. 1.

Offerre super altare non licet mel, lac, ficeram,

&c.

III. 1.

Offert etianum fidelis propulus per manus Sacerdotum. 127. 2.

Ominandi mos in Ecclesia est antiquissimus. 355. 2.

Operatio *Dei-virilis*, quæ fuerit, admodum variant Monochelita. 10. 1. Plerique Divinam statuebant. 10. 2. Alii compositam. 11. 1.

Operatio *Dei-virilis* nequit dici composita. Quidni? 17. 1. Vide *Christus*.

Operatio duplex in Christo non tam expressè à PP. asserta. Ratio. 17. 1.

Operationes duas esse in Christo, doctissimè comprobavit Theophanius Abbas. 38. 2.

Oratoria nobilibus ab Ecclesia Parochiali procul diffitis dumtaxat concedenda. 84. 2.

Oratorium, altare, Presbyterum domesticum à nobilibus haberi, res est perantiqua. 83. 1. 2.

In iis vetitum baptizare nisi de Episcopi licentia. 84. 1. Uti & offerri Missæ Sacrificium. 84. 2.

Ordinans & ordinatus solo facultatum Ecclesiæ donandarum merito, de simonia damnatur. 188. 2.

Ordinantes irregularem degradatione puniendi. 383. 1.

Ordinati Apostoli sunt Sacerdotes per hæc verba, *Hoc facite in meam commemorationem*: Per hæc, *Accipite Spiritum Sanctum*, &c. Potestatem in corpus Christi mysticum obtinuerunt. 359. 1.

Ordinati olim nonnulli videntur per saltum. 350. 1. 2. Non tamen in Ecclesia Romana. 351. 2.

Ordinatus Episcopus ab uno solum Episcopo, ab Ecclesia admittitur. 386. 2.

Ordinatio Episcopi ab hæretico Episcopo non est invalida. 239. 1. Sed illicita, si ab Orthodoxis queat ordinari. 239. 2.

Ordinatio per Episcopum intrusum exercita est irrita, non quoad substantiam, sed quoad executionem: in quo Morinus à vero deviat. 386. 2.

Ordinationem per saltum omnis Ecclesia detestata. 349. 1.

Ordinationes invidiosorum. 350. 2. A Simplicio Papa interdictæ, cur? 351. 1.

Ordinatores Photii non sunt nominati damnati, quippe qui Canonibus damnantur. 379. 2. 383. 1. 384. 2.

Ordines ab intruso Episcopo collatos Ecclesia Romana irritos existimavit. 373. 1.

Septem Ordines à tempore Apostolorum fuere: Græci tribus minoribus omittis solum Lectorum contulerunt. 349. 2.

Ordinum Ecclesiasticorum interstitia, præsertim Palatinis præscripta. 271. 1.

Ordinum Subdiaconatus & Diaconatus per dispensationem simultanea collatio est admodum recens. 271. 2.

Osculum pedibus Romani Pontificis à Justiniano II. impensum: Quod Calvinistæ immeritò suspensionis insimulant. 172. 1.

Paganismi

P

Paganismi pauca supersunt reliquæ, ab Episcopis eliminandæ. 119. 2.

Palatini in Episcopos incongruè assumuntur. Cur? 269. 2. Redduntur irregulares, quibus à Principe facta est Episcopatus promissio. cur? 270. 2. 271. 1.

Pallium, quid? quid significet. 316. 1. Ejus usus antiquissimus. 318. 1. Varia nomina. 318. 2.

Pallium à Pontifice Romano semper, à Metropolitibus certis temporibus & locis gestatum, cur? 316. 2.

Pallium Episcopis Græcis omnibus commune fuit: In ipsa consecratione dari solitum à consecrante Morinus autumat, at fallitur. 317. 1.

Pallium Patriarchæ à Romano Pontifice non semper acceperunt. 317. 2. Ecclesia Constantinopolitana pallium à Romana olim accepit. 317. 1. Alii Patriarchatus non ita pridem. 317. 2.

Pallium Jacobi est S. Ignatio missum, quod ei summo in pretio fuit. 358. 1.

Pallia numquam nisi ex singulari privilegio habuere Episcopi provinciales Latini. 317. 2.

Pallii frequentior usus Hincmaro interdicitur. 315. 1. Pallium paucioribus olim concessum, postmodum Metropolitibus omnibus, immò subindè Episcopis. 315. 2.

Papa jam pridem Romæ habuit dominium. 225. 2. Verum omne Ecclesiæ Patrimonium à Leone Isauro ademptum. 226. 1. Privilegia ac jura disponendarum Dioceseon ablata, &c. 226. 2.

Parasynagoga, quid? 279. 1. Gravi pœna mulgata. 279. 1. Viam ad hæresin sternit. 279. 2.

Parochi Symbolum, Sacramenta, &c. tenentur exponere. 76. 1.

Paschæ festum per integram hebdomadam olim celebratum, postea ad triduum contractum. 119. 1. 2. Equorum cursus ac spectacula ab his festis merito proferuntur. 120. 2.

Patres ante exortas hæreses liberius loquuntur. 342. 2.

Patriarcha ab Ecclesia Romana non confirmatus, ut laicus habendus. 372. 2.

Patriarcha cerere à Clerico ordinando sibi oblatum non donat, mittitque, cur? 322. 1.

Patriarcha à Synodo & suis Episcopis consecratur. 47. 2.

Patriarcha Metropolitans ad suum tribunal potest evocare. 295. 2.

Patriarcha sine Romani Pontificis confirmatione nemo fuit. 386. 1.

Patriarchæ à suis Episcopis perperam chyrographa deponunt. 276. 2.

Patriarchæ est Metropolitans confirmare ac ordinare. Jus consecrationis Patriarcha Romanus plurimis remisit, cur? 295. 1.

Patriarchæ reliqui in negotio S. Ignatii modicè allaborarunt, cur? 358. 1.

Paulus Constantinopolitanus sedit annos decem. 26. 1. 28. 1. Pertinax Monothelita ad pacta silentia rediri jussit. 26. 1.

Paulus Monoculus fuit Monothelita. 7. 1.

Paulus IV. Episcopus Constantinopolitanus Nic. *Christ. Lupi Oper. Tom. III.*

cetæ Iconoclastæ successit, ac Iconoclastia abjurata, Synodum postulavit. 233. 2.

Peccati contagium seu communio, quid? 13. 2.

Peccatum originale in non renatis est lex peccati, in renatis fatidum cadaver. 119. 2.

Pedum in solemnibus actibus sibi præferri curabant Episcopi. Pedum Græcorum est Latinarum longè brevius. Ejus forma. 387. 1.

Perjuris penitentibus Legati Romani in VIII. Synodo epitimium septem annorum definiunt. 392. 1.

Petri ac Pauli nomen olim frequentissimum. 389. 1.

Petrus de Marca refutatus. 258. 1. 299. 2. Graviter lapsus. 296. 2.

Petrus Fullo Trifragio aliquid addidit. 145. 2. Sensit Deum crucifixum, at animo doloso, quod contra Ecclesiæ præceptum asseruit. 146. 1. Soli Christi Divinitati passionem adcantavit. 146. 1. Primus ejus cantandi modus rectè Nestorianismi arguitur. 146. 2. Ejus perversus animus aperitur. 147. 1. Atque evasio præcluditur. 147. 2.

Petri Fullonis successores, alique additamentum Trifagii non receperunt. 147. 2.

Vide, *Trifagium*.

Philoponi dogmata & mores. 7. 1.

Photiani à Basilio Augusto acriter increpati, Canones ajebant esse supra Pontificem. Nicolai decreta esse prævaricatoria attentata. 383. 2.

Photianis Episcopis in Synodum VIII. ingredi est permissum. 378. 1. & seqq.

Photiani Episcopi omnes in VIII. Synodum intronissi. 382. 2. Romana decreta redarguunt. 382. 2. Ea verò tutatur Legatus Hierosolymitanus. 383. 1. 2. Qui tamen hinc indè hallucinatur. 383. 1.

Photiani ad respiscendum seriò admoniti. 387. 1.

Photianis nec docere licuit, nec imagines depingere, cur? 235. 1.

Photianorum quorundam restitutionem Adrianus II. rogatus denegat. 394. 1.

Photius ab VIII. Synodo legitime damnatus. 372. 1. A nullo Patriarcharum fuerat acceptatus. 372. 1. 380. 2.

Photius ac Græci odio & invidia adversus Pontificem Romanum inflammati, cur? 335. 1. Ecclesiam Romanam lapsum asseruit, misitque ad Regem Bulgarie calumniarum indiculum. 335. 2.

Photius ac Ignatius à Nicolao Romam evocati. 330. 1.

Photius actus in rabiem, quod Bulgari Patriarchati Romano se subiecissent. 333. 1.

Photius à S. Ignatii ac Pontificis Romani communionem se fecit extraneum. 279. 1.

Photius à Synodo Romana damnatus & perpetuum degradatus. 362. 1. Anathematizatur. 362. 2.

Photius Constantinopolitanæ sedis invasor, Nicolai ejusque decretorum hostis. 262. 1. Condemnatus ad Canones appellavit, voluitque Nicolai acta ab Adriano II. rescindi. 262. 1. ibid.

Photius contra Canones ordinatus à Nicolao primo graviter exceptus, neque ut Episcopus agni-

H h h 2

agni-

agnitus, sed ut laicus. 326. 2.
Photius cum imaginaria Synodo S. Nicolaum temerè excommunicavit: Seque Patriarcham universalem appellavit. 332. 2. Ejus fundamenta. 334. 1. & seqq.
Photius cum pauculis in pertinacia perfluit. 387. 2. Legatos respuit, ut prævaticatores Canonum calumniatus. 388. 1. Tandem à Synodo VIII. illi, ejusque fautoribus dictum anathema. 388. 1. 390. 2.
Photius cum S. Ignatio non communicavit. 322. 1. Undè inter schismaticos constituitur. ibid.
Photius duas animas in homine asseruit. Error est Apollinarij. 281. 1. Aliorumque. 281. 2.
Photius, Ignatio defuncto, thronum invasit. Legatos Romanos honorificè excepit. A Joanne VIII. confirmatus. Bulgariam restituit, sed mox iterum occupavit. 397. 1. 2.
Photius, instante Imperatore per laicos ad VIII. Synodum vocatus, quos protervè excepit. 381. 2. Ac Synodum injuria affectit. ibid. In Synodum intromissus, rogatus nil respondit. ibid. Ei pœnitentia suadet. 382. 1. At subtrahit. ibid. Cur? ibid.
Photius in Synodo Romana anathemate vincitur. 329. 1. Damnationis causæ recensentur. 329. 2.
Photius in Synodum VIII. intromissus. 387. 1. At pedo, cui innitebatur, spoliatur. ibid.
Photius non solum anathematizatus, sed etiam Christiano nomine exutus. 273. 2. Ab eo conficti Patriarcharum Vicarii, imperiti, rusticici, &c. 272. 2. Non sunt nominatim anathematizati, cur? 273. 2.
Photius per Basilium Augustum throno ejectus. 354. 1. Ejus Legatus submersus interiit. 356. 2. 357. 1.
Photius scientia ac naturalibus dotibus clarissimus. 275. 2. Discipulos per juramentum sibi devinxit. Ab omnibus passim chyrographa exegit, quæ igni tradita. 276. 1. Erantque per vim à multis extorta. 276. 2.
Photius secundum Canonem Pseudo-Synodi suæ pravè intellexit: S. Ignatium nunquam potuisse restitui, persuasum voluit. 404. 2. Tandem sedi Patriarchali ejectus, in monasterio conclusus, iteratò damnatus. Ubi & quando interierit, sepultus, &c. ignoratur. 405. 1.
Photius tres causas damnandi S. Ignatium falso prætexuit. 325. 1. Legatos Apostolicos postulavit. 325. 2. Ipse Legatos misit Episcopos. ibid. Qui ut laici à Nicolao I. sunt recepti. 326. 1.
Photii acta post Synodum VIII. Non ipse jam Synodum coegit, in qua antè concepta facinora stabilire conatur. 401. 1. Huic ipse præfedit. ibid. & seqq. Tres edidit Canones, duos versutia plenos. 401. 2. & seqq. Hanc Synodum unà cum Photio Joannes VIII. damnavit. 402. 1.
Photii calumniæ recensentur ac refutantur. 335. 2. & seqq.
Photii facinora in Synodo Romana exposita. 360. 2.
Photii in S. Ignatium facinora exponuntur. 361. 2. 362. 1.

320. 2. & seqq.
Photii in S. Ignatium sævitia. 327. 2.
Photii insolens facinus exaggeratur, quod dampnando & degradando Nicolaum Papam commisit. 361. 2.
Photii rationes, 384. 1. reselluntur. 384. 2. & seqq.
Photii scripta igne exusta: Nec licuit ea detinere. 273. 2. 362. 2.
Photii sententiæ Nicolai Papæ non acquiescentis falsas objectiones ille repulit. 330. 1.
Photio de additamento *siloque* cum Romana Ecclesia nulla potuit esse contentio. 338. 1.
Photio debetur Turcarum potentia. 266. 2. Ejus cassata ordinatio. ibid. Eum gravissimè puniri Nicetas voluit. 267. 1. Ecclesiarum dedicationes, altarium stabilitiones ab eo factæ, cassantur. ibid. & 267. 2. Duas Synodos imaginarias coegit. 272. 1. 2. Ludovicum II. Augustum agnovit, ac contra Nicolaum Papam concitavit. ibid. Implorata etiam ipsam uxoris operâ. 273. 1. Tres rusticos in vicinis Romam destinavit, ut populum à Nicolai Papæ communionem abducerent. ibid.
Photium non potuisse Nicolai judicium subterfugere, comprobatur. 385. 1.
Pippinus Rex Synodum de SS. Trinitate, & S. Imaginibus coegit. 253. 2. In qua verisimiliter definitum imagines nec frangendas nec adorandas. Erroris illius fundamenta. 254. 1.
Pœna peccatis congrua à Confessariis imponenda. 167. 2.
Pœnitens Basilii Iconoclasta, fidem Catholicam amplectitur. 176. 1.
Pœnitentes Episcopi ac Clerici Monothelitarum audientiam in VII. Synodo impetrarunt. 39. 1. Reconciliati, duas in Christo naturales voluntates, duasque operationes consentunt. 40. 1.
Pœnitentes Episcopi Photiani libellum Legatis Romanis præbuerunt. 374. 1. Atque in gradum restituti epitimia imposita. 376. 1.
Pœnitentes Presbyteri *solum* Presbyteralem acceperunt, Diaconi *oraria*; Subdiaconi proprii honoris insignia. 376. 1.
Pœnitentes tres Episcopi Iconoclastarum communionem & gratiam recepti, atque in sedes suas restituti. 237. 2. Duces aut inventores hæreseos acriter increpati. ibid. Sedibus tamen restituti. 240. 1.
Pœnitentiæ Sacramentum jam pridem à Monachis administratum. 391. 2.
Polychronius Monothelita VI. Synodo denuntiatur. 45. 1. Ejus hæretica confessio. 45. 2. Posita super mortuum fidei chartula, spe frustratur, ac eluditur. ibid. Pertinax anathematizatur. 46. 1.
Pontifex interdum debet in condendis legibus ad Canones attendere. 265. 1. 2.
Pontifex Romanus à Concilio generali nequit judicari, deponi, aut damnari, nisi in casu hæreseos. Argumenta in contrarium dissolvuntur. 304. 1. & seqq.
Pontifex Romanus à nemine judicari potest. 361. 2. 362. 1.

Pontifex

Pontifex Romanus in decidendis fidei questionibus solus est infallibilis. 371. 1. 2.
Pontifex Romanus in fide nequit errare. 32. 1.
Pontifex Romanus Legatis limitatam plerumque auctoritatem impertitur. 31. 2.
Pontifex Romanus nullus fuit hæreticus, nec ullus hæresin docuit. 371. 2.
Pontifex Romanus nunquam ex laicis assumptus. 270. 2.
Pontifex Romanus quo sensu dicatur *Episcopus universalis*. 249. 2. A Francis quibusdam incongruè, *frater* appellatus. ibid.
In Pontificem Romanum excommunicationis convitijs latrare ingens est temeritas. 364. 2.
Pontifices Romani ab eo quod jam statutum est, nihil ordinant diversum. 394. 1.
Pontifices Romani Regiam Episcopatum concessionem patienter ac dispensatoriè sustinent. 208. 2.
Pontificis litteræ non sine encomio à VII. Synodo missæ. 239. 2.
Pontificis Romani jus in Concilijs generalibus. 33. 2. Ejus definitio infallibilis. ibid.
Possessio Ecclesiæ tricennalis adversus raptos laicos obtinet. 300. 2.
Possessionum rapinas Ecclesia pedetentim moderatura, eas in Emphyteusim permisit. 302. 1.
Postulationes Episcoporum per Plebem factæ sunt insolentes, ac seditiosæ. A Synodo Laodicensi damnatæ. 309. 2.
Presbyteri anno ætatis trigésimo olim ordinati. 71. 1.
Presbyteri est prædicare: quamvis in Ecclesijs cathedralibus olim jussi sint filere. 75. 2.
Presbyteri facti Monachi ad Episcopatum non pauci evehi. 404. 1. at nova electione, non sua voluntate. 404. 2.
Presbyterorum ac Diaconorum viduæ nubere non poterant. cur? 67. 2.
Primas & Patriarcha olim non fuerunt idem. 294. 2.
Primates plures sub se habent Episcopos. ibid.
Primates Ecclesiæ Romanæ antè Photianum schisma, Ecclesia Constantinopolitana plenè agnovit. 328. 2.
Primates Romanum non evertit, quod Clero inferiori appellatio Romana denegatur. 386. 1.
Primatus Ecclesiæ aliò transferri nequit. 334. 1.
Primatus Ecclesiæ Romanæ adstruitur. 352. 1. Eum S. Ignatius insigniter est professus. 357. 1.
Principes Episcoporum causas alijs Episcopis non raro delegabant. 314. 1. Quod sacris Canonibus difsonum. 314. 2.
Principes laici Concilijs non generalibus interesse non consueverunt: nec eisdem in causis criminalibus. 298. 2. Quod à Regibus Hispaniarum exactè servatum, secùs à Regibus Galliarum. 299. 1.
Principes laici infelici exitu sacerdotale officium invadunt. 8. 2.
Principes laici Provincialibus Synodis solas fidei questionibus agitantes subindè interfuere. At contra Canones. 299. 2.
Principes laici Synodis Generalibus olim interfuere, in quibus causis? ibid.

Principum in Ecclesiasticam libertatem violentiæ pedetentim irrepererunt. 189. 2.
Psalmos & Hymnos in Ecclesia decantandos quibus Episcopus olim componebat. 137. 2. Prezum publicum examen Ecclesia Romana meritò sibi reservat. 138. 1.
Psalterium à Clericis, Monachis, sacris virginibus, & laicis olim memoriæ mandatum. 182. 1. Ea obligatio ad solos Episcopos postmodum, Clericos ac Monachos pertransiit. ibid.
Puerperarum ab ingressu Ecclesiæ suspensio, Unde? 162. 2.
Pyrrhus Monothelita, habita cum S. Maximo disputatione respuit. 23. 2. Romam appulsus hæresin ejuravit. ibid.
Pyrrhus ad vomitum reversus, à Theodoro Papa irrevocabiliter excommunicatus. 25. 1.

Q

IN Quadragesima ovis & lactinijs Ecclesia Latina nisi in Septentrione non vescitur, cur? 346. 2.
Quadragesimalis jejunii apud varias nationes ingens diversitas. 346. 1.
Quinta Synodus uti & VI. duas voluntates in Christo definiit. 13. 1. 2.
Quintæ Synodi acta lecta in VI. Synodo, sed à Monothelitis enormiter depravata. 35. 1. 2.

R

R Adendi morem Clerus Ecclesiæ Occidentalis tenuit. 347. 1. Nec obstat Synodus Carthaginensis IV. 347. 2.
Rafa Clericorum barba Apostolicis constitutionibus non adversatur. 348. 2.
Rasura barbæ in Ecclesia Romana à Græcis reprehenditur. 347. 1. At immeritò. ibid.
Rapina hæretica juri nil præjudicat. 395. 2.
Referendarius, quis? Ejus munus. 388. 2.
Reges ab electione Episcoporum exclusi. 308. 1.
Regibus &c. urbem ingredientibus obviam itum, 286. 1.
Regum in res Ecclesiasticas violentia, passim sunt dolose Episcoporum machinæ. 271. 2.
Regia violentia Patriarcham nequit ejicere aut promovere. 324. 1.
Regiæ Episcoporum nominationes sæpius damnatæ. 282. 1.
Regii ministri frequenter in Episcopos irreverentes. 284. 1.
Regnorum alia est divisio, alia Dioceseon. 396. 1.
Reliquiarum cultus, post datam à Constantino Ecclesiæ pacem mirificè adauctus. 215. 2. Earum translationes olim fuere admodum frequentes. 216. 1.
Reliquiarum primus hostis Eustatius, 222. 2. Alter Eunomius. Tertius Vigilantius. Ejus patria. Errores. ibid.
Reliquiæ quando cœperint exhumari ac transferri. 217. 2.
Reliquiæ Sanctorum Christianis semper fuere venerationi. 215. 1. Pagani id impedire conati. 215. 2. Ad Re-

Ad Reliquias Sanctorum demones torquentur. 216. 2. Quod hæretici ad demonum præstigia referebant. *ibid.* Nec sola Sanctorum corpora, sed etiam vestes, cathedras, &c. semper Ecclesia fuit venerata. *ibid.*
Reliquiis Sanctorum ex antiquissima traditione impositis consecrata sunt altaria. 191. 1. Idque ex Romano more. 191. 2. Eadem pietas apud Græcos est antiquissima. Ritus videtur Apostolicus. 192. 1.
Repudii ac divortii libertas frænata; denuo, præsertim à Justiniano atque Græcorum Augustis, laxata. 154. 1.
De Repudio Justiniani leges juri Divino adversantur. 158. 2.
Roma vetus semper permansit prima. 334. 2.
Romana Ecclesia quovis advenas benignè solet excipere. 24. 1.
Romana Ecclesia in judicio de personis non erravit. 385. 1.
Romana Metropolitica Provincia, olim vastissima. 228. 1. Quam Leo Isaurus imminuit. 229. 1.
Romana Ecclesia omnibus præest: ejusque judicium à nemine retractari potest. 372. 2.
Romano Patriarchæ omnes Metropolitæ Germaniæ & Galliæ semper subsuere. 294. 2.

S

Sacra Constantini & Irenes divalis lecta in VII. Synodo, qua Synodi necessitas ostenditur, atque juxta Pontificis jussa Episcopis datur suffragii libertas. 237. 1.
Sacræ jussiones ab Ecclesia quondam toleratæ, postmodò planè excussæ. 225. 2.
Sacramenti materia nequit ab Ecclesia immutari. 345. 2.
In Sacramenti materia nil derogat paupertas aut necessitas. 344. 1.
Pro Sacramentorum administratione quippiam exigi plurimi vetant Canones. 77. 1. 2.
Salutationes seu tripudia à Canonibus ac SS. PP. acriter reprehensa. 103. 1. 2.
Saltuum, scenarum, conviviatorum abusus à Gentilibus in Ecclesiam devolutus. 79. 1.
Sancti salutantur, Deus adoratur. 216. 1.
Sanctis factas virtutes ac miracula à fingere, perniciosissimum. 117. 1. 2.
A Sanguine & suffocato abstinere lex fuit Apostolica. 120. 2. Vide, *abstinere.*
Saturnalia, brumalia, &c. à Gentilibus celebrata. 117. 1. 2.
Scenique ludi ac circenses cursus remanserunt. 79. 1.
Quibus Clericis & Monachis interesse vetatur. *ibid.*
Schisma & hæresis Apostolicæ sedi semper reservata. 376. 1.
Schismatici nonnulli in Pontificem Romanum excommunicationis convitium ausi latrare. Quod Canone vigesimo primo VIII. Synodi inhibetur. 304. 1.
S. Scriptura juxta unanimum SS. PP. consensum interpretanda. 76. 2.
S. Scripturæ codices summa veneratione colendos censuit præca pietas. 123. 2.

Secundina perperam Christo denegantur. 144. 1. 2.
Sedendi ordo in VI. Synodo enarratur. 34. 2.
Sicilia olim Metropolitam non habuit, nisi Romanum Pontificem. 227. 2.
Signaculum aliud Episcopis, Presbyteris &c. aliud Cantoribus ac Lectoribus impressum. 95. 1.
De Simonia damnatur qui ordinat & ordinatur solo facultatum donandarum Ecclesiæ merito. 188. 2.
Simonia est in Monastico ingressu pretium exigere. 205. 1. Uti & convivium. 205. 2. Abbatibus pro eo ingressu aliquid accipientibus pœnæ statuuntur. *ibid.* In Belgio dos oblata recipitur, immò exigitur, sine tamen labe Simonie. 206. 1. Nec obstat Innocentius IV. 206. 2.
Simonia est pro eligendis Episcopis Abbatibus, &c. auri pensionem exigere. 49. 1.
Somnia non semper vana. 3. 1.
S. Sophronius Monothelitarum acerrimus impugnator. 18. 1. Hierosolymorum Episcopus Epistolam synodicam composuit, misitque ad omnes Patriarchas, etiam ad Honorium Papam. *ibid.* 2.
S. Sophronius in silentium de una aut duplici operatione in Christo, à Monothelitis dolose expetitur consensit. 19. 1. Quod postmodò non sine causa dirupit. 21. 2.
S. Sophronius sententiam definitivam poposcit. *ibid.*
S. Sophronii doctrina, ut orthodoxa à VI. Synodo recipitur. 42. 1.
Spectacula ac equorum cursus in festis Paschalibus meritò proscribuntur. 120. 1. 2.
Spectacula gladiatoria Honorius Augustus sustulit. 78. 2.
Spectacula olim SS. Patres sunt detestati, cur? 78. 1.
Spectaculorum quatuor genera. *ibid.* Spectaculis idololatria plerumque admixta. 78. 2. Ea à Principibus Christianis depulsa. *ibid.*
Spiritus Sanctum ex Patre Filioque procedere, Patres Latini omnes ac Græci ante Phorianum schisma docuerunt. 336. 1. 2. Etiam Damasceus. 336. 1. Quod tamen in Evangelio non exprimitur. *ibid.*
Spiritus Sanctum procedere per Filium non pauci Patres sentiunt. 336. 2.
Spiritus Sanctus à Patre & Filio ut ab uno principio procedit. 337. 1. Qui duos spiratores admittunt, scandalum præbent. 337. 2. Quam formulam S. Augustinus reprehendit. *ibid.*
De Spiritu Sancti processione loquendi varietas nata est inter V. & VI. Synodum. 337. 1.
Sponsalia arctam quidem obligationem inducunt, eorum tamen prævaricatio non est adulterium. 163. 2.
Stephanitas, quid? 230. 2.
Subdiaconi anno vigesimo ætatis olim ordinati. 72. 1.
Subdiaconorum primus Græcis dictus Domesticus, Latinis Oblationarius. 376. 1.
Subdiaconos ad continentiam adstrinxit Pelagiuss II. 68. 1.
Suc-

Successio hæreditaria in Ecclesiasticas dignitates olim multum invaluit. 88. 1. 2. Quam S. Leo ac omnis Ecclesia Latina insectatur. 89. 1.
Suencfeldianorum hæresis. 222. 2.
Suffraganei circa tempora Benedicti IX. ceperunt. 312. 1.
Suffraganei opera uti interdum licet. *ibid.* 2.
Suffraganeos seu titulares Episcopos proscribi in Tridentino exegit Seripandus. Ex Suffraganeis varii enati abusus. *ibid.* 1.
Superordinatus ex causa ab Ecclesia Romana subinde susceptus. 386. 2.
Superstitiosum est signis ut rebus serviliter inhærerere. 178. 1.
Symboli redditio non fuit fidei professio. 142. 2.
Apud acta conficitur Angelorum. 143. 1.
Symboli redditio quando facta. 141. 2.
Symbolum Catechumenis in Dominica Palmarum traditum. 141. 1. Hinc dies illa *Pascha combatentium* dicta. *ibid.* Quod postea à S. Gregorio mutatum. *ibid.*
Symbolum in Dominica Palmarum memoriam mandatum in Concione non auditum. Cur? 142. 1. Ex memoria reddebatur. *ibid.*
Synelli loco superiore in Synodis federunt. 363. 1. Sunt perantiqui. 369. 1. Quid vox significet. 369. 2.
Synelli plerumque Monachi, cur? Non raro Episcoporum erant successores. 370. 1. Patriarchæ, Episcopi, ac Abbates habuerunt plures. Unus erat proto-synellus. 370. 2.
Synodalia acta VII. Synodi ad Patriarchas missa, ad Romanum Pontificem probanda & confirmanda. 48. 2.
Synodalia acta VI. Synodi sunt mutila. 47. 1.
Synodaticum licuit accipere. 190. 2.
Synodus altera à Photio coacta, in qua S. Ignatius injustè depositus & damnatus. Episcopi Ignatio adherentes exauctorati, in vincula coniecti, &c. 324. 2.
Synodus Carthaginensis IV. forte mendosa. 348. 1.
Synodus Cayphaica à Photio coacta, à Synodo Romana condemnatur. 328. 2.
Synodus generalis litteris Apostolicis innititur, nec ideo Synodi hujusmodi superflui sunt. 42. 2.
Synodus generalis subest Apostolicæ sedis directioni. 31. 2.
Synodus œcumenica nulla sine Romani Pontificis autoritate. 232. 2.
Synodus Romæ ab Adriano II. coacta, in qua Photius tertio anathemate percellitur, ejusque libri non sine miraculo exusti. 361. 1.
Synodus VII. vide, Nicæna Synodus II.
Synodus VI. à Canonibus rectè abstinuit, cur? 168. 1.
Synodus VI. à tota Ecclesia recepta. 50. 1.
Synodus Trullana S. Cypriani errorem Canone secundo admittens, in Canones impingit. Hinc ille nunquam receptus. 57. 2.
Synodus Trullana quando habita? 59. 2. vide, *Trullana Synodus.*
Synodi autoritatem non obtinet, quidquid ab Episcopis profertur. 359. 1.
Synodi generalis est decreta Romana discutere & approbare. 358. 2.

T

TELÆ Cameracenses seu Atrebatenses, vetustissimæ. 320. 1.
Testimonia pro cultu imaginum, ex S. litteris, & SS. Patribus de prompta, lecta in VII. Synodo. S. Nilus à Cayphaica Synodo mutilatus & vitiatu adductus, ex quo nonnulli prolapsi Episcopi. 241. 1. Alia testimonia lecta. 241. 2.
S. Tharastius Episcopatum coactus admittit: generale Synodum postulavit. 233. 2. à Romana sede confirmationem rogavit. 234. 2. atque ab Adriano I. toleratus. *ibid.* Otium Synodi verbo aperuit. Nequaquam præfedit. 236. 1.
S. Tharastius Episcopos ac Clericos iconoclastas pœnitentes in communionem & gradum restituit. Accusatus. 245. 2. Sese expurgavit. 246. 1.
S. Tharastii Epistola synodica ad tres Patriarchas, item ad Adrianum Papam in VII. Synodo lecta & laudata. 240. 2.
Theodorus Ex-Patriarcha Constantinopolitanus damnatus, è damnatorum catalogo tamen expunctus, cur? 51. 1.
Theodosiani hæretici, undè dicti? 6. 2.
Theodosius Eutychanista pertinacissimus. 7. 1.
Theognostus Abbas Constantinopolitanus pro S. Ignatio & Ecclesia Constantinopolitana masculè allaboravit. 328. 1. A Nicolao I. defensus, ab Adriano II. ad Basilium Augustum gloriose remisus. 328. 2.
Thymelici, qui, à mensis fidelium rigidè pro- scripti. 210. 1.
Timor fuit in Christo, qui? 14. 1. & seqq.
Tondendi Reginas injuria olim frequens. 323. 2.
Tonsura clericalis ac monachalis semper diversa fuit. 200. 2. Fuit olim & baptismalis. 201. 1.
Detonsio ritus fuit profitudæ servitutis. 201. 2.
Tonsura clericalis ac monachalis, undè? 198. 1.
Corona monachalis, quid significet? Eo modo S. Petrus attonsus fuit. Rasura Gentilibus probrosa. *ibid.* Sacerdotibus aliquando interdicta. Regni reddebat incapaces. 198. 2. 199. 1.
Clericos à Barbaris & militibus distinguit. 199. 2.
Tonsu-

Tonsuram Latini ab omni Ordine distinguunt, Græci à lectoratu non separant. Distinctio tamen est longè antiquissima. 199. 2. etiam apud Græcos. 200. 1.
 Traditio non scripta tenenda. 260. 2.
 Traditiones Ecclesiæ in SS. Patribus asservantur. ibid.
 Trifagium quid? ejus origo. 145. 1. Ab omni Ecclesia receptum. 145. 2.
 Trifagio addentes malè mulctati. 148. 1. Additamentum (Acaciano schismate jam composito) quædam Græcorum Ecclesiæ retinuerunt, quædam rejecerunt. ibid.
 Trifagio à Petro Fullone animo doloso aliquid additum. 145. 2. & seqq. Quod quidem soli filio cum veritate potest attribui, at non sine scandalo. 147. 1.
 Trifagion convenit soli Trinitati adcantari. 146. 2. 147. 1.
 Trifagion à Synodo Chalcedonensi toti Trinitati decantatum. 148. 2. Additamentum Græci, uti & Gregorius VII. voluere sublatum. 149. 1. 2. Vide, *Petrus Fullo*.
 Trullana Synodus dicta *Erratica*, undè? *Quinta-sexta*, cur? 168. 1. Ejus occasio. ibid. Non est sub Agathone coacta, sed sub Sergio. 169. 1.
 Alii Episcopi in hac, alii in VI. Synodo interfuere. 169. 2. Missi Legati, sed ut Synodum suspenderent. ibid. Præses Callinicus Episcopus Constantinopolitanus 170. 1. Canones sunt numero 102. 170. 2. Justinianus confirmationem nequirit extorquere. 171. 1. Canones synodaliter examinati, sunt à Joanne VIII. genericè discreti, hinc obscuritas. 171. 2. & seqq. His Canonibus usus est Xystus V. Non autem Florentina Synodus. 172. 2. Canon Trullanus octogesimus secundus à Constantino Papa nunquam approbatus; aliquam tamen secum affert utilitatem. 172. 2. 173. 1. 2.
 Typus Constantis Augusti altum silentiam tum de una, tum de duplici in Christo operatione indicit. 26. 1.

Typus Romam confirmandus mittitur. 26. 2.
 At cum Ecthei Heracliana condemnatur. 27. 1.

V

Vaticinia ex aperti libri Evangelici in consecratione Episcopi occurrentibus verbis olim accepit Ecclesia. 355. 2. 356. 1.
 Vesperæ feriùs, quam modo fiant, peragendæ. 157. 1.
 Vestes Clericorum luxuriosas damnant Canones ac SS. Patres. 80. 1.
 Vestis monachalis ab hæreticis despecta. 202. 1. Vestium ornamenta in Episcopis & Clericis vetantur. 203. 1. 320. 1.
 Vestis monastica Episcopis Gallicanis aliquando interdicta, cur? 320. 1.
 Vestium libertas à Concilio Gangrensi facta: Quæ Nestoriani abusi. 320. 1. Ideoque Canone vigesimo secundo VIII. Synodi restituta. 320. 2.
 Vigilii duo libelli, apocryphi. 14. 2.
 B. Virgo Deipara omnibus Angelorum ordinibus superior. 242. 1.
 Visitare Ecclesias ad Patriarcham, Primatem, &c. pertinet. Idque variis ex causis. 301. 1.
 Vita solitaria à perfectis dumtaxat eligenda. 96. 1.
 Unguenta odorifera Episcopis ac Clericis interdita. 203. 2.
 Voluntatum discordia ex peccato. 10. 2.
 Votum ingrediendi religionem ab Episcopo emissum omninò tenet, verùm sine Pontificis aut Metropolitæ facultate nequit impleri. 403. 1. Idque ex consuetudine. 403. 1. 2.
Wilhelmus nomè olim in Anglia passim usitatum, cur? 389. 2.
 Uxorem antè ductam Episcopo cohabitare à variis Conciliis permissum. 67. 1.
 Uxor Presbyteri ac Diaconi dicta *Presbytera* ac *Diaconissa*. Continentiam profitebatur, & habitum monasticum assumebat. 67. 2. cur? ibid.

FINIS INDICIS.